Data publikacji: 28-04-2021

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA

Warszawa, dnia 26 kwietnia 2021 r. **Druk nr 388**

PREZES
Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
dr Jarosław Szarek

Pan
prof. Tomasz GRODZKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Szanowny Panie Marszałku,

stosownie do art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 177) w załączeniu przekazuję *Informację o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.,* która zgodnie z ustawowym obowiązkiem, została zatwierdzona przez Kolegium IPN uchwałą nr 5/21 z dnia 23 marca 2021 roku.

Z wyrazami szacunku

(-) Jarosław Szarek

UCHWAŁA NR 5/21

KOLEGIUM INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJI ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

z dnia 23 marca 2021 r.

w sprawie Informacji o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie 1 stycznia 2020 r. – 31 grudnia 2020 r.

Na podstawie art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 177) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zatwierdza przedłożoną Informację roczną o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie 1 stycznia 2020 r. – 31 grudnia 2020 r.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej
– Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu

prof. dr hab. Wojciech Polak

Wojciech Polak

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI

1 STYCZNIA 2020 R. – 31 GRUDNIA 2020 R.

Warszawa 2021

Struktura IPN

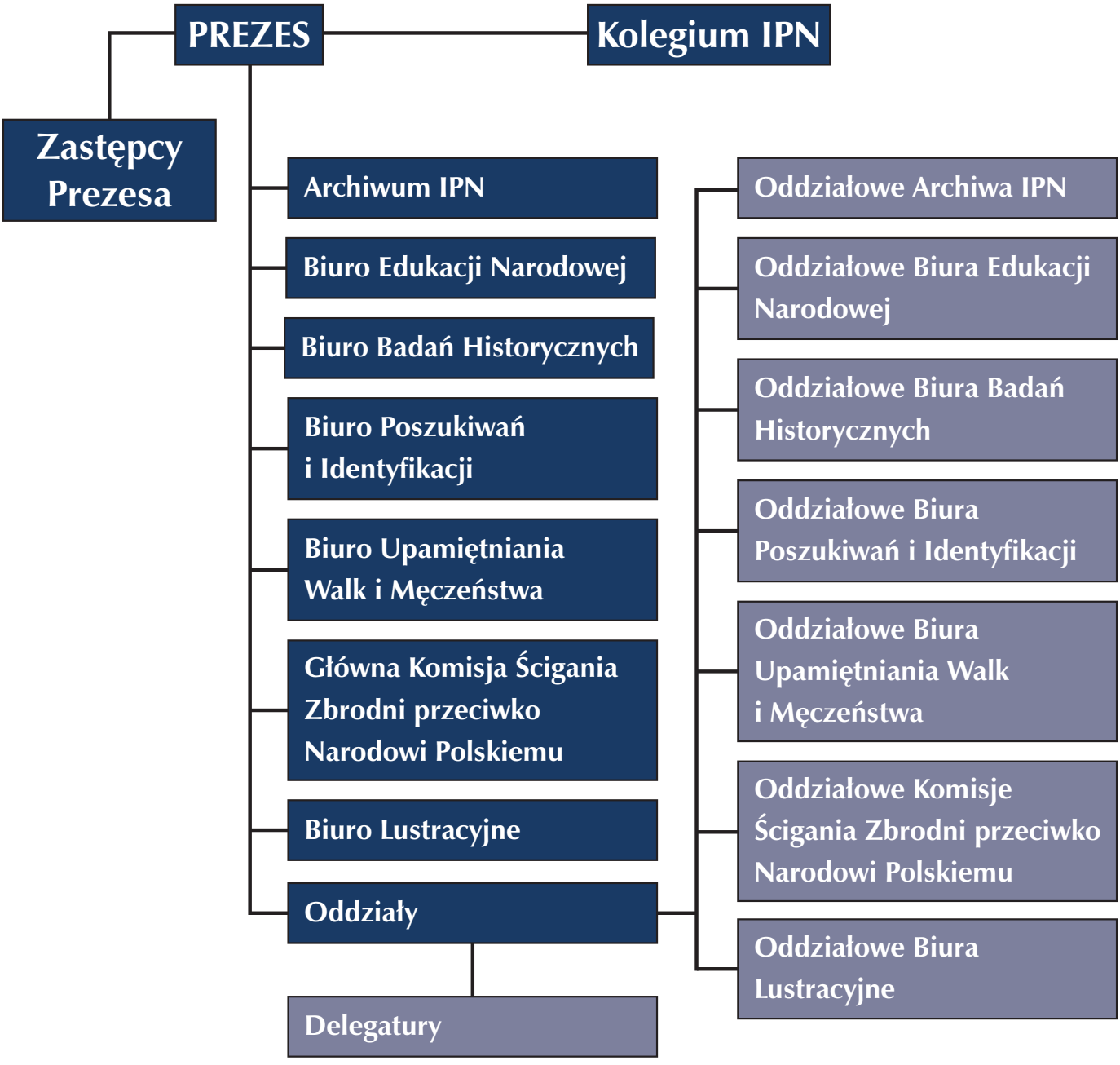

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI

1 STYCZNIA 2020 R. – 31 GRUDNIA 2020 R.

Warszawa 2021

SPIS TREŚCI

Wstęp 9

Informacja o działalności Kolegium IPN 19

Część I. Współpraca z podmiotami zewnętrznymi i komunikacja medialna 25

1. Współpraca krajowa 27
1.1. Współpraca z instytucjami państwowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi. 27
1.2. Współpraca ze szkołami wyższymi, środowiskami studenckimi oraz uniwersytetami 79

2. Współpraca międzynarodowa 85
2.1. Współpraca bilateralna 85
2.2. Współpraca z Polonią i organizacjami polonijnymi 91
2.2.1. Zagraniczne Przystanki Historia 91
2.2.2. Pozostała współpraca z organizacjami polonijnymi 93
2.3. Inne działania międzynarodowe 97
2.4. Dyfamacje 101

3. Informacja i komunikacja społeczna 105
3.1. Uroczystości rocznicowe 105
3.2. Patronaty 148
3.3. Współpraca z mediami 169
3.3.1. Audycje radiowe 169
3.3.2. Audycje telewizyjne 182
3.3.3. Dodatki prasowe 192
3.4. Media społecznościowe 204
3.5. Wydarzenia 214
3.6. Historia w Internecie 218
3.6.1. Portale 218
3.6.2. Inna działalność internetowa 224
3.7. Inne: koncerty, teatry, filmy, multimedia itp. 234

Część II. Działalność ustawowa poszczególnych pionów IPN 247

1. Działalność archiwalna 249
1.1. Zasób 250

1.1.1. Stan zasobu 250
1.1.2. Zabezpieczenie i przechowywanie zasobu 252
1.2. Opracowanie zasobu 254
1.2.1. Cyfrowe Archiwum 255
1.2.2. Inwentarz archiwalny 256
1.2.3. Baza ZEUS 256
1.3. Digitalizacja zasobu 257
1.4. Udostępnianie zasobu 259
1.4.1. Udostępnianie dokumentów i informacji o zasobie podmiotom zewnętrznym. 261
1.4.2. Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej 263
1.4.3. Wnioski służbowe 263
1.4.4. Kwerendy i sprawdzenia w zasobie ewidencyjnym 265
1.4.5. Praca czytelni 265
1.5. Działalność naukowa i popularyzatorska 266

2. Działalność popularyzatorska i edukacyjna 271
2.1. Kształcenie nauczycieli – seminaria i szkolenia 273
2.2. Program polonijny i zagraniczny 277
2.3. Konkursy i projekty 278
2.3.1. Ogólnopolskie projekty i konkursy własne 278
2.3.2. Regionalne projekty i konkursy własne 280
2.3.3. Projekty i konkursy we współpracy 283
2.4. Lekcje, warsztaty i wykłady 284
2.5. Wyjazdy edukacyjne, rajdy i gry miejskie 284
2.5.1. Spacery edukacyjne 285
2.5.2. Gry miejskie 286
2.5.3. Rajdy, marsze i biegi pamięci 287
2.6. Materiały edukacyjne 290
2.6.1. Materiały dla nauczycieli i publikacje popularnonaukowe 290
2.6.2. Infografiki 291
2.6.3. Gry edukacyjne 294
2.6.3.1. Gry planszowe 294
2.6.3.2. Gry z wykorzystaniem aplikacji mobilnych 295
2.6.3.3. Gry i quizy online 296
2.7. Wystawy i ich ekspozycje 297
2.7.1. Wystawy w kraju 297
2.7.2. Wystawy za granicą 301
2.7.3. Wystawy elementarne 301
2.8. Projekty multimedialne 302
2.8.1. Notacje 302
2.8.2. Audiobooki 302
2.8.3. Międzynarodowy Festiwal Filmowy o totalitaryzmach „Echa Katynia” 303
2.8.4. Inne projekty multimedialne o charakterze edukacyjnym 303
2.9. Inne działania popularyzujące wiedzę 304
2.10. Kluby Historyczne im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”. 305
2.11. Krajowe Centra Edukacyjne IPN i „Przystanki Historia” 306

3. Badania naukowe 311
3.1. Projekty badawcze 311
3.1.1. Centralne Projekty Badawcze 312

3.1.1.1. Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989 312
3.1.1.2. Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej 313
3.1.1.3. Podziemie niepodległościowe w Polsce 1944–1956 313
3.1.1.4. Władze komunistyczne wobec kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989 314
3.1.1.5. Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989 315
3.1.1.6. Partia komunistyczna w systemie władzy w Polsce 1944–1989 315
3.1.1.7. Polska emigracja niepodległościowa 1945–1990 315
3.1.1.8. „Solidarność" i opór społeczny w PRL 1956–1989 316
3.1.2. Seminaria 317
3.1.2.1. Wojsko Polskie w strukturach państwa w XX wieku 317
3.1.2.2. Władze PRL wobec środowisk twórczych, dziennikarskich i naukowych 317
3.1.2.3. Komuniści w Drugiej Rzeczypospolitej 317
3.1.2.4. Rok 1989 – mechanizmy transformacji ustrojowej 318
3.1.3. Serie wydawnicze 318
3.1.3.1. Polacy w Rosji i Związku Sowieckim 318
3.1.3.2. Województwa wschodnie II Rzeczypospolitej 319
3.1.3.3. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie 319
3.2. Oddziałowe Projekty Badawcze 319
3.3. Badania nad terrorem okupacyjnym 322
3.4. Monografie naukowe, edycje pamiętników i wspomnień 323
3.5. Konferencje naukowe i popularnonaukowe 324
3.6. Letnia Szkoła Historii Najnowszej 324
3.7. Ekspertyzy i opinie 325
3.8. Uzyskane stopnie naukowe 325

4. Poszukiwania i identyfikacja 327
4.1. Badania historyczne 327
4.2. Poszukiwania 335
4.3. Identyfikacja 344
4.3.1. Organizacja prac poszukiwawczych 346
4.4. Działalność edukacyjna i informacyjna 347

5. Upamiętnianie walk i męczeństwa 349
5.1. Budowa i remonty upamiętnień 350
5.1.1. Wykonywanie nowych upamiętnień 350
5.1.2. Remonty upamiętnień 353
5.2. Groby wojenne – budowa i remonty, ekshumacje 354
5.2.1. Wykonywanie nowych nagrobków 355
5.2.2. Remonty grobów wojennych 355
5.2.3. Ekshumacje 357
5.3. Groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski 359
5.3.1. Ewidencja grobów weteranów 359
5.3.2. Realizacja wniosków o udzielenie dotacji celowych i świadczeń pieniężnych 361
5.3.3. Budowa i remonty grobów weteranów 361
5.4. Opiniowanie upamiętnień i nazw 362
5.4.1. Realizacja ustawy o IPN 362
5.4.2. Realizacja ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego 364

6. Ściganie zbrodni 367
6.1. Stan zatrudnienia prokuratorów w Komisji Ścigania 369
6.2. Działalność śledcza Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu w liczbach 370
6.3. Działalność Komisji ŚZpNP w sprawach o unieważnienie orzeczeń
w trybie wskazanym w art. 45b ustawy o IPN-KŚZpNP 379
6.4. Udział prokuratorów Komisji Ścigania w postępowaniach sądowych
w związku z realizacją zadań ustawowych 380
6.5. Udział prokuratorów w identyfikacji osób, które straciły życie
wskutek walki z narzuconym systemem totalitarny
lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych 388
6.6. Nadzór służbowy nad działalnością Głównej Komisji 389
6.7. Szkolenia prokuratorów i pracowników Komisji 391
6.8. Realizacja obowiązków pionu śledczego IPN, innych niż wynikające
z ustawy o IPN-KŚZpNP 391
6.9. Wybrane postępowania Komisji Ścigania prowadzone w 2020 r.
obrazujące pracę prokuratorów 392

7. Lustracja 409
7.1. Ewidencja oświadczeń lustracyjnych i publikacja informacji 410
7.1.1. Przyjmowanie oświadczeń lustracyjnych
oraz informacji o ich uprzednim złożeniu (SEiS) 410
7.1.2. Przygotowanie i publikowanie informacji o osobach pełniących funkcje publiczne
wymienionych w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej 412
7.2. Przygotowywanie i publikowanie katalogów
w Biuletynie Informacji Publicznej IPN 415
7.3. Przygotowywanie postępowań lustracyjnych 418
7.3.1. Sprawy zainicjowane zgodnie z treścią art. 52a pkt 2 i 3 ustawy o IPN 418
7.3.2. Sprawy przejęte po byłym urzędzie Rzecznika Interesu Publicznego 425
7.3.3. Wydział Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi
Biura Lustracyjnego 425
7.4. Działania analityczno-studyjne 426

8. Wydawnictwo IPN 429

9. Budżet 435
9.1. Budżet w układzie klasyfikacji budżetowej 435
9.1.1. Wykonanie dochodów budżetowych 435
9.1.2. Wykonanie wydatków budżetowych 437
9.1.2.1. Wykonanie wydatków w poszczególnych działach i grupach wydatków 440
9.2. Budżet Instytutu w układzie zadaniowym 457
9.3. Zatrudnienie 460

Wykaz skrótów 463

Aneksy 469
Załącznik nr 1: Wydawnictwa IPN 471
Załącznik nr 2: Publikacje pracowników IPN. 501
Załącznik nr 3: Wystawy IPN 621
Załącznik nr 4: Wykaz konferencji oraz sesji naukowych i popularnonaukowych 631

Załącznik nr 5: Wykaz wystąpień pracowników IPN podczas międzynarodowych konferencji i sympozjów za granicą 635
Załącznik nr 6: Wykaz notacji zrealizowanych przez IPN w 2020 r. 639
Załącznik nr 7: Uroczystości upamiętniające wydarzenia i postacie związane z walką i męczeństwem organizowane lub współfinansowane przez pion upamiętniania walk i męczeństwa w 2020 r. 651
Załącznik nr 8: Reprezentowanie IPN przez pracowników pionu upamiętniania walk i męczeństwa podczas uroczystości i wydarzeń krajowych oraz zagranicznych 663
Załącznik nr 9: Groby weteranów, których wykonanie lub renowacja zostały sfinansowane z urzędu przez pion upamiętniania walk i męczeństwa IPN. 675
Załącznik nr 10: Groby wojenne, których wykonanie lub renowacja zostały sfinansowane lub współfinansowane przez pion upamiętniania walk i męczeństwa IPN 679
Załącznik nr 11: Upamiętnienia, których wykonanie lub renowacja zostały sfinansowane lub współfinansowane przez pion upamiętniania walk i męczeństwa IPN 685
Załącznik nr 12: Wykaz spotkań poświęconych publikacjom i filmom 699
Załącznik nr 13: Nagrody i wyróżnienia przyznane pracownikom IPN 705

Mapa oddziałów, delegatur IPN oraz Przystanków Historia IPN 709

Adresy biur, oddziałów i delegatur Instytutu Pamięci Narodowej 710

Krajowe Przystanki Historia IPN 711

Izby Pamięci IPN 712

Zagraniczne Przystanki Historia IPN 712

Fotografie dokumentujące wybrane wydarzenia z działalności IPN w 2020 r. 713

Wydawnictwa IPN w 2020 r. 809

Wstęp

Aktywność Instytutu Pamięci Narodowej (wypełniającego swe ustawowe zadania) w roku 2020 to codzienna praca archiwalna, naukowa, edukacyjna i wydawnicza. To poszukiwanie ofiar systemów totalitarnych, upamiętnianie grobów weteranów i opieka nad nimi, lustracja oraz ściganie zbrodni przeciwko narodowi polskiemu. Działalność ta jest prowadzona na licznych obszarach – w kraju i poza jego granicami. Ze względu na ograniczenia sanitarne wiele przedsięwzięć, przygotowywanych od miesięcy, a niekiedy lat, jeżeli tylko było to możliwe, zostało przeniesionych do przestrzeni internetowej. Spowodowało to osłabienie społecznego oddziaływania niektórych naszych inicjatyw, gdyż aktywność w Internecie, choć docierająca niekiedy do większej liczby osób, nigdy nie zastąpi bezpośrednich kontaktów międzyludzkich.

W 2020 r. najistotniejszą sprawą – z racji przypadających rocznic – była opowieść o zmaganiach wolnych Polaków z systemem komunistycznym. Rok 1920 – zwycięskie powstrzymanie bolszewizmu, 1940 – zbrodnia katyńska, której celem było unicestwienie elit zdolnych do stawienia oporu oraz rok 1980 – narodziny „Solidarności", początek końca komunizmu, co ilustrowała kampania w mediach społecznościowych „1920–1940–1980".

Instytut przygotował liczne przedsięwzięcia mające opowiedzieć tę historię w wymiarze krajowym i międzynarodowym. W wypadku wojny z bolszewikami chcieliśmy wskazać i przypomnieć, nieobecny w naszej pamięci, ogromny wysiłek społeczny – wsparcie dla walczącej armii udzielone przez ludność cywilną. To dzięki zaciągowi młodzieży do Armii Ochotniczej, tworzeniu zaplecza sanitarnego, łączności, działalności opiekuńczej i charytatywnej, finansowej ofiarności, powstaniu frontu wewnętrznego odnieśliśmy zwycięstwo na polu bitwy.

W kilkunastu miastach i miasteczkach w Polsce odsłoniliśmy tablice upamiętniające ochotników tej wojny, powstał film o zamordowanej sanitariuszce Teresie Grodzieńskiej, albumy: J. Odziemkowskiego, *Ostatnia bije godzina… Armia Ochotnicza gen. Józefa Hallera 1920 r.*, czy W. J. Wysockiego, *Ksiądz major Ignacy Jan Skorupka (1893–1920)*, w ramach Biblioteki Akademii Niepodległości zostały wznowione: książka J. Łady-Walickiej, *„Ułani! Ułani! Malowane dzieci…". Przyczynek do dziejów armii ochotniczej*, z przedmową brygadiera Czesława Mączyńskiego, a także wspomnienia ochotników *O uczniu żołnierzu* w opracowaniu K. Konarskiego.

Zmagania militarne przedstawiają m.in. publikacje A. Pleskaczyńskiego i M. Krzyżaniaka, *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej* oraz seria broszur edukacyjnych „Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921", a także trzydzieści broszur „Bohaterowie Niepodległej", a wśród nich m.in.: *Harcerze w wojnie z bolszewikami*, *Stefan Pogonowski*, *Teresa Grodzieńska*, *Konstanty Plisowski, Bohaterowie spod Zadwórza*.

Pionierski charakter miał czwarty już tom w serii „Literatura i Pamięć" – *Rok 1920 w literaturze polskiej. Zarys monograficzny* M. Urbanowskiego.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się wystawa „Wojna światów" oraz związana z nią kampania w mediach społecznościowych. Instytut przygotował międzynarodową konferencję pod tym tytułem, ale z powodu ograniczeń sanitarnych nie mogła się ona odbyć. Przygotowane na nią wystąpienia ukażą się jednak drukiem.

W Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, wspólnie z Kancelarią Prezydenta RP, zorganizowana została debata historyków *Bitwa Warszawska. Wojna o wolność Europy.*

IPN nie zapomniał o sojusznikach polskich z 1920 r. – stąd specjalny numer „Biuletynu IPN", a także wydanie książki ukraińskiego historyka A. Rukkasa, *Razem z Wojskiem Polskim. Armia Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1920 r.*, czy zbioru dokumentów *Sojusz Piłsudski–Petlura. Dokumenty i materiały*, pod redakcją J. Pisulińskiego, W. Skalskiego (wspólnie ze Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego). Przygotowana razem z Konsulatem Generalnym RP w Winnicy konferencja naukowa „100-lecie podpisania paktu Piłsudski–Petlura" została przesunięta na termin późniejszy.

Do najmłodszych i nastolatków skierowano komiksy i filmy edukacyjne poświęcone wojnie polsko-bolszewickiej.

Wielu uczestników zwycięskich zmagań z bolszewikami zostało zamordowanych potem w ramach zbrodni katyńskiej. Opowiada o tym nowatorska wystawa multimedialna *20–40–20*. Z perspektywy roku 2020 pokazuje ona losy ofiar, które w 1920 r. broniły niepodległości i dwadzieścia lat później zginęły zamordowane przez NKWD.

Ważną publikacją dotyczącą tej tematyki jest ostatni, trzeci tom monumentalnego źródła: *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951–1952* w opracowaniu W. Wasilewskiego (tłum. W.J. Popowskiego), a także inne ważne dokumenty: *Niemiecki urzędowy materiał w sprawie masowego mordu w Katyniu*, pod redakcją A. Bosiackiego (tłum. P. Bentkowskiego). Zostały również przygotowane liczne materiały w językach obcych – na wyróżnienie zasługuje praca *Jeńcy 1920* autorstwa dr. M. Korkucia, prof. W. Rezmera, prof. Z. Karpusa. Jest to dobitny głos naukowy przeciwko rosyjskim kłamstwom. Ponadto powstały liczne materiały edukacyjne, a także odbyła się kolejna edycja międzynarodowego festiwalu „Echa Katynia".

Kolejnym ważnym tematem roku 2020 była „Solidarność". Dla IPN niezwykle istotne jest wspieranie historii lokalnych, budowanie wokół nich wspólnoty pamięci, a jednocześnie pokazanie, że „Solidarność" to wysiłek nie tylko ludzi, którzy mają już swe miejsce w dziejach, lecz także lokalnych działaczy w ich małych ojczyznach.

Z okazji powstania „Solidarności" w 1980 r. Instytut przedstawił największą spośród dotąd przygotowanych wystawę „Tu rodziła się »Solidarność«". 1 lipca – w 40. rocznicę pierwszych strajków – została ona otwarta w 17 miastach, m.in. w Mielcu, Świdniku, Lublinie, a w kolejnych dwóch turach w następnych ośrodkach, aby w końcu sierpnia – wszystkie wystawy lokalne – 255 plansz – stanęły w Warszawie na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego, pod papieskim krzyżem, upamiętniającym pierwszą pielgrzymkę Jana Pawła II do Polski, bez której nie byłoby „Solidarności". Wystawie towarzyszyły filmy, m.in. *Narodziła się w Polsce…*, materiały edukacyjne itp.

IPN wspólnie z redakcją „Gościa Niedzielnego" inaugurował – z okazji setnej rocznicy urodzin Karola Wojtyły – tematyczny serwis internetowy: *W Wadowicach wszystko się zaczęło* (wadowice1920.gosc.pl). Serwis zawiera 100 zdjęć (w tym kilkadziesiąt unikatowych) oraz dokumenty z archiwum IPN.

W Gdyni zaprezentowano audiobook ze wspomnieniami Andrzeja Kołodzieja, *Gdyńscy Komunardzi*, a w Gdańsku kontynuowano odsłanianie tablic działaczy Wolnych Związków Zawodowych (w 2020 r. upamiętniono: Alinę Pienkowską-Borusewicz, Magdalenę Modzelewską-Rybicką i Jana Piotra Koziatka). W Warszawie pamiętano o Wojciechu Ziembińskim, który otrzymał pośmiertnie tytuł Kustosza Pamięci Narodowej oraz poświęconą mu tablicę, wmurowaną u stóp pomnika „Poległym i Pomordowanym na Wschodzie".

Częścią uroczystości rocznicowych były również konferencje naukowe, m.in. w Gdańsku „Pierwsza »Solidarność«. Geneza, organizacja, konteksty" i w Katowicach: „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki" oraz lokalne, organizowane przez oddziały i delegatury IPN.

Ukazał się także czwarty tom *Encyklopedii Solidarności*. Uruchomiono ponadto w nowej odsłonie graficznej – cały czas rozbudowywaną – wersję internetową encyklopedii. Wśród publikacji związanych z „Solidarnością" trzeba wymienić m.in. książki: *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, pod redakcją C. Kuty i M. Krzysztofińskiego; *Jedna dekada – trzy epoki. NSZZ „Solidarność" na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1980–1989* autorstwa J. Jurkiewicza i Ł. Kobieli; *Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność" w województwie łomżyńskim (1980–1981). Legalnie i zgodnie z prawem* K. Sychowicza; *NSZZ „Solidarność" w PKP w latach 1980–1989. Przykład Dolnośląskiej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych*" K. Dworaczka czy *Niemiecka Federacja Związków Zawodowych wobec wydarzeń w Polsce w latach 1980–1983* M. Świder.

Rozpracowanie niezależnych struktur związkowych ilustruje praca P. Benkena, M. Dźwigał, M. Stefaniaka, *Franciszka Skwierczyńskiego „tajna kronika" szczecińskiej „Solidarności" w latach 1980–1982*, z kolei spojrzenie enerdowskiej bezpieki ukazuje publikacja T. Jaskułowskiego, F. Gańczaka, K. Knocha, P. Abryszeńskiego, E. Pejaś, *Raporty polskie Stasi 1981–1989*, t. 1: *W przededniu stanu wojennego: czerwiec–grudzień 1981.* Natomiast P. Pleskot jako pierwszy dotarł do dokumentów zaprezentowanych w pracy *„Karnawał" po amerykańsku. Ambasada USA w Warszawie wobec wydarzeń w Polsce od sierpnia 1980 r. do grudnia 1981 r.*

Ważnym elementem sierpniowej odnowy było powstanie niezależnego ruchu związkowego na wsi. Tej tematyce poświęcono tekę edukacyjną *O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI „Solidarność" (1944–1989)*, pod redakcją K. Maniewskiej, K. Churskiej-Wołoszczak, P. Wójtowicza oraz publikację *O wolną wieś i wolną Polskę. Ogólnopolski Komitet Oporu Rolników i niezależna działalność środowisk chłopskich w latach 1982–1989*, pod redakcją C. Kuty i M. Wenklara.

Z kolei dzieje Niezależnego Zrzeszenia Studentów przywołała wystawa *NZS – pokolenie przemian* pokazana dzięki współpracy z NZS i PKP SA. na kilkunastu dworcach kolejowych w największych miastach w Polsce.

W 2020 r. udało się zorganizować kilka uroczystości wręczenia Krzyża Wolności i Solidarności, do Kancelarii Prezydenta skierowano 648 wniosków o odznaczenia dla działaczy opozycji, a w internetowej bazie zamieszono 5139 biogramów uhonorowanych KWiS.

IPN przypomniał także wydarzenia z czasu PRL wpisujące się w drogę ku „Solidarności". Walkę w obronie praw Kościoła opisuje publikacja M. Dąbrowskiego *Wydarzenia 26 czerwca 1959 roku w Kraśniku Fabrycznym. Przyczyny – przebieg – represje* czy A. Dziuroka, B. Tracza, *W obronie krzyża. Protest w Gliwicach w 1960 roku*. W Krakowie-Nowej Hucie w 60. rocznicę protestu IPN wsparł spektakl teatralny *I nie oddałyśmy Krzyża*…, a w Zielonej Górze, gdzie doszło do wystąpień w obronie Kościoła, Instytut ufundował pomnik ks. Kazimierza Michalskiego.

Gorące dyskusje wywołała publikacja R. Łatki, F. Musiała, *„Dialog należy kontynuować...". Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem 1969–1985. Studium przypadku*. IPN wydał także kolejne tomy *Pro memoria* prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego. Na uwagę zasługuje nowa inicjatywa badawcza, zatytułowana: *Urząd do spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*. Ukazał się tom 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, pod redakcją R. Łatki oraz B. Noszczaka *Międzynarodówka antykościelna. Współpraca polskiego Urzędu do spraw Wyznań z jego odpowiednikami w państwach komunistycznych (1954–1989) – preliminaria badawcze.*

Dla uczczenia 50. rocznicy masakry na Wybrzeżu w grudniu 1970 r. – IPN przygotował wiele przedsięwzięć. W miastach protestu: Szczecinie, Gdańsku, Gdyni, Elblągu, stanęły wystawy *Powstanie grudniowe 1970 r.*, wydano różne publikacje, m.in.: *Zbrodnia bez kary. Grudzień 1970 w Gdyni. Przebieg wydarzeń, represje, walka o prawdę*, P. Brzezińskiego, R. Chrzanowskiego, A. Nadarzyńskiej-Pieszczewiat, *Grudniowa kolęda. Kościół katolicki w Trójmieście wobec Grudnia '70*, P. Abryszeńskiego, D. Gucewicza, album *Szczecińska rewolta i jej obraz utrwalony na*

kliszach P. Miedzińskiego i broszurę *Szczeciński Grudzień 1970. Pamiętamy!* (przedstawiającą biogramy 16 osób, które poniosły wówczas śmierć). IPN przygotował też cykl 16 etiud filmowych im poświęconych, zatytułowanych *Szczeciński Grudzień 1970. Pamiętamy!* i film dokumentalny *Grudzień Nasz i Wasz*. Obie inicjatywy zostały zrealizowane wspólnie z TVP Szczecin. W Gdyni IPN współorganizował koncerty „Grudniowy tren" oraz z Radiem Gdańsk: promocję płyty „#Pamięć. Grudzień '70". Grudniowy dramat został także przedstawiony w ramach akcji „Opowiadamy Polskę światu" z redakcją „Wszystko Co Najważniejsze". Podobnie jak artykuły dotyczące wojny polsko-bolszewickiej i odzyskania niepodległości, teksty o Grudniu '70 zostały opublikowane w prasie w kilkudziesięciu krajach świata.

W roku 2020 IPN kontynuował – rozpoczętą w 2016 r. – tematykę związaną z odzyskaniem niepodległości w 1918 r. W styczniu i lutym IPN włączył się w obchody setnej rocznicy powrotu Pomorza do Polski. W dwóch województwach zaprezentowano okolicznościową wystawę IPN, poświęconą historii regionu (Pomorza i Kujaw) w latach 1918–1920. Ekspozycja wędrowała przez miasta regionu, m.in. Golub-Dobrzyń nad Drwęcą oraz Działdowo, gdzie była prezentowana zgodnie z chronologią wydarzeń już od 17 stycznia 2020 r., a później zawitała do Torunia, Bydgoszczy, Grudziądza, Chełmna, Starogardu, Tczewa, Gdańska i Pucka. W setną rocznicę zaślubin z morzem IPN ufundował w Pucku m.in. tablicę poświęconą Antoniemu Miotkowi – działaczowi niepodległościowemu. Opublikowana została także broszura poświęcona pomorskim bohaterom niepodległości, m.in. ks. gen. Józefowi Wryczy.

Setną rocznicę obchodów plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu IPN rozpoczął 10 lipca w Lubstynku – jednej ze wsi, która w plebiscycie 1920 r. opowiedziała się za Polską – odsłonięciem tablicy pamiątkowej oraz otwarciem wystawy *Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Warmii Mazur i Powiśla*, którą zaprezentowano także 11 lipca w Olsztynie i której towarzyszyła sesja naukowa.

Kontynuacją działań z roku 2019 było zrealizowanie kilkudziesięciu przedsięwzięć poświęconych setnej rocznicy II powstania śląskiego. Większość z nich była adresowana do odbiorców z województw śląskiego i opolskiego, ale niektóre miały zasięg ogólnopolski. Były to m.in.: dodatek prasowy pt. *II powstanie śląskie 1920 roku*, który ukazał się w szesnastu dziennikach regionalnych w całym kraju, wystawa elementarna pt. *Powstania śląskie 1919–1921* (opracowane z myślą o nauczycielach), infografiki zawierające podstawowe informacje o genezie, przebiegu oraz konsekwencjach powstań, wreszcie dwie konferencje naukowe i publikacje naukowe, m.in. *Aby utrzymać porządek. Raporty wojsk francuskich z okresu II powstania śląskiego (lipiec–wrzesień 1920 roku)*, pod redakcją G. Bębnika i S. Rosenbauma) i kilka popularnonaukowych oraz audycje radiowe. Kontynuowano społeczną kampanię gromadzenia informacji o grobach uczestników powstań śląskich, poległych w powstaniach lub zmarłych po 1921 r., w celu wpisania ich do ewidencji grobów weteranów walk o niepodległość.

Zagadnienia II wojny światowej pozostały również w głównym nurcie zainteresowań Instytutu Pamięci Narodowej. Ukazało się kilka ważnych publikacji, m.in. już dziesiąty tom serii *Polska i Ukraina w latach trzydziestych–czterdziestych XX wieku* pt. *Rozkaz nr 001353. Operacja proskrypcyjna NKWD 1939–1941*. Ponadto wydane zostały kolejne tomy serii *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945* w opracowaniu S. Piątkowskiego. Opublikowane zostały także: monografia R. Gieronia *Półmrok. Procesy karne w sprawie przestępstw okupacyjnych popełnionych przez chłopów wobec Żydów w województwie krakowskim* oraz *Henryk Sławik 1894–1944. Biografia socjalisty* T. Kurpierza. IPN zaprezentował także film poświęcony tej postaci, *Oto człowiek – rzecz o Henryku Sławiku i Józsefie Antallu*. Ważnym głosem w dyskusji o relacjach polsko-żydowskich podczas okupacji niemieckiej oraz o jakości prac ukazujących się na ten temat jest publikacja dr. T. Domańskiego *Korekty ciąg dalszy. Odpowiedź redaktorom i współautorom książki »Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski«, red. B. Engelking, J. Grabowski, Warszawa 2018*.

Jednocześnie IPN był zaangażowany w działania antydyfamacyjne – po interwencjach udało się uzyskać sprostowanie nieprawdziwych informacji ukazujących się w prasie, m.in. dotyczących określenia „polskie obozy koncentracyjne".

Niemieckiemu sądownictwu w czasie okupacji są poświęcone publikacje K. Graczyka, *Sondergericht Kattowitz – Sąd Specjalny w Katowicach 1939–1945* i tłumaczenie M. Beckera, *Sądownictwo niemieckie i jego rola w polityce okupacyjnej na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy 1939–1945*.

Na uwagę zasługują również książki D. Golika, *Wrzesień 1939 w dolinie Dunajca. Bój graniczny i walki nad górnym Dunajcem między 1 a 6 września 1939 roku*; S. Kalbarczyka, *Armia Andersa w ZSRS 1941–1942. Niespełnione braterstwo broni z Armią Czerwoną* czy K. Kaczmarskiego, *Nie tylko Rothesay. Oficerskie obozy izolacyjne oraz obóz dyscyplinarny dla żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii (1940–1943).*

Pięćdziesiąta rocznica śmierci generała Władysława Andersa była okazją do zorganizowania w Warszawie konferencji naukowej *Generał Władysław Anders. Żołnierz i polityk – w 50. rocznicę śmierci*, kolejne odsłony konferencji na szlaku, którym podążali żołnierze generała – w Taszkiencie, Rzymie i Londynie – zostały przesunięte na późniejszy termin. Generał Władysław Anders został upamiętniony muralem na szkole jego imienia w rodzinnych Krośniewicach. Z kolei na ścianach szkół w Tuszowie Narodowym i Hyżnem powstały murale poświęcone gen. Władysławowi Sikorskiemu.

W oddanym w 2020 r. Kolumbarium Ofiar Zbrodni Totalitarnych w Białymstoku godne miejsce spoczynku na zabytkowym cmentarzu obok żołnierzy Wojska Polskiego, obrońców ojczyzny z 1920 i 1939 r., znalazło blisko 500 ofiar niemieckich zbrodni oraz sowieckiego i komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, a ekshumowanych w latach 2013–2015 na terenie białostockiego aresztu śledczego przy ulicy Kopernika.

IPN zakończył także trzeci etap prac ekshumacyjnych na terenie Fortu III Twierdzy Modlin w Pomiechówku, gdzie w okresie II wojny światowej funkcjonował niemiecki obóz przejściowy i ciężkie więzienie karno-śledcze. Ekshumowano szczątki 75 cywilnych ofiar i 8 żołnierzy Wojska Polskiego poległych w obronie Fortu we wrześniu 1939 r. Ofiary niemieckiej katowni zostały pochowane na tymczasowym cmentarzu na terenie Fortu, gdzie wraz z ekshumowanymi wcześniej szczątkami będą oczekiwać na ostateczny uroczysty pogrzeb państwowy na wybudowanym w tym celu cmentarzu wojennym.

Wydarzeniem o znaczeniu międzynarodowym było sprowadzenie przez Instytut Pamięci Narodowej z Izraela do Polski rzeźb Samuela Willenberga – więźnia niemieckiego obozu zagłady w Treblince, który w swych dziełach pozostawił artystyczną ilustrację Holokaustu. Wystawa została pokazana w Warszawie w ramach Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu, a następnie trafiła do kilku innych miast.

IPN włączył się w ogólnopolskie obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. W każdym z oddziałów zorganizowano 14 czerwca, w rocznicę pierwszego transportu więźniów politycznych z Tarnowa do KL Auschwitz, przedsięwzięcia upamiętniające ofiary.

Z kolei w Fürstenbergu, gdzie IPN odnalazł szczątki polskich więźniarek KL Ravensbrück, został zbudowany pomnik. Instytut wydał także kilka publikacji poświęconych tym ofiarom, m.in. w języku angielskim i niemieckim oraz zorganizował koncert online „Siła miłości". Przygotowywany przez IPN uroczysty pogrzeb z powodu ograniczeń sanitarnych odbędzie się w późniejszym terminie. Podobnie jak uroczyste odsłonięcie pomnika gen. Bolesława Roi, wzniesionego na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Sachsenhausen.

IPN upamiętnił 80. rocznicę masowych wywózek Polaków w głąb Związku Sowieckiego, czemu służyły działania edukacyjne i wydawnicze. Ukazało się m.in. poruszające świadectwo nastolatki, W. B. Kociuby, *„Zamiast Twojego uśmiechu, Polsko, mamy łzy i uśmiech niedoli. Pamiętnik*

z Syberii, Iranu i Libanu, ze wstępem W. Kujawy. Tekst trafił do IPN w ramach rozpoczętego w 2017 r. przedsięwzięcia Archiwum Pełne Pamięci, w którym zgromadzono już ponad 1800 darów, w 2020 r. otrzymaliśmy 251 kolekcji. Można się z nimi zapoznać na stronie www.archiwumpamieci.pl.

W ramach współpracy z państwowymi archiwami ukraińskimi do końca 2020 r. udało się pozyskać kopie ponad 700 tys. dokumentów dotyczących ofiar operacji polskiej NKWD 1937–1938 (z Winnicy prawie 32 tys.), jednocześnie w Internecie dostępna jest wystawa elementarna „Operacja polska NKWD 1937–1928" w języku angielskim, niemieckim i francuskim.

W związku z tematyką zbrodni nacjonalistów ukraińskich zaprezentowano zaplanowany na kilka lat projekt zatytułowany „Baza zbrodni i ofiar ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej w latach 1939–1945", dostępny na portalu zbrodniawolynska.pl. Głównym celem bazy jest upamiętnienie ofiar zbrodni ludobójstwa na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej w latach 1939–1945, które w zdecydowanej większości nie mają godnego pochówku, oraz ustalenie personaliów i liczby pomordowanych.

Dramat końca II wojny światowej, kiedy Polska w wyniku jałtańskiej zdrady znalazła się w sowieckiej strefie wpływów, ilustrowała ogólnopolska kampania medialna, której częścią było ukazanie się dodatków w 11 regionalnych tytułach prasowych, poświęconych obecności Armii Czerwonej na ziemiach polskich po 1944 r. Ekonomiczną eksploatację ziem polskich, wywózkę górników przedstawia teka edukacyjna *Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku*.

IPN prowadził także badania historyczne oraz prace poszukiwawcze dotyczące ustalenia miejsca pochówku siedmiu zakonnic Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny, wobec których toczy się proces beatyfikacyjny. Siostry straciły życie z rąk żołnierzy sowieckich w 1945 r.

Miejscem opowieści o powojennych losach Polski, zbrodniczych metodach zniewolenia i narzucania systemu komunistycznego jest otwarta 1 marca 2020 r. Izba Pamięci IPN przy ul. Strzeleckiej 8 na warszawskiej Pradze – budynek, gdzie w latach 1944–1945 miała swą kwaterę i areszt NKWD. W nieludzkich warunkach więziono tu i brutalnie torturowano polskich działaczy podziemia niepodległościowego. W podziemiach zachowały się liczne inskrypcje pozostawione przez więzionych. W placówce można zapoznać się także z ekspozycją stałą *Czerwona mapa Warszawy*.

Poszukiwania ofiar systemów totalitarnych prowadzono ogółem w 48 miejscach na terenie Polski oraz poza jej granicami. Ekshumowano szczątki nie mniej niż 116 osób. Zgłoszonych zostało 375 nowych spraw badawczo-historycznych. Na terenie byłego Więzienia Karno-Śledczego Warszawa III, tzw. Toledo, przy ul. Namysłowskiej w Warszawie odnaleziono szczątki 15 osób. Z kolei w miejscowości Raubiszki (Litwa) odnaleziono zbiorową mogiłę, w której ujawniono szczątki sześciu mężczyzn, prawdopodobnie żołnierzy AK z oddziału Sergiusza Kościałkowskiego „Fakira", którzy polegli w walce z oddziałem NKWD w lutym 1945 r. Poszukiwania poległych żołnierzy prowadzone były w rejonie Raubiszek od wielu lat.

W 2020 r. zorganizowano uroczyste pogrzeby odnalezionych i zidentyfikowanych ofiar systemu komunistycznego, m.in. w Ciechanowcu – braci Lucjana i Zygmunta Marchelów z Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, a w Krakowie – Stanisława Szajny „Orła" z „Żandarmerii" Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowców.

IPN kontynuował liczne przedsięwzięcia edukacyjne i naukowe związane z żołnierzami niezłomnymi-wyklętymi, m.in. zaprezentował w nowej odsłonie portal https://podziemiezbrojne.ipn.gov.pl/, ukazały się także kolejne *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, pod redakcją W. Frazika i F. Musiała; *Podporucznik Kazimierz Chmielowski „Rekin" 1925–1950*, M. Ostapiuka. Oprawcom niezłomnych poświęcono pierwszy tom *Leksykonu bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, pod redakcją W. Bagieńskiego i M. Dźwigał. Ukazały się także m.in. *Instrukcje i przepisy wywiadu cywilnego PRL z lata 1953–1990*, pod redakcją w opracowaniu W. Bagieńskiego i A. Piekarskiej oraz *Normatywy Departamentu III oraz Departamentu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa MSW (1956-1990)*, pod redakcją C. Wilanowskiego.

Struktury władzy komunistycznej i ludzi jej aparatu przedstawiają w swych publikacjach także m.in. R. Spałek, *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970*) czy K. Rembacka, *Komunista na peryferiach władzy. Historia Leonarda Borkowicza (1912–1989)*. Ważne, a zapomniane źródło ilustrujące istotę tego systemu przypomniał K. Sacewicz publikacją Adalberta Rocka [Henryka Glassa], *Mein Kampf Józefa Stalina. Rewolucyjna strategia i taktyka komunistycznego imperializmu*.

Polskie doświadczenie obu totalitaryzmów było przedmiotem realizowanych w 2020 r. w kilkunastu miastach Polski warsztatów dla nauczycieli poświęconych genezie komunizmu i nazizmu, a zatytułowanych „Korzenie totalitaryzmów". Wykłady i warsztaty, poprowadzone przez specjalistów, pokazywały, jak uczyć o tych niełatwych sprawach w szkołach średnich oraz w dwóch ostatnich klasach szkoły podstawowej. IPN rozbudował swą obecność w Internecie, czemu służyły skupienie działalności edukacyjnej na stronie https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/, a także ciągły rozwój portalu popularnonaukowego „Przystanek Historia". Sprawdził się pomysł wystaw elementarnych i infografik, które są tłumaczone m.in. na język angielski. Ograniczenia sanitarne pozwoliły na otwarcie tradycyjnego Przystanku Historia w Opolu i Poznaniu oraz zagospodarowanie lokalu we Wrocławiu, gdzie pod tą nazwą znalazła swe miejsce księgarnia. Przystanki planowane w 2020 r. w Berlinie, Budapeszcie i Dublinie zostaną uruchomione później.

Zaznaczeniu obecności w dyskursie historycznym poza granicami Polski i jednocześnie budowaniu międzynarodowego środowiska rzetelnie badającego dzieje relacji polsko-żydowskich służy rozpoczęcie wydawania przez IPN periodyku „Polish-Jewish Studies" (wszystkie teksty dostępne są w języku polskim i angielskim), a także publikacja już drugiego numeru angielskojęzycznego „Institute of National Remembrance Review". Ukazały się także kolejne numery znanych periodyków naukowych, w tym wysoko oceniane w środowisku naukowym: „Pamięć i Sprawiedliwość", „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989", „Przegląd Archiwalny IPN". Ponadto wydane zostały kolejne numery czasopism: „Komunizm w Polsce. System – ludzie – dokumentacja", „Almanach Powstańczy" (przygotowany wspólnie przez katowicki Oddział IPN i Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach) oraz pism popularnonaukowych: „Biuletyn IPN" (dużą popularnością cieszą się, ukazujące się w „Bibliotece Biuletynu IPN" publikacje, m.in. ostatnio wydane A. Łuczak *Polscy ziemianie. Szkice o losach i dziedzictwie* oraz wspomniana już książka A. Kalbarczyka) i „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska".

W 2020 r. Wydawnictwo IPN opublikowało łącznie 308 tytułów. Wśród nich znalazły się prace naukowe i popularyzatorskie, monografie i edycje źródeł, biografie i wspomnienia, albumy, ale również komiksy, materiały edukacyjne i gry, a nawet puzzle. Poza sprzedażą wydawnictw z logo IPN prowadzoną w księgarniach IPN i punktach sprzedaży w całej Polsce, Instytut uczestniczył w największych wydarzeniach wystawienniczych poświęconych literaturze oraz w wybranych imprezach związanych z tematyką historyczną lub umożliwiających dotarcie z ofertą wydawniczą do nowych odbiorców, m.in. w Poznańskich Targach Książki, Festiwalu Filmów Dokumentalnych Niepokorni Niezłomni Wyklęci w Gdyni, Plenerze Literackim w Ogrodzie Saskim w Warszawie i Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego w Kielcach, za granicą IPN obecny był na targach w Mińsku.

W 2020 r. IPN sprzedał 102 994 egz. publikacji o łącznej wartości 1 448 101,57 zł, co daje spadek o 11 proc. w stosunku do roku 2019. Trzeba tutaj jednak podkreślić, że łączna sprzedaż za pośrednictwem dystrybutorów i innych podmiotów komercyjnych była wyższa niż w 2019 r. (1 083 304 wobec 1 080 120), co potwierdza dynamikę usług e-commerce.

Na stronie internetowej i w mediach społecznościowych uruchomiliśmy nowy cykl rozmów z autorami publikacji historycznych i wspomnień, świadkami historii oraz pracownikami miejsc pamięci narodowej: „Nie tylko o książkach". Na kanale IPNtv zainicjowaliśmy program internetowy poświęcony książkom #PrzystanekKsiążka. Jest to magazyn, w którym są przedstawiane nowości wydawnicze, rozmowy z autorami, opinie, recenzje i najciekawsze zapowiedzi. W pierwszym sezo-

nie programu wyemitowaliśmy 11 odcinków. Wydawnictwo IPN zorganizowało 31 promocji publikacji, z czego zdecydowaną większość (24) w formie dyskusji online z transmisją bezpośrednią lub rejestracją wideo i retransmisją. Liczba recenzji wydawniczych dla publikacji IPN w mediach ogólnopolskich dzięki tak wielopłaszczyznowym działaniom promocyjnym zwiększyła się dwukrotnie w porównaniu z 2019 r. W dobie ekspansji mediów cyfrowych, rozszerzyliśmy ofertę wydawniczą w plikach pdf/epub/mobi do darmowego pobrania. Dowodem na to, że wysiłki Wydawnictwa IPN są dostrzegane i doceniane nie tylko przez czytelników, ale także przez ekspertów, były nagrody w konkursach branżowych.

Instytut Pamięci Narodowej w 2020 r. ogłosił, bez organizowania uroczystości, kolejnych laureatów swych nagród. Nagrodę „Kustosza Pamięci Narodowej" w 2020 r. otrzymali: pośmiertnie Wojciech Ziembiński oraz Kazimierz Cholewa, Wasyl Haniewicz, Komitet Pamięci Gusen i Andrzej Pityński, który zmarł już po ogłoszeniu nominacji.

Nagrodą „Semper Fidelis" uhonorowano: pośmiertnie Dorę Kacnelson z Drohobycza, a także ks. Romana Twaroga z Kamieńca Podolskiego, ks. bp. Jana Purwińskiego z Żytomierza, Waldemara Szełkowskiego z Wilna, Innes Todryk-Pisalnik i Andrzeja Pisalnika z Grodna, wyróżnienie w kategorii literackiej przyznano Stanisławowi Srokowskiemu.

Pozytywnym rezultatem działań prokuratorów Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w roku sprawozdawczym jest wydanie szeregu orzeczeń sądowych organów dyscyplinarnych, wyrażających zgodę na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłych sędziów sądów komunistycznych, wydających wobec działaczy opozycji solidarnościowej w okresie stanu wojennego wyroki rażąco sprzeczne z obowiązującym wówczas porządkiem prawnym.

W ramach ustawowych obowiązków prokuratorzy Komisji uczestniczą także w ważnych ze względu na elementarną potrzebę dochodzenia sprawiedliwości postępowaniach, jakimi są sądowe postępowania prowadzone w trybie określonym w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Postępowania te inicjowane są przez prokuratorów na podstawie informacji gromadzonych w prowadzonych śledztwach oraz analizy dostępnych materiałów archiwalnych. Rezultatem działań w 2020 r. było unieważnienie 700 wyroków sądów komunistycznych.

Omawiając działalność Instytutu w roku 2020, nie sposób nie wspomnieć o wydarzeniu przełomowym w dwudziestoletniej historii tej instytucji – przeniesienia większości agend Centrali do nowej, docelowej siedziby, która w całości należy do Skarbu Państwa, a trwały zarząd nad nią sprawuje prezes IPN. W efekcie inwestycja ta znacząco poprawi warunki pracy dzięki ulokowaniu wszystkich pracowników Centrali IPN w jednym budynku (z wyłączeniem Głównej Komisji ŚZpNP oraz Archiwum), a co za tym idzie umożliwi rezygnację z najmu powierzchni komercyjnych. Sukcesem zakończyły się starania IPN, aby adresem jego Centrali była ulica Janusza Kurtyki 1.

Obecna Delegatura IPN w Bydgoszczy funkcjonuje w dwóch wynajmowanych obiektach w oddalonych od siebie lokalizacjach. W celu przeniesienia w jedno miejsce wszystkich istniejących w mieście struktur IPN od 2017 r. realizowana jest inwestycja polegająca na wybudowaniu nowej siedziby. Nowy obiekt zapewni właściwe warunki dla realizacji zadań przez wszystkie komórki organizacyjne Delegatury, utworzenie profesjonalnego Archiwum na czterokilometrowy zasób archiwalny oraz Archiwum Zakładowego. Pomimo trudnych warunków epidemiologicznych w 2020 r. budowa Delegatury w Bydgoszczy była kontynuowana, tak aby zgodnie z umową prace zostały zakończone do końca kwietnia 2021 r.

Przytoczone powyżej fakty i liczby, ilustrujące przykłady aktywności Instytutu Pamięci Narodowej w 2020 r., znajdują rozwinięcie i uzupełnienie na stronach przedkładanej Informacji. Nie sposób nie wspomnieć, iż praca Instytutu to praca niemal 2500 osób w całej Polsce – Centrali, 11 oddziałach i 7 delegaturach, ponad 30 krajowych i 10 zagranicznych centrach edukacyjnych – „Przy-

stankach Historia". Osadzenie Instytutu w terenie, wśród wojewódzkich, powiatowych i gminnych organizacji społecznych, pracowników lokalnych urzędów państwowych i samorządowych, blisko nauczycieli, wychowawców dzieci i młodzieży, a także pasjonatów najnowszej historii, pozwala nam skonstatować, iż Instytut posiada właściwe narzędzia do realizacji swojej misji. Obecność w terenie dzięki lokalnym agendom pozwala nam coraz skuteczniej przywracać lokalną pamięć o niepodległościowej tradycji i lokalnych bohaterach – także tych samodzielnie odkrywanych przez dzieci i młodzież w ramach wydarzeń organizowanych przez IPN.

Informacja o działalności Kolegium IPN

W roku 2020 Kolegium IPN kontynuowało swoją działalność w dotychczasowym składzie: dr hab. Sławomir Cenckiewicz, prof. Jan Draus, prof. Piotr Franaszek, ks. prof. Józef Marecki, prof. Andrzej Nowak, prof. Wojciech Polak, Bronisław Wildstein, prof. Tadeusz Wolsza i Krzysztof Wyszkowski. Pracami Kolegium kierował Wojciech Polak, którego zastępcami byli: Piotr Franaszek, Tadeusz Wolsza i Krzysztof Wyszkowski. Podczas posiedzenia 30 czerwca zgodnie z regulaminem organizacyjnym Kolegium w wyniku wyborów funkcję przewodniczącego na nową roczną kadencję ponownie powierzyło Wojciechowi Polakowi, a jego zastępcami zostali: Sławomir Cenckiewicz, Piotr Franaszek oraz Tadeusz Wolsza. Kolegium odbyło 12 posiedzeń, w których poza jego członkami uczestniczyli: prezes IPN dr Jarosław Szarek bądź delegowani przez niego przedstawiciele, którzy informowali o bieżących sprawach związanych z działalnością Instytutu oraz odpowiadali na pytania i interpelacje, które wpłynęły do Kolegium lub zostały wniesione przez jego członków. Ponadto w posiedzeniach brali udział również goście zewnętrzni, dyrektorzy i wicedyrektorzy poszczególnych pionów Instytutu oraz pracownicy merytoryczni.

W posiedzeniu Kolegium 14 stycznia uczestniczyli wicemarszałek Sejmu prof. Ryszard Terlecki, sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Sebastian Kaleta oraz Jacek Pawłowicz, dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. Omówiono wówczas możliwości współpracy między Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie a Instytutem Pamięci Narodowej. Członkowie Kolegium zapoznali się z projektem sprawozdania z działalności Kolegium IPN za rok 2019.

25 lutego koordynatorzy centralnych projektów badawczych przedstawili stan zaawansowania realizacji centralnych projektów badawczych przez pracowników OIPN w Lublinie, Białymstoku, Gdańsku, Rzeszowie. Dyrektor Biura Edukacji Narodowej Adam Hlebowicz omówił harmonogram przygotowań IPN do obchodów 40. rocznicy powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność" przypadającej w 2020 r.

Podczas posiedzenia 10 marca prezes IPN dr Jarosław Szarek przedłożył Kolegium projekt „Informacji o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu" za rok 2019, przedkładanej Sejmowi RP i Senatowi RP. Po obradach członkowie Kolegium udali się do nowej placówki edukacyjnej IPN „Strzelecka 8" – Izby Pamięci poświęconej więźniom aresztu Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego.

28 kwietnia w związku z wprowadzeniem stanu epidemii w Polsce oraz działaniami profilaktycznymi, aby ograniczyć rozszerzanie się koronawirusa, obrady przeprowadzono w formie telekonferencji, podczas której koordynatorzy centralnych projektów badawczych przedstawili stan zaawansowania realizacji centralnych projektów badawczych przez pracowników OIPN w Krakowie i Warszawie oraz Delegaturze w Kielcach. Podjęto wówczas też uchwałę w sprawie regulaminu organizacyjnego Kolegium, w której wprowadzono możliwość prowadzenia obrad z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiających porozumiewanie się na odległość w czasie rzeczywistym w przypadku wystąpienia m.in. stanu epidemii oraz uchwałę w sprawie odwołań w przypadku odmowy uznania przez prezesa IPN grobu za grób weterana walk o wolność

i niepodległość Polski. Ponadto wydano oświadczenie o następującej treści: „25 kwietnia 2020 r. na stronie internetowej »Jewish.pl« ukazał się tekst prof. Jana Grabowskiego pt. *Nacjonalistyczna ofensywa na temat historii Zagłady*. Tekst ów zawiera niczym niepoparte ataki na Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum Getta Warszawskiego oraz na osobę dr. Tomasza Domańskiego, autora refleksji źródłoznawczych na temat książki *Dalej jest noc*. Prof. Jan Grabowski używa określeń np. takich: »niesławny IPN«, »komando kilku pracowników IPN«, »nacjonalistyczna ofensywa na temat historii Zagłady« itp. Szczególnie bolesne są zupełnie gołosłowne ataki na osobę bardzo zasłużonego i rzetelnego historyka dr. Tomasza Domańskiego. Profesor Jan Grabowski nie przytacza w swoim tekście żadnych konkretnych i rzeczowych argumentów, ich miejsce zajmują inwektywy. Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej oświadcza z naciskiem, że nie godzi się z taką metodą polemiki. Zadaniem naukowca jest bowiem opieranie się na konkretnych faktach i wydarzeniach oraz dokonywanie ich poprawnej metodologicznie interpretacji".

26 maja dyrektor Biura Badań Historycznych prof. Włodzimierz Suleja podczas wideokonferencji przedstawił raport oceny pionu badań historycznych IPN na podstawie stopnia zaawansowania prac nad publikacjami naukowymi. W związku z tym, że 1 sierpnia 2020 r. miało nastąpić przedawnienie większości zbrodni komunistycznych, Kolegium wydało pilne oświadczenie w tej sprawie, skierowane do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, domagające się przedłużenia okresu karalności zbrodni komunistycznych. Z uwagi na powyższe 31 lipca 2020 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o IPN zgodnie, z którą zbrodnie komunistyczne podobnie jak zbrodnie przeciwko ludzkości oraz zbrodnie wojenne nie ulegają przedawnieniu.

30 czerwca Kolegium przyjęło uchwałą (7 głosami „za", przy jednym „przeciw") „Sprawozdanie z działalności Instytutu za 2019 r.", złożone przez dr. Jarosława Szarka, prezesa Instytutu Pamięci Narodowej zgodnie z art. 24a ustawy o IPN.

Podczas posiedzenia 14 lipca dyrektor AIPN Marzena Kruk przestawiła szczegóły współpracy międzynarodowej Instytutu Pamięci Narodowej w ramach działalności naukowej i archiwalnej realizowanej przez AIPN. Ponadto członkowie Kolegium wydali oświadczenie: „Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej opowiada się za przeniesieniem Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu do struktur prokuratury powszechnej. W związku z tym zwraca się do Ustawodawców o podjęcie kroków zmierzających do nowelizacji ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w wyżej wskazanym zakresie. Jednocześnie Kolegium IPN deklaruje pomoc w pracach nad nowelizacją ustawy".

25 sierpnia wysłuchano sprawozdania naczelnika Oddziałowego Biura Badań Historycznych w Katowicach dr. hab. Adama Dziuroka z działalności pionu naukowego oddziału IPN w Katowicach oraz omówiono przedsięwzięcia zaplanowane z okazji 100. rocznicy wybuchu trzeciego powstania śląskiego.

15 września omówiono realizację przez Instytut Pamięci Narodowej ustawowego zadania w zakresie identyfikacji osób, które straciły życie w skutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

13 października Kolegium wysłuchało informacji prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, który towarzyszył Prezydentowi RP Andrzejowi Dudzie podczas oficjalnej wizyty na Ukrainie w związku z 80. rocznicą zbrodni katyńskiej. Ponadto pełniąca obowiązki dyrektora dr Dorota Koczwańska-Kalita przedstawiła sprawozdanie z działalności Biura Prezesa i Komunikacji Społecznej Instytutu Pamięci Narodowej, którym kieruje.

Na posiedzenie 24 listopada zaproszono prof. dr. hab. Marka Wierzbickiego w związku z powołaniem go na stanowisko pełniącego obowiązki dyrektora Biura Badań Historycznych, aby wysłuchać jego sprawozdania. Ponadto członkowie Kolegium zapoznali się z opinią Biura Prawnego IPN na temat wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczącego zastosowania przepisów RODO w sprawie przetwarzania danych osobowych przez Instytut Pamięci Narodowej oraz uchwałą Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r. odnoszącą się do kryterium „służby na rzecz totalitarnego

państwa" określonego w art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 723). Omówiono także zapisy ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów w zakresie postępowań autolustracyjnych.

8 grudnia dyrektor Wydawnictwa Instytutu Pamięci Narodowej Izabela Matuszewska podsumowała pracę Wydawnictwa w mijającym roku oraz przedstawiła plan wydawniczy na rok 2021.

Kolegium w trakcie posiedzeń podjęło cztery uchwały w sprawie zgłoszonych przez prezesa kandydatów na stanowiska kierownicze wymienione w statucie IPN w związku z realizacją art. 23 ust. 2 pkt 2 ustawy o IPN. Wypełniając obowiązki wynikające z art. 36 ust. 9 ustawy o IPN, wydało pięć opinii na wniosek prezesa IPN – odnośnie do odwołań od decyzji administracyjnych dyrektorów oddziałów Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie nieudostępniania dokumentów. W związku art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, Kolegium rozpatrzyło sześć odwołań od decyzji prezesa odmawiającej uznania danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski. Ponadto podjęło dwie decyzje na podstawie art. 4a ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych.

Instytut Pamięci Narodowej, realizując zadania ustawowe związane z utrwalaniem pamięci o bohaterach narodowych i upowszechnianiem wiedzy o najnowszej historii Polski, przyznaje nagrody, w których jury zasiada przewodniczący Kolegium, jako wiceprzewodniczący Kapituły nagród „Kustosz Pamięci Narodowej" i „Świadek Historii". Dlatego w roku sprawozdawczym osobiście uczestniczył w spotkaniach bądź delegował upoważnioną przez siebie osobę. Ponadto profesorowie Cenckiewicz, Draus, Polak i Wolsza uczestniczyli w pracach komisji konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na „Najlepszy Debiut Historyczny Roku", w którym nagradzane są niepublikowane prace magisterskie i doktorskie poświęcone historii Polski i Polaków w XX w.

Należy dodać, że członkowie Kolegium brali udział nie tylko w posiedzeniach, ale także aktywnie uczestniczyli w uroczystościach i przedsięwzięciach organizowanych lub współorganizowanych przez Instytut, związanych z jego ustawowymi celami i misją.

Profesor Cenckiewicz jako redaktor zbioru pism Ignacego Matuszewskiego wydanego przez IPN uczestniczył w promocjach książki *Ignacy Matuszewski. Pisma wybrane* w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" IPN w Krakowie (5 lutego) oraz w Centrum Edukacyjnym w Szczecinie (30 stycznia). Wziął udział w warszawskiej edycji biegu Tropem Wilczym ku pamięci Żołnierzy Wyklętych, którego partnerem edukacyjnym jest corocznie IPN (1 marca). Wspólnie z prezesem IPN dr. Jarosławem Szarkiem, wiceprezesami dr. Mateuszem Szpytmą, dr. hab. Krzysztofem Szwagrzykiem oraz Janem Basterem, Pawłem Kurtyką, sędzią Bogusławem Nizieńskim, Barbarą Fedyszak-Radziejowską oraz historykiem Władysławem Teofilem Bartoszewskim uczestniczył w odsłonięciu tablicy poświęconej śp. Januszowi Kurtyce w nowym budynku Centrali IPN w Warszawie (13 sierpnia). W przeddzień obchodów 100. rocznicy bitwy warszawskiej, wspólnie z zastępcą prezesa IPN Janem Basterem oraz prof. Tadeuszem Mostowskim i Tomaszem Słowińskim odsłonił tablicę upamiętniającą Halinę Konopacką i płk. dypl. Ignacego Matuszewskiego przy ul. Filtrowej w Warszawie, gdzie przed laty mieszkał bohater polskiej niepodległości oraz jego żona, pierwsza dama polskiej lekkoatletyki w II Rzeczypospolitej (14 sierpnia). Uczestniczył w zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej, Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz Muzeum Józefa Piłsudskiego debacie poświęconej wojnie polsko-bolszewickiej i jej kulminacyjnemu punktowi – bitwie warszawskiej w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (20 sierpnia). Wziął udział w uroczystości odsłonięcia tablicy poświęconej śp. Wojciechowi Ziembińskiemu, głównemu inicjatorowi budowy pomnika Poległym i Pomordowanym na Wschodzie na warszawskim Muranowie zorgani-

zowanej m.in. przez Instytut Pamięci Narodowej (17 września). Uczestniczył w otwarciu przez prezesa IPN dr. Jarosława Szarka wystawy *Tu rodziła się Solidarność* na pl. Piłsudskiego w Warszawie, połączonym z udekorowaniem bohaterów Krzyżami Wolności i Solidarności (28 sierpnia). Wziął udział w obchodach 40. rocznicy porozumień sierpniowych w Gdyni (29–31 sierpnia). Ponadto w dwunastym numerze „Biuletynu IPN" ukazał się artykuł prof. Cenckiewicza *Zbrodnia nieukarana i bitwa o pamięć*, poświęcony wydarzeniom Grudnia '70 na Wybrzeżu.

Profesor Draus wraz z prof. Włodzimierzem Suleją (BBH IPN), dr. Ryszardem Oleszkowiczem (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego) oraz dr. Rafałem Leśkiewiczem (BBH IPN) wziął udział w dyskusji „Wspomnienie o Zbigniewie Nawrockim (1959–2017)", która odbyła się podczas spotkania zatytułowanego „W służbie dla prawdy" w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" w Warszawie (21 stycznia). Spotkaniu towarzyszyła prezentacja publikacji IPN poświęconej Zbigniewowi Nawrockiemu *W służbie dla prawdy. Prace historyczne dedykowane Zbigniewowi Nawrockiemu (1959–2017)*. Kolejna prezentacja publikacji z udziałem m.in. prof. Drausa odbyła się w sali konferencyjnej IPN w Rzeszowie (28 lutego).

Profesor Polak wraz z dyrektorem gdańskiego oddziału IPN prof. Mirosławem Golonem oraz naczelnik Delegatury w Bydgoszczy Edytą Cisewską reprezentował Instytut Pamięci Narodowej w Golubiu-Dobrzyniu podczas uroczystości upamiętniających 100. rocznicę powrotu Pomorza i Kujaw do Polski (17 stycznia). Oprócz przedstawicieli władz państwowych i samorządowych wziął udział w obchodach z okazji 100. rocznicy przyłączenia Kowalewa Pomorskiego do Polski (21 stycznia). Z okazji 119. rocznicy urodzin rtm. Witolda Pileckiego wspólnie z Karolem Wojtasikiem (w imieniu posła do Parlamentu Europejskiego Kosmy Złotowskiego) oraz posłem na Sejm RP dr. hab. Zbigniewem Girzyńskim złożył wieniec pod pomnikiem Żołnierzy Wyklętych w Toruniu (13 maja). Z okazji 100. rocznicy urodzin Jana Pawła II w towarzystwie prof. Mirosława Golona oddał hołd Ojcu Świętemu, uczestnicząc we mszy św. w toruńskiej katedrze świętych Janów oraz składając kwiaty pod papieskimi upamiętnieniami w Toruniu (18 maja). Wziął udział w otwarciu wystawy IPN *Tu rodziła się Solidarność* w Bydgoszczy (1 lipca). Z okazji 40. rocznicy powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów została przygotowana wystawa *NZS – pokolenia przemian 1980–2020*, w której otwarciu w Bydgoszczy wziął udział prof. Wojciech Polak oraz delegacja Delegatury w Bydgoszczy na czele z dyrektorem IPN Gdańsk prof. Mirosławem Golonem (9 października). Uczestniczył wraz z prezesem IPN dr. Jarosławem Szarkiem w odsłonięciu tablicy pamiątkowej i otwarciu wystawy z okazji obchodów 100. rocznicy plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu w Lubstynku (10 lipca). W 77. rocznicę krwawej niedzieli na Wołyniu wspólnie z prof. Mirosławem Golonem złożył kwiaty pod Tryptykiem Wołyńskim przy parafii Miłosierdzia Bożego w Toruniu, a także w kościele św. Jakuba w Toruniu przy grobowcu biskupa łuckiego (wołyńskiego) Adolfa Szelążka (1865–1950) i tablicy upamiętniającej ofiary nacjonalistów ukraińskich w województwach łuckim, stanisławowskim, tarnopolskim i lwowskim (11 lipca). Jako członek zespołu ds. strategii działań naukowych w IPN wspólnie z zastępcą prezesa dr. Mateuszem Szpytmą, prof. Filipem Musiałem i prof. Włodzimierzem Suleją wziął udział w spotkaniu zespołu (28 lipca). Wspólnie z dr. Jarosławem Szarkiem udzielili wywiadu „Gazecie Polskiej Codziennej" na temat wydanego przez Kolegium IPN oświadczenia dotyczącego przeniesienia pionu śledczego IPN do struktur prokuratury powszechnej (31 lipca). W ramach obchodów Święta Wojska Polskiego i 100. rocznicy bitwy warszawskiej wspólnie z prezesem IPN dr. Jarosławem Szarkiem wziął udział w uroczystości odsłonięcia pomnika Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu w Toruniu (14 sierpnia). Publikacja prof. Wojciecha Polaka i Sylwii Galij-Skarbińskiej *Zbrodnia i grabież* otrzymała Nagrodę FENIKS 2020 w kategorii: Historia.

Profesor Wolsza reprezentując Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej, wystąpił z wykładem *Więzienia stalinowskie, obozy i środki pracy w Polsce 1945–1956. System – codzienność – represje* w ramach cyklu pt. „Spotkania z historią" w Muzeum Ziemi Otwockiej (25 stycznia). W Centrum Edukacyjnym IPN w Warszawie razem z prof. Małgorzatą Gmurczyk-Wrońską, prof. Markiem Kornatem oraz dr. hab. Waldemarem Grabowskim wziął udział w dyskusji panelowej „Refleksje o Jałcie"

w 75. rocznicę konferencji wielkich mocarstw w Jałcie na Krymie (10 lutego). Wspólnie z prof. dr hab. Danutą Jastrzębską-Golonkowa, Alvydasem Nikžentaitisem i prof. dr. hab. Włodzimierzem Suleją był redaktorem publikacji wydanej przez IPN *Bez emocji. Polsko-litewski dialog o Józefie Piłsudskim*. W czwartym numerze „Biuletynu IPN" ukazał się artykuł prof. Wolszy *Katyń 1940 r. Świadkowie i świadectwa*, poświęcony osiemdziesiątej rocznicy zbrodni katyńskiej. Profesor Wolsza był moderatorem konferencji naukowej *Generał Władysław Anders. Żołnierz i polityk – w 50. rocznicę śmierci*, która odbyła się w Warszawie (8 września). W dodatku do „Rzeczpospolitej" pt.: *Generał Anders* ukazał się jego artykuł *Niezłomny na emigracji* (8 września). Wziął udział w promocji płyty „Sprawa Katynia" z wykładem prof. Stanisława Swianiewicza wydanej przez IPN, która odbyła się w Giżycku (17 września). Do płyty dołączono tekst prof. Wolszy pt. *Świadek z pierwszej ręki – prof. por. Stanisław Swianiewicz*. Wziął także udział w konferencji naukowej w 40. rocznicę powstania NSZZ „Solidarność" w Lubinie zorganizowanej wspólnie przez marszałek Sejmu RP, Elżbietę Witek, IPN oraz Zarząd Regionu Zagłębie Miedziowe „Solidarność" (29 września). Uczestniczył ponadto w ogólnopolskiej konferencji naukowej *W 100-lecie Bitwy Warszawskiej* w Łasku w panelu dyskusyjnym „Znaczenie Bitwy Warszawskiej 1920 r." wraz z prof. Przemysławem Hauserem, prof. Januszem Odziemkowskim, prof. Tomaszem Schrammem oraz prof. Włodzimierzem Suleją (15–16 października). Jako juror wziął udział w turnieju finałowym V edycji Debat Historycznych IPN (7–9 grudnia).

Ksiądz prof. Marecki podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej"*, która odbyła się w Warszawie, wygłosił wykład *Działalność bp. Franciszka Jopa jako wikariusza kapitulnego archidiecezji krakowskiej* (12–13 lutego). Razem z dr. hab. Konradem Białeckim, dr. hab. Ryszardem Gryzem, dr. hab. Rafałem Łatką, dr. Bartłomiejem Noszczakiem i ks. dr. hab. Dominikiem Zamiatałą wziął udział w dyskusji panelowej: „UdsW jako narzędzie polityki władz PRL (1957–1975)", która odbyła się w ramach ogólnopolskiej konferencji naukowej *Urząd ds. Wyznań: struktury, działalność, ludzie w latach 1957–1975* w Wólce Magierowej (1–3 września). Uczestniczył w ogólnopolskiej konferencji w Trzebnicy *Kościół Katolicki na Ziemiach Zachodnich i Północnych w latach 1956–1965*, gdzie wygłosił wykład *Kwestie społeczno-polityczne w listach Konferencji Episkopatu Polski kierowanych do wiernych w latach 1956–1965* (8 października). Razem z prof. Piotrem Franaszkiem oraz przedstawicielami OIPN w Krakowie uczcili 77. rocznicę krwawej niedzieli na Wołyniu w Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej. Przewodniczył mszy św. odprawionej w kościele karmelitów pw. Niepokalanego Poczęcia NMP oraz na Cmentarzu Rakowickim (11 lipca). Ksiądz prof. Marecki został wyróżniony za całokształt dorobku naukowego podczas Gali Nauki Polskiej w Toruniu, a za całokształt dokonań ze szczególnym uwzględnieniem dorobku dotyczącego historii Kościoła katolickiego w Polsce otrzymał nagrodę specjalną FENIKS 2020.

Z okazji 40. rocznicy powstania „Solidarności" red. Wyszkowski uczestniczył w konferencji prasowej, która odbyła się w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Warszawie (26 sierpnia). Wziął udział w uroczystym odsłonięciu przez prezesa IPN dr. Jarosława Szarka trzech tablic pamiątkowych przygotowanych przez IPN Gdańsk poświęconych działaczom Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża i Solidarności (31 sierpnia).

Redaktor Wildstein był uczestnikiem panelu dyskusyjnego współorganizowanego przez Instytut Pamięci Narodowej i Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej „Rola Twórców w Edukacji Historycznej i Patriotycznej Młodzieży" w ramach XV Festiwalu Polonijnego Losy Polaków (14 listopada). Wziął udział w dyskusji online pt.: „Współczesne oblicza totalitaryzmów" z cyklu „Polska na froncie sporów cywilizacyjnych" wraz z dr. hab. prof. Andrzejem Zybertowiczem, Piotrem Woyciechowskim oraz dr Barbarą Stanisławczyk-Żyłą w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Warszawie (30 listopada). Podczas XII Festiwalu „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci" otrzymał nagrodę literacką im. błog. ks. Władysława Bukowińskiego za umiejętne opowiadanie historii w literaturze.

Profesor Nowak wziął udział we wspólnym projekcie Instytutu Pamięci Narodowej i Instytutu Nowych Mediów w stulecie bitwy warszawskiej „Opowiadamy Polskę Światu". Jego artykuł, w którym wyjaśnił kontekst batalii, ukazał się m.in. w Niemczech, Włoszech, Francji, Czechach, Chorwacji, Serbii, Litwie, Łotwie, Malcie, Grecji, Algierii i Indonezji. W „Biuletynie IPN" nr 1–2/2020 ukazała się rozmowa Anny Zechenter z prof. Andrzejem Nowakiem *Piłsudskiego projekt wschodni*. Profesor udzielił ponadto wywiadu Filipowi Gańczakowi *Drogi do Niepodległości*, który został przytoczony 1 lipca na portalu IPN „Przystanek Historia". Publikacja prof. Andrzeja Nowaka *Dzieje Polski. Tom 4 (1468–1572)* otrzymała nagrodę Książki Roku przyznawanej przez Redakcję „Magazynu Literackiego Książki". Profesor Nowak otrzymał Nagrodę Mediów Publicznych w kategorii „Słowo" oraz „Złoty BohaterON" w kategorii „Osoba publiczna" za pobudzanie do myślenia o historii jako żywej nauce i ważnej składowej tożsamości naszego społeczeństwa. Został także laureatem Nagrody im. Janusza Kurtyki za książkę *Pierwsza zdrada Zachodu. 1920 – zapomniany appeasement*.

W gronie członków Kolegium zasiadają znani i cenieni badacze historii zarówno Polski, jak i świata, zaangażowani uczestnicy wydarzeń historycznych, działacze opozycji antykomunistycznej, publicyści, wykładowcy akademiccy, dlatego też jako eksperci często zabierają głos publicznie. Uczestniczą w konferencjach naukowych organizowanych przez uczelnie wyższe, stowarzyszenia, fundacje – nie tylko w Polsce, ale także za granicą, biorą udział w dyskusjach na temat książek dotyczących interesującej ich problematyki bądź odkrywają kulisy ważnych wydarzeń historycznych podczas obchodzonych rocznic. Profesor Andrzej Nowak wielokrotnie jako sowietolog pisał na temat zakłamywania historii przez rosyjskie media przedstawiające Związek Sowiecki jako wyzwoliciela Polski, o polityce historycznej Federacji Rosyjskiej oraz o znaczeniu bitwy warszawskiej, zabierał głos podczas uroczystości obchodów: sowieckiej agresji na Polskę, 80. rocznicy zbrodni katyńskiej. Niejednokrotnie wypowiadał się na temat przeciwstawienia się prawdzie historycznej przez władze rosyjskie, mówił o Polakach narażających własne życie w okresie II wojny światowej ratujących Żydów, w wywiadach odnosił się do 76. rocznicy rzezi mieszkańców warszawskiej Woli, przybliżał postać rtm. Witolda Pileckiego oraz „żołnierzy niezłomnych", udzielał wywiadów w związku z rocznicą zamordowania ks. Jerzego Popiełuszki, przybliżał wydarzenia sprzed 60 lat, gdy mieszkańcy Nowej Huty stanęli w obronie krzyża, a także na temat stanu wojennego. Profesor Tadeusz Wolsza wielokrotnie podnosił kwestię 80. rocznicy zbrodni katyńskiej, zarówno w audycjach radiowych, jak i artykułach prasowych. Profesor Sławomir Cenckiewicz wypowiadał się w 81. rocznicę napaści Związku Sowieckiego na Polskę, w 10. rocznicę katastrofy smoleńskiej przypomniał postać Anny Walentynowicz, a także na temat Sierpnia '80 i „Solidarności". Krzysztof Wyszkowski jako działacz opozycji antykomunistycznej szeroko komentował wydarzenia związane z 40. rocznicą Sierpnia '80 oraz 42. rocznicą powstania Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. Wspominał Annę Walentynowicz, działaczkę społeczną i opozycjonistkę w okresie PRL oraz Andrzeja Gwiazdę współtwórcę Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża i NSZZ „Solidarność", jednego z liderów strajku w Stoczni Gdańskiej, negocjatora porozumień sierpniowych, działacza podziemia, przeciwnika porozumienia z władzami PRL oraz jego małżonkę Joannę Dudę-Gwiazdę.

CZĘŚĆ I

WSPÓŁPRACA Z PODMIOTAMI ZEWNĘTRZNYMI I KOMUNIKACJA MEDIALNA

1. Współpraca krajowa

1.1. Współpraca z instytucjami państwowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi

Centrala

Biuro Prezesa i Komunikacji Społecznej
Stowarzyszenie NZS 1980
– Pokaz filmu *Raport z Auschwitz* dla mediów z okazji 75. rocznicy wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau 22 stycznia / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.
– Wystawa „NZS – Pokolenia przemian 1980–2020" przygotowana w ramach współpracy z okazji 40. rocznicy powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.
Kancelaria Prezydenta RP / Debaty historyków „Drogi do Niepodległości" / Od listopada 2016 r. wspólnie organizowane są debaty historyków. W 2020 r. odbyły się dwie: „Geneza wyprawy kijowskiej" 20 lutego w Belwederze i „Bitwa Warszawska. Wojna o wolność Europy" 20 sierpnia w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BBH.
Polskie Towarzystwo Sprawiedliwych wśród Narodów Świata / Upamiętnienie Polaków ratujących Żydów zorganizowane podczas Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BEN.
Marszałek Sejmu / Konkurs „Polskie serce pękło – Katyń '40" / 24 kwietnia ogłoszono wyniki ogólnopolskiego konkursu literacko-plastycznego upamiętniającego 80. rocznicę zbrodni katyńskiej. Inicjatorem konkursu jest marszałek sejmu Elżbieta Witek. Członkiem Komitetu Honorowego Konkursu jest prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Jarosław Szarek. Konkurs skierowany był do uczniów szkół średnich. Trwał od 1 lutego do 23 marca. Zadaniem uczestników konkursu było zaprojektowanie pocztówki związanej z tematem zbrodni katyńskiej albo napisanie pracy „Dlaczego nie wolno nam zapomnieć o Katyniu?". / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BBH.
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne REGIONY / 60. rocznica obrony Krzyża Nowohuckiego – spektakl *I nie oddaliśmy krzyża…* / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, OIPN Kraków.
Urząd Miasta Kielce / Upamiętnienie gen. Bolesława Jerzego Roi / 27 maja na konferencji prasowej w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz prezydent Kielc Bogdan Wenta zaprezentowali wyniki długoletniej współpracy Urzędu Miasta Kielce, IPN oraz instytucji pamięci w Berlinie, której celem było upamiętnienie gen. Bogusława Roi na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen – miejscu jego śmierci. Ze względów epidemicznych uroczyste odsłonięcie pomnika zostało przesunięte na przyszły rok, na obchody rocznicy wyzwolenia KL Sachsenhausen. Podczas konferencji prezes IPN i prezydent Kielc podpisali list intencyjny. / Jednostki odpowiedzialne Delegatura IPN w Kielcach, BPiKS, BUWiM.

Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich / Nagroda im. Janusza Kurtyki / 25 czerwca został rozstrzygnięty 27. Konkurs o Nagrody Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. Wzorem lat ubiegłych IPN był fundatorem Nagrody im. Janusza Kurtyki przyznawanej za publikację o tematyce historycznej. W 2020 r. Nagrodę im. Janusza Kurtyki otrzymał Rafał Geremek za film *Niepokonany. Opowieść o generale Maczku*; I wyróżnienie Marzena Kumosińska za film *Skazany na zapomnienie. Wacław Lipiński*; wyróżnienia równorzędne: Sławomir Koehler, Ewelina Karpińska-Morek, Katarzyna Domagała-Pereira, Tomasz Krzyżak, Piotr Litka, Wiktor Świetlik, Teresa Kaczorowska. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Fundacja Instytut Nowych Mediów

– Opowiadamy Polskę światu w 100. rocznicę bitwy warszawskiej / 15 sierpnia na łamach francuskiej gazety codziennej „L'Opinion" ukazały się teksty, których autorami byli premier Mateusz Morawiecki, prof. Andrzej Nowak oraz prezes IPN dr Jarosław Szarek. Artykuły zostały przetłumaczone na wiele języków i ukazały się w kilkudziesięciu dziennikach, tygodnikach i portalach internetowych na całym świecie.

– Opowiadamy Polskę światu w 102. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości / 6 listopada na łamach francuskiej gazety codziennej „L'Opinion" ukazały się teksty pt. *Niespożyty duch polski*, autorstwa m.in. prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, podejmujące temat długiej drogi Polaków do niepodległości. Artykuły zostały przetłumaczone na wiele języków i ukazały się w kilkudziesięciu dziennikach, tygodnikach i portalach internetowych na całym świecie. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i OIPN Lublin.

Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL / Obchody 75. rocznicy powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BUWiM.

Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Fundacja „Walczącym o Niepodległość, Wyklętym, Pokrzywdzonym, Internowanym, Więzionym" / Ogólnopolski Zjazd Formacji Niepodległościowej / 17 września odbył się Ogólnopolski Zjazd Formacji Niepodległościowej. Tego samego dnia uroczyście odsłonięto tablicę upamiętniającą śp. Wojciecha Ziembińskiego przy pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BUWiM.

Grupa Historyczna „Zgrupowanie Radosław" / XIII Katyński Marsz Cieni / 20 września spod Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie już po raz trzynasty wyruszył Katyński Marsz Cieni, który jest hołdem dla blisko 22 tys. polskich oficerów zamordowanych przez Sowietów w 1940 r. w Katyniu i innych miejscach kaźni na Wschodzie. Wzięło w nim udział 150 rekonstruktorów w mundurach Wojska Polskiego, Korpusu Ochrony Pogranicza i Policji Państwowej. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Stowarzyszenie „Nie Teraz" / Spektakl *Dzień gniewu* / Spektakl, będący inscenizacją dramatu Romana Brandstaettera, został wystawiony 22 września w Opolu. Jednocześnie Instytut Pamięci Narodowej oraz Stowarzyszenie podjęli się realizacji filmowej spektaklu, który zostanie zamieszczony na IPNtv. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Stowarzyszenie Scena Kultury / XII Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci" / Instytut Pamięci Narodowej jako partner instytucjonalny festiwalu zaangażował się w przygotowanie wydarzeń festiwalowych. 24–27 września z udziałem prezesa Jarosława Szarka, wiceprezesa Krzysztofa Szwagrzyka i pracowników IPN odbyło się wiele spotkań, dyskusji panelowych, pokazów filmów. Zorganizowano m.in. dyskusję „Jak mówić o historii. Katownia NKWD na Strzeleckiej w Warszawie", panel dyskusyjny „WiN – trzy obszary, trzy pomysły na organizację", „1920. Prawdziwy cud nad Wisłą. Pomoc węgierska", pokazy specjalne filmów powstałych w koprodukcji z IPN: *Okruchy wolności* połączone ze spotkaniem „Jak uchronić archiwa", *Baśka* i spotkanie „Polska szuka bohaterów" oraz *Fenomen polskości*. Imprezie towarzyszyła wystawa plenerowa „Otwórzcie drzwi do wolności. Janusz Kurtyka 1960–2010". / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, AIPN, BPiI, OIPN Warszawa, OIPN Gdańsk, OIPN Kraków, Wydawnictwo IPN.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

– Przygotowanie tekstów będących odpowiedzią na liczne dyfamacje, dotyczących m.in. przedstawiania przyczyn wybuchu II wojny światowej, reperkusji układu monachijskiego czy zbrodni komunistycznych. Ponadto realizowane są wspólne kampanie historyczne – m.in. na temat bitwy warszawskiej, pierwszego transportu Polaków do Auschwitz, rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" – wystawy, konferencje oraz pokazy multimedialne. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

– Współpraca z organizacjami polonijnymi odbywa się za pośrednictwem MSZ. Instytut Pamięci Narodowej ściśle współpracuje z MSZ w zakresie dystrybucji swoich materiałów edukacyjnych dotyczących historii Polski do placówek dyplomatycznych i instytutów polskich. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Archiwum IPN

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, archiwa warszawskie / XI Warszawski Piknik Archiwalny / W styczniu pracownik WBAiEŹ wziął udział w spotkaniu organizacyjnym kolejnej edycji tej cyklicznej imprezy. Piknik z udziałem wielu instytucji, zaplanowany przez Archiwum PAN w Warszawie i Polskie Towarzystwo Archiwalne na czerwiec, nie odbył się z powodu pandemii. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli / Warsztaty archiwalne dla nauczycieli szkół mazowieckich / W ramach podpisanej w 2016 r. umowy o współpracy Archiwum IPN przygotowuje cykl warsztatów archiwalnych dla nauczycieli. W trakcie spotkań archiwiści omawiają zasób archiwalny Instytutu i zasady jego udostępniania, a następnie prezentują dokumenty związane z tematem zajęć. Nauczyciel – metodyk z MSCDN – omawia źródła i możliwości ich wykorzystania w edukacji szkolnej. Uczestnicy zajęć przygotowują konspekty scenariuszy lekcji z wykorzystaniem prezentowanych archiwaliów. Podczas warsztatów nauczyciele mają możliwość odwiedzenia wybranych magazynów archiwalnych i pracowni konserwacji dokumentów. W 2020 r. rozpoczęto szóstą edycję warsztatów pt. „Wolna Polska, ale jaka? Postawy wobec kształtowania się ustroju komunistycznego w latach 40. XX wieku w dokumentach z zasobu Instytutu Pamięci Narodowej". W siedzibie AIPN odbyły się warsztaty 3 marca oraz 29 września, pozostałe spotkania przeprowadzono w trybie zdalnym (30 listopada i 15 grudnia). / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Rada do spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych / Posiedzenie Rady / 9 marca w siedzibie Archiwum IPN w Warszawie odbyło się posiedzenie Rady, w którym uczestniczyli również prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz szef Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk. Po obradach goście zwiedzali magazyny archiwalne oraz pracownie digitalizacji i konserwacji. Członkowie Rady mogli także obejrzeć unikatowe dokumenty pozyskane do zbiorów IPN ze Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce oraz Koła Polaków z Indii. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Warszawie / Współpraca archiwalna / Kontynuowano prace wynikające z porozumienia zawartego ze Zgromadzeniem w 2019 r. W 2020 r. uporządkowano i zewidencjonowano 480 j.a. zawierających akta personalne. Jednocześnie dokonano przeglądu tych materiałów, typując jednostki, które w postaci kopii cyfrowych zostaną włączone do zasobu Archiwum IPN. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

9. Brygada Wsparcia Dowodzenia Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych / Wizyta żołnierzy w Archiwum IPN / W celu popularyzacji wiedzy o zasobie Archiwum zorganizowano spotkania, podczas których przedstawiono zbiory Instytutu oraz zasady ich udostępniania. 15 i 30 lipca oraz 24 sierpnia goście zwiedzili magazyny aktowe i kartoteczne oraz pracownie konserwacji dokumentów i digitalizacji. Zaprezentowano również videokomparator stosowany przy odczytywaniu zniszczonych lub zanonimizowanych zapisów w dokumentach. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Instytut Historii Uniwersytetu Warszawskiego, Archiwum Państwowe w Warszawie, Archiwum Główne Akt Dawnych, Naczelna

Dyrekcja Archiwów Państwowych / Ogólnopolska konferencja archiwistów i historyków „Educare necesse est…" / Archiwum IPN współorganizuje cykliczną konferencję archiwistów i historyków. W 2020 r. rozpoczęto przygotowania do piątej edycji pt. „Rzeczpospolita małych ojczyzn", planowanej na 30 czerwca – 1 lipca. Opracowano plan konferencji, podjęto działania związane z organizacją sesji i rozpoczęto zapisy prelegentów na poszczególne sesje. Ze względu na sytuację epidemiologiczną komitet organizacyjny podjął decyzję o przeniesieniu konferencji na rok 2021. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Biblioteka Sejmowa / Współpraca archiwalna / W okresie sprawozdawczym uporządkowano, zweryfikowano i umieszczono w Centralnym Repozytorium Cyfrowym kopie cyfrowe czasopisma „Głos Ludowy – The People's Voice-Polish Weekly" przekazane przez Bibliotekę Sejmową, w sumie 373 pozycje, złożone z 7220 kopii cyfrowych (322 GB). / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Wojskowe Biuro Historyczne

– Współpraca archiwalna / W ramach podjętej w 2019 r. współpracy w zakresie digitalizacji dokumentów dotyczących Układu Warszawskiego w 2020 r. zeskanowano 914 j.a. z 16 spisów archiwalnych. Na obecną chwilę z powyższych spisów łącznie zdigitalizowanych zostało 1880 j.a., złożonych z 437 036 kopii cyfrowych tiff, w sumie 10 259 GB. Ponadto dla WBH wykonano kopie 59 j.a. z różnych spisów. Pracownik Archiwum IPN uczestniczy również w przygotowaniu edycji źródłowej dotyczącej Grudnia '70. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Wystawa „Chwała oręża polskiego" dotycząca Tadeusza Teslara – żołnierza Wojska Polskiego oraz oddziału „Łupaszki" / Wystawa miała zostać zaprezentowana w holu głównym siedziby WBH w Warszawie. Przeprowadzono kwerendę archiwalną, wytypowano materiały i udostępniono wnioskodawcy. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Poczta Polska SA

– Projekt „Droga do Wolności" / Projekt ma popularyzować najnowszą historię Polski dzięki emisji znaczków i kart pocztowych obrazujących wydarzenia z okresu PRL. Pracownicy Archiwum IPN wytypowali oraz udostępnili fotografie do tematów wskazanych przez Pocztę Polską. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Typowanie propozycji tematycznych na znaczki i karty pocztowe, które mają być wyemitowane w 2022 r. / IPN zaproponował 16 tematów z lat 1984–1989. / Jednostki odpowiedzialne AIPN, BPiKS.

– Kartki pocztowe nawiązujące do wydarzeń Grudnia '70 / W związku z publikacją przez Pocztę Polską kart pocztowych upamiętniających wydarzenia Grudnia '70 Archiwum poszukiwało zdjęć oraz udostępniło kopie cyfrowe wybranych fotografii. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego

– Projekt „Zawołani po imieniu" / Inicjatywa jest poświęcona osobom narodowości polskiej zamordowanym za niesienie pomocy Żydom w czasie okupacji niemieckiej. Pracownicy Archiwum IPN przeprowadzili szeroką kwerendę w zasobie IPN oraz w bazie ITS w Arolsen, a następnie udostępnili dokumenty dotyczące wskazanych wydarzeń i osób. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Przygotowanie wniosków o nadanie Medalu Virtus et Fraternitas / Archiwum prowadziło kwerendy w zasobie IPN oraz udostępniło dokumenty dotyczące osób i wydarzeń wskazanych w związku z procedurą nadawania odznaczenia za pomoc okazaną obywatelom polskim. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Muzeum Wsi Kieleckiej / Ekspozycja Muzeum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie / W związku z przygotowywaniem w muzeum wystawy prezentującej m.in. fotografie wykonane w okresie II wojny światowej Archiwum IPN wykonało kwerendę oraz udostępniło wnioskodawcy wytypowane materiały ikonograficzne. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji / Baner z okazji Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych / Celem projektu jest zamieszczenie wielkoformatowego baneru na froncie budynku MSWiA dla uczczenia Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych. Pracownicy Archiwum IPN przeprowadzili kwerendę i wytypowali fotografie. Spośród przedstawionych propozycji MSWiA

wskazało zdjęcie grupy żołnierzy z Danutą Siedzikówną „Inką". / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Muzeum Powstania Warszawskiego / Wystawa „Przerwana kariera Jana Rodowicza »Anody«" / Wystawa miała być prezentowana na ekspozycji przygotowanej przez Muzeum Powstania Warszawskiego „Cele bezpieki. Areszt Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego 1945–1954" w budynku obecnego Ministerstwa Sprawiedliwości. Wyboru dokumentów do udostępnienia dokonano w ramach porozumienia zawartego w 2018 r. w celu sporządzenia wystawy czasowej. W omawianym okresie Archiwum udostępniało wytypowane materiały przedstawicielowi muzeum. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL

– Projekty badawcze dotyczące cichociemnych, skazanych na karę śmierci, wydarzeń Grudnia '70 w Gdańsku, ks. Wincentego Matusiewicza, Karola Piłata oraz procesu mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki" / Archiwum przeprowadziło szeroką kwerendę w zasobie Centrali i oddziałów IPN. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Projekty dotyczące wystaw i publikacji / Na potrzeby publikacji poświęconej działalności wywiadowczej tzw. siatki Witolda zorganizowanej przez rtm. Witolda Pileckiego w latach 1945–1947 oraz wystawy eksponującej najważniejsze obiekty ze zbiorów Muzeum, Archiwum przeprowadziło kwerendę w zasobie IPN i przygotowało do udostępnienia 407 fotografii. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Muzeum Pamięci Sybiru / Wystawa „Wrzesień 1939 roku" / Wystawa stała, zaplanowana na 2021 r., będzie prezentowana w pawilonie Muzeum Pamięci Sybiru. Pracownicy Archiwum IPN przeprowadzili kwerendę w zasobie fotografii i udostępnili materiały wnioskodawcy. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych / Projekt badawczy dotyczący tematów: „Stalinowski terror", „Więzienia i katownie NKWD", „Represje i procesy polityczne", „Wywózki na Syberię", „Rabunki i przemoc wobec ludności cywilnej", „Fałszowanie wyborów", „Straty gospodarcze", „Żołnierze sowieccy w Warszawie" / Tematy te związane są z projektem dotyczącym rocznicy 17 stycznia 1945 r. i kampanią twitterową zawierającą serię grafik i infografik informujących o stratach, które Polska poniosła długofalowo w wyniku „wyzwolenia" przez Armię Czerwoną. Przeprowadzono kwerendę archiwalną i udostępniono wytypowane zdjęcia z zasobu IPN. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Centrum Operacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej / Temat badawczy dotyczący żołnierzy wyklętych, przygotowanie albumu *Drugie Zgrupowanie AK Wileńskie* / Zdjęcia żołnierzy wyklętych miały zostać wykorzystane w materiałach promocyjnych związanych z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Przeprowadzono kwerendę i udostępniono wytypowane materiały. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Muzeum Getta Warszawskiego

– Ekspozycja w Muzeum Getta Warszawskiego / Archiwum IPN prowadziło kwerendę na potrzeby ekspozycji w nowo powstającej placówce i typowało materiały, które mogą być wykorzystane na wystawie. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Umowa o użyczeniu archiwaliów / Podczas konferencji prasowej zorganizowanej 12 listopada w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie została podpisana umowa dotycząca użyczenia oryginalnego egzemplarza raportu SS-Brigadenführera Jürgena Stroopa *Es gibt keinen jüdischen Wohnbezirk in Warschau mehr!* (Żydowska dzielnica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje!). / Jednostki odpowiedzialne AIPN, BPiKS.

Dom Spotkań z Historią / Wystawa o kobietach działających w opozycji w latach 1976–1989 / Archiwum IPN typowało materiały dotyczące „marszu głodowego" w Łodzi oraz procesów robotników uczestniczących w wydarzeniach Czerwca '76, które mają być wykorzystane na wystawie o kobietach działających w opozycji w latach 1976–1989. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Komisja Wspólna Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji / Pracownik Archiwum IPN zasiada w Komisji jako przedstawiciel prezesa IPN i bierze udział w jej pracach. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Urząd Miasta Kołobrzeg / Prezentacja wystawy / Od 8 września do 8 października prezentowano w Kołobrzegu wystawę plenerową „Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938 / Order No. 00485 The NKVD Anti-Polish Operation in Soviet Ukraine in 1937–1938", przygotowaną przez AIPN oraz Państwowe Archiwa Obwodowe w Chmielnickim, Odessie i Winnicy. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Filmoteka Narodowa – Instytut Audiowizualny / Współpraca archiwalna i edytorska / AIPN korzystało z pomocy FINA przy konserwacji i digitalizacji dokumentacji filmowej. W okresie sprawozdawczym formę cyfrową nadano 24 j.a., czyli 60 rolkom taśmy filmowej 16 mm. Ukazała się również przygotowana wspólnie z FINA i SWAP płyta z filmem *Z wycieczki Stowarzyszenia Weteranów do Polski z 1927 r.* / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Ośrodek Dokumentacji i Zbiorów Programowych TVP / Współpraca archiwalna / Podjęto współpracę związaną z digitalizacją i opracowaniem zbiorów filmowych z zasobu IPN. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego / Projekt „Funkcjonowanie struktur wywiadowczych i kontrwywiadowczych w okresie II wojny światowej" / Projekt stanowi część cyklu popularyzującego wiedzę o działalność polskich służb specjalnych. Pracownicy Archiwum IPN udostępnili ABW kartotekę kontrwywiadu Armii Krajowej. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Fundacja „Nasza Przyszłość" / Wystawa w Parku Pamięci w Toruniu / Archiwum wyszukało i udostępniło na wystawę fotografie z zasobu IPN dotyczące zbrodni wołyńskiej. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Biuro Badań Historycznych

Konferencja Episkopatu Polski / Konferencja naukowa „Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski »ludowej«", 13–14 lutego / Celem konferencji, realizowanej w ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych 1944–1989", było przedstawienie sytuacji biskupów w realiach politycznych Polski „ludowej". Chodziło nie tylko o zaprezentowanie poglądów hierarchów kościelnych dotyczących sytuacji powojennej Polski, ale również omówienie, w jaki sposób duchowieństwo, wierni i władze komunistyczne oceniały poglądy i postawę danego biskupa. / Jednostka odpowiedzialna BBH.

Zamek Królewski w Warszawie / Konferencja z okazji 50. rocznicy śmierci gen. Władysława Andersa / Jednostki odpowiedzialne BBH, BIKS.

Muzeum Zamoyskich w Kozłówce / Współpraca redakcyjna nad tomem *Ziemianie Lubelszczyzny w walce o niepodległość* / Jednostka odpowiedzialna BBH.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych / Konkurs Historyczny Ministra Spraw Zagranicznych na najlepsze publikacje promujące historię Polski i historię polskiej dyplomacji wydane w 2019 r. W komisji powołanej do oceny prac zgłoszonych do konkursu zasiadają przedstawiciele różnych instytucji i ośrodków w Polsce, w tym IPN. / Jednostka odpowiedzialna BBH.

Zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945

Muzeum Miasta Gdyni / Współpraca pracownika Zespołu z działem naukowym Muzeum w sprawie identyfikacji zdjęć budynków i formacji policyjnych operujących w Gdyni z lat 1939–1945 / Jednostka odpowiedzialna Zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Polska Akademia Nauk Oddział w Katowicach, Muzeum Historii Katowic / 8–9 września odbyła się XX katowicka konferencja naukowa „Katowice wobec przestępczości i bezprawia na przestrze-

ni wieków". Wykład „Przestępstwa kryminalne w orzecznictwie Sondergericht Kattowitz (1939–1945)" wygłosił pracownik Zespołu. / Jednostka odpowiedzialna Zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Muzeum Ziemi Buskiej, Buskie Samorządowe Centrum Kultury w Busku-Zdroju / Współpraca pracownika Zespołu w zakresie wyboru dokumentacji ikonograficznej, przechowywanej w zbiorach Muzeum Ziemi Buskiej, do publikacji *Zbrodnie okupanta niemieckiego w Lesie Wełeckim k. Buska-Zdroj*u / Jednostka odpowiedzialna Zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego / 4–5 listopada odbyła się konferencja naukowa online „Formy zniewolenia w okresie II wojny światowej na okupowanych przez Niemców ziemiach polskich (1939–1945): obozy, getta i więzienia". Referat „Działalność obozów, gett i więzień na terenie Kreisu Busko (dystrykt Radom)" wygłosił pracownik Zespołu. / Jednostka odpowiedzialna Zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Biuro Edukacji Narodowej

Ambasady Polski w Bernie, Kiszyniowie, Buenos Aires, Pradze, Budapeszcie / Film *Paszporty Paragwaju* / Współpraca przy promocji; udzielenie nieodpłatnej, niewyłącznej licencji na pokazy filmu na 5 lat. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Instytut Historyczny Nurtu Niepodległościowego im. Andrzeja Ostoi-Owsianego / Promocja książki Mirosława Lewandowskiego *Ludwik Muzyczka „Benedykt"* / 17 stycznia w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyła się promocja publikacji poświęconej Ludwikowi Muzyczce (1900–1977), postaci dziś zapomnianej, choć bardzo zasłużonej dla niepodległości Rzeczypospolitej: legionisty, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, działacza PPS, członka KG ZWZ-AK, współzałożyciela Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość", represjonowanego i więzionego przez UB i SB. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Komenda Główna Policji / Stała współpraca / W ramach zawartego porozumienia KGP co roku współpracuje z BEN przy organizacji konkursu „Policjanci w służbie historii", adresowanego do uczniów policyjnych klas mundurowych szkół średnich. Komenda informuje policyjne szkoły o tym konkursie, pomaga w rekrutacji uczestników, wspomaga BEN materiałami przeznaczonymi na nagrody dla zwycięzców. W czerwcu zakończyła się IV edycja konkursu. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Ośrodek Rozwoju Edukacji, Archiwum Akt Nowych, Wojskowe Biuro Historyczne / Seminarium dla nauczycieli „Dzieje polskiej emigracji niepodległościowej 1939–1945. Polski Nowy Jork" / W ramach czteroletniego projektu o polskiej emigracji niepodległościowej XX wieku odbyła się trzecia odsłona seminarium, która w roku szkolnym 2019/2020 przybliża losy polskiej emigracji niepodległościowej w Stanach Zjednoczonych. Projekt jest adresowany do aktywnych zawodowo nauczycieli i doradców metodycznych historii, wiedzy o społeczeństwie lub języka polskiego w szkołach podstawowych (kl. VI–VIII), liceach i technikach. Zajęcia odbyły się 17–18 stycznia oraz 21–22 lutego. W seminarium uczestniczyło 50 osób. Z powodów epidemiologicznych nie odbyła się część seminarium zaplanowana na marzec, nie doszedł też do skutku wyjazd najlepszych uczestników seminarium do Nowego Jorku. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Muzeum Getta Warszawskiego / Cykl seminariów stacjonarno-terenowych dla nauczycieli z serii „Żydzi w czasie II wojny światowej – wybrane zagadnienia" / Pierwsza edycja seminarium, obejmująca lata 2019/2020, odbyła się 1 lutego i była poświęcona losom warszawskich Żydów w pierwszym roku okupacji. Składała się z części wykładowej, warsztatów oraz spaceru edukacyjnego po terenie getta. W seminarium uczestniczyło 60 osób. W ramach II edycji, obejmującej lata 2020/2021, 14 listopada odbyło się seminarium poświęcone 80. rocznicy ostatecznego zamknięcia warszawskiego getta. Składało się z części wykładowej oraz warsztatów, odbyło się online, uczestniczyło w nim 60 osób. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Ministerstwo Edukacji Narodowej / „Korzenie totalitaryzmu" – seminarium stacjonarno-terenowe dla nauczycieli / Kolejne spotkanie cyklicznego seminarium odbyło się 10–11 lutego. Było poświęcone podobieństwom i różnicom dwóch systemów totalitarnych: niemieckiego i sowieckiego. Składało się z części wykładowej, warsztatowej oraz zwiedzania ekspozycji „Cele bezpieki". / Jednostki odpowiedzialne BEN, OBEN Warszawa.

Biuro Edukacji Miasta st. Warszawy / Zima w *Mieście*, Lato w Mieście / Cykl zajęć edukacyjnych (lekcje, spacery edukacyjne) dla dzieci w wieku 6–10 lat prowadzonych w czasie ferii zimowych (od 10 do 24 lutego) oraz wakacji (od początku lipca do końca sierpnia) / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Wydawnictwo AKME / Historie wyklęte w dramatach Bohdana Urbankowskiego / Dyskusja poświęcona książkom Bohdana Urbankowskiego *Cienie* i *Trwa jeszcze bal*. Spotkanie odbyło się 18 lutego. Wzięli w niej udział Bohdan Urbankowski oraz Piotr Chmura-Cegiełkowski. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Wydawnictwo ZNAK / Promocja książki Joanny Lamparskiej *Imperium małych piekieł. Mroczne tajemnice obozu Gross-Rosen* / Spotkanie poświęcone publikacji dokumentującej organizację i historię miejsc masowej zagłady i niemieckiego ludobójstwa w obozie Gross-Rosen i jego licznych filiach odbyło się 6 marca. Wzięli w nim udział Joanna Lamparska oraz Agaton Koziński. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Oddział Warszawski Polskiego Związku Filatelistów / Wystawa filatelistyczna „Papież Jan Paweł II. Kalendarium wielkiego pontyfikatu" / Wystawa w formie wirtualnej została przygotowana w 100. rocznicę urodzin św. Jana Pawła II i od 15 maja do 15 czerwca była zamieszczona na stronie internetowej Centrum Edukacyjnego IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia". / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Stowarzyszenie Kontynuatorów Pamięci o Zagładzie Narodu Polskiego „Prawo do Prawdy" / 18 czerwca odbyło się spotkanie poświęcone 80. rocznicy pierwszego transportu polskich więźniów do KL Auschwitz oraz organizacji i funkcjonowaniu niemieckiego obozu zagłady KL Auschwitz, ze szczególnym uwzględnieniem martyrologii ludności polskiej. Wzięli w nim udział: dr hab. Bogusław Kopka, dr Anna Jagodzińska, dr Anna Mandrela, dr Barbara Gautier. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Poczta Polska SA / Uroczysta premiera znaczka pocztowego z wizerunkiem płk. Jana Kowalewskiego / Znaczek został poświęcony wybitnemu polskiemu kryptologowi, w latach 1919–1924 organizatorowi i kierownikowi Wydziału II Radiowywiadu Biura Szyfrów Oddziału II Sztabu Generalnego ND WP, które złamało sowieckie szyfry w czasie wojny z bolszewikami. Spotkanie odbyło się 26 czerwca. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Good Book

– Warsztaty dla pracowników BEN i OBEN z aplikacją Action Track służącą do tworzenia gier miejskich odbyły się 25–26 czerwca i 2 lipca. Poprowadzone zostały przez pracowników firmy Good Book z Wrocławia. Celem było przygotowanie do stworzenia w BEN oraz OBEN gier miejskich poświęconych najnowszej historii Polski. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

– Premiera mobilnej gry miejskiej *Głos Walczącej Warszawy. Podpułkownik Wacław Lipiński* / Fabułę gry osnuto wokół postaci ppłk. Wacława Lipińskiego i obrony Warszawy w 1939 r. / Premiera odbyła się na ulicach Warszawy 29 września. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Muzeum Powstania Warszawskiego

– Gra miejska *Raz, dwa, trzy. Warszawiakiem jesteś Ty* / Udział w kolejnej edycji gry miejskiej organizowanej przez Muzeum dla dzieci w wieku 5–12 lat. Gra odbyła się od 20 czerwca do 6 września. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

– Akcja „Pokaż, że pamiętasz" z okazji 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Związek Dużych Rodzin 3+ / Uroczystości związane z 76. rocznicą wybuchu powstania warszawskiego / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów / Prezentacja wystawy IPN „Spojrzeć ludziom prosto w oczy… W 90. rocznicę urodzin Jana Olszewskiego", 20–31 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Centrum Kultury i Sztuki w Skierniewicach / Prezentacja wystawy „…Będzie wielka albo nie będzie jej wcale. Walka o granice Polski w latach 1918–1921", 11–30 listopada / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Powiatowe Centrum Kultury i Sztuki w Ciechanowie / Prezentacja wystawy „Siostry […] matkami żydowskich dzieci. Siostry Franciszkanki Rodziny Maryi wobec Zagłady Żydów w czasie II wojny światowej", 1–30 września / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum Rezydencji Królów i Rzeczypospolitej / Prezentacja wystawy plenerowej IPN „Pokolenia Wolności", 29 lipca – 4 października / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Muzeum Miejskie „Sztygarka" w Dąbrowie Górniczej / Prezentacja wystawy plenerowej „Pokolenia Wolności", 31 października – 16 listopada, plac Wolności w Dąbrowie Górniczej / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Fundacja „Nie zapomnij o nas" / Uroczyste wręczenie ambasador Annie Marii Anders rzeźby gen. Władysława Andersa / Autorem rzeźby jest kpt. Jerzy Nowicki „Plastuś". Uroczystość odbyła się 10 września. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Warszawskie Stowarzyszenie „Rodzina Policyjna 1939 r." / Udział w Walnym Zebraniu WSRP 1939 – organizacji od kilku lat współpracującej z IPN. / Spotkanie odbyło się 11 września w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia". / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Stowarzyszenie Absolwentów Liceów Wojskowych SALW-a / Spotkanie „Kadeci w wojnie polsko-bolszewickiej oraz III Powstaniu Śląskim" / Spotkanie, poświęcone dokonaniom najmłodszych żołnierzy – absolwentów i wychowanków Korpusów Kadetów II RP, odbyło się 5 października. Wzięli w nim udział prof. Remigiusz Wiśniewski, hm. Marcin Janiszewski, Grzegorz Leśniewski. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Dowództwo Wojsk Obrony Terytorialnej / Wykład „Czy Herakles i James Bond uciekliby z KL Auschwitz?" / Czy rtm. Witold Pilecki może być uważany za współczesnego herosa? Spotkanie odbyło się 13 października. Wykład wygłosił płk Konrad Korpowski z Dowództwa WOT. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Muzeum Katyńskie Oddział Martyrologiczny Muzeum Wojska Polskiego / Tworzenie i prowadzenie nowego portalu poświęconego zbrodni katyńskiej / Muzeum Katyńskie pozyskało prawo do publikowania na łamach portalu zdjęć rzeczy osobistych, fotografii i dokumentów po ofiarach zbrodni katyńskiej. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Koszalińska Biblioteka Publiczna, Związek Ukraińców w Polsce – Oddział w Koszalinie / Konferencja naukowa „100-lecie sojuszu polsko-ukraińskiego Piłsudski-Petlura. 100-lecie Bitwy Warszawskiej. Generał Marko Bezruczko, wspólny bohater wojny polsko-bolszewickiej" / 28 sierpnia odbyła się konferencja, która miała na celu upamiętnienie sojuszu polsko-ukraińskiego z 1920 r. oraz wspólnej walki Polaków i Ukraińców przeciwko bolszewizmowi. Patronat medialny objęło Radio Plus. Pracownik BEN wygłosił wykład pt. „Generał Marko Bezruczko, wspólny bohater wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku". / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Stowarzyszenie Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza / Umowa dotycząca współpracy / Stowarzyszenie udostępniło IPN materiały akcji „Dęby Pamięci" przy tworzeniu portalu Katyń 1940, a BEN zostało partnerem Ogólnopolskiego Konkursu Historycznego dla Młodzieży „Pamięć dla przyszłości", rozstrzygniętego w październiku. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, przewodniczący Episkopatu Polski abp Stanisław Gądecki oraz parafie w całym kraju, PGE Narodowy w Warszawie, wojewodowie i samorządy w Polsce / W ramach obchodów 39. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego współpracowano przy ogólnopolskiej akcji „Zapal Światło Wolności". / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Radio Gdańsk / Upamiętnienie 50. rocznicy Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Centralne Muzeum Jeńców w Łambinowicach / Seminarium dla nauczycieli „Losy polskich jeńców wojennych w czasie II wojny światowej" / Seminarium przedstawiające losy polskich żołnierzy w obozach jenieckich III Rzeszy i Związku Sowieckiego odbyło się online 6–7 listopada. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Wydawnictwo ANTYK / Dyskusja z okazji 35. rocznicy powstania zasłużonego dla polskiego podziemia niepodległościowego Wydawnictwa ANTYK / W rozmowie wzięli udział założyciele oraz działacze i osoby współpracujące z wydawnictwem. Dyskusji towarzyszyła prezentacja okolicznościowej wystawy. Spotkanie odbyło się 19 listopada. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Stowarzyszenie Katolicka Inicjatywa Kulturalna / Koncert *Potęga smaku* / Coroczny koncert z cyklu „Urodziny Barda. Rzecz o Przemysławie Gintrowskim". W tegorocznym koncercie udział wzięli Andrzej Mastalerz, Agata Piotrowska-Mastalerz, Małgorzata Kozłowska i Przemysław Zalewski. Koncert online odbył się 18 grudnia. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Departament Wschodni

– Przygotowanie tablicy w Twerze (Kalininie) w Rosji / Przeprowadzono kwerendę archiwalną w celu opracowania tablicy upamiętniającej obywateli polskich, którzy zostali zamordowani przez funkcjonariuszy NKWD w Kalininie na podstawie decyzji Biura Politycznego KC WKP(b) z 5 marca 1940 r. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

– Przygotowanie materiałów informacyjnych dotyczących prac ekshumacyjnych prowadzonych we Włodzimierzu Wołyńskim (Ukraina) w latach 1997 i 2011–2014. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

– Praca nad przygotowaniem analiz i dokumentacji fotograficznej dotyczących nieupamiętnionych miejsc pochówku obywateli polskich zamordowanych w Katyniu (pochowanych poza obrębem Polskiego Cmentarza Wojennego), więzionych w łagrze Borowicze oraz w stalagu Stablack. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Ambasada RP w Moskwie, Muzeum Katyńskie Oddział Martyrologiczny Muzeum Wojska Polskiego / Przygotowanie i otwarcie w monastyrze w Ostaszkowie wystawy stałej poświęconej obywatelom polskim więzionym w Ostaszkowie od jesieni 1939 r. do wiosny 1940 r. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Ambasada RP w Republice Uzbekistanu / Poszukiwania miejsc pochówku Polaków / Poszukiwanie nieupamiętnionych miejsc pochówku obywateli polskich w Uzbekistanie oraz ustalenie tożsamości Polaków pochowanych w Uzbekistanie / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Ambasada RP w Kijowie, Konsulat RP we Lwowie / Prace poszukiwawcze na Ukrainie / Starania o uzyskanie zgód na przeprowadzenie prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych na Ukrainie / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Ambasada RP w Mińsku / Prace poszukiwawcze na Białorusi / Starania o uzyskanie zgód na przeprowadzenie prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych oraz działań rekonesansowych w Republice Białorusi / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Ambasada RP w Wilnie / Prace poszukiwawcze na Litwie / Prowadzenie prac poszukiwawczych i rekonesansowych w Republice Litewskiej / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Ambasada RP w Berlinie, Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych / Organizacja pogrzebu Polek – więźniarek KL Ravensbrück / Szczątki Polek – więźniarek KL Ravensbrück odnaleziono podczas prac BPiI IPN na cmentarzu w Fürstenberg/Havel. Uroczystość zaplanowano na wiosnę, jednak z powodu panującej pandemii koronawirusa termin pogrzebu został przesunięty. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Krajowe Biuro Informacji i Poszukiwań PCK / Kwerendy archiwalne / Realizacja kwerend archiwalnych do planowanych prac poszukiwawczych, w tym na temat ekshumacji przeprowadzonych przez PCK w latach powojennych / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Wojskowe Biuro Historyczne – Centralne Archiwum Wojskowe / Kwerendy archiwalne / Realizacja kwerend archiwalnych do planowanych prac poszukiwawczych, zwłaszcza w zakresie pozyskiwania archiwalnych zdjęć lotniczych, informacji na temat danych osobowych i przebiegu służby zawodowej żołnierzy Wojska Polskiego poległych w czasie wojen światowych, straconych na mocy wyroków sądów komunistycznych i innych / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego / Organizacja pogrzebu / Organizacja uroczystości pogrzebowych marynarzy skazanych przez sądy komunistyczne i straconych. Pogrzeb zaplanowano na czerwiec 2021 r. na cmentarzu Marynarki Wojennej w Gdyni (Oksywie). / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Archiwum Straży Granicznej / Kwerendy archiwalne / Opracowywanie kwerend dotyczących ustalenia miejsc pochówku i tożsamości żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Instytut Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna / Badanie Archiwum Robla / Pozyskanie i opracowanie dokumentów dotyczących ekshumacji ofiar zbrodni katyńskiej w 1943 r., tzw. archiwum dr. Robla, na potrzeby publikacji źródłowej przygotowywanej przez IPN / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Arcybiskup metropolita warmiński, Zgromadzenie Sióstr Świętej Katarzyny / Poszukiwanie szczątków sióstr katarzynek zamordowanych przez żołnierzy sowieckich w 1945 r. / W związku z prowadzonym procesem beatyfikacyjnym zamordowanych sióstr na wniosek delegata arcybiskupa warmińskiego podjęto działania zmierzające do ustalenia miejsca pochówku sióstr katatrzynek – ofiar żołnierzy sowieckich, które zostały zamordowane w 1945 r. w Gdańsku, Olsztynie i Ornecie. / Jednostki odpowiedzialne BPiI, OIPN w Gdańsku, Delegatura w Bydgoszczy.

Federacja Rodzin Katyńskich, Rodzina Policyjna 1939 r. / Poszukiwanie dokumentacji / Poszukiwania dokumentów związanych z wmurowaniem tablicy w byłej katowni NKWD w Twerze oraz w związku z przygotowywaniem wystawy poświęconej więźniom Ostaszkowa lat 1939–1940 / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Fundacja Wolność i Demokracja / Poszukiwania i ekshumacje grobów na Ukrainie / Poszukiwania grobów Polaków oraz organizacja pochówków na Ukrainie (Lwów i okolice) / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Stowarzyszenie Odra-Niemen / Prace poszukiwawcze / Prace poszukiwawcze i ekshumacyjne prowadzone przez BPiI w Republice Litewskiej / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów / Zmiana ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych / BUWiM na zaproszenie KPRM bierze udział w międzyresortowych konsultacjach mających na celu zmianę ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Głównymi zagadnieniami jest poddanie cyfryzacji ksiąg cmentarnych oraz udostępnianie informacji online, a także ochrona grobów osób zasłużonych. W ramach konsultacji odbyły się dwa spotkania robocze, w których wzięli udział przedstawiciele Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Kancelarii Prezydenta RP, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Cyfryzacji, Ministerstwa Zdrowia, Rządowego Centrum Legislacji, Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Instytutu Pamięci Narodowej. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

Muzeum II Wojny Światowej / Udział dyrektora BUWiM Adama Siwka 16 i 18 grudnia w posiedzeniach sądu konkursowego i Kapituły Honorowej Konkursu na opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej Cmentarza Wojskowego Żołnierzy Wojska Polskiego na Westerplatte, ogłoszonego przez Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Uniwersytet Wrocławski, Centrum im. Willy'ego Branta oraz Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej (Deutscher Akademischer Austausch Dienst) / Udział w cyklu konferencji „Prawo w obliczu bezprawia. Sądowe rozliczenia zbrodni okresu drugiej wojny światowej" / Jednostka odpowiedzialna Główna Komisja.

Prokuratura Krajowa, Ministerstwo Sprawiedliwości / Opiniowanie projektów aktów normatywnych: o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; o zmianie ustawy Prawo o prokuraturze oraz ustawy Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o prokuraturze; konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych; ustawy o otwartych danych i ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego. / Jednostka odpowiedzialna Główna Komisja.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych / Informacje na temat realizacji wniosków o pomoc prawną kierowanych do państw obcych, w tym do Rosji i Republiki Białorusi / Jednostka odpowiedzialna Główna Komisja.

Sejmowa Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka / Udział w posiedzeniach w związku ze zmianą ustawy o IPN-KŚZpNP oraz w sprawie rozpatrzenia petycji dotyczącej zmiany art. 1 Dekretu z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego w zakresie zróżnicowania wymiaru kary / Jednostka odpowiedzialna Główna Komisja.

Oddział IPN Białystok

Ministerstwo Edukacji Narodowej, Podlaskie Kuratorium Oświaty / „Korzenie totalitaryzmu" / 9 stycznia i 4 lutego odbyły się warsztaty dla nauczycieli. Składały się z wykładu na temat ideologicznych początków rodzących się totalitaryzmów oraz parareligijnych aspektów ideologii i praktyki funkcjonowania systemów totalitarnych w ZSRS i III Rzeszy, a także z części warsztatowej, w której wykorzystano materiały źródłowe. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana" Oddział Okręgowy w Białymstoku, Klub Inteligencji Katolickiej, Centrum Wystawienniczo-Konferencyjne Archidiecezji Białostockiej / „Wieczory z Kardynałem Prymasem Wyszyńskim" / 16 stycznia odbyło się spotkanie będące początkiem przygotowań archidiecezji białostockiej do beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Związek Narodowych Żołnierzy Sił Zbrojnych Okręg Łomża, Szkoły Katolickie im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży, III Liceum Ogólnokształcące w Suwałkach, Zespół Szkół nr 1 w Bielsku Podlaskim, III Liceum w Bielsku Podlaskim, Siemiatycki Ośrodek Kultury, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piątnicy, Szkoła Podstawowa nr 45 w Białymstoku / „Ferie z IPN" / 20–30 stycznia odbywały się zajęcia w kilku miejscowościach regionu. Uczniowie brali udział w wykładach, grach i zabawach. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Teatr Dramatyczny w Białymstoku, Wydział Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji i Komendy Miejskiej Policji w Białymstoku / 23 stycznia odbyły się obchody dnia babci i dziadka. Wydarzenie miało na celu podkreślenie roli seniorów w przekazywaniu wartości patriotycznych, historii rodzinnych i miłości do ojczyzny. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta w Sokółce, Sokólski Ośrodek Kultury, Stowarzyszenie Historyczne im. Bohaterów Ziemi Sokólskiej, Zjednoczenie „Shomer-International" na rzecz dialogu żydowsko-chrześcijańskiego na Białorusi / Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Sokółce / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku

– Przystanek Historia w Białymstoku / 28 stycznia odbył się wykład „Krótki przewodnik po Legionach Polskich 1914–1918" przedstawiający genezę Legionów, ich szlak bojowy, sylwetki najważniejszych dowódców i żołnierzy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Promocja książki Wojciecha Konończuka *Sztuka przetrwania* i wykład pt. „Holokaust w krajach okupowanej Europy" / Spotkanie odbyło się 10 lutego, a prelekcja – 25 lutego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Stowarzyszenie Historyczne im. Bohaterów Ziemi Sokólskiej / Przystanek Historia / W lutym odbyła się prezentacja książki *Wojewodowie białostoccy 1919–1939*. W czerwcu odbył się wykład „Dramatyczne losy polskiej elity w połowie XX w. na przykładzie rodziny Marcinkiewiczów". / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Urząd Marszałkowski w Białymstoku / 6 lutego odbyła się konferencja prasowa dyrektora Oddziału IPN w Białymstoku dr. hab. Piotra Kardeli oraz marszałka województwa podlaskiego Artura Kosickiego dotycząca mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki". Po konferencji prasowej odsłonięto bilboardy z wizerunkiem mjr. „Łupaszki". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Ośrodek Kultury w Sejnach / 8 lutego odbyła się promocja książki Jarosława Wojciechowicza i Mariusza Zemły *W służbie Ojczyźnie. Korpus Ochrony Pogranicza – 24 Baon „Sejny"*, wydanej przez Oddział IPN w Białymstoku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Fundacja „Obowiązek Polski", Stowarzyszenie „Civitas Christiana" / Konkurs Wiedzy Patriotycznej o Romanie Dmowskim / Konkurs adresowany do uczniów szkół średnich z całej Polski. Zadanie polegało na napisaniu eseju na temat „Myśmy tak odbiegli od innych narodów, że święcimy klęski, gdy tamte święcą zwycięstwa. Czy zgadzasz się z takim widzeniem postaw narodu polskiego, które prezentuje Roman Dmowski?". Gala wręczenia nagród odbyła się 11 lutego. Konkurs objęty był patronatem abp dr. Tadeusza Wojdy oraz wojewody podlaskiego Bohdana Paszkowskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku / Warsztaty i Turniej Debat Historycznych, 11–12 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Archiwum i Muzeum Archidiecezjalne w Białymstoku / Promocja wydanej przez białostocki oddział IPN książki *Od Maximis undique pressi do Totus Tuus Poloniae populus. Metropolie mohylewska i wileńska w latach 1798–1992* / Spotkanie odbyło się 19 lutego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Suwalski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli / Wykład dla nauczycieli „Poszukiwanie ofiar Obławy Augustowskiej – najnowsze wątki" / Spotkanie odbyło się w lutym. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Nadleśnictwo Hajnówka / Przystanek Historia Hajnówka / 27 lutego odbył się wykład „Ambasada Polska w ZSRS – działalność opiekuńcza i edukacyjna wobec zesłanych dzieci". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Podlaski Urząd Wojewódzki, Urząd Miasta w Ciechanowcu / Pogrzeb żołnierzy NZW / 1 marca w Ciechanowcu odbył się pogrzeb Zygmunta i Lucjana Marchelów – żołnierzy Narodowego Zjednoczenia Wojskowego skazanych wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego na karę śmierci, którą wykonano 27 grudnia 1946 r., bezpośrednio po zakończeniu rozprawy sądowej, w miejscowości Wojtkowice Glinna. Uroczystościom przewodniczył bp Piotr Sawczuk – ordynariusz diecezji drohiczyńskiej. / Jednostki odpowiedzialne WSdsPiI, OBUWiM.

Stowarzyszenie „Grupa Wschód", Parafialna Drużyna Harcerska „Faustyna" i parafia pw. św. Faustyny Kowalskiej w Białymstoku / Uroczystość upamiętnienia cywilnych obywateli Rzeczypospolitej – ofiar niemieckiego i sowieckiego totalitaryzmu w okresie II wojny światowej / Pracownicy IPN przygotowali prelekcje tematyczne. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Parafia pw. św. Franciszka z Asyżu w Fastach / Prelekcja 6 czerwca, przed otwarciem wystawy dotyczącej postaci kard. Stefana Wyszyńskiego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Fundacja im. ks. Jerzego Popiełuszki „Dobro", burmistrz Suchowoli / „Piosenką zło zwyciężaj" / Z okazji 10. rocznicy beatyfikacji ks. Jerzego Popiełuszki ogłoszono II edycję Konkursu Piosenki im. Błogosławionego Księdza Jerzego Popiełuszki. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Solidarność Region Białystok, Klub WiR w Białymstoku / Materiały edukacyjne *Klucz do poznania historii* / Prezentacja materiałów składających się z artykułów poświęconych opozycji na Białostocczyźnie, fragmentów z relacji opozycjonistów oraz kilku biogramów wybranych osób / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta w Sokółce, Stowarzyszenie Historyczne im. Bohaterów Ziemi Sokólskiej w Sokółce / Organizacja obchodów 100. rocznicy bitwy niemeńskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Chorągiew Białostocka ZHP / Spotkanie z harcerzami w ramach obchodów rocznicy powstania warszawskiego i bitwy warszawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Komitet organizacyjny 100. rocznicy nadania marsz. Józefowi Piłsudskiemu honorowego obywatelstwa Białegostoku / Udział pracowników w spotkaniach organizacyjnych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Starostwo Powiatowe w Łomży / Współorganizacja ogólnopolskiej konferencji naukowej „O Niepodległą – kierunek północno-wschodni – 1920", Drozdowo, 2–3 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Region Podlaski NSZZ „Solidarność" / Współorganizacja ogólnopolskiej konferencji naukowej „Kościół rzymskokatolicki wobec powstania i działalności NSZZ »Solidarność«", Białystok, 29 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Urząd Miasta Jedwabne, Urząd Marszałkowski / Współorganizacja konferencji naukowej „Od paktu Ribbentrop-Mołotow do układu Sikorski-Majski. Losy Polaków pod okupacją sowiecką i na »nieludzkiej ziemi« 1939–1941", Jedwabne, 23 września / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Centrum Kultury i Sportu w Choroszczy / XI Kawiarenka Historyczna – online / 26 października odbyła się prelekcja „Bitwa niemeńska. Ostatnia wielka operacja Wojska Polskiego w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1920". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Olsztyn

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki

– Wystawy: „Tu rodziła się Solidarność", „Plebiscyt 1920 r. Walka o polskość Warmii i Mazur" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

– 31 sierpnia odbyła się promocja III tomu *Encyklopedii Solidarności*. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki, Kuratorium Oświaty w Olsztynie / III edycja międzyprzedszkolnego i międzyszkolnego konkursu plastycznego „Katyń – Pamiętamy" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Kuratorium Oświaty w Olsztynie

– Stała współpraca przy projektach edukacyjnych / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli / „Korzenie totalitaryzmu" / Szkolenia nauczycieli organizowane przez IPN i MEN. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Kuratorium Oświaty w Olsztynie, Stowarzyszenie „Rodzina Katyńska" w Olsztynie / III edycja międzyprzedszkolnego i międzyszkolnego konkursu plastycznego „Katyń – Pamiętamy" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Warmińsko-mazurski kurator oświaty, Stowarzyszenie „Rodzina Katyńska", Przedszkole Miejskie nr 37 w Olsztynie / „Katyń – Pamiętamy" / III edycja szkolnego konkursu plastycznego z okazji 80. rocznicy zbrodni katyńskiej. Konkurs przeznaczony jest dla przedszkolaków oraz uczniów szkół podstawowych i średnich. Ich zadaniem było stworzenie karty pocztowej pod hasłem „Katyń – Pamiętamy". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Warmińsko-mazurski kurator oświaty / „Rok 1920 w Polsce. Wojna polsko-bolszewicka. Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu" / Konkurs był organizowany 10–11 grudnia z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej oraz 100. rocznicy plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu. Skie-

rowany był do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa warmińsko-mazurskiego. Mieli oni udzielić poprawnych odpowiedzi na pytania z historii Polski z okresu wojny polsko-bolszewickiej oraz plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Warmińsko-mazurski kurator oświaty / Wojewódzki Konkurs Pieśni Patriotycznej Warmii i Mazur im. płk. Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszko / Konkurs organizowany jest z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej oraz 110. rocznicy urodzin płk. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki" w ramach projektu „Warmia i Mazury na drodze ku polskości". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Olsztynie, Instytut Północny w Olsztynie / Turniej Debat Historycznych IPN / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Biblioteka Publiczna w Gołdapi / Wystawa „Czerwiec '89 w województwie olsztyńskim" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Centrum Kultury i Turystyki w Mrągowie / Wystawa „Tu rodziła się Solidarność" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Zespół Oświatowo-Sportowy „BAZA" w Mrągowie / Wystawy „Wyklęci-Niezłomni" oraz „Polska Walcząca" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie / 24 września odbyła się akcja z odblaskami „Bądź widocznym patriotą". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Grajewskie Centrum Kultury / 17 października odbyła się prezentacja wystawy IPN „Plebiscyt 1920 r." / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Stowarzyszenie „Nasza Szczycieńska Ziemia" / Otwarcie wystaw wypożyczonych przez IPN: 25 września „Plebiscyt 1920 r." oraz 2 października „Policja Państwowa 1919–1939" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego / Opracowanie dwutomowego wydawnictwa źródłowego *Archiwum Rządu Obrony Narodowej (1920–1921)*. Przedstawiciel IPN przygotowuje rozdział *Ruch komunistyczny i jego sojusznicy*. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Oddział IPN Gdańsk

Urząd Miasta Pucka / Obchody 100. rocznicy zaślubin Polski z morzem / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OBUWiM.

Muzeum II Wojny Światowej / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Stutthof w Sztutowie. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1939–1945) / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady, 14 czerwca / Jednostki odpowiedzialne OIPN, OBEN.

Urząd Gminy Lubawa / Obchody 100. rocznicy plebiscytu na Powiślu, Mazurach i Warmii / Obchodom 10 lipca towarzyszyło otwarcie wystawy „Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Powiśla, Warmii i Mazur" – zaktualizowanej wersji wystawy przygotowanej przez Delegaturę w Olsztynie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Klub Lekkoatletyczny Lechia Gdańsk, Rada Dzielnicy Orunia Górna-Gdańsk Południe / Biegowe Grand Prix Dzielnic Gdańska – Orunia Górna-Gdańsk Południe im. Danuty Siedzikówny „Inki" / Jest to impreza sportowa skierowana do wszystkich mieszkańców Gdańska i okolic, która ma na celu promowanie aktywności fizycznej. Poszczególne etapy biegów mają swoich patronów, co jest okazją do popularyzacji postaw patriotycznych i sylwetek polskich bohaterów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Placówka Straży Granicznej w Grzechotkach / Współpraca przy organizacji 80. rocznicy zbrodni katyńskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Klub Jagielloński / Współpraca przy ogólnopolskiej konferencji naukowej „Pierwsza Solidarność. Geneza, organizacja, konteksty", Gdańsk, 2–4 września / Organizacja dyskusji „Jeden drugiego brzemiona noście (…) – czy stać nas na podjęcie trudu solidarności międzypokoleniowej?" / Jednostka odpowiedzialna OBBH, asystent prasowy.

Fundacja Promocji Solidarności

– Obchody Narodowego Święta Niepodległości / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Obchody 50. rocznicy Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Miasto Gdynia / Promocja książki *Zbrodnia bez kary. Grudzień 1970 w Gdyni. Przebieg wydarzeń, represje, walka o prawdę, najdłuższy proces III RP* / Dyskusja z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka i prezydenta Gdyni dr. Wojciecha Szczurka odbyła się 17 grudnia. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Fundacja Pomorska Inicjatywa Historyczna / Konferencja „Grudzień '70. Komunistyczna zbrodnia w Gdyni" / Udział dr. Piotra Brzezińskiego w debacie na temat Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Pruszczu Gdańskim / Obchody Święta Niepodległości – akcja „Kwiaty pod pomnikami" / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Zespół Szkół Administracyjno-Ekonomicznych / V Pomorski Konkurs „Pułkownik Kukliński – Zwycięska Misja" / Jest to cykliczny konkurs dla młodzieży szkół średnich, którego celem jest upamiętnienie płk. Ryszarda Kuklińskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

I Społeczna Szkoła Podstawowa STO w Gdańsku, III Społeczna Szkoła Podstawowa STO w Gdańsku, X Liceum Ogólnokształcące w Gdyni, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku / X Wojewódzki Konkurs Historyczny „Historia regionalna Sierpień '80" / Celem konkursu, którego finał odbył się 4 marca, było poszerzanie wiedzy uczniów na temat historii najnowszej, kształtowanie umiejętności krytycznego myślenia, doskonalenie pracy z różnorodnymi źródłami historycznymi, kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych. W etapie rejonowym wzięło udział 67 uczniów szkół podstawowych i 52 szkół ponadpodstawowych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Gdańsku / „Po pierwsze – Pamiętać! Rotmistrz Witold Pilecki" / Konkurs, który odbył się w okresie między styczniem a kwietniem, był skierowany do uczniów szkół podstawowych z województwa pomorskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum II Wojny Światowej / Współorganizacja konferencji naukowej „Polegli na Westerplatte" 1 września 2020 r. / Jednostka odpowiedzialna OKŚZpNP.

Fundacja Przyjaciół Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk / Popularyzacja badań nad niemieckim zbrodniami II wojny światowej w Chojnicach / Jednostka odpowiedzialna OKŚZpNP.

Delegatura Bydgoszcz

Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy

– Spotkania dotyczące budowy Kwatery Żołnierzy Wyklętych na cmentarzu komunalnym przy ul. Kcyńskiej w Bydgoszczy oraz organizacji uroczystego pogrzebu odnalezionych tam ofiar terroru komunistycznego / Zakres odpowiedzialności BPiI: przedstawienie stanowiska w zakresie formy upamiętnienia, przygotowanie biogramów odnalezionych ofiar i przedstawienie stanu poszukiwań kolejnych ofiar / Jednostki odpowiedzialne WSdsPiI OIPN Gdańsk oraz Delegatura Bydgoszcz.

– Działania edukacyjne dotyczące wojny polsko-bolszewickiej w regionie, w tym przygotowanie materiałów historycznych na baner, który został umieszczony na wieżowcu Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Gmina Grudziądz / Poszukiwania masowych mogił Polaków zamordowanych w latach 1939–1945 na terenie położonym w kompleksie Fortu Wielkie Księże Góry w pobliżu Grudziądza / Jednostka odpowiedzialna WSdsPiI OIPN Gdańsk oraz Delegatura Bydgoszcz.

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej z Torunia / Publikacja tomu pokonferencyjnego *Rozstrzelana niepodległość. Ofiary zbrodni pomorskiej 1939* (red. Tomasz Ceran, Toruń 2020); organizacja promocji książki 2 października w Urzędzie Marszałkowskim w Toruniu / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Bydgoszcz.

Telewizja Polska TVP3 Oddział w Bydgoszczy / Realizacja filmu dokumentalnego z cyklu „Lekcja historii" – *Zbrodnia pomorska 1939. Radzim*, opracowanie scenariusza filmowego przez dr Izabelę Mazanowską / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Bydgoszcz.

Ministerstwo Edukacji Narodowej / Szkolenie dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych „Korzenie totalitaryzmu" / Zajęcia warsztatowe dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych z województwa kujawsko-pomorskiego poprowadzili pracownik Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie i pracownik Referatu Badań Historycznych Delegatury Bydgoszcz. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Narodowej Delegatury Bydgoszcz.

Cinema City Bydgoszcz (jedna lokalizacja), Cinema City Toruń (dwie lokalizacje), Helios Bydgoszcz (jedna lokalizacja) / „Historia w Multipleksie" / Prelekcje historyczne w kinach regionu kujawsko-pomorskiego / Projekt polegał na przedstawieniu uczniom tła historycznego prezentowanego filmu. Szacunkowa liczba uczestników – 200 osób. W kolejnych miesiącach projekt został zawieszony ze względu na pandemię koronawirusa. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Wojewoda kujawsko-pomorski, prezydent miasta Bydgoszczy, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Szkoła Podstawowa nr 57 / Miejski Konkurs Wiedzy o Powstaniu Warszawskim / W konkursie zorganizowanym 2 marca uczestniczyły 24 bydgoskie szkoły podstawowe. Spośród kilkuset uczniów biorących udział w konkursie wyłoniono sześciu laureatów z wyróżnieniem, 18 laureatów i 37 finalistów. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Oddział IPN Katowice

Muzeum w Gliwicach

– „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" / Kontynuacja rozpoczętej w 2012 r. współpracy przy wydawaniu półrocznika, mającego za zadanie popularyzację badań historycznych nad XX-wiecznymi dziejami Górnego Śląska i obszarów sąsiednich. Szczególny nacisk położono na problematykę funkcjonowania systemów totalitarnych – nazizmu i komunizmu oraz ich oddziaływania na społeczeństwo regionu. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Warsztaty historyczne dla nauczycieli „Końca wojny nie było. Rok 1945 na Górnym Śląsku" / Zorganizowane 20 lutego w ramach cyklu „Czas przełomów – Górny Śląsk w XX wieku" w Radiostacji Gliwickiej we współpracy ze Śląskim Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach i Ogólnopolskim Stowarzyszeniem „Rodzina Policyjna 1939 r." w Katowicach. Pracownicy zaprezentowali materiały edukacyjne IPN dotyczące 1945 r. na Górnym Śląsku oraz wystawę. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wydanie monografii *W obronie krzyża. Protest w Gliwicach w 1960 roku*, przygotowywanej w związku sześćdziesiątą rocznicą wystąpienia wiernych w Gliwicach w obronie krzyża przy kościele franciszkanów / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Współorganizacja konferencji naukowej „Rok 1920 na Górnym Śląsku" w ramach obchodów 100. rocznicy wydarzeń zapoczątkowanych na Górnym Śląsku ratyfikowaniem i wejściem w życie traktatu wersalskiego, którego art. 88 stanowił o przeprowadzeniu plebiscytu. Konferencja odbyła się 9–11 grudnia. / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OBEN.

– Wspólne wydanie książki Moniki Sendal *Rok 1945 w pamięci mieszkańców Kozłowa*, Katowice–Gliwice 2020 / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Współpraca wydawnicza przy publikacji *Gliwicka opozycja 1976–1990. Relacje świadków i uczestników*, oprac. i wstęp K. Chwastek, B. Tracz, Gliwice–Katowice 2020 (wyd. Muzeum w Gli-

wicach, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach, partner wydawniczy OIPN Katowice) / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Fundacja Centrum Badań nad Historią Kościoła im. ks. prof. Wincentego Myszora / Wydanie monografii *Prymas Stefan Wyszyński a Górny Śląsk – kontakty, wizyty* przygotowywanej w związku z beatyfikacją kard. Stefana Wyszyńskiego, przedstawiającej jego ponad trzydziestoletnie relacje z diecezją katowicką. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział Katowice / Ogólnopolska Olimpiada Historyczna edycja 2019/2020 / Współpraca merytoryczna podczas II etapu – eliminacji okręgowych prowadzonych w styczniu / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta w Chorzowie / Konferencja edukacyjna poświęcona pamięci chorzowian – ofiar KL Auschwitz / Zorganizowana 28 stycznia w III Liceum Ogólnokształcącym im. Stefana Batorego przy okazji wmurowania w miejscu istnienia filii KL Auschwitz w Chorzowie-Batorym kamienia węgielnego pod pomnik poświęcony chorzowskim ofiarom obozu (27 stycznia). Wygłoszono wykład o obozach koncentracyjnych ze szczególnym uwzględnieniem pierwszego transportu do KL Auschwitz. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta w Bytomiu / VI sesja popularnonaukowa „Pamięci Żołnierzy Wyklętych-Niezłomnych" / zorganizowana 3 marca w sali sesyjnej UM w Bytomiu przy współpracy ze Szkołą Podstawową nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu. Wygłoszono prelekcję na temat konspiracji młodzieżowej i działalności partyzanckiego oddziału „Ognia", wyświetlono film dokumentalny o żołnierzach wyklętych, zaprezentowano wystawę poświęconą rotmistrzowi Witoldowi Pileckiemu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM" w Częstochowie / Warsztaty dla nauczycieli „Wojna polsko-bolszewicka 1919–1921" / Podczas warsztatów zorganizowanych 26 lutego wygłoszono prelekcję „7. Dywizja Piechoty w wojnie polsko-bolszewickiej 1920". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Kuratorium Oświaty w Katowicach / Konferencja edukacyjna dla dyrektorów i nauczycieli szkół województwa śląskiego „Edukacja przez szacunek do przyrody, tradycji i historii" / Na konferencji 3 marca w Sali Sejmu Śląskiego w Katowicach wygłoszono wykład „Edukacja jako szacunek dla historii na przykładzie działań IPN". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum w Tarnowskich Górach, Urząd Miasta w Tarnowskich Górach / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 5 marca / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Jednostka Wojskowa 4115 – Klub 6. Brygady Powietrzno-Desantowej / Organizacja uroczystych obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Historyczne im. V Wileńskiej Brygady AK w Sopocie, parafia pw. NMP Anielskiej w Dąbrowie Górniczej / Organizacja uroczystych obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

Górnośląski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" w Katowicach / Międzynarodowa konferencja historyczna online „Harcerstwo to skauting plus niepodległość" / Udział pracownika IPN jako prelegenta w konferencji zorganizowanej 9 czerwca w ramach projektu „Rodzina polonijna". Projekt ten dotyczy współpracy szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz organizacji społecznych za granicą prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów w języku polskim ze szkołami w Polsce. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum w Częstochowie

– Prezentacja wystawy stacjonarnej „7. Dywizja Piechoty. Zapomniani bohaterowie 1939" powstałej w 2019 r. we współpracy OIPN z Muzeum / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Premiera wirtualnej wystawy „7. Dywizja Piechoty. Zapomniani bohaterowie 1939" z okazji Święta Pułkowego 27. Pułku Piechoty, 15 czerwca / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Sesja „Częstochowa znana i nieznana" zorganizowana w ramach Międzynarodowego Dnia Przewodników Turystycznych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego w Złotym Potoku, Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa / Otwarcie wystawy „Wrześniowym szlakiem 7. Dywizji Piechoty. Bitwa pod Janowem 1939" / 13 września w Muzeum Regionalnym w Złotym Potoku byli obecni parlamentarzyści ziemi częstochowskiej, przedstawiciele władz województwa śląskiego, powiatu częstochowskiego, gminy Janów, miasta Częstochowy, instytucji państwowych, stowarzyszeń, organizacji społecznych, pasjonaci historii oraz mieszkańcy regionu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRR w 1945 roku w Radzionkowie / Współpraca na polu edukacyjnym / Poprowadzenie zajęć edukacyjnych w Centrum połączonych ze zwiedzaniem ekspozycji stałej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

„Miasto Ogrodów" Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek w Katowicach

– Projekt „Katowicki Chór Wirtualny" / Przedsięwzięcie muzyczne polegające na multimedialnym wykonaniu najpiękniejszych pieśni powstańczych przez mieszkańców Górnego Śląska i osoby zainteresowane tradycjami patriotycznymi / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Prezentacja wystawy „Leopold Tyrmand – o stylu bycia w kontrze" / 23 września w Galerii Pustej w Katowicach – Mieście Ogrodów odbył się uroczysty wernisaż wystawy przygotowany przez OIPN Katowice w związku z ogłoszeniem przez Sejm RP 2020 r. rokiem Leopolda Tyrmanda. Wernisażowi wystawy towarzyszył recital Adam Jarzmik Quartet, na którym wykonano standardy jazzowe, towarzyszące Tyrmandowi w ważnych momentach życia. / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

Chorzowskie Centrum Kultury / Pokaz filmu dokumentalnego *Jo był ukradziony...* w reżyserii A. Grzegorzka / Film opowiada tragiczną historię deportowanych w 1945 r. Ślązaków, represje, aresztowania, przesłuchania i zsyłki w głąb Związku Radzieckiego. Prezentacja została poprzedzona prelekcją pt. „Tragedia hórnośląska 1945. Fakty – interpretacje – hipotezy". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 im. Artystów Rodu Kossaków w Tychach

– XXII Międzynarodowy Konkurs Plastyczny „Ludzie ludziom zgotowali ten los" im. Augusta Kowalczyka / Konkurs jest adresowany do uczestników placówek wychowania pozaszkolnego oraz do uczniów wszystkich typów szkół, polega na wyrażeniu w formie plastycznej własnych refleksji nawiązujących do słów Zofii Nałkowskiej „Ludzie ludziom zgotowali ten los". Współpraca polegała na udziale w pracach komisji oceniającej oraz pomocy przy organizacji konkursu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wernisaż wystawy prac laureatów XXII Międzynarodowego Konkursu Plastycznego „Ludzie ludziom zgotowali ten los" im. Augusta Kowalczyka zorganizowanego z okazji 80. rocznicy wyzwolenia KL Auschwitz / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM" w Bielsku-Białej / Organizacja konferencji online „Mężnym i solidarnym postępowaniem złamaliście terror niemiecki na Śląsku" w ramach obchodów 100. rocznicy II powstania śląskiego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Areszt Śledczy w Katowice / Współpraca edukacyjna / Zajęcia edukacyjne prowadzone na terenie aresztu dotyczyły dwóch tematów: „Porzućcie nadzieję, którzy tu wchodzicie. Rola aresztu przy ul. Mikołowskiej w okresie dwóch systemów totalitarnych: nazizmu i komunizmu" oraz postaci ks. Jana Machy – kapłana skazanego na śmierć (1914–1942). Towarzyszy im zwiedzanie obiektów znajdujących się w budynku głównym aresztu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zarząd Regionu Podbeskidzie NSZZ „Solidarność" w Bielsku-Białej

– Finał X Podbeskidzkiego Konkursu Historycznego / W konkursie wzięło udział 52 uczestników z 17 szkół z powiatów bielskiego, żywieckiego i cieszyńskiego oraz Bielska-Białej. Konkurs odbył się w LO im. Armii Krajowej w Bielsku-Białej. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

– Wykład „Śladami bielskiej »Solidarności«" i prezentacja publikacji *Spacerownik bielski. Śladami „Solidarności" lat 1980–89 w Bielsku-Białej* / 10 października wykład pracownika OIPN dla członków Stowarzyszenia „Podbeskidzie Wspólna Pamięć" / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Grupa Inicjatywna z Ciśca / Projekt budowy wirtualnego i multimedialnego muzeum kościoła w Ciścu / Pomoc merytoryczna i organizacyjna w przygotowaniu ekspozycji poświęconej kościołowi w Ciścu wybudowanemu w 1972 r. przez mieszkańców tejże miejscowości i ks. prałata Władysława Nowobilskiego wbrew zakazom władz komunistycznych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Śląski kurator oświaty / II Regionalny Konkurs Plastyczny „Solidarność w oczach młodzieży / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej / Prezentacja wystawy „Tu rodziła się Solidarność" – w ramach obchodów 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność", plac Wolności w Dąbrowie Górniczej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

NSZZ „Solidarność" kopalni „Zofiówka" (Jastrzębska Spółka Węglowa) / Prezentacja wystawy „Tu rodziła się Solidarność" – w ramach obchodów 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" – przed kopalnią „Zofiówka" w Jastrzębiu-Zdroju / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie „Rodzina Policyjna 1939 r.", Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach / Współorganizacja uroczystości upamiętniających 80. rocznicę zbrodni katyńskiej oraz 30 lat działalności Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna 1939 r." w Katowicach / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska" / Zajęcia edukacyjne „Jedno serce dwie ojczyzny, poznajemy historię" / Spotkanie z cyklu „Razem dla edukacji", współfinansowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach konkursu na lata 2019–2020 „Rodzina polonijna. Współpraca szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz organizacji społecznych za granicą prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim ze szkołami w Polsce". Zorganizowane 23 września zajęcia, skierowane do młodzieży, były poświęcone tematyce powstań śląskich. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Okręgowy Inspektorat Państwowej Inspekcji Pracy w Katowicach / Konkurs wiedzy o prawie pracy, bhp i działalności Państwowej Inspekcji Pracy oraz o historii NSZZ „Solidarność" / 25 września w siedzibie OIPN nastąpiło uroczyste rozstrzygnięcie konkursu, adresowanego do uczniów szkół ponadpodstawowych z województwa śląskiego. W wydarzeniu wzięli udział goście honorowi: Stanisław Szwed – sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Piotr Duda – przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność", ks. Ireneusz Tatura, duszpasterz Ludzi Pracy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Śląskie Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach / IV Festiwal Piosenki „O wolności" / 26 września na Scenie w Malarni Teatru Śląskiego w Katowicach została zorganizowana czwarta edycja festiwalu, będącego autorskim projektem OBEN, skierowanego do dzieci i młodzieży. Uczestnicy finału konkursu, wyłonieni w trakcie eliminacji na podstawie przesłanych uprzednio plików z wykonaniem wybranych przez nich utworów, na deskach teatru zaprezentowali swoje interpretacje utworów, których tematem przewodnim była wolność. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Wojskowe Biuro Historyczne im. gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego, Muzeum w Chorzowie, Muzeum Czynu Powstańczego w Górze św. Anny – Oddział Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu / Galeria plakatu powstańczego / OBEN od 2018 r. realizuje projekt „Galeria plakatu powstańczego". Przygotowywane są plakaty przedstawiające sylwetki osób zaangażowanych w działania powstańcze i plebiscytowe na Górnym Śląsku po I wojnie światowej. W sierpniu do galerii włączono wizerunki następujących postaci: Henryk Sławik, powstaniec śląski, polityk, działacz społeczny, dziennikarz, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata; zdjęcie do wykonania plakatu pozyskano dzięki współpracy z WBH. Janina Omańkowska, działaczka społeczna, organizatorka ruchu kobiecego na Górnym Śląsku w okresie plebiscytowym; zdjęcie do wykonania plakatu pozyskano ze zbiorów Muzeum w Chorzowie. Andrzej Mielęcki, polski lekarz, społecznik, działacz narodowy na Górnym Śląsku; zdjęcie do wykonania plakatu pozyskano ze zbiorów Muzeum Czynu Powstańczego w Górze św. Anny – Oddział Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej / 26 października wykład pracownika OIPN „Śladami bielskiej »Solidarności«" i prezentacja publikacji *Spacerownik bielski. Śladami „Solidarności" lat 1980–89 w Bielsku-Białej* / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej (pod patronatem marszałka województwa śląskiego i śląskiego kuratora oświaty) / Prace komisji konkursowej Wojewódzkiego Konkursu Edukacyjnego „Narodziny »Solidarności« – Sierpień '80" / W pracach komisji 19–23 października uczestniczył pracownik OIPN. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Towarzystwo Patriotyczne Żywiecczyzny, Stowarzyszenie Rodzin Żołnierzy NSZ VII Okręgu Śląskiego, Inspektorat WiN Beskidy / Współorganizacja uroczystości upamiętniających żołnierzy i członków Narodowych Sił Zbrojnych z oddziału por. Stanisława Kopika „Zemsty" / 11 października w Zapolance, przy żółtym szlaku turystycznym z Rajczy-Nickuliny na Halę Lipowską, odbyły się uroczystości, podczas których poświęcono ufundowany przez Towarzystwo Patriotyczne Żywiecczyzny obelisk upamiętniający żołnierzy i pomocników oddziału NSZ dowodzonego przez por. Stanisława Kopika „Zemstę" / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Instytut Śląski w Opolu

– I Opolski Turniej Debat Oksfordzkich / Cykliczny projekt edukacyjny realizowany w ramach programu „Niepodległa na lata 2017–2022", poświęcony historycznym postaciom związanym z walkami o polskość Śląska. Skierowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych z województwa opolskiego, ma na celu włączenie młodych ludzi w dyskusje społeczne, wzbudzenie refleksji nad ważnymi dla społeczeństwa problemami, zmotywowanie do pogłębienia wiedzy z dziedziny historii najnowszej oraz historii regionalnej, a także retoryki i kultury języka. Współpraca polegała na sędziowaniu debat oraz wygłaszaniu komentarzy historycznych do tez debatanckich związanych z powstaniami śląskimi, bohaterami tamtych wydarzeń, jak kpt. Tadeusz Puszczyński „Wawelberg", oraz wydarzeniami lat 1918–1922 na Górnym Śląsku. Turniej został zorganizowany na platformie Zoom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– wspólne wydanie książki *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, red. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020, oraz zakończenie prac wydawniczych nad publikacją *Górny Śląsk w Polsce Ludowej*, t. 3: *Wysiedlenia, emigracje, przyjazdy*, red. A. Dziurok, B. Linek / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Muzeum Miejskie w Siemianowicach Śląskich / Wykład „Listopad 1920 roku na Górnym Śląsku" w ramach obchodów 102. rocznicy odzyskania niepodległości / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach, Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego / Wspólne wydanie kolejnego numeru rocznika „Śląski Almanach Powstańczy" (nr 6) / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Muzeum w Tarnowskich Górach / Współorganizacja konferencji naukowej online „Rok 1920 w powiecie tarnogórskim", 18 listopada / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Zespół Szkół Samochodowych i Ogólnokształcących w Bielsku-Białej / „Dzieje polskiej nauki i techniki" / Zadaniem uczestników III edycji konkursu było wyszukiwanie informacji o wybitnych polskich uczonych pracujących w kraju lub poza jego granicami i ich odkryciach naukowych, konstruktorach i ich konstrukcjach lub wynalazcach i ich projektach technicznych, a następnie zaprezentowanie zgromadzonego materiału w formie slajdów lub krótkiego filmu. W konkursie wzięło udział 55 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück, miasto Ruda Śląska / „W kręgu poezji i prozy łagrowej więźniarek KL Ravensbrück" / Uczestnicy VI edycji ogólnopolskiego konkursu recytatorskiego przygotowywali dwa utwory (proza i poezja) i prezentowali je przed komisją konkursową, a wyłonieni finaliści na gali finałowej. Zgłosiło się ok. 300 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Biuro Poselskie Poseł do Parlamentu Europejskiego Jadwigi Wiśniewskiej, Śląskie Kuratorium Oświaty / „Żołnierze Wyklęci. Niezłomni bohaterowie" / V wojewódzki konkurs był skierowany

do uczniów ostatnich klas szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych z województwa śląskiego. Polegał na przygotowaniu pracy w formie prezentacji multimedialnej, filmu lub animacji komputerowej, tematycznie związanej z poszczególnymi postaciami oraz wydarzeniami dotyczącymi historii żołnierzy wyklętych. Udział wzięło 263 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Kraków

Stowarzyszenie Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück, Kuria Krakowska, Stowarzyszenie Ne Cedat Academia / 75. rocznica wyzwolenia niemieckich obozów koncentracyjnych w Ravensbrück, Dachau, Sachsenchausen, Mauthausen-Gusen / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Miłośników Historii, Tradycji i Kultury Ziemi Skrzydlańskiej, gmina Dobra, gmina Limanowa, gmina Słopnice / Projekt edukacyjno-historyczny „Ojcowie konspiracji ziemi limanowskiej" (od stycznia) / Celem projektu było przypomnienie sylwetek osób zaangażowanych w tworzenie i działalność pierwszych organizacji konspiracyjnych prowadzących walkę cywilną, przywrócenie pamięci o zapomnianych postaciach, miejscach i wydarzeniach z przeszłości oraz przybliżenie najważniejszych wydarzeń i faktów dzięki popularyzacji materiałów archiwalnych, map i fotografii z epoki. Projekt obejmował cztery spotkania historyczne w 2020 r., organizowane na terenie trzech gmin: Skrzydlna – styczeń, Dobra – luty, Słopnice – kwiecień, Stara Wieś – maj. /Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Eden

– Stowarzyszenie „10 Czerwca", Centrum Kultury Podgórza – Dwór Czeczów / III Bieżanowska Konferencja z cyklu „Gromadzkie Repozytorium Pamięci" zatytułowana „Pasma Pamięci" / W konferencji, która odbyła się 14 lutego, wzięli udział pracownicy OBEN i OAIPN. / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

– IV Bieżanowska Konferencja z cyklu „Gromadzkie Repozytorium Pamięci" zatytułowana „Bezbronne dziedzictwo" / W konferencji, która odbyła się online 28 listopada, wzięli udział pracownicy OBEN i OAIPN. / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

Centrum Kultury Podgórza – Dwór Czeczów / Wykłady dla mieszkańców Krakowa / Wykład otwarty „Bieżanów w strukturach Polskiego Państwa Podziemnego na przykładzie konspiracji ziemian Tarcza-Uprawa-Opieka" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Fundacja im. Zofii i Jana Włodków

– Konferencja naukowa „Prof. Jan Zdzisław Włodek (1885–1940) w 80. rocznicę śmierci" / 19 lutego na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie odbyła się konferencja z okazji 80. rocznicy śmierci prof. Jana Zdzisława Włodka. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Przygotowanie i opracowanie broszury o Janie Włodku, żołnierzu Legionów Polskich, naukowcu, właścicielu ziemskim, ofierze Sonderaktion Krakau / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „W służbie Niepodległej. Działalność ziemian na rzecz państwa i społeczeństwa w dwudziestoleciu międzywojennym" / Szkolenie online dla nauczycieli, poświęcone aktywności społecznej ziemiaństwa w pierwszej połowie XX w. Wykład prof. Tomasza Kargola z Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Klub Historyczny im. AK w Olkuszu / X Gra Miejska Śladami Historii 1945–1956 / 28 lutego 90 uczniów olkuskich szkół wzięło udział w kolejnej edycji gry miejskiej opowiadającej o konspiracji z okresu okupacji niemieckiej oraz okresu zniewolenia komunistycznego na ziemi olkuskiej. Młodzież odnajdowała punkty zadaniowe ulokowane w historycznych lokalizacjach miasta i rozwiązywała zagadki historyczne. Wszystkie elementy gry były wsparte przez grupy rekonstrukcyjne oraz młodzież przebraną w stroje z epoki. Zwycięstwo odniosła Publiczna Szkoła Podstawowa w Witeradowie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Szkoła Podstawowa im. św. Królowej Jadwigi w Więcławicach Starych / Obchody Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Grupa Nieformalna Olkusz Biega, Klub Historyczny im. AK w Olkuszu, IV LO w Olkuszu / Bieg Tropem Wilczym w Olkuszu / 1 marca, już po raz czwarty, wystartował z parkingu leśnego w Rabsztynie „Bieg Tropem Wilczym – Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych". Składał się z dwóch dystansów – symbolicznego, na rozgrzewkę, liczącego 1963 m, i głównego – ok. 7 km. Dla wszystkich uczestników przewidziano medale, a w pakietach startowych znajdowały się okolicznościowe koszulki, numer startowy, materiały promocyjne. Wśród uczestników rozlosowano gry edukacyjne, publikacje IPN oraz nagrody rzeczowe. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Regionalny Ośrodek Kultury Doliny Karpia w Zatorze / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zespół Szkół im. KEN w Tymbarku / VI edycja turnieju gry edukacyjnej IPN „Znaj Znak" / W turnieju wzięła udział młodzieży szkół z Limanowej, Słopnic, Pisarzowej, Dobrej, Jurkowa i Tymbarku. Turniej zorganizowano 5 marca w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Szkoła Podstawowa im. Ludwika Zamenhoffa w Zagórniku / „Ludność żydowska w Polsce 1918–1945" oraz „Historia detektywistyczna: odnaleźć, rozpoznać, pochować" / Organizacja wykładów dla uczniów 10 marca / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Miejska Biblioteka Publiczna w Olkuszu, Fundacja im. Zofii i Jana Włodków, Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Ziemiańskie Oddział Kraków / Konkurs „Zemsta za niepodległość. Ziemianie – ofiary dwóch agresorów" oraz organizacja podsumowania edycji 2019/2020 (kwiecień – czerwiec) / Konkurs poświęcony jest ziemianom, którzy stanęli do walki o wolną Polskę i w jej obronie, a w konsekwencji w trakcie pierwszych dwóch lat II wojny światowej znaleźli się na listach ofiar zbrodni niemieckich i sowieckich. Projekt jest kontynuacją wcześniejszych przedsięwzięć IPN, współorganizowanych od 2014 r. z PTZ Oddział Kraków, skupiających się na dziejach ziemiaństwa. Dotychczas uczestnicy projektów edukacyjnych koncentrowali swe badania na etosie ziemiaństwa, udziale przedstawicieli tej warstwy społecznej w walkach o odzyskanie niepodległości oraz w obronie Polski podczas II wojny światowej, a także na polityce władz komunistycznych wobec przedwojennych elit polskich. Organizacja panelu dyskusyjnego „Ziemianie – ofiary dwóch agresorów" 8 stycznia Olkuszu, 10 stycznia w Centrum Edukacyjnym Przystanek Historia IPN w Kielcach / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Krakowa

– Wystawa „Wańka-wstańka. Nowohucki pomnik Lenina" / Wystawa zorganizowana przez Muzeum Nowej Huty (oddział Muzeum Krakowa) we współpracy z Oddziałem w Krakowie. Do przygotowania wystawy wykorzystane zostały m.in. fragmenty pomnika Lenina zebrane przez SB jako materiał dowodowy w sprawie dotyczącej poszukiwania osoby lub osób, które próbowały wysadzić pomnik w nocy z 17 na 18 kwietnia 1978 r. Zachowane w OAIPN w Krakowie fragmenty pomnika oraz lontu użytego do odpalenia ładunku wybuchowego są okresowo eksponowane w siedzibie muzeum. (https://www.muzeumkrakowa.pl/aktualnosci/wydarzenia-towarzyszace-wystawie-wanka-wstanka-nowohucki-pomnik-lenina). / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

– Wystawa internetowa „My chcemy Boga" / Pierwsza wystawa internetowa zorganizowana przez Muzeum Nowej Huty (oddział Muzeum Krakowa) we współpracy z Fundacją Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego w Krakowie oraz Oddziałem IPN w Krakowie. Do przygotowania wystawy wykorzystane zostały skany zdjęć z zasobu OAIPN obrazujące obronę krzyża w Nowej Hucie w kwietniu 1960 r. Wystawa dostępna jest od 28 kwietnia pod adresem http://www.krzyznowohucki.muzeumkrakowa.pl/ Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

– Wystawa plenerowa „Akcja AB w Krakowie – 80. rocznica zbrodni" / Wystawa zorganizowana przez Muzeum Krakowa Oddział Ulica Pomorska w ramach 14. Dni Pamięci Ofiar Gestapo, którym patronował OIPN. Do przygotowania wystawy wykorzystane zostały skany zdjęć z zasobu OAIPN. Wystawa prezentowana jest w Krakowie od 11 września. / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

– Quiz historyczny „Kraków w cieniu swastyki” / Quiz w aplikacji Action Track powstał we współpracy z Muzeum Krakowa z okazji Dni Pamięci Ofiar Gestapo; wzięło w nim udział 123 uczniów w 34 zespołach ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Małopolski. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wystawa czasowa „Ślady” / Wystawa jest opowieścią o obrazach II wojny światowej przekazywanych przez świadków i historyków, bohaterów ekspozycji. Dzięki nim prezentowane są fragmenty historii Krakowa, które wiążą się z konkretnymi miejscami na mapie miasta. Jednym z jedenastu bohaterów wystawy jest pracownik WSPiI, który współtworzył również jeden z segmentów ekspozycji. Wystawa jest dostępna w Fabryce Emalia Oskara Schindlera Oddziale Muzeum Krakowa od 13 sierpnia 2020 r. do 5 kwietnia 2021 r. / Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

Nowohuckie Laboratorium Dziedzictwa / 60. rocznica obrony Krzyża Nowohuckiego / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OBEN.

Tygodnik „Gość Niedzielny” – Instytut Gość Media / Portal internetowy poświęcony 100. rocznicy urodzin Jana Pawła II / Jednostki odpowiedzialne OIPN, BPiKS, AIPN, BEN.

Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych „1. Pułk Strzelców Podhalańskich AK”, Nadleśnictwo Limanowa, gmina Słopnice / Ścieżki edukacyjne w masywie Mogielnicy / Współpraca merytoryczna, uczestnictwo w spotkaniach, przygotowanie opinii historycznej na temat wartości merytorycznych ścieżek oraz zasadności ich utrzymania i ewentualnego rozszerzenia w przyszłości na teren innych gmin. Ścieżki historyczne poświęcone Armii Krajowej. / Jednostki odpowiedzialne WSPiI, OBUWiM.

Gmina Ochotnica Dolna / „Ocalić od zapomnienia” / Zadanie dofinansowane z programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Groby i cmentarze wojenne w kraju 2020” oraz „Pamięci walczących” w ramach projektu „Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju 2020” (projekt realizowany od wiosny) / Pomoc merytoryczna przy realizacji projektu oraz nadzór nad badaniami geofizycznymi i archeologicznymi prowadzonymi w gminie Ochotnica Dolna / Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

Małopolski Urząd Wojewódzki, Urząd Miasta Rabka-Zdrój / Pogrzeb Wojciecha Frodymy „Muchy” / Współorganizacja uroczystego pogrzebu żołnierza podziemia niepodległościowego na cmentarzu komunalnym w Rabce-Zdroju, 7 lipca / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Urząd Miasta Krakowa, Oddział Stowarzyszenia Szarych Szeregów w Krakowie i środowiska harcerskie / Uroczystości upamiętniające 76. rocznicę akcji „Koppe”, 11 lipca / Jednostka odpowiedzialna OBEN, OBUWiM.

Stowarzyszenie Partnerstwo dla Ziemi Sądeckiej, Nadleśnictwo Stary Sącz, Akcja Katolicka w Szczawnicy, Związek Podhalan Oddział Jazowsko / Uroczystości w 65. rocznicę rozbicia oddziału Stanisława Perełki „Dębińskiego”, 12 lipca / Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Małopolskie Kuratorium Oświaty, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego / Konkurs „Zjednoczmy się, bo jeden jest nasz cel!” / Coroczny konkurs tematyczny. Odbył się w 40. rocznicę powstania Solidarności i NZS w Małopolsce dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Wojewódzki w Krakowie, Fundacja „Stanica Kresowa”, Małopolska Rada Kombatantów i Osób Represjonowanych, Korporacja Akademicka „Akropolia Cracoviensis” / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Małopolski kurator oświaty, Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II / Kresowy Projekt Edukacyjny / „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku” – projekt dla uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz uczniów szkół średnich z woj. małopolskiego. Sesje naukowo-edukacyjne, spotkania warsztatowe, wykłady, pokazy filmów. Najważniejszą częścią projektu jest konkurs wiedzy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Starostwo Powiatowe w Bochni / Edukacja w ramach Akademii Niepodległości / Współpraca organizacyjna w zakresie naboru uczestników, promocji Akademii, wykłady pracowników IPN oraz zaproszonych historyków wyższych uczelni Krakowa w sali wykładowej w budynku starostwa powiatowego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz rocznicy zbrodni katyńskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta Tarnowa, Muzeum Ziemi Tarnowskiej, Urząd Miasta Nowy Sącz, Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, Biblioteka Pedagogiczna w Tarnowie filia w Brzesku / Prezentacja wystawy „Tu rodziła się Solidarność" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Ziemi Tarnowskiej, Urząd Miasta Nowy Sącz / „Będzie wielka albo nie będzie jej wcale" / Prezentacja wystawy, realizacja szlaku prezentacji wystaw w woj. małopolskim / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Gminy w Kozłowie / Wystawa „Ukradzione dzieciństwo" / Podczas prezentacji wystawy wystąpienie przedstawiciela IPN / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta i Gminy Olkusz, Muzeum PTTK w Olkuszu / Upamiętnienie wydarzenia z 31 lipca 1940 r. zwanego „krwawą środą" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Gorlickie Centrum Kultury w Gorlicach, Zespół Państwowych Szkół Muzycznych I i II stopnia w Gorlicach / VI Gorlicki Konkurs Pieśni Patriotycznej / W konkursie wzięło udział 146 uczniów szkół podstawowych i średnich z powiatów gorlickiego, nowosądeckiego, limanowskiego i nowotarskiego w trzech kategoriach wiekowych, indywidualnie oraz w zespołach. Uczestnicy, opiekunowie i przedstawiciele placówek edukacyjnych otrzymali pamiątkowe dyplomy i upominki od Kancelarii Sejmu RP (poseł Barbara Bartuś), IPN, Zarządu Polskiego Radia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu

– Przegląd filmów IPN / Filmy tematycznie związane z Narodowym Dniem Pamięci Żołnierzy Wyklętych: *Wyzwolenie czy podbój*, *Armia Czerwona na ziemiach polskich w latach 1944–1945*; wykłady dla uczniów szkół ponadpodstawowych (luty, marzec, lipiec) / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Współorganizacja konkursu „Epizody niepodległości. Elity ziemi sądeckiej II Rzeczpospolitej i ich losy" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Ziemi Bieckiej w Bieczu / Edukacja historyczna / „Pierwszy masowy transport do KL Auschwitz" – przygotowanie i wygłoszenie referatu na temat bieczan w obozach koncentracyjnych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Krakowie / Edukacja w środkach transportu miejskiego / Spoty prezentowane w komunikacji miejskiej z okazji rocznic wydarzeń historycznych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Libiąskie Centrum Kultury w Libiążu, Zespół Szkół TiP w Nowym Targu / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Przygotowanie i wygłoszenie wykładów dla słuchaczy Uniwersytetu III Wieku w Libiążu oraz dla nowotarskiej młodzieży / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie / Warsztaty / Koordynacja i organizacja warsztatów dla uczestników konkursu historycznego „Policjanci w służbie historii". Uczestnikami byli uczniowie szkół mundurowych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zakład Karny w Trzebini, Zakład Karny w Wadowicach / Cykl wykładów / Wykłady dla osadzonych poświęcone historii najnowszej, realizowane od stycznia do marca. Edukacja historyczno-patriotyczna jest częścią szeroko pojętego programu resocjalizacji więźniów. Działania skierowane do osób pozbawionych wolności przyczyniają się do ugruntowania poczucia tożsamości narodowej oraz kształtowania postaw patriotycznych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie „Moc Radości" w Jodłówce / Projekt „Lekcja patriotyzmu z rtm. Witoldem Pileckim" / Obchody 70. rocznicy śmierci rotmistrza / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

Małopolska Federacja Świetlic / Akcja „Letnie Półkolonie z Historią" / Konkurs historyczny dla dzieci, uczestników półkolonii letnich / Wsparcie nagrodami oraz pytaniami do quizu historycznego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenia Rodzin Katolickich, Urząd Miasta Krakowa / Protest głodowy w Bieżanowie w fotografii / W holu UMK zorganizowano wystawę zdjęć „Protest głodowy w 1985 r. w Bieżanowie". Trwająca prawie 200 dni rotacyjna akcja prowadzona w bieżanowskiej parafii była wyrazem społecznego sprzeciwu wobec prześladowania przez władze komunistyczne księży i działaczy „Solidarności". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Hufiec ZHP Tarnów, Centrum Kultury w Żabnie / I Festiwal Piosenki Harcerskiej im. płk. hm. Jerzego Pertkiewicza / W festiwalu wzięło udział 10 drużyn, w tym trzy szkolne, sześć harcerskich i jedna „Nieprzetartego Szlaku". W jury festiwalu zasiadał m.in. dr inż. Zygmunt Pertkiewicz, syn płk. Pertkiewicza. Jerzy Pertkiewicz „Drzazga" był żołnierzem kampanii wrześniowej i Armii Krajowej, pułkownikiem w stanie spoczynku, kawalerem Krzyża Srebrnego Orderu Wojennego Virtuti Militari. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Chorągiew Krakowska ZHP / Konkurs „Tak jak ptaki na wolności – harcerze w obliczu II wojny światowej" / Współorganizacja konkursu edukacyjnego skierowanego do środowisk harcerskich oraz uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, mającego trzy kategorie: praca plastyczna, pisemna, fotograficzna / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Krakowskie Stowarzyszenie Mówców / Małopolski Turniej Debat Historycznych IPN / W styczniu i lutym przygotowano cykl szkoleń historycznych, przeprowadzono eliminacje w Nowym Sączu, Tarnowie i Krakowie, w których wzięło udział 21 drużyn z Małopolski. W październiku odbyła się faza pucharowa turnieju, zorganizowana za pośrednictwem internetowej platformy Live Webinar; wzięło w niej udział osiem drużyn. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli

– Przygotowanie i realizacja szkoleń dla nauczycieli: „Akademia Dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej" oraz „Spotkania z historią najnowszą". Dwugodzinny wykład pracownika OBBH „Polskie miesiące: czerwiec i październik 1956 r." został wygłoszony20 października za pośrednictwem MS Teams. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Współorganizacja seminariów tematycznych dla nauczycieli: 3 listopada „Tak rodziła się Solidarność – 40. rocznica powstania NSZZ »Solidarność«" – szkolenie dla nauczycieli historii i WOS, 10 listopada „Współczesność Polaków na Białorusi – problemy i wyzwania" – szkolenie dla nauczycieli chcących realizować wyprawy edukacyjne na kresy Rzeczypospolitej, 17 listopada „Polskie miesiące: czerwiec i październik '56 r." – szkolenie dla nauczycieli historii i WOS, 1 grudnia „Kraków w PRL. PRL w Krakowie" – szkolenie dla nauczycieli historii i WOS, 8 grudnia „Literatura i pamięć. Zbigniew Herbert – historia i literatura w szkole" – cykl zajęć prezentujących wspólne płaszczyzny w nauczaniu historii i języka polskiego dla nauczycieli języka polskiego, historii, WOS i bibliotekarzy / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Małopolski kurator oświaty, marszałek województwa małopolskiego, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego / Coroczny konkurs tematyczny *dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego* / Konkurs jest organizowany na zlecenie kuratorium w Krakowie; edycja w roku szkolnym 2020/2021 jest zatytułowana „Polscy żołnierze w obronie wolnego świata 1939–1940". Trwa etap szkolny. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, Regionalny Ośrodek Kultury Doliny Karpia w Zatorze / Retrospektywy Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia" / Pokazy odwołane z powodu epidemii / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Nowotarska Grupa Mieszkańców „Pamięć", PGRH Błyskawica

– Organizacja zlotu partyzanckiego w 105. rocznicę urodzin mjr. Józefa Kurasia „Ognia" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Rajd Szlakami Bolesława Duszy „Szaroty / Organizacja wydarzeń upamiętniających żołnierzy konspiracji czasów okupacji niemieckiej oraz okresu powojennego, skierowanych do młodzieży

szkolnej Sieniawy i Bielanki. W rajdzie wzięło udział 50 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Historyczno-Eksploracyjne Bojowe Schrony Proszowice, Urząd Miasta i Gminy Proszowice

– Organizacja rajdu rowerowego w 100. rocznicę „cudu nad Wisłą" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Organizacja rajdu rowerowego w 81. rocznicę bitwy pod Proszowicami / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Organizacja Indywidualnego Rajdu Rowerowego w 102. rocznicę odzyskania niepodległości, 10–30 listopada / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie „Odra-Niemen" Oddział Małopolski / Organizacja obchodów 74. rocznicy rozbicia więzienia św. Michała w Krakowie / Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

Jednostka Wojskowa NIL oraz Stowarzyszenie Wojskowe „Kultura-Turystyka-Obronność" / Marsz „Śladami gen. Nila – od zmierzchu do świtu" / 2 września odbył się marsz terenowy, którego ideą jest uczczenie pamięci legendarnego dowódcy Kedywu KG AK, urodzonego w Krakowie, a także propagowanie wiedzy o działaniach zgrupowań partyzanckich AK w Beskidzie Wyspowym i Makowskim. OIPN przygotował pakiety dla uczestników marszu, wygłoszono okolicznościową prelekcję oraz złożono kwiaty przy pomniku poświęconym żołnierzom AK. / Jednostki odpowiedzialne WSPiI, OBEN.

Małopolski Urząd Wojewódzki

– Pogrzeb Stanisława Szajny „Orła" / Współorganizacja uroczystego pogrzebu żołnierza podziemia niepodległościowego na cmentarzu Rakowickim w Krakowie 14 września / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM, WSPiI.

– Pogrzeb Mieczysława Kozłowskiego „Żbika" / Współorganizacja uroczystego pogrzebu żołnierza podziemia niepodległościowego na cmentarzu parafialnym w Rzykach 19 września / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM, WSPiI.

Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych 1. Pułk Strzelców Podhalańskich AK

– Gmina Słopnice / Obchody 76. rocznicy zrzutów alianckich dla Armii Krajowej na Dzielcu k. Słopnic / Jednostki odpowiedzialne OBEN, WSPiI

– Organizacja marszu pamięci żołnierzy 1. Pułku Strzelców Podhalańskich AK / Marsz połączony z inscenizacjami historycznymi odbył się 10 października na pograniczu Gorców i Beskidu Wyspowego. / Jednostki odpowiedzialne OBEN, WSPiI.

Towarzystwo Parku im. dr. Henryka Jordana / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Gminy w Miechowie, Muzeum Ziemi Miechowskiej / Obchody 77. rocznicy zbrodni niemieckiej na rodzinie Baranków w Siedliskach / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

XVII Liceum Ogólnokształcące w Krakowie / Warsztaty dla uczniów na temat polityki okupanta sowieckiego na ziemiach polskich w latach 1939–1941 – deportacje / Warsztaty zostały zrealizowane przy wykorzystaniu gry edukacyjnej *Miś Wojtek* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Radłowskiej / III Powiatowy Konkurs Recytatorski Poezji Tadeusza Kryzi / W konkursie wzięło udział 33 uczniów z 13 szkół podstawowych oraz ośmiu uczniów z pięciu szkół ponadpodstawowych. W jury konkursu zasiadał m.in. Krzysztof Kryzia (syn Tadeusza). Urodzony w Woli Radłowskiej Tadeusz Kryzia (1923–2005) był działaczem podziemia niepodległościowego w regionie tarnowskim, w 1958 r. został aresztowany i skazany na 6 lat więzienia. Pisał wiersze, jest autorem tomiku pt. *Po jakież licho ja tu przybyłem.* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zespół Szkół Chemicznych im. Marii Skłodowskiej-Curie w Krakowie / Wykład „Wyzwolenie czy podbój? Armia Czerwona na ziemiach polskich w latach 1944–1945" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Szkoła Podstawowa nr 159 ss. Urszulanek Unii Rzymskiej w Krakowie / Deportacje Polaków na Syberię / Organizacja i prowadzenie spotkania ze świadkiem historii Aleksandrą Szemioth / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Liceum Ogólnokształcące ss. Prezentek w Krakowie / Szkolenie / W ramach przygotowania do turnieju przeprowadzono adresowane do uczniów liceum szkolenia online z prowadzenia debat oksfordzkich. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Klasztor i Bazylika Franciszkanów w Krakowie / Prezentacja wystawy „Bracia w wierze. Polsko-słowacka współpraca w okresie komunizmu", 3–29 listopada / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Małopolska Fundacja Promocji Kultury i Sztuki / Organizacja koncertu (14 listopada) oraz realizacja płyty z pieśniami polskimi i ukraińskimi z czasów wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921 w wykonaniu solisty Opery Lwowskiej Wiktora Jankowskiego (baryton) z towarzyszeniem Grzegorza Biegasa (fortepian), profesora Katedry Kameralistyki Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Współpraca z Radiem Kraków / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Bochni / „Tarcza Europy. Wojna polsko-bolszewicka i bitwa warszawska 1920" – wykład pracownika OBBH dla uczniów, nauczycieli i seniorów za pośrednictwem MS Teams, Bochnia, 10 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Ośrodek Myśli Politycznej – Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Krakowie / Udział pracowników OBBH w dyskusji online na temat polityki zagranicznej Węgier w okresie rządów Miklosa Horthyego, 15 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach / Wystawa plenerowa i internetowa „Historia jest historią ludzkich sumień. Mobilnie przez Polskę w okresie dążeń niepodległościowych" / OIPN udostępnił ze swoich zasobów zdjęcia na wystawę zorganizowaną w związku z wieloletnim programem „Niepodległa" na lata 2017–2022. Wystawa internetowa jest dostępna od 22 grudnia pod adresem: https://wystawajp2.pl/ Jednostki odpowiedzialne OBEN, OAIPN.

Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Nowym Sączu / „Jan Paweł II – człowiek wartości i pojednania" / Współorganizacja konferencji tematycznej dla nauczycieli, zaprezentowanie środowiska polskiego i żydowskiego z czasów młodości Karola Wojtyły i Wilhelma (Jurka) Klugera jako kontekstu dla problematyki kształtowania postaw współczesnego młodego pokolenia zgodnie z wartościami głoszonymi przez Jana Pawła II / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Zakopiańskie Centrum Kultury / W ramach uroczystości w 39. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego zorganizowano prezentację wystawy „Bracia w wierze. Polsko-słowacka współpraca w okresie komunizmu". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Sturmtruppen" / Organizacja sesji fotograficznej oraz merytoryczne opracowanie kalendarza ściennego na rok 2021 / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Fundacja „Osądź mnie Boże" / Przygotowanie do emisji sześciu dokumentalnych audycji radiowych przedstawiających ks. Władysława Gurgacza TJ, we współpracy z Radiem RDN Małopolska / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Biblioteka Pedagogiczna w Tarnowie filia w Brzesku

– Prezentacja wystawy „Tu rodziła się Solidarność", opowiadającej o narodzinach NSZZ „Solidarność" w Polsce oraz w Małopolsce / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Prezentacja wystawy „Wyklęci odnalezieni w Małopolsce", opowiadającej o poszukiwaniu w Małopolsce żołnierzy podziemia niepodległościowego z okresu 1945–1956 zamordowanych na mocy wyroków WSR w Krakowie i pochowanych w bezimiennych grobach / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Luborzycy / Prezentacja wystawy „Polski gen wolności. 150 lat walk o niepodległość" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Gminy Proszowice / Prezentacja wystawy „Polski gen wolności. 150 lat walk o niepodległość" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Passionart / Współorganizacja w województwie małopolskim Festiwalu Piosenki Niezłomnej i Niepodległej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie / Organizacja prezentacji wystawy „Pál Teleki i Polska", przedstawiającej hrabiego Pála Telekiego, dwukrotnego premiera Węgier (1920–1921 i 1939–1941), przyjaciela Polski, który pomagał w czasie wojny polsko-bolszewickiej, a także w obliczu niemieckiej agresji z 1939 r. Twórcami wystawy są Węgierskie Archiwum Narodowe i Archiwum w Segedynie. / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM, OBEN.

Stowarzyszenie Studenci dla Rzeczypospolitej / Projekt edukacyjny „Przeszłość i współczesność – pomost międzypokoleniowy, młodzież w czasach komunistycznych i w XXI w." / Pilotażowa edycja ogólnopolskiego projektu edukacyjnego organizowanego w marcu była kierowana do uczniów klas maturalnych. Celem projektu było budowanie pomostu międzypokoleniowego dzięki przedstawieniu ciągłości wydarzeń i ich wpływu na życie kolejnych pokoleń. Podczas przeprowadzonych online warsztatów z zakresu historii politycznej, społecznej, kulturalnej i gospodarczej Polski w XX wieku młodzież poszukiwała odpowiedzi na pytania: Czego można nauczyć się od starszych pokoleń? Jakie wartości były dla nich najważniejsze, jakie są i jakie powinny być najważniejsze dla współczesnej młodzieży? Na czym polega nowoczesny patriotyzm? / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Kielce

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli

– Projekt „Polscy Olimpijczycy – Patrioci" / Cykl konferencji edukacyjnych w 100. rocznicę utworzenia Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Celem było przybliżenie sylwetek polskich olimpijczyków, których osiągnięcia są nie do końca wszystkim znane. Oprócz udziału w igrzyskach niejednokrotnie walczyli oni i ginęli za Polskę. / W ramach projektu odbyły się trzy spotkania, podczas których pracownik REH wygłosił referat: 15 stycznia – „Udział Polaków w Letnich Igrzyskach Olimpijskich w czasach II Rzeczypospolitej", 19 lutego – „Udział Polaków w Letnich Igrzyskach Olimpijskich w latach 1948–1972" oraz 19 marca – „Udział Polaków w Letnich Igrzyskach Olimpijskich w latach 1972–2016". / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Podsumowanie cyklu konferencji edukacyjnych „W drodze do wolności. Rok 1939 – pierwszy rok walki" / 25 września podsumowano cykl konferencji edukacyjnych. Podczas spotkania zaprezentowano gry miejskie przygotowane przez nauczycieli i uczniów z województwa świętokrzyskiego, biorących udział w projekcie. Ideą projektu była prezentacja najważniejszych wydarzeń w historii narodu, które ukształtowały Polskę jako wolne i niepodległe państwo. Wykłady wygłoszone podczas całego cyklu konferencji pozwoliły uczniom poznać najważniejsze wydarzenia oraz postacie. Nauczyciele zaś zyskali możliwość zapoznania się z najnowszymi ustaleniami historyków. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Kuratorium Oświaty w Kielcach

– Organizacja konkursów edukacyjnych i szkoleń dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych z województwa świętokrzyskiego / 18 lutego odbyła się inauguracja cyklu szkoleń „Korzenie totalitaryzmu". Pierwsze spotkanie było poświęcone genezie komunizmu i nazizmu. Druga część cyklu szkoleń dla nauczycieli odbyła się online w październiku. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Konkurs „Śpiewamy dla Ciebie – Polsko!" / Wsparcie merytoryczne i ocena prac konkursowych. Zadaniem uczestników było przygotowanie utworu o treści patriotycznej lub związanego z dziejami narodu polskiego. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Ochotnicze Hufce Pracy / Konferencja „Ślubujemy nie złożyć broni! Antykomunistyczne podziemie niepodległościowe w Polsce" / 27 lutego w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" odbyła się konferencja edukacyjna upamiętniająca zasłużonych żołnierzy antykomunistycznego podziemia niepodległościowego na Kielecczyźnie. Referaty wygłosili pracownicy Delegatury. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Świętokrzyski Urząd Wojewódzki

– Uroczystości rocznicowe / Organizacja uroczystości rocznicowych: 1 marca – Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 14 czerwca – rocznica pierwszego transportu do obozu KL Auschwitz / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

– Organizacja cyklu gier poświęconych tematyce wojny polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– „Zapal Światło Wolności" / Współpraca w ramach akcji IPN upamiętniającej ofiary stanu wojennego / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Urząd Miasta w Starachowicach / Organizacja uroczystości 1 marca z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Towarzystwo Naukowe Sandomierskie

– Burmistrz Sandomierza / „Sandomierskie Spotkania Naukowe" / 5 marca w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych odbył się wykład „Podziemie niepodległościowe w woj. kieleckim w latach 1945–1950. Struktury, dowódcy, działalność". / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wydanie publikacji *Na drogach do Niepodległej... Z dziejów rodziny Kucharskich* / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Muzeum Wsi Kieleckiej / Obchody Dnia Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej / Organizacja obchodów Dnia Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej oraz III konferencji naukowej „Wieś polska podczas II wojny światowej" / Jednostki odpowiedzialne Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce, Zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Stowarzyszenie „Kielecka Rodzina Katyńska" / Współpraca dotycząca obchodów 30. rocznicy powstania Stowarzyszenia „Kielecka Rodzina Katyńska" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Środowisko Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury"-„Nurt"

– Organizacja dorocznych zjazdów kombatantów AK z oddziałów „Ponurego" i „Nurta" / Zjazd kombatancki, panele dyskusyjne, prelekcja, wystawy towarzyszące zjazdom, przygotowanie broszur oraz gazety okolicznościowej „Wykus" / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Uroczystości związane ze sprowadzeniem do Polski prochów Tomasza Wójcika „Tarzana" oraz jego pogrzebem / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej im. mjr. Eugeniusza Gedymina Kaszyńskiego „Nurta" / Prelekcje dla żołnierzy / Prelekcja dla żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej dotycząca Armii Krajowej. Uroczystość wręczenia sztandaru oraz członkostwo w Komitecie Fundatorów Sztandaru 10. ŚBOT / Jednostka odpowiedzialna Delegatura w Kielcach.

Wojewódzki Dom Kultury w Kielcach / Kielecki Przegląd Polskich Filmów Fabularnych „Historia w filmie" / Seanse filmowe odbywają się raz w miesiącu. Tematyka prezentowanych obrazów często odwołuje się do ogólnopolskich regionalnych uroczystości rocznicowych. Filmy poruszają problematykę walk Polaków w okresie zaborów o odzyskanie przez Polskę niepodległości, czasów II wojny światowej oraz losów Polski i Polaków w czasach PRL. Każdy seans poprzedzony jest wstępem historyka, a po pokazie odbywa się dyskusja z udziałem widzów. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Areszt Śledczy w Kielcach / Cykl wykładów poświęconych najnowszej historii Polski / Prowadzona w Areszcie Śledczym edukacja historyczno-patriotyczna jest częścią szeroko pojętego programu resocjalizacji więźniów. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Sąd Okręgowy w Świdnicy / Opinie historyczne / Sporządzenie opinii dla Sądu Okręgowego w Świdnicy w sprawie działalności grupy Aleksandra Życińskiego „Wilczura" / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Zarząd Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność"

– Współorganizacja obchodów 40. rocznicy utworzenia NSZZ „Solidarność"

– Pomoc (napisanie przedmowy oraz sporządzenie kalendarium wydarzeń 1980–1989) przy wydaniu przez Zarząd Regionu Świętokrzyskiego „Świętokrzyskich Zeszytów Związkowych" nr 13 (2020) / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Pińczowie / Wykład „Podziemie niepodległościowe w Polsce po II wojnie światowej" / Prelekcja odbyła się z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Spotkanie było adresowane do mieszkańców Pińczowa oraz uczniów tutejszych szkół. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury / Cykl wykładów poświęconych żołnierzom wyklętym / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Długosza w Sandomierzu, Klub Miłośników Sandomierza im. Mariana Połońskiego / Felietony prasowe / Publikowanie na łamach pisma „Sandomierzanin" felietonów poświęconych najnowszej historii ziemi sandomierskiej / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Kino Helios / Cykl wykładów przed pokazem filmów *1917*, *Kurier*, *Legiony* / Prelekcje historyczne przed organizowanymi dla młodzieży szkolnej pokazami filmowymi mają za zadanie wprowadzić uczniów w kontekst filmu. / Jednostki odpowiedzialne Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce, OBEN Kraków.

Archiwum Diecezjalne w Kielcach, Archiwum Państwowe w Kielcach, Muzeum Historii Kielc, Muzeum Narodowe w Kielcach, Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach / Seria świętokrzyska „Dzienniki, Wspomnienia, Pamiętniki, Listy" / Od 20 kwietnia 2016 r. trwa współpraca przy wydawaniu serii źródłowej dotyczącej regionu świętokrzyskiego. Dotychczas ukazało się pięć tomów. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Biuro Wystaw Artystycznych / Współorganizacja konkursu plastycznego „Kotwica – symbol Polski Walczącej" / Konkurs adresowany był do uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych z województwa świętokrzyskiego. Zadaniem uczestników było wykonanie przestrzennej makiety symbolu Polski Walczącej. Propagowanie idei znaku Polaki Walczącej jako symbolu walki polskiego narodu z niemieckim agresorem i okupantem podczas II wojny światowej stanowi jeden z najważniejszych założeń konkursu. Patronat honorowy nad konkursem sprawują świętokrzyski kurator oświaty oraz Światowy Związek Armii Krajowej – Okręg Kielce. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Muzeum Historii Kielc

– Kieleckie Dni Książki Historycznej / Podczas wydarzenia pracownicy wygłosili referaty, zaprezentowano publikacje pracowników Delegatury IPN w Kielcach. / Jednostki odpowiedzialne Referat Edukacji Historycznej, Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Praca nad serią wydawniczą „Życiorysy Niepokornych" / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Centralna Biblioteka Wojskowa w Warszawie / Współpraca nad artykułem *Kieleccy katyńczycy, weterani wojny polsko-bolszewickiej* dla czasopisma „Studia i Materiały Centralnej Biblioteki Wojskowej" / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Fundacja Artystyczna Kuman Team / Spektakl *Wyklęta Polska*, poświęcony pamięci Polaków, którzy w 1945 r. nie złożyli broni. Sztuka była transmitowana online 29 sierpnia. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Gmina Chmielnik / Ogólnopolski konkurs tematyczny „Nasi sąsiedzi – Żydzi" / VIII edycja konkursu pogłębiającego znajomość historii regionalnej przez uczniów. Wydarzenie miało na celu popularyzację wiedzy na temat społeczności żydowskiej oraz funkcjonowania sztetli, a także upamiętnienie śladów materialnych pozostawionych przez Żydów. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Suchedniów / Organizacja uroczystości Leśnej Drogi Krzyżowej, która odbyła się 14 sierpnia w Michniowie / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Urząd Miasta Kielce / Współorganizacja obchodów 100. rocznicy powstania Armii Ochotniczej / Jednostki odpowiedzialne Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce, OBUWiM Kraków.

Muzeum Okręgowe w Sandomierzu, brmistrz Sandomierza / Spotkania z cyklu „Pamięci Sandomierskich Kolumbów" / 2 sierpnia odbyły się obchody 76. rocznicy rozpoczęcia akcji „Burza" oraz bitwy pod Pielaszowem, a 2 października spotkanie popularnonaukowe poświęcone Wandzie Madejczyk, połączone z przeglądem utworów poetyckich jej autorstwa. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Narodowy Bank Polski / Konkurs „O wolność obywatela i niezawisłość państwa" na temat Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" w 75. rocznicę utworzenia organizacji / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Ośrodek Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej w Kielcach / Współorganizacja uroczystości poświęconych 75. rocznicy utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Opolu / Dyskusja wokół pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w czasie II wojny światowej. Spotkanie odbyło się 17 września. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Kielcach / Konferencja edukacyjna „Zniszczyć naród" poświęcona niemieckiej i sowieckiej polityce okupacyjnej wobec ludności polskiej. Konferencja online odbyła się 28 października. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Staszowski Ośrodek Kultury / Obchody 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Udział w uroczystościach upamiętniających rozbicie więzienia kieleckiego w nocy z 4 na 5 sierpnia 1945 r. Wygłoszono okolicznościową prelekcję. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Urząd Gminy w Zagnańsku, Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kajetanowie, Parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Wiśniówce / Obchody 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej i bitwy pod Kajetanowem / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Zespół Artystyczny „Etiuda" / „Pamięci Sandomierskich Kolumbów" / Współpraca nad programem artystycznym, zaprezentowanym 2 października podczas spotkania „Pamięci Sandomierskich Kolumbów". / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście / Współorganizacja obchodów Święta Niepodległości w Zawichoście / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Stowarzyszenie Passionart / Festiwal Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima" / Eliminacje uczestników z województwa świętokrzyskiego do V edycji Ogólnopolskiego Festiwalu Piosenki Niezłomnej i Niepodległej / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Ośrodek Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej w Kielcach, III LO im. Cypriana Kamila Norwida w Kielcach / „Żołnierze Niezłomni. Pamięci zapomnianym bohaterom naszego regionu" / VII edycja

konkursu wojewódzkiego skierowana była do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Celem konkursu, który odbył się 2 marca, było propagowanie wiedzy o bohaterach podziemia antykomunistycznego związanych z regionem świętokrzyskim, kształtowanie postaw patriotycznych młodzieży, przywracanie pamięci o bohaterach. Udział wzięły 52 osoby. / Jednostki odpowiedzialne OBEN Kraków, Delegatura Kielce.

Oddział IPN Lublin

Komitet społeczny obchodów 81. rocznicy śmierci Romana Dmowskiego, 101. rocznicy powstania wielkopolskiego oraz 100. rocznicy powrotu Polski nad Bałtyk, II powstania śląskiego i bitwy warszawskiej 1920 (szerokie grono instytucji państwowych, samorządowych, organizacji akademickich i pozarządowych z Lubelszczyzny) / Obchody 81. rocznicy śmierci Romana Dmowskiego, 101. rocznicy powstania wielkopolskiego oraz 100. rocznic powrotu Polski nad Bałtyk, II powstania śląskiego i bitwy warszawskiej 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Stowarzyszenie Kibiców Motoru Lublin „Motorowcy" / Zajęcia edukacyjne dla dzieci w świetlicy (prezentacja filmików edukacyjnych, gry planszowe) w ramach akcji „Ferie z IPN" – cztery spotkania w styczniu / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Miasto Lublin, Lubelski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, 2. Lubelska Brygada Obrony Terytorialnej, Lubelskie Kuratorium Oświaty, Społeczność Szkoły Podstawowej nr 6 im. Romualda Traugutta w Lublinie / 157. rocznica wybuchu powstania styczniowego w Lublinie. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Koło w Rykach oraz Miejsko-Gminne Centrum Kultury w Rykach / Wysiłek zbrojny w odzyskiwaniu niepodległości / Wykład edukacyjny dotyczący organizacji społeczeństwa i czynu zbrojnego w procesie odzyskiwania niepodległości, 31 stycznia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Kibice Klubu Sportowego „Naprzód" Jędrzejów, I LO im. Mikołaja Reja w Jędrzejowie / Poszukiwania żołnierzy niezłomnych na Lubelszczyźnie / Wykład w Centrum Kultury w Jędrzejowie, 11 lutego / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Brygada Wielonarodowa w Lublinie, Zespół Szkół nr 1 im. Władysława Grabskiego w Lublinie / I Turniej Piłki Nożnej im. Żołnierzy Wyklętych w Lublinie / 28 lutego odbył się turniej piłkarski, którego celem było upamiętnienie żołnierzy wyklętych. Medale wręczali kpt. Jan Jabłoniec „Fiat", weteran Armii Krajowej, i poseł na Sejm RP Przemysław Czarnek. W turnieju wzięły udział instytucje i organizacje współpracujące z OIPN Lublin: Urząd Miasta Lublina, Komenda Miejska Policji w Lublinie, 19. Lubelska Brygada Zmechanizowana, absolwenci KUL, Delegatura ABW w Lublinie, Studencki Klub Myśli Społeczno-Politycznej im. Zygmunta Balickiego (UMCS). / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Urząd Miasta Tomaszów Lubelski / „Ostatnie polskie powstanie. Żołnierze Wyklęci 1944–1963" / Wykład edukacyjny z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Areszt Śledczy w Krasnymstawie / Wykłady z historii najnowszej Polski / W marcu odbyły się dwa wykłady poświęcone historii Lubelszczyzny w latach 1918–1939 oraz podziemiu niepodległościowemu na Lubelszczyźnie. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej Okręg Staropolski, Starostwo Powiatowe w Zwoleniu, gmina Zwoleń, parafia rzymsko-katolicka pw. Świętego Krzyża w Zwoleniu, ENEA / „Niezłomny Zwoleń" / Organizacja Biegu Tropem Wilczym w Zwoleniu (1 marca), przygotowanie obchodów rocznicy bitwy pod Zwoleniem (14 czerwca) oraz publikacja broszury na temat bitwy pod Zwoleniem / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Centrum Kulturalno-Artystyczne w Kozienicach / Wykłady z historii najnowszej Polski / 13 maja odbył się wykład „Ignacy Paderewski – Ojciec Niepodległości" dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku działającego przy Centrum Kulturalno-Artystycznym w Kozienicach. Godzinna prelekcja

została nagrana, a następnie udostępniona w grupie UTW na Facebooku / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Stowarzyszenie Odra-Niemen Oddział w Lublinie, Muzeum Lubelskie na Zamku w Lublinie, Muzeum Martyrologii „Pod Zegarem" / 25 maja, w rocznicę zamordowania przez komunistów rtm. Witolda Pileckiego (1948), na rondzie jego imienia w Lublinie zostały złożone kwiaty i zapalone znicze. O godz. 21 przed Zamkiem Lubelskim rozpoczęto układanie zniczy, które utworzyły napis PILECKI. Była to część akcji „Znicze pamięci rtm. Witolda Pileckiego", odbywającej się w jedenastu miastach w Polsce. Jej przebieg został sfilmowany. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Stowarzyszenie „Rodzina Katyńska" w Lublinie / „Dęby pamięci w mojej okolicy" / Konkurs poświęcony 80. rocznicy zbrodni katyńskiej, przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, polegający na stworzeniu videobloga, którego celem byłoby poznawanie i popularyzowanie życiorysów polskich oficerów, policjantów i funkcjonariuszy innych służb – ofiar zbrodni katyńskiej, znajdujących się na liście bohaterów zgłoszonych w autorskim programie edukacyjnym Stowarzyszenia Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza – „Katyń… Ocalić od zapomnienia". Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło w czerwcu. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Muzeum Martyrologii „Pod Zegarem" – oddział Muzeum Narodowego w Lublinie, Lubelski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Urząd Miasta Lublina, Stowarzyszenie „Głos Bohatera", Stowarzyszenie Odra-Niemen Oddział w Lublinie / Obchody 80. rocznicy deportacji pierwszych Polaków do niemieckiego nazistowskiego obozu Auschwitz / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Gmina Włodawa, Środowisko Żołnierzy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej, Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej „Wrzesień 39", Stowarzyszenie Kawaleryjskie w Radzyniu Podlaskim w barwach 25. Pułku Ułanów, Związek Kozaków w Polsce, Tomaszowski Szwadronowi im. 1. Pułku Kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza, Teatr z Nasutowa – działający w ramach Towarzystwa Edukacji Patriotycznej im. gen. Karola Ziemskiego w Nasutowie, Ochotnicza Straż Pożarna w Różance / Przygotowanie materiałów do etiud filmowych o wojnie polsko-bolszewickiej i teledysku do piosenki *Bij bolszewika!* w Różance, 4–5 lipca / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Lubelski Urząd Wojewódzki, Komitet Budowy Pomnika „Polakom, Ofiarom Ludobójstwa dokonanego na Wołyniu i Kresach Południowo-Wschodnich przez nacjonalistów ukraińskich" / Uroczystości mające na celu upamiętnienie ofiar rozpoczęły się 10 lipca, dzień przed 77. rocznicą „krwawej niedzieli" (11 lipca 1943 r.) – apogeum ludobójstwa wołyńskiego. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Komisja Międzyzakładowa NSZZ „Solidarność" WSK „PZL-Świdnik" SA, Miejski Ośrodek Kultury w Świdniku / Organizacja uroczystości upamiętniającej wydarzenia z lata 1980 r. w Świdniku / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Muzeum Lubelskie na Zamku, Muzeum Martyrologii „Pod Zegarem" / Obchody 76. rocznicy likwidacji niemieckiego więzienia na Zamku w Lublinie oraz 80. rocznicy akcji AB na Lubelszczyźnie, 22 lipca / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Kancelaria Prezydenta RP / „Dla Niepodległej. Obywatele i ich organizacje 1918–2018" / W ramach projektu, którego efektem będzie publikacja naukowa, przygotowano artykuł *Działalność konspiracyjnych organizacji młodzieżowych w latach 1945–1956* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum – Zespół Synagogalny we Włodawie / „Getto we Włodawie – zapomniana karta historii II" / Projekt mający na celu przygotowanie wystawy i publikacji poświęconej martyrologii Żydów włodawskich / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie / „Michał Stefan Lisowski 1906–1940" / Przygotowanie albumu o harcmistrzu Michale Stefanie Lisowskim zamordowanym przez Niemców w lipcu 1940 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Kluby Seniora przy Polskim Czerwonym Krzyżu / Wykłady z historii najnowszej Polski i regionu / Cykliczne wykłady dla seniorów zrzeszonych przy oddziałach PCK w Lublinie i Kraśniku / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Parafia cywilno-wojskowa w Lublinie, Orkiestra Wojskowa w Lublinie / Wspólne śpiewanie piosenek powstańczych i patriotycznych w Lublinie / 1 sierpnia na placu przed kościołem garnizonowym został zorganizowany koncert, podczas którego uczestnicy wydarzenia mogli wspólnie z orkiestrą śpiewać piosenki powstańcze i patriotyczne. Udostępniono śpiewniki, teksty piosenek wyświetlano także na telebimie. Podczas wydarzenia rozdysponowano wydawnictwa IPN. Powstał krótki materiał wideo z koncertu. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Lubelska Grupa Historyczna im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny / Dwa wykłady edukacyjne wygłoszone 5 września podczas pikniku historycznego LGH w Łowiszowie, dotyczące podziemia antykomunistycznego na ziemi włodawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Kancelaria Prezydenta RP, Straż Graniczna / Uroczystości upamiętniające 81. rocznicę agresji sowieckiej z udziałem Pary Prezydenckiej / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Urząd Miasta Tomaszów Lubelski, Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej: 73. pułk piechoty, Wrzesień 39, 53. pułk piechoty, Grupy „Front" / Rajd „Szlakiem walk 8. Pułku Piechoty Legionów" upamiętniający 81. rocznicę wybuchu II wojny światowej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Biuro Poselskie Posła Tomasza Zielińskiego z Tomaszowa Lubelskiego / Konkurs na temat odzyskania niepodległości / Przygotowanie i przekazanie nagród laureatom konkursu historycznego dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w Tomaszowie Lubelskim, 9 października / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Fundacja Kultury im. Stefana Kudelskiego / Pomoc w realizacji filmu o „Zaporze" / 6 listopada udział merytoryczny w nagraniu filmu dokumentalnego o mjr. Hieronimie Dekutowskim „Zaporze" (na zlecenie dowództwa WOT) / Jednostki odpowiedzialne OBPiI, OBEN.

Towarzystwo Przyjaciół Grodna i Wilna Oddział w Lublinie, Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział w Lublinie, Towarzystwo Przyjaciół Krzemieńca i Ziemi Wołyńsko-Podolskiej, Stowarzyszenie Rodzina Katyńska Lublin, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska" Oddział w Lublinie, Związek Sybiraków Oddział w Lublinie, Związek Piłsudczyków Oddział w Lublinie, Fundacja Niepodległości, Lubelska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy w Lublinie / Współpraca przy organizacji XVII Zaduszek Kresowych / Zaduszki odbyły 22 listopada. Od dwóch lat OIPN wspiera lubelskie środowisko kresowe podczas organizacji zaduszek poświęconych pamięci naszych rodaków poległych, zmarłych i zamordowanych na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej, a także kresowiaków zmarłych w Lublinie. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie / Akcja odblaskowa / 26 listopada przekazano Wydziałowi Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie biało-czerwone opaski odblaskowe z napisem: „Bądź widocznym patriotą! Bądź dumny z Niepodległej!". Kontynuacja corocznej akcji / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Nadbużański Oddział Straży Granicznej

– Podpisanie porozumienia / 7 grudnia w komendzie NOSG w Chełmie porozumienie podpisali komendant Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej gen. bryg. SG Jacek Szczęchor i dyrektor OIPN Marcin Krzysztofik. Intencją porozumienia jest wzajemna współpraca w zakresie edukacji społeczeństwa w dziedzinie historii Straży Granicznej; upamiętniania żołnierzy i funkcjonariuszy polskich formacji granicznych II RP, w szczególności Korpusu Ochrony Pogranicza, wspólnych działań na rzecz urządzania i remontów grobów żołnierzy i funkcjonariuszy polskich formacji granicznych II RP; prowadzenia prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie państwa polskiego, zwłaszcza tych, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym, represji totalitarnych lub czystek etnicznych. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Przygotowanie wstępu do wystawy eksponowanej od 7 grudnia przez Izbę Pamięci Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej w Chełmie, opowiadającej o genezie powstania oraz szlaku

bojowym 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej, która jest patronem NOSG / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Wojewódzki Sztab Wojskowy w Lublinie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Lublinie, Muzeum Narodowe w Lublinie / Konferencja o gen. Smorawińskim i Dowództwie Okręgu Korpusu nr II w Lublinie / 10 grudnia wydarzenie odbyło się online, wziął w nim udział pracownik OBBH. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska" Oddział w Lublinie, Zespół Szkół Plastycznych im. Cypriana Kamila Norwida w Lublinie, Gimnazjum im. Józefa Ignacego Kraszewskiego w Wilnie, Stowarzyszenie Lubelski Plastyk / Projekt edukacyjny „Ignacy Paderewski i Antoni Wiwulski w hołdzie bohaterom spod Grunwaldu" / Partnerstwo w projekcie „Razem dla edukacji" w ramach konkursu „Rodzina polonijna" sfinansowanym z dotacji MEN / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Osób Represjonowanych w Siedlcach / Przekazywanie informacji o możliwości skierowania wniosków o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz w sprawach o odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania orzeczenia lub decyzji / Jednostka odpowiedzialna OKŚZpNP.

Państwowe Muzeum na Majdanku, Archiwum Państwowe w Lublinie, Żydowski Instytut Historyczny, Instytut Pileckiego, przedstawiciele środowisk kresowych / Stała współpraca / Jednostka odpowiedzialna OKŚZpNP.

Teatr „Nie Teraz" w Chełmie / Spektakl *Ballada o Wołyniu* o zbrodniach ludobójstwa na Kresach Wschodnich w latach II wojny światowej popełnionych przez ukraińskich nacjonalistów. Scenariusz spektaklu, który odbył się 19 października, oparty jest na fragmentach książki Włodzimierza Odojewskiego *Zasypie wszystko, zawieje* (za zgodą autora). / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Radom

Związek Harcerstwa Rzeczpospolitej / Obóz historyczny IPN-ZHR / 24–29 sierpnia w ramach Przystanku Historia w Puszczy Kozienickiej odbył się obóz historyczny IPN-ZHR „Czuwaj, straż nad Wisłą". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Stowarzyszenie „Przyjaźń" z Radomia / Prelekcja historyczna / 22 września odbyło się spotkanie z członkami stowarzyszenia, zrzeszającego osoby niedosłyszące i niesłyszące, oraz klubu emerytów z parafii pw. Opatrzności Bożej w Radomiu. Pracownik Delegatury Radom wygłosił prelekcję o historii walk o niepodległość Polski. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Wólce Tyrzyńskiej / Prelekcja historyczna / 28 września w ramach Przystanku Historia w Puszczy Kozienickiej odbyła się lekcja o Polskim Państwie Podziemnym i jego działalności w Puszczy Kozienickiej. W lekcji uczestniczyli uczniowie z Wólki Tyrzyńskiej, a prowadzili ją pracownicy Delegatury Radom. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Kowala / Warsztaty historyczne / W ramach Przystanku Historia w Pelagowie-Trablicach (Izba Pamięci Księdza Romana Kotlarza) odbył się cykl warsztatów historycznych przeprowadzonych przez pracowników Delegatury Radom dla uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Kowali – 17 września (dla klas siódmych), 18 września (dla klas ósmych) oraz 24 września i 8 października – a także dla uczniów klasy pierwszej II Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Radomiu – 25 września. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Klub Inteligencji Katolickiej im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Radomiu / Prezentacja książki *Znamię wolności – w czterdziestą rocznicę powstania KIK w Radomiu 1980–2020* / Podczas spotkania o książce mówili autorzy. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 31 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Radomiu / Konkurs fotograficzny „Ja na ojczystym tle" z okazji 102. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę /

Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło 17 listopada, nagrodzono jedenastu uczniów. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Bielisze / Konkurs plastyczny oraz fotograficzny związany z postacią bohaterskiej sanitariuszki – Teresy Grodzińskiej / Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło 3 grudnia, nagrodzono dwunastu uczniów. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Stowarzyszenie Maj 77 / 16 grudnia w Krakowie udział w nagraniu wypowiedzi dotyczących Studenckiego Komitetu Solidarności / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Przytyku / Projekt dotyczący powstania „Solidarności" w Radomiu / Projekt polega na znalezieniu miejsc związanych z powstawaniem związku, pokazaniu postaci, które tworzyły Solidarność w 1980 r. Projekt zakończył się 21 grudnia, uczestniczyło w nim kilkanaście osób. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Gmina Kowala / Pomoc w organizacji obchodów 102. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Oddział IPN Łódź

Archiwum Państwowe w Kaliszu, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność" Wielkopolska Południowa / *Encyklopedia Solidarności* / 7 lutego w Archiwum Państwowym w Kaliszu odbyła się prezentacja trzeciego tomu *Encyklopedii Solidarności*. Spotkanie zapoczątkowało w Kaliszu obchody 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Okręgowe w Sieradzu / Wykład / 27 lutego odbył się wykład dotyczący młodzieżowej organizacji konspiracyjnej „Katyń", w którym licznie uczestniczyła młodzież z sieradzkich szkół. Honorowym gościem był Jan Brzozowski, członek organizacji „Katyń". / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi / Prezentacja publikacji / 28 lutego odbyła się prezentacja publikacji *Konspiracyjne Wojsko Polskie – album fotograficzny. Do Polski Wolnej, Suwerennej, Sprawiedliwej i Demokratycznej prowadzi droga przez walkę ze znikczemnieniem, zakłamaniem i zdradą* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Historyczne Skierniewic / Wykład „Żołnierze Wyklęci" połączony z prezentacją publikacji *Konspiracyjne Wojsko Polskie – album fotograficzny. Do Polski Wolnej, Suwerennej, Sprawiedliwej i Demokratycznej prowadzi droga przez walkę ze znikczemnieniem, zakłamaniem i zdradą* / 1 marca odbył się wykład autora publikacji. Analogiczne spotkania zorganizowano w Gminnym Ośrodku Kultury w Klukach (2 marca), Domu Kultury w Zelowie (2 marca) oraz Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim (6 marca). / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Centrum Kształcenia i Wychowania OHP w Dobieszkowie / Wykład „Żołnierze Wyklęci" / 3 marca w ramach obchodów Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych odbył się wykład dotyczący historii antykomunistycznego, niepodległościowego ruchu partyzanckiego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Dom Międzypokoleniowy w Łodzi / Wykład „Łódzcy bohaterowie niepodległości" / 4 marca odbył się wykład dotyczący udziału łodzian w walce o nieodległość, ze szczególnym uwzględnieniem losów Edwarda Pfeifera i Wacława Lipińskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Regionalne im. Stanisława Sankowskiego w Radomsku / Wykład „Stanisław Sojczyński i Konspiracyjne Wojsko Polskie" / 5 marca odbył się wykład w 75. rocznicę powstania Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Prelekcji towarzyszył pokaz slajdów. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Rada Osiedla im. Józefa Montwiłła-Mireckiego w Łodzi / Udział w uroczystościach 80. rocznicy wysiedlenia przez Niemców mieszkańców osiedla im. Montwiłła-Mireckiego w Łodzi, pracownik IPN wygłosił wykład okolicznościowy. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Zarząd Regionu Ziemi Łódzkiej NSZZ „Solidarność" / 31 sierpnia – współpraca przy organizacji obchodów 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Zarząd Główny Ogólnokrajowego Związku Byłych Żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego w Radomsku, poseł na Sejm RP Anna Milczanowska, prezydent miasta Radomska Jarosław Ferenc / Udział pracownika OBBH w charakterze prelegenta w uroczystościach poświęconych 75. rocznicy utworzenia Konspiracyjnego Wojska Polskiego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Poznań

Urząd Miasta Poznania

– Współpraca przy ewidencji grobów weteranów na byłym cmentarzu przy ul. Samotnej w Poznaniu / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Wykład „Militarne aspekty walk o Poznań w styczniu i lutym 1945 roku" / 23 lutego wykład w Urzędzie Miasta Poznania wygłosił pracownik OBBH. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Powstańców Wielkopolskich im. Józefa Dowbora-Muśnickiego w Lusowie / Seminarium dla nauczycieli „Wojna polsko-bolszewicka 1919–1921" / Podczas seminarium omówiono materiały edukacyjne IPN przydatne przy realizacji działań edukacyjnych związanych z wojną polsko-bolszewicką 1919–1921. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Centralne Muzeum Pożarnictwa w Mysłowicach, Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu – Wydział Zamiejscowy w Nowym Tomyślu, Zespół Szkół nr 2 im. dra Kazimierza Hołogi w Nowym Tomyślu, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowym Tomyślu, Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa w Rakoniewicach / Konferencja „Straże pożarne w walce o granice w latach 1919–1920" / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida w Zielonej Górze / Spotkanie z cyklu „Akademia Niepodległości" / Prof. Marek Figura wygłosił wykłady „Przeciwko »czerwonej« bez »białej« Rosji" oraz „Renegaci (F. Dzierżyński, J. Marchlewski) i sojusznicy (S. Petlura, B. Sawinkow)". / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Zespół Szkół Zawodowych i Licealnych im. dra Kazimierza Hołogi w Nowym Tomyślu, Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu – Wydział Zamiejscowy w Nowym Tomyślu, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowym Tomyślu / Spotkanie z cyklu „Akademia Niepodległości" / Prof. Marek Figura wygłosił wykłady „Przeciwko »czerwonej« bez »białej« Rosji" oraz „Renegaci (F. Dzierżyński, J. Marchlewski) i sojusznicy (S. Petlura, B. Sawinkow)". / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Stowarzyszenie „Miasteczko Poznań", Fundacja Lasmana, Stowarzyszenie Krotochwile, Simchat Chajim Festival, Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie, Stowarzyszenie Łazęga Poznańska, Wągrowieckie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne im. Stanisława Przybyszewskiego, Fundacja TRES, Archiwum Państwowe w Koninie, Miejska Biblioteka Publiczna w Koninie, Wielkopolskie Stowarzyszenie na rzecz Ratowania Pamięci FRYDHOF, Muzeum Historii Żydów POLIN, Muzeum Okręgowe w Lesznie, Rada Związku Gmin Żydowskich w RP, Muzeum byłego Obozu Zagłady w Chełmnie nad Nerem, Kłodawskie Towarzystwo Kulturalne, Stowarzyszenie Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi, Muzeum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu, Klub Inteligencji Katolickiej w Inowrocławiu, Gmina Wyznaniowa Żydowska w Poznaniu / Upamiętnienie Żydów wielkopolskich / W trakcie przygotowań do zorganizowanej przez OBBH w Poznaniu konferencji naukowej „Żydzi w Wielkopolsce w XX wieku. Historia i pamięć" nawiązano współpracę z podmiotami zajmującymi się m.in. upamiętnianiem obecności Żydów w przestrzeni społeczno-historycznej Wielkopolski. Celem wspólnych działań ma być koordynowanie działań związanych z badaniami nad dziejami wielkopolskich Żydów oraz podejmowanie inicjatyw na rzecz ich upamiętniania. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Wielkopolska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy, Zakład Poprawczy w Poznaniu / Podpisanie deklaracji współpracy / Strony wyraziły wolę współpracy w upowszechnianiu wiedzy o najnowszej historii Polski, ze szczególnym uwzględnieniem losów Polski i Polaków w latach 1917–1989, sprawowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa w Wielkopolsce oraz trwałym

upamiętnianiu faktów, wydarzeń i postaci związanych z tymi miejscami, a także w organizowaniu obchodów i uroczystości związanych z miejscami pamięci w Wielkopolsce. / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OBUWiM.

Stowarzyszenie Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych, Wielkopolskie Muzeum Niepodległości w Poznaniu / Konkurs „Sztafeta pamięci. Losy mojej rodziny podczas II wojny światowej" / Podsumowanie konkursu zrealizowano w formie filmu z udziałem organizatorów i partnera konkursu w Muzeum Martyrologii Wielkopolan. Film został wzbogacony wypowiedziami świadków historii oraz odczytanymi fragmentami prac uczniów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Towarzystwo Lajkonik / Wspieranie inicjatyw patriotycznych, przekazywanie materiałów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Wielkopolskie Muzeum Niepodległości / Współpraca przy tworzeniu nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Wydawnictwo Miejskie Posnania / Udział w kolegium redakcyjnym „Kroniki Miasta Poznania" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum i Archiwum Archidiecezji Gnieźnieńskiej / „Materiały IPN jako miejsce poszukiwań archiwalnych w celu upamiętnienia żołnierzy niezłomnych" / Referat wygłoszony podczas prezentacji książki ks. dr. Michała Sołomieniuka *Żołnierze WSGO „Warta" Inspektorat Gniezno. Życiorysy i wybór źródeł* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Szamotulski Ośrodek Kultury / Współpraca przy wydaniu i promocji książki Piotra Nowaka *Szamotuły – dzieje miasta* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe w Kościanie / Upamiętnienie mieszkańców Kościana poległych w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. – element obchodów 100. rocznicy bitwy warszawskiej / Jednostki odpowiedzialne OAIPN, OBUWiM.

Stowarzyszenie Biało-Czerwona / Przygotowanie ewidencji grobów weteranów w Środzie Wielkopolskiej i okolicy / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Lubuski wojewódzki konserwator zabytków / Współpraca przy ochronie miejsca pamięci dawnych niemieckich obozów pracy przymusowej w Żelechowie i Myszęcinie / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Gmina Łapsze Niżne, Gminny Ośrodek Kultury Niżne / Tworzenie edukacyjnego filmu o walce mieszkańców regionu na frontach wojen światowych / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu / Upamiętnienie udziału wojsk wielkopolskich w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej – element obchodów 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OIPN.

Stowarzyszenie „Koniczynka" we Władysławowie / Okolicznościowy wykład o bitwie warszawskiej wygłoszony podczas odsłonięcia muralu wykonanego przez Stowarzyszenie „Koniczynka" we Władysławowie, poświęconego 100. rocznicy tej bitwy / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Kuratorium Oświaty w Poznaniu / Przekazanie tek edukacyjnych o Poznańskim Czerwcu '56 na uroczystość wręczenia nagród dla nauczycieli z okazji ich święta / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Nakielskie Stowarzyszenie Kulturalne, Muzeum w Gostyniu, Stowarzyszenie Krobia.org, Muzeum Okręgowe w Lesznie, Muzeum Regionalne w Kościanie, Muzeum Regionalne w Jarocinie, Muzeum Regionalne w Pleszewie, Izba Muzealna w Kostrzynie, Izba Pamiątek Regionalnych Kórnik-Bnin, Muzeum Ziemi Średzkiej, Centrum Kultury w Książu Wielkopolskim, Wirtualna Izba Regionalna Gminy Książ Wielkopolski, Galeria Sztuki w Mosinie, Sierakowskie Zeszyty Historyczne, Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie, Muzeum Miasta Turku im. Józefa Mehoffera, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Muzeum Regionalne w Wągrowcu, Muzeum Ziemi Wronieckiej, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, Muzeum Śremskie / Współpraca przy akcji „Zapal znicz pamięci", wymiana materiałów źródłowych, promowanie akcji / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu / „Tramwajem przez historię najnowszą", przejazd po trasie związanej z Wrześniem '39 oraz powstaniem wielkopolskim, zwiedzanie Fortu VII, zajęcia dla dowódców wojsk lądowych z całej Polski / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Gnieźnie / Przekazanie nagród na konkurs „Powstanie Wielkopolskie oczami dziecka" pod patronatem wielkopolskiego kuratora oświaty / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

„Forum Dialogu" / Konsultacje historyczne na temat historii Żydów w Witkowie / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

POSUM / Udział w spocie promującym pakiet bezpłatnych badań lekarskich dla uczestników Poznańskiego Czerwca '56 / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta i Gminy we Wrześni, Kuratorium Oświaty w Poznaniu / Przygotowanie plansz edukacyjnych o strajku dzieci wrzesińskich / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Oddział IPN Rzeszów

Podkarpacki Urząd Marszałkowski w Rzeszowie, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Uniwersytet Rzeszowski / XII obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holocaustu na Podkarpaciu, 2–31 stycznia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Fundacja Uniwersytecka w Stalowej Woli / „Przystanek Historia Stalowa Wola" / Spotkania o charakterze cyklicznym. 10 stycznia 2020 r. uczestnicy wysłuchali wykładu na temat wizyty prezydenta RP Ignacego Mościckiego w Centralnym Okręgu Przemysłowym oraz obejrzeli film dokumentalny *Centralny Okręg Przemysłowy*. 14 lutego odbył się wykład o abp. Ignacym Tokarczuku. Zaprezentowano publikację *Arcybiskup Ignacy Tokarczuk (1918–2012). Metropolita przemyski obrządku łacińskiego* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Archiwum Państwowe w Rzeszowie / Podsumowanie i rozdanie nagród w konkursie fotograficznym „Zachować dla przyszłości – II wojna światowa w naszej pamięci" / 11 stycznia w Archiwum Państwowym w Rzeszowie odbyło się uroczyste wręczenie nagród i posumowanie konkursu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Przemyślu / Szkolenie „Zbrodnia wołyńsko-małopolska" / 18 lutego odbyło się szkolenie „Zbrodnia wołyńsko-małopolska". Artur Brożyniak wygłosił wykład wprowadzający „Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej". Część warsztatową poprowadziła dr Joanna Kordzikowska, doradca metodyczny z Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie. Zaprezentowano również pakiet edukacyjny *Kto tego nie widział, nigdy w to nie uwierzy... Zbrodnia wołyńska. Historia i pamięć* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Powiatowy Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Jaśle

– Warsztaty dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych o zbrodni katyńskiej / Warsztaty odbyły się 3 marca. Każdy z uczestników otrzymał zaświadczenie o uczestnictwie i egzemplarz pakietu edukacyjnego *Zbrodnia Katyńska* do wykorzystania na lekcjach historii. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– 29 września odbyło się szkolenie dla nauczycieli „Polskie Państwo Podziemne na Rzeszowszczyźnie 1939–1944/45". Pracownik OBBH wygłosił prelekcję, a pracownik OBEN zaprezentował portale i materiały edukacyjne związane z tematyką szkolenia oraz grę historyczną *Polskie Państwo Podziemne* wydaną przez IPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– pracownicy OBEN wygłosili prelekcje „Działania militarne wojny polsko-bolszewickiej (1918–1921)" oraz „Wojna polsko-bolszewicka. Wojna światów" i zaprezentowali materiały edukacyjne. Seminarium zostało zorganizowane 15 grudnia w ramach cyklu szkoleń metodycznych, na platformie Zoom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Związek Strzelecki „Strzelec" Józefa Piłsudskiego w Sędziszowie Małopolskim / Zimowy obóz „orląt" z IPN / Cykl spotkań dla najmłodszych członków Związku Strzeleckiego. Tematem zajęć

dydaktycznych były „Orlęta Lwowskie" i ich walka o niepodległość i granice Rzeczypospolitej w latach 1918–1919, historia „Polskich Termopil" – bitwy pod Zadwórzem w 1920 r. oraz dzieje „Drugich Orląt", wzbogacone o historię 7. Eskadry Myśliwskiej w obronie Lwowa, znanej już uczestnikom zajęć z ubiegłorocznego turnieju gier IPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Krośnie, Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie / Warsztaty o zbrodni wołyńskiej dla nauczycieli historii / W ramach szkolenia „Zbrodnia wołyńsko-małopolska" Artur Brożyniak wygłosił wykład wprowadzający „Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej". Część warsztatową poprowadziła dr Joanna Kordzikowska, doradca metodyczny z Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie. Wszyscy uczestnicy szkolenia otrzymali pakiet edukacyjny *Kto tego nie widział, nigdy w to nie uwierzy... Zbrodnia wołyńska. Historia i pamięć.* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Sanoku

– Warsztaty dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych o zbrodni katyńskiej / Każdy z uczestników otrzymał zaświadczenie o uczestnictwie i egzemplarz pakietu edukacyjnego *Zbrodnia Katyńska*. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– pracownicy OBEN wygłosili prelekcje na temat prymasa Stefana Wyszyńskiego i zaprezentowali materiały edukacyjne związane z tematyką szkolenia. Seminarium zostało zorganizowane 18 grudnia w ramach cyklu szkoleń metodycznych, na platformie Zoom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Starostwo w Jarosławiu, Stowarzyszenie „Ocalić przeszłość dla przyszłości", Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady oraz rocznica pierwszego transportu więźniów do KL Auschwitz, 14 czerwca / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Prezydent miasta Mielca / Otwarcie wystawy „Tu rodziła się Solidarność" / W otwarciu wystawy 1 lipca uczestniczyli poseł na Sejm RP Fryderyk Kapinos, wicewojewoda podkarpacki Jolanta Sawicka, przedstawiciele lokalnych władz samorządowych i stowarzyszeń, licznie zgromadzone media. Przybyło wielu działaczy i ludzi biorących udział w lipcowym strajku, którzy podczas spotkania chętnie dzielili się swoimi wspomnieniami i relacjonowali wydarzenia z lipca 1980 r. w Mielcu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miejski w Rzeszowie, 21. Brygada Strzelców Podhalańskich, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Rzeszów

– Współorganizacja uroczystości w rocznicę powołania Armii Krajowej / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Współorganizacja uroczystości Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Obchody 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM

Gmina Siedliska-Bogusz / 13 sierpnia odbyło się odsłonięcie i poświęcenie wyremontowanego przez IPN grobu kpt. Jana Zdziarskiego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Miejski Dom Kultury w Łańcucie / W Miejskim Domu Kultury 14 sierpnia w czasie spotkania ze stypendystami Fundacji Jagiellońskiej oraz delegacjami młodzieżowych organizacji społecznych i pozarządowych m.in. z Jasła, Brzozowa, Jarosławia i Nowej Sarzyny naczelnik OBUWiM wygłosił wykład poświęcony bitwie warszawskiej. Zaprezentował także nowe wydawnictwo rzeszowskiego Oddziału IPN *Polskie Termopile 1920* / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Zarząd Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność" w Stalowej Woli / Współpraca z okazji 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" w Stalowej Woli / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

Urząd Miejski w Rzeszowie, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej / Współorganizacja obchodów 81. rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku Filia w Nowosielcu / Sporządzenie informacji historycznej i udostępnienie materiałów archiwalnych dotyczących wsi Nowosielec / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Stowarzyszenie Miłośników Olszanicy i Okolic / Sporządzenie opinii historycznej / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie III Wydział Karny Odwoławczy / Sporządzenie ekspertyzy historycznej w celu scharakteryzowania oddziału partyzanckiego pod dowództwem Karola Urbana „Liry", ustalenia jego działalności oraz represji stosowanych wobec jego członków / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Stowarzyszenie Przyjaciół Tarnogóry / Sporządzenie informacji historycznej, która posłuży do uzupełnienia przygotowywanej przez Stowarzyszenie książki *A Special Duty*. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Podkarpacki kurator oświaty / Konkurs „Solidarność 1980–2020. Pokolenia" / Zadaniem osób biorących udział w konkursie jest przygotowanie projektu gry planszowej. Głównymi organizatorami przedsięwzięcia są wojewoda podkarpacki wraz z podkarpackim kuratorem oświaty. Konkurs został ogłoszony 12 sierpnia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zarząd Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność", prezydent miasta Stalowa Wola / Prezentacja wystawy „Tu rodziła się Solidarność" / W otwarciu wystawy 14 sierpnia na placu Józefa Piłsudskiego w Stalowej Woli uczestniczyli zaproszeni goście, działacze „Solidarności" z regionu, na czele z bp. Edwardem Frankowskim, prezydentem miasta Lucjuszem Nadbereżnym, przewodniczącym Zarządu Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność" Andrzejem Kaczmarkiem i licznie zgromadzonymi mieszkańcami miasta. Reprezentant wojewody podkarpackiego odczytał list do uczestników. Stalowa Wola jest trzecim punktem obecnego województwa podkarpackiego, gdzie była prezentowana wystawa. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Młodzieżowy Ośrodek Turystyczny Brama Bieszczad / 14 sierpnia pracownicy OBEN prowadzili dla uczestników kolonii letniej w Olchowej warsztaty zatytułowane „Wojna polsko-bolszewicka". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Ośrodek Wypoczynkowo-Rehabilitacyjny Caritas w Myczkowcach

– Pracownik IPN przeprowadził zajęcia „Rok 1920 – w obronie niepodległości". Zajęcia zostały zorganizowane 11 i 21 sierpnia w ramach cyklu spotkań „Wakacje z IPN" dla młodzieży wypoczywającej na letnim pobycie w Ośrodku Wypoczynkowo-Rehabilitacyjnym Caritas w Myczkowcach (IV i V turnus). 5 grudnia przeprowadzono zajęcia „Od Kościuszki do Paderewskiego. Drogi do niepodległości". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej w Przemyślu / 14 sierpnia pracownik OBEN wygłosił na konferencji naukowej w Przemyślu wykład „Zadwórze, Firlejówka, Dytiatyn". Konferencja była organizowana w ramach obchodów 100. rocznicy bitwy warszawskiej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Gmina Sędziszów Małopolski / W ramach inicjatywy „Uniwersytet Samorządności", mającej na celu wdrażanie działań wspierających ideę społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich, obyły się prelekcje na temat historii Polski przygotowane we współpracy z OIPN. 4 września w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Sędziszowie Małopolskim pracownik OBEN poprowadził blok wykładów na temat Sędziszowa i jego okolic w okresie autonomii Galicji i powstania styczniowego oraz w Centralnym Okręgu Przemysłowym II RP. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Podkarpacki Urząd Wojewódzki

– Rajd motocyklowy z okazji 100. rocznicy zwycięstwa nad bolszewicką Rosją oraz 100. rocznicy bitwy warszawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Współpraca dotyczyła przygotowania audycji radiowej w Radiu Rzeszów pt. *Idea „Solidarności" na Podkarpaciu*, która została wyemitowana 13 grudnia. Wystąpili w niej dyrektor OIPN

oraz pracownik OBBH. Przedmiotem audycji była historia „Solidarności" na Podkarpaciu w latach 1980–2020. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej we Lwowie / Upamiętnienie Ryszarda Siwca / 12 września we Lwowie odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej Ryszarda Siwca. W uroczystościach wzięli udział przedstawiciele konsulatów generalnych Rzeczypospolitej Polskiej z konsul Elizą Dzwonkiewicz na czele oraz konsulatu Czech we Lwowie, mieszkańcy i władze miasta, ale też goście z Polski, m.in. z Przemyśla – rodzinnego miasta Ryszarda Siwca. Prezentowano wystawę „Krzyk szarego człowieka. Ryszard Siwiec (1909–1968)" przygotowaną przez OIPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Rzeszowie / 14 września wygłoszono prelekcję na temat wybuchu II wojny światowej oraz zaprezentowano wystawę „Kampania wrześniowa 1939". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie PASSIONART, Fundacja Armii Krajowej im. Franciszka Miszczaka w Londynie / Współorganizacja V edycji Festiwalu Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima" 21 września – 2 listopada w województwie podkarpackim. Pracownik OBEN przyjął 24 zgłoszenia wraz z nagraniami uczestników w kategoriach soliści 10–13 lat, soliści 14–18 lat, soliści open, zespoły do 8 osób – dzieci 10–13 lat. Po przesłuchaniu nagrań komisja wyłoniła 17 laureatów eliminacji wojewódzkich w Rzeszowie, 12 znich dostało zaproszenie do finału, który został zaplanowany na początek 2021 r. Laureaci i uczestnicy otrzymali dyplomy i nagrody rzeczowe wraz z publikacjami i materiałami edukacyjnymi IPN. Festiwal to przedsięwzięcie, któremu przyświecają dwa najważniejsze cele: upowszechnianie wiedzy o Polskim Państwie Podziemnym, Armii Krajowej oraz żołnierzach niezłomnych za pomocą muzyki i zachowanie od zapomnienia piosenek (melodii i tekstów) śpiewanych w oddziałach partyzanckich w latach 1939–1956. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Szkoła Podstawowa nr 3 w Sędziszowie Małopolskim, Klasztor Braci Mniejszych Kapucynów w Sędziszowie Małopolskim / 23 września wystartował projekt edukacyjny „Sędziszowskie drogi do Niepodległej" – edukacyjna gra terenowa, łącząca elementy zabawy i zdobywania wiedzy. Po wysłuchania wykładu na temat wojny polsko-bolszewickiej „Bitwa warszawska 1920 r.", wygłoszonego przez edukatora z OIPN, uczniowie szkół z gminy Sędziszów pod opieką nauczycieli ruszyli historycznym szlakiem po mieście. Trasa została poprowadzona w taki sposób, aby mogła być dostępna dla osób w różnym wieku, od dzieci po starszych, a także dla osób niepełnosprawnych. Po powrocie wszystkich zespołów podliczono wyniki, a na końcu ułożono wielkoformatowe puzzle z wizerunkiem marsz. Józefa Piłsudskiego. Uczestnicy gry mieli także okazję zapoznać się z wystawą na temat walk o niepodległość i granice Rzeczypospolitej, eksponowaną na sędziszowskim rynku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Europejskie Centrum Pamięci i Pojednania / 2 i 15 października w Parku Historycznym Blizna zorganizowano szkolenie dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych „Korzenie totalitaryzmu". IPN we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej zorganizował szkolenie dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych poświęcone genezie komunizmu i nazizmu. Zajęcia dla nauczycieli z województwa podkarpackiego odbyły się w Paszczynie, Pustkowie i Bliźnie, na terenie dawnego niemieckiego obozu i poligonu SS, użytkowanego od 1944 r. przez wojska sowieckie i NKWD. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zespół Szkół Gospodarczych im. Mikołaja Spytka Ligęzy w Rzeszowie / 7 października dla mieszkańców internatu szkoły zorganizowano spacer historyczny zatytułowany „Lis-Kula, Sikorski, Ciepliński – rzeszowscy bohaterowie walki o niepodległość i ich upamiętnienie". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Krośnie

– 21 października na platformie Zoom zostało zorganizowane szkolenie dla nauczycieli z cyklu Akademia Historii Najnowszej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– pracownicy OBEN wygłosili prelekcje na temat prymasa Polski kard. Stefana Wyszyńskiego i zaprezentowali materiały edukacyjne. Seminarium zostało zorganizowane 10 listopada w ramach cyklu szkoleń metodycznych, na platformie Zoom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– pracownicy OBEN wygłosili prelekcje „Działania militarne wojny polsko-bolszewickiej (1918–1921)" oraz „Wojna polsko-bolszewicka. Wojna światów", zaprezentowali też materiały edukacyjne. Seminarium zostało zorganizowane 8 grudnia w ramach cyklu szkoleń metodycznych, na platformie Zoom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie Filia nr 7 / 18 listopada pracownik OBEN wygłosił prelekcję online pt. „Prymas Tysiąclecia – kardynał Stefan Wyszyński". Prelekcja dostępna jest na profilu WiMBP w serwisie YouTube. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Międzyzakładowa Komisja NSZZ „Solidarność" Pracowników Oświaty w Dębicy, Starostwo Powiatowe w Dębicy / Pracownik OBEN wygłosił prelekcję „Zbrodnia katyńska i kłamstwo katyńskie". Seminarium zostało zorganizowane 12 listopada w ramach cyklu szkoleń metodycznych, na platformie Zoom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Fundacja im. Księdza Kardynała Adama Kozłowieckiego „Serce bez granic" / Pracownik OBEN wygłosił prelekcję „Kardynał Adam Kozłowiecki. Wspomnienie z obozu Auschwitz i Dachau. Totalitaryzmy i ich konsekwencje społeczne". Spotkanie zostało zorganizowane 13 listopada w ramach projektu „Przystanek Historia. Stalowa Wola", na platformie Zoom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Szczecin

Urząd Miasta Koszalin, Koszalińska Biblioteka Publiczna, Zarząd Regionu Koszalińskiego „Pobrzeże" NSZZ „Solidarność" / Obchody 38. rocznicy śmierci Janka Stawisińskiego, jednej z dziewięciu ofiar pacyfikacji strajku w kopalni „Wujek" / Jednostki odpowiedzialne OIPN, OBBH.

Stowarzyszenie Kresy Wschodnie – Dziedzictwo i Pamięć / Pierwsza rocznica odsłonięcia na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie pomnika Pamięci Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947 / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Kuratorium Oświaty w Szczecinie / „Korzenie totalitaryzmu": VI seminarium wyjazdowe dla nauczycieli – udział przedstawicieli IPN w otwarciu seminarium / 10–12 lutego po raz szósty w Kołobrzegu odbyło się seminarium wyjazdowe organizowane dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych ze szkół województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego. Stanowiło regionalną odsłonę ogólnopolskiego cyklu szkoleń dla nauczycieli organizowanych w porozumieniu z Ministerstwem Edukacji Narodowej i kończących się uzyskaniem przez nauczycieli certyfikatu MEN-IPN. Na seminarium zgłosiła się rekordowa liczba 68 nauczycieli. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana

– Gen. Józef Haller i Błękitna Armia / 9 marca wykład dr. Rafała Sierchuły dla żołnierzy biorących udział w kursie oficerskim. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Współorganizacja uroczystości z okazji 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce Oddział w Szczecinie / 80. rocznica deportacji Żydów ze Szczecina, 13 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Szczecinie, Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 28 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Stowarzyszenie Katyń w Szczecinie

– Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej, 14 kwietnia / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Uroczystości pogrzebowe Ewy Gruner-Żarnoch / 10 czerwca odbyły się uroczystości na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie, które miały oprawę wojskową. Ewa Gruner-Żarnoch była córką

Juliana Grunera – lekarza pediatry, wybitnego sportowca i oficera rezerwy, od 1939 r. więzionego przez Sowietów w Starobielsku, zamordowanego wiosną 1940 r. w Charkowie. Przez wiele lat kierowała działaniami Stowarzyszenia Katyń w Szczecinie, a w 1995 i 1996 r. uczestniczyła w pracach ekshumacyjnych w miejscu śmierci ojca. Za swoją działalność społeczną otrzymywała ordery, odznaczenia, nagrody i wyróżnienia, w tym nagrodę prezesa IPN „Świadek Historii". Zmarła 14 kwietnia w wieku 86 lat. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Współorganizacja uroczystości z okazji 81. rocznicy agresji sowieckiej na Polskę / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Wojewoda zachodniopomorski, wojewoda lubuski / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady, 14 czerwca / Jednostki odpowiedzialne OIPN, OBUWiM.

2. Stargardzki Batalion Saperów / Święto 2. Stargardzkiego Batalionu Saperów, 26 czerwca / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Dom Kultury Słowianin / Cykliczne spotkania dla kombatantów Armii Krajowej oraz działaczy opozycji antykomunistycznej w PRL / 2 lipca – wsparcie materiałami edukacyjnymi oraz wypożyczenie okolicznościowych wystaw. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Kresy Wschodnie – Dziedzictwo i Pamięć / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej, 11 lipca / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

14. Zachodniopomorska Brygada Obrony Terytorialnej im. ppłk. dypl. Stanisława Jerzego Sędziaka ps. „Warta" / Obchody 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego, 31 lipca / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Wojewoda zachodniopomorski, Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty / Prezentacja wystawy plenerowej „Tu rodziła się Solidarność" / 14 sierpnia w ogrodzie Kuratorium Oświaty w Szczecinie odbył się wernisaż wystawy, w którym uczestniczyli świadkowie wydarzeń sprzed 40 lat, mieszkańcy Szczecina, przedstawiciele Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność" Pomorza Zachodniego oraz zachodniopomorska kurator oświaty Magdalena Zarębska-Kulesza. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli / Konferencje metodyczne dla nauczycieli poprzedzające rok szkolny 2019/2020 / Na spotkaniu online z nauczycielami historii oraz wiedzy o społeczeństwie została zaprezentowana najnowsza oferta edukacyjna OBEN. W spotkaniu udział wzięli nauczyciele ze szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych z województwa zachodniopomorskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Kancelaria Prezydenta RP, wojewoda zachodniopomorski, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność" Pomorza Zachodniego, Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie / Współorganizacja uroczystości w 40. rocznicę podpisania porozumień sierpniowych w Szczecinie / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM, asystent prasowy.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana

– 78. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową, 17 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBEN, OBUWiM.

– Uroczystości z okazji 75. rocznica powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Obchody 81. rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Placówki szkolne i oświatowe województwa zachodniopomorskiego

– Szkolenie online dla nauczycieli „Jak można uczyć o II wojnie światowej?" / 3 i 24 października odbyły się szkolenia dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych w szkołach podstawowych. Prezentowano materiały edukacyjne przygotowane przez OBEN w Szczecinie: grę i aplikację *Polskie*

Państwo Podziemne oraz grę *Mój rówieśnik. Losy obywateli polskich podczas II wojny światowej.* W spotkaniach wzięło udział 30 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Turniej Debat Historycznych IPN – online / 8 października zakończyła się kolejna edycja regionalna Turnieju Debat Historycznych IPN. Wzięły w niej udział trzy drużyny. Turniej odbył się po raz pierwszy w formie online. Debaty były ożywione, bardzo merytoryczne i dobre retorycznie. Sędziom bardzo trudno było zdecydować o wygranych i po raz pierwszy w historii szczecińskich turniejów mieliśmy do czynienia z dogrywką w finale. Pierwsze miejsce i reprezentację regionu na centralnym turnieju wywalczyło VI Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Społeczne „Grudzień 70 – Styczeń 71" / 17 października odbył się ponowny pogrzeb państwowy Stanisława Nadratowskiego z udziałem wojskowej asysty honorowej. Ceremonię pogrzebową poprzedziła msza św. żałobna w kościele św. Stanisława Kostki w Szczecinie. Szczątki Stanisława Nadratowskiego zostały złożone w grobie na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Lubuski Urząd Wojewódzki, Chorągiew Lubuska ZHP / Akcja „Opiekujmy się miejscami pamięci" / 24 października wolontariusze z Hufca ZHP Gorzów Wielkopolski posprzątali miejsca pamięci na Cmentarzu Świętokrzyskim: kwaterę powstańców wielkopolskich, pomnik i groby więźniów Ravensbrück. Akcja miała na celu zaangażowanie dzieci i młodzieży w upamiętnienie istotnych z historycznego punktu widzenia miejsc lub osób, krzewienie wiedzy na ich temat, zachęcenie młodzieży szkolnej skupionej w drużynach harcerskich do opieki nad grobami i miejscami pamięci. 11 listopada wolontariusz z 13. Gorzowskiej Drużyny Starszoharcerskiej „Czarne Szeregi" z Hufca ZHP Gorzów Wielkopolski zapalił znicze na Cmentarzu Świętokrzyskim w Gorzowie Wielkopolskim: na grobach powstańców i pod pomnikiem w kwaterze powstańców wielkopolskich oraz pod pomnikiem i na grobach więźniów Ravensbrück. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana, wojewoda zachodniopomorski / Obchody Narodowego Święta Niepodległości, 11 listopada / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Narodowy Bank Polski / Konkurs „Polskie Państwo Podziemne" w aplikacji ActionTrack / 98 osób, które wzięło udział w konkursie 25–30 września, miało do rozwiązania 30 zadań. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zachodniopomorskie Centrum Edukacji Morskiej i Politechnicznej w Szczecinie / Turniej debat „100 lat wolnej Polski – o tym trzeba mówić!" / Celem cyklicznych debat jest poszerzanie wiedzy historycznej uczestników, a także rozwijanie ich umiejętności oratorskich. Wydarzenie odbyło się 6 lutego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie Społeczne „Grudzień 70 – Styczeń 71", Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność" Pomorza Zachodniego, Szczeciński Park Przemysłowy / Współorganizacja obchodów 50. rocznicy Grudnia '70 w Szczecinie / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego / Upowszechnianie wiedzy o śledztwach prowadzonych przez prokuratorów / Jednostka odpowiedzialna OKŚZpNP.

Oddział IPN Warszawa

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej / Współpraca dotycząca opieki nad istniejącymi miejscami pamięci oraz wyznaczania nowych / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OBUWiM.

Stowarzyszenie Łagierników Żołnierzy Armii Krajowej / Organizacja akcji socjalnej dla kombatantów (posiłki przynoszone do domów w szczytowym okresie epidemii) oraz opieki nad grobami żołnierzy AK na Białorusi za pośrednictwem miejscowej polskiej młodzieży / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Dom Kultury „Stara Elektrownia" w Ostrowi Mazowieckiej / Współpraca edukacyjna / 23 stycznia odbyły się warsztaty edukacyjne „Polaków droga przez mękę" i „Masowe deportacje w głąb Związku Sowieckiego w latach 1940–1941", 26 lutego zorganizowano prelekcję i pokaz filmu *Zapora* w ramach Przystanku Historia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Towarzystwo Konserwatywne w Białej Podlaskiej / Wykład „Przeciw Stalinowi! Podziemie antykomunistyczne nad Krzną i Bugiem w latach 1944–47", 22 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Żoliborz m.st. Warszawy – Czytelnia Pod Sowami / Warsztaty edukacyjne „Dziś, jutro, pojutrze" / 26 lutego w ramach cyklu „Wrzesień żagwiący" zorganizowano warsztaty dla uczniów ZSSiL nr 3 w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Czytelnia Naukowa nr X w Warszawie / Warsztaty edukacyjne „Golgota praska" / Zorganizowane 9 marca dla uczniów Zespołu Szkół nr 14 / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Żoliborz m.st. Warszawy / Wykład online / 27 czerwca – „W drodze do samorządności. Wybory 1990" / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Fundacja Centrum Solidarności / „Olimpiada Solidarności. Dwie dekady historii" / Olimpiada o charakterze ogólnopolskim, w której partnerami są m.in. IPN, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Konkurs przeznaczony jest dla młodzieży ze szkół ponadpodstawowych zainteresowanej historią Polski, oporu społecznego i opozycji w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Ze względu na pandemię COVID-19 finał konkursu planowany w czerwcu został przesunięty na późniejszy termin. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Stowarzyszenie Historyczne „Solidarność" Huty Warszawa / Stała współpraca przedstawiciela OBBH w Warszawie z byłymi pracownikami Huty Warszawa / W ramach współpracy odbyły się konsultacje, pozyskiwano również materiał źródłowy do albumu *Solidarność w Hucie Warszawa 1980–1989*, planowanego do wydania przez IPN. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Samorząd Terytorialny Województwa Mazowieckiego / Współpraca w zakresie propagowania wiedzy o najnowszej historii Polski / Wykłady okolicznościowe (m.in. w Ostrowi Mazowieckiej i Kadzidle) dotyczyły problematyki strat polskich poniesionych w czasie II wojny światowej oraz konspiracji antykomunistycznej. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce, Muzeum im. Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej / Współpraca przy opracowaniu scenariusza wystaw głównych w tych placówkach / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL / Członkostwo pracowników OBBH w Radzie Naukowej Muzeum / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Ministerstwo Edukacji Narodowej / Współpraca przy opracowaniu książki ukazującej historię budynku przy al. Szucha 25 / Obecnie projekt jest w fazie przygotowań. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą / Kurs adaptacyjno-językowy dla repatriantów i ich rodzin / Zgodnie z ustawą o repatriacji z 9 listopada 2000 r. Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą na zlecenie MSWiA organizuje obozy adaptacyjne dla repatriantów i członków ich rodzin. Uczestnicy zapoznają się z polskimi przepisami prawnymi, specyfiką funkcjonowania organizacji rządowych i pozarządowych, a także doskonalą znajomość języka polskiego. Repatrianci, którzy pochodzą m.in. z Kazachstanu, Rosji, Ukrainy, Uzbekistanu i Azerbejdżanu, biorą udział w wykładach, spotkaniach, warsztatach, konsultacjach, w zajęciach krajoznawczych, muzealnych i kulturalnych. Zapoznają się z podstawowymi informacjami dotyczącymi systemu politycznego i gospodarczego Polski, wymogami rynku pracy, doskonalą sprawność językową w mowie i piśmie w sytuacjach codziennych i zawodowych, wzmacniają kompetencje w obszarze komunikacji społecznej. 12 sierpnia i 4 września pracownicy OAIPN opisali repatriantom sposób działania archiwum IPN, opowiedzieli o sposobie uzyskania kopii dokumentów bądź informacji z zasobu IPN. Przybliżyli też dokumenty znajdujące się w zasobie archiwalnym IPN oraz w innych archiwach polskich i zagranicznych, które mogą być interesujące dla repatriantów ze względów rodzinnych lub mogą pomóc im w uzyskaniu polskiego obywatelstwa. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

Bazylika Katedralna św. Michała Archanioła i św. Floriana Męczennika w Warszawie / Wykład o powstaniu warszawskim i oprowadzanie po wystawie „Dni Powstania – Warszawa 1944", 2 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie / Izba Pamięci IPN Strzelecka 8 nawiązała współpracę z Ośrodkiem, podczas seminarium dla nauczycieli jeden z jej pracowników wygłosił wykład pt. „Katyń 1940", a także prowadził warsztaty pt. „Zbrodnia katyńska w programach nauczania i podręcznikach do historii". / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Niepodległości, Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 30 im. Powstańców 1863 r. w Warszawie / Debata „Zbrodnie komunistyczne jako element martyrologii narodu polskiego w edukacji szkolnej" / 27 października w Izbie Pamięci w IPN Strzelecka 8 w debacie uczestniczyli przedstawiciele wyżej wymienionych instytucji oraz naczelnik BBH. Celem debaty było zwrócenie uwagi na obecny stan edukacji w zakresie zbrodni komunistycznych oraz na potrzebę tworzenia materiałów edukacyjnych związanych z tym zagadnieniem. Spotkanie było transmitowane na żywo na Facebooku Strzelecka 8 i w IPNtv. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Rodziny osób zidentyfikowanych jako więźniowie aresztu WUBP w Warszawie przy ul. Strzeleckiej 8 / Pracownicy Izby Pamięci IPN Strzelecka 8 nawiązali kontakt z rodzinami Stefana Zbrożyny, Włodzimierza Kozakiewicza, Józefa Cieszko, Lucjana Szymańskiego, Antoniego Żurowskiego, Mariana Okrasy i pozyskali informacje niezbędne do przygotowania biogramów osób przetrzymywanych w piwnicach kamienicy przy Strzeleckiej 8. Część biogramów została opublikowana na Facebooku Strzelecka 8 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Wrocław

Najwyższa Izba Kontroli / Ekspertyza wydania okolicznościowego kalendarza z okazji stulecia bitwy warszawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Archidiecezjalne Duszpasterstwo Kolejarzy / Cykl wykładów „Wieczory polskie" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Dolnośląski Urząd Wojewódzki

– Projekt „Ocalamy" / Uhonorowano kolejnych poległych obrońców ojczyzny, umieszczając na ich grobach insygnium „Ojczyzna swojemu obrońcy". W listopadzie i grudniu zapalono znicze na uprzednio uhonorowanych grobach. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Współorganizacja obchodów rocznic historycznych / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Współorganizacja konferencji naukowej „Zwycięzcom 1920" / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OBEN.

FundacjaWspólnotaPokoleń,UrząddosprawKombatantówi OsóbRepresjonowanych /Akcja„Posiłekdlakombatanta" /Akcjapomocowadlakombatantóww szczególnychwarunkachpandemicznych / JednostkaodpowiedzialnaOBUWiM.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej

– Organizacja obchodów 78. rocznica powstania Armii Krajowej / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Dzień Polskiego Państwa Podziemnego / Organizacja uroczystości przed Kaplicą Polskiego Państwa Podziemnego w szczególnych warunkach pandemicznych (transport, łączność) / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Śląska Fundacja Historia – Pamięć – Edukacja / Upamiętnienie osób zamordowanych na mocy wyroków Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu / 10 stycznia w Domu Kultury „Śnieżka" w Dębicy odbyło się uroczyste wręczenie patentów oficerskich oraz pośmiertnych aktów mianowania na wyższy stopień wojskowy rodzinom bohaterów Polski Podziemnej, którzy zostali zamordowani 27 listopada 1948 r. z wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu. 5 lutego odbył się finał konkursu „Chcieli tylko Wolnej Polski". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Klub Muzyki i Literatury / Wykład / 19 lutego odbyło się spotkanie z Michałem Ostapiukiem, autorem książki *Komendant „Bury". Biografia kpt. Romualda Adama Rajsa „Burego" 1913–1949* / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Dolnośląski Urząd Wojewódzki, Ośrodek Debaty Międzynarodowej we Wrocławiu / „Wobec Jałty. Europa Środkowo-Wschodnia w wielkiej grze mocarstw alianckich" / 27 lutego odbyła się debata historyczna z udziałem historyków z IPN i Uniwersytetu Wrocławskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Klub 4. Regionalnej Bazy Logistycznej we Wrocławiu / „Ostatnie polskie powstanie. Żołnierze wyklęci i konspiracja młodzieżowa" / Wykład wygłoszony 28 lutego w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej we Wrocławiu, Areszt Śledczy we Wrocławiu / „Spotkania z historią" / 29 lutego w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych odbyło się cykliczne spotkanie dla osadzonych, wykład „Jesteśmy mimo wszystko stróżami naszych braci" (Zbigniew Herbert) wraz prezentacją filmu dokumentalnego *Zapora* (reż. Konrad Starczewski, 2016). / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Stowarzyszenie ProRun Wrocław / Bieg Tropem Wilczym / Bieg odbył się 1 marca z okazji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Zorganizowano stoisko edukacyjne IPN, ufundowano nagrody i wręczono je zwycięzcom. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Gminy i Miasta Gryfów Śląski / Wykład upamiętniający kpt. Romana Grońskiego „Żbika" oraz uroczyste odsłonięcie tablicy mu poświęconej / Tablica została odsłonięta 1 marca w Alei Zasłużonych Cmentarza Komunalnego w Gryfowie Śląskim. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Dolnośląska Rodzina Szkół im. Armii Krajowej i Bohaterów Armii Krajowej / Konkurs „Polskie Państwo Podziemfne" / 2 marca zorganizowano konkurs dla uczniów. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Dolnośląskie Kuratorium Oświaty, Dolnośląska Rodzina Szkół im. Armii Krajowej i Bohaterów Armii Krajowej / Projekt „Armia Krajowa w kulturze" / 3 marca odbyło się otwarcie wystawy przygotowanej przez uczniów szkół zrzeszonych w Dolnośląskiej Rodzinie Szkół pod merytoryczną opieką pracowników IPN. Ekspozycję zaprezentowano w sali kolumnowej DUW im. Jerzego Woźniaka. Uroczystość uświetnił program artystyczny przygotowany przez młodzież. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Związek Sybiraków III RP / Dzień Matki / 26 maja delegacja IPN złożyła kwiaty przy poświęconej matkom tablicy w kościele garnizonowym pw. św. Elżbiety we Wrocławiu. Tablica została ufundowana przez OIPN Wrocław z inicjatywy Związku Sybiraków III RP w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Urząd Miejski w Namysłowie, Stowarzyszenie Pamięci Armii Krajowej i Namysłowski Ośrodek Kultury / Wykład „Jałta a Żołnierze Wyklęci" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miejski w Oławie / „Akademia Niepodległości" / Spotkanie cykliczne, wykład „Ojczyzna i pamięć w poezji Zbigniewa Herberta" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Rodzina Rodła – ogólnopolski ruch społeczny / Obchody 82. rocznicy ogłoszenia Prawd Polaków spod Znaku Rodła / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

XV Liceum Ogólnokształcące we Wrocławiu / 80. rocznica pierwszych zesłań na Syberię (1940) / Seminarium przeprowadzone 5 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Żeglugi Śródlądowej / Obchody Dnia Marynarza Rzecznego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Sejm RP / Współorganizacja upamiętnienia powstanie Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Kuratoria Oświaty we Wrocławiu i Opolu / Oferta szkoleń dla nauczycieli województwa dolnośląskiego i opolskiego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Region Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność", Region Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność", Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie, Stowarzyszenie Działaczy Antykomunistycz-

nych Zagłębia Miedziowego w Lubinie / Obchody rocznic związanych z „Solidarnością" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Światowe Stowarzyszenie Lotników Polskich / Współorganizacja konferencji poświęconej dziejom lotnictwa polskiego / Podczas konferencji w Muzeum Historii Lotnictwa „Skarbiec" w Jaworznie upamiętniono w formie witraża udział lotnictwa polskiego w wojnie 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Centrum Historii Zajezdnia / Ośrodek „Pamięć i Przyszłość" we Wrocławiu / Organizacja konferencji w 2021 r. poświęconych dziejom Dolnego Śląska po II wojnie światowej / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Szkoły podstawowe na Dolnym Śląsku i Śląsku Opolskim / Akcja „Mój pierwszy zeszyt" / Przekazanie uczniom szkół podstawowych zeszytów przygotowanych przez OIPN / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Dyrekcja PKP we Wrocławiu, Centrum Kultury „Muza" w Lubinie, Muzeum Ziemi Lubińskiej w Lubinie / Wernisaż wystawy „Tu rodziła się Solidarność" / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OBEN.

Klub Muzyki i Literatury we Wrocławiu / Prezentacja wystawy „Semper Fidelis", 26 października – 27 listopada / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miasta w Kudowie-Zdroju / Prezentacja wystawy „O Niepodległą 1914" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Międzynarodowy Ośrodek Szkoleń i Badań nad Dziedzictwem Kultury w Zagrożeniu

– Prezentacja wystawy „Breslau – 1945 – Wrocław" / Jednostki odpowiedzialne asystent prasowy, OBEN.

– Prezentacja wystawy „Symbole naszej historii" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Areszt Śledczy we Wrocławiu / Zajęcia readaptacyjno-edukacyjne „Polskie drogi do niepodległości" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

ZHP – drużyny Chorągwi Dolnośląskiej: 72. DH starszoharcerska Gawra, 23. GZ „Ogniste Chochliki" / Współpraca w niesieniu pomocy kombatantom różnych organizacji podczas pandemii, opieka nad miejscami pamięci. Koordynacja służby harcerskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy nr 1 w Brzegu Dolnym / Zajęcia historyczne w formie webinarium „Służba ojczyźnie na tle życiorysów Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego oraz Witolda Pileckiego" cz. II / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Urząd Miejski w Wołowie, Wołowski Ośrodek Kultury / Wykład w czasie uroczystości 40. rocznicy strajków solidarnościowych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Fundacja na rzecz Rozwoju Młodzieży „Młodzi Młodym" / Warsztaty edukacyjne „Myśląc Ojczyzna" / Warsztaty przeprowadzono w Gminnej Szkole Podstawowej im. Polskich Noblistów w Oławie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu / 27 listopada wystąpienie pracownika OIPN w trakcie seminarium dla nauczycieli pt. „Wolontariat szkolny w okresie pandemii" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju / Organizacja konferencji „Od wymiany do wymiany", przebiegającej na platformie ZOOM, oraz współpraca przy wydaniu tomu studiów / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Muzeum Historyczne w Lubinie / Współpraca przy wydaniu publikacji *Utrwalacze władzy ludowej. Kadry powiatowego aparatu bezpieczeństwa w Lubinie w latach 1945–1975* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze / Organizacja konferencji „Region karkonoski w 1945 r. i archiwa pogranicza czesko-polskiego" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Wojskowe Biuro Historyczne / Współpraca przy wydaniu publikacji poświęconych żołnierzom i funkcjonariuszom służb mundurowych w latach 1918–1989 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Zespół Szkół im. gen. Sylwestra Kaliskiego w Górze, Klub Gazety Polskiej / V edycja „Konkursu wiedzy o Żołnierzach Wyklętych" / Celem konkursu, który odbył się 9 marca, było krzewienie wiedzy o polskim zrywie w obronie wolności i niezawisłości po 1944 r. Uczniowie odpowiadali na pytania, wykorzystując system Testico edu. W konkursie wzięło udział ponad stu uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, Szkoła Podstawowa nr 17 we Wrocławiu, Region Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność" / Konkurs „Od Solidarności do III Rzeczypospolitej" / 9 czerwca odbył się konkurs, którego celem było wprowadzanie uczniów w świat takich wartości jak ojczyzna, naród, suwerenne państwo, patriotyzm, pamięć historyczna, prawda, sprawiedliwość, a także poznanie historii związku zawodowego i ruchu społecznego „Solidarność". Zadaniem uczestników było przygotowanie prezentacji multimedialnej. / W konkursie wzięło udział 297 osób / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Szkoła Podstawowa nr 93 im. Orła Białego, dolnośląski kurator oświaty, Dolnośląska Rodzina Szkół im. Armii Krajowej i Bohaterów Armii Krajowej / XIV edycja konkursu „Znam historię polskich symboli narodowych" / Konkurs plastyczno-literacki, którego finał odbył się 10 marca, był skierowany do uczniów szkół podstawowych. Jego celem było przybliżenie postaci historycznych i symboli narodowych. Zadanie polegało na przygotowaniu prezentacji multimedialnej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

I Liceum Ogólnokształcące w Bystrzycy Kłodzkiej / Konkurs „Żołnierze Niezłomni – Żołnierze Wyklęci", którego celem było poszerzenie wiedzy o historii żołnierzy drugiej konspiracji. W konkursie 28 lutego uczestniczyło 300 uczniów szkół z Kotliny Kłodzkiej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Opole

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Krapkowicach / Wykład i prezentacja wystawy / 24 stycznia w Miejskiej i Gminnej Bibliotece Publicznej w Krapkowicach zaprezentowano wystawę „Droga do Wolności". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Urząd Miejski w Korfantowie, Miejski Dom Kultury w Korfantowie / Przekazanie plansz edukacyjnych „Droga do Wolności" / 6 lutego odbyła się prezentacja projektu edukacyjnego „Droga do Wolności". Burmistrzowi Korfantowa przekazano zestaw plansz edukacyjnych. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Centrum Kultury w Głuchołazach, Głuchołaskie Koło Przyjaciół Kresów / Prelekcja pracownika Delegatury Opole na temat Armii Krajowej na Wileńszczyźnie / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu / Wykład / 18 lutego odbyło się spotkanie z Michałem Ostapiukiem, autorem książki *Komendant „Bury". Biografia kpt. Romualda Adama Rajsa „Burego" 1913–1949.* / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Stowarzyszenie Odra-Niemien, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

– Bieg Tropem Wilczym / Delegatura Opole objęła patronat nad wszystkimi ośmioma biegami „Tropem Wilczym" na Opolszczyźnie: w Opolu, Kluczborku, Grodkowie, Głubczycach, Nysie, Kietrzu, Młynach i Oleśnie oraz udzieliła wsparcia logistycznego i merytorycznego. Zapewniono 250 zestawów nagród (m.in. torby sportowe) dla najmłodszych uczestników biegów, w tym dla dzieci ze szkółki piłkarskiej Odry Opole. Umożliwiono udział w biegu 150 najmłodszym uczestnikom i przygotowano dla nich nagrody. Do pakietów startowych dla wszystkich uczestników biegów dołączono 2000 pocztówek z portretem i biogramem Aleksandra Kasaraby „Kamienia" – patrona opolskich uroczystości Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Dodatkowe koszulki (200 sztuk) z wizerunkiem Aleksandra Kasaraby „Kamienia" przeznaczono dla organizatorów biegów. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

– „Obiady dla bohatera" / Pracownik delegatury angażuje się w pomoc kombatantom I i II konspiracji różnych organizacji, koordynuje służbę harcerzy i harcerek z ZHR. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

– Przekazanie materiałów edukacyjnych IPN oraz wsparcie finansowe koordynacji projektu „Paczka dla bohatera" oraz „Rodacy bohaterom" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Światowy Związek Armii Krajowej Oddział w Kędzierzynie-Koźlu, Stowarzyszenie Patriotyczny Kędzierzyn Koźle / Wykład pracowników Delegatury Opole „Żołnierze Wyklęci związani z Opolszczyzną" / Wykład odbył się 4 marca w ramach Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej / Zjazd Okręgu Górnośląskiego ZHR / Podczas zjazdu 7 marca wystawiony był punkt edukacyjny Delegatury Opole. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Urzędy Miejskie i Miejskie Domy Kultury w Brzegu, Grodkowie, Nysie, Oleśnie, Opolu, Paczkowie, Prudniku i Strzelcach Opolskich / 80. rocznica pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Stowarzyszenie Rodzin VII Okręgu NSZ, Stowarzyszenie Odra-Niemen, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej / Terenowy Projekt Edukacyjny „Śladami Bartka" / Projekt realizowany od 14 do 17 lipca. Zakładano wytyczenie pięciu szlaków dydaktycznych związanych z działalnością w Beskidach w latach 1945–1947 oddziałów leśnych Narodowych Sił Zbrojnych pod komendą kpt./mjr. Henryka Flamego „Bartka". Na trasie szlaków oznaczono 25 miejsc pamięci ważnych dla dziejów Zgrupowania NSZ „Bartka". Miejsca pamięci połączono systemem szlaków pod wspólną nazwą „Śladami Bartka". Planowane jest postawienie tablic informacyjnych w miejscach pamięci, a także wydanie w najbliższym czasie zestawu, na który złożą się ilustrowany przewodnik historyczny, mapy oraz komiks pt. *Śladami Bartka*. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Muzeum Śląska Opolskiego, Instytut Śląski, gmina Gogolin / Wojewódzkie uroczystości stulecia II powstania śląskiego w Kamieniu Śląskim / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Urząd Wojewódzki, Urząd Miasta Opole, Instytut Śląski / Obchody 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Aeroklub Opolski, gmina Komprachcice, Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu, OSP Wieluń / Pomoc organizacyjna przy VI Biegu Pamięci w Nowej Polskiej Wsi pod Opolem / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Opolski Urząd Wojewódzki, Narodowy Bank Polski Oddział w Opolu / Obchody 75. rocznicy powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Wojewoda opolski, gmina Grodków, gmina Skoroszyce, 1. Pułk Saperów, Nadleśnictwo Tułowice / Obchody 74. rocznicy zbrodni na żołnierzach Zgrupowania Oddziałów Leśnych pod dowództwem mjr. Henryka Flamego „Bartka" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Wojewoda opolski, Kuratorium Oświaty w Opolu, 10. Opolska Brygada Logistyczna / Obchody 81. rocznicy agresji sowieckiej na Polskę, Rynek Główny w Opolu, 17 września / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, wojewoda opolski, Narodowy Bank Polski / 25. rocznica Okręgu Opolskiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej / Delegatura Opole.

Instytut Śląski, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej / Internetowy test wiedzy o niepodległości / Finał konkursu 11 listopada / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Pułk Saperów im. Tadeusza Kościuszki / 23 listopada przekazano jednostce wojskowej 120 publikacji IPN, a także zaplanowano z oficerami sekcji wychowawczej wspólne przedsięwzięcia przy organizacji uroczystości rocznicowych oraz wydarzeń mających na celu promocję wartości patriotycznych i wiedzy historycznej wśród żołnierzy jednostki / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Urząd Miasta Nysy, Nyski Dom Kultury / Pomoc w ekspozycji wystawy „Poczta Podziemna". Na wystawie zostały zaprezentowane fragmenty filmu dokumentalnego *Towarzysz Generał idzie na wojnę* oraz pieśni stanu wojennego. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Stowarzyszenie Polaków Represjonowanych przez III Rzeszę / Przekazanie materiałów edukacyjnych IPN oraz wsparcie finansowe koordynacji projektu „Paczka dla kombatanta" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

1.2. Współpraca ze szkołami wyższymi, środowiskami studenckimi oraz uniwersytetami

Centrala

Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk / Konkurs im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na „Najlepszy Debiut Historyczny Roku" w zakresie historii najnowszej / Konkurs jest organizowany od 2008 r. Jego celem jest promowanie wyników prac młodych badaczy zajmujących się historią najnowszą Polski i zachęcanie ich do kontynuowania kariery naukowej. Nagrodą w konkursie „Najlepszy Debiut Historyczny Roku" jest wydanie pracy w formie książkowej przez IPN i Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS, BBH.

Uniwersytet Otwarty Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II w Lublinie / Prezentacja wystawy „Polonica emigracyjne. Ze zbiorów muzeów, archiwów i bibliotek polskich na Zachodzie" / 5 marca w Atrium Collegium Norwidianum KUL w Lublinie otwarto ekspozycję przygotowaną przez AIPN we współpracy z instytucjami zrzeszonymi w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie (MABPZ). / Jednostki odpowiedzialne OIPN Lublin, AIPN.

Oddział IPN Białystok

Uniwersytet w Białymstoku Wydział Prawa / Współorganizacja konferencji „Prawne aspekty polsko-niemieckiego sąsiedztwa", która odbyła się 10 grudnia. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Katowice

Uniwersytet Śląski w Katowicach

– V Turniej Debat Historycznych IPN / Udział pracownika Uniwersytetu Śląskiego w jury regionalnego etapu turnieju debat organizowanego 9 marca w III LO w Chorzowie / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Instytut Socjologii / Spotkanie edukacyjne „Moc tradycji – Síla tradic" / W ramach projektu „Moc tradycji – Síla tradic" realizowanego przez Uniwersytet Śląski w Katowicach, Gminny Ośrodek Kultury, Promocji, Informacji Turystycznej oraz Bibliotekę Publiczną w Istebnej oraz Obec Hrčava, Obecní úřad Hrčava (program INTERREG V-A REPUBLIKA CZESKA – POLSKA) 5 września zostało zorganizowane spotkanie, w którym wzięła udział mieszana grupa polsko-czeska. Przedstawiono misję IPN oraz rolę pamięci w kultywowaniu tradycji historycznych i patriotycznych społeczności lokalnej. W trakcie zwiedzania fortyfikacji z 1939 r. omówiono aspekty pamięci i wydarzeń historycznych związanych z wojną obronną 1939 r. na Górnym Śląsku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Kraków

Uniwersytet Rolniczy / Konferencja naukowa „Prof. Jan Zdzisław Włodek (1885–1940) w 80. rocznicę śmierci" / 19 lutego odbyła się konferencja z okazji 80. rocznicy śmierci prof. Jana Zdzisława Włodka. Pracownicy OBBH wygłosili referaty i uczestniczyli dyskusji. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Akademii Ignatianum w Krakowie / Wykład „Polskie Państwo Podziemne" / 25 lutego pracownik OBBH wygłosił wykład. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Studenckie Koło Przewodników Górskich w Krakowie / Wykład „UPA i akcja „Wisła" / 23 czerwca pracownik OBBH wygłosił wykład dla słuchaczy kursu przewodników beskidzkich, zorgani-

zowany przez Studenckie Koło Przewodników Górskich w Krakowie. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie / Wykład „Czym zajmuje się Biuro Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej" / Pracownik OBEN wygłosił wykład online dla studentów III roku archiwistyki. /Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Międzyzakonne Formacyjne Studium Teologiczne w Krakowie / Wykłady / Okolicznościowe wykłady dla słuchaczek studium z najnowszej historii Polski: „Drogi do niepodległości", „Budowa struktur odrodzonego państwa polskiego" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Uniwersytet Jagielloński

– Prezentacja i wykład pracownika OAIPN dla studentów Wydziału Historycznego na temat zasobu archiwalnego IPN i zasad jego udostępniania, 16 października / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

– Instytut Historii / „…widocznie Bóg tak chce. Bezeci w Krakowie w 1945 r." / Wykład pracownika OBEN w ramach Otwartego Seminarium Historii Społeczno-Kulturowej UJ, 19 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

– Studencko-Doktoranckie Koło Naukowe „Phronesis" / Dyskusja online z udziałem pracowników IPN wokół książki *Półmrok. Procesy karne w sprawie przestępstw okupacyjnych popełnionych przez chłopów wobec Żydów w województwie krakowskim*, 4 grudnia, Kraków/ Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Konferencja naukowa „Z biegiem lat", współorganizowana przez Sekcję Historyczną Polskiego Towarzystwa Teologicznego / 11 grudnia odbyła się online międzynarodowa konferencja poświęcona zmianom społecznym, religijnym, gospodarczym i kulturowym w Europie Środkowo-Wschodniej w XX w. Pracownik OAIPN wygłosił referat „Nowa w władza w nowej Polsce. Organizacja Milicji Obywatelskiej w powojennym województwie krakowskim jako przykład przemian społeczno-politycznych w Europie Środkowo-Wschodniej w XX w." / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

Delegatura Kielce

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

– Instytut Historii / 46. edycja Ogólnopolskiej Olimpiady Historycznej / Prelekcja i pokaz multimedialny „Działalność i oferta edukacyjna Delegatury IPN w Kielcach" oraz przygotowanie nagród dla laureatów konkursu, czasopism IPN, „Biuletynu IPN" dla wszystkich uczestników olimpiady oraz oferty edukacyjnej dla opiekunów-nauczycieli / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania – kontrowersje – perspektywy. Colloquium IV: „Nowe wyzwania badawcze" / 6 lipca odbyła się konferencja naukowa online dotycząca relacji polsko-żydowskich w pierwszej połowie XX w. – od rewolucji 1905 r. do lat powojennych. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Pomoc merytoryczna i metodologiczna przy doborze tematów i powstawaniu prac magisterskich dotyczących historii Polski w okresie II wojny światowej i po 1945 r. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Współpraca przy wydaniu publikacji pokonferencyjnej *Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania – kontrowersje – perspektywy* / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Praca nad organizacją konferencji naukowej planowanej na rok 2021: „Czas okupacji i zniewolenia. Żydzi i Polacy w obliczu totalitaryzmów 1939–1989" / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Instytut Historii / Współpraca nad promocją książki *Żydzi i wojsko polskie w XIX i XX wieku* / Dyskusja online wokół tej książki odbyła się 30 listopada. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Wyższe Seminarium Duchowne w Kielcach / Spotkanie edukacyjne z alumnami Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach i wykład „W walce o wiarę i wolność, Kielce i gmina Zagnańsk w latach 1918–1989". Prelekcja odbyła się 14 września. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Wyższa Szkoła Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach

– Przygotowanie III edycji międzynarodowej konferencji naukowej „Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?", Kielce, 16 marca / Na konferencję zgłosiło się 28 prelegentów z Polski, Ukrainy i Czech. W związku z epidemią koronawirusa konferencja została na kilka dni przed rozpoczęciem odwołana. Trwa zbieranie materiałów do publikacji pokonferencyjnej. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury w Kielce.

– Organizacja międzynarodowych konferencji naukowych o tematyce prawno-historycznej / Trwają prace związane z przygotowaniem IV międzynarodowej konferencji naukowej „Formacje policyjne w Polsce na tle europejskich służb powołanych do zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego na przestrzeni ostatnich 100 lat", która ma się odbyć w Kielcah 31 maja 2021 r. Współpraca obejmuje także wydawnictwo pokonferencyjne *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?* (dyskusja online wokół książki odbyła się 16 grudnia). / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Oddział IPN Lublin

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

– Koło Retoryki Stosowanej KUL / Udział w Turnieju Debat Historycznych IPN w charakterze marszałków, 3 lutego i 10 marca / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

– Promocja trzytomowej publikacji o historii KUL / 22 czerwca w Sali Senatu KUL odbyło się spotkanie promujące publikację *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918–2018*. Trzytomowe wydawnictwo opowiada o dziejach lubelskiej uczelni. Podczas spotkania redaktorzy i autorzy poszczególnych tomów dzielili się swoimi spostrzeżeniami i trudnościami, które napotykali. Wydanie publikacji zostało sfinansowane przez IPN. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Odsłonięcie tablicy upamiętniającej zamordowanych pracowników, studentów i absolwentów KUL / 22 czerwca na zewnętrznej ścianie Kościoła Akademickiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II zostały odsłonięte tablice pamięci pracowników, studentów i absolwentów KUL poległych w obronie ojczyzny i zamordowanych przez totalitarne reżimy nazistowskich Niemiec i komunistycznego Związku Sowieckiego. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Przygotowanie artykułu *Lubelski Lipiec 1980 – rekonstrukcja wydarzeń* na potrzeby publikacji rocznicowej przygotowywanej przez Komisję Zakładową NSZZ „Solidarność" KUL / Jednostka odpowiedzialna OBBH Lublin.

Oddział IPN Łódź

Uniwersytet Łódzki / „Co kryją archiwa IPN?" / 10 stycznia został wygłoszony wykład dla studentów I roku wojskoznawstwa na temat struktury zasobu i rodzajów archiwaliów zgromadzonych w IPN oraz podstawowych zadań realizowanych przez AIPN. Zaprezentowano techniki konserwacji i zasady digitalizacji akt oraz zorganizowano zwiedzanie magazynu archiwalnego i pracowni reprografii. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN Łódź.

Oddział IPN Poznań

Uniwersytet Adama Mickiewicza

– Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Collegium Polonicum w Słubicach / Przekazanie nagród na eliminacje okręgowe LXI edycji Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Fundacja Edukacyjna / V regionalny Turniej Debat Historycznych IPN / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OBUWiM, OAIPN, OBBH.

– Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa / Wybór dokumentów dotyczących inwigilacji środowisk narodowych przez aparat bezpieczeństwa PRL / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wydział Historii, Polskie Towarzystwo Historyczne / I edycja Olimpiady Historycznej Juniorów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Lotnicza Akademia Wojskowa w Dęblinie / Prezentacja w Internecie wystawy „Wielkopolanie dla Niepodległej. Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę II Rzeczypospolitej" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Rzeszów

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Uniwersytet Rzeszowski

– Współpraca z redakcją „UR Journal of Humanities and Social Sciences" wydawanych przez Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Centrum Polonijne Uniwersytetu Rzeszowskiego / 9 grudnia wygłoszono prelekcję poświęconą wprowadzeniu stanu wojennego – „Stan wojenny 1981 r." / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Katolicki Uniwersytet Lubelski / Współpraca z redakcją „Studiów Polonijnych" wydawanych przez Ośrodek Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL, której przedmiotem było recenzowanie artykułów naukowych przez pracowników OBBH / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Szczecin

Szczeciński Klub Debat przy Uniwersytecie Szczecińskim / Warsztaty techniczne, szkolenie dla uczniów / 5–17 stycznia odbyły się warsztaty, których celem było przygotowanie uczestników z ośmiu drużyn do Turnieju Debat Historycznych IPN. Zaprezentowane zostały zasady udziału w debacie, role poszczególnych mówców, przebieg odsłony regionalnej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie / Obchody stulecia Armii Ochotniczej i wojny polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Oddział IPN Warszawa

Uniwersytet Warszawski

– Stowarzyszenie Studenci dla Rzeczypospolitej / Polski rock w latach osiemdziesiątych – spotkanie z udziałem Wojciecha Konikiewicza (kompozytora, muzyka) / Spotkanie odbyło się 10 lutego w ramach cyklu spotkań edukacyjnych organizowanych na przez Stowarzyszenie Studenci dla Rzeczypospolitej. OIPN wspiera te działania, m.in. przekazując studentom publikacje i materiały edukacyjne IPN oraz zamieszczając informacje o inicjatywach Stowarzyszenia na swoich stronach internetowych. Retransmisja spotkania na kanale Blogpress / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OBEN.

– Studium Europy Wschodniej / Udział pracowników OBBH w cyklu wydawniczym „Polacy na Białorusi od końca XIX do początku XXI wieku" (Bibliotheka Europae Orientalis). W grudniu wydano IV tom cyklu. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Akademia Finansów i Biznesu w Warszawie Filia im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku / 24 Festiwal Nauki / Udział pracowników Izby Pamięci Strzelecka 8 w festiwalu pozwolił nawiązać kontakt ze szkołami, które uczestniczyły w lekcjach festiwalowych w Izbie Pamięci. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Śląski, Muzeum Historii Polski / Włączenie się pracowników ww. placówek dydak-

tyczno-naukowych w przygotowywane przez OBBH tomy rocznicowe: *1920 rok – wojna światów. Studia przypadków w stulecie bitwy warszawskiej* oraz *1920 rok – wojna światów. Europa wobec wojny polsko-bolszewickiej* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Wrocław

Uniwersytet Wrocławski

– Wydział Nauk Społecznych, Katedra Studiów Europejskich / V Dolnośląski Turniej Debat Oksfordzkich / Turniej zorganizowany 7 lutego. Tezami debat były m.in. „Katastrofa elektrowni atomowej w Czarnobylu niesłusznie budzi strach w Polsce przed energią nuklearną", „Bez pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski nie byłoby Solidarności", „Sowieckie deportacje Polaków w XX^$w. osłabiły ducha walki o niepodległość kraju", „Znaczenie Napoleona Bonaparte jest niedocenione w procesie odzyskania niepodległości przez Polskę", „Decyzja o zdobyciu Monte Cassino była okupiona zbyt dużą ilością ofiar polskich żołnierzy". W turnieju udział wzięło 11drużyn z następujących szkół: LO w Trzebnicy, ZSO w Kluczborku, IX LO we Wrocławiu, II LO w Wałbrzychu, II LO w Kędzierzynie-Koźlu, I LO w Kłodzku, XII LO we Wrocławiu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Instytut Filologii Polskiej i Instytut Socjologii / „Ojczyzna w poezji" / Warsztaty interpretacji liryki polskiej drugiej połowy XX wieku, 23 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych / Współpraca wydawnicza: redakcja książki *Rozpad imperiów. Kształtowanie powojennego ładu w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1918–1923* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wydział Nauk Społecznych, Katedra Studiów Europejskich / Współpraca wydawnicza: redakcja książki *Europa wielu prędkości. Problemy. Wyzwania. Konsekwencje* oraz współpraca przy organizacji III Kongresu Europeistyki / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Akademia Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu

– Konkurs „Żołnierze Niezłomni" / Konkurs skierowany do studentów uczelni cywilnych i wojskowych, m.in. do członków uczelnianych kół naukowych o profilu historycznym. W konkursie wzięli udział studenci kilku uczelni: Lotniczej Akademii Wojskowej w Dęblinie, Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, Akademii Wojsk Lądowych we Wrocławiu, Uniwersytetu Szczecińskiego. Konkurs odbył się 5 marca, blisko 20 uczestników zmierzyło się z częścią pisemną. Do finału zakwalifikowało się 10 osób. Ich zadaniem było udzielenie ustnych odpowiedzi na 15 pytań. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Prezentacja wystawy „O Niepodległą 1914" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wydział Nauk o Bezpieczeństwie / Polityka pamięci zbiorowej, obchody rocznic historycznych / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

2. Współpraca międzynarodowa

2.1. Współpraca bilateralna

Albania

Autoriteti Për Informimin mbi Dokumentet e ish Sigurimit të Shtetit (AIDSSH) / Wizyta delegacji / Delegacja członków niezależnej albańskiej instytucji państwowej zajmującej się aktami byłych tajnych służb odwiedziła IPN 5 lutego. Goście przybyli również do AIPN, gdzie spotkali się z dyrektor AIPN. Omówiono m.in. najważniejsze bazy elektroniczne zasobu IPN – Cyfrowe Archiwum i ZEUS oraz prawne aspekty udostępniania dokumentów. Następnie goście odwiedzili magazyny i pracownie Archiwum. / Jednostka odpowiedzialna AIPN (w zakresie wizyty w Archiwum).

Albański Urząd Akt / Współpraca w przekazywaniu doświadczeń Instytutu Pamięci Narodowej (w szczególności BPiI) w poszukiwaniu szczątków ofiar reżimu komunistycznego (w ramach projektu ICMP „Raising public awareness about transitional and reconciliatory justice: addressing the issue of persons missing from the Communist era") / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Australia

Ambasada Australii w Polsce / 21 września zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma spotkał się w siedzibie IPN z ambasadorem Australii w Polsce Lloydem Brodrickiem. Spotkanie odbyło się z inicjatywy strony australijskiej i poświęcono je kwestiom przeszłej i przyszłej współpracy. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Czechy

Instytut Badania Reżimów Totalitarnych (USTR) w Pradze / Pamięci Czechów zamordowanych w latach 1939–1945 we Wrocławiu w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej / 23 stycznia uroczystość odsłonięcia tablicy poświęconej Czechom zamordowanym w latach 1939–1945 w dawnym niemieckim więzieniu Strafgefängnis Breslau przy obecnej ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu. Wydarzenie składało się z dwóch części: polsko-czeskiego seminarium naukowego oraz odsłonięcia tablicy memoratywnej na murze więziennym. Udział w wydarzeniu wzięli krewni ofiar. / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM, OBBH we Wrocławiu (część seminaryjna).

Federacja Rosyjska

Namiestnik Klasztoru Niłowostołobieńskiej Pustelni wraz z Braćmi / Organizacja wystawy / Współpraca w organizacji wystawy stałej upamiętniającej obywateli polskich więzionych w monasterze ostaszkowskim / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Komisja Polska Stowarzyszenia „Memoriał" w Moskwie / Współpraca w ustalaniu losów obywateli polskich represjonowanych na terenie b. ZSRS / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Petersburski Ośrodek Badawczy NIC „Memoriał / Współpraca w ramach projektu „Nekropol terroru i Gułagu" dotycząca poszukiwań bezimiennych mogił, zwłaszcza w Rosji i Uzbekistanie. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Państwowy Uniwersytet Badawczy w Moskwie „Wyższa Szkoła Ekonomiki" (prof. Alieksiej Vasiliev, dr Victoria Chistyakova) / Wykład dla studentów / W czerwcu przedstawicielka IPN wygłosiła referat i prowadziła dyskusję na seminarium magisterskim dla studentów Państwowego Uniwersytetu Badawczego w Moskwie na temat ruchu komunistycznego w Polsce. Spotkanie odbyło się online. / Jednostka odpowiedzialna OBBH Warszawa.

Instituta Istorii i Politiki Moskowskowo Piedagogiczeskij Gosudarstwiennyj Uniwiersitiet / Przygotowanie przez pracownika OBBH artykułów do publikacji wydawanych przez rosyjski uniwersytet. Najbliższa publikacja ukaże się wiosną 2021 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH Warszawa.

Gruzja

Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gruzji

– Współpraca archiwalno-historyczna / Na początku roku ukazała się publikacja *The Great Terror in Soviet Georgia 1937–1938. Repression against Poles* (redakcja O. Tushurashvili, D. Alaverdashvili, E. Kukhalashvili, V. Luarsabishvili, S. Koller, M. Majewski), przygotowana przez pracowników IPN oraz MSW Gruzji. Dotyczy ona sowieckich represji wobec Polaków na terenie sowieckiej Gruzji w latach 1937–1938. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Współpraca naukowo-archiwalna / W 2020 r. trwały prace nad obejmującym lata 20. i 30. XX w. tomem dokumentów, dotyczącym spraw o działalność antysowiecką i kontrrewolucyjną oraz o nielegalne przekroczenie granicy. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Hiszpania

Rey Juan Carlos University w Madrycie / Publikacja numeru specjalnego prestiżowego pisma „The International Journal of Intelligence, Security, and Public Affairs" poświęconego konferencji „Need to Know", zawierającego teksty nawiązujące do ostatniego spotkania w Tallinie (2019), m.in. autorstwa i współautorstwa pracowników IPN. / Jednostka odpowiedzialna BBH.

Izrael

Menachem Begin Heritage Center in Jerusalem i Instytut Polski w Tel-Avivie / Współpraca podczas międzynarodowej konferencji naukowej (online) z udziałem ambasadora RP Marka Magierowskiego: „The ways leading the Jewish soldiers of the Polish Army to independent Israel" / Jednostka odpowiedzialna OBBH Wrocław.

Kazachstan

Archiwa Państwowe w Karagandzie, Uralsku i Ałma-Acie / Współpraca naukowo-archiwalna / W ramach porozumienia o współpracy prowadzono korespondencję w sprawie podpisania umowy z Archiwami Państwowymi w Karagandzie, Uralsku i Ałma-Acie. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Litwa

Instytut Historii Litwy

– Współpraca naukowa / Na mocy podpisanego w 2017 r. porozumienia między IPN i Instytutem Historii Litwy podjęto współpracę naukową, która koncentruje się przede wszystkim na organizowaniu konferencji i wydawaniu publikacji naukowych. Ukazał się tom pokonferencyjny zawierający referaty w języku polskim: *Bez emocji. Polsko-litewski dialog o Józefie Piłsudskim*, red. D. Jastrzębska-Golonkowa, A. Nikzentaitis, W. Suleja, T. Wolsza, Warszawa 2020. W przygotowaniu jest również powyższa publikacja w języku litewskim. W 2019 r. rozpoczęto prace mające na celu publikacje dokumentów do stosunków polsko-litewskich w latach 1918–1945. / Jednostka odpowiedzialna BBH.

– 23 września w Wilnie odbyło się spotkanie historyków Litwy, Białorusi, Ukrainy i Polski, poświęcone nawiązaniu współpracy między historykami tych państw oraz rozpoczęciu badań nad

wspólną przeszłością. Omówiono zasady przyszłej współpracy i zaplanowano zorganizowanie zjazdu historyków z czterech krajów. / Jednostka odpowiedzialna BBH.

Samorząd Rejonu Solecznickiego / Kontynuacja współpracy w zakresie poszukiwania szczątków żołnierzy AK / IPN od wielu lat, przy wsparciu i zaangażowaniu Samorządu Solecznickiego, podejmuje na Litwie, zgodnie z ustawowymi celami, różne inicjatywy o charakterze patriotycznym upamiętniające zmagania narodu polskiego z okupantami, nazizmem i komunizmem. Od kilku lat BPiI prowadzi poszukiwania i ekshumację żołnierzy Armii Krajowej w rejonie solecznickim. Zaplanowano ww. prace przy wsparciu samorządu solecznickiego. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy, Litewskie Archiwum Specjalne / Współpraca archiwalno-historyczna / W 2020 r. kontynuowano prace nad książką *Działania Grupy Operacyjnej MGB LSRS w Polsce, 1948*, cz. 1. tomu 2. wspólnej serii wydawniczej „Polska i Litwa w XX wieku". W ramach polsko-litewskiej grupy roboczej 9–12 marca w Wilnie odbyła się wizyta pracowników IPN. Celem spotkania było uporządkowanie dotychczas podjętych prac (ostateczne ułożenie dokumentów) oraz ustalenie podziału pracy w częściach wspólnych przyszłej publikacji. Grupa spotkała się także z dyrektorem generalnym Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy T.B. Burauskaitė oraz z dyrektorem Litewskiego Archiwum Specjalnego O. Lėverysem. Ze strony polskiej w spotkaniach i pracach uczestniczyli dyrektor AIPN, pracownicy WBAiEŹ oraz pracownik OBBH Gdańsk. 14 grudnia odbyło się spotkanie online grupy roboczej dotyczące stanu prac nad wspomnianą książką, w tym m.in. przygotowania wstępu do tej publikacji. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele AIPN. / Jednostki odpowiedzialne AIPN, OBBH Gdańsk.

Meksyk

Ambasada Meksykańskich Stanów Zjednoczonych w Polsce / Wystawa „Meksyk i Polska: wspólna droga. Wizyta generała Władysława Sikorskiego w Meksyku w 1942 roku" / Wystawa została przygotowana przez Ambasadę przy wsparciu technicznym IPN, przybliża mało znany fakt z historii Meksyku i Polski, czyli wizytę w 1942 r. gen. Władysława Sikorskiego oraz pomoc udzieloną przez władze Meksyku polskim uchodźcom. Czynna od 9 lipca do 7 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Niemcy

Arolsen Archives / Współpraca archiwalna / 2–4 lutego w Bad Arolsen odbyło się spotkanie robocze delegacji AIPN z zastępcą dyrektora Arolsen Archives Giorą Zwilling dotyczące współpracy między instytucjami. Podczas spotkania m.in. poruszono kwestię tych samych kwerend prowadzonych przez IPN i Arolsen Archives dla zapytań z Polski oraz plan zainicjowania trójstronnej współpracy archiwalnej między IPN, Arolsen Archives i Państwowym Archiwum Obwodowym w Winnicy na Ukrainie. AIPN w rozmowach reprezentowała delegacja z zastępcą dyrektora na czele. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Mahn und Gedenkstätte Ravensbrück (Stiftung Brandenburgische Gedenkstätten), Burmistrz miasta Fürstenberg/Havel, Robert Philipp / Organizacja pogrzebu Polek – Więźniarek KL Ravensbrück / Współpraca w organizacji pogrzebu odnalezionych przez BPiI na cmentarzu w m. Fürstenberg/Havel prochów Polek więźniarek KL Ravensbrück straconych w 1942 r. – termin planowanej uroczystości przełożono w czasie ze względu na pandemię. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Muzeum KL Sachsenhausen / Upamiętnienie gen. Bolesława Roi na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Sachsenhausen / Z okazji 75. rocznicy wyzwolenia obozu został postawiony pomnik gen. dywizji Bolesława Jerzego Roi związanego z Kielcami – jednego z czterech sygnatariuszy rozkazu o powołaniu niepodległego Wojska Polskiego II Rzeczypospolitej Polskiej, aresztowanego i przewiezionego do obozu, a następnie zamordowanego tam w maju 1940 r. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura w Kielcach.

Gedenkstätte ROTER OCHSE Halle (Saale) / Kontynuacja projektu badawczego i wystawy: „Pokazać Sąd Wojenny Rzeszy" / Jednostka odpowiedzialna BBH.

Uniwersytet w Osnabrück / Wizyta i wykład dr. Sebastiana Bondzio / Organizacja wizyty dr. Sebastiana Bondzio, która miała być połączona z wykładem dla pracowników AIPN. Planowane spotkanie nie odbyło się z powodu ograniczeń związanych z pandemią. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Archiwum Federalne Niemiec w Berlinie / Stworzenie listy sędziów Sądu Specjalnego III Rzeszy Niemieckiej, wydających wyroki w Szczecinie w latach 1939–1945 / Jednostka odpowiedzialna OKŚZpNP Szczecin.

Centrala Ścigania Zbrodni Narodowosocjalistycznych w Ludwigsburgu / Bieżąca wymiana informacji i udzielanie pomocy prawnej w ramach prowadzonych śledztw / Jednostka odpowiedzialna Główna Komisja.

Republika Białorusi

Siły Zbrojne Republiki Białorusi / Poszukiwania miejsc pochówku Polaków / Współpraca z Departamentem ds. Upamiętnienia Obrońców Ojczyzny i Ofiar Wojen w pozyskaniu zgód na prowadzenie prac rekonesansowych, poszukiwawczych i ekshumacyjnych w Republice Białorusi. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Konsulat Generalny Republiki Białorusi w Białymstoku / Współpraca w zakresie identyfikacji ofiar narodowości białoruskiej ekshumowanych przez BPiI w miejscowości Czeremcha w powiecie hajnowskim. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Republika Słowacka

Instytut Historii Słowackiej Akademii Nauk / Współpraca przy organizacji w 2021 r. Środkowoeuropejskiego Seminarium Naukowego, poświęconego dziejom krajów Europy Środkowej w XX w. / Jednostka odpowiedzialna OBBH Wrocław.

Rumunia

Narodowe Archiwa Rumunii / Współpraca naukowo-archiwalna / W 2020 r. trwały prace redakcyjne nad dwujęzycznym tomem materiałów pokonferencyjnych międzynarodowego sympozjum w Oradei, które odbyło się w maju 2018 r. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Stany Zjednoczone Ameryki

Defense POW / MIA Accounting Agency / Stała współpraca z DPAA w zakresie poszukiwania szczątków żołnierzy amerykańskich / Misją Agencji jest poszukiwanie zaginionych żołnierzy z list jeńców wojennych (POW) lub zaginionych w walce (MIA) podczas wojen i konfliktów zbrojnych. BPiI udzielało wsparcia merytorycznego w zakresie kwerend archiwalnych oraz przeprowadzenia wizji lokalnych w miejscach związanych ze statutową działalnością DPAA. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Federalne Biuro Śledcze / Stała współpraca z Federalnym Biurem Śledczym USA w zakresie wykorzystania systemu Combined DNA Index System (CODIS) / System służy m.in. do gromadzenia i automatycznego porównywania profili DNA w celu określenia pokrewieństwa (aktualizacje, szkolenie, wsparcie techniczne). / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

National Archives Records Administration (NARA) / Kwerenda archiwalna / Celem pobytu delegacji AIPN w Waszyngtonie, 29 lutego – 15 marca, było przeprowadzenie kwerendy w zasobie NARA w College Park koło Waszyngtonu, aby wytypować materiały, które następnie mogą być pozyskane w formie kopii przez AIPN. Zakres poszukiwań obejmował zarówno okres II wojny światowej, jak i wydarzenia z lat 1945–1990 dotyczące Polaków i historii Polski. W związku z epidemią delegacja została skrócona. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Victims of Communism Memorial Foundation / 25 września odbyło się w siedzibie IPN spotkanie zastępców prezesa IPN – dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka i dr. Mateusza Szpytmy – z przedstawicielami waszyngtońskiej Fundacji Pamięci Ofiar Komunizmu pod przewodnictwem Mariona Smitha, dyrektora zarządzającego. Fundacja poszukiwała podmiotów gotowych wesprzeć ją w realizacji sztandarowego projektu, czyli w tworzeniu Muzeum Ofiar Komunizmu w Waszyngtonie. IPN ze względu na swoją misję, doświadczenia, zakres działalności oraz archiwa został przez zarząd uznany za naturalnego partnera takiego przedsięwzięcia. Rola IPN miałaby polegać przede wszystkim na wsparciu w tworzeniu ekspozycji muzealnych, m.in. dzięki udostępnieniu kopii części zasobów znajdujących się w AIPN (zarówno źródeł pisanych, jak i audiowizualnych), współpracy w organizacji warsztatów i konferencji oraz przekazywaniu pomocy edukacyjnych. Propozycja spotkała się z przychylnym przyjęciem IPN. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Ukraina

Z powodu sytuacji pandemicznej wiosną nie doszło do skutku wiele inicjatyw zaplanowanych na Ukrainie. W maju we współpracy z Konsulatem Generalnym RP w Winnicy i partnerami ukraińskimi planowano zorganizowanie konferencji naukowej z okazji 100-lecia podpisania paktu Piłsudski–Petlura w Winnicy. W tym samym miesiącu we Lwowie miało się odbyć otwarcie wystawy „Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938". / Jednostka odpowiedzialna AIPN i BPiKS.

Wydzielone Państwowe Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (HDA SBU)

– Współpraca archiwalno-historyczna / Polsko-ukraińska grupa robocza kontynuowała prace nad publikacjami z serii „Polska i Ukraina w latach trzydziestych–czterdziestych XX wieku. Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych". W 2020 r. odbyły się dwa spotkania grupy. 3–4 lutego w Warszawie omawiano sprawy związane z finalizacją prac nad tomem 10 serii (*Rozkaz nr 001353. Operacja proskrypcyjna NKWD 1939–1941*) i rozpoczęciem prac nad tomem 11 (*Deportacje obywateli polskich z dawnych ziem południowo-wschodnich II RP 1940–1941*). Po stronie ukraińskiej uczestniczyli w rozmowach: Jurij Szapował, Danyło Sałamin, Andriy Kohut i Wołodymyr Kowalczuk. IPN reprezentowali: zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma, dyrektor AIPN, zastępcy dyrektora BBH, pracownik AIPN i pracownik OBBH Gdańsk. 3 listopada odbyło się kolejne spotkanie online grupy roboczej, dotyczące końcowych prac nad tomem 10 serii, w tym harmonogramów nadsyłania poprawek oraz kwestii przedmów obu głów państw. Publikacja pt. *Rozkaz nr 001353. Operacja proskrypcyjna NKWD 1939–1941* (oprac. J. Bednarek, W. Chudzik, J. Karbarz-Wilińska, M. Majewski) ukazała się drukiem w 2020 r. / Jednostki odpowiedzialne AIPN, BBH, OBBH Gdańsk.

– Współpraca archiwalno-historyczna / Strona ukraińska zwróciła się do AIPN z zapytaniem o odnalezienie i udostępnienie dokumentacji dotyczącej Ukraińskiej Powstańczej Armii. Pracownicy AIPN przeprowadzili kwerendę w dostępnych pomocach ewidencyjnych oraz przygotowali do udostępnienia materiały archiwalne dotyczące wspomnianego zagadnienia. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Obwodowe Archiwum Państwowe we Lwowie / Współpraca archiwalna / Delegacja IPN przebywająca we Lwowie 18–20 lutego wzięła udział w spotkaniu roboczym z przedstawicielami Obwodowego Archiwum Państwowego we Lwowie oraz Konsulatu RP. Omawiano warunki nawiązania współpracy między IPN a Obwodowym Archiwum we Lwowie. Instytut reprezentowali: dyrektor AIPN, zastępca dyrektora AIPN oraz pracownik BPiKS. / Jednostka odpowiedzialna AIPN, BPiKS.

Państwowa Służba Archiwalna Ukrainy, Centralne Państwowe Archiwum Organizacji Społecznych Ukrainy / Wizyta delegacji / 24 lutego podczas wizyty w AIPN prezesa Państwowej Służby Archiwalnej Ukrainy Anatolija Chromowa, dyrektor Centralnego Państwowego Archiwum Organizacji Społecznych Ukrainy Olgi Bazan i pierwszego sekretarza ambasady Ukrainy Witalija Biłyja o współpracy i wymianie materiałów archiwalnych rozmawiała z gośćmi dyrektor AIPN. Następnie zaprezentowano delegacji magazyny archiwalne, pracownie oraz zasób fotograficzny w AIPN, a także bazę ZEUS i metody opracowywania tej dokumentacji. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Państwowe Archiwa Obwodowe w Chmielnickim i w Winnicy na Ukrainie / Współpraca archiwalna / 2–5 marca delegacja pracowników AIPN odwiedziła Państwowe Archiwa Obwodowe w Chmielnickim i Winnicy. Głównym celem wizyt było dostarczenie sprzętu do digitalizacji materiałów dotyczących operacji polskiej NKWD w latach 1937–1938, przechowywanych w archiwach ukraińskich, a także przeszkolenie pracowników zajmujących się tworzeniem elektronicznych kopii dokumentów. Delegacje były konsekwencją zapisów umowy zawartej w 2018 r. między IPN a państwowymi archiwami obwodowymi w Chmielnickim, Winnicy i Odessie. Prowadzone są systematyczne prace związane z porządkowaniem, weryfikacją i umieszczaniem w Centralnym Repozytorium Cyfrowym Archiwum IPN kopii cyfrowych pozyskanych w ramach współpracy. W okresie sprawozdawczym zakończono prace obejmujące 357 j.a. (31 640 plików) z Archiwum Obwodowego w Winnicy oraz 35 j.a. (5292 pliki) z Archiwum Obwodowego w Odessie. Trwa opracowywanie kopii z Archiwum Obwodowego w Chmielnickim. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Towarzystwa: Wołyńskie Starożytności i Ukraińska Pamięć / Poszukiwania miejsc pochówków Polaków / Kontynuacja działań prowadzonych we współpracy i za pośrednictwem ukraińskich partnerów/towarzystw zmierzające do rozpoczęcia i realizacji poszukiwania miejsc pochówków polskich żołnierzy poległych w ramach działań wojennych II wojny światowej oraz ludności cywilnej zamordowanej podczas ludobójstwa dokonanego lub inspirowanego przez członków OUN/UPA / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej (UIPN) / Wizyta delegacji / 3 grudnia odbyło się spotkanie prezesa IPN dr. Jarosława Szarka i dyrektora UIPN dr. Antona Drobowycza dotyczące współpracy oraz briefing dla dziennikarzy. Omówiono kwestie poszukiwań, ekshumacji i upamiętnień przez stronę polską na Ukrainie oraz ukraińskich działań w Polsce. Prezes IPN podkreślił, że fundamentem dalszej współpracy może być wyłącznie prawda historyczna, w tym bolesna prawda o ofiarach ludobójstwa z rąk ukraińskich nacjonalistów. Zaznaczył, że strona polska domaga się zachowania pamięci, możliwości pochowania z należnym szacunkiem ofiar ludobójstw i zbrodni totalitaryzmów, poległych żołnierzy oraz ich godnego upamiętnienia. Stwierdził, że konieczne pozostaje wznowienie procesu poszukiwań i ekshumacji na terenie Ukrainy. Zdecydowano o powołaniu wspólnej grupy polsko-ukraińskiej, która zajmie się kwestiami szczegółowymi. Strona ukraińska postulowała konieczność powrotu do pierwotnej wersji upamiętnienia na wzgórzu Monasterz, jako warunek podjęcia dalszych ekshumacji i upamiętnień na Ukrainie, na co nie może zgodzić się IPN przed ostatecznym wyjaśnieniem istniejących wątpliwości odnośnie do liczby i tożsamości pochowanych tam osób. Ponadto ustalono, że wznowienie obrad Polsko-Ukraińskiego Forum Historyków nastąpi po opublikowaniu w obu krajach jego dotychczasowych ustaleń. Po spotkaniu odbyła się konferencja prasowa Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej z szefem Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie, na której zaprezentowano zagadnienia poruszone podczas spotkania. Konferencja odbyła się w trybie online. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BUWiM.

Organizacja społeczna „Centr Doslidżennja i Popularyzacji Polśkoji Spadszczyny na Słobożanszczyni" i Konsulat Generalny RP w Charkowie / Międzynarodowy okrągły stół „Bitwa warszawska 1920 r. na tle stosunków polsko-ukraińskich" / 9 października odbyła się konferencja online poświęcona różnym aspektom sojuszu polsko-ukraińskiego z 1920 r. oraz współczesnych sposobach jego przedstawiania. Pracownik IPN wygłosił podczas okrągłego stołu wykład pt. „Wkład Armii Czynnej URL, powstańców ukraińskich i innych służb republiki w zwycięstwo nad Sowietami w 1920 r." / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Narodowa Akademia „Uniwersytet Ostrogski" / Międzynarodowa konferencja naukowa „Wobec widma bolszewizmu. Polacy i Ukraińcy w walce z agresją Rosji Sowieckiej w latach 1919–1921" / 8–9 grudnia odbyła się konferencja transmitowana na żywo na kanale YouTube IPNtv Konferencje oraz Facebook IPN Lublin. Podczas dwudniowej konferencji debatowano na temat polsko-ukraińskiej współpracy w wojnie z Rosją bolszewicką 1919–1921. Poruszano kwestie dyplomatyczne, militarne i społeczne. Po konferencji pozostał zapis wideo. Planowane jest również wydanie publikacji pokonferencyjnej. / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OAIPN Lublin.

Wielka Brytania

Commonwealth War Graves Comission / Poszukiwanie szczątków ofiar żołnierzy alianckich / Współpraca z Honorowym Przedstawicielem CWGC w Polsce i Krajach Bałtyckich w zakresie poszukiwania szczątków ofiar żołnierzy sił alianckich, którzy zginęli podczas II wojny światowej i spoczywają w nieznanych miejscach Polski. / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

2.2. Współpraca z Polonią i organizacjami polonijnymi

2.2.1. Zagraniczne Przystanki Historia

Belgia

Przystanek Historia w Brukseli / Uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej ofiary NKWD zamordowane w Katyniu, Charkowie, Miednoje i Twerze w 1940 r. / Tablice odsłonięto w 80. rocznicę zbrodni katyńskiej w miejscu, gdzie dwa lata wcześniej w ramach akcji społecznej „Katyń … ocalić od zapomnienia" został posadzony pamiątkowy dąb katyński. Gospodarzem uroczystości był o. Piotr Pożoga OMI. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele Ambasady RP w Brukseli, przedstawiciele Wojska Polskiego przy siedzibie NATO oraz licznie zgromadzona Polonia belgijska. IPN reprezentował koordynator Przystanku Historia w Brukseli, który przekazał repliki guzika katyńskiego dla Polonii. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Przystanek Historia IPN w Brukseli / 12 grudnia przeprowadzono zajęcia online dla uczniów Polskiej Szkoły im. Marii Skłodowskiej-Curie w Leuven przy Stowarzyszeniu Daskalia. Ich celem było pogłębienie wiedzy o najważniejszych polskich symbolach narodowych – herbie, barwach i hymnie. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Czechy

Przystanek Historia IPN na Zaolziu / Warsztaty „Niezwykła historia małego misia. Miś Wojtek" / Warsztaty w formie online skierowane do uczniów klas I–III. Zaprezentowano wykład połączony z prezentacją multimedialną oraz filmem edukacyjnym *Miś Wojtek*. Warsztaty zostały przygotowane dla dzieci polskich mieszkających w Czechach na dostosowanym (uproszczonym) poziomie języka polskiego oraz wersję z czytaną prezentacją / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

Litwa

Przystanek Historia Wilno / 11 lutego wystąpienia: dyrektora OIPN Łódź pt. „Działania sowieckiego aparatu bezpieczeństwa wobec Polaków w Wilnie w 1944 r.", pracownika OIPN Łodź: „Polska dyplomacja wobec wyzwań międzynarodowych lat 30. XX wieku" / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

Stany Zjednoczone

Przystanek Historia w Chicago / „Polskość bielą i czerwienią się mieni" / Konkurs fotograficzny skierowany do uczniów szkół polonijnych i ich rodzin. Warunkiem uczestnictwa w konkursie było uczęszczanie dziecka do szkoły polonijnej. Konkurs obejmował dwie kategorie: zdjęcie indywidualne ucznia lub zdjęcie rodzinne, które należało przesłać do 5 maja na adres: przystanekhistoriachicago@gmail.com. Zdjęcie miało ukazywać, jak manifestujemy polskość w związku z majowymi świętami: Dniem Flagi, Dniem Polonii, Świętem Konstytucji 3 maja. Na konkurs nadesłano blisko 400 zdjęć z całego świata, spośród których jurorzy wyłonili zwycięzców. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Przystanek Historia w Chicago / „Victoria Warszawska 1920–2020" konkurs dla uczniów szkół polonijnych. Celem konkursu jest szerzenie wiedzy wśród uczniów szkół polskich i polonijnych na temat jednego z najwspanialszych triumfów polskiego oręża. Zadaniem uczniów w wieku 13–18 lat

było zaprojektowanie tabliczki upamiętniającej bohatera wojny polsko-bolszewickiej. Uroczysta gala z ogłoszeniem wyników odbyła się online 16 listopada. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Przystanek Historia w Chicago i Nowym Yorku / Przekazanie materiałów edukacyjnych, w tym prezentacji multimedialnej wraz z pakietem graficznym i filmowym oraz grą edukacyjną, na temat: Jak uczyć o polskich zwycięstwach?, Szlakami Polski Niepodległej, Powstanie Wielkopolskie, Wojna polsko-bolszewicka, oraz nagrań wykładów Marcina Podemskiego na temat Katynia oraz dr. Adama Pleskaczyńskiego na temat wojny polsko-bolszewickiej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

Ukraina

Przystanek Historia Lwów / Spotkania w ramach „Przystanku Historia Lwów" planowane były co miesiąc, jednak w związku z pandemią odbyły się dwie edycje. W styczniu przeprowadzono zajęcia edukacyjne związane z Międzynarodowym Dniem Pamięci o Ofiarach Holokaustu oraz dotyczące kryzysów społeczno-politycznych w PRL, a także warsztat z wykorzystaniem puzzli „IV rozbiór Polski" dla młodzieży związanej z Radiem Lwów, któremu również udzielono wywiadu o tych materiałach edukacyjnych. W lutym tematem był Narodowy Dzień Pamięci o Żołnierzach Wyklętych. Zajęcia prowadzono dla uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Średniej nr 3 im. Królowej Jadwigi w Mościskach, Zespołu Edukacyjnego z polskim językiem nauczania im. Jana Pawła II w Strzelczyskach, Ogólnokształcącej Szkoły Średniej nr 10 im. św. Marii Magdaleny i Ogólnokształcącej Szkoły Średniej nr 24 im. M. Konopnickiej we Lwowie oraz sobotniej szkoły im. Jana III Sobieskiego w Jaworowie. W obu edycjach uczestniczyło łącznie ok. 400 uczniów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Przystanek Historia Lwów / Centrum Kultury Polskiej i Dialogu Europejskiego w Stanisławowie wspólnie z OIPN zorganizowały dla polskiej młodzieży z różnych miejsc na Ukrainie szkolenie. Młodzież odwiedzająca w tych dniach polskie cmentarze we Lwowie, celem zapalenia zniczy na polskich grobach, a szczególnie na mogiłach Orląt Lwowskich, uczestniczyła także w zdalnych zajęciach na temat: „Polskie Termopile 1920". Dwie grupy kolejno wysłuchały prelekcji w Wyższym Seminarium Duchownym Archidiecezji Lwowskiej w Brzuchowicach koło Lwowa. Słuchacze otrzymali także publikacje na temat wojny polsko-bolszewickiej, opracowane przez OBEN, przekazane przez Konsulat Generalny RP we Lwowie. Działanie to odbyło się w ramach VI Forum Młodych Polaków na Ukrainie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Przystanek Historia Lwów / Na antenie polskiego Radia Lwów ukazują się audycje przygotowywane w ramach Przystanku Historia Lwów. Projekt we Lwowie koordynuje Artur Żak ze Stowarzyszenia Polskich Przedsiębiorców Ziemi Lwowskiej. Prelekcje przygotowane w formie wywiadu ze względu na sytuację epidemiologiczną nagrywane są telefonicznie. 11 lipca wyemitowano wywiad przeprowadzony przez polskich dziennikarzy Radia Lwów z pracownikiem OBBH na temat zbrodni ukraińskich nacjonalistów na Polakach na Wołyniu i Podolu. Ponadto wyemitowano dwie audycje: „Depesza Piłsudskiego – 16 listopada 1918 r." – 14 listopada oraz „Blaski i cienie odsieczy Lwowa" – 21 listopada. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Wielka Brytania

Przystanek Historia Londyn / Zajęcia edukacyjne dotyczące zbrodni katyńskiej oraz Polskiego Państwa Podziemnego dla ok. 400 uczniów w Szkole Polskiej przy Ambasadzie Polskiej RP w Londynie. W drugiej części tej edycji odbyło się spotkanie w Ognisku Polskim, gdzie wygłoszono wykłady na temat żołnierzy niezłomnych i zbrodni katyńskiej. Podczas spotkania prezentowana była wystawa elementarna „Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe w latach 1944–1963". / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Przystanek Historia IPN Londyn / Prezentacja online wystawy elementarnej „Polskie Symbole Narodowe" połączona z e-prelekcją / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Przystanek Historia IPN Londyn / Konferencja online „Nowe spojrzenie na rolę i działalność gen. Władysława Andersa od 1941 r. na szlaku wojennym i na emigracji" / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

2.2.2. Pozostała współpraca z organizacjami polonijnymi

„Polonijne spotkania z historią najnowszą" / Konferencja edukacyjna dla polskich nauczycieli historii, kultury i języka polskiego, pracujących poza granicami kraju XIV Polonijne spotkania z historią najnowszą / Konferencja w tym roku przebiega pod hasłami trzech wielkich rocznic 1920, 1940 i 1980, czyli: bitwy warszawskiej, zbrodni katyńskiej i narodzin „Solidarności". W konferencji, która w tym roku odbyła się w całości online, wzięło udział 54 uczestników z 14państw: Azerbejdżanu, Belgii, Białorusi, Brazylii, Estonii, Francji, Irlandii, Kanady, Niemiec, Rosji, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Ukrainy, Włoch, Wielkiej Brytanii. Podczas spotkania inauguracyjnego Naczelnik Wydziału Projektów Edukacyjnych BEN oraz pracownik Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia" opowiedzieli o działaniach edukacyjnych IPN. Wiele uwagi poświęcono wymianie doświadczeń związanych z funkcjonowaniem edukacji w trudnych warunkach epidemii. Zaprezentowano publikacje IPN, które doskonale mogą się sprawdzać w szkołach polonijnych na całym świecie: materiały edukacyjne *Polski gen Wolności*, podręcznik prof. Włodzimierza Sulei *Dawniej to było. Przewodnik po historii Polski* czy *Walcząca Rzeczpospolita 1939–1945* Macieja Korkucia. Tegoroczne „Polonijne spotkania z historią najnowszą" są przykładem, jak obecnie można zorganizować ciekawą konferencję międzynarodową bez wychodzenia z domu. Większość wykładów prowadzonych przez wybitnych historyków dostępna jest online, a dodatkowe materiały systematycznie trafiają do uczestników. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Australia

„Bieg Tropem Wilczym" w Australii / 24 października odbyła się ósma edycja wydarzenia organizowanego przez Fundację Wolność i Demokracja na całym świecie dla uczczenia żołnierzy II konspiracji antykomunistycznej. Bieg w Penrose Park został objęty honorowym patronatem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, ambasadora RP w Canberze Michała Kołodziejskiego i prezesa Federacji Organizacji Polskich w Nowej Południowej Walii Adama Gajkowskiego. IPN dostarczył materiały edukacyjne i nagrody dla uczestników. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Federacja Organizacji Polskich w Nowej Południowej Walii / Przekazanie wystawy „Wojna Światów" / Z okazji obchodów setnej rocznicy bitwy warszawskiej IPN przekazał Federacji Organizacji wystawę oraz materiały audiowizualne i produkty edukacyjne poświęcone tej tematyce. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Belgia

Macierz Szkolna w Belgii / Warsztaty historyczne dla młodzieży – pracownicy OBEN przeprowadzili warsztaty historyczne podczas zimowiska dla Polonii mieszkającej w tym kraju. Warsztaty przeprowadzono w dwóch grupach wiekowych 6–9 i 10–12 lat liczących po min. 30 osób. 25 i 26 lutego przeprowadzono zajęcia z następujących tematów: dla młodszych: Miś Wojtek, Baśka Murmańska, polskie symbole narodowe; dla starszych wykorzystano grę „ZnajZnak" oraz obrazy opublikowane w materiałach edukacyjnych *Polski gen wolności*. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

Czechy

Instytut Polski w Pradze / Konferencja międzynarodowa w Pradze w związku z 75. rocznicą wybuchu II wojny światowej / Ze względu na pandemię COVID-19 konferencja została odwołana.

Zamiast uczestnictwa i wygłoszenia referatu został opublikowany tekst na temat polskiego doświadczenia w II wojnie światowej: M. Korkuć, *Osvobozeni bez swobody*, https://echo24.cz/a/SL58N/osvobozeni-bez-svobody. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM Kraków.

Harcerstwo Polskie w Republice Czeskiej / Festiwal piosenki patriotycznej / Druhny i druhowie z Okręgu Górnośląskiego Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, środowisk wileńskiego i solecznickiego ZHP na Litwie oraz Harcerstwa Polskiego w Republice Czeskiej wzięli udział w festiwalu piosenki patriotycznej na Zaolziu. Delegatura w ramach współpracy przekazała materiały edukacyjne. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura w Opolu.

„Głos – Gazeta Polaków w Republice Czeskiej" / Artykuł / W związku z 80. rocznicą pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz pracownik BPiI Delegatury w Opolu zamieścił okolicznościowy artykuł. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura w Opolu.

Holandia

Szkoła Polska w Brunssum / Wykład online / Zajęcia dla uczniów związane z 75. rocznicą zakończenia II wojny światowej „Patriotyczna Majówka z IPN Warszawa" / Jednostka odpowiedzialna OBEN Warszawa.

Irlandia

Polska Szkoła SEN w Dublinie

– Obchody 10-lecia istnienia i działania Polskiej Szkoły SEN / To jedna z najważniejszych spośród 57 polskich placówek oświatowych w Irlandii. Nie tylko uczy języka polskiego, lecz także dużą wagę przywiązuje do edukacji historycznej. Od 21 do 23 lutego dyrektor BEN brał udział w obchodach jubileuszu Polskiej Szkoły SEN w Dublinie. Podczas uroczystości odbyła się debata z tamtejszą młodzieżą pt. „Polska Pozytywna", podczas której prowadzone były dyskusje na temat rozumienia terminu „solidarność" w kontekście życia Polonii poza granicami kraju. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Webinar pt. „Nowoczesna edukacja historyczna w oparciu o gry, komiksy, filmy i materiały Instytutu Pamięci Narodowej" / 30 września pracownicy BEN przeprowadzili seminarium online, w którym przedstawili nauczycielom polonijnym najnowszą ofertę edukacyjną IPN oraz zaproponowali nowe formy współpracy za pośrednictwem Polskiej Szkoły SEN w Dublinie, organizatora tego wydarzenia. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

University College Cork / Prelekcja online Krzysztofa Drażby dla studentów University College Cork (Polish and East Central European History. School of History)

„Instytut Pamięci Narodowej o najnowszej historii Polski po angielsku" / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Kanada

Polski Instytut Naukowy w Kanadzie / Współpraca archiwalna / Systematycznie umieszczane są w Centralnym Repozytorium Cyfrowym Archiwum IPN kolejne numery gazety „Dziennik Związkowy", przekazane przez Polski Instytut Naukowy w Kanadzie. W okresie sprawozdawczym opublikowano 6 j.a. złożonych z 5793 plików. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Niemcy

Związek Nauczycieli Języka Polskiego i Pedagogów w Niemczech / Szkolenia dla nauczycieli polonijnych w Niemczech zostały przeprowadzone online 7 listopada oraz 21 listopada i były poświęcone tematyce „Solidarności" oraz odzyskaniu niepodległości. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Polska Misja Katolicka w Würzburgu / Z okazji Narodowego Święta Niepodległości, na zaproszenie dyrektora Polskiej Misji Katolickiej w Würzburgu ks. proboszcza Jerzego Soboty odbył się

wykład Jerzego Rudnickiego „Tobie Polsko. Walki o granice II RP 1918–1921". Z uwagi na pandemię, spotkanie 11 listopada miało charakter webinarium./ Jednostka odpowiedzialna BEN.

Republika Białorusi

Konsulat Generalny w Grodnie i Związek Polaków na Białorusi / Konsultacja i pomoc pracownika OBBH w sprawach dotyczących polskich nekropolii i upamiętnień w obwodzie grodzieńskim Republiki Białoruś; udział w cyklu wydawniczym Polacy na Białorusi od końca XIX do początku XXI w. (Bibliotheka Europae Orientalis) – Przygotowanie tekstów autorskich do tomu 8, 9 i 10 wydawnictwa. / Jednostka odpowiedzialna OBBH Warszawa.

Stany Zjednoczone

Magazyn „Kalejdoskop" – cotygodniowy dodatek do gazety polonijnej „Dziennik Związkowy" w Chicago / Zamieszczanie tekstów dotyczących najnowszej historii Polski. / Jednostka odpowiedzialna OBBH Łódź.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce (IJPA) / Współpraca archiwalna / Kontynuowane są prace związane z digitalizacją mikrofilmów zawierających kopie gazety „Nowy Świat", ukazującej się w latach 1920–1970. W tej chwili użytkownicy mogą już korzystać z 5449 j.a., odpowiadających najstarszym wydaniom gazety. Ponadto prowadzone są prace związane z porządkowaniem, weryfikacją i umieszczaniem w Centralnym Repozytorium Cyfrowym AIPN kopii cyfrowych pozyskanych w ramach współpracy. W okresie sprawozdawczym opracowano i opublikowano 112 j.a., złożonych z 23 917 plików. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce

– Współpraca archiwalna / Kontynuowane są prace związane z porządkowaniem, weryfikacją i umieszczaniem w Centralnym Repozytorium Cyfrowym Archiwum IPN kopii cyfrowych pozyskanych w ramach współpracy. W okresie sprawozdawczym opracowano i opublikowano 131 j.a. złożonych z 4137 plików. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Współpraca edytorska / AIPN współpracowało ze SWAP przy wydaniu płyty z filmem pt. *Z wycieczki Stowarzyszenia Weteranów do Polski z 1927 r.* / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

„Dziennik Związkowy" (Frank Spula, prezes Alliance Printers & Publishers Inc. w Chicago) / Współpraca archiwalna / W Centralnym Repozytorium Cyfrowym AIPN systematycznie są umieszczane kolejne numery gazety „Dziennik Związkowy" przekazane przez Franka Spulę, prezesa Alliance Printers & Publishers Inc. w Chicago. W okresie sprawozdawczym opublikowano 7 j.a. złożonych z 6840 plików. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Polski Instytut Naukowy w Ameryce / Współpraca archiwalna / Kontynuowane są prace związane z porządkowaniem, weryfikacją i umieszczaniem w Centralnym Repozytorium Cyfrowym AIPN kopii cyfrowych pozyskanych w ramach współpracy. W okresie sprawozdawczym opracowano i opublikowano 251 j.a., złożonych z 22 625 plików. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Polonia w Kalifornii / Współpraca edukacyjna / Nawiązano korespondencję z Mieczysławem Dutkowskim, opiekunem Polonii w Kalifornii, dotyczącą przesłania wystawy pt. „Wojna z bolszewikami. Bitwa warszawska 1920". / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Ukraina

Redakcja „Słowa Polskiego" w Winnicy, Konsulat Generalny RP w Winnicy / Konkurs „Sojusznicy 1920" poświęcony 100. rocznicy sojuszu Piłsudski–Petlura / Redakcja „Słowa Polskiego" oraz Konsulat Generalny RP w Winnicy zaprosili OIPN w Rzeszowie do współpracy i w przeprowadzeniu konkursu „Sojusznicy 1920", poświęconego 100. rocznicy sojuszu Piłsudski–Petlura. Zgłoszenia nadeszły we wszystkich kategoriach konkursowych. Najwięcej – w kategorii III (starsza młodzież i dorośli). Ciekawostką jest fakt, iż dwie prace nadeszły z Polski – z Krakowa oraz Ulanicy. Konkurs został rozstrzygnięty 31 maja. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Związek Polaków na Ukrainie im. Adama Mickiewicza w Odessie / Pobyt w Opolu grupy 20 Polaków z Odessy na zaproszenie Stowarzyszenie Biało-Czerwone Opole / Delegatura Opole udzieliła wsparcia merytorycznego podczas pobytu i przekazała Polakom z Odessy zestawy edukacyjne. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Stowarzyszenie „Polska Nuta" / Wykład o wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1920 dla Polonii z Odessy – 29 sierpnia odbył się wykład online dla Polonii z Odessy (Ukraina). Wykład wygłosił pracownik BEN. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Centrum Kultury Polskiej i Dialogu Europejskiego w Stanisławowie / 11 września w ramach V Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Stanisławów i Ziemia Stanisławowska jako obszar współpracy między narodami w 100-lecie sojuszu Piłsudski–Petlura" pracownik IPN prezentował publikację dla dzieci i młodzieży *Wojna polsko-bolszewicka 1920 roku. Ciekawostki i łamigłówki dla dzieci* (wystąpienie online). / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi z Sambora / Z inicjatywy s. Elżbiety Ślemp przy współpracy OBBH i OBEN powstała wystawa stała „»Pamiętaj, bądź dobrym człowiekiem«. Mieszkańcy Sambora ratujący Żydów podczas II wojny światowej". Wystawa będzie eksponowana w Sali Spotkań i Pamięci o Mieszkańcach Sambora ratujących Żydów. Przy okazji sala będzie służyła miejscowym dzieciom i dorosłym oraz rodakom odwiedzającym Kresy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Węgry

Instytut Polski w Budapeszcie / Współpraca przy opracowaniu materiałów do kalendarium relacji polsko-węgierskich w czasie powstania warszawskiego (w j. węgierskim) / Projekt realizowany w okresie od sierpnia do października dostępny pod adresem: https://instytutpolski.pl/budapest/2020/07/27/magyar-katonak-es-a-varsoi-felkeles. / Jednostka odpowiedzialna Zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Wielka Brytania

Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego / Kwerendy archiwalne / Współpraca w realizacji kwerend archiwalnych związanych z poszukiwaniem informacji o ofiarach zbrodni katyńskiej i żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii / Kwerendy archiwalne / Współpraca w realizacji kwerend archiwalnych związanych z poszukiwaniem informacji o Polakach zaginionych w czasie II wojny światowej na obszarach byłego Związku Radzieckiego (w szczególności w Uzbekistanie) / Jednostka odpowiedzialna BPiI.

Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny w Londynie / Promocja książki dr Karoliny Trzeskowskiej-Kubasik *Tadeusz Żenczykowski-Zawadzki (1907–1997). W kraju i na emigracji*, Łomianki 2019 / Promocja podczas dorocznego spotkania członków i osób wspierających Studium Polski Podziemnej w Londynie, z udziałem pracownika IPN, 4 stycznia / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych OIPN Kraków.

Związek Harcerstwa Polskiego na Obczyźnie / Związek Harcerstwa Polskiego działający poza granicami Kraju / Współpraca ze środowiskiem instruktorskim Związku Harcerstwa Polskiego działającego poza granicami Kraju (Wielka Brytania, Francja, Kanada, USA, Argentyna, Australia). Wydano m.in. publikację *Światowe harcerstwo. Związek Harcerstwa Polskiego na obczyźnie w latach 1918–2018. Studia, szkice i materiały*, będącą zapisem międzynarodowej konferencji Światowe Harcerstwo. Związek Harcerstwa Polskiego na Obczyźnie 1939–2016, która odbyła się w Pionkach i Radomiu 16–17 listopada 2017 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH Lublin.

Związek Karpatczyków 3. Dywizji Strzelców Karpackich w Londynie / Remont grobu Stanisława Kopańskiego / W styczniu ustalono zakres czynności w sprawie projektu odrestaurowania

grobu gen. Stanisława Kopańskiego, uzyskano zgodę rodziny na podjęcie prac i wstępną deklarację współpracy w tej kwestii konsula RP w Londynie Mateusza Stąśka. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

Studium Polski Podziemnej w Londynie / drugie wydanie *Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945*. Projekt dotyczy przygotowania i wydania drukiem drugiego (poprawionego i uzupełnionego) wydania fundamentalnego zbioru dokumentów *Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945*. Projekt ten jest realizowany we współpracy IPN z SPP. Dotychczas ukazały się dwa tomy: pierwszy w 2015 r.; drugi w 2019 r. Obecnie na etapie końcowym znajduje się opracowanie merytoryczne tomu III. / Jednostka odpowiedzialna BBH.

Włochy

Papieski Instytut Studiów Kościelnych w Rzymie (PISK) / Współpraca archiwalna / Kontynuowane są prace związane z porządkowaniem, weryfikacją i umieszczaniem w Centralnym Repozytorium Cyfrowym Archiwum IPN kopii cyfrowych pozyskanych w ramach współpracy / W okresie sprawozdawczym opracowano i opublikowano 141 j.a. złożonych z 31 826 plików. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Apulijskie Stowarzyszenie Włosko-Polskie / Prezentacja plenerowej wystawy „Wstańcie, chodźmy… Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski" / Odbyła się w ramach czwartego już Tygodnia Kultury Polsko-Włoskiej, celem uczczenia 100. rocznicy urodzin Jana Pawła II oraz upamiętnienia 40. rocznicy powstania „Solidarności", dla której ta pierwsza wizyta była impulsem. Wystawa prezentowana była przed bazyliką św. Mikołaja Cudotwórcy w Bari, a oglądającym rozdawano przygotowany w języku włoskim folder. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

2.3. Inne działania międzynarodowe

„Poland in the Heart of the European History" / Międzynarodowy projekt skierowany do zagranicznych nauczycieli (również akademickich), pracowników instytucji edukacyjnych i naukowych oraz dziennikarzy / Tegoroczna 7. edycja odbyła się 19–29 lipca. Wzięło w niej udział 30 osób z 12 państw: Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Grecji, Izraela, Niemiec, Serbii, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Szkocji, Rumunii, Wenezueli oraz Włoch. Z uwagi na pandemię COVID-19 edycja została przeprowadzona w formacie zdalnym. Uczestnikom zaprezentowano nagrane wykłady, wystawy i publikacje IPN dostępne online. Główną część stanowiło 10 wykładów uznanych polskich specjalistów (w tym pracowników IPN) z dziedziny historii Polski w XX w. Tematy koncentrowały się głównie wokół trzech wydarzeń, których okrągłe rocznice upamiętniamy w tym roku: zwycięstwa w wojnie polsko-sowieckiej 1920 r., zbrodni katyńskiej 1940 r., wydarzeń sierpniowych 1980 r. Część wykładów była poświęcona również innym, nie mniej ważnym zagadnieniom dotyczącym historii Polski w XX w. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance – Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście) / Sojusz funkcjonuje od 1998 r., jego celem jest mobilizowanie i koordynowanie wsparcia ze strony liderów politycznych i społecznych dla edukacji, podtrzymywania pamięci i prowadzenia badań naukowych o Holokauście na szczeblach krajowym i międzynarodowym, skupia 31 państw członkowskich i 11 państw obserwatorów, a Polska jest jej członkiem od 1999 r. 27 lutego zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma spotkał się z ambasadorem Georges'em Santerem, prezesem IHRA w Luksemburgu, Kathrin Meyer z IHRA w Berlinie oraz Conradem Bruchem, ambasadorem Luksemburga w Polsce. Podczas wizyty w siedzibie IPN rozmawiano o przyszłej współpracy, polityce pamięci, w kontekście której prezes IHRA poruszył problematykę walki z antysemityzmem na świecie. Biuro Prezesa przygotowało wspólnie z MSZ opracowanie *Raportu Polski dla IHRA za lata 2015–2019* w obszarze kompetencyjnym IPN, dotyczącego m.in. upamiętniania ofiar Zagłady, debaty na temat postaw Polaków wobec zagłady Żydów w okresie II wojny

światowej i okupacji niemieckiej, organizacji konferencji poświęconych tematyce pamięci, edukacji w zakresie wiedzy o relacjach polsko-żydowskich i badań nad Holokaustem oraz eksterminacją Romów w czasie II wojny światowej. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Platforma Europejskiej Pamięci i Sumienia / Międzynarodowa Wystawa Objazdowa „Męczennicy XX wieku" / IPN przygotował materiały do zainicjowanej przez Platformę Europejskiej Pamięci i Sumienia wystawy, która została zaprojektowana jako wystawa objazdowa oraz w formie wirtualnej. Wystawa przedstawia sylwetki męczenników dwóch totalitaryzmów – nazistowskiego i komunistycznego. Wydział Informacji i Kontaktów Międzynarodowych sporządził biogramy ks. Jerzego Popiełuszki do wystawy głównej oraz ks. Maksymiliana Kolbego do ekspozycji wirtualnej. Platforma Europejskiej Pamięci i Sumienia powstała 14 października 2011 r. w Pradze. Ze strony polskiej założycielami Platformy były IPN oraz Muzeum Powstania Warszawskiego. Celem Platformy, skupiającej sześćdziesiąt dwie instytucje państwowe i społeczne z dwudziestu państw europejskich i Ameryki Północnej, jest współpraca na rzecz poszerzenia wiedzy na temat reżimów totalitarnych i upamiętnienia ich ofiar. Corocznie organizacja przyznaje też nagrodę za wkład wniesiony w działania przeciwko odradzającym się reżimom totalitarnym, a IPN ma prawo przyznawania nominacji. W tym roku nominację IPN otrzymała Anna Stupnicka-Bando, neurolog, która działała w ruchu oporu i pomagała żydowskiej społeczności podczas II wojny światowej. Na rok przyszły zaplanowano prezentację wspólnej wystawy w oddziałach IPN w całej Polsce. Z Platformą współpracuje również pion śledczy IPN. Prokurator Głównej Komisji brał udział w posiedzeniu Platformy, podczas którego przekazał informacje odnoszące się do śledztwa prowadzonego w Oddziałowej Komisji w Krakowie, dotyczącego zabójstw obywateli polskich na granicy między byłą Czechosłowacją a Austrią. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, Główna Komisja.

Europejska Sieć Eurojust, zajmująca się koordynowaniem ścigania sprawców odpowiedzialnych za popełnienie zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych / Udział w plenarnym posiedzeniu punktów kontaktowych oraz wystąpienie na posiedzeniu bilateralnym z przedstawicielami kierownictwa Genocide Network Eurojust / Jednostka odpowiedzialna Główna Komisja.

Międzynarodowy projekt prezentacji rzeźb Samuela Willenberga „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga" wraz z całorocznym projektem edukacyjnym / W styczniu 2020 r. w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu IPN sprowadził z Izraela międzynarodową wystawę rzeźb z brązu Samuela Willenberga – świadectwo jego bolesnych przeżyć w niemieckim nazistowskim obozie zagłady w Treblince i część światowego dziedzictwa Holokaustu. Na kanwie wystawy, wraz z opracowanymi przez IPN planszami edukacyjnymi w językach polskim, angielskim i hebrajskim, powstał projekt edukacyjny z pokazem filmu *Treblinka's Last Witness* (w angielskiej i polskiej wersji językowej) oraz warsztatami dla młodzieży. Wydarzenie odbyło się pod Patronatem Narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości. Wernisaż poprzedzony konferencją prasową prezesa IPN odbył się 27 stycznia w CE IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie z udziałem gości zagranicznych, reprezentantów społeczności żydowskiej, Sprawiedliwych wśród Narodów Świata oraz władz państwowych i wdowy po artyście, Ady Willenberg. Aby zwiększyć zasięg projektu, przygotowano dwujęzyczny (polsko-angielski) wirtualny spacer po wystawie dostępny na stronie Instytutu (lastwitness.eu). Domena była szeroko propagowana w mediach zagranicznych IPN (strona, fb, tt). IPN zorganizował ekspozycję w Polsce: w Warszawie, w oddziałach w Lublinie i Krakowie oraz w delegaturze w Kielcach, a także w gdańskim Muzeum II Wojny Światowej i Muzeum Częstochowskim. Wystawie towarzyszy dwujęzyczny katalog. Dzięki staraniom IPN udało się przedłużyć pobyt rzeźb Willenberga w Polsce o kolejny rok. Zgodnie z ostatnią wolą artysty docelowo miałyby być eksponowane w pawilonie, który stanie w Muzeum Treblinka. W związku z przedłużeniem pobytu eksponatów w Polsce na rok przyszły wystawa będzie pokazywana w kolejnych lokalizacjach w Polsce we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego (w podległych mu placówkach). Jesienią Samuel Willenberg

został patronem częstochowskiego placu przy ul. Strażackiej, na którym stoi pomnik Pamięci Żydów Częstochowian jego autorstwa. IPN był jedną z instytucji wspierających inicjatywę nadania nazwy temu szczególnemu miejscu, skąd w czasie wojny wywożono Żydów z getta częstochowskiego. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, OIPN w Lublinie, OIPN w Krakowie, Delegatura w Kielcach.

Newsletter w języku angielskim / Przesyłany jest do ok. 1000 odbiorców, specjalizujących się w tematyce historycznej, m.in. placówek dyplomatycznych, dziennikarzy, korespondentów zagranicznych, organizacji pozarządowych i platform międzynarodowych, instytucji polonijnych, nauczycieli. Podejmuje zarówno tematy bieżące, jak również przypomina istotne rocznice czy wydarzenia z najnowszej historii Polski, popularyzując materiały edukacyjne, wystawy i publikacje IPN. W 2020 r. dużo miejsca poświęcono polskim Sprawiedliwym, których sylwetki przypomniano przy okazji przyznania kolejnego tytułu osobom z Polski, czy przy premierze filmu *Polmission* o Grupie Ładosia. Z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej przybliżano ponadto historyczne zwycięstwo nad bolszewikami. Popularyzowano także przyznawane przez IPN nagrody Kustosz Pamięci Narodowej, Semper Fidelis oraz Świadek Historii wraz z sylwetkami laureatów. Odnoszono się przy tym do pojawiających się w przestrzeni publicznej zniesławień lub przekłamań, np. dzięki umieszczaniu zapowiedzi publikacji IPN *Korekty ciąg dalszy* Tomasza Domańskiego, bloku artykułów o jeńcach sowieckich czy materiałów dotyczących zbrodni katyńskiej. W newsletterze zaprezentowano także znajdujące się na stronie angielskojęzycznej stałe bloki tematyczne dotyczące m.in. polskich Sprawiedliwych, Holokaustu w okupowanej Polsce, „Solidarności", zbrodni katyńskiej czy projektu „Opowiadamy Polskę Światu". W przyszłości zaplanowano dystrybucję newslettera w języku angielskim przez Międzynarodową Radę Archiwów (ICA), organizację pozarządową, skupiającą 1400 instytucji z 190 krajów świata. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

International Centre for Defence and Security, Center for Cold War Studies of the University of Southern Denmark, King's College London, Norwegian Aviation Museum / „Need to Know" / Seria konferencji poświęconych historii wywiadu w okresie II wojny światowej i zimnej wojny. W okresie sprawozdawczym odbyło się (przy pomocy narzędzi internetowych) nadzwyczajne spotkanie organizatorów, w trakcie którego postanowiono, w związku z sytuacją epidemiczną w Europie i na świecie o przełożeniu X konferencji z serii planowanej w Londynie z jesieni 2020 r. na 2021 r. Postanowiono jednocześnie o kontynuowaniu prac na publikacją kolejnych tomów studiów pod hasłem „Need to Know" (tomy 2 i 3). Ich wydanie planowane jest w pierwszym kwartale 2021 r. w języku angielskim. / Jednostka odpowiedzialna BBH.

EUROCLIO / 26. konferencja europejskiego stowarzyszenia edukatorów historii / Odbyła się w tym roku online, w kwietniu wzięli w niej udział pracownicy BEN. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich, Narodowy Związek Dziennikarzy Ukrainy NSJU, Instytut Europy Środkowej / IV Polsko-Ukraińskie Forum Dziennikarzy w Kazimierzu Dolnym / Jedna z sesji w całości została poświęcona polityce historycznej w mediach. IPN należy do podmiotów, które czynnie prowadzą politykę historyczną w tradycyjnych i nowoczesnych środkach przekazu informacji, dlatego podczas jednego z paneli zostały przedstawione działania Instytutu, m.in. wyjaśniono dziennikarzom ukraińskim stanowisko IPN dotyczące poszukiwań na Ukrainie i polityki historycznej prowadzonej przez to państwo, 22–23 stycznia. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

Promocja książki / Sam Bryan (USA), syn Juliena H. Bryana, wziął udział (online) w promocji książki *„Najbardziej tajemniczy kraj świata". Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959*, zorganizowanej 28 września w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Publikacja oświadczenia w sprawie współpracy polsko-ukraińskiej / 27 października opublikowano „Stanowisko Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie współpracy polsko-ukraińskiej w kontekście ekshumacji, pochówków i upamiętnień ofiar wojen i ludobójstwa". Oświadczenie składa się z 29 punktów, ujmujących najważniejsze ustalenia historyków, bieżące wydarzenia oraz postulaty.

Jest ono dostępne na stronie internetowej IPN w językach polskim, angielskim oraz rosyjskim. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Pierwszy Kolumbijski Kongres Edukacji w Dziedzinie Nauk Społecznych / Odbył się 26–28 listopada. Skupia przedstawicieli władz oraz studentów największych kolumbijskich uniwersytetów. W ramach wydarzenia odczytano jako ważny głos w dyskusji artykuł prezesa IPN dr. Jarosława Szarka *Bitwa warszawska 1920. Klęska imperium zła*, w którym autor przywołuje skalę niebezpieczeństwa, przed którym uratowali Europę Polacy. Artykuł ten wcześniej ukazał się w kilkudziesięciu dziennikach, tygodnikach i portalach internetowych na całym świecie w ramach obchodów 100. rocznicy bitwy warszawskiej i współpracy IPN z Instytutem Nowych Mediów przy projekcie „Opowiadamy Polskę światu". / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Media zagraniczne o IPN / W ciągu bieżącego roku media zagraniczne pisały o inicjatywach IPN, wśród których znalazły się wystawy, publikacje wydawnicze, informacje o zasobie archiwalnym IPN oraz rezultaty prac poszukiwawczych Biura Poszukiwań i Identyfikacji czy działania pionu śledczego. „The Jerusalem Post", „The World News" i „The First News" informowały o zorganizowanej przez IPN ogólnopolskiej wystawie rzeźb Willenberga, nadając tym samym rocznemu projektowi Instytutu wymiar międzynarodowy i przyczyniając się do jego popularyzacji za granicą. Opisano przy tym przygotowany przez IPN wirtualny spacer po rzeźbach przedstawiający sceny z niemieckiego obozu zagłady. Zagraniczne media odnotowały również publikację pracownika IPN dr. Tomasza Domańskiego *„Korekta obrazu? Refleksje źródłoznawcze wokół książki „Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski"*, powstałą w wyniku licznych zapytań osób zainteresowanych tą tematyką, skierowanych do IPN. Ponadto, w zagranicznych mediach odnoszono się do historycznych rocznic w Polsce, w tym do 30. rocznicy wydarzeń Grudnia 1970, 40. rocznicy powstania „Solidarności" czy 100. rocznicy bitwy warszawskiej. Media za granicą informowały także o 300 niemieckich dokumentach z czasów II wojny światowej, odzyskanych dzięki wspólnym działaniom Głównej Komisji Ścigani Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i funkcjonariuszy policji. Przedrukowywały również artykuły z anglojęzycznej strony Instytutu, dotyczące m.in. reakcji IPN na dyfamacje rosyjskie dotyczące zbrodni katyńskiej oraz prób ukrycia innych sowieckich zbrodni, wydarzeń na Wybrzeżu w grudniu 1970 czy wybuchu II wojny światowej. Na szczególną uwagę zasługuje projekt „Opowiadamy Polskę światu", w którym Instytut Pamięci Narodowej uczestniczył we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Instytutem Nowych Mediów. W ramach projektu wiedza na temat historii Polski promowana była w kilkudziesięciu dziennikach, tygodnikach i portalach internetowych na całym świecie**.** W ramach przedsięwzięcia opublikowane zostały teksty prezesa IPN dotyczące rocznicy powstania „Solidarności", polskiej drogi do niepodległości, Witolda Pileckiego czy bitwy warszawskiej. Big World Tale, Euroweekly, The First News pisały o przeprowadzanych przez BPiI ekshumacjach, w tym o pracach poszukiwawczych, które miały miejsce w „Toledo", byłym więzieniu komunistycznym w Warszawie. Dużym rozgłosem medialnym cieszyło się znalezisko archiwalne pochodzące z zasobów IPN, tj. dokument brytyjskiego dyplomaty i agenta Jamesa Bonda, przebywającego w latach 60. z misją w Warszawie, o którym napisała agencja Reuters, za którą informację podały gazety i portale na całym świecie, m.in. brytyjskie „The Times", „Daily Telegraph", „Daily Mail", amerykański „Fox News", „The Wall Street Journal", portale Yahoo, Microsoft News, i inne. Zainteresowanie dokumentami Jamesa Bonda przełożyło się na popularyzację zasobu archiwalnego IPN. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Rosyjska Akademia Nauk (Rosja), Rosyjski Państwowy Uniwersytet Humanistyczny (Rosja), Moskiewski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny (Rosja), Powołżański Instytut Zarządzania im. P.A. Stołypina (Rosja), Narodowa Akademia Nauk Ukrainy (Ukraina), Wołyński Uniwersytet Narodowy (Ukraina), Kijowski Uniwersytet im. B. Hrynczenki (Ukraina), Vytautas Magnus University (Litwa), University of Florence (Włochy), Uniwersytet Wiedeński (Austria) / Współpraca polegająca na włączeniu się pracowników ww. placówek w przygotowywane przez OBBH Warsza-

wa tomy rocznicowe: *1920 rok – wojna światów. Studia przypadków w stulecie bitwy warszawskiej* i *1920 rok – wojna światów. Europa wobec wojny polsko-bolszewickiej* pod red. E. Kowalczyk i K. Rokickiego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH Warszawa.

2.4. Dyfamacje

Po wprowadzeniu zmian w ustawie o IPN w 2016 r. jednym z zadań Instytutu jest reagowanie na zniesławienia godzące w dobre imię Polski i narodu polskiego. IPN zajmuje się reagowaniem na dyfamacje, pojawiające się w mediach innych państw, m.in. Rosji, Izraela, USA, Niemiec, Ukrainy, Francji, Hiszpanii i Kanady. Komórka zagraniczna w BPiKS na bieżąco prowadzi monitoring mediów zagranicznych, przygotowuje komunikaty na stronę internetową IPN, przedstawiające stanowisko Instytutu oraz wystosowuje korespondencję do redakcji z prośbą o sprostowanie nieprawdziwych informacji. Najczęściej pojawiające się zniekształcenia i nieprawdy dotyczyły rzekomych: współodpowiedzialności Polski za Holokaust, polskiego antysemityzmu; współwiny państwa polskiego za wybuch II wojny światowej, inicjowania współpracy z nazistowskimi Niemcami w latach 30. XX w. i prowadzenia polityki ekspansji w regionie, szczególnie wobec Czechosłowacji oraz ZSRS. W mediach rosyjskich zamieszczano także liczne dyfamacje i przekłamania na temat losów jeńców wojennych 1920 r. oraz zbrodni katyńskiej. Często posługiwano się wyrażeniem „polskie obozy koncentracyjne", które pomija rolę sprawców Holokaustu i wprowadza w błąd międzynarodową opinię publiczną, sugerując, że obozy nie tylko znajdowały się na terytorium Polski, ale były prowadzone przez Polaków. Ponadto, często pomijana jest przy tym istotna informacja, że obozy tworzone były przez Niemców w okupowanej, zajętej przez najeźdźców Polsce w latach 1939–1945. W związku z powyższym na anglojęzycznej stronie IPN utworzono stałe bloki tematyczne poświęcone m.in. Holokaustowi, zbrodni popełnionej na polskich oficerach w Katyniu, polskim Sprawiedliwym czy bitwie warszawskiej. Co więcej, reakcje na nieprawdziwe informacje funkcjonujące w przestrzeni publicznej są umieszczane we wszystkich mediach społecznościowych IPN oraz przekazywane polskim placówkom dyplomatycznym za pośrednictwem MSZ.

Interwencje Instytutu polegały w większości przypadków na wystosowaniu do redakcji czasopism lub gazet oficjalnych pism z prośbą o sprostowanie przez autorów nieprawdziwych informacji, zamieszczaniu sprostowań w postaci materiałów edukacyjnych w mediach społecznościowych oraz publikowaniu oficjalnych oświadczeń, opinii historycznych na stronie IPN w języku polskim, angielskim i in. Ponadto, we współpracy z MSZ, materiały edukacyjne w różnych językach przesyłano do polskich placówek dyplomatycznych za granicą oraz organizacji w Unii Europejskiej, zajmujących się dyfamacjami i zniekształceniami historycznymi. W związku z procesem reagowania na zniesławienia pojawiające się w przestrzeni publicznej w 2020 r., dotyczące polskiej historii, eksperci z BBH, OBBH, BUWiM i OBUWiM przygotowali ponad sześćdziesiąt tekstów historycznych, które zostały przetłumaczone na język angielski, w tym niektóre materiały przełożono także na inne języki. Teksty eksperckie są na bieżąco wykorzystywane w procesie reagowania, zamieszczane na stronie internetowej Instytutu, wysyłane do redakcji w formie polemik i udostępniane zagranicznym placówkom dyplomatycznym we współpracy z MSZ. Sprawy związane z dyfamacjami są konsultowane z Biurem Prawnym IPN, które przygotowuje ekspertyzy, dotyczące niezbędnych działań do wszczęcia potencjalnych procesów cywilnych w przypadku ewentualnego naruszenia prawa przez autorów nieprawdziwych informacji.

Pojawienie się na rynku wydawniczym pozycji utrwalających fałszywe kody historyczne na temat sytuacji w okupowanej Polsce za granicą skłoniło IPN do wykonania przekładu publikacji IPN *Policja granatowa w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945*. Przetłumaczono także dwa tomy recenzji Tomasza Domańskiego stanowiącej polemikę z *Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski*, w której dopuszczono się nieścisłości m.in. w zakresie doboru obszarów badawczych oraz gromadzenia źródeł danych przedstawianych w tabelach (angielska,

francuska i niemiecka wersja językowa). Ponadto, w związku z pojawiającą się krytyką dotyczącą kampanii i strategii prowadzonych przez gen. Władysława Andersa w czasie II wojny światowej oraz sytuacji żołnierzy pochodzenia żydowskiego w jego armii na język angielski przełożono publikację poświęconą Armii Andersa. Istotną bazę merytoryczną w procesie reagowania stanowi ponadto prowadzona przez BBH strona internetowa poświęcona niemieckim nazistowskim obozom koncentracyjnym truthaboutcamps.eu, która jest sukcesywnie uzupełniana. Na bieżąco prowadzona jest również baza kontaktów zagranicznych, mająca na celu wzmocnienie współpracy międzynarodowej w zakresie wspólnych badań nad kwestiami historycznymi, stanowiącymi przedmiot międzynarodowych polemik.

Wybrane przykłady reagowania (jednostki odpowiedzialne BPiKS BBH, OBBH, BUWiM i OBUWiM, BP)

The National Interest (USA) / IPN zareagował na artykuł Władimira Putina, prezydenta Federacji Rosyjskiej, zawierający fałszywe informacje na temat przyczyn II wojny światowej, w tym m.in. pominięcie aktywnej roli Rosji, umniejszenie znaczenia paktu Ribbentrop–Mołotow oraz stwierdzenia uzasadniające wkroczenie Armii Czerwonej do Polski w 1939 r. W odpowiedzi IPN opublikował oficjalne oświadczenie na stronie internetowej w wersji polskiej i angielskiej. W tekście zwrócono uwagę rosyjskiemu prezydentowi na propagowanie stalinowskiej wizji historii najnowszej dzięki łączeniu wybiórczych interpretacji faktów, półprawd i propagandowych fałszerstw.

Rublatic.ru (Rosja) / Instytut zareagował na wywiad z Gienadijem Matwiejewem, doktorem historii MGU, zamieszczony w Rublatic.ru, dotyczący sytuacji sowieckich jeńców wojennych w Polsce w latach 1920–1921. W tym samym czasie artykuł o podobnej treści zamieściła także „Express Gazieta". Pion historyczny IPN stworzył opinię ekspercką, na podstawie której sporządzono wpisy antydyfamacyjne. Treści ukazały się na anglojęzycznym twitterze IPN. Oznaczono w nich Rubaltic.ru, „Express Gazietę" oraz Ambasadę Polską w Moskwie. Na stronie Instytutu natomiast opublikowane zostały w języku polskim, rosyjskim i angielskim eksperckie teksty historyczne, poświęcone jeńcom polskim w niewoli sowieckiej oraz jeńcom sowieckim w niewoli w Polsce w latach 1919–1921.

Twer (Rosja), Konferencja naukowa / Podczas konferencji, która odbyła się w listopadzie, pojawiła się kwestia rozpowszechniania nieprawdziwych informacji o losie jeńców polskich, przetrzymywanych w obozach sowieckich. IPN wydał oficjalne oświadczenie potępiające zakłamywanie faktów historycznych i próby fałszowania prawdy o zbrodniach sowieckich, koordynując swe działania z Ambasadą RP w Moskwie.

Służba Wywiadu Zagranicznego Federacji Rosyjskiej (Rosja) / Instytut stworzył komentarz pisemny do oświadczenia Siergieja Naryszkina, dyrektora SWZFR, który w rozmowie z telewizją Zwiezda mówił o rzekomym współudziale Polski w wybuchu II wojny światowej. Komentarz został opublikowany w „Naszym Dzienniku" i PAP 14 lutego.

Media rosyjskie (Rosja) / W związku z systematycznie pojawiającymi się w mediach rosyjskich dyfamacjami w kwestiach historycznych, na polskiej i anglojęzycznej stronie IPN stworzył kalendarium dotyczące genezy, przebiegu i konsekwencji zbrodni katyńskiej (w tym tzw. kłamstwa katyńskiego), począwszy od paktu Ribbentrop–Mołotow, oraz blok tematyczny, składający się z serii artykułów o Katyniu. Materiały zostały przekazane za pośrednictwem MSZ organizacjom UE, zajmującym się dyfamacjami.

„El Pais" (Hiszpania) / „Hołos Prawdy" (Ukraina). / IPN interweniował w związku z artykułem opublikowanym przez „El Pais", przedstawiającym tezy ukazane w książce Jana Grabowskiego *Na posterunku. Udział polskiej policji granatowej i kryminalnej w Zagładzie Żydów*. Tekst został przedrukowany przez inne tytuły prasowe, w tym „Hołos Prawdy". Instytut wystosował list otwarty do autora z „El Pais", z uwagami dotyczącymi błędów i przekłamań oraz z apelem o przedstawianie wydarzeń w kontekście historycznym, na bazie wiarygodnych źródeł, jednak korespondencja nie została umieszczony na łamach pisma. List ten został zamieszczony na stałe w bloku tematycznym

na stronie internetowej IPN po polsku i angielsku oraz rozpowszechniony za pośrednictwem mediów społecznościowych IPN i placówek dyplomatycznych.

„Pittsbourgh Jewish Chronicle" (USA) / W reakcji na artykuł opublikowany w „Pittsbourgh Jewish Chronicle", w którym w opisie zbrodni Holokaustu pojawiło się określenie „krematoria i komory gazowe w Polsce", bez ukazania kontekstu historycznego, z pominięciem faktu, iż Polska znajdowała się podczas II wojny światowej pod okupacją niemiecką, IPN wysłał oficjalny list do redakcji, który został opublikowany na łamach pisma.

BBC (Wielka Brytania) / 7News (Australia) / „Der Freitag" / Na łamach prasy zagranicznej wielokrotnie pojawiały się określenia „death camp in Poland" czy „Polish death camp" bez uzupełnienia, że były to niemieckie nazistowskie obozy. Tego typu sformułowania znalazły się m.in. w artykule przygotowanym przez BBC, w tytule filmu o Auschwitz, opublikowanym na Facebooku przez 7News czy w tekście „Der Freitag". Na skutek interwencji Instytutu w postaci postów na twitterze, odsyłających do tematycznych komunikatów na stronie IPN i próśb e-mailowych do redakcji, dyfamacje zostały usunięte.

Rada Najwyższa Ukrainy / Rozporządzenie Rady Ministrów / IPN podjął działania związane z opublikowaniem przez Radę Najwyższą Ukrainy Rozporządzenia Rady Ministrów „W sprawie obchodów pamiętnych dat i rocznic w 2021 roku", w którym za godnych upamiętnienia uznano działaczy OUN, żołnierzy UPA, organizatorów lub bezpośrednich sprawców zbrodni wołyńskiej, m.in. Dmytro Klaczkiwskiego. IPN zamieścił biogram Klaczkiwskiego, który został opublikowany na stronie Przystanku Historia IPN oraz na głównej stronie anglojęzycznej i polskiej. Materiały te zostały przekazane do wykorzystania MSZ.

3. Informacja i komunikacja społeczna

3.1. Uroczystości rocznicowe

Centrala

75. rocznica wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau / Film pt. *Raport z Auschwitz* / 22 stycznia w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" w Warszawie wraz ze Stowarzyszeniem NZS 1980 zorganizowano dla przedstawicieli mediów specjalny pokaz filmu, pokazującego nieznane dotąd dokumenty z archiwów brytyjskich oraz relacje więźniów KL Auschwitz. /Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

75. rocznica wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau / Wystawa „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga" / 28 stycznia w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyło się otwarcie wystawy objętej patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Pokazowi rzeźb towarzyszyła emisja filmu dokumentalnego *Ostatni świadek z Treblinki*. Uroczystość poprzedziła konferencja prasowa. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Nowe ustalenia IPN dotyczące represji na Polakach za pomoc Żydom podczas okupacji niemieckiej / briefing prasowy / 16 stycznia w związku z nową publikacją IPN *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej* pod red. M. Grądzkiej-Rejak i A. Namysło, odbył się briefing prasowy dla mediów, na którym przedstawiono nowe ustalenia IPN. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

35. rocznica śmierci Józefa Mackiewicza / Dyskusja o Józefie Mackiewiczu pt. „Polska emigracja niepodległościowa 1945–1990" / W dyskusji, która odbyła się 31 stycznia, udział wzięli prof. Włodzimierz Bolecki, prof. Rafał Habielski, Andrzej Mietkowski, prowadzenie dr Małgorzata Ptasińska, Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" / Jednostka odpowiedzialna BBH.

80. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli RP w głąb ZSRS / Briefing prasowy / 7 lutego odbył się briefing prasowy na temat najnowszej publikacji *Sztuka przetrwania. Deportacje sowieckie z powiatu bielskiego 1940–1941. Relacje zesłańców* pod red. W. Konończuka. / Jednostki odpowiedzialne BBH, BPiKS i Wydawnictwo IPN.

78. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnejna Armię Krajową / briefing prasowy / 14 lutego podczas briefingu prasowego została zaprezentowana nowa aplikacja IPN „Polskie Państwo Podziemne". Jest to edukacyjna gra historyczna, która ilustruje zasady i skalę działalności struktur konspiracyjnych, dzięki ukazaniu sylwetek osób, które je współtworzyły. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i OIPN Szczecin.

150. rocznica urodzin Matki Matyldy Getter / Upamiętnienie s. Matyldy Getter / 21 lutego na Starych Powązkach w Warszawie oddano hołd bohaterce – siostrze franciszkance Rodziny Maryi, która ryzykując własne życie, uratowała kilkaset dzieci żydowskich skazanych na zagładę przez okupanta niemieckiego. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i AIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Otwarcie Izby Pamięci „Strzelecka 8" w Warszawie / 20 lutego w związku z Narodowym Dniem Pamięci Żołnierzy Wyklętych, w Centrum

Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się dyskusja nt. upamiętniania żołnierzy wyklętych. 28 lutego otwarto ekspozycję stałą „Strzelecka 8". Wydarzenie poprzedziła konferencja prasowa. Z tej okazji zamówiono dodruk przypinki wzorowanej na ryngrafie por. Franciszka Majewskiego „Słonego", w nakładzie 18 000 szt., przygotowano wirtualną paczkę edukacyjną z materiałami, które mogą być przydatne w czasie okolicznościowych lekcji i obchodów rocznicowych. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BBH, OIPN Warszawa i BEN.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / 23 marca pod pomnikiem „Żegoty" w Warszawie prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz członkowie Polskiego Towarzystwa Sprawiedliwych wśród Narodów Świata oddali hołd Polakom ratującym Żydów podczas II wojny światowej. Wydarzenie poprzedziła konferencja prasowa, która ze względu na sytuację epidemiczną odbyła się online, przygotowano wirtualną paczkę edukacyjną z materiałami, które mogą być przydatne w czasie okolicznościowych lekcji i obchodów rocznicowych. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BEN i Wydawnictwo IPN.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / Przypinka okolicznościowa „Matka Boska Katyńska"/ W związku z obchodami zostały zamówione i wykonane okolicznościowe przypinki inspirowane wizerunkiem Matki Boskiej Katyńskiej w nakładzie 8000 szt., przygotowano wirtualną paczkę edukacyjną z materiałami, które mogą być przydatne w czasie okolicznościowych lekcji i obchodów rocznicowych. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BEN.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia" / 22–25 października w kinie Muranów zorganizowano festiwal filmowy, w ramach którego odbyły się spotkania, panele dyskusyjne, pokazy filmowe. Zaprezentowano 10 filmów konkursowych oraz cztery pozakonkursowe, w tym dwie premiery filmów powstałych w koprodukcji z IPN: *Polmission* w reż. Jacka Papisa oraz *20-40-20* w reż. Jarosława Minkowicza. / Jednostki odpowiedzialne BEN i BPiKS.

77. rocznica powstania w getcie warszawskim / Upamiętnienie powstania w getcie warszawskim / 17 kwietnia zastępca prezesa IPN Mateusz Szpytma złożył kwiaty pod pomnikiem Bohaterów Getta. Na stronie internetowej oraz w komunikacie prasowym zostały opublikowane artykuły i materiały edukacyjne przybliżające historię zrywu. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego / Wirtualna paczka edukacyjna / Ustanowiony przez Episkopat w 2002 r. Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego jest kontynuacją corocznego dziękczynienia księży – więźniów KL Dachau. 22 kwietnia 1945 r. ślubowali, że jeśli przeżyją, będą pielgrzymować co roku do kaliskiego sanktuarium św. Józefa. Obóz w Dachau został wyzwolony tydzień później, 29 kwietnia 1945 r. przez armię amerykańską, a ocaleni duchowni do końca życia wypełniali złożone przyrzeczenie. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

42. rocznica powstania Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża / Konferencja prasowa online / 27 kwietnia podczas konferencji prasowej online zostały zaprezentowane inicjatywy związane z rocznicą powstania WZZ Wybrzeża, m.in. tablice pamiątkowe, wystawa, unikatowe zdjęcia. / Jednostki odpowiedzialne BPIKS i OIPN Gdańsk.

60. rocznica wydarzeń w Nowej Hucie / Upamiętnienie wydarzeń z 27 kwietnia 1960 r. w Nowej Hucie / 30 września w kościele Matki Bożej Królowej Polski w nowohuckich Bieńczycach w Arce Pana zostało zaprezentowane misterium – oratorium zatytułowane *I nie oddaliśmy krzyża…* Spektakl przygotowany w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym REGIONY upamiętnia wydarzenia z 27 kwietnia 1960 r., gdy mieszkańcy najmłodszej dzielnicy Krakowa – w zamyśle komunistów „miasta bez Boga" – zaprotestowali przeciwko próbie usunięcia krzyża, stojącego u zbiegu ulic Marksa i Majakowskiego. Przed spektaklem odbyła się projekcja filmu *Karły* wyprodukowanego przez Instytut Pamięci Narodowej. Zrealizowano filmową wersję spektaklu *I nie oddałyśmy krzyża…*", który dostępny jest na IPNtv. /Jednostki odpowiedzialne OIPN Kraków i BPiKS.

75. rocznica wyzwolenia przez żołnierzy Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych niemieckiego obozu koncentracyjnego dla kobiet w Holiszowie / Upamiętnienie wyzwolenia obozu /

5 maja prezes IPN dr Jarosław Szarek złożył kwiaty na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie. W obozie w Holiszowie było osadzonych ponad 1000 więźniarek różnej narodowości. / Jednostka odpowiedzialna BPIKS.

85. rocznica śmierci Józefa Piłsudskiego / Upamiętnienie rocznicy śmierci Naczelnika Państwa / 12 maja na placu Piłsudskiego w Warszawie odbyły się uroczystości upamiętniające postać Marszałka. Prezes IPN dr Jarosław Szarek złożył także kwiaty pod pomnikiem gen. Władysława Andersa, który na wieczną wartę odszedł 12 maja 1970 r. / Jednostka odpowiedzialna BPIKS.

100. rocznica urodzin św. Jana Pawła II / Wystawa filatelistyczna *Papież Jan Paweł II – kalendarz wielkiego pontyfikatu* / Wystawa została przygotowana w formie wirtualnej we współpracy z Oddziałem Warszawskim Polskiego Związku Filatelistów w formie wirtualnej i od 15 maja do 15 czerwca była zamieszczona na stronie CE IPN. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady / Podczas uroczystości rocznicowych na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach zastępca prezesa IPN Jan Baster, wojewoda mazowiecki Konstanty Radziwiłł oraz dyrektor BUWiM złożyli kwiaty pod Pomnikiem – Mauzoleum Ofiar Obozów Koncentracyjnych. Uroczystości zostały zorganizowane we współpracy z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz / 14 czerwca prezes IPN dr Jarosław Szarek złożył kwiaty na dworcu kolejowym w Tarnowie przed obeliskiem upamiętniającym pierwszy masowy transport Polaków do KL Auschwitz. Następnie w Oświęcimiu wziął udział w uroczystościach rocznicowych wraz z prezydentem RP Andrzejem Dudą. Przygotowano wirtualną paczkę edukacyjną z materiałami, które mogą być przydatne w czasie okolicznościowych lekcji i obchodów rocznicowych. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BEN.

44. rocznica protestów w Ursusie / 25 czerwca dr Jarosław Szarek uczcił uczestników protestów w Ursusie, Radomiu i Płocku z 25 czerwca 1976 r., składając kwiaty przy pomniku na pl. Czerwca 1976 w Ursusie. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

77. rocznica zbrodni wołyńskiej / Uruchomienie Bazy Ofiar Zbrodni Wołyńskiej / 8 lipca z okazji rocznicy „Krwawej niedzieli", przypadającej 12 lipca, została uruchomiona Baza Ofiar Zbrodni Wołyńskiej. Projekt został zaprezentowany podczas konferencji prasowej w Centrum Edukacyjnym im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" w Warszawie. Na portalu www.zbrodniawolynska.pl pojawiła się zakładka: Baza Ofiar, w której można znaleźć informacje o osobach zamordowanych przez nacjonalistów ukraińskich. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Lublin, Archiwum i BPiKS.

77. rocznica zbrodni wołyńskiej / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa / 11 lipca zorganizowano uroczystości rocznicowe przy odrestaurowanym w 2020 r. przez IPN pomniku 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej. Uroczystości zostały zorganizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Upamiętniania Ofiar Zbrodni Ukraińskich Nacjonalistów. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

100. rocznica plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu / konferencja prasowa / 9 lipca odbyła się konferencja prasowa w Centrum Edukacyjnym im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" w Warszawie, podczas której zaprezentowano publikację *Plebiscyt 1920 roku. Walka o Polskość Warmii, Mazur i Powiśla* Krzysztofa Kierskiego / Jednostki odpowiedzialne OIPN Gdańsk i BPiKS.

100. rocznica plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu / Odsłonięcie tablicy pamiątkowej / 10 lipca w Lubstynku odsłonięta została tablica pamiątkowa i otwarto wystawę „Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Warmii, Mazur i Powiśla" upamiętniającą Polaków, którzy głosowali za przyłączeniem Warmii, Mazur i Powiśla do Polski. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Białystok, OIPN Gdańsk i BPiKS.

100. rocznica utworzenia Armii Ochotniczej / Konferencja prasowa / 16 lipca podczas konferencji prasowej został przedstawiony plan wydarzeń związanych z rocznicą powołania Armii Ochotniczej, która odegrała istotna rolę w bitwie warszawskiej 1920 r. Prezentacja zawierała tablice

upamiętniające Armię Ochotniczą gen. Józefa Hallera w miejscach werbunkowych / Jednostki odpowiedzialne BUWiM i BPiKS.

100. rocznica utworzenia Armii Ochotniczej / 17 lipca na przystani Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego w Warszawie odsłonięto tablicę poświęconą żołnierzom Armii Ochotniczej 1920 r. Było to pierwsze z serii upamiętnień poświęconych żołnierzom ochotnikom 1920 r. / Jednostki odpowiedzialne BUWiM i BPiKS.

100. rocznica utworzenia Armii Ochotniczej / 18 lipca na ścianie kamienicy przy ul. Warszawskiej 6 w Sosnowcu, gdzie przed 100 laty mieściły się siedziba władz miejskich i komisja werbunkowa, została odsłonięta tablica pamiątkowa. / Jednostki odpowiedzialne BUWiM i BPiKS.

100. rocznica utworzenia Armii Ochotniczej / 12 sierpnia na budynku Warszawskiego Domu Technika przy ulicy Czackiego 3/5 uroczyście odsłonięta została tablica upamiętniająca udział członków Stowarzyszenia Techników w Warszawie w szeregach Armii Ochotniczej 1920 roku / Jednostki odpowiedzialne OIPN Warszawa i BPiKS.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / 1 sierpnia IPN współorganizował wraz ze Związkiem Dużych Rodzin 3+ grę miejską szlakiem walk batalionów powstańczych. Wieczorem została odprawiona msza św. w rycie trydenckim, po której swoimi wspomnieniami z okresu powstania i rzezi Woli podzielił się ks. Stanisław Kicman. Wydarzenie zakończyło się recitalem. „W tym istnieniu drugim" w aranżacji muzycznej Barbary Lubos i Dariusza Budkiewicza. Teksty pochodzą z tomików wierszy powstańczej łączniczki i więźnia niemieckich stalagów Zofii Książek-Bregułowej – *Nie płacz Antygono* oraz *W tym istnieniu drugim*. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / IPN wraz z Muzeum Powstania Warszawskiego zorganizował akcję „Pokaż, że pamiętasz!". Akcja polegała na znalezieniu grobu kogoś, kto uczestniczył w powstaniu warszawskim, zaopiekowaniu się nim i przesłaniu relacji fotograficznej. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

76. rocznica powstania Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych / 11 sierpnia przy Grobie Nieznanego Żołnierza na pl. Piłsudskiego w Warszawie odbyła się uroczystość z udziałem ostatnich żyjących Żołnierzy Brygady Świętokrzyskiej NSZ oraz przedstawicieli władz i instytucji państwowych. Wieniec na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza złożył zastępca prezesa IPN Jan Baster. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Okolicznościowe wpinki / IPN przygotował okolicznościowe wpinki: Krzyż Armii Ochotniczej 1920 dla kawalerii, odznakę pamiątkową Za Trud i Ofiarność Ochotniczej Legii Kobiet oraz flagę Polski z orzełkiem wojskowym z roku 1918–1919. /Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

100. rocznica bitwy warszawskiej / 100 bohaterów na 100-lecie bitwy warszawskiej / 14 sierpnia na stronie internetowej IPN zostały zaprezentowane, opracowane przez specjalistów Wojskowego Biura Historycznego i IPN, biogramy 100 żołnierzy Rzeczypospolitej, których łączy walka z bolszewickim najazdem w latach 1919–1920. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej płk. dypl. Ignacego Matuszewskiego i Halinę Konopacką / 14 sierpnia na ścianie kamienicy przy ul. Filtrowej 69 na warszawskiej Ochocie zastępca prezesa IPN Jan Baster z dyrektorem WBH dr. hab. Sławomirem Cenckiewiczem oraz prof. Tadeuszem Mostowskim i Tomaszem Słowińskim wraz z członkami rodziny państwa Matuszewskich odsłonili tablicę upamiętniającą płk. dypl. Ignacego Matuszewskiego, współtwórcę polskiego wywiadu i ministra skarbu, oraz jego żonę Halinę Konopacką, pierwszą polską złotą medalistkę olimpijską. W uroczystości udział wzięli m.in. dyrektor BUWiM, minister w Kancelarii Prezydenta RP Wojciech Kolarski, doradca Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego dr hab. Andrzej Zybertowicz, sekretarz stanu w MON Marcin Ociepa, szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, dyrektor Muzeum Historii Polski, prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Inicjatywę zrealizowali wspólnie mieszkańcy kamienicy przy Filtrowej, IPN i WBH przy wsparciu Miasta Stołecznego Warszawy. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej – Baranów Sandomierski / Prelekcja „Wojna polsko-bolszewicka 1919–1921" podczas obchodów rocznicy zorganizowanych przez Miasto i Gminę Baranów Sandomierski, Towarzystwo Historyczne Ziemi Baranowskiej Mały Wawel / Jednostka odpowiedzialna BBH.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystość odsłonięcia odnowionej mogiły wojennej Nieznanego Żołnierza Wojska Polskiego / 15 sierpnia na cmentarzu parafialnym w Sadownem (woj. mazowieckie) odsłonięto mogiłę wojenną Nieznanego Żołnierza Wojska Polskiego, zabitego przez bolszewików w 1920 r., której renowację przeprowadziło BUWiM. W uroczystościach uczestniczyli zastępca dyrektora BUWiM, wójt Gminy Sadowne, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych oraz mieszkańcy. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystość odsłonięcia odnowionej mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych podczas wojny polsko-bolszewickiej / 15 sierpnia na cmentarzu parafialnym w Węgrowie (woj. mazowieckie) odsłonięto mogiłę żołnierzy Wojska Polskiego poległych podczas wojny polsko-bolszewickiej, której renowację przeprowadziło BUWiM. W uroczystościach uczestniczyli zastępca dyrektora BUWiM, burmistrz Węgrowa, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych oraz mieszkańcy. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystość odsłonięcia tablic upamiętniających żołnierzy Polski i Stanów Zjednoczonych Ameryki walczących w I wojnie światowej i wojnie polsko-bolszewickiej / 16 sierpnia na terenie parafii Św. Stanisława Kostki, najstarszej polskiej parafii w Chicago (USA), odsłonięto tablicę upamiętniającą parafian walczących w I wojnie światowej, której renowację sfinansowało BUWiM, oraz stanowiącą integralną część upamiętnienia nową tablicę dla uczczenia 100. rocznicy zwycięskiej bitwy nad bolszewikami, która została zaprojektowana przez dyrektora BUWiM. W uroczystości, podczas której odczytano list prezesa IPN dr. Jarosława Szarka skierowany do uczestników, udział wzięli m.in. przedstawiciele Konsulatu RP w Chicago, attaché obrony przy Ambasadzie RP w Waszyngtonie oraz działacze polonijni z różnych organizacji. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystość odsłonięcia pomnika Józefa Piłsudskiego / 16 sierpnia msza św. w intencji ojczyzny oraz Wojska Polskiego w sanktuarium św. Idziego w Wyszkowie, której przewodniczył ks. biskup Tadeusz Bronakowski, zainaugurowała uroczystości rocznicowe. Kulminacyjnym momentem uroczystości, zorganizowanych przez Związek Piłsudczyków Rzeczypospolitej Polskiej Towarzystwo Pamięci Józefa Piłsudskiego, było odsłonięcie przed zabytkową plebanią w Wyszkowie pomnika Józefa Piłsudskiego, którego powstanie współfinansowało BUWiM. W uroczystościach uczestniczyła zastępca dyrektora BUWiM. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystości pogrzebowe żołnierzy Wojska Polskiego z 362. Pułku Piechoty w Bydgoszczy / 18 sierpnia na Cmentarzu Wojskowym w Brodnicy odbył się uroczysty pogrzeb ekshumowanych przez BUWiM żołnierzy Wojska Polskiego z 362. Pułku Piechoty w Bydgoszczy, którzy polegli w walkach pod Brodnicą 18 sierpnia 1920 r. W ceremonii pogrzebowej udział wzięła zastępca dyrektora BUWiM z dyrektorem OIPN w Gdańsku oraz naczelnikiem Delegatury w Bydgoszczy. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

60. rocznica urodzin Janusza Kurtyki / Odsłonięcie tablicy upamiętniającej Janusza Kurtykę / 13 sierpnia w nowej siedzibie IPN przy ul. Postępu 18 w Warszawie została uroczyście odsłonięta tablica poświęcona dr. hab. Januszowi Kurtyce, działaczowi opozycji antykomunistycznej, historykowi i prezesowi Instytutu Pamięci Narodowej w latach 2005–2010. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Konferencja prasowa / 26 czerwca w Centrum Edukacyjnym im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" w Warszawie przedstawiono podczas konferencji prasowej plan obchodów 40. rocznicy powstania „Solidarności". Zaprezentowano wizualizację wystaw „Tu rodziła się Solidarność", które otwarto w 53 miastach w Polsce. / Jednostki odpowiedzialne BEN i BPiKS.

40. rocznica powstania „Solidarności” / Dodatek prasowy i portal internetowy / 26 sierpnia w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie podczas konferencji prasowej został zaprezentowany dodatek prasowy „Sierpniowy Przełom. 40. rocznica powstania Solidarności” i serwis internetowy https://twarzesolidarnosci.gosc.pl/, w którego przygotowanie był zaangażowany tygodnik „Gość Niedzielny”, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach oraz IPN. Na portalu zostały przedstawione nieznane dotychczas dokumenty sowieckie dotyczące „Solidarności”. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Katowice i BPiKS.

40. rocznica powstania „Solidarności” / Wystawa „Tu rodziła się Solidarność” / 28 sierpnia została otwarta wystawa upamiętniająca ogólnopolskie masowe strajki z lipca, sierpnia i września 1980 r. Wydarzenie poprzedziło wręczenie Krzyży Wolności i Solidarności działaczom opozycji antykomunistycznej. Od 1 lipca wystawa prezentowana była w 53 miastach w Polsce. Składała się ona z części ogólnopolskiej i części regionalnych dokumentujących powstawanie „Solidarności”. Teksty ekspozycji zaprezentowano w języku polskim i angielskim. / Jednostki odpowiedzialne AIPN, BEN i BPiKS.

75. rocznica powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / Upamiętnienie powołania Zrzeszenia WiN / Obchody 2 września rozpoczęła msza św. w Katedrze Polowej Wojska Polskiego. W południe na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego odbył się uroczysty Apel Pamięci, po którym wręczono weteranom medale Pro Bono Poloniae, Pro Patria oraz pamiątkowe medale „Obrońcy Ojczyzny 1939–1945”. W Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL przy ul. Rakowieckiej zostały złożone kwiaty przed ścianą straceń dawnego więzienia, w którym 1 marca 1951 r. strzałem w tył głowy zabito przywódców IV Zarządu Głównego Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość – prezesa ppłk. Łukasza Cieplińskiego i jego najbliższych współpracowników. W obchodach wzięli udział prezes IPN dr Jarosław Szarek i zastępca prezesa prof. Krzysztof Szwagrzyk. Uroczystości zorganizowano wspólnie z Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BUWiM.

81. rocznica masakry dokonanej przez Niemców na cywilnych mieszkańcach Częstochowy / Uroczystości pogrzebowe 13 ofiar tzw. krwawego poniedziałku / 4 września na cmentarzu komunalnym przy ul. Radomskiej 117 w Częstochowie w rocznicę masakry dokonanej przez żołnierzy Wehrmachtu na cywilnych mieszkańcach tego miasta odbyła się uroczysta ceremonia pochówku szczątków 13 ofiar. Zostały one ekshumowane przez BUWiM w 2019 r. po ich ujawnieniu w trakcie prac przy renowacji placu Jana Pawła II przed Archikatedrą Częstochowską. W ceremonii udział wzięli dyrektor i zastępca dyrektora BUWiM, oraz naczelnik OBUWiM w Katowicach, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych oraz mieszkańcy. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

76. rocznica akcji „Burza” / Uroczystość odsłonięcia odnowionego pomnika poświęconego żołnierzom III Batalionu 13. Pułku Piechoty AK / 5 września w gminie Długosiodło kolejny raz uczczono pamięć o polskich bohaterach poległych w bitwie pod Pecynką, którzy w 1944 r. w ramach akcji „Burza” stoczyli walki z niemieckim najeźdźcą. Uroczystości odbyły się przed pomnikiem poświęconym żołnierzom poległym w walce z niemieckim okupantem, którego prace renowacyjne sfinansowało BUWiM. W uroczystościach udział wzięli dyrektor i zastępca dyrektora BUWiM, kombatanci zrzeszeni w Światowym Związku Żołnierzy Armii Krajowej, przedstawiciele władz państwowych, w tym wiceminister kultury i dziedzictwa narodowego dr hab. prof. IH PAN Magdalena Gawin, a także Andrzej Pilecki – syn rotmistrza Witolda Pileckiego, Pełnomocnik Wojewody Mazowieckiego ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, dyrektor Gabinetu Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, leśnicy, harcerze oraz młodzież szkolna ze sztandarami. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

50. rocznica śmierci gen. Władysława Andersa / Konferencja naukowa na temat generała Andersa / 8 września na Zamku Królewskim w Warszawie odbyła się konferencja naukowa „Generał Władysław Anders. Żołnierz i polityk – w 50. rocznicę śmierci” zorganizowana w ramach Central-

nego Projektu Badawczego „Polska emigracja niepodległościowa 1945–1990". / Jednostki odpowiedzialne BBH i BPiKS.

73. rocznica procesu krakowskiego / Briefing prasowy / Prezentacja publikacji na temat Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / 10 września podczas briefingu w księgarni w Centrali IPN przy ul. Postępu 18 zaprezentowano najnowszą popularnonaukową książkę *Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość 1945–1948* pod red. W. Frazika i F. Musiała oraz najnowszy „Biuletyn IPN". / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i Wydawnictwo IPN.

80. rocznica bitwy o Wielką Brytanię / Wernisaż wystawy „Niebo nad Brytanią. Polskie Siły Powietrzne w 80. rocznicę Bitwy o Anglię" / 15 września w Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie odbył się wernisaż wystawy „Niebo nad Brytanią. Polskie Siły Powietrzne w 80. rocznicę Bitwy o Anglię" przygotowanej przez Centralną Bibliotekę Wojskową przy współpracy dęblińskiego muzeum. Nastąpiło przekazanie sprowadzonego z Wielkiej Brytanii i odrestaurowanego przez BUWiM Orła z Blackpool (z budynku Stowarzyszenia Polskich Sił Powietrznych) do Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie. W uroczystości udział wzięli gospodarze wydarzenia: dyrektor CBW i dyrektor MSP oraz wicemarszałek Sejmu RP Małgorzata Gosiewska, poseł na Sejm RP prof. Zbigniew Girzyński, szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, przedstawiciel dyrektora Departamentu Edukacji Kultury i Dziedzictwa MON, dyrektor i zastępca dyrektora BUWiM. / Jednostka odpowiedzialna BUWiM.

81. rocznica sowieckiej agresji na Polskę / Wystawa multimedialna „20 – 40 – 20" / 17 września w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" w odbył się wernisaż poprzedzony briefingiem prasowym. Uczestnicy obu wydarzeń otrzymali publikacje: *Zbrodnia katyńska* pod red. S. Kalbarczyka, *Ofiary Zbrodni Katyńskiej* Tomasza Szczepańskiego oraz okolicznościowe wpinki. Elementem wystawy był film fabularny prezentujący historię Stanisława Ozimka, najmłodszej ofiary zbrodni katyńskiej. Przemówienia na otwarciu wystawy były tłumaczone na język rosyjski. / Jednostki odpowiedzialne BEN i BPiKS.

40. rocznica powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów / Wystawa „NZS – pokolenia przemian 1980–2020" w Krakowie / 10 sierpnia w pomieszczeniach podziemnego Dworca Głównego PKP w Krakowie odbyła się z udziałem prezesa IPN Jarosława Szarka uroczystość otwarcia wystawy współorganizowanej przez Stowarzyszenie NZS 1980 poprzedzona briefingiem prasowym. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Kraków i BPiKS.

40. rocznica powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów / Wręczenie Krzyży Wolności i Solidarności / 18 września odbyło się wręczenie KWiS-ów w Muzeum AK im. Gen. Emila Fieldorfa w ramach uroczystości organizowanych przez „Stowarzyszenie NZS 1980". Przygotowano okolicznościową wystawę „NZS – pokolenia przemian 1980–2020" /Jednostki odpowiedzialne IPN Kraków i BPiKS.

40. rocznica powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów oraz NSZZ „Solidarność" / wydarzenie artystyczne / 6 grudnia w Filharmonii im. K. Szymanowskiego w Krakowie odbył się koncert z okazji 40-lecia Niezależnego Zrzeszenia Studentów oraz NSZZ Solidarność. Koncert był transmitowany online. /Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Dzień Pamięci o Ludności Cywilnej Powstańczej Warszawy / Obchody rocznicowe, odsłonięcie tablicy / 2 października w Pruszkowie we współpracy z Powiatem Pruszków, Miastem Pruszków, Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Muzeum Dulag 121 odsłonięto tablicę sfinansowaną przez IPN, upamiętniającą wszystkich zabitych i zmarłych więźniów obozu Durchgangslager 121, którzy od 7 sierpnia 1944 do 15 sierpnia 1945 r. zostali pochowani w bezimiennych mogiłach na Cmentarzu Żbikowskim w Pruszkowie. Odsłonięcie tablicy poprzedzone zostało obchodami na Cmentarzu Żbikowskim w Pruszkowie. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BUWiM i OBUWiM.

42. rocznica wyboru papieża Jana Pawła II / Zakończenie wystawy „Tu rodziła się Solidarność" / 16 października na pl. Józefa Piłsudskiego w Warszawie, w miejscu, gdzie Jan Paweł II wygłosił

2 czerwca 1979 r. homilię, która zaowocowała powstaniem „Solidarności", odbyło się uroczyste zamknięcie wystawy „Tu rodziła się Solidarność". / Jednostki odpowiedzialne BEN i BPiKS.

Światowy Dzień Dziedzictwa Audiowizualnego / Konferencja naukowa / 27 października w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się konferencja „»Ocalić od zapomnienia«. Nowe zadania oraz projekty audiowizualne i fotograficzne". Ze względu na ograniczenia związane z epidemią konferencja odbyła się w trybie online. / Jednostki odpowiedzialne AIPN i BPiKS.

Upamiętnienie Węgierskich Honwedów / 2 listopada zostały złożone kwiaty pod pomnikiem Węgierskich Honwedów przy ul. Matejki w Warszawie. W uroczystości upamiętnienia wzięli udział ambasador Węgier Orsolya Zsuzsanna Kovács oraz zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

80. rocznica zamknięcia granic getta warszawskiego / 16 listopada 1940 r. warszawscy Żydzi zostali odcięci od reszty miasta, swoich rodzin przebywających po „aryjskiej stronie' oraz całego świata. Dr Mateusz Szpytma, wiceprezes IPN, uczcił pamięć mieszkańców warszawskiego getta, zapalając znicz przy zachowanym fragmencie muru getta przy ul. Siennej 53 w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

50. rocznica Grudnia '70 / Konferencja prasowa / 2 grudnia w Centrum Edukacyjnym im. Janusza Kurtyki w Warszawie podczas konferencji zostały przedstawione inicjatywy IPN związane z obchodami 50. rocznicy Grudnia '70, organizowane przez gdański i szczeciński OIPN: uroczystości upamiętnień, wydawnictwa, filmy, gry edukacyjne, konserwacja grobów. Konferencja odbyła się w trybie online / Jednostki odpowiedzialne OIPN Gdańsk i Szczecin, BPiKS.

50. rocznica Grudnia '70 / Przygotowane wspólnie z Radiem Gdańsk wydarzenia artystyczne były hołdem złożonym niewinnym ofiarom zbrodni komunistycznych. W kościele Serca Jezusowego w Gdyni 12 grudnia zorganizowano prapremierowe wykonanie utworu *„Grudniowy Tren" na orkiestrę smyczkową*, a w niedzielę 13 grudnia w studiu koncertowym Radia Gdańsk odbył się uroczysty koncert w wykonaniu Chopin University Chamber Orchestra, promocja płyty „#Pamięć. Grudzień '70" / Jednostka odpowiedzialna BEN.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Konferencja prasowa / 10 grudnia w Centrum Edukacyjnym im. Janusza Kurtyki w Warszawie zainaugurowano z okazji 39. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego zmodernizowaną wersję portalu *Encyklopedia Solidarności.* W konferencji prasowej wzięli udział dyr. BBH oraz redaktor naczelny portalu. / Jednostki odpowiedzialne BBH i BPiKS.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / „Zapal Światło Wolności. Ofiarom stanu wojennego" / Przy Krzyżu Papieskim na pl. Józefa Piłsudskiego w Warszawie 13 grudnia o godz. 19.30 zapłonęło Światło Wolności. Zapalili je prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda i prezes Instytutu Pamięci Narodowej Jarosław Szarek. Na stronie internetowej IPN i KAI został zamieszczony link do relacji z uroczystości. Inicjatywa objęta została Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczpospolitej Polskiej Andrzeja Dudy. Akcja, której pomysłodawcą jest IPN, ma na celu upamiętnienie wszystkich tych, którzy stracili życie lub w inny sposób ucierpieli w wyniku wprowadzonego 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego. W akcję włączyło się wiele instytucji i osób prywatnych / Jednostki odpowiedzialne BEN i BPiKS.

Oddział IPN Białystok

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu / Wspólnie z Urzędem Miasta w Sokółce, Sokólskim Ośrodkiem Kultury, Stowarzyszeniem Historyczne im. Bohaterów Ziemi Sokólskiej, Zjednoczeniem „Shomer-International" na rzecz dialogu żydowsko-chrześcijańskiego na Białorusi zorganizowano uroczystości w Sokółce 23 stycznia. Uczestnicy wysłuchali prelekcji poświęconej losom ludności żydowskiej pod okupacją niemiecką oraz pomocy udzielanej im przez Polaków. Obchodom towarzyszyło przedstawienie i koncert / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

74. rocznica bitwy pod Gajrowskimi / 16 lutego w Orłowie gm. Wydminy odbyły się uroczystości rocznicowe bitwy stoczonej przez 3.Wileńską Brygadę NZW z grupą operacyjną NKWD/KBW. Po mszy świętej przy Panteonie Żołnierzy Wyklętych zostały wygłoszone przemówienia i złożone kwiaty. / Jednostki odpowiedzialne WSdsPiI i Delegatura Olsztyn.

62. urodziny ks. Stanisława Suchowolca / 10 maja udział w obchodach urodzin księdza Suchowolca. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

31. rocznica śmierci ks. Stanisława Suchowolca / Pracownicy wzięli udział w złożeniu kwiatów i uczczeniu rocznicy śmierci kapelana białostockiej „Solidarności" w ramach uroczystości zorganizowanych przez Parafię Niepokalanego Serca Maryi w Białymstoku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

85. rocznica śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego / 12 maja został zorganizowany pokaz jednorazowych projekcji filmowych udostępnionych ze zbiorów Filmoteki Narodowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

76. rocznica zdobycia klasztoru na wzgórzu Monte Cassino / Na 18 maja został przygotowany materiał edukacyjny w formie sześciominutowego filmiku, który został udostępniony na stronie OIPN w Białymstoku i na Facebooku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

48. rocznica święceń kapłańskich bł. ks. Jerzego Popiełuszko / Na 28 maja została przygotowana inauguracja wystawy „Dekalog księdza Jerzego" oraz katalog wystawy, karty i znaczki pocztowe. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica urodzin Karola Wojtyły / Konkurs „Złóż życzenia Karolowi Wojtyle w 100. rocznicę Jego urodzin" / Wpłynęło 14 prac konkursowych, rozstrzygnięcie nastąpiło 10 czerwca / Informacje o nagrodach wraz z zdjęciami prac plastycznych zostały umieszczone na Facebooku OIPN w Białymstoku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Uroczystości upamiętniające ofiary masowych egzekucji podczas okupacji niemieckiej / 21 czerwca w Grabówce zostały złożone kwiaty i wygłoszona prelekcja o egzekucjach w więzieniu w Białymstoku w latach 1941–1944. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

75. rocznica obławy augustowskiej / Przygotowanie publikacji *Obława Augustowska lipiec 1945 r. 75. Rocznica* pod redakcją W. Tyszuka. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

100. rocznica utworzenia Armii Ochotniczej / Tablica Armii Ochotniczej / 18 lipca we współpracy z Podlaskim Oddziałem Straży Granicznej zorganizowano uroczystość odsłonięcia tablicy poświęconej Armii Ochotniczej walczącej z bolszewikami w 1920 r. Tablicę umieszczono na terenie Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej w Białymstoku. Z inicjatywy prezesa IPN dr. Jarosława Szarka tego dnia w całej Polsce zostały upamiętnione miejsca związane z Armią Ochotniczą. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy białostockiej / 19 sierpnia delegacja pracowników IPN zapaliła znicze na ponad 500 grobach żołnierzy Wojska Polskiego na Cmentarzu Wojskowym w Białymstoku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica bitwy niemeńskiej / We współpracy z Urzędem Miasta w Sokółce, Stowarzyszeniem Historycznym im. Bohaterów Ziemi Sokólskiej w Sokółce zorganizowano uroczystości rocznicowe, podczas których zostały zaprezentowane dwie wystawy „Wojna polsko-bolszewicka. Kierunek północno-wschodni" i „Będzie wielka albo nie będzie jej wcale… Walka o granice II RP 1918–1921", zaprezentowano również materiały edukacyjne. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Uroczystości upamiętniające cywilnych obywateli Rzeczypospolitej – ofiary niemieckiego i sowieckiego totalitaryzmu podczas II wojny światowej / Pracownicy IPN w Białymstoku wygłosili prelekcje dotyczące zbrodni niemieckich w Lesie Bacieczkowskim w 1943 r. oraz obławy augustowskiej z lipca 1945 r. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

75. rocznica powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / 2 sierpnia delegacja pracowników IPN złożyła kwiaty pod pomnikiem AK w Białymstoku / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

77. rocznica wybuchu powstania w getcie białostockim / 16 sierpnia delegacja pracowników IPN złożyła kwiaty w miejscach upamiętniających ludność żydowską w Białymstoku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

75. rocznica bitwy w Miodusach Pokrzywnych / 18 sierpnia odbył się wykład o bitwie w Miodusach Pokrzywnych i złożenie kwiatów na cmentarzu w Perlejewie. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i WSdsPiI.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Prezentacja wystaw „Tu rodziła się Solidarność" i „Karnawał białostockiej Solidarności w obiektywie Mirosława Bujanowskiego" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

40. rocznica powstania „Solidarności" / 29 sierpnia w Białymstoku pracownicy IPN zaprezentowali materiały edukacyjne *kluczdohistorii.* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

74. rocznica śmierci Danuty Siedzikówny „Inki" / 23 sierpnia delegacja pracowników IPN złożyła kwiaty pod pomnikiem Inki w Gruszkach i Narewce oraz na mogiłach babci sanitariuszki – Anieli Siedzik i ppor. Stanisława Wołoncieja „Konusa"– dowódcy pierwszego oddziału AK-WiN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

73. urodziny ks. Jerzego Popiełuszki / Udział w uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej na symbolicznym grobie ks. Popiełuszki i Suchowolca zorganizowanych przez Klub Więzionych i Internowanych oraz władze samorządowe gm. Sokoły w Sokołach 30 sierpnia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

73. urodziny ks. Jerzego Popiełuszki / 13 września w Suchowoli pracownicy IPN wzięli udział w uroczystościach rocznicowych, w ramach których odbyła się również gala finałowa ogólnopolskiego konkursu wokalno-poetyckiego „Piosenką zło zwyciężaj" im. bł. księdza Jerzego Popiełuszki współorganizowana przez Fundację im. ks. Jerzego Popiełuszki „Dobro" oraz burmistrza Suchowoli. Uczestnicy konkursu przygotowują utwory związane z postacią błogosławionego ks. Popiełuszki lub/i ważnymi wydarzeniami i osobami, których działalność była związana z dążeniami wolnościowymi z okresu PRL. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

74. rocznica śmierci ppłk. Aleksandra Rybnika „Jerzego", „Dzikiego" / 11 września delegacja pracowników IPN złożyła kwiaty pod tablicą upamiętniającą pułkownika, znajdującą się na ścianie zewnętrznej Kina Ton w Białymstoku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

43. rocznica śmierci Tadeusza Katelbacha / 9 listopada opracowano infografikę, która została opublikowana na profilu Facebook oddziału. Ponadto przygotowano spersonalizowane foldery okolicznościowe, które zawierały karty i znaczki pocztowe z jego wizerunkiem. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

102. rocznica odzyskania niepodległości / Delegacja IPN złożyła kwiaty pod pomnikiem Józefa Piłsudskiego oraz Żołnierzy Polskich na Cmentarzu Wojskowym. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / W ramach obchodów przygotowano serię okolicznościowych miniinfografik poświęconych stanowi wojennemu (nielegalność wprowadzenia, ofiary w regionie, miejsca związane z tematem: wówczas–dziś). Ponadto, przeprowadzono akcję zapalania zniczy na grobach ofiar stanu wojennego oraz opozycjonistów w regionie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Olsztyn

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz / 14 czerwca złożono kwiaty pod pomnikiem ofiar obozu Soldau w Działdowie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

100. rocznica plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu / 11 lipca zorganizowano w Urzędzie Wojewódzkim w Olsztynie pokaz wystawy IPN o plebiscycie na Warmii i Mazurach oraz sesję naukową historyków IPN. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

40. rocznica powstania „Solidarności” / 24 lipca pracownicy IPN złożyli kwiaty pod pomnikiem na Placu Solidarności w Olsztynie, 31 sierpnia promocja 3 tomu *Encyklopedia Solidarności* w Urzędzie Wojewódzkim / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / 1 sierpnia pracownicy IPN złożyli kwiaty pod pomnikiem Powstańców w Olsztynie / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

100. rocznica bitwy warszawskiej / 15 sierpnia odbyła się informacyjna „akcja ulotkowa” w Olsztynie przeprowadzona przez pracowników IPN. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / 1 września pracownicy IPN złożyli kwiaty pod pomnikiem AK w Olsztynie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

75. rocznica powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / 2 września pracownicy IPN złożyli kwiaty pod pomnikiem AK w Olsztynie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Dzień Sybiraka / 13 września pracownicy IPN złożyli kwiaty pod Pomnikiem Pamięci Zesłańców Syberyjskich w Olsztynie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

81. rocznica napaści ZSRS na Polskę / 17 września pracownicy IPN złożyli kwiaty pod pomnikiem na skwerze gen. „Nila” w Olsztynie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

64. rocznica upamiętniająca manifestacje poparcia i solidarności z Węgrami w 1956 r. / Pracownicy IPN złożyli kwiaty pod tablicą na gmachu Starostwa Powiatowego w Olsztynie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

102. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości / 11 listopada pracownicy IPN złożyli kwiaty pod pomnikiem Orła Białego w Olsztynie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / 13 grudnia pracownicy Delegatury Olsztyn złożyli kwiaty pod Pomnikiem Wolności Ojczyzny na Placu „Solidarności” w Olsztynie, oddając tym samym symboliczny hołd ofiarom stanu wojennego. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Oddział IPN Gdańsk

100. rocznica plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu / Współpraca z Urzędem Gminy Lubawa. Obchodom rocznicy z kulminacją 10 lipca towarzyszyła prezentacja wystawy „Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Powiśla, Warmii i Mazur” – zaktualizowanej wersji wystawy przygotowanej przez Delegaturę IPN w Olsztynie – oraz osłonięcie tablicy w brązie poświęconej mieszkańcom Warmii i Mazur oraz Ziemi Lubawskiej, którzy 11 lipca 1920 r. opowiedzieli się za przyłączeniem do Polski. Uroczystego odsłonięcia dokonał prezes IPN oraz wójt gminy Lubawa. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OBUWiM.

100. rocznica zaślubin Polski z morzem / Współpraca z Urzędem Miasta Puck:

– 9 lutego w farze, w Pucku odbył się koncert patriotyczny „Wiwat Niepodległa”; od 8 do 27 lutego w trzech lokalizacjach w Pucku eksponowano pięć wystaw plenerowych IPN: „…Będzie wielka albo nie będzie jej wcale. Walka o granice Polski w latach 1918–1921”, „Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (…) z wolnym dostępem do morza. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920”, „Ojcowie Niepodległości”, „Powstanie Wielkopolskie 1918–1919”, „Z dala od bursztynowego brzegu… w 100. rocznicę utworzenia Flotylli Pińskiej 1919–2019”. Od 11 do 14 lutego organizowano zajęcia edukacyjne dla ok. 500 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– 10 lutego na Starym Rynku 16 w Pucku tablicę pamięci lokalnego działacza niepodległościowego Antoniego Miotka odsłonił prezydent RP wraz z prezesem IPN i burmistrzem Pucka. Tablica została wykonana w brązie przez cenionego toruńskiego artystę rzeźbiarza Macieja Jagodzińskiego-Jagenmeer. Antoni Miotk był współorganizatorem uroczystości zaślubin Polski z Bałtykiem w 1920 r., członkiem puckich władz miejskich, polskim działaczem niepodległościowym, społecznym i kulturalnym. /Jednostki odpowiedzialne OBUWiM i BPiKS.

– 10 lutego został zaprezentowany symboliczny słupek zaślubinowy – pamiątka objęcia Wybrzeża Bałtyku przez Wojsko Polskie pod wodzą gen. Hallera. Słupek z biegiem lat i przy okazji kolejnych remontów zatracił swój pierwotny wygląd. OIPN Gdańsk odtworzył oryginalny dębowy

słupek z 1920 r. Rzeźbienia wykonał lokalny artysta rzeźbiarz w drewnie Piotr Golla. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– 10 lutego została zaprezentowana tablica edukacyjna, umieszczona 210 m od rzeczywistego miejsca zaślubin z 1920 r. (obecnie jest to najbliższe dostępne miejsce) – przygotowana w pionie upamiętniania w Gdańsku merytorycznie, w wersji językowej polskiej i na odwrocie angielskiej. Zawiera ona, poza treścią merytoryczną, oryginalne zdjęcia z uroczystości oraz malarskie przedstawienia zaślubin pędzla Wojciecha Kossaka i Juliana Fałata / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 27 lutego obchody rozpoczęły się wykładem „Kochaj Polskę i miej Jej dobro na uwadze zawsze. Życie płk. Łukasza Cieplińskiego" w siedzibie gdańskiego IPN, a 1 marca odbył się apel pamięci i złożenie kwiatów na grobach Danuty Siedzikówny „Inki" i Feliksa Selmanowicza „Zagończyka". Uroczystości współorganizowano z Muzeum II Wojny Światowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / We współpracy z Zespołem Szkół Chłodniczych i Elektronicznych w Gdyni 29 kwietnia OIPN planował odsłonięcie kamiennej tablicy poświęconej nauczycielce Marii Odyniec, skazanej w czasach stalinowskich przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku na pięć lat więzienia za głoszenie uczniom prawdy o walce AK i o Katyniu. Oprócz tablicy OBUWiM przygotował planszę informacyjną o Marii Odyniec. Z powodu zagrożenia epidemiologicznego uroczystość została przełożona. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / Ze względu na epidemię obchody zostały przeniesione do Internetu: opublikowano wersje elektroniczne nowych publikacji edukacyjnych Oddziału: *Śpij kolego w ciemnym grobie, niech się Polska przyśni Tobie. O zbrodni katyńskiej. Materiał edukacyjny* oraz *Ocalić od zapomnienia… Sylwetki polskich jeńców wojennych obozów w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku zamordowanych przez NKWD wiosną 1940 roku, upamiętnionych w Kadynach koło Elbląga w 80. rocznicę Zbrodni Katyńskiej*. Ponadto w ramach edukacji online opublikowano e-prelekcję „Zbrodnia Katyńska" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / Ze względu na epidemię obchody zostały przeniesione do Internetu: opublikowano w j. polskim i angielskim ulotkę „Protest", będącą reprintem odezwy wydanej przez Zofię Kossak-Szczucką w 1942 r. Ponadto w ramach edukacji online opublikowano e-prelekcję „Szoa – zagłada Żydów w czasie II wojny światowej" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

75. rocznica zakończenia II wojny światowej / 8 maja przed siedzibą OIPN w Gdańsku zorganizowano briefing prasowy połączony z premierą nowej wystawy „Domy płoną, kobiety krzyczą, zabawili się do woli. Armia Czerwona w województwie gdańskim w 1945 roku" / Jednostki odpowiedzialne OBEN i asystent prasowy.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady / 14 czerwca przedstawiciele Oddziału uczcili pamięć ofiar zbrodniczego niemieckiego nazistowskiego systemu pod Pomnikiem Walki i Męczeństwa na terenie Muzeum Stutthof w Sztutowie oraz na Cmentarzu Ofiar Hitleryzmu na gdańskiej Zaspie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

77. rocznica zbrodni wołyńskiej / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa / 10 lipca w Bibliotece Międzyuczelnianej w Stalowej Woli odbył się pokaz filmu dokumentalnego IPN Gdańsk *Zmarłych pogrzebać*. 11 lipca ukazało się multimedialne wydawnictwo edukacyjne na płytach DVD pod nazwą: „Zmarłych pogrzebać. Wołyń 1943 w relacjach świadków". Materiał oprócz filmu zawiera książeczkę z tekstem wprowadzającym oraz dodatkowe materiały, takie jak fragmenty notacji, dokumenty i zdjęcia. Również 11 lipca delegacja IPN Gdańsk wraz przedstawicielem wojewody pomorskiego złożyła kwiaty pod gdańskim pomnikiem Pamięci Ofiar Eksterminacji Ludności Polskiej na Wołyniu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

83. rocznica ludobójstwa Polaków w ZSRS w latach 1937–1938 / Udział delegacji IPN w oficjalnych uroczystościach, 11 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica II powstania śląskiego / 6 sierpnia / Prezentacja wystawy plenerowej „Powstania śląskie 1919–1921" przed siedzibą IPN w Gdańsku / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica powstania Armii Ochotniczej / We współpracy z urzędem Gminy Zblewo zorganizowano 23 sierpnia uroczystości odsłonięcia epitafium ks. dr. Konstantyna Kreffta, zaangażowanego w tworzenie Armii Ochotniczej na Pomorzu podczas wojny polsko-bolszewickiej latem 1920 / Uroczystość odbyła się w kościele pw. św. Michała Archanioła w Zblewie. Epitafium, zrealizowane przez OBUWiM w Gdańsku, dłuta prof. Wawrzyńca Sampa, jest poświęcone ks. dr. Konstantynowi Krefftowi (1867–1940), proboszczowi w Zblewie (1904–1927). Po uroczystej mszy świętej, którą poprowadził ks. Zenon Górecki, miały miejsce okolicznościowe wystąpienia. Jako pierwszy głos zabrał wójt gminy, a następnie wicedyrektor Muzeum II Wojny Światowej. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele samorządu, m.in. przewodniczący Sejmiku Województwa Pomorskiego, starosta starogardzki, przedstawiciel Komitetu Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa, a także delegacja Instytutu Pamięci Narodowej, na czele z dyrektorem Oddziału w Gdańsku. Gościem honorowym była Maria Krefft, krewna księdza Kreffta. W czasie uroczystości uczestnicy mogli zapoznać się z folderem przybliżającym jego postać. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Prezentacja wystawy plenerowej „Wojna polsko-bolszewicka na Kujawach i Pomorzu. Za Termopile starczą Wam piersi własne…" pod pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego w Gdańsku / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Odsłonięcie pomnika Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych / 14 sierpnia w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu w Toruniu odbyła się zorganizowana we współpracy z Urzędem Miasta Torunia oraz Towarzystwem Miłośników Torunia uroczystość odsłonięcia pomnika Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych poprzedzona prezentacją historii pomnika. Pomnik był współfinansowany przez IPN. Inicjatorem odbudowy było Towarzystwo Miłośników Torunia, Komitet Honorowy Odbudowy Pomnika Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych. W uroczystościach uczestniczyła delegacja IPN na czele z prezesem IPN. / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM i BPiKS.

40. rocznica porozumień sierpniowych i powstania NSZZ „Solidarność" / Otwarcie i prezentacja wystawy plenerowej „Tu rodziła się Solidarność" w Gdańsku i Gdyni / 14 sierpnia prezes IPN otworzył gdyńską i gdańską edycję ogólnopolskiej wystawy „Tu rodziła się Solidarność". W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele władz samorządowych, instytucji zajmujących się historią „Solidarności", kombatanci i przedstawiciele opozycji antykomunistycznej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

74. rocznica śmierci polskich bohaterów: Danuty Siedzikówny „Inki" oraz Feliksa Selmanowicza „Zagończyka" (28 sierpnia) / Obchody złożone z kilku elementów: edukacyjny spacer historyczny „Śladami Danuty Siedzikówny Inki po Gdańsku" z oprowadzaniem przez edukatora IPN; równolegle każdy chętny mógł samodzielnie podążać śladami „Inki" w Gdańsku za pomocą aplikacji Action Track. Obchody zakończyły się krótkim spotkaniem i złożeniem kwiatów na grobach Danuty Siedzikówny „Inki" i Feliksa Selmanowicza „Zagończyka". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznica agresji sowieckiej na Polskę / Udział delegacji IPN w oficjalnych uroczystościach / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu / IV Historyczny Rajd Rowerowy IPN Gdańsk: „Śladami plebiscytu na Powiślu w 1920 roku" (19 września) oraz gra terenowa „Śladami plebiscytu 1920 r. w Kwidzynie i okolicach" (23 września) / Wydarzenia odbyły się w Kwidzynie i okolicy (tzw. Mała Polska/Rzeczpospolita Janowska). Miały na celu popularyzację wiedzy o plebiscycie z 1920 r. oraz oddanie hołdu Polakom walczącym o polskość Powiśla. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / We współpracy ze Stowarzyszeniem Miłośników Pieśni Patriotycznej w Gdańsku i Folwarkiem Kadyny odbyło się 21 września uroczyste odsłonięcie obelisku poświęconego 80 ofiarom zbrodni katyńskiej na terenie klasztoru Braci Mniejszych Franciszkanów w Kadynach nad Zalewem Wiślanym. Duży, granitowy obelisk z inskrypcją i 80 nazwiskami

pomordowanych bohaterów ufundowało OBUWiM w Gdańsku. W ramach przygotowań do tego wydarzenia wiosną br. wzdłuż szlaku rowerowego GreenVelo w Kadynach posadzonych zostało 80 dębów upamiętniających zamordowanych żołnierzy, funkcjonariuszy policji, straży granicznej i służby więziennej, którzy nie polegli, lecz zostali bestialsko zamordowani strzałem w tył głowy. Wydarzenia odbyły się w ramach akcji „Katyń… ocalić od zapomnienia" pod patronatem prezydenta RP. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OBUWiM.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / Dęby Pamięci / We współpracy z Placówką Straży Granicznej w Grzechotkach odbyły się uroczystości posadzenia Dębów Pamięci poświęconych żołnierzom 1. Pułku Kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza / Dęby posadzone zostały na terenie drogowego przejścia granicznego w Grzechotkach 22 września / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego i Szarych Szeregów / 25 września / Udział delegacji IPN w oficjalnych uroczystościach / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Duchownych Niezłomnych / Gra miejska w aplikacji Action Track „Śladami Błogosławionych Męczenników Gdańskich"/ 16–19 października każdy chętny mógł wziąć udział w grze miejskiej przygotowanej na aplikację Action Track i przejść śladami duchownych niezłomnych związanych z Pomorzem. Dla graczy z najlepszymi wynikami przygotowano nagrody – koszulki patriotyczne z podobiznami Błogosławionych Męczenników Gdańskich / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowe Święto Niepodległości / Materiały edukacyjne online / Przygotowanie oraz publikacja w Internecie materiałów edukacyjnych i narzędzi do indywidualnego świętowania i poznawania bohaterów niepodległości Polski: prelekcja online „Polskie symbole narodowe" w polsko-angielskiej wersji językowej; zachęcenie do wirtualnego spaceru po trójmiejskich miejscach upamiętniających ludzi i wydarzenia związane z odzyskiwaniem przez Polskę niepodległości oraz powrotem Pomorza do Polski w roku 1920 za pomocą specjalnie na tę okazję przygotowanej i łatwej w obsłudze mapy online „11.11.1918 – miejsca pamięci" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowe Święto Niepodległości / Prezentacja przed siedzibą IPN w Gdańsku wystaw plenerowych „Ojcowie Niepodległości" oraz „Polskie symbole narodowe" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowe Święto Niepodległości / We współpracy z Fundacją Promocji Solidarności przygotowano nagranie z oprowadzaniem po wystawie „Ojcowie Niepodległości" w wersji wirtualnej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowe Święto Niepodległości / W związku z obchodami wspólnie z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Pruszczu Gdańskim przeprowadzono akcję „Kwiaty pod pomnikami" / Przyozdobienie kwiatami pomnika Józefa Piłsudskiego, pomnika Pamięci Ofiar Eksterminacji Ludności Polskiej na Wołyniu oraz pomnika Poległych Stoczniowców 1970 w Gdańsku / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Działania edukacyjne / Prezentacja przed siedzibą OIPN wystawy elementarnej „Stan wojenny 1981–1983"; promowanie akcji społecznej IPN „Zapal Światło Wolności" dzięki emisji spotu promocyjnego; quiz wiedzy o Grudniu 1970 w aplikacji Kahoot / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

50. rocznica Grudnia '70 / 17 grudnia / Prezentacja wystaw plenerowych: „Powstanie grudniowe 1970 roku" w Gdańsku, Gdyni i Elblągu; „Grudzień 1970 w Elblągu w dokumencie archiwalnym" w Elblągu; „Bunt robotników. Grudzień '70 – luty '71" w Gdańsku / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

50. rocznica Grudnia '70 / Materiały edukacyjne online / Przygotowanie i publikacja materiałów edukacyjnych dostępnych online: prelekcja online (5 odcinków) pt. „Krwawy tydzień na Wybrzeżu Gdańskim" zawierająca kalendarium; krótkie filmiki edukacyjne: „Grudzień 1970. Robotnicza rewolta na Wybrzeżu" oraz „Nazywam się Janek Wiśniewski"; quiz wiedzy o Grudniu 1970 w aplikacji Kahoot; spacery i gry miejskie w Gdańsku, Gdyni i Elblągu poświęcone tematyce Grudnia '70 w konwencji online przez aplikację Action Track / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

50. rocznica Grudnia ’70 / We współpracy z Fundacją Promocji Solidarności przygotowano plakaty promocyjne oraz gazetę – jednodniówkę dotyczącą rewolty grudniowej na Wybrzeżu w 1970, kolportowaną na ulicach Trójmiasta / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

50. rocznica Grudnia ’70 / 17 grudnia / Tablica upamiętniająca ofiary zbrodni komunistycznej Grudnia ’70 / Odsłonięcie tablicy pamiątkowej IPN na budynku SKM w Gdyni Wzgórzu Św. Maksymiliana, poświęconej młodym ofiarom zastrzelonym przez milicję i wojsko w okolicach przystanku SKM (pamięci: Apolinarego Formeli l. 20, Stanisława Lewandowskiego l. 26, Jerzego Skonieczki l. 15, Zbigniewa Wycichowskiego l. 20, Waldemara Zajczonki l. 20, Janusza Żebrowskiego l. 17), złożenie kwiatów i zapalenie zniczy na grobach ofiar Grudnia’70 na cmentarzach. Kolportaż broszury OBUWiM Gdańsk: *Grudzień 1970 na Wybrzeżu Gdańskim. Pamięci ofiar zbrodni komunistycznej*, zawierającej krótki rys historyczny oraz informacje o miejscu spoczynku ofiar Grudnia ’70 / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

102. rocznica pobytu Ignacego Jana Paderewskiego w Gdańsku / 23 grudnia / Prezentacja wystawy „Ojcowie Niepodległości” w Gdańsku / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Bydgoszcz

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / W ramach współpracy ze Szkołą Podstawową nr 1 im. Króla Władysława Jagiełły w Szubinie i Muzeum Ziemi Szubińskiej im. Zenona Erdmanna w Szubinie odbyła się prelekcja dotyczące istoty działalności żołnierzy wyklętych w Wielkopolsce pt. „Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych” oraz „Poszukiwanie i identyfikacja bohaterów polskiego podziemia niepodległościowego” / Jednostki odpowiedzialne WSdsPiI Oddział Gdańsk oraz Delegatura Bydgoszcz.

Narodowe Święto Niepodległości / Konkurs online przy współpracy z Urzędem Wojewódzkim nt. odzyskania niepodległości, promocja materiałów edukacyjnych IPN: albumu *„Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (...) z wolnym dostępem do morza”. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920*, tablice edukacyjne i gra dydaktyczna *Dwie drogi – jedna niepodległa* / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

153. rocznica urodzin Józefa Piłsudskiego / Akcja promująca grę dydaktyczną *Dwie drogi – jedna niepodległa*” (wysyłka gry do 700 szkół) / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Oddział IPN Katowice

75. rocznica wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau / 4 lutego / Wernisaż wystawy prac laureatów XXII Międzynarodowego Konkursu Plastycznego „Ludzie ludziom zgotowali ten los” im. Augusta Kowalczyka / Konkurs został zorganizowany we współpracy z Młodzieżowym Domem Kultury nr 1 im. Artystów Rodu Kossaków oraz Towarzystwem Opieki nad Oświęcimiem. W trakcie spotkania zostały wygłoszone wykłady dotyczące i Marszów Śmierci. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Międzynarodowy Dzień Przewodników Turystycznych / Sesja „Częstochowa znana i nieznana” /. Podczas sesji zorganizowanej 18 lutego we współpracy z Muzeum Częstochowskim wygłoszono wykład pt. „Działania bojowe 7. Dywizji Piechoty we wrześniu 1939 roku”. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica powołania Wojciecha Korfantego na komisarza plebiscytowego na Górnym Śląsku / w ramach organizowanych we współpracy z Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach, Muzeum Górnośląskim w Bytomiu, Urzędem Miasta w Bytomiu 20 lutego uroczystych obchodów zaplanowano spacery z przewodnikiem śladami Korfantego, obsługiwane merytorycznie przez pracowników OBEN / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Zapomniane ogniwo – II edycja akcji upamiętniania młodzieżowych organizacji konspiracyjnych. / 28 lutego odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej członków Podziemnej Organizacji Harcerstwa Polskiego. W trakcie uroczystości wysłuchano wykładu naczelnika OBUWiM

w Katowicach oraz zaprezentowano wystawę „Zapomniane ogniwo. Konspiracyjne organizacje młodzieżowe na ziemiach polskich w latach 1944/1945–1956". Uroczystości zorganizowano we współpracy z Szkołą Podstawową nr 13 w Chorzowie / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Uroczyste obchody połączone z odsłonięciem tablicy upamiętniającej ppor. Zdzisława Badochę „Żelaznego" zorganizowane 1 marca w Bazylice pw. Najświętszej Marii Panny Anielskiej w Dąbrowie Górniczej. W ramach współpracy ze Stowarzyszenie Historycznym im. V Wileńskiej Brygady AK w Sopocie oraz Parafią pw. NMP Anielskiej w Dąbrowie Górniczej. Zaprezentowano wystawę przygotowaną przez OIPN w Gdańsku „Nie jesteśmy żadną bandą. My jesteśmy z miast i wiosek polskich. 5. Wileńska Brygada na Pomorzu" oraz rozdano wydaną przez OBEN Katowice broszurę edukacyjną poświęconą ppor. Zdzisławowi Badosze „Żelaznemu". / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OAIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Wojewódzkie obchody, które odbyły się 2 marca, rozpoczęto od koncertu pt. „Żołnierzom Wyklętym cześć" w wykonaniu pedagogów i uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej im. M. Karłowicza w Katowicach. Następnie została odprawiona msza św. w intencji poległych i pomordowanych żołnierzy wyklętych, której przewodniczył bp Grzegorz Olszowski. Po mszy przed kościołem odśpiewano hymn państwowy, po którym odczytano wojskowy Apel Pamięci. Uroczystość uświetniła kompania honorowa 34. Śląskiego Dywizjonu Rakietowego Obrony Powietrznej w Bytomiu. Na zakończenie delegacje złożyły kwiaty i wieńce w kaplicy „Golgota Polska". Uroczystości zorganizowano we współpracy z parafią Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Katowicach. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Podczas uroczystych obchodów 2 marca zaprezentowano wystawę „Niezłomna, wyklęta, przywrócona pamięci. Danuta Siedzikówna »Inka« 1928–1946" oraz wygłoszono wykład dotyczący historii, organizacji i taktyki działania zgrupowania „Błyskawica" mjr. Kurasia „Ognia" oraz oddziału „Wiarusy" w Gorcach. Obchody zorganizowano we współpracy z Jednostką Wojskową 4115 – Klub 6. Brygady Powietrzno-Desantowej / Jednostka odpowiedzialne OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Obchody zorganizowane 5 marca przy współpracy z UM w Tarnowskich Górach i Muzeum w Tarnowskich Górach. Wygłoszono wykład dla uczniów szkół średnich w Tarnowskich Górach „Danuta Siedzikówna »Inka«". Życiorys pisany patriotyzmem". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / W budynku Szkoły Podstawowej nr 8 tablicą pamiątkową 24 marca upamiętniono rodzinę Kobylców z Michałkowic (obecnie Siemianowic Śląskich-Bytkowa), która od jesieni 1943 do stycznia 1944 r. z narażeniem życia w swoim domu ukrywała ok. 70 osób narodowości żydowskiej. Szkoła Podstawowa nr 8 jest oddalona ok. 400 metrów od budynku, w którym mieszkali. Uroczyste odsłonięcie tablicy zorganizowano wspólnie z Zespołem Szkół Sportowych w Siemianowicach Śląskich. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica II powstania śląskiego / 29 maja / Konferencja online „Mężnym i solidarnym postępowaniem złamaliście terror niemiecki na Śląsku". Rozważania w 100. rocznicę II powstania śląskiego na temat stulecia II powstania śląskiego / Wygłoszono referaty: „1920 rok na Górnym Śląsku – wokół wystawy katowickiego IPN", „Drugie powstanie śląskie – infografika IPN", „Polska akcja pomocowa dla Górnego Śląska 1919–1921" oraz dotyczący wystawy elementarnej „Powstania śląskie 1919–1921". Konferencja online jest wynikiem współpracy z WOM Bielsko-Biała. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica wybuchu II powstania śląskiego / 6 sierpnia / Konferencja prasowa na temat obchodów 100. rocznicy wybuchu II powstania śląskiego / Wydarzenie zorganizowane 6 sierpnia w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach im. Henryka Sławika w Katowicach. W konferencji wzięli udział: dyrektor OIPN, dyrektor Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, naczelnik OBUWiM, pracownik OBEN. W czasie konferencji omówiono projekty realizowane

przez OIPN, upamiętniające rocznice powstań śląskich oraz zaprezentowano dodatek prasowy na temat II powstania i okolicznościowy proporczyk – miniaturę sztandaru „Tobie Polsko". Dyrektor Muzeum Śląska Opolskiego oraz przedstawiciel Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach omówili działania swoich instytucji. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Katowice.

Święto 27. Pułku Piechoty / Prezentacja wirtualnej wystawy „7. Dywizja Piechoty. Zapomniani bohaterowie 1939" / 15 czerwca z okazji święta pułkowego, którego oficjalne obchody zostały w tym roku odwołane, miała miejsce premiera wirtualnej wystawy. Stanowi ona elektroniczną wersję wystawy prezentowanej wcześniej w Muzeum Częstochowskim i jest dostępna online na stronie muzeum. Obie wersje wystawy powstały we współpracy z Muzeum Częstochowskim / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / 21 czerwca w kościele pw. św. Jana i Pawła Męczenników w Katowicach została uroczyście odsłonięta tablica upamiętniająca śląskich policjantów II Rzeczypospolitej Polskiej z Katowic-Dębu, ofiary zbrodni katyńskiej. Upamiętnienie powstało z inicjatywy Zarządu Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Rodzina Policyjna 1939 r. w Katowicach, którą wsparły parafia w Katowicach-Dębie oraz OIPN w Katowicach. Uroczystości zorganizowane we współpracy z parafią pw. św. Jana i Pawła Męczenników w Katowicach. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica utworzenia Armii Ochotniczej / W Sosnowcu, przy ul. Warszawskiej 6, 18 lipca została odsłonięta tablica upamiętniająca udział czterech tysięcy ochotników z powiatu będzińskiego w szeregach Armii Ochotniczej 1920 r. Koordynatorem naboru ochotników w Sosnowcu był lokalny Obywatelski Komitet Obrony Państwa oraz Magistrat Sosnowca z siedzibą w ówczesnej siedzibie Magistratu przy ul. Warszawskiej / Uroczystość została zorganizowana we współpracy z Urzędem Miasta Sosnowiec. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Wystawa „Tu rodziła się Solidarność"/ Przedstawia historię ogólnopolskich, masowych strajków z lipca, sierpnia i września 1980 r. w skali ogólnopolskiej i lokalnej. Ekspozycja przygotowana przez OBEN była prezentowana w Dąbrowie Górniczej (29 lipca – 11 sierpnia), jej część lokalna opisywała wydarzenia z Dąbrowy Górniczej, które doprowadziły do zawarcia porozumienia katowickiego, oraz w Jastrzębiu Zdroju (13–25 sierpnia) z częścią lokalną opisującą wydarzenia z Jastrzębiu Zdroju, które doprowadziły do zawarcia porozumienia jastrzębskiego. Prezentacja wystawy była częścią cyklu „Biało-czerwony szlak: Tu rodziła się Solidarność". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Reprezentowanie IPN na uroczystych obchodach rocznicowych / Zorganizowane przez częstochowskie struktury PiS, Stowarzyszenie Więzionych, Internowanych i Represjonowanych „WIR", Stowarzyszenie „Solidarność i Niezawisłość, Solidarność Częstochowską, Centralną Szkołę Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie, Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie, Komendę Miejskiej Policji 14 sierpnia uroczyste obchody rocznicowe zainicjowała uroczysta msza św. w kościele pw. św. Jakuba, po której przemaszerowano na pl. Biegańskiego, gdzie przed pomnikiem Marszałka Józefa Piłsudskiego odśpiewano hymn Polski, oraz wysłuchano krótkiej prelekcji przygotowanej przez pracownika OBEN zawierającej krótki rys historyczny bitwy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznica bitwy pod Janowem / Uroczystości rocznicowe zorganizowane wspólnie z Muzeum Regionalnym im. Krasińskiego w Złotym Potoku odbyły się 3 września i zostały zainaugurowane uroczystą mszą św., po której zaproszeni goście przemaszerowali pod pomnik upamiętniający żołnierzy 7. Dywizji Piechoty. Tam nastąpiło uroczyste przekazanie zabytków do muzealnych zbiorów przez Częstochowską Grupę Perun oraz Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa. Uroczystości zakończył apel poległych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

80. rocznica zbrodni katyńskiej oraz 30 lat działalności Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna 1939 r." w Katowicach / Uroczystości odbyły się 11 września w Katowicach. Rozpoczęła je uroczysta msza św. w Archikatedrze Chrystusa Króla w Katowicach, a następnie uczestnicy udali się pod Grób Policjanta Polskiego. Organizatorami wydarzenia byli: Ogólnopolskie Stowa-

rzyszenie „Rodzina Policyjna 1939 r.”, Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach, katowicki Oddział NBP oraz OIPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

30. rocznica śmierci śp. Józefy Kantor, harcerki, nauczycielki i byłej więźniarki FKL Ravensbrück / 25 września w Katowicach-Szopienicach zorganizowano dzień pamięci o śp. Józefie „Ziucie” Kantor, byłej więźniarce FKL Ravensbrück. Uroczystości rozpoczęły się mszą świętą w kościele parafialnym pw. Jadwigi Śląskiej, w którym znajduje się tablica pamiątkowa poświęcona śp. Józefie Kantor, ufundowana w 1995 r. przez harcerki z Murów oraz społeczność Szopienic. Złożono kwiaty na jej grobie na cmentarzu w Katowicach-Szopienicach, po czym odbyło się spotkanie z uczniami, nauczycielami, rodziną i przyjaciółmi śp. Józefy Kantor. Uroczystości zorganizowano wspólnie z SP 42 im. Józefy Kantorówny w Katowicach-Szopienicach, Stowarzyszeniem Rodzina Więźniarek Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

102. rocznica odzyskania niepodległości / W ramach obchodów rocznicy zorganizowanych wspólnie z Muzeum Miejskim w Siemianowicach Śląskich wygłoszono wykład pt. „Listopad 1920 roku na Górnym Śląsku”, umieszczony na kanale You Tube Muzeum Miejskiego w Siemianowicach Śląskich. W wystąpieniu poruszono takie kwestie, jak historia Święta Niepodległości w okresie międzywojennym oraz krótko omówiono najważniejsze wydarzenia roku 1920 na Górnym Śląsku, w szczególności wkroczenie wojska sojuszniczych na teren plebiscytowy, działalność Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej, Polskiego Komisariatu Plebiscytowego oraz przyczyny wybuchu II powstania śląskiego, a także przedstawiono charakterystykę kampanii plebiscytowej intensywnie prowadzonej jesienią 1920 r. Wykład uzupełniono o materiały archiwalne ze zbiorów bibliotek i Narodowego Archiwum Cyfrowego, ilustrujące omawiane wydarzenia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica wydarzeń na Górnym Śląsku zapoczątkowanych ratyfikowaniem i wejściem w życie traktatu wersalskiego, którego art. 88 stanowił o przeprowadzeniu plebiscytu / 9–11 grudnia / Współpraca z Muzeum w Gliwicach podczas konferencji naukowej „Rok 1920 na Górnym Śląsku”. Przedstawiono referaty: „Obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja na Górnym Śląsku w 1920 r. jako manifestacja żywiołu polskiego”, „Prasa polska wobec wydarzeń na Górnym Śląsku w 1920 r.” oraz „Jesteśmy tu tylko po to, aby utrzymać porządek… Górnośląski sierpień 1920 r. w opiniach prasy francuskiej. Przyczynek do zagadnienia”. Ze względu na sytuację epidemiologiczną konferencja odbyła się online i jest dostępna na kanale YouTube Muzeum w Gliwicach oraz stronie internetowej OIPN / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBEN.

Oddział IPN Kraków

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 28 lutego organizacja wykładu Krzysztofa Pięciaka z WSPiI „Detektywistyczna historia: odnaleźć – rozpoznać – pochować” we współpracy ze Szkołą Podstawową im. św. Królowej Jadwigi w Więcławicach Starych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Towarzystwo Parku im. dra Henryka Jordana / 1 marca, msza św. w katedrze na Wawelu, przemarsz ulicami Krakowa do Parku im. dra Henryka Jordana, okolicznościowe przemówienia, złożenie kwiatów i zapalenie zniczy; współpraca organizacyjna / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, rocznica zbrodni katyńskiej / Współpraca ze Starostwem Powiatowym w Dąbrowie Tarnowskiej przy organizacji obchodów. / Opracowano zestaw pytań testowych na konkurs organizowany przez jednostkę samorządu terytorialnego dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Regionalny Ośrodek Kultury Doliny Karpia w Zatorze / W ramach wspólnych obchodów zorganizowano pokaz filmu dokumentalnego *Zapora* 2 marca w Zatorze / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

77. rocznica zbrodni niemieckiej na rodzinie Baranków w Siedliskach / We współpracy z Urzędem Gminy w Miechowie, Muzeum Ziemi Miechowskiej w Miechowie 15 marca uczczono pamięć

zamordowanej przez hitlerowców rodziny Baranków z Siedlisk i ukrywanych przez nich Żydów. W kościele św. Krzyża w Siedliskach została odprawiona msza święta, na grobie rodziny złożono kwiaty i zapalono znicze / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

60. rocznica wydarzeń w Nowej Hucie / Nowohuckie Laboratorium Dziedzictwa / 24 kwietnia realizacja wystawy stacjonarnej i elementarnej, oprowadzania kuratorskiego online po wystawie oraz miejscach pamięci / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBEN.

76. rocznica starcia żołnierzy AK z Niemcami w Łęgu / 8 maja wraz ze Stowarzyszeniem Społeczno-Kombatanckim Zrzeszenie WiN Obszar Południowy uczczono pamięć żołnierzy Zgrupowania AK „Żelbet" oraz cichociemnych, pod pomnikiem złożono kwiaty i zapalono znicze / Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

100. rocznica urodzin Karola Wojtyły / Nowy portal internetowy / 18 maja w Centrum Edukacyjnym w Krakowie został zaprezentowany nowy portal dotyczący papieża Polaka: https://wadowice1920.gosc.pl. W serwisie internetowym „W Wadowicach wszystko się zaczęło" przygotowanym we współpracy z redakcją tygodnika „Gość Niedzielny" można zobaczyć unikatowe fotografie oraz dokumenty z archiwum IPN związane z Janem Pawłem II. Z okazji rocznicy urodzin została przygotowana wirtualną paczka edukacyjna z materiałami, które mogą być przydatne w czasie okolicznościowych lekcji i obchodów rocznicowych / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, AIPN, BEN i OIPN Kraków.

75. rocznica wyzwolenia niemieckich obozów koncentracyjnych w Ravensbrück, Dachau, Sachsenhausen, Mauthausen-Gusen / Stowarzyszenie Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück, Stowarzyszenie Ne Cedat Academia, Kuria krakowska / 30 kwietnia została odprawiona msza św. w intencji Polaków, ofiar niemieckich obozów koncentracyjnych w Ravensbrück, Sachsenhausen i Dachau. W uroczystościach wzięli udział m.in. metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski, zastępca prezesa IPN Mateusz Szpytma, świadkowie historii: Wanda Półtawska, więźniarka obozu w Ravensbrück, i mjr Stanisław Szuro „Zamorski", żołnierz Armii Krajowej i II konspiracji niepodległościowej więziony w obozach hitlerowskich i komunistycznych. Uroczystości towarzyszyło złożenie kwiatów pod Dębem Wolności przed Collegium Novum. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

70. rocznica śmierci rotmistrza Witolda Pileckiego / 25 maja rozpoczął się projekt „Lekcja patriotyzmu z rtm. Witoldem Pileckim". Projekt stanowi element szeroko rozumianej edukacji patriotycznej i składa się z trzech etapów: I etap to organizacja trzech konkursów dla uczniów szkół podstawowych działających w Gminie Rzezawa oraz szkół z powiatu bocheńskiego, II etap to uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej postać rotmistrza Witolda Pileckiego w PSP w Jodłówce, III etap to organizacja biegu pamięci „I Bieg Pileckiego" w Jodłówce / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

77. rocznica zbrodni wołyńskiej / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa / 11 lipca / Fundacja „Stanica Kresowa", Małopolska Rada Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Korporacja Akademicka „Akropolia Cracoviensis" / Msza św. w kościele Karmelitów Bosych, której przewodniczył ks. prof. Józef Marecki, członek Kolegium IPN; pod pomnikiem upamiętniającym ofiary ukraińskiego ludobójstwa na cmentarzu Rakowickim po modlitwie, którą zmówił ks. Marecki, głos zabrała Józefa Bryg, ocalała z mordu dokonanego przez ukraińską dywizję SS Galizien w Palikrowach na Wołyniu, złożono kwiaty i zapalono znicze. Wśród obecnych na uroczystości byli m.in. przedstawiciele Kraków PL, Krakowskiego Oddziału Związku Sybiraków, Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość Obszar Południowy, Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Miasta Krakowa, NSZZ „Solidarność" i Stowarzyszenia Upamiętniania Ofiar Rzezi Wołyńskiej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

76. rocznica akcji specjalnej „Koppe" / 11 lipca wspólnie z prezydentem miasta, Oddziałem Stowarzyszenia Szarych Szeregów w Krakowie, Wojskiem Polskim, środowiskami harcerskimi i kombatanckimi uczczono akcję specjalną „Koppe" – próbę wykonania przez AK wyroku na niemieckim zbrodniarzu, dowódcy SS i policji w Generalnym Gubernatorstwie. Modlitwę w intencji poległych

i zmarłych żołnierzy batalionu „Parasol" i Kedywu Armii Krajowej zmówił o. Jerzy Pająk, kapelan żołnierzy AK i Związku Sybiraków. Zebrani złożyli kwiaty i zapalili znicze pod Pomnikiem Czynu Zbrojnego Polski Walczącej oraz pobliską tablicą pamiątkową. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

65. rocznica rozbicia oddziału Stanisława Perełki „Dębińskiego" ostatniego partyzanta Podhala pod Krzemieninami w Beskidzie Sądeckim / Po mszy świętej 12 lipca zebrani, wśród nich pracownik krakowskiego IPN, udali się w miejsce ostatniej walki partyzantów, gdzie znajduje się pamiątkowy obelisk. Zapalili znicze i złożyli kwiaty. Uroczystości zorganizowano we współpracy ze Stowarzyszeniem Partnerstwo dla Ziemi Sądeckiej, Nadleśnictwem Stary Sącz, Akcją Katolicką w Szczawnicy, Związkiem Podhalan Oddział Jazowsko. / Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

76. rocznica zrzutów alianckich na Dzielcu koło Słopnic / We współpracy ze Stowarzyszeniem Rekonstrukcji Historycznych „1. Pułk Strzelców Podhalańskich AK", Gminą Słopnice zorganizowano 19 lipca wyjście ścieżką historyczną 1. Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej im. kpt. Juliana Krzewickiego na zrzutowisko „Sójka 401". Przed obeliskiem upamiętniającym poległych lotników złożono wiązanki. Ponadto wiązanki kwiatów pod płytą pamiątkową na olkuskim rynku złożyli: burmistrz Miasta i Gminy Olkusz Roman Piaśnik, przewodniczący Rady Miejskiej Jan Kucharzyk oraz przedstawiciele olkuskich organizacji kombatanckich i społecznych. W imieniu IPN kwiaty złożył naczelnik OBEN. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i WSPiI.

80. rocznica krwawej środy w Olkuszu / Z powodu epidemii planowane uroczystości upamiętniające pierwszą masową akcję pacyfikacyjną w Olkuszu i na ziemi olkuskiej podczas okupacji ograniczyły się do złożenia kwiatów 31 lipca pod tablicą upamiętniającą na olkuskim rynku. Rozdano też broszurę okolicznościową. Uroczystości zorganizowano we współpracy z burmistrzem Miasta i Gminy Olkusz, organizacjami kombatanckimi. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / We współpracy z Zarządem Okręgu Małopolska Światowego Związku Żołnierzy AK zorganizowano uroczystości rocznicowe. Msza święta była sprawowana przez metropolitę krakowskiego abp. Marka Jędraszewskiego w bazylice Mariackiej w Krakowie oraz złożono kwiaty przed Grobem Nieznanego Żołnierza na pl. Matejki. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

74. rocznica rozbicia więzienia św. Michała w Krakowie / 18 sierpnia odbyła się uroczystość, podczas której złożono kwiaty i wygłoszono prelekcję historyczną do zgromadzonych osób. Uroczystość współorganizowana ze Stowarzyszenie „Odra-Niemen" Oddział Małopolski / Jednostka odpowiedzialna WSPiI.

100. rocznica Armii Ochotniczej 1920 / 15 sierpnia wspólnie z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Krakowie zorganizowano uroczystości upamiętniające żołnierzy Armii Ochotniczej gen. Józefa Hallera połączone z odsłonięciem tablicy. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / 23 sierpnia odbył się rajd rowerowy / Kilkudziesięciu uczestników pokonało trasę Proszowice – Kazimierza Wielka – Wiślica – Kazimierza Wielka – Proszowice, mierzącą 100 km, by upamiętnić 100. rocznicę zwycięstwa wojska polskiego w bitwie warszawskiej. Rajd zorganizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem Historyczno-Eksploracyjnym Bojowe Schrony Proszowice, Urzędem Miasta i Gminy Proszowice / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Organizacja uroczystości rocznicowych z Zarządem Regionu Małopolska NSZZ „Solidarność", Urzędem Wojewódzkim. W katedrze na Wawelu została odprawiona msza święta w intencji NSZZ „Solidarność", następnie uczestnicy przeszli na pl. Ojca Studzińskiego pod Krzyż Katyński. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Otwarcie wystawy „Tu rodziła się Solidarność"/ we współpracy z Urzędem Miasta Tarnowa, Urzędem Miasta Nowy Sącz zorganizowano obchody 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" w województwie małopolskim. Obchody zainaugurowano otwarciem plenerowej wystawy IPN prezentującej w ujęciu ogólnopolskim oraz regionalnym masowy bunt polskich robotników, który rozpoczął się latem 1980 r. Otwarcie wystawy odbyło się 1 lipca w Tarnowie, 21 lipca wystawę otworzono w Nowym Sączu. Współorganizatorem wydarzeń

był Zarząd Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność", byli członkowie „Solidarności" z lat 80. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OBBH.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Udział przedstawiciela IPN w obchodach zorganizowanych przez Wadowicki Oddział Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność" / W Bazylice Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Wadowicach odprawiono mszę świętą oraz złożono kwiaty pod Pomnikiem Solidarności; w uroczystościach udział wzięli też działacze „Solidarności", przedstawiciele samorządu, władz państwowych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznica agresji Niemiec na Polskę / Wspólnie z wojewodą małopolskim zorganizowano uroczystości na cmentarzu Rakowickim przed pomnikiem Armii Kraków. Uczestniczyli w niej przedstawiciele rządu, samorządu, służb mundurowych, delegacje organizacji społecznych i kombatanckich oraz przedstawiciele korpusu dyplomatycznego Niemiec i Słowacji. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznica bitwy pod Proszowicami / Rajd rowerowy / 1 września kilkudziesięciu uczestników pokonało trasę Proszowice – Puszcza Niepołomicka – Proszowice, mierzącą 81 km. Zorganizowany wspólnie z Stowarzyszeniem Historyczno-Eksploracyjnym Bojowe Schrony Proszowice, Urzędem Miasta i Gminy Proszowice / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

75. rocznica powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / Tablica upamiętniająca żołnierzy Zrzeszenie WiN / 2 września wspólnie ze Zrzeszeniem Wolność i Niezawisłość – Obszar Południowy oraz Klasztorem Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów w Krakowie uroczyście odsłonięto tablicę z brązu wraz z Krzyżem WiN zamontowaną w krużgankach klasztoru. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

73. rocznica procesu działaczy WiN i PSL / 10 września wspólnie z Muzeum Archeologicznym w Krakowie, wojewodą małopolskim, Stowarzyszeniem Społeczno-Kombatanckim, Zrzeszeniem „Wolność i Niezawisłość" Obszar Południowy zorganizowano uroczystość pod tablicą pamiątkową na ul. Senackiej w Krakowie. Uczestniczyli w niej członkowie rodzin skazanych w procesie: Jadwiga Martyna, córka działacza WiN Józefa Ostafina, oraz Wojciech Mierzwa, syn działacza PSL Stanisława Mierzwy. Kwiaty pod tablicą złożył prezes IPN, któremu towarzyszyła zastępca dyrektora OIPN Cecylia Radoń, a także wicewojewoda małopolski Zbigniew Starzec, prezes Stowarzyszenia Społeczno-Kombatanckiego Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" Obszar Południowy Małgorzata Janiec wraz z delegacją, dyrektor Muzeum Archeologicznego w Krakowie dr hab. Jacek Górski, przedstawiciele PSL i Wojska Polskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznica sowieckiej agresji na Polskę / W ramach współpracy ze Związkiem Sybiraków, wojewodą małopolskim, Małopolskim Kuratorem Oświaty, Komitetem Opieki nad Miejscami Zbrodni Komunizmu 17 września w katedrze wawelskiej metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski odprawił mszę świętą, po której na pl. o. Studzińskiego odbyła się patriotyczna uroczystość. Uczestniczyli w niej przedstawiciele rządu, samorządu, służb mundurowych, delegacje organizacji społecznych i kombatanckich. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznica agresji sowieckiej na Polskę / Udział przedstawiciela IPN w uroczystościach kościelnych oraz na cmentarzu w Rabce zorganizowanych przez grupę mieszkańców Rabki-Zdrój. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / 13 września, wspólnie z Komitetem Społecznym im. św. Sebastiana, Karpackim Oddziałem Straży Granicznej zorganizowano uroczystości upamiętniające ofiary zbrodni katyńskiej – oficerów Wojska Polskiego, Policji Państwowej i Korpusu Ochrony Pogranicza – post. Józefa Łopatę, ppłk. Wojciecha Wójcika i por. Andrzeja Wólczyńskiego. Odbyła się msza św. w kościele pw. św. Sebastiana, a następnie odsłonięto tablicę / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / Tablica upamiętniająca ofiary zbrodni katyńskiej / 17 września we współpracy z Parafią Rzymskokatolicką pw. św. Sebastiana w Skomielnej Białej upamiętniono w formie tablicy z brązu Józefa Łopatę, ppłk. Wojciecha Wójcika, por. Andrzeja Wólczyńskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / Tablica upamiętniająca ofiary zbrodni katyńskiej / 28 września / We współpracy z Wojewódzkim Sztabem Wojskowym w Krakowie upamiętniono w formie tablicy z brązu płk. Felicjana Madeyskiego-Poraja, ppłk. Waleriana Orłowskiego, ppłk. Kazimierza Czyżewskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

81. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego / 27 września wspólnie z wojewodą małopolskim oraz Wojewódzką Radą Kombatancką zorganizowano uroczystości w katedrze na Wawelu oraz przy Grobie Nieznanego Żołnierza z udziałem: kombatantów, samorządowców, Kompanii Reprezentacyjnej Wojska Polskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

105. rocznica urodzin mjr. Józefa Kurasia „Ognia" / 3 października wspólnie z Stowarzyszeniem Nowotarska Grupa Mieszkańców „Pamięć", PGRH Błyskawica zorganizowano Zlot Partyzancki – wydarzenie upamiętniające żołnierzy konspiracji z okresu okupacji niemieckiej oraz powojennego, skierowane do młodzieży szkolnej i mieszkańców Podhala. Zlot partyzancki odbył się w schronisku na Turbaczu i przyciągnął kilkudziesięciu uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

102. rocznica odzyskania niepodległości / *Wiele dróg, jedna Niepodległa* / Gra dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych z okazji Narodowego Święta Niepodległości na temat dążenia do odzyskania niepodległości, wysiłku zbrojnego, walk o granice oraz historii Święta Niepodległości. Udział wzięło 200 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

102. rocznica odzyskania niepodległości / 10–30 listopada wspólna organizacja ze Stowarzyszeniem Historyczno-Eksploracyjnym Bojowe Schrony Proszowice Indywidualnego Rajdu Rowerowego w ramach uczczenia 102. rocznicy odzyskania niepodległości. Udział wzięło 60 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / *Gaz na ulicy* / Gra internetowa dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Udział wzięło 200 uczestników / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / We współpracy ze Starostwem Powiatowym w Zakopanem, Zakopiańskim Centrum Kultury zorganizowano prezentację wystawy *Bracia w wierze. Polsko-słowacka współpraca w okresie komunizmu* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Kielce

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu / Wystawa „Niemiecki Nazistowski Obóz Śmierci Konzentrationslager Auschwitz" oraz projekcja filmu *Raport z Auschwitz* / Ekspozycja przedstawiająca najważniejsze wydarzenia z historii obozu oraz genezę ruchu nazistowskiego prezentowana była w styczniu–lutym w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Kielcach. 30 stycznia odbyła się projekcja filmu *Raport z Auschwitz* ukazującego obojętność Zachodu w czasie II wojny światowej na doniesienia Polskiego Państwa Podziemnego o sytuacji w obozach zagłady w okupowanym kraju. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

75. rocznica konferencji w Jałcie / Wykład „Jałta – symbol zdrady"/ 4 lutego w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Kielcach odbyło się spotkanie z cyklu „Historia dla każdego". Referat poświęcony był jałtańskiej konferencji przywódców trzech mocarstw, na której zadecydowano o kształcie powojennego świata, w tym Polski. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

80. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli RP w głąb ZSRS / Uroczystości upamiętniające we współpracy ze Związkiem Sybiraków i Stowarzyszeniem Kielecka Rodzina Katyńska / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Uroczystości ku czci pomordowanych żołnierzy podziemia antykomunistycznego na cmentarzu Piaski w Kielcach oraz przed pomnikiem AK na skwerze Żeromskiego / 1 marca odbyły się wojewódzkie obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. W ramach wydarzeń towarzyszących zaprezentowano wystawy: „Kwatera Ł

– panteon narodowy pod cmentarnym murem", „Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963" w Kielcach oraz „Zapomniane Ogniwo. Konspiracyjne organizacje młodzieżowe na ziemiach polskich w latach 1944/45–1956" w Staszowie. Ponadto 6 marca w Staszowie wygłoszono prelekcję „Młodzież w okresie stalinowskim – kontynuatorzy działalności Żołnierzy Wyklętych" oraz wykład otwarty „Działalność niepodległościowa rodziny Machalskich" i wykłady dla młodzieży „Ludwik Machalski Mnich – żołnierz niezłomny". 5 marca odbył się wykład „Podziemie niepodległościowe w woj. kieleckim w latach 1945–1950. Struktury, dowódcy, działalność" na Zamku w Sandomierzu, w ramach Sandomierskich Spotkań Naukowych organizowanych przez Towarzystwo Naukowe Sandomierskie. Współorganizatorem wydarzeń rocznicowych był wojewoda świętokrzyski. Jednostki odpowiedzialne Referat Edukacji Historycznej i Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / Dodatek historyczny „Dożywianie przez druty" / 22 marca na łamach czasopisma „Gość Niedzielny" ukazał się artykuł dr. Tomasza Domańskiego z Delegatury w Kielcach, poświęcony skali i formom pomocy świadczonej Żydom w obozach pracy w dystrykcie radomskim przez polskich robotników. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / Wystawa „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR" / W marcu w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Kielcach prezentowana była wystawa ukazująca zbrodnie dokonane na Polakach w czasie II wojny światowej w byłym Związku Radzieckim. Ukazał się również dodatek historyczny „Kuryer Kielecki". / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

100. rocznica urodzin Karola Wojtyły / Wystawa „Wstańcie, chodźmy… Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski" / Od 1 do 24 czerwca na Skwerze Stefana Żeromskiego w Kielcach prezentowana była plenerowa wystawa IPN przybliżająca osobę i dzieło papieża Polaka oraz nastroje społeczne i kulisy działań służb PRL wobec Jana Pawła II. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Uroczystości na Wykusie ku czci poległych żołnierzy Armii Krajowej / Upamiętnienie żołnierzy i dowódców oddziałów partyzanckich AK dowodzonych przez cichociemnych, mjr. Jana Piwnika „Ponurego" i mjr. Eugeniusza Kaszyńskiego „Nurta" / 13 czerwca przedstawiciele Delegatury w Kielcach złożyli kwiaty przed kapliczką Matki Boskiej Bolesnej na Wykusie w Górach Świętokrzyskich. Następnie odbyła się modlitwa w intencji żołnierzy. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady / 14 czerwca na cmentarzu Partyzanckim w Kielcach upamiętniono pomordowanych i zmarłych w niemieckich obozach koncentracyjnych. Naczelnik Delegatury w Kielcach oraz wicewojewoda świętokrzyski złożyli kwiaty przed pomnikiem poświęconym ofiarom obozów. / Jednostka odpowiedzialna Delegatury Kielce.

80. rocznica masowego mordu popełnionego na obywatelach polskich przez przedstawicieli niemieckich władz okupacyjnych w czerwcu 1940 r. / Uroczystości upamiętniające odbyły się 29 czerwca w Skarżysku Kamiennej / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

74. rocznica pogromu Żydów w Kielcach / Uroczystości upamiętniające tragiczne wydarzenia, 4 lipca 1946 r. w Kielcach / 4 lipca oddano hołd ofiarom pogromu ludności żydowskiej. Złożono kwiaty pod tablicą upamiętniającą pomordowanych przy ul. Planty 7 w Kielcach. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej oraz 77. rocznica pacyfikacji wsi Michniów / Uroczystość złożenia kwiatów pod mogiłą pomordowanych mieszkańców Michniowa / 12 lipca oddano hołd poległym mieszkańcom Michniowa oraz wsi polskich spacyfikowanych przez Niemców w czasie II wojny światowej. Współorganizatorami uroczystości było Muzeum Wsi Kieleckiej oraz

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / Uroczystości ku czci poległych w powstaniu warszawskim / 1 sierpnia w województwie świętokrzyskim upamiętniono bohaterów powstania warszawskiego. W Kielcach od pomnikiem harcerzy poległych za Ojczyznę na Skwerze Szarych Szeregów złożono kwiaty i zapalono znicze. Uroczystości organizowane we współpracy ze Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej – Okręg Kielce. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

76. rocznica rozpoczęcia akcji „Burza" / Uroczystości związane z rocznicą akcji „Burza" i bitwy pod Pielaszowem odbyły się 2 sierpnia w Sandomierzu / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

75. rocznica rozbicia więzienia w Kielcach / Uroczystości poświęcone 75. rocznicy rozbicia kieleckiego więzienia przez oddział kpt. Antoniego Hedy „Szarego" / 2 sierpnia na terenie dawnego więzienia przy ul. Zamkowej w Kielcach oddano hołd bohaterom / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Uroczystość odsłonięcia pamiątkowej tablicy poświęconej 100. rocznicy utworzenia Armii Ochotniczej walczącej z bolszewikami / 14 sierpnia na budynku głównym Urzędu Miasta Kielce odsłonięto tablicę upamiętniającą żołnierzy Armii Ochotniczej gen. Józefa Hallera. Wydarzeniu towarzyszyło otwarcie wystawy „Bij Bolszewika. Polacy wobec wojny z sowiecką Rosją w 1920 r.". / Jednostki odpowiedzialne Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce i OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej. / Uroczystość wręczenia sztandaru dla 10. Świętokrzyskiej Brygady Obrony Terytorialnej im. mjr. Eugeniusza Kaszyńskiego „Nurta" / Uroczystości odbyły się 16 sierpnia. Matką chrzestną sztandaru została naczelnik Delegatury Kielce. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

78. rocznica zagłady getta w Kielcach / 20 sierpnia pod pomnikiem Menora w Kielcach złożono kwiaty i oddano hołd zamordowanym. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

44. rocznica śmierci ks. Romana Kotlarza / 23 sierpnia w Koniemłotach odbyły się uroczystości poświęcone pamięci duchownego, obrońcy robotników w czasie protestów radomskich w 1976 r. Złożono kwiaty na grobie ks. Romana Kotlarza / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Otwarcie wystawy „Tu rodziła się Solidarność"/ W województwie świętokrzyskim obchody 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" zainaugurowano 1 lipca w Końskich otwarciem plenerowej wystawy IPN. Od 21 lipca ekspozycję prezentowano w Starachowicach, a 31 sierpnia odbyły się uroczyste obchody w Kielcach połączone z otwarciem biblioteki IPN i promocją broszury „Zrodził nas sierpniowy bunt robotników Wybrzeża. Region Świętokrzyski NSZZ Solidarność 1980–1981". Współorganizatorem wydarzeń był Zarząd Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność". / Jednostki odpowiedzialne Referat Edukacji Historycznej oraz Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

40. rocznica powstania „Solidarności" / 31 sierpnia w siedzibie Zarządu Regionu Świętokrzyskiego NSZZ Solidarność odbyło się otwarcie Biblioteki NSZZ „Solidarność". Wydarzeniu towarzyszyła promocja publikacji *„Zrodził nas sierpniowy bunt Robotników Wybrzeża". Region Świętokrzyski NSZZ „Solidarność" 1980–1981*, Kielce 2020. Następnie na Skwerze Stefana Żeromskiego w Kielcach otwarta została plenerowa wystawa „Tu rodziła się Solidarność" poświęcona robotniczym protestom, które doprowadziły do powstania związku. Wystawa przypomina nie tylko strajki na Wybrzeżu, ale także w regionie świętokrzyskim, m.in. w Fabryce Łożysk Tocznych „Iskra" w Kielcach. Ekspozycja prezentowana była wcześniej w Końskich i Starachowicach. Złożono również kwiaty pod tablicą upamiętniającą powstanie NSZZ „Solidarność" oraz pod figurą bł. ks. Jerzego Popie-

łuszki przy kieleckiej katedrze. / Jednostki odpowiedzialne Referat Badań Historycznych i Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / 1 września przed pomnikiem w Kwaterze Ofiar Września na cmentarzu Partyzanckim w Kielcach pracownicy Delegatury Kielce oddali hołd ofiarom i bohaterom zamordowanym w czasie II wojny światowej. Uroczystości upamiętniające odbyły się również w Zagnańsku i Kajetanowie. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

75. rocznica powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / 2 września na wzgórzu zamkowym w Kielcach, gdzie mieściło się dawne więzienie UB, pracownicy Delegatury Kielce oddali hołd wszystkim walczącym żołnierzom. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej Muzeum Wsi Kieleckiej / III Konferencja naukowa „Wieś polska podczas II wojny światowej" – „Straty osobowe". Konferencja odbyła się 10 września w ramach obchodów Dnia Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej. W poszczególnych edycjach prelegenci podejmują inną tematykę związaną z funkcjonowaniem i problemami polskich wsi podczas II wojny światowej pod dwiema okupacjami: niemiecką i sowiecką, a także problemami związanymi z działalnością nacjonalistów ukraińskich. Tegoroczna edycja była poświęcona stratom osobowym na wsi polskiej. W CE IPN „Przystanek Historia" w Kielcach prezentowano wystawę „Pamiętam ten straszny dzień. Niemieckie represje na wsi polskiej 1939–1940". Konferencja zorganizowana we współpracy z Muzeum Wsi Kieleckiej / Jednostki odpowiedzialne Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce i pełnomocnik prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Uroczystości rocznicowe Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – Środowiska Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury"-„Nurt" / Współpraca przy organizacji dorocznych zjazdów kombatantów AK z oddziałów płk. Jana Piwnika „Ponurego" i mjr. Eugeniusza Kaszyńskiego „Nurta" organizowanych w rocznicę śmierci płk. „Ponurego". Dwudniowe uroczystości odbywają się na Wykusie – w miejscu stacjonowania w 1943 r. Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury" oraz w klasztorze oo. Cystersów w Wąchocku, gdzie znajduje się Panteon Polskiego Państwa Podziemnego. W ramach corocznych obchodów Delegatura Kielce odpowiada za współwydanie jednodniówki okolicznościowej „Wykus", wykład popularnonaukowy poświęcony Armii Krajowej, a także włącza się w przygotowanie rocznicowych paneli popularnonaukowych i wydawnictw okolicznościowych. Coroczne uroczystości na Wykusie upamiętniające poległych bohaterów AK odbyły się 12–13 września. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Cykl wykładów „Rok 1920: wojna światów"/ 22 września w Staszowie, w ramach obchodów rocznicowych odbył się wykład poświęcony przyczynom, przebiegowi i skutkom wojny polsko-bolszewickiej. Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja wystawy elementarnej IPN „Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920". Kolejny wykład w ramach cyklu odbył się 23 września w Szkole Podstawowej w Ossali. Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Staszowskim Ośrodkiem Kultury. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

81. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego / 27 września na Skwerze Stefana Żeromskiego w Kielcach, przed pomnikiem żołnierzy Armii Krajowej złożono wieńce i oddano hołd poległym. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

76. rocznica bitwy na Piotrowym Polu / Uroczystości rocznicowe poświęcone Iłżeckiemu Pułkowi Piechoty AK odbyły się 4 października. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

77. rocznica wybuchu buntu w obozie zagłady Treblinka / Prezentacja rzeźb *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* / Wystawę prezentowano od 20 października do 31 grudnia w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" IPN w Kielcach / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

102. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości / Z okazji Święta Niepodległości 11 listopada złożono kwiaty przed pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego oraz przed Pomnikiem Niepodległości. Ponadto we współpracy z TVP3 Kielce zrealizowano program „Głos Dnia" pt. *Droga Polaków do wolności* / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

102. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości / Prezentacja wystawy „Ojcowie Niepodległości" / W ramach obchodów Święta Niepodległości w Zawichoście przygotowano wernisaż wystawy wspólnie z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury. Ekspozycję można było obejrzeć również w ramach wirtualnego spaceru. / Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / 13 grudnia 2020 r. oddano hołd ofiarom stanu wojennego pod tablicą upamiętniającą osoby internowane po 13 grudnia 1981 r. w areszcie śledczym na kieleckich Piaskach. Kwiaty złożono również przed pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki. Ponadto zorganizowano akcję Zapal Światło Wolności. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Udział przedstawicieli Delegatury w uroczystościach upamiętniających osoby internowane po 13 grudnia 1981 r. zorganizowanych przez Staropolskie Stowarzyszenie Osób Represjonowanych w Kielcach / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

50. rocznica Grudnia '70 / Realizacja audycji historycznej poświęconej masakrze robotników na Wybrzeżu w 1970 r. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

30. rocznica powstania Stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska / Współpraca z przedstawicielami Stowarzyszenia przy tworzeniu wystawy edukacyjnej „Na straży pamięci – 30 lat działalności Stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska". Ekspozycja składa się z 20 plansz obrazujących kwestię zbrodni katyńskiej oraz wszelkie inicjatywy zrealizowane przez członków stowarzyszenia / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Oddział IPN Lublin

157. rocznica wybuchu powstania styczniowego w Lublinie / Uroczystości rozpoczęły się 28 stycznia w kościele cywilno-wojskowym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, gdzie modlono się w intencji poległych, pomordowanych, zesłanych na Sybir, represjonowanych i zmarłych. Następnie pod pomnikiem powstańców styczniowych oraz Grobowcem Powstańców Styczniowych (cmentarz przy ul. Lipowej) złożono kwiaty i oddano im hołd. Uroczystości zakończyły się złożeniem kwiatów i zapaleniem zniczy przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 6 pod krzyżem i pomnikiem powstańczym w Lasku Traugutta. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

80. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli RP w głąb ZSRS / 9–11 lutego odbyły się oficjalne uroczystości, złożono kwiaty pod pomnikiem Matki Sybiraczki w Lublinie, został rozstrzygnięty konkurs dotyczący losów Sybiraków, otwarto ekspozycję stałą IPN, występ artystyczny młodzieży uświetnił obchody, podsumowano projekt edukacyjno-patriotyczny pt. „80-lecie wywózek na Syberię". Całemu przedsięwzięciu towarzyszyły liczne wykłady oraz odbył się koncert Norberta „Smoły" Smolińskiego z dotąd nieprezentowanym repertuarem o Sybirakach. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

76. rocznica zamordowania Polaków przez UPA w Hucie Pieniackiej / Udział dyrektora OIPN w obchodach 23 lutego / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 1 marca złożono kwiaty i zapalono znicze przy Mogile-Pomniku Zamordowanych na Zamku Lubelskim w latach 1944–1954 na cmentarzu przy ul. Unickiej, przy mogile Antonie Kopaczewskiego „Lwa", żołnierza Armii Krajowej i partyzanta antykomunistycznego, oraz na Zamku Lubelskim pod tablicą upamiętniającą zamordowanych w więzieniu na Zamku oraz pod pomnikiem „Zaporczyków", a także pod pomnikami Zrzeszenia „WiN" i Narodowych Sił Zbrojnych. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 28 lutego i 3 marca odbyła się konferencja popularnonaukowa w OIPN, została wydana broszura edukacyjna *Lubelska Łączka. Cmentarz*

Rzymskokatolicki przy ul. Unickiej w Lublinie – miejsce pochówków ofiar terroru komunistycznego w latach 1944–1954 oraz odbyła się konferencja edukacyjna „Bohaterowie tacy jak Wy" w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim (2 wykłady, quiz Kahoot dla młodzieży, koncert „Cześć i chwała Bohaterom!" / Jednostki odpowiedzialne OAIPN, OBPiI i OBEN.

71. rocznica śmierci mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory" / 8 marca w Bełżycach odbyły się uroczystości upamiętniające Hieronima Dekutowskiego „Zapory" i jego 6 podkomendnych, którzy zginęli z rąk komunistów. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / 24 marca zostały złożone kwiaty pod tablicą poświęconą Kazimierze Wołowskiej, błogosławionej s. Marcie od Jezusa, która została zabita przez Niemców 19 grudnia 1942 r. w Słonimiu za ratowanie Żydów. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

100. rocznica urodzin Karola Wojtyły / 18 maja złożone zostały kwiaty pod pomnikiem św. Jana Pawła II i ks. kard. Stefana Wyszyńskiego. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

101. rocznica powstania wielkopolskiego oraz 100. rocznica powrotu Polski nad Bałtyk, II powstania śląskiego i bitwy warszawskiej 1920 / Podczas uroczystości zorganizowanej wspólnie z komitetem społecznym obchodów 81. rocznicy śmierci Romana Dmowskiego złożono kwiaty pod tablicą Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego, w kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Lublinie. 8 stycznia na placu Litewskim w Lublinie odbyła główna część obchodów, z zachowaniem ceremoniału wojskowego. W Trybunale Koronnym odbyła się konferencja popularnonaukowa dotycząca obchodów. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz – obchody w Lublinie / 14 czerwca przed tablicami Zamku Lubelskiego zostały złożone kwiaty, a na dziedzińcu ułożono napis ze zniczy „14 VI 1940 Auschwitz". Układanie zniczy utrwalono na filmie. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

77. rocznica krwawej niedzieli (11 lipca 1943 r.) / Uroczystości mające na celu upamiętnienie ofiar rozpoczęły się 10 lipca w Kościele Garnizonowym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Lublinie. Następnie pod pomnikiem Ofiar Wołynia oraz na cmentarzu przy ul. Białej w Lublinie złożono wieńce na grobie śp. por. Henryka Cybulskiego, komendanta polskiej samoobrony Przebraża w 1943–1944, żołnierza AK. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

40. rocznica strajku w fabryce Świdnik / W Świdniku odbyły się uroczystości upamiętniające wydarzenia z lata 1980 r. W tych zakładach doszło do strajków, a 11 lipca 1980 r. władze fabryki podpisały porozumienie ze strajkującymi. Po złożeniu kwiatów obchody przeniosły się do Kościoła NMP Matki Kościoła w Świdniku, gdzie wierni modlili się w intencji Ojczyzny. Po nabożeństwie pokazano spot IPN o narodzinach „Solidarności". / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / Obchody Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego i Akcji „Burza" na Lubelszczyźnie / 1 sierpnia w obchodach w Lublinie wzięli udział kombatanci, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, służb mundurowych oraz instytucji organizacji zajmujących się upamiętnianiem historii, a także wielu mieszkańców Lublina. Obchody rozpoczęły się od dźwięku syren i odegrania polskiego hymnu narodowego. Głos podczas obchodów zabrał mjr Bogdan Walas z Armii Krajowej. Po złożeniu kwiatów i zapaleniu zniczy na płycie Pomnika Nieznanego Żołnierza uczestnicy wydarzenia udali się do kościoła garnizonowego, gdzie ks. ppłk Andrzej Piersiak odprawił mszę św. w intencji powstańców warszawskich oraz uczestników Akcji „Burza" poległych, zmarłych i żyjących. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / Obchody w Lublinie / Przedstawiciel IPN złożył kwiaty na Grobie Nieznanego Żołnierza na placu Litewskim w Lublinie podczas miejskich uroczystości. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / Rajd „Szlakiem walk 8 Pułku Piechoty Legionów" / W ramach obchodów zorganizowano 18–19 września rajd z udziałem grup rekonstrukcyjnych szlakiem walk 8. Pułku Piechoty Legionów, przez Rachanie, Tarnawatkę, Szarowolę oraz las Dąbrowa

Tomaszowska. Podczas rajdu przejechały historyczne pojazdy, a rekonstruktorzy zaprezentowali uczestnikom, czym dysponowali wówczas żołnierze i z jakimi przeciwnościami musieli się mierzyć. Wydarzeniu towarzyszyły także prelekcje, prezentacje umundurowania i sprzętu wojskowego, a pracownicy OBEN umożliwili młodzieży prowadzenie rozgrywek w wielkoformatowe gry edukacyjne. Rajd zorganizowany wspólnie z Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Urzędem Miasta Tomaszów Lubelski, Stowarzyszeniem Rekonstrukcji Historycznej: 73. pułk piechoty, Wrzesień 39, 53. pułk piechoty, Grupy „Front". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

81. rocznica agresji sowieckiej na Polskę / Uroczystości upamiętniające z udziałem Pary Prezydenckiej / 17 września w Wytycznie przemawiał Prezydent RP i Komendant Główny SG. Wydarzeniu towarzyszyła uroczysta oprawa zapewniona przez funkcjonariuszy Straży Granicznej. IPN zapewnił telebim i pokaz multimedialny ze zdjęciami żołnierzy KOP. Dodatkowo zostały rozdysponowane wydawnictwa IPN oraz dodatek prasowy Instytutu *Inwazja ze Wschodu*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

81. rocznica agresji sowieckiej na Polskę / Odsłonięcie muralu ofiary zbrodni katyńskiej kpt. Józefa Majki / 17 września w Janowie Lubelskim odbyło się uroczyste odsłonięcie muralu poświęconego kpt. Józefowi Majce. Mural został namalowany na budynku Liceum Ogólnokształcącego im. Bohaterów Porytowego Wzgórza i sfinansowany przez OIPN. Kpt. Majka pełnił funkcję dyrektora Gimnazjum Towarzystwa Szkoły Średniej w Janowie Lubelskim – poprzednika liceum. Rozstrzygnięto również Konkurs Wiedzy o Zbrodni Katyńskiej. Po uroczystościach w Janowskim Ośrodku Kultury odbył się koncert Norberta „Smoły" Smolińskiego. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OAIPN.

81. rocznica agresji sowieckiej na Polskę połączona z Dniem Sybiraka / Obchody w Lublinie / 17 października – udział przedstawiciela IPN w uroczystościach na pl. Litewskim w Lublinie / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

81 rocznica bitwy pod Kockiem / Święto nadania sztandaru 19. Lubelskiej Brygadzie Zmechanizowanej / Podczas uroczystości 3–4 października był obecny przedstawiciel IPN. Dzień wcześniej odbyło się odsłonięcie tablicy upamiętniającej 3. Pułk Szwoleżerów ufundowanej przez IPN. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

57. rocznica śmierci Józefa Franczaka „Lalusia" / Odsłonięcie tablicy / 21 października przedstawiciele OIPN odwiedzili miejsca na Lubelszczyźnie związane z Józefem Franczakiem. Najpierw zapalony został znicz pod krzyżem upamiętniającym partyzanta w Majdanie Kozic Górnych oraz nowo odsłoniętą tablicą informacyjną. Następnie przedstawiciele IPN udali się do Piask, gdzie stoi pomnik poświęcony „Lalusiowi". Tam złożono kwiaty i zapalano znicze na grobie „Lalusia", / Jednostki odpowiedzialne OIPN i OBUWiM.

76. rocznica deportacji żołnierzy do łagrów w Borowiczach i Swierdłowsku / Obchody w Lublinie / 23 października udział przedstawiciela IPN w uroczystościach upamiętniających martyrologię żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego wywiezionych do łagrów NKWD w Związku Sowieckim, przy pomniku na Skwerze Borowiczan przy ul. Nowy Świat w Lublinie. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

Delegatura Radom

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 1 marca odbyła się msza św. w Kościele Garnizonowym pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, a następnie złożono kwiaty pod pomnikiem Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość przy ul. Beliny-Prażmowskiego / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Nazistowskich Niemieckich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady / 15 czerwca zostały. złożone kwiaty pod pomnikiem poświęconym pamięci ofiar niemieckich obozów koncentracyjnych na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Limanowskiego. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

44. rocznica Radomskiego Czerwca / Złożono kwiaty pod pomnikiem Czerwca 1976 r. w Radomiu, oddając hołd osobom protestującym i represjonowanym za strajki w czasie tych wydarzeń oraz uczestniczono w uroczystej mszy św. w radomskiej katedrze. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Obchody w Radomiu / 14 sierpnia, w związku z obchodami setnej rocznicy zwycięstwa w bitwie warszawskiej 1920 r., w Radomiu IPN upamiętnił żołnierzy Armii Ochotniczej gen. Józefa Hallera. Tablica memoratywna została umieszczona na siedzibie Chorągwi Mazowieckiej ZHP Hufiec Radom-Miasto (dziedziniec radomskiego ratusza). Uczestnicy wydarzenia obejrzeli także wystawę poświęconą wojnie polsko-bolszewickiej oraz trzecią część filmu *Radomianie dla Niepodległej – Na polu chwały 1920*. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

147. rocznica wizji Wandy Malczewskiej / Odsłonięcie tablicy / 16 sierpnia w kościele farnym pw. św. Jana Chrzciciela w Radomiu odsłonięto tablicę poświęconą wybitnej polskiej mistyczce, Wandzie Malczewskiej. To ona 15 sierpnia 1873 r. miała wizję, podczas której Matka Boża zapowiedziała, iż w przyszłości w tym dniu będzie obchodzone święto na pamiątkę wielkiego zwycięstwa Polaków. W II RP za sprawą m.in. tej wizji Wanda Malczewska cieszyła się wielką estymą. W trakcie uroczystości wykład poświęcony drogom Polaków do niepodległości w XIX w. „Melancholia, czyli stulecie zawiedzionych marzeń" wygłosił pracownik IPN. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

70. rocznica likwidacji przez UB ostatniej grupy zbrojnej podziemia niepodległościowego na ziemi radomskiej / Obchody w Radomiu / 25 sierpnia w Mniszku i Kolonii Wawrzyszów upamiętniono zamordowanych wówczas partyzantów: Aleksandra Młyńskiego „Drągala", Zbigniewa Ejneberga „Powstańczyka" i Zygmunta Chmielewskiego „Lwa". Po mszy św. w kościele w Mniszku uczestnicy uroczystości przenieśli się do Kolonii Wawrzyszów, gdzie obok krzyża upamiętniającego wydarzenia z 25 sierpnia 1950 r. złożono wieńce i wiązanki kwiatów. O okolicznościach wydarzenia mówił pracownik IPN. W uroczystości uczestniczyli członkowie rodziny Aleksandra Młyńskiego, a także Zygmunta Chmielewskiego. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

100. rocznica śmierci Teresy Grodzińskiej / Obchody w Radomiu / 30 sierpnia odbyły się uroczystości z okazji 100. rocznicy jej śmierci Teresy Grodzińskiej. Bohaterska sanitariuszka została zamordowana przez żołnierzy sowieckich w 1920 r., a za swoją postawę w czasie wojny została odznaczona pośmiertnie Orderem Virtuti Militari jako pierwsza kobieta w II RP. W wydarzeniu uczestniczył przedstawiciel IPN. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

75. rocznica rozbicia więzienia UB w Radomiu / Radomskie obchody / 9 września po złożeniu kwiatów pod tablicą upamiętniającą akcję uwolnienia więźniów przy ul. Malczewskiego 1 odbyła się w kościele garnizonowym msza święta. Następnie uczestnicy uroczystości złożyli kwiaty pod pomnikiem Okręgu Radomsko-Kieleckiego Armii Krajowej kryptonim „Jodła" przy ul. Niedziałkowskiego. Akcja z 9 września 1945 r., gdy żołnierze dowodzeni przez por. Stefana Bembińskiego „Harnasia" uwolnili około 300 więźniów, była jednym z największych sukcesów antykomunistycznego podziemia w Polsce. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

81. rocznica agresji sowieckiej na Polskę / Obchody w Radomiu / 17 września na cmentarzu rzymskokatolickim w Radomiu odbyły się uroczystości, w których uczestniczyli m.in. przedstawiciele stowarzyszeń: Rodzina Katyńska w Radomiu, Rodzina Policyjna 1939 r. oraz Związek Sybiraków. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele IPN. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

102. rocznica odzyskania Niepodległości / Wsparcie organizacyjne podczas obchodów zorganizowanych przez Gminę Kowala, m.in. w biegu „Sztafety Niepodległości" po terenie gminy Kowala, w ramach Przystanku Historia w Trablicach-Pelagowie. / Jednostki odpowiedzialne OBEN Lublin i Delegatura Radom.

Oddział IPN Łódź

80. rocznica wysiedlenia przez Niemców mieszkańców osiedla im. J. Montwiłła-Mireckiego w Łodzi / 14 stycznia odbyła się uroczystość zorganizowana przez Radę Osiedla im. J. Montwił-

ła-Mireckiego w Łodzi. Poprzedził ją wykład pracownika IPN na temat wydarzeń ze stycznia 1940 r. W uroczystościach wzięli udział: przedstawiciele Związku Wysiedlonych Ziemi Łódzkiej, mieszkańcy osiedla, uczniowie i nauczyciele SP nr 40 oraz XVIII LO. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

100. rocznica utworzenia Armii Ochotniczej / We współpracy z Zespołem Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. M. Rataja (w Mieczysławowie gm. Krzyżanów, pow. kutnowski), Ministerstwem Rolnictwa wykonano i odsłonięto na elewacji budynku Zespołu Szkół tablicę upamiętniającą uczniów i nauczycieli Szkoły Rolniczej Mieczysławów Armii Ochotniczej w 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej i utworzenia Armii Ochotniczej / Wykonanie i montaż tablicy upamiętniającej żołnierzy 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego w Płocku / Tablica z czarnego granitu o wymiarach 70 x 90 x 3 cm została zamontowana na elewacji na budynku Odwachu (obecnie siedziba Oddziału Miejskiego PTTK, Płock, woj. mazowieckie). Uroczystości współorganizowane z Urzędem Miasta Płocka, Stowarzyszeniem Szwadron Honorowy 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego. W uroczystości udział wzięli przedstawiciele władz wojewódzkich i samorządowych oraz społeczność lokalna. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Wykonanie prac remontowych grobu wojennego na cmentarzu parafialnym w Wyszogrodzie (pow. płocki, woj. mazowieckie), w którym spoczywa szeregowy 4. Pułku Ułanów Jan Mąkowski poległy pod Górą w 1920 r. podczas obrony ziemi wyszogrodzkiej w czasie wojny polsko-bolszewickiej. OIPN sfinansował prace remontowe oraz odpowiadał za konsultację merytoryczną uroczystości zorganizowanych przez Urząd Miasta i Gminy Wyszogród. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

40. rocznica powstania NSZZ „Solidarność”/ 31 sierpnia w Instytucie Europejskim w Łodzi w ramach uroczystego posiedzenia Zarządu Regionu Ziemi Łódzkiej NSZZ „Solidarność” odbył się panel historyczny, przygotowany przez OIPN, poświęcony narodzinom i działalności NSZZ „Solidarność” w Łodzi w latach 1980–1981. W panelu wzięli udział Andrzej Słowik – pierwszy przewodniczący Zarządu Regionu Ziemi Łódzkiej NSZZ „Solidarność”, Jerzy Kropiwnicki – pierwszy wiceprzewodniczący Zarządu Regionu Ziemi Łódzkiej NSZZ „Solidarność” oraz Włodzimierz Domagalski-Łabędzki – historyk i działacz związkowy. Moderatorem był naczelnik OBBH. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

50. rocznica śmierci gen. Władysława Andersa / Wykonanie muralu patriotycznego upamiętniającego gen. Władysława Andersa o wielkości 70 m² na zewnętrznej ścianie budynku Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji – Biblioteki Publicznej w Krośniewicach (pow. kutnowski, woj. łódzkie). OIPN sfinansował prace oraz odpowiadał za konsultację merytoryczną uroczystości zorganizowanych 11 września przez Urząd Miejski w Krośniewicach. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

75. rocznica utworzenia Konspiracyjnego Wojska Polskiego / 20 września odbyły się uroczystości rocznicowe zorganizowane przez Zarząd Główny Ogólnokrajowego Związku Byłych Żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego w Radomsku, Posła na Sejm RP Annę Milczanowską, Prezydenta Miasta Radomska Jarosława Ferenca. Jednym z punktów obchodów było wystąpienie pracownika pionu naukowego OIPN, dotyczące Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Odczyt odbył się przed pomnikiem KWP przy ul. Armii Krajowej w Radomsku. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

50. rocznica śmierci Zbigniewa Godlewskiego / Wykonanie i montaż tablicy poświęconej Zbigniewowi Godlewskiemu, poległemu podczas tłumienia przez władze PRL protestów robotniczych w Gdańsku w 1970 r. Tablica została zamontowana na gmachu Szkoły Podstawowej, do której w latach 1959–1964 uczęszczał. Uroczystości zorganizowano wspólnie ze Szkołą Podstawową im. Marszałka J. Piłsudskiego w Gałkowie Dużym (pow. łódzki wschodni, woj. łódzkie). IPN sfinansował prace oraz przeprowadził konsultację merytoryczną. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Oddział IPN Poznań

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady / Uroczystość zorganizowana na terenie pierwszego na ziemiach polskich niemieckiego obozu koncentracyjnego w Forcie VII w Poznaniu (Muzeum Martyrologii Wielkopolan). W uroczystości udział wzięły rodziny więźniów obozów. Uroczystość i wypowiedzi świadków historii zostały utrwalone w materiale filmowym, który przypomina historię tego miejsca, i wydarzeń związanych z pierwszym transportem do KL Auschwitz. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

93. rocznica ogłoszenia *Mazurka Dąbrowskiego* hymnem narodowym / Tablica pamiątkowa / We współpracy z Fundacją Ochrony Zabytków Wielkopolski, Fundacją Rozwoju Miasta Poznania oraz Muzeum Narodowym w Poznaniu 26 lutego odsłonięto tablicę pamiątkową ku czci trzech twórców hymnów polskich, żyjących i tworzących w Wielkopolsce: Józefa Wybickiego (1746–1822) – autora słów *Mazurka Dąbrowskiego*, Karola Kurpińskiego (1785–1857) – kompozytora *Warszawianki* – hymnu powstania listopadowego, Feliksa Nowowiejskiego (1877–1946) – kompozytora *Roty*. Autorami tablicy są artyści plastycy Robert Sobociński i Aleksander Korczak. Wizerunek orła pochodzi z sarkofagu Jana Henryka Dąbrowskiego, znajdującego się w kościele św. Michała Archanioła w Winnej Górze. Tablica pamiątkowa jest współfinansowana przez IPN. / Jednostki odpowiedzialne OIPN i OBUWiM.

100. rocznica powstania Armii Ochotniczej / Upamiętnienie mieszkańców Turku i okolic – żołnierzy Armii Ochotniczej pod dowództwem gen. Józefa Hallera w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. / 16 lipca odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy we współpracy Urzędem Miasta Turek, Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica wojny polsko-bolszewickiej / Upamiętnienie mieszkańców Kościana poległych w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. / 14 sierpnia w ramach obchodów wspólnie z Urzędem Miasta, Starostwem Powiatowym w Kościanie miały miejsce: uroczysta sesja popularnonaukowa, odsłonięcie tablicy, specjalne wydanie pisma regionalnego „Wiadomości Kościańskie". / Jednostki odpowiedzialne OAIPN i OBUWiM.

100. rocznica wojny polsko-bolszewickiej / Upamiętnienie we współpracy z Wielkopolskim Urzędem Wojewódzkim w Poznaniu udziału wojsk wielkopolskich w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej / 1 października w Białymstoku złożono kwiaty na grobach wielkopolskich żołnierzy walczących w wojnie polsko-bolszewickiej, otworzono wystawę „Wielkopolanie dla Niepodległej. Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę II Rzeczypospolitej", a podczas sesji popularnonaukowej zorganizowanej w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim zaprezentowano album autorstwa Adama Pleskaczyńskiego i Michała Krzyżaniaka *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej*. / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OIPN Białystok.

Uroczystości Kresowe w Zielonej Górze-Łężycy / 4 października udział pracowników IPN w corocznych uroczystościach upamiętniających Polaków pomordowanych przez ukraińskich nacjonalistów, które zostały zorganizowane przez Stowarzyszenie Pamięć Polskich Kresów w Zielonej Górze-Łężycy przy tzw. Skwerze Kresowym. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Upamiętnienie ofiar okupacji niemieckiej zamordowanych w ramach „Operacji Tannenberg" w 1939 r. / XII edycja akcji „Zapal znicz pamięci" / 25 października znicze zapłonęły w wielu miejscach upamiętniających ofiary pierwszych miesięcy okupacji niemieckiej, zamordowanych w ramach „Operacji Tannenberg" w 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Rzeszów

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu / W ramach obchodów na Podkarpaciu został wygłoszony wykład „Polacy ratujący Żydów w okupowanej Polsce" oraz została otwarta wystawa (trwająca od 2 do 31 stycznia) „Zagłada Żydów i stosunki polsko-żydowskie na przykładzie Podkarpacia", uroczystości mają charakter cykliczny i organizowane są we współpracy z Uniwersy-

tetem Rzeszowskim, Urzędem Marszałkowskim, Urzędem Wojewódzkim w Rzeszowie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Pracownicy przygotowali wykłady, prelekcje, które były wygłaszane w różnych miejscach województwa: 27 lutego, Baranów Sandomierski – „Konspiracja niepodległościowa na Rzeszowszczyźnie po 1944 r." dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku / 28 lutego, Brzozów – wykład „Brzozowscy Żołnierze Niezłomni" w Muzeum Regionalnym w Brzozowie / 2 marca, Rzeszów – prelekcja dla młodzieży przed spektaklem *Obława* w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie / 2 marca, Jasło – prelekcja i prezentacja multimedialna „Trzech Niezłomnych z Rzeszowszczyzny. Mjr Władysław Koba, ppor. Leopold Rząsa, ppor. Michał Zygo" w Zespole Szkół nr 4 w Jaśle / 4 marca, Iwonicz-Zdrój – wykład i prezentacja multimedialna „PUBP w Krośnie w latach 1944–1956. Struktura, kierownicy, działalność, areszt śledczy, aresztowani i zamordowani Żołnierze Niezłomni" w Zespole Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich w Iwoniczu Zdroju / 6 marca, Markowa – „Konspiracja niepodległościowa na Rzeszowszczyźnie po 1944 r." w Centrum Kultury Gminy Markowa – Biblioteka Publiczna w Markowej / 11 marca, Przemyśl – wykład „Konspiracja niepodległościowa na Rzeszowszczyźnie po 1944 r." dla młodzieży w Bibliotece Pedagogicznej w Przemyślu / 22 lutego, Hyżne – wykład „Losy Żołnierzy Niezłomnych", podczas konkursu recytatorskiego: „Strofy o Ojczyźnie" w Szkole Podstawowej. Wydano dodatek historyczny do prasy lokalnej o żołnierzach niezłomnych („Gazeta Codzienna Nowiny", „Super Nowości", „Obserwator Lokalny", „Życie Podkarpackie", „Sztafeta") / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Podczas obchodów zorganizowanych wspólnie z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Krośnie odbyła się prelekcja naczelnika OBUWiM, który był jednocześnie konsultantem historycznym i narratorem, w związku z projekcją filmu o Draganie Sotiroviciu, *Draża – Czetnik. Legenda Kresów* w reżyserii Jerzego Oleszkowicza. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 1 marca odbyły się centralne obchody przy pomniku Łukasza Cieplińskiego, które poprzedziła msza święta w kościele farnym. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele Klubu Historycznego im. płk. Łukasza Cieplińskiego. Obchodom towarzyszył pokaz spektaklu *Obława* w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

80. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli RP w głąb ZSRS / Uroczystość „Stacja Medyka 80 lat od sowieckiej deportacji na wschód" / 8–9 lutego odbyły się uroczystości we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Ziemi Medyckiej, Gminnym Centrum Kultury w Medyce oraz Urzędem Gminy w Medyce. Zorganizowano pokaz filmu oraz otwarto wystawę Danuty Greszczuk – zdjęć z 2012 r. wykonanych w miejscach, gdzie trafiali zesłani Polacy. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

78. rocznica powstania Armii Krajowej w Rzeszowie / 14 lutego odprawiono mszę świętą w kościele pw. Świętego Krzyża, złożono kwiaty pod Pomnikiem Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej Podokręgu Rzeszów. W uroczystościach wzięli udział kombatanci, przedstawiciele IPN, władz samorządowych, służb mundurowych, mieszkańców regionu oraz młodzieży rzeszowskich szkół. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

39. rocznica podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich / Uroczystości rocznicowe rozpoczęła 20 lutego msza święta w ustrzyckim kościele, którego budowę zakończono właśnie dzięki naciskom strajkujących rolników na ówczesną władzę. Przybyli sygnatariusze porozumienia, parlamentarzyści, przedstawiciele władz państwowych oraz IPN. Podczas konferencji jej uczestnicy mówili o potrzebie kontynuowania działalności patriotycznej i ruchu chłopskiego. Odczytano list prezesa IPN dr. Jarosława Szarka. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

101. rocznica śmierci płk. Leopolda Lisa-Kuli / Pamięć bohatera w Jego rodzinnym mieście uczczono złożeniem kwiatów i zapaleniem zniczy przy grobie oraz pomniku z udziałem wojska, strzelców, orląt i harcerzy. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

75. rocznica śmierci por. Wiktora Tadeusza Błażewskiego „Orlika" / 17 maja na cmentarzu parafialnym w Świlczy złożono kwiaty i zapalono znicze. Organizatorem ceremonii było Towarzystwo Przyjaciół Świlczy, pod patronatem wójta Gminy Świlcza. Wzięli w niej udział przedstawiciele duchowieństwa, samorządu terytorialnego, szkoły podstawowej i przedszkola w Świlczy, lokalnych stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz przedstawiciele OIPN. Honorową asystę zapewniły strzelczynie Plutonu Świlcza Związku Strzeleckiego „Strzelec" Józefa Piłsudskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

76. rocznica akcji „Kośba" / Uroczystości 25 maja obejmowały: mszę świętą, prelekcję na temat akcji, złożenie kwiatów przed tablicą upamiętniającą ww. wydarzenie na cmentarzu w Rzeszowie. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady / 14 czerwca odbyły się jarosławskie uroczystości w 80. rocznicę pierwszego transportu do KL Auschwitz, w którym byli również więźniowie z Jarosławia i okolic, przed pamiątkową tablicą na dworcu PKP oraz w Powiatowym Urzędzie Pracy, gdzie mieściła się siedziba gestapo podczas II wojny światowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / 26 czerwca Mielecki Komitet Katyński zorganizował uroczystości, podczas których odsłonięto 9 kolejnych tabliczek z nazwiskami na Mieleckiej Ścianie Katyńskiej przy Bazylice Mniejszej pw. św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, odprawiona została msza święta w intencji ofiar Katynia. Wręczono Medale Pro Patria trzem zasłużonym w krzewieniu patriotyzmu mielczanom: Henrykowi Dugielle, Eligiuszowi Hajcowi i Stanisławowi Wanatowiczowi, a także trzy pamiątkowe Guziki Katyńskie Januszowi Soboniowi, prezesowi firmy Kirchhoff Polska – fundatorowi tabliczek, Małgorzacie Stryczek – nauczycielce I LO w Mielcu oraz naczelnikowi OBUWiM – autorowi m.in. książki *Zbrodnia katyńska 1940*. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Rocznica likwidacji getta rzeszowskiego / Delegacja OIPN w Rzeszowie złożyła kwiaty pod kamieniem pamięci umieszczonym na starym cmentarzu żydowskim na placu Ofiar Getta, który przypomina o tragicznej karcie w naszej historii, likwidacji getta przez niemieckich nazistów. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / We współpracy z Urzędem Miejskim w Rzeszowie, 3. Podkarpacką Brygadą Obrony Terytorialnej, ŚZŻAK Podokręgu Rzeszów 1 sierpnia w Rzeszowie zorganizowano pod pomnikiem Pamięci Armii Krajowej Podokręgu Rzeszów uroczystości rocznicowe. Z powodu pandemii obchody miały skromny charakter. Odbyła się krótka modlitwa za poległych powstańców, a później złożenie kwiatów i zapalenie zniczy. Powstańców upamiętnili m.in. podkarpaccy kombatanci, przedstawiciele władz parlamentarnych i samorządowych, żołnierze 21. Brygady Strzelców Podhalańskich i 3 Podkarpackiej BOT, młodzież i mieszkańcy Rzeszowa oraz członkowie Klubu Historycznego im. płk. Łukasza Cieplińskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Rajd motocyklowy / 16 sierpnia Podkarpacki Urząd Wojewódzki zorganizował edukacyjny rajd motocyklowy „Walka o kształt granicy wschodniej" cz. I. W rajdzie wzięło udział około 100 uczestników. Honorowym patronatem wydarzenie objęła wojewoda podkarpacki, partnerem był OIPN – zapewnił wykładowcę oraz przekazał gadżety. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica bitwy warszawskiej / 12–15 sierpnia r. w ramach obchodów OBBH przygotował dodatki historyczne do trzech gazet lokalnych. Dotyczyły one działań na zapleczu frontu (na Podkarpaciu) latem 1920 r., Brygady Syberyjskiej oraz bitew pod Zadwórzem, Firlejówką i Dytiatynem. Opublikowano następujące dodatki: Dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*, „Życie Podkarpackie", 12 VIII 2020 r.; Dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*, „Obserwator Lokalny", 15 VIII 2020 r.; Dodatek

historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*, „Sztafeta", 13 VIII 2020 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH

40. rocznica powstania „Solidarności" / Uroczystości rocznicowe Zarządu Regionu „Ziemia Sandomierska" NSZZ „Solidarność" w Stalowej Woli, podczas których 23 sierpnia prezes IPN wręczył przyznane przez Prezydenta RP Krzyże Wolności i Solidarności działaczom podziemnych struktur NSZZ Solidarność. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Przygotowano dodatki prasowe do czterech gazet lokalnych, które dotyczyły strajków latem 1980 r. w Polsce południowo-wschodniej, powstania struktur „Solidarności" w regionie, roli bp. Ignacego Tokarczuka w powstaniu związku oraz znaczenia „Solidarności". Opublikowano następujące dodatki: Dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*, „Nowiny" 29 VIII 2020; Dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*, „Sztafeta", 27 VIII 2020; *Dodatek historyczny IPN: 40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*, „Życie Podkarpackie", 26 VIII 2020*;* Dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*, „Obserwator Lokalny", 29 VIII 2020 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

75. rocznica powstania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / Udział w uroczystościach upamiętniających ppłk. Ludwika Marszałka „Zbroję" w Brzezinach / 4 września Brzezinach – rodzinnej wsi ppłk. Ludwika Marszałka – powstał mural upamiętniający bohaterskiego oficera Armii Krajowej i działacza Zrzeszenia WiN. Mural umieszczony został na ścianie historycznego budynku szkoły, do której uczęszczał w dzieciństwie Ludwik Marszałek. Uczestnicy wydarzenia wzięli udział w debacie publicznej na temat znaczenia walki WiN dla dzisiejszej tożsamości narodowej oraz jej bohaterów, w której uczestniczył także pracownik OBEN. Organizatorem przedsięwzięcia była Szkoła Podstawowa nr 1 im. ppłk. Ludwika Marszałka „Zbroi'' w Brzezinach oraz Fundacja Rozwoju SOLID z Ropczyc. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

81. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego. / We współpracy z Urzędem Miejskim w Rzeszowie, 3. Podkarpacką Brygadą Obrony Terytorialnej zorganizowano uroczystości rocznicowe powstania Polskiego Państwa Podziemnego. 27 września pod Pomnikiem Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej Podokręgu „Rzeszów" przy placu im. Armii Krajowej w Rzeszowie odbyły się symboliczne obchody. W uroczystościach wzięli udział przedstawiciele OIPN, przedstawiciele władz samorządowych, służb mundurowych, mieszkańców regionu oraz członkowie Klubu im. płk. Łukasza Cieplińskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

102. rocznica odzyskania niepodległości / 11 listopada odbyły się uroczystości odzyskania przez Polskę niepodległości. W tym roku z powodu pandemii uroczystości miały skromniejszy wymiar. Po zakończonej mszy świętej w intencji Ojczyzny w kościele farnym nastąpiło złożenie kwiatów przez przedstawicieli władz parlamentarnych, samorządowych, naczelnika OBUWiM, przedstawicieli środowisk patriotycznych pod pomnikiem Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz pod pomnikiem płk. Leopolda Lisa Kuli-w Rzeszowie. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

102. rocznica odzyskania niepodległości / 11 listopada dyrektor OIPN złożył kwiaty pod pomnikiem Orląt Przemyskich w Przemyślu oraz zapalił znicze na grobie Orląt Przemyskich, który znajduje się na cmentarzu Głównym. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Rzeszów.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / 10–13 grudnia w ramach działań związanych z kolejną rocznicą wprowadzenia stanu wojennego pracownik OBBH udzielił dwóch wywiadów radiowych (na żywo) emitowanych w Radiu VIA (11 grudnia) i Radiu Rzeszów (12 grudnia). Ponadto 13 grudnia 2020 r. w Radiu Rzeszów został wyemitowany program pt. *Idea „Solidarności" na Podkarpaciu*, nagrany z inicjatywy Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego z udziałem historyków z OIPN. Tematem audycji była historia „Solidarności" na Podkarpaciu w latach 1980–2020. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / 13 grudnia w kościele farnym w Rzeszowie została odprawiona msza święta w intencji Ojczyzny i ofiar stanu wojennego. Ze względu na czas pandemii

tradycyjne spotkanie modlitewne odbyło się w sposób symboliczny. Delegacje i zebrani przedstawiciele władz państwowych i samorządowych oraz działacze „Solidarności" złożyli kwiaty i zapalili znicze pod krzyżem misyjnym indywidualnie. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele OIPN (asystent prasowy, pracownik OBUWiM). / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Oddział IPN Szczecin

Obchody 38. rocznicy śmierci Janka Stawisińskiego / 25 stycznia 1982 r. w szpitalu w Katowicach-Ochojcu, w wieku 21 lat zmarł Janek Stawisiński, jedna z dziewięciu ofiar pacyfikacji strajku w kopalni „Wujek". 24 stycznia w Koszalinie odbyła się dyskusja poświęcona ofiarom stanu wojennego oraz koncert zespołu „Fabryka". / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OIPN.

1. rocznica odsłonięcia na cmentarzu Centralnym w Szczecinie pomnika Pamięci Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947 / 8 lutego w uroczystości uczestniczył dyrektor OIPN w Szczecinie, dr Paweł Skubisz. Odbyła się ona w przededniu rocznicy zbrodni w Parośli, która uznawana jest za początek ludobójstwa wołyńskiego. Współorganizator uroczystości Stowarzyszenie Kresy Wschodnie – Dziedzictwo i Pamięć / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

80. rocznica deportacji Żydów ze Szczecina / W miejscu dawnej synagogi przy ul. Dworcowej 9, spalonej przez Niemców w nocy 9/10 listopada 1938 r., przy tablicy upamiętniającej funkcjonującą w latach 1812–1940 Gminę Żydowską, 13 lutego odmówiono modlitwę, złożono kwiaty i zapalono znicze. W uroczystości wziął udział naczelny rabin Polski, Michael Schudrich. Nocą z 13 na 14 lutego 1940 r. ponad tysiąc osób deportowano ze stolicy Pomorza do obozów w Bełżycach, Głusku, Lublinie i Piaskach. Współorganizator uroczystości Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

78. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową. / 14 lutego w Pszczewie z udziałem Jacka Pawłowicza – dyrektora Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, przedstawicieli władz województwa lubuskiego i władz samorządowych, wojska oraz lokalnych organizacji społecznych została odsłonięta tablica upamiętniająca mjr. Rudolfa Majewskiego „Leśniaka" – żołnierza Wojska Polskiego, dowódcy 25. Pułku Piechoty Armii Krajowej, mieszkańca Pszczewa, zamordowanego w niewyjaśnionych okolicznościach w więzieniu we Wronkach. Współorganizator uroczystości Fundacja na Rzecz Polsko-Niemieckiego Sąsiedztwa, Stowarzyszenie z Pogranicza, Gmina Pszczew / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

78. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową / 17 lutego z udziałem żołnierzy Armii Krajowej, władz wojewódzkich i samorządowych oraz służb mundurowych, odbył się apel poległych i ceremonia złożenia kwiatów przy pomniku „Na chwałę Armii Krajowej" na cmentarzu Centralnym. Wcześniej złożono kwiaty pod tablicą „Żołnierzom Armii Krajowej", znajdującą się na gmachu Urzędu Miasta Szczecin. Współorganizatorzy uroczystości: Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 28 lutego delegacje złożyły kwiaty i zapaliły znicze w celi znajdującej się w Areszcie Śledczym w Szczecinie, gdzie wykonywano wyroki śmierci m.in. na żołnierzach podziemia niepodległościowego. Później odbył się apel pamięci połączony z ceremonią złożenia kwiatów pod tablicą upamiętniającą osoby przetrzymywane i zamordowane w budynku dawnego więzienia w latach 1945–1956. Kwiaty złożono także pod tablicą na gmachu Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie, która upamiętnia żołnierzy podziemia niepodległościowego, przetrzymywanych i torturowanych w budynku WUBP/WUdsBP w latach 1945–1956. W uroczystościach udział wzięli byli żołnierze Armii Krajowej oraz przedstawiciele władz państwowych i samorządowych. W przeddzień obchodów święta pracownicy OBUWiM zapalili znicze na mogiłach m.in. Janiny i Leona Smoleńskich, Konrada Strycharczyka oraz żołnierzy Bojowego Oddziału Armii. Współorganizatorzy uroczystości Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Szczecinie, Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / 24 marca na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie odnowiono nagrobek Heleny i Józefa Barcikowskich. Helena Barcikowska z domu Ząbroń i jej synowie, Józef i Tadeusz, zostali odznaczeni medalem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata". Barcikowscy – mieszkańcy Wiśniowca w województwie tarnopolskim – od października 1942 do sierpnia 1943 r. ukrywali w domu pochodzącego z Warszawy Adama Gajłę, który uniknął dzięki temu zamknięcia, a później śmierci w miejscowym getcie, zlikwidowanym wiosną 1943 r. oraz zdobyli dla niego metrykę urodzenia na nazwisko Krzysztof Bolesław Sawicki. Wykonanie nowego pomnika nagrobnego Heleny i Józefa Barcikowskich zostało sfinansowane przez OIPN w Szczecinie. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej / 14 kwietnia zostały złożone kwiaty i zapalone znicze pod Krzyżem Katyńskim – pomnikiem, który od trzydziestu lat jest lokalnym symbolem pamięci o wydarzeniach z 1940 r. Znicze zapłonęły także pod tablicą upamiętniającą około 900 pracowników służby zdrowia, oficerów rezerwy Wojska polskiego zamordowanych w Katyniu, która znajduje się na gmachu rektoratu Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego. Nie zapomniano również o pomniku W 60. rocznicę Zbrodni Katyńskiej, znajdującym się przy pl. Ofiar Katynia. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej / Etiudy filmowe „Świat zgładzony w Katyniu"/ Etiudy prezentujące 13 sylwetek ofiar zbrodni katyńskiej zostały przygotowane na bazie materiałów zgromadzonych przy tworzeniu przez OIPN w Szczecinie wystawy plenerowej „Świat zgładzony w Katyniu". Głównym założeniem było ukazanie życia jeńców Starobielska, Ostaszkowa i Kozielska przed 1 września 1939 r., przez pryzmat wykonywanych prze nich zawodów; w ten sposób zaprezentowano: wojskowych, policjantów, lekarzy i nauczycieli. Ważnym elementem są fotografie rodzinne, zdjęcia robione podczas wypoczynku, a także listy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. / 14 czerwca w kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Gorzowie Wielkopolskim odbyła się msza święta w intencji ofiar niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych i obozów zagłady. Po mszy przed pomnikiem więźniów Ravensbrück na przykościelnym cmentarzu Świętokrzyskim odbyła się uroczystość złożenia kwiatów i zapalenia zniczy. Dyrektor OIPN złożył także kwiaty i zapalił znicze przy pomniku Ofiar Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych na cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Zastępca dyrektora OIPN w Szczecinie, złożyła kwiaty i zapaliła znicze pod tablicami upamiętniającymi więźniów filii KL Stutthof w Policach-Mścięcinie oraz pod pomnikiem męczeństwa w Trzeszczynie. W ramach obchodów odnowiony został pomnik Dzieciom Potulic, znajdujący się przy pl. Zwycięstwa w Szczecinie. Granitowa płyta została oczyszczona i ponownie wypolerowana, a napis oraz element graficzny zostały wypełnione srebrną i czerwoną farbą. Współorganizatorzy uroczystości wojewoda zachodniopomorski, wojewoda lubuski / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM i asystent prasowy.

Święto 2. Stargardzkiego Batalionu Saperów / 26 czerwca na terenie koszar batalionu, dziedziczącego tradycje 2. Pułku Saperów Kaniowskich, odbyła się uroczysta zbiórka z okazji święta batalionu oraz 50. rocznicy jego dyslokacji z Gryfic do Stargardu. W trakcie uroczystości została odsłonięta tablica pamiątkowa poświęcona żołnierzom 2. Pułku Saperów Kaniowskich. Upamiętnia ona 62 saperów z 1. Kompanii 13. Batalionu Saperów, budowniczych przeprawy przez rzekę Słucz, i obrońców Zawiahla, którzy polegli w heroicznej walce 27 czerwca 1920 r. we wsi Susły. Tablica została sfinansowana przez OIPN w Szczecinie. Współorganizator uroczystości 2. Stargardzki Batalion Saperów / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

77. rocznica zbrodni wołyńskiej / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa / 11 lipca podczas uroczystości pod pomnikiem Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947 na cmentarzu Centralnym w Szczecinie dyrektor OIPN dr Paweł Skubisz oddał hołd polskim ofiarom w 77. rocznicę zbrodni wołyńskiej. Współorganizator uroczystości: Stowarzyszenie Kresy Wschodnie – Dziedzictwo i Pamięć / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / Na cmentarzu Centralnym w Szczecinie pochowano co najmniej stu uczestników bohaterskiego zrywu sprzed 76 lat. Znicze zapłonęły przed tablicą poświęconą walczącym o wolność Polski, spoczywającym na nowej kwaterze kombatanckiej, przy pomniku Na Chwałę Armii Krajowej oraz na mogile płk. Józefa Romana „Ziuka". Był on żołnierzem Armii Krajowej i uczestnikiem powstania warszawskiego. Dzięki jego zaangażowaniu w latach osiemdziesiątych XX w. doszło do zawiązania lokalnych klubów Powstańców Warszawskich i Żołnierzy Kresowych Armii Krajowej, które później stały się podwaliną Światowego Związku Żołnierzy AK Okręg Szczecin. Współorganizator uroczystości: 14. Zachodniopomorska Brygada Obrony Terytorialnej im. ppłk. dypl. Stanisława Jerzego Sędziaka, „Warty" / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica powstania Armii Ochotniczej i wojny polsko-bolszewickiej / 20 lipca na gmachu Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 1 im. prof. Tadeusza Sokołowskiego Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie została odsłonięta tablica upamiętniająca patrona placówki. Uroczystość odbyła się w asyście Wojska Polskiego. Tadeusz Sokołowski (1887–1965) był uczestnikiem I wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej, za co został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari, a później także II wojny światowej na różnych frontach. Do kraju powrócił w 1948 r. Był autorem nowatorskich rozwiązań chirurgicznych i jednym z pionierów transfuzjologii w Polsce, współorganizatorem Akademii Lekarskiej w Szczecinie i pierwszym kierownikiem Katedry i Kliniki Chirurgii. Po uroczystości przedstawiciele oficjalnych delegacji złożyli kwiaty i zapalili znicze na grobie Tadeusza Sokołowskiego na cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Tablica pamiątkowa oraz pomnik nagrobny zostały odnowione z inicjatywy OIPN w Szczecinie. Współorganizator uroczystości Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej / 20 sierpnia odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy oraz pomnika nagrobnego poświęconych pamięci st. szer. Jana Sulowskiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej. Wydarzenie poprzedziła msza święta w kościele pw. Świętych Apostołów. Uroczystości zorganizowane we współpracy z Gminą Police, 12. Szczecińską Dywizją Zmechanizowaną. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

40. rocznica podpisania porozumień sierpniowych w Szczecinie / 30 sierpnia w kościele pw. św. Stanisława Kostki odbyła się msza święta, podczas której szefowa Kancelarii Prezydenta RP Halina Szymańska odczytała list prezydenta Andrzeja Dudy. Uroczystości odbyły się także pod bramą Stoczni Szczecińskiej. Dyrektor OIPN w Szczecinie wraz z wicewojewodą Markiem Suboczem, posłem Arturem Szałabawką oraz przewodniczącym Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność" Pomorza Zachodniego Mieczysławem Jurkiem odsłonili mural upamiętniający podpisanie w Szczecinie porozumień sierpniowych. / Uroczystości zorganizowano we współpracy z Kancelarią Prezydenta RP, Wojewodą Zachodniopomorskim, Zarządem Regionu NSSZ „Solidarność" Pomorza Zachodniego, Filharmonią im. M. Karłowicza w Szczecinie / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM i asystent prasowy.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / 1 września uroczystość złożenia kwiatów i zapalenia zniczy pod pomnikiem Bohaterom Września oraz na grobach bohaterskich obrońców Westerplatte na cmentarzu Centralnym w Szczecinie. / W uroczystościach udział wzięli byli żołnierze Armii Krajowej oraz przedstawiciele władz państwowych i samorządowych. W przeddzień obchodów święta OIPN w Szczecinie sfinansował oczyszczenie pomników, w tym śp. Jana Zielińskiego. Uroczystości zorganizowano we współpracy z 12. Szczecińską Dywizją Zmechanizowaną / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

75. rocznica powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość / 2 września w Szczecinie z udziałem byłych żołnierzy Armii Krajowej, władz wojewódzkich i samorządowych oraz służb mundurowych, odbył się apel poległych i ceremonia złożenia kwiatów przy pomniku Na chwałę Armii Krajowej na cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Uroczystości zorganizowano we współpracy ze Światowym

Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin, 12. Szczecińską Dywizją Zmechanizowaną / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

81. rocznica sowieckiej agresji na Polskę / 17 września na cmentarzu Centralnym w Szczecinie z udziałem władz wojewódzkich, samorządowych oraz służb mundurowych odbył się apel poległych i ceremonia złożenia kwiatów i zapalenia zniczy pod Krzyżem Katyńskim – pomnikiem, który od trzydziestu lat jest lokalnym symbolem pamięci o wydarzeniach z 1940 r. Uroczystości zorganizowano we współpracy z Stowarzyszenie Katyń w Szczecinie / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

81. rocznica Powstania Państwa Podziemnego / 27 września złożono kwiaty pod tablicą Żołnierzom Armii Krajowej, znajdującą się na gmachu Urzędu Miasta Szczecin. Obchody odbyły się pod pomnikiem Na Chwałę Armii Krajowej na cmentarzu Centralnym w Szczecinie. W południe, w bazylice archikatedralnej pw. św. Jakuba Apostoła odprawiona została msza święta w intencji poległych i zmarłych twórców oraz żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego. Uroczystości zorganizowano we współpracy z 12. Szczecińską Dywizją Zmechanizowaną, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

102. rocznica odzyskania przez Polskę Niepodległości / 11 listopada dyrektor OIPN w Szczecinie dr Paweł Skubisz wraz wojewodą zachodniopomorskim, przedstawicielami 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej i służb mundurowych złożyli kwiaty pod popiersiem marszałka Józefa Piłsudskiego na pl. Szarych Szeregów w Szczecinie. Następnie oddano hołd harcerkom i harcerzom Szarych Szeregów. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

50. rocznica Grudnia ’70 / 15 grudnia z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, pod Krzyżem Męczeństwa Narodu Polskiego na cmentarzu Centralnym w Szczecinie rozpoczęły się uroczystości 50. rocznicy Grudnia 1970 r. w Szczecinie. Oddano hołd organizatorom i uczestnikom protestów z grudnia 1970 r. i stycznia 1971 r., złożono kwiaty i zapalono znicze pod pomnikiem upamiętniającym Rewoltę Grudniową, a także na grobach ofiar Grudnia ’70 w Szczecinie. Zaprezentowano również odnowiony nagrobek Zdzisława Nagórka – rannego podczas Grudnia ’70 w Szczecinie. 17 grudnia delegacja OIPN złożyła kwiaty pod bramą Stoczni Szczecińskiej w hołdzie ofiarom Czarnego Czwartku w Szczecinie. Następnie Dyrektor OIPN dr Paweł Skubisz odsłonił okolicznościowy mural „Stoczniowcy. Strajkujemy aż do zwycięstwa” na budynku Szczecińskiego Parku Przemysłowego, przy ul. Antosiewicza 1. Współorganizatorzy uroczystości: Stowarzyszenie Społeczne Grudzień ’70 – Styczeń ’71, Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Pomorza Zachodniego / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Oddział IPN Warszawa

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu / 27 stycznia pracownicy OBEN zorganizowali spotkanie w czytelni „Pod Sowami” na warszawskim Żoliborzu, w ramach którego została wygłoszona prelekcja dla uczniów pt. „Holocaust oczami dziecka”. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Warszawa.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Pracownicy warszawskiego OIPN 27 lutego złożyli wieniec przed dawnym aresztem Informacji Wojskowej w warszawskich Włochach. 1 marca poprowadzili na warszawskiej Pradze Marsz Pamięci o Komunistycznych Miejscach Kaźni. Włączyli się także w działania informacyjne i popularyzatorsko-edukacyjne m.in. udzielili kilku wywiadów o żołnierzach wyklętych i zbrodniach komunistycznych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 4 maja w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych przy ul. Rakowieckiej w Warszawie odbyła się uroczystość odsłonięcia, ufundowanych przez IPN, czterech tablic upamiętniających: młodocianych więźniów politycznych represjonowanych w latach 1944–1956, a także Aleksandra Krzyżanowskiego, Waldemara Baczka, Ksawerego Grocholskiego, Witolda Kalickiego, Ryszarda Widelskiego, Józefa Kozłowskiego, Piotra Macuka. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / W marcu w parafii pw. Najczystszego Serca Maryi w Warszawie przy ulicy Chłopickiego 2 odsłonięto tablicę upamiętniającą Jadwigę i Leona Bukowińskich, którzy podczas II wojny światowej z narażeniem własnego życia nieśli pomoc żydowskim bliźnim. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką / 24 marca odbyło się spotkanie (bez udziału publiczności). Tematem dyskusji były postawy Polaków podczas II wojny światowej. W rozmowie udział wzięli: prof. Jan Żaryn (dyrektor Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej) oraz pracownicy OIPN w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

80. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz / Uroczystości przy grobie Stanisława Gieysztora / 14 czerwca na Powązkach Wojskowych w Warszawie pracownicy OBBH złożyli kwiaty na grobie Stanisława Gieysztora – ofiary pierwszego transportu z Warszawy do Auschwitz. Na stronie warszawskiego OIPN został opublikowany życiorys Stanisława Gieysztora. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / Oddanie hołdu powstańcom 1–5 sierpnia / Składanie kwiatów i udział w uroczystościach: pod pomnikiem Żołnierzy AK Obwód Żywiciel w Parku im. Żołnierzy „Żywiciela" przy ul. Ks. J. Popiełuszki, pod pomnikiem Batalionu „Baszta" w Parku im. gen. Gustawa Orlicz-Dreszera przy ul. Puławskiej oraz przy Obelisku Pamięci Żołnierzy AK powstańców Mokotowa przy ul. Dworkowej, na skwerze im. Płk. Żurowskiego na warszawskiej Pradze oraz marszu upamiętniającym rzeź Woli. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

100. rocznica bitwy warszawskiej / Wystawa „Wojna światów" / 12 sierpnia w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie została zaprezentowana wystawa „Wojna światów". Wernisaż poprzedziła konferencja prasowa na temat wydarzeń planowanych w związku z rocznicą bitwy warszawskiej. Goście otrzymali okolicznościowe publikacje, wpinki i materiały edukacyjne. / Jednostki odpowiedzialne OBBH i BPiKS.

100. rocznica bitwy warszawskiej / 18 grudnia uroczyście odsłonięto tablicę upamiętniającą udział członków Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów w szeregach Armii Ochotniczej 1920 r. Wiele stowarzyszeń oraz organizacji społecznych i zawodowych wystąpiło z apelami i odezwami do swoich członków o włączenie się w obronę Ojczyzny i wstępowanie ochotniczo do armii. Jedną z tych organizacji było Warszawskie Towarzystwo Cyklistów, które pełniło służbę łącznikową na pierwszej linii frontu. Wystawiło ono plutony kolarskie i sanitarne, zapewniając łączność dowództwu artylerii. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Zakończenie walk powstańczych na Mokotowie / Udział w uroczystościach 27 września / Złożenie kwiatów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

76. rocznica zajęcia warszawskiej Pragi przez Armię Czerwoną / 14 września pod tablicą przed budynkiem Izby Pamięci złożono kwiaty, a pracownicy wzięli udział w mszy świętej w kościele św. Floriana w intencji ofiar zbrodni komunistycznych. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

20. rocznica odkrycia cel więziennych Głównego Zarządu Informacji Wojska Polskiego w piwnicach budynku przy ul. Świerszcza 2 / 11 listopada warszawski OIPN wraz z Fundacją „Willa Jasny Dom" otworzył wystawę pt. „Katownia". Ekspozycja jest prezentowana przed budynkiem Willa Jasny Dom, od strony ul. Cienistej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Wrocław

157. rocznica wybuchu powstania styczniowego / 26 stycznia złożenie wiązanek kwiatów przed tablicą upamiętniającą poległych w powstaniu styczniowym studentów Uniwersytetu Wrocławskiego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

80. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli RP w głąb ZSRS / 12 lutego złożenie kwiatów pod wrocławskim pomnikiem „Zesłańcom Sybiru" na pl. Strzeleckim / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

78. rocznica powstania Armii Krajowej / 14 lutego w Sali Sesyjnej Rady Miejskiej Wrocławia odbyła się uroczystość w związku ze świętem Armii Krajowej. Wręczono odznaczenia i medale, odbył się recital okolicznościowy. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

82. rocznica ogłoszenia Prawd Polaków spod Znaku Rodła / Rodzina Rodła – ogólnopolski ruch społeczny / 8 marca złożono wieniec pod tablicą upamiętniającą Prawdy Polaków spod Znaku Rodła na murze kościoła św. Marcina. 6 marca 1938 r. w Berlinie ogłoszono Prawdy Polaków spod Znaku Rodła podczas I Kongresu Polaków w Niemczech. Obchody odbywały się pod patronatem OIPN we Wrocławiu / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Święto Konstytucji 3 maja. / Delegacja IPN złożyła biało-czerwoną wiązankę kwiatów przed wrocławskim pomnikiem Konstytucji Trzeciego Maja / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

75. rocznica zakończenia II wojny światowej w Europie / 8 maja złożono wiązanki kwiatów na cmentarzu Żołnierzy Polskich we Wrocławiu. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

79. rocznica zamordowania profesorów polskich we Lwowie / 4 lipca złożenie kwiatów pod pomnikiem Martyrologii Profesorów Lwowskich przy pl. Grunwaldzkim we Wrocławiu / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Dzień Marynarza Rzecznego / 5 lipca udział w uroczystych obchodach Dnia Marynarza Rzecznego, w trakcie których złożono kwiaty pod pomnikiem Pionierów Odry, prezentacja wystawy przygotowanej przez OBEN we Wrocławiu poświęconej Flotylli Pińskiej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

77. rocznica zbrodni wołyńskiej / Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa / 11 lipca upamiętnienie ofiar przy pomniku, przy bulwarze Dunikowskiego we Wrocławiu. W obchodach uczestniczył premier Mateusz Morawiecki. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego / 1 sierpnia, złożenie kwiatów przed pomnikiem Pileckiego we Wrocławiu / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100. rocznica bitwy warszawskiej; święto Wojska Polskiego / Udział w uroczystościach we Wrocławiu / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

100 lat bitwy warszawskiej / 15 sierpnia odsłonięto pomnik Niepodległości i Bitwy Warszawskiej w Mirkowie koło Wrocławia. / Powstał dzięki wspólnemu zaangażowaniu Stowarzyszenia Marszałek i IPN Wrocław. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

40. rocznica powstania „Solidarności" / 26 sierpnia współorganizacja uroczystości w Centrum Historii Zajezdnia / Jednostki odpowiedzialne Dyrekcja OIPN i OBUWiM.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Prezentacja wystawy „Tu rodziła się Solidarność" – modułu dotyczącego działalności NSZZ „Solidarność" regionu „Dolny Śląsk" od 28 sierpnia do 16 października Warszawa, plac Piłsudskiego / Jednostki odpowiedzialne Dyrekcja OIPN i OBBH, OBEN.

40. rocznica powstania „Solidarności" / 31 sierpnia prezentacja tomu 4 *Encyklopedii Solidarności* we Wrocławiu / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

40. rocznica powstania „Solidarności" / 3 września wykład pt. „Protesty latem 1980 r. w Zagłębiu Miedziowym – wybrane wątki i przykłady", wygłoszony podczas seminarium „Sierpień 1980 – Zachować w pamięci". Współorganizator obchodów Stowarzyszenie Opozycji Antykomunistycznej Zagłębia Miedziowego w Lubinie / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

40. rocznica powstania Regionu NSZZ „Solidarność" Zagłębia Miedziowego / 29 września sesja popularnonaukowa z udziałem Marszałek Sejmu RP Pani Elżbiety Witek w Lubinie / Jednostki odpowiedzialne Dyrekcja OIPN i OBBH.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / 1 września współorganizacja uroczystości na cmentarzu Żołnierzy Polskich we Wrocławiu / Jednostki odpowiedzialne Dyrekcja OIPN i OBUWiM.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / naczelnik Oddziałowej Komisji wziął udział w uroczystościach zorganizowanych przez Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy. / Jednostka odpowiedzialna OKŚZpNP.

81. rocznica sowieckiej napaści na Polskę / 18 września złożenie kwiatów pod pomnikiem Zesłańcom Sybiru / Jednostki odpowiedzialne Dyrekcja OIPN i OBUWiM.

75. rocznica powstania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” / Złożenie kwiatów przed tablicą upamiętniającą zamordowanych we Wrocławiu członków Zrzeszenia WiN; uroczystości honorowe przy mogiłach gen. Mieczysława Huchli, Leona i Heleny Suszyńskich / Jednostki odpowiedzialne Dyrekcja OIPN i OBUWiM.

100 lat bitwy warszawskiej / Budowa pomnika Obrońców Ojczyzny. Trwałe upamiętnienie we współpracy z władzami Gminy Udanin / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

102. rocznica odzyskania Niepodległości / 11 listopada złożenie kwiatów przed ufundowanym przez IPN pomnikiem Niepodległości i Bitwy Warszawskiej w Mirkowie / Jednostki odpowiedzialne Dyrekcja OIPN i OBUWiM.

102. rocznica odzyskania Niepodległości / 11 listopada złożenie kwiatów przed nowo powstałym obeliskiem i tablicą poświęconą Armii Ochotniczej i profesorowi Lesławowi Węgrzynowskiemu / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

102. rocznica wybuchu powstania wielkopolskiego oraz 102. rocznica odzyskania Niepodległości / W listopadzie i grudniu zapalono znicze pamięci na grobach uczestników powstania i bohaterów walk o Niepodległość uhonorowanych w projekcie „Ocalamy”. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

50. rocznica Grudnia ’70 / 4 i 15 grudnia w ramach upamiętnienia wydarzeń grudniowych 1970 r. na Wybrzeżu zapalono znicze oraz złożono kwiaty na grobie ofiar Kazimierza Zastawnego, pochowanego we Wrocławiu na cmentarzu św. Jerzego Męczennika i Podwyższenia Krzyża Świętego i 15 grudnia na grobie Romana Kużaka na cmentarzu w Polanicy-Zdroju / Jednostki odpowiedzialne OBEN, OBBH i OBUWiM.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Złożenie kwiatów przed przygotowaną przez IPN we współpracy z NSZZ „Solidarność” Ziemi Jeleniogórskiej tablicą memoratywną w Kamiennej Górze poświęconą internowanym i represjonowanym w stanie wojennym związkowcom „Solidarności” / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Delegatura Opole

Rocznica powstania Armii Krajowej / Złożenie wiązanki / Pracownicy Delegatury IPN w Opolu w sposób symboliczny uczcili żołnierzy AK, w rocznicę przekształcenia ZWZ w AK, składając kwiaty na grobie wachmistrza Józefa Dembińskiego „Groźnego”, „Juranda”, pochowanego na cmentarzu w Białej. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Rocznica zbrodni UPA w Hucie Pieniackiej / Uroczystości / 22 lutego w Babicach w gminie Baborów po raz 19. przypomniano o ofiarach zbrodni w Hucie Pieniackiej na Podolu. 28 lutego 1944 r. ludność polskiej wsi została zaatakowana przez ukraińskich żołnierzy 4. pułku policji SS oraz członków paramilitarnego oddziału nacjonalistów ukraińskich, którzy przeprowadzili pacyfikację. W uroczystości uczestniczył pracownik Delegatury IPN w Opolu. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

75. rocznica Oświęcimskiego Marszu Śmierci / Uroczystości / 27 lutego w miejscowości Niemysłowice pod Prudnikiem miały miejsce uroczystości upamiętniające 75. rocznicę Oświęcimskiego Marszu Śmierci. W miejscowym kościele pw. św. Anny odbyła się msza święta w intencji więźniów niemieckiego obozu Auschwitz-Birkenau, zamordowanych i zamęczonych w styczniu 1945 r. Po mszy świętej nastąpił przemarsz w symbolicznym Marszu Pamięci do miejsca usytuowania tablicy pamiątkowej przy Wiejskim Centrum Sportowym w Niemysłowicach. Uroczystość odsłonięcia tablicy zwieńczono odczytaniem Apelu Pamięci oraz salwą honorową. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Złożenie wiązanek w Starym Grodkowie, w Opolu pod pomnikiem Bóg-Honor-Ojczyzna oraz na polanie śmierci pod Starym Grodkowem 1 marca, gdzie zamordowano podkomendnych kpt. „Bartka” / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

99. rocznica wybuchu III powstania śląskiego / Złożenie kwiatów przy symbolicznej mogile poświęconej „Poległym Powstańcom Śląskim" na starym cmentarzu przy ul. Wrocławskiej w Opolu / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Święto Konstytucji 3 maja / Złożenie kwiatów pod pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego, pod pomnikiem Patriotom Polskim oraz przy pomniku ks. Jerzego Popiełuszki w Otmuchowie z okazji 35. rocznicy odsłonięcia i poświęcenia tablicy pamiątkowej. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

75. rocznica bitwy pod Kuryłówką / 7 maja w związku z 75. rocznicą bitwy pod Kuryłówką został uhonorowany jeden z dowódców oddziałów leśnych NZW Stanisław Pelczar „Majka", który spoczywa na cmentarzu w Białej Nyskiej (pow. nyski). Złożono wiązankę na grobie „Majki". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

85. rocznica śmierci Józefa Piłsudskiego / 12 maja złożono kwiaty pod pomnikiem marszałka Piłsudskiego w Nysie. Udział w uroczystościach udział wzięły władze miejskie w Nysie i Koło Związku Strzeleckiego w Nysie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

100. rocznica urodzin Karola Wojtyły / 18 maja opolski IPN złożył kwiaty i zapalił znicze w miejscach upamiętniających Ojca Świętego Jana Pawła II w Brzegu, Głuchołazach, Głubczycach, Kluczborku, Lewinie Brzeskim i w Prudniku. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

90. rocznica ustanowienia Dnia Kadeta i 99. rocznica bitwy o Górę Świętej Anny / 21 maja rozpoczęła się bitwa o Górę Świętej Anny, w której poległ najmłodszy kadet lwowski, szesnastoletni Karol Chodkiewicz, ostatni potomek hetmana Jana Karola Chodkiewicza. Złożono kwiaty i zapalono znicze przy pomniku Bojownikom o Polskość Śląska Opolskiego w Opolu, przy zbiorowej mogile 33 powstańców w Kalinowie, przy zbiorowej mogile powstańców w Jasionie, przy pomniku Czynu Powstańczego na Górze Świętej Anny, przy mogile 16 powstańców na cmentarzu przy Bazylice pw. świętej Anny, w oznaczonym miejscu śmierci kadeta kpr. Karola Chodkiewicza w Oleszce, na cokole nieistniejącego pomnika Kadetów Lwowskich w Gogolinie. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

72. rocznica śmierci rotmistrza Witolda Pileckiego / 25 maja złożono kwiaty i zapalono znicz przy pomniku Bohaterom Powstania Warszawskiego – jeńcom Stalagu 344 Lamsdorf, zlokalizowanym na terenie byłego obozu jenieckiego w Łambinowicach. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

54. rocznica „wydarzeń brzeskich" / Pacyfikacja mieszkańców Brzegu przez siły komunistyczne / 26 maja przedstawiciele Delegatury Opole wzięli udział w uroczystościach i złożyli kwiaty pod pamiątkową tablicą wspólnie z burmistrzem Brzegu, starostą powiatu brzeskiego i przewodniczącym Rady Miejskiej w Brzegu. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

80. rocznica pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz / Uroczystość złożenia kwiatów pod pomnikiem Martyrologii Więźniów na terenie byłej filii obozu koncentracyjnego KL Auschwitz w Sławięcicach, przy pomniku poświęconym więźniom obozu pracy „Brieg-Pampitz" stanowiącego filię obozu KL Gross-Rosen w Pępicach oraz przy pomniku byłego obozu pracy w Paczkowie. W uroczystościach udział wzięli również przedstawiciele wojewody opolskiego, burmistrz Brzegu, przedstawiciele Instytutu Śląskiego, Stowarzyszenia Patriotyczny Kędzierzyn-Koźle, Światowego Związku Żołnierzy AK Koło w Kędzierzynie-Koźlu oraz harcerzy z Chorągwi Ziemi Opolskiej ZHR. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

80. rocznica pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz / We współpracy z urzędami miejskimi i miejskimi domami kultury w Brzegu, Grodkowie, Nysie, Oleśnie, Opolu, Paczkowie, Prudniku i Strzelcach Opolskich zorganizowano premierę krótkometrażowego filmu *To był twardy Polak. Świadek terroru* w otwartej przestrzeni plenerowej 13 czerwca o godzinie 21.00 w amfiteatrze miejskim w Brzegu, na Rynku w Grodkowie, na budynku Miejskiego Domu Kultury w Nysie, na Promenadzie w Oleśnie, na kanale miejskim TV w Opolu, na Rynku w Paczkowie, na placu Żeromskiego w Strzelcach Opolskich. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

100. rocznica wybuchu II powstania śląskiego / 19 sierpnia kwiaty i proporce „Tobie Polsko" zostały złożone przy pomniku Bojownikom o Polskość Śląska Opolskiego w Opolu oraz przy mogiłach uczestników II powstania śląskiego w województwie opolskim. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

100 rocznica II powstania śląskiego w Kamieniu Śląskim / Wojewódzkie obchody 22 sierpnia z udziałem wicewojewody i wicemarszałka województwa opolskiego. Złożenie kwiatów przy zbiorowej mogile powstańców śląskich, odsłonięcie tablicy upamiętniającej ojca mjr. Seweryna Jędrysika „Wallensteina". Uroczystości zakończone festynem ze stoiskiem z materiałami edukacyjnymi IPN. Uroczystości zorganizowano wspólnie z Muzeum Śląska Opolskiego, Instytutem Śląskim, Gminą Gogolin / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

100. rocznica II powstania śląskiego i bitwy warszawskiej / Konferencja prasowa oraz odsłonięcie wystawy plenerowej „Śląsk – Droga do Niepodległości" zorganizowane wspólnie z Muzeum Śląska Opolskiego, Instytutem Śląskim, Gminą Gogolin / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

100. rocznica bitwy warszawskiej / 14 sierpnia złożenie kwiatów przy pomniku Bohaterów Rewolucji Węgierskiej 1956 r. w Opolu / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

40. rocznica powstania „Solidarności" / Wspólna konferencja prasowa z Urzędem Miasta Opole, Izbą Pamięci Solidarności, Fundacją im. Romana Kirsteina zapraszająca na uroczystości w Centrum Dialogu Obywatelskiego / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

81. rocznica wybuchu II wojny światowej / Złożenie kwiatów przy budynku dawnego Konsulatu Generalnego RP w Opolu oraz przy tablicy upamiętniającej Polaków wywiezionych do KL Buchenwald na dworcu kolejowym. Uroczystości współorganizowane z Urzędem Wojewódzkim, Urzędem Miasta Opole, Instytutem Śląskim / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

75. rocznica powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" / Złożenie kwiatów przy pomniku Bóg-Honor-Ojczyzna poświęconym podziemiu antykomunistycznemu w Opolu. Uroczystości współorganizowane z Opolskim Urzędem Wojewódzkim, Narodowym Bankiem Polskim –Oddział w Opolu / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

74. rocznica zbrodni na żołnierzach ze Zgrupowania Oddziałów Leśnych NSZ pod dowództwem mjr. Henryka Flamego „Bartka" / 12 września 2020 r. na polanie pod Malerzowicami Wielkimi oficjalne uroczystości upamiętniające ofiary I transportu. / we współpracy z wojewodą opolskim, Gminą Grodków, Gminą Skoroszyce, 1. Pułkiem Saperów, Nadleśnictwem Tułowice zorganizowano w Starym Grodkowie wspólne uroczystości, w których wzięli udział wojewoda opolski i zastępca prezesa prof. Krzysztof Szwagrzyk. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

80. rocznica zbrodni katyńskiej / 20 września miały miejsce uroczystości poświęcone kpt. Stanisławowi Mikulskiemu w Wieluniu. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

76. rocznica wyzwolenia niemieckiego obozu jenieckiego Lamsdorf / Rocznicowe uroczystości odbyły się 6 października w Łambinowicach. Delegacje złożyły kwiaty pod pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Rocznica Narodowego Święta Niepodległości / Złożenie wiązanki przy pomniku Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nysie / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego / 13 grudnia złożono wiązanki przy pomniku bł. ks. Jerzego Popiełuszki, kapelana „Solidarności" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

„Wieczornica Stanu Wojennego" / 13 grudnia organizacja happeningu na placu Wolności w Opolu. Zapalono 100 zniczy biało-czerwonych ułożonych w napis „13 XII 81". Akcji towarzyszyły pieśni w wykonaniu Pawła Piekarczyka i Leszka Czajkowskiego pochodzące z koncertu pt. *Zapiski walki, zdrady i zwycięstwa* odtwarzane z głośników. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Podsumowanie przekazu medialnego w 2020 r. Źródło: PRESS SERVIS monitoring mediów

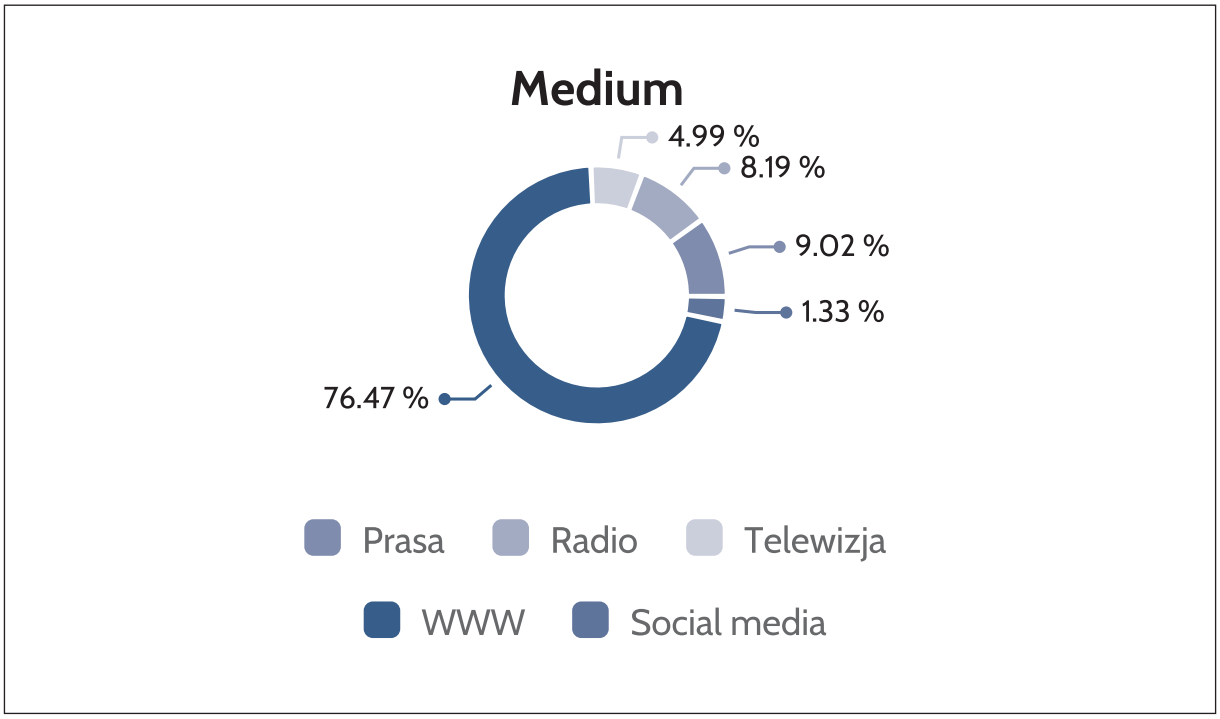

W 2020 r. pojawiło się w mediach 61 310 informacji na temat IPN. Zasięg informacji objął 14,7 mld z dotarciem na poziomie 1,1 mld. Szacunkowy ekwiwalent reklamowy wyniósł 406,1 mln zł.

3.2. Patronaty

Centrala

Od 1 stycznia do 31 grudnia Prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Jarosław Szarek 68 razy wyraził zgodę na udzielenie patronatu honorowego nad wydarzeniami realizowanymi w 2020 r. Z powodu epidemii COVID-19 znaczna część planowanych przedsięwzięć została przełożona na późniejszy termin.

Zespół Szkół nr 1 im. Ignacego Łukasiewicza w Gorlicach / Konkurs historyczny w 80. rocznicę zbrodni katyńskiej / Konkurs był skierowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych powiatu gorlickiego. Celem konkursu było rozpropagowanie wiedzy nt. zbrodni dokonanej na polskich oficerach w 1940 r. przez NKWD. Wydarzenie zaplanowano na marzec br., jednak z powodu epidemii COVID-19 nie zostało zrealizowane.

Stowarzyszenie „Paczka dla Bohatera”

– „III Ferie dla Bohatera” / Stowarzyszenie wystąpiło z prośbą o objęcie patronatem honorowym akcji wypoczynkowej dla 100 kombatantów i osób represjonowanych. Dziewięciodniowe wczasy w ośrodku wypoczynkowym Agencji Mienia Wojskowego „Rewita” połączone z zabiegami lekarskimi ze względu na wprowadzone z końcem marca ograniczenia zostały przeniesione na późniejszy termin.

– „IV Wielkanocna Paczka dla Bohatera” / Ogólnopolska akcja pomocowa została przeprowadzona na przełomie marca i kwietnia. Paczki zawierające artykuły spożywcze i chemiczne zostały rozwiezione kombatantom i weteranom II wojny światowej oraz podziemia niepodległościowego. Działania zostały przeprowadzone we współpracy ze Związkiem Powstańców Warszawskich, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej, Związkiem Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych, Związkiem Sybiraków i innymi organizacjami kombatanckimi.

– „X Bożonarodzeniowa Paczka dla Bohatera" / Stowarzyszenie 10 raz organizuje akcję przygotowania i dostarczenia paczek z żywnością i środkami czystości dla kombatantów i weteranów II wojny światowej. Akcja ma na celu nie tylko poprawę warunków bytowych, ale również okazanie duchowego wsparcia i solidarności.

Konfederacja Wolnej Myśli

– Projekt kulturalno-oświatowy „Żołnierze Niezłomni – Bohaterowie lat 1944–1963" / Zakładany projekt obejmował konkurs historyczny dla uczniów sierpeckich szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz koncert pieśni patriotycznych. W teście wiedzy wzięło udział 41 uczniów. Konkurs został rozstrzygnięty 29 lutego, jednak ze względu na obostrzenia sanitarne nie odbyła się uroczysta gala. Przekazanie nagród na ręce dyrektorów placówek oświatowych odbyło się dopiero 10 czerwca.

– Projekt kulturalno-oświatowy „Żołnierze Niezłomni – Bohaterowie lat 1944–1963" – konkurs dla dzieci i młodzieży, edycja 2020/2021 / Czwarta edycja konkursu adresowanego do uczniów szkół z Sierpca i okolic, którego celem jest przybliżenie sylwetek żołnierzy II konspiracji antykomunistycznej. Konkurs, polegający na napisaniu tekstu literackiego i testu wiedzy, zostanie przeprowadzony za pośrednictwem Internetu w I kwartale 2021 r.

Stowarzyszenie NZS 1980 / 40. rocznica powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów w Krakowie / Stowarzyszenie NZS 1980 od września 2020 do lutego 2021 r. przygotowuje wiele wydarzeń upamiętniających to wydarzenie: mszę świętą w intencji Ojczyzny i członków Stowarzyszenia, wmurowanie tablicy pamiątkowej na terenie Collegium Broscianum UJ upamiętniającej spotkanie założycielskie NZS, uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności członkom Zrzeszenia, debatę poświęconą wydarzeniom lat 80. XX w., wydanie broszury o historii NZS i ruchów niepodległościowych lat 80., koncerty, przedstawienia teatralne oraz wystawę prezentującą działalność Zrzeszenia w latach 1980–2019.

Związek Nauczycielstwa Polskiego Oddział Mississauga w Kanadzie / Konkurs historyczny „Dzieje Polski" / Konkurs jest dorganizowany dla uczniów szesnastu szkół podstawowych i trzech szkół średnich, działających w Toronto, Mississauga, Brampton i Milton. Uczestnikami będą dzieci i młodzież w wieku od 9 do 18 lat. Organizatorzy zaplanowali część pisemną i ustną, a w oczekiwaniu na wyniki prezentację malarstwa polskiego i krótką prelekcję. Konkurs początkowo planowany był na marzec, jednak ze względu na zalecenia związane ze zwalczaniem epidemii COVID-19 w Kanadzie został przełożony na kolejny rok szkolny. Zgłoszenia przyjmowane były do 15 października, a konkurs został przeprowadzony za pośrednictwem Internetu.

Fundacja im. Janusza Kurtyki

– „Rajd Śladami Żołnierzy Wyklętych Edycja 2020" / Rajd pozwala uczestnikom w nietypowy sposób zapoznać się z historią żołnierzy antykomunistycznego podziemia niepodległościowego. Wydarzenie zakłada pięć tras w pięciu województwach: mazowieckim, małopolskim, lubelskim, podkarpackim i świętokrzyskim. Uczestnicy będą podążać ścieżkami Józefa Świdra „Mściciela", rtm. Witolda Pileckiego, por. Wacława Grabowskiego „Puszczyka", kpt. Zdzisława Brońskiego „Uskoka" oraz śladami żołnierzy powstania warszawskiego. Organizatorzy zakładali, że zadanie zostanie zrealizowane do 5 grudnia, jednak z powodu ograniczeń związanych z epidemią podjęto decyzję o zawieszeniu rajdu.

– Dwie akcje społeczne „Dziewięciu z Wujka" i „Grudzień 1970" / Pierwsza z akcji ma przedstawić sylwetki dziewięciu górników z kopalni węgla kamiennego „Wujek", którzy zginęli podczas pacyfikacji strajku 16 grudnia 1981 r. Druga akcja ma przypominać wydarzenia związane ze strajkami na Wybrzeżu w grudniu 1970 r. Obie kampanie były przeprowadzone za pośrednictwem Internetu w grudniu.

Towarzystwo Historyczne im. Szembeków / 30 działalności Towarzystwa Historycznego im. Szembeków / Uroczystość pierwotnie planowana na 28 maja, została przesunięta o pięć miesięcy, na 28 października. W związku z kolejną falą epidemii organizatorzy podjęli decyzję o prze-

niesieniu obchodów na maj lub czerwiec 2021 r. W ramach uroczystości zaplanowano sympozjum naukowe „Szembekowie w dziejach kościoła katolickiego oraz w Polsce", które ma przybliżyć bogatą historię hrabiowskiego rodu.

Stowarzyszenie Patriotyczne Głogów / VI edycja konkursu historyczno-plastycznego „Żołnierze Wyklęci – Bohaterowie Niezłomni" / Konkurs przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych powiatu głogowskiego i od lat cieszy się dużą popularnością (w ubiegłorocznej edycji wzięło udział 800 osób). Celem przedsięwzięcia jest upamiętnienie Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych i upowszechnienie wiedzy o II konspiracji niepodległościowej przez przeprowadzenie zajęć dydaktycznych we wszystkich placówkach objętych konkursem. Ze względu na zamknięcie szkół konkurs został przeniesiony na kolejny rok szkolny.

Stowarzyszenie Elektryków Polskich / Sympozjum naukowe na temat „Działalności elektryków i członków SEP w latach okupacji hitlerowskiej 1939–1945" / Na 26 i 27 marca w Dobiegniewie i Mierzęcinie zaplanowano sympozjum, którego celem było upamiętnienie heroicznych czynów elektryków w walce z okupantami oraz przypomnienie sylwetek elektryków i członków SEP, którzy polegli, i tych, którzy przyczynili się do odbudowy i rozwoju kraju. W programie znalazło się wiele wystąpień i referatów poświęconych historii i działań środowisk elektryków na różnych frontach i w konspiracji państwa podziemnego w okresie II wojny światowej. Wydarzenie zostało odwołane z powodu I fali epidemii COVID-19.

Parafia św. Stanisława Kostki – Sanktuarium i Muzeum Błogosławionego Księdza Jerzego Popiełuszki / Ogólnopolskie spotkanie szkół im. ks. Jerzego Popiełuszki pod hasłem „Potrzebuję was!" / Celem zjazdu jest integracja środowiska szkół noszących imię ks. Popiełuszki oraz edukacja historyczna młodzieży dotycząca patrona i realiów życia w PRL. Program obejmuje mszę św., zwiedzanie muzeum, wykłady, spotkania ze świadkami historii oraz ogłoszenie wyników konkursów: jednego – polegającego na podjęciu działań charytatywnych i drugiego, którego uczestnicy przygotują krótkometrażowe filmy fabularne przedstawiające aktualność przesłania ks. Popiełuszki. W pracach jury konkursu filmowego weźmie udział Aneta Mintzberg z BEN. Spotkanie zaplanowano na 22 kwietnia, jednak z powodu epidemii zostało odwołane. Organizatorzy planują zorganizowanie zlotu jesienią br. lub wiosną 2021 r.

Stowarzyszenie im. gen. bryg. Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego / Trzy konkursy z okazji Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych / Stowarzyszenie zaplanowało konkursy: filmowy „Wolność i Niezawisłość", plastyczny „Las domem Bohaterów" i literacki „Ideały wolności, niezawisłości wczoraj i dziś". Konkursy te są skierowane do różnych grup wiekowych – od dzieci przedszkolnych po uczniów szkół średnich. Celem jest wychowywanie w duchu patriotycznym kolejnych pokoleń, upowszechnienie wiedzy na temat żołnierzy wyklętych oraz kultywowanie wartości, ideałów i postaw żołnierzy drugiej konspiracji w latach 1944–1963. Pierwotnie zakładano, że rozstrzygnięcie konkursu nastąpi w marcu, przesunięto jednak termin nadsyłania prac do 10 kwietnia.

NSZZ „Solidarność Ziemi Sandomierskiej / Uroczystości w 40. rocznicę powstania NSZZ „Solidarność" Ziemi Sandomierskiej / Obchody rocznicowe odbyły się 23 sierpnia w Stalowej Woli. Po mszy w intencji w intencji ojczyzny w bazylice pw. Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli nastąpiło przejście do Miejskiego Domu Kultury, gdzie dwudziestu działaczom opozycji antykomunistycznej z lat 1956–1989 z regionu sandomierskiego zostały wręczone Krzyże Wolności i Solidarności. Uroczystość zakończył koncert polskich pieśni patriotycznych *Bo lepiej, byśmy stojąc umierali, niż mamy klęcząc na kolanach żyć* w wykonaniu Nadsańskiej Orkiestry Kameralnej, Pałacyku Michla, Chóru Dworskiego oraz Grupy Rekonstrukcyjnej Żołnierzy Wojska Polskiego „Wrzesień 1930".

Stowarzyszenie Odnowy Chrześcijańskiej „Pamięć i Tożsamość" / Obchody 79. rocznicy śmierci abp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego i bp. Leona Wetmańskiego / Obaj błogosławieni kapłani są patronami Działdowa, siedziby Stowarzyszenia. Na 28 maja. zaplanowano konferencję naukową „Niemiecki obóz Soldau w świetle najnowszych badań i prac poszukiwawczo-ekshumacyj-

nych". Konferencja ta odbyła się ostatecznie 27 maja., przy zachowaniu ścisłego reżimu sanitarnego (tj. z zachowaniem dwumetrowych odstępów i 15 m^2 powierzchni na osobę). Konferencja odbyła się na Zamku w Działdowie przy współudziale OIPN w Gdańsku oraz Muzeum Pogranicza. Konferencję poprzedziła msza św. i złożenie wieńców przy pomniku ofiar obozu. Wydarzeniu towarzyszyły: wystawa czasowa eksponatów z prac poszukiwawczo-ekshumacyjnych ofiar obozu Soldau, prezentacja wystawy „Soldau – utajony ośrodek zagłady. Niemieckie obozy w Działdowie w latach II wojny światowej" oraz premiera filmu *Soldau – miasto na pograniczu śmierci* w reż. Marii Cegiełki. Całość została zarejestrowana i udostępniona w Internecie.

Przeorat Pomorskiego Orderu Świętego Stanisława / III Bieg Tropem Wilczym na terenie II Liceum Ogólnokształcącego im. Jana III Sobieskiego w Tczewie / Uroczyste obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych (1 marca) obejmowały mszę św. w intencji Ojczyzny pod przewodnictwem bp. Jacka Spychalskiego, złożenie kwiatów i zapalenie zniczy przy Panteonie Katyńskim, bieg dla dzieci na dystansie 196 metrów oraz bieg dla młodzieży i dorosłych na dystansie 1963 metrów. Organizatorzy przewidzieli koncert chórów i wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych, zawody strzeleckie, warsztaty plastyczne, pokaz sprzętu historycznego i grup rekonstrukcyjnych, przeprowadzenie akcji charytatywnej oraz poczęstunek. Zadanie zostało zrealizowane w założonym terminie.

Oddział IPN w Krakowie / III edycja międzynarodowej konferencji pt.: „Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?" / Konferencja jest organizowana cyklicznie przez Delegaturę w Kielcach oraz Wyższą Szkołę Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach. Konferencja została zaplanowana na 16 marca, jednak z powodu epidemii została odwołana. Organizatorzy zdecydowali się jednak na wydanie publikacji pokonferencyjnej. Termin składania tekstów upłynął 30 czerwca.

Studio filmowe High Hope Films / Film *Powstanie Kardynała* / Twórcami filmu są bracia Tadeusz i Maciej Syka. Dokumentalno-fabularyzowany film przedstawiać będzie mało znany watek posługi ks. Stefana Wyszyńskiego w czasie powstania warszawskiego. Ks. Wyszyński, jako „Radwan III", pełnił funkcję kapelana oddziałów AK w Puszczy Kampinoskiej. Film zostanie zrealizowany w 2020 r., a więc w roku beatyfikacji Sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego. Premiera filmu planowana jest na przełom 2020 i 2021 r.

Parafia św. Kazimierza w Pruszkowie, Stowarzyszenie Piłsudczyków RP, Stowarzyszenie „Strzelcy Rzeczpospolitej" i Instytut Józefa Piłsudskiego / Pielgrzymko-wycieczka pod hasłem: „Od Kazimierza do Kazimierza Królewicza. 100 lat od bitwy warszawskiej do bitwy niemeńskiej" / Beneficjentami zadania byli kombatanci i osoby represjonowane, zamieszkałe na terenie pruszkowskiej parafii. Plan wyjazdu zakładał odwiedziny miejsc kultu religijnego oraz miejsc związanych z polskim czynem zbrojnym z lat 1919–1920, 1939–1956. Uczestnicy planowali m.in.: złożenie kwiatów w Ossowie, mszę w sanktuarium Matki Bożej w Świętej Wodzie, zapalenie zniczy na cmentarzu w Berżnikach i przy pomniku Ofiar Obławy Augustowskiej, mszę w Ostrej Bramie połączoną z ofiarowaniem wotów, modlitwę na Rossie, zwiedzanie Wilna: katedry wileńskiej (wraz z kaplicą św. Kazimierza Królewicza), Uniwersytetu Stefana Batorego, Pałacu Rzeczpospolitej, Góry Trzech Krzyży, kościoła św. Piotra i Pawła na Antokolu. Wyjazd zaplanowany pierwotnie na 23–26 kwietnia nie odbył się z powodu epidemii COVID-19 i zamknięcia granic.

Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Rudnickie Orlęta" w Rudniku nad Sanem / Uroczystości związane z 80. rocznicą zbrodni katyńskiej i 73. rocznicą powstania Niepodległościowej Organizacji „Orlęta" / Uroczystości zostały zaplanowane na 26 kwietnia. W oznaczonym dniu odbyła się msza św. w intencji zmarłych członków „Orląt" i kapelanów zamordowanych w Katyniu. Ze względu na panujące ówcześnie ograniczenia we mszy uczestniczyło jedynie 15 osób. Mszy towarzyszył odczyt poświęcony jednej z ofiar zbrodni katyńskiej – ks. mjr. Bronisławowi Szwedowi, pochodzącemu z Rudnika nad Sanem. Z uwagi na kolejne obostrzenia związane z epidemią uroczystości zostały przełożone na czerwiec 2021 r.

Klub Gazety Polskiej w Rypinie / Gawęda historyczna „Inka. Zachowałam się jak trzeba" Małgorzaty Jarocińskiej / Gawęda adresowana do uczniów dwóch rypińskich szkół średnich odbyła się 24 lutego. w Zespole Szkół nr 2 im. Unii Europejskiej i w Zespole Szkół nr 1 im. ks. Czesława Lisowskiego. Spotkanie edukacyjne wpisywało się w obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Małgorzata Jarocińska jest emerytowaną nauczycielką historii, która w stanie wojennym została zwolniona ze szkoły za swoje poglądy. Za niezłomność w głoszeniu prawdy historycznej została odznaczona medalem „Pro Patria".

Stowarzyszenie Inicjatywa Historyczna, Polska Grupa Uzdrowisk i Stowarzyszenie Odra-Niemen / Dolnośląska kampania prospołeczna „Zdrowie Bohaterom" / Projekt rozpoczął się I turnusem 23 lutego – 1 marca w obiektach Uzdrowisk Kłodzkich w Polanicy-Zdroju. 28 lutego w polanickiej Pijalni Wód, przy ul. Zdrojowej 39 odbyło się spotkanie, obejmujące historyczną prelekcję i koncert. Wstęp na wydarzenie dla wszystkich chętnych był bezpłatny. W ramach akcji ok. 150 kombatantów i osób represjonowanych miało skorzystać z darmowych pobytów leczniczych w obiektach Polskiej Grupy Uzdrowisk, w skład której wchodzą m.in. Uzdrowiska Kłodzkie (Uzdrowisko Polanica-Zdrój, Uzdrowisko Duszniki-Zdrój, Uzdrowisko Kudowa-Zdrój), Uzdrowisko Świeradów-Zdrój, Uzdrowisko Cieplice-Zdrój oraz Uzdrowisko Połczyn.

Związek Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej

– Obchody 50. rocznicy śmierci gen. Władysława Andersa w Krośniewicach / Uroczystości zaplanowane pierwotnie na 23 maja zostały przełożone na 11 września. W uroczystościach rocznicowych wzięła udział córka generała, Anna Maria Anders, Ambasador RP we Włoszech. Uroczystości rozpoczęły się w od złożenia kwiatów pod tablicą w jego rodzinnym domu, tzw. Andersówce, i zasadzenia dębu pamięci, następnie odbyła się msza św. i główne obchody przy pomniku gen. Andersa. Po okolicznościowych przemówieniach, apelu pamięci i oddaniu salwy honorowej nastąpiło wręczenie nagród laureatom konkursu wiedzy o gen. Andresie oraz koncert pieśni patriotycznych.

– Ogólnopolski konkurs historyczny „100. Rocznica Bitwy Warszawskiej" / Adresatami konkursu są uczniowie szkół podstawowych i średnich, m.in.: z Warszawy, Lublina, Częstochowy, Nowego Dworu Mazowieckiego, Prażmowa. Konkurs zakończy się w grudniu. Uczestnicy konkursu mają do wyboru kategorię plastyczną lub historyczno-literacką. Celem przedsięwzięcia jest propagowanie wiedzy o przyczynach, skutkach i przebiegu bitwy warszawskiej oraz pielęgnowanie polskości i świadomości narodowej i obywatelskiej.

– Obchody 80. rocznicy zbrodni katyńskiej / Uroczystość zaplanowana na 19 kwietnia została odwołana ze względu na trudną sytuację epidemiczną w kraju.

Fundacja Rodziny Ulmów SOAR / Konferencja dotycząca filmu *Paszporty Paragwaju* w reżyserii Roberta Kaczmarka / Konferencję zaplanowano na 22 marca w Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie. Film ukazuje mało znaną historię współpracy polskich dyplomatów i przedstawicieli organizacji żydowskich, którzy w latach 1942–1943 działali na rzecz uzyskania paszportów państw Ameryki Południowej dla Żydów, ratując ich tym samym od wywózki do niemieckich obozów zagłady. Ze względu na epidemię COVID-19 wydarzenie zostało odwołane.

Zespół Szkół Zakonu Pijarów i Poznański Oddział Stowarzyszenia „Parafiada"/ 10. edycja Poznańskiego Biegu im. o. Józefa Jońca SP / Bieg odbywa się dla uczczenia 10. rocznicy tragicznej śmierci o. Jońca w katastrofie prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem. Ojciec Józef Joniec był założycielem i prezesem Stowarzyszenia „Parafiada", którego celem jest wychowanie młodzieży przez wiarę, kulturę i sport. Tegoroczna edycja imprezy zakłada organizację biegów przełajowych na różnych dystansach (od 250 m do 3000 m) dla dzieci i młodzieży w różnych kategoriach wiekowych (do 5 do 19 lat) oraz biegu dla dorosłych w kategorii OPEN. Organizatorzy przewidują, że w wydarzeniu weźmie udział ok. 1500 uczestników. Bieg zaplanowano początkowo na 3 kwietnia, jednak ze względów epidemicznych został przełożony na 9 kwietnia 2021 r.

Małopolska Uczelnia Państwowa im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu (Instytut Nauk Humanistycznych i Społecznych im. Jana Karskiego) wraz z Kuratorium Oświaty w Kra-

kowie / VII edycja konkursu „Śladami niezłomnych" / Adresatami konkursu są uczniowie szkół podstawowych i średnich. Edycja ta będzie poświęcona postaci gen. Stefana Roweckiego „Grota" – komendanta głównego Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej, zamordowanego w Sachsenhausen w sierpniu 1944 r. W związku z zawieszeniem zajęć w szkołach konkurs został przesunięty na rok szkolny 2020/2021.

Liceum Ogólnokształcące im. Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Urlach

– IV Konkurs Piosenki Żołnierskiej i Patriotycznej / Celem konkursu jest podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej. Konkurs organizowany jest w dwóch kategoriach: dla uczniów szkół średnich oraz dla uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych. Konkurs zaplanowano na 27 marca, jednak z powodu odwołania zajęć dydaktycznych w szkołach został przeniesiony na kolejny rok szkolny.

– Uroczystość w 100. rocznicę bitwy warszawskiej / Uroczystość odbyła się 16 października br., a rozpoczęła się wprowadzeniem pocztu sztandarowego szkoły, podniesieniem flagi państwowej oraz odśpiewaniem hymnu narodowego. Następnie odbyły się polowa msza święta, przemówienia i koncert pieśni patriotycznych. Część oficjalną zakończyła musztra paradna w wykonaniu uczniów liceum. Patriotyczny program został ułożony przy współudziale Oddziału Specjalnego Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim. Ponadto uczestnicy uroczystości mogli obejrzeć sprzęt wojskowy z Podlaskiego Muzeum Techniki Wojskowej i Użytkowej w Bielanach Wąsach.

Stowarzyszenie Odra-Niemen / Mazowsze – Bohaterom – II Charytatywny Piknik Rodzinny / Piknik zaplanowano na 27 czerwca w Kałuszynie nad Zalewem Karczunek. Celem imprezy miało być wypromowanie akcji „Rodacy – Bohaterom", w ramach którego niesiona jest pomoc kombatantom w Polsce i na Kresach Wschodnich. W ramach wydarzenia zaplanowano m.in.: pokazy wyposażenia wojskowego, rekonstrukcję historyczną, konkursy tematyczne, spotkania z kombatantami oraz licytacje charytatywne. Ze względu na epidemię COVID-19 piknik został odwołany.

Fundacja in Blessed Art / Wideotablica pamięci „Zapomniani NIEZAPOMNIANI" / Projekt ma na celu upamiętnienie 62 żołnierzy 1. kompanii 13. Batalionu Saperów wywodzących się z Armii Hallera, którzy polegli 27 czerwca 1920 r. we wsi Susły na Ukrainie. Poległych żołnierzy przez prawie sto lat skrywała bezimienna mogiła. W ramach projektu zrealizowano sześciominutowy film, w którym odtworzono historię ich identyfikacji. Projekt ten wpisuje się w upowszechnianie wiedzy o wojnie polsko-bolszewickiej. Wideo zostało udostępnione w Internecie na stronie www.niezapomniani1920.pl.

Szkoła Podstawowa w Leokadiowie / IX edycja Międzyszkolnego Konkursu Wiedzy o Polsce „Sławni Polacy" / Konkurs przeznaczony dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych i składa się z dwóch części: uczestnicy konkursu muszą rozwiązać test wiedzy oraz wykonać zdjęcie, przedstawiające ich samych, ucharakteryzowanych na jednego ze sławnych Polaków XX w. Początkowo organizatorzy planowali przeprowadzenie konkursu 7 maja, jednak ze względu na obostrzenia związane z wybuchem epidemii został on przełożony na rok szkolny 2020/2021.

Apulijskie Stowarzyszenie Polsko-Włoskie / IV edycja Tygodnia Kultury Polskiej w Bari / Wydarzenie to zostało zaplanowane na październik. 18–24 października w Bari miał miejsce tradycyjny już Tydzień Kultury Polskiej. Tematem przewodnim tegorocznej edycji była prezentacja postaci najwybitniejszych Polek i Polaków XX w. – m.in.: Jana Pawła II, Józefa Piłsudskiego, Władysława Andersa, Marii Skłodowskiej-Curie i Wisławy Szymborskiej. Jednym z punktów programu była konferencja poświęcona generałowi Władysławowi Andersowi i żołnierzom II Korpusu. Odbyła się też promocja książki *Agca non era solo* wydanej nakładem IPN. Ponadto zorganizowano liczne koncerty i wykłady, udostępniono też zwiedzającym wystawę „Wstańcie, chodźmy!", przypominającą 40. rocznicę pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny. Obostrzenia spowodowane pogarszającą się sytuacją sanitarną spowodowały, że ostatnie dni nie mogły odbyć się z udziałem szerszej publiczności, dlatego część zaplanowanych wydarzeń odbyła się za pośrednictwem Internetu.

Maciej Dowgiałło z Eteroid Warszawa i Maciej Pawlicki z Picaresque Józefów / Film animowany w technologii 3D *Cud nad Wisłą* / Zaplanowana animacja wpisuje się w obchody 100. rocznicy zwycięskiej bitwy na przedpolach Warszawy w sierpniu 1920 r. Premiera filmu została zaplanowana na 11 listopada.

Stowarzyszenie Brzask

– Spartakiada „Polonijny Turniej Flag" / Celem imprezy jest krzewienie patriotyzmu przez sport, prelekcje i debatę oksfordzką. To trzecia edycja imprezy historyczno-sportowej, której w tym roku patronuje rtm. Witold Pilecki. W ramach spartakiady odbyły się 4 spotkania, między 5 a 13 września br. Impreza jest organizowana przy wsparciu Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki.

– VII Turniej Niepodległości im. Józefa Piłsudskiego / Zawody sportowe organizowane dla dzieci z roczników 2010–2014. W turnieju, który odbył się 11 listopada, wzięło udział 41 mieszanych drużyn z całej Polski. Zawodnicy grali na obiektach KS Warszawianka.

Waldemar Jakson – burmistrz Świdnika i Andrzej Kuchta – przewodniczący Komisji Międzyzakładowej WSK „PZL-Świdnik" SA NSZZ / Portal internetowy „Świdnicki lipiec" / Celem projektu jest upamiętnienie 40. rocznicy strajku w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Świdniku. Portal ma być bazą informacji o ludziach i wydarzeniach z 1980 r. – ciągle uzupełnianą o kolejne relacje uczestników lub świadków wydarzeń – oraz wirtualnym miejscem pamięci. prezes IPN objął patronatem to przedsięwzięcie oraz udzielił zgody na wykorzystanie 8 biogramów zawartych w *Encyklopedii Solidarności*. Portal został udostępniony w Internecie w lipcu 2020 r. https://swidnickilipiec.pl/.

Robert Grudzień, twórca ogólnopolskiego projektu „Spotkania z historią i sztuką" / Uroczyste obchody 90. rocznicy urodzin gen. bryg. Ryszarda Kuklińskiego / Uroczystość odbyła się 14 czerwca w Stromcu. W ramach uroczystości zaplanowano: mszę św. w intencji gen. Kuklińskiego i jego rodziny oraz koncert *Kamień z Pól Ojców Naszych*. Oprawę artystyczną zapewnił inicjator uroczystości Robert Grudzień oraz dwoje solistów: Paulina Gocałek z Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego i Łukasz Ratajczak – śpiewak Teatru Wielkiego Opery Łódzkiej.

Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Boniewo / IV Bieg Pamięci / Bieg odbył się 12 września w Boniewie. Celem imprezy jest uczczenie żołnierzy 61. pułku piechoty 15. Wielkopolskiej Dywizji Pancernej Armii „Pomorze", którzy w czasie wojny obronnej 1939 r. zatrzymali oddziały niemieckie w okolicach Szczytna, dając tym samym gen. Tadeuszowi Kutrzebie czas na przegrupowanie sił. Na cmentarzu w Boniewie spoczywają szczątki 127 żołnierzy tego ugrupowania. Bieg Pamięci jest wydarzeniem cyklicznym, jednym z najpopularniejszych w regionie. Planowany jest dystans 10 km dla dorosłych oraz krótsze dystanse dla dzieci.

Krzysztof Płuszczyk – przewodniczący Społecznego Komitetu Pamięci Górników KWK „Wujek" Poległych 16 grudnia 1981 roku; Robert Ciupa – dyrektor Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności / „Bieg Pamięci Ku Czci Męczenników Stanu Wojennego" – pielgrzymka biegowa w hołdzie górnikom kopalni „Wujek" i bł. ks. Jerzemu Popiełuszce / Jest to XIII edycja biegu. Uczestnicy pielgrzymki 13–14 sierpnia przebyli trasę z Katowic do Warszawy. Pielgrzymka corocznie odbywa się na zasadzie sztafety biegowej, a odcinek od Janek do grobu bł. ks. Jerzego Popiełuszki pielgrzymi przebywają zwartą grupą. Pielgrzymka zaczęła się mszą św. w kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Katowicach-Brynowie, skąd nastąpił przemarsz pod pomnik Poległych Górników KWK „Wujek", gdzie rozpoczął się bieg.

Jacek Pechman, dyrektor Artystyczny Przeglądu / II Ogólnopolski Przegląd Twórczości Przemysława Gintrowskiego „Pamiątki" / Koncert odbył się 10–12 lipca w Koszalinie. Celem cyklicznego już wydarzenia jest podtrzymanie pamięci o dorobku i postaci artysty oraz kultywowanie jego artystycznej spuścizny wśród różnych grup wiekowych i społecznych. W programie imprezy znalazły się m.in.: koncerty, spektakle słowno-muzyczne oraz projekcje filmowe. Najważniejszym punktem był konkurs na interpretację piosenek z dorobku Przemysława Gintrowskiego, którego uczestnicy zaśpiewali po dwie piosenki.

Instytut Historyczny NN im. Andrzeja Ostoja Owsianego / II poprawione wydanie książki Andrzeja Anusza *Kościół Obywatelski. Formowanie społeczeństwa obywatelskiego w PRL w okresie powstawania niezależnych instytucji politycznych (1976–1981)* / Książka, wydana w 2004 r., skupia się na roli Kościoła w Polsce doby PRL. Wznowienie wpisuje się uroczystości związane z beatyfikacją Sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego, a także w obchody wielkich jubileuszy: 100-lecia urodzin Jana Pawła II i 40-lecia utworzenia NSZZ „Solidarność".

Stowarzyszenie „Hubalczycy 1939–1940" / Konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży „Hubalowa legenda". Spotkania z historią i sztuką / Celem jest upamiętnienie mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala" w 80. rocznicę jego śmierci oraz promowanie wśród dzieci i młodzieży idei patriotyzmu, kształtowanie poczucia świadomości narodowej, szacunku wobec własnego państwa i jego historii. Uczestnicy konkursu mają do wyboru następujące formy: szkic, rysunek, obraz, płaskorzeźba, rzeźba. Termin nadsyłania prac upłynął 30 lipca.

TVP Opole – Mateusz Magdziarz, dyrektor, redaktor naczelny TVP SA Oddział w Opolu / Film dokumentalny *W starej koszuli, z w odwagą w sercu…* / Film w reżyserii Dariusza Debernego opowiada o losach Jacka Zajdlera, tragicznie zmarłego młodego aktora zaangażowanego w działalność KOR. W filmie zostaną wykorzystane wywiady z Januszem Oszytką (Delegatura w Opolu) oraz z Józefem Śreniowskim (OIPN w Łodzi). Premiera filmu została przewidziana na październik.

Jerzy Żukowski – starosta powiatu wyszkowskiego / Uroczystość odsłonięcia popiersia marszałka Józefa Piłsudskiego w Wyszkowie / Uroczyste odsłonięcie popiersia odbyło się 16 sierpnia. Pomnik został ustawiony przed zabytkową plebanią w Wyszkowie, która w czasie wojny polsko-bolszewickiej była zajęta przez Armię Czerwoną. Odsłonięcie figury wpisuje się w obchody 100. rocznicy zwycięskiej bitwy warszawskiej 1920 r. Pomnik został postawiony z inicjatywy Związku Piłsudczyków RP Okręgu Nadbużańskiego w Wyszkowie, który zorganizował zbiórkę publiczną na ten cel.

Parafia Wojskowa pw. Św. Stanisława Biskupa w Radomiu, 42. Baza Lotnictwa Szkolnego w Radomiu i Urząd Miejski w Radomiu / Uroczystości w 100. rocznicę śmierci Teresy Grodzińskiej / Uroczystość odbyła się 1 września, w 100. rocznicę śmierci Teresy Grodzińskiej, sanitariuszki wojny polsko-bolszewickiej, pierwszej kobiety odznaczonej Orderem Virtuti Militari w II Rzeczypospolitej, która poległa 1 września 1920 r. Jej pogrzeb w 1920 r. był wielką manifestacją patriotyczną i wzięła w nim udział niemal cała ludność miasta. Obchody rocznicowe obejmują uroczystości przy grobie T. Grodzińskiej na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Limanowskiego w Radomiu oraz uroczystą mszę św. w kościele garnizonowym. Uroczystość wpisuje się w obchody 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości i została objęta Patronatem Narodowym Prezydenta RP.

Społeczno-Kulturalne Towarzystwo „Sądeczanin" / VIII edycja konkursu „Mój Region – Moja Duma, Moje Miasto – Moja Duma" / Konkurs historyczny jest skierowany do dzieci i młodzieży, promuje historię lokalną i postawy patriotyczne. Wpisuje się w cykl projektów edukacyjno-kulturalnych Stowarzyszenia Sądecki Diament. Finał konkursu przewidziany jest na marzec 2021 r.

Akademia Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki / Ogólnopolski Studencki Konkurs Wiedzy i konferencja „Walki o niepodległość i granice w latach 1914–1921" / Konferencja i konkurs pogłębiają wiedzę o konfliktach takich jak: wojna polsko-ukraińska, wojna polsko-czechosłowacka, wojna polsko-litewska, wojna polsko-bolszewicka, powstanie sejneńskie, powstanie wielkopolskie czy powstania śląskie. Na 26 października zaplanowano konferencję i konkurs pogłębiające wiedzę o konfliktach I poł. XX w., takich jak: wojna polsko-ukraińska, wojna polsko-czechosłowacka, wojna polsko-litewska, wojna polsko-bolszewicka, powstanie sejneńskie, powstanie wielkopolskie czy powstania śląskie. Wydarzenie zostało jednak odwołane ze względu na kolejną falę epidemii.

Szkoła Podstawowa nr 21 z Oddziałami Integracyjnymi im. Świętego Jana Pawła II / Ogólnopolski Konkurs Historyczny „Przywrócić głos Niezłomnym, nieobecnym na lekcjach historii" / Konkurs ma przybliżyć historię bitwy warszawskiej 1920 r. i bitwy o Anglię z 1940 r., a także bohaterów tych zrywów: gen. Józefa Hallera i gen. bryg. Stanisława Skalskiego. Finał konkursu jest planowany na 14 maja 2021 r.

Grażyna Marszał – dyrektor Zespołu Szkół im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Tłuszczu / Powiatowy Konkurs Recytatorski Poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego – 16 edycja / Uczestnicy konkursu mogą próbować swoich sił w 4 kategoriach: wizja plastyczna, recytacja, poezja śpiewana oraz życie i twórczość Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. W konkursie bierze corocznie udział ok. 150 uczestników. Konkurs został zaplanowany na 18 marca 2021 r.

Ted Fujarczyk – prezes Fundacji Maksymiliana Kolbe w Mississauga / Pomnik „Spirala Zwycięstwa" w Mississauga / Pierwszy w Kanadzie pomnik mający na celu upamiętnienie polskich lotników, personelu naziemnego i Pomocniczej Służby Kobiet biorących udział w bitwie o Anglię. Pomnik przyczyni się do budowania pozytywnego wizerunku Polski, szczególnie wśród Kanadyjczyków nieznających wkładu Polaków w walki po stronie aliantów. Odsłonięcie pomnika planowane jest na 3 maja 2021 r. w 230. rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 maja.

Jakub Mann – drużynowy 48. DW Wagabunda, 3. Szczep „Feniks" / Komiks Marcina Opiłowskiego *Konrad Mańka – Bądźcie silni!* / Komiks opowiada o bohaterskiej postawie harcerza Konrada Mańki, członka Tajnej Organizacji Wojskowej „Związek Orła Białego", który w czasie procesu przywódców organizacji wziął na siebie całość winy, ratując tym samym lokalne struktury konspiracyjne. Komiks był rozdawany za darmo mieszkańcom Lublińca 11 listopada, a następnie w całości udostępniony w Internecie.

Beata i Dariusz Walusiakowie / VII Krakowskie Zaduszki za Żołnierzy Wyklętych – Niezłomnych / 15 listopada w Krakowie odbyła się uroczystość uhonorowania żołnierzy podziemia antykomunistycznego. Z uwagi na sytuację epidemiczną zrezygnowano z tradycyjnego przemarszu przez Rynek Główny, ograniczając się jedynie do nabożeństwa w Sanktuarium św. Jana Pawła II. W uroczystości wzięły udział rodziny partyzantów, środowiska kombatanckie i niepodległościowe oraz członkowie Zakonu Rycerzy Jana Pawła II. Przed mszą odczytano nazwiska poległych żołnierzy II konspiracji niepodległościowej.

Stowarzyszenie Pasjonatów Historii Ziemi Podlaskiej oraz Kolekcjonerów Militariów „Grupa Wschód" / Akcja „Światło Pamięci Niezwyciężonym w dekadę 10-lecia Odzyskania Niepodległości" / Trzecia odsłona akcji, w ramach której 10 listopada (w przeddzień Narodowego Święta Niepodległości) na grobach żołnierzy Wojska Polskiego są stawiane znicze. Organizatorzy podkreślają, że ten symboliczny gest jest wyrazem naszej pamięci. Uczestnicy akcji szczególnie zachęcani są do odwiedzania mogił zaniedbanych lub ukrytych w lasach. W ramach akcji znicze zapłonęły także na grobach polskich żołnierzy pochowanych poza granicami kraju, m.in. na Litwie, Białorusi i Ukrainie.

Ursines – Wydawnictwo i Agencja Kreacyjna oraz Ośrodek Analiz Prawnych, Gospodarczych i Społecznych im. Hipolita Cegielskiego / Książka Lee Edwardsa *Rewolucja konserwatywna. Rzecz o ruchu, który odmienił Amerykę* / Publikacja jednego z najważniejszych historyków myśli konserwatywnej, ukazuje przemiany, które zaszły w Stanach Zjednoczonych II połowy XX w., oraz rolę takich postaci, jak Ronald Reagan, Robert Taft, Barry Goldwater i Newt Gingrich.

Fundacja „Wolność i Demokracja" – prezes Lilia Luboniewicz / Olimpiada historii Polski dla Polonii i Polaków za granicą 2020/2021 „W drodze do niepodległości" / Celem olimpiady jest popularyzacja wiedzy o historii Polski wśród młodzieży zamieszkałej i uczącej się poza jej granicami. Konkurs ma na celu również rozwijanie zainteresowań, kształtowanie i umacnianie świadomości historycznej oraz wspieranie polskiej tożsamości. W dotychczasowych edycjach udział wzięło ponad 1500 uczestników z Ukrainy, Białorusi, Litwy, Niemiec, Austrii, Holandii, Belgii, Norwegii, Francji i Grecji. Z uwagi na epidemię koronowirusa (CORVID-19) egzaminy I etapu edycji 2020/2021 odbyły się online 28 listopada.

Fundacja „ArtBene" / Wystawienie sztuki *Przez ścianę* (adaptacja książki Eweliny Karpacz-Obołądze i Angeliki Kuźniak *Krótka historia o długiej miłości*) / Sztuka w reżyserii Łukasza Lewandowskiego opowiada historię Wiesławy Pajdak „Małej" i Jerzego Śmiechowskiego „Ju", którzy za działalność niepodległościową po II wojnie światowej zostali skazani na lata stalinowskiego więzienia. Poznali się dzięki rozmowom prowadzonym w wystukiwanym przez ścianę alfabecie

Morse'a, zaręczyli się, nie znając swoich twarzy i głosów, pobrali w więzieniu, a po odzyskaniu wolności przeżyli wspólnie 55 lat. Napisania scenariusza podjął się Michał Zabłocki. Spektakl został objęty honorowym patronatem Wojciecha Śmiechowskiego – syna bohaterów.

Fundacja Obowiązek Polski i Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej / IX edycja Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Patriotycznej o Romanie Dmowskim / Konkurs jest skierowany do uczniów szkół średnich i polega na napisaniu eseju na określony temat. W tym roku zadaniem konkursowym jest interpretacja słów: „Obowiązki względem ojczyzny to nie tylko obowiązki względem Polaków dzisiejszych, ale także względem pokoleń minionych i tych co po nas przyjdą" (*Myśli nowoczesnego Polaka*). Konkurs ma promować patriotyzm, popularyzować historię Polski oraz przybliżać dorobek intelektualny Romana Dmowskiego.

Szkoła Podstawowa nr 66 im. Zbigniewa Herberta i Stowarzyszenie Ojczyzna Polszczyzna / XI Ogólnopolski Konkurs Literacki „Płynąć pod prąd" / Konkurs skierowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, którzy ukończyli 13 rok życia. Zadaniem uczestników jest przedstawienie, w formie prozy lub wiersza, historii nieznanego lub zapomnianego bohatera, osadzonego w konkretnej rzeczywistości historycznej, społecznej czy rodzinnej. Konkurs ma na celu promowanie wartości takich, jak Bóg, Honor, Ojczyzna i Prawda i od lat cieszy się dużym zainteresowaniem. Patronuje mu siostrzeniec Zbigniewa Herberta – dr hab. Rafał Żebrowski, a Honorowym Przewodniczącym Jury jest prof. Jan Miodek.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej – Chorągiew Harcerzy Ziemi Opolskiej im. rtm. Witolda Pileckiego / Program metodyczno-wychowawczy „7 Iskier" / Program skierowany do harcerzy z Opolszczyzny, mający na celu zwiększenie świadomości patriotycznej i znajomości historii lokalnej, szczególnie: germanizacji i repolonizacji tych terenów, historii powstań śląskich, antypolskiego terroru II wojny światowej, przesiedleń Polaków z Kresów Wschodnich oraz historii ruchu harcerskiego. Harcerze będą szukać zarówno informacji o bohaterach powstań śląskich, jak i ich grobów oraz prowadzić na ich temat akcję informacyjną wśród lokalnej społeczności. Zwieńczeniem programu „7 Iskier" będzie zlot harcerski, w całości poświęcony historii Śląska. Program wpisuje się w obchody 100. rocznicy III powstania śląskiego.

Dziennik „Rzeczpospolita" / XX edycja Nagrody „Rzeczpospolitej" im. Jerzego Giedroycia / Jubileuszowa edycja nagrody. Od 2001 r. jest ona przyznawana ludziom i instytucjom, kierującym się w swojej działalności zasadami wyznawanymi przez Jerzego Giedroycia: bezinteresowną troską o sprawy publiczne, kultywowaniem dobrych stosunków z narodami Europy Środkowo-Wschodniej oraz umacnianiem pozycji Polski w Europie i świecie.

Piotr Rzewuski – prezes Zarządu Fundacji Inicjatyw Patriotycznych Społeczny Komitet Organizacyjny Obchodów Patriotycznych / Oddanie hołdu ochotnikom żołnierzom „Błękitnej Armii" i ochotnikom 1920 r. / 26 września w kościele pw. św. Stanisława Kostki i przy pomniku Czynu Zbrojnego Polonii Amerykańskiej odbyły się uroczystości zorganizowane przez Fundację Inicjatyw Patriotycznych oraz Społeczny Komitet Organizacyjny Obchodów Patriotycznych. Celem spotkania było upowszechnianie tradycji walk o niepodległość i suwerenność Polski oraz kultywowanie pamięci o bohaterskich ochotnikach wojny polsko-bolszewickiej.

Arkadiusz Gołębiewski – prezes Stowarzyszenia Scena Kultury / Festiwal Filmowy Niepokorni Niezłomni Wyklęci / XII edycja Festiwalu Filmowego Niepokorni Niezłomni Wyklęci, która odbyła się w Gdyni 24–27 września. Przeglądowi filmów o tematyce historycznej towarzyszyły liczne debaty, wystawy i promocje książek dotyczących Polski lat 1939–1989. Spotkania te łączą ze sobą ludzi różnych pokoleń, poglądów i wrażliwości, przybliżając im jednocześnie historię XX w.

Ksiądz kanonik Bogdan Popławski – proboszcz parafii św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Białowieży / Poświęcenie pomnika-mogiły 9 żołnierzy Wojska Polskiego z 1920 r. / 21 września w Białowieży odbyła się uroczystość poświęcenia odbudowanego pomnika-mogiły żołnierzy, którzy zginęli podczas wojny polsko-bolszewickiej w Puszczy Białowieskiej. Obecna lokalizacja jedynie w przybliżeniu pokrywa się z wcześniejszym grobem wojennym, który został zlikwidowany bez

jakiejkolwiek dokumentacji. Listę dziewięciu żołnierzy pochowanych na białowieskiej nekropolii ustalili pracownicy pionu Poszukiwań i Identyfikacji OIPN w Białymstoku. Uroczystość miała na celu przywrócenie pamięci o bohaterach.

Sylwia Krupa – kierownik Szkoły Polskiej przy Konsulacie Generalnym RP w Toronto / Turniej historyczny dla uczniów Szkoły Polskiej w Toronto / Turniej historyczny odbył się w 7–14 listopada i był częścią Projektu MEN „Godność/Wolność/Niepodległość" edycja 2020. W konkursie udział wzięli uczniowie klas I–VIII szkoły podstawowej i I–III liceum ogólnokształcącego. Celem turnieju było: uczczenie rocznicy odzyskania niepodległości, upowszechnienie znajomości historii Polski, kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych, rozwijanie wyobraźni i wrażliwości estetycznej u dzieci i młodzieży oraz inspirowanie ich do pracy twórczej. Ze względu na epidemię COVID-19 konkurs został przeprowadzony za pośrednictwem Internetu.

Oddział IPN Białystok

Stowarzyszenie Grupa Wschód / VI Podlaski Marsz Cieni / Wydarzenie odbyło się 17 września. Jest to forma upamiętnienia ofiar zbrodni katyńskiej. Marsz rozpoczyna się pod pomnikiem Ofiar Katastrofy Smoleńskiej, gdzie odmawiana jest modlitwę oraz złożone zostają kwiaty i zapalone znicze. Następnie uczestnicy przechodzą ulicami miasta pod pomnik Katyński, gdzie zapalają znicze, aby utrwalić pamięć ofiar zbrodniczej działalności w 1940 r.

Społeczny Komitet Budowy Pomnika Żołnierzy Podziemia Niepodległościowego 1939–1956 oraz Młodzież Wszechpolska – Okręg Podlaski / Święto Podziemia Niepodległościowego / 19 września odbyło się cykliczne Święto Podziemia Niepodległościowego organizowane w tzw. Świętej Wodzie w Wasilkowie. Na pamiątkę obchodów został poświęcony krzyż w pobliskim miejscu pamięci.

Zespół Szkół Technicznych im. Generała Władysława Andersa w Białymstoku / V Edycja Wojewódzkiego Konkursu Historycznego „Z miłości do niepodległej Ojczyzny… – życie i działalność Generała Władysława Andersa (1892–1970)" / Celem konkursu jest przybliżenie postaci gen. Andersa, kształtowanie postaw patriotycznych, wzbudzenie emocjonalnego stosunku do dziejów Polski oraz zainspirowanie uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych do pracy twórczej i rozwijania własnej kreatywności. Pracownik OBEN został oddelegowany do prac w komisji konkursowej.

Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna w Kolnie / Powiatowy Konkurs Wiedzy „595 lat Kolna" / Konkurs zachęca uczniów do poszerzania wiedzy historycznej o regionie. Bogata historia ziemi kolneńskiej, pamiętającej wiele istotnych wydarzeń z historii Polski, pozwala na budowanie świadomości patriotyzmu lokalnego. Do prac komisji konkursowej oddelegowano pracownika biura, a w ramach nagród konkursowych przekazano materiały edukacyjne IPN.

Zespół Szkół im. Ks. J. Popiełuszki w Juchnowcu Górnym / VI Konkurs Recytatorsko-Muzyczny poświęcony pamięci Błogosławionego Księdza Jerzego Popiełuszki / Przedsięwzięcie to ma na celu zachęcenie młodzieży do poznawania historii, kultywowania tradycji patriotycznych oraz pogłębiania wiedzy o ks. Popiełuszce. Ponadto, przyjęta forma konkursu rozwija wrażliwość na piękno prozy, poezji i muzyki.

Młodzieżowa Grupa Inicjatywna „Młodzieżowy Marsz Niepodległości", Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Związek Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej oraz Stowarzyszenie „Gaudium et Spes" / XV Młodzieżowy Marsz Niepodległości w Suwałkach.

Delegatura Olsztyn

Hufiec ZHP Mrągowo / Rajd Niepodległości „AZYMUT" / Cykliczne wydarzenie organizowane przez Hufiec ZHP Mrągowo, które co roku odbywa się 10 listopada, w przeddzień Święta Niepodległości.

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Michała Kajki w Elblągu / Konkurs poetycki „Strofy dla Niepodległej" / Objęcie patronatem konkursu poetyckiego zorganizowanego z okazji rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę oraz przekazanie nagród.

Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie / Konkurs „Losy nasze…" / 22. edycja konkursu „Losy nasze…" adresowanego do wszystkich mieszkańców północnej i wschodniej Polski oraz terenów przygranicznych krajów sąsiadujących z naszym krajem. W konkursie udział wzięło 23 uczestników z Polski i obwodu kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej.

Oddział IPN Gdańsk

Stowarzyszenie „Żyj Godnie" w Wejherowie oraz Kapituła Rajdu Piaśnickiego / III Motocyklowy Rajd Piaśnicki, 6 września / Wydarzenie patriotyczne mające na celu oddanie hołdu Polakom pomordowanym przez Niemców w Lesie Piaśnickim koło Wejherowa jesienią 1939 r. Udział wzięło ponad 400 uczestników.

Szkoła Podstawowa w Kamionce, Urząd Gminy w Smętowie Granicznym i Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Smętowie / XII Międzygminny Konkurs Poezji i Pieśni Patriotycznej dla dzieci i młodzieży w Kamionce / Konkurs patriotyczny z okazji Narodowego Święta Niepodległości. W wydarzeniu wzięło udział ok. 100 uczestników.

Oddział IPN Katowice

Zespół Szkół Technicznych nr 2 im. M. Batko w Chorzowie / „Bieg Pamięci ze Światłem Pokoju" / 28 stycznia z Oświęcimia wyruszył Bieg Pamięci ze Światłem Pokoju. Celem wydarzenia było upamiętnienie ofiar Marszu Śmierci z KL Auschwitz do Gliwic w jego 75. rocznicę oraz upamiętnienie 75. rocznicy wyzwolenia niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. W biegu wzięli udział uczniowie szkół chorzowskich, bieruńskich, mikołowskich i gliwickich.

Szkoła Podstawowa nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu

– VIII Miejski Konkurs Historyczny pod hasłem „Patroni bytomskich ulic w czasie powstań śląskich" / 29 stycznia / Celem konkursu było przybliżenie sylwetek znanych postaci związanych z Bytomiem, rozbudzenie zainteresowania uczniów naszą małą ojczyzną i historią Bytomia oraz ziemi śląskiej, a także szacunku wobec osób zasłużonych i ich działań na rzecz miasta i regionu.

– VI sesja popularnonaukowa o żołnierzach wyklętych, V miejski konkurs wiedzy, VI miejski konkurs literacki i plastyczny oraz IV miejski konkurs multimedialny pod hasłem „Bohaterowie – Żołnierze Wyklęci" zorganizowane w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Bytomiu. Pracownik OIPN wygłosił prelekcję na temat konspiracji młodzieżowej i działalności partyzanckiego oddziału „Ognia"; wyświetlono film dokumentalny o żołnierzach wyklętych i zaprezentowano wystawę poświęconą rotmistrzowi Pileckiemu.

Szkoła Podstawowej nr 19 w Rybniku / Konferencja „Konteksty, wartości, przestrzeń oswojona… – w służbie Powstań Śląskich i Ojczyzny umiłowanie" odbyła się 18–19 lutego / Głównym celem było popularyzowanie i upamiętnienie powstań śląskich 1919–1921 oraz kształtowanie współczesnego patriotyzmu i innych wartości w kontekście powstań. W konferencji wzięli udział: zainteresowani dyrektorzy szkół/placówek oświatowych, nauczyciele różnych specjalności wszystkich etapów edukacyjnych oraz studenci województwa śląskiego. Uczestnicy konferencji otrzymali materiały informacyjno-dydaktyczne OIPN.

Jadwiga Wiśniewska Poseł do Parlamentu Europejskiego / V Wojewódzki Konkurs Multimedialny „Żołnierze Wyklęci. Niezłomni Bohaterowie" / 28 lutego, w Jaworznie, odbyła się uroczysta gala finałowa konkursu, który europoseł Jadwiga Wiśniewska organizuje już od 5 lat. Gali towarzyszył koncert patriotyczny rapera Tadka Polkowskiego.

Górnośląski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" w Katowicach wraz ze Szkołą Podstawową nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu i we współpracy ze Szkołą nr 10 im. Świętej Marii Magdaleny we Lwowie / Międzynarodowa Konferencja Historyczna online „Harcerstwo to Skauting plus Niepodległość" / Czym jest harcerstwo? Jaka jest jego historia, idee, wychowawcza, patriotyczna rola? – na te pytania próbowali odpowiedzieć uczestnicy konferencji. Konferencja stanowi cześć zadania edukacyjnego w ramach projektu o nazwie „Rodzina polonijna. Współpraca

szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz organizacji społecznych za granicą prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim ze szkołami w Polsce", zleconego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej / 5. Wodzisławska Drużyna Harcerzy „Wilki" im. V Wileńskiej Brygady AK / Uroczystości Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Wodzisławiu Śląskim / 1 marca w parku Trzy Wzgórza w Wodzisławiu Śląskim odbył się Bieg Tropem Wilczym – impreza łącząca upamiętnienie bohaterstwa żołnierzy wyklętych z aktywną formą spędzania wolnego czasu.

Oddział IPN Kraków

Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej / Rocznice wydarzeń historycznych – Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych 1 marca, obchody katyńskie 13 kwietnia, rocznica bitwy warszawskiej 15 sierpnia, odzyskanie przez Polskę niepodległości 11 listopada / Obchody rocznic historycznych, wsparcie merytoryczne, konkurs o żołnierzach wyklętych dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Radłowskiej, Światowy Związek Żołnierzy AK Okręg Tarnów / III Powiatowy Konkurs Recytatorski poezji Tadeusza Kryzi / Celem konkursu jest przybliżenie postaci Tadeusza Kryzi i jego twórczości, upamiętnienie historii żołnierzy wyklętych, przybliżenie historii małej ojczyzny i pobudzanie wrażliwości poetyckiej oraz aktywności.

Małopolski Kurator Oświaty / Projekt edukacyjny „Historia Solidarności w Małopolsce" / Projekt realizowany w roku szkolnym 2019/2020 dla uczniów szkół województwa małopolskiego we współpracy z RM NSZZ „Solidarność", MCDN – Ośrodkiem w Oświęcimiu, ROK Dolina Karpia w Zatorze; obejmował: warsztaty dla nauczycieli, konkursy plastyczne, festiwal pieśni patriotycznej i konferencję na koniec projektu.

Urząd Gminy Mszana Dolna, Zespół Szkół i Przedszkole nr 2 w Kasinie Wielkiej / Uroczystości upamiętniające ofiary zbrodni katyńskiej / Uroczystości na terenie miasta i gminy Mszana Dolna i gminy Niedźwiedź to patriotyczne spotkania przy obelisku katyńskim, msza św. w intencji ofiar, przemarsz ulicami miasta, „Sztafetowy Bieg Katyński", w którym bierze udział młodzież szkolna. Udzielono wsparcia merytorycznego, przekazano materiały edukacyjne dla uczestników i do biblioteki.

Korporacja Akademicka Akropolia Cracoviensis / Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kościół a komunizm. W 100. rocznicę urodzin św. Jana Pawła II i Cudu nad Wisłą" / We współpracy z Fundacją Polska Zwycięska 1920–2020 konferencja odbyła 29 lutego się na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, obrady otworzył wykład ks. prof. Józefa Mareckiego.

Kuratorium Oświaty w Krakowie / Koncert dla kombatantów i młodzieży krakowskiej „Bohaterom Cześć i Chwała" (29 lutego) / Koncert w budynku PTG Sokół, występ Norberta Smoły „Smolińskiego", lidera zespołu „Contra Mundum" ma przybliżyć młodzieży polską historię w poezji patriotycznej.

VII LO im. Zofii Nałkowskiej w Krakowie / Dzielnicowy turniej debat oksfordzkich / luty – marzec. Celem turnieju jest kształtowanie tradycji prowadzenia kulturalnego i uporządkowanego dialogu. Udział wzięło 8 szkół z dzielnicy Krowodrza, przekazano materiały edukacyjne.

Sołtys, Rada Sołecka Nielepice / Uroczystość z okazji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Obchody organizowane wspólnie z uczniami miejscowej szkoły oraz klasami mundurowymi LO w Trzebini. Gościem honorowym uroczystości była Zofia Pilecka.

Fundacja Wolność i Demokracja reprezentowana przez ActivLand z Nowego Sącza / VIII Bieg „Tropem Wilczym – pamięci Żołnierzy Wyklętych" 1 marca w Nowym Sączu / Zawody z udziałem 220 biegaczy na dystansie 1963 metrów, wykłady na temat żołnierzy wyklętych z udziałem kpt. Stefana Kuliga „Wichra", środowisk kombatanckich, Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznych 1. Pułku Strzelców Podhalańskich AK, a także msza św. w Sądeckim Parku Etnograficznym.

Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Niezłomnych w Bączej – Kuninie / Gra historyczna związana z Narodowym Dniem Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Konkurs odbył się 2 marca. Celem gry było upamiętnienie sądeckich niezłomnych bohaterów działających w ramach Polski Podziemnej Armii Niepodległościowej oraz księdza Władysława Gurgacza SJ – kapelana PPAN.

Szkoła Podstawowa im. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Siedliskach / II Pieszy Rajd Tropem Wilczym / Organizowany przez szkołę 4 marca.

Stowarzyszenie Inicjatywy Społeczne w Wierzchosławicach / Wydarzenia patriotyczno-sportowe z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 6 marca – V Nocny Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych im. cc płk. Adama Boryczki oraz 1 marca – VIII Drużynowy Turniej Judo Dzieci im. cc płk. Adama Boryczki.

Szkoła Podstawowa im. Fryderyka Chopina w Kojszówce / Szkolne Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Przygotowano prezentację multimedialną na temat święta Narodowego, 2 krótkie filmiki: o „Ince" i Witoldzie Pileckim oraz konkurs wiedzy na temat żołnierzy niezłomnych.

Stowarzyszenie Moc Radości w Jodłówce / Lekcja patriotyzmu z rotmistrzem Witoldem Pileckim / marzec–maj; w programie lekcji znalazły się: III edycja Powiatowego Konkursu Historycznego „Rotmistrz Witold Pilecki – bohater, dla którego nie istniały granice odwagi i poświęcenia" dla uczniów szkół podstawowych powiatu bocheńskiego, III Bieg Pileckiego w Jodłówce.

Ludowe Towarzystwo Sportowe NOVI Narama / V Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Naramie / 8 marca uroczystości organizowane we współpracy z Wojskiem Polskim, Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie, połączone z Biegiem Pamięci.

I Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Olkuszu / XVII Powiatowy Konkurs Historyczno-Literacki z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej / Konkurs 20 marca pod hasłem „Trudne początki kształtowania się granic niepodległej Polski" dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych powiatu olkuskiego.

Zespół Szkól Techniczno-Ekonomicznych w Skawinie / XX Powiatowy Turniej Wiedzy o Europie / 3 kwietnia, tematem specjalnym turnieju była „wojna polsko-bolszewicka" i „zakończenie II wojny światowej". W turnieju wzięło udział dziewięć szkół ze Skały, Czernichowa, Giebułtowa, Krzeszowic, Piekar, Skawiny.

Stowarzyszenie Krzewienia Sportowego Patriotyzmu „Niezwyciężeni" / Turniej im. Karola Wojtyły o Puchar PGE / Prócz turnieju (18 maja) w planach znalazły się wystawy tematyczne, prelekcje i inne działania edukacyjne.

Stowarzyszenie Visegrad Maraton Rytro, Gmina Rytro, Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział Beskid w Nowym Sączu / V Rajd i Bieg Kurierów Sądeckich / Trasa rajdu i biegu (6 maja) wiedzie ze stacji PKP Rytro przez Przełom do schroniska na Przehybie, liczy ok. 11 km. Jest legendarną trasą „treningową" kurierów sądeckich, takich jak Tadeusz Sokołowski „Ogór".

Ochotnicza Straż Pożarna im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Bieńkowicach / Dzień Patrona / 25 maja, konkurs plastyczny i literacki skierowany do uczniów szkół podstawowych z gminy Drwinia, wystawa prac laureatów konkursu, odsłonięcie i poświęcenie tablicy upamiętniającej rotmistrza Pileckiego.

Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej 1. Pułk Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej w Słopnicach, Wójt Gminy Słopnice / Jubileuszowe obchody 76. rocznicy zrzutów zaopatrzenia dla żołnierzy Armii Krajowej. Wsparcie merytoryczne, prezentacja gier edukacyjnych. Wydarzenie odbyło się 19 lipca na Wzgórzu Dzielec koło Słopnic („Sójka" 401).

Zespół Szkół im. św. Kingi w Łącku / Konkurs szkolny – wykonanie tablic informacyjnych dotyczących żołnierzy wyklętych z terenów Gorców i Podhala / Konkurs jest ważnym elementem wychowania patriotycznego młodzieży, tablice stanowiły materiał na szkolną wystawę.

Zespół Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie / Konkurs związany z patronem szkoły.

Małopolska Federacja Świetlic / Konkurs wiedzy o historii i geografii Polski i 100. rocznicy „Cudu nad Wisłą", 100. rocznicy urodzin św. Jana Pawła II, 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości / Konkurs odbył się podczas kolonii wakacyjnych w Żarnowcu.

Wójt Gminy Mszana Dolna, Rzymskokatolicki Rektorat pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa / Uroczystości patriotyczne związane z działalnością w czasie okupacji niemieckiej w rejonie miejscowości Glisne oddziału partyzanckiego por. Jana Stachury „Adama" i Placówki „Witolda" 1. Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej / Podczas uroczystości 15 sierpnia odbył się apel pamięci.

Stowarzyszenie Historyczno-Eksploracyjne „Bojowe Schrony Proszowice"

– Rajd Rowerowy z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej 23 sierpnia / Wydarzenie kierowane było do młodzieży i dorosłych z gminy Proszowice.

– Rajd Rowerowy upamiętniający 81. rocznicę bitwy pod Proszowicami 6 września / OIPN był również współorganizatorem imprezy turystyczno-dydaktycznej.

– Rajd Rowerowy upamiętniający 102. rocznicę odzyskania niepodległości / 40 uczestników rajdu pokonało liczącą 120 km trasę. Otrzymali pamiątkowe medale, które współfinansował OIPN, oraz upominki.

Jednostka Wojskowa NIL / Zawody sportowe w okazji święta jednostki / 2–3 września; IX edycja marszu pt. „Śladami Gen. Nila – Od Zmierzchu Do Świtu" / Ideą marszu jest uczczenie pamięci dowódcy dywersji AK gen. Augusta Emila Fieldorfa „Nila" oraz miejsc działań zgrupowań partyzanckich AK w Beskidzie Wyspowym i Makowskim.

Muzeum Krakowa / Dni Pamięci Ofiar Gestapo / Obchody poświęcone 80. rocznicy Akcji AB w Krakowie / Wydarzenie odbyło się 11–14 września. 11 września, po nabożeństwie w kościele św. Szczepana, odbył się uroczysty apel. Delegacje złożyły kwiaty przy tablicy pamiątkowej na ul. Pomorskiej 2, gdzie w czasie wojny mieściła się gestapowska katownia.

Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Ignacego Jana Paderewskiego w Ciężkowicach / II edycja konkursu „Ignacy Jan Paderewski – Ojciec Niepodległej" / Międzyszkolny konkurs obejmował życiorys Ignacego Jana Paderewskiego.

Towarzystwo Parku im. dra Henryka Jordana

– Obchody 74. rocznicy śmierci Danuty Siedzikówny „Inki" / Uroczystość odbyła się w Parku im. dr. H. Jordana w Krakowie / Pracownik OIPN wygłosił okolicznościowe przemówienie.

– Uroczystości w Galerii Wielkich Polaków XX wieku / Uroczystości, które odbyły się 11 października, 21 października, 31 października, upamiętniały gen. Kazimierza Sosnkowskiego, Józefa Franczaka „Lalusia", Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa. Pracownicy OIPN wygłosili okolicznościowe przemówienia oraz złożyli kwiaty.

Stowarzyszenie „Żandarmeria" / Odsłonięcie i poświęcenie Krzyża Partyzanckiego na Jaworzynie Kokuszczańskiej / Krzyż poświęcony pamięci Mieczysława Rembiasza, zastępcy dowódcy Oddziału „Żandarmeria" Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowej, który zginął na stokach Jaworzyny Kokuszczańskiej w wyniku zasadzki KBW/UB 11 czerwca 1949 r.

Terenowe Koło Prawa i Sprawiedliwości w Rabce-Zdroju / Uroczystości upamiętniające ofiary agresji niemieckiej i radzieckiej z września 1939 r. w Rabce-Zdroju / W kościele św. Marii Magdaleny w Rabce-Zdroju odprawiono mszę świętą

Stowarzyszenie Inicjatywy Społeczne w siedzibą w Wierzchosławicach oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Wierzchosławicach-Dwudniakach / Piknik sportowy „VI Zielona Wierzchosławicka Dycha" / Odbył się bieg po leśnych dróżkach na trasie 10 km oraz nordic walking na długości 5 km łącznie dla 150 osób.

Stowarzyszenie „Instytut Świętej Jadwigi Królowej Polski" / Obchody 71. rocznicy męczeńskiej śmierci ks. Władyslawa Gurgacza / Msza św. w intencji ks. Władysława Gurgacza w parafii Miłosierdzia Bożego w Krakowie, uroczystości patriotyczne w sali widowiskowej / W programie wydarzenia znalazł się występ artystyczny, wykład Roksany Szczypty-Szczęch, pokaz wystawy „Ksiądz Władysław Gurgacz – symbol kapłańskiej odwagi, męstwa i patriotyzmu".

Miejski Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Czchowie / Mobilna gra terenowa z okazji 100. rocznicy cudu nad Wisłą / Uczestnicy wykonywali zadania, wcielając się w postacie walczące o wolność Polski.

Jednostka Strzelecka nr 2007 im. kpt. Tadeusza Paolone ZS „Strzelec" OSW w Tymbarku / Rajd im. kpt. Tadeusza Paolone w Tymbarku oraz XXVII Rajd Górski „Szlakiem Walk Legionów Polskich na ziemi limanowskiej, październik–listopad.

Zespół Szkół Ogólnokształcących Społecznego Towarzystwa Oświatowego im. Juliusza Słowackiego / Gra terenowa „Śladami Niepodległości – Historia pieniądza u progu niepodległości ze szczególnym uwzględnieniem Tadeusza Kościuszki" / XIV edycja konkursu poświęcona Tadeuszowi Kościuszce i początkom polskiego systemu monetarnego u progu niepodległości. Sposoby przeprowadzenia konkursu: transmisja online, metoda korespondencyjna z wykorzystaniem multimediów.

Szkoła Podstawowa nr 33 im. Króla Stefana Batorego w Krakowie / Obchody 120. rocznicy powstania szkoły / Zorganizowano konkursy „Moja Polska – Mój Kraków", „Eko-smok", „Szkoła dawniej i dziś", „Parada kłamców", „Piosenki naszych dziadków" oraz stworzono kącik gier, pozwalający poznać uczniom różne wydarzenia z historii Polski.

Szkoła Podstawowa Rajska Szkoła w Krakowie / RAJski Tydzień Niepodległości / Cykl wydarzeń, konkursów, wystaw dla dzieci i młodzieży, które szerzyły wiedzę z zakresu historii Polski i szeroko rozumiany patriotyzm. Przekazano nagrody dla uczestników wydarzeń.

Szkoła Podstawowa nr 123 im. gen. Józefa Bema w Krakowie / Festiwal Piosenki Patriotycznej oraz konkurs plastyczny na portret patrona szkoły gen. Józefa Bema / Konkursy były skierowane do uczniów klas 1–3, którzy otrzymali nagrody przekazane przez OIPN.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 11 w Krakowie / Projekt „Tolerancja i wielokulturowość w szkole" / W ramach obchodów Święta Niepodległości szkoła organizowała uroczystości. Przekazano nagrody dla laureatów konkursów.

VII Liceum Ogólnokształcące im. Zofii Nałkowskiej w Krakowie / Obchody Święta Niepodległości / Odbył się konkurs wiedzy „Ojcowie Niepodległości", na który przekazano nagrody.

Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Rostoce-Brzezinach / Konkursy patriotyczne związane z rocznicą odzyskania niepodległości. Przekazano nagrody dla laureatów.

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Promocji w Jordanowie / Konkurs plastyczny „Dumni z Niepodległej" / Konkurs z okazji rocznicy odzyskania niepodległości był przeznaczony dla dzieci i młodzieży z gminy Jordanów. Przekazano nagrody rzeczowe.

Szkoła Podstawowa nr 149 w Krakowie im. Marszałka Józefa Piłsudskiego / Konkurs plastyczny „Portret Marszałka" zorganizowany w związku z rocznicą odzyskania niepodległości. Celem było rozwijanie i promowanie talentów, kształtowanie wyobraźni, przybliżanie uczniom postaci patrona szkoły. Przekazano nagrody rzeczowe.

IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie / Wydarzenia w szkole związane z rocznicą wprowadzenia stanu wojennego w Polsce / Pracownik OIPN wygłosił okolicznościowy wykład oraz przekazał nagrody dla zwycięzców projektu edukacyjnego poświęconego pamięci ofiar stanu wojennego.

Zespół Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych im. Józefa Piłsudskiego w Tarnowie / Powiatowy Konkurs Wiedzy o Józefie Piłsudskim / Realizacja od grudnia 2020 r. do marca 2021 r.; konkurs skierowany do uczniów szkół podstawowych i średnich Tarnowa oraz powiatu tarnowskiego. Zmagania konkursowe obejmują: recytację, pracę literacką, pracę plastyczną, test wiedzy oraz prezentację multimedialną. Przekazano nagrody rzeczowe.

Delegatura Kielce

Zespół przedszkolno-szkolny w Dobromierzu / Bieg „Tropem Wilczym" / Przedsięwzięcie odbyło się 1 marca na placu szkolnym oraz na obszarze miejscowości Dobromierz i Mrowina. Podczas wydarzenia zaprezentowano wystawę „Polska Walcząca".

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Jędrzejowie / Konkurs plastyczny „100-lecie bitwy warszawskiej zwanej Cudem nad Wisłą" / Celem konkursu było upowszechnienie wiedzy o historii Polski, kształtowanie postaw patriotycznych, pobudzenie twórczej wyobraźni oraz doskonalenie technik malarskich.

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II w Starachowicach / XVI edycja konkursu papieskiego „To jest moja matka, ta ziemia! To jest moja matka, ta ojczyzna! To są moi bracia i siostry". Podróże apostolskie Jana Pawła II do Polski – ich wymiar społeczny i moralny / Konkurs został skierowany do uczniów szkół podstawowych i średnich ze Starachowic oraz uczniów szkół noszących imię Jana Pawła II z województwa świętokrzyskiego.

Starosta Konecki

– Powiatowy Marszobieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym" / Powiatowy marszobieg ku czci żołnierzy podziemia antykomunistycznego odbył się 29 lutego Na starcie biegu stanęło blisko 500 uczestników.

– Internetowy „Konkurs o rotmistrzu Witoldzie Pileckim" / Głównym celem konkursu było uczczenie postaci rotmistrza Witolda Pileckiego w związku z rocznicy wykonania na nim wyroku 25 maja 1948 r. oraz upowszechnienie związanej z tym historii.

– Wieczór pamięci „W hołdzie bohaterom – Rotmistrz Pilecki" / W ramach wydarzenia odbył się recital pieśni patriotycznych oraz monodram *Melduję Tobie, Polsko – Rotmistrz Pilecki*. Uroczystość zorganizowano w zabytkowym Zakładzie Hutniczym w Maleńcu.

– Konkurs internetowy „XV pytań na 15 sierpnia" oraz uroczystość „W hołdzie bohaterom – w 100. rocznicę Bitwy Warszawskiej" / Konkurs został poprzedzony uroczystymi obchodami upamiętniającymi 100. rocznicę bitwy warszawskiej, które odbyły się 15 sierpnia przed budynkiem Starostwa Powiatowego w Końskich.

Świętokrzyski Kurator Oświaty / Konkurs internetowy „Śpiewamy dla Ciebie Polsko" / Zadaniem uczestników konkursu było przygotowanie utworu o treści patriotycznej lub związanej z dziejami narodu polskiego.

Staszowski Ośrodek Kultury / Spektakl *Bień 1920–2020* nawiązujący do osoby Adama Bienia, polityka ruchu ludowego pochodzącego z powiatu staszowskiego.

Oddział IPN Lublin

Szkoła Podstawowa w Borowej / II edycja Międzyszkolnego Konkursu Wiedzy Historycznej „Żołnierze Wyklęci – Niezłomni Bohaterowie" / Uczestnicy konkursu rozwiązywali test tematyczny, a następnie wysłuchali prelekcji T. Płużańskiego.

Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Uchaniach / „Dzieje Ojczyzny przeszłością mojej rodzinnej ziemi" / Zadaniem uczestników było opracowanie folderu turystycznego.

Komitet Okręgowy Olimpiady Historycznej w Lublinie / Eliminacje okręgowe XLVI Olimpiady Historycznej / Etap okręgowy eliminacji do ogólnopolskiego etapu olimpiady historycznej.

GH Zgrupowanie „Radosław" / 8. Rajd im. mjr. „Zapory" / Rajd historyczny zaplanowany na trasie Bełżyce–Wojciechów–Nałęczów, podczas którego zaplanowano przemarsz szlakiem mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory" oraz prelekcje historyczne.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii ze Szkołą Podstawową Specjalną nr 56 w Lublinie / II Wojewódzki Konkurs Plastyczny Poświęcony Wybitnym Polakom „Ja i mój autorytety – Jan Paweł II" / Zadaniem uczestników konkursu było przygotowanie pracy o św. Janie Pawle II w formie plastycznej lub literackiej (wiersz, opowiadanie, scenariusz przedstawienia).

Stowarzyszenie Zwykłe Kompania Braci / Uroczystości organizowane przez Szkołę Podstawową w Dębowej Kłodzie i Stowarzyszenie Zwykłe Kompania Braci z okazji 78. rocznicy przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową / Oficjalne uroczystości, podczas których zaplanowano odsłonięcie muralu oraz prelekcję historyczną pracownika OBEN Lublin.

Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Wyrykach / Uroczystości nadania imienia Armii Krajowej Szkole Podstawowej w Wyrykach / Oficjalne uroczystości z obecnością lokalnych władz i duchowieństwa oraz uczniów szkoły.

Okręg Staropolski ZHR / Projekt „Niezłomny Zwoleń" w Przystanku Historia IPN-ZHR Puszcza Kozienicka / Zawody sportowe (bieg) i piknik historyczny. Podczas pikniku zaprezentowano wystawę IPN „Bić się do końca…". Zorganizowano stanowisko partyzanckie i pokaz survivalowy.

UKS „Roszada" / Międzynarodowy Memoriał Szachowy „Rodziny Ulmów zamordowanej przez Niemców za ratowanie Żydów podczas II wojny światowej" / Zawody szachowe, które miały na celu przypomnienie zasług Polaków ratujących Żydów.

Szkoła Podstawowa w Dzierzkówku Starym / Międzyszkolny Konkurs „Przywracamy pamięć o bohaterach – Żołnierzach Wyklętych" / Uczestnicy mieli za zadanie wykonanie znaczka pocztowego lub banknotu związanych z żołnierzami podziemia antykomunistycznego.

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół" w Lublinie / IX Ogólnopolskie Zawody Strzeleckie o Puchar Żołnierzy Wyklętych / Zawody strzeleckie dla różnych grup wiekowych. Wydarzeniu towarzyszyły spotkania ze świadkami historii, prelekcje historyczne.

Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli / Konferencja dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych „Małej wartości jest to wszystko, co cenę posiada" / Celem konferencji było ukazanie holistycznego i międzypokoleniowego spojrzenia na problem wychowania do wartości.

Radzyński Klub Karate Kyokushin „Raptor" / I Ogólnopolski Turniej Karate Kyokushin Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Zawody sportowe połączone z upamiętnieniem żołnierzy podziemia antykomunistycznego. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa IPN „Zaplute karły reakcji…", dzięki której uczestnicy mogli uzupełnić wiedzę o tamtych wydarzeniach.

Gmina Trzebieszów / Izba Pamięci w Nurzynie / Miejsce poświęcone II wojnie światowej i działalności edukacyjnej w regionie powiatu łukowskiego.

Marcin Mizera /„Pobiegnij z Marszałkiem w 100-lecie Cudu nad Wisłą" / Zawody sportowe mające na celu upamiętnienie bitwy warszawskiej w Puławach dla różnych kategorii wiekowych.

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu / XII edycja Międzyszkolnego Konkursu Wiedzy o Radomiu „Radom dawniej i dziś" / Konkurs podzielony na trzy etapy. Dwa pierwsze etapy są pisemne, etap trzeci (finałowy) – ustny.

Oddział IPN Łódź

Jakub Jaros pracownia Sitodruku COLOROVO / 29 lutego wystawienie spektaklu Teatru Źródło z Radomska *Do winy się nie poczuwam* z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Aleksandrowie Łódzkim.

Adrian Antoniak – lokalny społecznik gminy Koluszki i parafia św. Jana Chrzciciela w Świnach / 1 marca – obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Świnach.

Studenckie Koło Naukowe Historyków Uniwersytetu Jana Kochanowskiego Filia w Piotrkowie Trybunalskim / Ogólnopolska studencko-doktorancka konferencja naukowa online „Człowiek a historia" / organizowana przez Studenckie Koło Naukowe Historyków UJK Filia w Piotrkowie Trybunalskim.

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Aleksandra Kamińskiego w Tomaszowie Mazowieckim / 19 marca, III edycja miejskiego konkursu historycznego „Aleksander Kamiński i czasy II wojny światowej" / Celem konkursu było upowszechnienie wiedzy na temat życia i twórczości Aleksandra Kamińskiego oraz historii II wojny światowej, a także kształtowanie postawy patriotycznej i obywatelskiej wśród młodzieży.

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Witowie-Kolonii / 21 marca, II edycja turnieju trójek siatkarskich „Śladami Żołnierzy Niezłomnych.

Szkoła Podstawowa nr 64 w Łodzi im. H.Ch. Andersa / 24 marca 2020 r. zorganizowanie Konkursu Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych.

Stowarzyszenie Historyczne Gloria Victis z Wieruszowa / 29 sierpnia 2020 r. odbył się Ósmy Marsz Szlakiem Wieluńskich Batalionów Obrony Narodowej.

Stowarzyszenie Hubalczycy 1939–1940 / 1 września rozstrzygnięto konkurs plastyczny „Hubalowa Legenda" organizowany dla dzieci i młodzieży z okazji 80. rocznicy śmierci mjr. Henryka Dobrzańskiego.

Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Gałkowie Dużym / Obchody upamiętniające wydarzenia grudniowe '70, 27 listopada / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne „ERSKA" w Bełchatowie / XX Regionalny Marsz Na Orientację – Borowska Góra 2020 oraz XX Regionalny Przegląd Piosenki Patriotycznej i Żołnierskiej – Moja Ojczyzna, 12 września.

Muzeum Tradycji Niepodległościowych / Konkursu plastyczny „Z dziejów wojny polsko-bolszewickiej", wrzesień–grudzień.

Szkoła Podstawowa nr 30 im. rtm. Witolda Pileckiego / II edycja konkursu historycznego „Spotkanie z historią"– „Kapłani w walce o Polskę", październik.

Szkoła Podstawowa nr 64 im. H.Ch. Andersena / Konkurs historyczno-artystyczny z okazji 100-lecia archidiecezji łódzkiej.

Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „INSPIRACJA" / Wydarzenie patriotyczne „Zainspiruj się niepodległością – zainspiruj się bohaterem niepodległości z województwa łódzkiego".

Studenckie Koło Naukowe Historyków „KLIO" Uniwersytetu Jana Kochanowskiego Filia w Piotrkowie Trybunalskim / Konkurs „Kształtowanie się granic II Rzeczypospolitej – historia pamięci".

Oddział IPN Poznań

Centrum Kultury i Rekreacji w Koziegłowach / Koncert raperów Sowy i Evtisa z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

Fundacja Kochania Poznania / Akcja w ramach projektu: „Poznań, Warszawa – wspólna sprawa!" Wielkopolanie w powstaniu warszawskim / specjalnym / Projekt edukacyjny. Specjalnym pociągiem do stolicy wyruszyli z Poznania uczniowie, harcerze oraz rekonstruktorzy historyczni. Celem wydarzenia było uczczenie 76. rocznicy powstania warszawskiego. Na dziedzińcu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego uczestnicy zorganizowali rekonstrukcję „Wielkopolska Barykada 1944". Był to hołd dla wielkopolskich bohaterów powstania warszawskiego.

Oddział IPN Rzeszów

XVI Międzyszkolny Konkurs Modeli Redukcyjnych „Ogniwko 2020" – organizator: Zespół Szkół Ekonomicznych im. Janusza Korczaka w Dębicy. Konkurs modelarski połączony z konkursem historycznym o udziale polskich lotników w bitwie o Anglię. Przekazano publikacje na nagrody dla wykonawców najlepszych replik w barwach polskich i uczestników konkursu historycznego.

Rzeszowski Międzyinternacki Konkurs „Mój kraj, moja mała Ojczyzna. 80. rocznica wybuchu II wojny światowej" – organizator: Internat Zespołu Szkół nr 2 w Rzeszowie. W konkursie uczestniczyły zespoły wyłonione przez młodzież mieszkającą w internatach. Przekazano publikacje na nagrody dla uczestników konkursu.

Starostwo Powiatowe w Jaśle / Obchody 36. rocznicy męczeńskiej śmierci bł. ks. Jerzego Popiełuszki – kapelana Solidarności / Uroczystości rozpoczęły się mszą świętą w intencji rychłej kanonizacji bł. ks. Jerzego Popiełuszki w kościele pw. św. Stanisława w Jaśle (która była dostępna także online). W celu zachowania zasad bezpieczeństwa sanitarnego uroczystość nie miała charakteru oficjalnego. Następnie zostały złożone kwiaty i zapalone znicze pod tablicą upamiętniającą wielkiego kapelana.

Europejskie Dni Dziedzictwa „Twierdzą nam będzie każdy próg" – organizator Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu – Żarnowiec, 12–19 września.

Wojewódzki Konkurs Plastyczny „40. rocznica powstania NSZZ „Solidarność" – organizator: Regionalna Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność" w Rzeszowie. Konkurs adresowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa podkarpackiego. Przekazano wydawnictwa i materiały edukacyjne IPN dla uczestników.

Powiatowy konkurs historyczny „Bo dla nich ważna była Polska" organizowany przez Starostwo Powiatowe w Ropczycach i Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Ropczycach.

13. edycja międzypowiatowego konkursu plastyczno-literackiego „Patriotyczna Droga Krzyżowa – Mały Katyń Ziemi Sokołowskiej. Organizatorzy: Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Sokołowie Małopolskim Filia w Trzebusce, Towarzystwo Ziemi Sokołowskiej. Konkurs adresowany do mieszkańców regionu rzeszowskiego (powiatu rzeszowskiego i sąsiednich). IPN przekazał nagrody książkowe.

Oddział IPN Szczecin

Fundacja na Rzecz Polsko-Niemieckiego Sąsiedztwa w Pszczewie i Stowarzyszenie z Pogranicza w Pszczewie / Ocalić od Zapomnienia / Upamiętnienie postaci mjr. Rudolfa Majewskiego „Leśniaka", dowódcy 25. Pułku Piechoty Armii Krajowej, który w 1945 r. osiedlił się w Pszczewie, angażując się w życie społeczne społeczności lokalnej.

Gryfińskie Stowarzyszenie Pamięć i Prawda oraz Gryfiński Ruch Patriotyczny / Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Społeczne uroczystości zorganizowane 1 marca w Gryfinie.

Porozumienie Środowisk Patriotycznych w Szczecinie / Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Społeczne uroczystości zorganizowane 1 marca w Szczecinie.

Gmina Dobiegniew / XVIII Konkurs Recytatorski Poezji Oflagu IIC Woldenberg / Celem konkursu jest rozpowszechnianie wiedzy o byłym obozie jenieckim i tworzonej za jego drutami poezji obozowej Oflagu II C Woldenberg.

Oddział IPN Warszawa

Powiatowy Klub Historyczno-Dziennikarski w Grodzisku Mazowieckim / IX edycja Powiatowego Konkursu Historycznego Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych / Konkurs jest organizowany przez lokalnych działaczy społecznych skupionych w Powiatowym Klubie Historyczno-Dziennikarskim w Grodzisku Mazowieckim, Fundacji Ochrony Prawnej-Inicjatyw Społecznych OPIS z Grodziska Mazowieckiego oraz Stowarzyszeniu Solidarność Walcząca Oddział Warszawa. Pierwsza edycja odbyła się w 2011 r. i wzięło w niej udział 13 uczniów. Przy każdej następnej edycji rosła liczba uczestników. Ostatnia edycja zgromadziła ponad 100 uczniów szkół podstawowych i średnich z powiatu grodziskiego. Z roku na rok konkurs cieszy się coraz większym zainteresowaniem młodzieży. W ramach patronatu OIPN pomaga w nagłośnieniu wydarzenia i wspiera je, zapewnia nagrody (książki, gry i inne materiały edukacyjne IPN) dla zwycięzców i uczestników.

Towarzystwo Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury

– Marsz Pamięci na warszawskiej Pradze w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – 1 marca / Ulicami warszawskiej Pragi przeszedł Marsz Pamięci. Mieszkańcy Warszawy i rekonstruktorzy odwiedzili m.in. dawną siedzibę Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego przy ul. Sierakowskiego, budynek byłego Warszawskiego UBP przy ul. Cyryla i Metodego oraz pomnik w miejscu dawnego Więzienia Karno-Śledczego przy ul. Namysłowskiej. Historię tych miejsc opowiedział Marcin Łaszczyński z OBEN. Kulminacyjnym punktem wydarzenia była rekonstrukcja odbicia więźniów, która odbyła się na pl. Weteranów 1863 roku (przed Katedrą św. Michała Archanioła i św. Floriana Męczennika w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Inicjatywa Towarzystwa „Wirtualne Spotkania z historią Pragi" to cykliczne wykłady i żywe lekcje historii online związane z najważniejszymi wydarzeniami na warszawskiej Pradze

w XX w. Inicjatywy te angażują dużą grupę ludzi, uzbrojenie, wyposażenie, a także kamerzystę z montażem.

Fundacja „Dziękujemy za Wolność" w Mińsku Mazowieckim / VIII Edycja Powiatowych Obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Obchody objęły: powiat miński (m.in. w Mińsku Mazowieckim, Halinowie, Sulejówku, Kałuszynie, Cegłowie, Mrozach). Odbyły się Trzy Biegi „Tropem Wilczym" (1 marca – Mińsk Mazowiecki, Halinów, Sulejówek), odczyty i dyskusje historyczne poświęcone bohaterom podziemia antykomunistycznego 1944–1963, kwesty na rzecz ekshumacji i identyfikacji żołnierzy wyklętych, otwarte pokazy filmowe, lekcje historii dla szkół gimnazjalnych i średnich, konkursy wiedzy, wystawy. 1 marca w Sulejówku został również odsłonięty kamień upamiętniający żołnierzy wyklętych, z wyszczególnieniem ośmiu nazwisk żołnierzy związanych z tym miastem. W przedsięwzięcia poza OIPN zaangażowane były m.in. Związek Harcerstwa Polskiego i Związek Harcerstwa Rzeczpospolitej, Towarzystwo Pamięci 7. Pułku Ułanów Lubelskich, Stowarzyszenie Lepszy Sulejówek.

Burmistrz Miasta Ostrów Mazowiecka / Miejsko-powiatowe obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Oficjalne uroczystości odbyły się 28 lutego z udziałem Wojska Polskiego z jednostki w Komorowie przy pomniku pamięci uczestników II konspiracji. Kulminacyjnym punktem był przemarsz na mszę św. do kościoła pw. Wniebowzięcia NMP. W ramach obchodów został wygłoszony wykład dla młodzieży. W niedzielę, 1 marca odbył się Bieg Tropem Wilczym, 2 marca Turniej Strzelecki dla młodzieży im. ppor. Aleksandra Kuleszy.

Dzielnicowy Konkurs Historyczno-Plastyczny „Nigdy więcej wojny" organizowany przez SP nr 336 w Warszawie. Konkurs kierowany jest do uczniów klas I–VIII szkół podstawowych dzielnicy Ursynów. Ma na celu pogłębienie i utrwalenie wiedzy historycznej wśród młodego pokolenia na temat wielkich Polaków, którzy mieli wpływ na kształtowanie się losów naszej Ojczyzny oraz zachęcanie uczniów do poszukiwania różnych źródeł informacji o dziejach Polski oraz własnego regionu, miasta, powiatu; docieranie do świadków historii.

Gra miejska i wystawa plenerowa „Oni byli pierwsi" w Kozienicach. Jej celem było przybliżenie historii Legionów Polskich w tym mieście. W latach 1915–1916 stacjonowała tu Komenda Grupy Legionów Polskich pod komendą płk. Zygmunta Zielińskiego będąca zapleczem logistycznym Legionów Polskich Józefa Piłsudskiego. Piotr Jaźwiński z OIPN, współautor przygotowywanej do druku broszury poświęconej Komendzie Grupy Legionów w Kozienicach, wygłosił krótką prelekcję.

Szkoła Podstawowa im. Stefana Batorego w Lesznie / Obchody Narodowego Dnia Niepodległości, którego celem jest rozwijanie wiedzy historycznej i kształtowanie patriotyzmu.

Paczki dla Bohatera / Akcja organizowana przez stowarzyszenie młodych ludzi, które działa w ramach wolontariatu na rzecz kombatantów i weteranów (wakacje, zabiegi, środki higieniczne). Po koniec roku zbierano środki na paczki bożonarodzeniowe (ponad dwa tysiące w całym kraju). OIPN przekazał stowarzyszeniu wiele publikacji z autografami autorów, które wystawiono na licytację. Za zebrane w ten sposób środki zostały kupione produkty, które w formie paczek podarowano zasłużonym dla naszego kraju bohaterom.

Oddział IPN Wrocław

Szkoła Podstawowa nr 73 im. Generała Władysława Andersa we Wrocławiu / Jubileusz 15-lecia nadania imienia szkole / W uroczystości 26 lutego uczestniczyli m.in. minister Anna Maria Anders, Pełnomocnik Rządu do spraw Dialogu Międzynarodowego. Część oficjalną zakończyło uroczyste złożenie kwiatów pod tablicą patrona szkoły – generała Władysława Andersa.

Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej / I Dolnośląski Konkurs Historyczny Żołnierze Niezłomni – Żołnierze Wyklęci „Bohaterowie walk o niepodległość".

Stowarzyszenie Przyjaciół Jana Pawła II w Twardogórze / 1. Twardogórski Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

Burmistrz Dobiegniewa / XVIII Konkurs Recytatorski poezji Oflagu II C Woldenberg.
Rodzina Rodła Wrocław / Uroczystości 82. rocznicy ogłoszenia Prawd Polaków spod Znaku Rodła.
Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego / Program Edukacyjny Biało-Czerwona 2020.
Centrum Kreatywności TALENT / Sympozjum „Katyńskie Martyrium".

Delegatura Opole

Stowarzyszenie Biało-Czerwone Opole / Spacer pamięci śladami terroru komunistycznego w Opolu / 28 lutego w ramach Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych odbył się „Spacer pamięci śladami terroru komunistycznego w Opolu", który rozpoczął się przed dawną siedzibą Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Opolu. Cel – upomnienie się o pamięć pomordowanych ludzi oraz ukazanie wymiaru zbrodni komunistów w Opolu po roku 1945.

Fundacja dla Dziedzictwa, Stowarzyszenie Odra-Niemen, Instytut Śląski, Młodzieżowy Dom Kultury w Opolu, Kuratorium Oświaty w Opolu / 6. Opolski Test Wiedzy o Żołnierzach Wyklętych / 43 uczestników zmierzyło się w trzech kategoriach wiekowych: uczniów szkół podstawowych, uczniów szkół ponadpodstawowych i dorosłych.

Światowy Związek Armii Krajowej, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego / IV Wojewódzki Konkursu „Fakty-Wydarzenia-Ludzie" Armia Krajowa 1939–1945 / Finał Konkursu odbył się 24 czerwca w Sali „Orła Białego" Urzędu Marszałkowskiego. Konkurs adresowany był do uczniów szkół podstawowych i średnich województwa opolskiego. Podczas gali finałowej wyemitowano dwie produkcje Delegatury Opole: *Zawołać po imieniu – por. Aleksander Kasaraba ps. Kamień* oraz *To był twardy Polak. Świadek terroru*.

Dom Kultury w Nysie / Ogólnopolski Festiwal Filmów Militarnych Twierdza Nysa / Przegląd filmów o tematyce militarnej. Tematem przewodnim Festiwalu była bitwa warszawska 1920 r., dlatego wydarzenie odbyło się 15 sierpnia.

Stowarzyszenie Patriotyczny Kędzierzyn-Koźle / Liga Niepodległości Żaków 2020 „Wdzięczni Bohaterom" / Turniej piłki nożnej dla dzieci w wieku 7–9 lat rozgrywany w Kędzierzynie-Koźlu w każdą sobotę od września do listopada. Rozgrywkom towarzyszyło stoisko z materiałami edukacyjnymi IPN, a uczestnicy turnieju zostali nagrodzeni zestawami edukacyjnymi IPN.

Kędzierzyn-Koźle / „Liga Niepodległości Żaków 2020. Wdzięczni Bohaterom" / Turniej piłkarski drużyn dzieci w wieku 7–12 lat. Finał turnieju odbył się 8 listopada. Uczestnicy otrzymali nagrody: zestawy edukacyjne IPN.

3.3. Współpraca z mediami

3.3.1. Audycje radiowe

Centrala

Polskie Radio Program 1

– Cykl audycji „Przystanek Historia" / Audycje były emitowane na antenie radiowej Jedynki co dwa tygodnie, w każdą środę – w ramówce wiosennej (od stycznia do czerwca) oraz w ramówce jesiennej (od września do grudnia). Rozmowy były poświęcone ważnym wydarzeniom, które wpłynęły na dzieje Polski w XX w., oraz ludziom, którzy tę historię tworzyli. Każda audycja miała formę magazynu, w którym znalazły się także: recenzja książki historycznej, zapowiedzi ciekawych wydarzeń organizowanych przez IPN oraz nowości na portalu przystanekhistoria.pl. Tematami audycji były: wystawa rzeźb Samuela Willenberga, setna rocznica zaślubin Polski z morzem i powrotu Pomorza do Polski, nagroda Kustosz Pamięci Narodowej, Izba Pamięci IPN Strzelecka 8, portal edukacyjny edukacja.ipn.gov.pl, powstanie NSZZ „Solidarność", rocznica zakończenia II wojny

światowej, upamiętnienie gen. Bolesława Jerzego Roi, Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady, 100-lecie zwycięskiej bitwy warszawskiej, idee Solidarności, sowiecka agresja na Polskę, dezubekizacja, partie władzy PRL na licencji Moskwy, 50. rocznica rewolty grudniowej. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BBH, oddziały i delegatury IPN.

– Cykl audycji „Przystanek Historia" / Zastępca dyrektora BBH, pełnomocnik prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945, był gościem audycji: „IV rozbiór Polski Agresja sowiecka na Polskę 17 września 1939 roku" (23 września), „Na licencji Moskwy. Książka o przywódcach PRL-u" (7 października), „Kto ukrywa materiały, które powinny znajdować się w dyspozycji IPN?" (21 października). / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

– Cykl audycji „Non fiction" / 3–15 listopada czytanie fragmentów eseju prof. Janusza Odziemkowskiego (13 fragmentów). / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN.

Polskie Radio Program 2

– Cykl audycji „Bohaterowie wielkiej bitwy" / Prof. Janusz Odziemkowski opowiadał o gen. Hallerze i Armii Ochotniczej w kontekście wydanego nakładem IPN albumu *Ostatnia bije godzina… Armia Ochotnicza gen. Józefa Hallera 1920 r.* / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN.

Polskie Radio 24

– Cykl audycji „Stan rzeczy" / Rozmowy red. Rafała Dudkiewicza z autorami wybranych publikacji IPN: prof. Sławomirem Cenckiewiczem nt. książki *Ignacy Matuszewski. Pisma wybrane*; dr. Ryszardem Oleszkowiczem nt. książki *Kontrwywiad kresowy*; trzy rozmowy z dr. hab. Rafałem Łatką nt. publikacji *Dialog należy kontynuować. Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem z lat 1969–1985. Studium przypadku*; dr. hab. Filipem Musiałem nt. książki *Dialog należy kontynuować. Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem z lat 1969–1985. Studium przypadku*; dr. Przemysławem Benkenem z OIPN Szczecin o serii wydawniczej „Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921"; dr. hab. Sławomirem Cenckiewiczem o roli, jaką odegrały kobiety w strajku w Stoczni Gdańskiej, w kontekście albumu *Anna Walentynowicz 1929–2010*; dr. hab. Tytusem Jaskułowskim z OIPN Szczecin nt. I tomu z serii „Raporty Polskie Stasi 1981–1989"; dr. Mirosławem Sikorą z OIPN Katowice nt. książki *Wyniki pracy wywiadu naukowo-technicznego MSW PRL 1971–1989*. / Jednostki odpowiedzialne Wydawnictwo IPN i oddziały.

– Cykl audycji „Historyczne wydarzenie tygodnia" / Rozmowy red. Tadeusza Płużańskiego z autorami wybranych publikacji IPN: dr. hab. Patrykiem Pleskotem, autorem monografii *Sądy bezprawia. Wokół pokazowych procesów politycznych organizowanych w Warszawie w latach (1944–1989)* o procesach politycznych oraz o zmianach ustrojowych po 1989 r. W rozmowie autor odniósł się również do publikacji *Między PRL a III RP. Legalizm czy kontynuacja?*. / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN

Radio Maryja

– „Rozmowy niedokończone" poświęcone tematowi zakłamywania historii. Emisja 30 września. / Jednostki odpowiedzialne BBH i pełnomocnik prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

– Audycja „Aktualności dnia" / Zastępca dyrektora BBH, pełnomocnik prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 był gościem programu z okazji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Duchownych Niezłomnych (19 października). / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Polskie Radio Rzeszów / Udział pracownika BEN w audycji z cyklu „W obliczu Boga ślubuję Ojczyźnie, rzecz o kapelanach katyńskich", poświęconej ks. Józefowi Skorelowi, bohaterowi jednej z broszur z serii „Bohaterowie Niepodległej". Audycja została wyemitowana 20 grudnia. Autor przedstawił sylwetkę i dokonania kapelana Wojska Polskiego i męczennika zbrodni katyńskiej,

historię duszpasterstwa wojskowego oraz najważniejsze założenia serii wydawanej przez BEN poświęconej wybitnym polskim patriotom XX w. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Radio Gdańsk oraz kanał IPNtv na You Tubie / Uroczysty koncert poświęcony pamięci ofiar Grudnia ’70 wyemitowany 12 i 13 grudnia / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Oddział IPN Białystok

Radio Białystok / Cykl audycji „Tajemnice Naszych Czasów / Odcinki poruszały tematykę m.in. żołnierzy niezłomnych w województwie podlaskim, postać Zygmunta Ojrzyńskiego oraz 40. rocznicy powstania „Solidarności” i Regionu „Pojezierze” NSZZ „S”. / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBUWiM.

Polskie Radio 24 / 75. Rocznica Obławy Augustowskiej / Historyk OBBH przybliżył tematykę wydarzenia. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Delegatura Olsztyn

Radio Olsztyn

– Cykl codziennych audycji „Leksykon IPN” / Odcinki poruszały tematykę wydarzeń z historii najnowszej Polski oraz powszechnej. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

– Cykl cotygodniowych audycji „Tobie Polsko” / Audycje poświęcone najważniejszym wydarzeniom historycznym regionu oraz ogólnokrajowym / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

– Cykl cotygodniowych audycji „Oko na cywilizację” / Program poświęcony problematyce społeczno-historycznej. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Radio Białystok i Radio Olsztyn / Krótkie wypowiedzi historyczne emitowane w regionalnych programach informacyjnych w cyklach „Bohaterowie wielkiej bitwy”, „Tobie Polsko”, „Leksykon IPN”, „Bliższe Spotkania” / Jednostka odpowiedzialna OBBH i Delegatura Olsztyn.

Oddział IPN Gdańsk

Radio Gdańsk

– Audycje dotyczące interaktywnej publikacji OIPN i Radia Gdańsk „Pomorscy Ojcowie Niepodległości” / Wydawnictwo zostało przygotowane z okazji 100. rocznicy zaślubin Polski z morzem. Zawiera 33 biogramy znanych i mniej znanych postaci związanych z procesem przywracania Pomorza do Polski, a także audycje, które znajdują się na nośniku dołączonym do wydawnictwa pamięci. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OIPN.

– „Radiostacja Topolówka” / Audycja wyróżniona na festiwalu NNW opowiadająca o jedynej młodzieżowej radiostacji opozycyjnej w PRL (działającej w III LO w Gdańsku). W audycji wypowiada się Jan Hlebowicz, autor wydanej przez IPN książki *Niepokorni z Topolówki*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Radio Elbląg / Grudzień ’70 w Elblągu, wywiad z Robertem Chrzanowskim, 11grudnia / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Radio Szczecin / Audycja dotycząca Grudnia ’70 / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Delegatura Bydgoszcz

Polskie Radio Pik

– „Pomorze i Kujawy – nasza historia” / Audycja dotyczyła powstania „Solidarności” oraz strajków w lipcu i sierpniu 1980 r. w regionie. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Narodowej Delegatury Bydgoszcz.

– „Pomorze i Kujawy – nasza historia”/ Audycja dotyczyła bitwy warszawskiej oraz walk w regionie Kujaw i Pomorza w 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Narodowej Delegatury Bydgoszcz.

– „Pomorze i Kujawy – nasza historia” / Wywiad na temat stanu wojennego 1981–1983 / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Katowice

Polskie Radio Katowice

– „Szansa na zmianę” / 22 czerwca wyemitowano audycję dotyczącą wizyty papieża Jana Pawła II w 1983 r. w Katowicach. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Audycje z serii „Z myślą o niepodległej” / Jest to cykl comiesięcznych audycji, związany z kalendarzem IPN na rok 2020, przygotowywany we współpracy z OBBH Katowice. W bieżącym okresie sprawozdawczym zrealizowano następujące tematy: „Katowicki gorący sierpień 1920 roku”, „Sierpień 1920 w oczach Francuzów”, „Komisariat Plebiscytowy za Niemcami”, „Papierowa wojna. Prasa górnośląska w walce plebiscytowej”, „Towarzystwa Kobiet na Górnym Śląsku w okresie plebiscytowym”, działalność kobiet górnośląskich w 1920 r. w ramach Towarzystwa Polek, organizacji kobiet prężnie działającej na Górnym Śląsku, która aktywnie włączyła się w kampanię plebiscytową na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja radiowa zrealizowana w ramach XII edycji akcji medialno-edukacyjnej „Zapal znicz pamięci” / „Zapal znicz pamięci” to wspólny projekt pięciu OBEN, Radia Poznań oraz lokalnych rozgłośni radiowych, w tym Polskiego Radia Katowice. Celem akcji jest upamiętnienie polskich obywateli II RP zamordowanych przez Niemców w pierwszych miesiącach II wojny światowej. Bohaterem tegorocznej edycji był Edmund Baranowski. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja radiowa dotycząca wystawy „Wrześniowym szlakiem 7. Dywizji Piechoty. Bitwa pod Janowem 1939” w Złotym Potoku / Zaprezentowano ideę wystawy oraz jej najważniejsze elementy, a także zwrócono uwagę na nierozerwalność historii miejsca ceremonii z historią polskiego Września 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja o V Turnieju Debat Historycznych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „Bohaterowie powstań śląskich. Ich marzenia o Polsce” / Cykl 6 audycji radiowych, w ramach którego prezentowane są niezwykłe postacie związane z historią Górnego Śląska oraz powstań śląskich. W bieżącym okresie sprawozdawczym zaprezentowano postacie dwóch wybitnych kobiet: dr Marii Kujawskiej, nazywanej Aniołem z Ravensbrück – lekarki w powstaniach śląskich i działaczki społeczno-politycznej – oraz Petroneli Golasiowej, zwanej przez niektórych także „Golaszową”, zaangażowanej w działalność narodową i społeczną na Górnym Śląsku na przełomie XIX i XX w., a szczególnie w latach 1918–1922. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Radio Maryja / Audycja dotycząca 100. rocznicy wybuchu II powstania śląskiego / Zaprezentowano krótki zarys historyczny dotyczący przyczyn wybuchu, przebiegu i konsekwencji wybuchu II powstania śląskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Radio eM

– Wypowiedź dotycząca wystawy „Rok 1921 na Górnym Śląsku” / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „A to historia” / Cykl 6 audycji prezentujących działalność edukacyjną i popularyzatorską OIPN. W kolejnych audycjach mówiono o edukacji historycznej w dobie pandemii, o tym, jak zainteresować młode pokolenie tematyką historyczną, o komunistycznym współzawodnictwie pracy i jego konsekwencjach, krwawym przebiegu stanu wojennego w woj. katowickim, o wybitnym katowiczaninie i działaczu socjalistycznym Henryku Sławiku, o tragicznej historii młodych Polek w KL Ravensbrück oraz o wydarzeniach 1920 r. na Górnym Śląsku, również w kontekście wystawy „Rok 1920 na Górnym Śląsku”. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Polskie Radio Program 1 / Audycja „Eureka” / Rozmowa z Aleksandrą Korol-Chudy, autorką książki *Katowice stały się Stalinogrodem. Szok, zaskoczenie, zdziwienie wśród mieszkańców* / Książka powstała w ramach projektu „Byłem mieszkańcem miasta Stalina”, realizowanego przez OBEN w 2017 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Kraków

Polskie Radio / Cykl: Przystanek Historia, 22 stycznia audycja-wywiad „Zajęcie Polski przez Armię Czerwoną w 1945 r." / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Polskie Radio Program 3 / 6 lutego, audycja-wywiad „UB w Limanowej" / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Radio Kraków

– Audycja pt. „Akcja X-2. PRL przeciwko zakonnicom i domom zakonnym" / Wyemitowana 11 marca audycja była poświęcona przeprowadzonej w 1954 r. przez władze komunistyczne deportacji sióstr zakonnych z klasztorów położonych na ziemiach zachodnich do obozów pracy. W audycji wzięli udział pracownicy z OBBH i OAIP. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Cykl audycji „Posłuchaj historii" / Audycje, w których omawiano zarówno tematy lokalne, krakowskie, jak i małopolskie czy ogólnokrajowe, a czasem także zagadnienia z zakresu historii powszechnej z udziałem historyka IPN, zaproszonych gości, świadków historii bądź naukowców specjalizujący się w danym okresie. Przedstawiono najciekawsze wyniki badań naukowych, ciekawostki odnalezione w zbiorach archiwalnych oraz najnowsze publikacje OIPN. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Konkurs antenowy z okazji 100. rocznicy urodzin Karola Wojtyły św. Jana Pawła II nadany 18 maja o godz. 13.30 w programie „O tym się mówi". Konkurs polegał na odpowiedzeniu na dwa pytania radiowe dotyczące Jana Pawła II. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Quiz historyczny „Kraków w cieniu swastyki". Z okazji Dni Pamięci Ofiar Gestapo na antenie odbyła się promocja gry historycznej „Kraków w cieniu swastyki", stworzonej we współpracy Muzeum Krakowa. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „Jedna wiktoria, wielu wygranych" – audycja z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej, wyemitowana 14 sierpnia oraz 11 listopada. Rozmowa z prof. Tomaszem Gąsowskim o wojnie polsko-bolszewickiej oraz prezentacja nagrań z płyty *Nad nami Orzeł Biały* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Konkurs antenowy „Dwa pytania, dwie nagrody, dwie szanse", przeprowadzony 29 września, polegający na sprawdzaniu wiedzy na temat bitwy nad Niemnem / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Radio Pallotyni / Myśl o Polsce „Wołyń 1943" / Wywiad telefoniczny na temat zbrodni dokonanej przez ukraińskich nacjonalistów na Wołyniu i Małopolsce Wschodniej w latach 1943–1946 / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Polskie Radio Lwów / Audycja „Przystanek Historia" IPN we Lwowie, wyemitowana 2 września, z udziałem pracownika OBBH. Tematem audycji była 75. rocznica utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość". / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio eM Kielce / Cykl „A to historia", audycja wyemitowana 29 września / Pracownik OBBH mówił o 75. rocznicy utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość". / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Wnet / Audycja „Polskie Państwo Podziemne w Małopolsce", wyemitowana 11 sierpnia / Pracownik OBBH wziął udział w dyskusji w ramach audycji ks. Romana Sikonia „Riksza Miłosierdzia". / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Informacyjna Agencja Radiowa Polskiego Radia / Wypowiedź pracownika OBBH wyemitowana 2 września w związku z 75. rocznicą powstania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio Program 1 / Audycja „Przystanek Historia", wyemitowana 9 września / Udział pracownika OBBH w rozmowie na temat Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Delegatura Kielce

Radio ESKA, Radio WaWa / Korepetycje z historii najnowszej dla maturzystów, 15 stycznia / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Radio Kielce

– Audycje: Pierwsza deportacja Polaków w głąb ZSRS w czasie II wojny światowej, 10 lutego; Majowe święta – 1 i 3 maja w czasach PRL, 1 maja; To ostatni moment, by uchwycić łańcuch pokoleń. Skromne uroczystości na Wykusie, 13 czerwca; 76. rocznica udanego zamachu na Franza Wittka, szefa siatki konfidentów gestapo oraz święto 2. Pułku Artylerii Lekkiej Legionów; debata „Punkty Widzenia: historia wrogiem młodzieży?"; Rzeź Wołyńska, audycja-wywiad, 10 lipca / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Wypowiedź na temat rozbicia więzienia UB w Kielcach, 2 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wypowiedź na temat konferencji „Wieś polska podczas II wojny światowej – Straty osobowe", 9 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wypowiedź o uroczystościach kombatanckich na Wykusie w ramach audycji „Świętokrzyskie pamięta o żołnierzach walczących w zgrupowaniach partyzanckich" / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wypowiedź dotycząca bitwy pod Kajetanowem 5–7 września 1939 r. i kampanii polskiej 1939 r. na Kielecczyźnie / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Udział w audycji z cyklu „Rozmowa dnia" dotyczącej agresji sowieckiej na Polskę z 17 września 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Udział w audycji z cyklu „Punkty widzenia" dotyczącej przekłamywania historii w kontekście agresji sowieckiej na Polskę z 17 września 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Wypowiedź o bitwie na Piotrowym Polu i pamięci o niej w ramach audycji „Wyjątkowe uroczystości ku czci poległych żołnierzy Armii Krajowej", 4 października / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wypowiedź dotycząca wystawy rzeźb „Obraz Treblinki oczach Samuela Willenberga", 15 października / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– „Gratka dla miłośników historii" – wypowiedź na temat projektu „Wirtualne gry fabularne To Właśnie Wolność", 19 listopada / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Audycja z cyklu „Rozmowa dnia" z naczelnikiem Delegatury Kielce poświęcona 39. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego, 13 grudnia / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Radio eM Kielce

– Audycja 12 czerwca: Legenda „Ponurego" jest żywa nie tylko w Górach Świętokrzyskich. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– „Polacy poczuli siłę" – Debata o powstaniu „Solidarności", 24 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wypowiedź na temat Polaków ratujących Żydów, 12 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wypowiedź na temat recenzji *Korekty ciąg dalszy*, 18 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Wywiad z naczelnikiem Delegatury IPN w Kielcach – „Pamięć historyczna kształtuje naszą przyszłość" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

– Udział w audycji z cyklu „Rozmowa Dnia" – „Pamiętajmy o mogiłach bohaterów" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

– Cykl audycji „A to historia" / 21 października: „W PRL nastąpiło mentalne zerwanie z okresem przedwojennym"; 26 października: „Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość w walce o niepodległość"; 3 grudnia: „Region świętokrzyski w czasie I wojny światowej"; 10 grudnia: „Stan wojenny zahamował entuzjazm dla Solidarności"; 17 grudnia: „Sprawcy masakry robotników na Wybrzeżu w 1970 r. pozostali bezkarni"/ Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

– Audycja z cyklu „Prawdę mówiąc” / „Historia ma ogromne znaczenie w kształtowaniu patriotyzmu”, 13 listopada / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

– Audycja z cyklu „Prawdę mówiąc” / „Zapraszamy do korzystania z oferty IPN w Sieci”, 25 listopada / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Debata pt. „Bł. ks. Jerzy Popiełuszko – kapłan, duszpasterz, męczennik, ofiara zbrodniczego systemu”, 27 listopada / Jednostka odpowiedzialna Referat Badan Historycznych Delegatura Kielce.

– „Święta Bożego Narodzenia w czasach pokoju i wojny – od I Rzeczpospolitej do stanu wojennego” / Audycja przedstawiająca obchody Świąt Bożego Narodzenia od czasów I Rzeczypospolitej (tradycja szlachecka i ludowa), przez okres zaborów – głównie w okresie powstań narodowych, czasy I wojny światowej i II Rzeczypospolitej, zmiany podczas II wojny światowej oraz wpływ władzy komunistycznej na realia życia religijnego i obyczajowość w Polsce po 1945 r. Emisja programu 24 grudnia / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatura Kielce.

Polskie Radio 24 / Wypowiedź na temat opracowania *Korekty ciąg dalszy*, 29 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Radio Leliwa w Tarnobrzegu / Udział w nagraniu materiałów radiowych promujących spotkanie z cyklu „Pamięci Sandomierskich Kolumbów” / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Radio Fama / Wypowiedź dotycząca wystawy rzeźb „Obraz Treblinki oczach Samuela Willenberga”, 14 października / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Oddział IPN Lublin

Polskie Radio

– Udział w audycji cyklicznej „Gość Radia Lublin / Tematyka: współczesna propaganda rosyjska, fałszowanie historii przez Putina, poszukiwanie żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego zamordowanych przez reżimy totalitarne, 21 stycznia; Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 28 lutego; „Bitwa pod Grunwaldem”: lubelska historia obrazu Jana Matejki w czasie II wojny światowej, 10 lipca; Wydarzenia Lubelskiego Lipca 1980, 23 lipca; Historia żołnierza 2. Armii poległego pod Budziszynem (Michał Durakiewicz); Postawy młodzieży w latach 1944/45–1956; wydarzenia w Lublinie w lipcu 1949; 76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego, 30 lipca; Jednostki odpowiedzialne OIPN, OBUWiM, OBBH i OBEN.

– Udział w audycji na temat Lubelskiego Lipca 1980, 28 lipca / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Audycja z okazji Święta Lotnictwa Polskiego na temat związków Lublina i Lubelszczyzny z lotnictwem, w tym przemysłem lotniczym / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja w „81. Rocznicę obrony Lublina przed Niemcami” / Tematem były bombardowania i walki o Lublin oraz miejsca pamięci. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Rozmowa na temat Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o totalitaryzmach „Echa Katynia”, 2 listopada / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Cykl audycji Przystanek Historia / Udział w audycji dotyczącej monografii pt. *Niepodległościowa konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich w latach 1944/45–1956*, 20 listopada / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Udział w nagraniu reportaży: „Żydzi z fortu Borowa” (emisja 22 listopada) oraz „Żeby został ślad – Aktion Saybusch” (emisja 13 grudnia) / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Udział w audycji na temat Dowództwa Okręgu Korpusu nr II Lublin i jego dowódcy gen. Mieczysława Smorawińskiego, 10 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Plus / Wywiady – polskie podziemie niepodległościowe 1945–1950 w regionie radomskim, 18 lutego i 1 marca / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio 24 / Udział w audycji cyklicznej „Historyczne wydarzenie tygodnia” / Życie i działalność mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory”, 6 marca / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

Radio Wnet / Rozmowa o życiu i działalności mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory", 9 marca / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Radio TOK FM / Udział w audycji cyklicznej „Historie Polski", odcinek poświęcony gen. Władysławowi Sikorskiemu w rocznicę katastrofy w Gibraltarze, 5 lipca / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Nowe Radio Lublin / 2 listopada rozmowa na temat Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o totalitaryzmach „Echa Katynia" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Radom

Radio Plus Radom

– Udział w audycji cyklicznej „Historia jakiej nie znamy" / Zrealizowano audycje upamiętniające Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, dotyczące działalności podziemia niepodległościowego na ziemi radomskiej po 1945 r. (cztery audycje). Omówiono wydarzenia z 18 czerwca 1972 r., gdy obraz Matki Bożej Częstochowskiej powrócił w Radomiu na szlak nawiedzenia po sześciu latach uwięzienia na Jasnej Górze. Obraz został stamtąd wykradziony przez ks. Józefa Wójcika, pracującego wówczas w kościele ONMP w Radomiu (dwie audycje). Jedna z audycji była poświęcona rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. Zrealizowano również dwie audycje o działalności Związku Sybiraków w Polsce w okresie przedwojennym i po jego reaktywacji po 1988 r. oraz represjach wobec Polaków w trakcie tzw. akcji polskiej NKWD w latach 1937–1938, deportacjach z lat 1940–1941, zbrodni katyńskiej oraz deportacjach żołnierzy Armii Krajowej i przedstawicieli inteligencji w latach 1944–1945. / Jednostka odpowiedzialna Wydział Archiwalny Delegatury Radom.

– Udział w cyklu audycji „Historia jakiej nie znamy" / Zrealizowano audycje poświęcone Teresie Grodzińskiej, bohaterskiej sanitariuszce poległej w czasie wojny polsko-bolszewickiej, pierwszej kobiecie w II Rzeczypospolitej odznaczonej Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari V klasy (dwie audycje). W audycjach brał udział Marek Pietruszka. / Jednostka odpowiedzialna Wydział Archiwalny Delegatury Radom.

Oddział IPN Łódź

Radio Łódź

– Cykl audycji z udziałem pracowników OIPN, poruszano tematy dotyczące: wysiedlenia mieszkańców osiedla im. J. „Montwiłła"-Mireckiego w Łodzi, Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Holocaustu, Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz Augusta Emila Fieldorfa „Nila", a także publikacji: *Józef Piłsudski – idee, tradycje, nawiązania* oraz *Konspiracyjne Wojsko Polskie. Album fotograficzny. „Do Polski Wolnej, Suwerennej, Sprawiedliwej i Demokratycznej prowadzi droga przez walkę ze znikczemnieniem, zakłamaniem i zdradą"*. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wywiady na temat wystawy „Zbrodnia Katyńska" (prezentowanej w Muzeum Regionalnym w Brzezinach) oraz sowieckiej zbrodni na polskich jeńcach wojennych; żołnierzy wyklętych w kontekście prac ekshumacyjnych prowadzonych przez BPiI; wystawy „Aleksander Falzmann (1887–1942) – bohaterski pastor"; Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady; zbrodni wołyńskiej / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OBPiI.

– Wiadomości / 15 sierpnia relacja z przebiegu „Spaceru edukacyjnego szlakiem grobów uczestników Bitwy Warszawskiej". Spacer zorganizowany dla upamiętniania bohaterów wojny polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Od 11 do 15 sierpnia cykl audycji radiowych „Stefan Pogonowski – życiorys (1914–1920)" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wywiad na temat wydarzeń związanych z historią „Solidarności" w Łódzkiem / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „Rozmowy o historii”/ Rozmowa na temat organizacji WiN / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycje na temat sowieckiej agresji 17 września 1939 r. oraz Polskiego Państwa Podziemnego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wypowiedź na temat kolejnych poszukiwań miejsca pochówku majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala” / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

– Wywiad na temat filmu edukacyjnego *Na Przemysłowej. Poznaj nasz strach* i zapowiedź przyszłych działań OIPN, w tym wystawy plenerowej „Dzieci z Przemysłowej” / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wykład poświęcony ludności cywilnej ewakuowanej ze Związku Sowieckiego wraz z armią gen. W. Andersa w 1942 r. (3 listopada) oraz udział w debacie historycznej poświęconej sytuacji w Łodzi po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce (13 grudnia) / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Audycja „Strefa kultury” / Wywiad na temat publikacji wydanych przez OIPN dotyczących stanu wojennego w Polsce, 13 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio TOK FM / „Przedpołudnie w Radiu TOK FM” / Rozmowa poświęcona historii systemu PESEL w PRL / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Radio Białystok / Udział w audycji z cyklu „Tajemnice naszych czasów”, której tematem była historia systemu PESEL / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Radio Parada

– Wywiad na temat wystawy „Tu rodziła się Solidarność” / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wypowiedź dotycząca poszukiwań mjr. Hubala na cmentarzu w Kraśnicy / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

Radio Ziemi Wieluńskiej

– Wywiad na temat inicjatyw edukacyjnych OBEN z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej i znaczenia postaci Tadeusza Jeziorowskiego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wypowiedź na temat ekshumacji żołnierzy Wieluńskich Batalionów Obrony Narodowej na cmentarzu parafialnym w Starym Ochędzynie / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

Radia Strefa FM / Wywiad na temat wystawy „Tu rodziła się Solidarność” / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Radio Plus / Wypowiedź dotycząca poszukiwań mjr. Hubala na cmentarzu w Kraśnicy / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

Radio RSC / Wypowiedź dotycząca szczątków żołnierzy niemieckich odkrytych w Konarach pod Sochaczewem / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

Radio SUD / Wypowiedź na temat ekshumacji żołnierzy Wieluńskich Batalionów Obrony Narodowej na cmentarzu parafialnym w Starym Ochędzynie / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

Oddział IPN Poznań

Radio Poznań

– Przystanek Historia w Radiu Poznań / Spotkanie z Mariolą Ścibor-Marchocką, autorką książki *Sprawiedliwi* / audycje z cyklu „Historia jakiej nie znacie” / 80. rocznica wyzwolenia niemieckich obozów koncentracyjnych i obozów zagłady oraz Polskie Państwo Podziemne; osiem wypowiedzi pracowników na następujące tematy: Poznański Czerwiec 1956; obchody wyzwolenia obozu Auschwitz; Prezydent RP Kazimierz Sabbat; książka K. Wilczok *Radykałowie w Solidarności*; Jan Paweł II; Anna oraz Ignacy Dymkowie – Sprawiedliwi wśród Narodów Świata; audycja na temat książki *Karol Marian Pospieszalski „To wszystko przeżyłem…”. Wspomnienia*, red. i oprac. P. Grzelczak, B. Rudawski, M. Wagińska-Marzec, Poznań 2019 / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBEN.

– Współorganizacja akcji medialno-edukacyjnej „Zapal znicz pamięci”: audycje tematyczne, promocja akcji. Cztery wystąpienia pracowników na temat: bitwy warszawskiej, 17 września, prapremiery wystawy „Wielkopolanie dla Niepodległej” / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBEN.

– Udział w sześciu audycjach poświęconych Ojcom Niepodległości oraz politykom zagranicznym mającym swój udział w odbudowie niepodległej Rzeczypospolitej: Danucie Siedzikównie, Łukaszowi Cieplińskiemu oraz rtm. Witoldowi Pileckiemu / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBEN.

Polskie Radio 24

– Rozmowa na temat Poznańskiego Czerwca 1956 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Udział w dwóch audycjach poświęconych żołnierzom NSZ oraz wojnie polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio Program 3 / Rozmowa w audycji „Zdigitalizować rodzinne wspomnienia – pierwszy taki punkt Polsce" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Emaus / Rozmowa na temat uruchomienia anglojęzycznego portalu internetowego poświęconego powstaniu wielkopolskiemu / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Meloradio / Rozmowa na temat uruchomienia anglojęzycznego portalu internetowego poświęconego powstaniu wielkopolskiemu / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Zachód

– Rozmowa na temat 75. rocznicy „marszu śmierci" żydowskich więźniarek podobozów Gross-Rosen w Sławie i Zielonej Górze do Volar / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Udział w audycji z cyklu „Świadomość polityczna i historyczna Lubuszan" dotyczącej Narodowego Święta Niepodległości oraz w audycji naukowej o zasobie archiwalnym i procedurach związanych z udostępnianiem dokumentów dla wnioskodawców. Jednym z zagadnień audycji było pokazanie znaczenia kwerend w zasobie IPN dla lokalnych badaczy historii. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Radio Afera / Rozmowa o działaniach promocyjnych przed konferencją „Żydzi w Wielkopolsce w XX wieku. Historia i pamięć" i w jej trakcie / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Białystok / Wypowiedź o udziale wojsk wielkopolskich w walkach o granicę wschodnią 1919–1920 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polska Agencja Prasowa / Wypowiedź na potrzeby promocji akcji „Zapal znicz pamięci" dotycząca Operacji Tannenberg / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Polskie Radio Program 1 / Udział w dwóch audycjach poświęconych żołnierzom NSZ oraz wojnie polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Rzeszów

Polskie Radio Rzeszów

– „Historia duża i mała" / W ramach cyklu poruszane są tematy dotyczące historii Polski XX w. Wyemitowano odcinki obejmujące tematykę przesiedleń znad Sanu; napadu UPA na Cisną w nocy 10/11 stycznia 1946 r.; ukraińskiego nacjonalizmu; sojuszu Polska–Ukraina w 1920 r.; XII Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu oraz powstania i form oddziaływania TKKŚ, sytuacji województwa rzeszowskiego w świetle raportów WUBP oraz postaci kpt. Jana Zdziarskiego, kawalera orderu Virtuti Militari, który poległ 13 sierpnia 1920 r. pod Radzyminem, wzajemnych relacji Ojca Świętego Jana Pawła II i Kardynała Stefana Wyszyńskiego na kanwie wystawy „Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia" (9 listopada) / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBUWiM.

– Gość Dnia w Polskim Radio Rzeszów / Redaktorzy poruszają tematy związane z bieżącymi rocznicami, m.in. działalnością grup podziemia antykomunistycznego na Podkarpaciu, publiczną egzekucją żołnierzy z oddziału Antoniego Żubryda w Sanoku oraz rozstrzelaniem żołnierzy AK w Kidałowicach. Podczas audycji 10 listopada omówiono znaczenie święta 11 listopada dla Polski i Polaków / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Wybuch II wojny światowej / 1 września wywiad na temat wybuchu II wojny światowej / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Inwazja Sowietów na Polskę / Wywiad na temat inwazji Sowietów na Polskę 17 września 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Audycja „Studio dokumentu" / W ramach cyklu poruszane są tematy dotyczące 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej. Wyemitowano 7 audycji, w których poruszono tematy „Życie pośmiertne Leopolda Lisa-Kuli", „Petlura–Piłsudski – spojrzenie po latach", „Piłsudski–Petlura w drugiej połowie 1920 roku", „100-lecie sojuszu Piłsudski–Petlura 1920", „Sojusz polsko-ukraiński w 1920 r.", „Szkoła patriotyzmu (na 110. rocznicę powstania Związku Strzeleckiego)", „Pożytki z historii (układ Piłsudski–Petlura), „Podhalańczycy" / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Podkarpacki poczet aktorów i reżyserów / Podczas audycji 6 grudnia poruszono temat rzeszowskich dróg Kazimierza Dejmka / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Cykl „Kresowe Krajobrazy" / Audycja o Polskich Termopilach i bitwie zadwórzańskiej, emisja 6 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „Kalejdoskop" / Audycja poświęcona ważnym wydarzeniom i postaciom regionie, do której zapraszani są historycy, m.in. pracownicy OBBH. W okresie sprawozdawczym w jednej z audycji omówiono temat wprowadzenia stanu wojennego w Polsce południowo-wschodniej, emisja 12 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Katolickie Radio VIA

– „Wiek Niepodległości" / Cykl audycji OIPN, w ramach którego poruszane są problemy najnowszej historii Polski i regionu. Poruszono następujące tematy: 75. rocznica zakończenia II wojny światowej; sowieckie obozy na ziemiach polskich; Józef Piłsudski jako wychowawca; Akcja „Kośba"; Prymas Polski Kard. Stefan Wyszyński – Komańcza oraz 80. rocznica święceń kapłańskich abp. Ignacego Tokarczuka – przypomnienie sylwetki kapłana i biskupa niezłomnego, nielegalne budownictwo sakralne w diecezji przemyskiej i postać bp. Ignacego Tokarczuka oraz działalność kard. Adama Kozłowieckiego, cz. I i cz. II „Kresowa Wigilia"; „Mieszkańcy regionu w walce o niepodległość". / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM, OBEN i OBBH.

– Zorganizowani mają lepiej – audycja o Solidarności / Audycje poświęcone działalności związkowej i „Solidarności". Podczas jednej z audycji została omówiona postać bł. ks. Jerzego Popiełuszki. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– „Gość dnia" / Audycja poświęcona ważnym wydarzeniom i postaciom regionu, do której zapraszani są historycy, m.in. pracownicy OBBH. W okresie sprawozdawczym w jednej z audycji omówiono temat wprowadzenia stanu wojennego w Polsce południowo-wschodniej, emisja 11 grudnia. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Audycja „Ścieżkami Nieodległości" / Audycja w ramach projektu pt. „Niepodległa – Umiłowana Ojczyzna", któremu patronuje wojewoda podkarpacki. Podczas programu 14 listopada z udziałem przedstawicieli IPN i młodzieży odbył się konkurs wiedzy historycznej dla słuchaczy. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OBUWiM.

Polskie Radio Lwów

– Audycja 100-lecie sojuszu polsko-ukraińskiego dostępna również na stronie internetowej Polskiego Radia Lwów https://www.radiolwow.org/ / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja „Małopolskie Oddziały Armii Ochotniczej" dostępna również na stronie internetowej Polskiego Radia Lwów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja „Bitwa Warszawska" dostępna również na stronie internetowej Polskiego Radia Lwów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja „Bitwa pod Zadwórzem" dostępna również na stronie internetowej Polskiego Radia Lwów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja „Obchody 100-lecia Bitwy Warszawskiej na Podkarpaciu" dostępna również na stronie internetowej Polskiego Radia Lwów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja „Założenie we Lwowie Związku Strzeleckiego" dostępna również na stronie internetowej Polskiego Radia Lwów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Audycja „Początek II wojny światowej – w kontekście stanu Państwa Polskiego, przed i na samym początku tej hekatomby" dostępna również na stronie internetowej Polskiego Radia Lwów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Szczecin

Polskie Radio Koszalin

– „Klub Historyczny: prymas Wyszyński w Kołobrzegu" / 29 września została wyemitowana audycja red. Arkadiusza Wilmana poświęcona wydarzeniu Milenium Chrztu Polski, kiedy to 2 lipca 1967 r. na szlaku obchodów tysiąclecia chrześcijaństwa w Polsce prymas Stefan Wyszyński odwiedził Kołobrzeg. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– wywiad telefoniczny dla red. Jarosława Banasia nt. Grudnia '70 z okazji 50. rocznicy, 16 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio Szczecin

– „Portret pamięciowy" / 13 września został wyemitowany reportaż prezentujący sylwetkę płk. Tadeusza Sokołowskiego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– 11 listopada wyemitowano reportaż „Mozaika" prezentujący sylwetkę Feliksa Ciechomskiego / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– 14 grudnia nadano reportaż „Kiedy staniało życie" / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Audycja „Radio Szczecin na wieczór" / 17 grudnia udział pracownika OIPN w rozmowie na żywo na temat Grudnia '70 w Szczecinie i Trójmieście z okazji 50. rocznicy / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Westdeutscher Rundfunk WDR / 16 grudnia, audycja – wywiad w języku polskim „Tak dyplomaci RFN patrzyli na Grudzień '70" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Szczecin / Audycja „Trochę kultury" / 6 grudnia, wywiad z Katarzyną Rembacką na temat książki *Komunista na peryferiach. Historia Leonarda Borkowicza (1912–1989)* / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Warszawa

Polskie Radio Program 3 / Program Mirosława Biełaszki pt. „Białe Plamy". Wyemitowanych zostało 8 odcinków, w programie były poruszane następujące zagadnienia: życie i twórczość Jerzego Tchórzewskiego, Polska kinematografia po II wojnie światowej, rola kina w początkowym okresie dziejów PRL, „Inżynierowie dusz" w powojennej Polsce, pokolenie buntu w PRL, maksymalizm i tragedia Bohdana Wodiczki, śladami stalinowskich katowni na warszawskiej Pradze, wpływ Willisa Conovera na rozwój jazzu w Polsce. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Polskie Radio dla Zagranicy Program 5 / Radio Poland – adresowany do obcokrajowców oraz Polonii / Audycje o wydawnictwach IPN, wydarzeniach organizowanych również z myślą o odbiorcach spoza Polski, m.in. konferencjach międzynarodowych. W marcu 2020 r. poruszano temat historii aresztu śledczego NKWD/UB mieszczącego się w kamienicy przy ul. Strzeleckiej 8. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Znad Wilii – litewska rozgłośnia radiowa nadająca (z Wilna) program w języku polskim / Wywiad o zagadnieniach dotyczących przyczyn i okoliczności wybuchu powstania warszawskiego, reakcji aliantów na to wydarzenie, bilansie strat osobowych oraz zniszczeniach poniesionych w dwóch miesiącach walk oraz niemieckich działaniach po zakończeniu powstania / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio 24

– Audycja „PRL, historia prawdziwa", wystąpienie w dwóch odcinkach cyklu pt. „Komitet Helsiński w Polsce", „Zbrodnia katyńska i kłamstwo katyńskie" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– program „Historyczne wydarzenie tygodnia" – rozmowa z historykiem OIPN, autorem książek *Między PRL a III RP* i *Sądy bezprawia*. Inny historyk wypowiedział się na temat portalu „Encyklopedia Solidarności" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio PiK

– Reportaż „Zwykła ludzka śmierć" dotyczący śmierci rotmistrza Witolda Pileckiego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wywiad na temat wystawy „Wojna światów 1920" przygotowanej w związku z 100. rocznicą bitwy warszawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio dla Ciebie / Audycja na temat komiksów historycznych wydawanych przez IPN i ich roli edukacyjnej. Historyk, konsultant i pomysłodawca tych wydawnictw omówił trzy serie komiksowe przygotowywane przez OBBH: „Wilcze tropy", „W imieniu Polski walczącej" oraz „Wojenna odyseja Antka Srebrnego" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Warszawa / Audycja na temat bitwy warszawskiej i wystawy „Wojna światów 1920". Historyk ukazał kontekst międzynarodowy konfliktu polsko-bolszewickiego i znaczenie wygranej dla Europy i jej dziedzictwa kulturowego oraz o losach ludności cywilnej Warszawy w przededniu i w trakcie bitwy. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio Program 2 / W ramach cyklu „Rzeczypospolite" historyk z OIPN wypowiedział się na temat polityki amerykańskiej wobec „Solidarności". / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Halo Radio / 18 listopada rozmowa na temat zabójstwa Gabriela Narutowicza / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio Program 4 / W ramach audycji „Zaklinacze czasu" historyk OIPN udzielił wywiadu na temat stanu wojennego w związku z 39. rocznicą jego wprowadzenia. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Polskie Radio Program 3 – historyk OIPN wziął udział w dyskusji – w ramach audycji Klub Trójki – na temat „Grudzień 1970. Tragedia totalitaryzmu czy moment zwrotny w samoorganizacji społecznej?". W rozmowie prowadzonej przez redaktora Piotra Semkę wzięli udział również dwaj inni historycy. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radia Kampus / Historyk z OIPN wziął udział w audycji na temat stanu wojennego w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Wrocław

Radio Rodzina / Audycje cykliczne „Odkrywamy historię z IPN", rozmowy z historykami i edukatorami o przeszłości Polski oraz Dolnego Śląska / Poruszone tematy: marsze śmierci i obóz Gross-Rosen, żołnierze wyklęci, upamiętnienia na cmentarzu w Osobowicach, pamięć i ojczyzna w poezji Zbigniewa Herberta, Czarnobyl – spadek po latach, Idąc po ich śladach… miejsce pamięci i przestrogi KL Ravensbrück, 73. rocznica akcji „Wisła" + społeczność łemkowska na Dolnym Śląsku, Polskie Siły Zbrojne na obczyźnie – przegrani zwycięzcy – w 75. rocznicę zakończenia II wojny światowej, Dolny Śląsk w 1945 r. – w 75. rocznicę zakończenia II wojny światowej, pamięć o historii, od Breslau do Wrocławia, ludobójstwo na Wołyniu, muzyką w system, strajki latem 1980 r. i narodziny NSZZ „Solidarność" na Dolnym Śląsku, aparat bezpieczeństwa w Polsce i na Dolnym Śląsku, NZS, strajk kolejarzy 1980 r. we Wrocławiu, zbrodnie lotnictwa niemieckiego we wrześniu 1939 r., kolej we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku w 1945 r., ewidencja operacyjna Służby Bezpieczeństwa, stan wojenny na Dolnym Śląsku / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Polskie Radio Wrocław

– Współpraca przy realizacji reportaży „Lubecki wypływa na szerokie wody" i „Historia jednej walizeczki" / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OAIPN.

– Wywiad dotyczący wydarzeń Grudnia'70 i jednej z ofiar – Kazimierza Zastawnego / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Radio Dla Ciebie / Audycja poświęcona różnym aspektom kopalnictwa uranu na Dolnym Śląsku i atomistyki w XX w. w ramach programu „Kudelski na tropie zaginionych historii; emisja 19 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Delegatura Opole
Polskie Radio w Opolu
– Audycja „Loża Radiowa" na temat akcji „Znali prawdę o Katyniu" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.
– Audycja w „Cztery oczy" pt. „To był twardy Polak. Świadek historii" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.
– Audycja w „Cztery oczy" pt. „To nie było pospolite ruszenie, to była regularna armia Polska" / Audycja nagrana z okazji 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.
– Audycja w „Cztery oczy" na temat powstania warszawskiego, 1 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.
– Audycja „Loża Radiowa" z naczelnikiem Delegatury Opole. Tematem rozmowy była akcja „Zamordowani, niepochowani". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

3.3.2. Audycje telewizyjne

Centrala
TVP Historia
– Cykl audycji „Przystanek Historia" / Program telewizyjny „Przystanek Historia" przedstawia aktualne wydarzenia organizowane przez IPN, najciekawsze badania i śledztwa prowadzone w Instytucie. Każdy odcinek jest poświęcony odrębnej historii, nierzadko budzącej wielkie emocje wśród Polaków i będącej przedmiotem sporów. Każdy odcinek programu jest emitowany cztery razy. Poza premierą w TVP Historia w kolejnych dniach jest powtarzany na trzech kanałach: TVP Historia, TVP3 oraz TVP Polonia. Z racji pandemii przerwano produkcję programu od kwietnia do lipca. Od stycznia do grudnia 2020 r. wyemitowano 14 odcinków. Wśród głównych tematów znalazły się: wystawa rzeźb Samuela Willenberga; pakt Hitler–Stalin oraz rozpoczęcie II wojny światowej; Centra Edukacyjne IPN „Przystanki Historia" na świecie; pierwsza okupacja sowiecka 1939–1941 – represje i zbrodnie na Polakach; aplikacja – gra komputerowa „Polskie Państwo Podziemne"; oferta warszawskiego Centrum Edukacyjnego „Przystanek Historia", gen. Józef Haller i 100. rocznica zaślubin Polski z Morzem; Związek Sowiecki wobec armii gen. Andersa i losy polskich dzieci ewakuowanych z ZSRS, Strzelecka 8 – katownia NKWD na warszawskiej Pradze; oferta kieleckiego Centrum Edukacyjnego „Przystanek Historia", Armia Sowiecka przeciw Armii Krajowej na Kresach; Polacy ratujących Żydów pod okupacją niemiecką; oferta krakowskiego „Przystanku Historia"; dwa zwycięstwa nad komunistyczną Rosją – bitwa warszawska 1920 i powstanie „Solidarności", upamiętnienie Armii Ochotniczej – wioślarze w obronie Warszawy; „kotletem w komunę", czyli strajki lipcowo-sierpniowe w 1980 r., szczecińskiego „Przystanku Historia" sposób na covida; bitwa warszawska ratująca Europę, jeńcy rosyjscy w 1920 r., dramatyczne momenty strajku w Stoczni Gdańskiej 16 sierpnia 1980 r. i cztery kobiety, które doprowadziły do kontynuacji protestu; Związek Sowiecki wobec powstania warszawskiego, wpływ Kościoła i kard. Stefana Wyszyńskiego na powstanie „Solidarności"; zbrodnia katyńska jako konsekwencja paktu Ribbentrop–Mołotow i napaści Związku Sowieckiego na Polskę, walka o prawdę o tej zbrodni w USA i w Polsce pod reżimem komunistycznym, historia upamiętnień ofiar katyńskich od Powązek po Sztokholm i Jersey City; obozy NKWD w powojennej Polsce; album *Szczerbcowa brygada* o III Wileńskiej Brygadzie AK; wystawa elementarna o udziale Polaków w bitwie o Anglię do pobrania z Internetu; multimedialna wystawa o zbrodni katyńskiej „20–40–20"; „Komunistyczni szpiedzy kontra Karol Wojtyła": preparowanie skandalu obyczajowego, podsłuchy, tajni współpracownicy oraz agenci SB i wywiadu PRL, zamach na Jana Pawła II, książka *Podręcznik bezpieki* i broszury serii „Bohaterowie Niepodległej" poświęconych Teresie Grodzińskiej i Kornelowi Morawieckiemu, smartfonowa gra miejska o Wacławie

Lipińskim w oblężonej Warszawie 1939 r.; „Służba Bezpieczeństwa – NKWD Peerelu": działalność komunistycznej tajnej policji politycznej w PRL, „Polmission" nowym filmem opisującym polskie działania w ratowaniu Żydów w II wojnie światowej, konkursy IPN „Łączka – miejsca poszukiwań" i „Kresy", album *Ostatnia bije godzina… Armia Ochotnicza gen. Józefa Hallera 1920 r.*; „Kujbyszewiacy – czekiści Peerelu": szkolenie kadr aparatu represji PRL w Związku Sowieckim od 1940 r.; aktywność wywiadu PRL w Watykanie; laureaci nagrody kresowej IPN „Semper Fidelis", międzynarodowy konkurs „Najnowsza historia Polski w komiksie"; „Masakra Grudzień '70 – Trójmiasto"; fragmenty nagrania rozmów telefonicznych z gabinetu ministra spraw wewnętrznych, prezentacja ubrań trzech osób zastrzelonych przez funkcjonariuszy komunistycznego aparatu represji w Szczecinie; wystawa „Powstanie Grudniowe 1970 r.", książka *Grudniowa kolęda* i album *Zbrodnia bez kary*; „Masakra Grudzień '70 – Trójmiasto": przebieg protestów oraz represji w Grudniu '70 w Szczecinie, archiwalne ujęcia filmowe ze Szczecina Grudzień '70; album *Szczecińska rewolta. Grudzień 1970–1971*. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, BBH, AIPN, oddziały IPN i delegatury IPN.

– „Taśmy bezpieki"/ Cykl został zrealizowany we współpracy z redaktorem Cezarym Gmyzem, który był również autorem scenariuszy poszczególnych odcinków i prowadził audycję. Program został wyprodukowany na podstawie filmowych materiałów archiwalnych oraz innych dokumentów pochodzących z AIPN. Integralną częścią każdej audycji są dyskusje publicystyczne przeprowadzane z udziałem ekspertów z IPN oraz znawców tematyki spoza Instytutu. W 2020 r. zrealizowano 25 odcinków, wyemitowanych w paśmie programowym TVP Historia. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BBH.

– Wywiad na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (3 października) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Flesz Historii / Wywiad na temat powojennych losów polskich lotników powracających z Zachodu do Polski (20 października); wywiad na temat udziału Ochotniczej Legii Kobiet w bitwie warszawskiej, 17 listopada / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

– Cykl audycji „ExLibris" / Magazyn poświęcony książkom o tematyce historycznej. W programie regularnie goszczą autorzy publikacji IPN, prezentując nowości wydawnicze Instytutu. / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN.

Telewizja Trwam

– Udział dr hab. Moniki Tomkiewicz w programie „Rozmowy niedokończone" poświęconym tematowi zbrodni pomorskiej 1939 r. Emisja 13 września / Jednostka odpowiedzialna pełnomocnik prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

– Udział dr. Rafała Leśkiewicza, zastępcy dyrektora BBH, pełnomocnika prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945 w programie „Rozmowy niedokończone" poświęconym tematowi zakłamywania historii, emisja 30 września / Jednostka odpowiedzialna BBH.

– Wywiad dla na temat niszczenia i ukrywania dokumentów przez funkcjonariuszy Departamentu I MSW (12 października) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

TVP Katowice / Wywiad Zdzisława Jurkowskiego do filmu dokumentalnego o działaczu opozycji antykomunistycznej z lat 80. Grzegorzu Surdymie, Emisja 1 października / Jednostka odpowiedzialna pełnomocnik prezesa IPN ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945.

Polsat / Polsat News i Wydarzenia Polsat / Wywiad na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (23 września) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Międzynarodowa Agencja Wideo Ruptly (sieć informacyjna z siedzibą w Berlinie) / Wywiad na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (23 września) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

TVP Polonia / Wywiad na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (24 września) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Reuters / portal internetowy Agencji / Materiał filmowy na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (25 września) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

TVP Info / Wywiad na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (26 września) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

TVP Wiadomości / Wywiad na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (27 września) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

TVN / Dzień Dobry TVN / Wywiad na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda (5 października) / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

TVP 3 / Wywiad dla Kuriera Warszawskiego na temat rzezi Woli / Przedstawienie genezy i przebiegu działań niemieckich wobec ludności cywilnej Woli / Jednostka odpowiedzialna BEN.

TVP / Nagranie na temat ks. Franciszka Blachnickiego i sprawy jego tajemniczej śmierci, 21 października / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Oddział IPN Białystok

TVP 3 Białystok / „Gość Obiektywu" / Pracownicy IPN w Białymstoku w roli ekspertów wypowiadają się w ważne dla regionu i kraju rocznice historyczne. / Jednostki odpowiedzialne OBBH, OBEN i OBUWiM.

TVP Historia / Bitwy Niezłomnych – Bodaki / Jeden z odcinków cyklu dokumentalnego zrealizowany przez Ewę Szakalicką poświęcony bitwie żołnierzy oddziału Komendy Powiatowej NZW w Bielsku Podlaskim z grupą operacyjną NKWD stoczonej 17 maja 1945 r. w miejscowości Bodaki. / Jednostka odpowiedzialna WSdsPiI.

TVP 3 Białystok oraz TVP3 Olsztyn / krótkie materiały historyczne emitowane w regionalnych programach informacyjnych / Jednostki odpowiedzialne OBBH i Delegatura Olsztyn.

Wojska Obrony Terytorialnej / Pracownicy OIPN i Delegatury Olsztyn wzięli udział w filmie dokumentalnym, który poświęcono patronom Wojsk Obrony Terytorialnej. / Jednostki odpowiedzialne OBBH i Delegatura Olsztyn.

Delegatura Olsztyn

TVP3 Olsztyn / Historycy z Delegatury Olsztyn występują w roli ekspertów dotyczących wydarzeń historycznych. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

TVP Historia i TVP Kultura / Prof. Stanisław Ostoja-Chrostowski „Korweta", „Just" / Film dokumentalny poświęcony szefowi Referatu „999" Wydziału Bezpieczeństwa i Kontrwywiadu Oddziału II KG ZWZ AK / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Oddział IPN Gdańsk

TVP 3 Gdańsk

– Współpraca medialna / Historycy OIPN w ramach programów „Dzień Dobry tu Gdańsk", „Sztuki piękne" oraz „Forum Panoramy" opowiadają o inicjatywach edukacyjnych, naukowych i upamiętnieniach OIPN. / Jednostki odpowiedzialne asystent prasowy i OBEN.

– Panorama / Cykl rozmów na temat wydarzeń 14, 15 i 17 grudnia 1970 r. w Gdańsku / Jednostki odpowiedzialne OAIPN i OBBH.

– Forum Panoramy / Komentarz dotyczący 15 grudnia 1970 r. w Gdańsku / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

TVP Info / Blok programowy dotyczący 50. rocznicy Grudnia '70, 16 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

TVP Bydgoszcz

– Cykl programów „Lekcje historii" / wypowiedź Roberta Chrzanowskiego do filmu Iwony Komisarek *Ulice pełne gniewu*, 11 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

– „Ulice pełne gniewu. Grudzień 1970", 11 grudnia / Reportaż na temat Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP Historia

– „Grudzień 1970 – Zbrodnia bez kary", 3 grudnia / Reportaż na temat Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– „Spór o Historię. Grudzień '70", 14 grudnia / Debata na temat Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP 1

– „Wiadomości" / 17 grudnia, rozmowa na temat Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– „Alarm!" / 17 grudnia, wypowiedź na temat ballady o Janku Wiśniewskim / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– rozmowa dot. Grudnia '70 / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

Delegatura Bydgoszcz

TVP 3 Bydgoszcz

– Współpraca medialna TVP 3 Bydgoszcz i Delegatury Bydgoszcz / W ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych udział w programach informacyjnych TVP Bydgoszcz 2 marca „Gość poranka", 5 marca 2020 r. „Dobrze wiedzieć – program publicystyczny" / Jednostki odpowiedzialne WSdsPiI i Delegatura Bydgoszcz.

– Audycja „Lekcja Historii" / Program „Więcej niż cud" dotyczył wojny polsko-bolszewickiej 1920 r., także z perspektywy działań zbrojnych prowadzonych w regionie. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Narodowej Delegatury Bydgoszcz.

– Audycja „Przechodzimy do historii" / Program „Cichociemny z Chełmży" to historia kpt. Mieczysława Szczepańskiego, cichociemnego, który jako żołnierz nowogródzkiego oddziału AK brał udział w wyzwalaniu Wilna w ramach operacji „Ostra Brama". / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Narodowej Delegatury Bydgoszcz.

– Audycja „Lekcja historii" / Film *Grudzień 1970 roku* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „Przechodzimy do historii" / „Cichociemny z Włocławka" / Dokument o mjr. Aleksandrze Stpiczyńskim / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „Bohaterowie niepodległości" / Dokument o wojnie polsko-bolszewickiej na Pomorzu i Kujawach / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Katowice

TVP3 Katowice

– Cykl „Karty historii", reż. Marek Durmała / 27 lutego wyemitowano program z udziałem Łukasza Borkowskiego na temat żołnierzy wyklętych. Odcinek, wyemitowany 26 grudnia, został poświęcony laureatom organizowanej przez OIPN I edycji nagrody „Świadek Historii". W ramach programu zaprezentowano sylwetki osób nagrodzonych: śp. Jana Jurkiewicza, Andrzeja Sikory, Eweliny Kosałki-Passii, Grzegorza Grześkowiaka, Stanisława Płatka, ks. dr. Andrzeja Suchonia oraz podsumowano 20 lat działalności OIPN. / Jednostki odpowiedzialne OAIPN i OBEN.

– „Aktualności", red. Ireneusz Kaznocha / 14 czerwca wypowiedzi na temat bielskich obchodów Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady udzielił pracownik IPN. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

Grupa Multimedialna Telpol / Program dokumentalny „Historia ukryta w workach" / 10 lipca wyemitowano program dokumentalny dotyczący przejmowania i opracowania w OAIPN materiałów przeznaczonych przez SB do zniszczenia. Wypowiedzi do programu udzielił pracownik IPN. / Jednostka odpowiedzialna OAIPN.

TV Silesia / współpraca przy realizacji cyklu programów „Kopalnia Historii. Nasza droga do Niepodległej" / Cykl telewizyjnych reportaży historycznych, dotyczących trzech powstań śląskich. Zrealizowano następujące odcinki „Alianci pilnowali Górnego Śląska, czyli kto pomógł w śląskiej sprawie?", „Śmierć, która »podpaliła« powstanie, czyli kim był dr Mielęcki?", „Błąd plebiscytowy, czyli kto się przeliczył na Górnym Śląsku", „Alfons Zgrzebniok, czyli zapomniany bohater powstań śląskich", „Sprzeciwiał mu się nawet Korfanty. Jak wybuchło I powstanie śląskie". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Kraków

TVP Kraków

– Audycja „Wkroczenie Armii Czerwonej do Krakowa", 18 stycznia / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Ci cholerni Polacy / Cykl filmów o losach polskich lotników w czasie II wojny światowej i po jej zakończeniu / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Minireportaż dr. Macieja Korkucia w sprawie odnowienia przez IPN pomnika Orląt Krakowskich na Cmentarzu Rakowickim, 15 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Wywiad dr. Macieja Korkucia na temat Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowców oraz ks. Władysława Gurgacza, 14 września / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Wywiad na temat dziejów hymnu Rzeczypospolitej Polskiej, 11 listopada / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

TV Polsat / Sowieckie dokumenty opublikowane przez rosyjskie MON, 18 stycznia / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

TVP Historia, *Trzech od „Zebry"* / Udział w nagraniach do filmu dokumentalnego *Trzech od „Zebry"*, poświęconego krakowskiemu magazynowi artystycznemu z okresu odwilży 1956 r. Film realizowany przez firmę „Kaspro-film" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP1

– Wywiad do audycji o ks. Michale Rapaczu, cykl *Księża Niezłomni*, 13 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Wywiad do audycji o ks. Michale Pilipcu, cykl *Księża Niezłomni*, 29 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

IPNtv / Wywiad do audycji „Przystanek Historia" odc. 24, *Kujbyszewiacy, czyli NKWD PRL-u*, 19 listopada (emisja w TVP Historia i TVP Polonia) / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

TVN24 / Wywiad na temat Grudnia '70, 17 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

Delegatura Kielce

TVP Kielce

– Cykl audycji „Przystanek Historia" / Odcinki emitowane były co 2 tygodnie (łącznie 9 odcinków), a każdy z nich poświęcony odrębnej historii, nierzadko budzącej duże emocje wśród Polaków i będącej przedmiotem sporów. Poszczególne odcinki przedstawiały aktualne wydarzenia organizowane przez Delegaturę Kielce. W programie zaprezentowano również wszystkie publikacje z projektu „Seria Świętokrzyska". 14 września wyemitowano odcinek poświęcony wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1921, 28 września wyemitowano odcinek poświęcony wojnie obronnej 1939 r., 12 października wyemitowano odcinek poświęcony 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność", 16 listopada wyemitowano odcinek poświęcony zbrodni katyńskiej: jej genezie, przebiegu, ofiarach – w tym zamordowanych z Kielecczyzny, kłamstwie katyńskim oraz walce o prawdę i upamiętnianiu zamordowanych; podkreślenie działalności Stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska, 7 grudnia „Stan wojenny" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

– Wypowiedź o powstaniu Polskiego Państwa Podziemnego, 27 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Praca nad scenariuszem filmu dokumentalnego *Portret Stalina*, reż. Sławomir Mazur (TVP 3 Kielce), dotyczącego działalności młodzieżowej antykomunistycznej organizacji konspiracyjnej „Podziemna Organizacja Wojskowa" w Gimnazjum Ogólnokształcącym w Chrobrzanach w latach 1950–1952 / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Udział w programie „Głos Dnia" na temat wojny polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Udział w programie „Głos Dnia" pt. „Droga Polaków do wolności" / Analiza najważniejszych wydarzeń związanych z odzyskaniem przez Polskę niepodległości po I wojnie światowej oraz walk Polaków o jej utrzymanie, główne działania wojny polsko-bolszewickiej z 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Wypowiedź na temat wprowadzenia stanu wojennego w Polsce oraz akcji IPN „Zapal Światło Wolności" w programie informacyjnym / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

– Udział w programie „Głos Dnia" pt. „Wprowadzenie stanu wojennego w Polsce i jego konsekwencje" / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

– Realizacja filmu dokumentalnego *Portret Stalina* dotyczącego działalności młodzieżowej antykomunistycznej organizacji konspiracyjnej „Podziemna Organizacja Wojskowa" w Gimnazjum Ogólnokształcącym w Chrobrzanach w latach 1950–1952 / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

TVP Historia / Wypowiedź na temat relacji polsko-żydowskich w okresie II wojny światowej, 14 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

TV wpolityce.pl / Wypowiedź na temat opracowania Tomasza Domańskiego *Korekty ciąg dalszy*, 15 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

TV Republika / Wypowiedź na temat relacji polsko-żydowskich, Kielce–Warszawa, 17 września / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Oddział IPN Lublin

TVP 3 Lublin

– Program cykliczny: „Tu i teraz" / Rozmowa na temat żołnierzy wyklętych, ich historii i sposobu upamiętniania, 2 marca / Poszukiwania ofiar totalitaryzmów na Górkach Czechowskich w Lublinie, 25 maja / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

– Program cykliczny „Poranek między Wisłą a Bugiem" / Rozmowa na temat wyroków wydawanych przez Sąd Polowy 2. Armii WP, 12 czerwca / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

– Udział w filmie *Mocni nadzieją. Lubelski lipiec 1980*, reż. Magdalena Kołodziejczyk, Rafał Kołodziejczyk / Film ukazujący protesty w zakładach pracy na Lubelszczyźnie w lipcu 1980 r. Wydarzenia te stały się inspiracją dla protestujących miesiąc później, w sierpniu 1980 r. robotników Stoczni Gdańskiej, następnie powołania Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego, a ostatecznie powstania NSZZ „Solidarność". Autorzy przypominają również wydarzenia, które przez lata kształtowały ducha narodu, w tym związane z tzw. cudem lubelskim w roku 1949 i późniejszą walką komunistów z Kościołem katolickim, walkę aparatu represji z polskim podziemiem niepodległościowym w latach 40. i 50., kolejne wystąpienia robotnicze przeciwko władzy komunistycznej – poznański Czerwiec 1956, Wybrzeże 1970, Radom 1976. / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

– Cykl audycji „Polacy na ratunek Żydom" / Poszczególne odcinki ukazujące postawy osób ratujących Żydów, m.in. Stefana Sendłaka, rodziny Ajzenzangów i Sajdemanów, Justyny Cękalskiej. Audycje były emitowane w pierwszej połowie roku. Dr Janusz Kłapeć wziął udział w nagraniu audycji pt. „Lista Ładosia", która została wyemitowana 10 października. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Łódź

TVP 3 Łódź

– Okolicznościowe wywiady poświęcone najnowszej historii Polski: 78. rocznicy utworzenia Armii Krajowej, 80. rocznicy zakończenia II wojny światowej, zdemontowania w Twerze tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni katyńskiej – jeńców z obozu w Ostaszkowie, 31. rocznicy wyborów czerwcowych do Sejmu i Senatu. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wywiad na temat broszury edukacyjnej *Jan Kowalewski: Oto jest ktoś, kto odczytuje bolszewickie szyfry* oraz pozostałych planów działań dydaktycznych OBEN związanych z upamiętnieniem bohatera; wywiad na temat historii niemieckiego obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi; wywiad na temat wystawy plenerowej „Aleksander Falzmann (1887–1942) – bohaterski pastor"; wywiad na temat zbrodni wołyńskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Łódzkie Wiadomości Dnia / Wypowiedź dotycząca odnalezienia w Woli Wiązowej pomnika Józefa Piłsudskiego z 1938 r., ukrytego w czasie okupacji niemieckiej, 2 października / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Wywiady poświęcone najnowszej historii Polski oraz rocznicom wydarzeń, m.in. agresji sowieckiej 17 września 1939 r. oraz powstania rządu gen. Władysława Sikorskiego na uchodźstwie / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Udział pracownika w nagraniu filmu historycznego na temat członków łódzkiego Okręgu WiN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wywiad na temat wystawy „Tu rodziła się Solidarność" przy okazji jej otwarcia w Piotrkowie Trybunalskim / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– Wywiad na temat wystawy „Aleksander Falzmann (1887–1942) – bohaterski pastor" przy okazji jej otwarcia w Zgierzu / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

– „Łódzkie Wiadomości Dnia" / Wypowiedź dotycząca prac ekshumacyjnych na cmentarzu na Dołach i w Kraśnicy / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

– „Łódzkie Wiadomości Dnia" / Wypowiedź dotycząca ekshumacji żołnierzy Wieluńskich Batalionów Obrony Narodowej na cmentarzu parafialnym w Starym Ochędzynie / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

– „Łódzkie Wiadomości Dnia" / Wypowiedź dr. Sebastiana Pilarskiego w związku z 39. rocznicą wprowadzenia stanu wojennego w Polsce / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Udział w filmie o obozie przy ul. Przemysłowej i oprowadzenie po terenie byłego obozu / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Telewizja NTL w Radomsku / Cykl „Rozmowy Dnia" / Wywiad na temat żołnierzy wyklętych. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP Historia

– Program „Flesz historii" / Wywiad na temat gen. Władysława Andersa w związku z rocznicą jego śmierci. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Program „Flesz historii" / 28 września wywiad pt. „Historia na temat powstania rządu gen. W. Sikorskiego na uchodźstwie" / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Program „Flesz historii" / Wypowiedź na temat Intelligenzaktion Litzmannstadt / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP2

– „Panorama" / wypowiedź na temat ewakuacji złota Banku Polskiego w 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– „Panorama" / 17 września wywiad dotyczący sowieckiej agresji 17 września 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP TOYA/ wywiad poświęcony prezentacji filmów archiwalnych przygotowanych przez Wytwórnię Filmów Oświatowych w Łodzi / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP Poznań / „Teleskop" / Wywiad na temat odnalezienia na cmentarzu parafialnym w Odolanowie mogiły ośmiu żołnierzy z oddziału Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej „War-

ta" pod dowództwem por. Jana Kempińskiego, „Błyska", którzy zginęli w obławie 22 października1945 r. / Jednostka odpowiedzialna OBPiI.

TVP / Wywiad na temat historii niemieckiego obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi w związku z publikacją Błażeja Torańskiego i Joanny Sowińskiej-Gogacz *Mały Oświęcim. Dziecięcy obóz w Łodzi* / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Poznań

TVP 3 Poznań

– 15 wywiadów na następujące tematy: prace ekshumacyjne prowadzone przez BPiI na cmentarzu katolickim w Odolanowie, portal o powstaniu wielkopolskim, przyczyny wybuchu Poznańskiego Czerwca 1956, Anna oraz Ignacy Dymkowie – Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, upamiętnienie Alberta Camusa w Poznaniu w związku z jego aktywnością we Francji na rzecz Poznańskiego Czerwca 1956, fotograf powstania wielkopolskiego Kazimierz Greger, strajk poznańskich kolejarzy w 1920 r., historia ZNTK, obozy koncentracyjne, walki o Poznań w 1945 r., zakończenie II wojny światowej. Udział w cyklach programów: „Zapomniane historie", „Historia każdego dnia". Działania promocyjne przed konferencji „Żydzi w Wielkopolsce w XX wieku. Historia i pamięć" i w jej trakcie / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBEN.

– Cykl krótkich programów „Historia każdego dnia", które po premierze dostępne są w Internecie, omawiających ważne z perspektywy Wielkopolski wydarzenia historyczne, postaci i miejsca w ramach krótkich informacji – kartek z kalendarza. Miesięcznie powstaje około 30–40 odcinków. / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM, WSdsPiI, OBBH i OBEN.

– Udział w programie publicystycznym „Lustra" poświęconym powstaniu Solidarności w Wielkopolsce, 20 wypowiedzi pracowników na następujące tematy: bitwa warszawska, 17 września, akcja „Zapal znicz pamięci", proces dziesięciu, raut z Józefem Piłsudskim w poznańskim Zamku, audycje „Radia Solidarność", rocznica śmierci i urodzin gen. Józefa Dowbora Muśnickiego, KL Posen, odezwa Cyryla Ratajskiego, Operacja Tannenberg / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OBEN.

TVP 1 / Wywiad na temat skutków Poznańskiego Czerwca 1956 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TV Trwam / Wywiad na temat udziału pułków wielkopolskich w walkach z bolszewikami 1919–1920 / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVN24 / Wywiad dotyczący katastrof w okresie Polski Ludowej w kontekście tragicznej katastrofy autobusu w Nowym Mieście n. Wartą 13 września 1969 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Rzeszów

TVP3 Rzeszów

– Cykl dokumentalny „Podkarpackie tablice i inskrypcje" / Reportaże poświęcone historii i ludziom z regionu upamiętnione tablicami lub pomnikami. Dotychczas, we współpracy z OIPN wyemitowano dwie audycje dotyczące historii ks. Stanisława Lubasa oraz Orląt z Różanki / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Cykl dokumentalny „Historia" / Reportaże zawierające portrety bohaterów oraz rocznice ważnych wydarzeń historycznych. Wyemitowano jedną audycję dotyczącą historii „Miry i Łasicy" / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Aktualności / *Na pomoc Powstaniu. W Warszawie walczyli także mieszkańcy Podkarpacia*. 1 sierpnia wyemitowano materiał dotyczący mieszkańców Podkarpacia, którzy wyruszyli na pomoc powstańcom. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Aktualności / 76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego. 1 sierpnia wyemitowano materiał dotyczący uroczystości 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Rozmowa Gość Telewizji Rzeszów / Wspomnienie bitwy warszawskiej i uroczystości z nią związanych / Jednostki odpowiedzialne OBUWiM i OBEN.

– Aktualności / Tuszów Narodowy pamięta o bohaterach wojny polsko-bolszewickiej / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Cykl dokumentalny – Historia / cykliczny program ukazujący portrety bohaterów, rocznice ważnych wydarzeń historycznych. W odcinku wyemitowanym 16 sierpnia naczelnik OBUWiM przybliża historię bohaterów z Łętowni i z Czudca w 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Aktualności / 20 września relacja z uroczystego odsłonięcia pamiątkowej tablicy z nazwiskami dziewięciu mieszkańców Harty aresztowanych przez NKWD w marcu 1945 r. i deportowanych na Sybir / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Cykl dokumentalny „Podkarpackie tablice i inskrypcje / Cykliczny program, w którym są odkrywane i przybliżane ciekawe wydarzenia i ludzie, upamiętnieni w inskrypcjach i pamiątkowych tablicach na Podkarpaciu. W odcinku wyemitowanym 10 października naczelnik OBUWiM przedstawia historię bohaterów z Tuszowa Narodowego z 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Aktualności / 11 października wyemitowano materiał dotyczący nowej tablicy na kurhanie – mogile UPA w Monasterzu. / Jednostka odpowiedzialna OBUWiM.

– Program „Podkarpackie ślady Józefa Piłsudskiego", red. Mirosława Filipczyk / Film został zrealizowany przy współpracy z OIPN z udziałem dyrektora rzeszowskiego IPN i historyka OBEN, wybitnego znawcy postaci Marszałka. W rolę Marszałka Piłsudskiego wcielił się insp. Marek Matuła, komendant Związku Strzeleckiego „Strzelec" Józefa Piłsudskiego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Szczecin

TVP 3 Szczecin

– Cykl audycji „Szczeciński Grudzień 1970 roku Pamiętamy!" / 16 etiud filmowych poświęconych ofiarom Grudnia 1970 r. w Szczecinie / Audycje emitowane od 1 do 16 grudnia na antenie TVP 3 Szczecin oraz w mediach społecznościowych OIPN / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OIPN.

– Film dokumentalny *Grudzień Wasz i Nasz* / Film opowiada o buncie robotników z Grudnia '70 r., który wybuchł na Wybrzeżu po ogłoszeniu przez władze PRL podwyżki cen najważniejszych artykułów spożywczych / Film emitowany był 17 grudnia na antenie TVP 3 Szczecin i TVP 2. / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OIPN.

– Film dokumentalny *Szczeciński Sierpień 1980* / Film opowiada o historycznych wydarzeniach sierpnia 1980 r. widzianych oczami uczestników szczecińskiego strajku będących w samym centrum wydarzeń / Film emitowany był 31 sierpnia na antenie TVP 3 Szczecin. / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OIPN.

– Kronika Obraz Dnia / rozmowy z pracownikami OIPN: o produkcji filmu dokumentalnego o Sierpniu '80 w Szczecinie; o tym, jak wyglądał stan wojenny i jak długo się do niego przygotowywano; o reakcji robotników na podwyżki cen w Grudniu 1970 r.; o 40. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych w Szczecinie; o napaści ZSRS w 1939 r. na Polskę i jej konsekwencjach; o masakrze Grudnia '70, o znaczeniu jego i symbolice; historii Narodowego Święta Niepodległości; o codzienności w powstańczej Warszawie oraz o historii największej akcji zbrojnej podziemia w okupowanej przez Niemców Europie; o strajku w Stoczni Szczecińskiej im. A. Warskiego w sierpniu 1980 r.; o niemieckich obozach zagłady na terenie okupowanej Polski; o 81. rocznicy wybuchy II wojny światowej; o Kresach Wschodnich II RP; o 50. rocznicy szczecińskiego Grudnia '70 / Jednostki odpowiedzialne OIPN i asystent prasowy OBBH.

TVP 1 i TVP Info / Debata „Grudzień '70" / W debacie poświęconej buntowi robotniczemu w grudniu 1970 r. na Wybrzeżu uczestniczył dr hab. Sebastian Ligarski / Debata była transmitowana 16 grudnia. / Jednostki odpowiedzialne OBBH i OIPN.

Oddział IPN Warszawa

TVP SA, TV Republika / „Z filmoteki bezpieki" – program realizowany dla kanału IPNtv w formie rozmów z historykami z IPN. W odcinkach poruszono m.in. tematy działalności i niewyjaśnionych do dziś okoliczności śmierci Kazimierza Pużaka oraz zabójstwa Bohdana Piaseckiego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP Historia

– „Flesz historii", historycy OIPN cyklicznie wypowiadają się na tematy związane z ważnymi rocznicami, m.in. konferencji Wielkiej Trójki, zmiany władzy w 1970 r., powstania PZPR oraz odwilży politycznej 1956 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– „Historia na ten czas – Żołnierze Wyklęci" / Cykl 5 odcinków o postaciach z kręgów podziemia antykomunistycznego: Halinie Sosnowskiej, Macieju Kalenkiewiczu, Henryku Flame, Kazimierzu Kamieńskim i Antonim Olechnowiczu / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Program „Ex Libris", nagrania dotyczące najnowszych publikacji oddziału.

– Program na temat Referatu „999" Kontrwywiadu Komendy Głównej Armii Krajowej / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP Info

– W rocznicę wybuchu powstania warszawskiego wywiad z historykiem warszawskiego OIPN. W rozmowie podjęto refleksję nad przyczynami wybuchu powstania, jego znaczeniem i trwałym dziedzictwem dla kolejnych pokoleń / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wywiad na temat wystawy „Wojna światów 1920". Omówienie wszystkich części wystawy: Wojna cywilizacji, Europa w ogniu, Neutralni wrogowie i realni sojusznicy oraz 16 najważniejsza bitwa w dziejach świata / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Rozmowa na temat *Encyklopedii Solidarności*, m.in. losów najważniejszych działaczy / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP 3, TVP Info i TVP Panorama / Wywiady dotyczące „Solidarności" Huty Warszawa i ZM Ursus, roli Kościoła w czasach „Solidarności" oraz odbioru „Solidarności" na Zachodzie / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

TVP 3

– Wywiad na temat odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

– Wywiad na temat odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. W rozmowie historyk OIPN wskazał „sztafetę pokoleń" z XIX w. jako czynnik, który miał istotny wpływ na ukształtowanie i postawę pokolenia, które ostatecznie wywalczyło odzyskanie niepodległości. Poruszył także kwestię znaczenia niepodległości dla narodu, a także zagadnienie konieczności dbania o nią. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Wrocław

TVP Wrocław / Fakty po faktach / „Co wiemy o agresji sowieckiej 17 września" / Audycja 17 września / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Delegatura Opole

Telewizja Polska S.A. Oddział w Opolu

– Z okazji 80. rocznicy pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz od 14 do 30 czerwca, codziennie, emitowano spot edukacyjny wyprodukowany dla Delegatury Opole pt. *To był twardy Polak. Świadek terroru* / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

– Konferencja prasowa w związku z kampanią społeczną „Zamordowani, niepochowani" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

– Rozmowa Dnia z naczelnikiem Delegatury Opole na temat akcji „Zamordowani, niepochowani" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

– Okolicznościowa audycja „Ojcowie Niepodległości” z okazji Narodowego Świta Niepodległości z udziałem naczelnika Delegatury Opole / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

3.3.3. Dodatki prasowe

„Rzeczpospolita” „Historia” (nr 33/11579) /„100-lecie zaślubin Polski z morzem” – w 100. rocznicę powrotu Pomorza i Kujaw do Polski / 10 lutego ukazał się dodatek IPN, a w nim artykuły prof. Mirosława Golona *Od Golubia nad Drwęcą do Pucka nad Bałtykiem* oraz dr Kamili Churskiej-Wołoszczak i dr Barbary Męczykowskiej *Powrót Pomorza i Kujaw do Polski na tle walk o granice II Rzeczypospolitej*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Gdańsk.

„Nasz Dziennik” (nr 33/6691) / „A oni szli niepokonani” / 10 lutego, w 80. rocznicę pierwszej (z czterech) masowych deportacji Polaków w głąb państwa sowieckiego ukazał się dodatek historyczny IPN. W numerze można było przeczytać artykuły: prof. Marka Wierzbickiego *Okupacja sowiecka ziem polskich 1939–1941*, dr. Marcina Zwolskiego *Zabrali ich w zimną noc. Deportacja 10 lutego 1940 r.*, dr. Tomasza Danileckiego *Potem wywożono kolejnych. Pozostałe deportacje z lat 1940–1941* oraz fragmenty wspomnień Henryki Bogusławskiej, Edwarda Pieńkosa, Marii Andrzejewskiej i Aleksandra Pawłowicza. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Super Nowości” i „Nowiny” (nr 40/20231) / dodatek z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / 27 lutego w dziennikach „Super Nowości” i „Nowiny” ukazał się dodatek historyczny poświęcony historii powojennej konspiracji i walki polskiego podziemia antykomunistycznego z okupantem. Ukazano sylwetkę prokuratora Tadeusza Frączka, skazanego na dożywocie za działalność w WiN, opisano rzeszowską jednostkę KBW w walce z polskim podziemiem oraz publiczne egzekucje w Sanoku w 1946 r. Autorami artykułów byli: dr Bogusław Wójcik, dr Paweł Fornal, Janusz Kowalczyk, Andrzej Romaniak. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Rzeszów.

„Rzeczpospolita” / „Drogi do Niepodległości”/ 29 lutego w weekendowym wydaniu dziennika „Rzeczpospolita” w magazynie „Plus Minus” ukazał się obszerny materiał z debaty historyków zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej i Kancelarię Prezydenta. Debata pt.: „Geneza wyprawy Kijowskiej”, która odbyła się 20 lutego w Belwederze, była kolejną z cyklu debat organizowanych od 2016 r. W dodatku prasowym znalazł się artykuł prof. Grzegorza Nowika *Obrócić koło historii*, zapis debaty *Piłsudskiego gra ryzyka i błędów* oraz reportaż historyczny *Kijów wita polskie wojsko*. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

„Nasz Dziennik” (nr 50/6708) / „Niepodlegli, Niezłomni” / 29 lutego – 1 marca z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych ukazał się dodatek historyczny, w którym znalazły się artykuły: dr. Jarosława Szarka *Niepodlegli, Niezłomni*, Grzegorza Makusa *Nie bójcie się tej pamięci*, dr. Kazimierza Krajewskiego i dr. Tomasza Łabuszewskiego *Dlaczego właśnie „Łupaszko”* oraz dr. Marcina Krzysztofika *Konspiratorzy z klasztoru*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej”(nr 9/917) z 1 marca / „Żołnierze Niezłomni” / Wkładka historyczna wydana w związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OIPN Białystok.

„Gazeta Codzienna Nowiny”, „Super Nowości”, „Obserwator Lokalny”, „Życie Podkarpackie”, „Sztafeta” / Dodatek historyczny wydany z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OIPN Rzeszów.

„Dziennik Polski” (nr 54/23012), „Gazeta Krakowska” (nr 54/21876) / „Katyń” – 80. rocznica zbrodni katyńskiej / 5 marca w dodatku historycznym ukazał się zbiór tekstów pod wspólnym tytułem *Katyń*, ich autorami byli: dr Anna Czocher *Geneza zbrodni*, dr Monika Komaniecka-Łypa *Straszny ten ludzki los – los Polaka!*, dr Paweł Należniak *Dwadzieścia tysięcy ofiar*, Dariusz Gorajczyk *Na fundamencie kłamstwa*, dr Mateusz Zemla *Trzy komisje w lesie katyńskim*, Klaudia Rok *Francuzi widzieli doły Katynia*, dr hab. Filip Musiał *Katyń po osiemdziesięciu latach*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Kraków.

„Kuryer Kielecki" (nr 1/41) / „Pokolenia czynu i pamięci. Długie trwanie Polski Podziemnej" / Wydany 5 marca numer jest poświęcony żołnierzom konspiracji antykomunistycznej. Znalazły się w nim teksty autorstwa Marzeny Grosickiej *Walka z reżimem komunistycznym o wolność Ojczyzny*, *Armia Wolnej Europy w latach 1954–1959* oraz dr. Ryszarda Śmietanki-Kruszelnickiego *Pokolenia czynu i pamięci. Długie trwanie Polski Podziemnej*, *Niepodległościowe organizacje młodzieżowe na Kielecczyźnie po 1945 r.*, *Służba Bezpieczeństwa w poszukiwaniu sprawców „faktów zagrożenia"* i *Grupa przetrwania Henryka Dajera*. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„wSieci Historii" (nr 3–4/20) / „Oni idą przez naszą pamięć" / 10 marca ukazał się dodatek historyczny poświęcony zbrodni ludobójstwa popełnionej wiosną 1940 r. przez NKWD na obywatelach II Rzeczypospolitej. W dodatku znalazły się artykuły: dr. Jarosława Szarka *Oni idą przez naszą pamięć*, dr. hab. Sławomira Kalbarczyka *Zbrodnia katyńska*, Pawła Sztamy *Janina Lewandowska – kobieta z Katynia*, dr. hab. Witolda Wasilewskiego *Na początku była zmowa milczenia* oraz *Niemiecki dowód sowieckiej zbrodni z USA*, Jana Strękowskiego *Kłamstwo i prawda*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego *Pamięć o Katyniu w Polsce Ludowej* i dr. Grzegorza Majchrzaka *Komitet Katyński*. / Jednostki odpowiedzialne BBH i BPiKS.

„Gość Niedzielny" (nr 12) / „Kto ratuje jedno życie… Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej" / 22 marca w związku z obchodzonym Narodowym Dniem Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją został opublikowany dodatek IPN. W dodatku znalazły się artykuły: dr. Jarosława Szarka *Działalność ratownicza*, dr. Tomasza Domańskiego *Potrzeba dalszych badań*, dr. Andrzeja Grajewskiego *Bezlitosna surowość*, dr. Romana Gieronia *Nie ratowali dla medali*, dr Aleksandry Namysło *Nikt nie chciał opuścić drugiego*, Tomasza Gonety *Pomoc w dystrykcie Galicja*, dr. Tomasza Domańskiego *Dożywianie przez druty*, Damiana Sitkiewicza *Ratowniczki*, dr Alicji Gontarek *Paczki z krańców świata*, Przemysława Kucharczaka *Siostry*, Agaty Puścikowskiej *Jaka matka, takie córki*. / Jednostki odpowiedzialne BBH, BPiKS i Delegatura Kielce.

„Nasz Dziennik" (nr 69/6727) / „Samarytanie w czasie zagłady" / 23 marca w przeddzień Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką opublikowano materiały przedstawiające ludzi, dla których rasa czy wyznanie nie miało znaczenia, najważniejszą wartością było życie ludzkie. Wśród publikacji znalazły się teksty: dr. Jarosława Szarka *Diamenty człowieczeństwa. Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką*, dr. Sebastiana Piątkowskiego *Kartka cenna jak życie*, dr. Janusza Kłapecia *Z pomocą żydowskiemu sąsiadowi w czasie zagłady. Historia bohaterskiej rodziny Babiarzów z Izbicy* oraz dr. Rafała Drabika *Zapomniani Sprawiedliwi. Paweł i Wiktoria Trzcińscy – zamordowani za pomoc Żydom*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Nasz Dziennik" (nr 83/6741) / „Zbrodnia katyńska – droga do prawdy" / 8 kwietnia w dodatku historycznym przedstawiono zbiór tekstów upamiętniających ofiary zbrodni katyńskiej. Publikacja zawierała artykuły: dr. Jarosława Szarka *Katyńska lekcja*, dr Joanny Żelazko *Kłamstwo, prawda, pamięć*, Marzeny Kumosińskiej *Oleg Zakirow dla sprawy katyńskiej* i Mieczysława Góry *Ofiary z Ukraińskiej Listy Katyńskiej*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Kurier Szczeciński" (nr 71/20806) / „Pamięć o Katyniu" / dodatek z 10 kwietnia poświęcony 80. rocznicy zbrodni katyńskiej zawierał wywiad Alana Sasinowskiego z dr. Pawłem Skubiszem *Mocny cios wymierzony w polskie elity. Zbrodnia Katyńska zalążkiem Polski Ludowej*, a także teksty dr. hab. Sebastiana Ligarskiego *Zbrodnia Katyńska i jej ujawnienie* oraz *Zmowa milczenia*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego i dr. Grzegorza Majchrzaka *Katyń: bitwa o prawdę w PRL*, Marzeny Szulc *Żywi w naszej pamięci – Ofiary Zbrodni Katyńskiej*, Magdaleny Ruczyńskiej *Pamięć nie dała się zgładzić*, Tomasza Dźwigały *Dzieje pamiątek po Julianie Grunerze, ofierze zbrodni*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Szczecin.

„Kuryer Kielecki" (nr 2/42) / „80. rocznica zbrodni katyńskiej" / 16 kwietnia znalazły się teksty poświęcone zbrodni katyńskiej autorstwa: dr Doroty Koczwańskiej-Kality *Pamięć i historia*, Jolanty Kulińskiej i Marka Jończyka *Póki nam sił starczy…*, dr Joanny Żelazko *Kamienie wołać będą*, Marka

Jończyka *Pokolenia wolności – lekarze, Katyńczycy, weterani 1920 r.*, dr. Bartosza Kułana *Zygmunt Bugajski – prawnik, penitencjarysta, ofiara Zbrodni Katyńskiej*, dr. Michała Zawiszy *Zbrodniarze o zbrodni. Katyń w propagandzie niemieckiej*, Ilony Religi *Prof. Francois Naville – strażnik prawdy o Zbrodni Katyńskiej*, dr. Witolda Wasilewskiego *Komitet Katyński – walka o pamięć*. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Gazeta Wrocławska", „Nowa Trybuna Opolska" / „Zbrodnia katyńska" / 18 kwietnia zamieszczono specjalny dodatek poświęcony zbrodni katyńskiej. Publikacja zawierała 12-stronicowy materiał składający się z 4 stron infografik przybliżających okoliczności zbrodni oraz artykułów: dr. Andrzeja Drogonia *W ciszy katyńskiego cmentarza ciągle słychać głosy wołających o prawdę i pamięć…*, dr. hab. Jerzego Kirszaka *Zbrodnia katyńska. Czego nie wiemy*, dr. Daniela Koresia *Generał brygady Bolesław Szwarzcenberg-Czerny*, dr. Ksawerego Jasiaka *Ofiara Zbrodni Katyńskiej kpt. Stanisław Mikulski ps. „Schwarzberg"*, dr. Dariusza Dąbrowskiego *Katyń – trudna droga do prawdy*, Wojciecha Trębacza *Ekspozycje katyńskie w działaniach Oddziału IPN we Wrocławiu* oraz Krzysztofa Łagojdy Życie w cieniu śmierci. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Wrocław i Delegatura Opole.

„Głos Wielkopolski" i „Gazeta Lubuska" / „Katyń trudna droga do prawdy" / Dodatek historyczny w regionalnych gazetach wydany na rocznicę zbrodni katyńskiej ukazał się 18 kwietnia. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Poznań.

Polska Press / „Armia Czerwona na ziemiach polskich po 1944" / Instytut Pamięci Narodowej we współpracy z grupą medialną Polska Press przygotował dodatek historyczny w wersji ogólnopolskiej i 11 wersjach regionalnych, poświęcony obecności Armii Czerwonej na ziemiach polskich po 1944 r. 8 maja 21 artykułów przygotowanych przez historyków Instytutu było prezentowanych na głównym portalu (https://plus.polskatimes.pl/wydania/2020-05-06) i 22 serwisach regionalnych: ekspressilustrowany.pl; dziennikbaltycki.pl; dzienniklodzki.pl; dziennikpolski24.pl; gazetakrakowska.pl; gloswielkopolski.pl; kurierlubelski.pl; dziennikzachodni.pl; gazetawroclawska.pl; echodnia.eu; gazetalubuska.pl; gk24.pl; gp24.pl; gs24.pl; nowiny24.pl; pomorska.pl; poranny.pl; to.com.pl; wspolczesna.pl; expressbydgoski.pl; nowości.com.pl; serwis nto.pl. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, oddziały i delegatury IPN.

„Kurier Szczeciński" (nr 89/20842) / „Zwycięstwo bez wolności" / 8 maja został wydany dodatek historyczny przedstawiający materiały dotyczące represji NKWD wobec Polaków i sytuację polityczną Polski po wkroczeniu Armii Czerwonej na tereny II RP oraz zakończenie działań zbrojnych w Europie w aspekcie lokalnym i ogólnopolskim. W numerze znalazły się: wywiad Alana Sasinowskiego z dr. Pawłem Skubiszem *Krajobraz po przetoczeniu się dwóch walców. Nasz kraj poniósł największe straty* oraz teksty: dr. Przemysława Benkena *Wielkie mocarstwa a sprawa polska*, dr. Michała Siedziako *Sowieckie „wyzwolenie"*, Marty Wierzbickiej i Tomasza Dźwigały *Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Szczecinie*, dr Katarzyny Rembackiej *W Szczecinie zakończenia wojny nie odnotowano*, Magdaleny Ruczyńskiej *Bo my nie błagamy o wolność, my o nią walczymy*, dr Magdaleny Semczyszyn *„Żołnierze Wyklęci" na Pomorzu Zachodnim: pomiędzy mitem a rzeczywistością*, Krzysztofa Męcińskiego *Generał Aleksander Litwinowicz – organizator polskiego przemysłu obronnego*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Szczecin.

„Obserwator Lokalny", „Życie Podkarpackie", „Sztafeta" / Dodatek historyczny „Terror Armii Czerwonej na ziemiach polskich" został opublikowany z okazji 75. rocznicy zakończenia wojny. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Rzeszów.

„Rzeczpospolita" (nr 110/11656) / „Bił się nie o Monte Cassino, ale o wolność Polski" / 12 maja w 50. rocznicę śmierci gen. Władysława Andersa ukazał się artykuł dr Małgorzaty Ptasińskiej *Bił się nie o Monte Cassino, ale o wolność Polski*. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BBH.

„Nasz Dziennik" (nr 136/6794) / „Polscy męczennicy Auschwitz" / 13 czerwca w związku z obchodami XV Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady został zamieszczony dodatek historyczny. Można w nim przeczytać

artykuły: dr. Jarosława Szarka *Pierwsze ofiary „Golgoty naszych czasów". Zło nie zwyciężyło w piekle zbudowanym przez człowieka*, dr. hab. Sebastiana Piątkowskiego *Golgota radomian*, Marka Pietruszki *Uciekinier z Auschwitz. Historia Edwarda Ciesielskiego, towarzysza ucieczki Witolda Pileckiego* oraz Marka Pawelca *Kaźń polskiej elity. Absolwenci KUL zamordowani w KL Auschwitz*. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Lublin i Delegatura Radom.

„DoRzeczy" (nr 24/377) / „Polacy – ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych" / 14 czerwca w związku z obchodzonym Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady IPN ukazał się dodatek, w którym znalazły się artykuły: dr. Jarosława Szarka *Rozrachunek z sumieniem ludzkości*, Katarzyny Pawlak-Weiss *Niemiecka machina śmierci*, dr. Marcina Chorązkiego *Stali się numerami od 31 do 758*, dr. Romana Gieronia *Apokalipsa dnia powszedniego. Pierwsze tygodnie w Auschwitz*, Anny Czocher *Ofiary Sonderaktion Krakau*, dr Łucji Marek *Największy na świecie cmentarz księży. Polscy duchowni w KL Dachau*, Anny Zechenter *W ostatnim kręgu Ravensbrück*. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Kraków i BPiKS.

„Gazeta Polska" (nr 25) / „Historie XX wieku" / „Proces szesnastu" / 17 czerwca w przeddzień rocznicy procesu szesnastu – pokazowego politycznego procesu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego przeprowadzonego 18–21 czerwca 1945 r. w Moskwie – ukazał się dodatek historyczny. W publikacji można było przeczytać teksty: Waldemara Grabowskiego *Zgodnie z instrukcjami zostali zatrzymani…. Przywódcy Polski Walczącej przed sowieckim sądem* oraz dr. hab. Sławomira Kalbarczyka *Pokazowy proces polskich przywódców. Proces Szesnastu we wspomnieniach gen. Nikołaja Afanasjewa*. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Rzeszów i BPiKS.

„wSieci Historii" (nr 7–8/2020) / „W imię całego narodu" / 18 czerwca w wakacyjnym numerze magazynu ukazał się dodatek historyczny poświęcony NSZZ „Solidarność". Znalazły się w nim artykuły: dr. Jarosława Szarka *W imię całego narodu*, dr. hab. Rafała Łatki *Ja mówiłem do Narodu. Prymas Wyszyński wobec strajków z sierpnia 1980 r.*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego *Twórcy a NSZZ „Solidarność"*, dr. Grzegorza Majchrzaka *17 września 1980 r. oczami SB i WSW*, Patryka Pleskota *Mylne tropy, złudne nadzieje. Ambasada USA w Warszawie wobec karnawału Solidarności*, Grzegorza Wołka *Pięć tygodni wolności*, Piotra Brzezińskiego *Sowieci a Solidarność* oraz Tomasza Stempowskiego *Widmo głodu krąży po Polsce*. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, AIPN, OIPN Warszawa i OIPN Szczecin.

„Nasz Dziennik" (nr 151/6809) / „Przed sierpniem był lipiec" / 1 lipca w związku z obchodami Lubelskiego Lipca 1980 r. ukazał się dodatek prasowy, a w nim artykuły: dr. Jarosława Szarka *Pękła bariera strachu*, dr. Grzegorza Majchrzaka *Gorący Lipiec 1980*, dr Małgorzaty Chomy-Jusińskiej, *Rozpoczęło się w Świdniku* oraz dr. Marcina Dąbrowskiego *Gdy stanął Lublin*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Kuryer Kielecki" / „Na drodze do wspólnej pamięci" / 6 lipca ukazał się dodatek historyczny poświęcony relacjom polsko-żydowskim w XX w. Znalazły się w nim artykuły: dr Doroty Koczwańskiej-Kality *Na drodze do wspólnej pamięci*, prof. dr. hab. Konrada Zielińskiego *Razem, obok, przeciw sobie? O stosunkach polsko-żydowskich w latach 1905–1918*, dr. hab. Sebastiana Piątkowskiego *W mrokach kamienic*, dr. hab. prof. Przemysława Różańskiego *Polska wobec deportacji Żydów, obywateli polskich z Niemiec 28–29 października 1938 r. w amerykańskich dokumentach dyplomatycznych*, dr. hab. prof. Grzegorza Berendta *Dziel i rządź. Sowieci wobec polskich Żydów w latach 1944–1945*, dr. Ryszarda Śmietanki-Kruszelnickiego *„Postanowienie o umorzeniu śledztwa w sprawie pogromu kieleckiego" z 21 października 2004 r. a obecny stan badań nad wydarzeniami 4 lipca 1946 r. w Kielcach* oraz Mateusza Lisaka *Obraz powojnia i pogromu w Kielcach w świetle wybranej literatury obcojęzycznej*. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Nasz Dziennik" (nr 157/6815) /„Policzyć ofiary" / 8 lipca w związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II RP ukazał się dodatek prasowy. Można w nim znaleźć artykuły: dr. Jarosława Szarka *Zawołać po imieniu, opatrzyć na drogę*, Karola Lisickiego *Baza pamięci*, Piotra Zająca *To miał być drugi Wołyń*,

Marcina Krzysztofika *Okrutny los nas czeka. Historia spalonej żywcem Janiny Paproty*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

Polska Press: „Dziennik Zachodni", „Głos Wielkopolski", „Gazeta Wrocławska", „Dziennik Polski", „Dziennik Bałtycki", „Dziennik Łódzki", „Kurier Lubelski", „Polska. Metropolia Warszawska", „Echo Dnia", „Gazeta Lubuska", „Gazeta Pomorska", „Nowa Trybuna Opolska", „Nowości Dziennik Toruński", „Kurier Poranny", „Nowiny", „Głos Dziennik Pomorza" / „II powstanie śląskie 1920 roku" / Ogólnopolski dodatek prasowy poświęcony II powstaniu, który ukazał się 10 sierpnia w formie papierowej wkładki do 16 tytułów prasowych. Zawiera dwanaście tekstów, w tym artykuły pracowników OBEN, poświęcone m.in. obchodom 3 maja na Górnym Śląsku w 1920 r., działalności organizacji kobiecych na Górnym Śląsku w okresie plebiscytowym oraz reakcjom prasy francuskiej na sytuację polityczno-społeczną na Górnym Śląsku w 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Katowice.

„Gazeta Polska" (nr 33) / „Polska bitwa o przyszłość Europy" / 12 sierpnia z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej ukazał się dodatek historyczny. O bohaterach warszawskiej wiktorii – Józefie Piłsudskim i Tadeuszu Rozwadowskim piszą historycy IPN dr Kazimierz Krajewski oraz dr Tomasz Łabuszewski. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Warszawa i BPiKS.

„Życie Podkarpackie" (nr 32/2725), „Obserwator Lokalny" (nr 33/1041), „Sztafeta" (nr 33) / „Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie", 12, 13, 15 sierpnia / Jedną z najpiękniejszych kart historii Rzeszowszczyzny w XX w. jest powstanie i działalność Powiatowego Komitetu Obrony Państwa w Rzeszowie, który w okresie wojny polsko-bolszewickiej, w lipcu i sierpniu 1920 r., zajął się mobilizacją społeczeństwa powiatu rzeszowskiego na rzecz obrony świeżo odzyskanej niepodległości pod hasłem „Ojczyzna w potrzebie". W rocznicę tych wydarzeń ukazał się specjalny dodatek historyczny. Można w nim przeczytać artykuły: Dariusza Byszuka *Powiatowy Komitet Obrony Państwa w Rzeszowie*, Tomasza Berezy *Na zapleczu frontu*, dr. Piotra Chmielowca *Brygada Syberyjska*, dr. Jacka Magdonia, dr. Piotra Chmielowca oraz dr. Piotra Szopy *Polskie Termopile 1920*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Rzeszów.

„Nasz Dziennik" (nr 187/6845) / „Bolszewika bij! Lubelszczyzna 1920 r." / W dodatku poświęconym wojnie polsko-bolszewickiej na Lubelszczyźnie, który ukazał się 12 sierpnia znalazły się artykuły: dr. Jarosława Szarka *Wdzięczność i pamięć*, dr. hab. Mirosława Szumiły *Obrona Zamościa w 1920 r.*, prof. Janusza Odziemkowskiego *Szable w dłoń. Bitwa pod Cycowem 16 sierpnia 1920 r.* oraz Marka Pietruszki *Bohaterska Sanitariuszka. Teresa Grodzińska – pierwsza dama Orderu Wojennego Virtuti Militari w II RP*. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Lublin, Delegatura Radom i BBH.

„Dziennik Polski" (nr 189/23147) oraz „Gazeta Krakowska" (nr 189/22011) / „Bitwa o wszystko" / 13 sierpnia ukazał się dodatek historyczny poświęcony 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej i bitwy warszawskiej. Wśród artykułów znalazły się publikacje: dr. hab. Filipa Musiała *Wojna w obronie wolności Europy*, dr. Pawła Należniaka *Bitwa o wszystko*, dr. hab. Henryka Głębockiego *Polska, Rosja i międzymorze – polityka wschodnia Józefa Piłsudskiego 1918–1920*", dr. Michała Wenklara *Legenda generała Weyganda*, dr. Wojciecha Paduchowskiego *Współautor „Cudu nad Wisłą" gen. Tadeusz Jordan-Rozwadowski*, Jakuba Ryby *„Zaszczytne i święte" zadanie 5. Armii* oraz rozmowa z prof. Maciejem Urbanowski i Pawłem Chojnackim. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Kraków.

„Głos Szczeciński" (nr 190/4129), „Głos Koszaliński" (nr 190/94129) / „Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej"/ 14 sierpnia w setną rocznicę bitwy warszawskiej ukazał się specjalny dodatek historyczny, który przedstawiał najważniejsze bitwy wojny polsko-bolszewickiej. Znalazły się w nim artykuły: prof. Aleksandra Smolińskiego *Wyprawa wileńska" w kwietniu 1919 r.*, płk. dr hab. Juliusza S. Tyma *Operacja zaczepna Wojska Polskiego na Ukrainie 25 kwietnia – 11 maja 1920 r.*, dr hab. Michała Klimeckiego *Marsz Tuchaczewskiego nad Wisłę*, dr. Łukasza Przybyły *Bitwa Warszawska*, dr. Marka Kozubla *Zamość i Komarów – zapomniane polskie zwy-*

cięstwa nad Armia Czerwoną w 1920 roku, dr. hab. Macieja Krotofila *Bitwa nad Niemnem 1920*, prof. Aleksandra Smolińskiego *Zagon na Korosteń* – październik 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Szczecin.

„Gazeta Wrocławska", „Nowa Trybuna Opolska" / 14 sierpnia ukazał się specjalny dodatek poświęcony 100. rocznicy bitwy warszawskiej. Znalazły się w nim teksty przybliżające problematykę wojny polsko-bolszewickiej oraz grafiki obrazujące przyczyny i przebieg wojny: dr. Andrzeja Drogonia, dr. hab. Jerzego Kirszaka *Preliminaria polsko-bolszewickich działań wojennych w 1920 roku*, dr. Daniela Koresia *Szarża 1. Pułku Szwoleżerów pod Arcelinem*, dr. Dariusza Dąbrowskiego *Krajowski, Paulik, Brzoza-Brzezina – czescy bohaterowie 1920 r.*, Przemysława Mandeli i Wojciecha Trębacza *Dla (...) godnego upamiętnienia i upowszechnienia postaw (...) Ocalamy pamięć o wydarzeniach 1920 roku*. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Wrocław i Delegatura Opole.

„Express Bydgoski" (nr 190), „Nowości – Dziennik Toruński" (nr 190), „Gazeta Pomorska" (nr 190) / „Cud 1920 r. na Kujawach i Pomorzu" / Dodatek zawierał informacje na temat działań wojennych na Kujawach i Pomorzu w sierpniu 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

„Rzeczpospolita" (nr 190/11736) / „Dobrze było walczyć za Polskę" / W 100. rocznicę bitwy warszawskiej, w weekendowym wydaniu dziennika, 14–15 sierpnia został opublikowany artykuł dr. Jarosława Szarka opisujący sytuację Polski na arenie międzynarodowej w 1920 r. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

„Dziennik Polski" (nr 200/23158) oraz „Gazeta Krakowska" (nr 200/22022) / Dodatek historyczny poświęcony 40. rocznicy porozumień sierpniowych ukazał się 27 sierpnia. Znalazły się w nim artykuły: dr. hab. Filipa Musiała *Solidarnie czyli razem. Latem 1980 r.*, dr hab. Cecyli Kuty *Dobrze zorganizowany ruch*, dr. Marcina Krzek-Lubowieckiego *Obudzić Kraków!*, Andrzeja Malika *Sierpień '80 w kombinacie Huta im. Lenina oraz strajk w Elbudzie*, dr. Rafała Opulskiego *„Gdy Kraków się ruszył..."*, Elżbiety Pietrzyk-Dąbrowskiej *Dziennikarze Sierpnia '80*, *„Gazeta Krakowska" pod kierownictwem Macieja Szumowskiego* oraz dr. Wojciecha Paduchowskiego *Odrodzenie ducha – budowa wolności.* / Jednostka odpowiedzialna OIPN Kraków.

„Kurier Szczeciński" (nr 168/20903) / „Tu rodziła się Solidarność" / Latem 1980 r. Szczecin stał się areną wydarzeń, które zmieniły bieg najnowszej historii Polski. Był jednym z głównych ośrodków wielkiej fali strajków, która przelała się przez cały kraj. Finałem protestów było podpisanie – w Szczecinie, Gdańsku, Jastrzębiu-Zdroju i Dąbrowie Górniczej – historycznych porozumień między władzami PRL a strajkującymi robotnikami. Otworzyły one drogę do powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność". W dodatku wydanym 28 sierpnia znalazły teksty: dr. Michała Siedziako *Jak rozpoczął się szczeciński Sierpień '80'?*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego *Szczecińskie postulaty 1980 r.*, dr Marty Marcinkiewicz *Tam u nich jest Solidarność, to u nas będzie Jedność"...*, dr. Zbigniewa Stanucha *Kościół wobec szczecińskiego Sierpnia '80*, dr. Pawła Miedzińskiego *Szczeciński Sierpień '80 utrwalony w obiektywie*, dr. Przemysława Benkena *Porozumienie szczecińskie*, Mateusza Lipki *„Tu rodziła się „Solidarność" – relacja ze szlaku wystawy* oraz *Milowy krok w stronę demokratyzacji* – wywiad z dr. Pawłem Skubiszem przeprowadzony przez Alana Sasinowskiego. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Szczecin.

„Dziennik Łódzki' / „40 lat sierpnia – jak rodziła się łódzka Solidarność?" / 28 sierpnia ukazał się dodatek prasowy poświęcony sytuacji w Łodzi latem 1980 r., strajkowi w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym oraz działaniom SB wymierzonym w związkowców, a ponadto wywiady m.in. z Andrzejem Słowikiem i Jerzym Kropiwnickim. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Łódź.

„Gazeta Polska", „Nasz Dziennik" / „Łódzkimi śladami Sierpnia '80" / Dodatek wydany w celu upamiętnienia 40. rocznicy strajków, które doprowadziły do powstania NSZZ „Solidarność"/ Jednostka odpowiedzialna OIPN Łódź.

„Nasz Dziennik" / „Tak narodziła się „Solidarność" / Dodatek historyczny w związku z 40. rocznicą podpisania porozumień sierpniowych / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Życie Podkarpackie" (nr 34/2727), „Obserwator Lokalny" (nr 35/1043), „Sztafeta" (nr 35) / „40. rocznica utworzenia NSZZ »Solidarność«" / 29 sierpnia ukazał się dodatek prasowy zawierający wątki regionalne związane z powstaniem i działalnością „Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej. Aby materiał mógł dotrzeć do szerokiego grona czytelników w całym województwie, dodatek ukazał się w: „Obserwatorze Lokalnym", „Życiu Podkarpackim", „Sztafecie". Znalazły się w nim artykuły: Marcina Bukały *Strajki w Polsce południowo-wschodniej latem 1980 r. w optyce PZPR*, Artura Brożyniaka *Powstanie „Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej*, Mariusza Krzysztofińskiego *Stosunek bp. Ignacego Tokarczuka do powstania „Solidarności"* oraz Bogusława Wójcika *Solidarność – rewolucja w myśleniu* / Jednostki odpowiedzialne OIPN Rzeszów i OIPN Poznań.

„Gość Niedzielny" (nr 35/20) / „Sierpniowy przełom. 40. rocznica powstania Solidarności" / 30 sierpnia ukazał się dodatek historyczny. W dodatku zostały zamieszczone artykuły: dr. Jarosława Szarka *Trzeba sięgać do tych źródeł*, dr. Bogusława Tracza *Sen o drugiej Polsce*, dr. hab. Tomasza Panfila *Przed Sierpniem był Lipiec*, dr hab. Cecylii Kuty *Propaganda i wolne słowo w Sierpniu 1980*, Jana Hlebowicza *Chodziło o coś więcej niż podwyżki*, dr. Arkadiusza Kazańskiego *Porozumienia Gdańskie*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego *Pierwsze porozumienie*, dr. Jarosława Neji *Dni, które odmieniły region*, dr. hab. Pawła Skibińskiego *Prymas w Sierpniu '80*. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, OIPN Gdańsk i OIPN Katowice.

„Super Express" / „W konfrontacji z Solidarnością tak zwana demokracja socjalistyczna okazała się fikcją" / 31 sierpnia w ramach obchodów 40. powstania Solidarności ukazała się rozmowa z dr. Jarosławem Szarkiem. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

„Gazeta Wrocławska" (nr 203), „Nowa Trybuna Opolska" (nr 203/8326) / Dodatek na 40-lecie „Solidarności" na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie / 31 sierpnia na Dolnym Śląsku i Śląsku Opolskim ukazał się specjalny dodatek poświęcony „Solidarności". Znalazły się w nim teksty: dr. Andrzeja Drogonia *Rodziła się Solidarność ludzkich sumień…*, dr. Grzegorza Waligóry *Narodziny Solidarności*, Łukasza Sołtysika *Strajki latem 1980 r. na Dolnym Śląsku i narodziny „Solidarności"*, Joanny Pietruszewskiej i Łukasza Sołtysika *Sierpniowy strajk we Wrocławskiej Stoczni Rzecznej – wspomnienia Stanisława Pituły*, dr. Kamila Dworaczka *„Niezależni" studenci 1980–1981* i *141 godzin głodówki*, dr Iwony Demczyszak *Relacja z peregrynacji wystawy „Tu rodziła się Solidarność"* i *40. rocznica powstania Solidarności – w ofercie edukacyjnej IPN*, dr. Zbigniewa Bereszyńskiego z Instytutu Śląskiego w Opolu *Gorące lato 1980 r. w województwie opolskim. Strajki i inne akcje protestacyjne* oraz *„NSZZ „Solidarność" w województwie opolskim. Narodziny i rozwój organizacyjny w latach 1980–1981*, dr. Tomasza Greniucha *Narodziny Solidarności we wspomnieniach opolskich założycieli ruchu* oraz *Ruscy do domu. Zbuntowany Brzeg*. / Jednostki odpowiedzialne OIPN Wrocław i Delegatura Opole.

„Głos Wielkopolski" / „Solidarność. Narodziny ruchu w Wielkopolsce" / Dodatek w regionalnej prasie wydany 31 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OBBH Poznań.

„Gazeta Lubuska" / „Solidarność. Narodziny ruchu na Ziemi Lubuskiej" / Dodatek w regionalnej prasie wydany 31 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OIPN Poznań.

Tygodnik „eM Kielce" / W dodatku historycznym ukazał się artykuł *„Prezentowała wrogi stosunek do aktualnej sytuacji politycznej…". Irena Kurowska kontra SB*, 30 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Rzeczpospolita" (nr 210/11756) / „Generał Anders" / 8 września na Zamku Królewskim w Warszawie został zainagurowany cykl konferencji „Generał Władysław Andres. Żołnierz i polityk – w 50. rocznicę śmierci". Tego samego dnia ukazał się dodatek, w którym znalazły się teksty: dr. Jarosława Szarka *Ostatni hetman Polski*, Bogusława Chraboty *Uratował ich Anders*, prof. Bogusława Polaka *Andersa potyczki z Rosjanami*, dr. hab. Sławomira Kalbarczyka *Doskonała rozgrywka Andersa*, Juliusza S. Tyma *Autorytet generała wśród zwykłych żołnierzy*, dr. Witolda Wasilewskiego *W obliczu dramatu w Katyniu*, prof. Tadeusza Wolszy *Niezłomny na emigracji*, Gustawa Herlinga-

-Grudzińskiego i Józefa Czapskiego *Dialog towarzyszy broni o zmarłym dowódcy*" (za „Kultura" 7/274 – 8/275, 1970) oraz dr. Małgorzaty Ewy Ptasińskiej *Żołnierze generała Andersa*. / Jednostki odpowiedzialne BBH i BPiKS.

„Nasz Dziennik" (nr 215/6873) / „Inwazja ze Wschodu" / 15 września, dwa dni przed 81. rocznicą agresji sowieckiej na Polskę został opublikowany dodatek prasowy, w którym znalazły się artykuły: dr. Jarosława Szarka *Tworzenie „sowieckiego człowieka"*, Dawida Florczaka *Agresja sowiecka 1939. Festiwal kłamstw trwa do dziś,* dr. hab. Jacek Romanka *Czerwony terror* oraz Marka Pawelca *Ostatni egzamin. Pracownicy, absolwenci i studenci KUL na sowieckim Wschodzie. /* Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Tygodnik eM Kielce" / 1 października, Wypowiedź na temat recenzji *Korekty ciąg dalszy* / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Tygodnik eM" (nr 2/2020) / „Istnieje przecież świat, w którym liczą się inne, wyższe wartości. Wokół biografii Wandy Madejczyk" / 25 października ukazał się artykuł Roberta Piwki przybliżający sylwetkę Wandy Madejczyk, przedstawicielki pokolenia urodzonego w latach dwudziestych XX w., działaczki społecznej, aktywnej działaczki środowiska kombatanckiego oraz autorki utworów poetyckich. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Dziennik Zachodni" 23 października, „Gość Niedzielny" 25 października / *Katalog publikacji Oddziału Instytut Pamięci Narodowej w Katowicach 2000–2020*. Jednym z wymiernych rezultatów działalności IPN jest jego dorobek naukowy mierzony liczbą realizowanych projektów badawczych i wydanych książek. Dwudziestoletnia działalność naukowa zespołu historyków katowickiego OIPN zaowocowała publikacjami, które wpłynęły na znaczące pogłębienie wiedzy o najnowszej historii regionu, a w wielu przypadkach przyniosły przełomowe ustalenia. Ogółem od końca 2000 r. do września br. katowicki IPN wydał 229 publikacji naukowych i popularnonaukowych. Znalazło się wśród nich 45 monografii, 75 prac wieloautorskich oraz 19 wydawnictw źródłowych i wspomnieniowych. Listę uzupełniają albumy, teki edukacyjne, katalogi i broszury oraz dodatki prasowe. Wszystkie przygotowane przez ostatnie dwadzieścia lat wydawnictwa OIPN zostały ujęte w katalogu. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Katowice.

„Nasz Dziennik" (nr 263/6921) / „Różne drogi do Niepodległej" / 10 listopada z okazji 102. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę został opublikowany dodatek prasowy. Znalazły się w nim artykuły: dr. Jarosława Szarka *Pokolenie bojów, poświęceń i ofiar*, dr. Daniela Piekarusia *Lubelski epizod*, Przemysława Bednarczyka *Pierwszy z dzielnych. Kapitan Józef Marjański – bohater wolnego Radomia*, ks. dr. Szczepana Kowalika *Z ziemi śląskiej do Polski. Księdza Dominika Ściskały droga do Niepodległości*. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Życie Podkarpackie" nr 45/2738 (10 XI 2020 r.), „Sztafeta" nr 46 (12 XI 2020 r.), „Nowiny" nr 219/20410 (9 XI 2020 r.) / Dodatek historyczny IPN: „20-lecie IPN Oddział w Rzeszowie (2000–2020)" / Dodatek historyczny podsumowuje 20 lat funkcjonowania OIPN oraz określa, w jaki sposób wpisuje się w całość działań IPN w Polsce, a także – dzięki swojej aktywności i dorobkowi – ubogaca życie publiczne województwa podkarpackiego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

„Rzeczpospolita" nr 277/11823 (26 XI 2020 r.) / „Targi Książki Historycznej" / 26 listopada, Internetowe spotkania autorskie Targów Książki Historycznej / W dodatku znalazły się artykuły: dr. hab. Mirosława Szumiły *Klęska bolszewików w 1920 roku a ludobójstwo katyńskie*, dr. hab. Rafała Łatki *Dwie rewolucje? Wokół Grudnia '70 i Sierpnia '80*, a także przedstawiono laureatów Nagrody Klio. W dodatku znalazła się też prezentacja nagrodzonych książek oraz program Internetowych Spotkań Autorskich Targów Książki Historycznej, w tym Salonu Autorów Instytutu Pamięci Narodowej. / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN.

„wSieci Historii" nr 11–12/2020 / „Grudzień '70 po pół wieku" / Dodatek historyczny IPN poświęcony wydarzeniom Grudnia '70, w którym znalazły się artykuły: prof. Jerzego Eislera *Grudzień '70 po pół wieku*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego *Grudzień '70 poza Wybrzeżem*, Radosława Petermana *Klęska gdańskiego ZOMO*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego, dr. Grzegorza Majchrzaka *Czar-*

ny czwartek w Szczecinie oczami władz, Roberta Chrzanowskiego *Unikatowe nagranie*, dr. Pawła Miedzińskiego *Nocne pogrzeby ofiar Grudnia '70*, dr. hab. Tytusa Jaskułowskiego *Wolny świat wobec Grudnia '70* oraz dr. Grzegorza Majchrzaka *Pogrudniowe protesty*, Roberta Chrzanowskiego *Unikatowe nagranie* / Jednostki odpowiedzialne BPiKS, OIPN Szczecin, OIPN Warszawa i OIPN Gdańsk.

Polska Press / „Grudzień 1970. Pamiętamy" / Dodatek historyczny ukazał się 11 grudnia w 11 wersjach regionalnych. Znalazły się w nim artykuły: dr. Jarosława Szarka *„Nie płaczcie matki, to nie na darmo…*", prof. dr. hab. Jerzego Eislera *Grudzień 1970 w KC PZPR*, dr. Piotra Brzezińskiego *Grudzień '70 w Gdańsku i Gdyni*, dr. hab. Sebastiana Ligarskiego *Rewolta grudniowa 1970 r. w Szczecinie* i *Czy tylko Wybrzeże? Grudzień 1970 roku w Polsce*, Roberta Chrzanowskiego *Ofiary Grudnia 1970 r. w województwie gdańskim*, dr. Sebastiana Kaniewskiego *Ofiary Grudnia '70 w Szczecinie*, dr. Pawła Miedzińskiego *Nocą pogrzebani. Ofiary Grudnia '70 w Szczecinie i ich pochówki*, dr. Piotra Abryszeńskiego i dr. Daniela Gucewicza *Najtrudniejsza kolęda*, dr. Piotra Brzezińskiego *Najdłuższy proces III RP*, dr. hab. Tytusa Jaskułowskiego *Zachód wobec Grudnia 1970*, Jana Hlebowicza *Grudzień '70 – pamiętajmy!*, a także wykaz inicjatyw OIPN Gdańsk w 50. rocznicę Grudnia '70, szczecińsko-gdańska wystawa plenerowa „Powstanie Grudniowe 1970 roku" – miejsca i czas prezentacji ekspozycji oraz reklama portalu IPN „Grudzień 1970" polskiemiesiace.pl / Jednostka odpowiedzialna OIPN Gdańsk.

„Tygodnik Idziemy" (nr 50/790) / „Stan wojenny" / Wkładka historyczna wydana w związku z obchodami wprowadzenia stanu wojennego w regionie łomżyńskim /Jednostka odpowiedzialna OBBH Białystok.

„Dziennik Bałtycki" (nr 290) dodatek „Grudzień '70 / „Ofiary Grudnia 1970 r. w województwie gdańskim", 11 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OAIPN Gdańsk.

„Nasz Dziennik" (nr 290/6948) / „Wojna z narodem" / 13 grudnia w 39. rocznicę ogłoszenia stanu wojennego ukazał się dodatek historyczny, w którym można było przeczytać artykuły: dr. Jarosława Szarka *Polska lekcja*, Leszka Próchniaka *Młodzież kontra ZOMO. Strajk studencki w Łodzi 14–15 grudnia 1981 r.*, dr. Andrzeja Sznajdera *Pacyfikacja kopalni „Wujek"* i dr. hab. Marcina Kruszyńskiego *Poza systemem. Codzienność i prywatność Polaków w czasie trwania stanu wojennego.* / Jednostki odpowiedzialne OIPN Lublin i OBL Łódź.

„Nasz Dziennik" (nr 294/6952) / „50. rocznica Grudnia '70" / 17 grudnia w 50. rocznicę Grudnia '70 w dodatku historycznym ukazały się artykuły: dr. Jarosława Szarka *Grudniowa pamięć*, Marcina Krzysztofika *Zbrodnia bez kary*, dr. hab. Rafała Łatki *To jest krew poświęcona. Prymas Stefan Wyszyński wobec Grudnia '70* oraz dr. hab. Marcina Kruszyńskiego *Władzy nie oddamy. Roszady partyjne z poparciem Moskwy.* / Jednostka odpowiedzialna OIPN Lublin.

„Gazeta Polska" (nr 51/2020) / 16 grudnia ukazał się dodatek historyczny ukazujący sytuację polityczno-społeczną Polski lat siedemdziesiątych XX w. Opublikowano w nim następujące artykuły: Radosława Petermana *Czołgi idą na Gdańsk*, Pawła Sztamy *Oblany egzamin gen. Korczyńskiego*, dr. Piotra Abryszeńskiego i dr. Daniela Gucewicza *Sutanny w tłumie* oraz *Bolesne próby i doświadczenia*". / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

„Kurier Kielecki" (nr 4/44) / „Spacyfikować społeczeństwo. Dwa grudnie" / 17 grudnia ukazał się dodatek, w ramach którego można było przeczytać artykuły: dr. Grzegorza Majchrzaka *Spacyfikować społeczeństwo. Dwa grudnie*, Edyty Krężołek *Nie jesteśmy czynnikami wrogimi. Robotnicy woj. kieleckiego w grudniu 1970 r.* oraz *Gdy władza strzela do robotników – mieszkańcy woj. kieleckiego w grudniu 1970 r.*, dr Marzeny Grosickiej *Grudzień 1981 r. Reakcja mieszkańców regionu świętokrzyskiego na wprowadzenie stanu wojennego* i *„Reżim odebrał nam to, co jest najcenniejsze w życiu człowieka – wolność". Meldunki KW PZPR na temat sytuacji w województwie kieleckim po 13 grudnia 1981 r.* / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Gazeta Wrocławska" (nr 296), „Nowa Trybuna Opolska" (nr 296/8419) / Dodatek wydany z okazji XX-lecia istnienia Instytutu Pamięci Narodowej / 18 grudnia ukazał się specjalny dodatek

poświęcony działalności IPN na przestrzeni ostatnich 20 lat. Publikacja zawierała artykuły autorstwa: dr. Andrzeja Drogonia *Jaka byłaby polska rzeczywistość, polska świadomość historyczna gdyby nie powstał IPN?*, prof. Włodzimierza Sulei *Dwie dekady*, prof. Krzysztofa Kawalca *Wspomnienie*, dr. Stefana Białka *Oddziałowe Archiwum IPN we Wrocławiu*, Wojciecha Trębacza *Działania ekspozycyjne Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN we Wrocławiu*, dr. hab. prof. UWr Roberta Klementowskiego *Badania naukowe*, Elżbiety Kozłowskiej-Włodarek *Biuro Lustracyjne*, Mirosława Leśniewskiego i Wojciecha Trębacza *Upamiętnienie jako jedno z ustawowych zdań IPN* oraz rozmowy Adama Pacześniaka z prof. Krzysztofem Szwagrzykiem i Adama Pacześniaka z Konradem Bieroniem. / Jednostka odpowiedzialna OIPN Wrocław.

„Dziennik Polski" / „Krakowski Oddział IPN i Dziennik Polski przypominają" / Cykl cotygodniowych (czwartkowych) publikacji popularnonaukowych dotyczących najnowszej historii Polski i świata / Jednostka odpowiedzialna OIPN Kraków.

„Gazeta Krakowska" / Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej / Cykl comiesięcznych publikacji w wydaniu papierowym. W 100. rocznicę wojny polsko-bolszewickiej oraz 80. rocznicę zbrodni katyńskiej w ciągu kolejnych 12 miesięcy zaprezentowano historie 12 osób związanych z Krakowem i Małopolską, które odznaczyły się podczas walk o niepodległość i granice RP, a 20 lat później zginęły z rąk oprawców z NKWD w Katyniu, Charkowie, Miednoje i innych miejscach kaźni. / Jednostka odpowiedzialna OIPN w Krakowie.

„Echo Dnia" / cotygodniowy cykl artykułów dotyczących działalności delegatury oraz najnowszej historii regionu / Opublikowano następujące artykuły: *Korzenie totalitaryzmu*; o nowym cyklu szkoleń dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych z województwa świętokrzyskiego; o pomordowanych żołnierzach podziemia antykomunistycznego; o publikacji pokonferencyjnej *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych*; o Polakach ratujących Żydów w okresie niemieckiej okupacji; *Katyń 1940. W 80. rocznicę ludobójstwa*; o broszurze edukacyjnej *Ocalić od zapomnienia. Kielecczyzna 1939–1945*, będącej pokłosiem projektu edukacyjnego „Zapal Znicz Pamięci; o inicjatywach IPN w 100. rocznicę urodzin Karola Wojtyły; o uczestnikach wojny polsko-bolszewickiej, którzy byli ofiarami zbrodni katyńskiej; o ofiarach obozów z terenu dawnego województwa kieleckiego; *Zbrodnia Katyńska i jej upamiętnienie*; *„Za pierwszego Sowieta…" Nowy konkurs IPN w Kielcach*; a także wypowiedź na temat masowej egzekucji w Brzasku w Skarżysku-Kamiennej; *Historycy przybliżą straty osobowe wsi polskiej podczas II wojny światowej* (artykuł poświęcony III edycji konferencji „Wieś polska w czasie okupacji niemieckiej"); *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga. Nowa wystawa IPN w Kielcach*; *Zbrodnie komunistycznego wymiaru sprawiedliwości. Ukazała się nowa publikacja IPN*; *Żydzi i Polacy, a Wojsko Polskie. Wzajemne relacje w XIX i XX wieku*; *Polskie Państwo Podziemne – od Służby, przez Związek, po Armię Krajową* / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Tygodnik „W Sieci" / Wypowiedź na temat badań nad relacjami polsko-żydowskimi w okresie II wojny światowej / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Sandomierzanin" / „Sandomierskie pocztówki historyczne" odc. 23. *Wandy oblicze mniej znane*, artykuł przybliżający sylwetkę Wandy Madejczyk – żołnierza Armii Krajowej, uczestniczki akcji „Burza", poetki, a także zaangażowanej członkini organizacji kombatanckich / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

„Sandomierzanin" / „Sandomierskie pocztówki historyczne" odc. 24. Sprawozdanie z IV spotkania z cyklu „Pamięci Sandomierskich Kolumbów"/ Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Recenzje

Działania na rzecz rozpoznawalności książek z logo IPN / Intensyfikacja współpracy z serwisami branżowymi (Histmag.org, historykon.pl, Historia.org.pl, dzieje.pl, polskazbrojna.pl, superhistoria.pl, dorzeczy.pl, rp.pl/rzeczohistorii, historia.uwazamrze.pl, www.rp.pl/plusminus, idziemy.pl, gosc.pl)

i prasą opiniotwórczą („Plus Minus", „Rzeczpospolita Rzecz o Historii", „Historia Uważam Rze", „Historia DoRzeczy", „wSieci Historii", „Polska Zbrojna", „Idziemy", „Niedziela", „Gość Niedzielny", „DoRzeczy", „Magazyn Literacki Książki", „Nowe Książki"). Kampanie online z odnośnikami do księgarni internetowej ipn.poczytaj.pl. Dodatek specjalny do dziennika „Rzeczpospolita" (dostępny także online) z okazji Internetowych Spotkań Autorskich Targów Książki Historycznej. Wkładka z tygodnikiem „DoRzeczy" prezentująca okolicznościowe wydawnictwa IPN z okazji rocznicy wprowadzenia w Polsce stanu wojennego. Okolicznościowe dodatki z okazji 80. rocznicy zbrodni katyńskiej, 100. rocznicy bitwy warszawskiej i 40. rocznicy powstania „Solidarności" prezentujące ofertę wydawniczą w dzienniku „Rzeczpospolita", tygodniki „DoRzeczy" i „Idziemy" / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN.

Dodatki prasowe międzynarodowe

„L'Opinion", Special Pologne / „Opowiadamy Polskę światu – w 100. rocznicę bitwy warszawskiej" / W weekendowym wydaniu francuskiego dziennika „L'Opinion" (15–16 sierpnia) ukazały się artykuły premiera Mateusza Morawieckiego, prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Jarosława Szarka, prof. Andrzeja Nowaka i prof. Andrzeja Chwalby poświęcone 100. rocznicy bitwy warszawskiej. Artykuły zostały przedrukowane w kilkudziesięciu dziennikach, tygodnikach i portalach internetowych na całym świecie. Ukazały się w 36 krajach, na 4 kontynentach. Zasięg globalny publikacji projektu „Opowiadamy Polskę światu – w 100. rocznicę bitwy warszawskiej" osiągnął łącznie 554,9 miliona odbiorców (źródło: PAP Media Intelligence). Projekt promocji polskiej historii został zrealizowany przez Instytut Nowych Mediów wspólnie z IPN, przy wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych i zaangażowaniu polskich placówek dyplomatycznych. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

„L'Opinion", Special Pologne / „Opowiadamy Polskę światu – w 102. rocznicę Odzyskania Niepodległości" / W weekendowym wydaniu dziennika „L'Opinion" z 6 listopada ukazał się tekst prezesa IPN *Niespożyty duch polski*. „Polska wciąż i wciąż się odradzała. Trwała niepokonana, rozwijała oświatę i naukę, gospodarcze innowacje, tworzyła sztukę. I budziła do lotu" – pisze dr Jarosław Szarek. Artykuł został przetłumaczony na języki angielski, niemiecki, francuski, hiszpański, włoski i ukraiński. Pojawił się w dziennikach, tygodnikach i na portalach internetowych na całym świecie. Towarzyszyły mu teksty: premiera Mateusza Morawieckiego *Polski głos w walce o prawdę historyczną*, Szymona Szynkowskiego vel Sęka *Czas dyplomacji publicznej* oraz Jana Rokity *Jak różnie brzmią echa Wielkiej Wojny*. Zasięg globalny publikacji projektu „Opowiadamy Polskę światu – w 102. rocznicę Odzyskania Niepodległości" osiągnął łącznie 242,5 miliona odbiorców (źródło: PAP Media Intelligence). / Jednostki odpowiedzialne OIPN Lublin i BPiKS.

„L'Opinion", Special Pologne / „Opowiadamy Polskę światu – w 50 rocznicę Grudnia '70" / W weekendowym wydaniu dziennika „L'Opinion" Special Pologne dr Jarosław Szarek w tekście *Głęboko czujemy wspólnotę naszych losów* opowiedział o wzajemnym wsparciu, które dawali sobie w drodze do prawdy i wolności antykomunistyczni opozycjoniści z Polski, Rosji, Ukrainy, Czechosłowacji czy Węgier, ukazując nici łączące historię krajów Europy Centralnej. Artykuł zamieszczony został w nr 25 miesięcznika opinii „Wszystko co najważniejsze" oraz na stronie internetowej www.wszystkoconajwazniejsze.pl. Został przetłumaczony na języki angielski, francuski, hiszpański i włoski. W ramach projektu ukazały się także teksty: premiera Mateusza Morawieckiego *Nieznana wojna w sercu Europy*, wybitnych światowych intelektualistów, m.in. profesora Michela Wieviorki *Wspólne przeżycia łączą kraje Europy Centralnej* czy prof. François Hartoga *Renesans Europy Środkowej*, a także Bernarda Guetty, Renato Cristina, Imre Molnara. Zasięg globalny publikacji projektu „Opowiadamy Polskę światu – w 50. rocznicę Grudnia '70" osiągnął łącznie 302,0 miliona odbiorców (źródło: PAP Media Intelligence). / Jednostki odpowiedzialne OIPN Warszawa i BPiKS.

Zasięg globalny projektu „Opowiadamy Polskę światu”
„W 100. rocznicę bitwy warszawskiej”: 554,9 mln

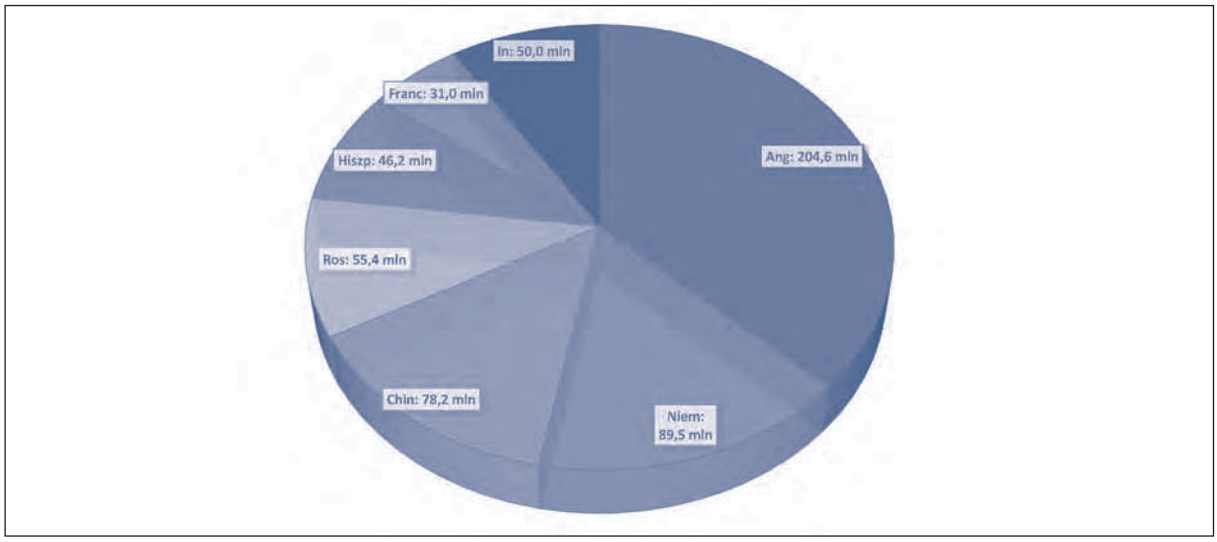

Źródło: PAP Media Intelligence

Publikacje z projektu ukazały się w językach:
• angielskim
• francuskim
• hiszpańskim
• rosyjskim
• chińskim
• niemieckim
• innych.

„11 listopada – Dzień Niepodległości”: 242,5 mln

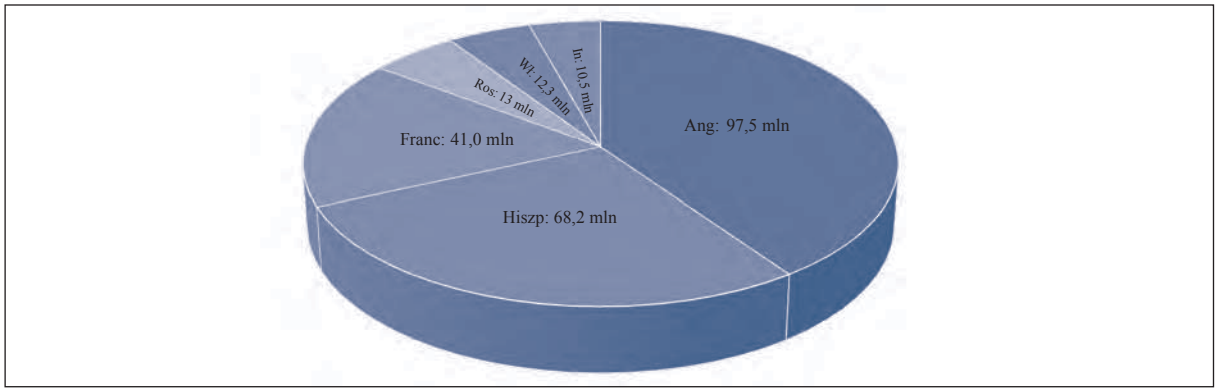

Źródło: PAP Media Intelligence

Publikacje z projektu ukazały się w językach:
• angielskim
• hiszpańskim
• francuskim
• rosyjskim
• włoskim
• innych.

„50. rocznica Grudnia ’70 i 39. rocznica stanu wojennego”: 302 mln

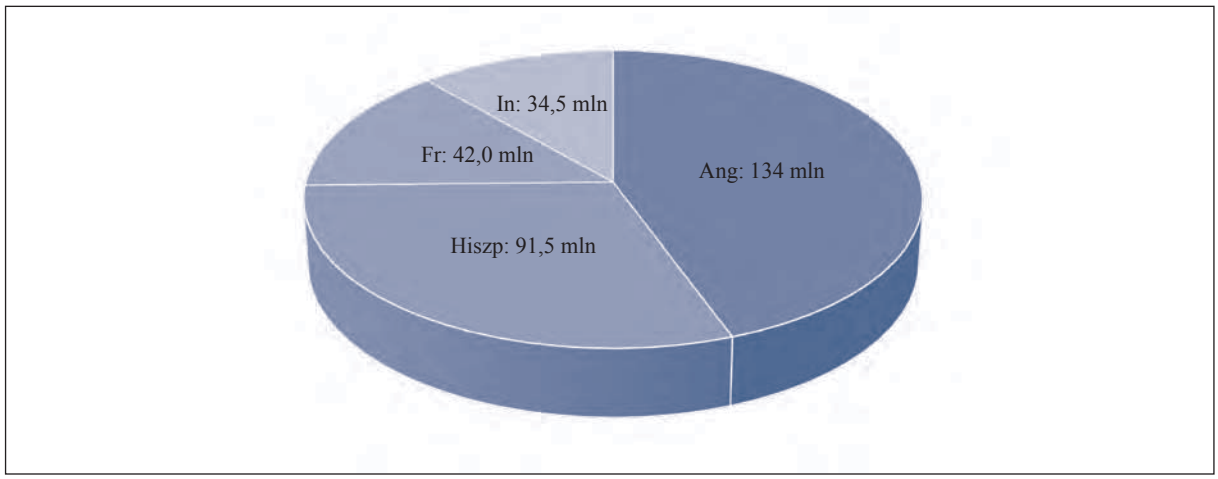

Źródło: PAP Media Intelligence

Publikacje z projektu ukazały się w językach:
- angielskim
- hiszpańskim
- francuskim
- innym.

3.4. Media społecznościowe

Centrala

W ramach planowanych działań w mediach społecznościowych przygotowywane są:
– kampanie edukacyjno-informacyjne,
– cykle tematyczne związane z najważniejszymi wydarzeniami historycznymi i rocznicami,
– cykle dotyczące promowania wydawnictw IPN,
– cykle promujące inne działania medialne IPN (filmy, dyskusje, wystawy).

Kampanie są prowadzone przez cały rok i obejmują konta na Facebooku i Twitterze. Każdego miesiąca publikujemy około 400–450 informacji. Część z nich ma charakter ogólnopolski, często prowadzane są we współpracy z oddziałami oraz delegaturami IPN. Niektóre mają charakter regionalny.

Media społecznościowe miały ważne znaczenie podczas epidemii COVID-19 – niemalże cały dorobek edukacyjny IPN trafiał wtedy do setek tysięcy odbiorców w ramach akcji #HistoriaOnline i #HistoriazIPN, które były propagowane przez media społecznościowe. W grudniu przeprowadzono kilkunastodniową akcję informacyjną dotyczącą 50. rocznicy Grudnia ’70.

Oddziały i delegatury także mają swoje profile na Facebooku i Twitterze, na których informują o bieżących działaniach, prezentują swój dorobek, prowadzą działalność edukacyjną.

BPiKS

Ogólnopolski profil FB IPN obserwuje ponad 145 000 odbiorców, co czyni nas jednym z najbardziej popularnych miejsc w Internecie dotyczących historii Polski. Miesięcznie publikujemy około 100 informacji. Każdego miesiąca nasze posty docierają do 3–4 mln zainteresowanych. Najpopularniejsze, pojedyncze posty dotarły nawet do 1,5 mln odbiorców. Rośnie realna liczba osób, które aktywnie tworzą media społecznościowe (komentują, udostępniają i wyrażają swoje opinie oraz lajkują posty). Takich osób jest już 50 000–100 000 miesięcznie.

Ogólnopolskie konto IPN na Twitterze (TT) obserwuje prawie 31 000 osób. Średni miesięczny zasięg treści to 1,8 mln użytkowników. Średnia miesięczna liczba tweetów to 300–350.

Najważniejsze przeprowadzone kampanie w mediach społecznościowych: 100-lecie bitwy warszawskiej / Wojna światów; Tu rodziła się „S"; Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów / Baza ofiar zbrodni wołyńskiej; Pierwszy transport do Auschwitz. Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady; To nie było wyzwolenie, 100-lecie urodzin Karola Wojtyły (portal IPN o pielgrzymkach + portal przygotowany przez IPN i „Gościa Niedzielnego"); Zostań w domu. Poszerz swoją wiedzę; Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych; Polacy przeciwko pandemii (w roku 1920); Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką; wystawa rzeźb Samuela Willenberga; 80. rocznica zbrodni katyńskiej; 40. rocznica powstania „Solidarności"; rocznica wybuchu II wojny światowej; wystawa Katyń; rocznica wybuchu powstania warszawskiego; Festiwal Echa Katynia; 50. rocznica Grudnia '70; rocznica wprowadzenia stanu wojennego.

Wybrane cykle tematyczne: Polscy piloci, Komunistyczni zbrodniarze, Żołnierze Wyklęci, Akcje Polski Podziemnej. Odznaczeni Virtuti Militari, Odznaczeni Krzyżem lub Medalem Niepodległości, Bohaterowie Września '39, Niezłomni, Nowe książki IPN.

Archiwum IPN

Na portalu Facebook przypominane są istotne daty i związane z nimi wydarzenia historyczne oraz postacie, które wpływały na dzieje Polski i świata. Ich popularyzacji służą publikowane przez pracowników AIPN teksty, unikatowe materiały archiwalne, filmy oraz zróżnicowane materiały edukacyjne. Istotną rolę odgrywają także publikowane cykle w 2020 r. cykle: „Archiwum Pełne Pamięci", „Co w archiwum piszczy", „Archiwalne Vademecum", „Prawnicy czasu bezprawia", które przybliżają osobom z zewnątrz wiedzę o AIPN i jego zasobie. W porównaniu z 2019 r. strona na Facebooku odnotowała gigantyczny wzrost zainteresowania użytkowników – wiele postów przyciągnęło zainteresowanie 60 000 odbiorców (np. post dotyczący zamachu na życie Jana Pawła II z 13 maja – 69 000 odbiorców).

Biuro Edukacji Narodowej

IPNtvPL na You Tube. Udostępniono setki materiałów, m.in. filmy dokumentalne, autorski program cykliczny „Wideoczat z historią", panele dyskusyjne, promocje książek Wydawnictwa IPN, spoty i filmy animowane, konferencje prasowe i relacje z wydarzeń. Aktualna liczba subskrybentów to 81 101 osób. Użytkownicy poświęcili na ich oglądanie 217,8 tys. godzin.

IPNtv Konferencje. Prezentowane są tu konferencje ukazujące dorobek naukowy w dziedzinie historii najnowszej. Aktualna liczba subskrybentów to 995 osób (i rośnie). Na kanale IPNtv Konferencje przeprowadzono 60 retransmisji konferencji naukowych.

Fanpage @Niezwyciezeni.ipn na Facebooku i Instagramie. Służy do promocji projektów edukacyjnych BEN. Rozszerzono też wątki animowanych filmów IPN o Polakach walczących o wolność od 1918 do 1989 r. z serii „Niezwyciężeni", prezentując relacje świadków historii. Na fanpag'e @Niezwyciezeni.ipn realizowano promocję „Wideoczatu z historią" oraz ogólnopolskiej wystawy „Tu rodziła się Solidarność".

IPNyvPL. Na kanale tym opublikowano 250 materiałów wideo i przeprowadzono transmisję 35 wydarzeń. W tym kontynuowano streaming autorskiego programu „Wideoczatu z historią" (3 emisje) oraz cyklu „Debaty belwederskie" (dyskusje najwybitniejszych polskich historyków poświęcone historii odzyskania przez Polskę niepodległości) realizowanego wspólnie z Kancelarią Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

„Wideoczat z historią". Jest to internetowy program historyczny, którego emisja odbywa się na żywo za pośrednictwem serwisu YouTube na kanale IPNtv oraz na fanpage'u IPN na Facebooku. Każdy odcinek poświęcony jest jednemu zagadnieniu z najnowszej historii Polski.

Centrum Edukacyjne BEN „Przystanek Historia" prowadzi profil Facebook, który polubiły i obserwowały 7804. 2843 osoby śledziły profil Przystanku Historia na Twitterze. Kanał YouTube odnotował 807 subskrybentów.

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji

BPiI prowadzi profile w serwisach społecznościowych Facebook i Twitter.

W 2020 r. pracownicy SSIiS przygotowali i opublikowali około 280 wpisów (równolegle w serwisach Facebook i Twitter), w tym 49 filmów. Przygotowane treści dotyczyły zarówno bieżących prac, jak i wydarzeń organizowanych przez IPN oraz rocznic (w tym rocznic urodzin, śmierci oraz identyfikacji).

Opublikowane treści w serwisie Facebook dotarły w sumie do 2,3 mln osób. Materiały wideo były wyświetlane przez ponad 138 tys. minut, co daje wzrost o 147 proc. względem roku poprzedniego. Na koniec 2020 r. stronę w tym serwisie społecznościowym obserwowało 16 952 osób, co daje roczny wzrost o 3646 obserwujących.

Wpisy opublikowane w serwisie Twitter osiągnęły liczbę wyświetleń 7,5 tys. dziennie, co daje roczny zasięg 2,73 mln odsłon. Na koniec 2020 r. konto było obserwowane przez 11 313 osób (roczny wzrost o 15 proc.).

Wydawnictwo

Fanpage @ksiegarnia.ipn w mediach społecznościowych / Profil służy do informowania o nowościach wydawniczych i komunikacji z potencjalnymi klientami; 2146 użytkowników, ponad 2900 obserwujących, najpopularniejsze posty mają w granicach 20 tys. wyświetleń.

Oddział IPN Białystok

Profil FB OIPN Białystok ma ponad 2900 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 7,5 tys. do ponad 8,5 tys. użytkowników.

Infografiki: biogramy ofiar niemieckich obozów koncentracyjnych #Transporty śmierci, biogramy ofiar zbrodni katyńskiej związanych z północno-wschodnimi terenami II RP-#Porzuceni w dołach, upamiętnienia rocznicy zakończenia II wojny światowej, sylwetki kobiet – Maria z Billewiczów Piłsudska, matka Józefa Piłsudskiego, Aleksandra Zagorska, matka Jurka Bitschana, Eugenia Siedzik, matka Danuty Siedzikówny „Inki", Ludwika Pilecka, matka Witolda Pileckiego, Marianna Popiełuszko, matka błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszko w związku z Dniem Matki, utworzenie Orderu Virtuti Militari, postacie: Józef Piłsudski, Ignacy Mościcki oraz gen. Józef Dowbor-Muśnicki w związku z Dniem Ojca, biogramy nauczycieli podziemia niepodległościowego #NaZawszeNauczyciel, biogramy księży niezłomnych #KapłaniNiezłomni, 100. rocznica zdobycia Mińska Litewskiego, 101. rocznica powstania sejneńskiego, 42. rocznica wybrania Karola Wojtyły na papieża, 81. rocznica śmierci gen. bryg. Stanisława Rawicz-Dziewulskiego, 57. rocznica zamordowania st. sierż. Józefa Franczaka „Lalusia", 74. rocznica aresztowania płk. Franciszka Niepokólczyckiego – prezesa II Zarządu Głównego Zrzeszenia WiN, 40. rocznica, rozpoczęcia przygotowań przez Sztab Generalny Ludowego Wojska Polskiego opracowywania planu wprowadzenia na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stanu wojennego, 77. rocznica rozstrzelania „Huzara", 78. rocznica bitwy pod El Alamein, gdzie po raz pierwszy został użyty ręczny wykrywacz min, którego konstruktorem jest pochodzący z Łap k. Białegostoku Józef Kosacki, 100. rocznica buntu Żeligowskiego, po którym przyłączono Wileńszczyznę do Polski, 64. rocznica protestu przeciwko interwencji Armii Czerwonej na Węgrzech, 102. rocznica mianowania przez Radę Regencyjną Królestwa Polskiego gen. Tadeusza Jordana Rozwadowskiego na szefa Sztabu Wojsk Polskich, 36. rocznica wyłowienia z Wisły pod Włocławkiem ciała ks. J. Popiełuszki, 81. rocznica podpisania przez Wsiewołoda Mierkułowa rozkazu stworzenia listy osób, które mogą stanowić zagrożenie dla władzy komunistycznej na okupowanych przez ZSRS terenach II Rzeczypospolitej.

Prezentacje multimedialne: w 10. rocznicę beatyfikacji ks. Jerzego Popiełuszki prezentacja wystawy „Dekalog ks. Jerzego", quiz wiedzy o ks. Jerzym Popiełuszce, wystawy „Ojciec Maksymilian Maria Kolbe (1894–1941)", o ks. Stanisławie Hałce, więźniu obozów Stutthof oraz Auschwitz.

Materiały edukacyjne: w 80. rocznicę śmierci gen. Bronisława Bohaterewicza, w 101. rocznicę zajęcia Wilna przez Polaków, w 75. rocznicę ucieczki z białostockiego więzienia, z okazji Dnia Dziecka – wspomnienia z dzieciństwa Marszałka.

Konkurs internetowy „Rozpoznaj miejsce pamięci": Dwa razy w tygodniu na profilu FB OIPN Białystok zamieszczane były zdjęcia miejsc pamięci. Pierwsza osoba, która udzieliła poprawnej odpowiedzi, podając, gdzie znajduje się upamiętnienie i jakiemu wydarzeniu jest poświęcone, otrzymywała w nagrodę koszulkę z logo IPN.

Przygotowanie zadań edukacyjnych wraz z notacjami i ikonografią w ramach obchodów 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej i agresji sowieckiej na Polskę.

Delegatura Olsztyn

Profil FB Delegatury w Olsztynie ma ponad 1500 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 330 do ponad 620 użytkowników.

Film promujący tekę edukacyjną *Policja Państwowa 1919–1939*.

Oddział IPN Gdańsk

Profil FB OIPN Gdańsk ma 4941 obserwujących, średnie zasięgi od 144 do 12 608 użytkowników.

Emisja spotu „Zapal Światło Wolności" i akcja społeczna „Zapal Światło Wolności". W mediach społecznościowych emitowano spot zachęcający do upamiętnienia ofiar stanu wojennego w ramach konkursu „Pokaż, że pamiętasz, zrób zdjęcie, wygraj nagrodę".

„Droga do wolności" / Promocja w mediach społecznościowych spotu IPN Gdańsk z okazji 40. rocznicy porozumień sierpniowych i powstania „Solidarności".

Krwawy tydzień na Wybrzeżu Gdańskim / Cykl 5 prelekcji online publikowanych dzień po dniu od 14 do 18 grudnia, tworzących kalendarium wydarzeń Grudnia '70.

Oddział IPN Katowice

Profil FB OIPN Katowice ma aktualnie 3345 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od 1–2 tys. do 6–27 tys. użytkowników.

Pamiętaj z nami o powstaniach śląskich / Kampania informacyjna dotycząca obchodów wybuchu II powstania śląskiego, realizowana w ramach obchodów stulecia powstań śląskich, za pośrednictwem Internetu (Facebook IPN w Katowicach oraz Przystanku Historia-Centrum Edukacyjnego IPN w Katowicach) od 11 do 25 sierpnia. OBEN zapraszało do odbierania infografiki „II powstanie śląskie", bezpłatnych plakatów z sylwetkami powstańców śląskich i osób zaangażowanych w działalność plebiscytową oraz miniaturowej repliki sztandaru powstańczego „Tobie Polsko" (w formie proporczyka).

Oddział IPN Kraków

Profil FB OIPN Kraków ma ponad 16 500 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 50 000 do ponad 150 000 użytkowników.

Prezentacje multimedialne dla Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Krakowie oraz na Facebook, krótkie filmy opowiadające o najważniejszych rocznicach i wydarzeniach historycznych z XX w., takich jak: 76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego, 100. rocznica bitwy warszawskiej, Archiwum Pełne Pamięci na stulecie bitwy warszawskiej – Ludwik Sobalski i Antoni Macheta, 81. rocznica paktu Ribbentrop–Mołotow, 81. rocznica niemieckiej agresji na Polskę, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" – Ruch Oporu bez Wojny i Dywersji. Wykład online dr. Wojciecha

Frazika, 100. rocznica buntu Żeligowskiego, 19 października. Narodowy Dzień Pamięci Duchownych Niezłomnych.

Galeria plakatu, prezentacje multimedialne i filmy opracowane przez pracowników: 1945 – Nowe Zniewolenie; uwolnienie więźniów KL Auschwitz; Jałta 1945 – Układ mocarstw ponad naszymi głowami; 1 marca Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych; likwidacja getta w Krakowie; Narodowy Dzień Pamięci Polaków Ratujących Żydów; 15. rocznica śmierci Jana Pawła II; Katyń 1940; 60. rocznica obrony Krzyża Nowohuckiego; Dzień Flagi; 8 maja 1945 kapitulacja III Rzeszy; 85. rocznica śmierci Józefa Piłsudskiego; 100. rocznica urodzin Jana Pawła II; zwycięstwo pod Narwikiem; 14 czerwca 1940 r. pierwszy masowy transport do KL Auschwitz; proces szesnastu; Radom, Ursus, Płock 1976 – robotnicze protesty; poznańskie protesty 1956; Testament Polski Walczącej; 80. rocznica bitwy o Anglię; 11 lipca krwawa niedziela na Wołyniu, 76. rocznica wybuchu powstania warszawskiego, Wymarsz Pierwszej Kompanii Kadrowej z Krakowa, 100. rocznica bitwy warszawskiej, 100. rocznica wybuchu II powstania śląskiego, 81. rocznica paktu Ribbentrop–Mołotow, 40. rocznica powstania NSZZ „Solidarność", 81. rocznica niemieckiej agresji na Polskę, 75. rocznica powstania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość", 81. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego, 42. rocznica wyboru Karola Wojtyły na papieża, Narodowy Dzień Pamięci Duchownych Niezłomnych, 102. rocznica wyzwolenia Krakowa z rąk austriackich.

Kalendarium historyczne – cykliczne codzienne publikacje na oddziałowym koncie Facebooka, odnotowujące głównie najważniejsze rocznice z najnowszej historii Polski.

Krakowski Oddział IPN i „Dziennik Polski" przypominają: cykl cotygodniowych (czwartki) publikacji popularnonaukowych, dotyczących najnowszej historii Polski i świata, w „Dzienniku Polskim" (w wersji internetowej), promowanych w mediach społecznościowych.

Wykłady online: „Koncepcja federacyjna Józefa Piłsudskiego" pracownika OBBH oraz „Sojusz polsko-ukraiński w 1920 roku" prof. Janusza Odziemkowskiego z UKSW, w ramach inauguracji III edycji ogólnopolskiej i IX edycji regionalnej projektu edukacyjnego „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku", opublikowane na kanale YouTube Centrum Edukacyjnego „Przystanek Historia" IPN w Krakowie, we współpracy z MCDN Kraków.

Wykłady online: „Korzenie Totalitaryzmu" pracowników OBBH opublikowane na kanale YouTube Centrum Edukacyjnego „Przystanek Historia" IPN w Krakowie.

Konkurs internetowy „Trzy po trzy albo co Ty wiesz o PRL?" Cykliczny konkurs rozgrywający się na profilu Facebooka Centrum Edukacyjnego „Przystanek Historia" IPN w Krakowie, pod patronatem TVP Historia. Od sierpnia do października przeprowadzono 4 edycje konkursu.

Konkurs internetowy „Jedna wiktoria, wielu wygranych" z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej, przeprowadzony na profilu Facebooka Centrum Edukacyjnego „Przystanek Historia" IPN w Krakowie.

„Trzy po trzy albo co Ty wiesz o PRL?" / Cztery edycje konkursu 7 i 10 listopada oraz 13 i 17 grudnia. Cykliczny konkurs internetowy na profilu FB „Przystanek Historia" w Krakowie.

Delegatura Kielce

Profil FB Delegatury IPN Kielce ma ponad 4698 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 9062 do ponad 14 000 użytkowników.

Transmisje internetowe: konferencja prasowa w ramach Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu i prezentacja portalu IPN – Truth About Camps – w imię prawdy historycznej, konferencja naukowa online: „Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania-kontrowersje-perspektywy"; konferencja naukowa online „Wieś polska w czasie II wojny światowej", konferencja edukacyjna online *Zniszczyć naród. Polityka III Rzeszy i ZSRS wobec Polaków w czasie II wojny światowej*; dyskusja online wokół książki Żydzi i Wojsko Polskie w XIX i XX wieku, promocja książki *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*.

Grafiki i plakaty: Historia tworzy naszą tożsamość; 1 marca Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych; biogramy osób udzielających pomocy Żydom w czasie II wojny światowej związanych z regionem świętokrzyskim; Katyń 1940; Polska Walcząca; 80. rocznica bitwy o Anglię; bitwa pod Monte Cassino; 75. rocznica zakończenia II wojny światowej; Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej, Pacyfikacja Michniowa; Solidarność to ludzie; relacje polsko-żydowskie w XX wieku; Akcja Burza; Pamięci Sandomierskich Kolumbów.

Spoty i prezentacje multimedialne: Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych; ofiary zbrodni katyńskiej z Kielecczyzny; Kotwica – symbol Polski Walczącej; getto w Kielcach, transport polskich więźniów do KL Auschwitz; pielgrzymki Jana Pawła II do Polski; ksiądz Jerzy Popiełuszko; proces szesnastu; Tu rodziła się Solidarność – Końskie, Starachowice, Kielce; rzeź wołyńska – krótkie filmy opowiadające o najważniejszych rocznicach i wydarzeniach historycznych z XX w.

Grafiki i plakaty: Tajna Armia Polska, Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, Wincenty Witos, Zapal Znicz Pamięci, Obrona Lwowa, Waldemar Szwiec „Robot", Bitwa pod Lenino, Antoni Heda „Szary", Oddział Wydzielony Wojska Polskiego mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala", Wojtek Szczepaniak, Polskie Państwo Podziemne, Konferencja w Abbeville, Akt 5 listopada 1916, Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, 11 listopada Święto Niepodległości, Jurek Bitschan – najmłodszy obrońca Lwowa, Wkroczenie Legionów Polskich do Warszawy 1 grudnia 1916 r., W obronie krzyża – protest młodzieży we Włoszczowie, Żegota Rada Pomocy Żydom, Przerwana prezydentura – Gabriel Narutowicz, Wprowadzenie stanu wojennego, Pacyfikacja kopalni Wujek.

Spoty i prezentacje multimedialne: Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga, Józef Franczak „Laluś", Na straży pamięci. 30 lat działalności Stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska, Ostatni świadek Treblinki, Komitet Obrony Robotników, Bitwa nad Bzurą, Bitwy wojny polsko-bolszewickiej, Marsz szlakiem I Kompanii Kadrowej, Wieś Polska w czasie II wojny światowej, My, z Pierwszej Brygady, Getto warszawskie, Kresy Wschodnie, Ryszard Kaczorowski, Stan wojenny.

Oddział IPN Lublin

Profil FB OIPN Lublin ma 8306 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą 38 423.

Seria wideo #Historiaonline: Krótkie lekcje historyczne o wydarzeniach z najnowszej historii Polski. Wideolekcje online zostały zorganizowane z powodu epidemii.

Seria wideo „Z dziada pradziada – historia osobista" o osobach odkrywających historię własnej rodziny. Odcinki zrealizowane: Historia starego samowaru, skrzyni i munduru [opowiada mjr Robert Markiewicz, Brygada Wielonarodowa w Lublinie], Wacław Policzkiewicz. Poległy za Polskę w wyprawie kijowskiej 1920 [opowiada Paweł Policzkiewicz, bratanek Wacława]. Celem serii wideo było zachęcenie do pozostawania w domu i poznawania historii.

Publikacje w Internecie: 80. rocznica pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz – 6 postów dotyczących rocznicy + konkurs na Facebooku. Lubelski lipiec – 8 postów; 80. rocznica zbrodni katyńskiej; 100. rocznica urodzin Karola Wojtyły – 5 (wideo, informacje i zdjęcia archiwalne z pobytu na Lubelszczyźnie).

Baza ofiar ludobójstwa wołyńskiego. Kampania informacyjna w mediach społecznościowych (wideo i zdjęcia).

Kampanie online. Trwają cały rok, obejmują Facebooka i Twittera. Mają na celu przypominanie o ważnych rocznicach dla Polski i regionu. Objęły 58 postów dotyczących regionu lubelskiego i 47 ogólnopolskich (nie licząc specjalnych kampanii rocznicowych). 28 postów o wydarzeniach na Lubelszczyźnie w regionie radomskim oraz 35 postów wydarzeniach dotyczących Polski. Opublikowano 23 posty o wydarzeniach na Lubelszczyźnie i w regionie radomskim oraz 17 postów o wydarzeniach dotyczących Polski.

Zostań w domu. Promocja tekstów z portalu przystanekhistoria.pl oraz wideo z kanału YouTube/IPNTv.

Wystawa „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga". Cykl sześciu filmów, towarzyszących prezentacji wystawy w OIPN.

Wokół rocznic. Dwie edycje konkursu internetowego poświęcone rocznicy zbrodni katyńskiej oraz rocznicy zakończenia II wojny światowej.

Z archiwum lubelskiego IPN. Cykl, w którym pokazujemy ciekawe postacie, dokumenty, wydarzenia kryjące się w aktach przechowywanych w zasobie lubelskiego IPN.

100. rocznica bitwy warszawskiej. Publikacja 22 postów (wideo, teksty, zdjęcia) dotyczących wojny polsko-bolszewickiej.

Wrzesień 1939. Publikacja 14 postów dotyczących wydarzeń września 1939 r. na Lubelszczyźnie i 7 dotyczących innych rejonów Polski.

Konkurs wrzesień 1939 na Lubelszczyźnie. Przeprowadzenie konkursu na FB z pytaniami dotyczącymi wydarzeń wojny obronnej Polski we wrześniu 1939 r. w woj. lubelskim.

96. rocznica powstania KOP. Publikacja 3 postów o Korpusie Ochrony Pogranicza (tekst, zdjęcia i wideo)

Tydzień z Niepodległością. Publikacja 7 postów (wideo, teksty, zdjęcia) dotyczących odzyskania przez Polskę niepodległości.

Zniszczona wystawa o Janie Pawle II i kard. Wyszyńskim. Publikacja 6 postów o zniszczeniu wystawy i ponownym jej druku oraz przypominających postacie kard. Wyszyńskiego i Jana Pawła II.

Nagroda KLIO. W związku z tym, że pracownik OIPN Lublin został laureatem Nagrody KLIO za książkę o konspiracyjnych organizacjach młodzieżowych na ziemiach polskich po 1944 r., opublikowano 4 posty przypominające publikacje, wydawnictwa i wystawy.

39. rocznica wprowadzenia stanu wojennego. Publikacja 4 postów o stanie wojennym i akcji „Ofiarom stanu wojennego. Zapal światło wolności".

50. rocznica Grudnia '70. Publikacja 7 postów o wydarzeniach w grudniu 1970 r. (tekst, zdjęcia, wideo).

Delegatura Radom

Ciekawostki z naszego zasobu. W ramach prowadzonego przez cały rok cyklu prezentującego ciekawe materiały archiwalne znajdujące się w zasobie Delegatury Radom 13 grudnia pokazaliśmy unikatowe akty prawne, w tym dekret o stanie wojennym, które były przygotowane z kilkumiesięcznym wyprzedzeniem, i były znane kierownictwu Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Radomiu już 17 października 1981 r.

Zbrodnia w Starym Ciepielowie / 6 grudnia Delegatura Radom przypomniała rocznicę tragicznych wydarzeń z 1942 r. w Starym Ciepielowie i Rekówce koło Lipska. Za pomoc udzielaną Żydom zamordowano wówczas rodziny Kowalskich, Obuchiewiczów, Kosiorów oraz Skoczylasów.

Oddział IPN Łódź

Profil FB OIPN Łódź ma ponad 3786 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 5000 do ponad 20 000 użytkowników.

#NaszymWeteranom / Grafiki dotyczące grobów weteranów wpisanych do ewidencji prowadzonej przez łódzki pion upamiętniania; pojawiają się w piątki na stronie OIPN na portalu Facebook; na grafikach znajduje się nota biograficzna weterana, jego fotografia, zdjęcie grobu, jego lokalizacja oraz numer porządkowy w ewidencji grobów weteranów.

Memento Quiz / Konkurs na portalu Facebook dotyczący miejsc pamięci narodowej województwa łódzkiego; pojawia się cyklicznie raz w miesiącu; jego laureat otrzymuje pakiet edukacyjny IPN.

Historyczny Street Art po łódzku / Grafiki dotyczące murali historyczno-patriotycznych, które widnieją na ścianach budynków w województwie łódzkim; pojawiają się raz w miesiącu na stronie OIPN na portalu Facebook; na grafikach znajdują się fotografie muralu oraz krótka informacja na temat postaci lub wydarzenia, którego dotyczy, a także informacje o jego lokalizacji.

Remonty i nowe obiekty / Grafiki przypominające o remontach oraz nowych obiektach, których budowa była współfinansowana bądź finansowana przez OIPN, pojawiają się cyklicznie na stronie IPN.

Konkurs historyczny „100. rocznica Bitwy Warszawskiej. 28. Pułk Strzelców Kaniowskich w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1921", przeprowadzony wraz z Narodowym Bankiem Polskim na portalu Facebook OIPN.

Konkurs historyczny „100. rocznica Bitwy Warszawskiej. 28. Pułk Strzelców Kaniowskich w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1921", przeprowadzony na portalu Facebook OIPN w Łodzi.

Konkurs wiedzy na temat Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" w 75. rocznicę utworzenia organizacji, przeprowadzony na portalu Facebook OIPN.

Konkurs wiedzy / 24–28 sierpnia na temat „NSZZ »Solidarność« w regionie łódzkim 1980–1981". Zorganizowany w związku z 40. rocznicą powstania NSZZ „Solidarność".

Oddział IPN Poznań

Profil FB OIPN Poznań na dzień 8 stycznia 2021 r. ma 2742 obserwujących, a zasięgi tygodniowe postów, np. w grudniu, wynosiły od około 250 do ponad 8983 użytkowników.

Kampanie edukacyjno-informacyjne. Szlakiem poznańskich lekarzy – kampania prezentująca sylwetki 9 lekarzy, którzy wpisali się w historię miasta szczególnymi zasługami dla rozwoju medycyny, opieką nad mieszkańcami Poznania, a także postawą patriotyczną; Poznański Czerwiec '56 – prezentująca 7 miejsc wydarzeń sprzed 64 lat: pomniki i tablice pamiątkowe, spuściznę naukową i literacką, nazewnictwo miejskie; miejsca pamięci o Kresach na ziemi lubuskiej.

Akcja medialno-edukacyjna „Zapal znicz pamięci" / Opublikowany został folder promujący akcję zawierający biogramy szczególnie wyróżnionych bohaterów z każdego regionu, w którym była przeprowadzana akcja, następnie opublikowano 37 pozostałych sylwetek pierwszych ofiar okupacji niemieckiej (biogramy i grafiki). Podsumowaniem było publikowanie zdjęć nadsyłanych przez uczestników akcji z całej Polski, ilustrujących składanie przez nich zniczy w wybranych miejscach pamięci. Nadesłano ponad 200 fotografii.

Biogramy i grafiki / Kampania edukacyjna upowszechniająca sylwetki pięciu kobiet zaangażowanych w działalność konspiracyjną. Opublikowano biogramy i atrakcyjne grafiki w formie plakatów do pobrania i samodzielnego druku.

Oddział IPN Rzeszów

Profil FB OIPN Rzeszów ma ponad 2126 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 335 do 14 759 użytkowników.

Kampanie edukacyjno-informacyjne: W oddziale na stronach Facebooka i Twittera prezentowane są kampanie edukacyjno-informacyjne związane z najważniejszymi działaniami prowadzonymi przez OIPN, ale także wydarzeniami historycznymi i rocznicami. Mają one charakter regionalny, ale są też przeprowadzane we współpracy z Centralą IPN. Kampanie ogólnopolskie są często udostępniane na stronie oddziału, gdzie prezentowany jest dorobek edukacyjny całego IPN w ramach akcji #HistoriaOnline; Polacy ratujący Żydów z terenów Podkarpacia na podstawie najnowszych ustalonych przypadków; zbrodnia katyńska w kontekście regionalnym, poświęcona głównie mieszkańcom powiatu strzyżowskiego zamordowanym w Katyniu, Charkowie i Twerze (Kalininie); nagrania o losach ok. 25 tys. Żydów z rzeszowskiego getta; prezentacja książki *Przesiedleni znad Sanu – zamordowani nad Horyniem*; znaczenie sojuszu Piłsudski–Petlura – nowa hipoteza o wymiarze taktycznym; tragiczne losy kpr. Jana Staszczaka, żołnierza AK ze Szklar w powiecie rzeszowskim; Czym było zakończenie II wojny światowej dla Polski?; prezentacja książki *„Borsuki". Konspiracja wojskowa Polskiego Państwa Podziemnego na terenie powiatu łańcuckiego (1939–1945)*; prezentacja książki *Nie tylko Rothesay. Oficerskie obozy izolacyjne oraz obóz dyscyplinarny dla żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii (1940–1943)*; 51 lat od powstania Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej, prezentacja publikacji Michaela Bourdeaux, *One Word of Truth, The Cold*

War Memoir of Michael Bourdeaux and Keston College; dyskusja na temat Frontu Ludowego jako nowej formy działania Kominternu; prezentacja na oddziałowej stronie FB nagrania o wydarzeniach związanych z konspiracyjną działalnością Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość".

Emisja spotu 13 grudnia 19.30 „Zapal Światło Wolności". W mediach społecznościowych emitowano spot, zachęcający do zapalenia świec w oknach naszych domów i instytucji w celu upamiętnienia ofiar stanu wojennego.

Oddział IPN Szczecin

Profil FB OIPN Szczecin ma ponad 3769 (liczba obserwujących) obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 1200 do ponad 7200 użytkowników.

Kampania internetowo-filmowa „Szpiedzy". Wyemitowano 10 odcinków cyklu dokumentalnego „Szpiedzy" opowiadających historie szpiegowskie z czasów PRL.

Kampania edukacyjno-informacyjna „Patron". Etiuda filmowa prezentująca sylwetkę komisarza Tadeusza Starzyńskiego – patrona zachodniopomorskich policjantów. 17 września w mediach społecznościowych OIPN została zaprezentowana druga etiuda filmowa z cyklu „Patron" prezentująca sylwetkę porucznika Wacława Piotra Russockiego – patrona Placówki Straży Granicznej w Szczecinie.

Kampania 100-lecie bitwy warszawskiej. Prezentacja broszury popularnonaukowej: *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921*.

Kampania edukacyjno-informacyjna „Szczeciński Grudzień 1970". Prezentacja spotu oraz 10 filmowych zajawek.

Kampania edukacyjno-informacyjna w 50. rocznicę Grudnia '70. Prezentacja broszury popularnonaukowej *Szczeciński Grudzień 1970. Pamiętamy*! oraz filmowych epitafiów przedstawiających biogramy 16 ofiar Grudnia '70 w Szczecinie.

Oddział IPN Warszawa

Profil FB OIPN Warszawa ma 3681 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 2500 do 2700 użytkowników.

Akcje informacyjne i promocyjne. Strzelecka 8 – dawna katownia NKWD, Zamach na Kutscherę, Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Narodowy Dzień Pamięci Polaków Ratujących Żydów, akcja pod Arsenałem, pierwszy transport do Auschwitz, Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej, Czerwiec '76, Tu rodziła się Solidarność, 76. rocznica powstania warszawskiego, 100. rocznica bitwy warszawskiej / Wojna Światów.

Kampanie edukacyjno-informacyjne związane z najważniejszymi wydarzeniami historycznymi, rocznicami dotyczącymi całej Polski i regionu (spoty, filmy, biogramy, infografiki, zdjęcia, informacje o nowościach książkowych, konkursy historyczne).

Udostępnienie zapisów konferencji naukowych i edukacyjnych, promocje książek i dyskusje.

Facebook Strzelecka 8 – Izba Pamięci informuje przede wszystkim o historii miejsca oraz o bieżących sprawach dotyczących funkcjonowania placówki, jej dostępności dla zwiedzających i odbywających się spotkaniach o charakterze edukacyjnym. Izba Pamięci zamieściła również z okazji 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego nagranie dotyczące przebiegu powstania na warszawskiej Pradze oraz nagranie dotyczące agresji ZSRS na Polskę.

100. rocznica bitwy warszawskiej. / Prezentacja spotu „Wojna Światów" (40 s.), czterech filmów z planszami wystawy „Wojna Światów 1920", filmu animowanego *Bitwa Warszawska* (ponad 4 min.) i filmu animowanego *Wojna cywilizacji*, prezentacja dwóch filmów animowanych na postawie komiksów.

Udostępnienie zapisów konferencji naukowych i edukacyjnych: transmisja konferencji naukowej „Warszawiacy przeciwko bolszewikom 1920–2020", promocje książek: udostępnienie wykładu online autora książki *Na licencji Moskwy. Władza w PRL (1943–1970)*, wykłady: transmisje wykładów w ramach cyklu „Warszawskie wędrówki z historią" i dyskusje: debata pt. „Zbrodnie komunistycz-

ne jako element martyrologii narodu polskiego w edukacji historycznej", dyskusja pt. „Zrzeszenie »Wolność i Niezawisłość«".

Kampanie edukacyjno-informacyjne związane z najważniejszymi wydarzeniami historycznymi, rocznicami dotyczącymi całej Polski i regionu (spoty, filmy, biogramy, infografiki, zdjęcia, informacje o nowościach książkowych, konkursy historyczne): rocznica wybuchu powstania warszawskiego, rocznica wybuchu II wojny światowej, Dzień Pamięci Więźniów Obozu Dulag 121 i Niosących im Pomoc, Dzień Pamięci o Cywilnej Ludności Powstańczej Warszawy, 76. rocznica powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość", rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości, wprowadzenie stanu wojennego, rocznica Grudnia '70, rocznica wysadzenia przez Niemców Pałacu Saskiego w Warszawie.

Strzelecka 8 – dawna katownia NKWD, Prezentacja wirtualnego spaceru po Strzeleckiej 8.

102. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. Prezentacja online koncertu „Droga do wolności" oraz spotu *Warszawa na drodze do niepodległości 1914–1918* i filmu edukacyjnego *Stolica bez państwa. Warszawa 1914–1918*.

50. rocznica Grudnia '70. Prezentacja półgodzinnego filmu z udziałem prof. Jerzego Eislera i publikowanie każdego dnia jednej z ośmiu krótkich części tego filmu dotyczących wydarzeń w kolejnych dniach w Gdańsku, Gdyni i Szczecinie. Kolejne dni publikacji odpowiadały poszczególnym dniom wydarzeń grudniowych z 1970 r.

Udostępnienie dyskusji „Czarny czwartek" w Szczecinie i Gdyni. Co już wiemy, a czego jeszcze nie?, która odbyła się w Klubie Trójki z udziałem historyka z warszawskiego OIPN.

Transmisje wykładów w ramach cyklu „Warszawskie wędrówki z historią".

Udostępnienie wywiadu na temat książki *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970*) przeprowadzonego w Salonie Autorów IPN w ramach Targów Książki Historycznej przez Rafała Dudkiewicza.

Oddział IPN Wrocław

Liczba obserwujących profil OIPN Wrocław na dzień 5 stycznia 2021 r. wynosi 4313. Z kolei zasięgi tygodniowe wynoszą od około 10 996 do ponad 79 204.

Kampanie informacyjno-edukacyjne: „Znali prawdę o Katyniu", projekt „Ocalamy" 2 listopada, Cenzura Polski Ludowej wobec literatury 9 listopada, aktywność w związku ze świętem niepodległości 9–12 listopada, promocja konferencji „A jednak kolej! Wojenny i powojenny przełom (1944–1946)" współorganizowanej przez OIPN Wrocław, obchody 50. rocznicy Grudnia '70 9–17 grudnia, obchody 39. rocznicy ogłoszenia stanu wojennego (upamiętnienie, artykuły, zdjęcia) 13–14 grudnia. Kampanie przypominające o ważnych postaciach z historii Polski: gen. St. Szeptycki) 3 listopada, gen. K. Sosnkowski 19 listopada, F. Goetel 19 listopada, S. Bryła 3 grudnia, A. Pajdak 3 grudnia, G. Narutowicz 9 grudnia, Jan Piłsudski 21 grudnia, powstanie wielkopolskie 27 grudnia.

Infografiki: 80. rocznica zbrodni katyńskiej (przeprowadzona w mediach społecznościowych polegająca na zamieszczaniu infografik związanych ze zbrodnią katyńską – w kontekście relacji polsko-sowieckich okresu II wojny światowej), 26. rocznica śmierci gen. Stanisława Maczka 11 grudnia, 102. rocznica wybuchu powstania wielkopolskiego 27 grudnia.

Przystanek Historia we Wrocławiu / Kampania informacyjna, przeprowadzona w mediach społecznościowych od 15 września do 15 października, mająca na celu rozpropagowanie faktu otwarcia nowej placówki OIPN. Opublikowano materiały o wystawie „Szachownice nad Europą. Lotnicy Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii 1940–1947" – pierwszy projekt realizowany w Przystanku Historia.

„Tu rodziła się Solidarność" / kampania informacyjna promująca wystawę na Dolnym Śląsku (Polkowice, Wrocław) / 1–18 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna asystent prasowy.

Akcja „Ocalamy" – oznaczenie grobu Mariana Kuricy, bohatera spod Zadwórza (1920 r.) insygnium „Ojczyzna swemu obrońcy" – kampania promująca akcję i przybliżająca zagadnienie bitwy z bolszewikami pod Zadwórzem / 17–20 sierpnia.

Film *Sprawiedliwy* – kampania informacyjna / 19–25 sierpnia.

Akcja „Mój pierwszy zeszyt” / 1–13 września.

42. rocznica inauguracji pontyfikatu Jana Pawła II – kampania informacyjna rocznicy wydarzenia i gestu Jana Pawła II wobec dwóch kardynałów zza żelaznej kurtyny (kard. Stefan Wyszyński, kard. Josyf Slipyj) / 22–29 października (odnotowano dziewięciokrotny wzrost w stosunku do przeciętnej liczby odbiorów postów).

Dyskusja online towarzysząca otwarciu dolnośląskiej podstrony „Twarze Solidarności”, 10 grudnia.

Promocja działań edukacyjnych: konkurs „(Nie)zatarte tropy. Zwierzęta w opowieściach rodzinnych i historii Polski” i 17 listopada – 22 grudnia, meandry biografii i twórczości Sergiusza Piaseckiego 12 grudnia, na portalu edukacja.ipn.gov.pl (Instagram) 29 grudnia.

Delegatura Opole

Profil FB Delegatury Opole ma ponad 2000 obserwujących, a zasięgi tygodniowe wynoszą od około 1400 do ponad 3300 użytkowników.

Kampanie edukacyjno-informacyjne: „Polscy narodowcy ratujący Żydów” (przeprowadzona w mediach społecznościowych prezentująca infografiki z polskimi narodowcami i świadectwami mówiącymi o niesieniu przez nich pomocy Żydom w okresie II wojny światowej), „Znali prawdę o Katyniu”.

Infografiki: 77. rocznica powstania w getcie warszawskim, Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego – sylwetki opolskich męczenników: bł. Józefa Cebuli OMI i bł. Alojzego Ligudy SVD, Święto Konstytucju 3 maja – sylwetka Władysława Załogowicza „Felusia”.

Grafiki: Płk. Stanisław Gliński „Witold Korczak”; 76. rocznica zdobycia klasztoru na Monte Cassino; 75. rocznica bitwy pod Kuryłówką, 100. rocznica manifestacji patriotycznej w Rozmierce na Śląsku Opolskim, podczas której Alojzy Szulc z Osieka niósł sztandar „Tobie Polsko”; 75. rocznica wyzwolenia obozu koncentracyjnego dla kobiet w Holiszowie; „Wydarzenia brzeskie” z okazji 54. rocznicy pacyfikacji protestów przez siły komunistyczne; „Harcerze w pasiakach”; „To był twardy Polak. Świadek terroru” z okazji 80. rocznicy pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz.

Informacje edukacyjne i rocznicowe / Bieżące zamieszczanie w mediach społecznościowych informacji związanych z rocznicami i misją edukacyjną IPN w formie krótkich tekstów z ilustracjami oraz infografiki.

„Zamordowani, niepochowani”. Seria infografik mających na celu ukazanie miejsc na Śląsku Opolskim, w których komuniści zakopywali swoje ofiary, odmawiając im pochówku. Kampania została przeprowadzona w mediach społecznościowych od 1 listopada.

„Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia”. Prezentacja w mediach społecznościowych poszczególnych plansz z opisem składających się na wystawę.

3.5. Wydarzenia

Krzyż Wolności i Solidarności. Ustawą o orderach i odznaczeniach prezesowi IPN przyznana została prerogatywa występowania do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o przyznanie zasłużonym działaczom opozycji z lat 1956–1989 wyjątkowego odznaczenia państwowego – Krzyża Wolności i Solidarności. W 2020 r. odbyło się 28 uroczystości organizowanych przez Centralę i jednostki terenowe IPN, podczas których działaczom opozycji niepodległościowej z lat 1956–1989 zostało wręczonych (przez prezesa IPN lub jego zastępców) 310 odznaczeń Krzyży Wolności i Solidarności oraz 1 order Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski. / Jednostki odpowiedzialne AIPN wraz z oddziałami i delegaturami IPN.

Nagroda „Kustosz Pamięci Narodowej” / Nagroda Kustosz Pamięci Narodowej przyznawana za szczególnie aktywny udział w upamiętnianiu historii Narodu Polskiego w latach 1939–1989, a także za działalność publiczną zbieżną z ustawowymi celami IPN. Kandydatów do nagrody mogą wysuwać instytucje, organizacje społeczne i naukowe oraz osoby fizyczne. Ma charakter

honorowy, a jej laureaci otrzymują tytuł Kustosza Pamięci Narodowej. 10 lutego został opublikowany komunikat o możliwości zgłaszania kandydatur do XIX edycji nagrody. Do konkursu wpłynęło 126 wniosków – 21 wniosków więcej niż w 2019 r. Laureaci zostali wyłonieni na posiedzeniu Kapituły Nagrody, które odbyło się 29 czerwca. Kapituła złożona z osób dotychczas wyróżnionych tytułem Kustosza Pamięci Narodowej oraz z przedstawicieli kierownictwa Instytutu Pamięci Narodowej w wyniku głosowania uznała, że tytuł Kustosza Pamięci Narodowej otrzymają następujące osoby i instytucje: śp. Wojciech Ziembiński, Wasyl Chaniewicz, Kazimierz Cholewa, śp. Andrzej Pityński, Komitet Pamięci Gusen. Ogłoszenie nazwisk laureatów wraz z prezentacją ich sylwetek odbyło się na konferencji prasowej 25 listopada / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Nagroda „Semper Fidelis" / W czerwcu IPN ogłosił nabór kandydatur do drugiej edycji Nagrody „Semper Fidelis", którą honoruje osoby, instytucje i organizacje działające na rzecz upamiętniania dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej w kraju i za granicą. W Kapitule Nagrody „Semper Fidelis" zasiadają: Jarosław Szarek, Adam Hlebowicz, Marzena Kruk, Ewa Siemaszko, Maciej Wojciechowski, Leon Popek, Dariusz Bonisławski, Adam Siwek, Bogusław Nizieński oraz laureaci zeszłorocznej nagrody: ks. Roman Dzwonkowski, Weronika Sebastianowicz, Stefan Adamski, czasopismo „Wołanie z Wołynia" i Związek Harcerstwa Polskiego na Litwie. Tegorocznymi laureatami są: śp. Dora Kacnelson, ks. Roman Twaróg, ks. bp Jan Purwiński, Waldemar Szełkowski oraz Iness i Andrzej Pisalnikowie. Ogłoszenie nazwisk laureatów wraz z prezentacją ich sylwetek odbyło się na konferencji prasowej 3 listopada / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BUWiM.

Cykl debat „Drogi do Niepodległej" / IPN we współpracy z Kancelarią Prezydenta organizuje debaty historyków „Drogi do Niepodległej" Rozpoczęty w roku 2016, w setną rocznicę ogłoszenia Aktu 5 listopada, cykl debat historyków był kontynuowany w latach 2017–2020. W 2020 r. odbyły się dwie debaty. Pierwsza 20 lutego w Belwederze była zatytułowana „Geneza wyprawy kijowskiej". Prelegentami byli: prof. Grzegorz Nowik, prof. Jan Pisuliński, prof. Karol Olejnik, prof. Janusz Odziemkowski. Druga z debat, nawiązująca do bitwy warszawskiej, odbyła się 20 sierpnia w symbolicznym miejscu – w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku i była połączona ze zwiedzaniem nowo otwartego muzeum. Jej tytuł to „Bitwa warszawska – wojna o wolność Europy", a uczestnikami byli: prof. Grzegorz Nowik, prof. Janusz Odziemkowski, prof. Marek Kornat, prof. Krzysztof Kawalec, prof. Alvydas Nikžentaitis z Litwy oraz prof. Wolfgang Templin z Niemiec. Debaty były transmitowane na żywo na kanale IPNtv na platformie YouTube. Po każdej z debat w „Plus Minus" – weekendowym dodatku do dziennika „Rzeczpospolita" – był publikowany obszerny materiał zawierający podsumowanie kwestii omawianych w trakcie debaty oraz artykuł powiązany z tematyką procesu odbudowy polskiej państwowości. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BBH.

Konkurs im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na „Najlepszy Debiut Historyczny Roku" – XIII edycja / Konkurs organizowany jest przez IPN i Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk od 2008 r. Jego celem jest promowanie wyników prac młodych badaczy zajmujących się historią najnowszą Polski i zachęcanie ich do kontynuowania kariery naukowej. Adresatami konkursu są autorzy prac magisterskich i doktorskich z zakresu historii Polski i Polaków w XX w. Nagrodą w konkursie jest dyplom, opublikowanie części lub całości pracy przez Wydawnictwo IPN i IH PAN oraz honorarium wypłacane po podpisaniu umowy wydawniczej: 10 000 PLN w przypadku najlepszych prac magisterskich, 25 000 PLN w przypadku najlepszych prac doktorskich. W tegorocznej edycji wzięli udział autorzy prac obronionych między 1 listopada 2018 a 31 października 2020 r. Do XIII edycji konkursu zostało zgłoszonych 30 prac: 19 prac magisterskich i 11 rozpraw doktorskich. Wszystkie zgłoszone prace spełniły wymogi formalne. Posiedzenie Komisji Konkursowej XIII edycji odbyło się 30 grudnia w siedzibie Centrali IPN w Warszawie. Po wysłuchaniu ocen i przeprowadzeniu dyskusji zebrani członkowie Komisji Konkursowej podjęli jednogłośnie następujące rozstrzygnięcia:

W kategorii prac doktorskich przyznano:

- I nagrodę za pracę: „Prasa rosyjska i rosyjskojęzyczna w II Rzeczypospolitej (1918–1939)" autorstwa Adama Radosława Suławki,

- II nagrodę dla pracy: „Gustaw Manteuffel (1832–1916). Życie i dzieło w świetle wybranych polskich archiwaliów" autorstwa Radosława Budzyńskiego.

W tej kategorii wyróżniono też dwie prace: „Dzieje Kościoła katolickiego w Toruniu w latach 1945–1992" autorstwa Witolda Konopki oraz „Zakony męskie diecezji chełmińskiej w II Rzeczypospolitej (1920–1939)" autorstwa Leszka Molendowskiego.

W kategorii prac magisterskich postanowiono:

- nie przyznawać I nagrody,
- przyznać II nagrodę dla pracy: „Doświadczenie frontu Wielkiej Wojny, tułaczki na Murmań i zetknięcia się z bolszewizmem na podstawie biografii polskich żołnierzy-literatów. Bogusław Szul-Skjoldkrona (1895–1920) i Eugeniusz Korwin Małaczewski" autorstwa Moniki Marii Makowskiej,
- przyznać II nagrodę dla pracy: „Margines społeczny w Zagłębiu Dąbrowskim w dwudziestoleciu międzywojennym" autorstwa Mateusza Radomskiego.

Przyznano też trzy wyróżnienia dla prac: „Stosunki polsko-brytyjskie w latach 1971–1980 w świetle polskich źródeł dyplomatycznych" autorstwa Tomasza Korbana, „Działalność partii politycznych w powiecie sanockim w latach 1918–1939" autorstwa Michała Michniewicza oraz „Służba archiwalna Armii Polskiej we Francji w latach II wojny światowej" autorstwa Klaudii Pauliny Kierepki.

Wręczenie nagród i wyróżnień odbędzie się w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" im. Janusza Kurtyki w Warszawie w 2021 r. / Jednostki odpowiedzialne BPiKS i BBH.

Nagroda „Świadek Historii" dla osób i organizacji spoza Polski / IPN przyznał po raz szósty nagrody „Świadek Historii" dla osób i organizacji spoza Polski. To honorowe wyróżnienie otrzymały w tym roku trzy osoby i trzy organizacje: Fundacja Dobroczynności i Pomocy „Dom Kultury Polskiej w Wilnie" (Litwa), Teruo Matsumoto (Japonia) – wybitny japoński historyk zainteresowany polską historią, Miejscowe Koło Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego Cierlicko-Kościelec w Republice Czeskiej (Czechy), Muzeum Izba Polska (Dania) – jedyne w Danii i na świecie miejsce upamiętniające i popularyzujące dziedzictwo Polonii duńskiej, Frans C.K. Ruczynski (Holandia) – prezes Fundacji Museum Breda-Polen 1939–1945 im. Generała Maczka w Bredzie, János Tischler (Węgry) – człowiek instytucja, który, przyczynił się w znaczny sposób do pielęgnowania pamięci historycznej o Polsce i Polakach na Węgrzech. Ze względu na epidemię koronawirusa i związane z nią obostrzenia uroczystość wręczenia nagród w Pałacu na Wyspie w Łazienkach Królewskich w Warszawie została odwołana. Zamiast relacji z uroczystości na stronie IPN została umieszczona miniatura filmowa prezentująca laureatów. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Festiwal Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima" / Festiwal to przedsięwzięcie, któremu przyświecają dwa najważniejsze cele: promocja i upamiętnianie piosenek, pieśni patriotycznych i partyzanckich oraz budowanie świadomego i odpowiedzialnego patriotyzmu. Temat stanowią piosenki, pieśni patriotyczne, partyzanckie, obozowe związane z historią Polski, a w szczególności: z dziejami I Rzeczypospolitej, konfederacją barską, utratą niepodległości, powstaniami niepodległościowymi, I wojną światową i odzyskaniem Niepodległości, międzywojniem, II wojną światową, walką o pełną niepodległość Polski, prowadzoną przez żołnierzy niezłomnych oraz okresem poprzedzającym i tworzącym dzieje Solidarności. Projekt ten stanowi doskonałe interaktywne narzędzie, zachęcające młodych ludzi do pogłębiania wiedzy na temat najnowszej historii Polski. Dla ostatnich żyjących kombatantów – świadków tamtych dni – stanowi spełnienie i doskonałą okazję do przekazania testamentu Polskiego Państwa Podziemnego i etosu Armii Krajowej młodemu pokoleniu. Festiwal składa się z dwóch etapów: eliminacji wojewódzkich w całym kraju oraz przesłuchań finałowych połączonych z koncertem galowym i rozdaniem nagród, które odbywają się w Krakowie. / Jednostki odpowiedziane BPiKS, oddziały IPN i delegatury.

Ogólnopolski konkurs „Audycja Historyczna Roku" / Celem konkursu jest wyróżnianie i promowanie dokumentalnej twórczości radiowej i filmowej prezentującej najnowszą historię Polski / W tym roku przyznano nagrody w następujących kategoriach: Kategoria „Wydarzenie". Grand Prix

Prezesa otrzymał *Oto człowiek – rzecz o Henryku Sławiku i Jozsefie Antallu* – film dokumentalny autorstwa Adama Kraśnickiego z TVP Oddział Katowice. Kategoria „Losy". Nagrodę im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego otrzymał *Skazany na zapomnienie Wacław Lipiński* – fabularyzowany dokument autorstwa Marzeny Kumosińskiej z Oddziału IPN w Łodzi (film wyprodukowano dla TVP Historia, producent wykonawczy: TVP3 Łódź); Kategoria „Historia Regionalna". Nagrodę Dyrektora OIPN w Białymstoku otrzymała audycja *Śpiewajcie wolność* autorstwa Katarzyny Michalak z Polskiego Radia Lublin. Wyróżnienia specjalne: *Stefan Starzyński – śledztwo umorzono* – film dokumentalny fabularyzowany autorstwa Hanny Zofii Etemadi ze Stowarzyszenia Kulturalnego „Bliżej Tradycji i Kultury", *Zagubieni bohaterowie* audycja, autorstwa Anny Rębas i Stefana Kotiuka z Radia Gdańsk. Wyróżnienie za specjalne wartości poznawcze audycji otrzymał reportaż *Kurierzy*, autorstwa Cezarego Galka z Radia Zachód / Jednostka odpowiedzialna OIPN Białystok.

Edycja Konkursu Poetyckiego „Historia najnowsza Polski w poezji dzieci i młodzieży". Konkurs jest skierowany do uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych województwa podlaskiego, warmińsko-mazurskiego oraz młodzieży mieszkającej poza granicami kraju. Zadaniem uczestników jest przygotowanie własnego utworu poetyckiego, odnoszącego się do wartości patriotycznych lub upamiętniającego wydarzenie, miejsce, osobę, symbol itp. z najnowszej historii Polski z lat 1918–1989 na podstawie dowolnie wybranego źródła historycznego. Do wiersza należy dołączyć autorski komentarz odnoszący się do materiału źródłowego, który stał się inspiracją do powstania utworu. Konkurs jest nie tylko poetycką formą popularyzacji historii Polski, ale również utrwala pamięć o losach Polaków w dążeniu do odzyskania wolności i niepodległości oraz budowy suwerennego państwa w latach 1918–1989. Jego celem jest kształtowanie świadomych postaw obywatelskich, przywiązania do historii, języka ojczystego oraz budowanie tożsamości narodowej i regionalnej. W maju odbyło się posiedzenie Komisji Konkursowej, która wyłoniła autorów najlepszych prac. Uroczyste podsumowanie wydarzenia oraz wręczenie nagród odbyło się w październiku. Honorowy patronat nad konkursem sprawuje minister edukacji narodowej oraz wojewoda podlaski, wojewoda warmińsko-mazurski, marszałek województwa podlaskiego, podlaski kurator oświaty, warmińsko-mazurski kurator oświaty. / Jednostki odpowiedzialne OAIPN i OBEN Białystok.

Konkurs plastyczny „Zaślubiny Polski z morzem" / OIPN był partnerem wydarzenia. Interpretacja tematu była dowolna. Warunkiem uczestnictwa w konkursie było dostarczenie pracy wraz z wypełnioną kartą zgłoszeniową do 17 lutego. Prace konkursowe były oceniane w dwóch kategoriach wiekowych. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło 21 lutego. Dla wszystkich uczestników przewidziano okolicznościowe dyplomy, a dla zwycięskich prac nagrody rzeczowe ufundowane przez OIPN. / Jednostki odpowiedzialne OBEN i OIPN Gdańsk.

„Zapal znicz pamięci" / Akcja edukacyjno-społeczna mająca na celu uczczenie pamięci bohaterów Rzeczypospolitej oraz ofiar zbrodni niemieckich i komunistycznych. Polegała na zapaleniu symbolicznych zniczy pamięci w miejscach pamięci. W ramach akcji każdy oddział typował jednego bohatera, którego zasługi są przypominane, a w miejscu, gdzie zginął lub innych mu poświęconych, zapala się znicze. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Inauguracja Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia" z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka / Spotkanie w części merytorycznej p było oświęcone wybitnej postaci wielkopolskiej konspiracji: zamordowanemu przez Niemców w 1943 r. w Forcie VII w Poznaniu dr. Franciszkowi Witaszkowi, szefowi Związku Odwetu Armii Krajowej Okręgu Poznań, lekarzowi i społecznikowi. / Jednostka odpowiedziana OIPN Poznań.

Otwarcie Centrum Edukacyjnego „Przystanek Historia" / Wydarzenie z udziałem prezesa IPN miało miejsce 16 września / Jednostka odpowiedziana Delegatura Opole.

Udział Wydawnictwa IPN w targach i wydarzeniach plenerowych:

– Poznańskie Targi Książki / 6–8 marca na stoisku IPN zaprezentowano nowości wydawnicze: książki, albumy, czasopisma, komiksy i gry.

– Festiwal Filmów Dokumentalnych „Niepokorni – Niezłomni – Wyklęci" w Gdyni / 25–27 września zaprezentowano nowości wydawnicze.

– Międzynarodowy Salon Przemysłu Obronnego w Kielcach / 8–10 września, podczas XXVIII edycji imprezy, na specjalnym stoisku IPN (E-20) zaprezentowano wydawnictwa z zakresu historii wojskowości i obronności.

– XXVII Międzynarodowe Targi Książki w Mińsku / 5–9 lutego wydzielona ekspozycja podczas Międzynarodowych Targów Książki w Mińsku w centrum wystawowym BelEx. Zwiedzający mogli zapoznać się z opracowaniami dotyczącymi m.in. odzyskania przez Polskę niepodległości oraz poświęconymi II wojnie światowej (ok. 30 tytułów).

– Plener Literacki w Ogrodzie Saskim w Warszawie / 18–20 września odbył się współorganizowany przez miasto plener literacki. IPN prezentował swoje publikacje na specjalnym stoisku. Odwiedzający mogli zakupić nowości wydawnicze, książki, albumy, czasopisma, komiksy oraz gry.

3.6. Historia w Internecie

3.6.1. Portale

ipn.gov.pl Strona Instytutu Pamięci Narodowej jest źródłem zarówno informacji o strukturze i organizacji Instytutu, bieżącej działalności poszczególnych biur, jak i wiedzy *stricte* historycznej, prezentowanej w postaci artykułów, dokumentów, zdjęć, grafik czy filmów historycznych. Menu strony odzwierciedla strukturę Instytutu. Główne zakładki to: O IPN (Biuro Prezesa, Kolegium IPN), Edukacja (Biuro Edukacji Narodowej), Nauka (Biuro Badań Historycznych), Archiwa (Archiwum IPN), Publikacje (Wydawnictwo IPN), Śledztwa (Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu), Lustracja (Biuro Lustracyjne), Upamiętnianie (Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa), Poszukiwania (Biuro Poszukiwań i Identyfikacji). Wydzielono także zakładkę Dla mediów, gdzie trafiają komunikaty prasowe, oraz Kontakty. Ze strony głównej można przejść do jedenastu bliźniaczych stron prowadzonych przez oddziały IPN. Na stronie głównej odzwierciedlona jest bieżąca praca IPN. Publikowane są zapowiedzi i relacje z wydarzeń – uroczystości rocznicowych, konkursów, konferencji, dyskusji itp., omówienia projektów edukacyjnych, a także najnowsze komunikaty dla mediów. W dziale Komunikaty zamieszczane są najnowsze komunikaty pionu śledczego, lustracyjnego oraz informacje o pracach poszukiwawczych i ekshumacyjnych. W dziale Publikacje znajdują się informacje dotyczące działalności wydawniczej Instytutu – prezentowane są najnowsze książki i czasopisma, zapowiedzi i relacje ze spotkań promocyjnych, rankingi wydawnicze. W bloku Multimedia można zobaczyć filmy, galerie zdjęć, plakaty, infografiki czy polecane portale historyczne. W okresie lockdownów spowodowanych pandemią COVID-19 dwukrotnie zmienił się charakter prezentowanych na stronie treści, a także ich organizacja. Zapowiedzi i relacje z wydarzeń zastąpiły bezpośrednio treści historyczne. Wiosną w miejsce Aktualności powstał nowy dział Historia z IPN, w którym zamieszczane były materiały historyczne pogrupowane w kilku cyklach:

- Historia online – cyfrowe miejsce spotkań z historią Polski XX w., codziennie nowe materiały historycznej, opowiadające o wydarzeniach z naszej historii najnowszej.
- Polecamy – przypomnienie ważnych rocznic, sylwetek wybitnych Polaków oraz najważniejszych wydarzeń dla naszej historii najnowszej.
- W „Biuletynie IPN" o… – najciekawsze artykuły z „Biuletynu IPN"
- #historiaonline – historycy IPN w trakcie kilkunastominutowych sfilmowanych prelekcji opowiadają o ciekawych i często nieznanych wydarzeniach z historii Polski XX w.
- #pytaniazhistorii – specjaliści z pionu naukowego IPN w krótkich materiałach filmowych odpowiadają na pytania dotyczące różnych wydarzeń i postaci historycznych.

Te zmiany spowodowały znaczny wzrost wejść na stronę. W maju odnotowano 411 459 unikalnych wejść na stronę (wzrost o ponad 100 000 w porównaniu ze styczniem).

Jesienią dokonaliśmy kolejnych zmian. W dziale Historia z IPN pojawiły się nowe cykle materiałów, głównie artykuły historyczne i nagrania z dyskusji historyków online. Stale promujemy programy IPN w telewizji i radiu: Przystanek Historia w TVP Historia oraz tak samo zatytułowaną audycję w Programie I Polskiego Radia. Eksponujemy też na stronie głównej portale tematyczne w nowych odsłonach oraz gry planszowe i terenowe przygotowane przez BEN. Powrócił na stronę dział Aktualności, ponieważ mimo pandemii nie brakuje inicjatyw związanych z rocznicami historycznymi, takich jak odsłonięcia upamiętnień, konferencje prasowe, koncerty, konkursy itp., często odbywające się bez udziału publiczności, ale transmitowane na kanale IPNtv. W dziale Publikacje dodatkowo prezentujemy cyfrowe wydania naszych książek pod hasłem „Historia w pikselach". Rozszerzyliśmy dział Multimedia, w którym stałe miejsce ma kanał IPNtv z najnowszymi nagraniami, wymiennie prezentujemy też poszczególne cykle nagrań edukacyjnych, jak „Tajemnice bezpieki", filmy i spoty. Na potrzeby ważnych rocznic historycznych strona główna IPN zmienia swój układ i wygląd. Przykładem jest Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holocaustu. 24 stycznia został uruchomiony specjalny serwis dotyczący Holocaustu oraz innych niemieckich zbrodni popełnionych na okupowanych ziemiach polskich. Wśród informacji zawartych na stronie znalazły się m.in. dane załogi SS obozu KL Auschwitz-Birkenau, informacje o śledztwach dotyczących niemieckich zbrodniarzy, materiały edukacyjne oraz naukowe o zagładzie Żydów, a także dane dotyczące pierwszego transportu więźniów do Auschwitz / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

przystanekhistoria.pl – popularnonaukowy serwis internetowy uruchomiony 11 grudnia 2019 r., prezentujący ustalenia naukowe pracowników IPN oraz osób współpracujących z Instytutem.

zyciezazycie.pl Portal upamiętnia obywateli II RP, którzy w czasie II wojny światowej byli represjonowani przez okupanta niemieckiego za pomoc eksterminowanej ludności żydowskiej. W 2020 r. portal został zaktualizowany i uzupełniony o nowe materiały, stronę dostosowano do wymogów WCAG oraz odnowiono jej układ typograficzny.

wadowice1920.gosc.pl Portal przygotowany przez IPN i redakcję „Gościa Niedzielnego" w związku z 100. rocznicą urodzin Jana Pawła II, zawiera 100 zdjęć (w tym kilkadziesiąt unikatowych) oraz dokumenty z archiwum IPN. Na portalu zamieszczono teksty historyczne, m.in. o rodzinnych stronach Karola Wojtyły, rodzicach, dziadkach, wpływie patriotycznych tradycji na kształtowanie się osobowości przyszłego papieża.

twarzesolidarnosci.gosc.pl Portal poświęcony 40. rocznicy powstania „Solidarności", przygotowany z tygodnikiem „Gość Niedzielny" i Śląskim Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach. Przedstawia m.in. biografie wybranych przywódców strajków z Sierpnia '80, mapę strajków i porozumień, nieznane zdjęcia i dokumenty, rolę św. Jana Pawła II w wydarzeniach sprzed 40 lat oraz analizę sowieckiej reakcji na „polski Sierpień". Na stronie zamieszczono liczne materiały i multimedia oraz nieznane wcześniej dokumenty sowieckie dotyczące „Solidarności", pochodzące z KGB Sowieckiej Republiki Ukrainy.

podziemiezbrojne.ipn.gov.pl / Żołnierze wyklęci / Zapomniani bohaterowie Kontynuacja portalu podziemiezbrojne.pl. Ukazuje najważniejsze zjawiska związane z polską konspiracją niepodległościową w latach 1944–1963. Zawiera m.in. dzieje podziemia w formie kalendarium, mapy, biogramy oraz teksty historyczne, fotografie i dokumenty. Strona ma nowoczesny layout i jest dostosowana do wymogów WCAG.

sierpien1980.pl Nowa odsłona portalu historyczno-edukacyjnego na temat „Solidarności". Zawiera galerie zdjęć z narodzin i karnawału „Solidarności", fragmenty filmów, relacje uczestników tamtych dni, kalendarium wydarzeń oraz nieznane dokumenty Służby Bezpieczeństwa.

biogramy.ipn.gov.pl Nowy portal poświęcony postaciom historycznym. Przygotowany w formie bazy. Po wybraniu nazwiska postaci bądź kategorii, np. wojna polsko-bolszewicka, Katyń, „Solidarność", uzyskujemy listę postaci powiązanych z wybranym wydarzeniem bądź okresem historycznym. Strona ma nowoczesny layout i jest dostosowana do wymogów WCAG.

pielgrzymki.ipn.gov.pl Serwis integruje portale dotyczące trzech pierwszych pielgrzymek Jana Pawła II do ojczyzny. Zawiera dokumenty, fotografie, grafiki i pamiątki papieskich wizyt z lat 1979, 1983 i 1987. Etapy projektu były realizowane w latach 2017–2020. Strona startowa oraz część do-

tycząca podróży apostolskiej z 1983 r. zostały upublicznione po raz pierwszy w czerwcu. Do opisów poszczególnych etapów oraz zagadnień załączono kopie cyfrowe dokumentów zgromadzonych m.in. przez organa bezpieczeństwa PRL.

zbrodniawolynska.pl Baza zbrodni i ofiar ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej w latach 1939–1945. W związku z obchodami 77. rocznicy krwawej niedzieli na Wołyniu powstała nowa sekcja Baza Ofiar z informacjami na temat osób zamordowanych przez nacjonalistów ukraińskich. Projekt, realizowany wspólnymi siłami pionów archiwalnego, prokuratorskiego i upamiętnień ma charakter rozwojowy. W pierwszym etapie opublikowano ok. 17 000 rekordów dotyczących osób zamordowanych na terenie dawnego województwa wołyńskiego oraz oznaczono na mapie interaktywnej ok. 1600 miejsc śmierci powiązanych z bazą. Głównym celem prac jest upamiętnienie ofiar zbrodni ludobójstwa ze szczególnym okrucieństwem na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej z lat 1939–1945, które w zdecydowanej większości nie mają godnego pochówku, oraz ustalenie personaliów i liczby pomordowanych.

odznaczeni-kwis.ipn.gov.pl Odznaczeni Krzyżem Wolności i Solidarności. Portal jest poświęcony byłym działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej z lat 1956–1989, którzy zostali odznaczeni Krzyżem Wolności i Solidarności. Na stronie publikowane są biogramy osób uhonorowanych wspomnianym odznaczeniem, które wyraziły na to zgodę. Do 21 grudnia zostało opublikowanych 5130 notek biograficznych, w tym od 1 listopada do 21 grudnia – 439 (392 przez AIPN) / Jednostki odpowiedzialne AIPN i oddziałowe archiwa IPN.

poszukiwania.ipn.gov.pl Z uwagi na duże zainteresowanie społeczne pracami poszukiwawczymi Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN prowadzi systematyczną działalność informacyjną za pośrednictwem strony internetowej, która prezentuje bieżące prace, a także stanowi archiwum działań prowadzonych w minionych latach (2003–2019).

edukacja.ipn.gov.pl Nowy portal edukacyjny prezentuje dwudziestoletni dorobek IPN oraz aktualne działania edukacyjne, projekty i konkursy, a także bazę materiałów edukacyjnych od infografik, portali tematycznych po teki edukacyjne i materiały dla nauczycieli.

zapalzniczpamieci.pl Celem projektu jest opieka nad miejscami pamięci narodowej. Zachęcamy szkoły, instytucje samorządowe, stowarzyszenia, a także osoby prywatne i pasjonatów historii, do wyszukania zapomnianych miejsc pamięci narodowej, wzięcia ich pod opiekę, uporządkowania, a następnie symbolicznego zapalenia znicza.

www.antoniwasilewski.pl Serwis udostępniający publikację *Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie w rysunkach Antoniego Wasilewskiego*, a także umożliwia pobranie książki w formatach pdf oraz e-book. Serwis w wersji polskiej i angielskiej. Do pobrania w formatach pdf, epub oraz mobi.

www.lato39.pl Serwis zawiera polską i angielską wersję elektroniczną wystawy „Cisza przed burzą… ostatnie lato II RP" dotyczącą okresu lipiec–sierpień 1939 r. Oprócz niego funkcjonuje publikacja elektroniczna.

www.ryszardsiwiec.com „Krzyk szarego człowieka". Projekt multimedialny związany z wydarzeniami z 8 września 1968 r., kiedy to Ryszard Siwiec dokonał samospalenia w proteście przeciwko interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji. Serwis zawiera wspomnienia rodziny i świadków, fragmenty filmowe, w tym oryginalne nagranie ze Stadionu Dziesięciolecia w Warszawie i fragmenty filmu *Usłyszcie mój krzyk* w reż. M. Drygasa, nagranie posłania Ryszarda Siwca oraz materiały tekstowe i zdjęciowe. Serwis dostępny jest w językach polskim, czeskim i angielskim.

www.ocalamy.pl Ojczyzna swemu obrońcy. Strona poświęcona projektowi realizowanemu z Dolnośląskim Urzędem Wojewódzkim. Celem jest odnalezienie oraz oznakowanie znakiem graficznym „Ojczyzna swemu obrońcy" grobów osób czynnie zaangażowanych w walkę o niepodległość i jej utrzymanie na przełomie pierwszej i drugiej dekady ubiegłego wieku. Intencją jest również zabezpieczenie grobów przed ewentualną likwidacją przy współpracy z cmentarzami komunalnymi i parafialnymi.

13grudnia81.pl Portal poświęcony wydarzeniom stanu wojennego. Rozpoczęto prace nad bazą osób internowanych. Była ona dostępna od 13 grudnia jako jedna z zakładek.

indeksrepresjonowanych.pl Baza „Indeks represjonowanych". Baza zawiera ponad 316 000 rekordów. Ze znajdujących się w niej danych korzystają: ofiary prześladowań pragnące udokumentować doznane represje, osoby szukające informacji o zaginionych bliskich oraz badacze zajmujący się problematyką II wojny światowej. W okresie sprawozdawczym trwały prace związane z przygotowaniem nowej wersji strony internetowej indeksrepresjonowanych.pl.

www.totalitaryzmy.pl Strona Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia".

katyn.ipn.gov.pl W roku sprawozdawczym BEN odnowiło portal edukacyjny poświęcony zbrodni katyńskiej, uzupełniono bazy danych, mapy i materiały edukacyjne wytworzone w ostatnim czasie. Portal przygotowano do przetłumaczenia na język angielski.

polskiemiesiace.ipn.gov.pl Nowy portal Polskie Miesiące zawiera treści, które wcześniej były dostępne na portalach: Grudzień 1970, Wrzesień 1939, Styczeń 1947, Czerwiec 1956, Marzec 1968, Czerwiec 1976, Sierpień 1980, Grudzień 1981, Czerwiec 1989. Prezentuje je w nowej, nowoczesnej formie i jest dostosowany do wymogów WCAG 2.1. Portal jest dostępny w 3 wersjach językowych PL/ENG/HU.

Tabela 1. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portale w języku polskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
www.ipn.gov.pl	2006	4 147 180	79 884 817
korbonski.ipn.gov.pl (*)	2009	22 724	345 244
13grudnia81.pl (**)	2007	688 169	5 117 872
rok1989.pl (**)	2009	93 436	800 437
kultura-niezalezna.pl	2009	115 6242	972 656
popieluszko.pl (*)	2009	78 867	1 448 967
1wrzesnia39.pl	2009	205 636	2 521 110
sierpien1980.pl (**)	2008	99 250	1 263 317
czerwiec56.ipn.gov.pl (**)	2010	70 622	803 425
sw.ipn.gov.pl	2018	104 527	201 143
marzec1968.pl (**)	2008	185 365	1 655 382
pilecki.ipn.gov.pl (*)	2008	69 140	1 837 283
grudzien70.ipn.gov.pl (**)	2010	69 557	967 577
slady.ipn.gov.pl	2007	204 210	2 468 911
zyciezazycie.pl	2011	113 718	796 652
bibliografia.ipn.gov.pl (****)	2008	55 808	862 564
czerwiec76.ipn.gov.pl (**)	2011	62 078	386 233
okulicki.ipn.gov.pl (*)	2011	20 286	258 808
martyrologiawsipolskich.pl	2011	72 863	977 245
truthaboutcamps.eu	2012	661 814	2 538 560
pamiec.pl	2012	814 190	12 567 307

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
zbrodniawolynska.pl	2013	881 509	1 363 206
wilczetropy.ipn.gov.pl (****)	2014	102 486	533 544
poszukiwania.ipn.gov.pl	2014	258 359	871 365
wykleci.ipn.gov.pl	2012	84 606	404 150
centrumedu.ipn.gov.pl	2011	209 849	1 534 872
zolnierzewhistorii.ipn.gov.pl	2018	39 064	64 568
inka.ipn.gov.pl (*)	2015	19 607	187 396
ppp.ipn.gov.pl (****)	2015	49 628	200 056
mojaniepodlegla.pl	2018	265 565	595 880
operacja-polska.pl	2017	89 326	264 431
indeksrepresjonowanych.pl	2016	87 173	372 565
archiwumpamieci.pl	2017	84 676	183 376
ofiary.ipn.gov.pl	2018	63 665	111 654
wybory1947.pl (**)	2017	39 777	92 008
trzeciapielgrzymka.ipn.gov.pl	2017	47 430	142 272
powstaniewarszawskie.ipn.gov.pl (***)	2017	6 920	40 049
policjanciwhistorii.ipn.gov.pl	2017	96 736	267 789
niezwyciezeni1918–2018.pl	2017	1 348 784	3 539 784
katyn.ipn.gov.pl	2017	74 935	391 044
wzz.ipn.gov.pl	2018	73 992	136 812
pw.ipn.gov.pl	2018	281 038	442 409
zbrodniapomorska 1939.pl	2019	44 377	53 305
pierwszapielgrzymka.ipn.gov.pl	2019	48 286	79 798
przystanekhistoria.pl	2019	1 521 293	1 598 605
kop.ipn.gov.pl	2019	58 267	66 183
ipn.gov.pl/zag (*)	2018	2 507	8 189
drugapielgrzymka.ipn.gov.pl	2020	16 206	16 206
pielgrzymki.ipn.gov.pl	2020	9 284	9 284
encysol.pl	2020	27 205	27 205
biogramy.ipn.gov.pl	2020	25 794	25 794
edukacja.ipn.gov.pl	2020	241 672	241 672
mapypamieci.ipn.gov.pl	2020	10 476	10 476
polskiemiesiace.ipn.gov.pl	2020	28 336	28 336

Tabela 2. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portale w języku angielskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
en.pilecki.ipn.gov.pl (*)	2008	11 725	433 543
martiallaw.pl (**)	2009	165 148	1 124 042
june56.ipn.gov.pl (**)	2011	36 108	366 342
en.popieluszko.pl (*)	2010	13 378	185 961
year1989.pl (**)	2009	62 612	616 850
en.truthaboutcamps.eu	2016	59 370	457 372
volhyniamassacre.eu	2013	62 859	263 449
en.korbonski.ipn.gov.pl (*)	2011	5 495	132 854
en.archiwumpamieci.pl	2017	25 200	63 215
operacja-polska.pl/nke	2017	28 400	63 361
pheh.pl	2019	31 514	47 737
sovietblocksecurity.eu	2019	59 759	65 807
1september39.com	2019	30 343	49 270
greaterpolanduprising.eu	2020	51 125	51 125
ipn.gov.pl/en (zmieniony layout)	2020	533 743	533 743
polskiemiesiace.ipn.gov.pl/mon	2020	2 538	2 538

Tabela 3. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku bułgarskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
bg.truthaboutcamps.eu	2016	42 730	146 983

Tabela 4. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku francuskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
fr.truthaboutcamps.eu	2016	37 565	130 007

Tabela 5. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku niemieckim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
de.truthaboutcamps.eu	2016	47 735	963 232

Tabela 6. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku ukraińskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
wolynskyjzloczyn.eu	2013	35 721	138 348
truthaboutcamps.eu/thu/	2018	15 295	25 764

Tabela 7. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku węgierskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
poznan1956.ipn.gov.pl	2011	23 402	167 177
truthaboutcamps.eu/thh/	2020	149	149
Polskiemiesiace.ipn.gov.pl/len/	2020	31	31

Tabela 8. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku słowackim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
sk.truthaboutcamps.eu/ths/	2018	30 014	47 082

Tabela 9. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku litewskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
lt.truthaboutcamps.eu/thl/	2018	12 236	16 962

Tabela 10. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku rosyjskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
operacja-polska.pl/nkr/	2017	34 669	78 167
ru.archiwumpamieci.pl/apr/	2018	15 898	20 990

Tabela 11. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku włoskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
truthaboutcamps.eu/thi/	2020	11 388	11 388

Tabela 12. Statystyka odwiedzin portali internetowych IPN (portal w języku czeskim)

Adres portalu	Data uruchomienia	Liczba odwiedzin w roku 2020	Liczba odwiedzin od uruchomienia portalu
truthaboutcamps.eu/thc/	2020	189	189

Legenda:
(*) portale przeniesione z końcem 2020 r. na portal biogramy.ipn.gov.pl
(**) portale przeniesione z końcem 2020 r. na portal polskiemiesiace.ipn.gov.pl
(***) portale przeniesione z końcem 2020 r. na portal edukacja.ipn.gov.pl
(****) portale w trybie offline na 31 XII 2020 r. Są to portale w trakcie zmian w związku z koniecznością dostosowania ich do wymogów WCAG 2.1

3.6.2. Inna działalność internetowa

Centrala

Rozstrzygnięcie konkursu filmowego „Widziałem wojnę” / We wrześniu rozstrzygnięto ogłoszony rok wcześniej konkurs filmowy „Widziałem wojnę”. Pierwszą nagrodę przyznano Łukaszowi Grzesiakowi, scenarzyście i reżyserowi etiudy *Porucznik*. W realizacji filmu – jako rekonstruktorzy i narratorzy – brali udział uczniowie Zespołu Szkół im. Tadeusza Kościuszki w Miliczu i Szkoły

Podstawowej w Czatkowicach, w których uczy laureat. Wyróżniona etiuda powstała na kanwie historii Andrzeja Zielińskiego, uczestnika kampanii polskiej 1939 r., zmarłego w 2015 r. Wręczenie głównej nagrody odbyło się 26 września, podczas gali Festiwalu Filmowego „Niepokorni – Niezłomni – Wyklęci". Reżyserowi nagrodę wręczyła dyrektor AIPN Marzena Kruk. Dla uczniów biorących udział w projekcie przygotowano dyplomy i nagrody rzeczowe w postaci wydawnictw, gier i materiałów promocyjnych. Zwiedzanie Muzeum II wojny światowej, będące częścią nagrody głównej, ze względu na sytuację epidemiczną w kraju, zostało przełożone na przyszły rok.

Konkurs wiedzy o powstaniu warszawskim na profilu Facebook Archiwum IPN / W związku z 76. rocznicą powstania warszawskiego AIPN przygotowało internetowy konkurs wiedzy o powstaniu. Pytania konkursowe zostały opracowane na podstawie dokumentów zgromadzonych w zasobie IPN. Przed ogłoszeniem konkursu i podczas jego trwania na profilu Facebook Archiwum publikowano posty z informacjami i dokumentami stanowiącymi pomoc w udzieleniu prawidłowych odpowiedzi. Gra odbywała się z zastosowaniem darmowej aplikacji Action Track. Jej rozpoczęcie następowało po zeskanowaniu kodu QR opublikowanego na Facebooku Archiwum. Konkurs trwał od 14 sierpnia do 2 października. Nagrodzono 10 osób, które w najkrótszym czasie udzieliły co najmniej 80 proc. poprawnych odpowiedzi.

Filmy w serwisach internetowych IPN / Pracownicy AIPN przygotowali 5 materiałów filmowych (postprodukcja), które zostały opublikowane na profilu Archiwum na Facebooku oraz na kanale IPNtv w serwisie internetowym YouTube.

Wywiady dla portali internetowych / 22 września na portalu internetowym „The Wall Street Journal" Marzena Kruk, Włodzimierz Lechnio udzielili wywiadu na temat dokumentów z AIPN dotyczących Jamesa Alberta Bonda. 15 października dr Witold Bagieński udzielił PAP (portal Dzieje.pl) wywiadu na temat niszczenia i ukrywania dokumentów przez funkcjonariuszy Departamentu I MSW.

Kampania reklamowa Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia" / W październiku była prowadzona kampania w mediach społecznościowych (Facebook, YouTube, Instagram), w Internecie przez Google Ads, na licznych stronach internetowych oraz w metrze warszawskim i na monitorach znajdujących się w kasach Dworców Warszawa Centralna, Warszawa Wschodnia, Warszawa Zachodnia.

Newsletter / 19 sierpnia została uruchomiona wysyłka Newslettera. W pierwszym numerze w związku z 100. rocznicą bitwy warszawskiej pisaliśmy o wystawie „Wojna światów" i o Armii Ochotniczej. Zamieściliśmy również wypowiedź Rogera Moorhausa na temat znaczenia bitwy warszawskiej w Europie. W kolejnych numerach zamieszczaliśmy artykuły dotyczące zbrodni katyńskiej w związku z jej 80. rocznicą oraz związane z „Solidarnością" w związku z 40. rocznicą powstania NSZZ Solidarność. Osobny Newsletter został poświęcony publikacji *Korekty ciąg dalszy*, autorstwa dr. Tomasza Domańskiego na temat polemiki z autorami książki *Dalej jest noc…* pod redakcją Jana Grabowskiego i Barbary Engelking. W październiku wysłane zostały kolejne cztery newslettery: 6 października na temat publikacji i dyskusji wokół albumu Juliena Bryana *Najbardziej tajemniczy kraj świata* i o znalezieniu 300 dokumentów z czasów okupacji niemieckiej; 13 października na temat dezubekizacji; 19 października w związku z Narodowym Dniem Pamięci Duchownych Niezłomnych i 26 października na temat Międzynarodowego Festiwalu o Totalitaryzmach „Echa Katynia". W listopadowych newsletterach poruszane były następujące tematy: 11 listopada – rocznica odzyskania niepodległości; 23 listopada – przekazanie Raportu Stroopa dla Muzeum Getta Warszawskiego i 100. rocznica urodzin Lidii Lwow-Eberle; 30 listopada – nagrody „Narodowy Kustosz Pamięci" i Audycja Historyczna Roku; 9 grudnia – rocznica Grudnia'70; 22 grudnia –podsumowanie roku. Każdy newsletter docierał do ok. 600 odbiorców spośród ok. 2000 adresów, na które był wysyłany.

Audycje „Kulisy Historii" / W grudniu uruchomiliśmy nowy cykl audycji nadawanych na IPNtv. W każdym odcinku redaktor Rafał Dudkiewicz wraz z zaproszonymi gośćmi stara się odpowiedzieć

na pytanie, jak rzutuje na nas to, co stało się już przeszłością, jak decyzje jednostek zaważyły nad naszymi losami – jednostkowymi i zbiorowymi. Pierwszy odcinek poruszał kwestie genezy i skutków Grudnia ’70, drugi – nierozliczonych zbrodni stanu wojennego.

Promocje publikacji – online / 31 promocji publikacji Wydawnictwa IPN, z czego zdecydowaną większość (24) w formie dyskusji online z transmisją bezpośrednią lub rejestracją video i retransmisją, które można oglądać na stronie internetowej IPN na kanale IPNtv w serwisie YouTube.

#PrzystanekKsiążka / Na kanale IPNtv / Nowy program Wydawnictwa IPN w formie magazynu, w którym są przedstawiane nowości wydawnicze, rozmowy z autorami, opinie i najciekawsze zapowiedzi. W pierwszym sezonie programu wyemitowano 11 odcinków, z czego 8 zostało nagranych w OIPN, by wyeksponować dynamikę i specyfikę regionalnej działalności wydawniczej.

Nie tylko o książkach / Wydawnictwo IPN na stronie internetowej i w mediach społecznościowych 30 kwietnia rozpoczęło cykl rozmów z autorami publikacji historycznych i wspomnień, świadkami historii oraz pracownikami miejsc pamięci narodowej.

Internetowe Spotkania Autorskie Targów Książki Historycznej – Salon Autorów IPN / Udział Wydawnictwa IPN w Targach Książki Historycznej w Warszawie. W związku z pandemią targi odbyły się 26–29 listopada w formule wirtualnych spotkań autorskich. Kanał IPNtv, profil FB Targów Książki Historycznej i Fundacji Historia i Kultura odwiedziło ponad 70 tys. widzów, śledząc blisko 50 rozmów z autorami, w tym wiele spotkań na żywo. W ramach Salonu Autorów IPN, od 26 listopada, można było śledzić rozmowy z autorami wybranych publikacji, które ukazały się nakładem Instytutu, m.in. z: Adamem Pleskaczyńskim – autorem publikacji *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej*, Robertem Spałkiem – autorem publikacji *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970)*, Tomaszem Balbusem – autorem publikacji *Szczerbcowa brygada. W fotografii i relacjach*, Pawłem Sasanką – autorem publikacji *Zaułek Corvina 1956 r.*, Wojciechem Frazikiem – autorem publikacji *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” 1945–1948*, Elżbietą Jakimek-Zapart – autorką publikacji *Sny wstaną… Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci*, Jackiem Wołoszynem – autorem publikacji *Niepodległościowa konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich w latach 1944/1945–1956*, Mirosławem A. Supruniukiem – autorem publikacji *Władysław Raczkiewicz (1885–1947)*, Tomaszem Łabuszewskim – autorem publikacji *Bitwa Warszawska 1920* czy Tomaszem Stempowskim – autorem publikacji „Najbardziej tajemniczy kraj świata. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959”. Spotkania z autorami prowadził red. Rafał Dudkiewicz.

I Wirtualny Kiermasz Książki IPN / 30 listopada – 6 grudnia Wydawnictwo IPN zorganizowało I Wirtualny Kiermasz Książki, umożliwiając zakup całego asortymentu z 30-procentowym rabatem. Wydarzenie okazało się największym sukcesem sprzedażowym.

Wirtualne Targi Książki / Wydawnictwo IPN wzięło udział w I Wirtualnych Targach Książki organizowanych 16–29 kwietnia przez portal historyczny histmag.org i serwis literacki granice.pl. W ramach kampanii zaprezentowano 21 tytułów, każdy przenosił na stronę zakupową wydawcy (https://ipn.poczytaj.pl).

Oddział IPN Białystok

Quiz / W ramach obchodów 102. rocznicy odzyskania niepodległości przygotowano quiz na Facebooku oddziału dotyczący najważniejszych wydarzeń i postaci, które miały wpływ na odzyskanie niepodległości w 1918 r. Ponadto zamieszczono infografikę o 3 dniach niepodległości Białegostoku, które stanowią ciekawą i mało znaną historię regionu.

Prelekcja online 24 listopada pracownika OBEN Białymstok pt. „Losy tułaczy w obozach na Bliskim Wschodzie, Afryce i Indiach 1942–1945”.

Wystąpienie online 15 grudnia pracownika OBBH Białymstok pt. „Moneta, banknot i cegiełka jako narzędzia w walce ideologicznej w ostatniej dekadzie Polski Ludowej”.

Oddział IPN Gdańsk

Infografika / „Armia Czerwona w województwie gdańskim w 1945 roku" / 4 sierpnia / Infografika opublikowana w mediach społecznościowych OIPN.

Infografika / „Niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady na ziemiach II RP" / Infografika opublikowana 6 sierpnia w mediach społecznościowych OIPN.

Infografika / „Ludobójstwo wołyńsko-małopolskie 1939–1947" / Infografika opublikowana 2 września w mediach społecznościowych OIPN.

Grudzień 1970 w Gdyni / Artykuł Roberta Chrzanowskiego dla portalu Muzeum Miasta Gdyni, 10 grudnia.

Onet.pl / Wypowiedź Roberta Chrzanowskiego do artykułu Piotra Olejarczyka *Historia tego żołnierza poruszyła wiele osób. „Robiąc krzywdę drugiemu człowiekowi, nie można zasłaniać się rozkazem*, 18 grudnia.

Elblag.net / Księża wobec Grudnia '70. Rozmawiamy ze współautorem *Grudniowej kolędy*, wywiad Grażyny Wosińskiej z dr. Danielem Gucewiczem, 8 grudnia.

Elblag.net / O *Zbrodni bez kary* rozmawiamy ze współautorem książki o Grudniu '70, wywiad Grażyny Wosińskiej z Piotrem Brzezińskim, 11 grudnia.

TVP.info / Protesty Grudnia '70 były gestem rozpaczy, wywiad Łukasza Zaranka z Piotrem Brzezińskim, 12 grudnia.

Onet.pl / Władza strzela do demonstrantów, wywiad Piotra Olejarczyka z Piotrem Brzezińskim, 14 grudnia.

Elblag.net / O Grudniu '70 rozmawiamy z nowym szefem Biura Badań Historycznych IPN w Gdańsku, wywiad Grażyny Wosińskiej z Danielem Czerwińskim, 15 grudnia.

Oddział IPN Katowice

Cykl audycji internetowych „Czekając… czytając w Przystanku Historia" / Wyemitowano wywiad z Łukaszem Borkowskim o Zdzisławie Badosze „Żelaznym", rozmowę z dr. Mirosławem Węckim, autorem albumu *Wojciech Korfanty 1873–1939* oraz albumu IPN z fotografiami Stefana Pierzchalskiego, rozmowę z Sebastianem Rosenbaumem, autorem książki o Związku Niemieckich Katolików w Polsce 1923–1939.

Program informacyjny przygotowany w związku z Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady.

Wykład „Bitwa Warszawska 1920" wykład online wygłoszony 31 lipca przez pracownika OAIPN.

Wirtualna ekspozycja wystawy „Leopold Tyrmand – o stylu bycia w kontrze" / Wykonana przy użyciu kamery 360 stopni pozwala na szczegółowe zapoznanie się ze wszystkimi planszami wystawy oraz z dodatkową scenografią (cytowane wypowiedzi Leopolda Tyrmanda i naklejone na ścianę sylwetki pisarza w skali 1:1). Wirtualne zwiedzanie rozszerzono o wideorelację z otwarcia wystawy, które odbyło się 23 września w „Katowicach – Mieście Ogrodów" – instytucji kultury im. Krystyny Bochenek, zawierającą fragmenty wystąpienia dyrektora dr. Andrzeja Sznajdera oraz wypowiedzi poświęcone merytorycznej treści wystawy. Wirtualna ekspozycja dostępna jest na stronie internetowej OIPN.

Infografika „II Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki" / Kontynuacją projektu, w ramach którego ukazała się już infografika dotycząca I powstania śląskiego. W infografice „II Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki" można znaleźć podstawowe informacje pozwalające na przedstawienie wydarzeń poprzedzających wybuch powstania, okoliczności jego wybuchu, przebieg i konsekwencje. Dostępna jest wersja elektroniczna w formie pliku pdf do pobrania na stronie internetowej OIPN.

Fotorelacja / 30 września / Regionalny finał V Turnieju Debat Historycznych odbył się w sali konferencyjnej Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN im. H. Sławika. Zmierzyły się w nim drużyny z I Liceum Ogólnokształcącego im. W. Łukasińskiego w Dąbrowie Górniczej i IV Liceum

Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi im. S. Staszica w Sosnowcu, które debatowały nad tezą, czy konstytucja kwietniowa była adekwatna do potrzeb II RP. Projekt realizowany we współpracy z Krakowskim Stowarzyszeniem Mówców. Fotorelacja z tego wydarzenia dostępna jest na stronie internetowej OIPN.

Audycja „Wojna obronna 1939 r. – dlaczego armia nie broniła Śląska?" / 8 października / W ramach organizowanego w Przystanku Historia im. J. Kurtyki w Warszawie cyklu „Śląsk od morza do morza" zaprezentowano film *Śląski wrzesień* w reż. Macieja Muzyczuka, a następnie odbyła się dyskusja z udziałem Adama Kurusa, autora książki *Oddział Wydzielony „Lubliniec". Działania bojowe 74 Górnośląskiego Pułku Piechoty w ramach Oddziału Wydzielonego „Lubliniec" 1 IX 1939*. Cały materiał dostępny jest na stronie internetowej OIPN.

Fotorelacja / Uroczysty wernisaż wystawy „Rok 1921 na Górnym Śląsku" odbył się 13 października w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym im. H. Sławika w zachowanym reżimie sanitarnym. Jest kontynuacją wystawy „Rok 1919 na Górnym Śląsku". Fotorelacja z tego wydarzenia dostępna jest na stronie internetowej OIPN.

„Wrocławska Twierdza Solidarności" w ramach portalu „Twarze Solidarności" / Z okazji 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" zaprezentowano sylwetki kilkunastu działaczy związkowych z obszaru Dolnego Śląska. Zakładka powstała we współpracy z tygodnikiem „Gość Niedzielny". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Kraków

Na portalach internetowych opublikowano 102 teksty popularne i edukacyjne.

Krakowski Oddział IPN i „Dziennik Polski" przypominają / Cykl cotygodniowych (czwartki) publikacji popularnonaukowych, dotyczących najnowszej historii Polski i świata, w „Dzienniku Polskim" (w wersji papierowej i internetowej), promowanych w mediach społecznościowych.

Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej / Cykl comiesięcznych publikacji na stronie internetowej OIPN oraz w „Gazecie Krakowskiej" (wydanie papierowe i internetowe), promowanych w mediach społecznościowych. W 2020 r. przypada 100. rocznica wojny polsko-bolszewickiej oraz 80. rocznica zbrodni katyńskiej. W ciągu kolejnych 12 miesięcy przedstawiliśmy historie 12 osób związanych z Krakowem i Małopolską, które odznaczyły się podczas walk o niepodległość i granice RP, a 20 lat później zginęły z rąk oprawców z NKWD w Katyniu, Charkowie, Miednoje i innych miejscach kaźni / Odpowiedzialny OBBH.

„Kłamstwo katyńskie – od Stalina do Gorbaczowa" / Trzyczęściowy wykład online ukazuje próbę zatarcia śladów i przerzucenia odpowiedzialności za zbrodnię katyńską na Niemców oraz Polaków.

Filmowe podsumowanie projektu edukacyjnego „Zemsta za niepodległość. Ziemianie ofiary dwóch agresorów" / Z powodu epidemii koronawirusa finał przedsięwzięcia przybrał nietypową formę. Zamiast gali i wręczenia nagród powstał film, w którym przedstawiamy laureatów konkursu oraz ideę projektu. Celem projektu było przypomnienie postaci, które znalazły się wśród ofiar represji niemieckich i sowieckich w czasie II wojny światowej – osób, walczących w latach 1914–1921 o niepodległość Rzeczypospolitej. Kontynuujemy nasze wcześniejsze projekty poświęcone dziejom ziemiaństwa, współorganizowane od 2014 r. z Polskim Towarzystwem Ziemiańskim Oddział Kraków.

„Trzy po trzy albo co Ty wiesz o PRL?" / Cykliczny konkurs internetowy na profilu „Przystanek Historia" w Krakowie pod patronatem TVP Historia. Od marca do lipca odbyła się jego 11. edycja. Konkurs polegał na jak najszybszej odpowiedzi na 3 pytania dotyczące danego tematu.

Konkurs plastyczny w 76. rocznicę bitwy o Monte Cassino / Konkurs skierowany do dzieci i młodzieży w wieku 5–19 lat, uczestnicy mieli za zadanie przygotować pracę plastyczną dowolną techniką.

Powtórka z historii / Katalog tekstów popularnonaukowych i innych materiałów edukacyjnych zamieszczanych na stronie OIPN. Materiałów dostarczają wszystkie biura merytoryczne oraz dele-

gatura w Kielcach. Obecnie w katalogu jest ponad 220 tekstów. Wszystkie materiały są promowane w mediach społecznościowych.

Infografiki edukacyjne – Zbrodnia katyńska / Trzy infografiki edukacyjne prezentujące historię zbrodni katyńskiej – Geneza zbrodni katyńskiej, Mord katyński, Kłamstwo katyńskie.

Infografika edukacyjna – 60. rocznica obrony krzyża w Nowej Hucie / Infografika opowiadająca o wydarzeniach z 27 kwietnia 1960 r., związanych z buntem mieszkańców Nowej Huty przeciwko komunistom.

Infografiki / Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie (1946–1955) – komunistyczne narzędzie do walki z działaczami niepodległościowymi.

Portal Limanowa.24 / 6 lutego, wywiad na temat upamiętnienia Żydów i Polaków w Mordarce oraz byłej siedziby UB w Limanowej.

Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku / Współorganizacja MCDN Kraków / Inauguracja III edycji ogólnopolskiej i IX edycji regionalnej projektu edukacyjnego / Wykład pracownika OBBH „Koncepcja federacyjna Józefa Piłsudskiego" oraz wykład „Sojusz polsko-ukraiński w 1920 roku" prof. Janusza Odziemkowskiego z UKSW / Kanał na YouTube: Centrum Edukacyjne Instytutu Pamięci Narodowej – Przystanek Historia w Krakowie.

„Korzenie Totalitaryzmu" / Wykład pracowników OIPN zrealizowany i opublikowany w ramach projektu „Korzenie Totalitaryzmu" / Kanał na YouTube: Centrum Edukacyjne Instytutu Pamięci Narodowej Przystanek Historia w Krakowie.

„Jedna wiktoria, wielu wygranych" / Jednorazowy konkurs internetowy z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej 15 sierpnia / Profil Facebook Przystanek Historia.

Kalendarium historyczne / Cykliczne, codzienne publikacje na oddziałowym koncie Facebooka, odnotowujące głównie najważniejsze rocznice z najnowszej historii Polski. Od jednego do pięciu postów dziennie.

Delegatura Kielce

Infografiki edukacyjne „Karnawał świętokrzyskiej Solidarności" / Zaprezentowano grafiki przedstawiające ludzi, wydarzenia i zjawiska związane z Regionem Świętokrzyskim „Solidarności" od strajków sierpniowych 1980 r. do wprowadzenia stanu wojennego**.**

Wirtualny spacer po wystawie „Na straży pamięci. 30 lat Stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska" / Wideo obrazujące 20 plansz wystawy poświęconej zagadnieniu zbrodni katyńskiej oraz działalności stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska.

Wykłady online / Cykl wykładów poświęconych tematyce odzyskania przez Polskę niepodległości oraz wprowadzenia stanu wojennego.

Oddział IPN Lublin

Wirtualny spacer po archiwum IPN w Lublinie / Wideo pokazujące, jak wygląda praca archiwistów w Lublinie, pomieszczenia instytucji, miejsca, gdzie trzymane są akta, używane sprzęty.

Wspólne śpiewanie piosenek powstańczych, patriotycznych i wojskowych / 2 sierpnia / Publikacja materiału wideo w mediach społecznościowych z koncertu orkiestry wojskowej na placu przed kościołem garnizonowym, podczas którego uczestnicy wspólnie z muzykami śpiewali piosenki powstańcze, patriotyczne i wojskowe.

Teledysk „Bij bolszewika" / 15 sierpnia / Publikacja w mediach społecznościowych teledysku do piosenki *Bij bolszewika* wykonanej przez Norberta „Smołę" Smolińskiego.

Promocja aplikacji „Lublin '39" / 11 września / Aplikacja ukazuje zniszczenia Lublina podczas walk we wrześniu 1939 r.

#historiaonline / 18 września / Z dwoma nabojami przeciwko Niemcom / Publikacja materiału wideo o nastoletnim obrońcy Lublina z września 1939 r., do którego nie dotarła informacja o kapitulacji i kontynuował walkę przeciwko Niemcom, co przypłacił życiem.

Cykl infografik / Udział Polaków w bitwie o Anglię i Polskie Siły Powietrzne / Autorstwo Adriana Lesiakowskiego (zawartość merytoryczna) i Marcina Wierzchowskiego (opracowanie graficzne) z tekstem wprowadzającym. Infografiki prezentowane na stronie internetowej IPN.

Oddział IPN Łódź

Seria broszur edukacyjnych Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej / 100. rocznica bitwy warszawskiej / *Jan Kowalewski. Oto jest ktoś, kto odczytuje bolszewickie szyfry*; *Aleksander Napiórkowski. Towarzysz „Stefan”*; *Stefan Pogonowski. Obowiązek, wiara*; *Ks. Ignacy Skorupka. Właśnie dlatego chcę iść do wojska*. Integralną częścią broszur edukacyjnych jest opracowanie *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Ćwiczenia dydaktyczne do broszur*. Broszury wraz z ćwiczeniami zostały zamieszczone na stronie internetowej IPN.

Oddział IPN Poznań

Artykuły / 14 tekstów na następujące tematy: Major Władysław Wawrzyniak (1890–1940) – prawnik, wojskowy, ofiara zbrodni katyńskiej; Janina Lewandowska (1908–1940); Wielkopolscy Sprawiedliwi; Pracownicy wielkopolskiej służby zdrowia – ofiary zbrodni katyńskiej upamiętnieni na pomniku Polskiego Państwa Podziemnego w Poznaniu; Poznański Czerwiec 1956 w dokumentach CIA; 74. rocznica rozstrzelania przez komunistów kpt. Jana Kempińskiego „Błyska”; reportaż z wizyty w miejscu pamięci dawnego niemieckiego obozu zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem; cykl artykułów z okazji 75. rocznicy wyzwolenia byłych niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych; artykuły dotyczące obozu żydowskiego na stadionie piłkarskim im. Edmunda Szyca, Ireny Bobowskiej, Wandy Modlibowskiej.

Wykłady online / 15 wykładów i dyskusji nagrywanych przez pracowników: Komunistyczna Partia Polski w województwie poznańskim w latach II RP; powstanie i pierwsze lata Radia Poznańskiego; pontyfikat Jana Pawła II; Radio Solidarność Region Wielkopolska; działalność Oddziału Poznańskiego Solidarności Walczącej; Poznański Czerwiec 1956; sytuacja w ostatnim roku rządów Nicolae Ceauşescu w Rumunii; Kazimierz Sabbat; zbrodnia katyńska; Sprawiedliwi wśród Narodów Świata; Marzec ’68 w Poznaniu oraz zaprezentowano książki: A. Pawlicki *Procesy osób oskarżonych o popełnienie zbrodni niemieckich w Kraju Warty przed polskimi sądami specjalnymi w latach 1945–1946*, E. Wojcieszyk *„Fanatycy” i inni. Opór Wielkopolan wobec komunistów w latach 1956–1970*.

Filmy / „Wirtualna wycieczka po Archiwum IPN” – oprowadzający po archiwum i przybliżający pracę archiwistów oraz „Wybierz się z nami wirtualnie na marsz pamięci – Katyński Marsz Cieni w Wolsztynie” – przedstawiający fragmenty poprzednich edycji tego wyjątkowego wydarzenia.

Infografiki / Poznański Czerwiec 1956, Baśka Murmańska, #TransportyŚmierci: dwie grafiki pokazujące osoby z Wielkopolski: Leona Prauzińskiego i Konstantego Chłapowskiego.

Wirtualna paczka / Zbiór informacji edukacyjnych i popularyzatorskich na temat wydarzeń zielonogórskich i Czerwca ’56 oraz powstania wielkopolskiego.

Karty pracy dla dzieci w formie książeczki *Baśka Murmańska – niedźwiedzica żołnierka*.

Warsztat edukacyjny online – 80 lat od zbrodni katyńskiej.

Grafiki / 37 biogramów ze zdjęciami pierwszych ofiar okupacji niemieckiej z Wielkopolski. 5 plakatów o kobietach działających w wielkopolskiej konspiracji.

Program „#PrzystanekKsiążka” / Wypowiedź na temat materiału dydaktycznego, książek: *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej,* red. Adam Pleskaczyński, Michał Krzyżaniak oraz Artur Pawlicki, *Procesy osób oskarżonych o popełnienie zbrodni niemieckich w Kraju Warty przed polskimi sądami specjalnymi w latach 1945–1946.*

Dyskusja online / Wielkopolska wobec Grudnia ’70 na IPNtv oraz OIPN.

Wywiad dla portalu Histmag.org / „Udział Wielkopolan w wojnie polsko-bolszewickiej mógł przechylić szalę zwycięstwa na korzyść Polski” w ramach promocji książki *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej*.

Gra mobilna „Sprawdź swoją wiedzę o Powstaniu Wielkopolskim" / Gra na urządzenia mobilne z wykorzystaniem platformy ActionTrack, mająca formę rozbudowanego quizu opracowanego na podstawie zaproponowanych uczestnikom materiałów edukacyjnych.

Oddział IPN Rzeszów

Co kryje Oddziałowe Archiwum IPN w Rzeszowie / Cykl publikacji internetowych prezentujących najciekawsze materiały archiwalne przejęte od darczyńców prywatnych w ramach programu Archiwum Pełne Pamięci. Przygotowano 21 artykułów internetowych zawierających biogramy oraz najciekawsze zdjęcia i dokumenty dotyczące postaci związanych z przekazaną darowizną (oficerów, żołnierzy, działaczy podziemia antykomunistycznego po 1944 r. i innych) oraz przedstawiających ważne wydarzenia historyczne.

IPNtv i portal przystanekhistoria.pl. / Nagranie do internetowego programu poświęconego książkom IPN #Przystanek Książka, którego gospodarzem jest dr Jędrzej Lipski. Zaprezentowano książki: Piotr Chmielowiec, *Kryptonim „Borsuki". Konspiracja wojskowa Polskiego Państwa Podziemnego na terenie powiatu łańcuckiego (1939–1945)*, Krzysztof Kaczmarski, *Nie tylko Rothesay. Oficerskie obozy izolacyjne oraz obóz dyscyplinarny dla żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii (1940–1943)*, *W stulecie powrotu odrodzonego państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku*, red. Dariusz Iwaneczko, Bogusław Wójcik.

Oddział IPN Szczecin

Aplikacja Polskie Państwo Podziemne / Edukacyjna gra historyczna, która ilustruje zasady i skalę działalności struktur konspiracyjnych, dzięki prezentacji osób, które je współtworzyły. Podczas rozgrywki uczestnik będzie mógł się zapoznać z działalnością takich postaci, jak Witold Pilecki, August Emil Fieldorf czy Aleksander Kamiński, ale również mniej rozpoznawalnych, jak Zbigniew Sujkowski, Władysław Sieroszewski czy Helena Jamonttówna.

Etiudy filmowe „Świat zgładzony w Katyniu" / Etiudy filmowe prezentują 13 sylwetek ofiar zbrodni katyńskiej, których rodziny po II wojnie światowej osiedliły się na Pomorzu Zachodnim. Celem było ukazanie życia jeńców Starobielska, Ostaszkowa i Kozielska przed 1 września 1939 r., w perspektywie wykonywanych przez nich zawodów, tj. wojskowych, policjantów, lekarzy i nauczycieli.

Transmisje live / W Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" odbywały się spotkania i wykłady oraz promocje książek. Spotkania były transmitowane na żywo w mediach społecznościowych OIPN.

81. rocznica Powstania Państwa Podziemnego / Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Szczecinie / W internetowym konkursie o Polskim Państwie Podziemnym, przeprowadzonym za pomocą aplikacji ActionTrack, wzięło udział 98 uczestników, którzy odpowiadali na pytania związane z wybuchem II wojny światowej, powstaniem Polskiego Państwa Podziemnego i osób, które je tworzyły. Uczestnicy z najwyższą liczbą punktów i zostali nagrodzeni monetami NBP oraz materiałami edukacyjnymi związanymi z Polskim Państwem Podziemnym.

Przystanek Historia Online / Projekt związany z pandemią koronawirusa. Z powodu odwołania spotkań z udziałem publiczności i restrykcjami związanymi z organizowaniem otartych spotkań OIPN przeniósł swoją działalność do przestrzeni internetowej. W każdy czwartek o godz. 18.00 na kanale YouTube IPNtvPL oraz na fanpage'u Facebooka @IPN.Szczecin publikowano nagrania z premierowych dyskusji, promocji książek czy dyskusji rocznicowych. Część zaproszonych gości uczestniczyła w dyskusjach za pomocą komunikatora internetowego. Każde nagranie było poprzedzone spotem zapowiadającym i kampanią w mediach społecznościowych. Od 30 kwietnia do 24 grudnia 2020 r. nagraliśmy i udostępniliśmy w przestrzeni internetowej 29 dyskusji, które zanotowały w sumie 539 928 wyświetleń na Facebooku oraz 250 879 na YouTube.

Szkolenie online dla nauczycieli:

– „Jak można uczyć o II wojnie światowej?”/ 3, 24 października i 14 listopada odbyły się szkolenia dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych w szkołach podstawowych. Prezentowano materiały edukacyjne przygotowane przez OBEN: „Polskie Państwo Podziemne” – gra i aplikacja oraz „Mój rówieśnik. Losy obywateli polskich podczas II wojny światowej”. W szkoleniu wzięło udział 60 osób.

– „Jak można uczyć o polskim XIX wieku?”/ 21 i 28 listopada odbyły się szkolenia dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych w szkołach podstawowych. Prezentowano materiały edukacyjne przygotowane przez OBEN: „Polski gen wolności. 150 lat walk o niepodległość”. W szkoleniu wzięło udział 40 osób.

Turniej Debat Historycznych IPN – online / 8 października zakończyła się kolejna edycja regionalna Turnieju Debat Historycznych IPN. Wzięły w niej udział trzy drużyny. Po raz pierwszy turniej odbył się online. Debaty były ożywione, merytoryczne i dobre retorycznie. Sędziowie stanęli przed bardzo trudnym wyborem i po raz pierwszy w historii szczecińskich turniejów mieliśmy do czynienia z dogrywką w finale. I miejsce i prawo do reprezentowania regionu na centralnym TDH wywalczyło VI Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie.

Infografika „Grudzień ’70 na Wybrzeżu” / Wykresy, dane statystyczne, mapki, opisy obrazują walkę o godne życie w zakresie oraz formie dotąd niepublikowanej. Infografika w zamierzeniach jest uzupełnieniem i graficznym wzbogaceniem wystawy przygotowanej przez OIPN w Gdańsku i Szczecinie z okazji rocznicy Grudnia ’70.

Gra edukacyjna G-70 w aplikacji Action Track / Celem gry było zaprezentowanie najważniejszych wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r. Podczas gry uczestnicy zmierzyli się z pytaniami dotyczącymi nie tylko wydarzeń w Szczecinie i ich ofiar, lecz także zagadnień związanych z Republiką Szczecińską. Narracja kończyła się na roku 1971, gdy po raz kolejny robotnicy wyrazili sprzeciw wobec komunistycznych władz PRL.

Spot Szczeciński Grudzień 1970 / Prezentacja w mediach społecznościowych spotu oraz 10 filmowych zajawek opisujących Szczeciński Grudzień 1970 r.

Szczeciński Grudzień 1970. Pamiętamy! / Prezentacja broszury popularnonaukowej *Szczeciński Grudzień 1970. Pamiętamy*! oraz filmowych epitafiów przedstawiających biogramy 16 ofiar Grudnia ’70 w Szczecinie.

Filmy instruktażowe do gry Polskie Państwo Podziemne oraz Mój Rówieśnik / Celem jest zaprezentowanie użytkownikom w prosty sposób możliwość wykorzystania wyżej opisanych materiałów edukacyjnych podczas nauki zdalnej i zajęć w szkole. Filmy przybliżają zawartość materiałów, a także prezentują kilka wariantów ich wykorzystania. Były również wykorzystywane podczas szkoleń z nauczycielami organizowanymi przez OBEN.

Oddział IPN Warszawa

Spot „Nasza pamięć jest ich wybawieniem” / Materiał promuje otwarcie Izby Pamięci przy ul. Strzeleckiej 8, dawnej katowni na warszawskiej Pradze.

Wideoczat z historią: Katownia przy Strzeleckiej 8

Współpraca z portalem internetowym histmag.org – portalem internetowym poświęconym tematyce historycznej, na którym swoje teksty publikują m.in. pracownicy IPN.

Cykl wykładów online na Strzeleckiej 8 pt. „Warszawskie wędrówki z historią”: „Wyzwolenie czy zniewolenie”, „Start – kryptonim Ekspozytury Urzędu Śledczego Państwowego Korpusu Bezpieczeństwa”, „Warszawskie struktury PPS-WRN” oraz „Kryptonim »Żegota«”.

Konferencje i debaty online / „Warszawiacy przeciwko bolszewikom 1920–2020”, „Zbrodnie komunistyczne jako element martyrologii narodu polskiego w edukacji historycznej”, „Zrzeszenie »Wolność i Niezawisłość«”.

Wirtualny spacer po Strzeleckiej 8, miejscu kaźni polskich działaczy podziemia niepodległościowego.

Spot „Wojna Światów 1920" (wersja polska, angielska i francuska) / Zapowiedź wystawy „Wojna Światów 1920", przygotowanej przez OIPN w związku z 100. rocznicą bitwy warszawskiej.

Spoty towarzyszące wystawie „Wojna Światów 1920" (prezentujące w formie animacji plansze ekspozycji) / Spot nr 1 „Wojna światów. Wojna cywilizacji", spot nr 2 „Europa w ogniu", spot nr 3 „Realni wrogowie – neutralni sojusznicy", spot nr 4 „Osiemnasta decydująca bitwa w dziejach świata".

Film animowany *Bitwa Warszawska 1920* / Czterominutowy film edukacyjny w wersji polskiej, angielskiej i francuskiej o genezie i historii bitwy warszawskiej.

Film animowany *Wojna cywilizacji* / trzyminutowy film edukacyjny w wersji polskiej, angielskiej i francuskiej nawiązujący do wystawy „Wojna Światów 1920".

Film animowany na postawie komiksu *Bitwa Warszawska 1920* (wersja polska, angielska i francuska".

Film animowany na podstawie komiksu *Srebrni na szlakach Bitwy Warszawskiej* cz. I i II (wersja polska i angielska).

Reportaż z wernisażu wystawy „Wojna Światów 1920" – nagrany 12 sierpnia podczas uroczystego otwarcia wystawy w stołecznym Przystanku Historia.

Infografiki – Deportacje obywateli polskich w głąb ZSRS w latach 1940–1941.

Wystawa elementarna do pobrania „Wojna z bolszewikami 1920".

Koncert „Droga do wolności" – retransmisja na kanale IPNtv / „Droga do wolności" to opowieść o historii Polski. Wiersze i pieśni w połączeniu z obrazem skłaniają do refleksji nad losami naszych rodaków, którzy na wielu frontach za wszelką cenę bronili swojej ojczyzny.

Spot „Warszawa na drodze do niepodległości 1914–1918" / przygotowany przez warszawski OIPN w związku z rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości.

Film dokumentalny „Grudzień '70" (29 min.), w którym prof. Jerzy Eisler opowiada o przyczynach i przebiegu wystąpień robotników Gdańska, Gdyni i Szczecina w 1970 r.

Film edukacyjny „Stolica bez państwa. Warszawa 1914–1918" (29 min.) / Opowiada dzieje miasta podczas Wielkiej Wojny 1914–1918. Można w nim zobaczyć ponad 100 unikatowych zdjęć ilustrujących życie warszawiaków oraz ich inicjatywy społeczne i polityczne. Film, który został przygotowany na podstawie albumu multimedialnego, może być uzupełnieniem lekcji o wywalczeniu przez Polaków niepodległego państwa i odradzaniu się stołeczności Warszawy.

Kanał Historia Realna / Audycja na temat czystek wewnętrznych w PPR i PZPR z udziałem historyka z warszawskiego OIPN. Prowadzenie Piotr Zychowicz.

Przedstawienie filmowo-teatralne online „Pułtuscy ochotnicy w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–21" / Przedstawienie z udziałem młodzieży przygotowane we współpracy z LO im. Piotra Skargi w Pułtusku, Muzeum Regionalnym w Pułtusku oraz Domem Polonii – Zamek w Pułtusku.

Film dokumentalny (z udziałem historyka warszawskiego OIPN w charakterze konsultanta) opowiadający o losach ppor. AK Stefana Pabisia „Stefana" – dowódcy oddziału partyzanckiego BOA (Bojowy Oddział Armii). Film przygotowany został przez Grupę Rekonstrukcji Historycznej z Koszalina oraz Studio Jart.

Wywiad audiowizualny na temat książki *Góry i teczki* zrealizowany wspólnie z Domem Spotkań z Historią.

Oddział IPN Wrocław

Artykuł i prezentacja / Artykuł dr. Stefana Białka prezentujący twórczość poetycką ukazującą nastroje społeczeństwa w sierpniu 1980 r. zamieszczony na stronie internetowej OIPN. Materiał składał się z tekstu wprowadzającego oraz skanów wybranych stron z drugoobiegowego zbioru poezji wydanego w grudniu 1980 r. przez Bibliotekę Historyczną i Literacką. Na profilu w serwisie Facebook umieszczono przekierowanie do ww. prezentacji.

Publikacje infografik dotyczących wielkich jednostek Polskich Sił Zbrojnych w czasie II wojny światowej wraz z esejami historycznymi wprowadzającymi do tematu. Plansze dotyczyły 1. Dywizji Pancernej i jej dowódcy gen. Stanisława Maczka oraz 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej 1941–1947 i jej dowódcy gen. Stanisława Sosabowskiego.

Podcasty / W ramach współpracy z Muzeum Historycznym w Lubinie przygotowano podcasty „Ruda uranu w domowej kuchni" oraz „UB i SB – niewidzialna ręka władzy" w ramach „Opowieści z regionu miedziowego i nie tylko".

Portal „Mówiąc wprost" http://mowiacwprost.pl/ / Nieznośny ciężar białorusko-rosyjskiego braterstwa: część I (Korzenie); część II (W prawosławnym Imperium. Rosja i Białorusini do 1864 r.).

Wywiad / W ramach projektu #PrzystanekKsiążka nagrano 16 grudnia wywiady z autorami publikacji wydawanych przez OBBH.

Artykuł / Zastępca naczelnika OAIPN przygotował zamieszczony 7 kwietnia, na stronie internetowej IPN artykuł nt. wizyty Leonida Breżniewa we Wrocławiu 7 kwietnia 1965 r. oraz jej zabezpieczenia przez funkcjonariuszy SB i MO, uzupełniony skanami zdjęć i dokumentów źródłowych z zasobu OIPN Wrocław i Archiwum Państwowego we Wrocławiu. Na profilu OIPN w serwisie Facebook umieszczono przekierowanie do ww. tekstu.

3.7. Inne: koncerty, teatry, filmy, multimedia itp.

Centrala

Film *Baśka* w reż. Doroty Kani / Film dokumentalny oparty na historii Heleny Żukowskiej – jedynej kobiety zamordowanej przez komunistów metodą katyńską w więzieniu przy ul. Rakowieckiej. Bohaterka walczyła w powstaniu warszawskim, w latach 1945–1947 była kurierką Polskiego Państwa Podziemnego, utrzymującą łączność z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych Rządu RP w Londynie. Kobieta była śledzona, inwigilowana przez UB. Aresztowana, więziona na ul. Rakowieckiej i skazana na karę śmierci. Ciało najprawdopodobniej znaleziono na Łączce. Producentem filmu jest Robert Krauz. Instytut Pamięci Narodowej jest koproducentem. Film został zaprezentowany na XII Międzynarodowym Festiwalu Filmowym „Niepokorni – Niezłomni – Wyklęci" 26 września. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Film *Terenia* w reż. Dariusza Walusiaka / Dokument jako pierwsza produkcja filmowa i pierwszy utwór popularyzatorski jest w całości poświęcony Teresie Grodzieńskiej, nieznaną dotąd szerszej publiczności bohaterce wojny polsko-bolszewickiej. Zasłynęła odwagą i poświęceniem dla innych, m.in. przenosiła rannych – jak podano we wniosku o odznaczenie jej orderem Virtuti Militari – „przez płonący most na rzece Huczwie, ostrzeliwany przez 3 nieprzyjacielskie karabiny maszynowe". Kilka dni później, gdy kończyła ekspediowanie ostatnich rannych, wpadła w ręce bolszewików. Została uwięziona w stodole, przez kilka godzin samotnie broniła się siekierą przed atakującymi ją żołnierzami wroga, zabijając dwóch z nich, za co potem została brutalnie zamordowana. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Spektakl *Dzień gniewu* w reż. Tomasza A. Żaka / Instytut Pamięci Narodowej we współpracy ze Stowarzyszeniem „Nie Teraz" podjął się realizacji filmowej spektaklu będącego interpretacją dramatu Romana Brandstaettera. Sztuka dotyka ponadczasowych problemów odpowiedzialności, wyborów moralnych w warunkach wojny, przemiany wewnętrznej człowieka, osadzonych w realiach Holokaustu. Przedstawia historię Żyda szukającego schronienia w klasztorze podczas obławy w małym polskim miasteczku. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Album *Kustosze* / IPN od 2002 r. honoruje nagrodą Kustosz Pamięci Narodowej osoby, instytucje i organizacje za aktywny udział w upamiętnianiu historii narodu polskiego w latach 1939–1989, a także za działalność publiczną zbieżną z ustawowymi celami Instytutu. Album przedstawia wszystkie sylwetki osób, organizacji i instytucji, którym przyznana została nagroda. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

„Wielcy Polacy" / Projekt IPN zakładający przypomnienie sylwetek Polaków z czasów II RP, którzy dzięki swojemu dorobkowi naukowemu, przeprowadzonym badaniom, odkryciom i doświadczeniom realnie przyczynili się do rozwoju państwa, które dopiero co odzyskało niepodległość. Projekt będzie złożony z kalendarza na 2020 rok poświęconego poszczególnym osobom, dodatkowo zostaną przygotowane etiudy filmowe na ich temat. Postaciami, których dotyczy projekt, są: Ignacy Mościcki (1967–1946) – polski chemik, naukowiec, wynalazca, budowniczy polskiego przemysłu chemicznego, autor metody pozyskiwania kwasu azotowego; Jan Czochralski (1885–1953) – polski chemik, metaloznawca, wynalazca metody otrzymywania monokryształów krzemu (metoda Czochralskiego); Tadeusz Sendzimir (1894–1989) – polski inżynier i wynalazca zwany „Edisonem metalurgii", twórca metody ciągłego cynkowania ogniowego (proces Sendzimira), linii produkcyjnej do ciągłego walcowania blachy na zimno oraz tzw. walcarki planetarnej; Tadeusz Wenda (1863–1948) – projektant portu w Gdyni, polski inżynier komunikacji; Aleksander Wasiutyński (1859–1944) – ekspert w dziedzinie kolejnictwa, pionier w zakresie badania toru podczas jazdy pociągów, twórca koncepcji przebudowy Warszawskiego Węzła Kolejowego i budowy linii średnicowej w Warszawie; Stefan Bryła (1886–1943) – polski inżynier budowlany, pionier praktycznego zastosowania spawalnictwa oraz konstrukcji spawanych, konstruktor pierwszego na świecie drogowego spawanego mostu na rzece Słudwi, a także budynku Prudential; Stanisław Wojciech Rogalski (1868–1940) – polski inżynier i konstruktor lotniczy. Współzałożyciel spółki konstruktorskiej RWD, konstruktor lotniczy, pracował w NASA, (projekt Apollo); Jerzy Dąbrowski (1899–1967) – polski konstruktor lotniczy, twórca bombowca PZL 37 Łoś, uważany za twórcę nowoczesnego profilu skrzydła laminarnego; Stanisław Ulam (1909–1984) – matematyk, przedstawiciel lwowskiej szkoły matematycznej, współtwórca bomby termojądrowej. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Bilbordy / Na 5 telebimach ustawionych w Warszawie prezentowane są spoty, plakaty, materiały informacyjno-edukacyjne o wydarzeniach historycznych, rocznicach narodowych, kampaniach edukacyjnych Instytutu. Dotyczyły m.in.: kampanii informacyjnej nt. Dnia Polaków Ratujących Żydów, promocji portalu „Życie za życie", Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, zbrodni katyńskiej, portalu o pielgrzymkach Jana Pawła II, bazy ofiar zbrodni wołyńskiej, pierwszego transportu do Auschwitz, wystawy „Wojna światów – 100. rocznica Bitwy Warszawskiej", wystawy „Tu rodziła się Solidarność", wystawy „20–40–20", Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia", 102. rocznicy odzyskania Niepodległości, „Był mur" – 80. rocznicy zamknięcia getta warszawskiego, Grudzień '70, audycji „Zapal światło wolności" – rocznica wprowadzenia stanu wojennego / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Film *Narodziła się w Polsce* / Film animowany, upamiętniający 40. rocznicę powstania NSZZ „Solidarność" (wersja z lektorem angielskim i polskim oraz z napisami w językach francuskim i rosyjskim). Od czasu publikacji 1 lipca zanotowaliśmy już prawie 11 tys. wyświetleń. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Prezentacja publikacji *Najbardziej tajemniczy kraj świata. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959* / Prezentacja i dyskusja / 28 września w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie podczas spotkania połączonego z dyskusją przedstawiono dwujęzyczny album autorstwa Juliena H. Bryana. / Jednostki odpowiedzialne AIPN i Wydawnictwo IPN.

Premiera mobilnej gry miejskiej „Głos walczącej Warszawy. Podpułkownik Wacław Lipiński" / Prezentacja i pokaz / 29 września w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie zaprezentowana została gra mobilna, po której odbyła się premierowa rozgrywka ulicami Warszawy. / Jednostki odpowiedzialne Przystanek Historia i BPiKS.

Prezentacja publikacji Sławomira Kalbarczyka *Armia Andersa w ZSRS 1941–1942. Niespełnione braterstwo broni z Armią Czerwoną* / Prezentacja i dyskusja / 7 października w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się dyskusja nt. książki transmitowana online. / Jednostki odpowiedzialne BBH, OIPN Wrocław, BPiKS i Wydawnictwo IPN.

Prezentacja publikacji *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970)* / Prezentacja i dyskusja / 14 października w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyły się transmitowane online wykład i dyskusja nt. książki dr. Roberta Spałka. / Jednostki odpowiedzialne OBBH Warszawa, BPiKS i Wydawnictwo IPN.

Film *Polmission. Tajemnice paszportów* / Film dokumentalny przedstawia wątek jednej z największych i najbardziej zagadkowych akcji ratowania Żydów podczas II wojny światowej. Obraz w reżyserii Jacka Papisa jest kontynuacją filmu *Paszporty Paragwaju*. Opowiada o działalności polskiej dyplomacji i polskiego wywiadu we współpracy z organizacjami międzynarodowymi podczas ratowania Żydów oraz o dalszych losach ocalonych. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Film *Marsz cieni* / Film średniometrażowy prezentujący historię odbywającego się w rocznicę zbrodni katyńskiej „Marszu cieni". Opowiada o grupie rekonstruktorów, którzy wcielają się w konkretne polskich oficerów zamordowanych w katyńskim lesie w 1940 r. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Film *Przełamać barierę strachu* / Film dokumentalny prezentujący historię życia i działalności abp. Ignacego Tokarczuka. Film skupia się przede wszystkim na zmaganiach arcybiskupa z władzami komunistycznymi. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Film *„20–40–20"* / Film fabularny będący częścią wystawy multimedialnej „20–40–20". Film w ciekawy sposób przedstawia historię kilku ofiar i samą zbrodnię katyńską. Narratorem filmu jest jego główny bohater – 17-letni harcerz Stanisław Ozimek. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Film *Zapomniane strajki* / Film dokumentalny opowiadający historię strajków, które odbywały się spontanicznie w całej Polsce w lipcu 1980 r. Głównymi bohaterami filmu są świadkowie historii biorący udział w opisywanych wydarzeniach. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Film *W imię prawdy* / Film dokumentacyjny przedstawiający historię działającego w czasach PRL Instytutu Katyńskiego. Głównym narratorem i zarazem bohaterem filmu jest twórca Instytutu Adam Macedoński. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Prezentacja publikacji *Dialog należy kontynuować…*. Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem 1969–1985 / prezentacja i dyskusja / 26 listopada w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się transmitowana online dyskusja na temat książki *„Dialog należy kontynuować…". Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem 1969–1985*. W spotkaniu wzięli udział m.in. autorzy publikacji Rafał Łatka i Filip Musiał. / Jednostki odpowiedzialne BBH, BPiKS i Wydawnictwo IPN.

Etiudy filmowe o laureatach nagrody Kustosz Pamięci Narodowej / W związku z organizacją wręczenia nagród Kustosza Pamięci Narodowej zostało przygotowanych 5 etiud filmowych o tegorocznych laureatach oraz trzydziestosekundowy spot promujący idee nagrody. Dokumentalne etiudy filmowe przedstawiające sylwetki nagrodzonych Kazimierza Cholewy, Wasyla Haniewicza, Andrzeja Pityńskiego, Wojciecha Ziembińskiego oraz Komitetu Pamięci Gusen można obejrzeć na IPNtv. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Spot promujący laureatów nagrody „Semper Fidelis" / W związku z ogłoszeniem laureatów II edycji nagrody IPN „Semper Fidelis" przygotowano spot przedstawiający sylwetki tegorocznych laureatów: ks. Romana Twaroga, ks. bp. Jana Purwińskiego, Waldemara Szełkowskiego, Iness Todryk-Pisalnik i Andrzeja Pisalnika, Dory Kacnelson. Film można obejrzeć na IPNtv. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Koncert z okazji 40. rocznicy powstania NZS i Solidarności / 6 grudnia w Filharmonii Krakowskiej odbył się koncert online z okazji czterdziestolecia powstania Niezależnego Zrzeszenia Studentów i NSZZ „Solidarność". W koncercie udział wzięli: Chór Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie, Górecki Chamber Choir, Orkiestra Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie. / Jednostka odpowiedzialna BPiKS.

Film *Niezłomny Anioł* w reż. Arkadiusza Gołębiewskiego / Jest to filmowa sylwetka Lidii Lwow-Eberle, żołnierza 5. Wileńskiej Brygady Armii Krajowej. Pracownik AIPN wziął udział w odbiorze

filmu. Dodatkowo, archiwiści IPN przygotowali napisy na potrzeby emisji w serwisie YouTube. / Jednostka odpowiedzialna AIPN.

Koncert „Grudniowy Tren" / W sobotę 12 grudnia o godz. 14.00 w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gdyni zorganizowano (bez udziału publiczności) prapremierowe wykonanie utworu *Grudniowy Tren na orkiestrę smyczkową* przez Chopin University Chamber Orchestra pod batutą kompozytora Rafała Janiaka. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Uroczysty koncert poświęcony pamięci ofiar Grudnia '70. / 13 grudnia, o godz. 16:00, na antenie Radia Gdańsk oraz na kanale IPNtv na You Tube orkiestra wykonała najpiękniejsze polskie utwory elegijne – *Agnus Dei* Krzysztofa Pendereckiego, II cz. koncertu wiolonczelowego Stanisława Moryto, Adagietto Pawła Łukaszewskiego, *Elegię na wiolonczelę i orkiestrę smyczkową* Mikołaja Góreckiego oraz *Grudniowy Tren na orkiestrę smyczkową* Rafała Janiaka – hołd kompozytora złożony ofiarom Grudnia '70. / Koncertowi towarzyszyła promocja płyty „#Pamięć. Grudzień '70" ze wstępem napisanym przez dr. Adama Chmieleckiego, Prezesa Radia Gdańsk oraz dr. Jarosława Szarka, prezesa IPN. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Film dokumentalny *1970* w reżyserii Tomasza Wolskiego / Film przedstawia nieznany obraz wydarzeń grudniowych – opowiada o nich z perspektywy oprawców. Pokazuje portret ówczesnej władzy, mechanizmów rządzenia, a także nieudolności i siermiężności tamtych czasów. W filmie wykorzystane są m.in. nagrania autentycznych, pełnych emocji rozmów telefonicznych. Widz staje się świadkiem podejmowania drastycznych decyzji. Dzieło powstało we współpracy IPN, Kijora Film Spółka i TVP. / Premiera filmu – 13 grudnia o godz. 20:00 na kanale TVP 1 / Jednostki odpowiedzialne BEN, AIPN i BBH.

Film *My trzymamy z Bogiem* / Opowiada o życiu i działalności ks. Hilarego Jastaka, który wsławił się bezkompromisową walką z komunizmem oraz z ingerencją komunistycznego państwa w Kościół. Podczas wydarzeń grudniowych aktywnie wspierał rodziny osób zabitych. 17 sierpnia 1980 r. na prośbę stoczniowców odprawił mszę w gdyńskiej Stoczni im. Komuny Paryskiej. Wspierał ruch oporu w czasie stanu wojennego. / Film będzie wykorzystywany przez BEN w celach edukacyjnych. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Prezentacja książki „*Sądy bezprawia. Wokół pokazowych procesów politycznych organizowanych w Warszawie (1944–1989"* / prezentacja i dyskusja / 2 grudnia w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki w Warszawie odbyła się transmitowana online dyskusja nt. książki Patryka Pleskota *Sądy bezprawia. Wokół pokazowych procesów politycznych organizowanych w Warszawie (1944–1989).* Oprócz autora w dyskusji wziął udział pracownik BBH. / Jednostki odpowiedzialne BBH, BPiKS i Wydawnictwo IPN.

Koncert patriotyczny „Gintrowski, a jednak coś po nas zostało" / Fundacja im. Przemysława Gintrowskiego zorganizowała 13 grudnia koncert. IPN był partnerem instytucjonalnym 11 edycji wydarzenia. Wystąpili: Aleksandra Gintrowska, Julia Gintrowska, Bartosz „Bartas" Szymoniak, Marcel Sabat, Józef Skrzek, Krzysztof Napiórkowski. Koncert, po raz pierwszy w historii, został udostępniony bez ograniczeń na platformie internetowej. / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN.

„Biblioteka na to czeka" / Wznowienie projektu społecznego „Biblioteka na to czeka". Udział wzięło 605 bibliotek z całej Polski. Przekazano ponad 10 tys. książek wydanych w latach 2008–2018. / Jednostka odpowiedzialna Wydawnictwo IPN.

Oddział IPN Gdańsk

Koncert patriotyczny IPN Gdańsk „Wiwat Niepodległa!" z okazji 100. rocznicy zaślubin Polski z morzem / 9 lutego w puckiej farze odbył się koncert „Wiwat Niepodległa", podczas którego zaprezentowano utwory polskich kompozytorów. Słowo wstępne wygłosił dyrektor OIPN. Kompozycje wykonała piętnastoosobowa orkiestra Progress wraz z trojgiem solistów. Byli to Paweł A. Nowak (akordeon), Magdalena Chmielecka (wokal, sopran) oraz Łukasz Perucki (skrzypce) / Jednostki odpowiedzialne OIPN i OBEN.

Spot *Droga do wolności* / Z okazji 40. rocznicy porozumień sierpniowych i powstania „Solidarności" 26 sierpnia w mediach społecznościowych IPN został przygotowany spot przedstawiający drogę Polaków do wolności od Grudnia 1970 do zmian w roku 1989. / Jednostka odpowiedzialna OBEN

Filmiki edukacyjne: *Grudzień 1970. Robotnicza rewolta na Wybrzeżu* oraz *Nazywam się Janek Wiśniewski* / W związku z 50. rocznicą Grudnia 1970 zostały przygotowane 2 filmiki w zwięzły i przystępny sposób opowiadające historię rewolty robotniczej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Prezentacje multimedialne: „Grudzień 1970 roku", „Symbole narodowe" / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Oddział IPN Katowice

Film dokumentalny *Oto człowiek – rzecz o Henryku Sławiku i Jozsefie Antallu* / koprodukcja Telewizja Polska Katowice i OIPN; premierowy pokaz kinowy odbył się 3 lutego w Kinoteatrze „Rialto" w Katowicach, premiera antenowa TVP 3 Katowice – 1 maja i 3 maja, premiera w TVP Historia – 16 lipca, film otrzymał wyróżnienie na festiwalu Filmowe Spotkania z Historią / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Teledyski do pieśni powstańczych autorstwa Grzegorz Płonki: *Kajze mi sie podzioł mój synocek miły* oraz *Przyszli po wypłata górniki masami* / W związku z trwającymi od ubiegłego roku uroczystymi obchodami setnej rocznicy wybuchu trzech kolejnych powstań śląskich we współpracy z Fundacją „Dla Dziedzictwa" wydano płytę z pieśniami powstańczymi, zawierająca 11 pieśni z czasu powstań śląskich w aranżacji Grzegorza Płonki. Do dwóch wybranych utworów zrealizowano teledyski, które znacznie wzbogaciły ich odbiór oraz pozwoliły na promocję płyty w telewizji i mediach społecznościowych. Wzbogacenie działań projektowych o element wizualny pozwoliło też na szersze upowszechnienie wiedzy o pieśniach powstańczych w społeczeństwie. Realizację tego przedsięwzięcia powierzono Bartoszowi Dominikowi. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Mapa multimedialna „Harcerze Niepodległej" – efekt końcowy projektu edukacyjnego „Kamienie Pamięci", realizowanego w maju 2019 r. w Katowicach. Zadaniem uczestników było odnalezienie, a następnie upamiętnienie członków ruchu skautowskiego i harcerskiego, którzy uczestniczyli w działaniach na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości, brali udział w walkach o granice, w czasie II wojny światowej stawiali opór okupantom, a po jej zakończeniu organizowali konspirację niepodległościową. Mapa zawiera 44 biogramy przygotowane przez uczestników projektu, opatrzone indeksem osobowym oraz geograficznym. Można ją przeglądać na komputerze, tablecie i smartfonie. Dzięki atrakcyjnej i przystępnej formie z powodzeniem może być wykorzystana jako narzędzie edukacyjne i popularyzatorskie/ Jednostki odpowiedzialne OBEN Katowice i Centrala BEN.

Płyta CD *„Nadstawcie ucha kochani ludkowie". Pieśni powstańcze ze zbiorów Adolfa Dygacza* / Płyta wydana w 100. rocznicę II powstania śląskiego. Zawiera 12 pieśni powstańczych ze zbiorów prof. Adolfa Dygacza w nowoczesnej aranżacji pod kierunkiem wybitnego śląskiego artysty Grzegorza Płonki. Pieśni wyrażają patriotyczne uczucia Ślązaków, przybliżają wydarzenia i atmosferę lat 1919–1921./ Jednostki odpowiedzialne OBEN IPN Katowice i Fundacja „Dla Dziedzictwa".

Oddział IPN Kraków

Koncert Galowy VI Festiwalu Wolnej i Niezawisłej / 23 lutego w Audytorium Maximum UJ odbył się koncert, w którego programie znalazły się pieśni patriotyczne w aranżacjach Marka Pawełka. Wystąpiła Orkiestra Passionart pod dyrekcją Janusza Wierzgacza, a partie solowe wykonali laureaci IV Ogólnopolskiego Festiwalu Piosenki Niezłomnej i Niepodległej im. Henryka Rasiewicza „Kima". Zaśpiewały także Chór Akademicki Uniwersytetu Jagiellońskiego Camerata Jagellonica, Chór Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie Dominanta oraz Schola Hosanna z Moszczenicy. Fundacja Armii Krajowej w Londynie wręczyła Nagrodę im. Danuty Siedzikówny „Inki", przyznawaną osobom i instytucjom, które przyczyniają się do przywracania pamięci o żołnierzach wyklętych. W 2020 r.

nagrodę otrzymał Maciej Małozięć za działania podejmowane na rzecz upamiętnienia i popularyzacji w powiatach dębickim i tarnowskim wiedzy o powojennym podziemiu niepodległościowym. Partnerem głównym wydarzenia był Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, a sponsorami: Agencja Mienia Wojskowego, firma Leier Polska SA, drukarnia KPW oraz Urząd Gminy Tarnów / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Koncert „Bohaterom cześć i chwała" / 29 lutego w budynku PTG Sokół odbył się koncert Norberta „Smoły" Smolińskiego, który jest liderem zespołu Contra Mundum. Koncert zorganizowany przez małopolskiego kuratora oświaty, pod patronatem dyrektora OIPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film *Karły* / Film powstały na mocy porozumienia Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie z Bogusławem Godfrejowem opowiada o wydarzeniach, które przeszły do historii jako obrona krzyża nowohuckiego. 27 kwietnia 1960 r. mieszkańcy Nowej Huty stanęli w obronie skromnego, drewnianego krzyża, będącego symbolem wiary i wolności. Przez miasto przetoczyła się fala ulicznych zamieszek. Wzięły w nich udział tysiące ludzi. Oddziały ZOMO przystąpiły do brutalnego rozpędzania demonstrantów. Film dokumentalny został oparty na wspomnieniach świadków historii i zdjęciach z archiwum IPN. Całość jest opatrzona komentarzem pracownika OBBH. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film *Pierwszy transport do Auschwitz* / Film prezentuje miejsca w Tarnowie, Krakowie i Oświęcimiu związane z wydarzeniami z 13–14 czerwca 1940 r. W tych dniach Niemcy przeprowadzili pierwszy masowy transport Polaków osadzonych w tarnowskim więzieniu do KL Auschwitz. Wydarzenie to zapoczątkowało funkcjonowanie niemieckiego obozu zagłady, jednego z największych miejsc masowej eksterminacji ludności cywilnej w latach 1940–1945. W transporcie znalazło się 728 wybranych więźniów. W filmie zawarto fragmenty notacji z Kazimierzem Albinem, więźniem, nr obozowy 118 / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Promocja książki *Ignacy Matuszewski. Pisma wybrane* pod redakcją dyrektora Wojskowego Biura Historycznego dr. hab. Sławomira Cenckiewicza (t. 1 – *Nie ma wolności bez wielkości*, t. 2 – *O Polskę całą, wielką i wolną*). W dyskusji wzięli udział: dr hab. Sławomir Cenckiewicz, dr Paweł Chojnacki i dr Krzysztof Kloc (Uniwersytet Pedagogiczny), a spotkanie poprowadził dr Maciej Zakrzewski z krakowskiego IPN. Ignacy Matuszewski (1891–1946) to jeden z najwybitniejszych, a zarazem najbardziej niedocenianych polityków polskich XX w. Pułkownik Wojska Polskiego, dyplomata, minister, utalentowany publicysta i polemista, współpracownik Józefa Piłsudskiego, który po śmierci marszałka znalazł się w opozycji do obozu rządowego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

IV Gala Kwartalnika Wyklęci. Uhonorowano osoby zasłużone w popularyzacji historii powojennego podziemia niepodległościowego. Nagrodę im. sierż. Józefa Franczaka „Lalusia" (uznawanego za ostatniego żołnierza partyzantki antykomunistycznej, poległego w 1963 r.) z rąk jego syna Marka odebrał dr Karol Nawrocki, dyrektor Muzeum II wojny światowej. Laudację wygłosił dyrektor krakowskiego IPN. Nagroda im. Michała Krupy „Wierzby" (żołnierza Narodowej Organizacji Wojskowej i Narodowego Zjednoczenia Wojskowego) przypadła Lechowi Makowieckiemu, poecie, kompozytorowi i muzykowi. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Koncert jubileuszowy w 40. rocznicę NSZZ „Solidarność" / Stowarzyszenie Passionart, Urząd Miasta w Wadowicach, Zarząd Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność" / Widowisko, łączące sztukę wysoką, nowoczesne środki artystycznej ekspresji oraz merytoryczny komentarz historyczny. W koncercie, który zorganizowany został w Wadowickim Centrum Kultury, wzięli udział muzycy Orkiestry i Chóru Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie pod batutą Janusza Wierzgacza. Autorem symfonicznych aranżacji piosenek oraz utworów patriotycznych, które wybrzmiały tego wieczoru był Marek Pawełek. W partiach solowych prezentowały się: Katarzyna Guran oraz Maciej Drużkowski. Ponadto wystąpili Witold Góral (gitary), Paweł Kuźmicz (gitara basowa) i Seweryn Piętka (perkusja). Koncert poprowadziła Katarzyna Coufał-Lenczowska. Podczas uroczystości zostały wręczone okolicznościowe odznaczenia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

20. rocznica powstania OIPN / Prezentacja stanowisk edukacyjnych IPN, koncert piosenek z okresu wojny polsko-bolszewickiej, stanowisko grup rekonstrukcyjnych, odsłonięcie wystawy „Historia Pamięć Tożsamość. 20 lat Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie" oraz prezentacja „Otwórzmy drzwi do wolności – Janusz Kurtyka 1960–2010" oraz „Wyklęci – odnalezieni w Małopolsce / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film dokumentalny *Niezłomni Podhala – bł. ks. Piotr Dańkowski*, scenariusz i reżyseria Anna Pawlikowska, realizacja TV Podhale, 39'04, premiera 18 grudnia., konsultacja merytoryczna i udział w nagraniu / Jednostka odpowiedzialna WSdsPiI.

Film dokumentalny *Niezłomni Podhala – Augustyn Suski*, scenariusz i reżyseria Anna Pawlikowska, realizacja TV Podhale, 38'29, premiera 27 grudnia, konsultacja merytoryczna i udział w nagraniu / Jednostka odpowiedzialna WSdsPiI.

Delegatura Kielce

„Gloria Victis" / 2 marca w Kieleckim Centrum Kultury odbył się koncert w wykonaniu zespołu Lustro. Muzycy zaprezentowali znane piosenki partyzanckie, powstańcze, wojskowe oraz utwory o podobnej tematyce. Wydarzenie było połączone z finałem konkursu „Żołnierze Niezłomni. Pamięci zapomnianym bohaterom naszego regionu" organizowanym we współpracy z Ośrodkiem Myśli Obywatelskiej i Patriotycznej w Kielcach oraz III LO im. C.K. Norwida w Kielcach / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

„Polska lekcja śpiewu" / 30 maja na stronie internetowej IPN oraz w mediach społecznościowych transmitowano widowisko artystyczne łączące materiały filmowe z utworami muzycznymi w nowoczesnej oprawie graficznej. Wśród wybranych kompozycji znalazły się m.in. *Nie pytaj o Polskę* z repertuaru Obywatela G.C., *Polska* z rep. Kultu, czy *Wychowanie* T. Love. Piosenki zostały zaaranżowane i wykonane przez najzdolniejsze młode zespoły oraz wokalistów z Kielc i woj. świętokrzyskiego. Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Fundacją Artystyczną Kuman Team / Jednostka odpowiedzialna Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

Cykl krótkich filmów edukacyjnych „Śladami walk Armii Krajowej" (łącznie 6 odcinków), upamiętniający bohaterskie walki partyzanckie i żołnierzy AK działających w regionie świętokrzyskim. Materiał wideo przygotowany przez pracownika Delegatury był publikowany na stronie internetowej IPN oraz w mediach społecznościowych (FB). / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Miniwykład wideo na temat aresztowania ppłk. Antoniego Wiktorowskiego „Kruka", dowódcy 2. Pułku Piechoty Legionów AK, emitowany 1 kwietnia, w 75. rocznicę aresztowania ppłk. Wiktorowskiego, na stronie internetowej IPN oraz na FB Delegatury w Kielcach. Materiał filmowy został przygotowany przez pracownika Delegatury. / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Polska Wyklęta / Spektakl teatralny transmitowany online 29 sierpnia na stronie internetowej IPN i FB Delegatury. Sztuka poświęcona pamięci Polaków, którzy nie złożyli broni w 1945 r., gdy Polska została wyzwolona spod okupacji niemieckiej, a jednocześnie dostała się pod okupację sowiecką. Spektakl został zarejestrowany w celach dawnych ubeckich więzień przy ul. Zamkowej w Kielcach. Powstał w hołdzie żołnierzom wyklętym, ściganym przez NKWD i polską bezpiekę. Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Fundacją Artystyczną Kuman Team / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Film edukacyjny z cyklu „Śladami walk Armii Krajowej" / Odcinek poświęcony opactwu o. cystersów w Wąchocku. Cały cykl upamiętnia bohaterskie walki partyzanckie i żołnierzy AK działających w Świętokrzyskiem / Film zamieszczony na stronie internetowej i FB / Jednostka odpowiedzialna Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce.

Koncert *Wspólnota serc* / 26 grudnia odbył się koncert przedstawiający historię polskiej walki o wolność, sprzeciw wobec systemu komunistycznego aż do upadku komunizmu w 1989 r. Koncert transmitowany był na antenie TVP3 Kielce / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Kielce.

Oddział IPN Lublin

Koncert Norberta „Smoły" Smolińskiego z dotąd nieprezentowanym repertuarem o Sybirakach „Jest taki kraj daleki…". Artyście towarzyszyły młode talenty z XXVII LO, które zostały wyłonione podczas wcześniejszych przesłuchań, sala konferencyjna IPN Lublin, 11 lutego / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Koncert Norberta „Smoły" Smolińskiego „Cześć i chwała Bohaterom!" w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim, 3 marca. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Koncert patriotyczno-historyczny Norberta „Smoły" Smolińskiego z okazji 40. rocznicy świdnickiego lipca w Kościele NMP Matki Kościoła w Świdniku, 11 lipca / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

„Bij bolszewika w każdej go postaci" – teledysk do piosenki *Bij bolszewika* w wykonaniu Norberta Smolińskiego, inspirowany plakatami i fotografiami z wojny polsko-bolszewickiej przy udziale grup rekonstrukcji historycznej. Tekst piosenki powstał po 1944 r. Przekazał go jeden z żołnierzy poakowskiej Samoobrony Ziemi Wołkowyskiej; emisja 15 sierpnia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Przygotowanie oraz wykonanie utworu *Hymn Lubelskiej Braci* przez Norberta Smolińskiego 25 listopada / Projekt łączy muzykę, edukację, utrwalanie pamięci o ofiarach ziemi lubelskiej, a także ważnych wydarzeń z historii Lubelszczyzny. Do projektu weszło: wynajęcie studia nagrań, przygotowanie pełnej orkiestracji komputerowej, udział 4 muzyków, sesja nagraniowa chóru, opieka techniczna Macieja Znamierowskiego oraz mastering nagrania. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

Film *Zamość 1920 – ostatnie oblężenie* / OIPN jest współproducentem wraz ze Stowarzyszeniem „Telewizja Regionalna – Stowarzyszeniem Europejskim" filmu dokumentalnego/reportażu poświęconego obronie Zamościa podczas wojny polsko-bolszewickiej 1920, w reż. Leszka Wiśniewskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Delegatura Radom

Film poświęcony Teresie Grodzińskiej / Film (w trakcie realizacji) w reż. Dariusza Walusiaka DAW PRODUCTION. Film dokumentalny opowiada o bohaterskiej sanitariuszce Teresie Grodzińskiej, zamordowanej przez bolszewików w 1920 r., pierwszej kobiecie odznaczonej Krzyżem Virtuti Militari V klasy. Konsultacja pracownika Delegatury Radom / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Radom.

Oddział IPN Łódź

Prezentacje multimedialne na temat żołnierzy wyklętych, zbrodni katyńskiej publikowane na telebimach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Multimedialna mapa niemieckiego obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi / Na podstawie materiałów procesowych, zdjęć lotniczych oraz zeznań świadków odtworzono układ, kształt budynków oraz baraków, dodano zeznania. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Prezentacja dla maturzystów dotycząca historii XX w.: I wojny światowej, dwudziestolecia międzywojennego, II wojny światowej, świata po II wojnie światowej, Polski Ludowej/PRL. Każda z nich zawiera pytania maturalne z lat 2012–2019 dla poziomu podstawowego i rozszerzonego wraz z odpowiedziami, opatrzone komentarzem historycznym i mapami/ Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film edukacyjny na temat pastora Aleksandra Falzmanna / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Wykonanie karty okolicznościowej wraz z Pocztą Polską z wizerunkiem kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca" w związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film *Odmówił powrotu do kraju. Ucieczki piłkarzy z PRL. Piłka nożna w realiach komunizmu.* / Materiał poświęcony nielegalnym wyjazdom piłkarzy z PRL w latach 1957–1989. Problem omawia

dr Sebastian Pilarski, analizując go w kontekście funkcjonowania środowiska sportowego w państwie ograniczającym swym obywatelom swobodę wyjazdów zagranicznych. Przedstawione zostały najbardziej pspektakularne rzypadki piłkarskich uciekinierów i działania władz mające zapobiec temu zjawisku. Nagranie zrealizowane w ramach cyklu przygotowywanego przez OIPN. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Karta okolicznościowa z wizerunkiem ks. Ignacego Skorupki wydana wraz z Pocztą Polską w 100. rocznicę bitwy warszawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Poznań

Koncert „Z nadzieją przez życie". Zorganizowany przez OBBH w Poznaniu we współpracy z TVP 3 Poznań i Teatrem Polskim koncert piosenek żydowskich. Na recital urodzonej w Wołgogradzie aktorki Teatru Polskiego Alony Szostak złożyły się piosenki śpiewane w czterech językach: polskim, jidisz, hebrajskim i rosyjskim, Poznań, 28 lutego. Wydarzenie zostało nagrane przez TVP i było prezentowane w telewizji oraz w sieci. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Etiuda filmowa dotycząca działacza Solidarności Walczącej Krzysztofa Cnotalskiego. Film zrealizowany przez uczniów w ramach projektu „Opowiem Twoją historię". / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Koncert Zaduszkowy online w Teatrze Muzycznym w Poznaniu / Organizowany tradycyjnie jesienią każdego roku jest wydarzeniem kulturalnym o wysokim poziomie artystycznym. Nawiązuje do historii i skupia współpracujących z OIPN przedstawicieli instytucji, stowarzyszeń, placówek oświatowych i kulturalnych. Podczas koncertu podsumowywana jest akcja medialno-edukacyjna „Zapal znicz pamięci". W repertuarze znalazły się dwa niezwykłe utwory Henryka Mikołaja Góreckiego w wykonaniu Orkiestry św. Marcina pod batutą Jakuba Czerskiego. Muzyce towarzyszą informacje o Operacji Tannenberg oraz zdjęcia i nazwiska ofiar zbrodni niemieckich w Polsce w pierwszych miesiącach okupacji. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Oddział IPN Rzeszów

Spektakl *Obława* / W związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych 1 marca, o godz. 17.00 w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej na Dużej Scenie wystąpili artyści Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku, którzy zaprezentowali spektakl *Obława* – artystyczną próbę zmierzenia się z tematem Obławy Augustowskiej. Reżyserem sztuki jest Jan Nowara. Wspólnie z Jagodą Skowron, na podstawie dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej, listów i meldunków, stworzyli scenariusz, który opowiada historię jednego z najtragiczniejszych wydarzeń powojennej Polski. Prócz materiałów źródłowych autorzy sięgnęli także po *Dziady* Adama Mickiewicza oraz poezję Zbigniewa Herberta i Tadeusza Różewicza. Dzień później, 2 marca, spektakl był prezentowany dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych z terenu Podkarpacia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film *Orlęta z Rudnika nad Sanem* (tytuł roboczy) / Film dokumentalny w reżyserii Artura Janickiego poświęcony organizacji młodzieżowej Orlęta z Rudnika nad Sanem w woj. podkarpackim, która działała w latach 1947–1949. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Film *Przełamać barierę strachu* (tytuł roboczy) / Film dokumentalny w reżyserii Macieja Wojciechowskiego, prod. Fundacja Stanica Kresowa, dotyczy działań aparatu represji wobec abp. Ignacego Tokarczuka. Podmiot realizujący Fundacja Stanica Kresowa. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Film *Losy przemyślanina* / Film dokumentalny w reżyserii Mirosława Filipczyka, poświęcony płk. Marianowi Tomaszewskiemu podmiot realizujący: TVP Rzeszów, 6 VI 2020 r. / Jednostka odpowiedzialna OBBH.

Oddział IPN Szczecin

Koncert Andrzeja Kołakowskiego „Oskarżeni o wierność"/ 6 marca w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Szczecinie odbył się koncert z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy

Wyklętych, poprzedzony wykładem „Szczecińskie reperkusje aresztowania rtm. Witolda Pileckiego" oraz wspomnieniem śp. Wiktora Sumińskiego ps. „Kropidło". / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Film dokumentalny *Szczeciński Sierpień 1980* / 31 sierpnia o godz. 11.00 i 17.30 na antenie TVP3 Szczecin odbyła się premiera filmu dokumentalnego opowiadającego o historycznych wydarzeniach sierpnia 1980 r. widzianych oczami uczestników szczecińskiego strajku będących w samym centrum wydarzeń. Film miał również premierę internetową 10 września na fanpage'u Facebook @IPN. Szczecin oraz kanale YouTube IPNtvPL. / Jednostki odpowiedzialne OIPN i OBBH.

Koncert Norberta „Smoły" Smolińskiego „Szczeciński Grudzień 1970" / 4 grudnia w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Szczecinie odbył się koncert w związku z 50. rocznicą Grudnia '70 bez udziału publiczności. Został nagrany i wyemitowany 31 grudnia w mediach społecznościowych. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Mural „Strajkujemy aż do zwycięstwa" w 50. rocznicę Grudnia '70 / 17 grudnia na wschodniej ścianie budynku administracyjnego Szczecińskiego Parku Przemysłowego przy ul. Antosiewicza 1 został odsłonięty mural upamiętniający uczestników grudniowej rewolty 1970 w Szczecinie. / Jednostka odpowiedzialna asystent prasowy.

Oddział IPN Warszawa

Film animowany na podstawie komiksu *Akcja pod Arsenałem 26 marca 1943* z serii „W imieniu Polski Walczącej" w związku z 77. rocznicą akcji pod Arsenałem / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Filmy poświęcone historii kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8, gdzie obecnie mieści się Izba Pamięci Strzelecka 8. Filmy są ogólnodostępne na kanale YouTube, na stronie IPNtv oraz na portalach facebookowych / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Film o konspiracji niepodległościowej lat wojny na Mazowszu Północnym oraz o zbrodniach niemieckich w Forcie III w Pomiechówku, realizowany przez ekipę IPNtv / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

„Kino w PRL – PRL w kinie. Historia XX wieku na taśmie filmowej" / 19. edycja edukacyjnego przeglądu filmowego, w roku szkolnym 2019/2020 poświęcona w głównej mierze tematyce wojennej. Zaproponowane filmy miały pomóc w odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób kino podjęło próbę historycznej refleksji nad tym tragicznym wydarzeniem; jak kinematografie – polska, ale także europejska i światowa – interpretują takie tematy, jak np. postawa i zachowania człowieka w warunkach ekstremalnych, stosunek społeczeństw do zagłady Żydów, realia życia w państwach bloku komunistycznego w okresie zimnej wojny, czy rozrachunek z przeszłością wojenną i powojenną. Oprócz produkcji fabularnych pokazano także filmy dokumentalne oraz materiały Polskiej Kroniki Filmowej. Przegląd jest adresowany przede wszystkim do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych i stanowi interesujące uzupełnienie realizowanych we współczesnej szkole celów edukacji humanistycznej. Przy wyborze filmów kierowano się możliwością ich wykorzystania podczas egzaminu maturalnego z języka polskiego w nowej formule sprawdzającej umiejętność analizy i interpretacji różnorodnych tekstów kultury, np. filmu. Przed każdym spotkaniem odbywały się prelekcje, które wygłosił prof. Jerzy Eisler./ Współorganizator przedsięwzięcia Multiplex „Kinoteka" w Pałacu Kultury i Nauki / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

„Z kamerą po… Oblicza polskiego kina przed- i powojennego" / 14. edycja seminarium popularnonaukowego/ Czternasta edycja cyklu wykładów, w których – z uwagi na przypadającą w tym roku 80. rocznicę wybuchu II wojny światowej – przybliżono historię polskiej kinematografii z perspektywy osób, które tworzyły przed wojną i po niej, ukazano wybrane wydarzenia i zjawiska charakterystyczne dla tamtych czasów. Pokazano zarówno kontynuację pewnych form i ciągłość personalną, jak i zmiany wynikające i z przemian politycznych, i ze zmieniających się konwencji, gatunków, sposobów narracji itd. Starano się przedstawić m.in. ważne postaci i charakterystyczne zjawiska polskiej kinematografii, powstające gatunki filmowe, wybitnych aktorów i reżyserów tamtych czasów, filmowe obrazy najważniejszych bohaterów polskiego życia społeczno-politycznego, a także filmowe wizje przełomowych wydarzeń w historii Polski, np. wojny polsko-bolszewickiej

czy wojny obronnej 1939 r. Próbowano odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób kino okresu II RP, wojny i okupacji, PRL, a także III RP, podjęło próbę historycznej refleksji nad tymi tragicznymi wydarzeniami. / Wykłady prowadził prof. Piotr Zwierzchowski, historyk filmu (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy). Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Koncert „Droga do wolności" w wykonaniu zespołu THE WELLNESS SOUND. Odbył się w związku z 100. rocznicą bitwy warszawskiej w warszawskim Przystanku Historia. Program „Droga do Wolności" to opowieść o historii Polski. / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Multimedia/aplikacje mobilne / Opracowywanie gry miejskiej na aplikację mobilną ActionTrack „Obrona Płocka 1920" / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Izba Pamięci Strzelecka 8 rozpoczęła cykl szkoleń dla nauczycieli dotyczących problemu zbrodni komunistycznych. Pierwsze takie spotkanie w systemie online dla nauczycieli z Wielkopolski odbyło się grudniu. Planowane są kolejne z udziałem chętnych nauczycieli z innych rejonów Polski / Jednostka odpowiedzialna OIPN.

Oddział IPN Wrocław

Film *Jan Paweł II. Pamięć, tożsamość, Solidarność* / Film powstał na podstawie wspomnień o. Macieja Zięby OP, fizyka, teologa, filozofa, członka opozycji demokratycznej związanych z postacią papieża Jana Pawła II, jego myśl społeczną i wkładem w idee ruchu Solidarności. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film *Medal Solidarności dla papieża Jana Pawła II* / Relacja Lecha Stefana, działacza konspiracyjnego Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „Solidarność" we Wrocławiu, dotycząca wykonania dla papieża Jana Pawła II pamiątkowego medalu i listu, które zostały przekazane Ojcu Świętemu podczas jego II pielgrzymki do Polski na wrocławskich Partynicach w 1983 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN.

Film *Sprawiedliwy* / Pokaz filmu poruszającego kwestię relacji polsko-żydowskich w czasie Holocaustu, odwagę ludzi ukrywających Żydów, ale również ich strach i rozterki. Nie unika tematów trudnych, np. wydawania Żydów przez Polaków Niemcom czy chęci wzbogacenia się na tragedii ludności żydowskiej. Pokazy odbyły się w podwrocławskich miejscowościach Wińsko i Bagno, Szydłowice (pow. brzeski) / 20, 21, 22 sierpnia / Jednostki odpowiedzialne OIPN i Delegatura Opole.

Delegatura Opole

I Opolski Festiwal Pamięci „Zawołać po imieniu"/ 29 lutego z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Delegatura Opole zorganizowała I Opolski Festiwal Pamięci „Zawołać po imieniu", poświęcony pamięci Aleksandra Kasaraby „Kamienia", żołnierza wyklętego z Opolszczyzny. Podczas festiwalu został wyemitowany film będący wspomnieniem Olgi Purszke, córki Aleksandra Kasaraby. Organizatorzy zaprezentowali także działalność BPiIPN, emitując cztery krótkometrażowe filmy: *Groby Łączka*, *Łączka*, *Ekshumacja plut. Mieczysława Inglota* oraz *Identyfikacje 3 grudnia 2019 r.* Każdy z uczestników festiwalu otrzymał widokówkę z wizerunkiem i biogramem bohatera. Projekcjo filmowym towarzyszył występ zespołu muzycznego Grupa Bartka. Kajetan Rajski, redaktor naczelny kwartalnika „Wyklęci", wygłosił wykład poświęcony uczestnikom powojennego podziemia antykomunistycznego. Uczestnicy wydarzenia mogli zapoznać się z dotychczas wydanymi przez NBP dziesięciozłotowymi monetami z wizerunkami uczestników II konspiracji. Seria jest zatytułowana „Wyklęci przez komunistów żołnierze niezłomni"/ Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Koncert „Póki w narodzie myśl swobody żyje" – trasa koncertowa w Opolskiem / Program artystyczny w wykonaniu barda Andrzeja Kołakowskiego i aktora Dariusza Kowalskiego, interpretującego utwory literackie. Z okazji 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego odbyły się koncerty: 30 lipca w Brzegu, 31 lipca w Głuchołazach, 1 sierpnia w Kietrzu, 2 sierpnia w Kędzierzynie-Koźlu, 3 sierpnia w Zawadzkiem, 4 sierpnia w Kluczborku przy współpracy Muzeum

Piastów Śląskich w Brzegu, Centrum Kultury im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Głuchołazach, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kietrzu, Kinoteatr w Zawadzkiem, Stowarzyszenie Patriotyczny Kędzierzyn-Koźle, Niezapomniani – Inicjatywa brzeskiej młodzieży patriotycznej. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

To był twardy Polak. Świadek terroru / Krótkometrażowy film edukacyjny wyprodukowany przez TVP 3 Opole dla Delegatury IPN Opole z okazji 80. rocznicy pierwszego transportu Polaków do KL Auschwitz / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Aleksander Kasaraba „Kamień" / Krótkometrażowy film z wykorzystaniem zdjęć archiwalnych oraz wspomnień Olgi Purszke, córki Aleksandra Kasaraby / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Tu rodziła się Solidarność w Opolu / film wyprodukowany przez TVP 3 Opole dla Delegatury IPN w Opolu z okazji otwarcia wystawy „Tu rodziła się Solidarność" w Opolu. W filmie wypowiedzieli się opolscy opozycjoniści: Bogusław Bardon, Jerzy Łysiak i Wiesław Ukleja. Wykorzystano ujęcia z drona. Premiera odbyła się 30 sierpnia na rynku w Opolu. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Koncert „Tu rodziła się Solidarność" / 30 sierpnia na rynku w Opolu odbył się koncert prezentujący rockowe aranżacje utworów m.in. Jacka Kaczmarskiego oraz spoty rocznicowe. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Teatr Nie Teraz / *Ballada o Wołyniu* / Spektakl wystawiony w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" 16 września / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Wykład / „Droga do wolności. Marsz Brygady Świętokrzyskiej NSZ przez Śląsk" / Multimedialna prelekcja 16 września w Centrum Kultury w Głuchołazach / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Teatr Nie Teraz / *Dzień Gniewu* / Spektakl wystawiony w Młodzieżowym Domu Kultury w Opolu 22 września / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Prelekcja / „Działania Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN. Więźniowie Polityczni na Cmentarzu w Strzelcach Opolskich" / Centrum Edukacyjne „Przystanek Historia" w Opolu 1 października / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Prelekcja / „Karanie zdrady tajemnicy przez WSR w Opolu w latach 1950–1954" / Centrum Edukacyjne „Przystanek Historia" w Opolu 8 października / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

Odsłonięcie gablot / 15 października w przejściu podziemnym Dworca Głównego PKP w Opolu zostały odsłonięte trzy gabloty, w których prezentowane są treści edukacyjne IPN. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Opole.

CZĘŚĆ II

DZIAŁALNOŚĆ USTAWOWA POSZCZEGÓLNYCH PIONÓW IPN

1. Działalność archiwalna

Mimo trudności spowodowanych pandemią SARS-CoV-2 pion archiwalny IPN kontynuował w 2020 r. realizację swoich zadań związanych z gromadzeniem, opracowywaniem, zabezpieczaniem i udostępnianiem dokumentów.

Zasób powiększył się o ponad 200 metrów bieżących, osiągając w okresie sprawozdawczym wielkość prawie 92,8 kilometra bieżącego akt. Oprócz materiałów pozyskanych z organów administracji oraz jednostek więziennictwa znaczny udział wśród nabytków mają dary przekazane przez osoby prywatne w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci – w 2020 r. swoje zbiory Archiwum powierzyło kolejnych 251 darczyńców.

Najważniejszym narzędziem umożliwiającym zarządzanie zasobem i zapewniającym informacje o jego zawartości jest system Cyfrowe Archiwum, który zawiera obecnie opisy 17,5 mln jednostek archiwalnych oraz ponad 21 mln rekordów indeksu osobowego. Oprócz nowych rekordów Cyfrowe Archiwum zostało wzbogacone o kolejne moduły i funkcje usprawniające działanie systemu. Ponadto została przygotowana baza danych licząca 1,5 mln rekordów indeksu osobowego, których zaimplementowanie do systemu znacznie zwiększy możliwości wyszukiwania informacji. Dane z Cyfrowego Archiwum są systematycznie przekazywane do dostępnego w Internecie inwentarza archiwalnego IPN, który w 2020 r. został uzupełniony o ponad 173 tys. opisów jednostek archiwalnych i liczył prawie 2,3 mln rekordów.

Najistotniejszą z modyfikacji Cyfrowego Archiwum wprowadzoną w okresie sprawozdawczym jest moduł Repozytorium Cyfrowe, dzięki któremu pracownicy Archiwum i innych pionów Instytutu uzyskali bezpośredni dostęp do zdigitalizowanych dokumentów. Zbiór elektronicznych kopii archiwaliów dostępnych w Repozytorium wzbogacił się w 2020 r. o 41 tys. j.a. Ponadto zdigitalizowano ponad 26 tys. fotografii oraz wykonano 452 tys. skanów kart kartotecznych. Opisy fotografii i materiałów audiowizualnych są udostępniane w bazie ZEUS liczącej prawie 172 tys. rekordów, zeskanowane kartoteki wraz z opisami są natomiast systematycznie włączane do Cyfrowego Archiwum.

Pandemia wpłynęła na kilkunastoprocentowe zmniejszenie liczby wniosków skierowanych do Archiwum IPN – w 2020 r. pion archiwalny przyjął łącznie blisko 67 tys. nowych spraw. Ograniczenia wynikające z zagrożenia epidemiologicznego nie wpłynęły jednak znacząco na poziom realizacji wniosków – zakończono ich ponad 67 tys., w tym wszczęte przed 2020 r. W związku z różnymi rodzajami spraw prowadzone są kwerendy w pomocach ewidencyjnych – w okresie sprawozdawczym wykonano ich ponad 302 tys.

Odnotowano znaczny wzrost liczby wniosków o udostępnienie dokumentów kierowanych przez instytucje i uprawnione organizacje oraz wniosków byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa.

Archiwum IPN uczestniczy również w upamiętnianiu zasług osób stawiających opór reżimowi komunistycznemu. W 2020 r. do Kancelarii Prezydenta skierowano 684 wnioski o nadanie odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności. Zorganizowano 28 uroczystości wręczenia odznaczeń byłym opozycjonistom.

Do najważniejszych osiągnięć pionu archiwalnego należy zaliczyć uruchomienie 8 lipca „Bazy Ofiar Zbrodni Wołyńskiej" dostępnej na portalu IPN https://zbrodniawolynska.pl. Przedsięwzięcie

realizowane przez archiwistów z Gdańska i Lublina przy wsparciu Centrali ma na celu upamiętnienie ofiar i miejsc zbrodni popełnionej na Polakach na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej. Baza licząca obecnie 17 tys. rekordów będzie systematycznie rozbudowywana.

Pion archiwalny prowadził również działalność naukową, edytorską i popularyzatorską. Jej wynikiem było m.in. ponad 20 wydawnictw o charakterze naukowym i popularyzacyjnym – w tym pierwszy tom słownika biograficznego kadry kierowniczej aparatu bezpieczeństwa w latach 1944–1956, 10. tom serii wydawnictw źródłowych realizowanych we współpracy polsko-ukraińskiej *Rozkaz nr 001353. Operacja proskrypcyjna NKWD 1939–1941* oraz wybór dokumentów *Normatywy Departamentu III.* Zintegrowano także w jeden portal strony internetowe dotyczące papieskich pielgrzymek do Polski. Ważnym środkiem popularyzacji wiedzy o zasobie stał się Internet – archiwiści opublikowali na portalach IPN oraz na profilach Facebook Archiwum i oddziałów wiele interesujących artykułów.

1.1. Zasób

1.1.1. Stan zasobu

Zasób archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej z końcem 2020 r. osiągnął wielkość 92 798,27 mb. Dokumenty zgromadzone w Centrali IPN w Warszawie stanowią jedną trzecią tej liczby, czyli 31 579,13 mb, pozostała część rozdzielona jest między archiwa 10 oddziałów i 4 delegatur.

Wykres 1. Zasób archiwalny IPN (w metrach bieżących – stan na 31 grudnia 2020 r.)

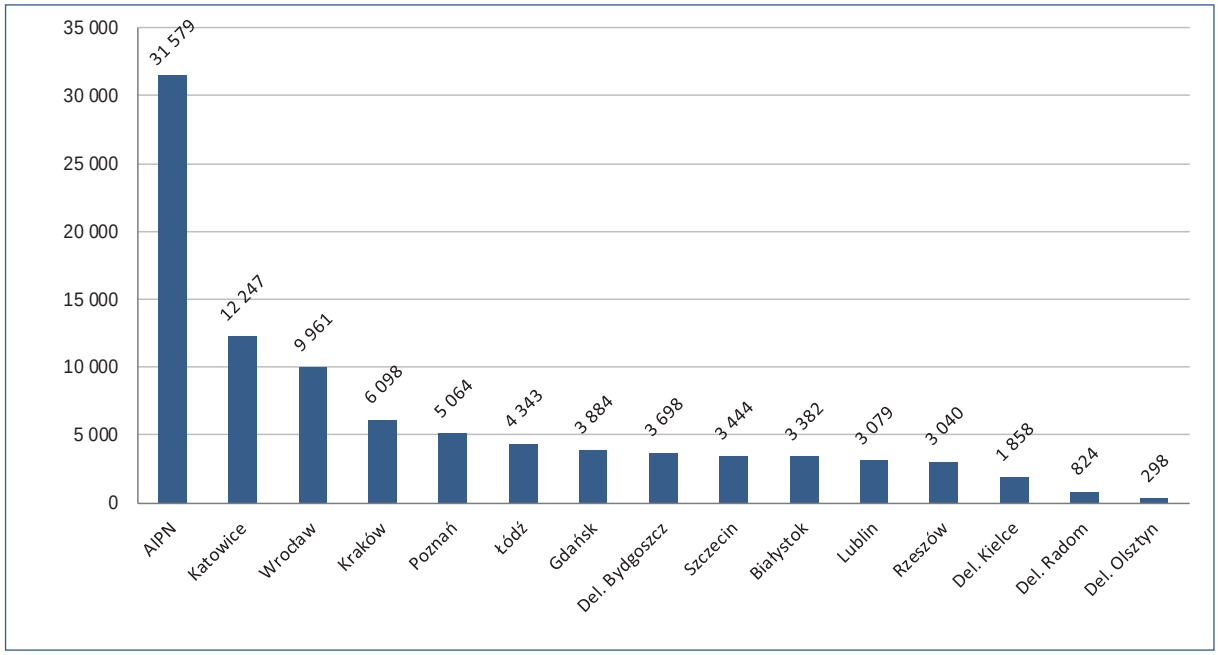

W tej liczbie zasób ewidencyjny obejmuje obecnie 11 127,07 mb kartotek i innych materiałów ewidencyjnych (6441,01 mb w AIPN w Warszawie i 4686,06 mb w jednostkach terenowych pionu archiwalnego).

Ponadto na zasób IPN składają się materiały audiowizualne: fotograficzne – ok. 39 mln zdjęć, filmowe – 2508 j.a. i dźwiękowe – 2569 j.a.

W omawianym okresie sprawozdawczym zasób Instytutu powiększył się o 208,17 mb materiałów archiwalnych, w tym 62,33 mb kartotek i innych pomocy ewidencyjnych.

Szczegółowe dane o wielkości nabytków w poszczególnych jednostkach pionu archiwalnego IPN przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Nabytki pozyskane przez IPN w 2020 r. (w metrach bieżących)

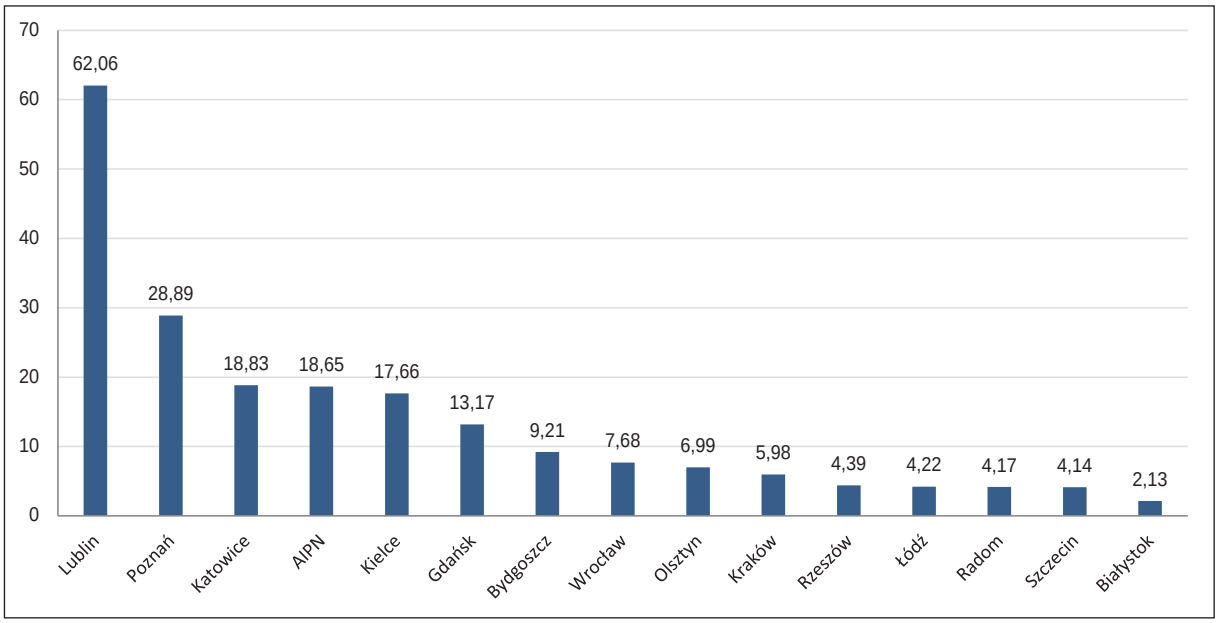

Wśród akt przekazanych do zasobu IPN na mocy ustawy największą część stanowią nabytki od organów administracji publicznej (77,98 mb), więziennictwa (44,13 mb), sądów i prokuratur powszechnych (17,78 mb) oraz Policji (14,07 mb). Największym nabytkiem (61 mb) przejętym w okresie sprawozdawczym jest kartoteka Oddziału ds. Paszportów Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, przekazana przez Urząd Wojewódzki w Lublinie.

Ogółem, w związku z pozyskiwaniem archiwaliów, w 2020 r. przejrzano 153 032 j.a. i 47 mb (rozsyp) materiałów zgromadzonych w: sądach i prokuraturach powszechnych, jednostkach Policji oraz szkołach Policji w Słupsku i Pile, aresztach śledczych i zakładach karnych, Wojskowych Komendach Uzupełnień i sądach wojskowych, Związku Więźniów Politycznych Okresu Stalinowskiego Oddział w Radomiu oraz Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność" Fabryki Broni w Radomiu, Straży Granicznej i Archiwum Sądów Rejonowych we Wrocławiu, z czego do zasobu włączono lub zakwalifikowano do włączenia 3825 j.a.

Znaczną grupę akt pozyskanych do zasobu Instytutu stanowią dokumenty przekazane przez darczyńców prywatnych w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci. W 2020 r. na portalach Facebook i YouTube prowadzono kampanię informacyjną na temat projektu. W okresie sprawozdawczym w całym kraju włączono do zasobu IPN 40,32 mb dokumentów przekazanych przez 251 darczyńców.

Do najciekawszych nabytków, uzyskanych w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci, należy zaliczyć: dokumenty przekazane przez Dariusza Śpiewaka związane z ks. Jerzym Popiełuszką oraz działalnością Duszpasterstwa Ludzi Pracy; oryginalne grypsy ppłk. Łukasza Cieplińskiego, prezesa IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość", przesyłane do żony z celi śmierci w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie; dar Janiny Urbankiewicz będący spuścizną po zmarłym mężu, Jerzym Urbankiewiczu – oficerze WP, dowódcy Egzekutywy w Kedywie AK w Wilnie, dziennikarzu i publicyście; materiały dotyczące Zdzisława Napiórkowskiego, byłego więźnia KL Dachau, w tym dokumenty identyfikacyjne więźnia oraz fotografie obrazujące zbrodnie niemieckie popełnione w tym obozie; kolekcję dokumentów dotyczących Jadwigi i Zofii

Klimkiewicz, aresztowanych i osadzonych przez Niemców w więzieniu w Białymstoku, następnie w obozach w Majdanku i KL Auschwitz, zawierającą unikatowy zbiór fotografii z lat 1895–1975.

Informacje o wszystkich materiałach pozyskanych od darczyńców w ramach Archiwum Pełnego Pamięci są sukcesywnie zamieszczane na stronie projektu https://archiwumpamieci.pl.

W okresie sprawozdawczym odnotowano ubytki z zasobu Centrali, oddziałów i delegatur – łącznie o 2,6 mb (w tym 0,61 mb pomocy ewidencyjnych i kartotek), które zostały zwrócone do wcześniejszych dysponentów.

1.1.2. Zabezpieczenie i przechowywanie zasobu

Opracowano technicznie i uporządkowano 42 121 j.a., z czego 14 965 j.a. w AIPN oraz 27 156 j.a. w oddziałach i delegaturach.

Łącznie zweryfikowano klauzule tajności 48 590 j.a., z czego w AIPN 27 573 j.a. oraz w oddziałach i delegaturach 21 017 j.a.

Dane szczegółowe dotyczące opracowania technicznego oaz weryfikacji klauzul w poszczególnych jednostkach organizacyjnych IPN przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Opracowanie techniczne i weryfikacja klauzul (liczba j.a. w poszczególnych jednostkach)

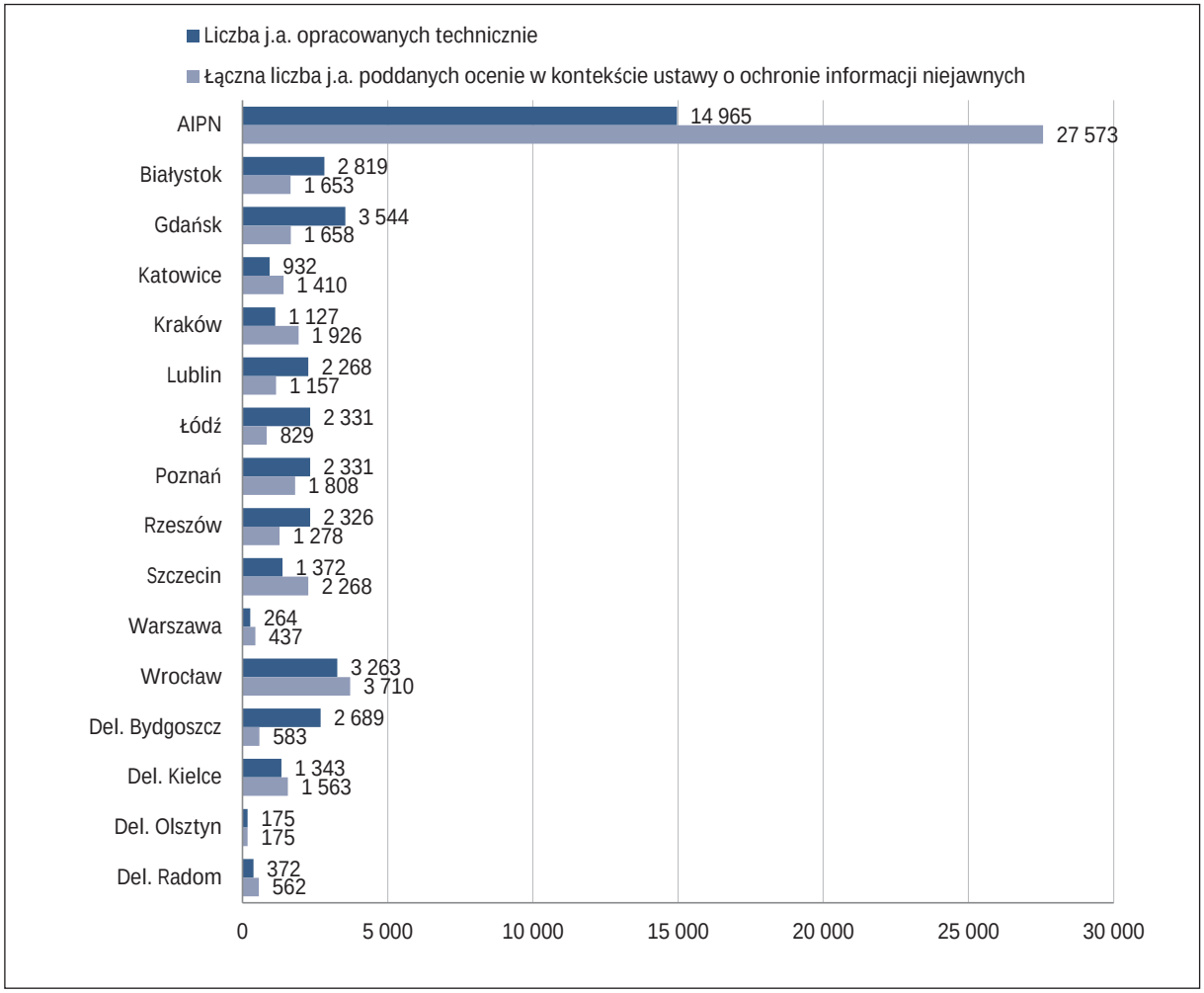

W okresie sprawozdawczym profesjonalnym pracom konserwatorskim poddano 165 j.a. (16 372 karty). Były to przede wszystkim archiwalia, których stan utrudniał lub uniemożliwiał udostępnianie lub digitalizację. W 2020 r. prace konserwatorów skupiały się przede wszystkim na materiałach

pozyskanych z instytucji polonijnych (kolekcja Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce, Archiwum „Dziennika Związkowego", archiwalia Koła Polaków z Indii) oraz przekazywanych do zasobu IPN w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci.

Zniszczenia uniemożliwiające udostępnianie tych materiałów polegały na skażeniu mikrobiologicznym części dokumentów, degradacji podłoża papierowego spowodowanej procesem zakwaszenia, zabrudzeniu, zniszczeniach mechanicznych lub były wynikiem niewłaściwie wykonanych reperacji. Celem prac było zahamowanie procesów degradacji, wzmocnienie strukturalne, podniesienie walorów estetycznych i właściwe opakowanie, pozwalające na bezpieczne przechowywanie.

Oddziały i delegatury Instytutu we własnym zakresie wykonują tylko podstawowe zabiegi zabezpieczające karty i okładki przed dalszymi uszkodzeniami w związku z ich wypożyczeniem, digitalizacją lub edytowaniem w Cyfrowym Archiwum, takie jak podklejanie rozdarć, prasowanie, laminowanie filmoplastem R pojedynczych dokumentów czy wykonywanie opraw.

Wśród materiałów objętych pracami konserwatorskimi jako najcenniejsze wymienić należy: Plan Pabsta, czyli plan urbanistyczny dla Warszawy, wykonany w 1940 r. na polecenie Hansa Franka, pod kierunkiem Friedricha Pabsta; dziewięć tomów rocznika „Dziennik Związkowy" z 1908 r. (zakończono konserwację 1. tomu rocznika 1920 oraz poddano pracom konserwatorskim tomy roczników 1910, 1911, 1918, 1921, 1969, 1980 – w kolejności prac uwzględniano, poza stanem zachowania, przypadające w danym roku rocznice wydarzeń z historii Polski); archiwalia Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce zawierające różnorodne obiekty, m.in. sztandary, mundury, dokumentację aktową, albumy fotograficzne i zdjęcia oprawione oraz wiele artefaktów ze zbiorów członków Związku; dokumenty z Koła Polaków z Indii 1942–1948 w Londynie; grypsy Łukasza Cieplińskiego; pamiętnik i opaskę powstańczą Ewy Stolarskiej oraz zbiór materiałów fotograficznych ze Studium Polski Podziemnej w Londynie.

Zasób aktowy Archiwum IPN, oddziałów i delegatur jest sukcesywnie poddawany procesowi dezynfekcji w komorze fumigacyjnej. W roku sprawozdawczym w komorze fumigacyjnej w Centrali, w ramach konserwacji prewencyjnej przeprowadzono 8 cykli dezynfekcji tlenkiem etylenu, co pozwoliło odkazić ok. 40 mb akt skażonych mikrobiologicznie.

Przeprowadzono ponadto badania technologiczne Raportu Jürgena Stroopa, jednego z najważniejszych źródeł dokumentujących eksterminację polskich Żydów podczas II wojny światowej, który w 2017 r. został wpisany na listę UNESCO „Pamięć Świata". Celem podjętych prac było ustalenie budowy technologicznej obiektu, w tym zidentyfikowanie materiałów: skóry obleczenia, papierów, mediów pisarskich, klejów i techniki wykonania fotografii, poznanie pochodzenia zniszczeń, np. zaplamień i określenie wrażliwości obiektu. Analizy wykonali specjaliści z Międzyuczelnianego Instytutu Konserwacji (ASP Warszawa), UMK w Toruniu i firmy Kyence sp. z o.o. Wyniki badań pozwolą na ustalenie optymalnych warunków przechowywania i eksponowania obiektu oraz zaplanowanie ewentualnych zabiegów konserwatorskich.

W omawianym okresie sprawozdawczym pion archiwalny IPN sprawował opiekę nad 115 pomieszczeniami magazynowymi, z czego 30 pozostaje w dyspozycji Archiwum IPN i 85 w oddziałach i delegaturach.

W 2020 r. łącznie wypożyczono z magazynów 207 010 j.a., zwrócono natomiast 209 417 j.a. W tym odpowiednio: w AIPN w Warszawie: 90 127 j.a. i 92 892 j.a., a w oddziałach i delegaturach: 116 883 j.a. i 116 525 j.a. W związku ze wzmożoną digitalizacją zauważalny jest spadek liczby wypożyczeń oryginałów materiałów archiwalnych na rzecz udostępnień kopii elektronicznych.

W magazynach prowadzono wiele prac porządkowych, spośród których wymienić należy: zabezpieczenie w pudłach bezkwasowych 390 mb materiałów archiwalnych po Głównej Komisji oraz cywilnych organach bezpieczeństwa państwa (AIPN), zaktualizowanie topografii dla 300 mb dokumentów ze 120 spisów zdawczo-odbiorczych (AIPN), przeprowadzenie dyslokacji 2600 mb akt, w związku z remontem dwóch pomieszczeń magazynowych zlokalizowanych przy ul. Kłobuckiej 21 w Warszawie (AIPN), kontynuację prac porządkowych nad zbiorami akt paszportowych – łącznie uporząd-

kowano 343 mb (OAIPN w Katowicach), przepakowanie do teczek bezkwasowych ponad 33 mb akt (OAIPN w Łodzi), zmianę topografii 180 mb akt (OAIPN w Rzeszowie) i kontynuację porządkowania akt paszportowych WUSW we Wrocławiu i Legnicy – razem 56,5 mb (OAIPN we Wrocławiu).

W archiwach zakładowych Centrali, oddziałów i delegatur IPN zgromadzono łącznie 3100,88 mb, co stanowi 270 885 j.a. materiałów archiwalnych i dokumentacji niearchiwalnej, w tym kategorii A – 946,1 mb (tj. 95 288 j.a.), a kategorii B – 2154,91 mb (tj. 175 597 j.a.).

W 2020 r. archiwa zakładowe IPN przejęły łącznie 280,52 mb (55,98 mb kategorii A i 224,54 mb kategorii B). Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Stan zasobu archiwów zakładowych w poszczególnych jednostkach z podziałem na dokumentację archiwalną i niearchiwalną (metry bieżące)

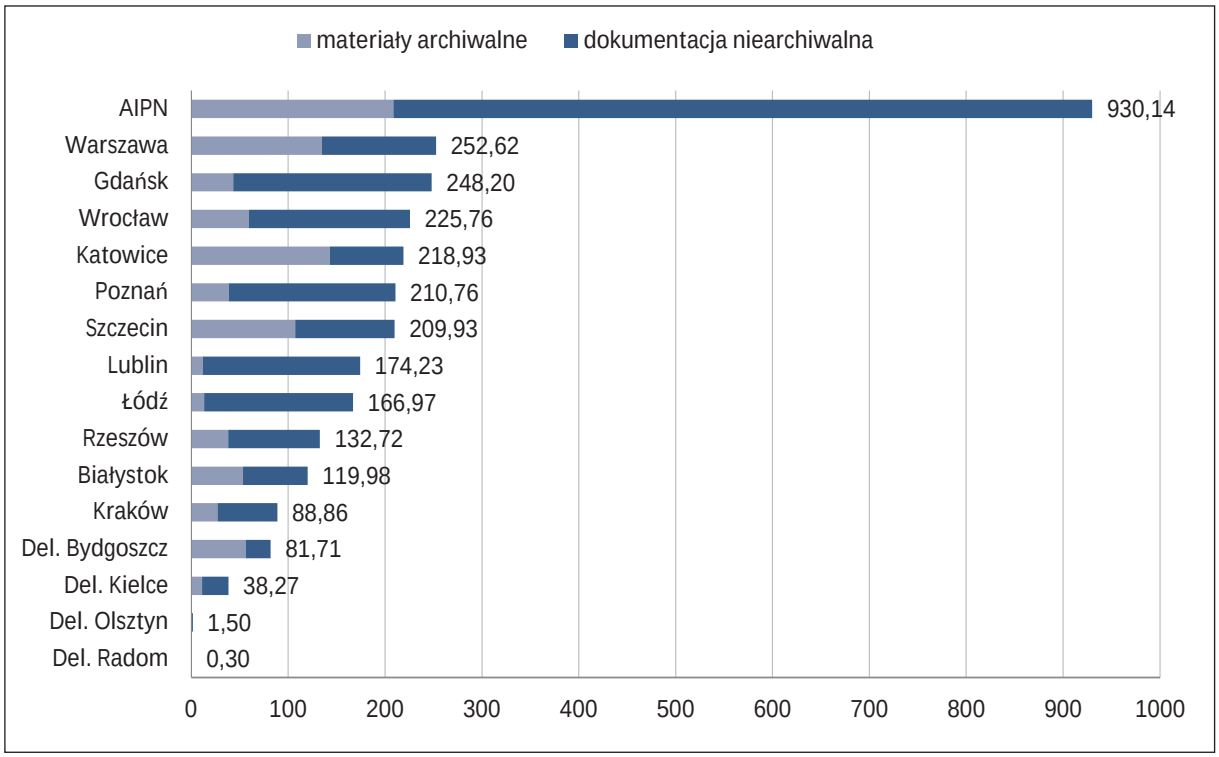

W okresie sprawozdawczym odnotowano łącznie wypożyczenia 3542 j.a. przechowywanych w archiwach zakładowych.

1.2. Opracowanie zasobu

Jednym z priorytetowych zadań pionu archiwalnego jest cyfrowe opracowanie zasobu Instytutu. W ramach tego przedsięwzięcia kontynuowano proces rozbudowy systemu informatycznego Cyfrowe Archiwum, który obecnie składa się z 18 modułów służących do zarządzania, opisu i udostępniania zasobu. W okresie sprawozdawczym Cyfrowe Archiwum uzupełniono o dwa kolejne moduły, w tym o Repozytorium Cyfrowe zawierające cyfrowe kopie jednostek archiwalnych.

Do opracowywania materiałów fotograficznych i audiowizualnych z zasobu IPN służy aplikacja ZEUS zawierająca kopie cyfrowe materiałów wraz z ich szczegółowymi opisami.

Cyfrowe Archiwum oraz ZEUS umożliwiają wyszukiwanie i udostępnianie dokumentów archiwalnych pracownikom Instytutu oraz uprawnionym wnioskodawcom zewnętrznym. Cyfrowe Archiwum stanowi również podstawę do publikowanego na stronie internetowej IPN inwentarza archiwalnego.

1.2.1. Cyfrowe Archiwum

Na początku 2020 r. uruchomiono moduł Repozytorium Cyfrowe. Moduł ten przechowuje kopie cyfrowe materiałów archiwalnych i odpowiada za obsługę macierzy obiektowej z poziomu systemu. Pozwala archiwistom wykonującym kopie zamieszczać je bezpośrednio na urządzeniach magazynujących zlokalizowanych w Centrali IPN. Kopie cyfrowe znajdujące się w Repozytorium Cyfrowym są dostępne dla pracowników wszystkich pionów merytorycznych IPN całego kraju, korzystających z zasobu do celów służbowych. Od połowy marca 2020 r. kopie cyfrowe materiałów archiwalnych zdigitalizowanych we wszystkich jednostkach IPN są wprowadzane do Repozytorium Cyfrowego. Według stanu na 31 grudnia 2020 r. zawiera ono kopie 490 400 j.a. stanowiących ponad 1000 TB, w tym kopie 67 123 j.a. zamieszczone w 2020 r.

Ponadto w 2020 r. Cyfrowe Archiwum rozszerzono o moduł Digi-Arch. Zastąpi on wcześniej funkcjonującą aplikację o tej samej nazwie. Moduł umożliwia udostępnianie kopii cyfrowych jednostek archiwalnych znajdujących się w Repozytorium Cyfrowym pracownikom IPN, którzy nie mają bezpośredniego dostępu do repozytorium oraz uprawnionym użytkownikom archiwum spoza Instytutu w czytelniach.

W ramach realizacji drugiego etapu rozwoju systemu w okresie sprawozdawczym nastąpił odbiór 126 modyfikacji modułów użytkowanych przez pracowników pionu archiwalnego, zgłaszanych do funkcjonalności już istniejących, ale wymagających poprawy i uzupełnienia.

W 2020 r. we wszystkich jednostkach pionu archiwalnego do Cyfrowego Archiwum dodano 44 695 opisów j.a., edytowano 113 772 opisy j.a. i zweryfikowano 165 922 opisy j.a. Dodano również 385 222 rekordy na poziomie indeksu osobowego oraz 10 726 zapisów ewidencyjnych.

Zostały ponadto uzupełnione kartoteki wzorcowe systemu. W kartotece haseł wzorcowych geograficznych umieszczono 764 nazwy miejscowości, a w kartotece wzorcowej osobowej 91 biogramów. Łącznie system zawiera 20 577 haseł geograficznych oraz 252 biogramy. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 1. Cyfrowe Archiwum i Inwentarz – liczba rekordów wprowadzonych, edytowanych i zweryfikowanych w 2020 r.

Oddział	Cyfrowe Archiwum				Inwentarz archiwalny IPN*
	Opisy j.a. – rekordy dodane	Opisy j.a. – rekordy edytowane	Opisy j.a. – rekordy zweryfikowane	Indeks osobowy	
AIPN	19 648	16 499	37 745	149 582	44 927
Białystok	3 287	5 045	8 444	22 674	6 648
Gdańsk	2 340	7 296	9 363	17 704	9 811
Katowice	1 396	10 368	11 783	26 038	14 519
Kraków	711	10 328	11 991	22 452	12 602
Lublin	368	7 939	9 385	9 692	9 920
Łódź	1 261	11 354	13 830	20 694	13 373
Poznań	2 881	7 130	10 029	14 898	9 772
Rzeszów	1 803	6 596	8 503	11 755	7 530
Szczecin	2 311	3 502	6 999	16 030	6 556
Wrocław	1 680	11 085	12 901	32 441	13 419
Del. Bydgoszcz	947	7 672	9 088	26 485	8 026

Oddział	Cyfrowe Archiwum				Inwentarz archiwalny IPN*
	Opisy j.a. – rekordy dodane	Opisy j.a. – rekordy edytowane	Opisy j.a. – rekordy zweryfikowane	Indeks osobowy	
Del. Kielce	5 198	7 763	13 377	12 810	14 089
Del. Olsztyn	596	704	1 300	947	1 332
Del. Radom	268	491	1 184	1 020	1 119
Razem	44 695	113 772	165 922	385 222	173 643

* Liczba opisów j.a. zamieszczonych w inwentarzu archiwalnym IPN w 2020 r.

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. Cyfrowe Archiwum w skali kraju objęło 17 458 352 rekordy opisujące poszczególne jednostki archiwalne oraz 21 301 808 rekordów w indeksie osobowym.

W zakresie opracowywania zasobu jednym z zadań priorytetowych jest tworzenie indeksów osobowych do materiałów archiwalnych stanowiących podstawę częstych kwerend. W okresie sprawozdawczym opracowano łącznie 1 506 359 rekordów, które zostaną zaimportowane do systemu Cyfrowe Archiwum.

W związku z digitalizacją pomocy ewidencyjnych w Centrali IPN opracowano również dla Cyfrowego Archiwum opisy 84 036 kart kartotecznych, m.in. opisy kart z kartoteki osobowej funkcjonariuszy i pracowników resortu spraw wewnętrznych, kartoteki ujawnionych członków Armii Krajowej, kartotek pomocniczych Biura „C" MSW oraz z kartoteki zdjęć sygnalitycznych. Podobne prace, związane z weryfikacją i wprowadzaniem nowych rekordów, były kontynuowane również w oddziałach i delegaturach Instytutu.

1.2.2. Inwentarz archiwalny

Podstawą inwentarza archiwalnego publikowanego na stronie internetowej https://inwentarz.ipn.gov.pl są opisy jednostek archiwalnych opracowane w Cyfrowym Archiwum.

W roku sprawozdawczym przygotowano kolejne dwie transze rekordów z systemu Cyfrowe Archiwum do inwentarza archiwalnego (25 czerwca i 4 listopada). W ich wyniku do publicznego inwentarza archiwalnego przekazano łącznie 173 643 rekordy, w tym 44 927 rekordów z Archiwum IPN oraz 128 716 rekordów z oddziałów i delegatur IPN.

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. na stronie internetowej Instytutu Pamięci Narodowej zostało łącznie zamieszczonych 2 288 085 opisów jednostek archiwalnych. Przyrost liczby rekordów w inwentarzu prezentuje tabela nr 1.

Wśród opublikowanych w 2020 r. w inwentarzu archiwalnym danych na uwagę zasługują m.in. opisy: kopii dokumentacji pozyskanej z londyńskiego Studium Polski Podziemnej, kopii cyfrowych prasy emigracyjnej wydawanej w Kanadzie oraz tygodnika polonijnego wydawanego w Detroit „Głos Ludowy", dokumentów byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dotyczących okupacji niemieckiej, a także kolejne opisy akt uzyskanych z Państwowego Archiwum Obwodu Chmielnickiego na Ukrainie dotyczących tzw. operacji polskiej i innych represji stosowanych przez sowieckie władze bezpieczeństwa wobec Polaków w latach 1921–1946.

1.2.3. Baza ZEUS

W 2020 r. opracowano merytorycznie i wprowadzono do aplikacji ZEUS łącznie 11 237 rekordów i zmodyfikowano 3828 rekordów istniejących. Najwięcej opisów materiałów audiowizualnych wpro-

wadzono w AIPN (5249), OAIPN w Rzeszowie (wprowadzono 1324 rekordy) i w OAIPN w Krakowie (wprowadzono 909). Ogółem według stanu na 31 grudnia 2020 r. baza ZEUS zawiera 171 946 rekordów opisujących fotografie, materiały filmowe i dźwiękowe.

Do najciekawszych pozycji wprowadzonych do aplikacji należy m.in. zaliczyć dokumentację operacyjną dotyczącą Marca ’68, pieszych pielgrzymek do Piekar Śląskich w 1973 r. i protestacyjnego marszu głodowego w Grudziądzu w 1981 r., a także fotografie ze zbioru Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce i fotografie Rosji sowieckiej z lat 30. XX w. z kolekcji Juliena Bryana.

1.3. Digitalizacja zasobu

Digitalizacji planowej podlegały przede wszystkim materiały archiwalne o szczególnym znaczeniu historycznym, poddawane zabiegom konserwatorskim, oraz mikrofilmy i mikrofisze, które w oryginałach są często nieczytelne, a ich udostępnianie wymaga specjalistycznego sprzętu. Planowo digitalizowano również kartoteki oraz dokumentację audiowizualną.

Digitalizację wzorcową prowadzą wszystkie jednostki pionu archiwalnego. Wykorzystują one różnego rodzaju skanery, dostosowane do rodzaju kopiowanej dokumentacji, oraz inne, specjalistyczne urządzenia do kopiowania materiałów wielkoformatowych lub ksiąg, mikrofilmów i fotografii. Łącznie w pracowniach Instytutu jest dostępnych 180 skanerów i innych urządzeń do wykonywania kopii (w tym w największej pracowni digitalizacji w AIPN 58 skanerów, a w oddziałach i delegaturach łącznie 122 urządzenia).

W roku sprawozdawczym wyposażenie pracowni wzbogaciło się o nowe urządzenia, w tym o zakupiony przez AIPN skaner o maksymalnej szerokości skanowania 60 cali, dzięki któremu będzie możliwa bezpieczniejsza i łatwiejsza digitalizacja dokumentów wielkoformatowych (map, grafik, planów) oraz realizacja zamówień związanych z digitalizacją materiałów wykorzystywanych do publikacji lub wystaw organizowanych przez IPN.

Ogółem w pracowniach Instytutu wykonano i umieszczono na urządzeniach magazynujących kopie 36 667 j.a. dokumentacji aktowej, zajmujących łącznie 62 658 GB pamięci. Najwięcej kopii wzorcowych materiałów aktowych wykonano w AIPN (12 693 j.a.) oraz w oddziałowych archiwach we Wrocławiu (4430 j.a.) i Gdańsku (3107 j.a.).

Digitalizowano m.in. zbiór akt spraw Wojskowego Sądu Rejonowego w Białymstoku (OAIPN w Białymstoku), pomoce historyczno-ewidencyjne Sądu i Prokuratury Marynarki Wojennej w Gdyni oraz Wojskowego Sądu Rejonowego w Gdańsku (OAIPN w Gdańsku), zespół archiwalny łódzkiego oddziału niemieckiej Tajnej Policji Państwowej z lat 1939–1944 (OAIPN w Łodzi), materiały osobowe z Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Kaliszu (OAIPN w Poznaniu) i akta osobowe internowanych w ramach sprawy obiektowej kryptonim „Jodła” (Delegatura w Kielcach). W OAIPN w Lublinie, na potrzeby prac nad „Bazą Ofiar Zbrodni Wołyńskiej”, zeskanowano 43 tomy śledztwa prowadzonego przez Oddziałową Komisję w Lublinie w sprawie tego ludobójstwa.

Równolegle kontynuowano planową digitalizację dokumentów w formie mikrofilmów i mikrofisz. Łącznie postać cyfrową zyskało 3777 j.a., co stanowi 3638 GB (w tym w Centrali 2101 j.a., w Krakowie 769 j.a., a w Katowicach 614 j.a.).

Wśród najważniejszych prac w Centrali IPN należy wymienić zakończenie skanowania mikrofilmów szpulowych wyłączonych ze zbioru zastrzeżonego kart ewidencji operacyjnej wytworzonych przez Zarząd II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego złożonych z 38 122 kopii cyfrowych tiff (39,33 GB) i mikrofilmów szpulowych zawierających fotografie niemieckich żołnierzy z okresu II wojny światowej (1670 kopii, 17,8 GB).

W okresie sprawozdawczym prowadzono także digitalizację materiałów fotograficznych. W sumie w omawianym okresie wykonano 26 596 cyfrowych obrazów fotografii, z czego najwięcej w AIPN (9739 obrazów), w OAIPN w Gdańsku (9544 obrazy) i w OAIPN w Łodzi (2015 obrazów).

W Centrali IPN kontynuowano m.in. planową cyfryzację fotografii (8514 zdjęć) oraz kartoteki zdjęć sygnalitycznych Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego z lat 1945–1956 (2210 kart).

Postać cyfrową zyskały również 44 j.a. materiałów filmowych. Digitalizacja tego rodzaju dokumentacji była przede wszystkim wykonywana w AIPN, dysponującym specjalistycznym sprzętem (34 j.a.). Kopie filmów ze swojego zasobu sporządziły także OAIPN w Gdańsku (8 j.a.) oraz OAIPN w Lublinie i Delegatura w Bydgoszczy (po 1 j.a.).

Prowadzono także, przede wszystkim w Centrali (łącznie 521 j.a.), digitalizację nośników audio. Wśród najważniejszych prac należy wymienić wykonanie kopii 145 kaset i taśm magnetofonowych z procesów członków Konfederacji Polski Niepodległej (237,5 GB). Kopie nagrań dźwiękowych wykonały także oddziały w Gdańsku i Szczecinie (łącznie 5 j.a.).

W okresie sprawozdawczym kontynuowano skanowanie kartotek. Łącznie w 2020 r. wykonano 452 073 skany kart kartotecznych. W Centrali prowadzono digitalizację kartoteki osobowej funkcjonariuszy i pracowników resortu spraw wewnętrznych (zeskanowano 84 pakiety, co stanowi 34 mb, 128 085 plików). Postać cyfrową zyskało także wiele kartotek pomocniczych Biura „C" MSW (łącznie 87 544 pliki) dotyczących m.in. członków organizacji podziemnych po 1945 r., pracowników Oddziału II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, członków organizacji podziemnych oraz formacji wojskowych na Zachodzie z okresu okupacji i po 1945 r., osób podejrzanych o działalność szpiegowską na rzecz innych państw, członków i sympatyków Klubu Krzywego Koła. Ponadto zdigitalizowano kartotekę ujawnionych członków Armii Krajowej (15 059 plików), kartotekę osobową funkcjonariuszy Służby Więziennej pełniących służbę w latach 1944–1968 (2947 plików) i kartotekę kart podatkowych robotników przymusowych (2896 plików).

W jednostkach terenowych prace dotyczyły głównie skanowania kartotek pomocniczych oraz weryfikacji i uzupełniania opisów wcześniej zdigitalizowanych materiałów, wykonywano też kopie innych pomocy ewidencyjnych. Łącznie w oddziałach i delegaturach formę cyfrową uzyskały 62 mb kartotek (215 542 pliki). Największy zakres miały prace podjęte w Delegaturze w Bydgoszczy (31 mb) oraz w OAIPN w Katowicach (20,26 mb). Łączną liczbę kopii wzorcowych wykonanych w 2020 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Digitalizacja zasobu – liczba kopii wzorcowych wykonanych w 2020 r.

Oddziały	Dokumentacja aktowa		Mikrofilmy i mikrofisze		Dokumentacja fotograficzna		Dokumentacja filmowa		Dokumentacja dźwiękowa		Kartoteki
	j.a.	GB	j.a.	GB	obrazy	GB	j.a.	GB	j.a.	GB	Liczba wykonanych skanów
AIPN	12 693	21 568,96	2 101	2 684,77	9 739	495,57	34	512,04	521	335,79	236 531
Białystok	1 331	1 701,57	1	0,74	584	10,47	0	0,00	0	0,00	0
Gdańsk	3 107	3 568,11	0	0,00	9 544	173,79	8	24,79	3	8,95	35 802
Katowice	2 314	5 537,46	614	141,94	553	5,90	0	0,00	0	0,00	50 644
Kraków	1 233	2 068,66	769	627,41	909	11,71	0	0,00	0	0,00	0
Lublin	1 151	1 457,70	113	84,45	843	9,70	1	2,35	0	0,00	13 938
Łódź	1 860	1 472,32	0	0,00	2 015	5,24	0	0,00	0	0,00	0
Poznań	1 524	2 223,00	20	17,42	0	0,00	0	0,00	0	0,00	6 732
Rzeszów	1 659	2 543,04	0	0,00	1 324	55,45	0	0,00	0	0,00	0
Szczecin	2 065	5 437,12	20	14,69	0	0,00	0	0,00	2	2,26	1 530

Warszawa	1 104	3 048,32	43	43,67	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Wrocław	4 430	8 301,97	1	1,00	100	2,89	0	0,00	0	0,00	274
Del. Bydgoszcz	1 509	2 384,70	0	0,00	804	37,30	1	0,54	0	0,00	106 622
Del. Kielce	416	889,59	95	22,21	153	4,39	0	0,00	0	0,00	0
Del. Olsztyn	175	226,25	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Del. Radom	96	229,71	0	0,00	28	0,14	0	0,00	0	0,00	0
Razem	36 667	62 658,48	3 777	3 638,30	26 596	812,55	44	539,72	526	347,00	452 073

Reprografia

Zgodnie z art. 33 ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2019 r., poz. 1882 ze zm.) wydawanie kopii dokumentów wnioskodawcom jest bezpłatne, z wyjątkiem sporządzania i wydawania kopii w celu prowadzenia badań naukowych lub publikacji materiału prasowego, za które pobiera się opłatę. Stawki opłat, sposób ich naliczania i pobierania określa rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 15 września 2010 r. w sprawie opłat za usługi reprodukcyjne Instytutu Pamięci Narodowej (Dz. U. z 2010 r., nr 173, poz. 1169 ze zm.). Zdecydowaną większość zamówień na kopie płatne realizują oddziały i delegatury, z czego prawie połowa przypada na OAIPN w Warszawie. W okresie sprawozdawczym w jednostkach terenowych wykonano łącznie 730 takich zamówień, w tym w oddziale warszawskim 331, co wynika z bardzo dużej liczby wniosków naukowych i dziennikarskich realizowanych przez ten oddział.

W Centrali realizowane są przede wszystkim usługi reprograficzne związane z wnioskami pracowników IPN. Ogółem w AIPN sporządzono skany użytkowe 1433 j.a. (2223 pliki cyfrowe) na 1481 płytach CD/DVD/Blu-Ray oraz 44 093 karty wydruków.

W jednostkach terenowych Instytutu w 2020 r. wykonano skany 12 434 j.a. (548 260 plików cyfrowych), udostępnionych na 2862 nośnikach elektronicznych, a także w postaci 252 400 kart wydruków oraz 143 652 kart kserokopii.

W sumie w pionie archiwalnym IPN w ramach usług reprograficznych wykonano skany 13 867 j.a. (550 483 pliki cyfrowe), nagrano 4343 płyty CD, DVD i Blu-Ray, sporządzono 296 493 karty wydruków oraz 143 664 karty kserokopii.

1.4. Udostępnianie zasobu

Pion archiwalny udziela informacji osobom zainteresowanym, prowadzi kwerendy i udostępnia dokumenty wnioskodawcom zewnętrznym (osobom fizycznym i prawnym) oraz pracownikom i prokuratorom Instytutu, w związku z wykonywaniem ich obowiązków służbowych.

W okresie sprawozdawczym do pionu archiwalnego wpłynęły łącznie 386 773 pisma, zapytania i wnioski, zrealizowano zaś 370 384. Łączną liczbę spraw, wniosków i zapytań wpływających i zrealizowanych z podziałem na jednostki organizacyjne przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3. Liczba spraw, wniosków, kwerend, zapytań realizowanych w 2020 r.*

Oddział	Liczba spraw, kwerend i zapytań wpływających	Liczba spraw, kwerend i zapytań zrealizowanych
AIPN	82 365	76 597
Białystok	21 468	21 518
Gdańsk	23 599	23 114
Katowice	24 536	24 024

Oddział	Liczba spraw, kwerend i zapytań wpływających	Liczba spraw, kwerend i zapytań zrealizowanych
Kraków	24 849	24 359
Lublin	21 167	19 897
Łódź	22 351	22 055
Poznań	25 549	24 628
Rzeszów	26 061	25 242
Szczecin	21 307	20 244
Warszawa	5 460	5 224
Wrocław	27 977	24 200
Del. Bydgoszcz	21 735	20 270
Del. Kielce	19 460	19 662
Del. Olsztyn	854	872
Del. Opole	240	244
Del. Radom	17 795	18 234
Razem	386 773	370 384

* Powyższe dane zawierają: wnioski o udostępnienie dokumentów realizowane przez komórki udostępniania, wnioski o przyznanie odznaczenia KWiS, kwerendy przeprowadzane w związku z realizacją tzw. ustawy dezubekizacyjnej, zapytania kierowane do komórek informacji i sprawdzeń.

W ramach realizacji wniosków udostępniono bądź wypożyczono 206 281 j.a., w tym ok. 46 proc., czyli 95 241 j.a. w formie elektronicznej. Liczbę udostępnionych j.a. przestawia wykres nr 5.

Wykres 5. Liczba jednostek archiwalnych udostępnionych lub wypożyczonych w ramach realizacji wniosków w 2020 r.

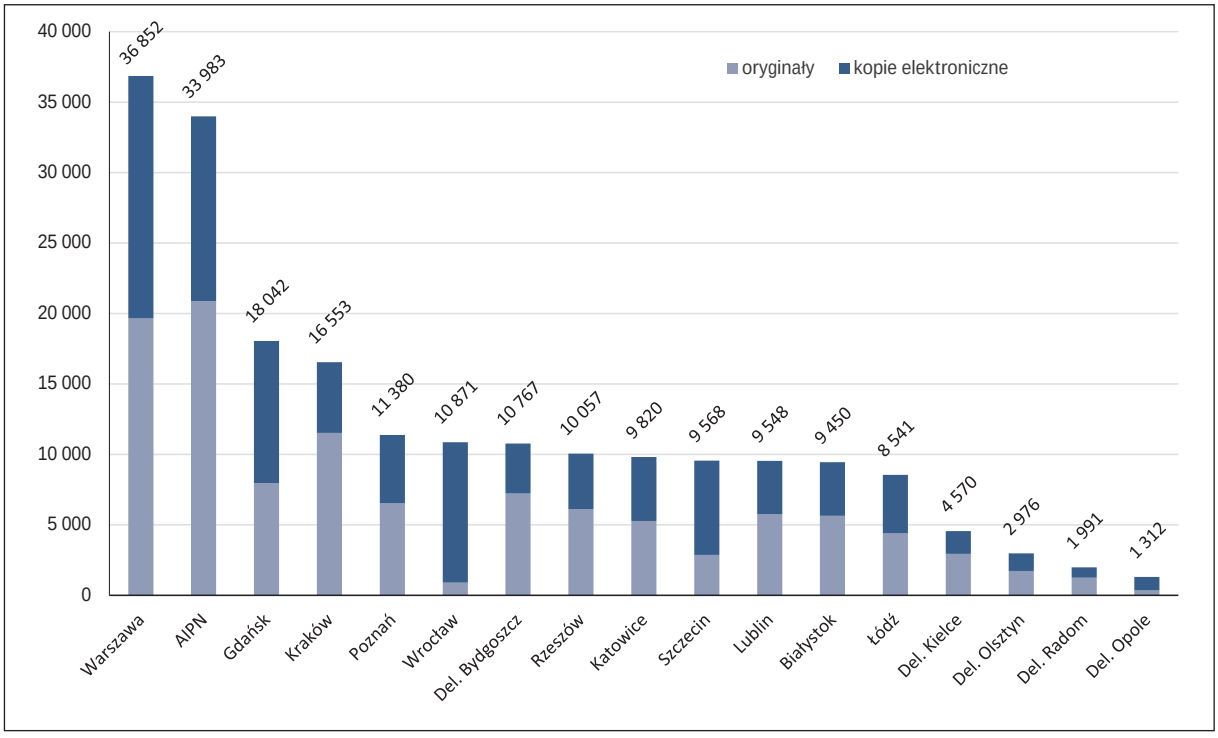

1.4.1. Udostępnianie dokumentów i informacji o zasobie podmiotom zewnętrznym

Wśród najpopularniejszych kategorii spraw należy wymienić wnioski o udostępnienie dokumentów dotyczących osoby wnioskodawcy, zmarłej osoby najbliższej lub zmarłej osoby spokrewnionej (art. 30 ust. 1 ustawy o IPN), wnioski podmiotów (sądy, prokuratury, urzędy administracji publicznej, Policja, osoby fizyczne) realizujących zadania ustawowe (art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o IPN) oraz wnioski o udostępnienie dokumentów w celu prowadzenia badań naukowych lub publikacji materiału prasowego (art. 36 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy o IPN).

W 2020 r. do komórek organizacyjnych pionu archiwalnego wpłynęło łącznie 32 797 wniosków podmiotów zewnętrznych, zrealizowano zaś 32 318 spraw. W ramach realizacji ww. wniosków udostępniono bądź wypożyczono 104 061 j.a., w tym ok. 47 proc. (48 863 j.a.) w formie elektronicznej.

W okresie sprawozdawczym odnotowano najwyższy wpływ wniosków o udostępnienie dokumentów w celu realizacji zadań ustawowych na postawie art. 36 ust. 1 ustawy o IPN (11 871). Z wnioskami występowały przede wszystkim organy administracji państwowej i samorządowej oraz organy wymiaru sprawiedliwości i ścigania. Realizacja spraw wskazanych podmiotów wiązała się niejednokrotnie z koniecznością prowadzenia szerokich kwerend tematycznych w zasobie archiwalnym.

Spośród pozostałych kategorii spraw zrealizowanych w okresie sprawozdawczym najliczniejsze były wnioski kierowane przez osoby prywatne (4210) oraz wnioski o udostępnienie dokumentów w celu prowadzenia badań naukowych (3893).

Tabela 4. Sprawy realizowane dla podmiotów zewnętrznych w 2020 r.

Oddział	Liczba spraw		Liczba udostępnionych/wypożyczonych jednostek archiwalnych	
	Wpływających	Zrealizowanych ostatecznie	Razem	W tym w formie elektronicznej
AIPN	6 348	6 136	3 661	2 878
Białystok	1 249	1 250	2 089	657
Gdańsk	2 775	2 785	12 460	5 928
Katowice	2 123	2 249	4 286	2 309
Kraków	2 949	2 633	11 256	4 143
Lublin	1 516	1 612	4 760	2 391
Łódź	1 450	1 509	4 391	1 871
Poznań	1 651	1 799	4 383	1 937
Rzeszów	1 291	1 272	3 232	1 003
Szczecin	1 325	1 334	3 805	2 603
Warszawa	5 000	4 728	35 310	16 779
Wrocław	2 287	2 153	3 176	2 797
Del. Bydgoszcz	1 201	1 162	6 002	1 126
Del. Kielce	829	857	2 018	663
Del. Olsztyn	202	216	965	492
Del. Opole	207	210	1 185	918
Del. Radom	394	413	1 082	368
Razem	32 797	32 318	104 061	48 863

Wykres 6. Liczba spraw zrealizowanych dla podmiotów zewnętrznych (wybrane kategorie)

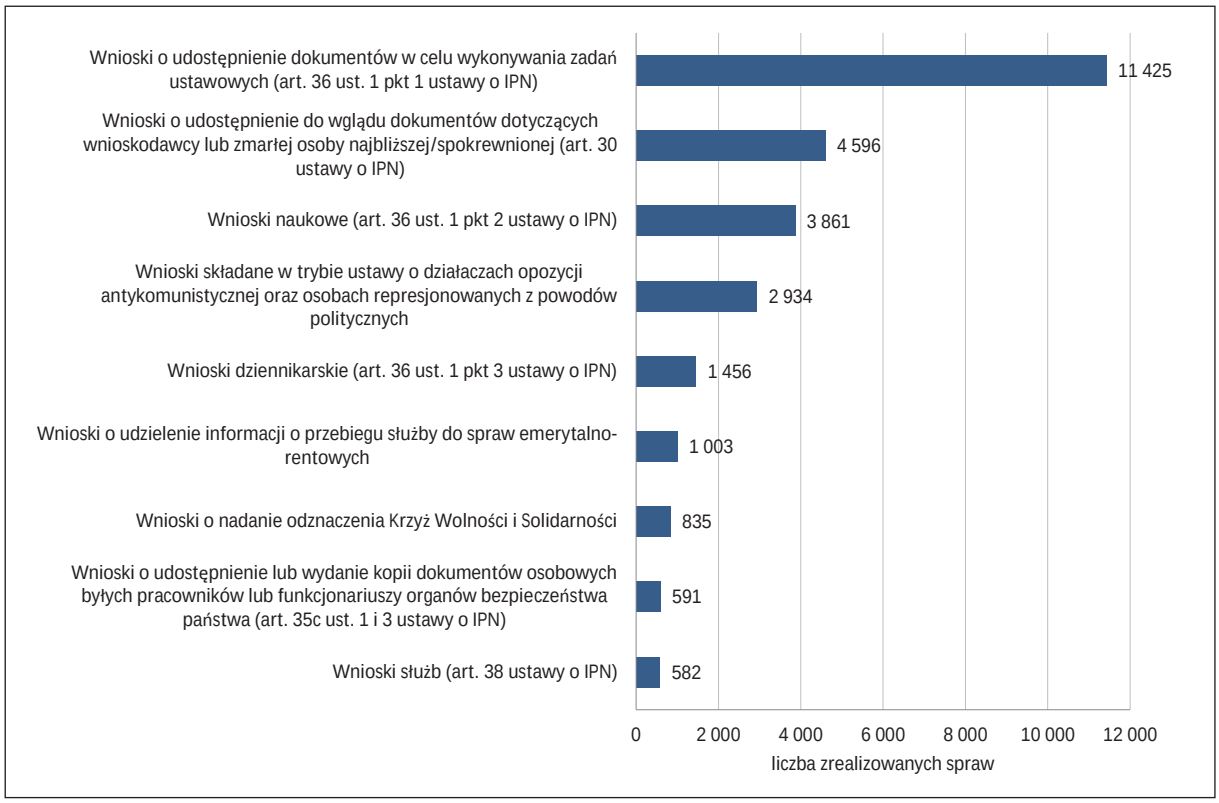

Wnioski o nadanie odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności

W 2020 r. wpłynęło łącznie 585 wniosków o nadanie odznaczenia KWiS, a zrealizowano, wraz ze sprawami z lat wcześniejszych, 835 wniosków. W Centrali Instytutu zrealizowano 67 wniosków oraz zweryfikowano 721 spraw przekazanych z oddziałów i delegatur IPN. Do Kancelarii Prezydenta RP przekazano dokumentację dotyczącą 684 kandydatów do odznaczenia.

Działaczom opozycji antykomunistycznej, odznaczonym Krzyżem Wolności i Solidarności poświęcony jest portal internetowy https://odznaczeni-kwis.ipn.gov.pl. Do końca 2020 r. zostało w nim opublikowanych 5139 biogramów.

Realizacja ustawy o działaczach opozycji i osobach represjonowanych z powodów politycznych

Znaczną część spraw realizowanych przez pion archiwalny IPN w 2020 r. stanowiły wnioski składane w trybie ustawy z 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 690, z późn. zm.).

Wśród ww. spraw znajdowały się wnioski o wydanie decyzji administracyjnej prezesa IPN w sprawie spełniania warunków, o których mowa w art. 4 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz wnioski o odnalezienie dowodów potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 2 lub art. 3 ww. ustawy.

Łącznie w 2020 r. zarejestrowano 3060 wniosków, zrealizowane zostały 2934 sprawy. W sprawach prowadzonych na podstawie art. 4 ustawy wydano łącznie 1783 decyzje administracyjne.

Realizacja ustawy dezubekizacyjnej

W 2020 r. pracownicy jednostek pionu archiwalnego realizowali także sprawy wynikające z przepisów ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszał-

kowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r., poz. 723).

Wśród zarejestrowanych spraw znajdowały się wnioski wpływające z Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA i z Biura Emerytalnego Służby Więziennej o wydanie informacji o przebiegu służby wskazanego funkcjonariusza na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy. Informacje sporządzane były zgodnie z art. 13a ww. ustawy na podstawie akt osobowych funkcjonariusza znajdujących się w zasobie IPN.

W danym okresie zwiększyła się (w stosunku do 2019 r.) liczba wniosków organów emerytalno-rentowych oraz byłych funkcjonariuszy w sprawie wydania lub weryfikacji informacji o przebiegu służby. Wpłynęło 1048 wniosków, zrealizowane zostały 1003, przy czym najwięcej wniosków zarejestrowano w OAIPN w Gdańsku (wpływ – 325, realizacja – 323).

1.4.2. Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej

Podstawowym zadaniem funkcjonującego w AIPN Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej jest kompleksowe udzielanie informacji o Polakach i obywatelach polskich innych narodowości – ofiarach represji niemieckich i sowieckich w okresie II wojny światowej i po jej zakończeniu (1939–1956).

Centrum udziela odpowiedzi przede wszystkim na podstawie materiałów archiwalnych przejętych po byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz tzw. zbioru akt wschodnich. Wykorzystuje również dane zawarte w użytkowanej przez IPN elektronicznej kopii bazy Arolsen Archives, dotyczące więźniów obozów koncentracyjnych, ofiar gestapo, robotników przymusowych i osób deportowanych w czasie II wojny światowej oraz materiały przejęte z Ośrodka „Karta" w ramach kontynuacji dokumentacyjno-badawczego programu „Indeks Represjonowanych".

W 2020 r. do Centrum wpłynęło 11 785 zapytań. Udzielono 10 829 odpowiedzi zawierających nie tylko informacje uzyskane w wyniku przeprowadzonych kwerend, ale również dane i adresy innych, polskich i zagranicznych, archiwów, w których mogą znajdować się informacje o poszukiwanych osobach.

1.4.3. Wnioski służbowe

Od czasu uruchomienia w czerwcu 2020 r. Repozytorium Cyfrowego, dzięki któremu prokuratorzy i pracownicy biur merytorycznych mają możliwość bezpośredniego wglądu w kopie zeskanowanych akt, pisemne wnioski o udostępnienie dokumentów do celów służbowych dotyczą wyłącznie udostępnienia dokumentów niejawnych, dokumentów w formie oryginałów lub przeprowadzenia przez archiwistów szczegółowej kwerendy połączonej z udostępnieniem wytypowanych materiałów na potrzeby śledztw i postępowań lustracyjnych.

W omawianym okresie sprawozdawczym do komórek właściwych w sprawach udostępniania wpłynęły ogółem 23 543 wnioski służbowe, zakończono zaś realizację 24 647 spraw (w tym wszczętych w 2019 r.). W całym kraju pracownicy pionu archiwalnego udostępnili do celów służbowych łącznie 82 089 j.a., z czego 35 110 j.a. (ok. 43 proc.) w formie elektronicznej.

Tabela 5. Realizacja wniosków służbowych przez pion archiwalny w 2020 r.

Oddział	Liczba spraw		Liczba wypożyczonych jednostek archiwalnych	
	Wpływających	Zrealizowanych ostatecznie	Razem	W tym w formie elektronicznej
AIPN	7 232	8 174	24 041	8 677
Białystok	1 403	1 430	6 615	2 461
Gdańsk	1 390	1 383	4 957	3 534

Oddział	Liczba spraw		Liczba wypożyczonych jednostek archiwalnych	
	Wpływających	Zrealizowanych ostatecznie	Razem	W tym w formie elektronicznej
Katowice	2 190	2 187	3 650	1 240
Kraków	908	917	3 669	569
Lublin	835	841	3 831	1 125
Łódź	1 352	1 365	3 548	1 692
Poznań	787	837	6 225	2 231
Rzeszów	2 309	2 286	5 720	1 881
Szczecin	1 046	1 101	4 774	3 172
Warszawa	460	496	1 542	423
Wrocław	1 774	1 771	5 764	5 231
Del. Bydgoszcz	886	851	3 850	1 506
Del. Kielce	572	568	1 377	471
Del. Olsztyn	85	90	1 949	696
Del. Opole	33	34	127	47
Del. Radom	281	316	450	154
Razem	23 543	24 647	82 089	35 110

Wykres 7. Liczba wniosków służbowych z poszczególnych pionów IPN zrealizowanych w 2020 r.

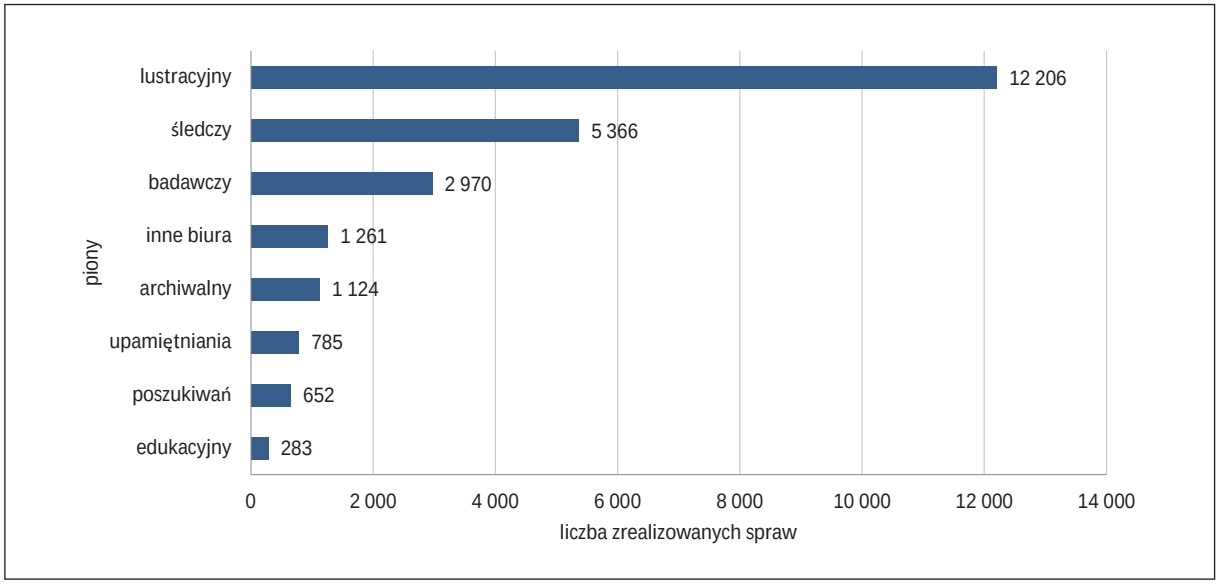

Ponadto od czerwca do grudnia 2020 r. pracownicy pionów merytorycznych IPN pobrali łącznie 119 881 cyfrowych kopii jednostek archiwalnych znajdujących się w Repozytorium Cyfrowym.

Oprócz udostępniania materiałów archiwalnych w ramach realizowanych wniosków służbowych pracownicy pionu archiwalnego prowadzili szerokie kwerendy do ogólnopolskich projektów badawczych i naukowych oraz śledztw, wśród których wymienić można: projekty „Grudzień 70", „Sprawa Mazura", „Areszt śledczy na ul. Strzeleckiej", „Funkcjonariusze aparatu bezpieczeństwa PRL a sektor paliwowo-energetyczny" i śledztwo dotyczące działalności obozu karno-śledczego w Pomiechówku w okresie II wojny światowej oraz zbrodniarzy nazistowskich.

1.4.4. Kwerendy i sprawdzenia w zasobie ewidencyjnym

Łącznie do jednostek pionu archiwalnego wpłynęło 319 481 zapytań dotyczących przeprowadzenia kwerendy w zasobie ewidencyjnym. W wyniku przeprowadzonych sprawdzeń udzielono odpowiedzi na 302 417 zapytań.

Podobnie jak w latach ubiegłych najwięcej kwerend realizowano na potrzeby pionu lustracyjnego (wpłynęło 202 807 zapytań, udzielono 190 688 odpowiedzi) i komórek archiwum w związku z realizowanymi wnioskami (wpłynęły 96 582 zapytania, udzielono 92 444 odpowiedzi).

Wpływ największej liczby zapytań odnotowano w AIPN w Warszawie (65 320) i oddziałowych archiwach we Wrocławiu (22 981), Poznaniu (22 605), Rzeszowie (21 958) oraz Krakowie (20 254).

W okresie sprawozdawczym odnotowano znaczny, w porównaniu z 2019 r., spadek liczby zapytań kierowanych ze służb specjalnych – wpłynęło 16 476, a zrealizowano 15 767 zapytań (odpowiednio w 2019 r. zarejestrowano 20 051, a udzielono odpowiedzi na 20 188 zapytań). Szczegółowe dane dotyczące liczby zrealizowanych w 2020 r. zapytań ewidencyjnych prezentuje wykres nr 8.

Wykres nr 8. Liczba zrealizowanych zapytań w 2020 r.

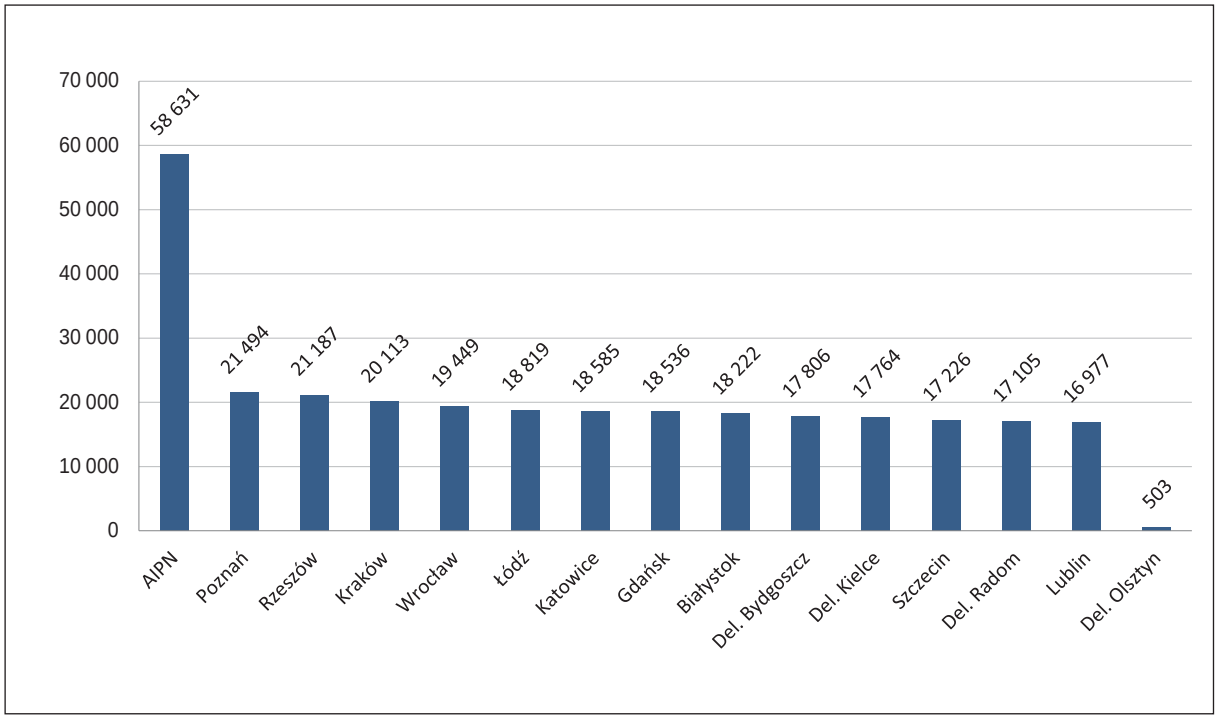

1.4.5. Praca czytelni

Materiały archiwalne zgromadzone w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej są udostępniane wnioskodawcom w czytelniach funkcjonujących w oddziałach, delegaturach oraz w punktach zamiejscowych IPN, a także w pracowni naukowej zorganizowanej w siedzibie AIPN w Warszawie.

Użytkownicy czytelni mają możliwość korzystania z elektronicznych pomocy archiwalnych, tj. z aplikacji Cyfrowe Archiwum, ZEUS (cyfrowy katalog zdjęć z zasobu IPN), Digi-Arch i dLibra oraz z podręcznych bibliotek, zawierających głównie publikacje wydane przez IPN. Ponadto w czytelni funkcjonującej w OAIPN w Warszawie jest również możliwy dostęp do elektronicznej kopii Bazy Arolsen Archives.

Korzystający mogą zapoznawać się z materiałami archiwalnymi w oryginale, w postaci kopii papierowych bądź kopii cyfrowych (za pomocą aplikacji lub na nośnikach CD/DVD). W czytelni znajdują się także czytniki do mikrofilmów.

W 2020 r., pomimo ograniczeń związanych z epidemią, poza krótkim okresem od marca do maja, czytelnie były dostępne dla korzystających. Dla zapewnienia bezpieczeństwa czytelników ograniczono liczbę stanowisk pracy (z zachowaniem przepisowych odległości między nimi) i nałożono obowiązek uprzedniej rezerwacji miejsc, wprowadzono także przerwy techniczne w celu dezynfekcji oraz wywietrzenia pomieszczeń. Ponadto zabezpieczono osłonami z plexi stanowiska pracy oraz wprowadzono obowiązek dezynfekcji rąk oraz noszenia zarówno przez użytkowników, jak i przez pracowników maseczek lub przyłbic i rękawiczek.

W 2020 r. zarejestrowano łącznie 10 440 wizyt, podczas których zostało udostępnionych 89 359 j.a., w tym w formie elektronicznej 35 349 j.a., czyli ok. 40 proc. Szczegółowe dane dotyczące liczby jednostek archiwalnych udostępnionych w czytelniach IPN w 2020 r. prezentuje wykres nr 9.

Wykres 9. Liczba jednostek udostępnionych w czytelniach w poszczególnych jednostkach (z podziałem na oryginały i kopie cyfrowe)

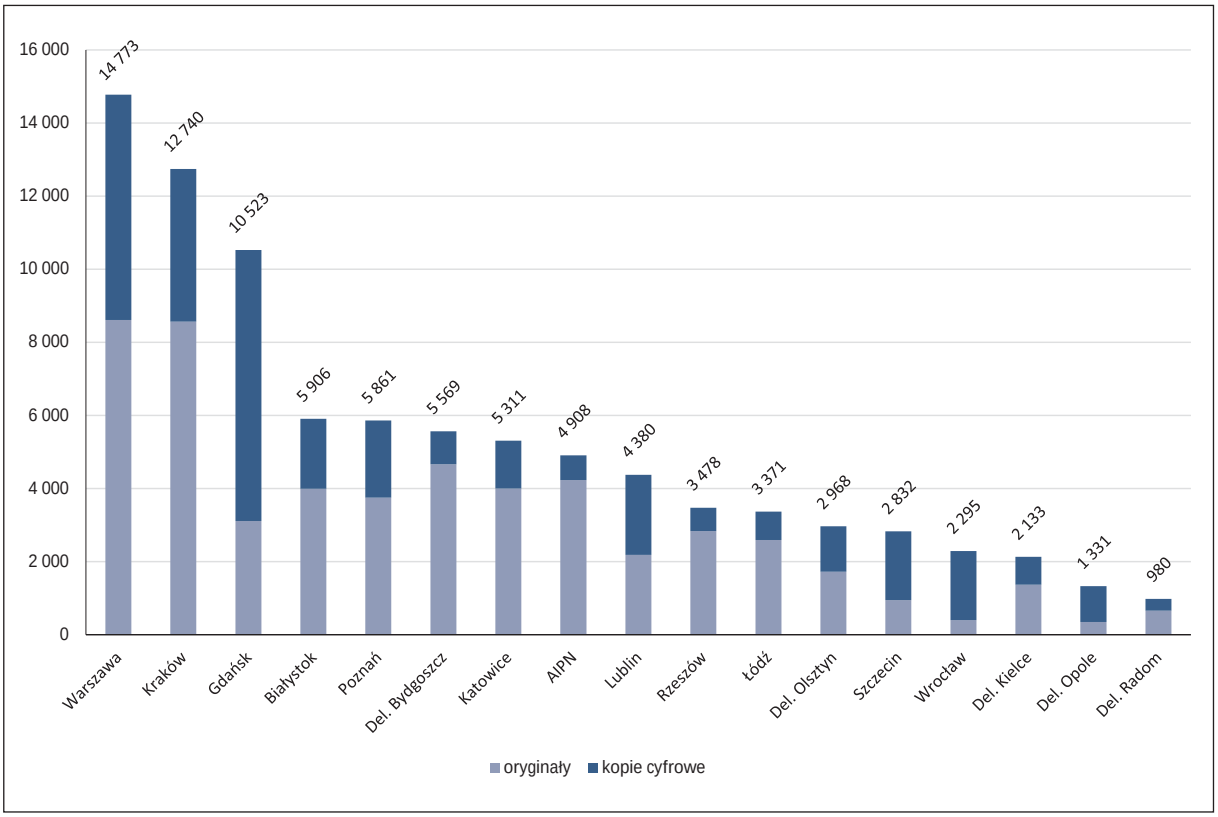

1.5. Działalność naukowa i popularyzatorska

W strukturze Archiwum IPN funkcjonuje wyodrębniony Wydział Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł, do którego zadań należy przygotowywanie edycji źródłowych i publikacja wyników badań zasobu. W jednostkach terenowych Instytutu odpowiadają mu wydzielone stanowiska badań archiwalnych i edycji źródeł. Należy jednak podkreślić, że w działalność naukową i popularyzatorską angażują się także pracownicy innych komórek pionu archiwalnego.

Publikacje naukowe

W okresie sprawozdawczym Wydział Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł przygotował jedenaście publikacji. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy pierwszy tom słownika biograficznego *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, zawierający 50 biogramów funkcjonariuszy, którzy w okresie największych represji wobec przeciwników systemu

pełnili funkcje kierownicze w centrali UB. Biogramy, przygotowane na podstawie szerokiej kwerendy w źródłach archiwalnych, zostały opatrzone bogatym materiałem ikonograficznym. Owocem współpracy archiwalno-historycznej między SB Ukrainy a IPN jest wydawnictwo *Rozkaz nr 001353. Operacja proskrypcyjna NKWD 1939–1941*, zawierające niepublikowane dotychczas dokumenty dotyczące przygotowań do akcji masowych represji wobec Polaków, na okupowanych przez Sowietów po 17 września 1939 r. wschodnich województwach II RP. Współpraca z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych Gruzji zaowocowała anglojęzyczną wersją zbioru dokumentów *Wielki terror w Sowieckiej Gruzji 1937–1938. Represje wobec Polaków*. W 2020 r. do rąk czytelników trafił również niezwykle interesujący album „*Najbardziej tajemniczy kraj świata". Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959*. To dwujęzyczne wydawnictwo zawiera fotografie Juliena Bryana wykonane w czasie jego wizyt w Związku Sowieckim w latach trzydziestych, czterdziestych oraz pięćdziesiątych XX w. W omawianym okresie ukazało się także drugie, poprawione wydanie albumu *Okaleczone miasto – Warszawa '39. Wojenne zniszczenia obiektów stolicy w fotografiach Antoniego Snawadzkiego*, prezentującego unikatowe obrazy zniszczeń Warszawy we wrześniu 1939 r. Losy młodych Polaków deportowanych na Syberię, a następnie ewakuowanych z Armią Andersa do Iranu, przybliża pamiętnik Wandy Barbary Kociuby „*Zamiast Twojego uśmiechu, Polsko, mamy łzy i uśmiech niedoli". Pamiętnik z Syberii, Iranu i Libanu*.

Wynikiem prac Wydziału Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł AIPN są również wydawnictwa źródłowe: *Normatywy Departamentu III oraz Departamentu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa MSW (1956–1990)*, *Instrukcje i przepisy wywiadu cywilnego PRL z lat 1953–1990* oraz *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena 1951–1952*, t. 3.

W 2020 r. ukazał się trzeci tom, przygotowanej przez pracownika OAIPN we Wrocławiu, biografii Sergiusza Kościałkowskiego „Fakira", opisujący okres jego walki z okupantem sowieckim. Nakładem IPN wydany został także szósty tom serii „Symposia Archivistica", zawierający teksty wystąpień wygłoszonych podczas sympozjum naukowego „Problemy wyszukiwania informacji w polskich archiwach" zorganizowanego w 2018 r. w Warszawie.

Wydawnictwa źródłowe i źródłoznawcze przygotowywali także pracownicy oddziałowych archiwów i wydziałów archiwalnych delegatur. Owocem prac archiwistów z Gdańska jest uzupełnione, II wydanie książki *Zbrodnia bez kary. Grudzień 1970 w Gdyni,* zawierające szczegółowy opis przebiegu gdyńskiego Grudnia '70 i represji, które spadły na jego uczestników. W Delegaturze IPN w Radomiu ukazała się publikacja *Dominik Ściskała. Pamiętnik kapelana wojskowego i inne zapiski z lat 1914–1945*. Pracownicy pionu archiwalnego z Wrocławia przygotowali album *Szczerbcowa brygada w fotografiach i relacjach* oraz monografię *Kolej na Dolnym Śląsku 1945–1949. Odbudowa i funkcjonowanie w cieniu militaryzacji*. OAIPN w Lublinie wydało natomiast publikację *Władze komunistyczne wobec Kościoła katolickiego w dekanacie Janów Lubelski w latach 1944–1981*.

W 2020 r. ukazał się także dwunasty tom „Przeglądu Archiwalnego IPN", periodyku naukowego zawierającego publikacje i analizy wybranych źródeł oraz artykuły omawiające zagadnienia związane z funkcjonowaniem archiwów. „Przegląd Archiwalny IPN" znajduje się na liście czasopism punktowanych MEiN oraz w renomowanych międzynarodowych bazach indeksacyjnych.

Działalność popularyzatorska i edukacyjna

Rok 2020, w związku z epidemią wirusa SARS-CoV-2, wymusił ograniczenie lub zmianę form działalności edukacyjnej i popularyzatorskiej. Większość inicjatyw w tym zakresie była organizowana w formie zdalnej lub z ograniczoną liczbą uczestników przy jednoczesnym relacjonowaniu wydarzeń w mediach i Internecie.

W omawianym okresie pion archiwalny przygotował dwie konferencje naukowe. 27 października w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" w Warszawie, odbyła się, zorganizowana przez archiwistów Centrali IPN, doroczna konferencja z okazji Światowego Dnia Dziedzictwa Audiowizualnego *Ocalić od zapomnienia. Nowe zadania oraz projekty audiowizual-*

ne i fotograficzne. Pracownicy OAIPN we Wrocławiu uczestniczyli natomiast w przygotowaniu konferencji *A jednak kolej! Wojenny i powojenny przełom (1944–1946)*. Sesja, współorganizowana z Muzeum Historycznym w Lubinie, Uniwersytetem Wrocławskim oraz Muzeum w Chorzowie, odbyła się 17 listopada online.

Pomimo trudności wynikających z ograniczeń związanych z epidemią udało się zorganizować wiele spotkań promujących publikacje lub projekty pionu archiwalnego. Najważniejszym z nich była niewątpliwie dyskusja na temat książki *„Najbardziej tajemniczy kraj świata". Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959*. W spotkaniu, zorganizowanym w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" w Warszawie i transmitowanym online, udział wziął za pośrednictwem Internetu syn fotografa Juliena Bryana.

Ważną formą prezentacji dokumentów z zasobu Instytutu jest organizacja wystaw archiwalnych. W omawianym okresie archiwiści z katowickiego oddziału IPN brali udział w przygotowaniu wystawy *Leopold Tyrmand. O stylu bycia „w kontrze"*. Ekspozycja, składająca się z 13 plansz, zawierających syntetyczne teksty oraz cytaty z dzieł Tyrmanda, została zaprezentowana po raz pierwszy 23 września w Galerii Pustej w Katowicach Mieście Ogrodów – Instytucji Kultury im. Krystyny Bochenek. Pracownik pionu archiwalnego Delegatury IPN w Olsztynie przygotował natomiast panele regionalne i lokalne wystawy *Tu rodziła się Solidarność*. W 2020 r. nadal prezentowane były wystawy opracowane w latach poprzednich w Archiwum IPN: *Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938* (w USA, w Warszawie i Kołobrzegu) i *Polonica emigracyjne. Ze zbiorów instytucji członkowskich Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie* (w Lublinie).

Wynikiem zaangażowania archiwistów w promocję wiedzy o zasobie są wydawnictwa popularyzatorskie. W 2020 r. ukazały się broszury biograficzne, wśród których wymienić należy opracowaną przez archiwistę z Katowic publikację *„Żelazny" 1925–1946. Niezłomny z Zagłębia,* czy opublikowane w serii *Bohaterowie Niepodległej* teksty ukazujące postacie Lecha Bądkowskiego, Maryli Płońskiej i Teresy Grodzińskiej, bohaterskiej sanitariuszki, zamordowanej przez żołnierzy sowieckich w 1920 r.

Wyjątkowy charakter ma opracowana w Archiwum IPN publikacja *Wycieczka do Polski zorganizowana przez Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w roku 1927*. Wydawnictwo, będące rezultatem współpracy AIPN ze Stowarzyszeniem Weteranów Armii Polskiej w Ameryce i Filmoteką Narodową Instytutem Audiowizualnym, zawiera płytę Blu-ray z unikatowym filmem dokumentalnym z 1927 r. oraz książkę opisującą historię SWAP i wycieczki jego członków do Polski, a także kulisy powstania filmu.

Archiwiści publikowali również liczne artykuły popularnonaukowe w periodykach i prasie lokalnej, a także uczestniczyli w opracowywaniu biogramów w ramach projektu *Encyklopedia Solidarności*. Uzupełnieniem tej formy popularyzacji, szczególnie istotnym w związku z ograniczeniami wynikającymi z epidemii, były liczne teksty popularyzatorskie publikowane w Internecie – na portalu Przystanek Historia, stronie internetowej Instytutu, w mediach internetowych i na profilach mediów społecznościowych.

Na przełomie listopada i grudnia AIPN zorganizowało kampanię promującą stronę projektu Archiwum Pełne Pamięci na portalach Facebook i YouTube. Celem akcji było upowszechnienie informacji o możliwości przekazywania dokumentów do zasobu archiwalnego IPN. Wzrost liczby publikacji promujących zgromadzoną w Instytucie dokumentację źródłową przyczynił się też do zwiększenia zasięgu profili Facebook Archiwum IPN i oddziałów Instytutu. Warto wspomnieć o opublikowanym na profilu AIPN poście dotyczącym Jamesa Alberta Bonda, który trafił do 183 000 odbiorców na całym świecie i odbił się szerokim echem w mediach w kraju i zagranicą.

Formą promocji zasobu, skierowaną do możliwie najszerszego grona odbiorców, jest publikacja dokumentów na portalach internetowych. W omawianym okresie niewątpliwie najważniejszym projektem zrealizowanym przez pion archiwalny Instytutu było opracowanie „Bazy Ofiar Zbrodni

Wołyńskiej", zawierającej informacje o osobach zamordowanych przez nacjonalistów ukraińskich. Baza, będąca wynikiem pracy archiwistów z Archiwum IPN i oddziałowych archiwów w Gdańsku i Lublinie, została zaprezentowana po raz pierwszy w Warszawie 8 lipca, w związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej. Lista ofiar jest dostępna online na portalu https://zbrodniawolynska.pl. Na portalu opublikowano również interaktywną mapę zbrodni, na której oznaczono miejsca śmierci powiązane z danymi ofiar i faktami opisanymi w Bazie. Obecnie dostępne są informacje dotyczące województwa wołyńskiego. W kolejnych etapach dodawane będą dane odnoszące się do pozostałych województw II RP.

Ponadto w 2020 r. w Archiwum IPN opracowano portal Pielgrzymki papieskie w okresie PRL, będący połączeniem odrębnych portali opisujących kolejne wizyty Jana Pawła II w Polsce i rozpoczęto prace nad bazą „Internowani w stanie wojennym", która docelowo będzie dostępna na portalu https://polskiemiesiace.ipn.gov.pl.

Walor popularyzatorski i edukacyjny mają również projekty związane z pozyskiwaniem i publikacją relacji bezpośrednich uczestników wydarzeń z najnowszej historii Polski. Archiwiści z Centrali realizowali notacje w ramach zainicjowanego przez AIPN cyklu *Świadkowie historii* oraz brali udział, wspólnie z Wydziałem Notacji i Opracowań Multimedialnych BEN, w pozyskaniu i opracowaniu relacji dotyczących Fortu III Pomiechówek.

Mimo ograniczeń, w omawianym okresie udało się zrealizować także wiele inicjatyw edukacyjnych. Wśród najważniejszych z nich wymienić można kontynuację projektu warsztatów dla nauczycieli mazowieckich szkół, prowadzonego we współpracy z Mazowieckim Centrum Doskonalenia Nauczycieli (część zajęć odbywała się w trybie zdalnym) oraz przeprowadzenie przez pracowników AIPN szkolenia „Jak szukać, by znaleźć? Poszukiwania w archiwum IPN", w ramach XIV Letniej Szkoły Historii Najnowszej IPN. Spośród inicjatyw jednostek terenowych pionu na wyróżnienie zasługują: przeprowadzone przez archiwistów z Białegostoku warsztaty dla podopiecznych fundacji „Szansa dla niewidomych" oraz wykłady pracowników OAIPN w Warszawie, wygłoszone w ramach kursów adaptacyjno-językowych dla repatriantów, organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą.

Uzupełnieniem opisanych powyżej działań edukacyjnych jest organizacja konkursów. W omawianym okresie wyłoniono zwycięzcę ogłoszonego w 2019 r. przez Archiwum IPN konkursu na etiudę filmową „Widziałem Wojnę". Nagrodę wręczono 26 września w Gdyni, podczas gali Festiwalu Filmowego „Niepokorni – Niezłomni – Wyklęci". Archiwiści z Białegostoku zorganizowali III Edycję Konkursu Poetyckiego „Historia najnowsza Polski w poezji dzieci i młodzieży". Za pośrednictwem profili Facebook przeprowadzono konkurs wiedzy o powstaniu warszawskim (AIPN) i cykl quizów historycznych (OAIPN w Łodzi).

2. Działalność popularyzatorska i edukacyjna

Biuro Edukacji Narodowej (BEN) jest częścią Instytutu Pamięci Narodowej i wypełnia jedno z podstawowych jego zadań – odpowiada za działalność edukacyjną IPN, upowszechniając porozbiorową i najnowszą historię Polski w kraju i za granicą w różnych formach edukacyjnych. W jego skład wchodzą: Wydział Projektów Edukacyjnych, Wydział Notacji i Opracowań Multimedialnych, Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia", Samodzielna Sekcja Programowa oraz Wydział Logistyki. Edukacją historyczną w kraju zajmują się oddziałowe biura edukacji narodowej IPN.

Jednym z najważniejszych celów szeroko rozumianej edukacji historycznej jest dotarcie do jak największej liczby odbiorców z różnych środowisk w kraju i za granicą, zgodnie z zapisami ustawy o IPN. Jest to możliwe dzięki współpracy instytucjonalnej IPN i MEN, a na poziomie regionalnym edukatorów OBEN z poszczególnymi placówkami oświatowymi, szkołami, nauczycielami, wychowawcami oraz placówkami doskonalenia zawodowego pedagogów. Ponadto BEN i OBEN współpracują z uczelniami, instytucjami oświatowymi lub kulturalnymi, a także stowarzyszeniami, fundacjami i innymi organizacjami pozarządowymi, mediami, polskimi organizacjami i instytucjami emigracyjnymi oraz organami władzy publicznej. W roku sprawozdawczym były organizowane i prowadzone lekcje, wykłady, warsztaty, debaty, konwersatoria, seminaria, rajdy oraz gry miejskie związane z miejscami pamięci. Prezentowano liczne wystawy historyczne, nawiązujące do istotnych rocznic i wydarzeń związanych z historią Polski. Pracownicy Wydziału Projektów Edukacyjnych i Centrum Edukacyjnego BEN przygotowywali i prowadzili ogólnopolskie i regionalne konkursy historyczne oraz projekty edukacyjne dla uczniów, nauczycieli, studentów oraz innych odbiorców, a także formy doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ze względu na obostrzenia związane z epidemią COVID-19 zdecydowana większość konkursów, wykładów, warsztatów i lekcji odbyła się online. I tak w ramach Programu Polonijnego została przeprowadzona online XIV edycja konferencji „Polonijne Spotkania z Historią Najnowszą", a także, również online, po raz siódmy seminarium „Poland in the Heart of European History". Kontynuowano współpracę z polskimi ośrodkami edukacyjnymi oraz kulturalnymi poza krajem, dzięki czemu staje się możliwe upowszechnianie wiedzy o najnowszej historii Polski i systemach totalitarnych zarówno w środowiskach polonijnych, jak i wśród cudzoziemców.

BEN współpracował również z wieloma placówkami muzealnymi (m.in. z Zamkiem Królewskim w Warszawie, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum II Wojny Światowej, Muzeum Katyńskim, Muzeum Więzienia Pawiak, Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, muzeami działającymi na terenie byłych niemieckich obozów koncentracyjnych, muzeami regionalnymi), krajowymi i zagranicznymi instytucjami podejmującymi działania popularyzujące historię najnowszą, szczególnie w jej aspekcie edukacyjnym (m.in. Ośrodkiem Rozwoju Edukacji poza Granicami Kraju, Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska", Stowarzyszeniem „Pamięć" w Nowym Jorku, Instytutem Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku, Zrzeszeniem Nauczycieli Polskich w Ameryce, organizacjami harcerskimi, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej, Stowarzyszeniem Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, Stowarzyszeniem „Rodzina Katyńska", Stowarzyszeniem

„Rodzina Policyjna 1939", Związkiem Sybiraków). Współpraca ta dotyczyła przede wszystkim projektów, konkursów, wystaw oraz udziału przedstawicieli IPN jako edukatorów i prelegentów.

Ważnym krokiem, zwiększającym możliwość docierania do szerokiego grona odbiorców, jest działanie sieci „Przystanków Historia", wzorowanych na warszawskim Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia". Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia", dostosowując się do zmienionej, na skutek pandemii sytuacji, gros swych działań prowadziło w systemie online. Doświadczenie to pokazało, że można dotrzeć do o wiele większej liczby odbiorców niż w dotychczas stosowanym systemie stacjonarnym. W 2020 r. CE IPN zorganizowało 8 seminariów dla nauczycieli, w tym poświęconych wydarzeniom rocznicowym, np. bitwie warszawskiej, a także ponad 300 lekcji dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Bogata oferta „Przystanku Historia" spotkała się z wielkim zainteresowaniem nauczycieli z całej Polski, którzy bardzo chętnie uczestniczyli w szkoleniach i zgłaszali swoje klasy do korzystania z zajęć lekcyjnych. CE IPN zorganizowało też ferie dla maturzystów, uczestniczyło w takich projektach, jak: „Zima w mieście" i „Lato w mieście". Oprócz tego Centrum przygotowało dwie mobilne gry miejskie, które miały premiery w 2020 r.: „Głos walczącej Warszawy, podpułkownik Wacław Lipiński" oraz „Warszawa Marszałka Józefa Piłsudskiego". Wyprodukowało również film dla dzieci w wieku 6–9 lat z cyklu „Co by było gdyby zwierzęta mówiły" *Kasztanka*. W „Przystanku Historia" odbyło się ponad sto spotkań popularyzujących historię najnowszą lub promujących publikacje książkowe. Spotkania popularyzujące historię odbywały się w ramach 13 cyklów autorskich, prowadzonych przez znanych historyków i dziennikarzy. W 2020 r. w zaprezentowano 5 wystaw w formie stacjonarnej oraz 3 w wersji online.

W roku sprawozdawczym działania edukacyjne IPN skupiały się wokół trzech ważnych rocznic: 100. rocznicy bitwy warszawskiej 1920 r., 80. rocznicy zbrodni katyńskiej i 40. rocznicy powstania „Solidarności".

Działania związane z rocznicą najważniejszej bitwy podczas wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. skupiły się wokół: powstania wystawy *Wojna światów 1920*, nowej edukacyjnej gry planszowej „Bitwa Warszawska" oraz lekcji, warsztatów, wykładów online w Polsce i za granicą. Tematyce bitwy warszawskiej poświęcono również dwa odcinki internetowego programu na żywo „Wideoczat z historią". Ponadto, w celu rozpowszechnienia gry planszowej, nagrano spot reklamowy oraz przeprowadzono kampanię reklamową, dzięki której udało się sprzedać prawie cały nakład przeznaczony do sprzedaży detalicznej.

Największym przedsięwzięciem upamiętniającym rocznicę zbrodni katyńskiej w roku sprawozdawczym było powstanie multimedialnej wystawy *20–40–20*, zorganizowanie po raz pierwszy Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia" oraz wydanie w formie DVD nagrania spektaklu *Kartki z Katynia*. Wystawa składała się z instalacji stylizowanej na las katyński, a jej głównym elementem był trzydziestominutowy film fabularny przedstawiający historię pięciu autentycznych ofiar zbrodni katyńskiej, widzianą oczami Stanisława Ozimka – harcerza zamordowanego wiosną 1940 r. w Twerze. Drugim, ważnym projektem edukacyjnym był Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia", który odbył się 22–26 października 2020 r. w warszawskim Kinie Muranów. Podczas festiwalu zaprezentowano wiele filmów polskich i zagranicznych poświęconych tematyce totalitaryzmu. Ponadto zorganizowano kilkanaście spotkań tematycznych oraz galę finałową zwieńczoną koncertem ku czci cywilnych ofiar powstania warszawskiego.

Działania BEN i OBEN dotyczące 1980 r. nawiązywały do wystawy *Tu rodziła się „Solidarność"*. Wystawę zaprezentowano w 53 miejscowościach w Polsce. Finał ekspozycji miał miejsce na pl. Piłsudskiego w Warszawie, gdzie zostały pokazane wszystkie lokalne, regionalne oraz ogólnopolskie plansze. W ramach projektu „Wielka Solidarność" Wydział Notacji i Opracowań Multimedialnych przygotował audiobooka pt. *Gdyńscy komunardzi* na podstawie wspomnień Andrzeja Kołodzieja wraz z teledyskiem do nowej aranżacji *Piosenki dla córki* w wykonaniu Janusza Radka. We współpracy z Radiem Gdańsk zrealizował ok. 100 godzin nagrań świadków historii, twórców

„Solidarności", na podstawie których Radio przygotowało wiele audycji edukacyjnych. Podobny projekt zrealizowano z Radiem Gdańsk na temat rocznicy Grudnia '70. Wydział Notacji i Opracowań Multimedialnych koordynował z ramienia IPN produkcje i koprodukcje 8 filmów dokumentalnych oraz przygotował pierwszy odcinek animowanego filmu z serii „Bohaterowie Niepodległej" poświęconego mjr. Bogusławowi Szulowi. Odpowiadał również za zrealizowanie prawie 150 transmisji i publikacje wielu filmowych materiałów edukacyjnych na kanale IPNtv w serwisie YouTube.

2.1. Kształcenie nauczycieli – seminaria i szkolenia

W 2020 r. BEN kontynuował współpracę z MEN i jednostkami mu podległymi w całej Polsce – Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, kuratoriami oraz regionalnymi ośrodkami doskonalenia nauczycieli. Podejmowano wspólne inicjatywy z instytucjami zajmującymi się wspieraniem rozwoju pedagogów poza granicami kraju, m.in. Ośrodkiem Rozwoju Edukacji poza Granicami Kraju oraz Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli Stowarzyszenia „Wspólnota Polska", a także działania skierowane do zagranicznych nauczycieli historii.

Oferta BEN skierowana była głównie do nauczycieli przedmiotów humanistycznych, w celu wsparcia merytorycznego ich pracy. W ramach doskonalenia zawodowego organizowano konferencje, sesje, wykłady, warsztaty i kursy (w tym metodyczne), wśród których znalazły się także cykle seminaryjno-warsztatowe. Spotkaniom z nauczycielami zawsze towarzyszyła prezentacja oferty edukacyjnej IPN. Ściśle współpracowano także z doradcami metodycznymi historii.

BEN, podobnie jak w poprzednich latach, prowadził szkolenia dla nauczycieli polonijnych, m.in. konferencję edukacyjną „Polonijne Spotkania z Historią Najnowszą" oraz warsztaty podczas zagranicznych Przystanków Historia.

Poniżej lista ważniejszych seminariów, szkoleń i konferencji dla nauczycieli.

„Bitwa Warszawska 1920 r." / W ramach obchodów stulecia bitwy warszawskiej 10 października odbyło się seminarium dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych, poświęcone jednej z najważniejszych bitew w historii Polski. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Dzieje polskiej emigracji niepodległościowej 1939–1989" / Zajęcia odbyły się w formie stacjonarnej: 17–18 stycznia, 21–22 lutego oraz w formie online: 9–19 października / Wspólnie z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, AAN i WBH powstał czteroletni projekt o polskiej emigracji niepodległościowej XX w. Trzecia odsłona seminarium, w roku szkolnym 2019/2020, przybliżała losy polskiej emigracji niepodległościowej w XX w. w Stanach Zjednoczonych. Projekt jest adresowany do aktywnych zawodowo nauczycieli i doradców metodycznych historii, wiedzy o społeczeństwie lub języka polskiego w szkołach podstawowych (kl. VI–VIII), liceach i technikach. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Jesteśmy wyłączeni i odseparowani od świata, wygnani ze społeczności ludzkiej" / 14 listopada / W 80. rocznicę zamknięcia getta warszawskiego odbyło się seminarium online dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Korzenie totalitaryzmu" / Podsumowanie projektu w grudniu / Seminarium dla nauczycieli, którego celem było zapoznanie z najważniejszymi tekstami źródłowymi, materiałami ikonograficznymi oraz multimediami przedstawiającymi ideologię i praktykę ustrojów totalitarnych w XX wieku. Multimedialna forma przekazu pozwoliła wziąć udział w zajęciach większej liczbie uczestników (349 osób z całej Polski) niż w spotkaniach stacjonarnych. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrala wspólnie z Oddziałami IPN.

Losy polskich jeńców wojennych w czasie II wojny światowej / 6–7 listopada / Webinarium dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych zorganizowane wspólnie z Centralnym Muzeum Jeń-

ców Wojennych w Łambinowicach. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

Seminaria online dla nauczycieli z Niemiec / 7 i 21 listopada / Seminaria organizowane we współpracy ze Związkiem Nauczycieli Języka Polskiego i Pedagogów w Niemczech. Pierwsze seminarium zostało zorganizowane z okazji obchodów 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność", drugie natomiast – obchodów Narodowego Święta Niepodległości. / Jednostki odpowiedzialne BEN i Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Systemowe czy opozycyjne, Czerwone czy Wojskowe – Droga tzw. Powązek Wojskowych do Panteonu Narodowego" / 26 września / Seminarium stacjonarno-terenowe dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych, podczas którego uczestnicy zapoznali się z publikacjami dotyczącymi Wojskowych Powązek oraz wzięli udział w spacerze historycznym po cmentarzu, gdzie przyjrzeli się historii jednej z ważniejszych polskich nekropolii w XX wieku. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Żydzi w czasie II wojny światowej – wybrane zagadnienia" / 1 lutego / Seminarium stacjonarno-terenowe dla nauczycieli z cyklu „Żydzi w czasie II wojny światowej" – wybrane zagadnienia prowadzone we współpracy z Muzeum Getta w Warszawie / Jednostka odpowiedzialna Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

Oddział IPN Białystok

„Agresja sowiecka 17 września 1939 r. oraz propaganda sowiecka" / 14 stycznia / Warsztaty dla nauczycieli w Giżycku, mające przybliżyć aspekty regionalne w czasie agresji sowieckiej, a także propagandy, która była w tym czasie szerzona przez ZSRS. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Historia najnowsza Polski i świata" / 4 lutego / Seminaria dla nauczycieli organizowane razem z Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach, na których były prezentowane zagadnienia z historii najnowszej Polski i świata, m.in. propaganda niemiecka i sowiecka do 1945 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Korpus Ochrony Pogranicza" / 14 lutego / W Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie odbyły się warsztaty metodyczno-naukowe dla nauczycieli szkół średnich, poświęcone formacji Korpusu Ochrony Pogranicza. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Olsztyn.

Oddział IPN Gdańsk

„Poszukiwania i identyfikacja ofiar reżimów totalitarnych" / 28 lutego / Konferencja edukacyjna w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim, której celem było przybliżenie nauczycielom informacji na temat poszukiwań i identyfikacji żołnierzy niezłomnych z udziałem pracowników BPiI, UM w Poznaniu i Collegium Medicum UMK w Toruniu. W spotkaniu wzięli udział nauczyciele, harcerze, uczniowie z Bydgoszczy i szkół województwa kujawsko-pomorskiego. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Oddział IPN Katowice

„7. Dywizja Piechoty w wojnie polsko-bolszewickiej 1920" / 26 lutego / Seminarium zorganizowane we współpracy z „WOM" Częstochowa dla nauczycieli, którego celem było zaznajomienie uczestników ze szlakiem bojowym 7. Dywizji Piechoty w 1920 r. oraz sylwetkami najważniejszych bohaterów tamtych wydarzeń. Całości dopełniła multimedialna prezentacja autentycznych zdjęć żołnierzy 7. Dywizji Pancernej. Seminarium przeprowadzono stacjonarnie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Edukacja przez szacunek do przyrody, tradycji i historii" / 3 marca / Konferencja dla dyrektorów i nauczycieli szkół województwa śląskiego, przeprowadzona stacjonarnie we współpracy z Kura-

torium Oświaty w Katowicach i Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Generał Tadeusz Jordan Rozwadowski. Dowódca obrony Lwowa 1918 roku i bohater Bitwy Warszawskiej" / 18 listopada / Konferencja online dla nauczycieli bielskich szkół, której celem było ukazanie życiorysu wodza, a w szczególności roli, jaką odegrał w walkach o Lwów w latach 1918–1919 oraz podczas bitwy warszawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice oraz RODN „WOM" Bielsko-Biała.

„Konteksty, wartości, przestrzeń oswojona… – w służbie Powstań Śląskich i Ojczyzny umiłowanie" / 18 lutego / Regionalna konferencja naukowo-dydaktyczna, której celem było upamiętnienie powstań śląskich oraz kształtowanie współczesnego patriotyzmu. W konferencji wzięli udział dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, nauczyciele różnych specjalności wszystkich etapów edukacyjnych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN w Katowicach oraz Szkoła Podstawowa nr 19 w Rybniku.

„Końca wojny nie było". Rok 1945 na Górnym Śląsku" / 27 lutego / Konferencja popularno-naukowa z cyklu „Czas przełomów – Górny Śląsk w XX wieku" przeprowadzona stacjonarnie. Jej celem była prezentacja materiałów dydaktycznych, poświęconych „Tragedii Górnośląskiej 1945 r.": tek edukacyjnych, projektów, publikacji popularnonaukowych, które powstały w czasie 20 lat istnienia katowickiego IPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice oraz Muzeum Miejskie w Gliwicach.

„Mężnym i solidarnym postępowaniem złamaliście terror niemiecki na Śląsku" / 10 czerwca / Szkolenie online dla nauczycieli z powiatu rybnickiego w 100. rocznicę II powstania śląskiego. Omówiono najnowsze propozycje IPN związane z tą tematyką: infografikę, wystawy: „Rok 1920 na Górnym Śląsku", „Powstania Śląskie 1919–1921" oraz zaplanowaną wystawę o akcji pomocowej dla Górnego Śląska. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice oraz RODN „WOM" Rybnik.

„Polska i niemiecka propaganda plebiscytowa" / 19 lutego / Warsztaty edukacyjne, podczas których zapoznano nauczycieli z ofertą edukacyjną IPN, dotyczącą tematyki powstań śląskich oraz zaprezentowano różnorodne źródła historyczne do wykorzystania podczas zajęć dydaktycznych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice oraz Szkoła Podstawowa nr 19 w Rybniku.

„Stulecie Drugiego Powstania Śląskiego – losy ruchu powstańczego na Górnym Śląsku z perspektywy 2020 roku" / 8 października / Konferencja dla nauczycieli, podczas której przedstawiono sytuację polityczną na Górnym Śląsku, przygotowania do plebiscytu, sytuację powiatu rybnickiego w czasie II powstania. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice oraz Muzeum w Rybniku, RODN „WOM" Rybnik oraz Centrum Edukacji Zawodowej w Rybniku.

„Tu rodziła się Solidarność" / 23 listopada / Szkolenie dla nauczycieli, dotyczące przyczyny, przebiegu i skutków strajków, które doprowadziły do powstania NSZZ „Solidarność", zarówno w aspekcie ogólnopolskim, jak i regionalnym. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice oraz „WOM" RODN Rybnik i „WOM" RODN Bielsko-Biała.

„W 75. rocznicę deportacji z Górnego Śląska do ZSRS – propozycje edukacyjne" / 24 lutego / Szkolenie dla nauczycieli przeprowadzone stacjonarnie, którego celem było zapoznanie uczestników z możliwościami różnorodnego wykorzystania zawartych w tece: scenariuszy lekcji, tekstów źródłowych, materiałów ikonograficznych (w tym map) i multimediów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Żołnierze Wyklęci. Losy niepokornych" / 10 marca / Konferencja szkoleniowa dla nauczycieli i uczniów bielskich szkół, podczas której zaprezentowano sylwetki żołnierzy niezłomnych walczących w latach 1945–1947 na Podbeskidziu i Podhalu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice oraz RODN „WOM" Bielsko-Biała.

Oddział IPN Kraków

„Akademia Dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej" / 8 września i 10 listopada / Szkolenia dla nauczycieli w ramach IV edycji projektu MCDN ODN Kraków – „Historia Kresów

Północno-Wschodnich do 1918 r."; „Współczesność Polaków na Białorusi – problemy i wyzwania". W zajęciach uczestniczyło każdorazowo ok. 50 nauczycieli. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków i MCDN ODN Kraków.

„Spotkania z Historią Najnowszą" / Cykl seminariów tematycznych dla nauczycieli we współpracy z MCDN ODN Kraków / 22 października – „Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej", 3 listopada – „Tak rodziła się »Solidarność« – 40. rocznica powstania NSZZ »Solidarność«", 17 listopada – „Polskie miesiące: czerwiec i październik '56 r.", 1 grudnia – „Kraków w PRL. PRL w Krakowie". Każdorazowo udział brało ok. 20 nauczycieli. / Jednostka odpowiedzialna OBEN i OBBH w Kraków oraz MCDN ODN Kraków.

„W drodze do wolności. Rok 1939 – pierwszy rok walki" / 25 września / Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach / Podsumowanie cyklu konferencji edukacyjnych. Ideą projektu, realizowanego w roku szkolnym 2019/2020, była prezentacja najważniejszych wydarzeń w historii narodu polskiego, które ukształtowały Polskę jako wolne i niepodległe państwo. Wykłady zaprezentowane podczas całego cyklu konferencji pozwoliły uczniom poznać najważniejsze dla tematu wydarzenia oraz wiodące postacie. Nauczyciele zaś zyskali możliwość zapoznania się z najnowszymi ustaleniami historyków. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków, Delegatura Kielce.

„W służbie Niepodległej. Działalność ziemian na rzecz państwa i społeczeństwa w dwudziestoleciu międzywojennym" / Szkolenie online dla nauczycieli / 8 grudnia / Szkolenie w ramach projektu edukacyjnego dla zainteresowanych nauczycieli, poświęcone aktywności społecznej ziemiaństwa w pierwszej połowie XX w. Uczestniczyło 65 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Zbigniew Herbert – historia i literatura w szkole" / 8 grudnia / Seminarium dla nauczycieli w ramach nowego cyklu: „Literatura i Pamięć"; zajęcia poszukujące wspólnych płaszczyzn w nauczaniu historii i języka polskiego. Adresaci: nauczyciele języka polskiego, historii, WOS, nauczyciele bibliotekarze. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków, MCDN ODN w Krakowie

Oddział IPN Łódź

„Dziecko i rodzina w systemie totalitarnym" / 10 lutego / Warsztaty przeprowadzone w ramach seminarium wyjazdowego dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych ze szkół województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin, OBEN Łódź.

„Materiały edukacyjne IPN w nauczaniu historii" / luty, wrzesień / Warsztaty dla nauczycieli na podstawie materiałów edukacyjnych IPN / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź oraz Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Sieradzu i Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie.

Oddział IPN Poznań

„Wojna polsko-bolszewicka 1919–1921" / 28 stycznia / Seminarium dla nauczycieli, którego celem było przybliżenie uczestnikom tematyki wojny polsko-bolszewickiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału w niej wojsk wielkopolskich. Podczas seminarium zaprezentowano pomoce dydaktyczne: komiks „Waleczny Tadzio" wraz z pakietem edukacyjnym oraz gry edukacyjne: „Walka o granice Rzeczypospolitej 1918–1924", „Twórcy niepodległości" oraz „7. W obronie Lwowa". / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań, OBEN Łódź oraz Muzeum Powstańców Wielkopolskich im. Józefa Dowbora Muśnickiego w Lusowie.

„Śladami zbrodni NKWD i MBP w Warszawie. Kamienica przy ul. Strzeleckiej 8" / 16 listopada / Szkolenie dla nauczycieli online, którego celem było przybliżenie historii powojennego aresztu WUBP w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań oraz Izba Pamięci IPN Strzelecka 8.

„Jak można uczyć o II wojnie światowej?" / 10 grudnia / Szkolenie dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych, którego celem było przedstawienie różnych perspektyw dotyczących edukacji

oraz upowszechnienie stworzonych w IPN narzędzi edukacyjnych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań i OBEN Szczecin.

Oddział IPN Rzeszów

„Polskie Państwo Podziemne na Rzeszowszczyźnie 1939–1944/1945" / wrzesień / Warsztaty składały się z wykładu merytorycznego oraz prezentacji materiałów edukacyjnych, w tym gry historycznej „Polskie Państwo Podziemne", wydanej przez IPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

„Prymas Tysiąclecia. Kardynał Stefan Wyszyński" / listopad–grudzień / Na program szkolenia złożyły się: wykład wprowadzający „Prymas Tysiąclecia. Kardynał Stefan Wyszyński" oraz część warsztatowa, poświęcona wykorzystaniu podczas zajęć z młodzieżą materiałów edukacyjnych związanych z tematyką spotkania. W roku sprawozdawczym w projekcie udział wzięło 50 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

„Wojna polsko-bolszewicka" /grudzień / Program szkoleń składał się z prelekcji „Działania militarne wojny polsko-bolszewickiej (1918–1921)" i „Wojna polsko-bolszewicka. Wojna światów" oraz prezentacji możliwości wykorzystania gry planszowej „Bitwa Warszawska". W roku sprawozdawczym w projekcie udział wzięło około 50 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

„Zbrodnia katyńska" / marzec–listopad / Cykl warsztatów składających się z dwóch elementów: wykładu wprowadzającego „Zbrodnia katyńska i kłamstwo katyńskie" oraz prezentacji materiałów edukacyjnych IPN „Śledztwo katyńskie". Seminaria odbyły się w Jaśle (3 marca), Sanoku (10 marca) i Dębicy (12 listopada, platforma Zoom). W roku sprawozdawczym w projekcie udział wzięło około 60 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

„Zbrodnia wołyńsko-małopolska" / luty / Cykl warsztatów składających się z wykładu wprowadzającego „Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej" oraz pakietu *Kto tego nie widział, nigdy w to nie uwierzy. Zbrodnia Wołyńska. Historia i pamięć*. W roku sprawozdawczym w projekcie udział wzięło 50 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Oddział IPN Szczecin

„Jak można uczyć o II wojnie światowej" oraz „Jak można uczyć o polskim XIX wieku" / Celem cyklu szkoleń i webinariów było zapoznanie nauczycieli z materiałami edukacyjnymi IPN. Przeprowadzono 3 szkolenia online, w których udział wzięło łącznie 125 nauczycieli z całego kraju. Wszyscy uczestnicy otrzymali dostęp online do pakietu szkoleniowego, a także materiały edukacyjne IPN, w tym *Mój rówieśnik. Losy obywateli polskich w czasie II wojny światowej*, wystawę elementarną „Wrzesień 1939". / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

Oddział IPN Wrocław

„Wolność jest w nas. Z Solidarnością do wolności" / 27 października / Szkolenie online dla nauczycieli, którego celem było przypomnienie genezy NSZZ „Solidarność", zorganizowane z okazji 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność"./ Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

2.2. Program polonijny i zagraniczny

Program polonijny, realizowany przez BEN i OBEN IPN, jest adresowany do Polonii i Polaków mieszkających poza granicami kraju. Najważniejsze zadanie programu to upowszechnianie w różnorodny sposób wiedzy na temat historii Polski lat 1917–1990.

Realizując zadania ustawowe, IPN współpracuje z polonijnymi placówkami oświatowymi na całym świecie, prowadzi wykłady, warsztaty i lekcje dla nauczycieli i uczniów, organizuje prezentacje wystaw historycznych, przekazuje broszury, gry edukacyjne i inne materiały edukacyjne wydane

przez IPN, a także zachęca środowiska polonijne do udziału w przedsięwzięciach edukacyjnych. BEN i OBEN wspierają działania organizacji i instytucji zajmujących się współpracą z Polonią i Polakami poza granicami kraju, m.in. Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, Stowarzyszenia Wspólnota Polska, Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie, Fundacji Wolność i Demokracja. Co roku nagradzane są osoby i instytucje, które dbają o zachowanie polskiej historii poza granicami kraju honorowym wyróżnieniem „Świadek Historii". Elementem programu polonijnego IPN są zagraniczne Przystanki Historia oraz konferencja dla nauczycieli „Polonijne spotkania z historią najnowszą".

Program zagraniczny IPN jest skierowany do nauczycieli (również akademickich), pracowników instytucji edukacyjnych i naukowych oraz dziennikarzy. Celem programu jest upowszechnianie historii XX w. wśród zagranicznych odbiorców, często funkcjonujących w zakłamanym obrazie historii przedstawianym przez media, publikacje i środowiska rewizjonistyczne. Elementem programu jest coroczna konferencja edukacyjna „Poland in the Heart of the European History".

W związku z ograniczeniami związanymi z pandemią wirusa, które wprowadzono w różnych krajach, wszystkie warsztaty, lekcje, edycje zagranicznych Przystanków Historia, konferencje, wykłady dla Polonii i zagranicznych odbiorców odbywały się online.

2.3. Konkursy i projekty

2.3.1. Ogólnopolskie projekty i konkursy własne

Celem ogólnopolskich projektów i konkursów edukacyjnych jest zachęcanie dzieci i młodzieży do aktywności w odkrywaniu i upowszechnianiu wiedzy historycznej. BEN kontynuuje realizację projektów mających wieloletnią tradycję, jak też podejmuje nowe działania. BEN prowadził w 2020 r. 16 własnych, ogólnopolskich projektów i konkursów edukacyjnych, w których wzięło aktywnie udział 17 tys. uczniów i nauczycieli.

Akademia Niepodległości / Instytut Pamięci Narodowej z okazji 100-lecia odzyskania przez Rzeczpospolitą Polską niepodległości organizuje od grudnia 2017 r. w całej Polsce cykl wykładów pod nazwą „Akademia Niepodległości". Projekt obliczony jest na cztery lata i ma zakończyć się w połowie 2021 r. Pracownicy IPN oraz zaproszeni reprezentanci uczelni wyższych bądź lokalnych środowisk przedstawiają – w formie popularnych wykładów – drogę do Niepodległej, poczynając od pierwszej dekady XX stulecia i czasu I wojny światowej, poprzez wznoszenie jej państwowego gmachu i wykuwania granic, po syntetyczny bilans międzywojennego dwudziestolecia./ Jednostka odpowiedzialna BEN, BBH i Oddziały IPN.

„Co kryją archiwa IPN?" / Ogólnopolski całoroczny projekt edukacyjny, powstały z myślą o uczniach szkół ponadpodstawowych. Składa się z dwóch części:

– teoretycznej, podczas której archiwista przedstawia zasady funkcjonowania archiwum, charakteryzuje zasób zgromadzony w AIPN, a następnie oprowadza po magazynie archiwalnym,

– oraz warsztatowej, w czasie której uczniowie pod kierunkiem edukatora analizują wybrane dokumenty, dzięki czemu mogą poznać mechanizmy i metody działania aparatu bezpieczeństwa wobec środowisk opozycyjnych w PRL. / Jednostka odpowiedzialna oddziałowe biura edukacji IPN oraz Archiwum IPN.

„Epizody z najnowszej historii Polski w komiksie" / VIII edycja konkursu / Celem konkursu jest zainteresowanie uczniów historią Polski lat 1917–1990, utrwalenie w pamięci postaw i czynów Polaków zasługujących na uznanie. Zadaniem uczestników jest wykonanie komiksu przedstawiającego epizod rozgrywający się na tle rzeczywistych wydarzeń historycznych w okresie od 1917 r. do 1990 r. W konkursie wzięło udział 281 uczniów. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Kamienie Pamięci „Bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej" / XI edycja projektu / Celem nowej edycji było upamiętnienie osób, które czynnie uczestniczyły w działaniach na rzecz niepodle-

głego bytu państwa polskiego w trakcie wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919–1921. Zgłosiło się łącznie 96 drużyn, jednak sprawozdanie z realizacji działań, które było warunkiem udziału w projekcie, przesłało 65 drużyn. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

„Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX w." / II edycja ogólnopolska / Celem projektu jest popularyzowanie wiedzy o historii polskich Kresów Wschodnich I i II Rzeczypospolitej wśród młodzieży. Zadaniem uczestników jest przygotowanie pracy pisemnej lub multimedialnej na wybrany przez siebie temat – na podstawie dostępnej literatury, zgromadzonych dokumentów, wspomnień i materiału ikonograficznego. W II edycji konkursu wzięło udział 325 uczestników z całej Polski. / Jednostka odpowiedzialna BEN i OBEN.

„Łączka i inne miejsca poszukiwań" / III edycja / Projekt jest przeznaczony dla uczniów szkół ponadpodstawowych i klas ósmych szkół podstawowych. Podczas comiesięcznych warsztatów uczestnicy poznają metody wykorzystywane w trakcie poszukiwań miejsc pochówków ofiar represji totalitarnych i otrzymują zadania do wykonania. Jako podsumowanie projektu mają stworzyć dwuminutową etiudę filmową o pracach poszukiwawczych IPN. / Jednostka odpowiedzialna BEN oraz BPiI.

„Niezwyciężeni 1920. Obrońcy Ojczyzny" / III edycja ogólnopolskiego konkursu / Celem konkursu jest upamiętnienie osób, które brały udział w wojnie polsko-bolszewickiej i odznaczonych Krzyżem bądź Medalem Niepodległości. Zadanie polega na stworzeniu multimedialnej pracy o wybranym bohaterze. W związku z pandemią COVID-19 zgłoszenie uczestnictwa w konkursie zostały przedłużone do 27 listopada, a rozstrzygnięcie nastąpi w roku szkolnym 2020/2021. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„»Oto jest ktoś, kto odczytuje bolszewickie szyfry«". Jan Kowalewski na tle historii walki Polaków o niepodległość i budowy struktur państwa (1917–1921)" / 18 grudnia / Ogólnopolski konkurs historyczny w wersji online. Celem konkursu jest poznanie biografii Jana Kowalewskiego oraz poszerzenie wiedzy o dziejach Polski w okresie I wojny światowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

„Poezja Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w malarstwie, grafice, rysunku" / Projekt pilotażowy konkursu plastycznego, którego ideą jest plastyczna interpretacja utworów poety. Konkurs ogłoszono 8 października. / Finał konkursu zaplanowano na 22 stycznia 2021 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Policjanci w służbie historii" / IV edycja / Konkurs jest adresowany do uczniów policyjnych klas mundurowych w ramach współpracy IPN z Komendą Główną Policji. Uczniowie odkrywają sylwetki policjantów, których postawa może być wzorem służby Polsce i Polakom, miejsca pamięci z nimi związane oraz przekazują zdobytą wiedzę innym. W konkursie wzięło udział 18 zespołów, dwu- i trzyosobowych. Uczniowie 9 zespołów zostali laureatami, a uczniów 9 innych zespołów wyróżniono. Finał konkursu nastąpił 30 czerwca. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Polscy piloci w bitwie o Anglię". Konkurs historyczno-plastyczny / Konkurs skierowany do uczniów szkół podstawowych, rozgrywany był w dwóch kategoriach wiekowych: klasy 1–3 i 4–8. Jego celem było uczczenie 80. rocznicy bitwy o Anglię i biorących w niej udział polskich lotników. Z całej Polski spłynęło ponad 730 prac plastycznych wykonanych różnymi metodami. Jury nagrodziło 6 uczestników w kategorii klas 1–3 oraz 14 w kategorii 4–8, przyznało również łącznie 14 wyróżnień. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Sprzączki i guziki z orzełkiem ze rdzy…" / 11. edycja ogólnopolskiego konkursu poświęconego pamięci o zbrodni katyńskiej w 80. rocznicę zbrodni / Partnerem konkursu jest Muzeum Katyńskie Oddział Martyrologiczny Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Projekt ma na celu propagowanie i pogłębianie wiedzy o zbrodni katyńskiej wśród uczniów szkół ponadpodstawowych. Zadaniem uczestników konkursu jest stworzenie dzieła w formie karty z albumu rodzinnego, poświęconego osobie zamordowanej w zbrodni katyńskiej. / W 2020 r. nadesłano 106 prac konkursowych. Ogłoszenie wyników nastąpiło 24 czerwca. Nagrodę I stopnia przyznano 22 autorom

prac i 8 opiekunom merytorycznym, nagrodę II stopnia 15 autorom i 5 opiekunom. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Turniej Debat Historycznych / V edycja / 7 grudnia rozpoczął się finał V edycji Turnieju Debat Historycznych IPN. Pierwszy raz online. Pierwsze debaty, które odbyły się na początku 2020 r., miały jeszcze formę tradycyjną. Jednakże z powodu sytuacji epidemiologicznej rozgrywki zostały przerwane. Wznowiono je na początku września i przeprowadzono za pomocą platform zdalnych. / Celem projektu jest wykorzystanie metody debaty oksfordzkiej – nauki samodzielnego myślenia, budowania logicznej argumentacji, słuchania innych, a także brania odpowiedzialności za wypowiedziane przez siebie słowa. Turniej debat odbywa się w dwóch etapach: regionalnym i centralnym. Turniej finałowy i turnieje regionalne odbyły się w wersji online. Projekt jest największym turniejem debat oksfordzkich w Polsce. W V edycji udział wzięły 104 drużyny z całej Polski. W finale uczestniczyło 11 drużyn. / Jednostka odpowiedzialna BEN oraz Oddziały IPN.

„W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück" / VI edycja ogólnopolskiego konkursu recytatorskiego / Konkurs skierowany do uczniów klas VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych. Zgłosiło się 68 uczniów z 27 szkół w 19 miejscowościach. Z powodu pandemii COVID-19 konkurs został odwołany. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Zemsta za niepodległość. Ziemianie – ofiary dwóch agresorów" / Projekt miał na celu opisać losy ziemian – uczestników powstań 1918–1921 w Wielkopolsce i na Śląsku, obrońców Polski w 1920 r. i w 1939 r. i ich rodzin po rozpoczęciu okupacji niemieckiej i sowieckiej. Odbywały się warsztaty edukacyjne dla nauczycieli oraz konkurs historyczny dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Konkurs ma trzy etapy: szkolny, wojewódzki i ogólnopolski. / Zgłosiły się 53 szkoły, na etapie ogólnopolskim wzięło udział: 37 finalistów i 31 laureatów, razem 68 uczniów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków oraz Oddziały IPN.

„Żołnierze w służbie historii" / II edycja / Konkurs jest adresowany do uczniów klas mundurowych w ramach współpracy IPN z Ministerstwem Obrony Narodowej. W ramach zadań konkursowych uczniowie odkrywają miejsca pamięci związane z historią oręża polskiego, sylwetki żołnierzy, których postawa może być wzorem służby Polsce i Polakom oraz przekazują zdobytą wiedzę innym. / W konkursie wzięły udział 24 zespoły, dwu- i trzyosobowe. Uczniowie 8 zespołów zostali laureatami, a uczniów 9 innych zespołów wyróżniono. Finał konkursu odbył się 30 czerwca. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

2.3.2. Regionalne projekty i konkursy własne

Dla uczniów wszystkich poziomów edukacji oraz osób dorosłych oddziałowe biura edukacji narodowej zaproponowały w 2020 r. projekty o zasięgu lokalnym i regionalnym. Wśród nich były zarówno działania realizowane od wielu lat, jak i nowe propozycje. Poniżej przykłady regionalnych projektów i konkursów edukacyjnych, których inicjatorem jest IPN przy wsparciu środowisk i instytucji regionalnych.

Oddział IPN w Białymstoku

„Dziewczyny z Ravensbrück – i ich twórczość" / OIPN Białystok po raz pierwszy zorganizował konkurs recytatorski online „Dziewczyny z Ravensbrück – i ich twórczość". Celem konkursu było utrwalenie pamięci o losach Polek, które trafiły do niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Ravensbrück. Udział wzięło 14 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Historia najnowsza Polski w poezji dzieci i młodzieży" / Zadaniem uczestników konkursu było przygotowanie utworu poetyckiego, odnoszącego się do wartości patriotycznych lub upamiętniającego wydarzenie, miejsce, osobę, symbol z najnowszej historii Polski. Liczba uczestników 28 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Regionalna Olimpiada Historyczna Wiedzy o Armii Krajowej, jej poprzedniczkach i następczyniach" / Olimpiada corocznie organizowana we współpracy z Centrum Kształcenia Zawodowego w Wysokiem. Zmagania dzielą się na dwa etapy – pisemny oraz ustny. / Zgłosiło się 60 uczestników, jednak musieliśmy odwołać wydarzenie ze względu na obostrzenia wprowadzone przez COVID-19. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Złóż życzenia Karolowi Wojtyle w 100. rocznicę Jego urodzin" / Głównym celem tego wydarzenia było celebrowanie 100. rocznicy urodzin Karola Wojtyły, kultywowanie pamięci o wybitnym i zasłużonym Polaku, kształtowanie u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

Oddział IPN Gdańsk

„Historia dla WOT" / Projekt edukacyjny. Całoroczny cykl spotkań historycznych (wykład przewodni + dyskusja) organizowany w Centrum Szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej w Toruniu dla pracowników wojskowych i cywilnych (inicjatywa dowództwa CS WOT dla podniesienia poziomu wiedzy historycznej kadry instruktorskiej). W 2020 r. odbyło się 8 spotkań, tematy: „Bitwa o Monte Cassino 1944", „Początki PRL", „Polskie antykomunistyczne podziemie niepodległościowe", „Żołnierze Wyklęci 1945–1963", „Powstanie Warszawskie 1944", „Wojna Polsko-bolszewicka 1919–1921", „Sowiecki atak na Polskę 17 IX 1939", „Wybitni dowódcy wojny polsko-bolszewickiej". / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Oddział IPN Katowice

„Kartka z pamiętnika powstańca śląskiego" / Konkurs skierowany do uczniów klas IV–VIII szkoły podstawowej. Jego celem było przywrócenie pamięci o roli i znaczeniu powstań śląskich oraz ich uczestników, kształtowanie umiejętności poszukiwania i analizowania informacji, utrwalenie postaw patriotycznych i obywatelskich oraz rozwijanie zainteresowań i twórczych pasji. Zadaniem uczestników było przygotowanie pracy pisemnej, mającej formę wpisu do pamiętnika i związanej z rzeczywistym wydarzeniem z okresu I, II lub III powstania śląskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Kresy Zachodnie w walce o Polskę 1919–1922" / Projekt ma na celu zwrócenie uwagi na najnowszą historię pogranicza śląsko-małopolskiego, wpływ wielkiej polityki na losy mieszkańców ziem tak bardzo ważnych dla Polski i jej rozwoju gospodarczego. W trakcie czterech konferencji online młodzieży przybliżono historię polsko-czechosłowackiego konfliktu o Śląsk Cieszyński oraz trzech powstań śląskich. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

Oddział IPN Kraków

„…I tylko pamięć została…– ofiary i miejsca Zbrodni Katyńskiej" / Telewizja Polska S.A. Oddział w Kielcach / Celem konkursu jest m.in. popularyzowanie i upowszechnienie wiedzy na temat zbrodni popełnionej przez NKWD na obywatelach polskich w 1940 r., zainteresowanie uczniów tematem zbrodni katyńskiej oraz rozwijanie umiejętności wyszukiwania i korzystania z informacji zawartych w różnych źródłach i ich krytycznego analizowania. Zadaniem konkursowym jest przygotowanie pracy w formie vloga. Konkurs został wznowiony po sześciu miesiącach w związku z wystąpieniem stanu epidemii, rozstrzygnięcie zaplanowane w kwietniu 2021 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków, Delegatura Kielce.

„Kotwica – symbol Polski Walczącej" / Konkurs zrealizowany we współpracy z Biurem Wystaw Artystycznych w Kielcach / Konkurs przeznaczony dla uczniów klas VI–VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych z woj. świętokrzyskiego. Zadaniem uczestników było wykonanie w technice makiety przestrzennej symbolu Polski Walczącej. Wydarzenie zostało ogłoszone w grudniu 2019 r., rozstrzygnięcie odbyło się ostatecznie w czerwcu. W konkursie udział wzięło 100 uczestników z całego województwa. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków, Delegatura Kielce.

Projekt „Lekcja patriotyzmu z rtm. Witoldem Pileckim" / Stowarzyszenie Moc Radości Jodłówce / Projekt składa się z trzech etapów: I etap to organizacja trzech konkursów dla uczniów szkół podstawowych działających w Gminie Rzezawa oraz szkół z powiatu bocheńskiego, II etap to uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej postać Rotmistrza Witolda Pileckiego w PSP w Jodłówce, III etap to organizacja biegu pamięci pn. I Bieg Pileckiego w Jodłówce. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Solidarność" to ludzie" / Konkurs we współpracy z Polskim Radiem Kielce / Polega na przygotowaniu i zrealizowaniu audycji historycznej dotyczącej wybranego członka NSZZ „Solidarność" lub NZS (ze szczególnym uwzględnieniem działalności opozycyjnej przed 13 grudnia 1981 r.), ewentualnie miejsc związanych z działalnością opozycyjną lub wydarzeń odnoszących się do tematyki konkursu. Konkurs przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych (klas VI–VIII) oraz ponadpodstawowych z województwa świętokrzyskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków, Delegatura Kielce.

Oddział IPN Lublin

„Jan Paweł II na tle wielkich wydarzeń historycznych" / 15 grudnia / Konkurs komiksowy skierowany do nauczycieli, opiekunów i młodzieży szkolnej województwa lubelskiego. Ma na celu poznawanie i popularyzowanie wiadomości na temat życia i działalności Jana Pawła II na tle wielkich wydarzeń historycznych. Zadaniem uczestników jest stworzenie komiksu przedstawiającego ważne wydarzenia historyczne związane bezpośrednio lub pośrednio z życiem lub działalnością Jana Pawła II. W konkursie wzięło udział 200 uczniów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

„Wokół rocznic" / kwiecień i wrzesień / Konkurs skierowany do internautów śledzących profil OIPN na Facebooku / Polega na odpowiadaniu na pytania dotyczące rocznic: zbrodni katyńskiej, wybuchu II wojny światowej oraz zakończenia II wojny światowej. W konkursie wzięło udział 30 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

Oddział IPN Łódź

„100. rocznica Bitwy Warszawskiej. 28. Pułk Strzelców Kaniowskich w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1921" / 13 sierpnia / Konkurs wiedzy historycznej przeprowadzony na portalu Facebook OIPN / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

„Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" w 75. rocznicę utworzenia organizacji" / 2 września / Konkurs wiedzy na temat Zrzeszenia WiN, przeprowadzony na portalu Facebook OIPN / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

Oddział IPN Poznań

„Sztafeta Pamięci – losy mojej rodziny w czasie II wojny światowej" / III i IV edycja / 19 sierpnia / Przy współpracy z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych z siedzibą w Poznaniu i Wielkopolskim Muzeum Niepodległości w Poznaniu – Oddział: Muzeum Martyrologii Wielkopolan Fort VII odbył się konkurs mający na celu kształtowanie świadomości dotyczącej historii rodzinnych osadzonych w warunkach okupacji niemieckiej. Wpłynęło ponad 296 prac. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

Oddział IPN Rzeszów

„Namaluj historię dziadków" / XIII i XIV edycja / 4 grudnia / Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli, Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie / Konkurs dla uczniów szkół podstawowych z województwa podkarpackiego. Jego celem jest upowszechnianie znajomości historii najnowszej wśród dzieci i młodzieży, rozbudzanie zainteresowań historycznych, wychowanie patriotyczne. Zadanie polega na stworzeniu pracy plastycznej dotyczącej wydarzenia z historii Polski zainspirowanej opowiadaniem osoby, która była bezpośrednio w nie zaangażowana lub zna je z przekazów osób już

nieżyjących (opowieści rodzinne itp.). W roku sprawozdawczym w projekcie udział wzięło ponad 270 uczniów na etapie szkolnym (35 szkół), a w finale wojewódzkim 100 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Oddział IPN Szczecin

„Wokół symboli narodowych – z Baśką Murmańską w tle" / 1–9 listopada / Konkurs kierowany jest do uczniów szkół podstawowych klas II i III z województwa zachodniopomorskiego oraz północnej części województwa lubuskiego. Ma charakter cykliczny, a jego celem jest upowszechnienie i popularyzacja wśród dzieci szkolnej znajomości historii Polski ze szczególnym uwzględnieniem polskich symboli narodowych. W teście wiedzy uczniowie odpowiadali na pytania dotyczące hymnu, flagi, a także barw narodowych. Tegorocznej edycji konkursu towarzyszyły także pytania dotyczące losów Baśki Murmańskiej. W konkursie wzięło udział ponad 1000 uczniów z 83 szkół. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

„Z Gryfem w tle. Poznaj najnowszą historię Pomorza Zachodniego 1945–1990" / 9 grudnia / Tegoroczna edycja konkursu nosiła tytuł „Szczecińskie drogi do Solidarności". Konkurs ma charakter dwuetapowy. Jego celem jest zainteresowanie i popularyzacja wśród młodzieży szkolnej znajomości historii regionalnej w kontekście historii całego kraju, budowanie tożsamości lokalnej i narodowej oraz podkreślenie roli Szczecina i regionu w najnowszej historii Polski. Tegoroczna edycja koncentrowała się na 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" i wkładzie działaczy opozycyjnych z regionu szczecińskiego w jej narodziny. W wyniku wprowadzenia nauki zdalnej I etap konkursu w tym roku odbył się online w formie testu. Udział wzięło 72 uczniów z 8 szkół. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

Oddział IPN Warszawa

„Bitwa Warszawska 1920" / 10 listopada / Konkurs historyczno-plastyczny dla uczniów szkół podstawowych województwa mazowieckiego w ramach obchodów 100. rocznicy bitwy warszawskiej. Zgodnie z regulaminem uczestnicy nadesłali prace w formie kolażu, czyli kompozycji różnych technik, materiałów i tworzyw. Wszystkie spełniają kryteria konkursowe i świadczą o dużej wiedzy historycznej uczniów. Prace uwzględniają najważniejsze postacie, miejsca, wydarzenia, symbole, elementy propagandowe związane z „osiemnastą najważniejszą bitwą w dziejach świata". / Jednostka odpowiedzialna OBEN Warszawa.

Oddział IPN Wrocław

„(Nie)zatarte tropy. Zwierzęta w opowieściach rodzinnych i historii Polski" / listopad–grudzień / Konkurs plastyczno-literacki, który polegał na przygotowaniu tekstu (jego objętość uzależniona była od wieku uczestnika) oraz pracy plastycznej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„Polscy lotnicy w bitwie o Anglię" / 8 czerwca / Konkurs plastyczno-literacki dla uczniów szkół podstawowych w różnych kategoriach wiekowych, którego celem było zwrócenie uwagi na udział Polaków w walkach o wolność ojczyzny na różnych frontach II wojny światowej. Zadaniem uczestników konkursu było przedstawienie wybranego epizodu z udziałem polskich lotników podczas bitwy o Anglię w 1940 r. oraz jego opis. Prace mogły być wykonane dowolną techniką plastyczną. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

2.3.3. Projekty i konkursy we współpracy

Oprócz wydarzeń ogólnopolskich w całym kraju odbywały się liczne konkursy regionalne współorganizowane przez oddziałowe biura edukacji narodowej. Ich uczestnikami była młodzież wszystkich poziomów szkół, studenci, nauczyciele oraz osoby zainteresowane historią. IPN co roku bierze udział w dwóch największych w kraju olimpiadach ogólnopolskich, będących „sprawdzianem" wie-

dzy historycznej. Liczne przykłady konkursów i projektów, w których IPN współpracował z innymi instytucjami, znajdują się w części pierwszej sprawozdania.

2.4. Lekcje, warsztaty i wykłady

W całej Polsce pracownicy BEN i OBEN IPN przez cały rok prowadzą lekcje, wykłady i warsztaty zarówno dla najmłodszych, jak i starszych odbiorców. W 2020 r. wiele zajęć, wykładów i konferencji odbywało się online. W Przystankach Historia i Centrach Edukacyjnych prowadzone są cykliczne lekcje i warsztaty dla dzieci i młodzieży z zakresu historii Polski w XX w.

Dużym zainteresowaniem cieszy się oferta edukacyjna IPN, przygotowana na czas przerwy zimowej w nauce, jak „Ferie z IPN" i w ramach wakacyjnej akcji „Lato w mieście".

Wiele propozycji skierowanych bezpośrednio do uczniów było już realizowanych w poprzednich latach, niemniej jednak, korzystając z doświadczeń edukatorów, wzbogacono je o nowe tematy i formy. Wśród proponowanych form edukacji możemy znaleźć:

– lekcje, warsztaty i wykłady dotyczące najważniejszych wydarzeń i zagadnień z historii najnowszej, prowadzone zarówno w siedzibach IPN, jak również w szkołach i bibliotekach;

– warsztaty źródłoznawcze, np. w ramach lekcji archiwalnych;

– lekcje, warsztaty oraz wykłady dotyczące najważniejszych wydarzeń i zagadnień z regionalnej historii najnowszej;

– lekcje, warsztaty i wykłady połączone z ekspozycją wystaw IPN prezentowanych w kilkudziesięciu miejscach w Polsce oraz w środowiskach polonijnych;

– debaty historyczne realizowane w ramach ogólnopolskiego projektu, ale także prowadzone jako element wydarzeń lokalnych promujących historię najnowszą Polski;

– lekcje i warsztaty muzealne;

– promocje gier edukacyjnych IPN połączone z turniejami i warsztatami;

– przeglądy i pokazy filmowe poprzedzone wykładami, a podsumowywane różnymi formami dyskusji lub prelekcji historyczne dotyczące filmów poruszających tematy ważne dla dziejów polskich, pokazy filmów z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką oraz Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych;

– wykłady otwarte i warsztaty prowadzone przez historyków BEN na zaproszenie domów kultury, muzeów, klubów, stowarzyszeń i innych placówek oświatowych w całym kraju.

2.5. Wyjazdy edukacyjne, rajdy i gry miejskie

Dużym walorem edukacyjnym każdego projektu i konkursu IPN jest nie tylko nauka o miejscach pamięci, ale także ich bezpośrednie poznanie. Z tego powodu IPN organizuje liczne wyjazdy edukacyjne. Polskie miejsca pamięci rozsiane są po całym świecie. W obliczu pandemii w 2020 r. ten rodzaj nauki historii został ograniczony do lokalnych i regionalnych wyjazdów, marszów, rajdów jednodniowych, wycieczek i zajęć na świeżym powietrzu. Nie zmieniło to jednak faktu, iż sposób na „żywą lekcję historii" doskonale sprawdza się w nauce i społecznej integracji. Poniżej kilka z wyjazdów edukacyjnych, które udało się przeprowadzić w roku sprawozdawczym (po wprowadzeniu ograniczeń z zachowaniem sanitarnych przepisów).

„Moc tradycji – Siła tradycji" / 5 września / Wyjazd studyjny szlakiem fortyfikacji historycznych 1939 r., we współpracy Instytutem Socjologii Uniwersytetu Śląskiego oraz Stowarzyszeniem Pro Fortalicium. W trakcie wyjazdu, w którym udział wzięła mieszana grupa polsko-słowacka, przedstawiono misję IPN oraz rolę pamięci w kultywowaniu tradycji historycznych i patriotycznych społeczności lokalnej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

Wyjazd edukacyjny dla uczestników projektu „Łączka i inne miejsca poszukiwań" / 10 i 12 marca / W ramach wyjazdu uczestnicy zwiedzili katownię UB w Sztumie, Malborku oraz cmentarz garnizonowy w Gdańsku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Wyjazd studyjny dla nauczycieli do Muzeum Katyńskiego / 1 lutego / W ramach obchodów 80. rocznicy zbrodni katyńskiej zorganizowano wyjazd studyjny dla nauczycieli historii i języka polskiego z województwa łódzkiego do Muzeum Katyńskiego w Warszawie. Poza zwiedzaniem ekspozycji uczestnicy wzięli udział w warsztatach z wykorzystaniem materiału edukacyjnego Śledztwo katyńskie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

2.5.1. Spacery edukacyjne

Spacery edukacyjne to metoda nauczania historii w aktywnej formie. W trakcie spaceru edukacyjnego jego uczestnicy poznają miejsca, które były świadkami ważnych wydarzeń historycznych. Takie miejsca mijamy codziennie bez większej refleksji. Dzięki spacerom edukacyjnym edukatorzy IPN rozwijają świadomość lokalnej historii. Spacery trwają około dwóch godzin. Poniżej przykłady działań edukacyjnych w roku sprawozdawczym.

„Lato w mieście" / lipiec–sierpień / Cykl spacerów edukacyjnych, dotyczących miejsc w Warszawie związanych z najnowszą historią, dla grup zorganizowanych, prowadzonych w ramach akcji „Lato w mieście" organizowanej przez Biuro Edukacji Miasta St. Warszawy przeznaczony dla dzieci w wieku 6–10 lat, w czasie wakacji. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Szlakiem powstańczej Warszawy" / Cykliczne spacery, w trakcie których uczestnicy poznają miejsca związane z największym zrywem w historii stolicy (pozostałe w murach ślady walk, lokalizacje barykad i wojskowych kuchni, wejścia do kanałów). / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Śladami Jana Rodowicza Anody" / 18 stycznia / Spacer dla wszystkich zainteresowanych śladami harcerza, żołnierza Szarych Szeregów i AK, powstańca warszawskiego, który został zamordowany przez SB w 1949 r. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

Oddział IPN Gdańsk

„Śladami »Inki« w Gdańsku" / Cykliczne spacery, podczas których uczestnicy poznają miejsca związane z Danutą Siedzik „Inką" w Gdańsku (m.in. Areszt Śledczy w Gdańsku, grób „Inki" na Cmentarzu Garnizonowym w Gdańsku). / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Zaślubiny Polski z morzem" / Cykliczne spacery odbywane w lutym, w trakcie których uczestnicy poznają miejsca w Pucku związane z wydarzeniami z 10 lutego 1920 r. Na trasie: dworzec PKP, pamiątkowy słupek zaślubinowy, rynek, tablice pamiątkowe, pomnik Antoniego Abrahama. Liczba uczestników 650. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Oddział IPN Katowice

„Spacer śladami Wojciecha Korfantego" / 20 lutego / We współpracy z Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach, Urzędem Miasta Bytom, Bytomskim Centrum Kultury oraz Muzeum Górnośląskim w Bytomiu / W ramach uroczystych obchodów 100. rocznicy powołania Wojciecha Korfantego na stanowisko polskiego komisarza plebiscytowego dla mieszkańców Bytomia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

Oddział IPN Kraków

„W walce o wiarę i wolność, Kielce i gmina Zagnańsk w latach 1918–1989"/ 14 listopada / Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Wiśniówce; Wyższe Seminarium Duchowne w Kielcach. / Spacer edukacyjny z alumnami Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach, prelekcja i odwiedzenie miejsc, które były świadkami wydarzeń związanych z walkami i wydarzeniami I i II wojny światowej w parafii Wiśniówka oraz w jej sąsiedztwie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków, Delegatura Kielce.

Oddział IPN Lublin

„Kamienie Kotarwickiego" / lipiec / Spacer do miejsc pamięci oraz zabytku przyrody nieożywionej, połączony ze zwiedzaniem miejsc pamięci narodowej na terenie gminy Kowala. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin, Delegatura Radom.

Oddział IPN w Rzeszowie

„Lis-Kula, Sikorski, Ciepliński – rzeszowscy bohaterowie walki o niepodległość i ich upamiętnienie" / Spacer, w trakcie którego uczestnicy poznają sylwetki trzech bohaterów związanych z Rzeszowem. Na trasie: pomniki upamiętniające bohaterów, miejsca związane z ich pobytem i działalnością w Rzeszowie. Zajęcia odbyły się 7 października, uczestniczyło w nich 6 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN w Rzeszów.

„Szlakiem Pułkownika Leopolda Lisa-Kuli"/ 17 lutego / Spacer historyczny po Rzeszowie, w trakcie którego uczestnicy poznają miejsca związane z bohaterskim skautem, strzelcem, legionistą peowiakiem i oficerem WP. Na trasie: pomnik, tablice pamiątkowe, budynek szkoły, dom rodziny Kulów, siedziba Związku Strzeleckiego i miejsce wiecznego spoczynku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

„Żołnierze wyklęci" / Cykliczne zwiedzanie Zamku Rzeszowskiego, w którym w latach 1944–1980 więziono więźniów politycznych, w tym żołnierzy wyklętych. Zwiedzanie połączone jest z wykładem przybliżającym losy członków podziemia antykomunistycznego w latach 1944–1956. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Oddział IPN Warszawa

„Pogrzebana pamięć" / marzec–wrzesień / Spacer po Powązkach Wojskowych, którego uczestnicy poznają miejsca pochówków i historie bohaterów związanych z wojną polsko-bolszewicką, wojną obronną 1939 r., konspiracją niepodległościową w okresie okupacji niemieckiej i sowieckiej oraz konspiracją niepodległościową po II wojnie światowej. Miejscem szczególnym spaceru jest Kwatera „Ł", czyli miejsce pochówku żołnierzy wyklętych zamordowanych w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Warszawa.

2.5.2. Gry miejskie

Gry miejskie i warsztaty są zajęciami, realizowanym w terenie lub w żywej przestrzeni miejskiej. To propozycja połączenia edukacji historycznej z aktywną grą terenową. Uczestnicy otrzymują karty zadań oraz mapy lub na podstawie wgranej w telefon aplikacji starają się dotrzeć w określone miejsca związane z wydarzeniami historycznymi, gdzie wykonują zadania sprawdzające wiedzę historyczną. W ten aktywny sposób poznają otaczającą nas historię. Gry organizowane są jednorazowo lub cyklicznie. Poniżej przykłady takich działań:

„Harcerska Poczta Polowa" / Gra dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Uczniowie wcielają się w harcerzy Szarych Szeregów, którzy z narażeniem życia przenosili meldunki w czasie walk powstania warszawskiego i tworzyli pocztę polową dostarczającą listy do mieszkańców Warszawy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Warszawa.

„Raz, dwa, trzy. Warszawiakiem jesteś Ty" / od 20 czerwca do 6 września / Międzymuzealna gra miejska. / Udział w kolejnej edycji gry miejskiej organizowanej przez Muzeum Powstania Warszawskiego, tym razem poświęconej historii kobiet w Warszawie, dla dzieci w wieku 5–12 lat. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Sędziszowskie Drogi do Niepodległej" / Quest to edukacyjna gra terenowa, łącząca w sobie elementy zabawy i zdobywania wiedzy. Nie wymaga obsługi. Wskazówki dla uczestników zawarte są w broszurze. Czytając wskazówki, uczestnik podąża wyznaczoną trasą, zdobywa nową wiedzę, odkrywa sekretne miejsca. Projekt we współpracy: Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, SP Nr

3 w Sędziszowie Młp., Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów w Sędziszowie Młp. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

„Śladami Historii 1945–1956" / X Gra Miejska / Klub Historyczny im. AK w Olkuszu / 28 lutego 90 uczniów olkuskich szkół wzięło udział w kolejnej edycji gry miejskiej opowiadającej o konspiracji z okresu okupacji niemieckiej oraz zniewolenia komunistycznego na ziemi olkuskiej. Młodzież w trakcie gry odnajdywała punkty zadaniowe ulokowane w historycznych lokalizacjach miasta i rozwiązywała zagadki historyczne. Wszystkie elementy gry były wsparte przez grupy rekonstrukcyjnego oraz młodzież przebraną w stroje z epoki. Zwycięstwo w grze odniosła Publiczna Szkoła Podstawowa w Witeradowie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Śladami Kamieni na szaniec" / Gra miejska przenosi uczestników do okupowanej Warszawy. Drużyny wyposażone w mapy, aparaty i materiały pomocnicze wyruszają na miasto szlakiem „Alka", „Rudego" i „Zośki". Zadaniami na trasie są m.in: rozszyfrowanie zakodowanego hasła, odnalezienie konspiratora w jednym z ogrodów, dotarcie z listem do skrzynki Harcerskiej Poczty Polowej, odnalezienie miejsca, w którym zlikwidowano Franza Kutscherę. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Śladami plebiscytu 1920 roku w Kwidzynie i okolicach" / Organizator: Pomorski Historyczny Klub Turystyczny „Szlakami Pamięci" przy OBEN IPN Gdańsk, partnerzy: Muzeum Zamkowe w Malborku, Oddział w Kwidzynie, Szkoła Podstawowa im. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Janowie, Zespół Szkół Ogólnokształcących w Kwidzynie oraz Szkoła Podstawowa nr 5 im. Zjednoczonej Europy w Kwidzynie. / Gra terenowa, przygotowana z okazji 100. rocznicy plebiscytu na Powiślu. W grze na trasie Kwidzyn – Korzeniewo – Pastwa – Janowo uczestniczyło 28 uczniów z pięciu placówek oświatowych z Kwidzyna, Korzeniewa i Janowa. /Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„W szeregach niezłomnych" / Gra przygotowana wraz ze Szkołą Podstawową nr 317 w Warszawie oraz samorządem Warszawa Ochota, skierowana do szkół podstawowych i ponadpodstawowych, zakończona inscenizacją historyczną. / Uczniowie przenieśli się w czasie do lat 40. XX w. Trasa obejmowała m.in. Kwaterę „Ł" znajdującą się na Powązkach Wojskowych. Uczniowie musieli zorganizować się w konspiracyjny oddział żołnierzy wyklętych oraz przejść konspiracyjne przeszkolenie wojskowe. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Warszawa.

2.5.3. Rajdy, marsze i biegi pamięci

Organizowane lub współorganizowane przez IPN rajdy piesze, rowerowe, motocyklowe, a nawet konne umożliwiają zapoznanie się z historią różnych regionów Polski. Wędrówki do miejsc, które odegrały ważną rolę w dziejach Polski, spotkania ze świadkami historii, pokazy grup rekonstrukcji historycznej podkreślają dramaturgię omawianych zdarzeń. Łączą wiedzę historyczną z testami sprawności fizycznej, uczą współpracy w zespole, integrują miejscową społeczność. Poniżej przykłady takich działań w roku sprawozdawczym podejmowane przez piony edukacyjne IPN w całym kraju.

Bieg Tropem Wilczym / 16 maja / IPN jest partnerem edukacyjnym biegu organizowanego przez Fundację Wolność i Demokracja. / W roku sprawozdawczym w biegu wzięło udział ponad 75 tys. uczestników z 370 miast: ok. 300 miast-partnerów, 9 miast zagranicznych (Chicago, Christchurch, Herdorf, Keysborough, Londyn, Nowy Jork, Penrose Park, Wiedeń, Wilno), 50 miast (w ramach biegów garnizonowych) oraz 7 misji wojskowych za granicą (Afganistan, Bośnia i Hercegowina, Irak, Kosowo, Łotwa, Republika Środkowoafrykańska, Rumunia), gdzie hołd żołnierzom wyklętym oddali nie tylko polscy żołnierze, ale również żołnierze z USA, Węgier, Danii, Ukrainy. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Oddział IPN Gdańsk

„Koleżeński Bieg Pamięci 1920–2020. Upamiętniający przyłączenie Nakła nad Notecią do Macierzy" / We współpracy z Trawers Team Nakło, Muzeum Ziemi Krajeńskiej w Nakle. W celu upamiętnienia wydarzeń sprzed 100 lat biegacze z powiatu nakielskiego 19 stycznia uczcili na tra-

sie ok. 8 km powrót Nakła do Polski. Każdy z uczestników otrzymał pamiątkową odznakę Frontu Pomorskiego wraz z pamiątkową statuetką. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Marsz Cichociemnych im. Bernarda Bzdawki / 5 grudnia / We współpracy z Trawers Team Nakło i Ochotniczą Strażą Pożarną Jednostką Ratownictwa Specjalnego w Kowalewku im. 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK. Marsz miał na celu popularyzację ichociemnego pochodzącego z Nakła nad Notecią pośród mieszkańców powiatu nakielskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Odbył się w grudniu, miał dystans 12 km po kompleksach leśnych w okolicach Kowalewka k. Nakła. Każdy uczestnik biegu otrzymał pamiątkowy medal z najważniejszymi informacjami dotyczącymi ppor. Bernarda Bzdawki. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Motocyklowy Rajd Piaśnicki / 6 września / Organizatorzy: Stowarzyszenie „Żyj Godnie" w Wejherowie oraz Kapituła Rajdu Piaśnickiego / Wydarzenie mające na celu upamiętnienie polskich ofiar zamordowanych w Lesie Piaśnickim. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Śladami plebiscytu na Powiślu w 1920 roku" / IV Historyczny Rajd Rowerowy IPN Gdańsk / Organizatorem był Pomorski Klub Turystyczny „Szlakami pamięci" przy IPN Gdańsk / 19 września uczestnicy pokonali 35 kilometrów, zwiedzając Kwidzyn, Korzeniewo, Pastwę, Janowo i Białą Górę. Odwiedzili również kryptę Wielkich Mistrzów Krzyżackich w katedrze kwidzyńskiej oraz izbę pamięci w Janowie. Na zamku w Sztumie (oddział Muzeum Zamkowego w Malborku), gdzie rajd się zakończył, wzięli udział w quizie o plebiscycie na Powiślu. Na zwycięzców czekały atrakcyjne nagrody i dyplomy. Gościnę w zamku zwieńczył posiłek prosto ze średniowiecznej kuchni oraz pokaz walk rycerskich. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Oddział IPN Katowice

I Bieg Pamięci ze Światłem Pokoju / 28 stycznia / We współpracy z Zespołem Szkół Technicznych nr 2 im. Mariana Batko w Chorzowie. / Celem wydarzenia było upamiętnienie 75. rocznicy wyzwolenia niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau oraz ofiar Marszu Śmierci z KL Auschwitz do Gliwic. IPN wspomagał logistykę imprezy, zapewniał informację o projekcie oraz wydarzeniach związanych z Marszem Śmierci, współorganizował sesję popularnonaukową poświęconą wydarzeniom sprzed 75 lat. Udział wzięło ok. 120 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

Oddział IPN Kraków

76. rocznica zrzutów alianckich na Dzielcu koło Słopnic/ 19 lipca / We współpracy ze Stowarzyszeniem Rekonstrukcji Historycznych „1. Pułk Strzelców Podhalańskich AK", Gminą Słopnice. / Trasa wiodła ścieżką historyczną 1. Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej im. kpt. Juliana Krzewickiego na zrzutowisko „Sójka 401". Przed obeliskiem upamiętniającym poległych lotników złożono wiązanki. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków

Indywidualny Rajd Rowerowy w 102. rocznicę odzyskania niepodległości / 10–11 listopada / Stowarzyszenie Historyczno-Eksploracyjne „Bojowe Schrony Proszowice": organizacja i udział w rajdzie – trasa dowolna (10–30 listopada) / Rajd miał na celu upamiętnienie rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Udział wzięło 60 osób./ Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Rajd na Przełęcz Przysłop" / 10 listopada / Rajd szlakami 1. PSP AK w jednodniowej formule. Trasa długości ok. 24 km wiodła śladami żołnierzy 1. PSP AK w Gorcach (Start: Pomnik Żołnierzy 1. PSP AK w Szczawie, czarny szlak spod kościoła w Szczawie, przez Nową Polanę, zejście do Rzek i Przełęczy Przysłop) oraz Beskidzie Wyspowym (Szlak Żółty z Przełęczy Przysłop na Jasień). / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

Rajd Rowerowy w 81. rocznicę bitwy pod Proszowicami / 6 września / Proszowice – Puszcza Niepołomicka – Proszowice Stowarzyszenie Historyczno-Eksploracyjne „Bojowe Schrony Proszowice" / Rajd miał na celu upamiętnienie rocznicy bitwy pod Proszowicami. Udział wzięło 60 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

Rajd Rowerowy w 100. rocznicę cudu nad Wisłą / 23 sierpnia / Stowarzyszenie Historyczno-Eksploracyjne „Bojowe Schrony Proszowice": organizacja i udział w rajdzie Proszowice – Kazimierza Wielka – Wiślica – Kazimierza Wielka – Proszowice / Rajd miał na celu upamiętnienie rocznicy bitwy pod Warszawą. Udział wzięło 60 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

Zlot partyzancki w 105. rocznicę urodzin mjr. Józefa Kurasia „Ognia" / 3 października / Podhalańska Grupa Rekonstrukcji Historycznych „Błyskawica w Nowym Targu i Stowarzyszenie Nowotarska Grupa Mieszkańców „Pamięć" / Przejście wyznaczoną trasą, wiodącą przez historyczne miejsca. Odtworzono wydarzenia z lat 1945–1947, związane z funkcjonowaniem oddziału, a następnie grupy sztabowej Zgrupowania Partyzanckiego „Błyskawica" pod dowództwem mjr. Józefa Kurasia „Ognia". Upamiętniono żołnierzy Konfederacji Tatrzańskiej, Armii Krajowej, Ludowej Straży Bezpieczeństwa, ZP „Błyskawica" i oddziału „Wiarusy", operujących w Gorcach w okresie okupacji niemieckiej oraz po II wojnie światowej. Udział wzięło 50 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

Oddział IPN Lublin

Bieg „Mila Pamięci Ofiar Komunizmu". / 17 września / Współpraca w organizacji 5. edycji biegu „Mila Pamięci Ofiar Komunizmu" w Lublinie. Pomysłodawcą biegu jest Fundacja „Ruchu Solidarności Rodzina" współorganizatorami: Kuratorium Oświaty w Lublinie, Lublin i Region Środkowo-Wschodni NSZZ „Solidarność". / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

„Kontruderzenie znad Wieprza" / Spływ kajakowy dolnym odcinkiem rzeki Wieprz oraz piknik z ogniskiem przy dworku Kossaków w Kośminie / 15 sierpnia / Projekt organizowany przez Lokalną Grupę Działania „Zielony Pierścień". Celem było upamiętnienie stulecia bitwy warszawskiej, a w szczególności wydarzeń z 16 sierpnia 1920 r., związanych z kontruderzeniem wojsk polskich znad Wieprza, między Dęblinem a Lubartowem. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

Marsz Szlakiem Józefa Franczaka ps. „Laluś" / V edycja / 17 października / Zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Zwykłym Marsz Szlakiem Józefa Franczaka ps. „Laluś"./ Marsz odbył się na trasie Świdnik – Majdan Kozic Górnych – Piaski, a długość trasy wyniosła około 30 km. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

Oddział IPN Łódź

„Bieg Pamięci na stulecie Bitwy Warszawskiej 1920–2020" / 15 sierpnia / Łódź – Radzymin / współorganizacja wraz ze Strażą Miejską w Łodzi. / Uczestnikom biegu przekazano materiały edukacyjne przygotowane w związku z 100. rocznicą bitwy warszawskiej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

Oddział IPN Rzeszów

„Edukacyjny Rajd Motocyklowy – walka o kształt granicy wschodniej – cz. 1" / 16 sierpnia / Organizatorem rajdu był Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie przy współpracy i wsparciu merytorycznym OIPN. W jednodniowym rajdzie wzięło udział ok. 100 uczestników. Trasa (230 km): cmentarz wojenny nr 171 w Łowczówku – Prywatne Muzeum Podkarpackich Pól Bitewnych w Krośnie – Pomnik Orląt Przemyskich oraz tablica pamiątkowa na cmentarzu Zasanie w Przemyślu – tablica poświęcona pamięci żołnierzy Armii Ochotniczej z powiatu ropczycko-sędziszowskiego, którzy w 1920 r. stanęli do walki w obronie Lwowa i Małopolski Wschodniej w Sędziszowie Młp. Prelekcje w miejscach pamięci wygłosił edukator IPN. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Oddział IPN Szczecin

„Woldenberg – szlakiem jeńców" / VIII edycja/ 23–25 stycznia / W rajdzie organizowanym wspólnie ze Związkiem Harcerstwa Polskiego w 75. rocznicę ewakuacji wzięli udział nie tylko

harcerze, ale także członkowie rodzin dawnych jeńców. Oprócz przemierzenia wyznaczonej trasy uczestnicy wysłuchali wykładu o sytuacji polskich jeńców w niemieckich obozach podczas II wojny światowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

2.6. Materiały edukacyjne

2.6.1. Materiały dla nauczycieli i publikacje popularnonaukowe

Instytut Pamięci Narodowej od samego początku istnienia wspiera nauczycieli, przygotowując i bezpłatnie udostępniając materiały edukacyjne. Do 2020 r. powstały 23 teki edukacyjne, opisujące najistotniejsze wydarzenia z historii Polski XX w. Materiały składają się z propozycji wykorzystania tematu na zajęciach edukacyjnych, esejów historycznych i materiałów źródłowych. Większość z nich jest udostępniona do bezpłatnego pobrania ze strony IPN.

W 2020 r. zostały wydane nowe pomoce edukacyjne, związane przede wszystkim z przypadającymi w tym roku rocznicami – 100. rocznicą bitwy warszawskiej 1920 r., 80. rocznicą zbrodni katyńskiej i 40. rocznicą powstania „Solidarności".

Poniżej najważniejsze teki i materiały edukacyjne powstałe w roku sprawozdawczym.

Agresja sowiecka 17 IX 1939 r. / Materiały odnoszą się zarówno do walk prowadzonych na Podlasiu, jak i społecznych aspektów tych wydarzeń. Szczególną wartość stanowią fragmenty filmów z notacji osób, które pamiętają tamten okres. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Bohaterowie Niepodległej" / Seria „Bohaterowie Niepodległej" przedstawia postacie, które uczestniczyły w zmaganiach o niepodległość Rzeczypospolitej w latach 1914–1918 oraz o granice Polski odrodzonej w latach 1918–1921. Jej celem jest upamiętnienie heroizmu osób oraz czynów związanych z wydarzeniami tego czasu oraz prezentacja wzorca postawy – poświęcenia dla idei niepodległości Polski. W 2020 r. została zainaugurowana podseria przedstawiająca działaczy szeroko rozumianej opozycji antykomunistycznej po 1976 r., szczególnie mocno związanym z „Solidarnością". W podserii dotychczas ukazało się 6 tytułów: *Lech Bądkowski*, *Henryk Bąk*, *Jan Piotr Koziatek* i *Alina Pienkowska-Borusewicz*, *Kornel Morawiecki*, *Maryla Płońska*. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku / Wydanie II rozszerzone i zaktualizowane. Michał Skwara, prokurator Oddziałowej Komisji omawia wyniki prowadzonego śledztwa „w sprawie zbrodni komunistycznej, będącej jednocześnie zbrodnią przeciwko ludzkości, polegającej na deportacji mieszkańców Śląska". / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

Korzenie i praktyka totalitaryzmu / Publikacja przygotowana jako materiał edukacyjny do ogólnopolskiego projektu IPN „Korzenie totalitaryzmu". / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Mój rówieśnik. Losy obywateli polskich w czasie II wojny światowej / Materiał adresowany jest przede wszystkim do nauczycieli szkół podstawowych. Z jego pomocą można przeprowadzić zajęcia poświęcone wojnie i okupacji w szerokim kontekście – od okresu II RP do powojennych lat czterdziestych. Przedstawiono historię kilkunastu postaci w wieku zbliżonym do odbiorców materiału, czyli uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej. Materiał ma charakter gry stanowiskowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI „Solidarność" (1944–1989) / Publikacja edukacyjna, przeznaczona dla szkół ponadpodstawowych, stanowi uzupełnienie nieobecnych w podręcznikach szkolnych treści o antykomunistycznym oporze mieszkańców polskiej wsi w okresie 1944–1989. Zawiera 3 eseje historyczne wraz z wypisami źródłowymi dla nauczycieli oraz 3 zestawy ćwiczeń dla uczniów (1944/5–1956; 1956–1980; 1980–1989). Bogato ilustrowana fotografiami z epoki. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Polski gen wolności. 150 lat walk o Niepodległość online / Materiał dla nauczycieli różnych poziomów edukacji stanowi dydaktyczne dopełnienie oraz merytoryczne rozwinięcie treści zawartych w wystawie o tym samym tytule i załączonym katalogu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

Polskie drogi do niepodległości 1914–1918. Wybór źródeł dla szkół" / Wybór źródeł z zakresu dziejów politycznych ziem polskich w latach I wojny światowej, uzupełniony o zagadnienia z historii społecznej i gospodarczej. Każdemu tekstowi towarzyszą ćwiczenia źródłowe, kalendarium najważniejszych wydarzeń oraz ciekawostki historyczne, które mają ułatwić czytelnikom analizę źródeł i zrozumienie ich kontekstu historycznego./ Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

2.6.2. Infografiki

Infografiki są materiałem edukacyjnym, który zbiera najważniejsze daty, liczby, fakty, wydarzenia w jedno miejsce i przedstawia w ciekawej formie graficznej. Tematy historyczne tworzą cykle lub serie infografik. Każda z infografik w cyklu jest spójna graficznie. W 2020 r. powstały cykle infografik: „Wojna polsko-bolszewicka 1919–1921", „Katyń 1940", „Polskie miesiące – droga do wolności", „Straty biologiczne i materialne Polski w czasie II wojny światowej", „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej". Poniżej szczegóły infografik w roku sprawozdawczym.

„1. Dywizja Pancerna" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej" / Przedstawiono genezę polskich jednostek pancernych, utworzenie 1 Dywizji Pancernej w Szkocji pod dowództwem gen. Stanisława Maczka i udział jednostki w walkach na kontynencie m.in. pod Falaise, w Belgii i Holandii w latach 1944–1945. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„60. rocznica obrony krzyża w Nowej Hucie" / Infografiki przedstawiają protest mieszkańców Nowej Huty przeciwko próbie usunięcia przez komunistyczne władze krzyża, stojącego u zbiegu ulic Marksa i Majakowskiego. Protest nowohucki był największym tego rodzaju zdarzeniem w okresie PRL, wywołanym głównie na tle religijnym. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„#365dniwokółhistorii" / Najważniejsze wydarzenia z historii najnowszej Polski i świata. Dotyczą aspektów wojskowych, kulturalnych, społecznych czy naukowych. Przypominają także postacie, które miały wpływ na Polskę w XX w. Tworzą kalendarz historii najnowszej Polski i świata. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„II Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki" / Infografika jest częścią projektu przedstawiającego kompleksowo dzieje przyłączenia i walki Śląska o powrót do Polski po I wojnie światowej. Zawiera 3 mapy, 8 fotografii, 2 diagramy oraz kalendarium wydarzeń. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Armia Czerwona w województwie gdańskim w 1945 roku" / Okoliczności oraz skutki pojawienia się, obecności i działalności Armii Czerwonej na Pomorzu / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„»Baca«. Generał Stanisław Maczek 1892–1994" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej / Biografia dowódcy 1. Dywizji Pancernej, jednostki Polskich Sił Zbrojnych w czasie II wojny światowej / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„Bitwa o Bolonię 9–21 kwietnia 1945" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej" / Infografiki przedstawiające sytuację na frontach europejskich w latach 1943–1945, przebieg zwycięskich walk o Bolonię z udziałem żołnierzy 2. Korpusu Polskiego, dowództwo i polskie jednostki biorące udział w bitwie. Materiał powstał z okazji rocznicy zakończenia bitwy o Bolonię. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„Czerwiec 1976" z cyklu „Polskie miesiące – droga do wolności" / Zbiór podstawowych informacji o przebiegu i konsekwencjach protestów robotniczych w Polsce w czerwcu 1976 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

„Deportacje obywateli polskich w głąb ZSRS w latach 1940–1941"/ Materiał przedstawia przyczyny, etapy oraz przebieg i losy Polaków deportowanych do ZSRR/ Jednostka odpowiedzialna OBEN Warszawa.

„Grudzień 1970" z cyklu „Polskie miesiące – droga do wolności" / Infografika przygotowana w związku z 50. rocznicą robotniczego protestu przedstawia jego przyczyny, przebieg i konsekwencje. / Jednostka odpowiedzialna: OBEN Gdańsk i OBEN Szczecin.

„Grudzień 1981" z cyklu „Polskie miesiące – droga do wolności" / Zestawienie najważniejszych faktów i statystyk związanych z wprowadzaniem stanu wojennego w Polsce. Na 6 planszach przedstawiono genezę, przebieg, formy represji i oporu oraz skutki wydarzenia. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Historia Orderu Virtuti Militari do 1939 r." / Order Virtuti Militari to jedno z najstarszych polskich odznaczeń. Przez prawie 150 lat (do roku 1939) przyznawano je wybitnym postaciom, które przysłużyły się sprawie polskiej, zarówno przed utratą niepodległości w 1795 r., jak i w czasie zrywów powstańczych w XIX w., a następnie w czasie walk o niepodległość Polski w latach 1914–1921. Do wybuchu II wojny światowej przyznano ponad 15 tys. odznaczeń. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Jan Paweł II. 18 V 1920 – 2 IV 2005. Nie lękajcie się" / Życie i działalność Karola Wojtyły oraz jego pielgrzymki do Polski / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Karnawał świętokrzyskiej Solidarności 1980–1981" / Pierwsze 16 miesięcy istnienia Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność" Regionu Świętokrzyskiego – od strajków z lata 1980 r. do wprowadzenia stanu wojennego / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków, Delegatura Kielce.

„»Karpatczyk«. Generał Stanisław Kopański 1895–1976" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej" / Biografia dowódcy Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich w związku z rocznicą bitwy o Tobruk / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„#KsiężaNiezłomni" / Prezentacja sylwetek księży, którzy odegrali istotną rolę w okresie PRL, a często, jak Jerzy Popiełuszko, Stanisław Suchowolec czy Stefan Niedzielak zapłacili najwyższą cenę za swój patriotyzm oraz miłość bliźniego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Kto ratuje jedno życie…"/ Grafiki prezentują postaci z północno-wschodniej Polski, które w czasie okupacji niemieckiej, ryzykując własnym życiem, ukrywały Żydów prześladowanych przez Niemców. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Lubelski Lipiec 1980" z cyklu „Polskie miesiące – droga do wolności"/ W lipcu 1980 r. na Lubelszczyźnie od 8 do 25 lipca 1980 r. strajkowało ponad 150 zakładów pracy. Wydarzenia te, które określono później mianem Lubelskiego Lipca, utorowały drogę do sierpniowych strajków na Wybrzeżu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

„Ludobójstwo wołyńsko-małopolskie 1939–1947" / Infografika prezentuje założenia ideologiczne integralnego nacjonalizmu ukraińskiego oraz ludobójcze działania wobec obywateli II RP ze strony oddziałów banderowskiego podziemia. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk,

„Najkrótszą drogą. 1. Samodzielna Brygada Spadochronowa 1941–1947" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej / Historia jednostki spadochronowej Polskich Sił Zbrojnych w czasie II wojny światowej i jej udziału w operacji „Market Garden" pod dowództwem gen. Stanisława Sosabowskiego / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„»Niech lew mieszka w waszych sercach«. Generał Władysław Anders 1892–1970" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej / Biografia twórcy Armii Polskiej w ZSRS i dowódcy 2 Korpusu Polskiego / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„Niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady na ziemiach II RP" / Infografika przedstawia podstawowe informacje na temat niemieckich ośrodków zagłady, zlokalizowanych na terenie okupowanej Polski: lata funkcjonowania, liczbę uwięzionych i zamęczonych, sylwetki komendantów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Niezwykła historia niedźwiedzicy Baśki w wojnie polsko-bolszewickiej (1919–1921)" / Dzięki historii białej niedźwiedzicy poznajemy losy polskich żołnierzy walczących na dalekiej północy Rosji z bolszewikami już w 1918 r. Infografika przeznaczona dla uczniów szkół podstawowych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

„Operacja „Tannenberg" / Przeprowadzona w 1939 r. w Polsce przez niemieckie grupy operacyjne Einsatzgruppen. Jej celem było wyeliminowanie polskich warstw przywódczych, w większości wpisanych przed wojną na tzw. listy proskrypcyjne. Do końca 1939 r. Niemcy na terenach okupowanych przez III Rzeszę zamordowali około 55 tys. polskich obywateli. Infografika przedstawia etap przygotowań do operacji, jej założenia, przebieg, charakter oraz miejsca masowych zbrodni. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

„Polacy w bitwie o Narwik 9 IV–8 VI 1940" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej / Geneza udziału i wkład Samodzielnej Brygady Strzelców Podhalańskich w bitwie o Narwik, pierwszym zwycięstwie wojsk alianckich w czasie II wojny światowej. Materiał powstał z okazji rocznicy bitwy o Narwik. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„Polskie Siły Powietrzne i Bitwa o Anglię" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej / 5 infografik ilustruje powstanie i działalność (strukturę, taktykę, sprzęt, lotników i wkład w wysiłek zbrojny aliantów) Polskich Sił Powietrznych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

„#Porzuceniwdołach – ofiary Zbrodni Katyńskiej związane z północno-wschodnią Polską" / Grafiki prezentują osoby bardziej znane (jak np. gen. Bronisław Bohaterewicz czy Józef Marcinkiewicz oraz zwykłych posterunkowych czy leśników, którzy zginęli w zbrodni katyńskiej. W sumie powstało ponad 30 infografik. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Powstanie sejneńskie 1919" / W infografikach został pokazany nie tylko przebieg działań, ale również postaci, które odegrały istotną rolę w ostatecznej powstaniu sejneńskim. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Poznański Czerwiec 1956" z cyklu „Polskie miesiące – droga do wolności" / Infografika przedstawia okoliczności buntu, najważniejsze jego etapy oraz negatywne konsekwencje, jakie ponieśli biorący w nim udział uczestnicy. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

„Sierpień 1980 i powstanie NSZZ Solidarność" z cyklu „Polskie miesiące – droga do wolności" / Powstała w związku z 40. rocznicą Sierpnia 1980. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Sosab. Generał Stanisław Sosabowski" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej / Biografia dowódcy 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej, jednostki Polskich Sił Zbrojnych w czasie II wojny światowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„#SymboleNarodowe" / Grafiki prezentują najczęściej spotykane pomyłki związane z symbolami narodowymi oraz sposoby, jak ich uniknąć. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„»Wierni synowie, wiernych miast«. 2. Korpus Polski" z cyklu „Polskie Siły Zbrojne podczas II wojny światowej / Powstanie i struktury Armii Polskiej w ZSRS, ewakuacja armii do Iraku, a także organizacja 2. Korpusu Polskiego i udział jednostki w kampanii włoskiej, aż do jej rozformowania na Wyspach Brytyjskich. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„Wojna polsko-bolszewicka1919–1921" / Seria 10 infografik opowiadających historię wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919–1921. Przystosowane do druku w różnych formatach. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie (1946–1955)" / Historia funkcjonowania aparatu sądowniczego w okresie komunizmu oraz losy skazanych przez tę instytucję. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„#WzoremMatki" / Przedstawione zostały postawy kobiet, których nauki i wychowanie szczególnie wpłynęły na późniejsze losy osób zasłużonych dla kraju. Tymi kobietami były: Maria z Billewiczów Piłsudska, Aleksandra Zagórska, Eugenia Siedzik, Ludwika Pilecka, Marianna Popiełuszko. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„#WzoremOjca"/ Przedstawione zostały postawy ojców, których nauki i wychowanie szczególnie wpłynęły na późniejsze losy osób zasłużonych dla kraju: Michał Mościcki, Wanda i Jadwiga Piłsudskie, Agnieszka Dowbor-Muśnicka oraz Janina Lewandowska. / Jednostka odpowiedzialna OBEN w Białymstoku.

„Zagłada Warszawy 1939–1945 (cz. 1): Plan Pabsta. Die Neue Deutsche Stadt Warschau" z cyklu „Straty biologiczne i materialne Polski w czasie II wojny światowej" / Przedstawia zbrodnicze niemieckie plany urbanistyczne wobec stolicy Rzeczypospolitej po jej zajęciu w 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Zagłada Warszawy 1939–1945 (cz. 2): To miasto musi zniknąć z powierzchni ziemi. Straty osobowe i materialne" z cyklu „Straty biologiczne i materialne Polski w czasie II wojny światowej" / Przybliża ogrom strat biologicznych i materialnych, które poniosła stolica Polski w czasie II wojny światowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Zagłada Warszawy 1939–1945 (cz. 3): Odbierzcie narodowi jego kulturę. Grabież zabytków" z cyklu „Straty biologiczne i materialne Polski w czasie II wojny światowej" / Prezentuje skalę zniszczeń obiektów zabytkowych oraz grabieży kolekcji muzealnych, stanowiących bezcenne dziedzictwo duchowe i materialne państwa polskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Zbrodnia katyńska 1940" / Seria 4 infografik prezentujących historię zbrodni dokonanej przez sowietów na oficerach Wojska Polskiego w 1940 r. / Zaprezentowane infografiki stanowią materiał edukacyjny, uzupełniający do prowadzenia zajęć na temat losów Polaków na wschodzie po 1939 r. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Zbrodnia katyńska 1940" / Infografiki przedstawiające historię zbrodni katyńskiej, sowiecką agresję na Polskę, Polaków w obozach sowieckich i jej tragiczne wydarzenia. Materiał powstał z okazji 80. rocznicy zbrodni katyńskiej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

2.6.3. Gry edukacyjne

2.6.3.1. Gry planszowe

Gry planszowe mają szerokie zastosowane edukacyjne w projektach i szkoleniach prowadzonych przez IPN. Dotychczasową ofertę edukacyjną poszerzono w roku sprawozdawczym o poniższe tytuły.

„Bitwa Warszawska" / Historyczna gra planszowa dla dwóch osób, przygotowana na stulecie bitwy warszawskiej. Gra przedstawia walki między wojskami Frontu Zachodniego Armii Czerwonej Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej a Wojskiem Polskim, planującym zatrzymać wroga na linii Wisły i uderzyć na jego flankę znad Wieprza. W trakcie rozgrywki obaj gracze mogą sprawdzić swoje umiejętności dowódcze, planują ruchy swoich armii na planszy i wydają rozkazy ataku na wroga. Gra w językach polskim i angielskim. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Dwie drogi – jedna Niepodległa" (Józef Piłsudski i Roman Dmowski) / Gra dydaktyczna polegająca na wykonaniu czterech integralnych czynności, które wspomagają proces zapamiętywania, analizy i hierarchizacji treści historycznych związanych z życiem i polityczną działalnością Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

„First to Fight. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie 1939–1945" / Edukacyjna gra karciana to pomoc dydaktyczna, która ma służyć nauczycielom w przedstawieniu w atrakcyjnej dla ucznia formie historii II wojny światowej i udziału polskich formacji zbrojnych. Gra jest oparta na mechanice prostej rozgrywki karcianej, która umożliwia wykorzystanie na jednej godzinie lekcyjnej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

„ORP Orzeł" / Historyczna gra planszowa dla dwóch osób przedstawiająca ucieczkę okrętu podwodnego ORP „Orzeł" z Bałtyku na Morze Północne w pierwszych tygodniach II wojny światowej. Wszystkie elementy gry (w tym instrukcje gry i opracowanie historyczne) są w językach polskim i angielskim. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Walka o granice II Rzeczypospolitej 1918–1924" II wydanie / Narzędzie dydaktyczne, którego głównym elementem jest mapa historyczna II Rzeczypospolitej w latach 1918–1924 naniesiona na tradycyjne puzzle. Mapie towarzyszą 24 karty ze zdjęciami archiwalnymi, opatrzonymi komenta-

rzem historycznym systematyzującym wiedzę o wydarzeniach związanych z kształtowaniem się granic i struktur odradzającego się państwa polskiego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN **Łódź.**

2.6.3.2. Gry z wykorzystaniem aplikacji mobilnych

Nowym działaniem edukacyjnym, które podjęto w 2020 r., były serie gier na aplikacje mobilne. Gry opierają się na materiałach zgormadzonych podczas prowadzenia gier miejskich, jednak w odróżnieniu od nich mogą być rozgrywane samodzielnie lub przez nauczycieli i opiekunów w różnym czasie. Poniżej przykłady gier przygotowanych w roku sprawozdawczym.

„G-70." / Celem gry jest zaprezentowanie najważniejszych wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r. Uczestnicy zmierzą się z pytaniami dotyczącymi nie tylko wydarzeń w Szczecinie, ale poznają również ofiary i zagadnienia związane z „Republiką Szczecińską" oraz protestami w roku 1971. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Szczecin.

„Głos walczącej Warszawy, podpułkownik Wacław Lipiński" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack dla uczniów klas 6–8 szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz osób dorosłych. Gra przedstawia historię i relacje ppłk. Wacława Lipińskiego. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia".

„Grudzień 70 w Gdańsku" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack, mająca na celu pokazanie miejsc związanych z rewoltą grudniową w Gdańsku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Grudzień 70 w Gdyni" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack, mająca na celu pokazanie miejsc związanych z rewoltą grudniową w Gdyni. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Grudzień 70 w Elblągu" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack, mająca na celu pokazanie miejsc związanych z rewoltą grudniową w Elblągu. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Kraków w cieniu swastyki" / Mobilna gra we współpracy z Muzeum Krakowa / Gra przeznaczona dla uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. Gracze wcielają się w postać Bronka Kozłowskiego i dzięki wykorzystaniu archiwalnych zdjęć, nagrań, relacji świadków uczniowie poznają Kraków w okresie II wojny światowej. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Narodziny Solidarności" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack / Gra przedstawia najważniejsze punkty związane z powstaniem „Solidarności" w Gdańsku. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Obrona Płocka 1920" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack przenosi uczestnika do Płocka w sierpniu 1920 r., miasta atakowanego przez bolszewików. Trasa i zadania mają na celu przybliżenie walki mieszkańców oraz wojska polskiego z Armią Czerwoną. / Jednostka odpowiedzialna OBEN w Warszawie.

„Sprawdź swoją wiedzę o Powstaniu Wielkopolskim 1918/1919!" / Gra oparta na aplikacji mobilnej ActionTrack dla uczniów klas 6–8 szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz osób dorosłych. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

„Śladami Inki w Gdańsku" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack pokazująca najważniejsze miejsca związane z Danutą Siedzikówną. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Śladami bł. ks. Góreckiego" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack ukazująca miejsca w Gdańsku związane z ks. Góreckim. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Śladami bł. ks. Komorowskiego" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack ukazująca miejsca w Gdańsku związane z ks. Komorowskim. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Śladami bł. ks. Rogaczewskiego" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack ukazująca miejsca w Gdańsku związane z ks. Rogaczewskim. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Twierdza Solidarności". Wrocław" / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack. Celem gry jest zapoznanie uczestników z działalnością Solidarności Walczącej w latach 1982–1988. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Wrocław.

„Warszawa Marszałka Józefa Piłsudskiego” / Mobilna gra miejska w aplikacji ActionTrack przenosi użytkownika do Warszawy Marszałka Józefa Piłsudskiego. / Jednostka odpowiedzialna BEN Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia”.

„Wiele dróg, jedna Niepodległa” / Mobilna gra dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych z okazji Narodowego Święta Niepodległości, poruszała kwestię dążenia do odzyskania niepodległości, wysiłek zbrojny, walkę o granice oraz historię święta niepodległości. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

2.6.3.3. Gry i quizy online

BEN i OBEN IPN w roku sprawozdawczym zdecydowały się odnowić kilka propozycji gier online oraz stworzyły nowy tytuł „Solidarność Walcząca” – grę edukacyjną na platformę HTML5. Poniżej inne tytuły gier i quizów online.

„194 dni, 387 osób. Najdłuższy protest głodowy w PRL” / Quiz w aplikacji ActionTrack dla zwiedzających wystawę plenerową. Jest on kompatybilny z wystawą. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„1920 – Wojna polsko-bolszewicka” / Quiz w aplikacji ActionTrack dla uczestników obchodów XX-lecia OIPN Kraków oraz na potrzeby szkoleń dla nauczycieli. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Czas Solidarności” / Quiz w aplikacji ActionTrack przygotowany z okazji 39. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Grudzień ’70” / Quiz w aplikacji Kahoot ma zadanie sprawdzić podstawową wiedzę uczestników na temat wydarzeń grudnia 1970 r. w Polsce. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Lotnicze gry internetowe / Cyfrowe aplikacje będące adaptacjami gier: „303. Bitwa o Brytanię”, „111. Alarm dla Warszawy”, „7. w obronie Lwowa” oraz „Bitwa Warszawska”. Projekt ma na celu zwiększenie dostępności popularnych gier edukacyjnych i ich udostępnienie uczniom w czasie podwyższonego zagrożenia epidemiologicznego. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Orła wrona nie pokona” / Quiz w aplikacji ActionTrack, przygotowany z okazji 39. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. Udział wzięło 250 uczestników. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Solidarność Walcząca” / Gra pozwala wcielić się w działaczy Solidarności Walczącej. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Stan wojenny” / Quiz w aplikacji Kahoot ma zadanie sprawdzić podstawową wiedzę uczestników na temat stanu wojennego w Polsce. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

Inne

Inne materiały edukacyjne to m.in. plakaty, puzzle, tablice historyczne, uzupełniają one wiedzę historyczną i mogą być pomocne nauczycielowi w trakcie prowadzenia lekcji.

„III Powstanie Śląskie, 1921” / Puzzle, składające się ze 120 elementów, zostały wydane z okazji 100. rocznicy powstań śląskich i przeznaczone są dla dzieci i młodzieży z młodszej grupy wiekowej. Powstały na bazie archiwalnej fotografii, przedstawiającej czterech powstańców śląskich z 3. Kompanii 16. Pułku Piechoty (fotografia ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach). / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Bitwa Warszawska” / Puzzle historyczne z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Cud nad Wisłą” / Puzzle historyczne z 200 elementów, w których wykorzystano obraz Jerzego Kossaka „Cud nad Wisłą”. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Kobiety polskiej konspiracji 1939–1945” / Plakaty opracowane w formie drukowanej oraz do samodzielnego wydruku z okazji Dnia Polskiego Państwa Podziemnego – 27 września, przedstawia-

jące 5 działaczek konspiracyjnych z Wielkopolski: Sonię Górzną, Marię Marszałkowską-Kaniewską, Bożenę Osmólską-Piskorską, Irenę Bobowską, Marię Klichowską. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Poznań.

„Plebiscyt górnośląski, 20 marca 1921" / Składające się z 560 elementów puzzle, zostały wydane z okazji zbliżającej się 100. rocznicy plebiscytu górnośląskiego z 20 marca 1921 r. Puzzle powstały na bazie znanego plakatu plebiscytowego autorstwa Stanisława Ligonia, słynnego „Karlika z Kocyndra" – zawierają dodatkowy opis edukacyjny, wyjaśniający wydarzenia sprzed stu laty. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice

„Pokoloruj historię. Górny Śląsk w czasie Powstań Śląskich" / Kolorowanka powstała w ramach obchodów 100. rocznicy powstań śląskich, skierowana do przedszkolaków i uczniów klas I–III. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Powstaniec śląski" i „Sanitariuszka" / Składające się z 20 elementów puzzle do kolorowania o tematyce dotyczącej powstań śląskich, zostały wydane z okazji 100. rocznicy powstań śląskich. Mogą być elementem podsumowującym przeprowadzoną lekcję lub samodzielnym materiałem edukacyjnym. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

„Puzzle 303" / Przedstawiają sceny batalistyczne z udziałem pilotów Dywizjonu 303 walczących w czasie bitwy o Wielką Brytanię. Puzzle występują w dwóch wariantach: 260 i 1000 elementów. Na 24 stronach książeczki czytelnik znajdzie sylwetki pilotów, mapy, oznaki dywizjonów, samoloty, na których walczyli Polacy, statystyki zestrzeleń i wiele innych ciekawych informacji. Każdy egzemplarz puzzli zawiera też broszurę w języku angielskim. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Tablice historyczne / Zestaw sześciu tablic historycznych, stanowiących pomoc dydaktyczną dla szkół ponadpodstawowych z zakresu najnowszej historii Polski. Tablice składają się z tekstów wprowadzających w tematykę zagadnienia wraz z ikonografią (awers). Tematyka tablic to: odzyskanie przez Polskę niepodległości 11 listopada 1918 r., antypolska operacja NKWD (1937–1938), niemiecka i sowiecka agresja na Polskę (1 i 17 września 1939 r.), zagłada Żydów europejskich, żołnierze wyklęci. Polskie powojenne antykomunistyczne podziemie zbrojne, stan wojenny (1981–1983). / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszczy

2.7. Wystawy i ich ekspozycje

2.7.1. Wystawy w kraju

Aktywność wystawiennicza IPN w okresie sprawozdawczym koncentrowała się przede wszystkim na 3 rocznicach: 100. rocznicy bitwy warszawskiej i zakończenia wojny polsko-bolszewickiej, 80. rocznicy zbrodni katyńskiej, 40. rocznicy powstania „Solidarności". Największym przedsięwzięciem wstawienniczym 2020 r. była wystawa „Tu rodziła się Solidarność".

W 2020 r. powstało 55 nowych wystaw. Liczba prezentacji wszystkich wystaw, zarówno tych powstałych w 2020, jak i przed rokiem sprawozdawczym, wynosi 466. Dorobek wystawienniczy IPN to 615 wystaw (stan na 2019 r. 560 wystaw). Poniżej wybrane najważniejsze projekty wystawiennicze w 2020 r.

Pokolenia wolności to wystawa BEN, którą od 29 lipca do 4 października eksponowano w Zamku Królewskim. Opowiada o historii Polski w XX w. przez dzieje pięciu rodzin polskich: Gwoździewiczów, Lazarowiczów, Kamińskich, Magierskich i Majdzików. Ukazuje dziedziczone z pokolenia na pokolenie dążenie do wolności, które inspirowało kolejne generacje ich przedstawicieli. W historii naszego narodu szczególnie zapisały się trzy pokolenia Polaków. Pierwsze, które wywalczyło niepodległość ojczyzny i obroniło ją przed najazdem bolszewickim w sierpniu 1920 r. Drugie – pokolenie Polski Walczącej, skrwawione w II wojnie światowej i późniejszym

oporze przeciwko komunistycznemu zniewoleniu, oraz trzecie – pokolenie „Solidarności", wielkiego ruchu społecznego wyrosłego z doświadczeń opozycji demokratycznej lat 60. i 70., a przebudzonego w sierpniu 1980 r., którego zasługą było obalenie komunizmu i ponowne odrodzenie Rzeczypospolitej.

Wystawa multimedialna *20–40–20* powstała z myślą o 100. rocznicy polskiego zwycięstwa nad bolszewikami oraz 80. rocznicy zbrodni katyńskiej. Ukazuje losy pięciu niezwykłych bohaterów: Jana i Stanisława Ozimków – ojca i syna, Juliana Grunera, Wilhelma Kasprzykiewicza oraz ks. Józefa Skorela. Najważniejszą częścią wystawy jest poruszający film fabularny, którego scenariusz powstał na podstawie życiorysów pięciu postaci. Wystawa była otwarta od 18 września do 13 listopada w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Warszawie.

Z kolei od 28 sierpnia do 19 października na placu Piłsudskiego w Warszawie pokazywano wystawę plenerową *Tu rodziła się Solidarność*, która miała na celu ukazanie ogólnopolskich masowych strajków z lipca, sierpnia i września 1980 r. Wystawa składa się z części ogólnopolskiej, części regionalnych oraz lokalnych, ukazujących powstawanie „Solidarności" w niemal każdym zakątku naszego kraju. Jej poszczególne regionalne otwarcia były skoordynowane i tworzyły „Biało-czerwony szlak: Tu narodziła się Solidarność". Wystawę zaprezentowano w 58 miastach całej Polski. Ekspozycję wystawy narodowym patronatem objął prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda.

Wystawa *Spojrzeć ludziom prosto w oczy... W 90 rocznicę urodzin Jana Olszewskiego* przybliża postać Jana Olszewskiego – harcerza Szarych Szeregów, obrońcy opozycji politycznej PRL i polityka, któremu przyszło stanąć na czele pierwszego po drugiej wojnie światowej polskiego rządu powołanego przez sejm pochodzący z wolnych wyborów. Wystawa powstała wspólnie Kancelarią Prezesa Rady Ministrów, była prezentowana od 20 sierpnia do 4 września.

Samuel Willenberg (1923–2016) w październiku 1942 r. trafił do obozu zagłady w Treblince. Jako jedyny z transportu uniknął śmierci w komorze gazowej, został skierowany do Sonderkomando. Swoje obozowe przeżycia upamiętnił w serii rzeźb przedstawiających ludzi i sceny z obozu w Treblince. Wystawa jego rzeźb *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* była prezentowana od 28 stycznia do 15 czerwca w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia".

Kolejną propozycją CE „Przystanek Historia" była wystawa *Meksyk i Polska: wspólna droga. Wizyta Generała Władysława Sikorskiego w Meksyku w 1942 roku*, przygotowana przez Ambasadę Meksyku w Polsce i prezentowana od 9 lipca do 7 sierpnia. Przybliża mało znany fakt z historii Meksyku i Polski, czyli wizytę w 1942 r. gen. Władysława Sikorskiego oraz pomoc udzieloną przez władze Meksyku polskim uchodźcom.

Od 12 sierpnia do 10 września eksponowano wystawę *Wojna światów 1920*. Wystawa zakłada wielopłaszczyznowe (cywilizacyjne i międzynarodowe) spojrzenie na wojnę polsko-bolszewicką, na towarzyszące temu konfliktowi zagrożenia i konsekwencje, które przyniosła wygrana Polski.

Z kolei od 25 listopada do 31 grudnia Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia" prezentowało wystawę *35. Rocznica założenia Wydawnictwa ANTYK*. To podziemne wydawnictwo (a także pismo i Grupa Konserwatywna ANTYK) funkcjonowało w latach 1985–1989. Jego początki sięgają działalności wydawniczej prowadzonej przez Oddział Liberalno-Demokratycznej Partii „Niepodległość" w Lublinie.

Oddział IPN Białystok

OBEN w Białymstoku wraz z Delegaturą w Olsztynie przygotował w roku sprawozdawczym nowe wystawy edukacyjno-historyczne, wśród których najważniejsza była ekspozycja *Wojna polsko-bolszewicka 1919–1920. Kierunek północno-wschodni*. Ważnym przedsięwzięciem był też udział w ogólnopolskiej wystawie *Tu rodziła się Solidarność*, w ramach której zaprezentowano regionalne ośrodki powstawania NSZZ „Solidarność" w Białystoku, Łomży, Mrągowie,

Olsztynie, Ostrołęce, Ostródzie i Suwałkach. Oprócz tego prezentowane były wystawy z lat wcześniejszych.

Oddział IPN Gdańsk

Wystawy w 2020 r. skupiły się przede wszystkim na trzech rocznicach – stuleciu powrotu Polski nad Bałtyk, 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" oraz 50. rocznicy rewolty robotniczej na Wybrzeżu w grudniu 1970. W Pucku zaprezentowano szerokiej publiczności wystawy: *Ojcowie Niepodległości*, *Powstanie Wielkopolskie*, *Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (...) z wolnym dostępem do morza. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920* oraz wrocławską wystawę *Z dala od bursztynowego brzegu…W 100. rocznicę powstania Flotylli Pińskiej 1919–2019*. Z okazji 40. rocznicy powstania „Solidarności" zaprezentowano wystawę *Tu rodziła się Solidarność* w miejscach takich, jak Tczew, Lębork, Gdańsk i Gdynia. Z okazji setnej rocznicy bitwy warszawskiej przy pomniku Józefa Piłsudskiego w Gdańsku zaprezentowano wystawę *Wojna polsko-bolszewicka na Kujawach i Pomorzu. „Za Termopile starczą Wam piersi własne…"*.

Oddział IPN Katowice

Ważnym przedsięwzięciem wystawienniczym stało się upamiętnienie 100. rocznicy II powstania śląskiego, 80. rocznicy zbrodni katyńskiej i udział w ogólnopolskiej wystawie *Tu rodziła się Solidarność* w 40. rocznicę powstania „Solidarności". W roku sprawozdawczym zrealizowano 4 duże projekty wystawiennicze. Sukcesem była ekspozycja *Wrześniowym szlakiem 7 Dywizji Piechoty. Bitwa pod Janowem 1939* prezentowana w budynku Muzeum Regionalnego w Złotym Potoku od 13 września do końca listopada. Tylko w pierwszym miesiącu obejrzało ją ok. 1400 osób.

Oddział IPN Kraków

OBEN w Krakowie prezentuje wystawy będące rezultatem wieloletnich badań. W OIPN i w Delegaturze Kielce w 2020 r. powstało 6 wystaw. Eksponowano je w ponad 40 lokalizacjach. Z racji na panujące trudne warunki epidemiologiczne znaczna część ekspozycji miała charakter plenerowy. OBEN w Krakowie prezentował w Małopolsce wystawy w 3 głównych tematach, tj. projekt centralny *Tu rodziła się „Solidarność"* ukazujący części lokalne i regionalne wystawy, która była eksponowana w Tarnowie, Nowym Sączu, Krakowie, Brzesku i Wieliczce.

Oddział IPN Lublin

W roku sprawozdawczym dominowała wystawa *Tu rodziła się „Solidarność"*, która oprócz warszawskiego finału była eksponowana w 5 lokalizacjach w regionie lubelskim (Świdnik; Lublin; Puławy; Zamość; Puławy) oraz kilku w regionie radomskim (Radom; Kozienice; Pionki). Drugą dużą wystawą pokazywaną od 16 czerwca do 10 lipca, był *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga*, której prezentacji towarzyszyło nagranie materiałów filmowych komentujących treści zawarte w ekspozycji. Oprócz tego OBEN Lublin prezentowało wystawy własne IPN oraz podmiotów zewnętrznych (np. w grudniu odbyła się ekspozycja wystawy poświęconej wydawnictwu ANTYK), a także wypożyczenia wystaw.

Oddział IPN Łódź

OBEN w Łodzi w 2020 r. przygotował cztery wystawy plenerowe, których prezentacja powiązana była z uroczystymi obchodami świąt i rocznic. W związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady zaprezentowano wystawę zewnętrzną *Aleksander Falzmann (1887–1942) – bohaterski pastor*. W ramach obchodów 100. rocznicy bitwy earszawskiej przedstawiono ekspozycję *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej*. W Płocku można było zapoznać się z wystawą *Tadeusz Jeziorowski (1908–1939)*

– *bohater dwóch wojen*, upamiętniającą postać jedenastoletniego obrońcy Płocka w wojnie polsko-bolszewickiej. W ramach obchodów 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność" zaprezentowano wystawę *Tu rodziła się „Solidarność.*

Oddział IPN Poznań

OBEN w Poznaniu 2020 r. przygotowało nową wystawę elementarną zatytułowaną *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919* oraz regionalną część ogólnopolskiej wystawy *Tu rodziła się Solidarność".* Ponadto uzupełniono o nowe informacje ekspozycję *Zbrodnia Katyńska. Wielkopolanie w dołach śmierci Katynia, Charkowa, Miednoje i Bykowni*, która – w związku z przypadającą w tym roku 80. rocznicą ludobójstwa na polskich oficerach – została zaprezentowana w siedzibie delegatury ABW w Poznaniu. OBEN współuczestniczył także wraz z OBBH w przygotowaniu wystawy *Wielkopolanie dla Niepodległej. Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej*, której wernisaż odbył się w październiku 2020 r. w Białymstoku. Na bieżąco były prezentowane wystawy przygotowane w latach poprzednich.

Oddział IPN Rzeszów

W 2020 r. OBEN w Rzeszowie przygotował nową wystawę zatytułowaną *Józef Piłsudski i Symon Petlura. Twórcy sojuszu polsko-ukraińskiego 1920 r.* Wystawa została zaprezentowana w grudniu Ogrodach Bernardyńskich w Rzeszowie. Ponadto powstała wystawa stała *Jarosław w czasie II wojny światowej.* Jest ona eksponowana w budynku PUP w Jarosławiu, dawnej siedzibie gestapo. Na siedzibie IPN w Rzeszowie eksponowano wielkoformatowe banery poświęcone wojnie polsko-bolszewickiej oraz 40. rocznicy powstania „Solidarności". Oddział przygotował również regionalne i lokalne części wystawy *Tu rodziła się Solidarność*. Ponadto pokazano 39 wystaw przygotowanych przed rokiem 2020.

Oddział IPN Szczecin

Dla OBEN w Szczecinie najważniejszym przedsięwzięciem realizowanym w 2020 r. była wystawa plenerowa *Powstanie Grudniowe 1970 roku*. Ekspozycja powstała we współpracy z OIPN w Gdańsku z okazji 50. rocznicy Grudnia '70. Na 32 ekspozytorach została opowiedziana historia robotniczego buntu z grudnia 1970 r. Wystawa przez najbliższy rok prezentowana będzie na placu Adama Mickiewicza (Park Żeromskiego) w Szczecinie. Dodatkowo w 5 miastach (Koszalin, Stargard, Szczecin, Gorzów Wlkp. i Międzyrzecz) prezentowana była wystawa *Tu rodziła się Solidarność* wraz z odpowiednimi elementami regionalnymi. Podczas szkoleń z nauczycielami realizowanymi online były prezentowane wystawy elementarne IPN, które w formie wydruków na plakatach były wysyłane uczestnikom.

Oddział IPN Warszawa

OBEN w Warszawie przygotowało w 2020 r. cztery wystawy. Dwie z nich *Wojna światów 1920* oraz *Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920* przygotowane w setną rocznicę bitwy warszawskiej były eksponowane w Warszawie, Płocku, Grodzisku Mazowieckim, Pułtusku oraz Kadzidle. Wystawa *Katownia* została przygotowana i eksponowana w Willi Jasny Dom w Warszawie-Włochach, dawnej siedzibie sowieckich służb specjalnych i GZI WP. W rocznicę powstania Solidarności OBEN w Warszawie przygotował część regionalną i lokalną wystawy *Tu rodziła się „Solidarność"*, która była eksponowana w dwóch miejscach w Warszawie: w Ursusie i na Dworcu Centralnym, a także w Pułtusku.

Oddział IPN Wrocław

Najważniejszym działaniem wystawienniczym OBEN we Wrocławiu było uczestnictwo w ogólnopolskim projekcie *Tu rodziła się „Solidarność"*, w związku z obchodami 40. rocznicy narodzin ru-

chu społecznego „Solidarność". Regionalne wersje wystawy zostały zaprezentowane m.in. w Dusznikach-Zdroju, Głogowie, Lubinie, Polkowicach i Wrocławiu. Oprócz tego OBEN zaprezentował w roku sprawozdawczym wiele wystaw edukacyjno-historycznych powstałych w latach wcześniejszych.

Dodatkowo na stronach IPN prezentowano wystawy online: *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* (od 19 kwietnia do 15 maja), *Papież Jan Paweł II. Kalendarium wielkiego pontyfikatu* (15 maja do 15 czerwca), *35. Rocznica założenia Wydawnictwa ANTYK* (od 25 listopada do 31 grudnia).

2.7.2. Wystawy za granicą

Na zmniejszenie aktywności wystawienniczej za granicą duży wpływ wywarły ograniczenia, które wprowadzono w związku z rozszerzającą się pandemią wirusa COVID-19.

Projekt wystaw elementarnych do samodzielnego pobrania i wydrukowania okazał się sukcesem. Wiele instytucji skorzystało z oferty i samodzielnie pobierało wystawy, prezentując je na otwartych przestrzeniach. Ponieważ wystawy tworzono także w związku z licznymi rocznicami, w 2020 r. dużym zainteresowaniem cieszyły się w zagranicznych „Przystankach Historia".

W 100. rocznicę urodzin Jana Pawła II od 6 października do końca listopada przed bazyliką św. Mikołaja w Bari, w ramach IV Tygodnia Kultury Polsko-Włoskiej, organizowanego przez Apulijskie Stowarzyszenie Włosko-Polskie, zaprezentowano wystawę plenerową *„Wstańcie, chodźmy..." Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski*. Na potrzeby prezentacji w Bari we Włoszech przygotowano również folder w języku włoskim.

Wystawa *Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938* była prezentowana na Ukrainie (Odessa, Winnica) i w Stanach Zjednoczonych Ameryki (w Nowym Jorku).

2.7.3. Wystawy elementarne

Projekt „Wystawy elementarne IPN" ma na celu przygotowanie wystaw, których narracja skupiona jest na kwestiach ważnych dla społeczeństwa. Wystawy w języku polskim i angielskim są gotowe do samodzielnego wydrukowania i pobrania przez instytucje, szkoły i osoby fizyczne W roku sprawozdawczym w IPN powstało 15 nowych wystawy elementarnych:

- *Polski wysiłek zbrojny w I wojnie światowej 1914–1918*;
- *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919*;
- *Powstania śląskie 1919–1921*;
- *Wojna z bolszewikami. Bitwa warszawska 1920*;
- *Wojsko Polskie i jego tradycje 1918–1939*;
- *„Operacja polska" NKWD 1937–1938*;
- *Zbrodnia nieukarana – łagry sowieckie*;
- *Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit*;
- *Polacy w bitwie o Wielką Brytanię*;
- *Krzyż – symbol wiary i wolności*;
- *Marzec '68*;
- *Stan wojenny 1981–1983*;
- *Polskie symbole narodowe*;
- *Koniec PRL – rok 1989*;
- *Jani Rodowicz „Anoda" – elementarne biografie.*

Pod koniec roku uruchomiono nowy projekt serii elementarnych biografii – wystaw o postaciach ważnych dla współczesnej historii Polski. Pierwszą z nowej serii była wystawa o Janie Rodowiczu „Anodzie" opowiadająca o życiu i śmierci jednego z bohaterów Szarych Szeregów, żołnierza legendarnego batalionu AK „Zośka".

2.8. Projekty multimedialne

2.8.1. Notacje

Jednym z podstawowych obszarów działań IPN jest zbieranie relacji świadków historii w formie notacji nagrywanych w technice wideo oraz audio. Wywiady są na bieżąco archiwizowane, zabezpieczane i w miarę możliwości stopniowo opracowywane merytorycznie – opisywane według precyzyjnego schematu, w specjalnych metrykach. Zespoły realizujące nagrania starają się dbać o to, żeby nie tylko uzyskać wartościowy faktograficznie historyczny materiał, ale aby forma i jakość nagrań umożliwiały ich wykorzystanie w przyszłości. Staramy się, żeby wykonywaniu nagrań towarzyszyło kopiowanie związanych nimi dokumentów i fotografii. Najważniejsze, najciekawsze zapisy, które powstały w wyniku dotychczas zrealizowanych nagraniach dotyczą m.in.:

– wojny obronnej Polski w roku 1939;
– zbrodni niemieckich na ludności polskiej podczas II wojny światowej;
– losów mieszkańców Warszawy podczas okupacji, powstania warszawskiego i wysiedlenia;
– zbrodni niemieckich i formacji kolaborujących z okupantem podczas powstania warszawskiego;
– zbrodni komunistycznych po roku 1944;
– pomocy udzielenie przez Polaków obywatelom polskim pochodzenia żydowskiego podczas II wojny światowej;
– działań radiowych i wydawniczych podziemnej Solidarności.

Projekt notacyjny „Wielka Solidarność” / W związku z przypadającą w tym roku 40. rocznicą powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” BEN wraz z Radiem Gdańsk postanowiły w wyjątkowy sposób upamiętnić to wydarzenie, oddając głos bohaterom tamtych dni. W ramach projektu notacyjnego „Wielka Solidarność” zrealizowano ok. 100 godzin nagrań świadków historii twórców „Solidarności”. Swoimi wspomnieniami podzielili się m.in. Andrzej Gwiazda – współtwórca Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża i NSZZ „Solidarność”, Andrzej Kołodziej – sygnatariusz porozumień sierpniowych i wiceprzewodniczący Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej czy Stanisław Fudakowski – w 1981 r. przewodniczący Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej. Przeprowadzone notacje posłużyły do produkcji kilkunastu audycji radiowych, emitowanych na antenie Radia Gdańsk. Ponadto, ukazała się płyta DVD pt. „#Pamięć. Sierpień 1980”, zawierająca niektóre z tych nagrań./ Jednostka odpowiedzialna BEN.

2.8.2. Audiobooki

„Pamiętniki do słuchania” to seria audiobooków IPN, w których ukazywane są ważne momenty z historii Polski widziane oczami świadków wydarzeń. Autorów tych opowieści łączy patriotyzm, bezkompromisowa walka o niepodległą Ojczyznę oraz takie wartości, jak wolność, prawda i solidarność.

„Gdyńscy Komunardzi” / W najnowszym audiobooku IPN z cyklu „Pamiętniki do słuchania” usłyszymy, jak w sierpniu 1980 r. rodziła się w Polsce „Solidarność”. Autorem wspomnień z tamtych dni jest Andrzej Kołodziej – bezkompromisowy i przez wiele lat zapomniany przywódca strajku w Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni, który stanął na czele protestu gdyńskich robotników. Jego misja zakończyła się sukcesem. Był to fakt niezwykły, ponieważ zrobił to w pierwszym dniu swojej pracy w stoczni, i to mając zaledwie 21 lat. W audiobooku można usłyszeć utwór „Piosenka dla córki” w przejmującej interpretacji Janusza Radka oraz oryginalne nagrania dźwiękowe ze strajku. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Tak było" Józef Bandzo „Jastrząb" / Audiobook na podstawie wspomnień Józefa Bandzo „Jastrzębia" żołnierza 3. i 5. Brygady Wileńskiej AK. Premiera audiobooka planowana jest na marzec 2021 r. W skład wydawnictwa wchodzi płyta z czytanymi przez Marcina Kwaśnego wspomnieniami Józefa Bandzo, książeczka zawierająca życiorys bohatera oraz dwa artykuły poświęcone formacjom, w których służył „Jastrząb", tj. 3. oraz 5. Brygadzie Wileńskiej AK. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

2.8.3. Międzynarodowy Festiwal Filmowy o totalitaryzmach „Echa Katynia"

22–25 października w warszawskim kinie „Muranów" odbył się organizowany przez BEN pierwszy Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia". Inauguracja festiwalu związana była z 80. rocznicą zbrodni katyńskiej. Tematyką wydarzenia było szeroko rozumiane zagadnienie totalitaryzmu.

Do udziału w naszym wydarzeniu zaprosiliśmy twórców różnych gatunków filmowych z całego świata. W organizowanym w ramach festiwalu konkursie filmów wzięło udział 10 tytułów, licznie nagradzanych podczas międzynarodowych festiwali: *Noc ojca* reż. D. Simanis, *Women of the Gulag* reż. M. Yarovskaya, *I see red people* reż. B. Panayotova, *Mała Towarzyszka* reż. M. Siimets, *Nie obchodzi mnie, czy przejdziemy do historii jako barbarzyńcy* reż. R. Jude, *Milcząca Rewolucja* reż. L. Kraum, *Balon* reż. M. Herbig, *Zakaznay* reż. R. Brovko, *Ułaskawienie* reż. J.J. Kolski, *List z Masanjia* reż. L. Lee. Ponadto zaprezentowaliśmy filmy pozakonkursowe: *Journey to the Gulag* reż T. Polenský oraz produkcje i koprodukcje IPN: *Polmission. Tajemnice paszportów* reż. J. Papis, *20–40–20* reż. J. Minkowicz oraz *Marsz cieni* reż. L. Dobrucki.

Oprócz projekcji odbyło się 10 spotkań poruszających tematykę totalitaryzmów. Gośćmi naszych paneli dyskusyjnych byli twórcy filmowi, historycy, politolodzy i podróżnicy.

Zwieńczeniem festiwalu była uroczysta gala finałowa, na której ogłoszono wyniki konkursu. Na zakończenie odbył się koncert muzyczny „Dziesięć kroków. Memoriał Warszawski 1944". Przed inauguracją projektu przeprowadziliśmy kampanię reklamową Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia", której wyniki były bardzo zadowalające. Dzięki sprawnie przeprowadzonym działaniom promocyjnym na projekcjach filmowych oraz spotkaniach towarzyszących pojawiło się wielu widzów, często po raz pierwszy uczestniczących w inicjatywach organizowanych przez IPN.

2.8.4. Inne projekty multimedialne o charakterze edukacyjnym

Inne projekty edukacyjne o charakterze multimedialnym, realizowane w roku sprawozdawczym to cykliczne konkursy internetowe w mediach społecznościowych IPN, płyty z pieśniami patriotycznymi, wydawane z różnych okazji rocznic, wystawy multimedialne.

W roku sprawozdawczym IPN zrewalidował wiele projektów filmowych, o czym więcej w części I sprawozdania. Poniżej opis innych ważniejszych projektów multimedialnych o charakterze edukacyjnym.

„Hymn Lubelskiej Braci" / Przygotowanie oraz wykonanie utworu przez Norberta Smolińskiego. / Projekt łączący utrwala pamięć o ofiarach ziemi lubelskiej, a także ważnych wydarzeniach z historii Lubelszczyzny. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin.

„Kadr z historii"/ Projekt całoroczny / Pokazy filmów fabularnych, dotyczące najnowszej historii Polskiej i historii powszechnej. Projekcje często organizowane w związku z rocznicami poprzedzone są krótkim wprowadzeniem. W 80. rocznicę zbrodni katyńskiej zorganizowano pokaz filmu *Katyń* w reżyserii Andrzeja Wajdy. W pokazie wzięło udział około 500 osób. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Rzeszów.

Katyn.ipn.gov.pl / Portal powstał w 80. rocznicę zbrodni katyńskiej. Zawiera fakty na jej temat, informacje o ofiarach, sprawcach i świadkach, prezentuje relikwie po zamordowanych oraz miejsca pamięci. Warstwę tekstową uzupełnia bogata mediateka – filmy, zdjęcia i nagrania. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Oto człowiek – rzecz o Henryku Sławiku i Józsefie Antallu / Film dokumentalny we współpracy z TVP S.A. w reżyserii Adama Kraśnickiego jest autorskim spojrzeniem na postacie i refleksją o fenomenie losów narodów polskiego i węgierskiego. Stworzono też mapę multimedialną „Harcerze Niepodległej" – rezultat projektu „Kamienie Pamięci". Zaznaczono na niej osoby zaangażowane w ruch skautowski i harcerski, które uczestniczyły w działaniach na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości. Łącznie zawiera 44 biogramy, a wyszukiwanie ułatwia indeks osobowy i geograficzny. Włączono się też w wydanie płyty CD *Nadstawcie ucha kochani ludkowie*, zawierającej dwanaście utworów z pieśniami powstańczymi ze zbiorów prof. Adolfa Dygacza, w nowoczesnej aranżacji śląskiego artysty Grzegorza Płonki. Wyrażają patriotyczne uczucia Ślązaków i przybliżają wydarzenia i atmosferę lat 1919–1921. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Katowice.

Polskie symbole narodowe / Film edukacyjny prezentujący najważniejsze informacje na temat hymnu państwowego, barw narodowych i godła. Film oparty na podstawie treści zawartych w wystawie IPN *Polskie symbole narodowe*. Przygotowany w dwóch wersjach językowych: polskiej i polsko-angielskiej. / Jednostka odpowiedzialna Delegatura Bydgoszcz.

Płyta z koncertem „Psalmy dla Niezłomnych" / Koncert odbył się 1 marca, we współpracy z Polskim Radiem Białystok. Koncert wykonali: Małgorzata Trojanowska – sopran, Suwalski Chór Kameralny Viva Musica, Orkiestra Kameralna „La Notte", koncertmistrz – Cezary Gójski, dyrygent – Grzegorz Bogdan. Płyta zawiera 9 utworów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

Przewodnik multimedialny po Izbie Pamięci Ks. Romana Kotlarza / Przewodnik znajduje się na „Przystanku Historia" IPN w Trablicach-Pelagowie. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Lublin, Delegatura Radom.

Scenariusz Dariusza Walusiaka do filmu o ks. Hilarym Jastaku, działaczu opozycyjnym, wieloletnim kapelanie „Solidarności", który w czasach II wojny światowej był żołnierzem podziemnej organizacji Miecz i Pług oraz AK. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Wojna polsko-bolszewicka" / Płyta CD prezentująca pieśni z okresu wojny śpiewane przez żołnierzy polskich oraz ukraińskich. Wydana z okazji 100. rocznicy sojuszu polsko-ukraińskiego. Większość z nich to znane utwory patriotyczne i pieśni ludowe w wykonaniu Wiktora Jankowskiego (Ukraina) oraz akompaniamencie Grzegorza Biegasa. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Zmarłych pogrzebać w relacjach świadków" / Film i materiały dodatkowe / Pierwsza płyta zawiera film dokumentalny *Zmarłych pogrzebać* w pięciu wersjach językowych (polski, niemiecki, rosyjski, ukraiński i angielski). Na drugiej zawarto rozszerzone fragmenty wypowiedzi bohaterów filmu (notacje OIPN Gdańsk), a także fotografie oraz dokumenty archiwalne (relacje pisane świadków rzezi na Wołyniu). / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

2.9. Inne działania popularyzujące wiedzę

Pion edukacyjny w roku sprawozdawczym podejmował wiele innych działań mających na celu upowszechnianie wiedzy historycznej.

„Galeria Plakatu IPN" / Plakaty rocznicowe w formacie B1, opracowane przez pracowników OBEN, publikowane w Galerii plakatu IPN/ 1945 – Nowe zniewolenie; Uwolnienie więźniów KL Auschwitz; Jałta 1945 – Układ mocarstw ponad naszymi głowami; 1 marca Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych; Likwidacja getta w Krakowie; Narodowy Dzień Pamięci Polaków Ratujących Żydów; 15. rocznica śmierci Jana Pawła II; Katyń 1940; 60. rocznica obrony Krzyża

Nowohuckiego; Dzień flagi, 8 Maja 1945 kapitulacja III Rzeszy; 85. rocznica śmierci Józefa Piłsudskiego; 100. rocznica urodzin Jana Pawła II; Zwycięstwo pod Narwikiem; 14 czerwca 1940 pierwszy masowy transport do KL Auschwitz; Proces szesnastu; Radom, Ursus, Płock 1976 – Robotnicze protesty; Poznańskie protesty 1956; Testament Polski Walczącej; 80. rocznica Bitwy Anglię; Krwawa Niedziela na Wołyniu; Rocznica wybuchu powstania warszawskiego; Zbrodnia Wołyńska; Bitwa Warszawska; Powstanie Śląskie; Pakt Ribbentrop – Mołotow; 1 września 1939 r.; 17 września 1939 r.; Powstanie Polskiego Państwa Podziemnego; Bitwa Niemeńska; Narodowy Dzień Pamięci o Duchownych Niezłomnych; Narodowe Święto Niepodległości; Porozumienia Sierpniowe; Stan wojenny, Grudzień ’70/ Jednostka odpowiedzialna OBEN Kraków.

„Głos Grudnia ’70” / Akcja edukacyjno-promocyjna polegająca na przygotowaniu i kolportażu gazety-jednodniówki o tym samym tytule w pociągach SKM i PR PKP na linii Słupsk – Gdańsk – Elbląg 14–18 grudnia / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

„Gra dla szkoły” / W związku z przypadającą w grudniu 153. rocznicą urodzin Józefa Piłsudskiego, Delegatura Bydgoszcz przygotowała promocję gry „Dwie drogi – jedna Niepodległa”. Ponad 700 szkół w województwie kujawsko-pomorskim otrzymało grę dydaktyczną. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk, Delegatura Bydgoszcz.

„Guzik katyński” / marzec–kwiecień / Projekt zrealizowany we współpracy z Narodowym Centrum Kultury / „Guzik katyński” jest pamiątkową przypinką o kształcie guzika wydobytego z katyńskich „dołów śmierci”. Projekt ma na celu propagowanie i utrwalanie w świadomości społecznej pamięci o zbrodni katyńskiej i jej ofiarach. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

„Historia w Wielkim Formacie” / Podstawą projektu są grafiki artystyczne i fotografie archiwalne, poddane procesowi cyfrowej koloryzacji i wydrukowane w rozmiarach ok. 180 cm x 120 cm. W pierwszej edycji projektu powstały: „Cud nad Wisłą”, „Bitwa o Wielką Brytanię”, „Epopeja ORP »Orzeł«”, boje Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, 1. Dywizji Pancernej i 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej. / Jednostka odpowiedzialna BEN.

Karty okolicznościowe Poczty Polskiej / Wykonanie 2 kart: z wizerunkiem kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca” w związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz z wizerunkiem ks. Ignacego Skorupki w związku z obchodami 100. rocznicy bitwy warszawskiej / 1 marca i 15 sierpnia / Jednostka odpowiedzialna OBEN Łódź.

Seria zeszytów / Celem akcji było przybliżenie wiedzy na temat wybranych postaci zasłużonych dla Polski. W pierwszej serii pojawili się żołnierze podziemia niepodległościowego. Zeszyty na wewnętrznych okładkach zawierają krótkie kalendarium, biogram jednego z żołnierzy oraz mapkę ilustrującą lokalizację największych oddziałów. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Białystok.

„Uwalniamy książki – dzielimy się wiedzą” / Akcja mająca na celu popularyzację czytelnictwa i promowanie publikacji wydawane przez IPN. Skierowana była do wszystkich odbiorców indywidualnych z całej Polski, a także (na nieco zmodyfikowanych zasadach) do instytucji. Akcja miała również swoją edycję regionalną w Działdowie, we współpracy ze Stowarzyszeniem Odnowy Chrześcijańskiej „Pamięć i Tożsamość”. Przekazano kilka tysięcy książek i wysłano kilkaset paczek do odbiorców w całej Polsce. Odbiorcami była większość bibliotek publicznych i naukowych, włącznie z filiami powiatowymi. / Jednostka odpowiedzialna OBEN Gdańsk.

2.10. Kluby Historyczne im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”

Działalność Klubów Historycznych im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” od 2002 r. jest stałym elementem współpracy IPN ze Światowym Związkiem Żołnierzy AK, innymi organizacjami kombatanckimi oraz placówkami oświatowymi i kulturalnymi. Do podstawowych zadań Klubu należy przekazywanie opartej na najnowszych badaniach wiedzy historycznej, obejmującej dzieje Polski i losy jej obywateli w okresie II wojny światowej, a także w okresie powojennego komunistycznego zniewolenia i oporu społecznego do 1989 r.

Prelekcje w klubach prezentowane są przez historyków – z IPN i innych instytucji – zajmujących się danym tematem w ramach swojej pracy naukowej. Wykład jest tylko jednym z wielu środków przekazu, towarzyszą mu filmy i prezentacje multimedialne. Istotnym elementem spotkań jest bezpośredni kontakt słuchaczy i prelegentów, możliwość zadania pytań wykładowcom i uczestniczenia w dyskusji na tematy historyczne. Spotkania w klubach odbywają z różną częstotliwością – od kilku w ciągu roku do kilku miesięcznie. Tematy wykładów są planowane przez historyków z IPN i spoza Instytutu, którzy tworzą rady programowe sprawujące merytoryczną opiekę nad poszczególnymi klubami. W ciągu ostatnich lat aktywność klubów spada, gdyż współpraca ze środowiskami kombatanckimi jest coraz mniej możliwa ze względu na wiek ich członków. Ponadto rolę klubów w dużej mierze przejmują powstające w kolejnych miastach Przystanki Historia. Do obniżenia aktywności klubów w 2020 r. przyczyniła się sytuacja związana z pandemią COVID-19.

W 2020 r. w całej Polsce działało 13 klubów. Organizacją działania klubów zajmują się społeczne zarządy, które tworzą krąg osób na stałe współpracujących z IPN.

2.11. Krajowe Centra Edukacyjne IPN i „Przystanki Historia”

Działające w oddziałach i delegaturach Centra Edukacyjne IPN „Przystanki Historia” przez ostatni rok przyjmowały odbiorców różniej kategorii wiekowej. Odbywa się tam wiele spotkań związanych z edukacją młodzieży, wykładów (bądź cykli wykładów) dla różnych grup wiekowych oraz prelekcji filmów i warsztatów (tj. filmowych, edukacyjnych), spotkań kół dyskusyjnych czy wystaw. „Przystanki Historia” są miejscem wręczania nagród po zakończonych konkursach, debat historycznych, promocji książek czy konferencji prasowych, ale także prezentacji dorobku całego IPN w dziedzinie naukowej, badawczej, upamiętniania i odnajdywania bohaterów narodowych.

W 2020 r. wiele tradycyjnych działań prowadzonych przez krajowe „Przystanki Historia” miało formę online. W trakcie wprowadzanych ograniczeń związanych z pandemią centra zmieniały swój charakter, przystosowując się do potrzeb i okoliczności.

Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” w Warszawie

Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” w Warszawie z każdym rokiem jest coraz bardziej znaczącym punktem wśród warszawskich instytucji edukacji, kultury i nauki. Jest miejscem prezentacji ważnych osiągnięć IPN w dziedzinie naukowej, edukacyjnej wystawienniczej i wydawniczej. W CE IPN odbywają się również wydarzenia, które organizowane są wspólnie z podmiotami zewnętrznymi.

W CE IPN znajduje się siedziba centralnej Biblioteki IPN z dostępnym dla wszystkich zainteresowanych bogatym księgozbiorem, zawierającym publikacje dotyczące historii najnowszej, w tym zbrodni komunistycznych i nazistowskich, a także ich ofiar. Biblioteka udostępnia też czytelnikom komplet wydawnictw własnych, wydanych zarówno w Centrali, jak i w poszczególnych oddziałach. Katalog biblioteki dostępny jest w Internecie i mogą z niego korzystać wszyscy zainteresowani. Umieszczony został na różnego rodzaju portalach bibliotecznych. W czytelni Biblioteki znajduje się również bieżąca prasa codzienna i tygodniki oraz miesięczniki społeczno-polityczne.

CE IPN „Przystanek Historia” na bieżąco współpracuje z licznymi szkołami wszystkich poziomów nauczania oraz instytucjami, m.in. Ministerstwem Edukacji Narodowej, Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, Wojskowym Biurem Historycznym, Archiwum Akt Nowych, Muzeum Getta Warszawskiego, Muzeum Powstania Warszawskiego, Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy, Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, Związkiem Sybiraków, Okręgiem Warszawskim Polskiego Towarzystwa Filatelistów, Katolicką Inicjatywą Kulturalną, Polskim Radiem, TVP, Stowarzyszeniem Rodzina Ułanów Jazłowieckich, Instytutem Historycznym NN im. Andrzeja Ostoja Owsianego, Stowarzyszeniem Kontynuatorów Pamięci o Zagładzie Narodu Polskiego – Prawo do Prawdy, Pocztą Polską S.A., Ambasadą Stanów

Zjednoczonych Meksyku w Polsce, Fundacją Nie zapomnij o nas, Warszawskim Stowarzyszeniem „Rodzina Policyjna 1939", Stowarzyszeniem Absolwentów Liceów Wojskowych SALW-a, Dowództwem Wojsk Obrony Terytorialnej.

W roku sprawozdawczym w CE IPN w Warszawie odbyły się 22 promocje książek wydanych przez Wydawnictwo IPN. Centrum aktywnie promuje swoją działalność przez fanpage w serwisie Facebook, profil w serwisie Twitter oraz kanał w serwisie YouTube.

Zaprezentowano 5 wystaw stacjonarnych oraz 3 online przygotowane przez IPN oraz instytucje i twórców współpracujących z IPN.

W ramach otwartych spotkań popularyzujących historię najnowszą odbyło się 75 wydarzeń, większość w ramach cyklicznych spotkań organizowanych przez CE IPN.

W całym roku sprawozdawczym pracownicy CE przeprowadzili ponad 300 warsztatów edukacyjnych (stacjonarnych i w wersji online) dla uczniów z całej Polski.

Cykle popularnonaukowe / Comiesięczne spotkania dla wszystkich zainteresowanych historią najnowszą, których organizatorem jest CE IPN (od stycznia do czerwca; spotkania z każdego z cyklów odbywały się raz w miesiącu). Były to: „Cywilizacja zachodnia a sprawy polskie" prowadzący prof. Wojciech Roszkowski; „Historia zza kulis" prowadzący Rafał Dudkiewicz – dziennikarz Polskiego Radia; „Śląsk od morza do morza" prowadzący dr Jędrzej Lipski – reżyser, scenarzysta i dokumentalista; „Polskie miasta wobec totalitaryzmów – niszczenie i odbudowa przestrzeni historycznej" prowadzący dr hab. Piotr Majewski, prof. UKSW; „Polska na froncie sporów cywilizacyjnych" prowadząca Barbara Stanisławczyk-Żyła BEN; „Tajemnice bezpieki" prowadzący Piotr Woyciechowski – ekspert ds. służb specjalnych, publicysta; „Tajemnice wywiadu" prowadzący Witold Gadowski – dziennikarz śledczy; „Polska geopolityka wczoraj, dziś i jutro" prowadzący dr Jacek Bartosiak – prawnik; „Geneza II wojny światowej" prowadzący prof. Mariusz Wołos – historyk dyplomacji; „Jak Polacy budowali Orient" prowadząca Karolina Wanda Olszowska – historyk; „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku" prowadzący dr hab. Filip Musiał, historyk i politolog; „Polityczne i prawne dylematy polskiej polityki zagranicznej w latach 1918–1945" prowadzący dr Sławomir Dębski – historyk, politolog ekspert ds. międzynarodowych; „Świat wobec Szczecina" prowadzący Przemysław Mrówka, publicysta.

Oddział IPN Białystok

Przy organizacji „Przystanku Historia" OIPN współpracuje z Książnicą Podlaską im. Łukasza Górnickiego. Spotkania odbywają się w budynku Książnicy. Poruszane tematy dotyczą zarówno tematyki regionalnej, jak i ogólnopolskiej. Prelegenci opowiadają m.in. o Legionach Polskich, zagładzie Żydów, ruchu komunistycznym na Białostocczyźnie czy powstaniu sejneńskim. Oprócz tego przybliżana jest bieżąca praca IPN, np. dotycząca lustracji. OIPN prowadzi także Przystanki Historia w Sokółce, Siemiatyczach, Hajnówce i Mrągowie.

Przy organizacji spotkań w „Przystanku Historia" w Sokółce OIPN współpracuje ze Stowarzyszeniem Bohaterów Ziemi Sokólskiej oraz Sokólskim Ośrodkiem Kultury. Tematyka jest różnorodna, często związana z okresem II wojny światowej, podziemiem niepodległościowym czy kolaboracją z okupantem.

„Przystanek Historia" w Siemiatyczach odbywa się regularnie w budynku dawnej synagogi przy ulicy Zaszkolnej 1, należącym obecnie do Siemiatyckiego Ośrodka Kultury, który współpracuje z OIPN Białystok. Najczęściej poruszana jest tematyka dwudziestowiecznej historii Polski i świata, ze szczególnym uwzględnieniem sprawy katyńskiej, pontyfikatu papieża Jana Pawła II, deportacji Polaków na Syberię oraz losów żołnierzy niezłomnych.

Spotkania „Przystanku Historia" w Hajnówce organizowane są w siedzibie Nadleśnictwa Hajnówka. Tematyka spotkań została przygotowana tak, aby w jak największym stopniu uwzględniać problematykę regionalną.

W „Przystanku Historia" w Mrągowie otwartym 5 lutego w historycznej sali rady miasta w ratuszu podczas pierwszego spotkania odbyła się promocja wydanej przez IPN książki *Antykomunizm Polaków w XX wieku.*

Oddział IPN w Katowicach

„Przystanek Historia" – Centrum Edukacyjne IPN im. Henryka Sławika w Katowicach mieści się w historycznym miejscu. W 1920 r. w budynku kilka miesięcy działał Polski Komitet Plebiscytowy na powiat katowicki, koordynujący kampanię plebiscytową z ramienia Polskiego Komisariatu Plebiscytowego w Bytomiu. Zaplanowane na 20 marca 1921 r. głosowanie ludności Górnego Śląska miało o zdecydować przyszłej przynależności państwowej.

W okresie sprawozdawczym Przystanek realizował wyznaczone cele i zadania, przestrzegając nałożonych ograniczeń wynikających z pandemii. Kontynuowano działalność popularyzatorską, organizowano szkolenia, warsztaty, zajęcia, lekcje, promocje książek, konferencje i uroczyste otwarcia wystawy m.in. konferencję z przedstawicielami węgierskich instytucji zajmujących się deportacjami mieszkańców Węgier do Związku Sowieckiego 1944/1945 Węgry czy promocję książki Miloša Doležala o ks. Josefie Toufarze z udziałem czeskich i polskich gości.

Oddział IPN Kraków

W roku sprawozdawczym Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia" w Krakowie funkcjonowało w zakresie ograniczonym obostrzeniami pandemicznymi. Na początku roku zorganizowano kilka spotkań w ramach działalności edukacyjnej i popularyzatorskiej.

Stale były prezentowane wystawy w tym: *Wstańcie, chodźmy... Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski*, *Spojrzeć ludziom prosto w oczy... W 90. rocznicę urodzin Jana Olszewskiego.* Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyła się wystawa *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga*, prezentowana na „Przystanku Historia" zarówno w Krakowie, jak i w Kielcach. Część projektów realizowanych w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" przeniesiono na kanał You Tube: Centrum Edukacyjne Instytutu Pamięci Narodowej Przystanek Historia w Krakowie.

Delegatura Kielce

Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia" w Kielcach funkcjonowało w ograniczonym zakresie (styczeń–marzec oraz październik) ze względu na sytuację epidemiologiczną w Polsce. Zorganizowane zostały spotkania w ramach stałych cykli „Seans historyczny" (projekcja dokumentu *Raport z Auschwitz* z udziałem twórców filmu, 30 stycznia, filmów: *Polskie Państwo Podziemne*, 25 lutego, *Ostatni korespondent. Oblężenie Warszawy*, 7 października) oraz wykładów „Historia dla każdego" („Między niemiecką okupacją a sowieckim zniewoleniem", 22 stycznia, „Jałta – symbol zdrady", 4 lutego, „Gabriel Narutowicz – przerwana prezydentura", 10 marca). Prezentowane były wystawy *Niemiecki Nazistowski Obóz Śmierci Konzentrationslager Auschwitz* z zasobów Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau, *Powstanie Wielkopolskie*, *Żołnierze Wyklęci.*

Oddział IPN Lublin

W ramach „Przystanku Historia" w Puszczy Kozienickiej zorganizowano obóz historyczny IPN-ZHR „Czuwaj, straż nad Wisłą" w Puszczy Kozienickiej, 24–29 sierpnia. 22 września odbyło się spotkanie z członkami Stowarzyszenia „Przyjaźń" z Radomia, zrzeszającego osoby niedosłyszące i niesłyszące oraz z Klubu emerytów z parafii pw. Opatrzności Bożej w Radomiu. Pracownik IPN wygłosił prelekcję o historii walk o niepodległość Polski w Puszczy Kozienickiej. 28 września odbyła się lekcja o Polskim Państwie Podziemnym i jego działalności na terenie Puszczy Kozienickiej z udziałem uczniów z Wólki Tyrzyńskiej.

„Przystanek Historia" w Pelagowie-Trablicach to Izba Pamięci Księdza Romana Kotlarza, w której prowadzona jest działalność przypominająca osobę i posługę duszpasterską ks. Romana Kotla-

rza, patrona wydarzeń Czerwca 1976 r. Przystanek prowadzi działalność edukacyjną przybliżającą dzieje PRL oraz historię Kościoła katolickiego w Polsce. Jest też miejscem okolicznościowych spotkań i rocznic. Zadania te realizowane są we współpracy ze Stowarzyszeniem Wspierania Rozwoju Gminy Kowala.

Podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Tomaszowie Lubelskim, w ramach „Przystanku Historia" mieszkańcy miasta wysłuchali wykładu poświęconego antykomunistycznemu podziemiu, wygłoszonego przez pracownika OBEN Lublin. 18–19 września odbył się z udziałem grup rekonstrukcyjnych rajd szlakiem walk 8. Pułku Piechoty Legionów. OIPN wspólnie z władzami Tomaszowa Lubelskiego upamiętnił 81. rocznicę wybuchu II wojny światowej. W grudniu zaprezentowano dwie banerowe wystawy elementarne: *Stan wojenny 1981–1983* i *Bunt robotników. Grudzień '70 – luty '71* w Tomaszowie Lubelskim i Telatynie.

W ramach „Przystanku Historia" Zamość Muzeum Fortyfikacji i Broni Arsenał w Zamościu przy współpracy z OBEN Lublin przygotował konkurs internetowy „Wojna 1920". Zadaniem konkursowym było utworzenie hasła, które mogłoby się znaleźć na plakacie z tamtych czasów. Hasło powinno mobilizować mieszkańców II RP do walki z nacierającą Armią Czerwoną. Powinno zawierać przynajmniej jedno z proponowanych słów: solidarność, bohaterstwo, braterstwo, wolność.

Oddział IPN Poznań

24 września w Poznaniu otwarto nowy „Przystanek Historia" – Centrum Edukacyjne IPN. Spotkanie inaugurujące w całości było poświęcone wybitnej postaci wielkopolskiej konspiracji: zamordowanemu przez Niemców w 1943 r. w Forcie VII w Poznaniu dr. Franciszkowi Witaszkowi, szefowi Związku Odwetu Armii Krajowej Okręgu Poznań, lekarzowi i społecznikowi. W panelu głównym dotyczącym okupacji niemieckiej w Kraju Warty i działalności Związku Odwetu AK wzięła udział m.in córka dr. Franciszka Witaszka, Iwona Hańczewska, która wspominała swojego ojca i tragiczne losy rodziny w okresie II wojny światowej. Do końca roku odbywały się spotkania z autorami książek, reżyserami filmów dokumentalnych i historycznych m.in. z Marylą Ścibor-Marchocką, autorką książki *Sprawiedliwi* w rocznicę napaści na wieś Parośle czy z Piotrem Bojarskim, znanym reportażystą, autorem powieści kryminalnych i historycznych, w tym książki *Fiedler. Głód świata*.

Oddział IPN Rzeszów

OIPN prowadził zajęcia w ramach „Przystanku Historia" Stalowa Wola we współpracy z Fundacją Uniwersytecką w Stalowej Woli. Tematy poruszane na spotkaniach dotyczą zarówno tematyki regionalnej, jak i ogólnopolskiej. W roku sprawozdawczym spotkania i wykłady były poświęcone m.in. prezydentowi Ignacemu Mościckiemu, Centralnemu Okręgowi Przemysłowemu oraz abp. Ignacemu Tokarczukowi metropolicie przemyskiemu.

Oddział IPN Szczecin

Przez niemal cały rok sprawozdawczy Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia" w Szczecinie funkcjonowało w formie online, organizując webinaria dla nauczycieli, spotkania i wykłady online. W październiku przygotowano dyskusję online „Złamane skrzydła. Wzloty i upadki polskich lotników" z okazji 60. rocznicy zakończenia bitwy o Anglię.

Oddział IPN Warszawa

„Przystanki Historia" OBEN Warszawa znajdują się w Ostrowi Mazowieckiej, Ostrołęce, Grodzisku Mazowieckim, Pruszkowie. W 2020 r. udało się przeprowadzić wykłady, projekcje filmów związanych z deportacjami Polaków w głąb ZSRS w latach 1940–1941 oraz Narodowym Dniem Żołnierzy Wyklętych. Pracownicy OBEN Warszawa wygłosili wykłady oraz prelekcje adresowane

do młodzieży oraz osób dorosłych. Spotkaniom towarzyszył pokaz filmów dokumentalnych *Przeżyć Sybir* oraz *Zapora*. W ramach „Przystanków Historia" była także prezentowana wystawa elementarna „Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920".

Oddział IPN Wrocław

W „Przystanku Historia" zaprezentowano m.in wystawę *Szachownice nad Europą. Lotnicy Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii 1940–1947*, prace plastyczne wyróżnionych w zorganizowanym przez OBEN Wrocław konkursie dla dzieci i młodzieży „Polscy lotnicy w Bitwie o Anglię" oraz zespół eksponatów muzealnych, związanych z historią polskiego lotnictwa wojskowego. W wersji online odbywały się także spotkania z cyklu „Literatura na cenzurowanym".

3. Badania naukowe

Biuro Badań Historycznych (BBH) powstało w 2016 r., po nowelizacji ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej. Jego podstawowym zadaniem stało się prowadzenie szeroko rozumianej działalności naukowej. Przez większość roku sprawozdawczego w skład Centrali BBH wchodziły dwa wydziały: Historii Polski do 1945 r. oraz Historii Polski w latach 1945–1990. W grudniu 2020 r. został także utworzony Wydział Koordynacji Prac Badawczych, Ekspertyz i Analiz, przed którym postawiono zadanie sprawowania bieżącego nadzoru merytorycznego nad realizowanymi pracami. W miastach będących siedzibami oddziałów IPN funkcjonują oddziałowe biura badań historycznych (OBBH). Warto przypomnieć, że zgodnie ze wspomnianą nowelizacją został poszerzony zakres chronologiczny i rzeczowy badań naukowych IPN. Obejmują one porozbiorową i najnowszą historię Polski, w tym historię polskiej emigracji i polskiego dziedzictwa kulturowego na Wschodzie w latach 1917–1990.

3.1. Projekty badawcze

Ze względu na istnienie ogólnopolskiej struktury organizacyjnej IPN może prowadzić badania o charakterze przekrojowym i porównawczym, a także realizować projekty dokumentacyjne. Służy temu funkcjonowanie konkretnych projektów naukowych, sformalizowane obecnie w postaci Centralnych Projektów Badawczych (CPB), a w przypadku zagadnień o charakterze regionalnym lub z góry określonym horyzoncie czasowym – Oddziałowych Projektów Badawczych (OPB). W roku sprawozdawczym w BBH działało osiem CPB, a mianowicie: „Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989", „Losy Polski i obywateli polskich w latach II wojny światowej", „Podziemie niepodległościowe w Polsce 1944–1956", „Władze komunistyczne wobec kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989", „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989", „Partia komunistyczna w systemie władzy w Polsce 1944–1989", „Polska emigracja niepodległościowa 1945–1990" oraz „»Solidarność« i opór społeczny w PRL 1956–1989". Kolejne cztery dawne projekty badawcze zostały w 2019 r. przekształcone w seminaria („Wojsko Polskie w strukturach państwa w XX wieku", „Władze PRL wobec środowisk twórczych, dziennikarskich i naukowych", „Komuniści w II Rzeczypospolitej" oraz „Rok 1989 – mechanizmy transformacji ustrojowej"), a z dwóch ostatnich powstały trzy serie wydawnicze („Polacy w Rosji i Związku Sowieckim", „Województwa wschodnie II Rzeczypospolitej" i „Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie"). Za organizację i stan prac w ramach CPB, seminariów i serii wydawniczych odpowiadają koordynatorzy powołani na podstawie zarządzenia prezesa IPN. W razie potrzeby (w największych projektach) są oni wspierani przez zastępcę lub sekretarza projektu. Taka organizacja pracy ułatwia działania zespołowe prowadzone w skali całego kraju. Ich rezultatem są najczęściej syntezy (w skali ogólnopolskiej i regionalnej), zbiorowe monografie, edycje źródeł, wydawnictwa słownikowe czy też encyklopedyczne z *Encyklopedią Solidarności* na czele. W ramach tematyki poszczególnych projektów są też realizowane indywidualne projekty naukowe, których celem jest zazwyczaj autorska monografia, związana z promocją na kolejne stopnie naukowe. Należy podkreślić,

że zarządzeniem z 15 lipca 2020 r. prezes IPN powołał Zespół do spraw Strategii Działań Naukowych, prowadzonych w Instytucie. W jego składzie znalazła się grupa samodzielnych pracowników naukowych zatrudnionych w IPN, którzy oprócz prezydium stworzyli sekcje robocze zajmujące się projektami badawczymi, strukturą organizacyjną BBH i OBBH, a także stanem kadry naukowej i jej kontaktami ze środowiskami lokalnymi. W grudniu 2020 r. Zespół wypracował stanowisko na temat m.in. projektów centralnych i oddziałowych, seminariów oraz serii wydawniczych.

3.1.1. Centralne Projekty Badawcze

3.1.1.1. Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989

Centralny Projekt Badawczy „Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989" funkcjonuje od 2019 r. jako kontynuacja – mającego znacznie węższy zakres merytoryczny – wcześniejszego projektu „Stosunki polsko-żydowskie w latach 1918–1968". Celem projektu jest zaktywizowanie badań nad szeroko rozumianą historią społeczności żydowskiej na ziemiach polskich w XX w., a przede wszystkim nad stosunkami politycznymi, gospodarczymi, kulturalnymi Żydów z przedstawicielami innych narodowości i wyznań podczas dwóch wielkich wojen światowych, dwudziestolecia międzywojennego i dekad PRL. Jedno z założeń badawczych projektu to kompleksowe przebadanie pomocy indywidualnej i zorganizowanej świadczonej Żydom przez Polaków w okresie okupacji niemieckiej. Powstaje wykaz obywateli Rzeczypospolitej represjonowanych przez Niemców i ich współpracowników za tę pomoc (śmierć, uwięzienie, osadzenie w obozie koncentracyjnym itd.), a także trwają próby odnalezienia osób, które nie doczekały się nigdy uhonorowania za swe szlachetne postawy w okresie okupacji. Za podstawowe osiągnięcie w roku sprawozdawczym należy uznać opublikowanie pierwszego numeru czasopisma „Polish-Jewish Studies". Jest to rocznik, wydawany w języku polskim i angielskim. Jego łamy zostały otwarte dla wszystkich badaczy, którzy podejmują szeroko rozumianą problematykę historii Żydów i relacji polsko-żydowskich w XX w. Odbiór pierwszego tomu czasopisma pozwala zakładać, że w przyszłości stanie się ono ważną platformą dyskusji nad jakże istotnym rozdziałem najnowszej historii naszego kraju, przyciągnie do współpracy badaczy zagranicznych, a także wprowadzi wyniki badań polskich historyków do międzynarodowego obiegu naukowego. Obowiązki redaktora naczelnego „Polish-Jewish Studies" przyjął prof. Grzegorz Berendt, a jego zastępcą jest dr Tomasz Domański. Równocześnie z pracami finalizującymi druk pierwszego tomu trwały prace nad gromadzeniem materiałów do tomu drugiego i trzeciego. Kolejne ważne przedsięwzięcie to przygotowanie stanu badań nad pomocą udzielaną Żydom na okupowanych ziemiach polskich. W jego ramach przygotowano 17 artykułów naukowych, omawiających polską i zagraniczną literaturę o najróżniejszym charakterze, źródła archiwalne i wywołane różnej proweniencji, a także przedstawiających wnioski i postulatu badawcze. Materiały te zostały zredagowane, poprzedzone wstępem i skierowane do recenzji. Ich druk planowany jest na 2021 r. W zakresie prac indywidualnych na plan pierwszy wysunęła się kontynuacja przez dr. hab. Sebastiana Piątkowskiego serii wydawniczej dokumentów „Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945". W roku sprawozdawczym do rąk czytelników trafiły jej trzy kolejne tomy, obejmujące dystrykty krakowski, lubelski i radomski Generalnego Gubernatorstwa. Zakończono też prace redakcyjne nad tomem piątym, poświęconym dystryktowi Galicja i Wołyniowi. Z kolei w ramach podprojektu „Indeks Polaków zamordowanych i represjonowanych za pomoc Żydom" trwały prace nad zebraniem materiałów do drugiego tomu wydawnictwa *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, a także prace nad wydaniem tomu pierwszego (opublikowanego w 2019 r.) w języku angielskim. Wśród istotnych przedsięwzięć zrealizowanych w ramach CPB w 2020 r.

należy również wymienić konferencję naukową „Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania – kontrowersje – perspektywy. Colloquium IV: Nowe wyzwania badawcze" (Kielce, 6 lipca 2020 r.) będącą już kolejnym spotkaniem z tego cyklu. Należy podkreślić, że uczestnicy CPB poza działaniami naukowymi realizowali także działania o charakterze edukacyjnym, biorąc udział w audycjach radiowych i telewizyjnych. Koordynatorem projektu jest dr Tomasz Domański (OBBH Kraków, Delegatura w Kielcach). W omawianym okresie uczestniczyło w nim 26 badaczy z różnych ośrodków naukowych (16 pracowników IPN i 10 osób z zewnątrz).

3.1.1.2. Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej

Centralny Projekt Badawczy „Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej" funkcjonuje od 2019 r. jako kontynuacja – mającego znacznie węższy zakres merytoryczny – wcześniejszego projektu „Ziemie polskie pod okupacją 1939–1945". Zgodnie z przyjętymi założeniami celem projektu jest prowadzenie badań nad okupacją niemiecką i sowiecką ziem polskich. W tematyce tej mieszczą się następujące zagadnienia: Polskie Państwo Podziemne, szeroko pojęta polityka obu okupantów (przede wszystkim represje i zbrodnie, również zbrodnie popełnione przez obu okupantów na obywatelach polskich poza terytorium II Rzeczypospolitej) oraz warunki życia codziennego. Badane są przede wszystkim te zagadnienia, które do tej pory były przez historyków pomijane lub zostały opracowane w stopniu uznawanym obecnie za niewystarczający. W roku sprawozdawczym w ramach projektu zostały wydane 4 publikacje. Wśród nich warto zwrócić uwagę m.in. na pracę zbiorową *Poland 1944. Perspective of Her Allies and Enemies*, a także na polski przekład książki niemieckiego historyka Maximiliana Beckera, poświęconej sądownictwu niemieckiemu na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy. Są one doskonałymi przykładami działań na rzecz wprowadzania ustaleń badawczych pracowników IPN do międzynarodowego obiegu naukowego, a także konsumowania współpracy z badaczami zagranicznymi, zajmującymi się okupacyjnymi dziejami ziem polskich. Kolejne książki dotyczą studiów porównawczych nad okupacjami niemiecką i sowiecką w jej pierwszym okresie (do czerwca 1941 r.), a także sowieckich deportacji Polaków mieszkających w Drohobyczu i w sąsiedztwie tego miasta. W ramach projektu kontynuowano prace nad nową (poszerzoną) edycją źródeł *Armia Krajowa w dokumentach*. Finalizowano też prace redakcyjne nad pierwszym, obejmującym lata 1939–1940 tomem *Dzienników* Hansa Franka. Uczestnicy projektu przygotowywali wydawnictwa będących pokłosiem konferencji, odbytych w ubiegłych latach. Trwało ponadto gromadzenie materiałów do czwartego i piątego tomu wydawnictwa ciągłego „Polska pod okupacją 1939–1945". Koordynatorem projektu jest dr Marcin Przegiętka (Centrala BBH). W omawianym okresie uczestniczyło w nim 35 badaczy (wszyscy z IPN).

3.1.1.3. Podziemie niepodległościowe w Polsce 1944–1956

Centralny Projekt Badawczy „Podziemie niepodległościowe w Polsce 1944–1956" funkcjonuje od 2016 r. jako kontynuacja – mającego znacznie węższy zakres merytoryczny – wcześniejszego projekt „Aparat bezpieczeństwa w walce z podziemiem politycznym i zbrojnym 1944–1956". Zgodnie z przyjętymi założeniami uczestnicy projektu realizują w różnych formach dwa podstawowe nurty prac. Pierwszy z nich polega na opisaniu podziemnych struktur niepodległościowych, które nie doczekały się dotychczas opracowań. Mowa tutaj przede wszystkim o Zrzeszeniu Wolność i Niezawisłość, Ruchu Oporu Armii Krajowej, Narodowym Zjednoczeniu Wojskowym, Konspiracyjnym Wojsku Polskim, a także o organizacjach młodzieżowych. Nurt drugi to badania poszczególnych płaszczyzn działalności podziemia – także w ujęciu problemowym. Towarzyszą temu prace poświęcone szeroko rozumianej inwigilacji i zwalczaniu podziemia przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa, począwszy od wprowadzania do struktur konspiracyjnych agentów i konfidentów, a skończywszy na działaniach zbrojnych. W roku sprawozdawczym podstawowym osiągnięciem

projektu jest wydanie tomu źródeł, poświęconych procesom o tzw. łamanie praworządności socjalistycznej. Uczestnicy projektu kontynuowali także przygotowanie wielu monografii, prac zbiorowych i edycji, których druk przewidziany jest na rok 2021 i kolejne. Można wymienić w tym miejscu m.in. kolejny tom słownika *Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944–1956*, biografie Aleksandra Rusina „Olka" i Gracjana Froga „Szczerbca", tom studiów poświęconych Ruchowi Oporu Armii Krajowej czy też monografie struktur Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość na Zamojszczyźnie, Podlasiu i ziemi suwalsko-augustowskiej. Koordynatorem projektu jest dr Kazimierz Krajewski (OBBH Warszawa). Obecnie jest w nim czynnych 17 autorów, z których 9 jest pracownikami BBH, 2 jest zatrudnionych w innych komórkach IPN, a 6 to autorzy zewnętrzni, zaproszeni do udziału przez koordynatora.

3.1.1.4. Władze komunistyczne wobec kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989

Centralny Projekt Badawczy „Władze komunistyczne wobec kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989" został powołany do życia w 2017 r. Jego zasadniczym celem stał się dalszy rozwój badań nad historią Kościoła katolickiego i innych związków wyznaniowych w rzeczywistości powojennej Polski. Z wielu powodów największy nacisk położony został na badania nad Kościołem katolickim. W zasadniczej mierze wynikało to z faktu, że siła i struktury wspomnianego Kościoła były nieporównywalne z innymi związkami wyznaniowymi. Zgodnie z przyjętymi założeniami uczestnicy projektu realizują w różnych formach trzy podstawowe nurty prac, noszące tytuły robocze: „Biskupi w realiach komunistycznego państwa"; „Urząd ds. Wyznań: struktury, działalność, ludzie" i „Księża dla władzy groźni. Współpraca duchowieństwa z opozycją 1976–1989". W bezpośrednim związku z powstaniem nowych ścieżek badawczych zostały stworzone trzy serie wydawnicze: „Kościół katolicki w dokumentach"; „Biskupi w realiach komunistycznego państwa"; „Urząd ds. Wyznań: struktury, działalność, ludzie", pod redakcją koordynatora projektu. Uczestnicy przedsięwzięcia nawiązali współpracę z wieloma instytucjami i organizacjami społecznymi. Wśród nich najważniejsze to: Konferencja Episkopatu Polski, Archidiecezja Gnieźnieńska, Archidiecezja Łódzka, Archidiecezja Warszawska, Centrum Myśli Jana Pawła II, Centrum Zajezdnia we Wrocławiu, Instytut Prymasowski, Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, Zakon Paulinów na Jasnej Gorze oraz Uniwersytety: Jagielloński, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Szczeciński, Śląski. Podjęto także działania w zakresie współpracy międzynarodowej z: NEB (Węgry), UPN (Słowacja) oraz Instytutami Polskimi w Budapeszcie i Bratysławie. Podstawowym rezultatem działalności projektu w roku sprawozdawczym są monografie i edycje źródłowe. Wśród tych pierwszych warto zwrócić szczególną uwagę na pracę Bartłomieja Noszczaka o sporach między władzami państwowymi kościelnymi na tle obchodów tysiąclecia chrztu Polski, a także na prace poświęcone Urzędowi do spraw Wyznań. Wśród edycji źródłowych najpoważniejsze znaczenie mają kolejne tomy dziennika prymasa Stefana Wyszyńskiego *Pro memoria*, wydawane w ramach współpracy aż sześciu instytucji. Głośnym echem odbiła się również praca poświęcona rozmowom operacyjnym Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem. W okresie sprawozdawczym uczestnicy projektu kontynuowali też przygotowywanie licznych opracowań, których druk przewidziany jest na 2021 r. i lata następne. Należą do nich m.in. biografie biskupów: Bolesława Kominka, Antoniego Baraniaka, Józefa Stroby i Czesława Kaczmarka, opracowania dotyczące polityki władz komunistycznych wobec sanktuarium na Jasnej Górze, opracowania poświęcone Urzędowi do spraw Wyznań czy też studia dotyczące środowiska współpracowników prymasa Stefana Wyszyńskiego. Koordynatorem projektu jest dr hab. Rafał Łatka, współpracujący – zwłaszcza w zakresie tzw. kościołów mniejszościowych – z dr hab. Konradem Białeckim, Naczelnikiem OBBH w Poznaniu. Projekt skupia kilkudziesięciu badaczy (w większości pracowników IPN), spośród których część jest zaangażowana w działania długoterminowe, a inni w pojedyncze projekty.

3.1.1.5. Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989

Zasadniczym celem projektu jest badanie historii aparatu bezpieczeństwa *Polski Ludowej* – zarówno cywilnego, jak i wojskowego, oraz integracja środowiska badaczy interesujących się tą tematyką. Głównym przedsięwzięciem projektu jest seria wydawnicza „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989", której redakcją kieruje od 2019 r. dr hab. Filip Musiał. W roku sprawozdawczym najważniejszym przedsięwzięciem projektu stała się publikacja pierwszego tomu *Leksykonu bezpieki*, czyli słownika zawierającego artykuły biograficzne na temat funkcjonariuszy współtworzących Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i inne struktury komunistycznego aparatu terroru, działające w latach 1944–1956. Wydawnictwo to uzupełniła edycja dokumentów zawierających instrukcje, wytyczne i okólniki Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, dotyczące ruchu ludowego i niezależnych działaczy ludowych. Członkowie projektu realizowali także wiele przedsięwzięć indywidualnych. Koordynatorem projektu jest dr Witold Bagieński (Archiwum IPN). W roku sprawozdawczym podlegało mu 15 pracowników z pionu BBH oraz 6 osób pracujących w innych biurach lub poza IPN.

3.1.1.6. Partia komunistyczna w systemie władzy w Polsce 1944–1989

Zasadniczym celem projektu jest przygotowanie opracowań dotyczących różnorodnych aspektów funkcjonowania PZPR, zarówno w aspekcie lokalnym, jak i ogólnopolskim. W okresie sprawozdawczym opublikowano książkę Elżbiety Romanowskiej, poświęconą represjonowaniu przez władze komunistyczne prawników zaangażowanych w okresie międzywojennym w działalność polityczną i społeczną, a także biografię Leonarda Borkowicza, napisaną przez Krystynę Rembacką. Uczestnicy projektu finalizowali też opracowania o najróżniejszym charakterze, których publikacja przewidziana jest na rok 2021, a także na lata następne. Koordynatorem projektu był w pierwszej połowie roku sprawozdawczego dr Konrad Rokicki (OBBH Warszawa), a po nim obowiązki te przejął dr hab. Adam Dziuba (OBBH Katowice). W omawianym okresie w projekcie uczestniczyły 34 osoby, w tym 17 pracowników BBH, 9 osób z innych biur IPN, a także 8 osób spoza IPN. Nawiązano kontakty także z innymi, potencjalnymi uczestnikami projektu, zainteresowanymi publikacją już opracowanych bądź przygotowywanych przez siebie wydawnictw.

3.1.1.7. Polska emigracja niepodległościowa 1945–1990

Podstawowym celem projektu są badania dotyczące emigracji niepodległościowej, stanowiącej w wymiarze kulturowym i społecznym kontynuację szeroko rozumianych struktur, instytucji i środowisk Polski międzywojennej. Celem projektu jest podkreślenie jej znaczenia – zapomnianego i nierzadko docenianego tylko w niewielkim stopniu – w dziejach Polski w XX w. oraz jej wyjątkowości na tle emigracji z krajów Europy Środkowo-Wschodniej w tym okresie. Fundamentem projektu jest współpraca z najważniejszymi ośrodkami emigracyjnymi na świecie, m.in. skupionymi w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie, a także instytucjami pozostającymi poza tym gremium, jak np. Instytutem Polskim i Muzeum im. gen. Władysława Sikorskiego w Londynie, czy też Stowarzyszeniem Instytut Literacki „Kultura" w Maisons-Laffitte. Równocześnie są utrzymywane stałe kontakty z polskimi przedstawicielstwami dyplomatycznymi, a zwłaszcza ambasadami RP w Londynie i Rzymie. Najpoważniejszym wyzwaniem badawczym i zarazem wydawniczym projektu stało się finalizowanie prac nad pierwszym tomem publikacji *Z myślą o wolnej Polsce. Atlas polskiej emigracji niepodległościowej 1945–1990*, poświęconej państwu polskiemu na obczyźnie w okresie II wojny światowej. Uczestnicy projektu kontynuowali też prace nad opracowaniami autorskimi, w tym m.in. monografią Stowarzyszenia Polskiego w Ge-

newie w latach 1942–2012 czy też edycją korespondencji dyplomatycznej Kajetana Dzierżykraj-Morawskiego. Bardzo ważnym aspektem działalności projektu jest organizacja – zarówno w kraju, jak i poza jego granicami – konferencji, spotkań i dyskusji panelowych, dotyczących polskiej emigracji i wychodźstwa. Warto wymienić w tym miejscu przede wszystkim warszawską dyskusję o Józefie Mackiewiczu w 35. rocznicę jego śmierci (31 stycznia 2020 r.) czy też zorganizowaną pod Narodowym Patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej konferencję naukową na temat gen. Władysława Andersa, która odbyła się na Zamku Królewskim w Warszawie (26 marca 2020 r.). Koordynatorem projektu jest dr Małgorzata Ptasińska (Centrala BBH). Uczestniczy w nim 28 osób, w tym 11 pracowników IPN oraz 17 badaczy zewnętrznych z Polski i z zagranicy.

3.1.1.8. „Solidarność" i opór społeczny w PRL 1956–1989

Podstawowym celem projektu są badania nad opozycją i oporem społecznym w latach 1956–1989. Problematyka ta zawiera w sobie wiele wątków o najróżniejszym charakterze, począwszy od badań nad szeroko rozumianymi strukturami opozycyjnymi, a skończywszy na zwalczaniu ich przez komunistyczny aparat represji. Więcej niż ważną rolę odgrywa także popularyzowanie zapomnianych lub też marginalizowanych dotychczas bohaterów opozycji oraz poszerzenia naszej wiedzy o organizacjach opozycyjnych i wszelkich formach oporu. W roku sprawozdawczym najważniejszym osiągnięciem projektu stało się opublikowanie czwartego tomu wydawnictwa seryjnego *Encyklopedia Solidarności Opozycja w PRL 1976–1989*. W tym ogromnym przedsięwzięciu wzięło udział bardzo liczne grono autorów – zarówno pracowników IPN, jak i innych instytucji, uczelni wyższych i ośrodków badawczych. Większość haseł rzeczowych i biogramów została napisana na podstawie szerokiej bazy źródłowej różnej proweniencji i zebranych relacji. Redaktorzy naukowi tomu dołożyli starań, aby w publikacji znalazły się biogramy i hasła z każdego regionu NSZZ „Solidarność" i aby hasła dotyczyły także osób i wydarzeń związanych z innymi strukturami opozycyjnymi, jak np. Studenckie Komitety Solidarności, Komitetu Obrony Robotników, Niezależne Zrzeszenie Studentów, Konfederacja Polski Niepodległej, Solidarność Walcząca itd. Równocześnie w roku sprawozdawczym przeprowadzono szeroko zakrojone prace nad opublikowaniem w Internecie wersji elektronicznej wszystkich tomów omawianego wydawnictwa oraz przygotowywano hasła do piątego tomu *Encyklopedii*. Prace te nie przesłoniły innych form aktywności naukowej uczestników projektu, co zaowocowało wieloma wartościowymi publikacjami, jak np. pracą zbiorową o środowisku studenckim w krajach bloku wschodniego w latach 1945–1990. Specyfiką projektu jest współpraca naukowa i dokumentacyjna jego uczestników z wieloma organizacjami i stowarzyszeniami (m.in. poszczególnymi regionami NSZZ „Solidarność", Stowarzyszeniem „Solidarność Walcząca", Związkiem Weteranów Trzeciej Konspiracji itd.). Konsekwencją tego jest – nieporównywalnie większa niż w przypadku innych projektów – obecność historyków na forum publicznym. Owocuje to wystąpieniami w czasie konferencji naukowych i popularnonaukowych, paneli dyskusyjnych i spotkań rocznicowych, a także wypowiedziami w mediach o najróżniejszym charakterze oraz licznymi pracami publicystycznymi. Wśród konferencji warto wymienić m.in. przedsięwzięcie „Z dala od centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki" (Katowice, 24–25 września 2020 r.) czy też konferencję „Pierwsza »Solidarność«. Geneza, organizacja, konteksty" (Gdańsk, 2–4 września 2020 r.). Należy dodać, że część uczestników projektu zajmuje się również opiniowaniem wniosków o nadanie Krzyży Wolności i Solidarności czy też status działacza opozycji antykomunistycznej. Koordynatorem projektu był dr Grzegorz Majchrzak (Centrala BBH), zastąpiony we wrześniu 2020 r. przez dr Cecylię Kutę (OBBH Kraków). Z wymienionymi osobami współpracował ściśle dr Tadeusz Ruzikowski (OBBH Warszawa), który koordynował wszelkie prace związane z *Encyklopedią Solidarności*. W projekcie uczestniczy ogółem 28 osób, w tym 2 badaczy zewnętrznych. Liczne jest także grono stałych i okazjonalnych współpracowników.

3.1.2. Seminaria

3.1.2.1. Wojsko Polskie w strukturach państwa w XX wieku

Jednym z głównych założeń projektu realizowanego od 2017 r. jest stała integracja rozproszonego w ramach IPN środowiska badaczy zainteresowanych dziejami Wojska Polskiego oraz nawiązanie współpracy z czołowymi naukowcami tej specjalności z ośrodków akademickich w Polsce. Celem projektu jest prezentacja różnych aspektów funkcjonowania i roli wojska w polskich strukturach państwowych w XX w. Projekt obejmuje trzy główne okresy: okres wojen o niepodległość i granice oraz międzywojenny (1918–1939), II wojnę światową (1939–1945) i okres po 1945 r. (łącznie z emigracyjnymi strukturami państwa). Podjęcie konkretnych prac na tych polach umożliwiło współdziałanie IPN z Wojskowym Biurem Historycznym im. gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego, a także prowadzenie – niestety, przerwanych z powodu pandemii – kwerend w archiwach zagranicznych, zarówno proweniencji polskiej (np. Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Studium Polski Podziemnej), jak i zagranicznej (np. Bundesarchiv Abteilung Militärarchiv, Service Historique de la Défense). W roku sprawozdawczym pod egidą seminarium ukazały się cztery opracowania monograficzne, wśród których można wymienić książkę o międzywojennym szkolnictwie kawaleryjskim Wojska Polskiego na Pomorzu i Kujawach, a także pionierskie opracowanie o działalności polskiego kontrwywiadu wojskowego w dawnym województwie poleskim. Koordynatorem seminarium jest dr Daniel Koreś (OBBH Wrocław), a uczestniczy w nim 37 osób, w tym 20 pracowników IPN.

3.1.2.2. Władze PRL wobec środowisk twórczych, dziennikarskich i naukowych

Celem seminarium, działającego wcześniej jako CBP, stało się podjęcie badań nad strukturami, mechanizmami i działalnością aparatu władzy państwa komunistycznego wobec twórców kultury, dziennikarzy i pracowników nauki w PRL. Prace osób uczestniczących w przedsięwzięciu skupiły się w trzech nurtach, tworzących jedną serię wydawniczą „Twórcy, Dziennikarze, Naukowcy". Realizowane w ich ramach badania obejmują szerokie spektrum zagadnień, począwszy od inwigilacji określonych środowisk, analizy postaw współtworzących je osób wobec ówczesnej rzeczywistości, a skończywszy na pracach biograficznych. W roku sprawozdawczym za najważniejsze osiągnięcie projektu należy uznać wydanie pierwszego tomu studiów, poświęconego oficjalnej prasie PRL. Sygnalizuje on powrót do krytycznych badań prasoznawczych, cieszących się niegdyś dużą popularnością, ale w stosunku do oficjalnej prasy powojennej od dawna zaniechanych. Uczestnicy seminarium przygotowywali także m.in. kolejny tom tegoż wydawnictwa i własne opracowania autorskie. Towarzyszyło im m.in. zakończenie prac nad polskim przekładem książki niemieckiego historyka Joachima Walthera, dotyczącej wybranych aspektów nadzoru nad środowiskami literackimi Niemieckiej Republiki Demokratycznej przez tamtejszą policję polityczną STASI. Koordynatorem seminarium jest dr hab. Sebastian Ligarski (OBBH Szczecin), a uczestniczy w nim 15 osób, w tym 5 pracowników IPN.

3.1.2.3. Komuniści w Drugiej Rzeczypospolitej

Powodem powołania do życia seminarium stała się wyraźna potrzeba podjęcia badań nad międzywojennym ruchem komunistycznym, zaniechanych niemalże całkowicie po 1990 r. Publikacje wydane przed tą datą noszą wyraźny stygmat czasów, w których powstały, służąc ówczesnej władzy, przedstawiającej komunistów jako wiodącą siłę polityczną międzywojnia. Konieczność weryfikacji

danych liczbowych (bardzo często zawyżanych z premedytacją) czy też ujawnienia agenturalnej współpracy części działaczy komunistycznych z sowiecką policją polityczną i innymi strukturami działającymi na szkodę Polski jest wręcz oczywista. W roku sprawozdawczym członkowie projektu kontynuowali podjęte wcześniej prace, dotyczące m.in. udziału Polaków w wojnie domowej w Hiszpanii oraz działalności tzw. wojskówki Komunistycznej Partii Polski. Podstawowym osiągnięciem projektu stała się publikacja – opracowanego w końcu lat czterdziestych XX w. – analitycznego studium Henryka Glassa, poświęconego koncepcjom rewolucji komunistycznej, a przede wszystkim taktycznym i strategicznym modyfikacjom wprowadzonym przez Stalina w okresie międzywojennym, wojennym oraz w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej. Koordynatorem seminarium jest dr hab. Mariusz Krzysztofiński (OBBH Rzeszów). Uczestniczy w nim 11 osób – wyłącznie pracownicy IPN.

3.1.2.4. Rok 1989 – mechanizmy transformacji ustrojowej

Seminarium, działające wcześniej jako CBP, zostało zainicjowane w 2017 r. Jego pierwotnie określone cele badawcze dotyczyły m.in. analizy procesów, takich jak uwłaszczenie nomenklatury, „transfer" części urzędników aparatu administracji państwowej, aparatu partyjnego i funkcjonariuszy różnych służb do „prywatnego" biznesu oraz powstawania nowych form własności gospodarczej. Cele te, głównie ze względu na szczupłość kadrową seminarium, okazały się zbyt ambitne do zrealizowania i zostały przedefiniowane. Aktualnie działalność badawcza jest skupiona na dwóch wyraźnie zarysowanych polach: analizy społeczeństwa polskiego u progu transformacji oraz analizy transformacji w wymiarze gospodarczym. W roku sprawozdawczym uczestnicy seminarium zakończyli prace redakcyjne nad multidyscyplinarną monografią zbiorową, będącą pokłosiem konferencji naukowej „Transformacja ustrojowa: geneza, mechanizmy i skutki", i kontynuuował prace nad monografiami autorskimi. Koordynatorem seminarium jest dr hab. Daniel Wicenty (OBBH Gdańsk), a uczestniczą w nim 3 osoby – wyłącznie pracownicy IPN.

3.1.3. Serie wydawnicze

3.1.3.1. Polacy w Rosji i Związku Sowieckim

Seria wydawnicza „Polacy w Rosji w Związku Sowieckim", mająca wcześniej status CPB, istnieje od 2017 r. Celem projektu są badania i upowszechnienie wiedzy na temat Polaków w Rosji i w ZSRS, ze szczególnym uwzględnieniem represji, których doświadczyła ludność polska. Uruchomienie projektu stało się naturalną konsekwencją ustawowego poszerzenia zakresu chronologicznego i rzeczowego realizowanych przez IPN zadań. Seria skupia badaczy mających doświadczenie w kwerendach m.in. w archiwach białoruskich, ukraińskich i rosyjskich, starając się przyciągnąć do współpracy historyków zagranicznych i przedstawicieli środowisk polonijnych. W okresie sprawozdawczym najważniejszym osiągnięciem projektu stało się zakończenie prac redakcyjnych nad pracą poświęconą historii Dzierżyńszczyzny – jednego z „polskich" rejonów ZSRS, istniejących do 1937 r. Prowadzono także prace zmierzające do opublikowania wyboru dokumentów z archiwów białoruskich, poświęconych dziejom ludności polskiej i Kościoła rzymskokatolickiego w Białoruskiej Socjalistycznej Republice Sowieckiej. Przygotowywane jest wydawnictwo źródłowe, poświęcone deportacji „andersowców" i ostatniej „kułackiej" deportacji z lat 1952–1953 na podstawie materiałów Kolegium Sądowego ds. Karnych przy Radzie Najwyższej BSRR. Ważnym elementem działań seminaryjnych stało się nawiązanie współpracy ze Związkiem Kulturalno-Oświatowym Polaków w Gruzji, która może zaowocować w przyszłości podjęciem prac nad szeroko rozumianą historią Polaków w tym kraju. Koordynatorem serii jest dr hab. Jan Szumski (BBH).

3.1.3.2. Województwa wschodnie II Rzeczypospolitej

Omawiana seria wydawnicza została zainicjowana w 2017 r., w związku z poszerzeniem ustawowych zadań, stawianych przed IPN. Podstawowym celem projektu jest publikacja opracowanych naukowo okresowych sprawozdań wojewodów województw wschodnich (wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego) przeznaczonych dla Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i przygotowywanych w latach 1921–1939. Projektowane prace zostały oparte m.in. na kwerendach, koniecznych do przeprowadzenia w archiwach rosyjskich, ukraińskich i białoruskich, co w roku sprawozdawczym stało się niemożliwe z powodu pandemii. Koordynatorem serii jest dr hab. Piotr Cichoracki (Uniwersytet Wrocławski).

3.1.3.3. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie

Inicjatywa utworzenia serii jest jednym z przejawów współpracy IPN ze środowiskami akademickimi – w tym wypadku z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu. Obchody stulecia wskrzeszenia Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie stały się asumptem do podjęcia szeroko zakrojonych prac nad drogami życiowymi osób, współtworzących niegdyś tę zasłużoną dla Polski uczelnię. W ramach projektu podjęto przygotowania do opracowania trzech słowników biograficznych, poświęconych rektorom i dziekanom, docentom i doktorom USB. Projektowane prace zostały oparte m.in. na kwerendach, koniecznych do przeprowadzenia w archiwach w kraju i poza jego granicami, co stało się niemożliwe z powodu pandemii. Koordynatorem serii jest dr hab. Przemysław Marcin Żukowski (Uniwersytet Jagielloński).

3.2. Oddziałowe Projekty Badawcze

Projekty badawcze o charakterze regionalnym są realizowane przez poszczególne OBBH. Ich zakres merytoryczny koncentruje się najczęściej na wydzielonym terytorium, a ich celem jest m.in. realizacja postulatów i potrzeb różnych środowisk lokalnych, zaangażowanych w pielęgnowanie historii danego obszaru. Projekty te stanowią również ważną płaszczyznę współpracy IPN z miejscowymi regionalistami i badaczami historii najnowszej.

OBBH w Białymstoku realizowało projekt „I Sekretarze Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Białymstoku 1944–1975" (koordynatorzy Krzysztof Sychowicz i Marcin Markiewicz), prowadząc kwerendy mające być podstawą do wydania w przyszłości pracy zbiorowej o takim tytule. Kolejny projekt – „NSZZ »Solidarność« w województwie łomżyńskim" (koordynator Krzysztof Sychowicz) zaowocował zakończeniem pracy monograficznej na powyższy temat, która obecnie objęta jest procedurami wydawniczymi. Projekt trzeci to praca zbiorowa oddziału pn. *Warmińsko-Mazurskie Studia z Historii Najnowszej* (koordynator Krzysztof Andrzej Kierski). W roku sprawozdawczym ukazał się jego trzeci tom, a redakcja rozpoczęła zbieranie materiałów do tomu piątego. Ważnym przedsięwzięciem jest też udział pracowników w przygotowywaniu tzw. wkładek regionalnych do „Głosu Katolickiego. Tygodnika Diecezji Łomżyńskiej".

OBBH w Gdańsku nie prowadzi aktualnie projektów regionalnych, ale jego pracownicy – niezależnie od swojego zaangażowania w sprawy CPB – realizują przedsięwzięcia badawcze mające ewidentnie regionalny charakter. Są to prace dotyczące postaci, mechanizmów i procesów wiążących się z funkcjonowaniem struktur władzy na Pomorzu Gdańskim bezpośrednio w latach powojennych, prace nad biografią polityczną Joanny i Andrzeja Gwiazdów, a także studia nad gdańską inteligencją i środowiskiem Politechniki Gdańskiej.

OBBH w Katowicach kontynuowało rozbudowany projekt „Powstania śląskie 1919–1921", realizowany przez dr. hab. Grzegorza Bębnika, dr. Sebastiana Rosenbauma i dr. Mirosława Węckiego. W roku sprawozdawczym najważniejszymi osiągnięciami projektu stało się opublikowanie

anglojęzycznego zarysu biograficznego Wojciecha Korfantego oraz tomu raportu wojsk francuskich z okresu II powstania śląskiego. W ramach projektu OBBH w Katowicach wydaje, wraz z Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach, rocznik naukowy „Śląski Almanach Powstańczy". W omawianym okresie ukazał się wspólnie przygotowany trzeci tom.

OBBH w Krakowie realizowało projekt „Władza i społeczeństwo w Małopolsce i na Ziemi Świętokrzyskiej 1945–1989/1990" (koordynator dr Michał Wenklar). Celem projektu jest prowadzenie regionalnych badań nad problematyką aparatu władzy i społeczeństwa (zwłaszcza działalności opozycyjnej), których rezultatem są lokalne studia przypadków lub małe monografie. W ramach projektu zostały podjęte badania nad problemami lokalnymi, z różnych względów niemieszczącymi się w CPB. Projekt jest realizowany w dwóch ścieżkach podstawowych: „Władza i społeczeństwo w Małopolsce" i „Władza i społeczeństwo na Ziemi Świętokrzyskiej" oraz w uzupełniającej ścieżce „Lokalny aparat władzy wobec Kościoła katolickiego", w której ramach jest kontynuowana seria wydawnicza „Kościół w okowach". W roku sprawozdawczym oprócz prowadzenia kwerend i finalizowania prac nad monografiami autorskimi podjęto m.in. prace nad wydaniem albumu dokumentującego protest głodowy w Bieżanowie.

OBBH w Lublinie kontynuowało prace nad dwoma projektami: „Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939" (koordynatorzy dr Tomasz Osiński i dr hab. Marcin Kruszyński) oraz „Dzieje Lubelszczyzny 1956–1970" (koordynator dr Tomasz Osiński). W roku sprawozdawczym w ramach pierwszego z wymienionych przedsięwzięć ukazał się obszerny album fotograficzny. Zakończono również prace redakcyjne nad dwoma pracami zbiorowymi, omawiającymi aspekty polityczne, społeczne, gospodarcze, oświatowe i kulturalne historii regionu. Uczestnicy drugiego z projektów koncentrowali się na prowadzeniu kwerend. Dodać należy, iż analogiczny projekt dotyczący dziejów Lubelszczyzny w latach 1944–1956 został już zakończony, a jego rezultatem są dwie prace zbiorowe.

OBBH w Łodzi realizowało szeroko zakrojony i wielowątkowy projekt „Łódź i region łódzki na tle historii Polski 1914/18–1989" (koordynator dr Tomasz Toborek). W roku sprawozdawczym zaowocował on aż czterema publikacjami zwartymi: monografią poświęconą łódzkim bohaterom wojen o granice odrodzonej Polski oraz wydawnictwami zawierającymi materiały konferencji naukowych dotyczących łódzkich dróg do niepodległości, mitu „czerwonej Łodzi" oraz losów ludności cywilnej Łodzi i regionu łódzkiego w 1939 r. Kolejne plany badawcze uczestników projektu dotyczą m.in. środowiska twórców powojennego tygodnika „Kuźnica", a także lokalnych struktur Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość.

OBBH w Poznaniu kontynuowało prace w ramach czterech projektów regionalnych. Pierwszy z nich – „Powstanie wielkopolskie i udział wojsk wielkopolskich w walkach o granice II RP" (koordynator dr hab. prof. UAM Konrad Białecki) jest realizowany we współpracy z pracownikami i członkami m.in. Muzeum Walk Niepodległościowych, Muzeum im. Józefa Dowbora-Muśnickiego i Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego w Poznaniu. Najważniejszym osiągnięciem projektu w roku sprawozdawczym stało się wydanie albumu poświęconego oddziałom wielkopolskim w walkach o granicę wschodnią Rzeczypospolitej, któremu towarzyszyła wystawa i konferencja naukowa. Plany badawcze uczestników projektu obejmują m.in. opracowanie słownika biograficznego oficerów Wojska Wielkopolskiego, a także pochylenie się nad problemem pamięci o powstaniu wielkopolskim w międzywojennej Polsce. Projekt drugi to „Wielkopolska w latach okupacji" (koordynator dr Rafał Sierchuła), z którym współpracują pracownicy m.in. UAM, Uniwersytetu we Freiburgu i Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie. W okresie sprawozdawczym jednym osiągnięć projektu stała się edycja listów o. Wiktora Jacewicza z niemieckiego obozu koncentracyjnego Dachau. Trwały także prace nad przygotowaniem albumu o zbrodniach niemieckich w Wielkopolsce oraz pracy zbiorowej o życiu codziennym w okupowanym Poznaniu. Projekt trzeci to „Wielkopolska w latach 1945–1989" (koordynator dr hab. prof. UAM Konrad Białecki). Jego uczestnicy skupiali się nad prowadzeniem prac, mających zaowocować w niedalekiej przyszłości m.in. opracowaniami dotyczącymi szeroko rozumianej historii województwa poznańskiego w latach 1945–1989, struktur

i funkcjonowania Polskiej Partii Robotniczej w Wielkopolsce w trakcie II wojny światowej i po jej zakończeniu, a także pamięci powstania wielkopolskiego po II wojnie światowej. Projekt czwarty nosi nazwę „Żydzi w Wielkopolsce w XX wieku". Powstał on wiosną 2020 r., a jego rozwój w znaczącym stopniu został wyhamowany przez pandemię. Skupił on uczestników konferencji naukowej „Żydzi w Wielkopolsce w XX wieku. Historia i pamięć" (Poznań, 27–28 lutego 2020 r.), doceniających wagę prowadzenia dalszych badań nad przedmiotową problematyką. Najważniejszym osiągnięciem projektu w roku sprawozdawczym stało się uruchomienie (wspólnie z Fundacją TRES), portalu www.zbaszyn1938.pl poświęconego „Polenaktion" z 1938 r. (przymusowa deportacja kilkunastu tysięcy polskich Żydów z Niemiec). Najważniejszym elementem portalu jest zdigitalizowana księga zawierająca spis tysięcy Żydów, którzy przybyli do położonego tuż przy granicy Zbąszynia i byli w nim przyjęci i zakwaterowani przez miejscową ludność.

OBBH w Rzeszowie realizuje projekt „Osobowy wykaz ofiar konfliktu polsko-ukraińskiego w latach 1939–1948" (koordynator Tomasz Bereza). Celem projektu jest opracowanie wykazu ofiar z obszaru, który współcześnie wchodzi w skład Rzeczypospolitej Polskiej. Wyniki prac są upubliczniane w formie wydawnictw oraz – w przyszłości – internetowej bazy danych ofiar konfliktu. Integralnym elementem projektu badawczego jest baza danych *Osobowy wykaz ofiar konfliktu ukraińsko-polskiego 1939–1948*, przygotowywana od 2007 r. Każdej ofierze przypisana jest odrębna metryka (rekord) z danymi osobowymi, pozycją społeczną, okolicznościami i sprawcami śmierci oraz odsyłaczami do źródeł i literatury. Według stanu na koniec 2020 r. w bazie znajduje się 6240 rekordów. Są to metryki zarówno Polaków, jak i Ukraińców, głównie z dawnego województwa rzeszowskiego.

OBBH w Szczecinie realizuje dwa projekty regionalne. Pierwszy z nich to „Świat wobec Szczecina" (koordynator dr hab. prof. UZ Tytus Jaskułowski). Oprócz pracowników IPN w projekcie uczestniczą także osoby pracujące na uniwersytetach: Wrocławskim, Gdańskim i Szczecińskim oraz w Wojskowym Biurze Historycznym w Warszawie. Najważniejszym osiągnięciem projektu w roku sprawozdawczym stało się wydanie książki poświęconej miejscu Szczecina w działaniach dyplomacji Republiki Federalnej Niemiec lat 1970–1989. Plany badawcze i wydawnicze obejmują m.in. prace nad znaczeniem miasta w polityce Szwecji, Stanów Zjednoczonych, ZSRS i Niemieckiej Republiki Demokratycznej, a także w realizacji czechosłowackich planów morskich i oceanicznych. Temat drugi to „Dokumenty polskie Stasi 1981–1989" (koordynator dr hab. prof. UZ Tytus Jaskułowski). Osiągnięciem projektu w omawianym okresie jest opublikowanie pierwszego tomu raportów policji politycznej Niemieckiej Republiki Demokratycznej o sytuacji w Polsce, obejmujących okres poprzedzający wprowadzenie stanu wojennego. Plany przewidują kontynuację tej serii.

OBBH w Warszawie realizuje trzy projekty regionalne. Pierwszy z nich to program i cykl wydawniczy „Mazowsze i Podlasie w ogniu 1944–1956", poświęcony badaniom pierwszej dekady rządów komunistycznych w tym regionie (koordynator dr Kazimierz Krajewski). Program ukierunkowany został, zgodnie z właściwością terenową OIPN, na teren województwa mazowieckiego. Granicą progową jest rok 1956. Badania obejmują działalność struktur niepodległościowych, funkcjonowanie komunistycznego aparatu władzy (PPR oraz aparatu represji), zwalczanie podziemia i legalnej opozycji przez aparat represji, relacje między Kościołem i władzami komunistycznymi oraz inne obszary życia społecznego. Stałym elementem jest też próba sporządzenia listy strat osobowych danego powiatu w wyniku działalności aparatu represji. Docelowo program ma doprowadzić do powstania monografii podziemia niepodległościowego na byłym Obszarze Warszawskim AK w latach 1944–1956. W okresie sprawozdawczym prace uczestników projektu skupiły się na finalizowaniu prac nad monografią powiatu ciechanowskiego w pierwszej dekadzie rządów komunistycznych. Projekt drugi nosi nazwę „Dopalanie Kresów" (koordynator dr Kazimierz Krajewski). Jest on poświęcony badaniom nad najnowszą historią Ziem Utraconych od lat międzywojennych po czasy współczesne (z głównym naciskiem jednak na okres okupacji niemieckiej i dyktatury komunistycznej w czasach ZSRS). W szczególności obiektem zainteresowania badawczego uczestników

jest polski ruch niepodległościowy w dawnych województwach północno-wschodnich. W omawianym okresie prace projektowe skupiły się m.in. na przygotowaniu kolejnych albumów dotyczących kresowych rezydencji, a także albumu zawierającego fotografie dokumentujące historię Okręgu AK Nowogródek. Projekt trzeci to „Warszawa nie?pokonana" (koordynator dr Tomasz Łabuszewski). Jego zakres tematyczny obejmuje formy działalności opozycyjnej i niezależnej w Warszawie oraz działalność aparatu bezpieczeństwa ukierunkowaną na ich zwalczanie w latach 1944–1989. W roku sprawozdawczym w ramach projektu ukazały się książki poświęcone m.in. stołecznym strukturom Służby Bezpieczeństwa, historii warszawskiego domu oo. jezuitów w pierwszym okresie powojennym, a także materiały z konferencji dotyczącej działań mieszkańców Warszawy na rzecz odradzania się Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1914–1921. Towarzyszy im edycja raportów Ambasady Stanów Zjednoczonych w Warszawie z okresu „karnawału »Solidarności«". Warto dodać, że dr Tomasz Łabuszewski jest zaangażowany – jako pomysłodawca i autor tzw. wkładek historycznych – w opracowanie wielu komiksów, poświęconych wybranym aspektom najnowszej historii Polski. Największe przedsięwzięcie o takim charakterze to wielozeszytowy cykl *Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1945* (w roku sprawozdawczym ukazało się jego całościowe wydanie).

OBBH we Wrocławiu realizuje projekt regionalny „Solidarność Walcząca na Dolnym Śląsku 1982–1990". Jego celem jest przede wszystkim szeroko rozumiane udokumentowanie działalności jednej z najważniejszej organizacji opozycyjnej lat osiemdziesiątych. Służy temu przede wszystkim zbieranie relacji działaczy SW, gdyż – biorąc pod uwagę braki materiałów archiwalnych – jest to w tej chwili najważniejsze źródło do odtworzenia historii organizacji. Uczestnicy projektu mają w planach m.in. przygotowanie kolejnego wydawnictwa z serii „Solidarność Walcząca w Dokumentach". W omawianym okresie angażowali się oni również w tworzenie portalu internetowego poświęconego SW. Rok sprawozdawczy przyniósł też praktyczną finalizację projektu badawczego „Kobiety na zakręcie 1933–1989" – wydano drukiem materiały z konferencji odbywanych w minionych latach pod takim właśnie tytułem. Warto dodać, że pracownicy oddziału rozwijają kontakty i współpracę z naukowcami z Niemiec, Czech i Słowacji, co może zaowocować w przyszłości interesującymi projektami naukowymi, ukazującymi wielonarodowość i wielokulturowość przeszłości Dolnego Śląska.

3.3. Badania nad terrorem okupacyjnym

Prezes IPN zarządzeniem z 1 czerwca 2019 r. powołał swego pełnomocnika ds. badań nad terrorem okupacyjnym na ziemiach polskich w latach 1939–1945. Został nim dr Rafał Leśkiewicz. Otrzymał on zadanie zorganizowania zespołu historyków, których prace będą zmierzać do przebadania, przeanalizowania i opisania terroru i represji stosowanych przez niemieckie i sowieckie wojska oraz władze podczas II wojny światowej na terenach II Rzeczypospolitej Polskiej. Głównym celem stało się stworzenie serii monografii autorskich, dokumentujących sytuację okupowanego społeczeństwa w poszczególnych powiatach Generalnego Gubernatorstwa, ziem polskich wcielonych do Rzeszy, a także szeroko rozumianych Kresów Wschodnich, znajdujących się pod okupacją sowiecką i niemiecką. Prace mają odtworzyć struktury aparatu represji, omówić charakter ich działań (egzekucje pojedyncze i zbiorowe, aresztowania, uwięzienia, osadzenia w obozach koncentracyjnych i łagrach, deportacje na roboty przymusowe, wysiedlenia i przesiedlenia, pobicia i inne szykany, konfiskaty i rabunki mienia itd.) wraz z imienną listą ofiar oraz tych, którzy za te represje odpowiadali. Uzupełnieniem badań będzie również cyfrowe kalendarium represji z okresu II wojny światowej w ujęciu chronologicznym dla każdego z powiatów przedwojennej Polski (według stanu z 31 sierpnia 1939 r.). Koncepcja pracy zespołu przewiduje także przygotowywanie przez jego uczestników monografii autorskich, dotyczących m.in. organów represji państw totalitarnych, obozów koncentracyjnych, zagłady, pracy przymusowej, przesiedleńczych, a także więzień i aresztów. W roku sprawozdawczym uczestnicy zespołu kontynuowali przygotowywanie monografii autorskich dotyczących powiatów:

wejherowskiego, buskiego, biłgorajskiego, puławskiego, sochaczewskiego, łaskiego, kołomyjskiego, stołpeckiego i drohobyckiego, a także prac poświęconych m.in. zbrodniom niemieckim w Lesie Wełeckim i Lasach Piaśnickich, obozowi szkoleniowemu SS w Trawnikach, obozowi pracy przymusowej i obozowi koncentracyjnemu w Krakowie-Płaszowie. W 2020 r. została opublikowana pierwsza książka przygotowana w ramach działań zespołu – monografia niemieckiego sądu specjalnego w Katowicach. Zostały podjęte prace redakcyjne nad wydaniem zbioru studiów, prezentujących najciekawsze i najbardziej wartościowe poznawczo ustalenia ze śledztw prowadzonych przez prokuratorów IPN, a dotyczących II wojny światowej. Przedsięwzięciem o dużej wadze naukowej i poznawczej stała się także kontynuacja prac nad danymi członków załogi niemieckiego obozu koncentracyjnego Stutthof, otrzymanych przez IPN w wyniku porozumienia zawartego w 2019 r. z Muzeum KL Stutthof w Sztutowie. Obecnie trwają, we współpracy z Biurem Informatyki, prace analityczne nad budową serwisu internetowego, w którym zostanie zaprezentowana pełna obsada osobowa tego obozu. W dalszych etapach prac nad aplikacją będzie ona poszerzana o obsady innych niemieckich obozów okupowanej Europy. Proces prezentacji danych zostanie podzielony na etapy odpowiadające opracowaniu merytorycznemu każdego z niemieckich obozów koncentracyjnych. Wszystkie obsady obozowe będą opracowywane według jednego szablonu, przygotowanego i zaimplementowanego na podstawie utworzonego rozwiązania informatycznego. Zespół zawarł także umowę na koprodukcję przez IPN filmu dokumentalnego pod roboczym tytułem *KL Plaszow* w reżyserii Krzysztofa Brożka. Pierwszy etap tej produkcji (zdjęciowy) zakończył się w grudniu 2020 r. (zespół dysponuje całością materiału zdjęciowego powstałego na tym etapie), a zakończenie etapu postprodukcyjnego jest przewidywane na pierwszy kwartał 2021 r. Zespołem kieruje dr Rafał Leśkiewicz. Wraz z nim w działaniach uczestniczy 12 pracowników IPN, spośród których 6 wykonuje obowiązki służbowe w oddziałach i delegaturach (Gdańsk, Katowice, Lublin, Kraków, Kielce i Bydgoszcz).

3.4. Monografie naukowe, edycje pamiętników i wspomnień

Ważną – chociaż marginalną w stosunku do prac realizowanych w ramach CBP, seminariów i serii wydawniczych, a także oddziałowych projektów badawczych – sferę działań pracowników BBH stanowi ich udział w publikowaniu przez IPN prac autorów zewnętrznych, a także edycja pamiętników i wspomnień. Dzięki kontaktom międzynarodowym pracownicy zwracają uwagę na prace zagranicznych historyków i politologów, których ustalenia pogłębiają wydatnie obecny stan badań, mogą też wyraźnie wzbogacić polską historiografię dzięki skierowaniu tłumaczeń tychże prac na nasz rynek wydawniczy. W roku sprawozdawczym zainteresowania te wiązały się w największym stopniu z 100. rocznicą bitwy warszawskiej i zwycięstwa odniesionego przez polską armię nad bolszewickim agresorem. Uwagę szczególną zwrócono na starania władz odrodzonej Rzeczypospolitej na rzecz stworzenia niepodległego państwa ukraińskiego. Zaowocowało to zwłaszcza wydaniem przez IPN obszernej monografii autorstwa Andrija Rukkasa, poświęconej Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej, walczącej u boku Wojska Polskiego w 1920 r., a także tomu dokumentów i materiałów *Sojusz Piłsudski–Petlura*, wspólnie ze Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego. Ważnym wydarzeniem stało się również opublikowanie (we współpracy z Węgierskim Instytutem Kultury oraz Fundacją im. Wacława Felczaka w Budapeszcie) biografii autorstwa Balazsa Ablonczyego, przedstawiającej drogę życiową i dokonania Pála Teleki – wielkiego przyjaciela Polski, dzięki któremu armia polska walcząca przeciwko bolszewikom w 1920 r. otrzymała ze strony Węgier znaczne wsparcie materiałowe. Wśród pamiętników i wspomnień warto zwrócić uwagę m.in. na memuary Heleny Popek, opisującej barwnie życie polskich mieszkańców wołyńskiej wsi Wola Ostrowiecka w okresie przedwojennym oraz w okresie okupacji sowieckiej i niemieckiej, zapiski ks. Dominika Ściskały – działacza zasłużonego dla polskiego ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim, a następnie wnikliwego obserwatora codzienności w okupowanym przez Niemców

Radomiu czy też korespondencję członków rodziny Artwińskich, zasłużonej dla historii Kielc w dobie nowożytnej i najnowszej (wydanie wspólne z Muzeum Historii Kielc i Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Kielcach).

3.5. Konferencje naukowe i popularnonaukowe

Konferencje naukowe i popularnonaukowe należą do najważniejszych i zarazem najbardziej popularnych form prezentowania dorobku historyków, także tych zatrudnionych w BBH. Ten rodzaj aktywności pozwala na żywą wymianę poglądów, wprowadzanie ustaleń własnych do obiegu naukowego, kontakty z przedstawicielami nie tylko krajowych uniwersytetów i ośrodków badawczych. Niestety, ta właśnie forma działalności została dotknięta w największym stopniu konsekwencjami pandemii. Przeważająca część przedsięwzięć konferencyjnych została odwołana, a ich organizację przeniesiono na rok 2021 r. Przedsięwzięcia realizowano w tzw. trybie sanitarnym, a więc z minimalną liczbą uczestników, co bardzo ograniczyło odbiór prezentowanych treści. Dopiero po pewnym czasie udało się wypracować rozwiązania, pozwalające na prowadzenie spotkań w trybie online. Z ubolewaniem należy podkreślić, że pandemia uniemożliwiła wręcz zorganizowanie licznych przedsięwzięć poświęconych bitwie warszawskiej 1920 r. i samej wojnie polsko-bolszewickiej, które miały na celu przedstawienie zwycięstwa jako rezultatu starań i poświęcenia całego społeczeństwa, w tym także mieszkańców mniejszych ośrodków. Pomimo to w kilku OBBH udało się – zwłaszcza na początku roku i w jego końcu – zorganizować część zaplanowanych przedsięwzięć. I tak, OBBH w Białymstoku przygotował w Białymstoku, Olsztynie, Drozdowie i Jedwabnem konferencje poświęcone komunistycznemu aparatowi władzy wobec Kościoła rzymskokatolickiego na tzw. Ziemiach Odzyskanych, stosunkowi Kościoła katolickiego do powstania i działalności NSZZ „Solidarność", wydarzeniom 1920 r. na ziemiach północno-wschodnich Rzeczypospolitej, a także losom Polaków zamieszkujących na obszarach Polski, które w latach 1939–1941 znajdowały się pod okupacją sowiecką. Z kolei OBBH w Lublinie we współpracy z Narodowym Uniwersytetem „Akademia Ostrogska" w Ostrogu przygotował międzynarodową konferencję na temat współpracy Polaków i Ukraińców w walce z agresją sowiecką lat 1919–1921 (patronat nad przedsięwzięciem objął Prezydent RP Andrzej Duda). Ważnym przedsięwzięciem stała się też międzyoddziałowa (organizowana przez OIPN w Rzeszowie, Katowicach, Krakowie i Wrocławiu) konferencja o wydarzeniach sierpnia 1980 r. w południowej Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem reakcji na nie władz partyjnych i aparatu bezpieczeństwa. OBBH w Rzeszowie przygotowało również spotkanie dotyczące polskiej perspektywy postrzegania dnia 8 maja 1945 r. jako daty zakończenia II wojny światowej. Z kolei OBBH w Gdańsku przygotował ogólnopolską konferencję naukową poświęconą „pierwszej »Solidarności«", współorganizował spotkania naukowców i pasjonatów przeszłości poświęcone m.in. wysiedleniom ludności polskiej z Gdyni przez okupanta niemieckiego w latach 1939–1945, a także niemieckiemu obozowi pracy przymusowej i obozowi przesiedleńczemu w Działdowie.

3.6. Letnia Szkoła Historii Najnowszej

W roku sprawozdawczym odbyła się XIV edycja Letniej Szkoły Historii Najnowszej IPN, którą zorganizowano w pobliżu Warszawy 7–12 września 2020 r. Przedsięwzięcie od wielu lat cieszy się dużym zainteresowaniem, jest skierowane do studentów i doktorantów wydziałów politologicznych i historycznych, którzy podejmują badania nad historią najnowszą Polski. Zajęcia w ramach szkoły mają charakter wykładów i warsztatów, a każdy uczestnik jest zobowiązany przygotować dwudziestominutowe wystąpienie dotyczące prowadzonych przez siebie badań naukowych. Wystąpienia te są omawiane podczas dyskusji, a referaty uczestników szkoły są publikowane przez IPN w oddzielnej serii wydawniczej. W XIV edycji szkoły wzięło udział kilkunastu doktorantów reprezentujących kilka ośrodków naukowych w Polsce. Istotnym celem szkoły jest także zapoznanie jej uczestników

z metodologią badań historycznych dotyczących dziejów najnowszych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki źródeł archiwalnych zgromadzonych w IPN. Zrealizowane seminaria dotyczyły m.in. wojny polsko-bolszewickiej lat 1919–1921, powojennej historii Ziem Odzyskanych, wybranych aspektów ruchu socjalistycznego i komunistycznego, a także możliwości wykorzystania Internetu w badaniach naukowych. Zajęcia ze słuchaczami prowadzili m.in.: prof. Tomasz Schramm, prof. Antoni Dudek, dr hab. Eryk Krasucki, dr hab. Rafał Łatka, dr hab. Jan Szumski, dr Thuc Linh Nguyen Vu, dr Rafał Leśkiewicz, dr Mariusz Żuławnik, dr Konrad Rokicki, dr Andrzej Turkowski, dr Magdalena Mikrut-Majeranek, dr Michał Przeperski, dr Tomasz Kozłowski i Serhii Humennyi.

3.7. Ekspertyzy i opinie

Jednym z ważnych i zarazem czasochłonnych zadań stawianych przed pracownikami BBH jest sporządzanie ekspertyz i opinii historycznych o najróżniejszym charakterze, przygotowywanych dla podmiotów zewnętrznych i na użytek wewnętrzny. W większości wypadków ich pomyślne sfinalizowanie wymaga szeroko zakrojonych kwerend archiwalnych i bibliotecznych. W roku sprawozdawczym przygotowano łącznie 83 różnego rodzaju pogłębione ekspertyzy i opinie naukowe, m.in. dla: Sejmu RP, Senatu RP, Najwyższej Izby Konroli, Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Konsulatu RP w Hamburgu, Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Sądów Apelacyjnych w Warszawie i Wrocławiu, Sądów Okręgowych w Krakowie, Nowym Sączu, Rzeszowie i Szczecinie, Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Miejskiego w Radomsku, Prezydenta Miasta Tczewa, Wojskowego Instytutu Wydawniczego, Dyrekcji Muzeum Dulag 121 w Pruszkowie, 3. Batalionu Zmechanizowanego w Zamościu, Oddziału Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Lubartowie, Zarządu Okręgu Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w Kielcach. Ponadto dr hab. Grzegorz Bębnik wziął udział w posiedzeniu Komisji Ustawodawczej Senatu RP, gdzie konsultował tekst uchwały z okazji 100-lecia wybuchu II powstania śląskiego. Odpowiadał również za ocenę merytoryczną wraz z zaproponowaniem końcowej formuły projektu uchwały Senatu, ustanawiającej rok 1921 Rokiem Powstań Śląskich. Znaczną część prac o omawianym charakterze stanowiły również zlecenia wewnętrzne ze strony Archiwum IPN, związane z procedurami dotyczących przyznania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub przyznania Krzyża Wolności i Solidarności (łącznie wykonano ich kilkadziesiąt). Zwłaszcza w tym pierwszym przypadku opinie wiązały się z często z kluczowymi decyzjami dla rozstrzygnięcia spraw związanych z postępowaniem odszkodowawczym dla osób skazanych za czyny mogące mieć związek z działalnością niepodległościową. Pracownicy BBH recenzowali również (jako recenzenci wewnętrzni i zewnętrzni) liczne monografie autorskie, prace zbiorowe, edycje źródeł, materiały edukacyjne o najróżniejszym charakterze (w tym także wystawy i katalogi do nich), przygotowane w IPN i poza nim. Byli również konsultantami przy kilku produkcjach filmowych, np. *Oto człowiek. Rzecz o Henryku Sławiku i Józefie Antallu*; *Na walizkach* (film poświęcony wysiedleńcom z Żywiecczyzny w czasach II wojny światowej); *Tajemnice Paszportów*, czy też filmu o historii „Solidarności" śląsko-dąbrowskiej.

3.8. Uzyskane stopnie naukowe

Wspominane już wielokrotnie uwarunkowania pandemiczne odbiły się bardzo negatywnie także na tzw. ścieżkach awansu naukowego licznych pracowników BBH. Całkowite zamknięcie na długie miesiące wszystkich archiwów, bibliotek i muzeów odsunęło często na czas nieokreślony możliwość zakończenia kwerend do dysertacji doktorskich, utrudniając również gromadzenie dorobku naukowego wymaganego przy postępowaniach habilitacyjnych. Z kolei zamknięcie uniwersytetów i instytutów badawczych uniemożliwiło wyznaczenie realnych terminów obron prac doktorskich i dopiero po dłuższym czasie instytucje te opracowały narzędzia pozwalające na przeprowadzanie

obron w trybie hybrydowym lub online. Pomimo omówionych realiów troje pracowników BBH uzyskało w roku sprawozdawczym stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii. Są to: Cecylia Kuta z OBBH w Krakowie (na podstawie monografii *Niecenzurowane. Z dziejów drugiego obiegu wydawniczego w Krakowie w latach 1976–1990* – uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach), Łucja Marek z OBBH w Krakowie (na podstawie cyklu artykułów *Laicyzacja życia społecznego i świadomości obywateli w Polsce pod rządami komunistycznymi w latach 1945–1989* – uchwałą Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie) i Rafał Łatka z Centrali BBH (na podstawie monografii pt. *Episkopat Polski wobec stosunków państwo-Kościół i rzeczywistości społeczno-politycznej PRL 1970–1989* – uchwałą Rady Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) oraz jeden pracownik Archiwum IPN, Witold Wasilewski (na podstawie wydawnictwa źródłowego *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951–1952* poprzedzonego obszernym wstępem mającym charakter monografii – uchwałą Rada Naukowej Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk). Z kolei stopnie doktorskie otrzymało dwoje pracowników: Marzena Grosicka z OBBH w Krakowie. Delegatura w Kielcach (na podstawie pracy pt. *Polskie Stronnictwo Ludowe na Kielecczyźnie w latach 1945–1949* – uchwałą Rady Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego) i Paweł Miedziński z OBBH w Szczecinie (na podstawie pracy pt. *Centralna Agencja Fotograficzna 1951–1991* – uchwałą Rady Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk).

4. Poszukiwania i identyfikacja

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji (BPiI) w ramach ustawowych zadań mających na celu poszukiwanie miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r., realizuje działania badawczo-historyczne, poszukiwawcze oraz identyfikacyjne.

4.1. Badania historyczne

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN prowadzi badania naukowe zmierzające do ustalenia okoliczności śmierci ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu i wytypowania miejsca ich pochówku w celu przeprowadzenia prac poszukiwawczych. Badania historyczne prowadzone są na podstawie:
- kwerend w zasobie archiwalnym IPN, Wojskowego Biura Historycznego, Polskiego Czerwonego Krzyża, w zbiorach archiwalnych innych podmiotów publicznych i prywatnych oraz kościelnych, w tym zagranicznych;
- gromadzonych i analizowanych relacji świadków;
- poszukiwania i opracowywania dokumentacji historycznej.

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji zarejestrowano 375 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano również kwerendy rozpoczęte w latach ubiegłych. Badania historyczne są prowadzone przez Wydział Analiz Historycznych oraz Wydział Kresowy w Centrali, a także przez pracowników pionu poszukiwań i identyfikacji w oddziałach i delegaturach IPN. Warto podkreślić, że do BPiI w 2020 r. wpłynęła także liczna korespondencja wykraczająca poza zakres spraw badawczych, wymagająca podjęcia odpowiednich działań. Poniżej zostały wymienione przykładowe sprawy będące w 2020 r. przedmiotem prac badawczych oraz kwerend.

Wydział Analiz Historycznych

W 2020 r. w Wydziale Analiz Historycznych zarejestrowano 137 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Wydział, oprócz prowadzenia spraw własnych, nadzoruje merytorycznie i koordynuje prace badawcze pracowników pionu w oddziałach i delegaturach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
- badania historyczne dotyczące ustalenia danych osobowych i żyjących krewnych więźniarek zamordowanych w KL Ravensbrück a następnie skremowanych i pochowanych we wspólnej mogile na cmentarzu w miejscowości Fürstenberg nad Hawelą – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy Wojska Polskiego prawdopodobnie zamordowanych we wrześniu 1939 r. przez żołnierzy niemieckich w rejonie Fortu Zakroczym;
- badania historyczne dotyczące ustalenia lokalizacji nieistniejących obecnie mogił ofiar z okresu II wojny światowej na terenie Kobyłki;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku szczątków ofiar z okresu II wojny światowej lub powojennych na terenie dawnych zakładów produkcji cegły w Radzyminie;

– badania historyczne dotyczące ustalenia dokładnej lokalizacji miejsc pochówku oraz odnalezienia krewnych ofiar zbrodni komunistycznych pogrzebanych w kwaterze „C" Cmentarza Wojskowego na Powązkach;
– badania historyczne mające na celu weryfikację informacji dotyczących ukrycia w nieczynnych obecnie studniach w miejscowości Bonisław w pow. sierpeckim szczątków osób zamordowanych przez funkcjonariuszy MO i UB z posterunku w Łęgu Kościelnym;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni funkcjonariuszy PUBP w Sierpcu;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy polskich poległych w 1920 r. w czasie walk w rejonie miejscowości Nowa Góra;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Józefa Godysa, rozstrzelanego przez Niemców w okolicach Kamieńczyka za pomoc partyzantom;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierza z 27. Pułku Ułanów Wojska Polskiego poległego we wrześniu 1939 r. prawdopodobnie w okolicy Garwolina.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Białymstoku

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Białymstoku zarejestrowano 33 nowe sprawy badawczo-historyczne. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące ustalenia listy osób, które zginęły w obławach, potyczkach i katowniach UB powiatu łomżyńskiego oraz wytypowania miejsc ich pochówków – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące wytypowanie miejsc ukrycia ciał ofiar zbrodni funkcjonariuszy WUBP w Białymstoku na terenie miasta Białystok i powiatu białostockiego – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące odtworzenia listy ofiar białostockiego więzienia, które zostały pogrzebane na cmentarzu św. Rocha w Białymstoku – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ofiar zbrodni funkcjonariuszy PUBP w Suwałkach, w szczególności odtworzenie listy ofiar oraz wytypowanie miejsc ich pochówku na cmentarzu w Suwałkach;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy Wojska Polskiego, poległych na odcinku obrony Wizna we wrześniu 1939 r.;
– badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci oraz miejsca pochówku zamordowanego przez funkcjonariuszy UB Karola Bilińskiego „Ego";
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy Wojska Polskiego z 33 Pułku Piechoty poległych we wrześniu 1939 r. w okolicach Zambrowa;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy Wojska Polskiego, poległych w 1920 r. w okolicach Białowieży i pochowanych w nieistniejącej obecnie mogile zbiorowej na lokalnym cmentarzu.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Gdańsku

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Gdańsku zarejestrowano 7 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego" zabitego przez MO i UB w majątku Czernin pod Sztumem – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące wytypowania miejsc tajnych pochówków na cmentarzu Garnizonowym w Gdańsku, ze szczególnym uwzględnieniem ustalenia miejsc pogrzebania Stanisława Kulika vel Jana Wirskiego, „Tarzana", twórcy Inspektoratu AK-WiN na Wybrzeżu oraz dowódcy Kadr Dywersyjnych 111; Henryka Ernesta, twórcy niepodległościowej grupy bojowej, która następnie weszła w skład Kadr Dywersyjnych 111; Jana Drelicha, „19", członka orłowskiej grupy Kadr Dywersyjnych – kontynuacja;

– badania historyczne dotyczące ustalenia listy żołnierzy oddziału podziemia niepodległościowego „Zielony Trójkąt" dowodzonego przez Leona Wesołowskiego „Wichurę" oraz okoliczności ich śmierci i miejsca pochówku – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia dokładnego miejsca pochówku Kazimierza Praissa, współpracownika wywiadu polskiego rządu emigracyjnego, aresztowanego przez MBP i skazanego w procesie pokazowym w 1952 r. na karę śmierci i pochowanego na gdańskim cmentarzu Srebrzysko – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia lokalizacji miejsca nieodkrytych masowych grobów jeńców wojennych zmarłych bądź zamordowanych w obozie jenieckim Stalag II B Hammerstein w miejscowości Czarne, w pow. człuchowskim – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia losów członków organizacji Walka o Niezawisłość, Niepodległość, Wiarę i Ojczyznę, działającej w latach 1947–1950 na terenie ówczesnych województw: gdańskiego, bydgoskiego olsztyńskiego ze szczególnym uwzględnieniem weryfikacji informacji na temat potencjalnego miejsca pochówku dowódcy ww. organizacji – Czesława Tobiasza oraz Stanisława Rolkowskiego i mężczyzny o nazwisku Delinikajtys – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku a także krewnych siedmiu sióstr ze Zgromadzenia św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, które straciły życie z rąk żołnierzy sowieckich w 1945 r. Działania prowadzone były na wniosek ojca dr. Arkadiusza Czai, postulatora procesu beatyfikacyjnego sióstr ze Zgromadzenia św. Katarzyny we współpracy z BPiI, a także z Wieloosobowym Stanowiskiem ds. Poszukiwań i Identyfikacji OIPN w Białymstoku. Badania dotyczyły osób: s. Charytyny (Jadwigi) Fahl, zmarłej w czerwcu 1945 r. w Gdańsku wskutek ran zadanych przez żołnierzy Armii Czerwonej; s. Generosy (Marii) Bolz, s. Krzysztofy (Marty) Klomfass i s. Liberii (Marii) Domnick, które straciły życie w Olsztynie oraz s. Gunhildy (Doroty) Steffen, s. Rolandy (Marii) Abraham i s. Bony (Anny) Pestki zmarłych w Ornecie w wyniku ran zadanych przez Sowietów.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Delegatura IPN w Bydgoszczy

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Delegatury w Bydgoszczy zarejestrowano 11 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku ofiar terroru stalinowskiego na cmentarzu przy ul. Kcyńskiej w Bydgoszczy – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy podziemia niepodległościowego, m.in.: Brunona Kowalskiego, Zbigniewa Kucharskiego „Lubicza", Edmunda Nowackiego „Ziarenko" i siedmiu członków oddziału Jerzego Gadzinowskiego „Szarego", których zamordowano w latach 1945–1946 na terenie na terenie obecnego Aresztu Śledczego w Bydgoszczy przy ul. Wały Jagiellońskiej – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia listy zamordowanych przez komunistyczny aparat represji w Grudziądzu oraz miejsca ich pogrzebania – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące działalności konspiracyjnej i okoliczności śmierci Mariana Olejniczaka, członka poakowskiego oddziału Stanisława Kamińskiego „Młota", który 17 września 1949 r. został skazany przez WSR w Bydgoszczy na karę śmierci i stracony 30 grudnia 1949 r. w Więzieniu Karno-Śledczym w Bydgoszczy;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku: Władysława Kloca, Władysława Majtyki i Stefana Urbana, członków grupy „Ruczaj", rozstrzelanych na mocy wyroku WSR w Bydgoszczy 13 sierpnia 1946 r. w więzieniu w Toruniu;
– badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci i miejsca pochówku Władysława Bieleckiego „Mikołaja", żołnierza Armii Krajowej i Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" na Lubelszczyźnie, który ukrywał się w latach 1945–1952 w powiecie lipnowskim, po aresztowaniu

został skazany przez WSR w Bydgoszczy na karę śmierci i rozstrzelany 24 października 1952 r. w więzieniu przy ul. Wały Jagiellońskie w Bydgoszczy;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Jana Dudziaka, „Sępa", żołnierza AK i grupy dywersyjnej pozostającej w dyspozycji Komendy Okręgu Pomorskiego DSZ, który 3 czerwca 1946 r. został postrzelony w Węglińcu, a jego ciało zostało potajemnie pogrzebane na tamtejszym cmentarzu;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówku ofiar zbrodni niemieckich w okolicach fortu Wielkie Księże Góry koło Grudziądza.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Katowicach

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Katowicach zarejestrowano 14 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące wskazania na terenie cmentarza parafialnego „Jeruzalem" w Raciborzu miejsc pochówku piętnastu ofiar komunizmu, straconych i zmarłych w raciborskim więzieniu w latach 1947–1952, w tym siedmiu żołnierzy podziemia niepodległościowego (ZWZ-AK, DSZ, WiN, KWP, NSZ), sześciu współpracowników podziemia (ZWZ-AK, DSZ, WiN, ROAK, NZW, LCL), członka antykomunistycznej organizacji młodzieżowej i ofiary przymusowej kolektywizacji wsi;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku i odtworzenia listy ofiar z bytomskiego więzienia zmarłych w latach 1952–1954, które zostały pogrzebane na cmentarzu komunalnym w Bytomiu;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku i odtworzenia listy ofiar z sosnowieckich więzień przy ul. Ostrogórskiej i na Radosze (m.in. Aleksander Kassaraba „Kamienia" i inni żołnierze oraz współpracownicy podziemia niepodległościowego), pogrzebanych na cmentarzu parafii katedralnej WNMP przy ul. Smutnej w Sosnowcu;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca spoczynku żołnierzy oddziału AK-DSZ-NIE Władysława Musialika „Bolesława" (Zawiercie, Tarnowskie Góry, Sosnowiec, Będzin, Katowice, Olkusz i północne powiaty województwa śląskiego);
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar obławy z 30 sierpnia 1946 r. w Łazach 7–9 żołnierzy i współpracowników drużyny sierż. Józefa Rauera „Bajana" ze Zgrupowania kpt. Henryka Flamego „Bartka" pochowanych prawdopodobnie rejonie ówczesnego śmietnika KBW w Bielsku-Białej;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy plutonu AK/KWP/NSZ „Wędrowiec", ofiar obławy z 7–8 lipca 1946 r. w gajówce w Kiczycach (Skoczów i okolice);
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Wiesława Purzyckiego, żołnierza AK, a potem NZW „Mazowsze" grupy „Mściciela", który w 1948 r. został zastrzelony przez UB w domu rodzinnym (powiat częstochowski) i wywieziony w nieznanym kierunku.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Krakowie

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Krakowie zarejestrowano 18 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące siedziby niemieckich służb okupacyjnych w Willi Palace w Zakopanem;
– badania historyczne dotyczące poszukiwania i weryfikacji miejsc pochówku żołnierzy z oddziału „Wiarusy": Franciszka Solarza „Zawiszy", „Puszczyka"; Teofila Papierza „Huragana"; Stanisława Bochniaka „Zemsty"; Jana Pierwoły „Pioruna" i Adama Półtoraka „Wichra";
– kwerenda archiwalna oraz sporządzenie zestawienia zgonów na podstawie ksiąg zmarłych parafii w Nowym Targu z lat 1939–1955 oraz z akt USC w Nowym Targu z lat 1946–1953 – kontynuacja;

– kwerenda archiwalna oraz sporządzenie zestawienia „nietypowych" zgonów na podstawie ksiąg zmarłych z powiatu limanowskiego z lat 1946–1953 – kontynuacja;
– kwerenda archiwalna oraz sporządzenie zestawienia „nietypowych" zgonów na podstawie ksiąg zmarłych cmentarza Rakowickiego z lat1939–1944 – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca egzekucji z 1943 r. dokonywanych przez funkcjonariuszy niemieckich w lesie Bór pod Nowym Targiem, pominiętych w czasie powojennych ekshumacji.

Oddziałowe Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN w Lublinie

W 2020 r. w OIPN w Lublinie zarejestrowano 29 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówków ofiar Sądu Polowego 2. Armii Wojska Polskiego, a także sądów polowych poszczególnych dywizji (5., 7., 8., 10. DP) wchodzących w skład tej armii w latach 1944–1945 – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówków ofiar Sądu Polowego 1. Korpusu Pancernego w latach 1944–1945 – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia indywidualnych i zbiorowych miejsc pochówków blisko 500 osób straconych i zmarłych w więzieniu na Zamku w Lublinie w latach 1944–1954 oraz poległych w operacjach skierowanych przeciw partyzantom na Lubelszczyźnie, pogrzebanych na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Unickiej w Lublinie – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące identyfikacji poległych partyzantów, których ciała przekazano do Zakładu Anatomii Prawidłowej Człowieka UMCS/AM w Lublinie w latach 1946–1951 – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące odnalezienia indywidualnych miejsc pochówków partyzantów poległych w obławach: Zygmunta Ziółka „Szlaka" (członek oddziału WiN Stanisława Łukasika, „Rysia", ze zgrupowania „Zapory", poległ 3 lipca 1946 r. w rejonie Ruskowoli, pow. Lubartów), Jana Kowalskiego, „Bystrego", (członek oddziału WiN Kazimierza Woźniaka „Szatana" ze zgrupowania „Zapory", zmarł w wyniku odniesionych ran 4 października 1946 r. w Orliczu, pow. Lublin), Józefa Jeżewskiego, „Szczyta", (członek oddziału AK-DSZ Mariana Bernaciaka „Orlika", poległ 24 maja 1945 r. w Lesie Stockim, pow. Puławy);
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówków żołnierzy 6. Brygady Wileńskiej AK poległych w walkach w pow. bialskim, siedleckim, sokołowskim.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Łodzi

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Łodzi zarejestrowano 22 nowe sprawy badawczo-historyczne. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące zbrodni niemieckich popełnionych w siedzibie gestapo przy al. Karola Anstadta w Łodzi – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące zbrodni komunistycznych popełnionych w siedzibie WUBP przy al. Karola Anstadta w Łodzi – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące odnalezienia miejsca pochówku na cmentarzu ewangelickim w Ostrowie Wlkp. Jana Kempińskiego „Błyska" – dowódcy oddziału zbrojnego Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej „Warta", straconego 21 czerwca 1946 r. w Poznaniu – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca tajnego pochówku Stanisława Serwy „Płomienia" i Ireneusza Kiwacza „Komara", członków Zrzeszenia WiN i organizacji pochodnej, straconych 10 października 1950 r. w Łodzi i pogrzebanych na cmentarzu rzymskokatolickim pw. św. Wincentego à Paulo przy ul. Smutnej na Dołach w Łodzi;

– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku na cmentarzu parafialnym w Starym Ochędzynie (pow. wieruszowski) żołnierzy z Wieluńskich Batalionów Obrony Narodowej poległych we wrześniu 1939 r. – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci i miejsce pochówku żołnierza KWP: por. Stanisława Kweca „Chudego", Stefana Sobali „Jerzyka", Jana Krzywańskiego, Lucjana Olszewskiego;
– badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci i pochówku Bolesława Kałużnego żołnierza WP poległego we wrześniu 1939 r.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Poznaniu

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Poznaniu zarejestrowano 12 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące ustalenia listy ofiar Arbeitserziehungslager „Oderblick" w Świecku w pow. słubickim oraz miejsca ich pochówku, a także ustalenia tożsamości więźniów pochowanych na cmentarzu ewangelickim w Świecku oraz wytypowania kolejnych miejsc grzebania zwłok więźniów – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci i miejsca pochówku grupy mieszkańców Śląska, wśród nich powstańców śląskich, aresztowanych we wrześniu – październiku 1939 r. i przewiezionych z Lublińca do więzienia w Rawiczu, skąd w grudniu 1939 r. zostali wywiezieni w nieznanym kierunku;
– badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci i miejsc pochówku więźniów zakładu karnego we Wronkach pochowanych na tamtejszym cmentarzu parafialnym;
– badania historyczne dotyczące cmentarza parafialnego w Obornikach jako miejsca pochowania 6 Polaków straconych przez Niemców w 1939 r.;
– badania historyczne dotyczące weryfikacji listy ofiar bombardowania Poznania w 1939 r., pochowanych pierwotnie na dawnym cmentarzu parafialnym w Poznaniu przy ul. Samotnej;
– badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności katastrofy samolotu alianckiego w powiecie żarskim podczas II wojny światowej.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Rzeszowie

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Rzeszowie zarejestrowano 14 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni NKWD w Cewkowie;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni NKWD i Armii Czerwonej w Lipie;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni nacjonalistów ukraińskich w Serednich Małych – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni niemieckiej w Kuryłówce – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Tadeusza Baika zamordowanego przez Niemców w grudniu 1940 r. – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Kazimierza Człowiekowskiego, zmarłego w 1954 r. w wyniku ran odniesionych podczas obławy zorganizowanej przez UB – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku Kazimierza Stręciwilka vel Józefa Kowala, żołnierza podziemia niepodległościowego, zmarłego w 1950 r. w Czechosłowacji – kontynuacja.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN w Szczecinie

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN w Szczecinie zarejestrowano 12 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówków więźniów z więzienia w Goleniowie – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówków robotników przymusowych zmarłych przy budowie autostrady, tzw. Berlinki – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierza AK Józefa Glicy zmarłego w szpitalu więziennym w Szczecinie 30 sierpnia 1950 r. – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsc pochówków pilotów amerykańskich, którzy zginęli w czasie II wojny światowej na Pomorzu Zachodnim – kontynuacja.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Oddział IPN we Wrocławiu

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji OIPN we Wrocławiu zarejestrowano 7 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia nieznanego miejsca pochówku jeńców brytyjskich z Nowej Zelandii, więźniów Stalagu VIIIA, zmarłych w czasie walk niemiecko-radzieckich w lutym 1945 r. w pobliżu miejscowości Gromadka, działania realizowano we współpracy z Wydziałem Dokumentacji i Analiz;
- badania historyczne dotyczące ustalenia osób spokrewnionych w celu identyfikacji szczątków ofiar represji komunistycznych pochowanych na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu – kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku rodziny Eugeniusza Werensa „Pika", celem identyfikacji jego szczątków;
- badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci oraz miejsca pochówku Ignacego Swindera, żołnierza PSZ na Zachodzie, który zaginął w lipcu 1946 r. we Wrocławiu; kontynuacja;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku rtm. Stefana Lutomirskiego, jeńca wojennego obozu Murnau zaginionego w 1949 r. we Wrocławiu.

Wieloosobowe Stanowisko ds. Poszukiwań i Identyfikacji Delegatura IPN w Opolu

W 2020 r. w pionie poszukiwań i identyfikacji Delegatury w Opolu zarejestrowano 8 nowych spraw badawczo-historycznych. Kontynuowano także badania rozpoczęte w poprzednich latach. Przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

- badania historyczne dotyczące ustalenia listy osób i miejsc pochówku więźniów Zakładu Karnego w Strzelcach Opolskich zmarłych w latach 1945–1955;
- badania historyczne dotyczące ustalenia losów dwóch żołnierzy Zgrupowania NSZ kpt. Henryka Flamego „Bartka", którzy ujawnili się w czasie amnestii w marcu 1947 r.;
- badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci i miejsca pochówku Jerzego Pilcha, Polaka uchylającego się od służby w armii niemieckiej, pomagającego partyzantom AK w rejonie Stożka w Beskidzie Śląskim, zamordowanego w czasie niemieckiej obławy;
- badania historyczne dotyczące ustalenia okoliczności śmierci i miejsca pochówku Henryka Zachwiei, członka nielegalnej młodzieżowej organizacji antykomunistycznej, który zginął 25 maja 1953 r. zastrzelony przez patrol WOP w okolicy Głuchołaz podczas próby przejścia przez granicę polsko-czechosłowacką;
- badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku dwóch żołnierzy Brygady Świętokrzyskiej NSZ, którzy zmarli w 1945 r. na terenie obecnej Republiki Czeskiej, strz. Sławomira Szpaka i por. Ryszarda Necela;

– badania historyczne dotyczące potwierdzenia rzekomych pochówków na zapleczu dawnego Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Głubczycach.

Wydział Kresowy

W 2020 r. w Wydziale Kresowym zarejestrowano 51 nowych spraw badawczo-historycznych dotyczących ustalenia miejsc pochówku obywateli polskich będących ofiarami zbrodni niemieckich i komunistycznych, których groby znajdują się za wschodnią granicą Polski. Kwerendy są prowadzone w zasobie Archiwum: IPN, CAW, Straży Granicznej, Archiwum Specjalnego NKWD w Wilnie, w aktach śledztw prowadzonych przez oddziałowe komisje ścigania zbrodni przeciwko narodowi polskiemu w Białymstoku, Gdańsku Łodzi, Szczecinie i Warszawie oraz w dostępnej literaturze. Ponadto prowadzone są kwerendy genealogiczne w celu ustalenia potomków i krewnych ofiar totalitaryzmów, których miejsca pochówku poszukuje Wydział Kresowy.

Kontynuowano także prace rozpoczęte w poprzednich latach. Poniżej przykłady prowadzonych spraw oraz badań:

– badania historyczne dotyczące poszukiwań miejsca pochówku por. Jana Borysewicza „Krysia", dowódcy i komendanta Zgromadzenia Północ Okręgu Nowogródek AK, który zginął w zasadzce NKWD 21 stycznia 1945 r. pod Kowalkami k. Dubicz (Litwa) – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku trzech żołnierzy z oddziału dowodzonego przez por. Sergiusza Kościałkowskiego „Fakira", poległych w lipcu 1944 r. w starciu z frontowymi jednostkami sowieckimi w miejscowości Drużyle (Litwa) – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku żołnierzy z oddziału dowodzonego przez por. Sergiusza Kościałkowskiego „Fakira", którzy polegli w walce z jednostkami sowieckimi 4 lutego 1945 r. w Raubiszkach k. Podbrodzia (Litwa) – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące śmierci i miejsca pochówku trzech żołnierzy AK poległych 13 lipca 1944 r. pod Krawczunami w walce z Niemcami. Pochowanymi byli: por. Czesław Grombczewski „Jurand" – dowódca I Wileńskiej Brygady AK, Maurycy Palenko „Strug" – kwatermistrz i dowódca 9. plutonu I Wileńskiej Brygady AK, plut. Franciszek Hojan „Szary" – żołnierz I Wileńskiej Brygady AK, Wilno, cmentarz św. Rafała (Litwa) – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące losów duchownych zgładzonych zgodnie z decyzją Biura Politycznego WKP(b) z 5 marca 1940 r.;
– badania historyczne nad udokumentowaniem losu i miejsc pochówku jeńców zmarłych w Ostaszkowie (Rosja) w latach 1939–1940;
– badania historyczne nad udokumentowaniem losu i miejsc pochówku jeńców zmarłych w Ostaszkowie (Rosja) w latach 1944–1947;
– badania historyczne dotyczące losów Jana i Stanisława Ozimków (ofiar zbrodni katyńskiej, pochowanych na cmentarzu w Miednoje (Rosja), materiały przekazane do BEN na potrzeby realizacji wystawy multimedialnej *20–40–20* o zbrodni katyńskiej i inwazji sowieckiej;
– badania historyczne dotyczące zbrodni katyńskiej – Katyń (Rosja), „grób nr 9" – typowanie pochowanych;
– badania historyczne dotyczące losów policjantów przebywających w obozie specjalnym NKWD w Kozielsku (Rosja);
– badania historyczne dotyczące ustalenia zmarłych i zamordowanych oraz ich miejsc pochówku w kompleksie obozów Borowicze (Rosja);
– badania historyczne dotyczące ustalenia zmarłych i zamordowanych obywateli II RP oraz ich miejsc w Stalagu Stablack I A (Rosja);
– badania historyczne dotyczące ustalenia miejsca pochówku zmarłego/zamordowanego w więzieniu NKWD we Włodzimierzu nad Klaźmą (Rosja) premiera Jana Stanisława Jankowskiego;
– badania historyczne dotyczące prokuratorów będących ofiarami zbrodni katyńskiej;

– wstępne ustalenia miejsc pochówku Polaków zamordowanych w Kuropatach (Białoruś) zgodnie z decyzją BP WKP(b) z 5 marca 1940 r.;
– badania historyczne dotyczące zbrodni katyńskiej – Chersoń (Ukraina) – ustalenia miejsca pochówku ofiar zbrodni;
– badania historyczne dotyczące zbrodni NKWD – Chersoń (Ukraina) – ustalenia miejsca pochówku generała Mariusza Zaruskiego;
– badania historyczne dotyczące żołnierzy Wojska Polskiego poległych w obronie Lwowa (Ukraina) we wrześniu 1939 r., ze szczególnym uwzględnieniem miejsc ich pochówków na terenie dawnych wsi Zboiska i Hołosko Wielkie – kontynuacja;
– badania historyczne związane z opracowaniem ewidencji miejsc pochówku oraz ustaleniem listy ofiar i żyjących krewnych Polaków zamordowanych na Wołyniu i Małopolsce Wschodniej w latach 1939–1945, ze szczególnym uwzględnieniem zbrodni w miejscowości Huta Pieniacka (Ukraina);
– badania historyczne dotyczące miejsc pochówków żołnierzy KOP zamordowanych we wrześniu 1939 roku w lesie w okolicy miejscowości Kropiwniki (Ukraina);
– badania historyczne dotyczące miejsc pochówków polskich żołnierzy poległych na Łotwie – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące ustalenia zmarłych i zamordowanych oraz ich miejsc pochówku przy budowie drogi nr 1 (Ukraina);
– badania historyczne dotyczące miejsc pochówków polskich żołnierzy poległych w 1919 r. w okolicach miejscowości Sołtaniszki (Białoruś);
– badania historyczne dotyczące miejsc pochówków polskich żołnierzy poległych w 1920 r. w okolicach miejscowości Papiernia (Białoruś);
– badania historyczne dotyczące miejsc pochówków polskich żołnierzy zamordowanych we wrześniu 1939 r. w miejscowościach: Buchowicze, Aziaty, Zagajno (Białoruś) – kontynuacja;
– badania historyczne dotyczące miejsc pochówków Polaków zamordowanych w czasie II wojny światowej w miejscowościach: Kołodziszki, Postołowo (Białoruś);
– badania historyczne dotyczące miejsc pochówków Polaków, ofiar II wojny światowej, w Uzbekistanie – kontynuacja.

W 2020 r. pracownicy Wydziału Kresowego przeprowadzili dodatkowo 27 wizji lokalnych na Litwie. Ich celem była weryfikacja informacji o miejscach pochówku Polaków.

4.2. Poszukiwania

Opierając się na wynikach badań historycznych, Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN w 2020 r. przeprowadziło prace poszukiwawcze, archeologiczne i ekshumacyjne w 48 miejscach w Polsce oraz poza jej granicami. Wydział Archeologii przeprowadził prace w kraju, zaś Wydział Kresowy przebadał 4 stanowiska na terenie Litwy. W niektórych lokalizacjach prace prowadzone były w kilku odrębnych czasowo etapach, co faktycznie zwiększa liczbę działań poszukiwawczych.

Jasło (gm. Jasło, pow. jasielski, woj. podkarpackie). W lutym na terenie budowy odcinka drogi wojewódzkiej nr 992 Jasło – Zarzecze – Nowy Żmigród odkryto szczątki ludzkie. Na prośbę Prokuratury Rejonowej w Jaśle przeprowadzono wizję lokalną mającą na celu weryfikację odnalezionych szczątków pod względem pochodzenia, czasu zalegania w ziemi oraz określenia ewentualnej przyczyny zgonu. W trakcie prac zadokumentowano odsłonięte wcześniej groby i wydano opinię dotyczącą zastanego stanu.

Warszawa – dawne więzienie „Toledo” (ul. Namysłowska, Praga-Północ, m.st. Warszawa). W maju, czerwcu oraz lipcu prowadzono nadzór archeologiczny przy inwestycji budowlanej na terenie osiedla mieszkaniowego przy ul. Namysłowskiej. W 1944 r. utworzono na tym terenie Więzienie Karno-Śledcze Warszawa III („Toledo”), które funkcjonowało do roku 1956. Było wykorzystywane

przez NKWD oraz organy bezpieczeństwa państwa komunistycznego. Więziono tam i dokonywano egzekucji członków podziemia niepodległościowego. Podczas nadzoru archeologicznego natrafiono na grób zbiorowy, w którym spoczywały szczątki należące do 3 osób oraz fragmenty polskich mundurów. Poza jamą grobową natrafiono na dużą ilość luźnych szczątków ludzkich oraz łuski typu „Mauser" oraz „Mosin", co zgłoszono do oddziałowej komisji ścigania zbrodni przeciwko narodowi polskiemu w Warszawie. Na podstawie tych odkryć we wrześniu i październiku zostały przeprowadzone badania archeologiczne. Ponieważ część terenu planowanych wykopów znajdowała się w strefie ochrony konserwatorskiej, wymagane było uzyskanie decyzji konserwatora zabytków zezwalającej na prace wykopaliskowe. W trakcie badań przebadano obszar o łącznej powierzchni około 510 m^2. Odnaleziono szczątki 15 osób zalegające w całości lub częściowo w układzie anatomicznym, pewną ilość kości luźnych, co wskazuje na prawdopodobne zniszczenie części mogił przez późniejsze prace ziemne związane z układaniem rur i przewodów. Na działce należącej obecnie do jednostki wojskowej odkryto także relikty pierwotnego muru więziennego, wyburzonego w 1947 r.

Łambinowice (gm. Łambinowice, pow. nyski, woj. opolskie). W drugiej połowie maja przeprowadzono prace poszukiwawcze szczątków polskich żołnierzy września 1939 r. zmarłych jako jeńcy wojenni w obozie w Łambinowicach. Jako teren poszukiwań wytypowano północną część Starego Cmentarza Jenieckiego. Prace wykopaliskowe zostały poprzedzone badaniami nieinwazyjnymi – metodą georadarową, która wskazała kilka anomalii glebowych. Przebadano łącznie obszar o powierzchni ok. 600 m^2, w tym miejsca wskazane przez georadar. Badania nie doprowadziły do odnalezienia szczątków ludzkich. Wykopaliska prowadzono we współpracy z Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach oraz na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków. Poszukiwania będą kontynuowane.

Ostrów Wielkopolski (cmentarz ewangelicko-augsburski, ul. Grabowska). W czerwcu przeprowadzono prace poszukiwawcze, mające na celu odnalezienie grobu żołnierza AK, NSZ dowódcy oddziału WSGO „Warta". Miejsce spodziewanego pochówku wskazał brat. Przebadano obszar o powierzchni ok. 93 m^2. W wyniku przeprowadzonych prac nie odnaleziono szczątków ludzkich.

Kownatki (gm. Łuków, pow. łukowski, woj. lubelskie). Na podstawie kwerendy archiwalnej w czerwcu przeprowadzono poszukiwania mające na celu ustalenie lokalizacji miejsc pochówku ofiar wyroku 2. Sądu Polowego 2. Armii WP oraz innych ofiar formacji systemu komunistycznego z lat 1944–1945, mordowanych w okolicach Kąkolewnicy, pow. Radzyń Podlaski. Była to kontynuacja działań z ubiegłego roku. Przebadano łączenie obszar o powierzchni ok. 716 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Strzelno (gm. Strzelno, pow. mogileński, woj. kujawsko-pomorskie). W czerwcu na cmentarzu parafialnym przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków żołnierza AK, który zginął podczas akcji UB w Strzelnie 21 listopada 1945 r. Prace terenowe poprzedziła kwerenda archiwalna. Przebadano obszar około 2 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Stary Lubotyń (gm. Stary Lubotyń, pow. ostrowski, woj. podlaskie). Na podstawie kwerendy archiwalnej w czerwcu przeprowadzono prace ekshumacyjne na cmentarzu parafialnym w Starym Lubotyniu. Prace miały na celu odnalezienie szczątków żołnierza 1. Podlaskiej Brygady NZW. Przebadano obszar około 2 m^2. W wyniku przeprowadzonych czynności ujawniono i podjęto szczątki jednej osoby, które przekazano do dalszych badań antropologicznych.

Odolanów (gm. Odolanów, pow. ostrowski, woj. wielkopolskie). W czerwcu przeprowadzono prace poszukiwawcze na cmentarzu parafialnym pod wezwaniem św. Marcina przy ul. Chwaliszewskiej. Działania te miały na celu odnalezienie miejsca pochówku członków oddziału Jana Kempińskiego „Błyska" poległych w trakcie potyczki z siłami Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Urzędu Bezpieczeństwa pod Odolanowem 22 października 1945 r. Miejsce tegorocznych prac zostało wytypowane na podstawie kwerendy historycznej oraz relacji okolicznych mieszkańców. Prace

były kontynuacją badań z roku poprzedniego. Przebadano łącznie obszar o powierzchni ok. 8 m^2. Odnaleziono szczątki ośmiu osób. Z powodu niesprzyjających warunków atmosferycznych podczas prac (burzy i ulewnego deszczu) zdecydowano się na podjęcie trudnej decyzji o awaryjnym zasypaniu wykopu w związku z dużym ryzykiem zagrożenia dla zdrowia i życia pracowników BPiI oraz powstania szkód majątkowych. Ostatecznie ekshumowano szczątki czterech osób, zabezpieczając jednocześnie materiał genetyczny od wszystkich ujawnionych osobników. W 2021 r. planowane jest powtórne otwarcie grobu i kontynuowanie ekshumacji. Zarówno w wypełnisku jamy, jak i przy szczątkach odnaleziono liczne przedmioty, m.in. guziki wojskowe, elementy umundurowania oraz przedmioty osobiste takie jak grzebień czy pozostałości portmonetki.

Szczecin (woj. zachodniopomorskie). Po kwerendzie archiwalnej w czerwcu i listopadzie na Centralnym Cmentarzu Komunalnym przeprowadzono ekshumacje szczątków ludzkich należących prawdopodobnie do żołnierzy podziemia niepodległościowego. W wyniku przeprowadzonych prac podjęto szczątki trzech osób, które przekazano do dalszych badań antropologicznych. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków.

Liski (gm. Dołhobyczów, pow. hrubieszowski, woj. lubelskie). W czerwcu i sierpniu przeprowadzono badania archeologiczno-ekshumacyjne. W czerwcu podjęto szczątki ludzkie przypadkowo odkryte w trakcie prac przy naprawie drogi polnej. W sierpniu kontynuowano poszukiwania w tym samym miejscu. Przebadano obszar o łącznej powierzchni ok. 311 m^2. Odnaleziono i podjęto szczątki czterech osób, należących prawdopodobnie do „Batalionów Chłopskich", które przekazano do dalszych badań antropologicznych. Prace prowadzono wraz we współpracy z OKŚZpNP w Lublinie.

Pułtusk (gm. Pułtusk, pow. pułtuski, woj. mazowieckie). Po kwerendzie archiwalnej na przełomie czerwca i lipca przeprowadzono prace poszukiwawcze na działce miejskiej przy ul. Rynek. W miejscu prac do 1950 r. znajdowała się siedziba PUBP/PUdsBP. W piwnicach głównego budynku miały znajdować się cele i sala przesłuchań, a dziedziniec mógł być potencjalnym miejscem pochówków. Prace miały na celu odnalezienie ofiar represji komunistycznych. Łączne przebadano obszar o powierzchni ok. 93 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków.

Gliwice (pow. gliwicki, woj. śląskie). Na początku lipca na Centralnym Cmentarzu Komunalnym przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków ludzkich współpracownika Oddziału „Wiarusy" zmarłego w gliwickim więzieniu. W grobie odkryto szkielet jednej osoby, który ekshumowano, poddano oględzinom antropologicznym i przekazano do dalszych badań. Łączne przebadano obszar o powierzchni 2,5 m^2. Prace prowadzono we współpracy z OKŚZpNP w Katowicach.

Szumowo (gm. Szumowo, pow. zambrowski, woj. podlaskie). Na podstawie kwerendy archiwalnej oraz zeznań świadków w lipcu przeprowadzono prace poszukiwawcze na cmentarzu parafialnym. Badania polegały na sprawdzeniu dwóch miejsc. W pierwszej z wytypowanych lokalizacji miał znajdować się pochówek żołnierza NZW, który zginął wiosną 1947 r. W drugim miejscu poszukiwano policjanta poległego w 1939 r. Łącznie przebadano obszar o powierzchni 34,5 m^2. W pierwszym badanym miejscu ujawniono trumny z szczątkami żołnierzy ekshumowanych i przeniesionych w to miejsce z mogił wojennych, a także pochówki cywilne. W drugim miejscu szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Warszawa – Areszt Warszawa I (ul. Rakowiecka, Stary Mokotów, m.st. Warszawa). Na początku lipca na terenie dawnego Aresztu Śledczego Warszawa I kontynuowano prace rozpoczęte w latach ubiegłych. Tegoroczne badania miały na celu sprawdzenie pozostałej części terenu pod wyburzonymi w 2019 r. polami spacerowymi dla osadzonych (tzw. spacerniakami). Przebadano łącznie obszar o powierzchni 720 m^2. W wyniku prac ujawniono szczątki dwóch osób. Przy pierwszym szkielecie znaleziono fragmenty tkaniny oraz drut ściśle zawiązany wokół bioder. Przy drugim szkielecie odnaleziono fragmenty tkaniny, a także najprawdopodobniej polski guzik wojskowy.

Czaszka drugiej z odnalezionych osób nosiła ślady rany postrzałowej. Prace przy ul. Rakowieckiej będą kontynuowane.

Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach (ul. Powązkowska, m.st. Warszawa). W lipcu przeprowadzono badania archeologiczne na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. Ich celem była weryfikacja zeznań byłego grabarza dotyczących odkrycia przez niego podczas kopania grobu przestrzelonych czaszek na skraju kwatery F III. We wskazanym miejscu założono wykop o powierzchni ok. 6 m^2. Po doczyszczeniu ujawniono fragmenty dwóch zbiorowych mogił w formie długich rowów wypełnionych trumnami przylegającymi ciasno jedna do drugiej. Oprócz tego we wkopie pod studnię grobu murowanego ujawniono worek jutowy ze szczątkami ludzkimi, m.in. czaszki ze znacznikami PCK. Żadna z nich nie miała obrażeń opisywanych w relacji świadka. Podczas prac podjęto także próbę odnalezienia szczątków nauczycielki należącej do grupy tajnego nauczania, która prawdopodobnie została pochowana w mogile zbiorowej na kwaterze C. Przebadano obszar o powierzchni około 12 m^2. Odkryto w nim sekwencję pochówków niezgodną z profilami biologicznymi ustalonymi na podstawie kart zgonów. Ponadto przy trzech kolejnych szczątkach ujawniono blaszane numery PCK odpowiadające osobom, które wg dokumentacji cmentarnej powinny znajdować się w zupełnie innym miejscu na tej kwaterze. Poszukiwanych osób nie odnaleziono.

Gdańsk (gm. Gdańsk, pow. gdański, woj. pomorskie). W lipcu na Cmentarzu Bretowskim, po wcześniejszej kwerendzie archiwalnej, przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków zamordowanej w 1945 roku s. Charytyny – Jadwigi Fahl, ze Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, ofiary terroru sowieckiego. Przebadano obszar około 2,5 m^2. W wyniku przeprowadzonych czynności ujawniono i podjęto szczątki jednej osoby, które przekazano do dalszych badań antropologicznych. Równolegle strona kościelna prowadzi działania związane ze zwieńczeniem procesu beatyfikacyjnego sióstr katarzynek, które zostały zamordowane przez żołnierzy sowieckich w 1945 r.

Sólca (gm. Fredropol, pow. przemyski, woj. podkarpacki). Pod koniec lipca odbyły się prace poszukiwawcze na zalesionym szczycie góry Hyb między miejscowościami Huwniki i Sólca. Celem prac poszukiwawczych było odnalezienie mogiły małżeństwa Wojtasiewiczów. Według relacji świadków w wskazanym miejscu został pochowany podoficer WP, żołnierz Armii Hallera wraz z żoną. Miejsce ich śmierci zostało upamiętnione krzyżem. W wskazanej lokalizacji przebadano obszar o łącznej powierzchni 76 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Topola (gm. Kamieniec Ząbkowicki, pow. ząbkowicki, woj. dolnośląskie). W lipcu i sierpniu przeprowadzono archeologiczne badania sondażowe na zalesionym terenie w pobliżu wsi Topola. Obiektem poszukiwań była masowa mogiła więźniów niemieckich obozów jenieckich i koncentracyjnych zmarłych w trakcie marszów śmierci w 1945 r. W miejscu wskazanym przez świadka przebadano obszar o łącznej powierzchni 159,50 m^2. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków. Szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Zielonka (gm. Zielonka, pow. wołomiński, woj. mazowieckie). W sierpniu prowadzono prace na placu przy ul. Wyszyńskiego. Badania miały charakter weryfikacji grobów ujawnionych podczas prac inwestycyjnych. Przebadano obszar o powierzchni 617 m^2. Ujawnione mogiły należały prawdopodobnie do cmentarza szpitalnego, który funkcjonował tu podczas II wojny światowej. Prace prowadzone były we współpracy z Prokuraturą Rejonową z Wołomina oraz na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków.

Płaza (pow. chrzanowski, gm. Chrzanów, woj. małopolskie). W sierpniu przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków żołnierzy piechoty Wojska Polskiego poległych podczas walk obronnych kampanii wrześniowej 1939 r. Miejsce poszukiwań zostały wytypowane na podstawie kwerend i zeznań okolicznej ludności. Przebadano łącznie obszar o powierzchni ok. 65,50 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono. Prace prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków. Poszukiwania będą kontynuowane.

Lublin (gm. Lublin, pow. lubelski, woj. lubelskie). Na przełomie sierpnia i września na terenie byłego poligonu wojskowego, potocznie zwanego Górkami Czechowskimi, przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie pochówku ofiar totalitaryzmu. Po analizie zdjęć lotniczych oraz danych archiwalnych wytypowano kilka miejsc, gdzie mogłyby być ulokowane mogiły poszukiwanych. Przebadano obszar około 620 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Sztum (gm. Sztum, pow. sztumski, woj. pomorskie). W sierpniu przeprowadzono ratownicze badania archeologiczne na terenie Zakładu Karnego. Podczas prac ziemnych, związanych z modernizacją i rozbudową placów spacerowych ujawniono szczątki ludzkie. W miejscu odnalezienia szczątków zastany wykop liniowy poszerzono do około 8,5 m^2. Podczas prac podjęto jeden szkielet pozbawiony czaszki (zniszczona przy kopaniu rowu). Prace zostały wykonane na zlecenie OKŚZpNP w Gdańsku. Na początku września, sprawowano nadzór nad pracami budowlanymi na terenie Zakładu Karnego w Sztumie. W związku z kontynuacją zmiany nawierzchni, a zwłaszcza z uwagi na fakt odnalezienia szczątków ludzkich na sąsiednim obszarze podczas poprzedniego etapu budowy, niezbędna była obecność archeologa podczas prac ziemnych. W trakcie prowadzenia nadzoru nie odnaleziono żadnych szczątków ludzkich.

Ubocze (gm. Grzmiąca, pow. szczecinecki, woj. zachodniopomorskie). W sierpniu i wrześniu, na działce prywatnej przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków żołnierza Zrzeszenia WiN. Podczas dwóch etapów poszukiwań przebadano obszar około 470 m^2. Miejsca pochówku nie odnaleziono.

Białystok (Cmentarz św. Rocha, pow. białostocki, woj. podlaskie). W sierpniu przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu zlokalizowanie ukrytych miejsc pochówków ofiar zamordowanych w więzieniu w Białymstoku. Informacje o grzebaniu zmarłych więźniów na terenie cmentarza potwierdził pracujący tam grabarz oraz ksiądz administrujący nekropolią. Miejsca zostały wytypowane na podstawie danych zawartych w aktach USC i „Brulionu cmentarnego". W czasie prac przebadano obszar o łącznej powierzchni 18 m^2. Nie natrafiono na pochówki więzienne. Poszukiwania będą kontynuowane.

Świecko (gm. Słubice, pow. słubicki, woj. lubuskie). Na początku września przeprowadzono prace archeologiczno-ekshumacyjne na dawnym cmentarzu ewangelickim. Był to trzeci etap prac na tym stanowisku. Celem podjętych badań było odnalezienie kolejnych mogił więźniów zmarłych bądź zamordowanych w niemieckim, karnym obozie pracy wychowawczej Lager Schwetig „Oderblick" istniejącym w latach 1940–1945. Przebadano łącznie obszar powierzchni ok. 70 m², na którym szczątki 20 osób. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków. Prace będą kontynuowane w kolejnych sezonach.

Leńce (gm. Dobrzyniewo Duże, pow. białostocki, woj. podlaskie). We wrześniu na prywatnej posesji prowadzono prace poszukiwawczo-ekshumacyjne siedmioletniego chłopca zastrzelonego przez Niemców w 1943 r. W trakcie prac odnaleziono jeden kompletny szkielet. Szczątki zostały poddane wstępnym oględzinom antropologicznym i przekazane do dalszych badań.

Bydgoszcz (gm. Bydgoszcz, pow. bydgoski, woj. kujawsko-pomorskie). We wrześniu na terenie Aresztu Śledczego przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków więźniów politycznych zmarłych w Więzieniu Karno-Śledczym WUBP w Bydgoszczy. Poszukiwania odbyły się po wcześniejszej kwerendzie archiwalnej. Podczas prac archeologicznych przebadano łącznie obszar około 177 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Oświęcim (gm. Oświęcim, pow. oświęcimski, woj. małopolskie). W pierwszej połowie października przeprowadzono prace poszukiwawcze wzdłuż rzeki Soli. W ramach działań Prokuratury Rejonowej w Oświęcimiu podjęto czynności mające na celu zlokalizowanie mogiły więźniów obozu jenieckiego i obozu pracy powstałych na terenie byłego KL Auschwitz-Birkenau. Podczas prac archeologicznych przebadano łącznie obszar około 50 m^2. Badania te doprowadziły do ujawnienia przemieszanych szczątków ludzkich oraz wydobycia części kości zalegających w skarpie nad rzeką. Prace zostały zrealizowane przez BPiI w ramach śledztwa prowadzonego przez OKŚZpNP w Krakowie.

Warszawa (Cmentarz Służewski, ul. Wałbrzyska, m.st. Warszawa). W październiku na cmentarzu parafialnym przy ul. Wałbrzyskiej przeprowadzono prace mające na celu odnalezienie miejsca pochówku ofiar terroru komunistycznego. Badana obejmowały ossuarium znajdujące się w kwaterze wojennej, w którym umieszczano szczątki znajdowane na przestrzeni lat przez grabarzy podczas wykonywania przez nich współczesnych pochówków na cmentarzu Służewskim. W wyniku przeprowadzonych prac odnaleziono szczątki będące tzw. zsypem kostnym, które przekazano do dalszych badań.

Łódź (al. Karola Anstadta). W pierwszej połowie października zostały przeprowadzone badania archeologiczne przy al. K. Anstadta. Prace wykonywane były w ramach projektu badawczego „Dawna siedziba Gestapo i Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego przy al. Anstadta w Łodzi. Interdyscyplinarne badania miejsca", współorganizowanego przez Łódzką Specjalną Strefę Ekonomiczną, Uniwersytet Łódzki oraz IPN. Był to drugi sezon badań na tym stanowisku. Celem badań było rozpoznanie reliktów nieruchomych dawnej łódzkiej siedziby Gestapo i Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa w Łodzi oraz wykrycie ewentualnych obiektów oraz artefaktów (zabytków ruchomych) związanych z funkcjonowaniem obu instytucji. Przebadano łącznie obszar o powierzchni ok. 44 m^2. W wyniku przeprowadzonych badań odkryto obiekty o funkcjach gospodarczych oraz liczne artefakty i fragmenty kości zwierzęcych, wstępnie datowane na drugą połowę XIX w. – pierwszą połowę XX w. Badaniami kierował dr Olgierd Ławrynowicz z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. W kwerendach archiwalnych i wykopaliskach archeologicznych uczestniczyli pracownicy BPiI. Badania prowadzono na mocy decyzji wydanej przez konserwatora zabytków. Planowane są dalsze poszukiwania w tym miejscu.

Kraków (cmentarz Rakowicki, część południowa i północna). Po wnikliwej kwerendzie archiwalnej w połowie października przeprowadzono prace poszukiwawcze w grobie ziemnym. Poszukiwano szczątków żołnierza podziemia niepodległościowego zamordowanego w 1954 r. Na dnie jamy grobowej znaleziono trumnę zawierającą przemieszane kości ludzkie. Zostały one ekshumowane i przekazane do dalszych badań. W części północnej przeprowadzono prace poszukiwawcze w dwóch grobach ziemnych. Poszukiwano szczątków czterech żołnierzy podziemia niepodległościowego z Oddziału „Wiarusy" zamordowanych w 1947 r. Na dnie jamy grobowej znaleziono skupisko szczątków ludzkich. Szczątki zostały ekshumowane i przekazane do dalszych badań. Prace prowadzono we współpracy z Oddziałową Komisją Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie.

Olsztyn (gm. Olsztyn, pow. olsztyński, woj. warmińsko-mazurskie). W październiku na dawnym cmentarzu Mariackim, po wcześniejszej kwerendzie archiwalnej, przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków sióstr ze Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy: s. Generosy – Marii Bolz, s. Krzysztofory – Marty Klomfass oraz s. Liberii – Marii Domnick, które stały się ofiarami terroru sowieckiego. Podczas prac archeologicznych przebadano obszar około 80 m^2. W wyniku przeprowadzonych czynności podjęto łącznie szczątki 11 osób, z czego 6 z nich przekazano do dalszych badań antropologicznych, a 5 przekazano do pochówku na cmentarzu zakonnym w Braniewie. Równolegle strona kościelna prowadzi działania związane ze zwieńczeniem procesu beatyfikacyjnego sióstr katarzynek, które zostały zamordowane przez żołnierzy sowieckich w 1945 r.

Zakopane (gm. Zakopane, pow. tatrzański, woj. małopolskie). W październiku przeprowadzono prace archeologiczne przy ul. Tytusa Chałubińskiego. Badania prowadzone były na terenie przyległym do „Willi Palace" (miejsce było zwane „Katownią Podhala"), gdzie w czasie wojny znajdowała się placówka gestapo. Prace miały na celu weryfikację informacji o istnieniu wokół budynku „Palace" grobów ofiar totalitaryzmu oraz rozpoznanie innych struktur i obiektów czy przedmiotów mogących dostarczyć informacji odnośnie do funkcjonowania w tym miejscu siedziby gestapo. Łącznie przebadano obszar o powierzchni ok. 335 m^2. Szczątków ludzkich nie odnaleziono. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków. Planowane są dalsze poszukiwania.

Krasnystaw (pow. krasnostawski, woj. lubelskie). Po wcześniejszej kwerendzie archiwalnej w drugiej połowie października na cmentarzu parafii Trójcy Przenajświętszej przeprowadzono ekshumację szczątków należących prawdopodobnie do żołnierzy podziemia niepodległościowego. W wyniku przeprowadzonych czynności ujawniono i podjęto szczątki jednej osoby, które przekazano do dalszych badań antropologicznych. Łącznie przebadano obszar o powierzchni ok. 3 m^2. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków.

Lublin (cmentarz rzymskokatolicki przy ul. Unickiej, gm. Lublin, woj. lubelskie). W październiku i listopadzie na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Unickiej przeprowadzono prace poszukiwawcze szczątków ofiar terroru komunistycznego straconych i zmarłych w więzieniu na Zamku w Lublinie w latach 1944–1954. W każdym z dwóch etapów prace polegały na zbadaniu grobu metodą archeologiczną oraz podjęciu poszukiwanych szczątków. Dodatkowo przebadano również puste place. W jednym z nich znajdował się „zsyp kostny" (pochówek sanitarny). W wyniku przeprowadzonych prac ekshumowano szczątki co najmniej 39 osób, które poddano oględzinom antropologicznym i przekazano do Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w celu przeprowadzenia badań genetycznych. Październikowe i listopadowe prace zostały zrealizowane przez BPiI w ramach śledztwa prowadzonego przez OKŚZpNP w Lublinie. Poszukiwania kolejnych ofiar będą kontynuowane.

Racibórz (pow. raciborski, woj. śląskie). Po analizie dokumentów archiwalnych na początku listopada na cmentarzu „Jeruzalem" przeprowadzono prace poszukiwawcze szczątków więźniów zmarłych w raciborskim więzieniu w latach 1947–1952. Przebadano teren o łącznej powierzchni około 40 m^2. W ich obrębie odsłonięto, przebadano i zadokumentowano 19 pochówków, z których ekshumowano 10 szkieletów. Zostały one poddane oględzinom antropologicznym i przekazane do dalszych badań. Planowane są dalsze poszukiwania.

Bonisław (gm. Gozdowo, pow. sierpecki, woj. mazowieckie). Na podstawie zeznań świadków w listopadzie przeprowadzono prace poszukiwawcze, których celem było odnalezienie studni, w której rzekomo ukryto ludzkie szczątki należące do ofiar zamordowanych przez komunistyczne organy represji w latach czterdziestych XX w. Przebadano teren o łącznej powierzchni około 20 m^2. Podczas prac pomyślnie zlokalizowano studnię, nie natrafiono w niej jednak na żadne ludzkie szczątki. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków.

Krasnosielc (gm. Krasnosielc, pow. makowski, woj. mazowieckie). W listopadzie na cmentarzu parafialnym przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków żołnierza NSZ. Badania poprzedzała kwerenda archiwalna. Przebadano łącznie obszar około 65 m^2. W wyniku przeprowadzonych czynności ujawniono i podjęto szczątki dwóch osób, które przekazano do dalszych badań antropologicznych. Wykopaliska prowadzono na podstawie decyzji wydanej przez konserwatora zabytków.

Klin (gm. Krasnosielc, pow. makowski, woj. mazowieckie). W połowie listopada w lesie koło osady Klin odbyły się poszukiwania pochówku żołnierzy podziemia niepodległościowego zamordowanych przez UB. W miejscu wskazanym przez świadka przebadano obszar o łącznej powierzchni około 41 m^2. Podczas prac zlokalizowano obiekt będący prawdopodobnie dawnym upamiętnieniem, nie natrafiono jednak na szczątki ludzkie.

Kraśnica (gm. Opoczno, pow. opoczyński, woj. łódzkie). Na podstawie kwerend archiwalnych i zeznań świadków w listopadzie przeprowadzono prace poszukiwawcze na cmentarzu parafialnym, których celem było odnalezienie szczątków mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala". Przebadano obszar o łącznej powierzchni około 130 m^2. Podczas prac natrafiono na liczne pochówki cmentarne, niestety w wyniku analizy antropologicznej odrzucono możliwość przynależności odnalezionych szczątków do poszukiwanej osoby.

Łódź (cmentarz rzymskokatolicki przy ul. Smutnej, gm. Łódź, woj. łódzkie). W listopadzie po przeprowadzeniu kwerendy archiwalnej rozpoczęto prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków żołnierza podziemia niepodległościowego zamordowanego na podstawie wyroku

WSR w Łodzi. W wyniku przeprowadzonych czynności ujawniono i podjęto szczątki jednej osoby, które przekazano do dalszych badań. Prace zostały zrealizowane we współpracy z OKŚZpNP w Łodzi. Poszukiwania kolejnych ofiar będą kontynuowane.

Stary Ochędzyn (gm. Sokolniki, pow. wieruszowski, woj. łódzkie). Przy końcu listopada kontynuowano prace z lat poprzednich na cmentarzu w Starym Ochędzynie, których celem była identyfikacja szczątków żołnierzy wieluńskich batalionów Obrony Narodowej poległych we wrześniu 1939 r. Badania poprzedzała kwerenda archiwalna. Przebadano łącznie obszar o powierzchni ok. 5 m^2. Podjęto dwa szkielety, którym towarzyszyły liczne elementy wyposażenia wojskowego. Szczątki ludzkie poddane zostały wstępnym oględzinom antropologicznym i przekazane do dalszych badań.

Kielce (Cmentarz Partyzancki, pow. kielecki, woj. świętokrzyskie). W grudniu przeprowadzono prace archeologiczne, których celem było pobranie próbek materiału kostnego od zmarłych krewnych ofiar, w celu przeprowadzenia analiz porównawczych. W czasie badań eksplorowano w sumie dwa groby o łącznej powierzchni około 3 m^2. Materiał porównawczy udało się pozyskać jedynie z drugiego grobu.

Orneta (gm. Orneta, pow. lidzbarski, woj. warmińsko-mazurskie). W grudniu 2020 r. na cmentarzu komunalnym, po wcześniejszej kwerendzie archiwalnej, przeprowadzono prace poszukiwawcze mające na celu odnalezienie szczątków sióstr ze Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy: s. Gunhildy – Doroty Steffen, s. Rolandy – Marii Abraham, s. Bony – Anny Pestki, które stały się ofiarami terroru sowieckiego. Podczas prac archeologicznych przebadano obszar o powierzchni około 20 m^2. W wyniku przeprowadzonych czynności podjęto szczątki 3 osób i przekazano do dalszych badań antropologicznych. Równolegle strona kościelna prowadzi działania związane ze zwieńczeniem procesu beatyfikacyjnego sióstr katarzynek, które zostały zamordowane przez żołnierzy sowieckich w 1945 r.

Prace poszukiwawcze prowadzone przez Wydział Kresowy

Prace archeologiczne na Litwie

W 2020 r. prowadzono prace poszukiwawcze grobów żołnierzy podziemia niepodległościowego na Litwie. Badania zostały zorganizowane we współpracy z archeologiem litewskim prof. Iloną Vaškevičiūte, na podstawie wymaganych ustawodawstwem litewskim dokumentów (pozwolenia litewskiego Ministerstwa Kultury na badania archeologiczne i ekshumacje oraz zgód właścicieli terenów, na których prowadzono prace). Działania prowadzono od 31 sierpnia do 25 września oraz od 5 do 17 października 2020 r. w 4 miejscach. W jednym z nich odkryto i ekshumowano szczątki. Szczątki do czasu zakończenia badań genetycznych pozostają zabezpieczone w zakładzie pogrzebowym na Litwie.

Raubiszki (woj. wileńskie) – prace poszukiwawcze żołnierzy z grupy Sergiusza Kościałkowskiego „Fakira". W ramach poszukiwań przebadano 15 arów (1500 m^2), wykonując odwierty świdrem w siatce 1 x 1m (łącznie 1500 odwiertów). Założono dwa wykopy sondażowe o łącznej powierzchni 25 m^2. W wyniku przeprowadzonych czynności ujawniono i podjęto szczątki sześciu osób, które przekazano do dalszych badań antropologicznych.

Ejszyszki (woj. wileńskie) – poszukiwania grobu żołnierza AK Jana Borysewicza „Krysia" na majdanie grodziska „Majak". W ramach poszukiwań przebadano 1,5 ara (150 m^2), wykonując odwierty świdrem w siatce 1 x 1m (łącznie 150 odwiertów). Poszukiwanych szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Wilno – Pióromont (nieczynny cmentarz przy ulicy A. Juozapavičiaus g. 11A, Vilnius 09311, Litwa) w październiku przeprowadzono poszukiwania miejsca pochówku żołnierzy poległych w operacji „Ostra Brama". W celu odnalezienia miejsca pochówku wyznaczono 6 wykopów sondażowych obejmujących obszar około 60 m^2. Poszukiwanych szczątków ludzkich nie odnaleziono.

Piłokańce (woj. wileńskie) w początku września przeprowadzono poszukiwania mogiły żołnierza AK. W ramach prac założono trzy wykopy sondażowe o łącznej powierzchni 67 m^2. Mogiły nie odnaleziono.

Planowane działania na Białorusi

W maju 2020 r. BPiI przygotowywało się do przeprowadzenia rekonesansu miejsc pochówków Polaków na terenie Białorusi. Zgodnie z ustaleniami, zaplanowane rozpoznanie terenowe miało się odbyć z udziałem przedstawiciela Sił Zbrojnych Republiki Białorusi i Ambasady RP w Mińsku. Rekonesans został jednak odwołany w związku z pandemią COVID-19.

BPiI uzyskało zgodę na przeprowadzenie prac poszukiwawczych mogiły polskich żołnierzy zamordowanych we wrześniu 1939 r. w miejscowości Aziaty/Oziaty. Prace były planowane wspólnie ze stroną białoruską na wrzesień 2020 r. Z uwagi jednak na sytuację powyborczą na Białorusi do ich realizacji ostatecznie nie doszło.

Planowane działania na Ukrainie

W 2020 r. mimo wielu złożonych wniosków BPiI nie udało się przeprowadzić żadnych prac poszukiwawczych na Ukrainie. BPiI we współpracy partnerami ukraińskimi oraz w uzgodnieniu i przy wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, złożyło wnioski o przeprowadzenie ekshumacji oraz prac poszukiwawczych w 9 lokalizacjach na Ukrainie. Nie uzyskano zgody Ministerstwa Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy na ekshumację szczątków żołnierzy odnalezionych w listopadzie 2019 r. we Lwowie, na dawnych cmentarzach parafialnych miejscowości Zboiska i Hołosko. Ministerstwo Kultury Ukrainy oraz władze administracji obwodowej obwodu wołyńskiego nie wydały również pozwolenia na badania i ekshumację pozostałości, zniszczonej współcześnie, zbiorowej mogiły żołnierzy KOP w okolicach miejscowości Kropiwniki.

Wnioski o przeprowadzenie prac poszukiwawczych w miejscowości Kukle, Kostiuchnówka-Polska Góra oraz Małe Hołoby zostały odrzucone na poziomie uzgadniania ich przez administrację obwodową obwodu wołyńskiego.

Nie wyrażono ponadto zgody na przeprowadzenie prac poszukiwawczych w miejscowościach Huta Pieniacka i Stanisłówka. W obu przypadkach administracja obwodowa obwodu lwowskiego, w kwietniu 2020 r. przesłała wnioski do uzgodnienia do Ministerstwa Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy oraz Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej. Do dziś brak stanowisk wszystkich trzech instytucji. Wniosek o przeprowadzenie poszukiwań miejsc pochówków żołnierzy KOP w okolicy miejscowości Tynne został pozytywnie rozpatrzony na poziomie administracji obwodowej obwodu równieńskiego. W dalszym etapie, wniosek o uzgodnienie, złożony przez partnera ukraińskiego w marcu 2020 r. do Ministerstwa Kultury Ukrainy, pozostaje bez odpowiedzi do dziś.

Działania rekonesansowe za granicą

Wydziały Archeologii oraz Kresowy prowadziły również działania rekonesansowe za granicą (prospekcja terenowa, wizje lokalne).

Łotwa. Od 5 do 10 marca 2020 r. pracownicy BPiI prowadzili rekonesans w 12 lokalizacjach na Łotwie, gdzie według posiadanych informacji znajdują się nieoznakowane miejsca pochówków polskich żołnierzy poległych w wojnie 1920 r. Dodatkowo pracownicy spotkali się z przedstawicielami lokalnej lokalnej mniejszości polskiej, którzy udzielili informacji na temat poszukiwanych miejsc pochowków. Przeprowadzony rekonesans pozwolił wytypować wstępnie 3 miejsca do prac poszukiwawczych.

Litwa. We wrześniu i październiku 2020 r. pracownicy BPiI prowadzili rekonesans w 27 lokalizacjach rejonu wileńskiego, gdzie według posiadanych informacji mogą znajdować się miejsca spoczynku żołnierzy Armii Krajowej poległych w walkach o niepodległość państwa polskiego. Dodatkowo w pracownicy BPiI przeprowadzili spotkania informacyjne dla środowisk lokalnych

w celu przybliżenia działalności Wydziału Kresowego oraz zwracali się z apelem do mieszkańców o udzielanie informacji na temat miejsc pochówków polskich ofiar.

4.3. Identyfikacja

Ustawowo nałożonym obowiązkiem w związku z prowadzeniem przez IPN prac poszukiwawczych nieznanych miejsc pochówku ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu jest podejmowanie wszelkich działań dążących do identyfikacji tożsamości osób, których szczątki zostały odnalezione (art. 53b ustawy o IPN). W zakresie identyfikacji ofiar do głównych zadań Wydziału Identyfikacji BPiI należy prowadzenie Bazy Materiału Genetycznego IPN, poszukiwanie i ustalanie danych krewnych ofiar, pobieranie materiału biologicznego, organizacja i zabezpieczenie antropologiczne, medyczno-sądowe prowadzonych prac ekshumacyjnych oraz dokonywanie oględzin antropologicznych oraz wydawanie opinii i ekspertyz. W zakresie funkcjonującej w IPN Bazy, Wydział Identyfikacji prowadzi również współpracę z prokuratorami pionu śledczego IPN. Ponadto zadaniem Wydziału jest planowanie i zlecanie badań genetycznych do podmiotów współpracujących z IPN w tym zakresie oraz analiza otrzymywanych wyników badań. Zadaniem Wydziału Identyfikacji jest także prowadzenie zaawansowanych analiz porównawczych wyników badań genetycznych za pomocą pozyskanego i wdrożonego systemu CODIS.

W związku z funkcjonowaniem w IPN Bazy Materiału Genetycznego zadaniem Wydziału Identyfikacji jest prowadzenie i zwiększenie zasobności Bazy celem wykorzystania materiału biologicznego i informacji genetycznej w niej zawartej w dalszym procesie identyfikacji. Rejestracja danych w Bazie odbywa się w sposób ciągły, dzięki czemu jest ona stale poszerzana o materiał pochodzący od żyjących i nieżyjących krewnych ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu i informacji oraz wyników badań genetycznych dotyczących ekshumowanych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich. Od powstania Bazy w 2016 do grudnia 2020 r. zarejestrowano łącznie 2779 prób materiału biologicznego do badań genetycznych, w tym 1502 próby materiału porównawczego, pochodzącego od krewnych poszukiwanych ofiar i 1277 prób pozyskanych z ekshumowanych szczątków. W 2020 r. pozyskano 158 materiału porównawczego od rodzin ofiar. Należy jednoznacznie wskazać, iż w 2020 r. w związku z stanem zagrożenia zarażeniem COVID-19 liczba zabezpieczonego materiału od rodzin poszukiwanych ofiar jest znacznie niższa niż w latach poprzednich. W trakcie 2020 r., ze względu na sytuację epidemiologiczną BPiI wstrzymało kilkukrotnie pobrania materiału porównawczego, a wznowienie procedury było poprzedzone zarządzeniem w kwestii zachowania określonych zasad ostrożności i zapobiegania rozprzestrzenianiu się COVID-19. W związku z powyższym częściowo pobrania materiału porównawczego zostały przesunięte na rok 2021.

Pozyskiwanie materiału porównawczego do Bazy Materiału Genetycznego jest możliwe m.in. dzięki zgłoszeniom osób poszukujących swoich zaginionych krewnych. Wydział Identyfikacji koordynuje wszelkie pobrania materiału porównawczego, zarówno od osób zgłaszających się do Biura za pomocą skrzynki mailowej genetyka@ipn.gov.pl oraz infolinii, jak i zlecanych przez poszczególne oddziały BPiI. W 2020 r. przy pomocy kontaktu mailowego genetyka@ipn.gov.pl i infolinii przyjęto 72 zgłoszenia.

Zadania Wydziału Identyfikacji są bezpośrednio związane z pracami poszukiwawczymi, które w 2020 r. doprowadziły do odnalezienia 23 miejsc pochówku (lokalizacja), z których ekshumowano szczątki nie mniej niż 116 osób oraz przemieszane fragmenty kostne należące do minimum 33 osób (szczątki 38 osób i przemieszane kości min. 33 osób ekshumowanych w ramach prac objętych śledztwem prokuratorów oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko narodowi polskiemu, oraz szczątki 78 osób w wyniku prac nieobjętych śledztwami). Badania genetyczne szczątków ekshumowanych w sprawach objętych postępowaniami karnymi były zlecane przez właściwych prokuratorów oddziałowych komisji. W pozostałych przypadkach badania genetyczne ekshumowanych szczątków były zlecane przez pion poszukiwań i identyfikacji.

Intensywne prace BPiI w zakresie zbierania i rejestracji w Bazie Materiału Genetycznego IPN danych o osobach zaginionych i ich rodzinach oraz rejestracji informacji dotyczących prób materiału kostnego z ekshumowanych szczątków umożliwiają wykorzystanie zasobów Bazy przez komisje ścigania zbrodni przeciwko narodowi polskiemu. Na potrzeby prowadzonych postępowań karnych w 2020 r. wydano na wniosek prokuratorów 63 próby materiału porównawczego (28 izolatów, 34 wymazy z jamy ustnej oraz 3 wyniki profilowania materiału porównawczego) należącego do rodzin poszukiwanych ofiar, celem przeprowadzenia badań porównawczych. Ponadto pracownicy Wydziału Identyfikacji w 2020 r. pobrali 224 próby materiału kostnego ze szczątków odnajdowanych podczas prac poszukiwawczo-archeologicznych, z czego 13 prób w ramach prowadzonych postępowań prokuratorskich, w tym prokuratury powszechnej.

Znaczną część działalności Biura w zakresie identyfikacji stanowi realizacja zadań dotyczących zlecania badań genetycznych, w tym planowanie zakresu prowadzonych badań genetycznych, weryfikacja otrzymanych wyników i wykonywanie analiz porównawczych. W 2020 r. mimo dużych utrudnień związanych z epidemią COVID-19, która wpłynęła również na pracę laboratoriów genetycznych, z którymi współpracuje BPiI, podjęto wiele działań mających na celu identyfikację szczątków odnajdowanych w trakcie prac ekshumacyjnych. W ramach umowy ramowej z 6 kwietnia 2018 r. z dwiema grupami podmiotów stanowiących konsorcjum firm, której przedmiotem jest prowadzenie badań genetyczno-identyfikacyjnych oraz przechowywanie materiału biologicznego, sukcesywnie zlecano analizy materiału genetycznego i przechowywanie prób. W 2020 r. Wydział Identyfikacji zlecił badania genetyczne mające na celu uzyskanie profili DNA łącznie 246 osób (72 prób materiału kostnego i 174 prób materiału porównawczego od rodzin ofiar). W ramach umowy ramowej Konsorcjum Firm, którego Liderem jest UMK w Toruniu CM im. L. Rydygiera wykonało pięć zleceń, badając łącznie 156 prób, natomiast Konsorcjum Firm, którego Liderem jest Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie przeprowadził badania łącznie 90 prób w ramach sześciu zleceń.

W odniesieniu do zawartego w 2018 r. porozumienia z Federalnym Biurem Śledczym Stanów Zjednoczonych w 2019 r. uruchomiono licencję i przeprowadzono instalację w IPN systemu informatycznego Combined DNA Index System (CODIS), służącego m.in. do gromadzenia i automatycznego porównywania profili DNA w celu określenia pokrewieństwa. W roku 2020 prowadzono systematyczne prace związane z rejestracją w systemie CODIS uzyskanych z badań genetycznych profili DNA. Zwiększając funkcjonalność systemu dla potrzeb identyfikacyjnych pracownicy, BPiI zarejestrowali w programie CODIS 340 profili genetycznych zarówno pochodzących od rodzin ofiar, jak i pozyskanych na drodze badań genetycznych szczątków NN odkrywanych w trakcie prac ekshumacyjnych BPiI. Umożliwiło to uruchomienie procedury stałego przeszukiwania zasobów CODIS względem pokrewieństwa i symultaniczną analizę danych genetycznych, którymi dysponuje IPN prowadzoną przez genetyków sądowych i biologów.

W 2020 roku zakończono aktualizację aplikacji Genetyk 2.0.2 – systemu informatycznego Genetyk wspierającego Bazę Materiału Genetycznego, dzięki wprowadzeniu nowych rozwiązań informatycznych i technicznych umożliwiających szybkie przeszukiwanie Bazy oraz analizę statystyczną zawartych w nim informacji i poszerzone raportowanie jej zasobów.

Wyjątkowa sytuacja wywołana ogólnoświatową epidemią COVID-19 uniemożliwiła organizację w Pałacu Prezydenckim uroczystości wręczenia not identyfikacyjnych rodzinom ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu, których szczątki zostały odnalezione w wyniku prowadzonych prac poszukiwawczych i zidentyfikowane. Jednakże dokonano identyfikacji kolejnych 12 ofiar, spośród których 2 zidentyfikowano na postawie analizy profili genetycznych zdeponowanych w systemie CODIS. Oficjalne ogłoszenie nazwisk odnalezionych ofiar nastąpi na konferencji identyfikacyjnej w 2021 r.

Zespół Wydziału Identyfikacji poszerza zespół pracujących dla BPiI specjalistów i biegłych z zakresu biologii, w tym antropologii sądowej oraz genetyki sądowej. W 2020 r. do zespołu dołączył

genetyk sądowy oraz biolog sądowy. Umożliwiło to nadzór nad zachowaniem integralności Bazy Materiału Genetycznego IPN z systemami informatycznymi wspierającymi jej funkcjonowanie, jak GENETYK i CODIS, interpretację i opracowywanie wyników analiz porównawczych profili genetycznych dokonywanych w systemie CODIS. Ponadto genetyk sądowy jest głównie odpowiedzialny za przygotowanie modeli statystycznych w postaci założeń, które niezbędne są w programie CODIS, doradztwo w kwestii opracowywania strategii prowadzenia badań genetycznych i analiz porównawczych oraz wydawanie ostatecznych opinii identyfikacyjnych na postawie weryfikacji raportów generowanych przez CODIS.

Pracownicy Wydziału Identyfikacji są ponadto odpowiedzialni za nadzorowanie zabezpieczenia oraz przechowywania ludzkich szczątków kostnych ekshumowanych podczas prac realizowanych w kraju i za granicą, a także w ramach postępowań prokuratorskich. Realizacja tego zadania jest ściśle związana z prowadzeniem pełnej inwentaryzacji i kontroli nad przechowywanymi przez IPN na cmentarzu Północnym w Warszawie ludzkimi szczątkami kostnymi wraz z nadzorem ich protokolarnego przyjmowania i wydawania na wnioski prokuratury, rodzin lub innych uprawnionych jednostek.

4.3.1. Organizacja prac poszukiwawczych

W ramach organizowania prac poszukiwawczych przygotowano we współpracy z Biurem Prawnym 45 umów o udostępnienie/użyczenie nieruchomości w 47 lokalizacjach na terenie całego kraju w tym:

- 12 umów z osobami fizycznymi,
- 5 umów z jednostkami Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
- 14 umów z instytucjami kościelnymi,
- 6 umów z jednostkami samorządu terytorialnego lub ich jednostkami organizacyjnymi,
- umowa ze spółdzielnią mieszkaniową w Warszawie,
- umowa z Komendą Wojewódzką Policji w Radomiu,
- umowa z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie,
- umowa z Państwową Szkołą Muzyczną I stopnia nr 2 im. Fryderyka Chopina w Warszawie,
- umowa ze Stołecznym Zarządem Infrastruktury w Warszawie,
- umowa z Aresztem Śledczym w Bydgoszczy,
- umowa z Muzeum Tatrzańskim im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem,
- umowa z Miejskim Szpitalem Zespolonym w Olsztynie.

Ponadto zawarto 6 aneksów do wcześniejszych obowiązujących umów:

- aneks do umowy z Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Warszawie (prace poszukiwawcze na terenie byłego Aresztu Śledczego Warszawa – Mokotów przy ul. Rakowieckiej 37 w Warszawie),
- aneks do umowy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oraz aneks do umowy z Państwową Szkołą Muzyczną I stopnia nr 2 im. Fryderyka Chopina w Warszawie (prace poszukiwawcze na terenie ul. Namysłowskiej w Warszawie),
- aneks do umowy z osobą fizyczną (prace poszukiwawcze na cmentarzu komunalnym Pobitno w Rzeszowie),
- 2 aneksy do umowy z osobą fizyczną (prace poszukiwawcze w miejscowości Żabno, woj. podkarpackie).

W dwóch lokalizacjach przeprowadzono prace poszukiwawcze na podstawie wydanej zgody przez: wojewodę mazowieckiego – prace na Cmentarzu Wojskowym przy ul. Powązkowskiej w Warszawie oraz przez Prezydenta Miasta Lublina – prace na terenie Górek Czechowskich w Lublinie.

W jednym przypadku przeprowadzono prace poszukiwawcze na podstawie wydanej decyzji prezydenta m.st. Warszawy – prace przy ul. Skierdowskiej w Warszawie. W związku z koniecznością

usunięcia drzew potencjalnie zagrażających bezpieczeństwu osób zaangażowanych powyższe prace zostały wstrzymane i zaplanowane na wiosnę 2021 r.

Zostało podpisane porozumienie o współpracy z Fundacją Wolność i Demokracja ws. współpracy stron przy pracach poszukiwawczych na Ukrainie oraz został podpisany aneks do porozumienia ze Stowarzyszeniem Odra-Niemen rozszerzający przedmiot porozumienia o współpracę na Ukrainie (poza wcześniej ustaloną Litwą).

W ramach działań związanych z pracami poszukiwawczymi Biura Poszukiwań i Identyfikacji przygotowano 15 delegacji zagranicznych, w tym 2 wyjazdy na Łotwę i 13 wyjazdów na Litwę (6 delegacji dotyczyło rekonesansu, a 9 prac poszukiwawczych).

W związku z pandemią COVID-19 w 2020 r. prace poszukiwawcze z udziałem wolontariuszy zostały wstrzymane i ostatecznie nie doszły do skutku. W dalszym ciągu przyjmowane są i rejestrowane w bazie danych wolontariuszy zgłoszenia osób chętnych do pracy jako wolontariusze.

W 2020 r. w BPiI zarejestrowano 4422 pism korespondencji zewnętrznej (w tym 2871 przychodzących i 1551 wychodzących) oraz 2509 pism korespondencji wewnętrznej, co daje łącznie sumę 6931 jednostek korespondencyjnych.

4.4. Działalność edukacyjna i informacyjna

W związku ze zmianą regulaminu organizacyjnego Instytutu Pamięci Narodowej, w ramach Biura Poszukiwań i Identyfikacji 1 kwietnia 2020 r. powołano Samodzielną Sekcję Informacji i Sprawozdawczości, do zadań której należy m.in.: opracowywanie informacji dotyczących bieżącej i programowej działalności pionu poszukiwań i identyfikacji, współpraca z Biurem Prezesa i Komunikacji Społecznej w zakresie popularyzowania wiedzy o działalności pionu poszukiwań i identyfikacji oraz przygotowywania projektów komunikatów dotyczących reagowania na krytykę prasową oraz współpraca BEN, BBH i innymi komórkami w zakresie przygotowywania projektów edukacyjnych.

Z uwagi na duże zainteresowanie społeczne pracami poszukiwawczymi Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN prowadzi systematyczną działalność informacyjną za pośrednictwem strony internetowej (poszukiwania.ipn.gov.pl), która prezentuje bieżące prace i działania prowadzone w minionych latach (2003–2019), a także za pośrednictwem profili w serwisach społecznościowych.

Stałym elementem edukacyjnym jest wystawa *Dowody Zbrodni. Przedmioty z Łączki w Pawilonie X więzienia na Rakowieckiej* (eksponowana w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie, otwarta 1 marca 2018 r).

W 2020 r. został przygotowany do druku album *Prace Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN w fotografii Marty Smolańskiej 2016–2019* prezentujący działania poszukiwawcze prowadzone w kraju oraz poza jego granicami. Album trafi do dystrybucji w 2021 r.

Zainaugurowana w październiku 2019 r. III edycja projektu edukacyjnego „Łączka i inne miejsca poszukiwań", realizowana w 6 ośrodkach, została ukończona mimo wdrożonego w marcu trybu nauczania zdalnego w szkołach. Projekt ukończyły niemal wszystkie zgłoszone szkoły, a do finału zostało zakwalifikowanych 14 z nich. Ze względu na wagę gali finałowej koordynatorzy w porozumieniu ze szkołami zdecydowali się nie organizować jej zdalnie, ale przełożyć na pierwszy możliwy termin po ustaniu zagrożenia związanego z pandemią. W edycji 2019/2020 realizowanej we współpracy z BEN udział wzięło 45 grup projektowych z 43 szkół – w sumie 258 uczniów i 43 nauczycieli ostatnich klas szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych.

W listopadzie 2020 r. rozpoczęła się IV edycja projektu. Realizacja zadań została zaplanowana dwutorowo: w trybie spotkań zdalnych na żywo (OIPN w Białymstoku) oraz w trybie wykładów wideo (do samodzielnego odtworzenia w placówkach lub w domach) i pakietu zadań do wykonania. Mimo że szkoły pracują w trybie zdalnym, do projektu zgłosiło się 27 placówek. Podobnie jak w latach ubiegłych IV edycja objęta jest Patronatem Narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy.

We współpracy z pracownikami BEN została przygotowana wystawa *Ostaszków. Skrzynka pocztowa nr 37*, poświęcona pobytowi polskich jeńców w obozie specjalnym NKWD w Ostaszkowie. Wystawa, oparta przede wszystkim na dokumentach i relacjach świadków historii, składa się z 14 paneli, przedstawiających zarówno warunki funkcjonowania obywateli polskich uwięzionych w obozie, jak i ich zagładę w Twerze. Wystawa została zaplanowana jako ekspozycja stała – dodatkowym uzupełnieniem plansz jest gablota z repliką munduru polskiego policjanta, ścieżka dźwiękowa – lista nazwisk zamordowanych w Twerze obywateli polskich oraz specjalistyczne oświetlenie. Gdy tylko pozwolą na to warunki, ekspozycja zostanie zamontowana na terenie monasteru w Ostaszkowie, na co uzyskano zgodę gospodarzy tego obiektu.

5. Upamiętnianie walk i męczeństwa

1 sierpnia 2016 r. na mocy ustawy z 29 kwietnia 2016 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2016 poz. 749) została zlikwidowana Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Jej zadania zostały przekazane IPN, który od tej pory prowadzi działalność związaną z upamiętnianiem historycznych wydarzeń, miejsc i postaci w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego w kraju i za granicą oraz miejsc walki i męczeństwa innych narodów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od 8 dnia listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Zadania te polegają w szczególności na:

– inicjowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałego upamiętniania faktów, wydarzeń i postaci związanych z tymi miejscami;

– dokonywaniu trwałych upamiętnień faktów, wydarzeń i postaci związanych z miejscami walki i męczeństwa;

– ocenianiu stanu opieki nad miejscami i trwałymi obiektami pamięci narodowej, w szczególności nad grobami i cmentarzami wojennymi oraz miejscami walk narodowowyzwoleńczych i cmentarzami ofiar terroru totalitarnego;

– opiniowaniu pod względem historycznym wniosków o trwałe upamiętnienie miejsc i wydarzeń historycznych;

– współdziałaniu ze środowiskami i organizacjami emigracyjnymi i polonijnymi oraz polskimi poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w sprawowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa narodu polskiego za granicą.

Ponieważ Instytut Pamięci Narodowej nie jest organem administracji rządowej w sprawach, które mogą mieć wpływ na realizację polityki państwa oraz umów międzynarodowych dotyczących miejsc pamięci narodowej, grobów i cmentarzy wojennych, podejmuje działania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Za realizację powyższych zadań, opisanych w rozdziale 6b ustawy o IPN, odpowiada powołane 1 sierpnia 2016 r. Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa, podejmujące następujące działania:

– zajmowanie stanowisk, wydawanie opinii oraz występowanie z wnioskami w sprawach opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałego upamiętniania związanych z tymi miejscami faktów i wydarzeń;

– sprawowanie opieki nad miejscami walk i męczeństwa Narodu Polskiego w Polsce i za granicą, zwłaszcza polskimi cmentarzami wojennymi;

– poszukiwanie i upamiętnianie miejsc męczeństwa Polaków oraz miejsc ich pochówku poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;

– ekshumacje i przenoszenie szczątków Polaków poległych lub pomordowanych za granicą na cmentarze w Polsce;

– popieranie tworzenia lokalnych izb pamięci i muzeów walk o niepodległość;

– finansowanie i przeprowadzanie prac mających na celu trwałe upamiętnianie faktów, wydarzeń i postaci związanych z miejscami walk i męczeństwa.

W 2020 r. pracownicy pionu upamiętniania walk i męczeństwa IPN ocenili stan 695 miejsc pamięci w Polsce, w tym grobów wojennych, wykonując dokumentację opisową i fotograficzną – dzięki temu możliwe będzie zaplanowanie renowacji tych, których stan tego wymaga.

Zgodnie z ustawą z 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski Instytut Pamięci Narodowej realizuje zadania związane z:

– prowadzeniem ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
– podejmowaniem działań dotyczących opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności przez dofinansowanie zadań związanych z opieką nad tymi grobami;
– udzielaniem dotacji celowych oraz przyznawaniem świadczeń pieniężnych na pokrycie kosztów sprawowanej opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Szczegółowe zestawienia upamiętnień (nowych oraz poddanych renowacji) zrealizowanych przez pion upamiętniania walk i męczeństwa IPN w 2020 r, a także grobów wojennych i grobów weteranów, na których wykonano nowe nagrobki lub wyremontowano dotychczasowe, znajdują się w załącznikach nr 9, 10, 11 do sprawozdania.

5.1. Budowa i remonty upamiętnień

5.1.1. Wykonywanie nowych upamiętnień

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala) zrealizowało 29 nowych upamiętnień. W kraju sfinansowano lub dofinansowano powstanie 22 upamiętnień – m.in. tablicę poświęconą płk. dypl. Ignacemu Matuszewskiemu, współtwórcy polskiego wywiadu i ministrowi skarbu, oraz jego żonie Halinie Konopackiej, pierwszej polskiej złotej medalistce olimpijskiej, na ścianie kamienicy przy ul. Filtrowej 69 na warszawskiej Ochocie. Również w Warszawie – tablicą na budynku przy ul. Górnośląskiej 16 – upamiętniono prof. Zdzisława Wilhelmiego, zasłużonego w walce o wolność ojczyzny w czasie II wojny światowej, a następnie wybitnego naukowca w dziedzinie fizyki jądrowej. Przy Pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie, zlokalizowanym przy ul. Muranowskiej, wykonano tablicę upamiętniającą Wojciecha Ziembińskiego, wieloletniego działacza antykomunistycznego, pośmiertnie odznaczonego Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski. Wymieniony pomnik uzupełniono również o kolejny podkład kolejowy poświęcony polskim duchownym – ofiarom totalitaryzmu komunistycznego w latach 1917–1985.

Upamiętnienia realizowane przez BUWiM powstają w całym kraju na wniosek jednostek samorządowych i organizacji społecznych. W Magnuszewie dofinansowano wykonanie upamiętnienia ofiar cywilnych – mieszkańców Magnuszewa zamordowanych przez okupanta niemieckiego, upamiętnienia marszałka Józefa Piłsudskiego według oddzielnych projektów zrealizowano w Wyszkowie (z wapienia francuskiego) i Dukli (z brązu). Symboliczne znaczenie ma fakt, że pomnik w Wyszkowie stanął przed plebanią, w której zatrzymał się komunistyczny „rząd polski" w czasie ofensywy bolszewików na Warszawę w 1920 r.

W okresie sprawozdawczym BUWiM sfinansował lub dofinansował 7 upamiętnień poza granicami kraju, m.in. pomnik gen. Władysława Andersa w Imoli (Włochy), granitowy cokół pomnika gen. Bolesława Roi w b. obozie koncentracyjnym Sachsenhausen (Niemcy) oraz 6 tablic w 6 językach (słoweńskim, angielskim, niemieckim, francuskim, polskim i rosyjskim) upamiętniająco-edukacyjnych poświęconych więźniom filii KL Mauthausen-Gusen w Ljubelj (Słowenia).

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Białymstoku w 2020 r. zrealizowało 20 trwałych upamiętnień, np. tablicę upamiętniająca Helenę Tymińską, babcię Danuty Siedzikówny „Inki", umieszczoną w budynku Zespołu Szkół nr 1, w którym Helena Tymińska pracowała jako nauczycielka. Wykonano również, w ramach inicjatywy ogólnopolskiej IPN, obelisk upamiętniają-

cy 100. rocznicę utworzenia Armii Ochotniczej, zlokalizowany w dawnych koszarach (w punkcie zbornym Armii Ochotniczej), obecnie teren Zespołu Szkół należących do Zgromadzenia Sióstr Salezjanek w Suwałkach. Obelisk upamiętnia 13. Suwalską Kompanię 201. Pułku Ochotniczego oraz innych ochotników z Suwalszczyzny.

W 40. rocznicę porozumień sierpniowych oraz powstania NSZZ „Solidarność" wykonano tablicę upamiętniającą, którą umieszczono na budynku Zarządu Regionu Podlaskiego NSZZ „Solidarność" w Białymstoku przy ul. Suraskiej 1.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Gdańsku zrealizowało w okresie sprawozdawczym 16 trwałych upamiętnień. Były to tablice pamiątkowe odlane w brązie, wykonane z granitu i szkła hartowanego, pomnik zwieńczony rzeźbą z brązu, granitowy obelisk. Większość upamiętnień powstała z okazji współorganizowania przez OBUWiM licznych obchodów rocznicowych.

Z okazji 100. rocznicy zaślubin Polski z morzem w Pucku zrealizowano tablicę pamiątkową, autorstwa Macieja Jagodzińskiego-Jagemeera, z odlanym w brązie portretem działacza niepodległościowego Antoniego Miotka. W porcie rybackim zainstalowano replikę drewnianego słupka granicznego z 1920 r. upamiętniającego uzyskanie przez Polskę dostępu do morza oraz tablicę edukacyjną, z bogatą grafiką, znajdującą się najbliżej historycznego miejsca zaślubin.

W 80. rocznicę zbrodni katyńskiej ufundowano kamienną tablicę pamięci nauczycielki Marii Odyniec, skazanej za głoszenie prawdy o zbrodni NKWD na polskich oficerach i granitowy pomnik w Kadynach poświęcony pomordowanym przez Sowietów żołnierzom, funkcjonariuszom policji, straży granicznej i służby więziennej, uhonorowanym dębami katyńskimi.

100. rocznicę plebiscytu 1920 r. upamiętniono brązową tablicą pamiątkową w Lubstynku, autorstwa Dawida Wawrzyniaka, poświęconą mieszkańcom Warmii, Mazur i ziemi lubawskiej, którzy opowiedzieli się za Polską.

OBUWiM w Gdańsku dba również o odpowiednie oznakowanie dojazdów do miejsc pamięci. W 2020 r. zostały zamontowane dodatkowe znaki drogowe E-10 na dwóch rondach węzła drogi S7, kierujące do Lasu Białuckiego, miejsca pochówku ofiar niemieckiego obozu Soldau.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Katowicach w 2020 r. wykonało 9 nowych upamiętnień. W 100. rocznicę wojny polsko-bolszewickiej wykonano tablicę upamiętniającą żołnierzy Armii Ochotniczej pochodzących z powiatu będzińskiego w Sosnowcu, a w 75. rocznicę zakończenia II wojny światowej tablicę poświęconą bohaterom czasu wojny hm. Józefowi Pukowcowi w Katowicach, hm. Pawłowi Wójcikowi i hm. Józefowi Skrzekowi w Siemianowicach Śląskich oraz tablicę upamiętniającą podinspektora Augustyna Bańczyka w Katowicach. W 80. rocznicę zbrodni katyńskiej zrealizowano tablicę poświęconą zamordowanym policjantom w Katowicach-Dębie. Ponadto wykonano pomnik upamiętniający żołnierzy drugiej konspiracji stanowiący centralny punkt urządzanej na katowickim cmentarzu komunalnym Kwatery Żołnierzy Niezłomnych, w której będą chowane szczątki żołnierzy podziemia niepodległościowego zamordowanych w ramach komunistycznych zbrodni sądowych.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Krakowie w 2020 r. sfinansowało lub współfinansowało 26 nowych upamiętnień w woj. małopolskim i świętokrzyskim. Upamiętniono ofiary Zbrodni Katyńskiej w 80. rocznicę zbrodni (m.in. na budynku Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Krakowie), w 100. rocznicę bitwy warszawskiej upamiętniono Armię Ochotniczą 1920 r. (Kraków i Kielce), a w 75. rocznicę powstania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" upamiętniono członków WiN (Kraków).

Ponadto sfinansowano pomnik – popiersie z brązu gen. Leopolda Okulickiego na terenie 11. Małopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej im. gen. Leopolda Okulickiego.

Skutkiem działań prowadzonych przez **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Lublinie** było wykonanie 15 upamiętnień. Inicjatorem i wykonawcą 12 z nich był IPN. W przypadku 3 pozostałych inicjatorami były stowarzyszenia lub jednostki administracji terytorialnej, a OBUWiM uczestniczył w ich finansowaniu.

W Hrubieszowie została wykonana tablica poświęcona powojennym antykomunistycznym organizacjom młodzieżowym.

W ramach działań związanych z obchodzonym corocznie Narodowym Dniem Pamięci Polaków Ratujących Żydów przygotowano dwie tablice – pierwszą poświęconą rodzinie Wiesławy i Pawła Trzcińskich z Biłgoraja, drugą – upamiętniającą rodzinę Jana i Karoliny Sikorów ze Stróży Kolonii.

Z okazji Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady w Krzczonowie została przygotowana tablica informacyjna poświęcona Mikołajowi Siemionowi – legioniście, nauczycielowi i więźniowi KL Auschwitz. Dzięki współpracy finansowej oraz merytorycznej z Gminą Serokomla wykonano nowe upamiętnienie zawierające pełny wykaz nazwisk osób rozstrzelanych w czasie pacyfikacji przez Niemców 14 kwietnia 1940 r. wsi Józefów, Bronisławów Mały i Duży, Zakępie, Hordzież, Serokomla, Bielany i Ruda.

Ponadto w Radomiu wykonano i odsłonięto tablicę pamiątkową poświęconą Armii Ochotniczej i ochotnikom – harcerzom w stulecie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Łodzi wykonało 6 tablic pamiątkowych oraz mural. Tablice były poświęcone niepodległościowym organizacjom młodzieżowym „Hufce Wolnej Słowiańszczyzny" i „Młodzieżowej Organizacji Podziemnej – Orzeł" w Kaliszu, uczniom i nauczycielom Szkoły Rolniczej Mieczysławów, którzy stanęli w szeregach Armii Ochotniczej w 1920 r. oraz żołnierzom Korpusu Ochrony Pogranicza walczącym z Niemcami w rejonie wsi Piaski 1 września 1939 r. Mural upamiętnia pochodzącego z Błonia (dzisiejsza część Krośniewic) gen. Władysława Andersa i został wykonany w 50. rocznicę jego śmierci.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Poznaniu w okresie sprawozdawczym brało udział w realizacji 9 nowych upamiętnień, w tym 6 sfinansowanych w całości przez IPN. Najważniejszym działaniem było pokrycie kosztów wykonania pomnika ks. Kazimierza Michalskiego w 60. rocznicę wydarzeń zielonogórskich. Przedsięwzięcie to było realizowane wspólnie z samorządem oraz parafią pod wezwaniem św. Jadwigi w Zielonej Górze, której proboszcz Kazimierz Michalski 30 maja 1960 r. stanął w obronie Kościoła i wolności w sporze z władzą komunistyczną o Dom Katolicki.

Ponadto zostały przygotowane tablice poświęcone antykomunistycznej organizacji młodzieżowej „Generalny Sztab Młodzieży Polskiej" w Bojanowie, Armii Ochotniczej 1920 r. w Turku, rtm. Witoldowi Pileckiemu w Śremie oraz twórcom polskich hymnów – Józefowi Wybickiemu, Karolowi Kurpińskiemu, i Feliksowi Nowowiejskiemu – w Poznaniu. Z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków Ratujących Żydów została wykonana tablica upamiętniająca rodzinę Dymków z Czarnkowa.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Rzeszowie w 2020 r. zrealizowało 17 nowych upamiętnień, w tym 14 tablic i 3 murale. Wszystkie upamiętnienia, z wyjątkiem muralu poświęconego Orlętom Przemyskim w Przemyślu, były finansowane w całości ze środków IPN. Upamiętniono m.in.: gen. Władysława Sikorskiego, rtm. Witolda Pileckiego, osoby wywiezione do Besarabii przez Sowietów, funkcjonariuszy Policji Państwowej z powiatu mieleckiego zamordowanych przez Sowietów w Zbrodni Katyńskiej.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Szczecinie zrealizowało łącznie 10 upamiętnień.

Przy współpracy z Fundacją na Rzecz Polsko-Niemieckiego Sąsiedztwa, Stowarzyszeniem z Pogranicza oraz Gminą Pszczew wykonano tablicę upamiętniającą mjr. Rudolfa Majewskiego „Leśniaka" – dowódcę 25. Pułku Piechoty AK, mieszkańca Pszczewa, zamordowanego w więzieniu we Wronkach. Uroczystość odsłonięcia tablicy w 78. rocznicę przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową została objęta honorowym patronatem wojewody lubuskiego oraz OIPN w Szczecinie.

Przy współpracy z 2. Stargardzkim Batalionem Saperów tablicą pamiątkową upamiętniono bohaterskich żołnierzy 2. Pułku Saperów Kaniowskich.

Najbardziej prestiżową realizacją była tablica poświęcona płk. prof. dr. med. Tadeuszowi Sokołowskiemu umieszczona na ścianie budynku szpitala (SPSK1) w Szczecinie. Monumentalną tablicę

wykonaną w brązie przez znanego szczecińskiego rzeźbiarza Jakuba Lewińskiego odsłonięto w ramach obchodów 100. rocznicy powstania Armii Ochotniczej i zwycięstwa w bitwie warszawskiej.

We współpracy z Gminą Rzepin wykonano pamiątkowy głaz poświęcony gen. dyw. Mieczysławowi Kulińskiemu, I zastępcy szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, członkowi pierwszej tymczasowej Kapituły Orderu Wojskowego Virtuti Militari, a także członkowi delegacji przy zawarciu traktatu pokojowego z Rosją Sowiecką w Rydze.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie w 2020 r. wykonało 15 upamiętnień. Na szczególną uwagę zasługuje seria tablic upamiętniających udział ochotników w wojnie 1920 r. Przykładem może być tablica zrealizowana w siedzibie Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego przy ul. Wioślarskiej 6 w Warszawie. W związku z 100. rocznicą powstania Armii Ochotniczej 1920 r. członkowie WTW wystawili 6 uzbrojonych plutonów, które objęły straż nad Wisłą i chroniły mosty i przeprawy.

Wśród nowych upamiętnień wykonanych przez **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa we Wrocławiu** należy wyróżnić powstałe dla uczczenia zwycięstwa nad bolszewikami: monumentalny Pomnik Niepodległości i Bitwy Warszawskiej w Mirkowie koło Wrocławia oraz pomnik marszałka Józefa Piłsudskiego w Polkowicach.

Z okazji rocznicy powstania „Solidarności" został dofinansowany pomnik poświęcony pierwszemu, w dawnym województwie wałbrzyskim, strajkowi w lipcu 1980 r. w Zakładach Elektrotechniki Motoryzacyjnej „Polmo" w Dusznikach-Zdroju, a wspólnie ze środowiskami NSZZ „Solidarność" powstała w Kamiennej Górze tablica pamięci internowanym i represjonowanym w stanie wojennym członkom „Solidarności" z terenów byłych województw jeleniogórskiego i wałbrzyskiego.

Istotne były realizacje wpisane w cykliczne, ogólnopolskie inicjatywy: tablica upamiętniająca ofiary marszów śmierci zamordowane i zamęczone w gminie Prudnik (czwarta z cyklu), tablica upamiętniająca antykomunistyczną organizację Młodzieżowy Ruch Oporu działającą w latach 1947–1948 r. na terenie Opola i Strzelina, wykonana w ramach projektu „Wierni Polsce", czy też upamiętnienie łączące projekt memoratywny dotyczący Armii Ochotniczej 1920 r. z wyjątkową postacią prof. Lesława Węgrzynowskiego, obrońcy Lwowa w 1918 i 1939 r., lekarza naczelnego Inspektoratu Lwowskiego Armii Ochotniczej, powstańca warszawskiego.

5.1.2. Remonty upamiętnień

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala) w 2020 r. zrealizowało 10 remontów upamiętnień, w tym m.in. renowację pomnika „Jędrusie" oraz tablicy inskrypcyjnej poświęconej założycielowi i pierwszemu dowódcy Jędrusiów – Władysławowi Jasińskiemu „Jędrusiowi" w Tarnobrzegu. Przeprowadzono również prace remontowo-konserwacyjne pomnika 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK zlokalizowanego na Skwerze Wołyńskim w Warszawie oraz remont pomnika poświęconego kolejarzom węzła bydgoskiego poległym i pomordowanym w latach II wojny światowej, usytuowanego przy ul. Dworcowej 63 w Bydgoszczy.

Ponadto przeprowadzono prace renowacyjne rzeźby przedstawiającej polskiego orła oraz konserwację i renowację tablicy inskrypcyjnej poświęconej polskim lotnikom, którzy walczyli i ginęli w Wielkiej Brytanii podczas II wojny światowej. Znajdowały się one pierwotnie w Blackpool w Wielkiej Brytanii (budynek Stowarzyszenia Polskich Sił Powietrznych), gdzie podczas działań wojennych mieściła się baza polskich sił wojskowych, i zostały przekazane do Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Białymstoku w okresie sprawozdawczym wyremontowało 4 upamiętnienia, m.in. w Suchowoli pomnika 5 Polaków zamordowanych przez bolszewików w 1920 r. oraz w Starym Folwarku przed budynkiem Muzeum Wigier – pomnik dr. Alfreda Lityńskiego „Leśnego" – podporucznika Armii Krajowej, szefa placówki AK w Starym Folwarku, który wywieziony przez Sowietów zmarł 25 marca 1945 r. pod Smoleńskiem.

W okresie sprawozdawczym **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Krakowie** przeprowadziło kompleksowy remont Pomnika Orląt Krakowskich, upamiętniającego młodzież krakowskich i małopolskich szkół średnich – ochotników poległych w latach 1912–1920 – na cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Ponadto współfinansowano remont pomnika upamiętniającego Polaków rozstrzelanych przez Niemców 4 grudnia 1943 r., znajdujący się w Wieliczce.

W 2020 r. z inicjatywy gminy Hrubieszów **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Lublinie** współfinansowało odnowienie upamiętnienia polskich i ukraińskich mieszkańców Obrowca i Czerniczyna zamordowanych przez nacjonalistów ukraińskich.

Z kolei **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Łodzi** przeprowadziło remont pomnika ofiar egzekucji niemieckiej z 1940 r. w Nowej Wsi (gm. Grabów) oraz pomnika kolejarzy z Samodzielnej Placówki Kolejowej Armii Krajowej w Karsznicach na osiedlu Karsznice przy placu Zwycięstwa w Zduńskiej Woli.

Z inicjatywy organizacji kombatanckich **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Poznaniu** ukończyło remont Pomnika Katyńskiego na Cmentarzu Komunalnym Junikowo w Poznaniu, a we współpracy z organizacjami społecznymi i Nadleśnictwem Wronki przeprowadziło remont i wykonało nowe inskrypcje na zdekomunizowanym pomniku w Rzecinie (gm. Wronki). We współpracy z Gminnym Komitetem Pamięci Walk i Męczeństwa w Trzemesznie został przeprowadzony w Kociniu remont pomnika poświęconego obrońcom Trzemeszna w 1939 r.

W okresie sprawozdawczym **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Rzeszowie** sfinansowało na cmentarzu w Nowym Bruśnie remont pomnika poświęconego pamięci mieszkańców wsi Rudka zamordowanych przez UPA.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Szczecinie zrealizowało remont pomnika „Dzieciom Potulic", oczyszczono pamiątkowy głaz i zrewitalizowano elementy graficzne i napisy pamiątkowe.

Ogromne znaczenie dla przestrzeni kulturowej i historycznej Wrocławia i Dolnego Śląska miały wykonane przez **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa we Wrocławiu** kompleksowy remont i rewitalizacja Pomnika Ofiar Terroru Komunistycznego 1945–1956 znajdującego się na kwaterach więziennych Cmentarza Osobowickiego we Wrocławiu.

5.2. Groby wojenne – budowa i remonty, ekshumacje

W 2020 r. **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** prowadziło działania zmierzające do ustalenia miejsc pochówku naszych rodaków – żołnierzy i cywilnych ofiar poległych i zmarłych podczas II wojny światowej, a znajdujących się na terenie Europy, głównie Niemiec. Nadal, pomimo pandemii, była prowadzona korespondencja z Wydziałem Konsularnym Ambasady RP w Berlinie. Na prośbę Konsulatu przeprowadzono weryfikację danych cywilnych ofiar II wojny światowej narodowości polskiej np. w Stade, Haldensleben, Schwerin, Zella-Mehlis.

Wykonano robocze tłumaczenie publikacji *Polnische Gedenkstätten in der DDR 1939–1945* dotyczącej polskich miejsc pamięci (w tym grobów polskich żołnierzy i ofiar wojny) znajdujących się w byłej NRD, które następnie będą weryfikowane w celu potwierdzenia ich istnienia z materiałami dostępnymi w MKiDN, PCK, na stronie Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie oraz archiwaliami.

Podjęto współpracę mającą na celu stworzenie bazy polskich grobów wojennych znajdujących się w Republice Czeskiej. Ustalano również lub potwierdzano miejsca pochówku polskich żołnierzy poległych przede wszystkim podczas II wojny światowej, a pochowanych w nieznanych miejscach w Polsce.

Mimo ograniczeń sanitarnych **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa we Wrocławiu** nadal realizowało projekt „Ocalamy", który spotyka się z niezwykle pozytywnym odzewem. Szczególne znaczenie miało odnalezienie i uhonorowanie grobów uczestników wojny polsko-bolszewickiej. Zostały wyróżnione postacie Mieczysława Kozar-Słobódzkiego i Mariana Kuricy, uczestnika bitwy pod Zadwórzem, jednego z nielicznych, który przeżył rzeź 17 sierpnia 1920 r. Insygnium

„Ojczyzna Swojemu Obrońcy" lub „Ocalamy Pamięć" umieszczono na nekropoliach w: Popielówku (gm. Lubomierz), we Wrocławiu, Wałbrzychu, Lądku-Zdroju, Miliczu, Gądkowicach (gm. Milicz), Cieszkowie, Oleśnicy, Żmigrodzie, Obornikach Śląskich, Świdnicy, Jeleniej Górze.

5.2.1. Wykonywanie nowych nagrobków

Jednym z najważniejszych zadań **Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** związanych z budową nowych nagrobków wojennych było zakończenie budowy kolumbarium przeznaczonego na miejsce pochówku ofiar zbrodni totalitarnych na Cmentarzu Wojskowym przy ul. 11 Listopada w Białymstoku. Ponadto rozpoczęto lub kontynuowano działania zmierzające do urządzenia kwater ofiar reżimu komunistycznego i żołnierzy niezłomnych (ustalanie projektów, uzgodnienia z administracją rządową i samorządową) planowanych do realizacji w kolejnych latach, znajdujących się w Bydgoszczy, Katowicach, Kamesznicy (gm. Milówka), Warszawie (Bródno), Krakowie. Wykonano nowe nagrobki na mogiłach żołnierzy poległych w kampanii wrześniowej 1939 r. w Biadolinach Radłowskich, Pogwizdowie i Wiskitkach oraz grobach żołnierzy AK w Nowym Dworze i Piaskach.

Na mogile polskich więźniarek obozu KL Ravensbrück w miejscowości Fürstenberg an der Havel w Niemczech BUWiM zrealizowało pomnik nagrobny z rzeźbą figuralną przedstawiającą kobietę więźniarkę.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Białymstoku wykonało pomnik nagrobny żołnierzy wyklętych – braci Zygmunta i Lucjana Marchelów z 3. Brygady NZW, których uroczysty pogrzeb odbył się podczas Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych".

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Krakowie wykonało w Imbramowicach (pow. olkuski) na dotychczasowej mogile ziemnej nagrobek z granitu strzegomskiego upamiętniający 50 osób narodowości romskiej, zamordowanych przez Niemców w lutym 1943 r. Ponadto w Rzykach (pow. wadowicki) zrealizowano nowy nagrobek na mogile Mieczysława Kozłowskiego „Żbika", „Bunta", partyzanta podziemia antykomunistycznego, którego szczątki zostały odnalezione dzięki pracom Biura Poszukiwań i Identyfikacji, a następnie we wrześniu 2020 r. pochowane w rodzinnej miejscowości.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Lublinie wykonało nowe upamiętnienie na grobie żołnierza WP poległego w 1920 r., ekshumowanego rok wcześniej, którego szczątki przeniesiono na cmentarz wojenny w Matczu. Powstały też nowe nagrobki na dwóch indywidualnych i jednym zbiorowym grobie wojennym żołnierzy WP z 1939 r. oraz jednym grobie wojennym członków AK i WiN.

W okresie sprawozdawczym **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Poznaniu** wykonało nagrobek na grobie wojennym Henryka Gilowskiego w Bronikowie (gm. Śmigiel). Szczątki Henryka Gilowskiego zostały w 2019 r. ekshumowane i uroczyście pochowane na cmentarzu parafialnym w Bronikowie.

W 2020 r. **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Rzeszowie** wykonało nagrobek porucznika Bolesława Przewoźniczka – żołnierza WP, który zmarł w wyniku poniesionych ran i został pochowany na cmentarzu parafialnym w Jarosławiu.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie w całości sfinansowało wykonanie 2 nowych nagrobków na mogiłach uczestników powstania warszawskiego.

5.2.2. Remonty grobów wojennych

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala) finansowało wykonanie prac remontowych mogił wojennych na wniosek podmiotów zewnętrznych lub z inicjatywy własnej. Działania te były poprzedzone zaopiniowaniem zaproponowanych projektów urządzenia mogił, aktualizacją

treści napisów i weryfikacją nazwisk oraz danych ofiar z uwzględnieniem umieszczania na mogiłach stopni wojskowych oraz symboli przynależności do armii.

W kraju BUWiM prowadził prace remontowe na 18 cmentarzach. Renowacji zostały m.in. poddane mogiły żołnierzy WP z 1939 r. w Łukowie, Domanicach i Bogusławicach oraz mogiły żołnierzy polskich z 1920 r. w Korytnicy i Sadownem.

Poza granicami kraju przeprowadzono prace remontowe mogiły siedmiu żołnierzy znajdujące się w kwaterze żołnierzy Armii Krajowej na cmentarzu parafialnym w Ejszyszkach (Litwa), zbiorowej mogile pięciu żołnierzy KOP (zginęli 17 września 1939 r. w obronie strażnicy Pohost, w 2017 r. zostali ekshumowani z mogiły polowej) na polskim cmentarzu wojennym w Dołhinowie (Białoruś) oraz kwatery żołnierzy WP poległych w 1920 r. i pochowanych na cmentarzu w Równem (Ukraina).

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Białymstoku w 2020 r. wyremontowało 6 grobów wojennych, w tym pomnik na mogile Jana Żbikowskiego (harcerza – ochotnika poległego w 1920 r.) na cmentarzu katedralnym w Łomży oraz pomnik na mogile 7 żołnierzy pułku Huzarów Śmierci poległych w Myszyńcu 24 sierpnia 1920 r. w walce z bolszewikami.

Wyremontowano także pomnik na zbiorowej mogile żołnierzy WP poległych w walkach z Armią Czerwoną w Puszczy Białowieskiej w 1920 r. Grób znajduje się na cmentarzu prawosławnym i katolickim przy ul. Sportowej w Białowieży.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Gdańsku, kontynuując renowacje nagrobków przeprowadzone w 2017 r. i 2018 r. na cmentarzu ofiar niemieckich zbrodni II wojny światowej na gdańskiej Zaspie, wyczyściło i zabezpieczyło przed wpływem warunków atmosferycznych kolejnych 300 nagrobków. W ten sposób, przy współpracy z Urzędem Miasta w Gdańsku i Urzędem Wojewody Pomorskiego, został odnowiony już prawie cały cmentarz, zawierający ponad 2 tysiące upamiętnień.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Katowicach sfinansowało remont 10 grobów wojennych. Priorytetem było uczczenie 100. rocznicy wybuchu II powstania śląskiego. Wyremontowano 5 grobów wojennych powstańców śląskich, z których 4 znajdują się w Rudzie Śląskiej Wirku i 1 – w Pogrzebieniu, a także 4 groby wojenne ofiar cywilnych zabitych przez Niemców podczas I powstania śląskiego w Chełmie Śląskim. Ponadto przeprowadzono remont grobu wojennego kpt. Stanisława Wiznera „Huragana" w Rędzinach, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, III powstania śląskiego, wojny obronnej i członka ZWZ-AK.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Krakowie sfinansowało remont 3 grobów i 2 cmentarzy wojennych. W Kaszowie został kompleksowo wyremontowany pomnik znajdujący się na zbiorowym grobie wojennym ofiar pacyfikacji wsi Kaszów przez Niemców 1 lipca 1943 r. W Raciechowicach wyremontowano grób żołnierza Andrzeja Budkowskiego poległego we wrześniu 1944 r.

Ponadto we współpracy z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim zakończono, trwające w latach 2019–2020, prace remontowe cmentarza jeńców sowieckich wziętych do niewoli przez Niemców w okresie II wojny światowej w Skotnikach oraz przeprowadzono kompleksowy remont cmentarza żydowskiego znajdującego się na terenie Nadleśnictwa w Wolbromiu, gdzie spoczywa ok. 800 osób zamordowanych przez Niemców.

OBUWiM w Krakowie ukończył także prace przy kwaterze wojennej nr 275 na cmentarzu żydowskim z czasów I wojny światowej w Brzesku (zamontowano emaliowane tabliczki imienne na poszczególnych macewach).

Współpracowano także z Zarządem Cmentarzy Komunalnych w sprawie ustalenia właściwych danych biograficznych do wykonania inskrypcji na remontowanych grobach żołnierzy walczących we wrześniu 1939 r. i w latach II wojny światowej, pochowanych na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

W związku z 100. rocznicą wojny polsko-bolszewickiej główną inicjatywą **Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Lublinie** było wykonanie remontu cmentarza wojennego

żołnierzy WP znajdującego się w Hostynnem-Kolonii. Było to możliwe dzięki współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków i miało na celu przywrócenie temu miejscu charakteru cmentarza wojennego, dzięki ponownemu ustawieniu na nim krzyży. Nadano pomnikowi jego przedwojenny wygląd z lat trzydziestych. oraz wykonano tablice z nazwiskami żołnierzy spoczywających na cmentarzu. Jednocześnie powstała tablica informacyjna, a Gmina Werbkowice wyremontowała wejście i nawierzchnię alejek prowadzących na cmentarz. Ponadto w Sitańcu odnowiono mogiłę Feliksa Krasowskiego, który poległ w sierpniu 1920 r., wraz z korektą nazwiska oraz informacji zawartych na płycie grobowej.

Z kolei **Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Łodzi** przeprowadziło remont grobu wojennego na cmentarzu parafialnym w Wyszogrodzie, w którym spoczywa ułan Jan Mąkolski, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie sfinansowało remont grobu kpt. WP Ryszarda Zapolskiego-Downara, dowódcy I batalionu 85. Pułku Piechoty Strzelców Wileńskich i kawalera Orderu Virtuti Militari, który poległ bohaterską śmiercią w walkach z bolszewikami pod Radzyminem 14 sierpnia 1920 r. Urządzony w 1920 r. nagrobek składał się wyłącznie ze skromnej płyty pionowej. Prace remontowe pozwoliły na zachowanie historycznej płyty nagrobnej, która została wkomponowana w podstawę krzyża nagrobnego.

5.2.3. Ekshumacje

W 2020 r. podobnie jak w latach poprzednich prezes IPN, zgodnie ze swoimi kompetencjami, na wnioski podmiotów zewnętrznych wydawał decyzje zezwalające na ekshumację. Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala) analizowało wnioski i przygotowywało decyzje na podpis prezesa IPN, w tym 239 decyzji na wniosek Fundacji „Pamięć" dotyczących ekshumacji żołnierzy niemieckich poległych podczas II wojny światowej oraz 8 decyzji na wniosek innych podmiotów. Wnioski Fundacji „Pamięć" dotyczyły przeprowadzenia prac mających na celu przeniesienie licznych polowych mogił żołnierzy niemieckich poległych podczas II wojny światowej na wyznaczone cmentarze zbiorcze. Wpłynęły również wnioski o ekshumację szczątków żołnierzy Armii Czerwonej odnajdowanych ostatnimi laty coraz częściej przy budowie dróg i autostrad oraz na polach i w lasach (w większości pojedyncze, znajdowane podczas prac rolnych lub wyrębów lasów, pochowane w nieurządzonych i zatartych mogiłach). Wyjątkiem było odkrycie w trakcie budowy sklepu wielkometrażowego regularnego, niezewidencjonowanego cmentarza żołnierzy sowieckich w Zielonce koło Warszawy. Szczątki zostały ekshumowane i pochowane na cmentarzu żołnierzy Armii Czerwonej w Warszawie przy ul. Żwirki i Wigury.

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Centrali IPN kontynuowało również procedurę administracyjną umożliwiającą ekshumację żołnierzy węgierskich poległych w 1944 r., a pochowanych w mogile zbiorowej na terenach leśnych w Zielonce koło Warszawy. Prace zostaną przeprowadzone w 2021 r.

Podobnie jak w latach poprzednich BUWiM na podstawie otrzymanych zgłoszeń samodzielnie prowadził prace ekshumacyjne, dzięki którym szczątki poległych żołnierzy oraz ofiar cywilnych z I i II wojny światowej zostały przeniesione z pobojowisk bądź prowizorycznych miejsc pochówku na cmentarze wojenne. W związku z tym wydano 26 decyzji ekshumacyjnych z urzędu (powstańcy styczniowi, I wojna światowa – żołnierze rosyjscy, I wojna światowa – żołnierze niemieccy, WP 1920 r., WP 1939 r., WP 1945 r., cywilne ofiary, Armia Czerwona 1920 r., Armia Czerwona 1941 r., Armia Czerwona 1944 r., Armia Czerwona 1945 r.), a prace ekshumacyjne przeprowadzono w 11 miejscach.

W Silnej (gm. Pszczew) wykonano ekshumację szczątków Antoniego Palucha, polskiego strażnika granicznego poległego 1 września 1939 r. Grób odnaleziono w 2020 r. podczas ekshumacji żołnierza niemieckiego poległego w walce z polskim żołnierzem.

Ponadto przeprowadzono ekshumację szczątków 11 żołnierzy WP poległych we wrześniu 1939 r. na cmentarzu w Wodyniach, szczątków 5 żołnierzy Armii Czerwonej i 4 żołnierzy WP poległych 18 sierpnia 1920 r. w Szabdzie (gm. Brodnica, polscy żołnierze zostali przeniesieni na cmentarz wojenny w Brodnicy), a także szczątków jednego żołnierza WP poległego 3 września 1939 r. w Apolonce (gm. Janów).

W okolicy Wręczycy Wielkiej (woj. śląskie) przeprowadzono ekshumację siedmiu grobów żołnierzy WP poległych 1 września 1939 r., w których tylko w części odnaleziono szczątki żołnierzy (poekshumacyjne).

W Cierszewie (gm. Brudzeń Duży) ekshumowano szczątki jednego żołnierza Armii Carskiej poległego w lutym 1915 r., a w Konstantynowie Łódzkim z mogiły znajdującej się na miejscowym cmentarzu ekshumowano szczątki 60 Romów zamordowanych przez Niemców w 1943 r. (na wniosek Związku Romów Polskich).

Prace przeprowadzono również na cmentarzu wojskowym przy ul. 11 Listopada w Białymstoku podczas budowy kolumbarium, gdzie odnaleziono i ekshumowano szczątki 67 żołnierzy Armii Czerwonej poległych w 1944 r.

Wynikiem negatywnym zakończyły się prace w Starych Mistrzewicach (gm. Młodzieszyn), gdzie Stowarzyszenie Muzealna Grupa Historyczna im. II/18 PP wskazała mogiłę żołnierzy WP poległych w 1939 r., a także w Łebkach (gm. Herby), gdzie według Stowarzyszenia Historycznego Reduta Częstochowa powinny znajdować się szczątki żołnierzy WP poległych 1 września 1939 r.

W Forcie III w Pomiechówku kontynuowano prace ekshumacyjne prowadzone w latach 2018–2019. Odkryto szczątki 281 ofiar terroru niemieckiego oraz 9 żołnierzy WP poległych 28 września 1939 r. W trakcie prac przebadano tzw. górkę, czyli miejsce straceń i pochówków, a także miejsce palenia zwłok pomordowanych. Zbadano fragment fosy z domniemanym miejscem pochówków, jednak szczątków ofiar w tym miejscu nie odnaleziono.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Białymstoku w 2020 r. przeprowadziło ekshumację szczątków żołnierza armii rosyjskiej poległego w 1914 r. w Zgniłosze (gm. Purda). Ponadto w Smolechach (gm. Ostrów Mazowiecka) przeprowadzono zakończone wynikiem negatywnym prace związane z ekshumacją szczątków żołnierzy Armii Czerwonej z okresu II wojny światowej (lato 1941 r.). W Poźnikach (gm. Czeremcha) ekshumowano szczątki osoby cywilnej rozstrzelanej przez gestapo w czasie II wojny światowej, które zostały przeniesione do nowego miejsca pochówku na cmentarzu prawosławnym w Kuzawie (gm. Czeremcha).

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Katowicach w okresie sprawozdawczym przeprowadziło ekshumację mieszkańców Częstochowy, wywiezionych i rozstrzelanych przez Niemców w Lasach Jaskrowskich we wrześniu 1939 r. oraz, na wniosek Stowarzyszenia Historycznego Reduta Częstochowa, ekshumację szczątków żołnierza WP poległego podczas wojny obronnej 1939 r. w Lublińcu.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Lublinie ze względu na miejsce lokalizacji grobów, ich stan fizyczny oraz brak stałej opieki nad nimi ekshumowało szczątki żołnierza WP poległego w 1920 r. (Trzeszczany) oraz członka POW poległego w 1915 r. (Stasin).

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Łodzi sfinansowało prace ekshumacyjne szczątków żołnierzy WP poległych we wrześniu 1939 r. z grobu wojennego położonego w Bielinie (pow. sochaczewski). Ponadto ekshumowano szczątki żołnierzy armii niemieckiej z okresu I wojny światowej spoczywających w grobie wojennym w Zalewie (gm. Lutomiersk).

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Poznaniu w 2020 r. przeprowadziło ekshumację nieznanego żołnierza sowieckiego, którego szczątki zostały następnie pochowane na cmentarzu wojennym żołnierzy radzieckich w Cybince w województwie lubuskim.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Rzeszowie przeprowadziło zakończone wynikiem negatywnym prace w Dąbrówce Starzeńskiej, gdzie według informacji mieszkańców i źródeł archiwalnych we wskazanym miejscu miał spoczywać NN żołnierz, nieznanej formacji wojskowej okresu II wojny światowej, który zginął w 1944 r.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa we Wrocławiu przeprowadziło zakończone wynikiem negatywnym prace związane z ekshumacją szczątków cywilnych ofiar II wojny światowej w Unisławiu Śląskim w gminie Mieroszów. Stwierdzono brak pochówków we wskazanych miejscach.

5.3. Groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski

W 2020 r. **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** kontynuowało rozpoczęte w 2019 r. prace związane z realizacją ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, podejmując działania zmierzające do utworzenia ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami oraz uruchomienia systemu wsparcia finansowego ze środków publicznych (dotacje i świadczenia) opieki sprawowanej nad grobami weteranów.

BUWiM wykonało również inwentaryzację grobów weteranów oraz pomników i miejsc poświęconych polskim żołnierzom i weteranom walk znajdujących się w okręgu konsularnym Konsulatu Generalnego RP w Ostrawie, obejmującym województwo morawsko-śląskie, ołomunieckie, zlinskie oraz południowo-morawskie Republiki Czeskiej.

5.3.1. Ewidencja grobów weteranów

W okresie sprawozdawczym do prowadzonej przez **Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala)** ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski wpisano 952 mogiły. Wpisów dokonano po rozpatrzeniu wniosków opracowanych przez oddziałowe biura upamiętniania walk i męczeństwa (wnioski podmiotów zewnętrznych, np. rodzin, sprawy wszczęte z urzędu) oraz wniosków, które wpłynęły bezpośrednio do BUWiM od osób prywatnych (krewni), społeczników (często związanych z konkretną tematyką lub okresem historycznym, np. Warszawa – groby legionistów, Gorzów Wielkopolski – groby powstańców wielkopolskich, Sulejówek – groby żołnierzy AK), lokalnych historyków, stowarzyszeń (Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych – groby żołnierzy AK, WiN w Nowym Targu, Zarząd Okręgu Wielkopolskiego Światowego Związku Armii Krajowej – groby żołnierzy AK w Poznaniu).

Wykres 1. Opracowanie wniosków o wpisy grobów do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski w oddziałowych biurach upamiętniania walk i męczeństwa oraz BUWiM w 2020 r.

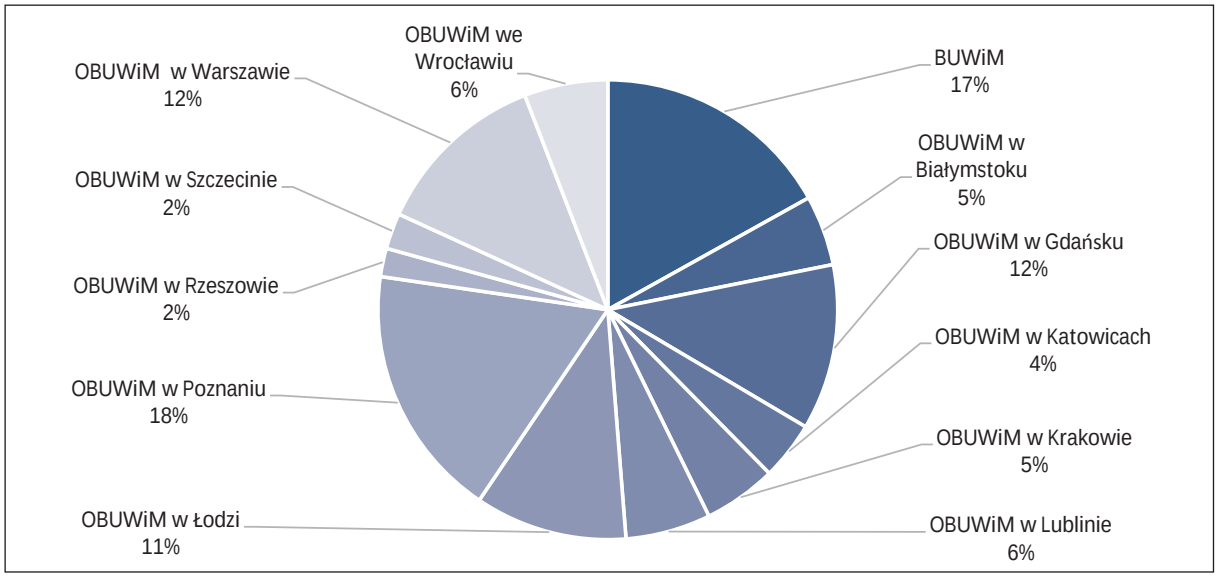

Podjęto działania dotyczące wpisu z urzędu do ewidencji grobów polskich bohaterów – uczestników walk z okresu II wojny, którzy swoje miejsce spoczynku odnaleźli w Wielkiej Brytanii (100) i Kanadzie (100), a także kwatery hallerczyków (55) znajdującej się na Holy Sepulchre Catholic Cemetery na przedmieściach Detroit (Michigan) w Stanach Zjednoczonych.

Z inicjatywy Wojskowego Biura Historycznego oraz Ministerstwa Obrony Narodowej, mającej na celu wyróżnienie i uhonorowanie 100 oficerów weteranów na stulecie odzyskania niepodległości Polski, wpisano do ewidencji 100 wybitnych żołnierzy, którzy zostali pochowani zarówno w Polsce, jak i poza granicami naszego kraju.

Na wniosek Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Łodzi wpisano do ewidencji kwaterę 46 uczestników powstania styczniowego znajdującą się na cmentarzu przy ul. Ogrodowej w Łodzi. Podjęto również działania dotyczące wpisu z urzędu wniosków dotyczących mogił żołnierzy AK pochowanych w kwaterze kombatanckiej znajdującej się na Cmentarzu Wawrzyszewskim w Warszawie.

Od zarządcy cmentarza pozyskano listę osób pochowanych w tzw. polskiej kwaterze wojskowej znajdującej się na cmentarzu Our Lady of Czestochowa Cemetery in Doylestown w Pensylwanii k. Nowego Jorku w Stanach Zjednoczonych, od osób prywatnych (polskich emigrantów) – listę pochowanych w Ontario w Kanadzie, na cmentarzu św. Patryka, a także cmentarzu św. Józefa w Manchesterze w Wielkiej Brytanii, cmentarzu św. Marii w Londynie, cmentarzu North Sheen w Lower Richmond, na cmentarzu Highhate w Swain's Lane, na cmentarzu South Easling w Chilton i cmentarzu Gunnersbury w Londynie.

Wykres 2. Liczba weteranów, których groby zostały wpisane do ewidencji (w zestawieniu uwzględniono pierwsze chronologicznie walki, w których uczestniczyli)

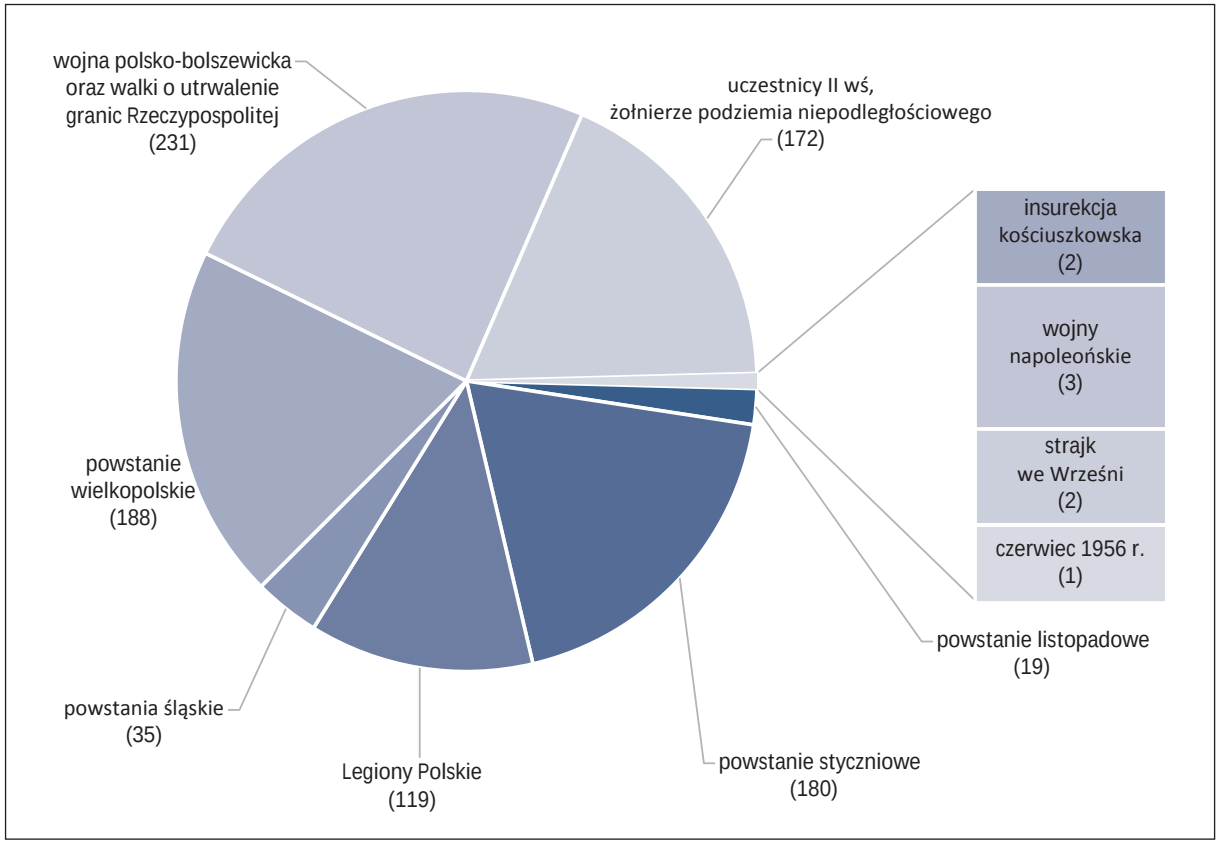

Ewidencja grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski jest publikowana w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Instytutu Pamięci Narodowej.

5.3.2. Realizacja wniosków o udzielenie dotacji celowych i świadczeń pieniężnych

Na podstawie ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski rozpoczęto udzielanie świadczeń pieniężnych i dotacji celowych na pokrycie kosztów sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o niepodległość Polski. Warunkiem uzyskania środków pieniężnych na ten cel jest wpisanie grobu, którego ma dotyczyć opieka, do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Wymieniona ustawa stanowi, że fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, sprawujące opiekę nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski wpisanymi do ewidencji, mogą się ubiegać o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad tymi grobami, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych do wykonywania czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem tych grobów.

Na mocy tej ustawy również osoba fizyczna sprawująca opiekę nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski, wpisanym do ewidencji, może ubiegać się o przyznanie świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów sprawowanej opieki, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem grobu.

W celu uzyskania środków finansowych należy złożyć odpowiedni wniosek do prezesa IPN. Wypłata świadczenia pieniężnego lub dotacji celowej następuje po podpisaniu odpowiedniej umowy między wnioskodawcą a IPN, która zobowiązuje wnioskodawcę do odpowiedniego rozliczenia przyznanej kwoty.

W 2020 r. udzielono 21 świadczeń pieniężnych oraz 3 dotacje celowe.

5.3.3. Budowa i remonty grobów weteranów

Na podstawie ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski IPN może z urzędu podejmować działania dotyczące opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności ponosić koszty budowy i utrzymania takich grobów, w tym ich remontów.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Gdańsku sfinansowało wykonanie lub odnowienie 4 nagrobków weteranów. W Bydgoszczy wykonano pomnik nagrobny na mogile kpt. Wacława Denhoffa-Czarnockiego, żołnierza I Brygady Legionów Polskich, weterana wojny polsko-bolszewickiej, poety, współautora pieśni *O mój rozmarynie*, piłkarza i założyciela klubu sportowego „Polonia Warszawa". W Pucku odnowiono nagrobek na mogile Teofila Banieckiego, weterana Organizacji Wojskowej Pomorza, polskiego działacza niepodległościowego, w Gdańsku nagrobek na mogile Henryka Barana, weterana powstania warszawskiego, a w Brudni – Tadeusza Jakubiaka, weterana wojny obronnej 1939 r.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Krakowie w okresie sprawozdawczym poddało renowacji trzy groby weteranów. Wyremontowano nagrobek na mogile Jerzego Kossowskiego na cmentarzu Rakowickim w Krakowie, zrekonstruowano mogiłę Wacława Żmudzińskiego w Nowym Targu oraz wykonano nowy nagrobek na mogile Sergiusza Radziwanowskiego na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Szczególnie istotne prace przeprowadzono przy grobie płk. pil. Jerzego Kossowskiego – dotychczas na mogile nie było żadnych informacji o jego miejscu pochówku. Dzięki wpisaniu grobu do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz przeprowadzeniu stosownego remontu było możliwe umieszczenie nie tylko informacji o jego miejscu pochówku, ale również tablicy upamiętniającej.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Lublinie wyremontowało dwa groby weteranów powstania styczniowego oraz wykonało dwa nowe nagrobki na mogiłach weteranów – jeden na grobie weterana powstania styczniowego, a drugi na grobie weterana II wojny światowej.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Łodzi w 2020 r. przeprowadziło 6 remontów grobów weteranów. 5 z nich znajduje się w województwie łódzkim, a jeden w województwie mazowieckim. Połowa remontów dotyczyła weteranów powstania styczniowego, pozostałe żołnierzy WP.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Poznaniu przeprowadziło remonty dwóch grobów weteranów. Na szczególną uwagę zasługuje remont zabytkowego grobowca rodziny Niesiołowskich w Kłodawie, gdzie jest pochowany Ferdynand Niesiołowski (1806–1881) kapitan 5. pułku piechoty liniowej w powstaniu listopadowym, który brał udział m.in. w bitwach pod Stoczkiem 14 lutego 1831 r., Grochowem 20 lutego 1831 r. oraz Iganiami 10 kwietnia 1831 r. W powstaniu styczniowym Ferdynand Niesiołowski agitował na rzecz powstańców, za co został później skazany i wywieziony przez władze rosyjskie na Sybir. Wykonany został również kapitalny remont nagrobka na grobie weterana Wojciecha Grocholewskiego (żołnierza I i II wojny światowej oraz wojny 1920 r., powstańca wielkopolskiego oraz kawalera Orderu Wojennego Virtuti Militari) na Cmentarzu Komunalnym Junikowo.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Szczecinie odnowiło nagrobki na 4 grobach weteranów: płk. prof. Tadeusza Sokołowskiego, Jana Sulowskiego i Feliksa Ciechomskiego – uczestników wojny polsko-bolszewickiej oraz Michała Sobczaka – powstańca wielkopolskiego. Dla każdej mogiły został zaprojektowany trwały pomnik nagrobny.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie w całości sfinansowało prace przy 4 grobach. Na szczególną uwagę zasługuje wykonanie prac remontowych i konserwatorskich nagrobka weterana, gen. bryg. Władysława Jaxy-Rożena – członka Organizacji Bojowej PPS, współzałożyciela Związku Walki Czynnej, żołnierza Legionów i WP, komendanta Związku Strzeleckiego, kawalera Orderu Virtuti Militari.

Wyremontowano również grób weterana Stanisława Mastka – żołnierza Legionów Polskich, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, kapitana WP, obrońcy ojczyzny we wrześniu 1939 r., kawalera Orderu Virtuti Militari.

Ponadto w Panteonie Żołnierzy Polski Walczącej na Cmentarzu Powązki Wojskowe odbywały się cykliczne cotygodniowe prace porządkowe.

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa we Wrocławiu w 2020 r. przeprowadziło dwa ważne przedsięwzięcia remontowe. W Wałbrzychu z inicjatywy OBUWiM przebudowano i kompletnie zrewitalizowano zabytkowy grób-pomnik gen. Józefa Benedykta Łączyńskiego. Nowy nagrobek według specjalnie stworzonego projektu powstał również na grobie Tadeusza Nogasa.

5.4. Opiniowanie upamiętnień i nazw

5.4.1. Realizacja ustawy o IPN

W związku z realizacją 53k pkt 1 oraz art. 53l ustawy o Instytucie Pamięci Narodowym – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala) wydało łącznie 324 opinie dotyczące przede wszystkim projektów nowych pomników, tablic i innych trwałych upamiętnień poświęconych historycznym wydarzeniom, miejscom oraz postaciom w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego oraz innych narodów na terytorium Polski, w tym 63 opinie z zakresu grobownictwa wojennego. W oddziałowych biurach upamiętniania walk i męczeństwa IPN powstało łącznie 381 opinii, które zostały skonsultowane z BUWiM w Centrali.

Należy zauważyć, że wpływające sprawy pochodzą od bardzo różnych podmiotów: instytucji centralnych, samorządów, organizacji non profit, instytucji wojskowych, osób prywatnych itd. Każdorazowo w odpowiedzi na wniosek jest przeprowadzana szczegółowa kwerenda archiwalna (w AIPN, archiwach państwowych) oraz bibliograficzna, która w wielu wypadkach stanowi podstawę do zaproponowania korekt nadsyłanych projektów upamiętnień czy remontów istniejących miejsc pamięci.

Wśród zrealizowanych spraw najliczniejsze dotyczyły planowanych miejsc pamięci poświęconych zwycięskiej bitwie warszawskiej z bolszewikami w 1920 r. oraz ofiarom zbrodni katyńskiej.

Wykres 3. Opracowanie opinii w oddziałowych biurach upamiętniania walk i męczeństwa oraz BUWiM w 2020 r.

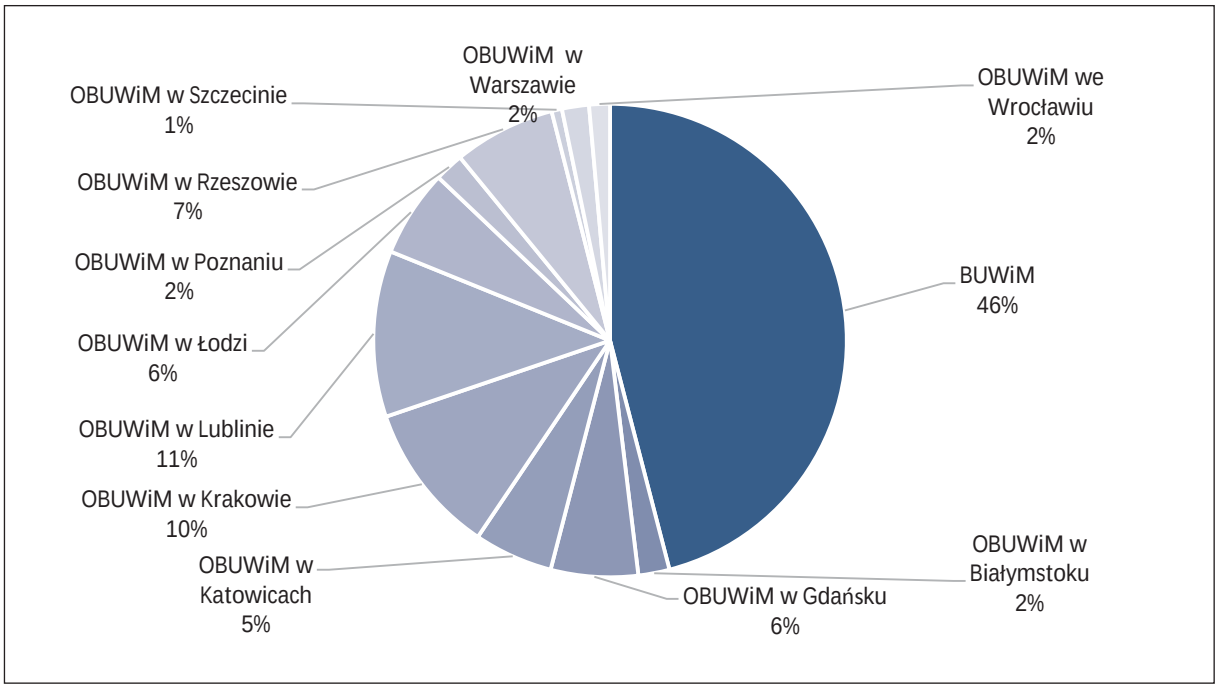

Wiele opiniowanych inicjatyw wiązało się z wydarzeniami i postaciami mającymi duże znaczenie dla mieszkańców miejscowości czy regionu i przez to umacniających tożsamość i poczucie wspólnoty lokalnej społeczności. Wśród takich upamiętnień można wymienić:

– Międzyrzecz Górny, na wniosek wójta Jasienicy zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej 10 Polaków rozstrzelanych przez Niemców w 1942 r.;

– Łuków, na wniosek Rady Miasta zaopiniowano projekt upamiętnienia Franciszka Potocznego, żołnierza konspiracji niepodległościowej, zamordowanego w KL Auschwitz w 1942 r.;

– Góra Kalwaria, na wniosek Zarządu Stowarzyszenia Weteranów Polskich Formacji Granicznych zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej funkcjonowanie Centralnej Szkoły Straży Celnej i następnie Centralnej Szkoły Straży Granicznej;

– Puszno Skokowskie, na wniosek burmistrza Opola Lubelskiego zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej rodzinę Zawadzkich, ofiary zbrodni niemieckiej;

– Tyrawa Wołoska, na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Mikołaja Biskupa zaopiniowano projekt tablicy poświęconej ofiarom konfliktów zbrojnych w XX wieku pochodzącym z Tyrawy Wołoskiej;

– Dobrzechów, na wniosek burmistrza Strzyżowa zaopiniowano projekt tablicy pamiątkowej poświęconej żołnierzom Wojska Polskiego – obrońcom Ojczyzny w 1920 r., pochodzącym z Dobrzechowa;

– Brody, na wniosek wójta Płońska zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej Stefana i Leona Wosińskich rozstrzelanych przez Niemców w 1945 r.;

– Polkowice, na wniosek gminy Polkowice zaopiniowano projekt tablicy pamiątkowej poświęconej kresowianom – polskim pionierom w Polkowicach;

– Opinogóra Górna, na wniosek wójta Opinogóry Górnej zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej Wacława Zmorzyńskiego przedwojennego wójta zamordowanego w niemieckim obozie Mauthausen;

– Lotyń, na wniosek sołtysa wsi zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej trzy osoby zamordowane przez żołnierzy Armii Czerwonej;

Kolejną kategorię stanowią upamiętnienia poświęcone postaciom i wydarzeniom istotnym dla historii całego Narodu i Państwa Polskiego, m.in.:

– Warszawa, na wniosek rektora-komendanta Akademii Sztuki Wojennej WP zaopiniowano projekt pomnika gen. Władysława Andersa;

– Czechowice-Dziedzice, na wniosek burmistrza Czechowic-Dziedzic zaopiniowano projekt pomnika upamiętniającego 100. rocznicę zaślubin Polski z morzem;

– Warszawa, na wniosek Kancelarii Prezydenta RP zaopiniowano projekt tablicy upamiętniającej nadanie w nocy 18/19 listopada 1918 r. depeszy Józefa Piłsudskiego informującej o powstaniu Państwa Polskiego;

– Białystok, na wniosek Fundacji „Obowiązek Polski" zaopiniowano projekt pomnika gen. Tadeusza Rozwadowskiego;

– Namysłów, na wniosek burmistrza Namysłowa zaopiniowano projekt tablicy pamiątkowej poświęconej Józefowi Piłsudskiemu i Wojsku Polskiemu;

– Węgorzewo, na wniosek Stowarzyszenia Klub Orła Białego zaopiniowano upamiętnienie poświęcone 100. rocznicy zwycięstwa nad bolszewikami;

– Brok, na wniosek burmistrza Broku zaopiniowano projekt tablicy wyrażającej wdzięczność dla Węgier za pomoc Polsce w czasie wojny polsko-bolszewickiej;

– Łódź, na wniosek Kanclerza Uniwersytetu Łódzkiego zaopiniowano projekt tablicy pamiątkowej poświęconej ppłk. Janowi Kowalewskiemu;

– Wyszków, na wniosek Związku Piłsudczyków RP zaopiniowano projekt pomnika upamiętniającego marszałka Józefa Piłsudskiego;

– Zakopane, na wniosek Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Kurierów Tatrzańskich zaopiniowano pomnik ku czci kurierów tatrzańskich, którzy podczas II wojny światowej z narażeniem życia przeprowadzali przez Tatry emisariuszy, instruktorów wojskowych oraz zapewniali obieg korespondencji między Polskim Państwem Podziemnym a rządem na emigracji.

5.4.2. Realizacja ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego

W 2020 r. w Biurze Upamiętniania Walk i Męczeństwa (Centrala) zarejestrowano łącznie 154 sprawy dotyczące zaopiniowania nazw oraz pomników mogących naruszać ustawę z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego w nazwach jednostek organizacyjnych pomocniczych gmin, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomnikach. Za przygotowanie ostatecznych opinii odpowiada BUWiM przy współpracy oddziałowych biur upamiętniania walk i męczeństwa IPN odpowiadających za przeprowadzanie kwerend archiwalnych oraz bibliotecznych.

Podobnie jak w latach poprzednich działania pionu w tym zakresie można podzielić na dwa segmenty: opiniowanie nazw i pomników na wniosek wojewodów oraz opiniowanie nazw na wnioski innych podmiotów. W tym drugim przypadku zdecydowana większość zapytań związanych była z planowanym nadaniem przez samorządy nowych nazw ulic, rond, placów i uzyskaniem stano-

wiska IPN, czy rzeczone przedsięwzięcie nie będzie stało w sprzeczności z zapisami ww. ustawy. Jest to jeden z pozytywnych rezultatów jej funkcjonowania, bowiem pozwala uniknąć sytuacji upamiętnienia osób czy organizacji, które swoją działalnością przyczyniły się do ugruntowania systemu totalitarnego oraz zniewolenia Polski.

Na podstawie art. 2 ustawy w odpowiedzi na wnioski wojewodów wydano 88 opinii, w tym za niezgodne z ustawą uznano 19 nazw (w tym 5 patronów szkół w województwie mazowieckim). Na podstawie art. 5b ustawy zaopiniowano 27 upamiętnień (pomników, tablic, napisów), a za niezgodne z ustawą uznano 19 z nich.

Dla innych podmiotów zaopiniowano łącznie 110 nazw, w tym w 7 przypadkach stwierdzono, że mogą naruszać zapisy ustawy. Ponadto sporządzono 13 opinii dotyczących upamiętnień, a 7 z nich wskazano jako naruszające ustawę.

Spośród opinii wydanych w związku z ustawą o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego można przywołać następujące przykłady:

– Gliwice, na wniosek wojewody śląskiego OBUWiM Kraków przygotowało opinię dotyczącą ulicy Wandy Wasilewskiej;
– Lubomia, na wniosek wojewody śląskiego OBUWiM Kraków przygotowało opinię dotyczącą ulicy Marii Fornalskiej;
– Warszawa, na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano nazwę Szkoły Podstawowej nr 128 im. Józefa Niećki;
– Wyszków, na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano nazwę Szkoły Podstawowej nr 3 im. Jana Hempla;
– Warszawa, na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano nazwę Szkoły Podstawowej nr 97 im. Leona Kruczkowskiego;
– Poznań, na wniosek wojewody wielkopolskiego zaopiniowano tablicę upamiętniającą siedzibę Komunistycznej Partii Polski;
– Poznań, na wniosek wojewody wielkopolskiego zaopiniowano tablicę upamiętniającą siedzibę Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Partii Robotniczej;
– Szczyrk, na wniosek wojewody śląskiego zaopiniowano pomnik upamiętniający Armię Czerwoną;
– Łączany, na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano pomnik upamiętniający funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, którzy zginęli w walce z żołnierzami Podziemia Niepodległościowego z oddziału ppor. Tadeusza Zielińskiego „Igły”;
– Stefanów, na wniosek wojewody mazowieckiego zaopiniowano pomnik upamiętniający partyzantów prosowieckiej Gwardii Ludowej.

6. Ściganie zbrodni

Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w 2020 r. realizowała obowiązki ustawowe w zakresie ustalania okoliczności popełnienia i ścigania sprawców właściwych jej rzeczowo przestępstw, określonych w ustawie z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1882, Dz. U. z 2020 r. poz. 1273), odnoszących się do zbrodni komunistycznych, zbrodni nazistowskich popełnionych przez niemieckiego okupanta w okresie II wojny światowej, zbrodni ukraińskich nacjonalistów i członków ukraińskich formacji kolaborujących z Trzecią Rzeszą Niemiecką oraz innych przestępstw stanowiących zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości popełnione w okresie od dnia 8 listopada 1917 do dnia 31 lipca 1990 r.

W roku sprawozdawczym nie zmieniły się również dwa pozostałe obszary działań ustawowych prokuratorów Komisji, odnoszące się do udziału w postępowaniach zmierzających do uchylenia zapadłych orzeczeń sądów komunistycznych wydanych wobec osób represjonowanych, działających na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz identyfikacji bezimiennych, odnalezionych w wyniku działań śledczych oraz poszukiwawczych prowadzonych przez IPN, ofiar systemów totalitarnych.

Zakres zadań ciążących na prokuratorach, mimo ponaddwudziestoletniego okresu funkcjonowania Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w ramach IPN, w dalszym ciągu wymaga przybliżenia opinii publicznej w celu wyeliminowania pojawiających się nieprozumień co do oceny pracy Komisji. Przypomnieć należy, że Komisja Ścigania, autonomicznie realizująca swe zadania w ramach prac IPN, stanowi część polskiej prokuratury i jako taka wchodzi również w skład organów wymiaru sprawiedliwości. Prokuratorzy Komisji stoją na straży praworządności i przestrzegania praw obywatelskich w zakresie szczegółowo określonych i zastrzeżonych do ich wyłącznej kompetencji przestępstw stanowiących zbrodnie komunistyczne, zbrodnie nazistowskie popełnione przez okupanta niemieckiego, zbrodnie nacjonalistów ukraińskich oraz inne czyny stanowiące zbrodnie wojenne i przeciwko ludzkości. Realizując swe podstawowe zadania w zakresie ścigania przestępstw oraz zapewnienia praworządności, dzięki udziałowi w postępowaniach o unieważnienie wyroków sądów karnych z okresu państwa komunistycznego, prokuratorzy działają na podstawie przepisów ustaw określających tryb i sposób funkcjonowania organów wymiaru sprawiedliwości, wśród których należy wymienić: Prawo o prokuraturze, Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, ustawę o IPN-KŚZpNP oraz inne ustawy normujące sposób i tryb postępowania organów państwowych w zakresie ścigania przestępstw i pociągnięcia do odpowiedzialności karnej ich sprawców, przy zagwarantowaniu swobód i gwarancji obywatelskich obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej.

Spośród zadań odnoszących się do ścigania przestępstw najmniej kontrowersji budzi działalność Komisji Ścigania w zakresie kontynuowania postępowań zmierzających do ustalenia sprawców, ofiar i okoliczności zdarzeń dotyczących tzw. zbrodni nazistowskich popełnionych w okresie II wojny światowej przez okupanta niemieckiego. Ugruntowane orzecznictwo sądowe, krajowe i międzynarodowe w zakresie zbrodni wojennych, zbrodni ludobójstwa i zbrodni przeciwko ludz-

kości w odniesieniu do tej kategorii czynów jest w pełni aprobowane i akceptowane zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej. Skutkuje to brakiem istotnych trudności w realizacji ustawowych zadań oraz możliwością szerokiej współpracy międzynarodowej w prowadzeniu tego rodzaju postępowań.

Ściganie zbrodni komunistycznych, czyli przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy komunistycznych, dotyczy możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej osób będących funkcjonariuszami komunistycznymi, którzy dopuścili się działań stanowiących przestępstwa, w rozumieniu przepisów prawa obowiązującego w chwili popełnienia czynu. Przepisy ustawy o IPN-KŚZpNP nie stworzyły nowego typu odpowiedzialności karnej związanej z popełnionymi przez funkcjonariuszy komunistycznych czynami uznanymi za przestępcze, a jedynie umożliwiły pociągnięcie ich do odpowiedzialności za działania przestępcze z pominięciem powszechnie obowiązujących przepisów procedury karnej, dotyczących przedawnienia ścigania i karania tej kategorii czynów. Ocena dopuszczalności pociągnięcia sprawców zbrodni komunistycznej do odpowiedzialności karnej, w tak przyjętych rozwiązaniach prawnych, jest zdeterminowana wykładnią stosowanego prawa kształtowaną przez orzecznictwo sądów powszechnych. Orzecznictwo to ewoluowało w okresie ostatnich dwudziestu lat, czego negatywnym przykładem z uwagi na dopuszczalność ścigania sprawców może być akceptowana przez sądy karne uchwała Sądu Najwyższego z 25 maja 2010 r., skutkująca wyłączeniem z uwagi na przedawnienie ścigania, odpowiedzialności karnej sprawców, którzy popełnili przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności do lat pięciu. Proces ten nie został zakończony do chwili obecnej. Na skutek kierowanych przez prokuratorów KŚZpNP aktów oskarżenia, powstało korzystne z uwagi na dopuszczalność ścigania zbrodni komunistycznych, orzecznictwo sądowe w zakresie komunistycznych zbrodni przeciwko ludzkości, które potwierdziło, że czyny takie mogły być popełniane na szkodę nie tylko grup osób, ale i pojedynczych pokrzywdzonych. Wyrażanie tego poglądu przez sądy polskie nie jest jednak powszechnie akceptowane przez organy wymiaru sprawiedliwości innych państw. Odmowy uznania zbrodni komunistycznych za zbrodnie przeciwko ludzkości są powodem braku realizacji wniosków o pomoc prawną kierowanych za granicę przez prokuratorów Komisji, co uniemożliwia lub realnie ogranicza prowadzenie wielu postępowań. Problem ten dotyczy Federacji Rosyjskiej i Republiki Białorusi, które nie uznają przepisów dotyczących zbrodni komunistycznych, wykluczając możliwość uznania ich za zbrodnie przeciwko ludzkości oraz krajów Europy Zachodniej, takich jak Szwecja. Kraje te kwestionują możliwość pociągnięcia funkcjonariuszy komunistycznych do odpowiedzialności karnej za czyny stanowiące zbrodnie przeciwko ludzkości w rozumieniu prawa międzynarodowego, traktując te zdarzenia jak zwykłe czyny kryminalne podlegające przedawnieniu.

Pozytywnym rezultatem działań prokuratorów Komisji w ostatnim okresie jest wydanie wielu orzeczeń sądowych organów dyscyplinarnych, wyrażających zgodę na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłych sędziów sądów komunistycznych, wydających wobec działaczy opozycji solidarnościowej, w okresie stanu wojennego, wyroki rażąco sprzeczne z obowiązującym wówczas porządkiem prawnym.

Prowadzenie postępowań w pozostałych kategoriach spraw zastrzeżonych dla prokuratorów Głównej Komisji nie powodowało w ostatnim okresie istotnych trudności i nie rodziło problemów proceduralnych.

Ocena efektywności pracy prokuratorów z przytoczonych powodów powinna uwzględniać również ich osiągnięcia w zakresie powstawania i kształtowania trwałego orzecznictwa sądowego umożliwiającego ściganie zbrodni komunistycznych. Brak powszechnej świadomości istnienia wielu ograniczeń w dopuszczalności uznania działań byłych funkcjonariuszy za zbrodnie komunistyczne w rozumieniu przepisów karnych przyczynia się do formułowania krzywdzących negatywnych ocen odnoszących się do działalności Głównej Komisji.

W ramach ustawowych obowiązków prokuratorzy Komisji uczestniczą także w ważnych ze względu na elementarną potrzebę dochodzenia sprawiedliwości postępowaniach prowadzonych w sprawach o uznanie za nieważne orzeczeń w trybie określonym w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Postępowania te inicjowane są przez prokuratorów na podstawie informacji gromadzonych w prowadzonych śledztwach oraz analizy dostępnych materiałów archiwalnych. Rezultatem działań w 2020 r. było unieważnienie 700 wyroków sądów komunistycznych.

W 2020 r. były ponadto realizowane zadania związane z identyfikacją osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych. Wykonane czynności doprowadziły do odnalezienia szczątków 104 osób. Badania genetyczne ofiar zbrodni komunistycznych i nazistowskich pozwoliły w 2020 r. na identyfikację 23 osób oraz ustalenia profili genetycznych kolejnych 310 osób.

Realizacja wskazanych zadań ustawowych w 2020 r. została utrudniona wybuchem epidemii COVID-19, która doprowadziła do zmiany sposobu funkcjonowania urzędów państwowych zgodnie z zaleceniami rządowymi w zakresie walki z epidemią. Działania te ograniczyły w istotnym zakresie dostęp do świadków zdarzeń, którymi są osoby w podeszłym wieku oraz informacji z Archiwów Państwowych i innych instytucji wykonujących swe czynności w reżimie sanitarnym. Spowodowały odłożenie w czasie prowadzenia części planowanych czynności ekshumacyjnych ofiar i wydłużyły okres oczekiwania na zlecone przez prokuratorów opinie sądowo-medyczne i genetyczne. Mimo tych obiektywnych trudności przedstawione w dalszej części sprawozdania wyniki pracy 74 prokuratorów Głównej i Oddziałowych Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, faktycznie wykonujących czynności służbowe na koniec 2020 r., nie odbiegają od wyników z lat poprzednich i świadczą o ich wysokim zaangażowaniu w realizację postawionych przed nimi zadań ustawowych.

6.1. Stan zatrudnienia prokuratorów w Komisji Ścigania

Struktura organizacyjna GKŚZpNP nie uległa zmianie i składa się z jednostki nadrzędnej – Głównej Komisji z siedzibą w Warszawie oraz jedenastu oddziałowych komisji w: Białymstoku, Gdańsku, Lublinie, Łodzi, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu, uzupełnionych funkcjonującymi w ramach oddziałowych komisji w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Szczecinie i Wrocławiu Delegaturami umiejscowionymi odpowiednio w Olsztynie, Bydgoszczy, Kielcach, Radomiu, Gorzowie Wielkopolskim, Koszalinie, Opolu.

Łącznie w Głównej i oddziałowych komisjach na koniec 2020 r. było zatrudnionych 81 prokuratorów, w tym 7 prokuratorów Głównej Komisji, wraz z dyrektorem Głównej Komisji Zastępcą Prokuratora Generalnego, oraz 74 prokuratorów oddziałowych komisji. Obowiązki służbowe na koniec 2020 r. faktycznie wykonywało 7 prokuratorów Głównej Komisji i 67 prokuratorów oddziałowych komisji, 7 prokuratorów przebywało w 2020 r. na długotrwałych zwolnieniach, jeden powrócił do pracy w prokuraturze powszechnej, jeden prokurator pozostaje zawieszony w czynnościach prokuratorskich i jeden przeszedł w stan spoczynku. Odnotować należy zmniejszenie się liczby prokuratorów oddziałowych komisji w porównaniu do roku poprzedniego. Stanowiska funkcyjne pełni 13 osób, są to naczelnicy oddziałowych komisji w liczbie 11 oraz Naczelnik Wydziału Nadzoru nad Śledztwami Głównej Komisji i Dyrektor Głównej Komisji Zastępca Prokuratora Generalnego. Liczba stanowisk funkcyjnych nie uległa zmianie. Osoby pełniące funkcje kierownicze nie mają zastępców.

Tabela 1. Stan zatrudnienia od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.

Komisja	Stan zatrudnienia na dzień 1 I 2020 r.	Stan zatrudnienia na dzień 31 XII 2020 r.	Liczba prokuratorów faktycznie wykonujących obowiązki na dzień 1 I 2020 r.	Liczba prokuratorów faktycznie wykonujących obowiązki na dzień 31 XII 2020 r.
Białystok	8	8	6	6
Gdańsk	9	8	7	7
Katowice	5	5	5	5
Kraków	6	6	6	6
Lublin	9	9	9	9
Łódź	4	4	4	4
Poznań	5	5	5	4
Rzeszów	7	7	5	6
Szczecin	5	5	5	5
Warszawa	11	10	11	9
Wrocław	7	7	7	6
Główna Komisja	7	7	7	7
Razem	83	81	77	74

6.2. Działalność śledcza Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w liczbach

W całym okresie sprawozdawczym prowadzono 1822 postępowania przygotowawcze, z których na dzień 1 stycznia 2020 r. 498 spraw stanowiły postępowania niezakończone w 2019 r., a 1324 – nowe sprawy, które zostały zarejestrowane w 2020 r. Wśród zarejestrowanych w 2020 r. postępowań 895 spraw dotyczyło zbrodni komunistycznych, 358 zbrodni nazistowskich, a 71 śledztw dotyczyło innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, zbrodni nacjonalistów ukraińskich oraz czynów określonych w art. 54-55 ustawy o IPN-KŚZpNP. Prokuratorzy Komisji Ścigania w 2020 r. zakończyli 1207 postępowań, w tym: 825 dotyczących zbrodni komunistycznych, 314 – zbrodni nazistowskich oraz 68 śledztw w sprawach innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne i czynów wskazanych w art. 54-55 ustawy o IPN-KŚZpNP. W ramach prowadzonych postępowań przesłuchano 1907 świadków oraz 11 podejrzanych, wydano również 19 postanowień o przedstawieniu zarzutów w 17 śledztwach. Odnotować należy wzrost, w porównaniu do roku 2019, liczby spraw nowo rejestrowanych, która wyniosła 281 w skali całego kraju.

Skierowano 5 aktów oskarżenia wobec 5 osób. Postanowieniami o umorzeniu śledztwa zakończono 1074 postępowania, w tym 457 na podstawie art. 322 kpk, a kolejnych 617 – umorzono z innych powodów (art. 17 § 1, pkt 1 – 11 kpk). W zakresie wyodrębnionych czynów przestępczych 1597 umorzono z uwagi na potwierdzoną śmierć sprawców, a 2800 czynów z uwagi na niewykrycie ich sprawców. W przypadku 84 postępowań prokuratorzy odmówili wszczęcia śledztwa, bieg 8 śledztw został zawieszony z uwagi na długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą kontynuowanie postępowań, a 36 spraw zakończono w inny sposób, włączając materiały tych powstępowań do innych śledztw. W tym samym okresie wydano postanowienia o podjęciu z zawieszenia 9 śledztw oddziałowych komisji oraz 212 niezakończonych śledztw po byłej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Tabela 2. Postępowania przygotowawcze prowadzone w 2020 r.

Jednostka	Pozostało z poprzedniego okresu	W tym			Wpływ	W tym			Załatwiono	W tym		
		Zk	Zn	Zi/Zi 54-55		Zk	Zn	Zi/Zi 54-55		Zk	Zn	Zi/Zi 54-55
Bi	45	32	13	-/-	111	86	25	-/-	100	74	26	-/-
Gd	48	29	19	-/-	94	42	49	1/2	80	45	32	1/2
Ka	45	21	22	1/1	103	72	29	-/2	94	54	38	1/1
Kr	51	42	7	-/2	101	44	54	1/2	90	43	44	1/2
Lu	59	46	10	3/-	112	64	47	1/-	117	65	51	1/-
Łd	35	28	7	-/-	85	28	56	-/1	70	32	37	-/1
Po	55	38	17	-/-	84	51	32	-/1	87	58	28	-/1
Rz	25	15	4	6/-	272	227	11	33/1	261	218	8	35/-
Sz	34	29	4	1/-	103	77	25	1/-	90	66	22	2/-
Wa	64	55	4	-/5	153	117	16	-/20	121	91	14	-/16
Wr	37	36	1	-/-	106	87	14	1/4	97	79	14	1/3
Razem	498	371	108	11/8	1324	895	358	38/33	1207	825	314	42/26

Tabela 3. Sprawy zakończone w 2020 r. z uwzględnieniem sposobu zakończenia

Oddziałowa Komisja	Akty oskarżenia	Umorzone art. 322 kpk	Umorzone art. 17§1 pkt 1-11 kpk	Odmowy wszczęcia	W inny sposób	Zawieszono
Białystok	-/-	58	34	5	2	1
Gdańsk	-/-	21	47	8	4	0
Katowice	-/-	21	60	5	5	3
Kraków	-/-	47	35	7	1	0
Lublin	-/-	86	13	12	6	0
Łódź	-/-	41	25	2	2	0
Poznań	1/1	21	60	3	2	0
Rzeszów	3/3	78	176	3	0	1
Szczecin	1/1	18	61	10	10	0
Warszawa	-/-	12	84	11	12	2
Wrocław	-/-	54	22	18	2	1
Razem	5/5	457	617	84	36	8

Tabela 4. Informacja o zawieszonych śledztwach od stycznia do grudnia 2020 r.

Oddziałowa Komisja	Zawieszone postępowania stan na 1 I 2020 r.	Liczba postępowań zawieszonych w 2020 r.	Liczba postępowań podjętych	Zawieszone postępowania stan na 31 XII 2020 r.	Podjęte zawieszone postępowania po byłej Komisji BZpNP w 2020 r.
Białystok	3	1	1	3	16
Gdańsk	2	0	0	2	40
Katowice	1	3	2	2	12
Kraków	4	0	1	3	36
Lublin	2	0	0	2	42
Łódź	2	0	0	2	4
Poznań	0	0	0	0	12
Rzeszów	1	1	1	1	3
Szczecin	0	0	0	0	19
Warszawa	9	2	4	7	15
Wrocław	0	1	0	1	13
Razem	24	8	9	23	212

Tabela 5. Umorzenia na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 kpk (ze względu na śmierć sprawcy przestępstwa) i art. 322 § 1 kpk (ze względu na niewykrycie sprawcy)

Oddziałowa Komisja	Umorzenia w zakresie art. 17 § 1 pkt 5 kpk		Umorzenie w zakresie art. 322 § 1 kpk	
	czyny	sprawy	czyny	sprawy
Białystok	64	19	487	58
Gdańsk	57	29	107	50
Katowice	329	43	494	67
Kraków	55	22	168	47
Lublin	62	27	294	86
Łódź	32	21	119	62
Poznań	132	47	222	72
Rzeszów	237	108	516	194
Szczecin	301	56	113	57
Warszawa	192	56	107	47
Wrocław	136	42	173	54
Razem	1597	470	2800	794

Tabela 6. Postanowienia o przedstawieniu zarzutów w 2020 r.

Oddziałowa Komisja	Wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów		Ogłoszono postanowienia o przedstawieniu zarzutów
	Sprawy	Liczba podejrzanych	
Białystok	0	0	0
Gdańsk	2	1	0
Katowice	3	3	3
Kraków	4	6	4
Lublin	1	1	0
Łódź	0	0	0
Poznań	1	1	0
Rzeszów	2	1	0
Szczecin	3	3	3
Warszawa	1	3	1
Wrocław	0	0	0
Razem	17	19	11

Postanowienia prokuratorów o umorzeniu śledztw lub odmowie ich wszczęcia, kończące postępowanie na etapie postępowania przygotowawczego, były w 2020 r. zaskarżone w 37 sprawach. W dwóch sprawach z powodów formalnych odmówiono przyjęcia złożonych zażaleń. Rozstrzygnięcia sądu uchylające postanowienia prokuratora zapadły w 2 sprawach, w przypadku 3 postępowań złożone zażalenia zostały uwzględnione przez referentów spraw w trybie wskazanym w art. 463 § 1 i art. 465 §1 kpk. Sądy w 2020 r. nie uwzględniły złożonych zażaleń i utrzymały w mocy postanowienia prokuratorów o zakończeniu postępowania w odniesieniu do 20 postępowań. W pozostałym zakresie złożone zażalenia nie zostały rozpoznane.

Tabela 7. Zaskarżone w 2020 r. postanowienia prokuratora o zakończeniu postępowania

Oddziałowa Komisja	Liczba zaskarżonych postanowień	Utrzymane w mocy postanowienia prokuratora	Uchylone	Nierozpoznane	Uwzględnione zażalenia przez prokuratora	Odmówiono przyjęcia zażalenia
Białystok	7	5	0	2	0	0
Gdańsk	1	0	1	0	0	0
Katowice	2	1	0	1	0	0
Kraków	3	3	0	0	1	0
Lublin	4	2	0	0	0	2
Łódź	1	1	0	0	0	0
Poznań	1	1	0	0	0	0
Rzeszów	4	2	0	2	1	0
Szczecin	2	3	0	0	0	0
Warszawa	7	1	0	0	1	0
Wrocław	5	1	1	3	0	0
Razem	37	20	2	8	3	2

Wśród spraw zarejestrowanych w okresie sprawozdawczym należy wyodrębnić grupę spraw podjętych z zawieszenia, a poprzednio prowadzonych w okresie funkcjonowania byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich i byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, dotyczących zbrodni nazistowskich. Wskazane śledztwa mimo ich uprzedniego zarchiwizowania nie zostały zakończone decyzjami merytorycznymi, co obliguje obecnie prokuratorów do ich ponownego podjęcia i kontynuowania faktycznie niezakończonych wcześniej postępowań. Prowadzone w okresie sprawozdawczym czynności pozwoliły na podjęcie 212 niezakończonych śledztw i procesowe zakończenie 215 takich postępowań prowadzonych w 2020 r. Obecnie z pierwotnej liczby 5131 niezakończonych postępowań, które były sukcesywnie podejmowane i kończone w latach ubiegłych, według danych na koniec grudnia 2020 r. na podjęcie oczekuje jeszcze 1745 śledztw byłej Komisji Badania.

Tabela 8. Podejmowanie i załatwianie spraw ujawnionych w trakcie prac skontrum

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw podjętych w 2020 r.	Liczba spraw zakończonych decyzjami merytorycznymi w 2020 r.	Liczba spraw oczekujących na podjęcie
Białystok	16	21	210
Gdańsk	50	24	54
Katowice	12	20	27
Kraków	36	36	454
Lublin	42	43	410
Łódź	4	6	262
Poznań	12	20	19
Rzeszów	3	1	242
Szczecin	19	19	28
Warszawa	15	12	15
Wrocław	13	13	24
Razem	212	215	1745

Mając na uwadze przedstawione dane statystyczne, należy wskazać, że w stosunku do roku 2019 z 1043 do 1324 zwiększyła się liczba spraw nowo zarejestrowanych, zmniejszyła się z 12 do 8 liczba postępowań zawieszonych oraz zwiększyła się z 172 do 212 liczba śledztw podjętych celem procesowego zakończenia, uprzednio prowadzonych przez byłą Komisję Badania Zbrodni i niezakończonych w momencie jej likwidacji. Odnotować należy wzrost ogólnej liczby postępowań zakończonych w 2020 r. w stosunku do roku ubiegłego, która w 2019 r. wynosiła 1105 spraw w porównaniu do 1207 postępowań zakończonych w 2020 r.

Okres prowadzenia postępowań przygotowawczych w oddziałowych komisjach i ich długotrwałość należy oceniać odmiennie niż w prokuraturze powszechnej. Twierdzenie takie znajduje uzasadnienie w przedmiocie prowadzonych postępowań, wyrażającym się wieloczynowością rozpoznawanych zdarzeń, dużą liczbą osób pokrzywdzonych oraz specyfiką celów śledztw, do których należy zaliczyć potrzebę wyjaśnienia istotnych okoliczności ujawnionych przestępstw, bez względu na potwierdzenie śmierci sprawców czynu, która to informacja nie tamuje dalszego biegu śledztwa. Specyfiką jest też potrzeba ustalania z urzędu, w wyniku własnych czynności prokuratora, danych adresowych nieznanych uprzednio osób pokrzywdzonych, a w przypadku ich śmierci członków ich najbliższej rodziny. Prowadzone postępowania należą do kategorii tzw. śledztw osobistych, w których wszystkie czynności, za wyjątkiem czynności biegłych specjalistów, są wykonywane przez

prokuratora. Nie bez znaczenia dla długotrwałości prowadzonych postępowań pozostaje również specyfika czynności dowodowych prowadzonych przez prokuratorów Komisji, które to czynności opierają się w dużej mierze na korzystaniu z szeroko pojętych źródeł archiwalnych i wymagają oczekiwania na wyniki poszukiwań materiałów archiwalnych, czy też występująca liczba ustalanych osób pokrzywdzonych, w wielu prowadzonych śledztwach sięgająca od kilkudziesięciu do kilku, a nawet kilkunastu tysięcy osób, a osoby występujące w charakterze świadków – pokrzywdzonych, z uwagi na ich podeszły wiek, muszą być w wielu przypadkach przesłuchiwane w specjalnych warunkach.

Tabela 9. Ogólna liczba spraw na dzień 1 stycznia 2020 r., w których okres prowadzenia śledztwa w oddziałowych komisjach przekroczył 1 rok, 3 lata i 5 lat, ze wskazaniem kategorii tych spraw (Zk, Zn, Zi)

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw na 1 I 2020 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 1 rok			Liczba spraw na 1 I 2020 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 3 lata			Liczba spraw na 1 I 2020 r., w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 5 lat			Razem
	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	
Białystok	2	1	0	0	2	0	7	8	0	20
Gdańsk	3	5	0	0	3	0	3	7	0	21
Katowice	1	3	1	1	2	0	2	3	0	13
Kraków	5	1	0	2	0	0	1	2	0	11
Lublin	2	1	0	0	1	0	3	6	2	15
Łódź	4	2	0	0	0	0	3	3	0	12
Poznań	4	6	0	0	4	0	2	6	0	22
Rzeszów	0	0	0	1	0	0	12	0	3	16
Szczecin	1	0	0	1	1	0	1	2	0	6
Warszawa	8	0	2	1	0	0	9	2	0	22
Wrocław	3	0	0	0	0	0	1	1	0	5
Razem	33	19	3	6	13	0	44	40	5	163

Tabela 10. Ogólna liczba spraw na dzień 31 stycznia 2020 r., w których okres prowadzenia śledztwa w oddziałowych komisjach przekroczył 1 rok, 3 lata i 5 lat, ze wskazaniem kategorii tych spraw (Zk, Zn, Zi)

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw na 31 XII 2020 r. w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 1 rok			Liczba spraw na 31 XII 2020 r. w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 3 lata			Liczba spraw na 31 XII 2020 r. w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 5 lat			Razem
	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	
Białystok	2	1	0	0	0	0	7	6	0	16
Gdańsk	5	2	0	0	8	0	3	20	0	38
Katowice	2	2	0	0	0	0	1	1	0	6
Kraków	6	1	1	2	2	0	1	2	0	15
Lublin	1	0	0	0	0	0	3	5	2	11
Łódź	0	2	0	0	0	0	2	21	0	25
Poznań	4	3	0	0	1	0	2	5	0	15

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw na 31 XII 2020 r. w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 1 rok			Liczba spraw na 31 XII 2020 r. w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 3 lata			Liczba spraw na 31 XII 2020 r. w których okres prowadzenia śledztwa przekroczył 5 lat			Razem
	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	
Rzeszów	0	0	0	0	1	0	11	1	3	16
Szczecin	2	1	0	1	1	0	0	1	0	6
Warszawa	6	1	2	0	2	1	9	2	0	23
Wrocław	1	0	0	0	0	0	1	1	0	3
Razem	29	13	3	3	15	1	40	65	5	174

Na podstawie przedstawionych danych wskazać należy na niewielki wzrost na koniec 2020 r. całkowitej liczby spraw długotrwałych z 163 do 173. Wzrost ten dotyczy jednak jedynie spraw „Zn" i znajduje wytłumaczenie w większej liczbie podjętych do dalszego prowadzenia postępowań uprzednio prowadzonych przez Główną Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich, a następnie byłą Główną Komisję Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, w sprawach zbrodni nazistowskich. Niezależnie od zakresu i przedmiotu śledztw w tej kategorii spraw obecnie liczony czas ich prowadzenia obejmuje poprzedni, nierzadko wieloletni okres prowadzenia postępowania przez byłą Komisję Badania.

Kolejnymi czynnościami kontynuowanymi w 2020 r. przez prokuratorów pionu ścigania, zmierzającymi do ujawnienia okoliczności zbrodni komunistycznych i wzbogacenia danych historycznych, jest analiza akt spraw sądów okręgowych prowadzonych na podstawie ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu państwa polskiego.

Prokuratorzy oddziałowych komisji w 2020 r. przejrzeli 1491 takich postępowań sądowych. Przeprowadzone czynności pozwoliły na ujawnienie nowych, nieznanych uprzednio zbrodni komunistycznych i dały podstawę do prowadzenia 183 postępowań przygotowawczych.

Tabela 11. Analiza spraw odszkodowawczych i unieważnieniowych

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw odszkodowawczych i unieważnieniowych poddanych analizie do 2020 r.	Liczba spraw odszkodowawczych i unieważnieniowych poddanych analizie w 2020 r.	Liczba postępowań zainicjowanych w wyniku przeglądu spraw dokonanych w 2020 r.
Białystok	6385	163	19
Gdańsk	3926	55	6
Katowice	3000	120	33
Kraków	2232	165	11
Lublin	1746	76	21
Łódź	2216	1	1
Poznań	3566	216	29
Rzeszów	253	35	2
Szczecin	397	6	1
Warszawa	3592	475	16
Wrocław	3529	179	44
Razem	30 842	1491	183

Przedstawione dane statystyczne odnoszące się do liczby prowadzonych postępowań karnych pozwalają na zobrazowanie obciążenia pracą prokuratorów i efektywność działań Komisji Ścigania. Statystyczny prokurator w 2020 r. prowadził 27,19 sprawy i w tym samym okresie zakończył średnio 18 postępowań. Uzyskane wyniki w porównaniu do poprzedniego roku wskazują na zwiększenie obciążenia prowadzonymi sprawami z 22,9 do 27,19 i zwiększenie liczby spraw załatwionych z 15,78 do 18,01, a tym samym wzrost efektywności pracy prokuratorów.

Tabela 12. Obciążenie prokuratorów prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi w 2020 r.

Oddziałowa Komisja	Liczba spraw prowadzonych w 2020 r.	Liczba spraw zakończonych w 2020 r.	Liczba prokuratorów faktycznie pracujących w komisji na dzień 31 XII 2020 r.	Średnie obciążenie prowadzonymi sprawami prokuratora w 2020 r.	Średnie załatwienie spraw przez prokuratora w 2020 r.
Białystok	156	100	6	26	16,66
Gdańsk	142	80	7	20,28	11,42
Katowice	148	94	5	29,6	18,8
Kraków	152	90	6	25,33	15
Lublin	171	117	9	19	13
Łódź	120	70	4	30	17,5
Poznań	139	87	4	34,75	21,75
Rzeszów	297	261	6	49,5	43,5
Szczecin	137	90	5	27,4	18
Warszawa	217	121	9	24,11	13,44
Wrocław	143	97	6	23,83	16,16
Razem/ średnio	1822	1207	67	27,19	18,01

Prokuratorzy Komisji w zakresie prowadzonych śledztw nawiązują współpracę z organami państw obcych oraz organizacjami międzynarodowymi, której celem jest uzyskanie materiału dowodowego na terytorium tych państw. Realizują także czynności dowodowe na terytorium Polski, o które zwracają się organy wymiaru sprawiedliwości państw obcych. W 2020 r., realizując potrzeby prowadzonych śledztw, skierowano 99 wniosków o udzielenie międzynarodowej pomocy prawnej do Niemiec, Ukrainy, Rosji, USA, Austrii, Wielkiej Brytanii, Francji, Irlandii oraz Kanady. W tym samym okresie strona polska otrzymała z Niemiec do realizacji 2 wnioski, które wpłynęły do Oddziałowych Komisji w Lublinie i Krakowie. W okresie sprawozdawczym oddziałowe komisje otrzymały 97 zrealizowanych wniosków z 2020 r. i lat poprzednich. Nadmienić należy, że w przypadku 25 skierowanych wniosków do państw obcych czas oczekiwania na ich realizację przekroczył rok. Odmowa realizacji wniosków o udzielenie pomocy prawnej nastąpiła w przypadku 3 wniosków skierowanych odpowiednio do Niemiec, Ukrainy i Białorusi.

Tabela 13. Wnioski o międzynarodową pomoc prawną skierowane przez komisje w 2020 r.

Oddziałowa Komisja	Wnioski skierowane przez Komisje w 2020 r.	Wnioski zrealizowane w 2020 r. na potrzeby Komisji	Wnioski ponad roczne niezrealizowane do 31 XII 2020 r.
Białystok	4	9	2
Gdańsk	20	18	1
Katowice	3	7	1

Oddziałowa Komisja	Wnioski skierowane przez Komisje w 2020 r.	Wnioski zrealizowane w 2020 r. na potrzeby Komisji	Wnioski ponad roczne niezrealizowane do 31 XII 2020 r.
Kraków	8	5	1
Lublin	14	10	1
Łódź	2	5	1
Poznań	17	22	8
Rzeszów	10	6	0
Szczecin	12	11	4
Warszawa	9	3	5
Wrocław	0	1	1
Razem	99	97	25

Tabela 14. Państwa – adresaci wniosków w 2020 r.

Państwo adresat wniosku	Liczba skierowanych wniosków	Odmowa realizacji wniosku
Niemcy	76	1
USA	4	0
Ukraina	9	1
Rosja	5	0
Austria	1	0
Wiela Brytania	1	0
Białoruś	0	1
Francja	1	0
Irlandia	1	0
Kanada	1	0
Razem	99	3

Oprócz czynności realizowanych bezpośrednio w drodze międzynarodowej pomocy prawnej na potrzeby śledztw prowadzonych w Głównej Komisji, była kontynuowana działalność w ramach punktu kontaktowego Europejskiej Sieci Eurojust, zajmującego się koordynowaniem ścigania sprawców odpowiedzialnych za popełnienie zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych. Aktywność na tym polu była bardzo ograniczona z uwagi na stan pandemii COVID-19. Odbyło się tylko jedno plenarne posiedzenie punktów kontaktowych oraz jedno posiedzenie bilateralne z przedstawicielami kierownictwa Genocide Network Eurojust, które zorganizowano w formule online. Podczas spotkania prokurator IPN przedstawił bieżące informacje dotyczące śledztw prowadzonych przez prokuratorów komisji ścigania oraz udzielał odpowiedzi na pytania odnoszące się do ich działalności śledczej. Ponadto za pośrednictwem poczty elektronicznej przekazywano informacje w związku z zapytaniami kierownictwa Genocide Network.

Utrzymywana jest również współpraca z Platformą Europejską Pamięci i Sumienia (The Platform of European Memory and Conscience), w ramach której na posiedzeniu przeprowadzonym w formule online, prokurator zaprezentował informacje odnoszące się do śledztwa prowadzonego w Oddziałowej Komisji w Krakowie, dotyczącego zabójstw obywateli polskich na granicy między byłą Czechosłowacją a Austrią, które to śledztwo zostało zainicjowane na skutek zawiadomienia władz wyżej wymienionej organizacji pozarządowej.

Prokuratorzy Głównej Komisji w 2020 r. kontynuowali również współpracę z Centrum im. Szymona Wiesenthala. Jak co roku, na prośbę dr. Efraima Zuroffa – dyrektora Centrum, przygotowano i przesłano informacje statystyczne na potrzeby kwestionariusza, dotyczące śledztw prowadzonych przez prokuratorów oddziałowych komisji w 2020 r. w sprawach zbrodni nazistowskich. Oprócz tego, podobnie jak w latach poprzednich współpracowano z Centralą Ścigania Zbrodni Narodowo-socjalistycznych w Ludwigsburgu w zakresie bieżącej wymiany informacji i udzielania pomocy prawnej w ramach prowadzonych śledztw.

6.3. Działalność Komisji ŚZpNP w sprawach o unieważnienie orzeczeń w trybie wskazanym w art. 45b ustawy o IPN-KŚZpNP

Prokuratorzy Komisji Ścigania, realizując zadania określone w art. 45b ustawy o IPN-KŚZpNP, gromadzą materiał dowodowy uzasadniających kierowanie do sądów wniosków o unieważnienie orzeczeń zapadłych w okresie państwa komunistycznego w trybie przewidzianym w ustawie z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Działania takie zmierzają do przywrócenia elementarnej sprawiedliwości osobom niesłusznie skazanym w okresie PRL i dotyczą orzeczeń wydawanych wobec członków podziemia antykomunistycznego z lat 40. i 50. oraz z okresu działalności „Solidarności" w latach 80. W ciągu ostatnich lat, począwszy od nowelizacji w 2016 r. ustawy o IPN i wprowadzonego wówczas art. 45 b ustawy o IPN oraz zmianie odpowiednich przepisów ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, starania o sądową rehabilitację osób niesłusznie skazanych stanowią bardzo ważny element pracy wszystkich prokuratorów Komisji Ścigania. Polegają one nie tylko na kierowaniu do sądów wniosków inicjujących całe postępowanie, ale także na udziale w posiedzeniach sądowych i sporządzaniu środków odwoławczych od poszczególnych orzeczeń uznanych za niesłuszne. Ponadto Dyrektor Głównej Komisji – Zastępca Prokuratora Generalnego kieruje do Sądu Najwyższego w opisanych powyżej sprawach kasacje, które należą do nadzwyczajnych środków odwoławczych. Działania te są istotne zarówno w wymiarze indywidualnym – dla pokrzywdzonych oraz ich najbliższych – ponieważ umożliwiają przywrócenie dobrego imienia osobom niesłusznie skazanym przez komunistyczne organy sądownicze. Istnieje także możliwość wymiernego, materialnego zrekompensowania wyrządzonej szkody oraz doznanej krzywdy, albowiem po unieważnieniu danego orzeczenia obowiązujące przepisy przyznają pokrzywdzonym lub ich najbliższym uprawnienie do występowania o odszkodowanie oraz zadośćuczynienie.

Działania rehabilitacyjne prokuratorów pomagają w przywracaniu pamięci o ofiarach zbrodni reżimów totalitarnych oraz ustalaniu prawdy historycznej. Prokuratorzy podjęli czynności w 934 nowych sprawach unieważnieniowych zarejestrowanych w 2020 r. Skierowali do właściwych miejscowo sądów okręgowych 711 wniosków o unieważnienie wyroków na rzecz 730 osób. Sądy zakończyły postępowania w 746 sprawach wobec 759 osób, rozpoznając wnioski złożone w 2020 r. i okresie wcześniejszym. Zapadłe orzeczenia sądowe uwzględniły w 696 sprawach wnioski prokuratora o unieważnienia zapadłych orzeczeń, a w przypadku 50 postępowań wnioski takie nie zostały uwzględnione. Prokuratorzy, po przeprowadzonej ocenie zapadłych orzeczeń odmawiających unieważnienia zaskarżonych wyroków, skierowali w 11 sprawach środki odwoławcze, które po ich rozpoznaniu przez sądy II instancji zostały uwzględnione w 4 sprawach, a w kolejnych 7 utrzymano w mocy orzeczenia sądów I instancji. W zakresie postępowań unieważnieniowych należy odnotować wzrost, w stosunku do roku ubiegłego, liczby kierowanych wniosków, kiedy to takich wniosków skierowano 647 wobec 660 osób. Nastąpił wzrost liczby wydanych orzeczeń unieważnieniowych, których w 2019 r. było 690, przy jednoczesnym spadku o 16 spraw liczby orzeczeń sądowych nieuwzględniających złożonych wniosków prokuratora. Przykłady prowadzonych postępowań w sprawach unieważnieniowych zostały przytoczone w dalszej części sprawozdania.

Tabela 15. Sprawy o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Oddziałowa Komisja	Sprawy wpisane do rejestru Ns w 2020 r.	Wnioski o unieważnienie skierowane do sądu/co do ilu osób	Orzeczenia sądu / co do ilu osób	Wniosek uwzględniony/ nieuwzględniony	Liczba spraw w których skierowano środek odwoławczy	Liczba spraw w których sąd uwzględnił /nie uwzględnił środka odwoławczego
Białystok	85	63/64	65/66	62/3	2	0/2
Gdańsk	84	55/55	50/50	46/4	0	0/0
Katowice	54	41/41	45/44	34/11	0	0/0
Kraków	86	74/74	85/85	72/13	4	2/2
Lublin	110	97/99	111/114	109/2	0	0/0
Łódź	45	30/30	36/36	33/3	0	0/0
Poznań	82	65/65	60/60	58/2	1	1/0
Rzeszów	96	65/65	63/64	62/1	0	0/0
Szczecin	94	77/82	85/83	81/4	3	1/2
Warszawa	94	94/109	82/97	77/5	1	0/1
Wrocław	104	50/46	64/60	62/2	0	0/0
Razem	934	711/730	746/759	696/50	11	4/7

6.4. Udział prokuratorów Komisji Ścigania w postępowaniach sądowych w związku z realizacją zadań ustawowych

Nieodłącznym elementem wypełniania obowiązków ustawowych prokuratorów oddziałowych i Głównej Komisji, jest udział w sądowym etapie postępowań w sprawach, w których prokuratorzy skierowali akty oskarżenia, wydali decyzje merytoryczne w toku prowadzonych postępowań lub skierowali wnioski o unieważnienie zapadłych orzeczeń.

W 2020 r. prokuratorzy Komisji Ścigania skierowali do sądów 5 aktów oskarżenia przeciwko 5 oskarżonym, z czego 3 akty oskarżenia przygotowali prokuratorzy Oddziałowej Komisji w Rzeszowie. Po jednym akcie oskarżenia wnieśli do sądów prokuratorzy Oddziałowej Komisji w Poznaniu i w Szczecinie. Prokuratorzy uczestniczyli w 58 rozprawach sądów I i II instancji, wzięli udział w 932 posiedzeniach sądowych w sprawach karnych oraz w 869 posiedzeniach w sprawach o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Spośród skierowanych w okresie sprawozdawczym aktów oskarżenia, trzy sprawy dotyczyły fizycznego i psychicznego znęcania się nad pozbawionymi wolności członkami organizacji niepodległościowych lub osobami podejrzanymi o pomaganie członkom takich organizacji. Dnia 24 stycznia 2020 r. prokurator Oddziałowej Komisji w Rzeszowie skierował do Sądu Rejonowego w Krośnie akt oskarżenia przeciwko byłem komendantowi Posterunku MO w Chorkówce – Leonardowi B. Prokurator zarzucił oskarżonemu, że w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. w miejscowości Chorkówka woj. podkarpackie, będąc komendantem Posterunku MO w Chorkówce, a więc funkcjonariuszem państwa komunistycznego, działając wspólnie i w porozumieniu z Komendantem Wojewódzkim

MO w Krośnie, jego zastępcą do spraw SB, Naczelnikiem Wydziału Śledczego i nieustalonymi co do liczby i tożsamości funkcjonariuszami MO, podczas urzędowania i w związku z nim dopuścił się zbrodni komunistycznej, pozbawiając wolności Franciszka T, mimo braku podstaw prawnych i faktycznych, ze względu na podejrzenie jego przynależności do NSZZ „Solidarność".

W trakcie zatrzymania użyto przemocy: Franciszek T. był wleczony za nogi po schodach, a później po podwórku aż do samochodu, w niekompletnym stroju nocnym, bez butów, pomimo zimowych warunków atmosferycznych. Prokurator oskarżył także Leonarda B. o użycie w trakcie tego zatrzymania chemicznych środków obezwładniających wobec rodziny Franciszka T. – jego żony i dwóch nieletnich synów. Ponadto w okresie późniejszym, w grudniu 1981 r. w Chorkówce Leonard B. groził Januszowi T., synowi aresztowanego, odpowiedzialnością karną za uszkodzenie lampy w samochodzie milicyjnym oraz zabójstwem ojca, w celu zmuszenia go do podpisania oświadczenia, że nie widział, aby w trakcie zatrzymania Franciszka T. użyto siły wobec jego rodziny. W 1982 r. Leonard B. używał także kilkakrotnie przemocy wobec Władysława T., drugiego syna Franciszka T. – zatrzymując go i wsadzając siłą do samochodu oraz grożąc mu zatrzymaniem w areszcie i przesłuchaniami, w celu zmuszenia go do informowania o działalności ojca.

Drugim aktem oskarżenia w tej kategorii spraw był akt oskarżenia przeciwko Józefowi W., skierowany przez prokuratora Oddziałowej Komisji w Rzeszowie do Sądu Rejonowego w Krośnie, 21 lutego 2020 r. Prokurator zarzucił Józefowi W., że od 27 grudnia 1981 r. co najmniej do 1984 r. w Potoku i Krośnie w województwie podkarpackim, będąc funkcjonariuszem SB KW MO w Krośnie, a więc funkcjonariuszem państwa komunistycznego, prześladował Edwarda L. w celu zmuszenia go do zaniechania działalności w NSZZ „Solidarność" i wcześniejszego przejścia na emeryturę lub rentę. Edward L., mieszkaniec wsi Potok, pracownik Zakładu Urządzeń Naftowych w Krośnie, był założycielem NSZZ „Solidarność" w swoim zakładzie pracy, później jego przewodniczącym oraz członkiem Zarządu Regionu. 12 grudnia 1981 r. aresztowano go i osadzono w zakładzie karnym w Uhercach. Pokrzywdzonego zwolniono pod koniec grudnia i nakazano mu, aby zgłosił się do Józefa W., który z ramienia SB „opiekował się" jego zakładem pracy, co Edward L. uczynił. Od tej pory rozpoczęły się prześladowania pokrzywdzonego. Aby odizolować Edwarda L. od pozostałych pracowników jego zakładu pracy, Józef W. znęcał się nad nim psychicznie, wielokrotnie grożąc pozbawieniem wolności i ponownym osadzeniem w zakładzie karnym, doprowadzeniem do zwolnienia z pracy i brakiem możliwości otrzymania jakiejkolwiek innej pracy w całym województwie krośnieńskim. Edward L. był wielokrotnie wyzwany do gabinetu Józefa W., a gdy przeszedł – na skutek powyższych gróźb – na wcześniejszą emeryturę, także bardzo często nachodzony w domu przez oskarżonego, który przeszukiwał jego dom, drwił i szydził z pokrzywdzonego, nieustannie powtarzając, by nie brał udziału w żadnych uroczystościach.

Trzeci akt oskarżenia, z 10 marca 2020 r., także został skierowany przez prokuratora Oddziałowej Komisji w Rzeszowie. Prokurator zarzucił Kazimierzowi P., że od 6 sierpnia do 19 listopada 1948 r. w Nisku, woj. podkarpackie, będąc funkcjonariuszem tamtejszego Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi funkcjonariuszami PUBP w Nisku, znęcał się psychiczne i fizyczne nad pozbawionym wolności działaczem niepodległościowym Aleksandrem P. Prokurator zarzucił ponadto Kazimierzowi P., że od 6 sierpnia do 23 sierpnia 1948 r. bezprawnie pozbawił wolności Aleksandra P., przetrzymując go bez wydania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Aleksander P. był działaczem niepodległościowym. Należał do „NOW", do oddziału „Ojca Jana", gdzie był dowódcą drużyny, i do oddziału „Wołyniaka". Nosił pseudonim „Kula", uczestniczył w wielu głośnych i spektakularnych potyczkach zbrojnych, np. w największej bitwie partyzanckiej w Lasach Janowskich na Porytowym Wzgórzu w czerwcu 1944 r., a później w bitwie pod Kuryłówką z oddziałami NKWD w dniu 6 maja 1945 r. Ujawnił się 10 marca 1948 r., oddając broń i amunicję. Mimo to w Referacie III PUBP w Nisku podjęto decyzję o jego zatrzymaniu. Referat ten zajmował się zwalczaniem działających jeszcze organizacji niepodległościowych. Kazimierz P. wielokrotnie przesłuchiwał pokrzywdzonego. Długotrwałe

przesłuchania przeprowadzano o różnych porach, także nocą. Pozbawiano pokrzywdzonego snu i odpoczynku, wielokrotnie bito go po całym ciele pałkami i pięściami, aż do utraty przytomności oraz umieszczano w piwnicy, której podłoga była zalana wodą. Sąd Rejonowy w Nisku w dniu 12 maja 2020 r. wydał postanowienie o umorzeniu postępowania ze względu na śmierć oskarżonego.

Kolejny, spośród skierowanych w 2020 r. aktów oskarżenia, dotyczył zbrodni sądowej. prokurator Oddziałowej Komisji w Poznaniu, w dniu 29 maja 2020 r. skierował do tamtejszego Wojskowego Sądu Garnizonowego akt oskarżenia przeciwko Czesławowi B. – byłemu sędziemu Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu. Zarzucił w nim Czesławowi B., że 4 kwietnia 1951 r. w Poznaniu, jako sędzia Wojskowego Sądu Rejonowego, orzekając wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi członkami składu orzekającego, dopuścił się zbrodni komunistycznej, polegającej na niedopełnieniu obowiązków w zakresie zapewnienia zgodnej z prawdą materialną prawnokarnej oceny działania oskarżonych o udział w organizacji komunistycznej: Włodzimierza H., Zenona K., Bogdana P., skazując ich na kary pozbawienia wolności.

Prowadzone w tej sprawie postępowanie karne zmierzało do wyjaśnienia okoliczności procesu prowadzonego w 1951 r. w Poznaniu przez funkcjonariuszy prokuratury i sądownictwa wojskowego przeciwko Włodzimierzowi H. i innym pokrzywdzonym w związku z podejrzeniem o ich udział w organizacji konspiracyjnej o charakterze antykomunistycznym. Kompleksowa analiza całości zebranych w ramach śledztwa dowodów doprowadziła do wniosku, że organizacja pod nazwą „Armia Krajowa w Polsce Nr. 3", wbrew tezom oskarżenia i treści wyroku, nigdy w rzeczywistości nie istniała, a wspomniani pokrzywdzeni nie zawiązali żadnego związku przestępczego. Zarzuty, które im postawiono, a także zapadły wyrok, były konsekwencją tendencyjnych działań komunistycznych organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, sąd zaś nie miał podstaw do przyjęcia, że zachowanie oskarżonych wyczerpywało znamiona zarzucanych im przestępstw. Jedynym żyjącym członkiem składu orzekającego jest oskarżony Czesław B, obecnie pułkownik rezerwy. Orzekając w sposób dowolny, sprzeczny z dowodami zgromadzonymi w toku postępowania, oskarżony przyjął, że działaniem swoim pokrzywdzeni usiłowali zmienić przemocą ustrój Państwa Polskiego, podczas gdy ich zachowanie było pozbawione takich znamion, co w konsekwencji doprowadziło do bezprawnego skazania ich na kary wieloletniego więzienia. Działania Czesława B. były formą represji i elementem walki politycznej z osobami postrzeganymi jako przeciwnicy polityczni, noszą zatem cechy zbrodni komunistycznej i zbrodni przeciwko ludzkości.

Piąty akt oskarżenia w okresie sprawozdawczym został skierowany 16 grudnia 2020 r. do Sądu Rejonowego w Gliwicach przez prokuratora Oddziałowej Komisji w Szczecinie. Prokurator zarzucił Mieczysławowi H., że 22 października 1982 r. w Poznaniu, działając jako funkcjonariusz publiczny – inspektor Wydziału II SB KW MO w Katowicach, wspólnie z ustalonymi skazanymi oraz nieżyjącymi funkcjonariuszami Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Wojskowej Służby Wewnętrznej, Komendy Głównej MO i nieustalonymi funkcjonariuszami MSW, Ministerstwa Obrony Narodowej, Sztabu Generalnego WP, Wojskowej Służby Wewnętrznej i Komitetu Centralnego PZPR wytypował Ryszarda K. ze względu na jego poglądy polityczne oraz działalność i przekonania na trzymiesięczne ćwiczenia wojskowe, od 5 listopada 1982 do 2 lutego 1983 r. w 4. Łużyckiej Brygadzie Saperów w Gorzowie Wielkopolskim. W ten sposób odizolował działacza opozycji, członka NSZZ „Solidarność", w celu poddania go represyjnej, intensywnej reedukacji społecznej, czym działał na jego szkodę. Skierowanie Ryszarda K. na „ćwiczenia wojskowe", którego jedynym powodem było sprzeciwianie się przez pokrzywdzonego władzy totalitarnej, stanowi w ocenie prokuratora poważne prześladowanie i represję, a izolowanie działaczy opozycji demokratycznej pod pozorem odbywania ćwiczeń wojskowych należy uznać za bezprawną postać pozbawienia wolności, która była zastępczą formą internowania. Wcieleni działacze opozycji byli umieszczani w specjalnych obozach, w których byli poddawani intensywnemu szkoleniu wojskowemu, z wykorzystaniem wszelkich rygorów regulaminów wojskowych. Pobyt działaczy opozycji na poligonie związany był z ciężką pracą fizyczną w niesprzyjających warunkach atmosferycznych,

z terrorem psychicznym, z nasiloną indoktrynacją polityczną oraz z inwigilacją służb specjalnych i nie miał nic wspólnego z realizacją zadań związanych z obronnością państwa. Powołanie na ćwiczenia wojskowe działaczy opozycji demokratycznej jest przykładem wykorzystania ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w celu represyjnego oddziaływania na przeciwnika politycznego.

Tylko jedna spośród wyżej wymienionych spraw, w których skierowano akty oskarżenia w 2020 r., została rozpoznana przez sąd – jak wspomniano wyżej – jedno postępowanie umorzono ze względu na śmierć oskarżonego. W pozostałych sprawach postępowanie sądowe trwa.

W sprawach, w których skierowano akty oskarżenia w poprzednich latach, sądy pierwszej instancji wydały jeden wyrok skazujący, trzy postępowania umorzono z uwagi na zgon oskarżonego (w trzech sprawach), uniewinniono dwie osoby w (jednej sprawie). Z uwagi na upływ okresu przedawnienia karalności umorzono dwa postępowania przeciwko trzem oskarżonym. W jednej sprawie przeciwko jednemu oskarżonemu postanowienie o umorzeniu postępowania zostało uchylone przez sąd wyższej instancji.

Wyrokiem z 29 czerwca 2020 r. Sąd Rejonowy w Brzozowie uznał Marka K. za winnego dopuszczenia się czynów zarzuconych aktem oskarżenia i wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby, karę grzywny, dozór kuratora w okresie próby, zobowiązał skazanego do przeproszenia pokrzywdzonych, pokrycia opłat i kosztów sądowych oraz zarządził podanie wyroku do publicznej wiadomości. Akt oskarżenia przeciwko Markowi K. skierował do Sądu Rejonowego w Brzozowie, w dniu 19 grudnia 2019 r., prokurator Oddziałowej Komisji w Rzeszowie. Prokurator zarzucił Markowi K., że 13 i 17 kwietnia 2018 r. w miejscowości Blizne, dopuścił się przestępstw polegających na dokonaniu wpisów na portalu internetowym „Twitter", w których kwestionował istnienie niemieckich obozów koncentracyjnych i niemieckich obozów zagłady, na terenie Polski okupowanej przez Trzecią Rzeszę Niemiecką oraz nawoływał do nienawiści na tle różnic narodowościowych, czym publicznie i wbrew faktom zaprzeczał zbrodniom nazistowskim. Przesłuchany w charakterze podejrzanego Marek K. przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów, składając jednocześnie wniosek w przedmiocie dobrowolnego poddania się karze.

W 2020 r. sąd umorzył postępowania karne w dwóch sprawach, ze względu na przedawnienie karalności czynu zabronionego. Akt oskarżenia w pierwszej sprawie skierował prokurator Oddziałowej Komisji w Krakowie, w dniu 17 grudnia 2019 r., do Sądu Rejonowego w Krakowie. Prokurator zarzucił Franciszkowi W., że w marcu 1949 r., będąc funkcjonariuszem Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie, działając wspólnie z innym nieustalonym funkcjonariuszem, znęcał się nad aresztowanym członkiem opozycyjnej organizacji Ruch Oporu Armii Krajowej. Pokrzywdzony był bity pięściami oraz dębową laską po głowie i innych częściach ciała, w celu zmuszenia go do składania wyjaśnień o określonej treści. Za czyn ten groziła oskarżonemu kara pozbawienia wolności do lat 10, tymczasem 12 marca 2020 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy wydał postanowienie o umorzeniu postępowania karnego wobec przedawnienia karalności. Prokurator Oddziałowej Komisji w Krakowie złożył zażalenie na powyższe postanowienie, na mocy orzeczenia z dnia 19 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w Krakowie uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu dla Krakowa Krowodrzy do ponownego rozpoznania.

W drugiej z wymienionych spraw prokurator Oddziałowej Komisji w Katowicach 19 lipca 2019 r. skierował akt oskarżenia przeciwko dwóm oskarżonym: Jerzemu P. i Andrzejowi S. Prokurator zarzucił Jerzemu P., że od 11 marca do 15 czerwca 1983 r. w Katowicach, będąc funkcjonariuszem Wydziału IV Służby Bezpieczeństwa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Katowicach, w stopniu podporucznika – działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej, dopuścił się zbrodni komunistycznej, polegającej na poświadczaniu nieprawdy w dokumentach mających wykazać, iż Stanisław G. był tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa o pseudonimie „Marian" nr ewidencyjny 51055, podczas gdy taka sytuacja nie miała miejsca. Andrzejowi S. zarzucono z kolei, że od 30 sierpnia 1983 do 11 grudnia 1984 r. w Katowicach, będąc funkcjonariuszem Wydziału IV

Służby Bezpieczeństwa WUSW w Katowicach, w stopniu podporucznika – działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej, dopuścił się zbrodni komunistycznej, polegającej na poświadczaniu nieprawdy w wielu dokumentach mających wykazać, iż Stanisław G. był tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa o pseudonimie „Marian" nr ewidencyjny 51055, podczas gdy taka sytuacja nie miała miejsca. Śledztwo w sprawie działalności oskarżonych zostało wszczęte na podstawie zawiadomienia, które złożył ksiądz Stanisław G., który w dokumentach archiwalnych IPN natrafił na materiały byłej Służby Bezpieczeństwa wskazujące, że w latach 1983–1989 miał on być tajnym współpracownikiem SB o pseudonimie „Marian". Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wykluczył możliwość, że ksiądz Stanisław G. faktycznie współpracował ze Służbą Bezpieczeństwa. Wyrokiem z 20 lutego 2020 r. Sąd Rejonowy w Katowicach uniewinnił oskarżonych od zarzucanych im czynów. Od orzeczenia tego prokurator złożył apelację, na mocy wyroku z 7 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach uchylił wyrok Sądu Rejonowego i umorzył postępowanie karne wobec przedawnienia karalności zarzucanych oskarżonym czynów.

W jednej sprawie w 2020 r. przed sądem pierwszej instancji zapadł wyrok uniewinniający. W sprawie tej 29 czerwca 2018 r. prokurator Oddziałowej Komisji w Warszawie skierował akt oskarżenia przeciwko byłemu dyrektorowi Departamentu Kadr MON, gen. dyw. w st. spocz. Andrzejowi W. oraz byłemu dyrektorowi Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie dr. Czesławowi Ż. Oskarżonym zarzucono uchylanie się od 15 maja 2012 do 4 stycznia 2016 r. od przekazania do zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej, wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustawy o IPN-KŚZpNP, dokumentów archiwalnych, wytworzonych przez byłe wojskowe organy bezpieczeństwa państwa. Zarzucane oskarżonym w akcie oskarżenia czyny zakwalifikowano jako występki, które wyczerpują znamiona art. 54 ust. 2 ustawy o IPN-KŚZpNP. Czyny te są zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 8. Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z 9 grudnia 2020 r., uniewinnił obydwu oskarżonych od popełnienia zarzucanych im czynów. Prokurator zapowiedział wywiedzenie apelacji i oczekuje na uzasadnienie wyroku.

Postanowieniem z 13 listopada 2020 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie umorzył postępowanie przeciwko Edwardowi K., byłemu komendantowi Wojewódzkiemu Milicji Obywatelskiej w Częstochowie. Z ustaleń postępowania wynikało, że oskarżony wydał decyzje o internowaniu 110 działaczy NSZZ „Solidarność". Wydając owe decyzje, Edward K. każdorazowo powoływał jako ich podstawę prawną dekret „o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego", w sytuacji gdy ten akt prawny nie został opublikowany i według powszechnie przyjętych zasad prawnych nigdy nie obowiązywał. Akt oskarżenia w tej sprawie skierował prokurator Oddziałowej Komisji w Katowicach 24 listopada 2017 r.

10 kwietnia 2018 r. prokurator Oddziałowej Komisji w Lublinie skierował do Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej akt oskarżenia przeciwko Zdzisławowi S., byłemu komendantowi wojewódzkiemu MO w Białej Podlaskiej. Oskarżonemu zarzucono, że w czasie bliżej nieustalonym, nie później niż 12 grudnia 1981 r., jako komendant wojewódzki MO w Białej Podlaskiej, a tym samym funkcjonariusz państwa komunistycznego, przekroczył swoje uprawnienia, wydając decyzje o zatrzymaniu i internowaniu 17 osób, ówczesnych działaczy opozycji, powołując się na przepisy nieistniejącego dekretu z 12 grudnia 1981 r. „o ochronie bezpieczeństwa Państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego". W konsekwencji bezprawnie pozbawił wolności pokrzywdzonych na okres trwający od kilku dni do kilku miesięcy, co stanowiło formę represji i poważnego prześladowania z powodu ich przynależności do określonej grupy społeczno-politycznej. Postanowieniem z 14 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej umorzył postępowanie karne co do części czynów zarzucanych Zdzisławowi S. Prokurator złożył 22 sierpnia 2018 r. zażalenie na powyższe postanowienie, Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z 3 października 2018 r. uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Na mocy postanowienia z 29 maja 2020 r. Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej umorzył postępowanie karne z uwagi na śmierć oskarżonego.

W ten sam sposób zakończyło się postępowanie sądowe przeciwko Kazimierzowi P., przeciwko któremu akt oskarżenia skierowano w okresie sprawozdawczym – sprawa została omówiona powyżej.

W 2020 r. sądy II instancji rozpoznały środki odwoławcze wniesione przez prokuratorów Komisji Ścigania w sześciu sprawach. Apelacje albo zażalenia wniesione przez prokuratorów oddziałowych komisji w Katowicach (2), Krakowie (1), Rzeszowie (2) i Warszawie (1) w 2019 i 2020 r. zostały rozpatrzone w 2020 r. Sądy odwoławcze uwzględniły środki odwoławcze w dwóch sprawach, w dwóch sprawach środki odwoławcze oddalono, w kolejnych dwóch sprawach zmieniono orzeczenie sądu I instancji i w obydwu sprawach postępowanie umorzono, w jednej z uwagi na zgon oskarżonego, w drugiej z powodu upływu okresu przedawnienia.

Wyrokiem z 13 grudnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Katowicach uznał Romana S. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów i wymierzył mu karę 7 lat pozbawienia wolności. Jednocześnie, na podstawie ustawy z 7 grudnia 1989 r. o amnestii, wymierzoną karę sąd złagodził o połowę, tj. do 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. 18 lutego 2020 r. apelację od wyroku złożył prokurator Komisji Ścigania, zaskarżając powyższy wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego i wnosząc o zmianę kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu, wyeliminowanie z podstaw wymierzenia kary wobec oskarżonego przepisu art. 5 ust. 1 pkt. 1 a ustawy z 7 grudnia 1989 r. o amnestii oraz wymierzenie oskarżonemu kary 10 lat pozbawienia wolności. 2 marca 2020 r. apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł także obrońca oskarżonego, zaskarżając wyrok w całości na jego korzyść. 19 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach utrzymał w mocy zaskarżony wyrok skazujący. Akt oskarżenia przeciwko Romanowi S. prokurator Oddziałowej Komisji w Katowicach skierował do sądu 9 lipca 2019 r. Oskarżonemu zarzucono, że 16 grudnia 1981 r. w Katowicach, będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego – członkiem plutonu specjalnego Pułku Manewrowego KW MO w Katowicach, użył broni palnej w stosunku do strajkujących górników kopalni „Wujek", w wyniku czego śmierć poniosło 9 osób, a 21 osób doznało poważnych obrażeń ciała. Oskarżony brał udział w opisanej akcji, później osobiście sporządził raport o użyciu przez siebie broni palnej podczas akcji w KWK „Wujek", zgodnie z którym zużył 3 sztuki amunicji. Roman S. zrzekł się obywatelstwa polskiego i obecnie ma obywatelstwo niemieckie, zmienił także nazwisko. Według prawa obowiązującego w Niemczech przestępstwo, które zarzucono oskarżonemu, uległo przedawnieniu, dlatego niemożliwa była wcześniej ekstradycja z Niemiec i dopiero wydanie Europejskiego Nakazu Aresztowania umożliwiło jego zatrzymanie 17 maja 2019 r. przez służby Republiki Chorwacji.

Postanowieniem z 30 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie umorzył postępowanie karne przeciwko byłemu Naczelnikowi Wydziału I Departamentu IV Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – Grzegorzowi P. oraz byłym funkcjonariuszom Wydziału I Departamentu IV MSW – Waldemarowi O. i Pawłowi N., ze względu na upływ okresu przedawnienia karalności zarzucanych im czynów. Sąd I instancji uznał, że czyny te stanowią zbrodnie komunistyczne, nie stanowią natomiast zbrodni przeciwko ludzkości. Prokurator złożył zażalenie na powyższe orzeczenie, postanowieniem z 15 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy. Akt oskarżenia w tej sprawie prokurator Oddziałowej Komisji w Warszawie skierował do sądu 25 stycznia 2019 r. Oskarżonym zarzucono udział w tworzeniu fałszywych dowodów, w celu skierowania postępowania karnego przeciwko ks. Jerzemu Popiełuszce. Grzegorz P. jako naczelnik Wydziału I Departamentu IV MSW kierował akcją podrzucenia do mieszkania ks. Jerzego Popiełuszki, przez Pawła N. oraz Waldemara O. amunicji, materiałów wybuchowych, ulotek i wydawnictw, które następnie zostały ujawnione w trakcie przeszukania przeprowadzonego w tym mieszkaniu, 12 grudnia 1983 r. Dowody te wykorzystano następnie w toku śledztwa, prowadzonego przeciwko pokrzywdzonemu przez Prokuraturę Wojewódzką w Warszawie. 15 grudnia 2020 r. dyrektor Głównej Komisji skierował do Sądu Najwyższego kasację od powyższego orzeczenia Sądu Apelacyjnego

W kolejnej sprawie, przeciwko Jerzemu P. i Andrzejowi W., 7 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach uchylił wyrok Sądu Rejonowego z 20 lutego 2020 r., uniewinniający oskarżonych i umorzył postępowanie karne wobec upływu okresu przedawnienia karalności zarzuconych im czynów. W przedmiotowej sprawie prokurator Oddziałowej Komisji w Katowicach akt oskarżenia skierował 19 lipca 2019 r. Postępowanie to omówiono w ramach spraw, w których sądy pierwszej instancji uniewinniły oskarżonych.

W sprawie wobec oskarżonego Kazimierza P., postępowanie przed sądami pierwszej i drugiej instancji toczyło się przez sześć lat. Pierwszym wyrokiem był zapadły 30 lipca 2014 r. wyrok skazujący. Sąd Rejonowy w Rzeszowie uznał Kazimierza P. za winnego popełnienia części przestępstw opisanych w akcie oskarżenia i wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie zawiesił na czteroletni okres próby. Jednocześnie uniewinnił oskarżonego od zarzutu znęcania się nad Antonim K. Prokurator wniósł apelację od tego wyroku, zaskarżając go na niekorzyść oskarżonego w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze, a zwłaszcza złagodzenia wymierzonej kary przy zastosowaniu ustawy o amnestii z 7 grudnia 1989 r. 12 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie uchylił wyrok Sądu Rejonowego z 30 lipca 2014 r. i przekazał sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie z 4 maja 2017 r. Kazimierz P. został uniewinniony od popełnienia wszystkich zarzucanych mu przestępstw. Prokurator złożył po raz kolejny apelację w przedmiotowej sprawie, w wyniku której 12 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie uchylił wyrok Sądu Rejonowego i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania. Wyrokiem z 1 kwietnia 2019 r. Sąd Rejonowy w Rzeszowie ponownie uznał Kazimierza P. za winnego popełnienia czynów zarzucanych mu aktem oskarżenia i wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres 4 lat próby. Apelację od powyższego wyroku złożyli zarówno prokurator, jak i obrońca oskarżonego. 3 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie i umorzył postępowanie karne z uwagi na zgon oskarżonego. Akt oskarżenia przeciwko Kazimierzowi P., byłemu funkcjonariuszowi PUBP w Rzeszowie i w Nisku, prokurator Oddziałowej Komisji w Rzeszowie skierował 11 kwietnia 2012 r. Kazimierzowi P. zarzucono dopuszczenie się 1 maja 1946 do 30 grudnia 1948 r. w Rzeszowie i w Nisku, wspólnie i w porozumieniu z innymi funkcjonariuszami, pięciu zbrodni komunistycznych, będących jednocześnie zbrodniami przeciwko ludzkości. Kazimierz P. w celu zmuszenia do przyznania się do popełnienia zarzucanych im czynów, znęcał się fizycznie i psychicznie nad Józefem G. Stanisławem K., Józefem R., Antonim K. i Stanisławem M. Nadmienić należy, że akt oskarżenia w stosunku do tego samego sprawcy skierowano także w 2020 r., a sprawę omówiono wyżej, wśród postępowań umorzonych przez sąd pierwszej instancji w 2020 r.

Kolejną sprawę omówiono przy okazji postępowań w których sądy pierwszej instancji umorzyły postępowanie z powodu przedawnienia karalności – akt oskarżania przeciwko Franciszkowi W. skierowany przez prokuratora Oddziałowej Komisji w Krakowie 17 grudnia 2019 r. który zarzucił oskarżonemu, że w marcu 1949 r., będąc funkcjonariuszem WUBP w Krakowie, działając wspólnie z innym nieustalonym funkcjonariuszem, znęcał się nad aresztowanym członkiem opozycyjnej organizacji „Ruch Oporu Armii Krajowej".

Wyrokiem z 4 października 2019 r. Sąd Rejonowy w Krośnie uznał Tomasza P. za winnego dopuszczenia się części czynów opisanych w akcie oskarżenia i wymierzył mu karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres 2 lat próby. Co do dwóch innych czynów opisanych w akcie oskarżenia sąd umorzył postępowanie karne na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 kpk, ponadto uniewinnił oskarżonego od popełnienia jednego czynu. Zarówno prokurator, jak i obrońca oskarżonego wnieśli apelacje od powyższego wyroku. 15 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Krośnie uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Krośnie. Akt oskarżenia przeciwko Tomaszowi P. prokurator Oddziałowej Komisji w Rzeszowie skierował 30 listopada 2018 r. Oskarżonemu zarzucono, że od 13 grudnia 1981 do kwietnia 1982 r., jako funkcjonariusz KW MO w Krośnie, znęcał się nad czterema zatrzymanymi

działaczami NSZZ „Solidarność" przesłuchując ich o różnych porach, w tym nocą, krzycząc, grożąc im pozbawieniem życia, długotrwałym pozbawieniem wolności, zrobieniem krzywdy rodzinie zatrzymanych lub samym zatrzymanym. Jednego z pokrzywdzonych, po wcześniejszym „skuciu kajdankami z rękoma do tyłu" zepchnął ze schodów, powodując uszkodzenia ciała. Groził także użyciem broni palnej żonie tego aresztowanego.

W roku 2020 w żadnej ze spraw, w których prokuratorzy oddziałowych komisji skierowali akty oskarżenia, nie nastąpił prawomocny zwrot sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia braków formalnych (art. 337 § 1 kpk), nie zwrócono także spraw w celu uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego (art. 339 § 3 pkt 3a kpk). Nie miał również miejsca przypadek zobowiązania prokuratora do przedstawienia dowodów, w wyniku ujawnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego w toku rozprawy głównej (art. 396a kpk).

Wskazać należy, że na podstawie Zarządzenia Prokuratora Generalnego nr 21/17 z 28 marca 2017 r., w sprawie ustalenia zakresu czynności Prokuratora Generalnego, Prokuratora Krajowego i pozostałych zastępców Prokuratora Generalnego, dyrektor Głównej Komisji w zastępstwie prokuratora generalnego wnosi do Sądu Najwyższego kasacje od prawomocnych orzeczeń sądowych w postępowaniach lustracyjnych. W związku z tym dyrektor GKŚZpNP kieruje do Sądu Najwyższego nie tylko kasacje w sprawach należących do właściwości Komisji Ścigania, ale także w sprawach należących do właściwości Biura Lustracyjnego. W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 37 spraw, w których toczyło się postępowanie w sprawie wniesienia kasacji przez zastępcę prokuratora generalnego – dyrektora Głównej Komisji. Do Sądu Najwyższego skierowano 25 kasacji od prawomocnych orzeczeń lustracyjnych, jedną kasację w trybie przepisów ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz dwie kasacje od orzeczeń wydanych w sprawie, w której akt oskarżenia skierowali prokuratorzy oddziałowych komisji.

Pierwsza kasacja dotyczyła Leszka L. byłego Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w Wałbrzychu. Prokurator Oddziałowej Komisji we Wrocławiu 21 grudnia 2016 r., skierował do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu akt oskarżenia przeciwko Leszkowi L., któremu zarzucił, że od 12 do 17 grudnia 1981 r. w Wałbrzychu, jako komendant wojewódzki Milicji Obywatelskiej, a tym samym funkcjonariusz państwa komunistycznego, przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że wydał decyzje o zatrzymaniu i internowaniu 92 osób, ówczesnych działaczy opozycji, powołując się na przepisy nieistniejącego dekretu z 12 grudnia 1981 r. o ochronie bezpieczeństwa Państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego. W konsekwencji bezprawnie pozbawił wolności pokrzywdzonych na okres trwający od kilku dni do kilkunastu miesięcy, co stanowiło formę represji i poważnego prześladowania z powodu ich przynależności do określonej grupy społeczno-politycznej. Czyny zarzucone oskarżonemu zostały opisane w art. 189 § 2 kk w związku z art. 2 ust. 1 i art. 3 Ustawy z 18 grudnia 1998 r. o IPN-KŚZpNP. 12 lutego 2018 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu uniewinnił oskarżonego od popełnienia wszystkich zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów. W ustnym uzasadnieniu wyroku sąd wskazał, że w jego ocenie zaistniała okoliczność wyłączająca winę Leszka L., a mianowicie działanie w granicach usprawiedliwionego błędu. 27 czerwca 2018 r. prokurator skierował do Sądu Okręgowego w Świdnicy apelację od powyższego wyroku, który zgodnie z oczekiwaniem prokuratora uchylił ten wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu III Wydział Karny 21 czerwca 2019 r. ponownie rozpatrzył sprawę Leszka L., częściowo umarzając postępowanie z powodu przedawnienia karalności zarzucanych przestępstw, a częściowo uniewinniając oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynów. Prokurator złożył apelację od tego wyroku 9 sierpnia 2019 r., którą rozpatrzył Sąd Okręgowy w Świdnicy 22 listopada 2019 r. i zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Wałbrzychu w ten sposób, że z kwalifikacji prawnej czynu wyeliminował przepis art. 3 ustawy o IPN-KŚZpNP oraz uniewinnił oskarżonego od popełnienia jednego z zarzucanych mu czynów. Uchylił także punkt II wyroku Sądu Rejonowego z 21 czerwca

2019 r. uniewinniający oskarżonego od popełnienia trzech czynów i umorzył postępowanie karne w tym zakresie, na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 kpk – z powodu przedawnienia karalności. 18 sierpnia 2020 r. dyrektor Głównej Komisji wniósł do Sądu Najwyższego kasację od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy.

Drugą kasację dyrektor Głównej Komisji skierował 15 grudnia 2020 r. w sprawie trzech oskarżonych: byłego naczelnika Wydziału I Departamentu IV Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – Grzegorza P. oraz Waldemara O. i Pawła N. – byłych funkcjonariuszy Wydziału I Departamentu IV MSW, w stosunku do których akt oskarżenia skierował prokurator Oddziałowej Komisji w Warszawie 25 stycznia 2019 r. Prokurator zarzucił oskarżonym udział w tworzeniu fałszywych dowodów przeciwko ks. Jerzemu Popiełuszce, w celu skierowania przeciwko niemu ścigania o przestępstwo. Sprawę dokładniej opisano wyżej w ramach spraw, w których zapadły w 2020 r. orzeczenia sądowe.

W okresie sprawozdawczym Sąd Najwyższy nie rozpoznał żadnej kasacji w sprawach dotyczących działalności Głównej Komisji. Sąd Najwyższy wydał orzeczenia w siedmiu sprawach należących do właściwości Biura Lustracyjnego. W czterech spośród wspominanych spraw dyrektor Głównej Komisji skierował kasację jeszcze w 2019 r., w trzech sprawach – kasację skierowano w 2020 r. W pięciu sprawach Sąd Najwyższy przychylił się do wniosku dyrektora Głównej Komisji – uchylił zaskarżone orzeczenie i skierował sprawę do ponownego rozpatrzenia. W trzech sprawach kasacja została oddalona.

Tabela 16. Środki odwoławcze, w wyniku których sądy wydały orzeczenia w 2020 r.

Oddziałowa komisja	Środki odwoławcze prokuratora apelacje/zażalenia		Apelacja obrońcy	Orzeczenie sądów wydane w związku z apelacją lub zażaleniem prokuratora	Kasacja dyrektora Głównej Komisji w sprawach GKŚZpNP	Kasacja strony	Orzeczenie sądów wydane w związku z kasacją
	Skierowane w 2019 r.	Skierowane w 2020 r.					
Białystok	0	0	0	0	0	0	0
Gdańsk	0	0	0	0	0	0	0
Katowice	0	2/0	1	2	0	1	1
Kraków	0	1/0	0	1	0	0	0
Lublin	0	0	0	0	0	0	0
Łódź	0	0	0	0	0	0	0
Poznań	0	0	0	0	0	0	0
Rzeszów	2/0	0	1	2	0	0	0
Szczecin	0	0	0	0	0	0	0
Warszawa	0/1	0	0	1	1	0	0
Wrocław	0	0	0	0	2	0	0
Razem	2/1	2/1	2	6	3	1	1

6.5. Udział prokuratorów w identyfikacji osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych

Realizując zadania IPN w zakresie identyfikacji osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych od dnia 8 listopada 1917 do dnia 31 lipca 1990 r., prokuratorzy Komisji Ścigania w 2020 r. przeprowadzili ekshumacje w try-

bie wskazanym w art. 210 kpk w ramach 14 śledztw prowadzonych w oddziałowych komisjach w Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi i Warszawie. Czynności dowodowe przy udziale powołanych przez prokuratorów biegłych specjalistów, w tym specjalistów z Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN doprowadziły do odnalezienia 104 szczątków ofiar.

Na podstawie dostarczonych w 2020 r. opinii biegłych z zakresu genetyki uzyskano profile genetyczne 310 osób oraz zidentyfikowano po przeprowadzeniu badań genetycznych porównawczych 23 osoby. Część z planowanych czynności ekshumacyjnych z uwagi na sytuację epidemiologiczną związaną z COVID-19 nie została w 2020 r. przeprowadzona. Uzyskiwane w toku śledztw opinie identyfikacyjne prokuratorzy przekazywali do wiadomości prezesa IPN. Profile genetyczne niezidentyfikowanych, odnalezionych ofiar, po zakończeniu postępowań przygotowawczych są przekazywane do Polskiej Bazy Genetycznej. Za zgodą osób zainteresowanych, są również przekazywane profile genetyczne krewnych, od których w toku śledztw pobierano materiał genetyczny, celem przeprowadzenia badań porównawczych, a które to badania nie doprowadziły do identyfikacji odnalezionych szczątków. Poniesione w 2020 r. koszty przeprowadzonych prac ekshumacyjnych i uzyskanych opinii biegłych wyniosły 1 261 298,92 zł.

Tabele 17. Prace ekshumacyjne w 2020 r. prowadzone przez prokuratorów

Oddziałowa Komisja	Postepowania, w których prowadzono w 2020 r. czynności ekshumacyjne	Ujawnione szczątki	Liczba profili genetycznych uzyskanych w 2020 r.	Liczba uzyskanych opinii identyfikacyjnych	Koszty poniesione na prace ekshumacyjne i opinie biegłych w związku z tymi pracami wydatkowane w 2020 r.
Białystok	0	0	57	0	362457,73
Gdańsk	2	3	21	6	172633,89
Katowice	2	16	12	0	53388,99
Kraków	3	6	28	9	119035,26
Lublin	4	60	6	4	90828,78
Łódź	1	2	2	3	35163,88
Poznań	0	0	14	1	94246,37
Rzeszów	0	0	0	0	0
Szczecin	0	0	0	0	17564,40
Warszawa	2	17	142	0	151137,65
Wrocław	0	0	28	0	164841,97
Razem	14	104	310	23	1 261 298,92

6.6. Nadzór służbowy nad działalnością Głównej Komisji

Nadzór służbowy nad działalnością prokuratorów Komisji jest sprawowany przez przełożonych, którymi są dyrektor Głównej Komisji będący przełożonym służbowym wszystkich prokuratorów oraz naczelników oddziałowych komisji kierujących pracą podległych im komisji oraz sprawujących bieżący nadzór nad prokuratorami wykonującymi czynności służbowe w oddziałowych komisjach.

Prokuratorzy Głównej Komisji sprawują, w zakresie zleconym przez dyrektora Głównej Komisji, nadzór służbowy i instancyjny nad pracą prokuratorów oddziałowych komisji. Nadzór ze strony naczelników oddziałowych komisji znajduje swój wyraz w bieżącej kontroli prowadzonych postępowań, czuwaniem nad sprawnością ich prowadzenia oraz merytoryczną poprawnością wykonywanych czynności.

W zakresie sprawowania wewnętrznego nadzoru służbowego i zgodnie z dyspozycją art. 310 § 2 kpk naczelnicy oddziałowych komisji dokonywali obligatoryjnie kontroli postępowań prowadzonych przez podległych im prokuratorów, w których okres śledztwa przekroczył 3 miesiące. Oceniali sprawność prowadzonych postępowań i podstawy do ich przedłużenia na czas nieprzekraczający roku ich prowadzenia. Prokuratorzy Głównej Komisji w zakresie zleconego im nadzoru wykonywali tożsame czynności w odniesieniu do śledztw, w których czas prowadzenia postępowania przekroczył rok, wydając w 2020 r. 491 postanowień, w trybie przewidzianym w art. 310 § 2 kpk, o przedłużeniu okresu trwania śledztwa, na dalszy czas oznaczony, z czego 245 dotyczyło zbrodni komunistycznych, 226 – zbrodni nazistowskich, a 20 – innych zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i zbrodni wojennych.

Sprawy o skomplikowanym charakterze, istotne dla realizacji celów ustawowych Komisji Ścigania są obejmowane, na mocy zarządzeń dyrektora GKŚZpNP, zwierzchnim nadzorem służbowym ze strony wyznaczonych prokuratorów Głównej Komisji. W styczniu 2020 r. zwierzchnim nadzorem służbowym było objętych 14 śledztw. Dyrektor Głównej Komisji wydał jedno zarządzenia uchylające zwierzchni nadzór nad śledztwem, ponadto objęto nadzorem dwa śledztwa – Oddziałowej Komisji w Lublinie oraz Oddziałowej Komisji w Katowicach. W grudniu 2020 r. nadzór służbowy był sprawowany nad 15 śledztwami prowadzonymi przez prokuratorów oddziałowych komisji. Siedem dotyczyło zbrodni komunistycznych, siedem – zbrodni nazistowskich, jedno śledztwo – innych zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i zbrodni wojennych.

Realizując zadania nadzorcze na mocy zarządzenia dyrektora GKŚZpNP wydanego w 2020 r. przeprowadzono wizytację w Oddziałowej Komisji w Rzeszowie, w celu oceny sposobu funkcjonowania tej jednostki i poziomu wykonywania czynności służbowych przez pracujących tam prokuratorów. Ustalenia zespołu wizytacyjnego stały się podstawą do opracowania i przekazania przez dyrektora GKŚZpNP zaleceń powizytacyjnych zawierających ocenę sposobu funkcjonowania oddziałowej komisji oraz nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień. Zaplanowane kolejne wizytacje oddziałowych komisji w Łodzi i Lublinie ze względu na sytuację epidemiologiczną w kraju oraz zalecenia co do sposobu postępowania pracowników IPN w tym okresie zostały odwołane. Z tego samego powodu nie przeprowadzano w bieżącym roku lustracji wybranych kategorii spraw prowadzonych w oddziałowych komisjach.

Prokuratorzy Głównej Komisji rozpoznali 9 sporów kompetencyjnych między prokuratorami oddziałowych komisji. W 2020 r. prokuratorzy Głównej Komisji nie brali udziału w posiedzeniach apelacyjnych przed sądami odwoławczymi, uczestniczyli natomiast w posiedzeniach Sądu Najwyższego, w postępowaniu kasacyjnym oraz Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.

W zakresie obowiązków służbowych naczelnicy oddziałowych komisji w 2020 r. rozpoznali 6 skarg skierowanych na podległych im prokuratorów. Złożone skargi nie zostały uznane za zasadne za wyjątkiem jednej. W tym samym okresie do GKŚZpNP wpłynęło 5 skarg na czynności naczelników i prokuratorów Głównej Komisji, skargi te zostały uznane za bezzasadne.

Prokuratorzy Głównej i oddziałowych komisji w 2020 r. udzielili bezpośrednio odpowiedzi lub przekazali informacje w przypadku 32 zapytań złożonych przez zainteresowane podmioty w trybie ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Dyrektor Głównej Komisji w okresie sprawozdawczym wydał 30 zarządzeń regulujących pracę Głównej Komisji, wśród których można wskazać zarządzenia wydane w związku z realizacją planu najważniejszych działań Głównej Komisji o przeprowadzeniu wizytacji oddziałowych komisji w Łodzi, Rzeszowie i Lublinie. Z uwagi na rozwój zagrożenia epidemicznego zarządzenia o przeprowadzeniu wizytacji oddziałowych komisji w Lublinie i Łodzi uchylono. Nowym zarządzeniem zmieniono podział czynności prokuratorów i pracowników sekretariatu Głównej Komisji, dostosowując zakres zadań poszczególnych pracowników do aktualnego stanu etatowego i zadań ustawowych realizowanych przez Główną Komisję. Wydano dwa zarządzenia dotyczące zwierzchniego nadzoru służbowego nad prowadzonymi postępowaniami. Pozostałe zarządzenia regulowały

organizację pracy w Głównej Komisji w okresie epidemii, były one systematycznie modyfikowane i dostosowywały organizację pracy do aktualnego poziomu zagrożenia epidemicznego i zaleceń Rządu RP. Do naczelników oddziałowych komisji dyrektor Głównej Komisji kierował pisma zawierające zalecenia w zakresie organizacji pracy, modyfikowane w zależności od rozwoju sytuacji epidemiologicznej w kraju i obowiązujących zarządzeń.

6.7. Szkolenia prokuratorów i pracowników Komisji

W 2020 r., z uwagi na zagrożenie epidemiczne nie zorganizowano ogólnopolskiego szkolenia dla prokuratorów i pracowników sekretariatów Komisji Ścigania. 30 września – 2 października 2020 r. odbyła się natomiast narada służbowa prokuratorów Głównej Komisji, naczelników oddziałowych komisji oraz prokuratorów wykonujących obowiązki służbowe w delegaturach IPN. W naradzie wzięło udział 34 prokuratorów, miała ona charakter roboczy i w całości została poświęcona zagadnieniom praktycznym związanym z realizacją zadań ustawowych przez prokuratorów Komisji Ścigania.

6.8. Realizacja obowiązków pionu śledczego IPN, innych niż wynikające z ustawy o IPN-KŚZpNP

Oprócz działalności śledczej, prokuratorzy i pracownicy Komisji Ścigania uczestniczą w realizowaniu innych obowiązków związanych z funkcjonowaniem Instytutu Pamięci Narodowej w zakresie badań naukowych, działań edukacyjnych, informacyjnych oraz współpracy z instytucjami rządowymi, samorządowymi, stowarzyszeniami. W ramach tak rozumianej współpracy prokuratorzy przekazali wiele informacji. Okręgowa Komisja w Gdańsku popularyzowała wiedzę historyczną o Wojskowych Obozach Internowania w okresie 1982–1984, zbrodniach Selbstschutzu na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, współpracowała z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika, Wydziałem Politologii i Studiów Międzynarodowych i Instytutem Historii i Archiwistyki w upowszechnianiu wiedzy historycznej o stanie wojennym i okresie PRL oraz brała udział w organizacji, w maju 2020 r. konferencji naukowej *Niemiecki obóz Soldau w świetle najnowszych badań i prac poszukiwawczo-ekshumacyjnych* – Działdowo, 27 maja 2020 r. Współorganizowała również konferencję naukową *Polegli na Westerplatte* 1 września 2020 r. w Muzeum II Wojny Światowej oraz współpracowała z Fundacją Przyjaciół Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w zakresie popularyzacji badań nad niemieckim zbrodniami II wojny światowej w Chojnicach. Prokuratorzy Oddziałowej Komisji w Lublinie współpracują z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Internowanych i Osób Represjonowanych w Siedlcach, przekazując członkom stowarzyszenia informacje o możliwości skierowania wniosków o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz w sprawach o odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania orzeczenia lub decyzji. Utrzymują bieżące kontakty w zakresie przekazywania i pozyskiwania informacji historycznych z Państwowym Muzeum na Majdanku, Archiwum Państwowym w Lublinie, Żydowskim Instytutem Historycznym, Instytutem Pileckiego, z przedstawicielami środowisk kresowych w sprawach zbrodni popełnionych przez nacjonalistów ukraińskich na Wołyniu.

Inną interesującą inicjatywą jest projekt Oddziałowej Komisji w Szczecinie zmierzający do stworzenia listy sędziów Sądu Specjalnego III Rzeszy Niemieckiej, wydających wyroki w Szczecinie w latach 1939–1945 na podstawie informacji zgromadzonych w Archiwum Federalnym Niemiec w Berlinie. Szczecińska Komisja kontynuuje także współpracę z Instytutem Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego w zakresie upowszechniania wiedzy o śledztwach prowadzonych przez prokuratorów.

Prokurator Głównej Komisji wziął udział w cyklu konferencji zorganizowanej przez Uniwersytet Wrocławski we współpracy z Centrum im. Willy Branta oraz Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (Deutscher Akademischer Austausch Dienst), na temat „Prawo w obliczu bezprawia. Sądowe rozliczenia zbrodni okresu drugiej wojny światowej". Prokuratorzy z Gdańska i Szczecina uczestniczyli w realizacji produkcji filmowych o znaczeniu historycznym.

Prokuratorzy z Gdańska wzięli udział w tworzeniu filmu dokumentalnego pod tytułem *Obrońcy*, realizowanego przez MaVision Szczecin w koprodukcji z Telewizją Polską SA, a prokuratorzy ze Szczecina w realizacji przez Telewizję Polską pełnometrażowego reportażu „Napis na paczce papierosów – „Do ludzi strzelać nie będę", dotyczącego tragicznych wydarzeń na Wybrzeżu w grudniu 1970 i w styczniu 1971 r., a przybliżającego m.in. postać jednej z ofiar – żołnierza Stanisława Nadratowskiego.

Tak jak w latach ubiegłych prokuratorzy Głównej Komisji opiniowali projekty aktów normatywnych przekazywanych z Prokuratury Krajowej i Ministerstwa Sprawiedliwości, wśród których można wskazać projekty: o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (projekt poselski z 14 lutego 2020 r. oraz projekt senacki z 13 sierpnia 2020 r.); o zmianie ustawy Prawo o prokuraturze oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o prokuraturze (ustawa została uchwalona przez Sejm 14 maja 2020 r.; konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych; ustawy o otwartych danych i ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego (prace nad tym projektem nadal trwają) oraz ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej. Przedstawili stanowisko w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy z 18 grudnia 1998 r. o IPN-KŚZpNP. Projekt obejmował modyfikację treści normatywnej przepisu art. 4 ust. 1 ustawy, przez zniesienie okresu przedawnienia zbrodni komunistycznych i wprowadzenie zasady, że zbrodnie te przedawnieniu nie ulegają. Ustawa została uchwalona przez Sejm 15 lipca 2020 r. Opiniowano także 15 projektów wewnętrznych aktów prawnych dotyczących zarządzeń prezesa IPN.

W ramach współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Komisja Ścigania przygotowywała informacje na temat realizacji wniosków o pomoc prawną kierowanych do państw obcych, w tym do Rosji i Republiki Białorusi. Prokuratorzy Głównej Komisji uczestniczyli również w spotkaniach roboczych organizowanych przez organy centralne, wśród których można wymienić uczestnictwo w dwóch posiedzeniach Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w związku ze zmianą ustawy o IPN-KŚZpNP oraz w jednym posiedzeniu w sprawie rozpatrzenia petycji dotyczącej zmiany artykułu 1 Dekretu z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego w zakresie zróżnicowania wymiaru kary. Udzielili również odpowiedzi w 6 sprawach, w których zapytania i interpelacje skierowali posłowie i senatorowie, dotyczących zagadnień pozostających we właściwości rzeczowej Komisji. Prokuratorzy i pracownicy Głównej i oddziałowych komisji brali udział w uroczystościach państwowych reprezentując IPN.

6.9. Wybrane postępowania Komisji Ścigania prowadzone w 2020 r. obrazujące pracę prokuratorów

Poniżej przedstawiono postępowania prowadzone w jedenastu oddziałowych komisjach. Wybrano sprawy, które dotychczas nie były szeroko opisywane, a które dobrze ilustrują charakter pracy prokuratorów Komisji Ścigania. W przedstawionych opisach pominięto postępowania zakończone skierowaniem aktów oskarżenia, które zostały już przedstawione.

Oddziałowa Komisja w Białymstoku

Śledztwo o sygnaturze S 84.2020.Zk w sprawie niedopełnienia obowiązków przez prokuratorów Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Białymstoku na szkodę Stanisława B., tymczasowo aresztowa-

nego 12 sierpnia 1949 r., przez zaniechanie przedłużenia okresu stosowania środka zapobiegawczego i niepowołanie biegłych lekarzy psychiatrów do oceny stanu zdrowia psychicznego Stanisława B., co skutkowało pozbawieniem go wolności w więzieniu w Białymstoku i szpitalach psychiatrycznych. Stanisław B. był członkiem Armii Krajowej od 1942 r., a od 1945 r. Narodowego Zjednoczenia Wojskowego o pseudonimie „Ogień", Oskarżono go o udział w akcjach przeciwko żołnierzom Armii Radzieckiej i Ludowego Wojska Polskiego oraz funkcjonariuszom MO, a nadto popełnienie innych czynów podjętych z rozkazów dowództwa organizacji niepodległościowej. Stanisław B. po zatrzymaniu przez funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa został 12 sierpnia 1949 r. tymczasowo aresztowany przez prokuratora Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Białymstoku. Akt oskarżenia po skierowaniu do sądu wojskowego w Białymstoku został zwrócony 20 kwietnia 1950 r. do prokuratury, celem uzupełnienia postępowania z uwagi na podejrzenie choroby psychicznej oskarżonego. Czas trwania tymczasowego aresztowania wobec Stanisława B. nie został jednak przedłużony. Prokuratorzy Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Białymstoku, pomimo wątpliwości co do poczytalności Stanisława B., zaniechali uzyskania opinii sądowo-psychiatrycznej o stanie jego zdrowia i zawiesili postępowanie 27 lutego 1951 r. z powodu jego choroby. W tym okresie wymieniony, pomimo braku decyzji o przedłużeniu aresztowania, był więziony w Białymstoku oraz izolowany w ośrodkach i szpitalach psychiatrycznych do 22 stycznia 1957 r., to jest do dnia podjęcia zawieszonego i umorzenia postępowania przez Prokuraturę Wojewódzką w Białymstoku. Śledztwo pozostaje w toku.

Śledztwo o sygnaturze S 41.2020.Zk w sprawie przekroczenia uprawnień przez członków składu orzekającego Wojskowego Sądu Rejonowego w Białymstoku, którzy w postępowaniu karnym wydali bezprawny wyrok skazujący sześciu młodocianych członków organizacji młodzieżowej za rzekomy zamiar przygotowania obalenia ustroju Państwa. W czasie śledztwa oceniono postępowanie karne Wojskowego Sądu Rejonowego w Białymstoku, o sygnaturze Sr 1050/50, przeprowadzone w 1950 r. przeciwko młodocianym członkom nielegalnego „Polskiego Koła Bezstronnych". Ustalono, że skład orzekający sądu wojskowego dopuścił się zbrodni sądowej, uznając, że zatajona przed władzami działalność oskarżonych miała rzekomo na celu przygotowania do obalenia przemocą ustroju państwa. Materiały postępowania karnego z 1950 r. nie potwierdzały takiego zamiaru oskarżonych. Zebrany wówczas materiał dowodowy wykluczał, aby członkowie wspomnianej organizacji zamierzali w swojej działalności „podziemnej", polegającej na stworzeniu kółka dyskusyjnego, krytycznego wobec ówczesnego reżimu, posługiwać się jakimikolwiek formami przemocy. Mimo to 12 grudnia 1950 r. wydano wyrok, uznający sześciu oskarżonych za winnych. Orzeczono kary w wymiarze od dwóch do siedmiu lat pozbawienia wolności. Śledztwo umorzono postanowieniem z 5 sierpnia 2020 r. wobec stwierdzenia śmierci przewodniczącego składu orzekającego oraz niewykrycia informacji pozwalających na identyfikacje współdziałających dwóch ławników.

Śledztwo o sygnaturze S 50.2020.Zn w sprawie zabójstw wielu cywilnych mieszkańców Wólki Waniewskiej, w obecnym województwie podlaskim, dokonanych 1 sierpnia 1944 r. przez żołnierzy niemieckich. Postępowanie zostało podjęte na podstawie materiałów śledztwa byłej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku. Dotyczyło ono zbrodni zabójstw cywilnych mieszkańców Wólki Waniewskiej, powiat Łapy, dokonanych przez żołnierzy niemieckich 1 sierpnia 1944 r. Ustalono, że tego dnia Niemcy przeprowadzili akcję pacyfikacyjną, w celu zatrzymania jak największej liczby osób do prac przymusowych. Część mieszkańców wsi schroniła się do pobliskiego lasu. Żołnierze niemieccy wkroczyli za uciekinierami i zastrzelili 7 osób, w tym dwuletnie dziecko, a także usiłowali zabić dwoje innych dzieci, oddając do nich strzały z broni palnej, wskutek czego doznały one obrażeń. Spalili również budynki mieszkalne i gospodarcze należące do 22 rodzin z Wólki Waniewskiej, powodując straty znacznej wartości. W przedmiotowej sprawie wydano postanowienie o umorzeniu śledztwa, albowiem prowadzone postępowanie nie doprowadziło do ustalenia sprawców opisanych zbrodni.

Postępowanie o sygnaturze Ns 44.2020, w którym 14 września 2020 r. Oddziałowa Komisja w Białymstoku skierowała do Sądu Okręgowego w Olsztynie wniosek o unieważnienie wyroku

Sądu Wojewódzkiego w Olsztynie z 8 września 1958 r. o sygnaturze IV K. 322/57 w zakresie skazania tym wyrokiem Henryka K. na karę 9 lat więzienia za czyny z art. 14 § 1 mkk i inne, a także o unieważnienie wyroku Sądu Najwyższego w Warszawie z 9 sierpnia 1958 r. o sygnaturze III K. 574/58 w zakresie dotyczącym utrzymania wymienionego wyroku w mocy względem tego skazanego. Henryk K. został skazany za to, że od maja do sierpnia 1957 r. wraz z innymi osobami należał do „zbrodniczego związku" Wolność i Niepodległość, później noszącego nazwę Narodowa Organizacja Wojskowa. Nadmienić należy, że prowadzenie czynnej działalności antykomunistycznej było wyjątkowo rzadkie w tym czasie w Olsztynie i pobliskich miejscowościach. Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z 12 października 2020 r. uwzględnił powyższy wniosek, uznając, że czyny przypisane Henrykowi K. były związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Oddziałowa Komisja w Gdańsku

Śledztwo o sygnaturze S 19.2019.Zn w sprawie zbrodni nazistowskiej będącej jednocześnie zbrodnią wojenną i zbrodnią przeciwko ludzkości, popełnionej od 10 września do 15 grudnia 1939 r. na szkodę obywateli polskich, w Radzimiu gm. Kamień Krajeński pow. Sępólno Krajeńskie, przez członków Selbstschutzu powiatu sępoleńskiego, polegającej na zabójstwie co najmniej 109 osób. Obóz w Radzimiu został utworzony przez Selbstschutz w majątku ziemskim Stefanii Seyda. Funkcjonował od połowy września do połowy grudnia 1939 r. Trafiali do niego głównie mieszkańcy powiatu sępoleńskiego, tucholskiego i chojnickiego. Byli tam zmuszani do wyczerpującej pracy i nieludzko traktowani. Osadzonych w obozie Polaków i Żydów po selekcji zabijano w majątku lub wywożono na stracenie do Rudzkiego Mostu. Załoga ulokowała się w pokojach pałacu, podczas gdy więźniów przetrzymywano w piwnicach oraz w budynkach gospodarczych. Komendantem obozu został Werner Sorgatz – volksdeutsch z Kamienia Krajeńskiego, a zarazem przedwojenny aktywista Jungdeutsche Partei. Funkcję zastępcy komendanta pełnił Richard Kemnitz z Sępólna Krajeńskiego. W skład obozowej straży wchodzili wyłącznie miejscowi Niemcy, członkowie Selbstschutzu. Jednorazowo przebywało w nim zazwyczaj około 400 osób. W obozie lub w jego okolicach codziennie odbywały się zbiorowe lub indywidualne egzekucje, a w miejsce zabitych przywożono nowych Polaków. Na podstawie zeznań świadków i analizy akt postępowań o uznaniu za zmarłego zidentyfikowano 76 osób zabitych w Radzimiu. Postępowanie umorzono z uwagi na zgon ustalonych sprawców oraz niewykrycie co najmniej kilkudziesięciu nieustalonych sprawców, członków Selbstschutzu, funkcjonariuszy gestapo, SS i żandarmerii.

Śledztwo o sygnaturze S 79.2018.Zn w sprawie zbrodni nazistowskiej i zbrodni przeciwko ludzkości, polegającej na dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej przez członków Jagdkommando w gminie Lidzbark, pow. Działdowo, od września do grudnia 1944 r. W toku postępowania ustalono, że w ostatnich miesiącach okupacji w okolicach Lidzbarka działały radzieckie grupy dywersyjne, które współpracowały z polskim podziemiem. Ofiarami większości zbrodni byli mieszkańcy wsi położonych gminy Lidzbark, udzielający pomocy jednej z takich grup o nazwie „Pomorze". Dzięki temu, że większość jej członków stanowili Polacy – żołnierze LWP, łatwo nawiązali oni kontakt z miejscową ludnością i dzięki temu przeprowadzili wiele akcji wywiadowczych i dywersyjnych. Niemcy przypadkowo ujęli jedną z osób, która przyłączyła się do grupy. W ten sposób Jagdkommando (specjalna formacja powołana do zwalczania partyzantki i ruchu oporu) dowiedziało się o miejscu stacjonowania dywersantów oraz poznało dane Polaków udzielających im pomocy. To zapoczątkowało falę represji, która dotknęła mieszkańców wielu wsi. Większość zatrzymanych mężczyzn i kobiet rozstrzelano w kilku egzekucjach. Brak wsparcia miejscowej ludności i przeprowadzane obławy zmusiły członków grupy „Pomorze" do ucieczki w kierunku Brodnicy. W toku śledztwa wyjaśniono okoliczności 12 zbrodni, w wyniku których zamordowano łącznie 37 osób. Prawie wszystkie ofiary udało się zidentyfikować i ustalić okoliczności ich śmierci. Sprawcami zbrodni w większości byli żandarmi niemieccy – członkowie Jagdkommando.

W toku śledztwa ustalono tożsamość jedynie niektórych sprawców, głównie dowódców, na podstawie zachowanych w formie szczątkowej dokumentów niemieckich władz okupacyjnych. Śledztwo umorzono wobec śmierci ustalonych sprawców i niewykrycia pozostałych osób biorących udział w zabójstwach.

Śledztwo o sygnaturze S 79.2020.Zn w sprawie zbrodni wojennej i zbrodni przeciwko ludzkości, polegającej na dokonaniu zabójstwa, w nieustalonym dniu w czasie II wojny światowej w Chojnicach, nieustalonej liczby osób narodowości polskiej. Fundacja Przyjaciół Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk prowadziła w 2019 r. prace archeologiczne w Chojnicach. Badania archeologiczne polegały na przeprowadzeniu badań geofizycznych, badań powierzchniowych przy pomocy wykrywaczy metali oraz wykonaniu wykopów sondażowych w wytypowanych miejscach, w których dokonywano zbrodni niemieckich w czasie II wojny światowej. W toku prac ujawniono prawdopodobne miejsce egzekucji i spalenia ciał ponad stu osób narodowości polskiej. Z ustaleń postępowania wynika, że może to być miejsce, w którym pod koniec stycznia 1945 r. Niemcy zamordowali kolumnę więźniów z więzienia gestapo w Bydgoszczy. W wyniku prac archeologicznych ujawniono szczątki ludzkie, które poddano badaniom medyczno-sądowym. Ujawnione szczątki należą do ofiar zbrodni niemieckich, popełnionych w czasie II wojny światowej, jednak ich tożsamość, okoliczności i przyczyny śmierci, na tym etapie są nieznane. W 2021 r. planowane są czynności ekshumacyjne.

Postępowanie o sygnaturze Ns 24.2019, w którym prokurator skierował do sądu wniosek o uznanie za nieważny wyroku byłego Wojskowego Sądu 16. Dywizji Piechoty z 10 sierpnia 1946 r., o sygnaturze akt D 108/46, wydanego na sesji wyjazdowej w Elblągu, skazującego Stefana D. na karę 15 lat więzienia za czyny z art. 118 § 2 w zw. z art. 115 § 1 kkWP i z art. 1 § 2 i 3 dekretu PKWN z 16 listopada 1945 r., polegające zdezerterowaniu w 1946 r. z bronią służbową z jednostki Wojska Polskiego i podjęciu działalności w organizacji niepodległościowej Ruch Oporu Armii Krajowej (ROAK) na terenie pow. sierpeckiego i ciechanowskiego, w oddziale dowodzonym przez Albina Kociemskiego „Józefa", „Groźnego". Sprawa była interesująca z tego powodu, że nie zachowały się akta postępowania karnego przeciwko Stefanowi D., a opis przypisanych mu czynów, ustalony na podstawie odpisu wyroku nie wskazywał jednoznacznie na działalność niepodległościową pokrzywdzonego. W wyniku podjętych poszukiwań i przeprowadzonych kwerend archiwalnych zdołano zgromadzić materiał dowodowy wykazujący, że wszczęcie postępowania karnego przeciwko Stefanowi D. i skazanie go miało związek z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Wykazano patriotyczny charakter działalności organizacji, do której wymieniony wstąpił, dokonując świadomej dezercji z Ludowego Wojska Polskiego. Odnaleziono przechowywane w AIPN dokumenty dotyczące skazania Stefana D. oraz dokumenty UBP dotyczące walk z organizacją niepodległościową, której był on członkiem. Organizacja ROAK powstała bezpośrednio po rozwiązaniu Armii Krajowej, wiosną 1945 r. i działała do lipca 1947 r. Tworzyli ją byli żołnierze i dowódcy obwodu AK kryptonim „BURALE". Organizacja miała jednoznaczne cele kontynuowania walki o wolność i suwerenność Państwa Polskiego, wymierzonej w tworzące się władze komunistyczne. Prowadziła aktywną działalność polityczną i zbrojną w okresie przygotowań do referendum ludowego z 30 czerwca 1946 r. Postanowieniem z 14 maja 2020 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu, w sprawie o sygnaturze akt Ko 15/20, na podstawie przepisów ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego stwierdził nieważność wyroku z 1946 r.

Oddziałowa Komisja w Katowicach

Śledztwo o sygnaturze S 51.2019.Zn, w sprawie zbrodni nazistowskiej, stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości i zbrodnię wojenną w postaci poważnego prześladowania osób wywodzących się z ludności cywilnej obszaru okupowanego z powodu przynależności do polskiej i żydowskiej grupy narodowościowej, popełnionej 3 i 4 września 1939 r. w Częstochowie i polegającej na za-

bójstwie przez żołnierzy niemieckich około 1740 osób narodowości polskiej i żydowskiej. 2 lipca 2019 r. podczas prac budowlanych prowadzonych przy Bazylice Archikatedralnej pw. Świętej Rodziny przy ul. Krakowskiej w Częstochowie robotnicy natrafili na ludzkie szczątki. W związku z tym 3, 8, 11 i 13 lipca 2019 r. prokurator Oddziałowej Komisji w Katowicach przeprowadził oględziny. Ujawnione szczątki w liczbie 11 znajdowały się w części szczeliny przeciwlotniczej położonej przy wskazanej wyżej Bazylice. Z ustaleń śledztwa wynika, że 3 września 1939 r. Częstochowa została zajęta przez oddziały IV Korpusu, 46. Dywizji Piechoty oraz XVI Korpusu i 14. Dywizji Piechoty wchodzących w skład 10. Armii niemieckiej, dowodzonej przez generała Waltera von Reichenau. 4 września 1939 r. wkraczające oddziały niemieckie strzelały do uciekających mieszkańców miasta, w tym także do osób chroniących się w kościołach, do eskortowanych zatrzymanych, a także przeprowadzały egzekucje. Ciała pomordowanych pochowano w dołach wykopanych na terenie całego miasta oraz na cmentarzu. Do chowania zastrzelonych wykorzystano także szczeliny przeciwlotnicze usytuowane w pobliżu katedry. Jak ustalono w toku śledztwa, żołnierze Wehrmachtu zamordowali wówczas od kilkuset do 1740 osób. Szczątki ujawnione podczas prac prowadzonych przy Bazylice Archikatedralnej pw. Świętej Rodziny przy ul. Krakowskiej w Częstochowie to ofiary zbrodni stanowiącej przedmiot wskazanego wyżej śledztwa. Śledztwo zostało umorzono wobec śmierci ustalonych sprawców zbrodni oraz z uwagi na niewykrycie pozostałych sprawców.

Śledztwo o sygnaturze S 35.2020.Zk w sprawie zbrodni komunistycznej, będącej jednocześnie zbrodnią przeciwko ludzkości, popełnionej z motywów politycznych i religijnych, stanowiącej poważną represję, w postaci przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy publicznych, polegającą na popełnieniu zabójstwa 27 lutego 1987 r. w Carlsbergu w Niemczech ks. Franciszka Blachnickiego, przez podanie mu substancji, która spowodowała jego nagłą śmierć, co stanowiło prześladowanie pokrzywdzonego z powodów politycznych i religijnych. Śledztwo to zostało podjęte 21 kwietnia 2020 r. z uwagi na to, że w uprzednio umorzonym 6 lipca 2006 r. śledztwie dotyczącym śmierci ks. Franciszka Blachnickiego, nie ustalono, jaka była bezpośrednia przyczyna śmierci i mechanizm zgonu pokrzywdzonego, gdy tymczasem osoby z otoczenia pokrzywdzonego podnosiły, że jego śmierć mogła nastąpić w wyniku otrucia. Świadczyło o tym także niczym niezapowiedziane, gwałtowne pogorszenie się stanu zdrowia pokrzywdzonego 27 lutego 1987 r. w Carlsbergu, a także, już po jego zgonie, wydzielanie się, aż do czasu pogrzebu, pienistej substancji z jego ust. W związku z tym w toku podjętego śledztwa, wśród licznych wykonanych do tej pory czynności procesowych, dokonano ekshumacji zwłok ks. Franciszka Blachnickiego w celu przeprowadzenia kompleksowych badań sądowo-lekarskich i toksykologiczno-chemicznych, których wyniki zdeterminują dalszy kierunek postępowania.

Postępowanie o sygnaturze Ns 3.2020, w wyniku którego 3 lutego 2020 r. prokurator skierował do Sądu Okręgowego w Katowicach wniosek o uznanie za nieważne wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Katowicach z 30 października 1946 r. o sygnaturze Sr 1121/46 wydanego w składzie: przewodniczący kpt. Wiktor A., asesor ppor. Tadeusz M. oraz ławnik ppor. Bolesław B. przy udziale podprokuratora kpt. Marka Sz. z Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Katowicach skazującego Pawła W. na karę łączną 5 lat więzienia, utratę obywatelskich praw honorowych na 2 lat oraz przepadek całego mienia. Pawła W. oskarżono o to, że od września do grudnia 1945 r. był przywódcą nielegalnej organizacji podszywającej się pod nazwę Armii Krajowej, mającej na celu obalenie przemocą demokratycznego ustroju państwa polskiego i przebywał w niej do chwili aresztowania, a od grudnia 1945 do 13 lipca 1946 r. był współprzywódcą organizacji i polecał jej członkom drukowanie i rozlepianie w Bielszowicach ulotek o treści antypaństwowej skierowanej przeciwko sojuszowi państwa polskiego i państwa z nim sprzymierzonego. 14 marca 1947 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Katowicach postanowił, na mocy ustawy o amnestii z 22 marca 1947 r., darować w całości Pawłowi W. karę więzienia orzeczoną za wyżej wymienione przestępstwa. Postanowieniem z 7 sierpnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach orzekł nieważność wyroku sądu wojskowego.

Oddziałowa Komisja w Krakowie

Śledztwo o sygnaturze S 36.2020.Zn w sprawie zbrodni niemieckiej polegającej na pacyfikacji wsi Łazy 16 lipca 1943 r. W czasie okupacji niemieckiej we wsi Łazy w powiecie krakowskim działała organizacja konspiracyjna. Mieszkaniec tej miejscowości, kolaborant Władysław M. poinformował o tym władze okupacyjne. Niemcy skierowali do wsi grupę prowokatorów podających się za partyzantów oraz zbiegów z niemieckich obozów. Wczesnym rankiem, 16 lipca 1943 r. wieś Łazy została otoczona przez niemieckie oddziały policyjne wspomagane przez funkcjonariuszy policji granatowej. Na podstawie posiadanego wykazu zatrzymano wytypowane osoby, które doprowadzono do stodoły dworskiej, gdzie były brutalnie przesłuchiwane. Przesłuchiwanym zawiązywano ręce „do tyłu", a następnie podciągano do góry na uprzednio przygotowanych linach. Jednym z przesłuchanych był Jakub M., który wskazał „prowokatorom" dół w pobliskim lesie, mogący stanowić bezpieczną kryjówkę. Tam też został śmiertelnie pobity przez niemieckich funkcjonariuszy. Po zakończeniu przesłuchań oficer niemiecki poinformował, że ujawnienie kolejnych działań tego rodzaju spowoduje spalenie wszystkich zabudowań oraz wysiedlenie ludności. W godzinach popołudniowych 17 wybranych osób przewieziono do więzienia w Krakowie, a potem, obozu pracy w Płaszowie. Tam zostali zmuszeni do niewolniczej pracy w kamieniołomach. W trakcie pobytu w obozie, w wyniku panujących warunków oraz opresyjnych działań członków załogi zmarli Jan G., Edward G. i Stefan L. Przyjąć należy, że sprawcami opisanej akcji represyjnej byli członkowie 23. Pułku Policji SS z Krakowie. Konfident został pozbawiony życia przez członków ruchu oporu na mocy wyroku podziemnego sądu. Pomimo wyczerpania dostępnych źródeł dowodowych nie zdołano ustalić bezpośrednich sprawców zbrodni, a tym samym omawiane śledztwo zostało umorzone wobec niewykrycia jej sprawców.

Śledztwo o sygnaturze S 42.2019.Zk w sprawie przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy publicznych w związku z realizacją reformy rolnej, polegającego na bezpodstawnym przejęciu na rzecz Skarbu Państwa zabytkowego dworu, stanowiącego część majątku Stara Wieś w Limanowej, należącego do rodziny M. oraz zaborze zabytkowego księgozbioru znajdującego się w przejętych nieruchomościach. Pierwszy z opisanych czynów mógł wyczerpać znamiona zbrodni komunistycznej, jednak ze względu na upływ terminu przedawnienia karalności postępowanie umorzono. W toku śledztwa podjęto działania zmierzające do ustalenia losów zabytkowego księgozbioru. Ustalono, że część zbiorów została przekazana do zasobów Biblioteki Jagiellońskiej, pozostałe zaś miały zostać zwrócone właścicielom, co nigdy nie nastąpiło. Ich los jest nieznany. Zatrzymując księgozbiór, funkcjonariusze państwowi przekroczyli swoje uprawnienia, gdyż w świetle dekretu o reformie rolnej tego typu przedmioty nie podlegały przejęciu na rzecz Skarbu Państwa. Podstawą ich działań był przepis rozporządzenia wykonawczego, który rozszerzał zakres zastosowania dekretu. Przepis ten już po 1989 r. w praktyce sądowej został uznany za bezprawny. Niewątpliwie zachowanie urzędników było motywowane politycznie ze względu na przynależność pokrzywdzonych do klasy społecznej ziemiaństwa. Tym samym wyczerpało ono znamiona represji i stanowiło zbrodnię komunistyczną. Również w tym przypadku przeszkodą dla dalszego prowadzenia postępowania było przedawnienie karalności czynu, które nastąpiło w 1995 r.

Śledztwo o sygnaturze S 72.2020.Zk w sprawie zbrodni komunistycznej stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości, popełnionej 1 listopada 1947 r. w miejscowościach Lasek oraz Nowy Targ, polegającej na stosowaniu represji przez funkcjonariuszy byłej Milicji Obywatelskiej oraz żołnierzy KBW – pozbawienia życia przy użyciu broni palnej Teofila P., Adama P., Stanisława B. i Jana P. Postępowanie zainicjowano na skutek pisemnej informacji Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN w Krakowie, które w toku prowadzonych we własnym zakresie czynności zmierzało do ujawnienia miejsca pochówku wyżej wymienionych osób. Z poczynionych dotąd ustaleń wynika, iż żołnierze podziemia niepodległościowego, członkowie oddziału „Wiarusy" 1 listopada 1947 r. przeprowadzili akcję zbrojną na stacji kolejowej w miejscowości Lasek w pobliżu Nowego Targu. W jej toku doszło do wymiany ognia między partyzantami a funkcjonariuszami MO, w wyniku której śmierć

ponieśli Teofil P. i Adam P. Poważnie ranni Stanisław B. i Jan P. zostali ewakuowani przez pozostałych członków oddziału na osiedle Buflak w bezpośrednim pobliżu Nowego Targu. W ślad za partyzantami ruszyły połączone siły MO i KBW, które otoczyły zabudowania, w których schronili się ranni. W wymianie ognia jeden z partyzantów zginął (prawdopodobnie odbierając sobie życie), drugi został ujęty i zmarł w drodze do szpitala w wyniku odniesionych ran. Zwłoki członków oddziału „Wiarusy" przekazano najpierw do krakowskiego Zakładu Medycyny Sądowej, następnie zaś pochowano na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Miejsca pochówku zostały ukryte, ponieważ prowadzono na nich kolejne pochówki komunalne. 20 i 21 października 2020 r. przeprowadzono na cmentarzu Rakowickim ekshumację, ujawniając ukryte fragmenty zwłok. Obecnie prowadzone są czynności mające na celu potwierdzenie, iż ujawnione szczątki należą do poległych partyzantów.

Postępowanie o sygnaturze Ns 17.2017, w którego toku po rozpoznaniu wniosku prokuratora Sąd Okręgowy w Tarnowie stwierdził nieważność wyroku Sądu Powiatowego w Tarnowie z 3 listopada 1950 r. o sygnaturze Kr 270/50, zmieniającego wyrok Sądu Grodzkiego w Tarnowie i skazującego prawomocnie Bronisławę W. na karę 6 miesięcy aresztu z powodu stwierdzenia, że wyrok ten został wydany za czyny stanowiące opór przeciwko kolektywizacji rolnictwa. Bronisława W., urodzona w 1921 r., została 23 sierpnia 1950 r. aresztowana za czyny popełnione w związku z próbą założenia w Wierzchosławicach i okolicznych miejscowościac spółdzielni rolniczej. Prowadziła ona działalność agitacyjną przeciwko kolektywizacji rolnictwa, następnie na czele większej grupy osób wystąpiła czynnie przeciwko próbie zaorania miejscowych błoni, co miało stanowić przygotowanie do założenia spółdzielni rolniczej. Motywem jej działania była ochrona własności gromadzkiej i prywatnej. W toku śledztwa była bita, stosowano wobec niej niedozwolone metody śledcze w celu wyjawienia osób, które współdziałały z nią w proteście. Bronisława W. została skazana pierwotnie na karę 1 roku i 6 miesięcy więzienia, a następnie na karę 6 miesięcy aresztu. Spółdzielnia ostatecznie nie powstała. Zasadniczą trudność w toku postępowania stanowił fakt, że nie zachowały się akta procesu – jedynym dokumentem potwierdzającym wydanie wyroku był zapis w repertorium sądowym. W ocenie sądu zaprezentowane przez prokuratora dowody, w tym zeznania syna skazanej oraz kopie publikacji historycznych dotyczących wydarzeń z jej udziałem w sposób jednoznaczny wykazały, że podjęte przez nią działania nie miały charakteru przestępstwa pospolitego, lecz były motywowane zasługującymi na aprobatę przekonaniami Bronisławy W. i zmierzały do obrony własności indywidualnej przed kolektywizacją.

Oddziałowa Komisja w Lublinie

Śledztwo o sygnaturze S 82.2013.Zn zakończone 28 maja 2020 r. postanowieniem o umorzeniu postępowania karnego przeciwko obywatelowi USA Michaelowi Karkocowi. Był on dowódcą II sotni bojowej o kryptonimie „Wowka" – Ukraińskiego Legionu Samoobrony, określanego przez okupacyjne władze niemieckie jako Selbstschutzlegion Batalion 31. 23 lipca 1944 r. wykonując rozkaz niemieckich dowódców ULS, wydał podległym sobie żołnierzom rozkaz okrążenia wsi Chłaniów, Kolonii Chłaniów oraz Kolonii Władysławin w powiecie krasnostawskim oraz przeprowadzenia akcji zbrojnej i zabicia cywilnych mieszkańców tych miejscowości. Wówczas żołnierze ULS rozstrzelali 44 osoby cywilne, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze. Nadto spalono ich zabudowania mieszkalne i gospodarcze oraz zagarnięto majątek ruchomy: rzeczy osobiste pokrzywdzonych oraz zwierzęta inwentarza domowego. W związku z popełnieniem zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodni wojennej prokurator wystosował wniosek o tymczasowe aresztowanie i ekstradycję Michaela Karkoca, skierowany do organów wymiaru sprawiedliwości Stanów Zjednoczonych Ameryki. 14 marca 2020 r. strona amerykańska oficjalnie – za pośrednictwem Prokuratury Krajowej – przekazała informację o zgonie Michaela Karkoca 14 grudnia 2019 r. W związku z tym postępowanie karne przeciwko niemu umorzono wobec śmierci podejrzanego.

Śledztwo o sygnaturze S 101.2019.Zk w sprawie postrzelenia podczas zatrzymania i bezprawnego pozbawienia wolności Jana P., członka AK i NSZ, który podczas okupacji niemieckiej brał

udział w akcjach zbrojnych i rozbiciu posterunków niemieckich w Ulanowie, Stalowej Woli, Frampolu i Krzeszowie oraz akcji przeprowadzonej na biłgorajskie gestapo celem odbicia więźniów. Po zakończeniu działań wojennych Jan P. ukrywał się. 12 lutego 1947 r. podczas zatrzymania przez funkcjonariuszy PUBP w Biłgoraju został postrzelony w nogę i przewieziony do szpitala. Pomimo iż był ranny kontynuowano śledztwo, w toku którego funkcjonariusze państwa komunistycznego, w tym prokuratorzy Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Lublinie i sędziowie Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie, bezprawnie pozbawili go wolności, umieszczając w więzieniu na Zamku w Lublinie, nie respektując przy tym przepisów limitujących terminów i procedury stosowania tymczasowego aresztowania. Jan P. został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Lublinie na karę 5 lat więzienia. Skargę rewizyjną obrońcy oskarżonego, Najwyższy Sąd Wojskowy w Warszawie pozostawił bez uwzględnienia. Śledztwo pozostaje w toku.

Śledztwo o sygnaturze S 76.2020.Zn kontynuowane po byłej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie, która ustaliła, że w maju 1942 r. niemieccy żandarmi z posterunku w Tarnogrodzie przeprowadzili przy targowisku w tej miejscowości egzekucję około 30 osób narodowości romskiej, w tym kobiet i dzieci, które wcześniej przez pewien czas były przetrzymywane w areszcie. Jednocześnie z zeznań przesłuchanych świadków wynikało, że w latach 1941–1942 w Tarnogrodzie funkcjonariusze miejscowej żandarmerii w kilku egzekucjach zamordowali łącznie co najmniej kilkadziesiąt osób narodowości żydowskiej. W tych przypadkach nie zdołano ustalić tożsamości ofiar i danych personalnych sprawców. W kontynuowanym przez prokuratora śledztwie zgromadzono dodatkowo materiał, z którego wynikało, iż w 19 czerwca 2020 r., w trakcie robót remontowo-budowlanych na placu targowym w Tarnogrodzie ujawniono szczątki ludzkie. W wyniku podjętych działań 19–22 czerwca 2020 r. wydobyto kości, fragmenty ciał oraz przedmioty osobiste, należące do około 17 osób. Miejsce ekshumacji oraz charakter wydobytych przedmiotów, a także zeznania przesłuchanych świadków potwierdziły, że szczątki należą do ofiar narodowości romskiej, zamordowanych przez żandarmów niemieckich w 1942 r. Z powyższym wnioskiem koresponduje również treść wstępnego raportu z ekshumacji, sporządzonego przez uczestniczących w niej archeologów.

Postępowanie o sygnaturze Ns 70.2019 zakończono skierowaniem do Sądu Okręgowego wniosku o uznanie za nieważne orzeczenia wydanego wobec osoby represjonowanej za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Sąd Okręgowy w Lublinie, działając na wniosek prokuratora Oddziałowej Komisji w Lublinie, postanowieniem z 4 marca 2020 r. stwierdził nieważność wyroku wydanego wobec Tadeusza B. 10 listopada 1944 r. byłego Wojskowego Sądu Garnizonowego w Lublinie. Tadeusz B. urodził się 7 grudnia 1924 r. w Kozielnicy. Przed wybuchem II wojny światowej pełnił służbę w Wojsku Polskim w stopniu podchorążego. W 1942 r. wstąpił do Armii Krajowej, której był żołnierzem do 30 października 1944 r., kiedy to został zatrzymany. Następnie został przydzielony do I Armii Wojska Polskiego, z której zdezerterował. Namawiał również do dezercji innych byłych żołnierzy Armii Krajowej, przymusowo wcielonych do wojska. Rozprawa sądowa odbyła się 10 listopada 1944 r. w więzieniu na Zamku w Lublinie i tego też dnia zapadł wyrok Wojskowego Sądu Garnizonowego w Lublinie skazujący Tadeusza B. na karę śmierci przez rozstrzelanie. Orzeczona kara śmierci została wykonana 20 listopada 1944 r. w więzieniu na Zamku Lubelskim.

Oddziałowa Komisja w Łodzi

Śledztwo o sygnaturze S 15.2019.Zk w sprawie zbrodni komunistycznej stanowiącej jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, popełnionej od 9 września 1950 do 15 stycznia 1951 r. w Kaliszu, przez funkcjonariuszy miejscowego Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, którzy fizycznie i psychicznie znęcali się w celu uzyskania określonych wyjaśnień nad pozbawionym wolności Bronisławem S., któremu zarzucano, rozpowszechnianie od wiosny 1949 do 7 września 1950 r. w Zbiersku, powiat Kalisz, wiadomości usłyszanych w audycji radiowej „Głos Ameryki", zniszczenie portretu Prezydenta RP oraz przechowywanie broni i amunicji. Funkcjonariusze PUBP

w Kaliszu torturowali Bronisława S. celem wymuszenia określonych wyjaśnień, bili i kopali, wybili wiele zębów, wbijali drzazgi pod paznokcie, sadzali na nodze odwróconego taboretu, wrzucali do wody oraz osadzali w zimnej i wilgotnej piwnicy. W toku śledztwa ustalono bez wątpliwości tożsamość funkcjonariusza PUBP w Kaliszu – Stanisława S., który był sprawcą zbrodni popełnionej na szkodę Bronisława S. Postanowieniem z 10 lipca 2020 r. śledztwo umorzono m.in. wobec śmierci sprawcy oraz niewykrycia pozostałych sprawców przestępstwa.

Śledztwo o sygnaturze S 59.2019.Zk w sprawie zbrodni komunistycznych stanowiących jednocześnie zbrodnie przeciwko ludzkości w postaci przekroczenia swoich uprawnień i bezprawnego pozbawienia wolności Henryka M. w Ostrowie Wielkopolskim od 23 października do 18 grudnia 1950 r. przez prokuratorów Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Poznaniu: Andrzeja W. i Czesława B. oraz sędziów Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu: Andrzeja K., Norberta K. i Edmunda L., którzy wydali 18 grudnia 1950 r. wyrok skazujący wyżej wymienionych na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, jak też sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie: Teofila G., Aleksandra T. i Jerzego P., którzy ten wyrok utrzymali w mocy. Skazany Henryk M. nie prowadził żadnej działalności opozycyjnej, a jedyną jego winą było to, że miał od marca 1949 do stycznia 1950 r. w Kępnie rozpowszechniać fałszywe wiadomości na temat stosunku RP do Kościoła. Na skutek rewizji nadzwyczajnej prokuratora generalnego Sąd Najwyższy w Warszawie w wyroku z 23 października 1958 r. umorzył postępowanie wobec Henryka M., uznając, że nie popełnił on przypisanego mu przestępstwa. Postanowieniem z 13 listopada 2020 r. śledztwo umorzono wobec śmierci sprawców: prokuratorów Andrzeja W. i Czesława B. oraz sześciorga sędziów: Andrzeja K., Norberta K., Edmunda L., Teofila G., Aleksandra T. i Jerzego P.

Śledztwo o sygnaturze S 65.2020.Zk wszczęte 4 grudnia 2020 r., w sprawie zbrodni komunistycznej stanowiącej jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, popełnionej przez prokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi, czyli bezprawne pozbawienie wolności Leszka S.: tymczasowe aresztowanie go na trzy miesiące, od 26 stycznia do 26 kwietnia 1982 r. Leszek S. był dziwiętnastoletnim uczniem Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 w Wieluniu. 18 stycznia 1982 r. sporządził i wywiesił w gablocie ogłoszeń w swojej szkole dwa odręcznie sporządzone przez siebie rysunki, które w sposób satyryczny przedstawiały godło Polski – orła jako wronę i zawierały napis: „38 lat socjalizmu i współpracy z ZSRR". Uczniowi przedstawiono zarzuty sporządzenia i rozpowszechnienia dzięki umieszczeniu w gablocie ogłoszeń dwóch plakatów o treści: „osłabiającej gotowość obronną Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej". Leszek S. był tymczasowo aresztowany przez ponad trzy miesiące. Wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego z 3 marca 1982 r. został uznany za winnego zarzucanego mu czynu i skazano go na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 4 lat. Sąd Najwyższy w wyniku rewizji nadzwyczajnej wyrokiem z 12 lipca 1994 r. uniewinnił Leszka S., uznając, że nie popełnił on żadnego przestępstwa.

Oddziałowa Komisja w Poznaniu

Śledztwo o sygnaturze S 80.2019.Zk w sprawie zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodni komunistycznej popełnionej w styczniu 1953 r. w Poznaniu przez funkcjonariuszy organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości – znęcanie się i bezzasadne skazanie na kary więzienia członków młodzieżowej organizacji konspiracyjnej „Zastęp Wilków Hufca V" Zygmunta W. oraz Jana K. Władze komunistyczne w marcu 1949 r. zlikwidowały dotychczasowe organizacje harcerskie, podporządkowując je Związkowi Młodzieży Polskiej. Harcerze i instruktorzy V Hufca Harcerzy im. Ks. Józefa Poniatowskiego w Poznaniu postanowili w konspiracji kontynuować wychowywanie młodzieży w duchu patriotyzmu, zgodnie z przedwojennym przyrzeczeniem i prawem harcerskim – w służbie Bogu i Polsce. Byli zdecydowanie przeciwni stalinowskiej polityce względem młodzieży, na zebraniach omawiano nadużycia władz oraz krytykowano obecność wojsk radzieckich w Polsce. Jesienią 1952 r., w wyniku działań operacyjnych, działacze zostali aresztowani przez funkcjona-

riuszy UB. W trakcie śledztwa funkcjonariusze UB brutalnie znęcali się nad zatrzymanymi w celu wymuszenia niezgodnych z prawdą wyjaśnień, które stały się podstawą skierowanego do WSR w Poznaniu aktu oskarżenia. Wyrokiem z 24 stycznia 1953 r. o sygnaturze Sr. 12/53 sąd uznał ich za winnych m.in. przygotowywania młodzieży do zbrojnego wystąpienia przeciwko władzy ludowej i skazał na wieloletnie kary więzienia. Śledztwo zostało umorzone z uwagi na zgon ustalonych w trakcie postępowania sprawców.

Śledztwo o sygnaturze S 24.2020.Zk w sprawie pozbawienia wolności w 1947 r. w Berlinie żołnierza Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii Jana B. przez funkcjonariuszy polskiego wywiadu wojskowego. Kpt. Jan B. od 1943 r. był członkiem Oddziału VI (Specjalnego) Sztabu Generalnego Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii. W kwietniu 1947 r. przybył z Wielkiej Brytanii do Krakowa z misją wydostania z Polski członków rodzin polskich żołnierzy pozostałych w Wielkiej Brytanii. W nocy z 15 na 16 maja 1947 r. przekroczył nielegalnie wraz z kilkunastoosobową grupą granicę Polski w okolicach Szczecina. Większość z tych osób została zatrzymana przez WOP, na skutek zdrady przemytników, którzy przeprowadzali ich przez Odrę. Do okupowanego Berlina dotarł jedynie Jan B. z żoną swojego przełożonego Janiną P. oraz Mieczysławem S., który – jak się później okazało – był agentem MBP. Tam wszyscy zostali zatrzymani przez polski wywiad wojskowy, działający przy Polskiej Misji Wojskowej. Po zatrzymaniu podejrzewany o działalność antykomunistyczną Jan B. został przetransportowany najprawdopodobniej do MBP w Warszawie, po czym ślad po nim zaginął. W ramach niniejszego śledztwa podjęto czynności zmierzające do ustalenia losów kpt. Jana B. po aresztowaniu. Postepowanie jest kontynuowane.

Postępowanie o sygnaturze Ns 24.2020 o uznanie za nieważny wyroku Wydziału VI dla Nieletnich Sądu Powiatowego w Poznaniu z 30 czerwca 1955 r. o sygnaturze VI NK 384/55 skazującego Marię M. na karę umieszczenia w zakładzie poprawczym za udział w tajnej organizacji młodzieżowej „Orlęta" oraz za usiłowanie rozpowszechniania ulotek mogących wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego. W 1954 r. 6 uczennic Żeńskiego Gimnazjum Sióstr Urszulanek w Poznaniu zainspirowanych lekturą *Kamieni na szaniec* postanowiło założyć tajną organizację. Jedną z nich była Maria M. Dziewczęta na tajnych zebraniach omawiały informacje pozyskane z Radia Wolna Europa, opracowały szyfr, którym posługiwały się w codziennych kontaktach. Szkoliły się w udzielaniu pierwszej pomocy, ponieważ w momencie wybuchu konfliktu zbrojnego chciały służyć jako sanitariuszki w oddziałach partyzanckich. Maria M. wraz z koleżanką sporządziły i rozkolportowały ulotki, które wzywały do bojkotu współzawodnictwa pracy oraz przeciwstawiały się ZSRR. Przypadkowa dekonspiracja spowodowała aresztowanie wszystkich członkiń organizacji przez poznańskie UB w maju 1955 r. Po przesłuchaniach przez funkcjonariuszy UB dziewczęta będące „zagrożeniem dla ustroju" umieszczono w sopockim schronisku dla nieletnich. Wyrokiem Wydziału VI dla Nieletnich Sądu Powiatowego w Poznaniu z 30 maja 1955 r. Maria M. i inne członkinie tej grupy zostały skazane na karę umieszczenia w zakładzie poprawczym. Sąd Okręgowy unieważnił wyrok 30 września 2020 r., podkreślając w uzasadnieniu, że czyny Marii M. były z pewnością związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a kara, która ją spotkała, była przejawem represji politycznych władz komunistycznych.

Oddziałowa Komisja w Rzeszowie

Śledztwo o sygnaturze S 178.2020.Zk prowadzone w sprawie zbrodni przeciwko ludzkości będącej zbrodnią komunistyczną, która została popełniona przez funkcjonariuszy NKWD na terenie Trzebuski koło Sokołowa Małopolskiego w woj. podkarpackim. Od sierpnia do listopada 1944 r. w uprzednio stworzonym obozie, bezprawnie więziono bliżej nieustaloną liczbę polskich działaczy antykomunistycznych. W toku śledztwa ustalono, iż w badanym okresie w lasach w Turzy funkcjonariusze NKWD przy użyciu broni palnej oraz innych przedmiotów zamordowali bliżej nieustaloną liczby więźniów. W postępowaniu ustalono także, iż z naruszeniem prawa polskiego prowadzono

wobec więźniów tego obozu doraźne procesy karne, w których wyniku część z polskich działaczy została zesłana do ZSRR. W śledztwie zostały wykonane ekshumacje. W następstwie przeprowadzonych prac ujawniono pięć mogił, w których znajdowały się szczątki ludzkie. Postępowanie przygotowawcze jest kontynuowane.

Śledztwo o sygnaturze S 148.2020.Zi w sprawie zbrodni ludobójstwa popełnionej 15–16 sierpnia 1944 r. w Mucznem, na terenie leśniczówki Brenzberg oraz leżącej w pobliżu Tarnawie Wyżnej w powiecie Lesko, czyli pozbawienia życia siedemdziesięciu czterech osób narodowości polskiej, w celu wyniszczenia w całości polskiej grupy narodowej przez nacjonalistów ukraińskich. W toku śledztwa na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalono, że w sierpniu 1944 r. we dworze, w miejscowości Tarnawa Wyżna, kwaterował sztab Ukraińskiej Powstańczej Armii, a w wiosce Muczne, w pobliżu, w leśniczówce na grzbiecie góry Brenzberg schronili się uchodźcy, narodowości polskiej, przybyli z obszaru województw wołyńskiego i innych. 15 sierpnia 1944 r. mieszkaniec Tarnawy Wyżnej, przechodząc w pobliżu, ujawnił ciała siedemdziesięciu czterech nieustalonych z tożsamości osób, w tym kobiet, dzieci, księży, leśniczych. Na ciałach były liczne rany kłute, cięte i rąbane. Podobny los spotkał także członków jednej z polskich rodzin zamieszkałej w Tarnawie Wyżnej. Nieustaleni sprawcy, po splądrowaniu domu rodzinnego, pozbawili życia 7 osób dorosłych i 2 dzieci. Postanowieniem z 4 sierpnia 2020 r. śledztwo zostało umorzone wobec niewykrycia sprawców.

Postępowanie o sygnaturze Ns 65.2019, w którym 5 sierpnia 2020 r. Oddziałowa Komisja skierowała wniosek o stwierdzenie nieważności wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z 19 grudnia 1950 r. o sygnaturze akt Sr 693/50 oraz postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego z 19 maja 1951 r. o sygnaturze Sn. Odw. S. 1266/51 dotyczących Edwarda K. skazanego za to, że na terenie warsztatów Technicznych Obsługi Rolnictwa w Rzeszowie rozpowszechniał wśród tamtejszej załogi fałszywe wiadomości mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego o III wojnie światowej, wymianie waluty i powszechnym spisie ludności. Otrzymał wyrok 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Edward K. był w okresie II Rzeczypospolitej działaczem Polskiej Partii Socjalistycznej. Z treści opisu przypisanego mu przestępstwa wynika, że sprzeciwiał się działaniom ówczesnych władz „Polski Ludowej" zmierzającym do pogorszenia sytuacji materialnej pracowników oraz zbędnemu zbieraniu danych o obywatelach. Słuchał informacji o możliwym wybuchu III wojny światowej, zasłyszanymi informacjami dzielił się ze współpracownikami. Jego zachowanie zostało zakwalifikowane przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego jako ustna wroga propaganda. Postanowieniem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 17 listopada 2020 r. o sygnaturze III Ko 69/20 stwierdzono nieważności wskazanych orzeczeń.

Oddziałowa Komisja w Szczecinie

Śledztwo o sygnaturze S 56.2019.Zk w sprawie zabójstwa żołnierza Stanisława Nadratowskiego, w toku którego ustalono, że odbywał on zasadniczą służbę wojskową w JW 1025 Szczecinie, której żołnierze 17–19 grudnia 1970 r. zabezpieczali ulice Szczecina w czasie protestów robotniczych. Wcześniej był zatrudniony w Stoczni Szczecińskiej, gdzie pracowało też wielu członków jego rodziny i znajomych. Podczas „wydarzeń grudniowych" Stanisław Nadratowski wyrażał swój sprzeciw wobec strzelania do protestujących, deklarując otwarcie, że gdyby dostał taki rozkaz, to go nie wykona. Wobec wątpliwości co do okoliczności śmierci pokrzywdzonego i wielu nieprawidłowości w przebiegu śledztwa Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Szczecinie, umorzonego w 1971 r., podjęto czynności zmierzające do ustalenia wszelkich okoliczności zdarzenia. W sprawie przeprowadzono liczne czynności procesowe, w tym ekshumację, uzyskano opinie z zakresu balistyki, medycyny sądowej, ustalono i przesłuchano mieszkańców kamienicy, w której zginął, oraz funkcjonariuszy mających związek ze sprawą, a także przeprowadzono obszerne kwerendy archiwalne. Pomimo wyczerpania inicjatywy dowodowej nie zebrano dostatecznych dowodów na udział osób trzecich w spowodowaniu śmierci Stanisława Nadratowskiego i postępowanie umorzono.

Śledztwo o sygnaturze S 15.2020.Zk w sprawie stosowania represji z powodów politycznych wobec Józefa G. Pokrzywdzony został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Szczecinie na karę 4 lat więzienia za to tylko, że publicznie, krytycznie wypowiadał się na temat polityki rządu i jego działań zmierzających do wdrożenia w kraju narzuconego przez ZSRR ustroju komunistycznego. Protestował przeciwko przymusowej kolektywizacji wsi, odmawiając m.in. przystąpienia do Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Sąd komunistyczny uznał, iż takie zachowanie stanowiło próbę obalenia przemocą ustroju państwa. Zebrane w toku śledztwa dowody pozwoliły na przedstawienie zarzutu popełnienia przestępstwa Stefanowi B., ówczesnemu oficerowi śledczemu, polegające na pomocnictwie w przestępstwie bezprawnego pozbawienia pokrzywdzonego wolności. Postępowanie pozostaje w toku.

Postępowanie o sygnaturze Ns 28.2020, w którym skierowano wniosek do Sądu Okręgowego w Szczecinie o unieważnienie wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu, z 13 czerwca 1947 r., o sygnaturze Sr 640/47. Sąd ten skazał: Henryka S. i Józefa K. za przynależność do Armii Krajowej, co zdaniem sądu stanowić miało usiłowanie obalenia przemocą ustroju Państwa Polskiego, na kary po 10 lat więzienia. Skazanie wyżej wymienionych na kary więzienia miało związek z ich przynależnością do organizacji niepodległościowej – Armii Krajowej i działaniem z pobudek patriotycznych, co zostało uznane przez stalinowski, wojskowy wymiar sprawiedliwości za przejaw wrogości wobec państwa socjalistycznego. Stanowisko prokuratora odnośnie do konieczności unieważnienia tego niesprawiedliwego wyroku podzielił Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, który 18 czerwca 2020 r. stwierdził nieważność przedmiotowego orzeczenia wobec skazanych Henryka S. i Józefa K.

Oddziałowa Komisja w Warszawie

Śledztwo o sygnaturze S 30.2019.Zk w sprawie bezprawnego pozbawienia wolności gen. Stanisława Skalskiego, legendarnego pilota Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, uczestnika bitwy lotniczej o Anglię, w latach 1948–1949, przez prokuratorów Naczelnej Prokuratury Wojskowej i sędziów Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie oraz usiłowania pozbawienia pokrzywdzonego życia przez sędziów Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie i Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie przez bezzasadne orzeczenie kary śmierci, zamienionej w drodze prawa łaski na karę więzienia. W przebiegu postępowania ustalono, że gen. Stanisław Skalski, po powrocie do Polski, został zatrzymany przez funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa 4 czerwca 1948 r., jako podejrzany o „szpiegostwo". Śledztwo w jego sprawie prowadzili funkcjonariusze MBP, którzy w celu uzyskania obciążających wyjaśnień stosowali wobec niego różne, niejednokrotnie wyrafinowane, bezprawne formy przemocy fizycznej i psychicznej. Za znęcanie się nad Stanisławem Skalskim, w odrębnym postępowaniu, skierowano akt oskarżenia przeciwko funkcjonariuszom MBP, tj. Adamowi H., Mieczysławowi K. i Leonowi M., a wobec wymienionych zapadły wyroki skazujące. Analiza zabezpieczonego w sprawie materiału dowodowego, w odniesieniu do stosowanego wobec Stanisława Skalskiego tymczasowego aresztowania, pozwoliła na ustalenie w sposób bezsporny, iż prokuratorzy NPW i sędziowie WSR w Warszawie, w przebiegu śledztwa historycznego przedłużali okres tymczasowego aresztowania ze zwłoką już po upływie wcześniej zakreślonego terminu oraz zatwierdzili akt oskarżenia, przekazując tymczasowo aresztowanego Stanisława Skalskiego do dyspozycji sądu, w sytuacji upływu terminu stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania. Po zakończonym śledztwie skierowano do WSR w Warszawie akt oskarżenia, zarzucając pokrzywdzonemu popełnienie przestępstw z art. 7 w zw. z art. 15 § 1 i 2 tzw. małego kodeksu karnego. Stanisław Skalski wyrokiem tego sądu z 7 kwietnia 1950 r. został skazany na łączną karę śmierci. Najwyższy Sąd Wojskowy, po rozpoznaniu środka odwoławczego, postanowieniem z 4 stycznia 1951 r., utrzymał w mocy wyrok sądu I instancji. Orzeczona wobec Stanisława Skalskiego kara śmierci nie została wykonana na skutek zastosowania prawa łaski przez zamianę kary śmierci na karę dożywotniego więzienia. Celem śledztwa było wyjaśnienie okoliczności sprawy i pociągnięcie

do odpowiedzialności karnej sprawców z grona prokuratorów i sędziów wojskowych, którzy przez niepraworządne stosowanie środków zapobiegawczych bezprawnie pozbawili wolności ówczesnego mjr. Stanisława Skalskiego, a następnie na różnych szczeblach postępowania, uczestniczyli w bezpodstawnym oskarżaniu i orzekaniu co do winy. W toku śledztwa zgromadzono obszerny materiał dowodowy i przesłuchano świadków, mogących w tej sprawie mieć istotne informacje. Analiza zebranych dowodów pozwoliła na bezsporne ustalenie, że prokuratorzy i sędziowie, biorący udział w niepraworządnym przedłużaniu w śledztwie w latach 1948–1949 wobec Stanisława Skalskiego tymczasowego aresztu oraz w jego bezpodstawnym oskarżaniu i orzekaniu, nie działali w ramach swych uprawnień i obowiązującego wówczas porządku prawnego. Jednakże po udokumentowaniu, iż wyszczególnieni sprawcy nie żyją, postępowanie 30 czerwca 2020 r. umorzono, z powodu ich śmierci. Równolegle doprowadzono do wyjaśnienia wszelkich kwestii związanych z roszczeniami odszkodowawczymi osób najbliższych dla zmarłego pokrzywdzonego z tytułu bezpodstawnego tymczasowego aresztowania i niesłusznego skazania.

Śledztwo o sygnaturze S 106.2018.Zk w sprawie bezprawnego pozbawienia wolności, znęcania się fizycznego i psychicznego podczas śledztwa oraz zbrodni sądowych, popełnionych na szkodę Piotra, Feliksa, Stanisława i Aleksandry S. oraz bezprawnego pozbawienia Reginy K. wolności. Stanisław S. wraz z braćmi Feliksem i Piotrem po wybuchu II wojny światowej byli żołnierzami I Brygady „Juranda" na Wileńszczyznie. W 1944 r. w obawie przed aresztowaniami najpierw Stanisław S. z żoną i dzieckiem, a potem reszta rodziny, przenieśli się do Wrocławia. Pokrzywdzonych zatrzymano 28 czerwca 1948 r. pod zarzutem prowadzenia działalności konspiracyjnej o charakterze niepodległościowym w ramach organizacji Ośrodek Mobilizacyjny Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej. Regina K. została zwolniona po około 4 miesiącach pobytu w więzieniu we Wrocławiu, bez wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów i postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. W czasie prowadzonego przeciwko Piotrowi, Stanisławowi, Feliksowi i Aleksandrze S. śledztwa funkcjonariusze MBP w Warszawie znęcali się nad nimi psychicznie i fizycznie. Postanowienia o zastosowaniu wobec nich tymczasowego aresztowania zostały wydane po upływie 48 godzinnych okresów zatrzymań, a postanowienia o przedłużeniu stosowania izolacyjnych środków zapobiegawczych były wydawane po upływie terminów, na które środki te uprzednio zastosowano. Stanisław S. został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie za przestępstwa, określone w art. 86 § 1 i 2 kkWP – usiłowanie przemocą usunięcia ustanowionych organów władzy zwierzchniej Narodu oraz usiłowanie przemocą zmiany ustroju Państwa Polskiego oraz z art. 4 § 1, art. 6 i art. 7 tzw. małego kodeksu karnego – szpiegostwo, na łączną karę śmierci, którą w drodze prawa łaski zamieniono na karę dożywotniego więzienia. Piotr S. został skazany za analogiczne przestępstwa na karę dożywotniego więzienia, zmarł w więzieniu w Rawiczu 9 grudnia 1951 r. w wieku 28 lat. Feliks S. został skazany na karę 15 lat więzienia, a Aleksandra S. na karę 4 lat więzienia. Aleksandra S. w chwili aresztowania była w ciąży i w marcu 1949 r., podczas pobytu w Więzieniu Karno-Śledczym Warszawa I przy ulicy Rakowieckiej w Warszawie, urodziła córkę. W sprawie zebrano obszerny materiał dowodowy, na podstawie którego udokumentowano winę poszczególnych sprawców z kręgu funkcjonariuszy MBP oraz wojskowego wymiaru sprawiedliwości. Postępowanie w odniesieniu do konkretnych funkcjonariuszy odpowiedzialnych za tok czynności procesowych oraz decyzje w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania oraz orzekających co do winy z powodu ich śmierci umorzono 23 lutego 2020 r.

Śledztwo o sygnaturze S 108.2020.Zi 54-55 w sprawie uchylania się od przekazania, dokumentów wytworzonych przez organy okupacyjne państwa niemieckiego w okresie II wojny światowej, zawierających informacje z zakresu działania IPN. Przedmiotowe postępowanie zainicjowano na podstawie informacji, że określona osoba oferuje sprzedaż, za pośrednictwem platformy transakcyjnej Allegro, m.in. zbioru dokumentów NSDAP, pochodzących z okresu okupacji niemieckiej z Łodzi. W przebiegu postępowania, po dokonaniu stosownej weryfikacji m.in. na podstawie materiałów nadesłanych przez podmiot obsługujący platformę Allegro, z udziałem policjantów z KSP

w Warszawie, przeprowadzono przeszukania pomieszczeń i osób, w wyniku których zabezpieczono oryginalne dokumenty, wytworzone przez jednostki niemieckich władz okupacyjnych z Łodzi. Ujawniono m.in. dokumentację tamtejszej placówki NSDAP. Równolegle podjęto czynności zmierzające do ustalenia pochodzenia zakwestionowanych dokumentów. Uprawdopodobniono, iż mogą one stanowić fragment zabioru „Akt Zarządu Miejskiego z okresu okupacji", zarchiwizowanego w Archiwum Państwowym w Łodzi. W toku śledztwa w fazie wyjaśniania pozostają okoliczności dotyczące ich pochodzenia i pociągnięcia do odpowiedzialności karnej osób nieuprawnionych do ich posiadania. Materiały te zostaną odpowiednio zadysponowane do archiwum, gdzie zostaną udostępnione historykom i badaczom do wykorzystania.

Postępowanie o sygnaturze Ns 5.2020, w którym prokurator w ramach badania „z urzędu" podstaw do przeprowadzenia rehabilitacji sądowej osób niesłusznie skazanych,poddał analizie akta historycznego postępowania karnego sygnaturze O. 889/45 przeciwko Pawłowi O. Wymieniony został skazany wyrokiem Sądu Wojskowego Okręgu Warszawskiego z 12 listopada 1945 r. na łączną karę śmierci za: przynależność do AK, działanie w celu obalenia ustroju, przechowywanie broni palnej i amunicji i innych zachowania, podejmowane na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Dodatkowo sąd pozbawił Pawła O. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze. Nadto orzekł przepadek całego mienia. W drodze prawa łaski karę śmieci zamieniono na 10 lat więzienia. Ustalono, że Paweł O. w szeregi AK wstąpił od początku jej powstania, posługiwał się pseudonimem „Bars", brał udział w powstaniu warszawskim i został dwukrotnie odznaczony krzyżem Virtuti Militari. W związku z jego skazaniem u Bolesława Bieruta interweniował sam „Radosław", podnosząc w pismach, że nie mógł on ujawnić się, podobnie jak jego koledzy z oddziału, gdyż wcześniej został aresztowany. Sąd Okręgowy w Warszawie, działając na wniosek prokuratora, postanowieniem z 22 lipca 2020 r., sygnaturze XII Ko 24/20, podzielając w całości podniesioną argumentację, stwierdził nieważność uprzednio wydanego wyroku skazującego wobec Pawła O.

Oddziałowa Komisja w Wrocławiu

Śledztwo o sygnaturze S.60.2019.Zk w sprawie stosowania od 18 grudnia 1951 do 12 marca 1952 r. przez funkcjonariuszy WUBP we Wrocławiu i innych funkcjonariuszy państwa komunistycznego represji stanowiących zbrodnię komunistyczną i zbrodnię przeciwko ludzkości, polegających na psychicznym i fizycznym znęcaniu się nad pozbawionym wolności Kazimierzem P. przez bicie, wielokrotne przesłuchania w porze nocnej i umieszczanie w karcerze zalanym wodą, co stanowiło formę poważnego prześladowania go z powodów politycznych, wynikającą z zarzucenia pokrzywdzonemu podjęcia aktywnych działań przeciwko niedemokratycznej władzy i przez tę władzę zwalczanych. Kazimierz P. został zatrzymany 18 grudnia 1951 r. pod zarzutem przynależności do nielegalnej organizacji o charakterze niepodległościowym i antykomunistycznym o nazwie „Rzeczpospolita Polska Walcząca". Na mocy wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu z 12 marca 1952 r., o sygnaturze akt Sr 148/52, za czyn z art. 88 § 1 w zw. z art. 86 § 2 kkWP został skazany na karę 3 lat więzienia, pozbawienie praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata oraz przepadek całego mienia. W toku prowadzonego przeciwko niemu śledztwa był przesłuchiwany przez jednego funkcjonariusza, który znęcał się nad nim fizycznie i psychicznie bijąc po całym ciele, przetrzymując w metalowej szafie z kapiącą na głowę wodą oraz znieważając słowami wulgarnymi i obelżywymi. Na podstawie akt archiwalnych ustalono tożsamość sprawcy. Został on rozpoznany przez pokrzywdzonego w toku czynności okazania tablic poglądowych, zawierających fotografie funkcjonariuszy WUBP we Wrocławiu z tamtego okresu. Ustalono, że sprawca ten zmarł, dlatego przedmiotowe postępowanie umorzono.

Śledztwo o sygnaturze S.18.2020.Zk w sprawie zbrodni komunistycznej, wyczerpującej jednocześnie znamiona zbrodni przeciwko ludzkości, polegającej na fizycznym i psychicznym znęcaniu się od 5 września 1949 do 12 stycznia 1950 r., przez funkcjonariuszy Komendy Wojewódzkiej MO we Wrocławiu, nad pozbawionym wolności Władysławem K. Niedozwolone metody śledcze pole-

gały na biciu po całym ciele, rażeniu prądem elektrycznym, pozbawieniu posiłków oraz przetrzymywaniu w zalanej wodą celi. W toku postępowania zakres śledztwa rozszerzono również o czyny polegające na niedopełnieniu obowiązków przez prokuratora nadzorującego śledztwo oraz szefa WSR we Wrocławiu, przez niepodjęcie wymaganych prawem działań, związanych z zasadnością i terminowością stosowania tymczasowego aresztowania, w wyniku czego pokrzywdzony na różnych etapach postępowania karnego był bezprawnie pozbawiony wolności. Śledztwo zostało umorzone ze względu na niemożność ustalenia tożsamości sprawców znęcania się nad pokrzywdzonym oraz śmierć prokuratora i sędziego, którzy dopuścili się niedopełnienia obowiązków.

Śledztwo o sygnaturze S.27.2020.Zk prowadzone w sprawie fizycznego i psychicznego znęcania się, od 13 października 1951 do 29 marca 1952 r., nad pozbawionym wolności Tadeuszem Z. polegającego na długotrwałych, wielokrotnych, prowadzonych również w porach nocnych, przesłuchaniach oraz biciu pokrzywdzonego, w celu zmuszenia go do złożenia określonej treści wyjaśnień, oraz niedopełnienia obowiązków przez prokuratora Wojskowej Prokuratury Rejonowej we Wrocławiu przez nieuzyskanie zgody prokuratora wyższego rzędu na przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania Tadeusza Z., Konstantego P. i Jana L. i przekroczenia uprawnień przez wydanie postanowienia o przedłużeniu stosowania aresztu. W śledztwie prowadzone są czynności zmierzające do ustalenia, czy w toku postępowania sądowego wobec wyżej wymienionych mogło zostać popełnione przestępstwo „zbrodni sądowej", polegającej na bezprawnym skazaniu pokrzywdzonych na kary wieloletniego więzienia za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Postępowanie jest kontynuowane.

Postępowanie o sygnaturze Ns 30.2019 o uznanie za nieważne orzeczenia skazującego Eugeniusza W. Eugeniusz W. skierował do Sądu Okręgowego w Legnicy III Wydział Karny wniosek o stwierdzenie nieważności wyroku Sądu Rejonowego w Jaworze z 17 września 1982 r., sygn. akt Kws 7/82, na mocy którego został skazany na karę trzech miesięcy aresztu za czyn z art. 52 § 1 pkt 4 Kodeksu wykroczeń w zw. z art. 52 dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. nr 29 poz. 154, z późn. zm.), polegający na wzięciu udziału w nielegalnym zgromadzeniu i nieopuszczeniu go mimo wezwań władz porządkowych, 31 sierpnia 1982 r. w Jaworze. Postanowieniem z 1 lipca 2019 r., sygn. akt III Ko 17/19, Sąd Okręgowy w Legnicy wniosku nie uwzględnił. W ocenie Sądu Okręgowego wyznawane przez wnioskodawcę poglądy, to jest nieakceptowanie ustroju Polski Ludowej, a nawet wyrażanie podczas manifestacji 31 sierpnia 1982 r. w Jaworze woli zmian w Polsce, nie wyczerpywały pojęcia rzeczywistej działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Na postanowienie to zażalenie złożyli prokurator oraz Eugeniusz W. Na mocy postanowienia z 21 sierpnia 2019 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano m.in., że powodem oddalenia przez Sąd Okręgowy w Legnicy wniosku osoby represjonowanej było uznanie, iż w zachowaniu wnioskodawcy nie można doszukać się trwałej działalności opozycyjnej, a „skutki zdarzenia z dnia 31 sierpnia 1982 r. nie stanowiły represji za działalność Eugeniusza W. na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego". W ocenie Sądu Okręgowego sam udział w manifestacji nie wyczerpywał pojęcia rzeczywistej działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Z ustaleń postępowania wynikało, że Eugeniusz W. był członkiem NSZZ „Solidarność", a 31 sierpnia 1982 r. wziął udział w demonstracji na rynku w Jaworze. Demonstracja ta była jedną z wielu, które tego dnia odbyły się w całej Polsce w rocznicę podpisania porozumień sierpniowych i miały na celu wyrażenie sprzeciwu społecznego przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego. Osoby biorące w nich udział miały pełną świadomość grożących im surowych konsekwencji, wynikających z restrykcyjnych przepisów dekretu o stanie wojennym oraz Kodeksu karnego. W całej Polsce manifestacje zostały brutalnie stłumione, a w Lubinie i Nowej Hucie były ofiary śmiertelne. Stwierdzono, iż przedstawione stanowisko prawne pozostaje w oczywistej sprzeczności z ustaloną w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładnią art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2099

z późn. zm.). W wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy dawał bowiem wyraz poglądowi prawnemu, iż działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w rozumieniu omawianego przepisu jest nie tylko czyn popełniony w ramach organizacji, której celem była walka o niepodległość kraju, lecz także i zachowania indywidualne. Za błędny uznano w orzecznictwie pogląd, że przepis art. 1 ust. 1 ustawy lutowej pozwala wykluczyć z zakresu jego zastosowania podjęte przez osobę represjonowaną indywidualne zachowania, mające faktycznie na celu walkę o byt niepodległego Państwa Polskiego, ale zrealizowane poza strukturą organizacyjną. Brak jest bowiem dostatecznych racji ustawowych do przyjęcia, że tylko działania prowadzone w ramach zorganizowanej struktury zasługują na potraktowanie jako wyczerpujące dyspozycję omawianego przepisu. Ponadto w tożsamej sprawie, postanowieniem z 31 stycznia 2020 r., sygn. akt III Ko 56/19, Sąd Okręgowy w Legnicy uznał za nieważne orzeczenie Kolegium do spraw Wykroczeń przy Naczelniku Miasta w Jaworze z 1 września 1982 r., rej. 198/82, na mocy którego został ukarany inny uczestnik tej samej manifestacji, Stanisław M. Z uwagi na powyższe okoliczności dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wniósł kasację od postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 21 sierpnia 2019 r., sygn. akt II AKz 613/19.

7. Lustracja

Biuro Lustracyjne Instytutu Pamięci Narodowej zajmuje się realizacją zadań ustawowych określonych w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (t.j. Dz. U.2019.1882), zwanej dalej ustawą o IPN oraz w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (t.j. Dz. U.2020.2141), zwanej dalej ustawą lustracyjną, na pięciu głównych polach:

– przyjmowanie i rejestracja oświadczeń lustracyjnych (art. 1 pkt 2c, art. 52a pkt 1 ustawy o IPN);
– sygnalizowanie odpowiednim organom o niewywiązywaniu się z obowiązków nałożonych przez ustawę (art. 52a pkt 4 ustawy o IPN); czynności te wykonuje Sekcja Ewidencji Oświadczeń Lustracyjnych i Sygnalizowania;
– opracowanie i publikacja katalogów (art. 1 pkt 2b, art. 52a pkt 6, 7 i 8 ustawy o IPN) oraz informacji w Biuletynie Informacji Publicznej IPN (art. 22 i 23 ustawy lustracyjnej); czynności te wykonuje Sekcja Udostępniania i Publikacji oraz Wydział Przygotowywania i Publikowania Katalogów;
– analiza oświadczeń lustracyjnych i zbieranie materiałów niezbędnych do ich właściwej oceny, a także przygotowywanie i obsługa postępowań lustracyjnych (art. 1 pkt 2c, art. 52a pkt 2 i 3 ustawy o IPN);
– udział prokuratorów BL w charakterze oskarżycieli w postępowaniach lustracyjnych, również w wszczętych w czasie obowiązywania poprzedniej ustawy lustracyjnej na wniosek Rzecznika Interesu Publicznego i niezakończonych przed wejściem w życie ustawy z 2006 r. (art. 63a ust. 2 ustawy lustracyjnej); czynności te wykonują referaty przygotowywania postępowań lustracyjnych (oddziałowe biura lustracyjne) i Wydział Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi (centrala).

W roku sprawozdawczym do biura wpłynęło 6746 nowych oświadczeń lustracyjnych od osób pełniących funkcje publiczne lub kandydujących do ich objęcia. Łącznie w zasobie biura znajduje się obecnie 464 854 zarejestrowanych oświadczeń lustracyjnych. Dotychczas zainicjowano procedury weryfikujące treść oświadczeń w 122 032 sprawach, zakończono 117 716 postępowań.

W trzech katalogach tematycznych opublikowano dane dotyczące 11 329 nowych osób.

W katalogu osób pełniących najważniejsze funkcje publiczne opublikowano dane dotyczące 135 dotychczas niepublikowanych osób.

Powyższe katalogi, zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej IPN na stronie internetowej http://katalog.bip.ipn.gov.pl, wykazują co miesiąc ok. 120 000–150 000 unikalnych wejść, co wskazuje na stale wysoki poziom zainteresowania ze strony opinii publicznej tą częścią działalności biura.

W roku sprawozdawczym zainicjowano procedury weryfikujące prawdziwość oświadczeń lustracyjnych w 13 937 sprawach. Łącznie w tym czasie zweryfikowano 13 962 oświadczeń lustracyjnych, w tym prokuratorzy skierowali 208 wniosków o wszczęcie postępowania lustracyjnego z uwagi na uzasadnioną wątpliwość co do prawdziwości badanego oświadczenia, przedstawili 28 stanowisk w tzw. postępowaniach autolustracyjnych, skierowano również 23 stanowiska w sprawach dotyczących weryfikacji prawdziwości oświadczeń lustracyjnych złożonych przez kandydatów na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prowadzonych na podstawie art. 21c ustawy lustracyjnej. W 226 sprawach zapadły prawomocne

orzeczenia sądowe, w tym 131 orzeczeń uznających, że kwestionowane oświadczenia lustracyjne są niezgodne z prawdą. Powyższe dane pokazują systematyczne zwiększenie obciążenia pracą prokuratorów i pracowników biura, a jednocześnie wysoką efektywność kierowanych wniosków lustracyjnych.

W 2020 r. odnotowano ponad 11 000 sprawdzeń w udostępnionej rok wcześniej na stronie internetowej IPN aplikacji pod nazwą „System informacji o złożeniu oświadczenia lustracyjnego" (https://data-oswiadczenia.ipn.gov.pl). Jest ona przeznaczona dla użytkowników zewnętrznych i umożliwia osobom, które na podstawie zapisów ustawowych były zobowiązane do złożenia oświadczenia lustracyjnego, sprawdzenie w systemie daty złożenia oświadczenia lustracyjnego, nazwy organu, któremu oświadczenie przedłożono i funkcji publicznej, system nie udziela natomiast informacji o treści oświadczenia lustracyjnego.

Szczegółowe zestawienie danych dotyczące działalności BL i podległych mu oddziałowych biur lustracyjnych za rok 2020 przedstawiono poniżej.

7.1. Ewidencja oświadczeń lustracyjnych i publikacja informacji

Wydział Ewidencji Oświadczeń Lustracyjnych, Sygnalizowania i Publikacji tworzą dwie sekcje: Sekcja Ewidencji i Sygnalizowania oraz Sekcja Udostępniania i Publikacji. Wydział liczy 15 pracowników wraz z naczelnikiem i jego zastępcą.

7.1.1. Przyjmowanie oświadczeń lustracyjnych oraz informacji o ich uprzednim złożeniu (SEiS)

Podobnie jak w latach ubiegłych, głównym zadaniem sekcji było przyjmowanie i ewidencjonowanie oświadczeń lustracyjnych oraz informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego nadesłanych do BL przez organy wymienione w art. 8 ustawy lustracyjnej.

W roku sprawozdawczym do zasobu oświadczeń lustracyjnych przyjęto 6746 takich oświadczeń lustracyjnych (wprowadzono do aplikacji ABeL i nadano numer). Ponadto przyjęto 9843 informacje o uprzednim złożeniu oświadczenia.

Wśród zarejestrowanych oświadczeń lustracyjnych 6 stanowiły oświadczenia złożone przez kandydatów na urząd Prezydenta RP w wyborach zarządzonych na 28 czerwca 2020 r. i 12 lipca 2020 r. Pozostali kandydaci złożyli informacje o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego. Prowadzono także bieżącą korespondencję z Państwową Komisją Wyborczą w celu realizacji zadań ustawowych; w tym udzielono 8 odpowiedzi na zapytania o treść oświadczeń lustracyjnych kandydatów, których oświadczenia znajdowały się w zasobie BL.

Spośród wszystkich oświadczeń lustracyjnych, które wpłynęły do BL w 2020 r., ze względu na braki formalne 1614 zwrócono organom przesyłającym, wyjaśniając jednocześnie przyczyny zwrotu.

Tabela 1. Zwrot oświadczeń lustracyjnych

Powód zwrotu	Liczba
Sprzeczne w treści	110 oświadczeń
Druk oświadczenia zakwestionowany wyrokiem TK	5 oświadczeń
Druk ŚCIŚLE TAJNE	82 oświadczenia
Inne (funkcje, wiek, oświadczenia niewłaściwie przekazane, brak podpisu oraz informacje o złożeniu oświadczenia na druku niekonstytucyjnym bądź z tytułu pełnienia funkcji niepodlegającej lustracji, a także na drukach innych niż przewidziane w ustawie lustracyjnej)	135 oświadczeń 143 informacje
Kolejne oświadczenie	1282 oświadczenia
Suma zwrotów (oświadczeń lustracyjnych i informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego)	1614 oświadczeń 143 informacje

Jednocześnie należy zaznaczyć, że w przypadku 4 oświadczeń lustracyjnych znajdujących się dotychczas w zasobie BL (dwa z Wrocławia i po jednym z Poznania i Krakowa) uprawnione organy stwierdziły ich podrobienie lub przerobienie. W związku z tym, oświadczenia te zostały wyłączone z zasobu BL.

Ponadto Sekcja Ewidencji i Sygnalizowania prowadziła korespondencję dotyczącą potwierdzenia faktu złożenia oświadczenia lustracyjnego, udostępnienia treści oświadczenia, oryginału bądź jego kserokopii w związku z wnioskami od uprawnionych osób prywatnych i organów. W sumie na wnioski ww. podmiotów udzielono odpowiedzi dotyczących 78 osób.

Niezależnie od tego, w styczniu 2020 r. Biuro Lustracyjne zostało zobowiązane do przygotowania pilnej informacji dla prezesa Najwyższej Izby Kontroli, odnoszącej się do treści oświadczeń lustracyjnych, złożonych przez pracowników NIK. Miało to związek z koniecznością zapewnienia obsady stanowisk pracowników NIK nadzorujących lub wykonujących czynności kontrolne przez osoby godne zaufania publicznego. Opracowanie wyżej wymienionej informacji wymagało przeglądu 595 oświadczeń lustracyjnych, złożonych w przeszłości przez osoby pełniące funkcje publiczne.

Biuro Lustracyjne nie ma kompetencji w zakresie kontroli wywiązywania się z obowiązku złożenia oświadczenia lustracyjnego przez osoby do tego zobligowane na mocy art. 7 ust. 1 ustawy lustracyjnej. Dysponuje jedynie oświadczeniami przekazywanymi przez organy pozasądowe właściwe do ich przyjmowania, wskazane w art. 8 ustawy lustracyjnej. W świetle przepisów tej ustawy to ww. organy wraz z podmiotami uprawnionymi do obsadzania konkretnych funkcji publicznych mają zapewnić dopełnienie obowiązku składania oświadczeń lustracyjnych przez osoby do tego zobowiązane (osoba, która nie złożyła takiego oświadczenia bądź złożyła je po terminie, nie powinna objąć funkcji publicznej wymienionej w art. 4 ustawy lustracyjnej). Istotnym elementem pracy SEiS jest jednak sygnalizowanie odpowiednim organom o niewywiązywaniu się organów pozasądowych z nałożonego obowiązku zgodnie z art. 52a pkt 4 ustawy o IPN, tj. z obowiązku odebrania i przesłania do BL oświadczeń lustracyjnych.

Należy zauważyć, że dotychczasowa komunikacja BL z organami prowadzona nie tylko w drodze oficjalnej korespondencji, ale również roboczych kontaktów telefonicznych z osobami odpowiadającymi za oświadczenia lustracyjne w tych organach sprawiła, że skala nieprawidłowości znacząco się zmniejszyła.

Niemniej jednak w 2020 r. dyrekcja BL zwróciła się pismami informującymi o braku oświadczeń lustracyjnych m.in. do czterech uczelni wyższych, w wyniku czego do 31 grudnia wpłynęło 352 oświadczeń lustracyjnych oraz 176 informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia.

Stałym elementem pracy SEiS było wykonywanie poświadczonych za zgodność kserokopii oświadczeń lustracyjnych, co jest niezbędne przy rozpoczęciu przez OBL przygotowawczego postępowania lustracyjnego (Ppl). W 2020 r. wykonano 13 490 kserokopii.

Tabela 2. Liczba kserokopii wykonanych dla OBL

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Liczba
Białystok	1153
Gdańsk	1328
Katowice	1357
Kraków	1280
Lublin	1048
Łódź	1266
Poznań	1042
Rzeszów	1252

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Liczba
Szczecin	1226
Warszawa	1370
Wrocław	1168
Razem	13 490

Do innych czynności wykonywanych przez pracowników SEiS należało:
- wprowadzanie na bieżąco do aplikacji ABeL (stanowiącej elektroniczny zapis oświadczenia) wpływających oświadczeń lustracyjnych oraz zatwierdzanie danych;
- selekcjonowanie oświadczeń lustracyjnych pod kątem art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej w związku z ustawowym obowiązkiem publikowania w BIP informacji zawartych w dokumentach organów bezpieczeństwa państwa, a dotyczących osób pełniących funkcje publiczne wymienione w art. 22 ust. 1 cyt. ustawy oraz informowanie Sekcji Udostępniania i Publikacji o fakcie wpływu oświadczeń lustracyjnych tych osób;
- udzielanie odpowiedzi (najczęściej telefonicznych) na zapytania o datę złożenia oświadczenia lustracyjnego;
- obsługa bazy „Źródło";
- obsługa systemu Kancelaria oraz wykonywanie wszelkich czynności kancelaryjnych związanych z obiegiem korespondencji;
- porządkowanie informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia polegające na przejrzeniu zbioru informacji napływających w czasie wyborów samorządowych 2018 r., celem stworzenia jednolitego zbioru. Czynności te poprzedzają proces archiwizacji.

Reasumując, w zasobie BL znajduje się 464 854 zaewidencjonowanych oświadczeń lustracyjnych oraz 94 310 informacji o uprzednim złożeniu oświadczenia lustracyjnego – wg stanu na 31 grudnia 2020 r.

Wśród oświadczeń lustracyjnych przechowywanych w zasobie Biura Lustracyjnego znajdują się 3482 oświadczenia, w których osoby je wypełniające oświadczyły, że pracowały, pełniły służbę bądź współpracowały z organami bezpieczeństwa PRL.

7.1.2. Przygotowanie i publikowanie informacji o osobach pełniących funkcje publiczne wymienionych w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej

Sekcja Udostępniania i Publikacji w ramach realizowania zadań wynikających z ustawy lustracyjnej przygotowała 12 publikacji, które ukazały się 27 stycznia, 24 lutego, 18 marca, 27 kwietnia, 22 maja, 24 czerwca, 17 lipca, 24 sierpnia, 22 września, 29 października, 20 listopada oraz 18 grudnia 2020 r.

W związku z tym w Biuletynie Informacji Publicznej IPN, w tzw. katalogu osób pełniących funkcje publiczne, opublikowano informacje dotyczące 135 dotychczas niepublikowanych osób, obejmujących funkcje publiczne wymienione w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej (szczegółowy wykaz w tabeli nr 3).

Tabela 3. Nowe wpisy w katalogu osób pełniących funkcje publiczne z art. 22 ust. 1 (dane osób wcześniej nieobjętych katalogiem)

Pkt art. 22	Funkcja publiczna	27 I 2020	24 II 2020	18 III 2020	27 IV 2020	22 V 2020	24 VI 2020	17 VII 2020	24 VIII 2020	22 IX 2020	29 X 2020	20 XI 2020	18 XII 2020	Razem
Pkt 3	Poseł Sejmu RP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Pkt 4	Członek Rady Ministrów	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1

Pkt 5	Sędzia Sądu Najwyższego	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	5
Pkt 6	Sędzia Trybunału Konstytucyjnego	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Pkt 11	Wiceprezes Narodowego Banku Polskiego	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Pkt 11a	Członek Rady Polityki Pieniężnej	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Pkt 12	Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	Prezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego	1	1	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0	7
Pkt 15	Prokurator Prokuratury Krajowej	0	0	4	0	0	0	0	1	0	0	2	0	7
	Prokurator regionalny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Pkt 16	Szef Kancelarii Prezydenta RP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	Szef Kancelarii Senatu	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Pkt 17	Sekretarz stanu	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3
	Podsekretarz stanu	6	1	1	2	0	0	1	0	0	1	4	0	16
Pkt 20	Członek zarządu województwa	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3
	Prezydent miasta	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	Burmistrz	0	2	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	4
	Wójt	0	1	0	2	0	1	0	0	2	1	0	0	7
	Starosta powiatu	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	0	0	4
	Wicestarosta powiatu	2	1	0	2	0	1	1	1	4	0	2	4	18
	Członek zarządu powiatu	12	3	0	1	0	1	5	4	6	5	8	3	48
Razem		25	12	8	11	8	3	9	8	15	10	17	9	135

Oprócz tego dokonano 412 modyfikacji już istniejących wpisów, w trakcie których uzupełniono wyniki kwerend archiwalnych, odnotowano zmiany funkcji publicznych, zaktualizowano dane osobowe oraz daty objęcia funkcji publicznych. W ramach modyfikacji kolejne 120 rekordów uzupełniono o sentencje zarządzeń wydanych przez prokuratorów IPN i informacje o prawomocnych orzeczeniach sądowych w zakończonych postępowaniach lustracyjnych.

W trakcie dokonywanych aktualizacji wykazu osób pełniących funkcje publiczne usunięto z BIP łącznie 190 wpisów katalogowych dotyczących osób, które przestały pełnić funkcje publiczne wymienione w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej.

Tabela 4. Uzupełnienia i modyfikacje istniejących wpisów

Data edycji katalogu	Modyfikacje: uzupełnienia wpisów, zmiany funkcji publicznych, reelekcje, zarządzenia prokuratorów IPN, orzeczenia sądowe			Wpisy wycofane z BIP
	Liczba modyfikacji z podziałem na poszczególne publikacje	Zarządzenia prokuratorów IPN, orzeczenia sądowe (w ramach uzupełnień)	Zarządzenia prokuratorów IPN i orzeczenia sądowe dotyczące nowo opublikowanych osób	
27 I 2020	59	42	7	27
24 II 2020	44	27	2	14
18 III 2020	16	5	1	7

Data edycji katalogu	Modyfikacje: uzupełnienia wpisów, zmiany funkcji publicznych, reelekcje, zarządzenia prokuratorów IPN, orzeczenia sądowe			Wpisy wycofane z BIP
	Liczba modyfikacji z podziałem na poszczególne publikacje	Zarządzenia prokuratorów IPN, orzeczenia sądowe (w ramach uzupełnień)	Zarządzenia prokuratorów IPN i orzeczenia sądowe dotyczące nowo opublikowanych osób	
27 IV 2020	24	6	3	13
22 V 2020	42	8	4	10
24 VI 2020	38	6	0	7
17 VII 2020	42	4	2	25
24 VIII 2020	58	6	4	12
22 IX 2020	71	3	5	12
29 X 2020	67	8	0	24
20 XI 2020	41	1	4	23
18 XII 2020	30	4	4	16
Razem	532	120	36	190

W okresie sprawozdawczym pracownicy SUiP podjęli działania związane z zarządzonymi na 28 czerwca (I tura) i 12 lipca 2020 (II tura) wyborami Prezydenta RP. Prace obejmowały gromadzenie danych na temat kandydatów zarejestrowanych przez PKW, aktualizację daty objęcia funkcji przy rekordzie kandydata wybranego na drugą kadencję, co nastąpiło 24 sierpnia 2020 r. oraz opublikowanie w BIP sentencji orzeczeń wydanych przez sądy w trybie prezydenckim przy wpisach dotyczących kandydatów na Prezydenta RP, opublikowanych w związku z pełnieniem innych funkcji wymienionych w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej.

W 2020 r. BL zleciło pisemnie oddziałowym biurom lustracyjnym opracowanie łącznie 26 wpisów katalogowych do wykazu osób pełniących funkcje publiczne; 14 wpisów katalogowych zostało opracowanych na podstawie nowo zarządzonych kwerend archiwalnych. Pozostałe 12 opracowano na podstawie materiałów uzyskanych z wcześniej zgromadzonych i będących w posiadaniu oddziałowych biur lustracyjnych wyników kwerend archiwalnych.

Należy również zaznaczyć, że w 2020 r. pracownicy Sekcji Udostępniania i Publikacji przekazali do publikacji 1 nowy wpis przesłany do weryfikacji centralnej przez OBL, który zostanie opublikowany w wykazie osób pełniących funkcje publiczne podczas aktualizacji planowanej na styczeń 2021 r.

Pracownicy SUiP w 2020 r. przeprowadzili również kwerendę w zasobie Cyfrowe Archiwum pod kątem odnalezienia nowych informacji odnoszących się do 3506 osób opublikowanych na stronie internetowej BIP IPN w związku z art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej. W rezultacie, na podstawie materiałów udostępnionych przez AIPN, oddziałowe archiwa IPN oraz pochodzących z Cyfrowego Archiwum, dokonano uzupełnienia wpisów o informacje i materiały dotychczas nieujęte. Ze względu na ciągły proces opracowywania i uzupełniania wymienionego zasobu podobne działania będą kontynuowane w kolejnym okresie sprawozdawczym.

W ramach czynności służbowych pracownicy sekcji weryfikowali wpisy katalogowe, przekazywane do weryfikacji centralnej przez oddziałowe biura lustracyjne oraz te, które zostały utworzone w BL. Sporządzali notatki służbowe z analizy materiałów archiwalnych. Opracowywali niezbędne dane statystyczne, związane z poszczególnymi publikacjami informacji dotyczących osób wymienionych w art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej, pozyskiwali dane osobowe osób pełniących funkcje

publiczne, odnotowywali w trakcie kolejnych publikacji sentencje zarządzeń lustracyjnych i prawomocnych orzeczeń sądowych, monitorowali zmiany na określonych stanowiskach publicznych oraz wykonywali inne czynności służbowe – w tym monitorowali fakt rejestracji i wszczęcia procedury analizy oświadczeń lustracyjnych, udzielali odpowiedzi na zapytania osób i instytucji zewnętrznych, przygotowali do archiwizacji dokumenty zgromadzone w trakcie prac SUiP w 2017 r., które następnie zostały przekazane do Archiwum Zakładowego IPN.

Ponadto wykonywali prace na rzecz Sekcji Ewidencji i Sygnalizowania w zakresie: udzielania informacji telefonicznej na zapytania interesantów o datę złożenia oświadczenia lustracyjnego, przygotowywania odpowiedzi dla komisji wyborczych o jego treści, weryfikacji danych personalnych w oparciu o aplikację „Źródło".

W celu aktualizacji wykazu osób pełniących funkcje publiczne pod kątem zmian personalnych w obrębie stanowisk wymienionych w art. 22 ust. 1 cyt. ustawy bazowano na oficjalnej korespondencji urzędowej, którą w 2020 r. przesyłały: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, Najwyższa Izba Kontroli, Biuro Budżetu, Finansów i Kadr IPN, Prokuratura Krajowa oraz w zakresie punktu 20 art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej, oddziałowe biura lustracyjne. W wyjątkowych sytuacjach pracownicy SUiP kontaktowali się z niektórymi instytucjami drogą telefoniczną lub mailową w celu szybkiego potwierdzenia informacji niezbędnych do publikacji danych w BIP IPN. W ramach zadań ustawowych przeprowadzano również monitoring ogólnodostępnych środków masowego przekazu, w głównej mierze prasy i Internetu. Regularnie dokonywano przeglądu określonych stron serwisów informacyjnych, stron internetowych: Kancelarii Prezydenta RP, Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Stanu, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Biura Rzecznika Praw Dziecka, Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Biura Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Najwyższej Izby Kontroli, Prokuratorii Generalnej RP, Narodowego Banku Polskiego, Sądów Apelacyjnych, Wojskowych Sądów Okręgowych, Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Instytutu Pamięci Narodowej KŚZpNP, Prokuratury Krajowej, Prokuratur Regionalnych, Państwowej Komisji Wyborczej, poszczególnych ministerstw oraz organów administracji samorządowej wym. w pkt 20 i 21 art. 22 ust. 1 ustawy lustracyjnej.

7.2. Przygotowywanie i publikowanie katalogów w Biuletynie Informacji Publicznej IPN

Biuro Lustracyjne wraz z oddziałowymi biurami lustracyjnymi, wypełniając zadania określone zapisami w art. 1 pkt 2b, w art. 52a pkt 6, 7 i 8, w art. 52aa pkt 3 oraz w art. 52b pkt 1 i 2a ustawy o IPN, przygotowuje na podstawie zachowanych dokumentów archiwalnych i publikuje następujące katalogi tematyczne: funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL, osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL oraz osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w PRL. Publikacje katalogów zamieszczone są na stronie internetowej http://katalog.bip.ipn.gov.pl. w BIP IPN.

W 2020 r. BL przygotowało łącznie 12 publikacji w trzech wyżej wymienionych katalogach tematycznych, które zawierały informacje o odnalezionych materiałach archiwalnych dotyczących 12 214 osób. W tej liczbie nowe publikacje obejmują 11 329 osób, a modyfikacje już istniejących wpisów 885 osób. Modyfikacje wcześniejszych publikacji wiązały się z wprowadzaniem uzupełnień na podstawie odnalezionych w materiałach archiwalnych nieznanych uprzednio danych, z dopisaniem informacji o zarządzeniach prokuratorskich i orzeczeniach sądowych po zbadaniu zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego oraz dotyczyły składanych przez osoby uzupełnień, sprostowań, uaktualnień oraz dokumentów na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o IPN.

Tabela 5. Liczba osób w katalogach tematycznych, których dane opublikowano w 2020 r.

Rodzaj katalogu	Wpisy nowe	Wpisy zmodyfikowane
Katalog funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL	8138	511
Katalog osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL	1390	239
Katalog osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w PRL	1801	135
Razem	11 329	885

Przygotowywanie wpisów do katalogu osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa państwa PRL wymaga przeprowadzenia w zasobie archiwalnym IPN pełnej kwerendy, co ma bezpośredni wpływ na liczbę przygotowywanych do publikacji danych.

W 2020 r. BL oraz oddziałowe biura lustracyjne przeprowadziły 2027 kwerend archiwalnych dotyczących osób wytypowanych do publikacji w katalogu rozpracowywanych.

W katalogu osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL w pierwszej kolejności publikowane są informacje o osobach, które:

– otrzymały w IPN status „pokrzywdzonego" na podstawie art. 6 ustawy o IPN (uchylonego 15 marca 2007 r. w wyniku nowelizacji ustawy);
– złożyły do Instytutu wniosek o udostępnienie dokumentów (art. 30 ustawy o IPN);

lub, wobec których:

– prowadzone było postępowanie o nadanie Krzyża Wolności i Solidarności;
– prowadzone było postępowanie o nadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby rozpracowywanej z powodów politycznych;
– BL prowadzi sprawdzenie lustracyjne.

W dalszej kolejności publikowane są informacje o osobach wytypowanych na podstawie zachowanych akt operacyjnych i śledczych oraz zapisów w zachowanej dokumentacji ewidencyjnej, wytworzonych przez cywilne i wojskowe organy bezpieczeństwa państwa PRL.

W 2020 r. BL oraz oddziałowe biura lustracyjne kontynuowały wysyłanie pism z prośbą o udzielenie zgody na publikację w katalogu osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa państwa PRL. IPN zwrócił się o zgodę na publikację do 1252 osób (wymóg ustawowy), w tym także do krewnych osób zmarłych (taką możliwość dopuszcza nowelizacja art. 52a pkt 7 ustawy o IPN z 18 marca 2010 r.). Zgodę na publikację danych w katalogu wyraziło 531 osób. Wprowadzona w 2016 r. nowelizacja ustawy o IPN dopuszcza również możliwość publikowania danych w katalogu osób rozpracowywanych bez konieczności uzyskania zgody na publikację w przypadku, gdy od chwili śmierci wytypowanej osoby upłynęło co najmniej 20 lat, a w przypadku bezsprzecznego ustalenia braku osób uprawnionych do wyrażenia zgody umieszczenie wpisu do katalogu następuje na podstawie decyzji prezesa IPN (nowelizacja art. 52a pkt 7 ustawy o IPN z 29 kwietnia 2016 r.).

Katalog osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe jest opracowywany na podstawie kwerend prowadzonych przede wszystkim poza IPN (m.in. w Archiwum Akt Nowych, Archiwum Sejmu RP, Archiwum Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w archiwach państwowych, uniwersyteckich), wpisy do katalogu funkcjonariuszy przygotowywane są natomiast na podstawie zgromadzonych w zasobie archiwalnym IPN akt osobowych pracowników, funkcjonariuszy i żołnierzy cywilnych i wojskowych organów bezpieczeństwa państwa PRL. Ponadto wymienione wyżej dwa katalogi obecnie są uzupełniane o informacje określone w art. 52b ust. 1 pkt. 5 ustawy o IPN, które dotyczą zapisów ewidencyjnych, tj. informacji zawartych

w dziennikach rejestracyjnych, dziennikach archiwalnych, kartotekach oraz dokumentach o podobnym charakterze.

Z uwagi na równoczesne wykonywanie przez BL licznych zadań nakreślonych przez ustawodawcę – prowadzenie sprawdzeń i przygotowywanie postępowań lustracyjnych oraz opracowywanie katalogów tematycznych i wykazu osób pełniących funkcje publiczne – przygotowywanie publikacji i publikowanie katalogów tematycznych nie jest jednorazowym aktem, lecz procesem ciągłym i rozłożonym w czasie.

W 2020 r. BL oraz oddziałowe biura lustracyjne wprowadziły do aplikacji BL (ABeL) i przygotowały do publikacji w BIP IPN dane dotyczące blisko 9500 osób w trzech katalogach tematycznych oraz w wykazie osób pełniących funkcje publiczne. Szczegółową pracę 11 oddziałowych biur lustracyjnych oraz BL w roku sprawozdawczym, w zakresie przygotowywania wpisów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Zestawienie liczby wpisów przygotowywanych oraz przekazanych do publikacji w katalogach tematycznych i wykazie osób pełniących funkcje publiczne przez oddziałowe biura lustracyjne oraz Biuro Lustracyjne

Katalog/OBL-BL	Białystok	Gdańsk	Katowice	Kraków	Lublin	Łódź	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Biuro Lustracyjne	Razem
Katalog funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL													
Liczba osób przygotowywanych do publikacji	7	5	23	50	85	89	35	31	14	21	1	22	383
Liczba osób przekazanych do publikacji	537	98	96	122	231	158	303	144	162	240	165	761	3017
Razem	544	103	119	172	316	247	338	175	176	261	166	783	3400
Katalog osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL													
Liczba osób przygotowywanych do publikacji	71	101	197	165	48	104	265	98	180	62	203	148	1642
Liczba osób przekazanych do publikacji	111	159	119	258	40	63	101	123	175	55	154	206	1564
Razem	182	260	316	423	88	167	366	221	355	117	357	354	3206
Katalog osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w PRL													
Liczba osób przygotowywanych do publikacji	125	6	11	6	3	672	0	20	32	53	74	0	1002
Liczba osób przekazanych do publikacji	25	368	181	83	65	128	48	133	23	295	120	191	1660
Razem	150	374	192	89	68	800	48	153	55	348	194	191	2662
Wykaz osób pełniących funkcje publiczne wymienione w art. 22 ustawy lustracyjnej													
Liczba osób przygotowywanych do publikacji	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Liczba osób przekazanych do publikacji	8	5	4	5	19	13	14	4	9	11	16	27	135
Razem	8	5	4	5	20	13	14	4	9	11	16	27	136
Razem we wszystkich katalogach	884	742	631	689	492	1227	766	553	595	737	733	1355	9404

7.3. Przygotowywanie postępowań lustracyjnych

7.3.1. Sprawy zainicjowane zgodnie z treścią art. 52a pkt 2 i 3 ustawy o IPN

Na podstawie wymogów ustawowych i procedur realizowanych przez BL prokuratorzy oddziałowych biur lustracyjnych zgodnie z treścią art. 52a ust. 2 i 3 ustawy o IPN analizują oświadczenia lustracyjne, zbierają informacje niezbędne do ich prawidłowej oceny i przygotowują postępowania lustracyjne. W toku prowadzonych czynności zgodnie z treścią art. 52e ust. 3, 3a, 4 mogą żądać nadesłania akt i dokumentów (zarówno przez AIPN, jak i inne instytucje i archiwa). Analizują je, koordynują prowadzoną w sprawie kwerendę archiwalną, przesłuchują świadków – przede wszystkim funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa PRL, którzy wytworzyli analizowaną dokumentację, i osoby rozpracowywane, których dotyczą wytworzone dokumenty, powołują biegłych (głównie z zakresu badania pisma ręcznego), a w przypadku ustalenia, że zgromadzony w ten sposób materiał dowodowy uzasadnia wątpliwość co do zgodności z prawdą badanego oświadczenia – wysyłają do osoby składającej badane oświadczenie zawiadomienie o możliwości złożenia wyjaśnień zgodnie z treścią art. 52e ust. 3 i w konsekwencji przyjmują takie wyjaśnienia.

W każdej sprawie prokurator sporządza decyzję końcową:

– wniosek o wszczęcie postępowania lustracyjnego;
– stanowisko w toku postępowania autolustracyjnego kierowane do sądu (art. 20 ust. 5 ustawy lustracyjnej);
– w przypadku braku wątpliwości co do zgodności z prawdą badanego oświadczenia – zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez dalszego biegu.

Tak jak w poprzednich latach (2008–2019) w wytyczaniu kierunków i zakresu poszukiwań materiałów archiwalnych, m.in. w zasobach Instytutu, w analizie wielu materiałów prokuratorzy, mając na uwadze specyfikę tych działań, ich zakres i obszerność, korzystają z pomocy historyków i archiwistów pracujących w BL i oddziałowych biurach lustracyjnych.

W roku sprawozdawczym oddziałowe biura lustracyjne zainicjowały 13 937 nowych postępowań mających na celu weryfikację prawdziwości złożonych oświadczeń. Kontynuowano bieg 4366 spraw niezakończonych w 2019 r. Zakończono łącznie 13 962 sprawy, w tym:

– skierowano 208 wniosków o wszczęcie postępowania lustracyjnego z uwagi na uzasadnioną wątpliwość co do prawdziwości badanych oświadczeń;
– skierowano 28 stanowisk w tzw. postępowaniach autolustracyjnych prowadzonych na podstawie art. 20 ust. 5 ustawy lustracyjnej; w 2020 r. od osób zainteresowanych wpłynęło do sądów 16 wniosków o wszczęcie postępowania autolustracyjnego w tym trybie; w 11 sprawach sąd odmówił wszczęcia postępowania;
– skierowano 23 stanowiska w sprawach dotyczących weryfikacji prawdziwości oświadczeń lustracyjnych złożonych przez kandydatów na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prowadzonych na podstawie art. 21 c ustawy lustracyjnej;
– wydano 11 786 zarządzeń o pozostawieniu spraw bez dalszego biegu wobec braku wątpliwości co do zgodności z prawdą badanych oświadczeń;
– w 1901 sprawach wydano zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez dalszego biegu z innych przyczyn (np. na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 kpk wobec śmierci osoby lustrowanej i in.);
– 17 spraw wykreślono jako załatwione w inny sposób (np. przekazano według właściwości do innego biura).

Powyższe obrazuje tabela.

Tabela 7. Informacje o wpływie i załatwieniu spraw przygotowujących postępowanie lustracyjne

Miesiąc	Pozostałość z poprzedniego okresu	Wpływ do Ppl	Zakończono ogółem	Liczba wniosków o autolustrację od osób zainteresowanych (art. 20 ust. 5)	Odmowa wszczęcia postępowania autolustracyjnego	Etap postępowania		Zakończenie					
						Sprawy w których przeprowadzono czynności z art. 52e ust. 3 ustawy o IPN	Liczba przesłuchanych świadków	Stanowisko prokuratora w sprawie autolustracji	Skierowanie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z uwagi na brak wątpliwości	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z innych przyczyn m.in.: zgon, błąd	Załatwiono w inny sposób	Stanowisko w trybie art. 345 kpk
Styczeń	4366	1395	1581	0	1	48	87	1	11	1392	173	4	0
Luty	4180	1248	1431	1	0	43	62	3	26	1191	210	1	0
Marzec	3997	956	765	1	1	13	57	3	15	671	60	0	16
Kwiecień	4188	774	796	1	1	0	0	3	11	671	104	1	6
Maj	4165	881	910	3	0	6	0	2	9	769	129	1	0
Czerwiec	4138	1213	1161	3	4	53	68	3	15	995	146	2	1
Lipiec	4190	1187	1273	3	1	40	84	3	17	1136	116	1	0
Sierpień	4103	1243	1018	0	0	24	76	4	14	900	99	1	0
Wrzesień	4328	1224	1290	1	0	52	73	2	24	1149	112	3	0
Październik	4262	1305	1122	1	1	34	96	2	12	934	174	0	0
Listopad	4145	1445	1391	1	0	35	43	1	25	987	377	1	0
Grudzień	4499	1066	1224	1	2	17	48	1	29	991	201	2	0
Razem		13 937	13 962	16	11	365	694	28	208	11 786	1901	17	23

Prezentowane wyniki statystyczne uzyskano przy nieznacznie zwiększonym stanie kadrowym prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych:

- w OBL w Białymstoku dwóch prokuratorów prowadziło 1590 spraw (430 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1160 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 795 spraw rocznie (66,3 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Gdańsku trzech prokuratorów prowadziło 1737 spraw (394 sprawy niezakończone w 2019 r. i 1343 sprawy zarejestrowane od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 579 spraw rocznie (48,3 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Katowicach czterech prokuratorów prowadziło 1603 sprawy (266 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1337 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 400,8 sprawy rocznie (33,4 sprawy miesięcznie);
- w OBL w Krakowie trzech prokuratorów prowadziło 1808 spraw (445 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1363 sprawy zarejestrowane od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 602,7 sprawy rocznie (50,2 sprawy miesięcznie);

– w OBL w Lublinie dwóch prokuratorów prowadziło 1608 spraw (449 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1159 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadały 804 sprawy rocznie (67 spraw miesięcznie);
– w OBL w Łodzi trzech prokuratorów prowadziło 1838 spraw (501 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1337 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 612,7 sprawy rocznie (51,1 sprawy miesięcznie);
– w OBL w Poznaniu dwóch prokuratorów prowadziło 1432 sprawy (280 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1152 sprawy zarejestrowane od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 716 spraw rocznie (59,7 sprawy miesięcznie). Należy zaznaczyć, że jeden z prokuratorów przebywa na długotrwałym zwolnieniu lekarskim (od lutego 2020 r.)
– w OBL w Rzeszowie trzech prokuratorów prowadziło 1744 sprawy (463 sprawy niezakończone w 2019 r. i 1281 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 581,3 sprawy rocznie (48,4 sprawy miesięcznie);
– w OBL w Szczecinie trzech prokuratorów prowadziło 1698 spraw (471 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1227 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 566 spraw rocznie (47,2 sprawy miesięcznie);
– w OBL w Warszawie czterech prokuratorów prowadziło 1695 spraw (327 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1368 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 423,8 sprawy rocznie (35,3 sprawy miesięcznie). Należy zauważyć, że jeden z prokuratorów przebywał na zwolnieniu lekarskim cały rok 2020.
– w OBL we Wrocławiu dwóch prokuratorów prowadziło 1550 spraw (340 spraw niezakończonych w 2019 r. i 1210 spraw zarejestrowanych od stycznia do grudnia 2020 r.), tym samym średnio na prokuratora przypadało 775 spraw rocznie (64,6 sprawy miesięcznie).

Tabela 8. Statystyka obciążenia w 2020 r. w oddziałowych biurach lustracyjnych

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Liczba spraw zarejestrowanych – stan na 1 I 2020 r.	Liczba spraw zarejestrowanych w 2020 r.	Liczba postępowań prowadzonych w okresie od 1.I. do 31 XII 2020 r.	Liczba spraw załatwionych w 2020 r.	Liczba prokuratorów OBL – stan na 31 XII 2020 r.	Obciążenie jednego prokuratora d/f	Średnie załatwienie spraw przez prokuratora e/f
a	b	c	d	e	f	g	h
Białystok	430	1160	1590	1118	2	795,0	559,0
Gdańsk	394	1343	1737	1326	3	579,0	442,0
Katowice	266	1337	1603	1320	4	400,8	330,0
Kraków	445	1363	1808	1320	3	602,7	440,0
Lublin	449	1159	1608	1135	2	804,0	567,5
Łódź	501	1337	1838	1322	3	612,7	440,7
Poznań	280	1152	1432	1148	2	716,0	574,0
Rzeszów	463	1281	1744	1320	3	581,3	440,0
Szczecin	471	1227	1698	1369	3	566,0	456,3
Wrocław	340	1210	1550	1323	2	775,0	661,5
Warszawa	327	1368	1695	1261	4	423,8	315,3
Razem	4366	13 937	18 303	13 962	31	590,4	450,4

Odnosząc się do zróżnicowania liczby spraw przypadających na prokuratora w poszczególnych jednostkach, trzeba stwierdzić, że zależy to od wielu czynników. Pierwszym elementem warunkującym obciążenie danego biura sprawami są limity zapytań kwerendowych w tzw. kwerendach wstępnych, uzgadniane corocznie z AIPN.

Przydział tych limitów został jednak zróżnicowany ze względu na liczbę etatów prokuratorskich w poszczególnych biurach. Określenie limitu było każdorazowo uzależniane od stanu osobowego (kadrowego) danej jednostki i od jakości (charakteru) spraw pozostających w biegu w danym biurze, a w ostatnim okresie także obciążeniem biur liczbą postępowań lustracyjnych pozostających w prowadzeniu przez sądy, co wpływało na znaczny wzrost dni wokandowych w niektórych oddziałach.

W toku prowadzonych czynności, weryfikujących prawdziwość badanych oświadczeń lustracyjnych, przesłuchano łącznie 694 świadków. Należy jednak wspomnieć, że przesłuchania świadków w toku procedur lustracyjnych są związane z istotnym obciążeniem czasowym – świadkowie są bowiem w przeważającej większości funkcjonariuszami organów bezpieczeństwa państwa i osobami rozpracowywanymi, których dotyczyły przekazywane informacje, będącymi obecnie w podeszłym wieku i wielokrotnie z uwagi na stan zdrowia oraz przebyte choroby nie są w stanie stawić się na przesłuchanie w siedzibie oddziałowego biura lustracyjnego. Wiąże się to zatem z koniecznością prowadzenia przesłuchań w miejscu zamieszkania świadka, na ogół odległym. Czynność przesłuchania świadka prowadzona jest bezpośrednio przez prokuratora i nie ma możliwości zlecenia jej np. Policji.

Zgodnie z treścią art. 52e ust. 3 ustawy o IPN do 365 osób, których oświadczenia analizowano, skierowano pismo informujące o możliwości złożenia wyjaśnień.

Tabela 9. Informacje o wpływie i załatwieniu spraw według oddziałów

OBL	Pozostałość z poprzedniego okresu	Wpływ do Ppl	Zakończono ogółem	Liczba wniosków o autolustrację od osób zainteresowanych (art. 20 ust. 5)	Odmowa wszczęcia postępowania autolustracyjnego	Etap postępowania		Zakończenie					
						Sprawy w których przeprowadzono czynności z art. 52e ust. 3 ustawy o IPN	Liczba przesłuchanych świadków	Stanowisko prokuratora w sprawie autolustracji	Skierowanie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z uwagi na brak wątpliwości	Zarządzenie o pozostawieniu sprawy bez biegu z innych przyczyn m.in.: zgon, błąd	Załatwiono w inny sposób	Stanowisko w trybie art. 298 § 1 Kodeksu Wyborczego
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Białystok	430	1160	1118	0	0	37	30	1	24	865	226	1	1
Gdańsk	394	1343	1326	3	2	63	106	5	32	1097	186	4	3
Katowice	266	1337	1320	2	0	23	74	2	28	1088	200	0	2
Kraków	445	1363	1320	1	1	10	20	5	4	1138	172	0	1
Lublin	449	1159	1135	2	1	18	59	1	10	1033	90	0	1
Łodź	501	1337	1322	0	2	46	71	2	20	1225	66	7	2
Poznań	280	1152	1148	4	4	15	51	0	10	798	337	2	1
Rzeszów	463	1281	1320	0	0	47	93	1	24	1213	82	0	0
Szczecin	471	1227	1369	3	0	36	55	9	18	1221	119	1	1
Wrocław	340	1210	1323	0	0	34	39	0	23	1068	231	0	1
Warszawa	327	1368	1261	1	1	36	96	2	15	1040	192	2	10
Razem		13 937	13 962	16	11	365	694	28	208	11 786	1901	17	23

Zbiorcze koszty zakończonych postępowań w 2020 r. (wezwania, zwroty kosztów dojazdu dla świadków, opinie biegłych) kształtowały się następująco:

Tabela 10. Koszty postępowań prowadzonych i zakończonych w oddziałowych biurach lustracyjnych

Oddziałowe Biuro Lustracyjne	Poniesione koszty postępowań
Białystok	32 207,07
Gdańsk	37 549,36
Katowice	18 736,12
Kraków	32 772,54
Lublin	25 436,67
Łódź	33 778,80
Poznań	26 777,33
Rzeszów	35 151,02
Szczecin	38 728,80
Wrocław	35 821,09
Warszawa	9 034,65
Razem	325 993,45

Na uwagę zasługuje także fakt, że w okresie sprawozdawczym odnotowano 226 prawomocnych orzeczeń sądowych, w tym w 131 sprawach stwierdzono niezgodność z prawdą złożonych i analizowanych przez sąd oświadczeń lustracyjnych. W 28 sprawach sąd podzielił stanowisko prokuratora BL złożone w trybie art. 20 ust. 5a ustawy lustracyjnej i orzekł o zgodności z prawdą złożonych oświadczeń (postępowania autolustracyjne).

W 46 przypadkach sąd orzekł o zgodności z prawdą złożonych oświadczeń lustracyjnych, nie podzielając stanowiska zajmowanego przez prokuratora BL. W 20 sprawach sądy umorzyły postępowania lustracyjne – w 5 sprawach z powodu zgonu osoby lustrowanej, w 8 sprawach sądy uznały, iż lustrowany wypełniając oświadczenie, działał w usprawiedliwionym błędzie, w 1 sprawie sąd uznał, iż nie zaistniała przesłanka publicznego pomówienia wnioskodawcy o fakt pracy, służby lub współpracy z organem bezpieczeństwa państwa, w 1 przypadku postępowanie autolustracyjne umorzono z powodu wycofania wniosku o wszczęcie postępowania przez wnioskodawcę, w 1 przypadku umorzenie nastąpiło ze względu na brak przedmiotu postępowania. W 4 sprawach dotyczących weryfikacji prawdziwości oświadczeń lustracyjnych złożonych przez kandydatów na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prowadzonych na podstawie art. 21c ustawy lustracyjnej sąd umorzył postępowanie z przyczyn formalnych.

Należy też podnieść, że w okresie statystycznym odnotowano 4 tzw. orzeczenia reformatoryjne sądów odwoławczych, które zmieniły orzeczenia sądów I instancji stwierdzające niezgodność z prawdą badanych oświadczeń. Orzeczenia takie wydały sądy apelacyjne: w Szczecinie (II AKa 281/19 z 5 marca 2020 r., II AKa 100/20 z 9 lipca 2020 r.) oraz w Poznaniu (II Aka 224/19 z 23 stycznia 2020 r.) i we Wrocławiu (II AKa 16/20 z 10 czerwca 2020 r.)

Odnosząc się do powyższych danych w świetle podnoszonych często w mediach zarzutów dotyczących niskiej skuteczności wniosków o wszczęcie postępowania lustracyjnego, stwierdzić należy, że opinie takie są nieuzasadnione. Ostatnie pięć lat pracy BL pokazuje stale utrzymujący się wysoki poziom spraw wygranych przez prokuratorów – w roku sprawozdawczym w ponad 77,6 proc. orzeczeń sąd wydał orzeczenie zgodne ze stanowiskiem prokuratora.

Mając na względzie szczególny charakter tych procedur i ich specyfikę, należy uznać te wyniki za bardzo dobre.

Materiał dowodowy zgromadzony w tych sprawach to dokumentacja archiwalna wytworzona – w zdecydowanej większości – przez funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa PRL w latach 1944–1990. Obecnie są to osoby w podeszłym już wieku, często przewlekle chorujące, mające problemy z odtworzeniem zdarzeń sprzed ponad 20 lat. Wielokrotnie na różnych etapach postępowania świadkowie składają odmienne w treści zeznania, powołując się na problemy z pamięcią. Wielu autorów badanych dokumentów nie można przesłuchać z powodu ich śmierci. Funkcjonariusze zeznający w postępowaniach lustracyjnych w charakterze świadków w celu ochrony swoich dawnych źródeł informacji, a także z innych powodów wielokrotnie składają zeznania, z których wynika, że fałszowali dokumentację operacyjną, jednoznacznie wskazującą na fakt współpracy poszczególnych osób z organami bezpieczeństwa państwa w różnych jej formach, podając w ten sposób w wątpliwość wiarygodność podstawowego materiału dowodowego, który zachował się w tych sprawach. Zeznania są składane w poczuciu bezkarności za przestępstwo fałszerstwa dokumentów czy też poświadczania nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne w sporządzanych materiałach o charakterze operacyjnym.

Wprawdzie treść art. 2 ust. 1 ustawy o IPN wskazuje, że przestępstwo takie stanowi jedną z postaci zbrodni komunistycznych, których karalność zgodnie z art. 4 ust 1a tej ustawy rozpoczyna się od 1 sierpnia 1990 r. i upływa po 30 latach, a więc 1 sierpnia 2020 r., to jednak orzecznictwo Sądu Najwyższego zapoczątkowane uchwałą SN z 25 maja 2010 r., sygn. IKZP 5/10, wskazuje, że cytowany przepis art. 4 ust. 1a ustawy o IPN nie stanowi samodzielnej podstawy normatywnej do ustalania terminu przedawnienia karalności zbrodni komunistycznych określonych w art. 2 ust. 1 tej ustawy, a przy ustalaniu tym konieczne jest uwzględnienie przepisów regulujących przedawnienie karalności przestępstw zawartych w przepisach Kodeksu karnego z 1969 r. (po nowelizacji z dnia 12 lipca 1995 r., Dz. U. z 1995 r., nr 95, poz. 475), Kodeksu karnego z 1997 r. oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U z 1997 r., nr 88, poz. 554 z późn. zm.). W konsekwencji Sąd Najwyższy w cytowanej uchwale orzekł, że wszystkie występki kwalifikowane jako zbrodnie komunistyczne zagrożone karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, co do których nie wszczęto postępowania, przedawniły się z upływem 1 stycznia 1995 r., a więc jeszcze wtedy, gdy ważny był Kodeks karny z 1969 r. i przed uchwaleniem ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

W tym miejscu należy wskazać, że przestępstwa fałszerstwa dokumentów oraz poświadczania nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne, opisane w art. 187, 193 lub 194 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. oraz w art. 265 § 1, art. 266 § 1 i 2 i art. 267 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. kk, które wymienione zostały w cyt. art. 2 ust. 1 ustawy o IPN, są zagrożone karami nieprzekraczającymi 5 lat pozbawienia wolności, a zatem zgodnie z cytowaną uchwałą SN przedawniły się już 1 stycznia 1995 r. Jedynym przestępstwem tej kategorii wymienionym w art. 2 ust. 1 ustawy o IPN, które zgodnie ze wskazanym orzecznictwem Sądu Najwyższego nie uległo jeszcze przedawnieniu, jest opisany w art. 266 § 4 kodeksu karnego z 1969 r. czyn poświadczenia przez funkcjonariusza publicznego nieprawdy w wystawionym dokumencie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, który zagrożony jest karą pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Niejednokrotnie materiał dowodowy zgromadzony na etapie przygotowywania postępowania lustracyjnego przez prokuratora jest uzupełniany także przez lustrowanego o jego wyjaśnienia, posiadane dokumenty lub dane świadków dopiero na etapie postępowania sądowego.

Sąd orzekający musi ocenić, czy dana osoba swoim działaniem wypełniła wszystkie przesłanki tajnej i świadomej współpracy w rozumieniu art. 3a ustawy lustracyjnej, dookreślone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (II KK 160/06) i Trybunału Konstytucyjnego (K 39/97):

1) współpraca musi polegać na kontaktach z organami bezpieczeństwa państwa i przekazywaniu informacji tym organom;

2) musi mieć charakter świadomy;

3) winna być tajna, co oznacza, że fakt nawiązania współpracy oraz jej przebieg mają pozostać tajemnicą, w szczególności wobec tych osób i środowisk, których miały dotyczyć przekazywane informacje;

4) musi wiązać się z operacyjnym zdobywaniem informacji przez organy bezpieczeństwa państwa;

5) nie może ograniczać się do samej deklaracji woli, lecz winna realizować się w świadomie podejmowanych konkretnych działaniach w celu urzeczywistnienia podjętej współpracy.

Wszystkie zaistniałe wątpliwości zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 5 § 2 kpk rozstrzyga się na korzyść lustrowanych.

Należy też podkreślić, że często ocena materiału dowodowego dokonanego przez sąd I instancji skrajnie różni się od oceny sądu odwoławczego czy nawet Sądu Najwyższego, o czym świadczą opisane powyżej przypadki zmiany orzeczenia sądu I instancji przez sąd odwoławczy lub zmiany prawomocnych orzeczeń przez Sąd Najwyższy. Procedur lustracyjnych i ich wyników nie można zatem w sposób prosty przyrównać do procedur karnych, o czym może świadczyć bardzo obszerne, chociaż niejednolite orzecznictwo, w tym orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wniosek o wszczęcie postępowania lustracyjnego nie jest aktem oskarżenia.

Poziom skomplikowania materii w sprawach lustracyjnych jest również nieporównywalny z innymi sprawami, czemu dał wyraz ustawodawca, przekazując orzekanie w tych sprawach zawodowym składom sędziów sądu okręgowego. Prawdopodobieństwo skazania w następstwie aktu oskarżenia jest tym samym z wielu przyczyn znacznie większe aniżeli stwierdzenie nieprawdziwości oświadczenia lustracyjnego w następstwie wniosku prokuratora z przyczyn podanych powyżej.

Wskazać należy, że art. 52e ustawy o IPN zobowiązuje prokuratora BL do występowania z wnioskiem o wszczęcie postępowania lustracyjnego zawsze wtedy, gdy powstaje wątpliwość co do zgodności z prawdą badanego oświadczenia. O zasadności kierowanych do sądu w tym trybie wniosków świadczy fakt, że w roku sprawozdawczym na 208 kierowanych wniosków sądy odmówiły wszczęcia postępowania w 2 sprawach.

Należy podkreślić, że w roku sprawozdawczym zarówno wnioski o wszczęcie postępowania lustracyjnego, jak i prawomocne orzeczenia o złożeniu niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego dotyczyły osób pełniących różne funkcje publiczne z art. 4 ustawy lustracyjnej.

W tym miejscu zasadne jest odnotować, że w toku prowadzonych postępowań prokuratorzy wnikliwie analizują materiały archiwalne wytworzone przez organy bezpieczeństwa państwa PRL pod kątem ich wiarygodności i rzetelności. Działania te pozwalają na sformułowanie wniosku, iż podnoszone wobec tych dokumentów zarzuty o ich powszechnej „fikcyjności" i masowym tworzeniu fałszywych rejestracji nie znajdują potwierdzenia.

Udział prokuratorów w postępowaniach lustracyjnych prowadzonych przed sądami w roku statystycznym przedstawiał się następująco:

- w OBL w Białymstoku dwóch prokuratorów odnotowało 50 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL w Gdańsku trzech prokuratorów odnotowało 88 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL w Katowicach czterech prokuratorów odnotowało 97 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL w Krakowie trzech prokuratorów odnotowało 39 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL w Lublinie dwóch prokuratorów odnotowało 59 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
- w OBL w Łodzi trzech prokuratorów odnotowało 41 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;

– w OBL w Poznaniu dwóch prokuratorów odnotowało 30 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
– w OBL w Rzeszowie trzech prokuratorów odnotowało 48 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
– w OBL w Szczecinie trzech prokuratorów odnotowało 68 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
– w OBL w Warszawie trzech prokuratorów tego biura odnotowało 82 dni wokandowe przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;
– w OBL we Wrocławiu dwóch prokuratorów odnotowało 70 dni wokandowych przed właściwymi sądami okręgowymi oraz sądami odwoławczymi;

W okresie sprawozdawczym prokuratorzy skierowali 58 apelacji od zapadłych orzeczeń sądów I instancji o zgodności z prawdą, sądy apelacyjne jako sądy odwoławcze uwzględniły 9 apelacji, 32 apelacje nie zostały rozpoznane do końca 2020 r., w 17 sprawach sądy odwoławcze nie uwzględniły złożonych apelacji.

Prokuratorzy złożyli także 14 zażaleń na decyzje o umorzeniu postępowań lustracyjnych, 9 z nich zostało uwzględnionych, w 3 sprawach sąd nie uwzględnił zażalenia, 2 sprawy pozostają w toku.

7.3.2. Sprawy przejęte po byłym urzędzie Rzecznika Interesu Publicznego

W roku sprawozdawczym kontynuowano dwa postępowania przejęte po byłym urzędzie Rzecznika Interesu Publicznego. W jednym przypadku zapadło prawomocne orzeczenie o podjęciu zawieszonego postępowania i następnie umorzeniu postępowania (Sąd Okręgowy w Bydgoszczy III K 64/07 z 5 października 2020 r.). W drugim przypadku zapadło nieprawomocne orzeczenie o niezgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego (Sąd Okręgowy w Kartowicach XVI K 195/18/L z 8 października 2020 r. – obrońca lustrowanego wystosował apelację).

7.3.3. Wydział Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi Biura Lustracyjnego

W wydziale tym obowiązki pełni dwóch prokuratorów (dwóch kolejnych na mocy decyzji Prokuratora Generalnego jest oddelegowanych do oddziałowych biur lustracyjnych w Krakowie i Rzeszowie, gdzie pełnią funkcję naczelników biur), którzy nadzorują pracę 11 oddziałowych biur lustracyjnych. W zakresie ich obowiązków pozostaje nadzór nad postępowaniami Ppl prowadzonymi w poszczególnych oddziałach, analiza decyzji końcowych, monitorowanie postępowań prowadzonych przed sądami, a także środków odwoławczych.

W roku sprawozdawczym dwaj prokuratorzy Biura Lustracyjnego (Centrali) opracowali i skierowali do dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zastępcy Prokuratora Generalnego 31 wniosków o wniesienie kasacji w celu wystąpienia przez niego do Sądu Najwyższego, zgodnie z treścią art. 21b ust. 6 ustawy lustracyjnej. Należy zaznaczyć, że dyrektor GKŚZpNP, jako zastępca Prokuratora Generalnego, ma obecnie kompetencje w zakresie kierowania w zastępstwie Prokuratora Generalnego skarg kasacyjnych również od orzeczeń zapadłych w sprawach lustracyjnych.

Dyrektor GKŚZpNP Zastępca Prokuratora Generalnego przychylił się do 23 z 31 skierowanych w 2020 r. wniosków i skierował kasacje do Sądu Najwyższego, 8 spraw jest nadal analizowanych. Do 31 grudnia 2020 r. Sąd Najwyższy rozpoznał 2 z 23 wniesionych kasacji, w obu przypadkach Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Prokuratora Generalnego, uchylił orzeczenia sądu apelacyjnego i okręgowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi I instancji (III KK 127/20 z 2 lipca 2020 r. oraz III KK 243/20 z 8 grudnia 2020 r.), w 1 sprawie wokanda została wyznaczona na luty 2021 r. Dyrektor GKŚZpNP Zastępca Prokuratora Generalnego przychylił się również do

2 wniosków skierowanych przez BL w 2019 r. i w roku sprawozdawczym skierował kasacje w tych sprawach do Sądu Najwyższego. W 1 ze spraw Sąd Najwyższy 16 grudnia 2020 r. (V KK 1/20) oddalił kasację Prokuratora Generalnego jako oczywiście bezzasadną, w 2 sprawie nie została jeszcze wyznaczona wokanda. W analizowanym okresie Sąd Najwyższy rozpoznał również 4 kasacje skierowane przez Prokuratora Generalnego w 2019 r. W 1 sprawie Sąd Najwyższy oddalił kasację Prokuratora Generalnego jako oczywiście bezzasadną (II KK 342/19 z 10 grudnia 2020 r.), w 2 przypadkach Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Prokuratora Generalnego, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu (III KK 345/19 z 29 lipca 2020 r. oraz III KK 595/19 z 6 czerwca 2020 r.), w 1 sprawie Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Prokuratora Generalnego, uchylił zaskarżone orzeczenie oraz utrzymane nim w mocy orzeczenie sądu okręgowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi I instancji (III KK 418/19 z 13 października 2020 r.).

W tym samym okresie pełnomocnicy osób lustrowanych złożyli 14 kasacji od prawomocnych orzeczeń sądowych. W odniesieniu do 3 kasacji Sąd Najwyższy orzekł o ich oddaleniu jako oczywiście bezzasadnych (I KK 49/20 z 18 czerwca 2020 r., V KK 389/19 z 17 czerwca 2020 r. oraz V KK 127/20 z 6 października 2020 r.), 11 kasacji nie zostało rozpatrzonych do 31 grudnia 2020 r. (w 1 sprawie wyznaczono wokandę na luty 2021 r.). W okresie sprawozdawczym Sąd Najwyższy rozpatrzył również 4 kasacje skierowane przez pełnomocników lustrowanych w 2019 r. – wszystkie Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadne (II KK 127/19 z 2 października 2020 r., II KK 85/19 z 16 stycznia 2020 r., II KK 249/19 z 4 lutego 2020 r. oraz II KK 41/20 z 29 maja 2020 r. W roku sprawozdawczym Sąd Najwyższy rozpatrzył też 1 kasację wniesioną przez obrońcę lustrowanego w 2018 r. – została ona oddalona jako oczywiście bezzasadna (IV KK 600/18 z 15 stycznia 2020 r.).

W roku sprawozdawczym prokuratorzy Biura Lustracyjnego występowali zatem przed Sądem Najwyższym w rozprawach związanych z kasacjami złożonymi przez obrońców lustrowanych (8 rozpraw) i kasacjami Zastępcy Prokuratora Generalnego (7 rozpraw).

7.4. Działania analityczno-studyjne

Sekcja Analityczno-Studyjna funkcjonuje w ramach Wydziału Przygotowywania i Nadzoru nad Postępowaniami Lustracyjnymi. W roku sprawozdawczym w sekcji pracowały trzy osoby.

Do zadań Sekcji Analityczno-Studyjnej należy:

- analiza akt postępowań przygotowujących postępowania lustracyjne pod kątem oceny prawidłowości i rzetelności przeprowadzonej w sprawie kwerendy archiwalnej;
- analiza dostępnych pomocy ewidencyjnych i materiałów archiwalnych z zasobu IPN oraz innych archiwów odnośnie osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne;
- analiza materiałów archiwalnych mogących mieć znaczenie w postępowaniach Ppl;
- współpraca z prokuratorami BL (w zakresie prawidłowości prowadzenia kwerendy) przy postępowaniach przygotowujących postępowania lustracyjne objętych nadzorem;
- udział w wizytach kontrolnych w oddziałowych biurach lustracyjnych;
- bieżące wsparcie merytoryczne oddziałowych biur lustracyjnych w prowadzonych postępowaniach;
- analiza, we współpracy z prokuratorami BL, zarządzeń prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych o pozostawieniu sprawy bez dalszego biegu pod kątem oceny prawidłowości i rzetelności przeprowadzonej w sprawie kwerendy archiwalnej.

W 2020 r. w ramach pracy sekcji:

- w trakcie analizowania poszczególnych akt postępowań przygotowujących postępowania lustracyjne ujawniono zapisy świadczące o możliwej służbie, pracy lub współpracy w organach bezpieczeństwa państwa PRL odnośnie do 104 osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne, w których zaprzeczyły tejże służbie, pracy lub współpracy. W rezultacie skierowano do oddziałowych biur

lustracyjnych pisma z poleceniem wszczęcia i przeprowadzenia postępowań przygotowujących procedurę lustracyjną;
- we współpracy z prokuratorami BL dokonano analizy 548 zarządzeń o pozostawieniu sprawy bez dalszego biegu wydanych przez prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych, pod kątem ujawnienia nowych zapisów świadczących o ewentualnej współpracy lub służbie w organach bezpieczeństwa państwa PRL, które nie zostały ujęte w tychże zarządzeniach;
- we współpracy z prokuratorami BL skontrolowano 52 postępowań Ppl, zamówionych w wyniku analizy zarządzeń oraz analizy 8 postępowań Ppl prowadzonych z wyłączeniem jawności. Spośród wskazanej liczby postępowań w 37 przypadkach sformułowano uwagi dotyczące kwerendy: zalecono jej uzupełnienie bądź poprawienie. Wobec 15 postępowań nie stwierdzono uwag;
- dokonano analizy całości zgromadzonej kwerendy archiwalnej w 24 trwających sprawach Ppl, przesłanych do BL w ramach konsultacji. W rezultacie udzielono wskazówek w zakresie dalszego prowadzenia kwerendy pogłębionej;
- w ramach sprawdzeń osób figurujących łącznie w bazie Zaopatrzenia Emerytalnego Żołnierzy Zawodowych oraz ich Rodzin – ZEZZOR (baza zapytań Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA i Biura Emerytalnego Służby Więziennej) i bazie Biura Lustracyjnego ABeL zamówiono i poddano analizie dokumenty obrazujące przebieg służby (otrzymane z ZER MSWiA) odnośnie do 77 osób;
- dokonano analizy zamówionych jednostek archiwalnych: 20 z zasobu IPN oraz 14 z innych instytucji i urzędów;
- pracownikom katalogów tematycznych („osoby rozpracowywane przez organy bezpieczeństwa państwa PRL", „osoby pełniące funkcje publiczne", „pracownicy, funkcjonariusze, żołnierze organów bezpieczeństwa państwa" i „osoby pełniące kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w byłej PRL") na bieżąco przekazywano ujawnione w toku bieżącej pracy sekcji informacje o zachowanych materiałach archiwalnych, mających wpływ na kształt wpisów w aplikacji ABeL bądź skutkujące utworzeniem nowych rekordów;
- w związku z bieżącymi pracami sekcji dokonano ponad 10 000 sprawdzeń w elektronicznej bazie „Źródło". Sprawdzenia te wynikały m.in. z potrzeby potwierdzenia danych personalnych osób objętych postępowaniami Ppl oraz weryfikacją personaliów osób wymienionych w dokumentacji Ppl. Ponadto odnaleziono informacje o zgonach 338 osób, które złożyły oświadczenia lustracyjne, a czynności związane z weryfikacją prawdziwości ich treści nie zostały zakończone;
- we współpracy z prokuratorami BL podejmowano działania celem bieżącego uzupełniania kwerend w toczących się postępowaniach Ppl (uzupełnienia prowadzone samodzielnie przez pracowników Sekcji Analityczno-Studyjnej przesyłano do oddziałowych biur lustracyjnych).

8. Wydawnictwo IPN

Rok 2020 był kolejnym bardzo intensywnym rokiem dla zespołu Wydawnictwa IPN, a coroczne sprawozdanie z realizacji planu wydawniczego stanowi okazję do zaprezentowania wszystkich najważniejszych obszarów naszej działalności.

Profil Wydawnictwa IPN determinuje misja IPN określona w preambule ustawy powołującej tę placówkę do życia w 1998 r. Istniejące od 2017 r. Wydawnictwo IPN jako ważny segment merytorycznej struktury to niekwestionowany lider na rynku książek historycznych. Wydawnictwo zapewnia kompleksową obsługę związaną z przygotowaniem do druku publikacji ukazujących się z logo IPN, dbając przy tym o najwyższe standardy i profesjonalizm pod względem redakcyjnym, graficznym i technicznym, oraz zajmuje się dystrybucją i rozpowszechnianiem wydawnictw. Publikacje wydawane przez Instytut obejmują przede wszystkim prace dotyczące historii Polski zamkniętej cezurami lat 1917–1989/90. Autorami/współautorami naszych publikacji są historycy zatrudnieni w IPN – tak w Centrali, jak w oddziałach i delegaturach, ale wydajemy także prace uznanych badaczy zewnętrznych. Celem jest nie tylko zainteresowanie czytelnika historią, ale nade wszystko przedstawienie wielowymiarowości i złożoności procesów dziejowych – to decyduje o wyjątkowości oferty wydawniczej IPN. Prace są także wydawane w językach obcych, m.in. angielskim, niemieckim, rosyjskim i włoskim.

W 2020 r. Wydawnictwo IPN opublikowało wiele wartościowych i dobrze przyjętych na rynku tytułów, wydanych w ramach zainicjowanych wcześniej serii wydawniczych – łącznie wydaliśmy 308 tytułów, dzięki czemu dwudziestolecie istnienia IPN można zamknąć bilansem ponad 3000 publikacji. Realizując art. 1 ustawy o IPN w zakresie upowszechniania i popularyzacji rocznic najważniejszych dla Narodu Polskiego wydarzeń historycznych, stanowiący kluczowy element budowania i umacniania tożsamości narodowej, Wydawnictwo IPN w planie wydawniczym za 2020 rok uwzględniło wiele tytułów poświęconych 80. rocznicy zbrodni katyńskiej, 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej, 40. rocznicy powstania „Solidarności" i 50. rocznicy Grudnia '70 na Wybrzeżu. Wśród nich znalazły się prace naukowe i popularyzatorskie, monografie i edycje źródeł, biografie i wspomnienia, albumy, ale również komiksy, materiały edukacyjne i gry, a nawet puzzle.

W 2019 r, rozpoczęła się współpraca z Fundacją Rozwoju Systemów Edukacji w zakresie koedycji popularnonaukowej serii wydawniczej „Literatura i Pamięć". W roku sprawozdawczym ukazała się książka Macieja Urbanowskiego *Rok 1920 w literaturze polskiej. Zarys monograficzny*. Publikacja ma charakter popularny i okolicznościowy, ponieważ powstała dla przypomnienia i uczczenia setnej rocznicy bitwy warszawskiej.

Rocznicę 1920 r. uczczono także innymi wydawnictwami, m.in.: opracowaniem Janiny Lady-Walickiej, *„Ułani! Ułani! Malowane dzieci…". Przyczynek do dziejów Armii Ochotniczej* w serii „Biblioteka Akademii Niepodległości", monografią Andrija Rukkasa *Razem z Wojskiem Polskim. Armia Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1920 roku*, komiksami i okolicznościową, edukacyjną grą planszową. Ukazało się ponadto kilka publikacji o znaczeniu regionalnym.

W związku z 80. rocznicą zbrodni katyńskiej IPN przygotował kilka publikacji naukowych – anglojęzyczną pracę zbiorową *The Katyn Massacre. Current Research*, monografię Mateusza Zemli

Zbrodnia Katyńska w świetle prac Kongresu Stanów Zjednoczonych Ameryki (1951–1952) oraz ważne edycje źródłowe: trzeci tom wydawnictwa *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951–1952* i *Niemiecki urzędowy materiał w sprawie masowego mordu w Katyniu*. Wydano także popularyzatorskie broszury w języku polskim i angielskim przybliżające podstawową faktografię.

Z okazji rocznicy Grudnia ’70 Oddział IPN w Szczecinie zainicjował serię wydawniczą „Świat wobec Szczecina” poświęconą międzynarodowej recepcji tego i dwóch pozostałych przełomów (1980 oraz 1989) w oczach państw obcych, ze szczególnym uwzględnieniem roli, którą odgrywało w nim wspomniane miasto.

W związku z rocznicą Sierpnia ’80 zainaugurowaliśmy natomiast serię wydawniczą „Raporty Polskie Stasi” – edycję krytyczną tygodniowych ocen wewnętrznej sytuacji w PRL, które były sporządzane przez Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego NRD od połowy 1981 r.

Kontynuowaliśmy również wydawanie serii popularnonaukowych, takich jak: „Biblioteka Biuletynu IPN” i „Bohaterowie Niepodległej”.

Z okazji obchodzonych w 2020 r. rocznic historycznych IPN wydał również albumy ze zdjęciami znakomitej jakości, interesującą zawartością merytoryczną i przepiękną szatą graficzną: Jana Jurkiewicza i Łukasza Kobieli *Jedna dekada – trzy epoki. NSZZ „Solidarność” na Górnym Śląsku i Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1980–1989*, Jadwigi Kowalczyk *Egzamin studenta i obywatela. Rzecz o strajku studentów łódzkich w 1981 r.*, prof. Janusza Odziemkowskiego *Ostatnia bije godzina… Armia Ochotnicza gen. Józefa Hallera 1920 r.*, prof. Wiesława Jana Wysockiego *Ks. mjr Ignacy Skorupka (1893–1920)* czy *Szczecińska rewolta i jej obraz utrwalony na kliszach* i *Zbrodnia bez kary. Grudzień ’70 w Gdyni. Przebieg wydarzeń, represje, walka o prawdę* w koedycji z Oficyną Verbi Causa.

Należy także zwrócić uwagę na ważny cykl wydawnictw niezwiązany z rocznicami. W roku sprawozdawczym kontynuowaliśmy rozpoczętą w 2019 r. edycję kolejnych tomów *Relacji o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945* w opracowaniu Sebastiana Piątkowskiego. W ręce czytelników trafiły tomy obejmujące dystrykt krakowski, lubelski i radomski Generalnego Gubernatorstwa – kolejne ukażą się w 2021 r. W ramach całego projektu zostanie opublikowanych ok. tysiąca dokumentów, opatrzonych obszernym komentarzem naukowym. W roku sprawozdawczym o dwa tomy wzbogacił się także cykl prywatnych zapisków prymasa Wyszyńskiego *Pro memoria*. Edycja powstaje dzięki współdziałaniu Archidiecezji Gnieźnieńskiej, Archidiecezji Warszawskiej, Wydawnictwa Instytutu Pamięci Narodowej, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Instytutu Prymasa Wyszyńskiego i Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego.

Dowodem na to, że wysiłki Wydawnictwa IPN są dostrzegane i doceniane nie tylko przez czytelników, ale także przez ekspertów, były liczne i prestiżowe nagrody w znamienitych konkursach branżowych. Wydawnictwo IPN znalazło się w gronie laureatów konkursu o nagrodę „KLIO” przyznawaną przez Porozumienie Wydawców Książki Historycznej za wybitny wkład w badania historyczne. W kategorii „monografia naukowa” nagrodę II stopnia otrzymała książka *Niepodległościowa konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich w latach 1944/45–1956* autorstwa prof. Jacka Witolda Wołoszyna. Trzy nagrody i cztery wyróżnienia dla książek z logo IPN przyznało Stowarzyszenie Wydawców Katolickich Feniks. Celem konkursu jest promowanie i wyróżnienie wartościowych publikacji, które traktują o katolicyzmie lub przez swą wymowę pozytywnie ukazują wartości chrześcijańskie. Wydawnictwo IPN zostało nagrodzone w kategorii „Historia” za książkę Rafała Łatki *Episkopat Polski wobec stosunków państwo – Kościół i rzeczywistości społeczno-politycznej PRL 1970–1989*, w kategorii „Historia – Niepodległa” za książkę *Prymas Wyszyński a Niepodległa. Naród – patriotyzm – państwo w nauczaniu Prymasa Tysiąclecia* pod reakcją Ewy K. Czaczkowskiej i Rafała Łatki oraz w kategorii „Edytorstwo” za album *Kardynał Stefan Wyszyński 1901–1981* autorstwa Rafała Łatki, Beaty Mackiewicz i ks. Dominika Zamiatały. Pierwsze wyróżnienie zostało przyznane w kategorii „Historia” za *Wywiad PRL a Watykan 1962–1978* Władysława Bułhaka;

drugie wyróżnienie w tej samej kategorii za *Przedszkola Polski „ludowej”. Ideologizacja instytucji 1944–1965* Moniki Wiśniewskiej; kolejne wyróżnienie Wydawnictwo IPN otrzymało w kategorii „Edytorstwo” za album Mariusza Krzysztofińskiego *Arcybiskup Ignacy Tokarczuk (1918–2012). Metropolita przemyski obrządku łacińskiego*, a czwarte wyróżnienie w kategorii „seria wydawnicza (dzieła zebrane)” za książkę *Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski. Dzieła Zebrane*, t. 9: *Styczeń – lipiec 1967* pod redakcją Iwony Czarcińskiej, Beaty Mackiewicz, Anny Rastawickiej.

Jury konkursu o Nagrody Historyczne 2020 tygodnika „Polityka”, w dziedzinie pamiętników i wspomnień najwyżej oceniło publikację IPN *Góry i teczki: opowieść człowieka umiarkowanego. Biografia mówiona Andrzeja Paczkowskiego* opracowaną przez Patryka Pleskota.

Z kolei książka Justyny Błażejowskiej *Ta historia wciąż trwa. Wspomnienia Jana Olszewskiego* wydana w koedycji z Wydawnictwem Zysk i S-ka otrzymała wyróżnienie kapituły Nagrody im. Józefa Mackiewicza 2020.

Publikacje IPN zwyciężyły także w dwóch z trzech kategorii dorocznego plebiscytu „Historia zebrana” organizowanego wśród internautów przez portal historyczny Histmag.org oraz serwis literacki granice.pl. Za najlepszą publikację historyczną wydaną w języku polskim w 2020 r. w kategorii „Historia niebanalna”, jurorzy uznali książkę IPN pt.: *„Najbardziej tajemniczy kraj świata”. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959*. A w kategorii „Okiem badacza” internauci w powszechnym głosowaniu wybrali publikację IPN *Obwód Łańcut SZP-ZWZ-AK w latach 1939–1945*, autorstwa Andrzeja Borcza.

Publikacje wydane nakładem IPN były ponadto nominowane do następujących konkursów: Nagrody Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za najlepszą publikację o Wielkopolsce w roku 2019 (Artur Pawlicki, *Procesy osób oskarżonych o popełnienie zbrodni niemieckich w Kraju Warty przed polskimi sądami specjalnymi w latach 1945–1946*, t. 1–2), Nagrody im. prof. Tomasza Strzembosza 2020 (Mateusz Kubicki, *Zbrodnia w Lesie Szpęgawskim 1939–1940*; Agata Fijuth-Dudek, *Bez złudzeń i bez maski. Publicystyka Leopolda Ungera w paryskiej „Kulturze” w latach 1970–2000*; Patryk Wasiak, *Kontakty między artystami wizualnymi z Polski, Węgier, Czechosłowacji i NRD w latach 1970–1989*), do Nagrody Historycznej m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego 2020 (Przemysław Gasztold, *Towarzysze z betonu. Dogmatyzm w PZPR 1980–1990*) i Nagrody im. Jerzego Giedroycia 2020 (Marek Hańderek, *Unia 1940–1948. Dzieje zapomnianego ruchu ideowego*).

Nakładem wydawnictwa Ferdinand Schöningh (grupa Brill Deutschland) we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej w lipcu ukazało się niemieckie wydanie publikacji IPN dr. Filipa Gańczaka *Polski nie oddamy. Władze NRD wobec wydarzeń w PRL 1980–1981* (*Polen geben wir nicht preis… Der Kampf der DDR-Führung gegen die Solidarność 1980/81*). Warto przypomnieć, że polskie wydanie książki było nominowane do Nagrody Historycznej im. Kazimierza Moczarskiego w 2018 r.

W roku sprawozdawczym kontynuowaliśmy wydawanie znanych periodyków naukowych, w tym wysoko ocenianych w środowisku naukowym: „Pamięć i Sprawiedliwość”, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” i „Przegląd Archiwalny IPN” oraz periodyków popularnonaukowych: „Biuletyn IPN” i „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska”. Na rynku wydawniczym pojawiły się też długo wyczekiwane, dwa nowe periodyki naukowe z logo IPN: „Polish-Jewish Studies” i „Institute of National Remembrance Review”. Pierwszy z wymienionych to dwujęzyczny, polsko-angielski rocznik poświęcony historii społeczności żydowskiej na ziemiach polskich w XX w., utrwalaniu pamięci o polskich Żydach oraz wzajemnym i skomplikowanym relacjom polsko-żydowskim. W zamierzeniu redaktorów periodyk został przygotowany jako forum wymiany aktualnych ustaleń badawczych w obszarze „Jewish Studies” przez badaczy z różnych ośrodków naukowych. Z kolei „Institute of National Remembrance Review” to rocznik naukowy adresowany do czytelników anglojęzycznych, podejmujący problematykę najnowszej historii Polski i Europy Środkowej pod dwoma totalitaryzmami. Każdy numer ma charakter interdyscyplinarnego zbioru studiów nad wybranym problemem dziejów państw byłego bloku komunistycznego. Oprócz artykułów nauko-

wych zawiera również omówienia i recenzje publikacji historycznych ukazujących się w językach ojczystych poszczególnych krajów. Obie nowości są dostępne nieodpłatnie w księgarniach IPN.

Poza sprzedażą wydawnictw z logo IPN prowadzoną w księgarniach IPN i punktach sprzedaży w całej Polsce Instytut uczestniczył w największych wydarzeniach wystawienniczych poświęconych literaturze oraz w wybranych imprezach branżowych związanych z tematyką historyczną lub umożliwiających dotarcie z ofertą wydawniczą do nowych odbiorców, m.in. w Poznańskich Targach Książki, Festiwalu Filmów Dokumentalnych Niepokorni Niezłomni Wyklęci w Gdyni, Plenerze Literackim w Ogrodzie Saskim w Warszawie i Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego w Kielcach. Na arenie międzynarodowej Wydawnictwo IPN po raz pierwszy zaprezentowało swoje książki na wydzielonej ekspozycji podczas odbywających się w Mińsku na Białorusi XXVII Międzynarodowych Targach Książki. Od 5 do 9 lutego 2020 r. w centrum wystawowym BelEx zwiedzający mogli zapoznać się z opracowaniami dotyczącymi m.in. odzyskania przez Polskę niepodległości oraz poświęconymi drugiej wojnie światowej (ok. 30 tytułów). Tradycyjne, doroczne duże branżowe imprezy targowe tak w Polsce, jak i za granicą, w których Wydawnictwo IPN uczestniczyło regularnie, z uwagi na pandemię COVID-19 zostały odwołane.

Czas pandemii, na skutek zamrożenia na długie miesiące handlu stacjonarnego, miał wpływ na cały rynek księgarski, widać to także w statystykach sprzedaży publikacji IPN. Jednak spadki te, dzięki dużej dynamice wzrostu e-commerce są symboliczne – podstawowe znaczenie miała dotychczasowa współpraca z dużymi krajowymi dystrybutorami książek (Azymut, Ateneum, Platon), rozwój księgarni internetowej za pośrednictwem strony ipn.poczytaj.pl oraz skuteczna strategia marketingowa. W 2020 r. IPN sprzedał 102 994 egz. publikacji o łącznej wartości 1 448 101,57 zł, co daje spadek 11 proc. w stosunku do roku 2019. Trzeba tutaj jednak podkreślić, że łączna sprzedaż za pośrednictwem dystrybutorów i innych podmiotów komercyjnych była wyższa niż w 2019 r. (1 083 304 wobec 1 080 120), co potwierdza dynamikę usług e-commerce.

Na przekór utrudnieniom spowodowanym sytuacją epidemiologiczną, zdeterminowani misją jak najszerszej popularyzacji czytelnictwa książki historycznej i umożliwienia spotkań autorskich z historykami-autorami publikacji, wzmocniliśmy naszą obecność z ofertą wydawniczą online dzięki rozszerzeniu kanałów komunikacji i form promocji nowości wydawniczych oraz księgarni internetowej ipn.poczytaj.pl.

Wydawnictwo IPN 16–29 kwietnia wzięło udział w I Wirtualnych Targach Książki organizowanych przez portal historyczny histmag.org i serwis literacki granice.pl, a 16–29 listopada w II Wirtualnych Targach Książki. W ramach kampanii zaprezentowaliśmy dwadzieścia jeden tytułów, każdy przenosił na stronę zakupową wydawcy (https://ipn.poczytaj.pl). Z kolei 30 listopada – 6 grudnia 2020 Wydawnictwo IPN zorganizowało własny I Wirtualny Kiermasz Książki IPN, umożliwiając klientom przez tydzień zakup całego asortymentu z trzydziestoprocentowym rabatem. Wydarzenie okazało się największym sukcesem sprzedażowym w 2020 r.

Na stronie internetowej i w mediach społecznościowych uruchomiliśmy nowy cykl rozmów z autorami publikacji historycznych i wspomnień, świadkami historii oraz pracownikami miejsc pamięci narodowej: „Nie tylko o książkach". Na kanale IPNtv zainicjowaliśmy program internetowy poświęcony książkom #PrzystanekKsiążka. Jest to magazyn, w którym są przedstawiane nowości wydawnicze, rozmowy z autorami, opinie, recenzje i najciekawsze zapowiedzi. W pilotażowym sezonie programu wyemitowaliśmy 11 odcinków.

Wydawnictwo IPN zorganizowało 31 promocji publikacji, z czego zdecydowaną większość (24) w formie dyskusji online z transmisją bezpośrednią lub rejestracją wideo i retransmisją, m.in. z Przystanku Historia IPN w Warszawie, z Sali BHP Stoczni Gdańskiej, z Festiwalu Filmów Dokumentalnych NNW w Gdyni, z Ambasady Węgier w Polsce i z nowej Księgarni IPN, którą po zmianie siedziby IPN w drugiej połowie sierpnia br. otworzyliśmy przy ul. Postępu 18 (budynek Neptun). Ponadto, wraz z Fundacją Historia i Kultura zorganizowaliśmy Salon Autorów IPN w ramach Internetowych Spotkań Autorskich Targów Książki Historycznej, proponując internautom

10 rozmów o naszych nowościach wydawniczych. Transmisje obejrzało łącznie 125 079 widzów. Zasięg odbioru w szczycie oglądalności wyniósł 18 300 widzów. Nasze transmisje można obejrzeć na stronie youtube.com/IPNtvPL oraz na facebook.com/ipngovpl/, na facebook.com/ksiegarnia.ipn.

Miłośnikom twórczości Przemysława Gintrowskiego, polskiego „barda wolności" w kraju i za granicą umożliwiliśmy obejrzenie koncertu „Gintrowski, a jednak coś po nas zostało", wyemitowanego po raz pierwszy na platformie internetowej w niedzielę, 13 grudnia.

Wzmocniliśmy rozpoznawalność książek z logo IPN, dbając jednocześnie o jakość materiałów reklamowych z aktualną ofertą wydawniczą IPN, dzięki intensywnej współpracy z serwisami branżowymi (Histmag.org, historykon.pl, Historia.org.pl, dzieje.pl, polskazbrojna.pl, superhistoria.pl, dorzeczy.pl, rp.pl/rzeczohistorii, historia.uwazamrze.pl, www.rp.pl/plusminus, idziemy.pl, gosc.pl) i prasą opiniotwórczą („Plus Minus", „Rzeczpospolita Rzecz o Historii", „Historia Uważam Rze", „Historia Do Rzeczy", „wSieci Historii", „Polska Zbrojna", „Idziemy", „Niedziela", „Gość Niedzielny", „Do Rzeczy", „Magazyn Literacki Książki", „Nowe Książki") oraz kampaniom banerowym online przenoszącym do księgarni internetowej ipn.poczytaj.pl. Z okazji Internetowych Spotkań Autorskich Targów Książki Historycznej przygotowaliśmy coroczny dodatek specjalny do dziennika „Rzeczpospolita" (dostępny także online), a z okazji grudniowej rocznicy wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, wspólnie z tygodnikiem „Do Rzeczy" powstała specjalna wkładka prezentująca okolicznościowe wydawnictwa IPN. Oprócz półrocznych – wiosna/lato, jesień/zima – katalogów publikacji IPN wydaliśmy w formie pdf dwa okolicznościowe, tematyczne katalogi publikacji: *Polskie powojenne podziemie niepodległościowe 1944–1963* i *Opozycja i opór społeczny w Polsce w latach 1976–1989*, a także folder *Grudzień '70 w publikacjach Instytutu Pamięci Narodowej.* O nowości wydane w 2020 r. został zaktualizowany także katalog publikacji dotyczących stosunków polsko-żydowskich podczas II wojny światowej (w wersji polskiej i angielskiej).

Na stronie internetowej ipn.gov.pl w zakładce „Publikacje" kontynuujemy stały, cotygodniowy cykl Książka Tygodnia, co miesiąc – bestsellery miesiąca, a na koniec roku sprawozdawczego – bestsellery roku. W 2020 r. były to w kategorii książki: album *Kardynał Stefan Wyszyński 1901–1981* autorstwa Rafała Łatki, Beaty Mackiewicz i ks. Dominika Zamiatały; album *Białe Legiony przeciwko bolszewikom. Polskie formacje w Rosji 1918–1920* Wojciecha Muszyńskiego; *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970)* Roberta Spałka; *Policja granatowa w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945* pod redakcją Tomasza Domańskiego i Edyty Majcher-Ociesy; *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej* pod redakcją Adama Pleskaczyńskiego i Michała Krzyżaniaka; *Prymas Stefan Wyszyński. Biografia* Rafała Łatki, Beaty Mackiewicz i ks. Dominika Zamiatały; album *Twórca Niepodległej. Józef Piłsudski 1867–1935* Marka Gałęzowskiego i Jerzego Kirszaka; *Tarcza II Rzeczypospolitej. Korpus Ochrony Pogranicza 1924–1939* Artura Ochała; *Śmierć nieosądzona. Sprawa księdza Romana Kotlarza* Szczepana Kowalika i Arkadiusza Kutkowskiego; *Obwód Łańcut SZP-ZWZ-AK w latach 1939–1945* Andrzeja Borcza; w kategorii komiksy historyczne: *Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946. Wydanie zbiorcze*, cz. 1–10; *Starachowice, 6 sierpnia 1943, Końskie, 5 czerwca 1944*; *Bitwa Warszawska 1920*; *Wojenna odyseja Antka Srebrnego*, cz. 10 – *Przemarsz przez piekło 1944 r.*; *Wojenna Odyseja Antka Srebrnego*, cz. 1 – *Obrona Grodna 1939 r.*; w kategorii planszowe gry/puzzle edukacyjne: *Bitwa warszawska*, *Miś Wojtek*, *Niepodległa*, *Polskie Państwo Podziemne*, *Polak Mały.*

Ważnym miejscem spotkań czytelnika – szczególnie tego młodego – z książką jest fanpage księgarni IPN w mediach społecznościowych. Profil służy do informowania o nowościach wydawniczych i komunikacji z potencjalnymi klientami. Na tej platformie wzmocniliśmy naszą obecność, i zamknęliśmy rok sprawozdawczy z wynikiem: 2146 użytkowników, ponad 2900 obserwujących, najlepsze posty w granicach 20 000 zasięgu.

Książki wydawane nakładem IPN są omawiane także w programach „Przystanek Historia" TVP Historia i w audycjach radiowych „Przystanek Historia". Z okazji setnej rocznicy bitwy warszawskiej w radiowej Dwójce, w cyklu „Bohaterowie wielkiej bitwy", zrealizowaliśmy audycję z udzia-

łem prof. Janusza Odziemkowskiego, poświęconą generałowi Hallerowi i jego Armii Ochotniczej. Fragmenty eseju prof. Odziemkowskiego zabrzmiały na antenie radiowej Jedynki w paśmie „Non fiction" między 3 listopada a 15 listopada (13 fragmentów po 4 minuty).

Liczba recenzji wydawniczych dla publikacji IPN w mediach ogólnopolskich dzięki tak wielopłaszczyznowym działaniom promocyjnym zwiększyła się dwukrotnie w porównaniu z poprzednim rokiem sprawozdawczym.

W dobie ekspansji mediów cyfrowych, dodatkowo determinowanej sytuacją epidemiologiczną rozszerzyliśmy ofertę wydawniczą w plikach pdf/epub/mobi do darmowego pobrania.

W celu popularyzacji czytelnictwa i wsparcia rozwoju bibliotek szkolnych, akademickich i publicznych w Polsce wznowiliśmy projekt społeczny „Biblioteka na to czeka". W tegorocznej edycji akcji wzięło udział 605 bibliotek z całej Polski. Łącznie przekazano ponad dziesięć tysięcy książek wydanych w latach 2008–2018.

9. Budżet

9.1. Budżet w układzie klasyfikacji budżetowej

Budżet Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu został określony ustawą budżetową na 2020 rok (Dz. U. poz. 571) w następujących wielkościach:

Tabela 1. Dochody i wydatki IPN-KŚZpNP wg ustawy budżetowej na 2020 r. w tys. zł

Dochody budżetowe	**1 948**
Wydatki budżetowe	**405 177**
z tego:	
– dotacje	2 400
– świadczenia na rzecz osób fizycznych	11 203
– wydatki bieżące	351 489
– wydatki majątkowe	40 085

9.1.1. Wykonanie dochodów budżetowych

W 2020 r. dochody budżetowe Instytutu Pamięci Narodowej zostały zaplanowane w wysokości 1 948 tys. zł, w tym w dziale 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa w wysokości 1 934 tys. zł oraz dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w wysokości 14 tys. zł. Następnie ustawą z dnia 28 października 2020 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2020 (Dz. U. poz. 1919) zostały dokonane zmiany i plan na 2020 r. wyniósł 2 208 tys. zł, w tym w dziale 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa w wysokości 2 194 tys. zł oraz dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w wysokości 14 tys. zł.

Wykonanie dochodów budżetowych w dziale 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa wyniosło ogółem 2 584 tys. zł, co stanowi 117,8 proc. planu po zmianach i realizowano w ramach:

– **rozdziału 75101** Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa (centrala IPN) – dochody wyniosły 2 091 tys. zł;

– **rozdziału 75112** Jednostki podległe IPN-KŚZpNP (oddziały IPN) – dochody wyniosły 493 tys. zł.

Dochody budżetowe w dziale 751 zostały uzyskane z tytułu:

– wpływów ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielanych sędziom i prokuratorom na zaspokajanie ich potrzeb mieszkaniowych (§ 0700) na kwotę 304 tys. zł;

– wpływów z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze (§ 0750) na kwotę 69 tys. zł;
– wpływów z usług (§ 0830) na kwotę 102 tys. zł;
– wpływów ze sprzedaży wyrobów (§ 0840) na kwotę 1 249 tys. zł – sprzedaż publikacji i gier edukacyjnych;
– wpływów ze sprzedaży składników majątkowych (§ 0870) na kwotę 7 tys. zł;
– wpływów z pozostałych odsetek (§ 0920) na kwotę 76 tys. zł;
– wpływów z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (§ 0940) na kwotę 379 tys. zł;
– wpływów z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów (§ 0950) na kwotę 34 tys. zł;
– wpływów z różnych dochodów (§ 0970) na kwotę 363 tys. zł;
– wpływów z różnic kursowych (§ 1510) na kwotę 1 tys. zł.

Wykonanie dochodów budżetowych w **dziale 921** – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego wyniosło ogółem 3 tys. zł, co stanowi 21,4 proc. planu i realizowano w ramach **rozdziału 92128** – Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa realizowana przez jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i zostały uzyskane z tytułu wpływów z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (§ 0940).

Tabela 2. Wykonanie dochodów budżetowych IPN-KŚZpNP w 2020 r.

Lp.	Wyszczególnienie	§	Rok 2020*		
			Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie
			w tys. zł		
	Dział 751 – ogółem		**1 934**	**2 194**	**2 584**
1.	Wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych	0700	309	334	304
2.	Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	0750	13	13	69
3.	Wpływy z usług	0830	123	87	102
4.	Wpływy ze sprzedaży wyrobów	0840	1 155	1 150	1 249
5.	Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	0870	13	13	7
6.	Pozostałe odsetki	0920	42	58	76
7.	Wpływy z rozliczeń / zwrotów z lat ubiegłych	0940	115	359	379
8.	Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	0950		14	34
9.	Wpływy z różnych dochodów	0970	160	162	363
10.	Różnice kursowe	1510	4	4	1
	Dział 921 – ogółem		**14**	**14**	**3**
1.	Wpływy z usług	0830	5	5	0
2.	Wpływy z rozliczeń / zwrotów z lat ubiegłych	0940	5	5	3
3.	Wpływy z różnych dochodów	0970	4	4	0

*Dane na podstawie sprawozdania RB-27 z wykonania planu dochodów budżetowych w 2020 r.

9.1.2. Wykonanie wydatków budżetowych

Plan wydatków Instytutu Pamięci Narodowej na 2020 r. został ustalony w ustawie budżetowej (Dz. U. poz.1919) w wysokości 405 177 tys. zł.

Decyzjami w sprawie zmian w budżecie państwa na 2020 r. dokonano zmniejszenia planu Instytutu Pamięci Narodowej o:

1) 4 758 tys. zł (MF/BP4.4143.16.3.2020.RC) na podstawie:

– art. 31 ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.), tworząc rezerwę celową poz. 74 pn. „Przeciwdziałanie COVID-19". Nowa rezerwa utworzona została ze środków zablokowanych na podstawie art. 31 ust. 2 ww. ustawy przez Prezesa Rady Ministrów decyzją z dnia 26 listopada 2020 r., skorygowana decyzją z dnia 22 grudnia 2020 r. (znak: BPRM.213.18.6.2020).

2) 1 893 tys. zł (MF/BP4.4143.16.4.2020.RC) na podstawie:

– art. 15zi pkt 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.) – art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568, z późn. zm.), tworząc nową rezerwę celową poz. 75 pn. „Rezerwa na wpłatę do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19" i przenosi się do tej rezerwy kwoty wydatków zablokowanych na podstawie art. 177 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Po uwzględnieniu powyższych zmian w budżecie państwa w części budżetowej 13 plan wydatków Instytutu Pamięci Narodowej na 2020 rok wynosił 398 526 tys. zł.

Wykonanie wydatków wyniosło ogółem 393 776 tys. zł, co stanowi 98,8 proc. planu.

Realizacja wydatków w ramach poszczególnych działów i rozdziałów klasyfikacji budżetowej przedstawia się następująco:

Dział 751 Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa

plan po zmianach	370 684 tys. zł
wykonanie	366 024 tys. zł
co stanowi	98,7 proc. planu
w tym:	

Rozdział 75101 Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa (centrala IPN)

plan po zmianach	174 724 tys. zł
wykonanie	170 976 tys. zł
co stanowi	97,9 proc. planu

Rozdział 75112 Jednostki podległe IPN-KŚZpNP (oddziały IPN)

plan po zmianach	195 960 tys. zł
wykonanie	195 048 tys. zł
co stanowi	99,5 proc. planu

Dział 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, w tym:

Rozdział 75302 Uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne
plan po zmianach 8 221 tys. zł
wykonanie 8 184 tys. zł
co stanowi 99,5 proc. planu

Dział 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
plan po zmianach 19 621 tys. zł
wykonanie 19 568 tys. zł
co stanowi 99,7 proc. planu
w tym:

Rozdział 92127 Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa (centrala IPN)
plan po zmianach 10 360 tys. zł
wykonanie 10 343 tys. zł
co stanowi 99,8 proc. planu

Rozdział 92128 Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa realizowana przez jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (oddziały IPN)
plan po zmianach 9 261 tys. zł
wykonanie 9 225 tys. zł
co stanowi 99,6 proc. planu

W planie wydatków Instytutu Pamięci Narodowej występują wydatki budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego w wysokości 2 589 tys. zł. W powyższym wykonaniu nie są ujęte środki niewygasające z upływem roku 2020.

Wykaz planowanych wydatków zgodny z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego (Dz. U. poz. 2422) przedstawia się następująco:

Tabela 3. Wykaz planowanych wydatków budżetu państwa które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego

Nr zadania	Zadanie	Część	Dział	Rozdział	Paragraf	Kwota w tys. zł
1	2	3	4	5	6	7
		13 IPN – KŚZpNP				**2 589**
1	Modernizacja budynku Neptun przy ul. Postępu 18 w Warszawie		751	75101	6050	2 175
2	Modernizacja budynku Neptun przy ul. Postępu 18 w Warszawie		751	75101	4270	94
3	Wymiana wykładzin na 7 piętrze budynku Neptun przy ul. Postępu 18 w Warszawie		751	75101	4270	147
4	Zakup laptopów na potrzeby jednostki		751	75112	4210	173

Wydatki w dziale 751 oraz 921 dotyczą bieżącej działalności Instytutu związanej z realizacją zadań ustawowych określonych ustawą o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Wydatki w dziale 753 obejmują wypłaty uposażeń dla prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażeń rodzinnych. Uposażenia dla prokuratorów w stanie spoczynku są wypłacane prokuratorom, dla których Instytut był ostatnim miejscem zatrudnienia, a uposażenia rodzinne uprawnionym członkom rodziny prokuratora.

Strukturę wykonania wydatków budżetowych w części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, w poszczególnych działach i rozdziałach, według grup ekonomicznych określonych w ustawie budżetowej, przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 4. Wykonanie planu wydatków IPN-KŚZpNP w 2020 r.

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020*				
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
	w tys. zł				proc.	
1	2	3	4	5	6	7
Część 13 – ogółem	**340 560**	**405 177**	**398 526**	**393 776**	**98,8**	**115,6**
Dotacje	292	2 400	421	321	76,2	109,9
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	8 669	11 203	9 861	9 813	99,5	113,2
Wydatki bieżące	310 154	351 489	342 415	340 076	99,3	109,6
Wydatki majątkowe	21 445	40 085	45 829	43 566	95,1	203,2
w tym:						
Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	**319 138**	**376 162**	**370 684**	**366 024**	**98,7**	**114,7**
Dotacje	292	400	400	300	75,0	102,7
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 247	1 368	1 309	1 299	99,2	104,2
Wydatki bieżące	296 923	336 086	325 117	322 830	99,3	108,7
Wydatki majątkowe	20 676	38 308	43 858	41 595	94,8	201,2
w tym:						
Rozdział 75101 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	**140 436**	**175 751**	**174 724**	**170 976**	**97,9**	**121,7**
Dotacje	292	400	400	300	75,0	102,7
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	651	637	791	789	99,7	121,2
Wydatki bieżące	121 713	142 003	133 583	132 195	99,0	108,6
Wydatki majątkowe	17 780	32 711	39 950	37 692	94,3	212,0
Rozdział 75112 – Jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej	**178 702**	**200 411**	**195 960**	**195 048**	**99,5**	**109,1**
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	596	731	518	510	98,5	85,6
Wydatki bieżące	175 210	194 083	191 534	190 635	99,5	108,8
Wydatki majątkowe	2 896	5 597	3 908	3 903	99,9	134,8
Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	**7 387**	**8 794**	**8 221**	**8 184**	**99,5**	**110,8**

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020*				
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
	w tys. zł				proc.	
1	2	3	4	5	6	7
w tym:						
Rozdział 75302 – Uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne	**7 387**	**8 794**	**8 221**	**8 184**	**99,5**	**110,8**
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	7 387	8 794	8 221	8 184	99,5	110,8
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	**14 035**	**20 221**	**19 621**	**19 568**	**99,7**	139,4
Dotacje	0	2 000	**21**	**21**	**100,0**	
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	35	1 041	331	330	99,7	942,9
Wydatki bieżące	13 231	15 403	17 298	17 246	99,7	130,3
Wydatki majątkowe	769	1 777	1 971	1 971	100,0	256,3
w tym:						
Rozdział 92127 – Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa	**6 537**	**11 475**	**10 360**	**10 343**	**99,8**	**158,2**
Dotacje	**0**	**2 000**	**21**	**21**	**100,0**	
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	0	1 005	299	298	99,7	
Wydatki bieżące	5 792	6 740	8 116	8 100	99,8	139,8
Wydatki majątkowe	745	1 730	1 924	1 924	100,0	258,3
Rozdział 92128 – Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa realizowana przez jednostki podległe IPN-KŚZpNP	**7 498**	**8 746**	**9 261**	**9 225**	**99,6**	**123,0**
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	35	36	32	32	100,0	91,4
Wydatki bieżące	7 439	8 663	9 182	9 146	99,6	122,9
Wydatki majątkowe	24	47	47	47	100,0	195,8

*Dane na podstawie rocznego sprawozdania RB-28 z wykonania planu wydatków budżetowych w 2020 r.

W porównaniu do roku 2019 zrealizowane wydatki w części 13 były w roku 2020 wyższe o 53 216 tys. zł, tj. o 15,6 proc.

9.1.2.1. Wykonanie wydatków w poszczególnych działach i grupach wydatków

9.1.2.1.1. Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa

Plan wydatków na 2020 r. określony w ustawie budżetowej wynosił 376 162 tys. zł. W związku z podjętymi przez dysponenta części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu decyzjami w sprawie blokowania planowanych wydatków oraz decyzjami Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 25 grudnia 2020 r. (MF/BP4.4143.16.3.2020.RC) i z 30 grudnia 2020 r. (MF/BP4.4143.16.4.2020.RC) plan wydat-

ków w dziale 751 został zmniejszony łącznie o 5 478 tys. zł. Plan wydatków ostatecznie wyniósł 370 684 tys. zł.

W 2020 r. wydatki Instytutu zrealizowane w ramach działu 751 wyniosły 366 024 tys. zł, co stanowi 98,7 proc. planu po zmianach, a uwzględniając w wykonaniu wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2020 w wysokości 2 589 tys. zł, wykonanie wyniosło 368 613 tys. zł, co stanowi 99,5 proc. planu po zmianach. Wykonanie w 2020 r. (366 024 tys. zł) w odniesieniu do wykonania wydatków w 2019 r. (319 138 tys. zł) było wyższe o 14,7 proc. Struktura wydatków w poszczególnych grupach ekonomicznych przedstawia się następująco:

Dotacje

Wydatki na dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom (§ 2810) wyniosły 300 tys. zł i zostały przeznaczone na realizację następujących zadań publicznych:

– pozyskiwanie, weryfikacja i opracowanie informacji dotyczących faktów pomocy udzielanej ludności żydowskiej przez polskich obywateli w okresie II wojny światowej (umowa zawarta z Fundacją „Polsko-Niemieckie Pojednanie");
– pozyskiwanie, weryfikacja i scalanie informacji w celu uzupełnienia komputerowej imiennej bazy danych obywateli państwa polskiego poddanych represjom pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945 (umowa zawarta z Fundacją „Polsko-Niemieckie Pojednanie").

Wydatki na dotacje w 2020 r. były wyższe w porównaniu do 2019 r. o 8 tys. zł, tj. o 2,7 proc.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 1 299 tys. zł, co stanowi 99,2 proc. planu po zmianach na 2020 rok (1 309 tys. zł) i przedstawiały się następująco:

– wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń (§ 3020) – 878 tys. zł;
– różne wydatki na rzecz osób fizycznych (§ 3030) – 421 tys. zł.

Wydatki dotyczyły świadczeń wynikających z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, m.in.: zakupu środków ochrony osobistej i odzieży ochronnej dla pracowników, zwrotu kosztów zakupu okularów pracownikom zatrudnionym przy monitorach komputerowych, zakupu umundurowania wewnętrznej służbie ochrony i wypłaty ekwiwalentu za jego czyszczenie, zakupu profilaktycznych posiłków i napojów dla pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych, zwrotów kosztów podróży świadkom przesłuchiwanym w toku prowadzonych śledztw, wypłaty odprawy pośmiertnej członkom rodziny zmarłego pracownika Instytutu, zasądzonych odszkodowań w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy, wypłat diet członkom Kolegium Instytutu.

W grupie wydatków dotyczących świadczeń na rzecz osób fizycznych w 2020 r. nastąpiło zwiększenie wydatków w odniesieniu do 2019 r. o 52 tys. zł, tj. 4,2 proc.

Wydatki bieżące

Wydatki bieżące stanowią pozycję o największej wartości w strukturze wydatków. W 2020 r. wydatki wyniosły 322 830 tys. zł, co stanowi 99,3 proc. planu po zmianach. W odniesieniu do 2019 r. były większe o 25 907 tys. zł, tj. o 8,7 proc.

w tym:

Wynagrodzenia osobowe

Wydatki na wynagrodzenia osobowe, wykazane w sprawozdaniu dotyczącym wykonania planu wydatków budżetu państwa Rb-28, wyniosły ogółem 197 691 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu po zmianach.

Wykonanie wydatków na wynagrodzenia osobowe w poszczególnych paragrafach kształtowało się następująco:

– wynagrodzenia osobowe pracowników (§ 4010) – 157 826 tys. zł;
– wynagrodzenia osobowe sędziów i prokuratorów oraz asesorów i aplikantów (§ 4030) – 27 457 tys. zł;
– dodatkowe wynagrodzenie roczne (§ 4040) – 12 408 tys. zł.

Honoraria i wynagrodzenia bezosobowe

Wydatki na honoraria (§ 4090) zaplanowano w wysokości 1 396 tys. zł, wykonanie wyniosło 1 379 tys. zł, co stanowi 98,8 proc. planu – kwoty wydatków dotyczą działań statutowych Instytutu, przede wszystkim działalności edukacyjnej i wydawniczej, związane są głównie z wynagrodzeniami przekazywanymi autorom za korzystanie z utworów oraz opłatami płaconymi organizacjom zbiorowego zarządzania z tytułu udzielonych licencji.

W odniesieniu do 2019 r. wydatki na honoraria były większe o 329 tys. zł, tj. o 31,3 proc.

Wydatki na wynagrodzenia bezosobowe (§ 4170) zaplanowano w wysokości 3 125 tys. zł, wykonanie wyniosło 3 101 tys. zł, co stanowi 99,2 proc. planu – kwoty wydatków obejmują wynagrodzenia wypłacone na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło związanych m.in. z prowadzoną działalnością edukacyjną i wydawniczą.

W odniesieniu do 2019 r. wydatki na wynagrodzenia bezosobowe były większe o 91 tys. zł, tj. o 3,0 proc.

Pochodne od wynagrodzeń

Pochodne od wynagrodzeń zaplanowano w wysokości 31 409 tys. zł, wykonanie wydatków w tej grupie wynosi 31 310 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. kwoty planu, w tym składki na ubezpieczenia społeczne (§ 4110) – 27 852 tys. zł, składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy (§ 4120) – 3 458 tys. zł.

Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Odpis został zrealizowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1070), ustawy z dnia 20 lutego 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2020 (Dz. U. 2020 r., poz. 278).

Wydatki na ZFŚS w 2020 r. zaplanowano w wysokości 3 770 tys. zł, wykonanie wyniosło ogółem 3 763 tys. zł.

Podatki i opłaty na rzecz budżetu państwa

Wydatki w tej grupie zaplanowano w wysokości 24 tys. zł, wykonanie wyniosło 19 tys. zł i dotyczyły:

– opłaty cła (§ 4470) na kwotę 3 tys. zł;
– podatku od towarów i usług VAT (§ 4530) w wysokości ogółem 16 tys. zł.

Opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Wydatki zaplanowano w wysokości 781 tys. zł, wykonanie wyniosło 776 tys. zł i dotyczyły:

– podatku od nieruchomości (§ 4480) – w wysokości 596 tys. zł;
– opłat na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego (§ 4520) – w wysokości 180 tys. zł.

Zakup towarów i usług

Pozycja obejmuje wydatki w 2020 r. związane z prowadzeniem działalności statutowej Instytutu oraz utrzymaniem zajmowanych obiektów. Wykonanie wyniosło ogółem 76 967 tys. zł, co stanowi 97,6 proc. planu wydatków wchodzących w skład tej grupy ekonomicznej (78 882 tys. zł). W odniesieniu do 2019 r. wydatki na zakup towarów i usług były większe o 5 316 tys. zł, tj. o 7,4 proc. Wydatki obejmują:

1) grupę wydatków bieżących jednostki (§ 4000), których realizacja wyniosła 72 072 tys. zł i dotyczą:

– zakupu materiałów i wyposażenia (§ 4210 – 14 161 tys. zł) związanych z bieżącym funkcjonowaniem IPN oraz realizacją zadań merytorycznych, w tym m.in. zakupu:

- materiałów biurowych, papierniczych i drobnego wyposażenia;
- mebli biurowych;
- materiałów i urządzeń niezbędnych do utrzymania systemów, instalacji i urządzeń technicznych;
- regałów stacjonarnych do pomieszczeń magazynowych Archiwum IPN;

- archiwizacyjnych materiałów specjalistycznych;
- laptopów ze stacjami dokującymi;
- akcesoriów komputerowych (czytniki kart, kable, myszki bezprzewodowe do laptopów służbowych, podkładki chłodzące pod laptopy, itp.);
- monitorów graficznych;
- skanerów do digitalizacji dokumentów;
- telefonów komórkowych i akcesoriów;
- specjalistycznego wyposażenia do prac poszukiwawczych;
- paliwa, części i akcesoriów do samochodów służbowych;
- środków czystości;
- prenumeraty prasy;
- zniczy i wiązanek upamiętniających wydarzenia historyczne;
- pojemników do selektywnej zbiórki odpadów;
- artykułów i środków dezynfekcyjnych w związku z zagrożeniem epidemią koronawirusa;
- przyłbic oraz maseczek ochronnych.

Wydatki w § 4210 były wyższe o 38,2 proc. w porównaniu do 2019 r.

– wydatków na zakup środków żywności (§ 4220) na kwotę 133 tys. zł;

– zakupu energii (§ 4260) na kwotę 5 699 tys. zł, wydatki dotyczą dostawy energii elektrycznej, cieplnej, gazu oraz wody;

– wydatków na zakup usług zdrowotnych (§ 4280) na kwotę 158 tys. zł dotyczących badań okresowych i kontrolnych pracowników;

– zakupu usług pozostałych (§ 4300) – wydatki wyniosły 42 546 tys. zł. i dotyczyły przede wszystkim:

- druku gier i publikacji;
- organizacji wystaw, konferencji, sesji naukowych, programów badawczych oraz promocji książek;
- produkcji i koprodukcji filmów;
- usług związanych z prowadzonymi pracami poszukiwawczo-ekshumacyjnymi m.in.: transportem szczątków ludzkich, badaniami identyfikacyjnymi szczątków ludzkich odnalezionych podczas prac poszukiwawczych, przechowywaniem materiału biologicznego, izolacją DNA oraz doradztwem i konsultacjami w zakresie genetyki;
- usług transportu wewnętrznego i zewnętrznego składników majątku ruchomego (mebli, urządzeń, itp.) pomiędzy lokalizacjami centrali IPN;
- utrzymania archiwów;
- usług skanowania materiałów archiwalnych i zdjęć;
- kosztów eksploatacyjnych budynków centrali IPN;
- usług porządkowych użytkowanych obiektów;
- utrzymania czystości w obiektach centrali IPN;
- przeglądów samochodów służbowych;
- ogłoszeń prasowych;
- przedłużenia subskrypcji i aktualizacji oprogramowań;
- usług pocztowych, transportowych i kurierskich;
- obsługi informatycznej Instytutu, w tym: transmisji danych, dostępu do sieci informatycznych, usługi serwisowej systemu TETA, opieki serwisowej systemu KANCELARIA, usługi HELPDESK systemu ESEW;
- wsparcia technicznego systemu do zaawansowanej analizy ruchu sieciowego klasy NAV;
- usługi związanej z relokacją środowiska IT do nowej lokalizacji;
- odczytu i przeniesienia na nośniki cyfrowe posiadanych w zasobach archiwalnych zawartości taśm magnetycznych;

– monitoringu obiektów i systemów alarmowych;
– opłaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych (§ 4360) na kwotę 553 tys. zł;
– zakupu usług obejmujących tłumaczenia (§ 4380) na kwotę 769 tys. zł dotyczących działalności merytorycznej Instytutu m.in.: tłumaczenia artykułów i dokumentów do publikacji i albumów wydawanych przez IPN, folderów i tekstów wystawienniczych, tłumaczeń materiałów archiwalnych oraz tłumaczeń konsekutywnych i symultanicznych podczas imprez edukacyjnych (wydatki były wyższe o 27,1 proc. w porównaniu do 2019 r.);
– wydatków na zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii (§ 4390), na kwotę 75 tys. zł i dotyczyły w szczególności wykonania:
- opinii dotyczących badań genetycznych w celu identyfikacji szczątków kostnych osób;
- opinii z zakresu genetyki sądowej na potrzeby śledztw;
- opinii biegłego z zakresu techniki komputerowej i informatyki na potrzeby śledztwa;
- opinii z zakresu balistyki i badania broni na potrzeby śledztwa;
- ekspertyz i oceny zanieczyszczenia drobnoustrojami dokumentów z zasobów archiwalnych Instytutu, badania mikrobiologiczne z zakresu mykologii w magazynach, pokojach archiwum;
- oceny stopnia wykorzystania resursu i stanu technicznego trzech dźwigów elektrycznych zamontowanych w budynku przy al. Grunwaldzkiej 216 w Gdańsku;
- opłat za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe (§ 4400) na kwotę 7 978 tys. zł.

2) zakup środków dydaktycznych i książek (§ 4240), które zrealizowano na kwotę 56 tys. zł. Kwota ta obejmuje zakup książek na potrzeby bibliotek IPN;
3) zakup usług remontowych (§ 4270) wyniósł 4 839 tys. zł i dotyczył m.in.:
– napraw oraz konserwacji urządzeń biurowych, sprzętu kserograficznego;
– konserwacji urządzeń wentylacyjnych, klimatyzacyjnych, grzewczych i dźwigów;
– konserwacji systemów zabezpieczeń technicznych, systemu alarmowego, ppoż., sygnalizacji napadu i włamania, instalacji elektrycznej;
– napraw samochodów służbowych;
– prac remontowych siedziby oddziałów i centrali IPN;
– konserwacji klaserów rotacyjnych.

W porównaniu do 2019 r. wydatki w § 4270 były niższe o 14,9 proc.

Pozostałe wydatki

Realizacja w tej grupie wydatków wyniosła ogółem 7 824 tys. zł, co stanowi 97,9 proc. kwoty planowanej dla tej grupy ekonomicznej. Wydatki obejmowały:
– wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (§ 4140) w kwocie 2 610 tys. zł;
– wydatki na nagrody konkursowe (§ 4190) w kwocie 562 tys. zł i dotyczyły nagród w konkursach edukacyjnych i historycznych organizowanych przez Instytut;
– wydatki dotyczące podróży służbowych krajowych (§ 4410) na kwotę 1 062 tys. zł;
– wydatki dotyczące podróży służbowych zagranicznych (§ 4420) na kwotę 429 tys. zł;
– wydatki na różne opłaty i składki (§ 4430) w wysokości 398 tys. zł dotyczyły m.in.: opłat za dozór techniczny dźwigów, opłat za RTV, ubezpieczeń majątkowych, w tym: ubezpieczenia OC i AC samochodów służbowych, budynków i sprzętu elektronicznego.

Wydatki realizowano na podstawie polis ubezpieczeniowych.
– udzielone pożyczki na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów i prokuratorów (§ 4450) na kwotę ogółem 150 tys. zł;
– składki do organizacji międzynarodowych (§ 4540) w wysokości 1 tys. zł, które dotyczyły opłaty członkowskiej na rzecz Międzynarodowej Rady Archiwów (ICA);

– pozostałe odsetki (§ 4580) na kwotę 6 tys. zł;
– kary i odszkodowania wypłacone na rzecz osób fizycznych (§ 4590) na kwotę 81 tys. zł;
– kary, odszkodowania i grzywny wypłacone na rzecz osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych (§ 4600) na kwotę 5 tys. zł;
– wydatki związane z postępowaniem sądowym i prokuratorskim (§ 4610) w wysokości ogółem 1 604 tys. zł obejmujące koszty przejazdów prokuratorów z powodu czynności w toku postępowania, doręczeń pism i wezwań oraz koszty opinii i badań podjętych w toku postępowania prokuratorskiego;
– wydatki na szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej (§ 4700) zrealizowano na kwotę 912 tys. zł. Kwota ta obejmuje specjalistyczne szkolenia dla prokuratorów oraz pracowników Instytutu z zakresu archiwizacji, administracji państwowej, zarządzania kadrami, finansów, zagadnień informatycznych, zamówień publicznych, prawa budowlanego, prawa pracy, ZFŚS, bhp;
– różnice kursowe (§ 4950) wyniosły 4 tys. zł.

Wykonanie wydatków majątkowych

W 2020 r. wydatki majątkowe zrealizowano na kwotę 41 595 tys. zł, co stanowi 94,8 proc. planu po zmianach (43 858 tys. zł), przy uwzględnieniu w wykonaniu wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2020 r. w wysokości 2 175 tys. zł, wykonanie wyniosło 43 770 tys. zł, co stanowi 99,8 proc. planu po zmianach.

Realizacja wydatków majątkowych:

– § 6050 – wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych w 2020 r. zrealizowano na kwotę 29 341 tys. zł, co stanowi 93,0 proc. planu po zmianach, przy uwzględnieniu w wykonaniu wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2020 r. w wysokości 2 175 tys. zł na zadanie „Modernizacja budynku Neptun przy ul. Postępu 18 w Warszawie" wykonanie wyniosło 31 516 tys. zł, co stanowi 99,9 proc. planu po zmianach;
– § 6060 – zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych zrealizowano na kwotę 12 254 tys. zł, tj. 99,5 proc. środków ujętych w planie finansowym na 2020 r.

Tabela 5. Wydatki majątkowe IPN-KŚZpNP w 2020 r. – Dział 751

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020				
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
	w tys. zł				proc.	
1	2	3	4	5	6	7
Wydatki majątkowe dział 751, z tego:	20 676	38 308	43 858	41 595	94,8	201,2
rozdział 75101 w tym:	17 780	32 711	39 950	37 692	94,3	212,0
§ 6050	12 633	28 511	31 540	29 341	93,0	232,3
§ 6060	5 147	4 200	8 410	8 351	99,3	162,2
rozdział 75112	2 896	5 597	3 908	3 903	99,9	134,8
§ 6060	2 896	5 597	3 908	3 903	99,9	134,8

Realizacja wydatków inwestycyjnych jednostek budżetowych – § 6050

Tabela 6. Realizacja wydatków inwestycyjnych w 2020 r.

Lp.	Nazwa inwestycji	Wydatki realizowane w 2020 roku (w tys. zł)
1	**2**	**3**
1	**Inwestycje pozostałe polegające na budownictwie ujęte w § 6050 w tym:**	
1.1.	Budowa budynku IPN przy ul. Grudziądzkiej w Bydgoszczy	26 751
1.2.	Rozbudowa hali magazynowej Wydawnictw IPN	9
1.3.	Przebudowa i adaptacja budynku przy ul Czarnieckiego 3 w Krakowie	16
1.4.	Modernizacja i adaptacja budynku Neptun Środki niewygasające w 2020 r.	989 2 175
1.5.	Przebudowa ze zmianą sposobu użytkowania poddasza w budynku przy ul. Janickiego 30 w Szczecinie	1 053
1.6.	Klimatyzacja w budynku siedziby IPN w Łodzi	228
1.7.	Budowa wiaty parkingowej przy ul. Warsztatowej 1A w Białymstoku	15
1.8.	Wykonanie palarni zewnętrznej w kompleksie budynków IPN przy ul. Kłobuckiej 21 w Warszawie	20
1.9.	Wykonanie instalacji niskoprądowych w Przystanku Historia w Poznaniu	55
1.10.	Montaż szlabanów oraz wiaty na rowery – Warszawa ul. Postępu 18	144
1.11.	Modernizacja placówki edukacyjnej Strzelecka 8 w Warszawie	22
1.12.	Budowa systemu integracji zabezpieczeń w obiektach IPN w Warszawie	37
1.13.	Adaptacja lokalu na Przystanek Historia we Wrocławiu pl. Solny	2

Ważniejsze efekty rzeczowe realizowanych w 2020 r. zadań inwestycyjnych w § 6050:
Obecna delegatura IPN w Bydgoszczy funkcjonuje w dwóch wynajmowanych obiektach w oddalonych od siebie lokalizacjach. W celu przeniesienia w jedno miejsce wszystkich istniejących w mieście struktur IPN od 2017 r. jest realizowana inwestycja polegająca na wybudowaniu nowej siedziby. Nowy obiekt zapewni właściwe warunki dla realizacji zadań przez wszystkie komórki organizacyjne delegatury, realizację profesjonalnego archiwum na 4-kilometrowy zasób archiwalny oraz archiwum zakładowego. W obiekcie przewidziano również funkcjonowanie nowoczesnej sali konferencyjno-wystawienniczej wraz z pomieszczeniami zapewniającymi odpowiednie warunki pracy dla pracowników naukowych i edukacyjnych. Budowa nowej siedziby poprawi obsługę interesantów oraz warunków zabezpieczania i opracowywania zasobu archiwalnego. Rozpoczęte jeszcze w 2017 r. opracowanie dokumentacji budowlanej zakończono w marcu 2018 r. Na podstawie umowy zawartej 11 grudnia 2018 r. z firmą Alstal sp. z o.o., sp.k. w 2019 r. zrealizowano stan surowy otwarty, a w 2020 r. wykonano kompleksowe instalacje sanitarne i elektryczne oraz roboty wykończeniowe zarówno z zewnątrz, jak i wewnątrz budynku. Budynek został przyłączony do miejskiej sieci ciepłowniczej. W październiku 2020 r. rozpoczęto wyposażanie budynku w niezbędne meble i inne mienie ruchome. Wartość poniesionych na ten cel wydatków wyniosła 26 509 tys. zł. Wszystkie roboty są prowadzone z udziałem inwestora zastępczego, na co wydatkowano kwotę 237 tys. zł oraz nadzoru autorskiego z wynagrodzeniem w kwocie 5 tys. zł. Zgodnie z ww. umową prace powinny zostać zakończone do końca kwietnia 2021 r. Dzięki tej inwestycji Delegatura IPN w Bydgoszczy będzie funkcjonować w nowoczesnym, dobrze zlokalizowanym budynku o powierzchni użytkowej 3664 m^2, z profesjonalnie przygotowaną i wyposażoną w regały przejezdne i karuzelowe powierzchnią archiwalną 820 m^2, salą konferencyjną

na 150 osób oraz pomieszczeniami biurowymi, magazynami i garażem podziemnym. Zakłada się, że zagospodarowanie budynku powinno nastąpić jeszcze w pierwszej połowie 2021 r.

W związku z planowaną budową kolejnej hali magazynowej w Warszawie przy ul. Kłobuckiej 21 na potrzeby Wydawnictwa IPN było konieczne uzyskanie decyzji o lokalizacji celu publicznego. Dlatego w 2020 r. zlecono opracowanie koncepcji, uzyskanie mapy zasadniczej, warunków technicznych od gestorów mediów oraz ww. decyzji, na co wydatkowano 9 tys. zł. Realizacja inwestycji w konwencji „zaprojektuj i wybuduj" powinna zostać zakończona na przełomie roku 2021/2022. Dzięki tej inwestycji Instytut uzyska 870 m^2 dodatkowej powierzchni magazynowej, niezbędnej do właściwego przechowywania i konfekcjonowania wydawnictw IPN.

Nieruchomość zabudowana Skarbu Państwa położona w Krakowie przy ul. Stefana Czarnieckiego 3 oraz Rękawka 41 pozostaje w trwałym zarządzie IPN od 2018 r. Podstawowym elementem zagospodarowania przestrzennego działki jest pochodzący z 1905 r. budynek dawnego sądu, wpisany do rejestru zabytków miasta Krakowa, ponadto na działce w narożu północno-zachodnim jest zlokalizowany budynek parterowy, niepodpiwniczony, a w części południowej budynek administracyjny jednopiętrowy. Programowana inwestycja to jednocześnie przebudowa i zmiana sposobu użytkowania istniejącego zabytkowego budynku byłego Aresztu Śledczego na cele biurowe i budowa nowego budynku archiwum z częścią biurową oraz z częścią edukacyjną i wystawowo-konferencyjną. Zakłada się połączenie np. łącznikiem obydwu budynków w celu uzyskania optymalnych rozwiązań funkcjonalnych, technicznych itp. W październiku 2018 r. zostało zlecone przygotowanie programu funkcjonalno-użytkowego, który określa potrzeby przyszłego użytkownika obiektu. W czerwcu 2020 r. za kwotę 16 tys. zł przygotowano koncepcję zagospodarowania budynku. Na podstawie koncepcji, we wrześniu 2020 r. po przeprowadzonym postępowaniu przetargowym została zawarta umowa z projektantem na opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy oraz zmiany użytkowania istniejącego budynku na cele biurowe IPN przy ul. Stefana Czarnieckiego 3 oraz Rękawka 41. Wartość prac projektowych została ustalona na kwotę 365 310 zł. Realizacja umowy jest przewidziana na pierwszą połowę 2021 r., po czym mają rozpocząć się roboty budowlane.

W związku z przeniesieniem siedziby Centrali IPN z budynku Mars przy ul. Wołoskiej 7 do budynku Neptun przy ul. Postępu 18, w grudniu 2018 r. Instytut, działając z upoważnienia Ministra Inwestycji i Rozwoju, zawarł z właścicielem nieruchomości Neptun – firmą MBPI sp. z.o.o. przedwstępną umowę o zamianę użytkowanego przez IPN lokalu w budynku Mars na lokal w budynku Neptun. Relokacja biur IPN odbyła się w sierpniu 2020 r. W obiekcie prowadzono roboty związane z wykończeniem i pracami dodatkowymi na piętrach już zaadaptowanych oraz pozostających jeszcze w remoncie. W ramach przeprowadzonego postępowania przetargowego 16 listopada 2020 r. podpisano umowę z wykonawcą prac – firmą Space4u sp. z o.o. na adaptację ostatnich już pozostałych do zaadaptowania kondygnacji +8, +9 oraz części parteru z kwotą wynagrodzenia 5 341 tys. zł. Wartość prac zrealizowanych w ramach dostosowania budynku w 2020 r., w tym opracowanych projektów oraz pełnionych nadzorów wyniosła łącznie 989 tys. zł. Jednocześnie pozostała część z zarezerwowanej w budżecie IPN na to zadanie kwoty w wysokości 2 175 tys. zł. Rozporządzeniem Rady Ministrów z 28 grudnia 2020 r. została ujęta w wykazie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego. Kwota ta zostanie wydatkowana do końca maja 2021 r. Po zakończeniu tych prac Instytut uzyska możliwość zagospodarowania całości pozyskanej nieruchomości o łącznej powierzchni użytkowej 21 tys. m^2, w tym 13 tys. m^2 powierzchni podstawowej (biurowo-magazynowej) oraz 7 tys. m^2 powierzchni parkingu podziemnego i zaplecza technicznego budynku. Budynek Neptun jest to typowy obiekt biurowy zrealizowany w 2000 r., który dzięki przeprowadzonym obecnie pracom adaptacyjnym i remontowym będzie w całości odnowiony i dostosowany do specyfiki działania IPN. Inwestycja ta znacząco poprawi warunki pracy i umożliwi rezygnację z najmu powierzchni komercyjnych.

W związku z dodatkowymi zadaniami nałożonymi na OIPN w Szczecinie, tj. powstaniem w 2017 r. dwóch nowych biur: wieloosobowego stanowiska do spraw poszukiwań i identyfikacji oraz wieloosobowego stanowiska do spraw upamiętniania walk i męczeństwa zaistniała konieczność

utworzenia nowych pomieszczeń biurowych. Ponieważ w budynku przy ul. Janickiego 30 istniał niewykorzystywany strych, zasadne było ze względów ekonomicznych dokonanie jego przebudowy i umiejscowienia tam Oddziałowej Komisja Ścigania Zbrodni. W związku z inwestycją opracowano dokumentację budowlaną zmiany sposobu użytkowania poddasza na potrzeby biurowe. W 2018 r. Instytut opracował koncepcję przebudowy poddasza oraz projekt budowlano-wykonawczy, a w 2019 r. uzyskano pozwolenia na realizację przedmiotowych prac. Realizacja robót budowlanych nastąpiła w 2020 r., a ich koszt wyniósł 951 tys. zł, prace były prowadzone pod nadzorem inwestora zastępczego, na którego wynagrodzenie wydatkowano w 2020 r. kwotę 86 tys. zł, oraz sprawowano nadzór autorski przez projektanta, co zostało rozliczone na kwotę 16 tys. zł. W wyniku prac uzyskano 121 m^2 dodatkowej powierzchni biurowej.

Budynek „D" OIPN w Łodzi jest budynkiem o 3 kondygnacjach naziemnych i jednej podziemnej, gdzie najwyższa kondygnacja to poddasze użytkowe. Latem, z powodu dużego nasłonecznienia następował wzrost temperatury w pomieszczeniach, co znacząco wpływało na komfort pracy. Towarzysząca wysokim temperaturom wilgotność powodowała, że w pomieszczeniach pracy stałej panowały trudne warunki pracy. Z uwagi na zakres instalacji przed przystąpieniem do robót konieczne było wykonanie projektu wykonawczego wraz z opracowaniem kosztorysowym, co zostało zrealizowane w 2020 r. i zafakturowane na kwotę 15 tys. zł. Zgodnie z ww. dokumentacją i umową zawartą 17 listopada 2020 r. zostały przeprowadzone roboty budowlane i instalacyjne, na co wydatkowano kwotę w wysokości 213 tys. zł. Wykonanie instalacji klimatyzacji w budynku pozwoliło na poprawę warunków pracy.

W 2020 r. zrealizowano inwestycję polegającą ma budowie i montażu wiaty przeznaczonej na dwa stanowiska parkingowe na placu siedziby OIPN przy ul. Warsztatowej 1A w Białymstoku. Całość robót została zrealizowana od lipca do września 2020 r. i rozliczona na kwotę 15 tys. zł. Realizacja inwestycji pozwoliła na poprawę warunków pracy pracowników, którzy przeprowadzają obsługę codzienną pojazdów oraz realizują zadania wymagające przewozu osób, dokumentacji służbowej i materiałów edukacyjnych w oddziale.

W związku z utworzeniem w ramach działalności OIPN w Poznaniu „Przystanku Historia" konieczne było wykonanie niezbędnych prac adaptacyjnych obejmujących wykonanie instalacji systemu sieci komputerowej i multimediów, instalacji systemu alarmowania włamania i napadu z elementami zalania i ppoż oraz instalacji systemu nadzoru telewizyjnego (CCTV) w lokalu przy ul. Dąbrowskiego 29 w Poznaniu. Całość robót została zrealizowana w czerwcu i lipcu 2020 r. i zafakturowana na łączną kwotę 55 tys. zł. Inwestycja służy zabezpieczeniu potrzeb pracowników oraz obsługi „Przystanku Historia", a także zapewnieniu odpowiedniego, adekwatnego do występujących zagrożeń zabezpieczenia wynajmowanego lokalu OIPN w Poznaniu.

W sierpniu 2020 r. nastąpiła zmiana siedziby większości biur Centrali IPN do budynku przy ul. Postępu 18 w Warszawie. Zamontowano wiatę rowerową dla pracowników chroniącą pojazdy przed złymi warunkami atmosferycznymi. Ponadto w związku z koniecznością wdrożenia nowych procedur bezpieczeństwa niezbędne było wykonanie autonomicznego systemu kontrolującego ruch pojazdów w obiekcie Instytutu. Instalacja autonomicznego systemu szlabanów powiązanych z SKD, SDW funkcjonujących w Instytucie umożliwia właściwą obsługę ruchu pojazdów pracowników, interesantów oraz gości. Pozwala to na skuteczną kontrolę wjazdu i wyjazdu z terenu. Całość robót związany z przedmiotowymi zadaniami została zrealizowana w 2020 r., a ich koszt wyniósł 144 tys. zł.

W 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej nabył część budynku zlokalizowanego przy ul. Strzeleckiej 8 w Warszawie. W budynku tym w latach 1944–1948 funkcjonował areszt śledczy NKWD i UB. Szczególna wartość historyczna obiektu wynika z faktu zachowania w nienaruszonym wręcz stanie inskrypcji wydrapanych na ścianach oraz framugach drzwi cel/piwnic przez osadzonych tam żołnierzy i współpracowników podziemia niepodległościowego. Zgodnie z opracowaną dokumentacją na parterze zlokalizowano salę wystawienniczo-dydaktyczną, a cele zlokalizowane w piwnicach wraz z inskrypcjami stanowią element ścieżki edukacyjnej. W 2019 r. zakończono roboty

budowlane w tym budynku. Dzięki temu w obiekcie historycznym powstała nowoczesna placówka edukacyjna, w której prowadzone będą zajęcia z najnowszej historii Polski dla dzieci i młodzieży szkolnej. W 2020 r. trwały prace związane z przystosowaniem placówki, zostało zamontowane testowe nagłośnienie i oświetlenie w jednej reprezentatywnej celi oraz zwiększono liczbę punktów oświetleniowych w sali ekspozycji na parterze budynku. Wydatki poniesione w związku z tymi inwestycjami wyniosły 22 tys. zł.

W związku z potrzebą zapewnienia odpowiednich warunków pracy pracowników wykonujących obowiązki służbowe w budynkach biurowo-archiwalnych w kompleksie IPN przy ul. Kłobuckiej 21, niezbędne było przygotowanie miejsca dla osób palących, które nie będzie przylegało bezpośrednio do tych obiektów. Inwestycja polegała na zamówieniu wraz z dostawą i montażem wiaty na palarnię usytuowaną obok budynku F, przy ul. Kłobuckiej 21 w Warszawie. Całość prac została zrealizowana w grudniu 2020 r. i rozliczona na kwotę 20 tys. zł.

W związku przeniesieniem siedziby Centrali Instytutu do nowego obiektu przy ul. Postępu 18 zaszła konieczność zintegrowania systemów zabezpieczeń w nowej lokalizacji (Postępu 18), z systemami w dotychczasowych obiektach IPN przy ul. Stawki 2 – piętro 6, 10 i 21, ul. Strzelecka 8, ul. Marszałkowska 21/25, ul. Wołoska 5 i pl. Krasińskich 2/4/6, tj. systemu kontroli dostępu, systemu dozoru wizyjnego oraz systemu sygnalizacji włamania i napadu. Pozwala to na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w tych obiektach oraz na szybką reakcję w przypadku wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń. Wszystkie prace niezbędne do zrealizowania inwestycji zostały wykonane w 2020 r. i zafakturowane na kwotę 37 tys. zł.

OIPN we Wrocławiu nabył na zasadach najmu lokal w kamienicy przy pl. Solnym 8/9 we Wrocławiu. Lokal o charakterze gastronomicznym przebudowano i zaadaptowano go na potrzeby „Przystanku Historia". Lokalizacja w ścisłym centrum miasta daje optymalną możliwość organizowania imprez edukacyjnych, informacyjnych, promocyjnych oraz naukowych. Cała inwestycja o wartości 631 tys. zł została i zakończona w grudniu 2019 r., jednak w ramach czynności odbiorowych w 2020 r. konieczne było przeprowadzenie dodatkowych badań i inspekcji, na co wydatkowano kwotę w wysokości 2 tys. zł.

Realizacja wydatków na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych § 6060 w rozdziale 75101

W 2020 r. w rozdziale 75101 realizacja wydatków na zakupy inwestycyjne wyniosła 8 351 tys. zł i obejmowała:

– zakup praw autorskich i licencji do utworów, publikacji, filmów związanych z realizacją zadań BEN, Wydawnictwa IPN oraz AIPN. Zakupiono prawa autorskie i licencje do 10 utworów audiowizualnych oraz 23 utworów literackich oraz zrealizowano edukacyjne gry planszowe i aplikacje typu „gra miejska" na urządzenia mobilne;

– zakup nieruchomości położonej we Wrocławiu przy ul. Sołtysowickiej, na którą składa się działka oznaczona geodezyjnie jako 2/1 o pow. 0,0056ha, AM-17, obręb 0050 Karłowice. Z uwagi na złe warunki lokalowe OIPN we Wrocławiu planowane jest uzyskanie od Skarbu Państwa nieruchomości położonej przy ul. Sołtysowickiej 21d (działki ew. nr 1/8 i 2/1 z obr. 0050 Karłowice) zabudowanej budynkiem dawnych koszar w celu jego zagospodarowania na główną siedzibę oddziału. Po przeprowadzce aktualnie zajmowany budynek zostanie zwrócony do zasobu Skarbu Państwa. Ponieważ jednak budynek koszarowy był zlokalizowany częściowo na działce stanowiącej własność spółki Polskie Koleje Państwowe S.A., przed przekazaniem go w trwały zarząd IPN konieczne było przeniesienie własności działki ew. nr 2/1 o pow. 56 m^2 na rzecz Skarbu Państwa. Warunki przeniesienia własności nieruchomości zostały ustalone w ramach protokołu uzgodnień z 26 sierpnia 2020 r. i na tej podstawie w połowie grudnia 2020 r. został podpisany akt notarialny wykupu gruntu od PKP S.A. na rzecz Skarbu Państwa. Na ten cel została wydatkowana kwota 33 tys. zł. Dzięki uregulowaniu stanu prawnego nieruchomości gruntowej pod budynkiem przy ul. Sołtysowickiej 21d będzie możliwe jego przejęcie w trwały zarząd IPN i rozpoczęcie procedury jego adaptacji na potrzeby oddziału;

– zakup sprzętu technicznego, m.in.: urządzenia wielofunkcyjnego Konica Minolta C300i, zestawu mebli biurowych, zestawu fotograficznego do dokumentowania wydarzeń rocznicowych oraz konferencji naukowych, sprzętu do modernizacji komory fumigacyjnej, paneli do depozytora kluczy, kompaktowego odbiornika RKT GNSS Leica GS18T z kontrolerem CS20 LTE 3.75G, odbiornika GNSS TOPCON HiPer HR z akcesoriami, oznakowań informacyjnych na elewacji budynku IPN;

– zakup środków transportu – zakup samochodu służbowego z napędem elektrycznym w związku m.in. z pracami poszukiwawczymi prowadzonymi przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji oraz aktywnością innych biur. Samochód służbowy typu kombivan z napędem elektrycznym pozwoli wycofać z użytkowania jeden z najbardziej wyeksploatowanych samochodów służbowych tj. Citroen Berlingo z 2014 r. o przebiegu ponad 290 tys. km. Jednocześnie IPN zacznie wypełniać obowiązek posiadania samochodów z napędem elektrycznym nałożony ustawą o elektromobilności i paliwach alternatywnych (Dz. U. poz. 908). Ustawa nakłada obowiązek co najmniej 10 proc. udziału pojazdów elektrycznych we flocie użytkowanych pojazdów od 1 stycznia 2022 r.;

– zakupy inwestycyjne związane z zakupem sprzętu informatycznego;

W ramach tej grupy zaplanowano wydatki dotyczące dostosowania infrastruktury informatycznej Instytutu do obsługi zwiększonej liczby przetwarzanych danych w związku z rozszerzeniem zakresu działalności IPN, postępującym procesem cyfryzacji dokumentów oraz zapewnieniem optymalnych warunków bezpieczeństwa IT:

– modernizacja infrastruktury serwerowej tj.:
  - rozbudowa środowiska wirtualnego o dwa dodatkowe serwery z oprogramowaniem jest niezbędna do zapewnienia na odpowiednim poziomie zasobów sprzętowych dla obecnych i przyszłych systemów opartych na wirtualizacji. Wszystkie nowe systemy wykorzystują platformę wirtualną, a stare fizyczne serwery są wirtualizowane, co wymaga zwiększenia zasobów;
  - zakup komponentów do serwera Dell R540 – Pamięć RAM 2x32 GB; karta Fibre Channel. Rozbudowa serwera Dell R540 obsługującego system kopii zapasowych IPN;
  - TSM (Spectrum Protect) o podzespoły: pamięć RAM oraz kartę FC podyktowana była zwiększeniem wydajności urządzenia oraz zmianą sposobu realizacji kopii;
– modernizacja infrastruktury storage tj.:
  - rozbudowa macierzy IBM Storwize V7000. Zakupiona przestrzeń dyskowa jest przeznaczona na potrzeby realizacji projektu nagrywania relacji świadków historii oraz transmisji i retransmisji wydarzeń organizowanych przez IPN;
  - rozbudowa macierzy obiektowych EMC ECS U400T o 40 dysków 8 TB per lokalizacja (razem 80 dysków w dwóch lokalizacjach, czyli po 320TB HDD w każdej lokalizacji), ze wsparciem serwisowym 24 miesiące i usługą KYHD (keep your hard drive – retencja dysków) oraz usługą instalacji zakupionych dysków w dwóch lokalizacjach. Rozbudowa macierzy obiektowych EMC ECS U400T zapewni zasoby do prawidłowej i wydajnej pracy modułu Repozytorium Cyfrowego w ramach Systemu Cyfrowe Archiwum. Utrzymanie przestrzeni dyskowych na odpowiednim poziomie zajętości wpływa bezpośrednio na bezpieczeństwo danych i prędkość ich odczytu/zapisu oraz replikacji między obecnie posiadanymi dwiema macierzami EMC ECS U400T;

– zakup zestawów komputerowych do obsługi programów graficznych, audio-video, projekcji filmowych, prezentacji podczas konferencji oraz edycji materiałów promocyjnych w formatach graficznych, video, dźwiękowych, składu tekstu wraz z dedykowanym oprogramowaniem tj.:
  - specjalistycznego komputera graficznego wraz z monitorem (ThinkStation P340 Tower + AOC U27P2) przeznaczonego na potrzeby Sekcji Małej Poligrafii;
  - specjalistycznego zestawu komputerowego do digitalizacji materiałów filmowych – zestaw składa się z jednostki centralnej HP Z4G4, dwóch monitorów Acer ProDesigner PE270K,

klawiatury AdobePremierePro. Komputer przeznaczony na potrzeby przetwarzania plików filmowych w formacie 4K;

– zakup skanerów:
  - zakup skanera do mikrofisz, skanera do map, skanera książkowego do digitalizacji materiałów archiwalnych w związku ze znacznym wyeksploatowaniem urządzeń skanujących znajdujących się na stanie AIPN oraz zadaniami wynikającymi z ustawy o IPN;
  - modernizacja zestawu do skanowania mikrofisz wyposażonego w skaner Zeutschel OM 1500 i komputer. Modernizacja przewiduje dostosowanie sprzętu i oprogramowania do współpracy z systemem Windows 10, co znacząco poprawi wydajność, bezpieczeństwo i ergonomię pracy na skanerze;
– zakup switchy i routerów:
  - zakup 2 switchy Cisco WS-C2960X-24TD-L (wraz z SMARTNet 8x5xNBD). Zakup związany z modernizacją infrastruktury informatycznej;
  - zakup przełącznika sieciowego wraz z wyposażeniem (12 wkładek światłowodowych do obsługi sieci światłowodowej) przeznaczonego do obsługi ruchu sieciowego w lokalizacji Kłobucka w celu zapewnienia redundancji przełącznika głównego w serwerowni;
  - zakup aktywnych urządzeń sieciowych: 1 szt. router (wraz z wkładkami 6 szt. wkładek SFP 1 Gb/Ethernet oraz 1 szt. wkładka SFP+ 10 Gb), 4 szt. switch. Zakup routera ma na celu zapewnienie niezawodności i dostępności sygnału internetowego dla węzła centralnego oraz sieci WAN IPN dla całego kraju. Zakup nowego routera jest spowodowany wyeksploatowaniem starego. Zakup switchy wiąże się z wymianą starych urządzeń na urządzenia nowszej generacji. Switche będą wykorzystywane do bieżącej obsługi ruchu sieciowego w IPN;
  - zakup dwóch przełączników sieci SAN. Oba przełączniki są niezbędne do zapewnienia współpracy urządzeń IT zlokalizowanych w dwóch różnych serwerowniach IPN. Działanie takie służy podniesieniu dostępności systemów IT IPN;
– zakupy praw autorskich, licencji i oprogramowania:
  - zakup 2 licencji w ramach rozbudowy posiadanego środowiska CheckPoint (wraz z ich wsparciem) umożliwiających jednoczesną pracę zdalną wszystkim pracownikom IPN związana jest z ogłoszeniem przez rząd RP epidemii COVID-19;
– zakup nowych modułów w związku z rozbudową głównego systemu finansowo-księgowego TETA Constelattion:
  - rozszerzenie głównego systemu finansowo-księgowego TETA Constellation o moduł obsługujący Pracownicze Plany Kapitałowe. Ustawa o pracowniczych planach kapitałowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2215) nakłada na pracodawcę wiele obowiązków w tym m.in. prowadzenie ewidencji uczestników PPK oraz obliczanie i przekazywanie do instytucji finansowej wpłat finansowanych przez uczestnika i pracodawcę. Dlatego zakup modułu „Pracownicze Plany Kapitałowe" – który jest skorelowany z TETA ERP, systemem obecnie obsługiwanym – jest niezbędny w celu realizacji wymagań i zadań nałożonych ustawowo na pracodawcę;
  - wdrożenie modułów aplikacji Teta Me „Delegacje", „Profil pracownika", „Wnioski urlopowe", „Plany urlopowe" wraz z licencjami. Wprowadzenie elektronicznego obiegu wniosków urlopowych oraz planów urlopowych pozwoli pracownikom na dostęp do bieżącego stanu urlopu wypoczynkowego i wnioskowanie o niego, a przełożonym możliwość wglądu do urlopów wnioskowanych i zaplanowanych przez podwładnych. Moduł „Plan urlopowy" dodatkowo daje możliwość monitorowania zaplanowania urlopu zgodnie z art. 162 kp;
– zakup pozostałych licencji i oprogramowań:
  - oprogramowania Abby FineReader 15 Corporate z jednoczesnym dostępem 11 osób (licencja bezterminowa). Oprogramowanie do OCR, konwertowania, edycji plików dla pracowników AIPN, Biura Lustracyjnego, Biura Poszukiwań i Identyfikacji, GKŚZpNP;

- oprogramowania oraz licencji (bezterminowych): SQLSvrStdCore SNGL LicSAPk OLP 2Lic NL Acdmc CoreLic Qlfd (2 szt.), SharePointServer Sngl License/SoftwareAssurancePack Academic OLP 1License NoLevel (1 szt.), SharePointStandardCAL Sngl License/SoftwareAssurancePack Academic OLP 1License NoLevel UsrCAL (30 szt.), SharePointEnterpriseCAL Sngl License/SoftwareAssurancePack Academic OLP 1License NoLevel UsrCAL (30 szt.). SharePoint jest wielozadaniową platformą, pozwalającą na zarządzanie i zabezpieczanie stron internetowych oraz różnego rodzaju plików i dokumentów importowanych pomiędzy serwerem, a klientem. Dodatkowo umożliwia współpracę i integrację serwerów sieciowych oraz zawartych w nich repozytoriów danych;

– wykonanie oprogramowania w oparciu o WEB Administrator (CMS):

- stworzenie serwisu „Encysol" przy wykorzystaniu technologii html5 z frameworkiem mootools 1.6 w ramach posiadanej platformy portalowej IPN WebAdministrator. Aplikacja ma stanowić zbiór bazy danych umożliwiający gromadzenie, dokumentowanie i publikowanie historii ruchów opozycyjnych w PRL funkcjonujących w latach 1976–1989 za pomocą typowych dla encyklopedycznych wydawnictw form biogramów i haseł rzeczowych. Użytkownikowi wewnętrznemu stworzenie aplikacji znacznie ułatwi oraz pomoże w usystematyzowaniu danych oraz ich publikację na stronie zewnętrznej. Użytkownik zewnętrzny w łatwy i powszechnie dostępny sposób będzie mógł przeglądać zgromadzone informacje;
- stworzenie serwisu „Opowiedziane" dla Wydziału Notacji i Opracowań Multimedialnych BEN w ramach posiadanej platformy portalowej IPN WebAdministrator. Głównym celem aplikacji „Opowiedziane" jest umożliwienie wszystkim zainteresowanym użytkownikom zewnętrznym zapoznanie się z notacjami, czyli wywiadami audio lub wideo ze świadkami historii. Ważne jest też spopularyzowanie idei tworzenia Archiwum Historii Mówionej, którego zbiory będzie zawierała aplikacja „Opowiedziane";

– rozwój aplikacji „Genetyk":

- wytworzenie nowej funkcjonalności w aplikacji „Genetyk" wykorzystywanej przez BPiI, które zgłosiło konieczność stworzenia nowej funkcjonalności w aplikacji Genetyk w związku ze swoimi obecnymi potrzebami w zakresie bazy danych;

– rozwój systemu Cyfrowe Archiwum:

- usługa utrzymania, rozwoju oraz przeprowadzenia audytu systemu Cyfrowe Archiwum, który jest najważniejszym systemem AIPN;

– zakup systemu kontroli dostępu do sieci teleinformatycznej Instytutu:

- wdrożenie systemu Cisco ISE (protokół 802.1x) wraz z wieczystą licencją na użytkowanie systemu. System wykorzystywany będzie do autentykacji użytkowników i maszyn, do obsługi protokołu 802.1x. Protokół 802.1x. System zabezpiecza sieć teleinformatyczną przed wtargnięciem obcego komputera i obcego użytkownika na poziomie urządzeń sieciowych.

Realizacja wydatków na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych § 6060 w rozdziale 75112

W 2020 r. w rozdziale 75112 realizacja wydatków na zakupy inwestycyjne wyniosła ogółem 3 903 tys. zł i obejmowała:

– sprzęt techniczny: kamery obrotowe zewnętrzne w technologii IP, system nadzoru telewizyjnego, kserokopiarki Konica-Minolta Bizhub C458, system osuszania powietrza, klimatyzator Sinclair Spectrum Plus o mocy 7,1 kW, instalacja gaśnicza INERGEN wraz z systemem wykrywania pożaru i sterowania gaszeniem, instalacja fotowoltaiczna 40,3kWp, depozytor kluczy, nagłośnienie wykorzystywane przez oddział IPN podczas wydarzeń edukacyjnych, system sygnalizacji włamania i napadu (SSWiN) oraz alarmowania pożaru (SAP), monitor przemysłowy do systemu CCTV, zestaw fotograficzny, zestaw filmowy do realizacji nagrań i transmisji na żywo, urządzenie rentgenowskie do kontroli przesyłek pocztowych;

– środki transportu – zakup samochodów służbowych w związku z utrzymującym się dużym zapotrzebowaniem na środki transportu, wynikającym z konieczności przewozu osób oraz mienia (panele wystawowe) do miejsc organizacji wystaw, których organizatorami są oddziały IPN. Zakup samochodów pozwoli wycofać z użytkowania najbardziej wyeksploatowane środki transportu;

– zakup sprzętu informatycznego: stacje graficzne na potrzeby pracowników O IPN, specjalistyczny skaner dokumentowy, serwery, przełączniki sieciowe 48 portowe 1 Gb/s z 2 slotami SFP, rozbudowa macierzy sieciowych, półka dyskowa Dell PowerVault MD1400 wraz z usługą pozostawienia dysków (KYHD) oraz karty kontrolera RAID Dell PERC H840, monitor interaktywny na potrzeby „Przystanku Historia" oraz biblioteka taśmowa;

– zakup wartości niematerialnych i prawnych w zakresie IT: licencje na oprogramowanie Micro Focus Data Protector Advanced Backup to Disk E-LTU, licencje do aplikacji „Wirtualny Przystanek" składającej się z wirtualnych ścieżek edukacyjnych, narzędzi i pakietów multimedialnych skierowanych do odwiedzających stacjonarny „Przystanek Historia", zaprojektowanie i wykonanie responsywnej strony internetowej www.strzelecka8.ipn.gov.pl w sposób dostępny również dla osób niedowidzących lub słabo widzących.

9.1.2.1.2. Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

Wydatki w dziale 753 są realizowane w ramach rozdziału 75302 Uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne (§ 3110 Świadczenia społeczne). Plan wydatków na 2020 r. określony w ustawie budżetowej wynosił 8 794 tys. zł.

W związku z podjętymi przez dysponenta części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu decyzjami w sprawie blokowania planowanych wydatków oraz decyzjami Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 25 grudnia 2020 r. (MF/BP4.4143.16.3.2020.RC) i z 30 grudnia 2020 r. (MF/BP4.4143.16.4.2020.RC) plan wydatków w dziale 753 został zmniejszony łącznie o 573 tys. zł. Plan wydatków wyniósł ostatecznie 8 221 tys. zł.

Realizacja wydatków wyniosła 8 184 tys. zł, co stanowi 99,5 proc. planu po zmianach.

9.1.2.1.3. Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Plan wydatków na 2020 r. określony w ustawie budżetowej wynosił 20 221 tys. zł. W związku z podjętymi przez dysponenta części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu decyzjami w sprawie blokowania planowanych wydatków oraz decyzjami Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 25 grudnia 2020 r. (MF/BP4.4143.16.3.2020.RC) i z 30 grudnia 2020 r. (MF/BP4.4143.16.4.2020.RC) plan wydatków w dziale 921 został zmniejszony łącznie o 600 tys. zł. Plan wydatków ostatecznie wyniósł 19 621 tys. zł.

W 2020 r. wydatki Instytutu zrealizowane w ramach działu 921 wyniosły 19 568 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu po zmianach. W odniesieniu do wykonania wydatków w 2019 r. (14 035 tys. zł) było wyższe o 39,4 proc.

Realizacja wydatków w poszczególnych grupach ekonomicznych przedstawia się następująco:

Dotacje

Wydatki na dotacje celowe, udzielone na podstawie ustawy z 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. z 2018 r. poz. 2529), wyniosły 21 tys. zł i zostały przeznaczone na wypłacenie świadczeń pieniężnych na pokrycie kosztów sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o niepodległość.

Wydatki obejmują:

– wydatki na dotacje celowe otrzymane z budżetu przez pozostałe jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych (§ 2800) w kwocie 8 tys. zł;

– wydatki na dotacje celowe otrzymane z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom (§ 2820) wyniosły 13 tys. zł.

W roku 2019 nie wydatkowano środków finansowych na dotacje celowe.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 330 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu po zmianach na 2020 r. (331 tys. zł). Wydatki obejmują:

– wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń (§ 3020) – na kwotę 33 tys. – dotyczyły zwrotu kosztów zakupu okularów pracownikom zatrudnionym przy monitorach komputerowych;

– różne wydatki na rzecz osób fizycznych (§ 3030) – na kwotę 297 tys. zł – dotyczyły wypłat przyznanych świadczeń pieniężnych na pokrycie kosztów sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o niepodległość.

Wydatki bieżące

Wydatki bieżące stanowią największą wartościowo pozycję w strukturze wydatków. W 2020 r. wydatki wyniosły 17 246 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu po zmianach.

Wskaźnik wykonania w rozdziale 92127 (centrala) wyniósł 99,8 proc. planu (8 116 tys. zł), w rozdziale 92128 (oddziały) wyniósł 99,6 proc. planu (9 182 tys. zł).

w tym:

Wynagrodzenia osobowe

Wydatki na wynagrodzenia osobowe, wykazane w sprawozdaniu dotyczącym wykonania planu wydatków budżetu państwa Rb-28, wyniosły ogółem 7 141 tys. zł, co stanowi 99,8 proc. planu po zmianach.

Wykonanie wydatków na wynagrodzenia osobowe w poszczególnych paragrafach kształtowało się następująco:

– wynagrodzenia osobowe pracowników (§ 4010) – 6 735 tys. zł;

– dodatkowe wynagrodzenie roczne (§ 4040) – 406 tys. zł.

Honoraria i wynagrodzenia bezosobowe

Wydatki na honoraria (§ 4090), zrealizowano w wysokości 97 tys. zł tj. 100,0 proc. kwoty planu po zmianach.

Wydatki na wynagrodzenia bezosobowe (§ 4170) zrealizowano w wysokości 436 tys. zł, tj. 100,0 proc. zaplanowanej kwoty. Wydatki dotyczyły wynagrodzeń wypłaconych na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło.

Pochodne od wynagrodzeń

Wykonanie wydatków w tej grupie wynosi 1 351 tys. zł, co stanowi 99,6 proc. kwoty planu, w tym: składki na ubezpieczenia społeczne (§ 4110) w kwocie 1 201 tys. zł; składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy (§ 4120) – 150 tys. zł.

Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Odpis został zrealizowany zgodnie z przepisami ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1070), ustawy z 9 listopada 2018 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 278).

Wydatki na ZFŚS w 2020 r. zaplanowano w wysokości 145 tys. zł, wykonanie wyniosło ogółem 144 tys. zł, co stanowi 99,3 proc. kwoty planu.

Podatki i opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Wykonanie wydatków w tej grupie wyniosło 6 tys. zł, w tym:

– podatku od nieruchomości (§ 4480) – w wysokości 3 tys. zł;
– opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego (§ 4520) – w wysokości 3 tys. zł.

Zakup towarów i usług

Pozycja obejmuje wydatki zrealizowane w 2020 r. związane z prowadzeniem działalności statutowej przez pion upamiętniania walk i męczeństwa oraz utrzymaniem zajmowanych obiektów. Wydatki wyniosły ogółem 7 878 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu wydatków wchodzących w skład tej grupy ekonomicznej, dotyczyły:

1) grupy wydatków bieżących jednostki (§ 4000), wykonanie wydatków wyniosło 5 678 tys. zł, było wyższe o 35,8 proc. w porównaniu do 2019 r. Wydatki były związane z:

– zakupem materiałów i wyposażenia (§ 4210 – 275 tys. zł) związanych z bieżącym funkcjonowaniem IPN oraz realizacją zadań merytorycznych, w tym m.in. zakup:
  • zniczy i wiązanek upamiętniających wydarzenia historyczne;
  • półtrumien przeznaczonych do chowania szczątków ofiar cywilnych i żołnierzy poległych w czasie działań wojennych ekshumowanych przez IPN;
  • materiałów biurowych, papierniczych i drobnego wyposażenia;
  • sprzętu, np.: fotograficznego, drona DJI Mavic 2 Pro, stojaków, flag i drzewców;
  • laptopów z akcesoriami;
  • głazu pod upamiętnienie;
  • urządzeń biurowych, np. niszczarek dokumentów;
  • maseczek ochronnych oraz płynu dezynfekcyjnego;
  • paliwa do samochodów służbowych.
– wydatkami na zakup środków żywności (§ 4220) na kwotę 3 tys. zł;
– zakupem energii (§ 4260) na kwotę 54 tys. zł. Wydatki dotyczą dostawy energii elektrycznej, cieplnej, gazu oraz wody;
– zakupem usług zdrowotnych (§ 4280) na kwotę 2 tys. zł;
– wydatkami na zakup pozostałych usług (§ 4300) na kwotę 4 831 tys. zł, które dotyczyły przede wszystkim:
  • wykonania tablic pamiątkowych oraz nagrobków upamiętniających weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
  • organizacji konferencji szkoleniowej poświęconej problematyce miejsc pamięci narodowej;
  • porządkowania polskich cmentarzy, w szczególności grobów osób zasłużonych i weteranów walk o niepodległość Polski;
  • organizacji uroczystości upamiętniających ważne wydarzenia historyczne;
  • ekshumacji szczątków osób na podstawie decyzji wydawanych przez prezesa IPN zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. nr 39, poz. 311 z późn. zm.);
  • kosztów eksploatacyjnych użytkowanych obiektów;
  • utrzymania czystości w obiektach IPN;
  • usług pocztowych, transportowych i kurierskich;
  • monitoringu obiektów, systemów alarmowych.

Wydatki w § 4300 były wyższe o 46,6 proc. w porównaniu do 2019 r.

– opłatami z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych (§ 4360) na kwotę 15 tys. zł;
– opłatami za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe (§ 4400) na kwotę 498 tys. zł;

2) wydatków na zakup środków dydaktycznych i książek (§ 4240), które wyniosły 2 tys. zł;

3) wydatków na zakup usług remontowych (§ 4270), w wysokości 2 198 tys. zł, które zostały poniesione głównie na remont mogił, nagrobków, pomników czy tablic pamiątkowych oraz naprawę, konserwację urządzeń biurowych.

Pozostałe wydatki

Realizacja w tej grupie wydatków wyniosła ogółem 193 tys. zł, co stanowi 96,0 proc. kwoty zaplanowanej dla tej grupy ekonomicznej. Wydatki obejmowały:

– wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (§ 4140) na kwotę 114 tys. zł;

– wydatki dotyczące podróży służbowych krajowych (§ 4410) na kwotę 37 tys. zł i podróży zagranicznych (§ 4420) na kwotę 17 tys. zł;

– różne opłaty i składki (§ 4430) na kwotę 2 tys. zł;

– wydatki związane z postępowaniem sądowym i prokuratorskim (§ 4610) w wysokości ogółem 1 tys. zł;

– wydatki na szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej (§ 4700) zrealizowano na kwotę 17 tys. zł;

– różnice kursowe (§ 4950) wyniosły 5 tys. zł.

Wykonanie wydatków majątkowych

Środki finansowe na wydatki majątkowe dla działu 921 zaplanowano w ustawie budżetowej na 2020 r. na kwotę 1 777 tys. zł. Na podstawie art. 171 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych prezes Instytutu wystąpił do Ministra Finansów o wyrażenie zgody na zwiększenie wydatków na inwestycje budowlane o 439 tys. zł przy jednoczesnym zmniejszeniu wydatków na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych o 50 tys. zł i po pozytywnym rozpatrzeniu prośby wprowadzono zmiany planu wydatków majątkowych. 25 grudnia 2020 r. decyzją w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2020 zmniejszono plan Instytutu Pamięci Narodowej o 195 tys. zł (MF/BP4.4143.16.3.2020.RC) ze środków zablokowanych.

Plan po zmianach wyniósł 1 971 tys. zł, a realizacja 1 971 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu.

Tabela 7. Wydatki majątkowe IPN-KŚZpNP w 2020 r.

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020				
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Plan po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
	w tys. zł				proc.	
1	2	3	4	5	6	7
dział 921 z tego:	**769**	**1 777**	**1 971**	**1 971**	**100,0**	**256,3**
rozdział 92127	**745**	**1 730**	**1 924**	**1 924**	**100,0**	**258,3**
§ 6050	745	1 680	1 924	1 924	100,0	258,3
§ 6060		50				
rozdział 92128	**24**	**47**	**47**	**47**	**100,0**	**195,8**
§ 6060	24	47	47	47	100,0	195,8

Realizacja wydatków inwestycyjnych jednostek budżetowych – § 6050

Wykonanie wydatków inwestycyjnych wyniosło ogółem 1 924 tys. zł, co stanowi 100,0 proc. planu. Środki finansowe przeznaczono na:

– budowę kolumbarium przeznaczonego na miejsce pochówku ofiar zbrodni totalitarnych na cmentarzu wojskowym wraz zagospodarowaniem terenu przy ulicy 11 listopada w Białymstoku – 1 892 tys. zł;

– przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej związanej z realizacją przez IPN budowy upamiętnienia „Grudnia ’70” na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie 32 tys. zł.

Realizacja wydatków na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych § 6060

Zrealizowane wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych (§ 6060) dotyczyły zakupu oprogramowania ArchiCAD i oprogramowania MapInfo Pro 2019 w rozdziale 92128.

9.2. Budżet Instytutu w układzie zadaniowym

W 2020 r. Instytut Pamięci Narodowej realizował zadania ustawowe w ramach budżetu zadaniowego, zgodnie z następującą klasyfikacją zadaniową:

Funkcja 1. Zarządzanie państwem

Zadanie 1.9. Działalność ustawowa Instytutu Pamięci Narodowej

Na realizację zadania zaplanowano 370 684 tys. zł, wydatki wyniosły 366 024 tys. zł, co stanowiło 98,7 proc. planu.

I. Cel zadania: Upowszechnianie wiedzy o najnowszej historii Polski na podstawie zgromadzonego materiału archiwalnego i ściganie zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Miernik: Liczba zrealizowanych wniosków o udostępnienie dokumentów (w szt.)

Plan miernika – 54 830 szt.; wykonanie – 52 061 szt. (95,0 proc. planu)

II. Cel zadania: Prowadzenie działalności edukacyjnej i badań naukowych oraz popularyzacja ich wyników

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć (w szt.)

Plan miernika – 3 372 szt.; wykonanie – 3 780 szt. (112,1 proc. planu)

III. Cel zadania: Poszukiwanie miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć (w szt.)

Plan miernika – 88 szt.; wykonanie – 113 szt. (128,4 proc. planu)

W ramach zadania 1.9. Instytut realizował następujące podzadania:

Podzadanie 1.9.1. Gromadzenie, opracowywanie, digitalizacja i udostępnianie dokumentów z archiwum IPN

Na realizację podzadania zaplanowano 148 795 tys. zł, wydatki wyniosły 146 231 tys. zł, co stanowi 98,3 proc. planu.

Cel podzadania: udostępnianie dokumentów w postaci cyfrowej wszystkim kategoriom wnioskodawców

Miernik: Liczba uporządkowanych i opracowanych dokumentów udostępnianych w postaci cyfrowej wszystkim kategoriom wnioskodawców (w szt.)

Plan miernika – 87 980 szt.; wykonanie – 194 734 (221,3 proc. planu).

Podzadanie 1.9.2. Prowadzenie śledztw w sprawie zbrodni nazistowskich, komunistycznych oraz przeciwko ludzkości i innych

Na realizację zadania zaplanowano 39 917 tys. zł, wydatki wyniosły 39 401 tys. zł, tj. 98,7 proc. planu.

Cel podzadania: Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do wszechstronnego i bez nieuzasadnionej zwłoki wyjaśnienia przez uprawniony organ wszystkich okoliczności dotyczących zbrodni nazistowskich, komunistycznych, wojennych, przeciwko ludzkości, pokojowi i innych

Miernik: Liczba postępowań zakończonych przez prokuratorów IPN w ciągu roku kalendarzowego (w szt.)

Plan miernika – 942 szt.; wykonanie – 1 207 szt. (128,1 proc. planu)

Podzadanie 1.9.3. Opracowywanie i publikowanie informacji w BIP IPN oraz katalogach tematycznych, prowadzenie rejestru oświadczeń lustracyjnych i ich analiza, przygotowywanie postępowań lustracyjnych

Na realizację zadania zaplanowano 41 314 tys. zł, wydatki wyniosły 40 778 tys. zł, co stanowi 98,7 proc. planu.

Cel podzadania: Publikacja w BIP IPN zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy lustracyjnej z 2006 r. oraz katalogach z art. 52a pkt. 6, 7 i 8 ustawy o IPN z 1998 r. oraz przygotowanie postępowań lustracyjnych

Miernik: Liczba osób, odnośnie których zebrano i ostatecznie zweryfikowano informacje (liczba całkowita)

Plan miernika – 26 090; wykonanie – 25 477 (97,7 proc. planu)

Podzadanie 1.9.4. Działalność edukacyjna, wystawiennicza, badawcza, wydawnicza i dokumentacyjna

Na realizację zadania zaplanowano 140 658 tys. zł, wydatki wyniosły 139 614 tys. zł, co stanowi 99,3 proc. planu.

I. Cel podzadania: Upowszechnianie wiedzy na temat najnowszej historii Polski

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć/publikacji (w szt.)

Plan miernika – 2 805 szt.; wykonanie – 2 850 szt., co stanowi 101,6 proc. planu

II. Cel podzadania: Prowadzenie badań naukowych nad najnowszą historią Polski i ich upowszechnianie

Miernik: Liczba publikacji naukowych (szt.)

Plan miernika – 567 szt.; wykonanie – 930 szt., co stanowi 164,0 proc. planu

III. Cel podzadania: Prowadzenie prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego i upowszechnianie ich wyników

Miernik: Liczba zrealizowanych przedsięwzięć (szt.)

Plan miernika – 88 szt.; wykonanie – 113 szt., co stanowi 128,4 proc. planu

Funkcja 9. Kultura i dziedzictwo narodowe

Zadanie 9.1. Ochrona i popularyzacja dziedzictwa i tożsamości narodowej w kraju i za granicą

Podzadanie 9.1.1. Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego i miejsc pamięci narodowej w kraju i za granicą

Na realizację zadania zaplanowano 19 621 tys. zł, wydatki wyniosły 19 568 tys. zł, co stanowi 99,7 proc. planu.

Cel podzadania: Utrzymanie i ochrona miejsc pamięci narodowej

Mierniki:

1) Liczba obiektów wprowadzonych do ewidencji miejsc pamięci narodowej (szt.), plan miernika – 1 992; wykonanie – 2 697, co stanowi 135,4 proc. planu

2) Liczba przeprowadzonych lustracji miejsc pamięci narodowej (szt.), plan miernika – 293; wykonanie – 485 co stanowi 165,5 proc. planu

Funkcja 13.Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny

Zadanie 13.2. Świadczenia społeczne

Na realizację zadania zaplanowano 8 221 tys. zł, wydatki wyniosły 8 184 tys. zł, co stanowi 99,5 proc. planu.

W ramach zadania 13.2. Instytut realizował:

Podzadanie 13.2.6. Uposażenia dla sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne

Cel podzadania: Odstąpiono od definiowania celu ze względu na kategorię wydatków.

Miernik: Odstąpiono od definiowania miernika ze względu na kategorię wydatków.

Wykonanie wydatków w układzie zadaniowym w 2020 r. przedstawia się następująco:

Tabela 8. Wykonanie wydatków w układzie klasyfikacji zadaniowej IPN-KŚZpNP w 2020 r.

Kod klasyfikacji zadaniowej (nr funkcji/ zadania) podzadania/ działania)	Nazwa działania	Plan (po zmianach)	Wykonanie	4:3
		w tys. zł		proc.
1	2	3	4	5
1.9.	Działalność ustawowa Instytutu Pamięci Narodowej	**370 684,0**	**366 024,0**	**98,7**
1.9.1.	Gromadzenie, opracowywanie, digitalizacja i udostępnianie dokumentów z archiwów IPN	148 795,0	146 231,0	98,3
1.9.1.1.	Gromadzenie, opracowywanie i digitalizacja dokumentów	69 019,0	67 612,0	98,0
1.9.1.2.	Udostępnianie dokumentów	79 776,0	78 619,0	98,6
1.9.2.	Prowadzenie śledztw w sprawie zbrodni nazistowskich, komunistycznych oraz przeciwko ludzkości i innych	39 917,0	39 401,0	98,7
1.9.2.1.	Sprawowanie nadzoru służbowego i instancyjnego, środki odwoławcze, prowadzenie postępowań skargowych, wizytacje i kontrole oraz realizacja zadań wynikających ze skontrum	6 017,0	5 647,0	93,9
1.9.2.2	Prowadzenie postępowań karnych dotyczących zbrodni komunistycznych, nazistowskich, wojennych przeciwko ludzkości i pokojowi oraz innych przewidzianych w ustawach	33 900,0	33 754,0	99,6
1.9.3.	Opracowywanie i publikowanie informacji w BIP IPN oraz katalogach tematycznych, prowadzenie rejestru oświadczeń lustracyjnych i ich analiza, przygotowywanie postępowań lustracyjnych	41 314,0	40 778,0	98,7
1.9.3.1.	Opracowywanie i publikowanie informacji w BIP IPN oraz w katalogach tematycznych	21 442,0	21 237,0	99,0
1.9.3.2.	Przygotowywanie i prowadzenie postępowań lustracyjnych	19 872,0	19 541,0	98,3
1.9.4.	Działalność edukacyjna, wystawiennicza, badawcza, wydawnicza i dokumentacyjna	140 658,0	139 614,0	99,3
1.9.4.1.	Działalność edukacyjna, wystawiennicza, badawcza, wydawnicza i dokumentacyjna	140 658,0	139 614,0	99,3
9.1.	Ochrona i popularyzacja dziedzictwa i tożsamości narodowej w kraju i za granicą	**19 621,0**	**19 568,0**	**99,7**
9.1.1.	Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego i miejsc pamięci narodowej w kraju i zagranicą	19 621,0	19 568,0	99,7
9.1.1.7.	Opieka nad miejscami pamięci narodowej oraz grobami i cmentarzami wojennymi	8 928,0	8 898,0	99,7
9.1.1.9.	Upamiętnianie wydarzeń historycznych	10 693,0	10 670,0	99,8
13.2.	Świadczenia społeczne	**8 221,0**	**8 184,0**	**99,5**
13.2.6.	Uposażenia dla sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne	8 221,0	8 184,0	99,5
13.2.6.2.	Uposażenia dla prokuratorów w stanie spoczynku oraz dodatki do tych uposażeń	7 394,0	7 365,0	99,6
13.2.6.3.	Uposażenia rodzinne oraz dodatki do tych uposażeń	827,0	819,0	99,0
Razem funkcje 1.9. + 9.1. + 13.2.		**398 526,0**	**393 777,0**	**98,8**

9.3. Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie pracowników w 2020 r. w Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynosiło 2471,16 etatu.

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. w Instytucie zatrudnionych było 2541 osób, co w przeliczeniu na etaty stanowi 2494,46 et., w tym 115 stanowiły etaty prokuratorskie. W pionie śledczym Instytutu zatrudnienie w etatach wynosiło 81 prokuratorów. W pionie lustracyjnym zatrudnienie w etatach wynosiło 34 prokuratorów.

Instytut zatrudnia osoby mające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Przeciętne zatrudnienie tych osób w Instytucie w 2020 r. wynosiło 39,67 etatu. Według stanu na 31 grudnia 2020 r. zatrudnione były 43 osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności na 42,50 etatach.

Instytut Pamięci Narodowej, w szczególności po nowelizacji ustawy o IPN w 2016 r., jest bardzo charakterystyczną instytucją, która skupia w ramach zadań realizowanych przez wchodzące w jego skład jednostki organizacyjne mniejszy albo większy wycinek zadań realizowanych przez inne organy lub instytucje państwa, tj. prokuratury, archiwa państwowe oraz wiele innych o charakterze edukacyjnym i naukowo-badawczym. Do zadań Instytutu należy również poszukiwanie miejsc pochówku ofiar terroru komunistycznego a także upamiętnianie pamięci walk i męczeństwa polskich bohaterów. Powyższe sprawia, że IPN jest unikatowym, specyficznym i wyjątkowym podmiotem na tle innych jednostek Skarbu Państwa, którego zakres zadań nie znajduje pełnego odpowiednika w profilach kompetencyjnych innych instytucji. Oznacza to, że do realizacji i koordynacji tych zadań wymaga zatrudniania pracowników o wysokich kwalifikacjach zawodowych i wysokich kompetencjach osobistych.

Spośród 2541 pracowników Instytutu 2228 ma wykształcenie wyższe, co stanowi 87,68 proc. zatrudnionych, w tym 7 osób posiada tytuł naukowy profesora, 42 osoby posiadają stopień naukowy doktora habilitowanego i 235 osób posiada stopień naukowy doktora.

Tabela 9. Wykształcenie pracowników na 31 grudnia 2020 r.

Wykształcenie pracowników na 31 grudnia 2020 r.		
	W osobach	Proc.*
Wyższe (licencjackie, magisterskie)	2 228	87,68
Średnie (ogólnokształcące, średnie zawodowe, policealne)	266	10,47
Inne (zasadnicze, podstawowe)	47	1,85

* procent w stosunku do zatrudnienia ogółem w osobach na 31 grudnia 2020 r.

Stopień/tytuł naukowy	Liczba osób na 31 grudnia 2020 r.
Doktor	235
Doktor habilitowany	42
Profesor	7

Największy odsetek pracowników Instytutu stanowią pracownicy zatrudnieni w pionach merytorycznych IPN według stanu na 31 grudnia 2020 r.:

– w Archiwum IPN oraz w oddziałowych biurach – 858,76 et., co stanowi 34,43 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.;

– w Biurze Badań Historycznych oraz oddziałowych biurach – 208,95 et., co stanowi 8,38 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.;

– w Biurze Edukacji Narodowej oraz oddziałowych biurach – 168 et., co stanowi 6,73 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.;

– w Biurze Poszukiwań i Identyfikacji oraz oddziałowych wieloosobowych stanowiskach do spraw poszukiwań i identyfikacji – 69,15 et., co stanowi 2,77 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.;
– w Biurze Upamiętniania Walk i Męczeństwa oraz oddziałowych wieloosobowych stanowiskach do spraw upamiętniania walk i męczeństwa – 94,50 et., co stanowi 3,79 proc. zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.;
– w Biurze Lustracyjnym oraz w oddziałowych biurach (łącznie z prokuratorami) – 219,50 et., co stanowi 8,80 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.;
– w Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i w oddziałowych komisjach (łącznie z prokuratorami) – 153,75 et., co stanowi 6,16 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.;
– w Wydawnictwie IPN – 62,25 et., co stanowi 2,50 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.

Łącznie stanowi to 73,56 proc. ogółu zatrudnionych w etatach na 31 grudnia 2020 r.

W pozostałych komórkach organizacyjnych centrali i oddziałów zajmujących się m.in. zagadnieniami z zakresu prawa, zamówień publicznych, informatyki oraz programowania, księgowości, kadr i płac, ochrony informacji niejawnych, służby ochrony, bezpieczeństwa teleinformatycznego, zarządzania nieruchomościami według stanu na 31 grudnia 2020 r. zatrudnienie wynosiło 659,61 et., co stanowi 26,44 proc. w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.

Tabela 10. Zatrudnienie stan na 31 grudnia 2020 r.

Komórki organizacyjne centrali i oddziałów	W etatach	Proc. *
Archiwum IPN oraz w oddziałowe archiwa IPN	858,76	34,43
Biuro Badań Historycznych oraz oddziałowe biura	208,95	8,38
Biuro Edukacji Narodowej oraz oddziałowe biura	168,00	6,73
Biuro Poszukiwań i Identyfikacji oraz oddziałowe wieloosobowe stanowiska do spraw poszukiwań i identyfikacji	69,15	2,77
Biuro Upamiętniania, Walk i Męczeństwa oraz oddziałowe biura	94,50	3,79
Biuro Lustracyjne oraz oddziałowe biura (łącznie z prokuratorami)	219,50 (w tym 34 prokuratorów)	8,80
Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz oddziałowe komisje (łącznie z prokuratorami)	153,75 (w tym 77 prokuratorów)	6,16
Wydawnictwo IPN	62,25	2,50
pozostałe komórki organizacyjne centrali oraz oddziałów (w tym pracownicy ochrony)	659,61 (w tym 164,00 pracowników ochrony)	26,44 (w tym 6,57 pracownicy ochrony)

* Procent w stosunku do zatrudnienia ogółem w etatach na 31 grudnia 2020 r.

Dodatkowo Instytut oferuje możliwość zdobywania doświadczenia zawodowego w ramach staży zawodowych, praktyk studenckich i wolontariatów. W ten sposób w roku 2020 53 osoby, niebędące pracownikami Instytutu wykonywały ww. czynności w tym w ramach: staży zawodowych 6 osób, praktyk studenckich 35 osób, wolontariatu 12 osób.

WYKAZ SKRÓTÓW

ABeL	–	Aplikacja Biura Lustracyjnego
AIDSSH	–	Autoriteti Për Informimin mbi Dokumentet e ish Sigurimit të Shtetit
AIPN	–	Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
AK	–	Armia Krajowa
AK-DSZ	–	Armia Krajowa – Delegatura Sił Zbrojnych
AK-DSZ-NIE	–	Armia Krajowa – Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj – Organizacja „NIE" (Niepodległość)
AM	–	Akademia Medyczna
ASP	–	Akademia Sztuk Pięknych
BAG	–	Biuro Administracyjno-Gospodarcze
BBFiK	–	Biuro Budżetu Finansów i Kadr
BBH	–	Biuro Badań Historycznych
BEN	–	Biuro Edukacji Narodowej
BIP	–	Biuletyn Informacji Publicznej
BL	–	Biuro Lustracyjne
BP	–	Biuro Prawne
BPiI	–	Biuro Poszukiwań i Identyfikacji
BPiKS	–	Biuro Prezesa i Komunikacji Społecznej
BSRR	–	Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka
BUWiM	–	Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa
CAW	–	Centralne Archiwum Wojskowe
CBW	–	Centralna Biblioteka Wojskowa
CE	–	Centrum Edukacyjne
CM	–	Collegium Medicum
CODIS	–	Combined DNA Index System (Połączony system Indeksu DNA) Bezpieczeństwa Państwa i Wywiadu
CPB	–	Centralny Projekt Badawczy
CS WOT	–	Centrum Szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej
CWGC	–	Commonwealth War Graves Comission
DP	–	Dywizja Piechoty
DPAA	–	Defense Prisoner of War / Missing in Action Accounting Agency
DSZ	–	Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj
Dz. U.	–	Dziennik Ustaw
ECS	–	Europejskie Centrum Solidarności
FRSE	–	Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
GB	–	gigabajt
GG	–	Generalgouvernement (Generalne Gubernatorstwo)
GKŚZpNP	–	Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
GZI WP	–	Główny Zarząd Informacji Wojska Polskiego
HDA SBU	–	Hałuzewyj derżawnyj archiw Służby bezpeky Ukrajiny (Wydzielone Państwowe Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy)
ICA	–	International Council on Archives (Międzynarodowa Rada Archiwów)

IH PAN – Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
IJPA – Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce
IPN-KŚZpNP – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
j.a. – jednostka archiwalna
kkWP – Kodeks karny Wojska Polskiego
KAI – Katolicka Agencja Informacyjna
KBW – Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego
KBZpNP – Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
KGB – Komitet Bezpieczeństwa Państwowego
KG RP – Konsulat Generalny RP
KIK – Klub Inteligencji Katolickiej
KiZPS – Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki
kk – Kodeks karny
KL – Konzentrationslager (obóz koncentracyjny)
KOP – Korpus Ochrony Pogranicza
KOR – Komitet Obrony Robotników
kp – Kodeks pracy
kpk – Kodeks postępowania karnego
KPP – Komunistyczna Partia Polski
KPRM – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
KPRP – Komunistyczna Partia Robotnicza Polski
KSP – Komenda Stołeczna Policji
KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski
KW PZPR – Komitet Wojewódzki
KW MO – Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej
KWiS – Krzyż Wolności i Solidarności
KWK – kopalnia węgla kamiennego
KWP – Konspiracyjne Wojsko Polskie
LCL – organizacja niepodległościowa Legion Czarnego Lwa
LO – liceum ogólnokształcące
LWP – Ludowe Wojsko Polskie
ŁKA – Łódzka Kolej Aglomeracyjna
mb – metr bieżący
MBP – Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego
MEiN – Ministerstwo Edukacji i Nauki
MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej
MIA – Missing in Action (zaginieni w akcji)
mkk – mały kodeks karny
MO – Milicja Obywatelska
MON – Ministerstwo Obrony Narodowej
MSCDN – Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli
MSP – Muzeum Sił Powietrznych
MSW – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSWiA – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych
NARA – Amerykańskie Archiwum Narodowe
NEB – Nemzeti Emlékezet Bizottsága (Komitet Pamięci Narodowej)

NIK – Najwyższa Izba Kontroli
NKWD – Narodnyj Komissariat Wnutriennich Dieł (Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRS)
NNW – Festiwal Filmowy Niepokorni Niezłomni Wyklęci
NOSG – Nadbużański Oddział Straży Granicznej
NPW – Naczelna Prokuratura Wojskowa
NRD – Niemiecka Republika Demokratyczna (DDR – Deutsche Demokratische Republik)
NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotników)
NSZ – Narodowe Siły Zbrojne
NSZZ – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
NSZZ RI – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych
NZS – Niezależne Zrzeszenie Studentów
NZW – Narodowe Zjednoczenie Wojskowe
OA IPN – Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
OBAG – Oddziałowe Biuro Administracyjno-Gospodarcze
OBBH – Oddziałowe Biuro Badań Historycznych
OBEN – Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej
OBL – Oddziałowe Biuro Lustracyjne
OBPiI – Oddziałowe Biuro Poszukiwań i Identyfikacji
OBUWiM – Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa
OIPN – Oddział Instytutu Pamięci Narodowej
OKŚZpNP – Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
ONMP – kościół Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny
OUN-UPA – Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów – Ukraińska Armia Powstańcza
PAN – Polska Akademia Nauk
PAP – Polska Agencja Prasowa
PCK – Polski Czerwony Krzyż
PGRH – Podhalańska Grupa Rekonstrukcji Historycznych
PISK – Papieski Instytut Studiów Kościelnych w Rzymie
PJS – periodyk „Polish-Jewish Studies”
PKP – Polskie Koleje Państwowe
PKWN – Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego
POW – Prisoners of War (jeńcy wojenni)
POW – Polska Organizacja Wojskowa
PP WLKP – Pułk Piechoty Wielkopolskiej
PPR – Polska Partia Robotnicza
PPS – Polska Partia Socjalistyczna
PRL – Polska Rzeczpospolita Ludowa
PSL – Polskie Stronnictwo Ludowe
PUBP – Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
PUdsBP – Powiatowy Urząd do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
PZPR – Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
RFK – Referat Finansowo-Księgowy

RO – Referat Ochrony
ROAK – Ruch Oporu Armii Krajowej
RODN „WOM” – Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „Wojewódzki Ośrodek Metodyczny”
RODO – Rozporządzenie o Ochronie Danych Osobowych
RP – Rzeczpospolita Polska
S.A. – spółka akcyjna
SB – Służba Bezpieczeństwa
SEiS – Sekcja Ewidencji i Sprawdzeń
SKM – Szybka Kolej Miejska
SP – szkoła podstawowa
Sp. z o.o. – Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
SPSK 1 – Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 1
SS – Die Schutzstaffel der NSDAP (oddział ochronny NSDAP)
SSAW – Samodzielna Sekcja Audytu Wewnętrznego
SW – Solidarność Walcząca
SWAP – Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce
SWZFR – Służba Wywiadu Zagranicznego Federacji Rosyjskiej
SZP – Służba Zwycięstwu Polski
ŚZŻ AK – Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej
TB – terabajt
TKKŚ – Towarzystwo Krzewienia Kultury Świeckiej
UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
UB – Urząd Bezpieczeństwa
UBP – Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
UIPN – Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej
UJ – Uniwersytet Jagielloński
UKS – Uczniowski Klub Sportowy
UKSW – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ULS – Ukraiński Legion Samoobrony
UM – urząd miasta
UMCS – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
UMK – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury)
UPA – Ukraińska Powstańcza Armia
UPN – Ústav Pamäti Národa (Słowacki Instytut Pamięci Narodu)
USC – Urząd Stanu Cywilnego
USRS – Ukraińska Socjalistyczna Republika Sowiecka
USTR – Instytut Badania Reżimów Totalitarnych w Pradze
UWr – Uniwersytet Wrocławski
UZ – Uniwersytet Zielonogórski
WAT – Wojskowa Akademia Techniczna
WBH – Wojskowe Biuro Historyczne
WiN – Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”
WKP(b) – Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików)
WNMP – Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

WOP	–	Wojska Ochrony Pogranicza
WOT	–	Wojska Obrony Terytorialnej
WP	–	Wojsko Polskie
WSdsPiI	–	Wieloosobowe Stanowisko do spraw Poszukiwań i Identyfikacji
WSPiI	–	Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości
WSR	–	Wojskowy Sąd Rejonowy
WTW	–	Warszawskie Towarzystwo Wioślarskie
WUBP	–	Wojewódzkie Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego
WUSW	–	Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych
ZER MSWiA	–	Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji
ZEZZOR	–	Zaopatrzenie Emerytalne Żołnierzy Zawodowych oraz ich Rodzin
ZHP	–	Związek Harcerstwa Polskiego
ZHR	–	Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej
Zi	–	zbrodnie inne
Zk	–	zbrodnie komunistyczne
Zn	–	zbrodnie niemieckie
ZNTK	–	Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego
ZOMO	–	Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej
ZR NSZZ	–	Zarząd Regionu Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego
ZSRR	–	Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich
ZSRS	–	Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich
ZSSiO	–	Zespół Szkół Sportowych i Mistrzostwa Sportowego
ZWZ	–	Związek Walki Zbrojnej

ANEKSY

ZAŁĄCZNIK NR 1:
WYDAWNICTWA IPN

Publikacje książkowe

Seria „Monografie”

1. Borcz A., *Obwód Łańcut SZP-ZWZ-AK w latach 1939–1945*, (t. 148 serii), IPN, Kraków–Warszawa 2020, s. 464 + 64 s. wkł. zdj.

2. Gralak L., Tylec P., *Kryptonim „Pątnicy”. Służba Bezpieczeństwa wobec pieszych pielgrzymek na Jasną Górę w latach 1976–1988*, (t. 155 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 472.

3. Hübner M., *„Pułkownicy” – rdzeń środowiska piłsudczyków w systemie polityczno-ustrojowym II Rzeczypospolitej*, (t. 153 serii), Warszawa 2020, s. 448.

4. Micygała N., *Prasa brytyjska a Polska w przededniu i w trakcie kampanii wrześniowej 1939 roku*, (t. 156 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 192.

5. Noszczak B., *Antymilenium. Konflikt państwa z Kościołem na tle obchodów tysiąclecia chrztu Polski (1956–1966/1967)*, (t. 150 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 504.

6. Olaszek J., *Podziemna sieć społeczna. Casus z dziejów konspiracji solidarnościowej*, (t. 149 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 224.

7. Oleszkowicz R., *Kontrwywiad kresowy. Działalność polskiego kontrwywiadu wojskowego na obszarze Dowództwa Okręgu Korpusu nr IX w Brześciu nad Bugiem w okresie międzywojennym*, (t. 151 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 480.

8. Romanowska E., *„Wkrótce już stanę przed innym sądem”. Prawnicy II Rzeczypospolitej represjonowani w Polsce w latach 1944–1956*, (t. 152 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 384 [CPB „Partia komunistyczna w systemie władzy w Polsce 1944–1989”].

Seria „Dokumenty”

1. *Instrukcje i przepisy wywiadu cywilnego PRL z lat 1953–1990*, red. W. Bagieński, wybór i oprac. W. Bagieński, A.K. Piekarska, (t. 65), IPN, Warszawa 2020, s. 920.

2. *Normatywy Departamentu III oraz Departamentu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa MSW (1956–1990)*, wstęp i oprac. C. Wilanowski, (t. 64 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 704.

Seria „Dziennikarze – Twórcy – Naukowcy”

1. *Oficjalna prasa w PRL*, t. 1, red. S. Ligarski, R. Łatka, IPN, Warszawa 2020, s. 344.

2. *Regionalne środowiska literackie i oficyny wydawnicze w polityce władz Polski Ludowej w latach 1956–1989*, red. E. Kristanova, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 232.

Seria „Albumy”

1. Balbus T., *Szczerbcowa brygada. W fotografii i relacjach*, IPN, Warszawa 2020, s. 168.
2. Churska-Wołoszczak K., Męczykowska B., *„Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (...) z wolnym dostępem do morza”. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920*, IPN, Gdańsk–Bydgoszcz 2020, s. 154.
3. Dąbrowski R., Miedziński P., Lipko M., *Stocznia Szczecińska*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 288.
4. Dudek J., Kruszyński M., Osiński T., Skura A., *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939*, Lublin–Warszawa 2020, s. 200.
5. Górka P., *Walki powietrzne w obrazach*, Warszawa 2020, s. 172.
6. Jurkiewicz J., Kobiela Ł., *Jedna dekada – trzy epoki. NSZZ „Solidarność” na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1980–1989*, IPN, Stowarzyszenie „Pokolenie”, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, Warszawa–Katowice 2020, s. 576.
7. Miedziński P., *Szczecińska Rewolta i jej obraz utrwalony na kliszach*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 180.
8. Moskała K., Supruniuk M.A., *Władysław Raczkiewicz (1885–1947). Prezydent RP na Uchodźstwie. Biografia fotograficzna*, IPN, Województwo Kujawsko-Pomorskie, Warszawa 2020, s. 480.
9. *„Najbardziej tajemniczy kraj świata”. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959*, red. T. Stempowski, IPN, Warszawa 2020, s. 440.
10. Odziemkowski J., *Ostatnia bije godzina… Armia Ochotnicza gen. Józefa Hallera 1920 r.*, IPN, Warszawa 2020, s. 480.
11. *Okaleczone miasto – Warszawa ’39. Wojenne zniszczenia obiektów stolicy w fotografiach Antoniego Snawadzkiego*, oprac. M. Majewski, wydanie drugie poprawione, IPN, Warszawa 2020, s. 304.
12. Ostapiuk M., *Podporucznik Kazimierz Chmielowski „Rekin” 1925–1950*, IPN, Białystok–Olsztyn 2020, s. 160.
13. Wysocki W.J., *Ksiądz major Ignacy Jan Skorupka (1893–1920)*, IPN, Warszawa 2020, s. 408.

Seria „Literatura i Pamięć”

1. Urbanowski M., *Rok 1920 w literaturze polskiej. Zarys monograficzny*, IPN, FRSE, Warszawa 2020, s. 648.
2. Dybciak K., *Pisarz, który został papieżem. Twórczość Karola Wojtyły – Jana Pawła II*, seria „Literatura i Pamięć”, IPN, FRSE, Warszawa 2020, s. 464.
3. Sikora J., *Pisarstwo Prymasa Tysiąclecia*, seria „Literatura i Pamięć”, IPN, FRSE, Warszawa 2020.

Seria „Biblioteka Akademii Niepodległości”

1. Łada-Walicka J., *„Ułani! Ułani! Malowane dzieci…”. Przyczynek do dziejów armii ochotniczej, z przedmową brygadiera Czesława Mączyńskiego*, IPN, Warszawa 2020, s. 72.
2. *O uczniu żołnierzu*, oprac. K. Konarski, IPN, Warszawa 2020, s. 280.

Seria „Biblioteka Biuletynu IPN”

1. Kalbarczyk S., *Armia Andersa w ZSRS 1941–1942. Niespełnione braterstwo broni z Armią Czerwoną*, (t. 6 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 176.

2. Łuczak A., *Polscy ziemianie. Szkice o losach i dziedzictwie*, (t. 7 serii), IPN, Warszawa 2020, s. 440.

Seria „Polska i Ukraina w latach trzydziestych–czterdziestych XX wieku”

1. *Rozkaz nr 001353. Operacja proskrypcyjna NKWD 1939–1941*, oprac. zbiorowe, (t. 10 serii), IPN, Warszawa–Kijów 2020, 560 s.

Seria „Bohaterowie Niepodległej”

1. Adamski A., *Kornel Morawiecki*, IPN, Warszawa 2020, s. 46.

2. Adamus A.M., *Józef Sierociński*, IPN, Warszawa 2020, s. 56.

3. Daszyk K.K., *Stanisław Długosz „Tetera”*, IPN, Warszawa 2020, s. 48.

4. Dziki T., *Wojciech Józef Gromczyński*, IPN, Warszawa 2020, s. 48.

5. Fenrych Z., *Tadeusz, Stanisław i Władysław Fenrychowie*, IPN, Warszawa 2019, s. 40.

6. Formella S., *Lech Bądkowski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.

7. Gałęzowski M., *Bajończycy*, IPN, Warszawa 2020, s. 48.

8. Gałęzowski M., *Bogusław Szul-Skjöldkrona*, IPN, Warszawa 2020, s. 48.

9. Gałęzowski M., *Wilhelm Wyrwiński „Wilk”*, *Zygmunt Bobrowski „Zdzisław”*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.

10. Gałęzowski M., *Zygmunt Radoński „Żarski”*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.

11. Gałęzowski M., *Zygmunt Zygmuntowicz (Ostersetzer)*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.

12. Gałęzowski M., *Jerzy Kulczycki*, Warszawa 2020, s. 40.

13. Gałęzowski M., *Tadeusz Żuliński „Roman Barski”*, Warszawa 2020, s. 40.

14. Gąsowski T., *Władysław Belina-Prażmowski*, IPN, Warszawa 2020, s. 48.

15. Hlebowicz A., *Grażyna Lipińska*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.

16. Januszewski B., *Mariusz Zaruski*, Warszawa 2020, s. 48.

17. Kałek P., *Stanisław Kwaśniewski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.

18. Kazański A., *Alina Pienkowska-Borusewicz*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.

19. Kazański A., *Jan Piotr Koziatek*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.

20. Kluska B., *Ksiądz Ignacy Jan Skorupka*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.

21. Kolmasiak M., *Walenty Wójcik*, IPN, Warszawa 2020, s. 48.

22. Königsberg W., *Jan Piwnik „Ponury”*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.
23. Kościański Z., *Józef Skrzydlewski „Wrycza”*, IPN, Warszawa 2019, s. 36.
24. Kościański Z., *Kazimierz Zenkteler „Warwas”*, IPN, Warszawa 2019, s. 36.
25. Kozubel M., *Edward Franciszek Herbert*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
26. Kozubel M., *Józef Gigiel-Melechowicz*, Warszawa 2020, s. 48.
27. Lubiejewska-Chilicka M., *Maryla Płońska*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.
28. Łeszczyński G., *Henryk Bąk*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
29. Łeszczyński G., *Henryk Bolesław Dyduch*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
30. Łeszczyński G., *Ksiądz Józef Skorel*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
31. Makus G., *Tadeusz Zieliński „Igła”*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.
32. Męczykowska B., *Józef Haller*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
33. Miszczuk M., *Władysław Nekrasz*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
34. Nowak S., *Bohaterowie spod Zadwórza*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
35. Nowak S., *Franciszek Sikorski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
36. Nowak S., *Jan Szypowski „Leśnik”*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.
37. Nowak S., *Stefan Pogonowski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
38. Nowak S., *Wilhelm Jakub Kasprzykiewicz*, Warszawa 2020, s. 40.
39. Pietruszka M., *Teresa Jadwiga Grodzińska*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
40. Rokicki P., *Mieczysław Bejnar*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
41. Sikorski T., *Harcerze w wojnie polsko-bolszewickiej*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
42. Wnorowski R., *Bronisław Bohaterewicz*, Warszawa 2020, s. 40.
43. Wnorowski R., *Stefan Kossecki*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Białymstoku (łącznie z delegaturą w Olsztynie)

1. *Antykomunizm socjalistów*, oprac. K. Sacewicz, IPN, Białystok–Olsztyn–Warszawa 2019, s. 520.
2. *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, red. K. Sychowicz, J. Wasilewski, IPN, Białystok–Warszawa 2020, s. 424 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989”].
3. Puliński A.J., *Uczestnicy konspiracji uczniowskiej w województwie białostockim w latach 1947–1956. Informator personalny*, IPN, Białystok 2020, s. 238.

4. Rock A. [Glass H.], *Mein Kampf Józefa Stalina. Rewolucyjna strategia i taktyka komunistycznego imperializmu*, oprac. K. Sacewicz, IPN, Białystok–Warszawa 2020, s. 208.

5. Sychowicz K., *Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność" w województwie łomżyńskim (1980–1981). Legalnie i zgodnie z prawem*, IPN, Białystok–Warszawa 2020, s. 334.

6. *Warmińsko-mazurskie studia z historii najnowszej*, t. 2, red. S. Nowakowski, K. Sacewicz, IPN, Białystok–Olsztyn–Warszawa 2019, s. 360.

7. *Warmińsko-mazurskie studia z historii najnowszej*, t. 3, red. K.A. Kierski, IPN, Olsztyn 2020, s. 320.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Gdańsku

1. Abryszeński P., Gucewicz D., *Grudniowa kolęda. Kościół katolicki w Trójmieście wobec Grudnia '70*, IPN, Gdańsk–Warszawa 2020, s. 360.

2. Brzeziński P., Chrzanowski R., Nadarzyńska-Pieszczewiat A., *Zbrodnia bez kary. Grudzień 1970 w Gdyni. Przebieg wydarzeń, represje, walka o prawdę*, IPN, Oficyna Verbi Causa, Gdynia 2020, s. 500.

3. Gucewicz D., *Kalwaryjska rebelia. Z historii wybranych sanktuariów Pomorza Gdańskiego w okresie Polski Ludowej*, IPN, Gdańsk–Warszawa 2020, s. 368 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

4. Karbarz-Wilińska J., *Dęby i burzany. Ukraińskie organizacje i partie związane z biskupem stanisławowskim Grzegorzem Chomyszynem (1925–1939)*, IPN, Gdańsk–Warszawa 2020, s. 308.

5. Smoliński A., *Z kart wojskowych tradycji Pomorza i Kujaw. Kawaleria oraz szkolnictwo kawaleryjskie i artyleria konna na terenie Dowództwa Okręgu Korpusu Nr VIII „Toruń" na tle broni konnych Wojska Polskiego oraz armii wybranych państw europejskich z lat 1918–1939*, IPN, Gdańsk–Warszawa 2020, s. 496.

6. Sywula M., *Milicja Obywatelska w województwie gdańskim w latach 1945–1949*, IPN, Gdańsk–Warszawa 2020, s. 368 + 16 s. wkł. zdj.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Katowicach

1. Denkowski T., *Moje 1407 dni i nocy w więzieniu mokotowskim. Wspomnienia z lat 1952–1956*, oprac. T. Gonet, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 236.

2. Dziurok A., Myszor J., *Prymas Stefan Wyszyński a Górny Śląsk – kontakty, wizyty, wystąpienia*, IPN, Fundacja Centrum Badań nad Historią Kościoła im. ks. prof. Wincentego Myszora, Katowice–Warszawa 2020, s. 248.

3. Dziurok A., Tracz B., *W obronie krzyża. Protest w Gliwicach w 1960 roku*, IPN, Muzeum w Gliwicach, Katowice–Gliwice–Warszawa 2020, s. 256.

4. *Gliwicka opozycja 1976–1990. Relacje* świadków *i uczestników*, oprac., red. i wstęp K. Chwastek, B. Tracz, Muzeum w Gliwicach, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach, partner wydawniczy: IPN Oddział w Katowicach, Gliwice–Katowice 2020, s. 432.

5. Grajewski A., Skwara M., *Agca non era solo. Sul coinvoglimento dei servizi segreti comunisti nell'attentato a Giovanni Paolo II*, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 456.

6. Kurpierz T., *Henryk Sławik 1894–1944. Biografia socjalisty*, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 836.

7. M. Sendal, *Rok 1945 w pamięci mieszkańców Kozłowa*, IPN, Muzeum w Gliwicach, Katowice–Gliwice 2020, s. 128.

8. *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, IPN, Instytut *Śląski* w Opolu, Katowice–Opole 2020, s. 296.

9. *„Po linii rewizjonizmu zachodnioniemieckiego". Aparat bezpieczeństwa i akcja antyrewizjonistyczna wobec ludności niemieckiej i rodzimej w Polsce*, red. S. Rosenbaum, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 152.

10. *„Pour le maintien de l'ordre". Les rapports des troupes françaises lors du deuxiéme soulèvement silésien (juillet-septembre 1920) / „Aby utrzymać porządek". Raporty wojsk francuskich z okresu II powstania* śląskiego *(lipiec-wrzesień 1920 roku)*, red. G. Bębnik, S. Rosenbaum, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 288.

11. *Powstania śląskie i plebiscyt górnośląski w przestrzeni publicznej. Kinematografia – muzyka – literatura – publicystyka*, red. M. Fic, M. Węcki, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 206.

12. *Rok 1918 na Górnym* Śląsku. *Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, IPN, Warszawa–Katowice–Gliwice 2020, s. 376.

13. Rosenbaum S., *Między katolicyzmem i nacjonalizmem. Związek Niemieckich Katolików w Polsce w województwie śląskim 1923–1939*, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 808.

14. Świder M., *Niemiecka Federacja Związków Zawodowych wobec wydarzeń w Polsce w latach 1980–1983*, IPN, Katowice–Warszawa 2020, s. 584.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Krakowie (łącznie z delegaturą w Kielcach)

1. *„Dialog należy kontynuować…". Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem 1969–1985. Studium przypadku*, wybór, wstęp i oprac. R. Łatka, F. Musiał, IPN, Warszawa–Kraków 2020, s. 264 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

2. Gieroń R., *Półmrok. Procesy karne w sprawie przestępstw okupacyjnych popełnionych przez chłopów wobec Żydów w województwie krakowskim*, IPN, Kraków 2020, s. 376 [CPB „Dzieje Żydów w Polsce oraz relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989"].

3. Golik D., *Wrzesień 1939 w dolinie Dunajca. Bój graniczny i walki nad górnym Dunajcem między 1 a 6 września 1939 roku*, IPN, Kraków–Warszawa 2020, s. 486, wydanie drugie [CPB „Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej"].

4. Kapka M., Piwko R., *Na drogach do Niepodległej… Z dziejów rodziny Kucharskich*, IPN, Kielce 2020, s. 80.

5. Kasprzycki M., *Organ* ładu *i spokoju w rękach demokracji… Aparat bezpieczeństwa w powiecie nowosądeckim w latach 1945–1975*, IPN, Kraków 2020, s. 1232 [CPB „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989"].

6. *Korespondencja rodziny Artwińskich (1889–1983). Kielce–Kraków–Lwów*, wstęp, wybór i oprac. P. Wolańczyk, IPN, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach, Muzeum Historii Kielc, Kielce–Warszawa 2020, s. 336.

7. Mazur P., *Polska Zjednoczona Partia Robotnicza w Kombinacie Metalurgicznym Huty im. Lenina (1956–1970)*, IPN, Kraków 2020, s. 460.

8. *Nieznane instrukcje, wytyczne, okólniki Departamentu V Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego dotyczące ruchu ludowego i niezależnych działaczy ludowych w latach 1945–1954*, wstęp, wybór i oprac. F. Musiał, M. Szpytma, IPN, Kraków 2020, s. 238 [CPB „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989"].

9. *O wolną wieś i wolną Polskę. Ogólnopolski Komitet Oporu Rolników i niezależna działalność środowisk chłopskich w latach 1982–1989*, red. C. Kuta, M. Wenklar, IPN, Kraków 2020, s. 208.

10. *Od Gomułki do Gomułki*, red. M. Wenklar, IPN, Ośrodek Myśli Politycznej w Krakowie, Kraków 2019, s. 156 (druk 2020).

11. *Tatuś Wasz jest w Rosji. Listy kieleckich Katyńczyków*, wstęp, wybór i oprac. M. Jończyk, IPN, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach, Kielce–Warszawa 2020, s. 216.

12. *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik i F. Musiał, IPN, Kraków–Warszawa 2020, s. 448.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Lublinie

1. *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956*, red. A. Jaczyńska, S. Poleszak, M. Śladecka, R. Wnuk, Lublin–Warszawa 2020, s. 604.

1. Bednarczyk P., *„Tak staliśmy się żołnierzami…". Opowieści o znanych i nieznanych, radomskich bohaterach wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919–1921*, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 160.

2. Dąbrowski M., *Wydarzenia 26 czerwca 1959 roku w Kraśniku Fabrycznym. Przyczyny – przebieg – represje*, IPN, Warszawa–Lublin 2020, s. 424.

3. *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939. Aspekty polityczne*, red. M. Kruszyński, R. Litwiński, W. Kozyra, D. Magier, T. Osiński, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 648.

4. Kowalik S., Kutkowski A., Śmierć *nieosądzona. Sprawa księdza Romana Kotlarza*, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 400 + 56 s. wkł. zdj.

5. *Miasta buntu w imperium sowieckim. Konteksty radomskiego Czerwca 1976 roku*, red. A. Kutkowski, S. Piątkowski, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 280.

6. Popek H., *Błogosławiona wieś*, oprac. i red. L. Popek, IPN, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin 2020, s. 360.

7. *Relacje o pomocy udzielanej* Żydom *przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 2: *Dystrykt krakowski Generalnego Gubernatorstwa*, wybór i oprac. S. Piątkowski, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 560 [CPB „Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989"].

8. *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 3: *Dystrykt lubelski Generalnego Gubernatorstwa*, wybór i oprac. S. Piątkowski, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 460 [CPB „Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989"].

9. *Relacje o pomocy udzielanej* Żydom *przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 4: *Dystrykt radomski Generalnego Gubernatorstwa*, wstęp i oprac. S. Piątkowski, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 336 [CPB „Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989"].

10. Ściskała D., *Pamiętnik kapelana wojskowego i inne zapiski z lat 1914–1945*, wstęp i oprac. S. Kowalik, IPN, Warszawa–Lublin 2020, s. 602.

11. Śmiśniewicz W., *Na pierwszej linii. Kapitan Inżynier Tadeusz* Śmiśniewicz *(1893–1943). Opowieść o jednym z pionierów polskiego przemysłu zbrojeniowego*, Lublin–Warszawa 2020, s. 480.

12. Światowe *harcerstwo. Związek Harcerstwa Polskiego na obczyźnie w latach 1918–2018. Studia, szkice i materiały*, red. M. Wierzbicki, współpraca T. Szadkowska-Łakomy, J. Kaczorowska, IPN, Związek Harcerstwa Polskiego działający poza granicami Kraju, Lublin–Warszawa 2018 (druk 2020), s. 336.

13. Tylec P., *Władze komunistyczne wobec Kościoła katolickiego w dekanacie Janów Lubelski w latach 1944–1981*, IPN, Lublin–Warszawa 2020, s. 620.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Łodzi

1. *„Łódź czerwona" – prawda czy mit?*, red. T. Toborek, IPN, Łódź–Warszawa 2020, s. 186.

2. Jarno W., *Łódzcy bohaterowie wojen o granice odrodzonej Polski 1918–1920*, IPN, Łódź–Warszawa 2020, s. 304.

3. Kowalczyk J., *Egzamin studenta i obywatela. Rzecz o strajku studentów łódzkich w 1981 r.*, red., wstęp i oprac. S. Pilarski, IPN, Łódź–Warszawa 2020, s. 360 [CPB „Solidarność i opór społeczny 1956–1989"].

4. *Łódzkie drogi do niepodległości 1905–1918*, red. J. Żelazko, IPN, Łódź–Warszawa 2020, s. 200.

5. *Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej*, red. P. Wąs, IPN, Łódź–Warszawa 2020, s. 352 [CPB „Podziemie niepodległościowe w Polsce 1944–1956"].

6. *Rok 1939 w Łodzi i w województwie łódzkim. Losy ludności cywilnej*, red. A. Kuprianis, E. Ślązak, IPN, Łódź–Warszawa 2020, s. 216.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Poznaniu

1. *Listy z KL Dachau Wiktora Jacewicza SDB*, red. J. Wąsowicz, IPN, Poznań 2020, s. 232 + 16 s. wkł. zdj. [CPB „Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej"].

2. *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej*, red. A. Pleskaczyński, M. Krzyżaniak, IPN, Muzeum Powstańców Wielkopolskich w Lusowie, Fundacja Zakłady Kórnickie, Poznań–Warszawa 2020, s. 220.

3. Wojcieszyk E., *„Fanatycy" i inni. Opór Wielkopolan wobec komunistów w latach 1956–1970*, Poznań–Warszawa 2019 (druk 2020).

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Rzeszowie

1. Bereza T., *Przesiedleni znad Sanu – zamordowani nad Horyniem. Losy Polaków deportowanych z obwodu drohobyckiego w ramach „oczyszczenia" pasa przygranicznego (1940–1944)*, IPN, Rzeszów–Warszawa 2020, s. 248 + 24 s. wkł. zdj. [CPB „Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej"].

2. Chmielowiec P., *Kryptonim „Borsuki". Konspiracja wojskowa Polskiego Państwa Podziemnego na terenie powiatu łańcuckiego (1939–1945),* IPN, Rzeszów–Warszawa 2020, s. 664 + 12 s. wkł. zdj.

3. Kaczmarski K., *Nie tylko Rothesay: oficerskie obozy izolacyjne oraz obóz dyscyplinarny dla* żołnierzy *Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii (1940–1943)*, IPN, Rzeszów–Warszawa 2020, s. 320 + 24 s. wkł. zdj.

4. Kalisz M., Rączy E., *Dzieje społeczności* żydowskiej *powiatu gorlickiego podczas okupacji niemieckiej 1939–1945*, IPN, Rzeszów–Warszawa 2020, s. 312 + 96 s. wkł. zdj., wydanie drugie rozszerzone [CPB „Zagłada Żydów na ziemiach polskich"].

5. Surdej M., *„Trzy konspiracje". Historia Aleksandra Rusina ps. Rusal*, IPN, Rzeszów–Warszawa 2020, s. 240.

6. Szczygieł R., *Urząd Bezpieczeństwa w Dębicy w latach 1944–1956*, IPN, Rzeszów–Warszawa 2020, s. 512 + 16 s. wkł. zdj.

7. *W stulecie powrotu odrodzonego państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku*, red. D. Iwaneczko, B. Wójcik, IPN, Rzeszów–Warszawa 2020, s. 424.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Szczecinie

1. Babiński L., *Warszawa wieku mego*, wstęp i red. J. Faryś, H. Walczak, IPN, Szczecin 2020, s. 232.

2. Benken P., Dźwigał M., Stefaniak M., *Franciszka Skwierczyńskiego „tajna kronika" Szczecińskiej „Solidarności" w latach 1980–1982*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 728 [CPB „»Solidarność« i opór społeczny w Polsce 1956–1989"].

3. *Golgota kobiet. Relacje więźniarek Ravensbrück i innych obozów koncentracyjnych ze zbiorów Polskiego Instytutu* Źródłowego *w Lund*, wstęp i wybór dokumentów Z. Stanuch, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 160 + płyta CD.

4. Jaskułowski T., Gańczak F., Knoch K., Abryszeński P., Pejaś E., *Raporty polskie Stasi 1981–1989*, t. 1: *W przededniu stanu wojennego: czerwiec–grudzień 1981*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 584.

5. Jaskułowski T., *Szczecin. Miasto, którego nie było. Dyplomacja RFN i polskie przełomy 1970 – 1989*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 200.

6. *Między* śmiercią *Stalina i powrotem Gomułki. Studia*, red. S. Ligarski, M. Mazur, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 328.

7. Mruk H., Guć M., *Znaczki szczecińskiego podziemia autorstwa Jana Tarnowskiego 1981–1989*, konsultacja merytoryczna J. Tarnowski, IPN, Szczecin 2020, s. [CPB „»Solidarność« i opór społeczny w Polsce 1956–1989"].

8. *Na granicach Niepodległej. Straż Graniczna (1928–1939) w perspektywie 100-lecia odzyskania niepodległości*, red. A. Ochał, M. Ruczyński, IPN, Szczecin 2020, s. 472 [Seminarium: „Wojsko Polskie w strukturach państwa w XX w."].

9. Ochał A., *Tajemnice Strażnicy WOP w Konarach (1945–1947). Szabrownictwo, dezercje, morderstwa*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 222 [Seminarium: „Wojsko Polskie w strukturach państwa w XX w."].

10. Rembacka K., *Komunista na peryferiach władzy. Historia Leonarda Borkowicza (1912–1989)*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 544 [CPB „Partia komunistyczna w systemie władzy w Polsce w latach 1944–1989"].

11. *Sport w Polsce Ludowej*, red. G. Majchrzak, P. Sztama, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 200.

12. Stefanik R., *Między sportową pasją a „obywatelskim" obowiązkiem. Szczecińskie kolarstwo w latach 1945–1960*, IPN, Szczecin–Warszawa 2020, s. 424.

Seria wydawnicza Oddziału IPN w Warszawie

1. *Epistolografia w Polsce Ludowej (1945–1989). List i jego pochodne w systemie państwa komunistycznego*, red. A.M. Adamus, B. Noszczak, IPN, Warszawa 2020, s. 568.

2. *„Karnawał" po amerykańsku. Ambasada USA w Warszawie wobec wydarzeń w Polsce od sierpnia 1980 r. do grudnia 1981 r.*, red. P. Pleskot, IPN, Warszawa 2020, s. 736.

3. *Między PRL a III RP (1989–1990). Legalizm czy kontynuacja?*, red. P. Pleskot, IPN, Warszawa 2020, s. 400.

4. Noszczak B., *Międzynarodówka antykościelna. Współpraca polskiego Urzędu do spraw Wyznań z jego odpowiednikami w państwach komunistycznych (1954–1989) – preliminaria badawcze*, IPN, Warszawa 2020, s. 224 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

5. Noszczak B., *Za klasztorną furtą. Migawki z życia i działalności jezuitów w Warszawie (1945–1956)*, IPN, Warszawa 2020, s. 512 + 40 s. wkł. zdj.

6. *O niepodległość i socjalizm. Studia i szkice z dziejów Polskiej Partii Socjalistycznej*, red. M. Żuczkowski, K. Piskała, IPN, Warszawa 2020, s. 464.

7. Pleskot P., *Sądy bezprawia. Wokół pokazowych procesów politycznych organizowanych w Warszawie (1944–1989)*, IPN, Warszawa 2020, s. 720.

8. Ruzikowski T., *W służbie bezpieczeństwa stolicy. Służba Bezpieczeństwa Komendy MO m.st. Warszawy i Komendy Stołecznej MO w latach 1956–1975*, IPN, Warszawa 2020, s. 478.

9. Spałek R., *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970)*, IPN, Warszawa 2020, s. 592.

10. *Sprzeczne narracje… Z historii powojennej Polski 1944–1989*, red. R. Spałek, IPN, Warszawa 2020, s. 496.

11. *Warszawiacy wobec niepodległości. Działania mieszkańców Warszawy na rzecz odradzania się Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1914–1921*, red. M. Zarychta, IPN, Warszawa 2020, s. 236.

Seria wydawnicza Oddziału IPN we Wrocławiu

1. *Aparat bezpieczeństwa w perspektywie antropologii organizacji i antropologii władzy*, red. J. Syrnyk, R. Klementowski, K. Mikołajczak, IPN, Wrocław–Warszawa 2020, s. 216.

2. Dworaczek K., *NSZZ „Solidarność" w PKP w latach 1980–1989. Przykład Dolnośląskiej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych*, IPN, Wrocław–Warszawa 2020, s. 160 [CPB „»Solidarność« i opór społeczny w Polsce 1956–1989"].

3. *Historia kobiet czy historie kobiet?*, red. E. Chabros, A. Klarman, IPN, Wrocław–Warszawa 2019 (druk 2020).

4. Kęsik J., *Prześladowania komunistyczne w Pieszycach 1945–1956. Studium terroru i prowokacji*, IPN, Wrocław–Warszawa 2020, s. 312.

5. *Na gruzach starego świata. Rok 1945 z perspektywy gospodarczej i społecznej*, red. T. Głowiński, „Wrocławskie Spotkania z Historią Gospodarczą", z. 18, IPN, Wrocław 2020, s. 247.

6. *Polska w nowej rzeczywistości. Rok 1945 z perspektywy gospodarczej i społecznej*, red. R. Klementowski, „Wrocławskie Spotkania z Historią Gospodarczą", z. 19, IPN, Wrocław 2020, s. 166.

7. Sołtysik Ł., Waligóra G., *Czułem za sobą całą załogę. Wiktor Stasik (1945–2019). Przywódca „Solidarności" w Fabryce Automatów Tokarskich we Wrocławiu*, „Dolnośląska Solidarność", IPN, Wrocław 2020), s. 152.

8. Syrnyk J., *Przemoc i chaos. Powiat sanocki i okolice: sierpień 1944 – lipiec 1947. Analiza antropologiczno-historyczna*, IPN, Wrocław–Warszawa 2020, s. 688.

9. *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, red. K. Dworaczek, K. Łagojda, IPN, Warszawa–Wrocław 2020, s. 160 [CPB „»Solidarność« i opór społeczny w Polsce 1956–1989"].

10. *W poszukiwaniu programu. Studia i szkice z dziejów opozycji politycznej w PRL 1976–1989*, red. Ł. Sołtysik, G. Waligóra, IPN, Wrocław–Warszawa 2020, s. 284.

Poza seriami – Varia

1. Ablonczy B., *Pál Teleki (1879–1941)*, tłum. S. Brzeziński, IPN, Węgierski Instytut Kultury, Fundacja im. Wacława Felczaka w Budapeszcie, Warszawa 2020, s. 232.

2. Balbus T., *„Fakir". Sergiusz Kościałkowski. Biografia egzekutora Kedywu, dowódcy szwadronu brygady „Juranda", komendanta oddziału partyzanckiego Armii Krajowej (na tle historii Okręgu Wileńskiego)*, t. 3: *Śmierć i zagłada na Wileńszczyźnie*, IPN, Warszawa 2020, s. 632.

3. Balbus T., *„Fakir". Sergiusz Kościałkowski. Biografia egzekutora Kedywu, dowódcy szwadronu brygady „Juranda", komendanta oddziału partyzanckiego Armii Krajowej (na tle historii Okręgu Wileńskiego)*, t. 2: *Wojna i śmierć na Wileńszczyźnie*, IPN, Warszawa 2019, s. 768.

4. Becker M., *Sądownictwo niemieckie i jego rola w polityce okupacyjnej na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy 1939–1945*, tłum. W. Niemirowski, IPN, Warszawa 2020, s. 384 [CPB „Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej"].

5. *Bez emocji. Polsko-litewski dialog o Józefie Piłsudskim*, red. D. Jastrzębska-Golonkowa, A. Nikžentaitis, W. Suleja, T. Wolsza, IPN, Instytut Polski w Wilnie, Instytut Historii Litwy, Warszawa 2020, s. 352.

6. *Bibliografia zawartości czasopisma „Niepodległość" 1929–2018 – „Niepodległość". Czasopismo poświęcone najnowszym dziejom Polski. Tom LXVII*.

7. *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej"*, red. R. Łatka, Warszawa 2020, s. 448 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

8. Brożek K., Surdy G., *Solidarność Walcząca*, IPN, Warszawa 2020, s. 296.

9. Brzozowska-Smolańska M., *Prace Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN w fotografii Marty Smolańskiej 2016–2019*, IPN, Warszawa 2020, s. 216.

10. Domański T., *„Korekty ciąg dalszy. Odpowiedź redaktorom i współautorom książki »Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski«, red. B. Engelking, J. Grabowski, Warszawa 2018”*, IPN, Warszawa 2020, s. 110 (dodatek do „Biuletynu IPN”) [CPB „Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989”].

11. *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek (redaktor naczelny), T. Kozłowski (zastępca redaktora naczelnego), G. Wołk (sekretarz redakcji), K. Dworaczek, P. Zwiernik, IPN, Stowarzyszenie „Pokolenie”, Warszawa 2020, s. 592.

12. Gańczak F., *»Polen geben wir nicht preis« Der Kampf der DDR-Führung gegen die Solidarność 1980/81*, Paderborn 2020, s. 406.

13. Graczyk K., *Sondergericht Kattowitz – Sąd Specjalny w Katowicach 1939–1945*, IPN, Warszawa 2020, s. 440 [zespół pełnomocnika prezesa IPN ds. badania terroru okupacyjnego na ziemiach polskich w latach 1939–1945].

14. Grądzka-Rejak M., Olaszek J., *Holokaust, pamięć, powielacz. Zagłada Żydów i okupacyjne stosunki polsko-żydowskie w publikacjach drugiego obiegu w PRL*, IPN, Instytut Studiów Politycznych PAN, Towarzystwo „Więź”, Warszawa 2020, s. 284.

15. Gurgacz W. SJ, *Refleksje*, oprac. M. Chodyko, współpraca K. Dorosz SJ, IPN, Prowincja Wielkopolsko-Mazowiecka Towarzystwa Jezusowego, Warszawa 2020, s. 248.

16. Jagodzińska A., *Kustosz Pamięci. Ksiądz Leon Stępniak (1913−2013). Więzień Dachau i Mauthausen-Gusen*, IPN, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Warszawa 2019, s. 436 + 16 s. wkł. zdj.

17. Jakimek-Zapart E., *Sny wstaną… Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci*, IPN, Warszawa 2020, s. 96.

18. *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918*–2018, t. 1–3, red. G. Bujak, A. Mirek, J, Rabiński, IPN, Katolicki Uniwersytet Lubelski, 2019, s. 238 (t. 1), 560 (t. 2), 224 (t. 3).

19. *Kardynał Bolesław Kominek – biskup, dyplomata, wizjoner*, red. W. Kucharski, R. Łatka, IPN, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Wrocław 2020, s. 408.

20. Kociuba W.B., *„Zamiast Twojego uśmiechu, Polsko, mamy łzy i uśmiech niedoli”. Pamiętnik z Syberii, Iranu i Libanu*, wstęp i oprac. W. Kujawa, IPN, Warszawa 2020, s. 448.

21. Kolbaia D., *Grzegorz Peradze. Dzienniki*, Warszawa 2020, s. 280 [wersja gruzińska].

22. *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, t. 2, red. R. Łatka, IPN, Warszawa 2020, s. 328.

23. *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, IPN, Warszawa 2020, s. 600 [CPB „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989”].

24. Ligarski S., Majchrzak G., *1989. Rok przemian*, IPN, Wydawnictwo Księży Młyn, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, Łódź 2019, s. 176 (druk 2020).

25. Łatka R., Mackiewicz B., Zamiatała D., *Prymas Stefan Wyszyński. Biografia*, IPN, Wydawnictwo im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego SOLI DEO, Warszawa 2020, s. 120 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989”].

26. Mačiulis D., Petrauskas R., Staliūnas D., *Kto wygrał bitwę pod Grunwaldem? Tradycja grunwaldzka wśród narodów Europy Środkowo-Wschodniej*, Warszawa 2020, s. 360.

27. *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951–1952*, t. 3, wstęp, wybór i oprac. W. Wasilewski, tłum. W.J. Popowski, IPN, Warszawa 2020, s. 816.

28. *Niemiecki urzędowy materiał w sprawie masowego mordu w Katyniu*, red. A. Bosiacki, tłum. P. Bentkowski, IPN, Warszawa 2020, s. 480.

29. Nogaj A., *Oddział Wywiadowczy Sztabu Głównego ludowego Wojska Polskiego 1944–1945. Organizacja i działalność. Studium historyczno-wojskowe*, IPN, Warszawa 2020, s. 648.

30. *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, IPN, Warszawa 2020, s. 328 [CPB „Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej"].

31. *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, IPN, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020, s. 752 [CPB „»Solidarność« i opór społeczny w PRL 1956–1989"].

32. *Poland in 1944. The Perspective of Allies and Enemies*, ed. by M. Grądzka-Rejak, D. Golik, IPN, Warsaw–Cracow 2020, s. 440 [CPB „Losy Polski i jej obywateli w latach II wojny światowej"].

33. *Polski wkład w przyrodoznawstwo i technikę. Słownik polskich i związanych z Polską odkrywców, wynalazców oraz pionierów nauk matematyczno-przyrodniczych i techniki*, t. 5: *Suplement*, red. B. Orłowski, IPN, Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN, Warszawa 2019, s. 408.

34. *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989)*, red. M. Kornat, R. Łatka, IPN, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2020, s. 384.

35. Pongrátz G., *Zaułek Corvina 1956*, IPN, Węgierski Instytut Kultury w Warszawie, Warszawa 2020, s. 256.

36. *Problemy wyszukiwania informacji w polskich archiwach*, red. A. Żeglińska, M. Żuławnik, IPN, Warszawa 2020, s. 224 („Symposia Archivistica", t. 6).

37. *Protokoły wizytacji kanonicznych przeprowadzonych przez biskupa lubelskiego Stefana Wyszyńskiego w parafiach na terenach obecnej diecezji zamojsko-lubaczowskiej 1946–1938*, wstęp, wybór i oprac. bp M. Leszczyński, IPN, Warszawa 2020, s. 336 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

38. Rukkas A., *Razem z Wojskiem Polskim. Armia Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1920 r.*, IPN, Warszawa 2020, s. 696.

39. *Sojusz Piłsudski–Petlura. Dokumenty i materiały*, red. J. Pisuliński, W. Skalski, IPN, Studium Europy Wschodniej Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2020, s. 420.

40. *Studia z historii najnowszej Polski*, t. 2, red. R. Łatka, M. Przeperski, IPN, Warszawa 2020, s. 188.

41. Szkwarek Ł., *NSZZ „Solidarność" Podregion Miastko w latach 1980–1981*, IPN, Warszawa 2020, s. 224 [CPB „»Solidarność« i opór społeczny w PRL 1956–1989"].

42. Szuszczyński P., *Przepraszam Czechów i Słowaków (65 dni Operacji „Dunaj"). Relacja oficera wojsk inżynieryjnych, uczestnika zbrojnej agresji na Czechosłowację w dniach 20 sierpnia – 23 października 1968 r.*, IPN, Warszawa 2020, s. 232.

43. *The Great Terror in Soviet Georgia 1937–1938. Repressions against Poles*, wstęp M. Majewski, IPN, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Gruzji, Warszawa–Tbilisi 2019, s. 436.

44. *The Katyń Massacre. Current Research*, red. D. Bębnowski, F. Musiał, IPN, Warszawa 2020, s. 240.

45. Tuliński A., *6 Armia Wojska Polskiego w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 r.*, t. 1 i 2, IPN, Wojskowe Biuro Historyczne, Warszawa 2020, s. 768 (t. 1), s. 544 (t. 2).

46. *Urząd do spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020, s. 520 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

47. *Wspomnienia gen. Władysława Jędrzejewskiego oraz dziennik 5 Dywizji Piechoty z 1919 roku*, wstęp i oprac. J. Szymański, A. Tuliński, IPN, Wojskowe Biuro Historyczne, Warszawa 2020, s. 520 [Seminarium: „Wojsko Polskie w strukturach państwa w XX w."].

48. Wyszyński S., *Pro memoria*, t. 4: *1956–1957*, red. M. Białkowski, współpraca M. Wiśniewska, IPN, Archidiecezja Warszawska i Archidiecezja Gnieźnieńska, UKSW, Warszawa 2020, s. 584 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

49. Wyszyński S., *Pro memoria*, t. 6: *1959*, red. G. Łeszczyński, IPN, Archidiecezja Warszawska i Archidiecezja Gnieźnieńska, UKSW, Warszawa 2019, s. 336 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

50. Wyszyński S., *Pro memoria*, t. 9: *1962*, IPN, UKSW, Warszawa 2020, s. 416 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

51. Zakrzewska Z., *Cukier krzepi. Propaganda konsumpcji cukru w Polsce w latach 1925–1932*, IPN, Warszawa 2020, s. 192.

52. Zemla M., *Zbrodnia katyńska w świetle prac Kongresu Stanów Zjednoczonych Ameryki (1951–1952)*, IPN, Warszawa 2020, s. 456.

53. Zieliński Z., *Powroty minionego czasu. Zagnieżdżone w pamięci*, wstęp i oprac. nauk. R. Łatka, IPN, Warszawa 2020, s. 872 [CPB „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989"].

54. *Żydzi i wojsko polskie w XIX i XX wieku*, red. T. Domański, E. Majcher-Ociesa, Kielce–Warszawa 2020, s. 344 [CPB „Dzieje Żydów w Polsce i relacje polsko-żydowskie w latach 1914–1989"].

Czasopisma

1. „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989" 2020, nr 1 (18).
2. „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2 (170–171).
3. „Biuletyn IPN" 2020, nr 3 (172).
4. „Biuletyn IPN" 2020, nr 4 (173).
5. „Biuletyn IPN" 2020, nr 5 (174).
6. „Biuletyn IPN" 2020, nr 6 (175).
7. „Biuletyn IPN" 2020, nr 7–8 (176–177).
8. „Biuletyn IPN" 2020, nr 9 (178).

9. „Biuletyn IPN” 2020, nr 10 (179).
10. „Biuletyn IPN” 2020, nr 11 (180).
11. „Biuletyn IPN” 2020, nr 12 (181).
12. „CzasyPismo” 2020, nr 1 (17).
13. „CzasyPismo” 2020, nr 2 (18).
14. „Institute of National Remembrance Review” 2020, nr 2.
15. „Komunikat. Biuletyn Zarządu Głównego Związku Sybiraków” nr 1 (143).
16. „Komunikat. Biuletyn Zarządu Głównego Związku Sybiraków” nr 2 (144).
17. „Komunizm: system – ludzie – dokumentacja” 2019, nr 8.
18. „Pamięć i Sprawiedliwość” 2020, nr 1 (35).
19. „Pamięć i Sprawiedliwość” 2020, nr 2 (36).
20. „Polish-Jewish Studies” 2020, vol. 1.
21. „Przegląd Archiwalny IPN” 2019, t. 12.
22. „Sierakowskie Zeszyty Historyczne” 2019, nr 20.
23. „Śląski Almanach Powstańczy” 2020, t. 6.
24. „Zesłaniec. Pismo Rady Naukowej Zarządu Głównego Związku Sybiraków” 2020, nr 80.
25. „Zesłaniec. Pismo Rady Naukowej Zarządu Głównego Związku Sybiraków” 2020, nr 81.
26. „Zesłaniec. Pismo Rady Naukowej Zarządu Głównego Związku Sybiraków” 2020, nr 82.
27. „Zesłaniec. Pismo Rady Naukowej Zarządu Głównego Związku Sybiraków” 2020, nr 83.

Komiksy

1. Bereźnicki T., Frycz M., *39/45 Polskie Państwo Podziemne*, IPN, Warszawa 2020, s. 48.
2. Konarski M, Ronek H., *Srebrni na szlakach Bitwy Warszawskiej 1920 r.*, IPN, Warszawa 2020, s. 80.
3. Robaczewski T., Drojewski G., Konarski M., Ronek H., *Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946. Wydanie zbiorcze*, Warszawa 2020, s. 440.
4. Turek M., *Orlęta. „Straceńcy” – Lwów 1918*, IPN, Warszawa 2020, s. 56.
5. Zajączkowski S., Wyrzykowski K., *Bitwa Warszawska 1920*, IPN, Warszawa 2020, s. 56.

Informatory

1. *20 lat Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie. Oferta edukacyjna 2020/2021*, IPN, Kraków 2020, s. 36.
2. *Biuro Edukacji Narodowej IPN. Oferta edukacyjna 2020/2021*, IPN, Warszawa 2020, s. 30.

3. Gonet T., Zawisza P., *Katalog publikacji Oddziału Instytut Pamięci Narodowej w Katowicach 2000–2020*, IPN, Katowice 2020, s. 16 (dodatek do „Dziennika Zachodniego" z 23 X 2020 r. i „Gościa Niedzielnego" z 25 X 2020 r.).

4. *Grudzień '70 w publikacjach IPN. Katalog publikacji*, IPN, Warszawa 2020, s. 14.

5. *Historia tworzy naszą tożsamość. Informator o Delegaturze IPN w Kielcach*, IPN, Kielce 2020, s. 40.

6. *Kalendarz nauczyciela. Rok szkolny 2020/2021*, IPN, Białystok 2020.

7. *Katalog wydawnictw IPN jesień–zima 2020*, IPN, Warszawa 2020, s. 136.

8. *Katalog wydawnictw IPN wiosna lato 2020*, IPN, Warszawa 2020, s. 128.

9. *Katalog wydawnictw Oddziału IPN w Krakowie 2001–2020*, IPN, Kraków 2020, s. 160.

10. *Od przeszłości do współczesności. 20 lat działalności Delegatury IPN w Radomiu*, oprac. K. Busse, Radom 2020, s. 96.

11. *Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu. Oferta edukacyjna 2020/2021*, IPN, Poznań 2020, s. 48.

12. *Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Rzeszowie. Oferta edukacyjna 2020/2021*, IPN, Rzeszów 2020, s. 56.

13. *Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Szczecinie. Oferta edukacyjna 2020/2021*, IPN, Szczecin 2020, s. 58.

14. *Oferta edukacyjna 2020/2021. Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN we Wrocławiu*, IPN, Wrocław 2020, s. 52.

15. *Oferta edukacyjna Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia" w Kielcach na rok szkolny 2020/2021*, IPN, Kielce 2020, s. 48.

16. *Oferta edukacyjna Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Olsztynie 2020/2021*, IPN, Olsztyn 2020, s. 19.

17. *Oferta edukacyjna Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi w roku szkolnym 2020/2021*, IPN, Łódź 2020, s. 22.

18. *Oferta edukacyjna na rok szkolny 2020/2021 OBEN Gdańsk*, IPN, Gdańsk 2020, s. 44.

19. *Oferta edukacyjna OBEN IPN Lublin 2020/21*, IPN, Lublin 2020, s. 30.

20. *Oferta Edukacyjna Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Warszawie 2020/2021*, IPN, Warszawa 2020, s. 8.

21. *Oferta edukacyjna Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej w Katowicach 2020/2021*, IPN, Katowice 2020, s. 46.

22. *Opozycja i opór społeczny w latach 1976–1989. Katalog publikacji*, IPN, Warszawa 2020, s. 256.

23. *Polskie powojenne podziemie niepodległościowe 1944–1963. Katalog publikacji*, IPN, Warszawa 2020, s. 180.

24. *Przez historię z łódzkim IPN. 20 lat Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi*, koordynator projektu M. Kumosińska, oprac. B. Bijak, K. Helik, A. Józwik, P. Kowalski, P. Kowalski, J. Kozłowski, A. Kuprianis, K. Latocha, A. Ossowski, P. Perzyna, S. Pilarski, A. Rybińska-Bielecka, A. Szafrańska-Dolewska, E. Ślązak, T. Toborek, J. Wróbel, J. Żelazko, IPN, Łódź 2020, s. 105.

25. *Terror, Holocaust, Persecution. The Jewish community under the rule of the German and Soviet totalitarianism in Polish territories during 1939–1945. Publications Catalogue*, IPN, Warszawa 2020, s. 70.

26. *Terror, Holokaust, Represje. Społeczność żydowska pod władzą niemieckiego i sowieckiego totalitaryzmu na ziemiach polskich 1939–1945. Katalog publikacji*, IPN, Warszawa 2020, s. 72.

Katalogi wystaw

1. Bębnik G., Rosenbaum S., Węcki M., *Wojciech Korfanty. Publication accompanying the exhibition*, IPN, Muzeum Śląskie, Katowice 2020, s. 80 (wersja anglojęzyczna).

2. Dworaczek K., *Stacja Solidarność. Protest głodowy kolejarzy : 21–27 października 1980 roku*, Wrocław 2020, 48 s.

3. *Karnawał białostockiej „Solidarności" w obiektywie Mirosława Bujanowskiego. Katalog wystawy*, Białystok 2020, s. 135.

4. Namysło A., Bortlik-Dzwierzyńska M., Życie *przechowane. Mieszkańcy Górnego* Śląska *i Zagłębia Dąbrowskiego z pomocą* Żydom *w czasie II wojny* światowej, Katowice 2020, s. 112.

5. *Powstanie Grudniowe 1970 roku. Katalog wystawy*, Szczecin–Gdańsk 2020, s. 140.

Wydawnictwa multimedialne i okolicznościowe

1. *100. rocznica Bitwy Warszawskiej 1920 r.* (dodatek do „Gazety Polskiej", 12 VIII 2020).

2. *100-lecie Bitwy Warszawskiej* (dodatek do „Gazety Wrocławskiej" i „Nowej Trybuny Opolskiej", 14 VIII 2020).

3. *100-lecie zaślubin Polski z morzem* (dodatek do „Rzeczpospolitej", 10 II 2020).

4. *20 lat Instytutu Pamięci Narodowej na Dolnym Śląsku i Śląsku Opolskim* (dodatek do „Gazety Wrocławskiej" i „Nowej Trybuny Opolskiej", 18 XII 2020).

5. *20-lecie IPN Oddział w Rzeszowie 2000–2020*, Rzeszów 2020.

6. *40 lat Sierpnia. Jak rodziła się łódzka „Solidarność"* (dodatek do „Dziennika Łódzkiego", 28 VIII 2020).

7. *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarności"* (dodatek do „Obserwatora Lokalnego", „Życia Podkarpackiego", „Sztafety" i „Nowin", 25 VIII 2020).

8. *40-lecie „Solidarności" na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie* (dodatek do „Gazety Wrocławskiej" i „Nowej Trybuny Opolskiej", 31 VIII 2020).

9. *50. rocznica Grudnia '70* (dodatek do „Naszego Dziennika", 17 XII 2020).

10. *A oni szli niepokonani* (dodatek do „Naszego Dziennika", 10 II 2020).

11. *Agresja sowiecka 17 września 1939. Zadania edukacyjne*, oprac. M. Dzienis-Todorczuk, IPN, Białystok 2020, s. 18.

12. *Armia Czerwona na ziemiach polskich po 1944 roku* (dodatek do 11 tytułów regionalnych Polska Press, 6 V 2020).

13. Blinda A., Korol-Chudy A., Mozgol R., *Powstania* Śląskie *1919–1921. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej*, IPN, Katowice 2020, s. 76.

14. *Bolszewika bij! Lubelszczyzna 1920 r.* (dodatek do „Naszego Dziennika", 12 VIII 2020).

15. Borkowski Ł., *Zdzisław Badocha „Żelazny" 1925–1946. Niezłomny z Zagłębia*, IPN, Katowice 2020, s. 80.

16. Chmielowiec P., Magdoń J., Szopa P., *Polskie Termopile 1920*, IPN, Rzeszów 2020, s. 68.

17. *Cud 1920 r. – na Kujawach i Pomorzu* (dodatek na zlecenie Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach wojewódzkich obchodów 100. Rocznicy Powrotu Pomorza i Kujaw do Wolnej Polski, s. 8).

18. *Dobrze było walczyć za Polskę* (dodatek do „Rzeczpospolitej", 14 VIII 2020).

19. *Dodatek historyczny o Katyniu* („wSieci Historii" nr 3–4/2020).

20. *Dodatek historyczny o Grudniu '70* („wSieci Historii" nr 11–12/2020).

21. *Dodatek historyczny o narodzinach „Solidarności"* („wSieci Historii" nr 7–8/2020).

22. *Drogi do Niepodległości* („Rzeczpospolita. Plus – Minus", 29 II–1 III 2020).

23. *Drogi do Niepodległości* („Rzeczpospolita. Plus – Minus", 29–30 VIII 2020).

24. *First to Fight. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie 1939–1945. Kalendarz na 2021 rok*, IPN, Łódź 2020.

25. *Generał Anders* (dodatek do „Rzeczpospolitej", 15 IX 2020).

26. Grosicka M., Śmietanka-Kruszelnicki R., *„Zrodził nas sierpniowy bunt robotników Wybrzeża". Region* Świętokrzyski *NSZZ „Solidarność" 1980–1981*, IPN, Kielce 2020, s. 112 [CPB „»Solidarność« i opór społeczny w Polsce 1956–1989"].

27. *Grudzień 1970. Pamiętamy* (dodatek do 11 tytułów regionalnych Polska Press, 11 XII 2020).

28. Helik K., Nawrot G., Zapolska-Downar M., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Ćwiczenia dydaktyczne do broszur*, IPN, Łódź 2020, s. 15.

29. *Historia, pamięć, tożsamość. 20 lat Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie*, oprac. R. Dyrcz et. al., IPN, Kraków 2020, s. 80.

30. *II powstanie śląskie 1920 roku* (dodatek do 11 tytułów regionalnych Polska Press, 11 VIII 2020).

31. *Internetowe Spotkania Autorskie Targów Książki Historycznej* (dodatek do „Rzeczpospolitej", 26 XI 2020).

32. *Inwazja ze Wschodu* (dodatek do „Naszego Dziennika", 15 IX 2020).

33. *Irena Kurowska kontra SB* (dodatek do „Tygodnika eM" 2020, nr 1).

34. Jasiak K., *Ofiara Zbrodni Katyńskiej kpt. Stanisław Mikulski ps. „Schwarzberg" komisarz Straży Granicznej (1890–1940)*, Wrocław–Opole 2020, 52 s.

35. Karpus Z., Korkuć M., Rezmer W., *Jeńcy 1920*, IPN, Kraków–Warszawa 2020, s. 264.

36. Kalbarczyk S., Wasilewski W., Kuźniar-Plota M., Siwek A., *Katynskoje priestuplenije*, IPN, Warszawa 2020, s. 68.

37. Kalbarczyk S., Wasilewski W., Kuźniar-Plota M., Siwek A., *The Katyń Massacre*, IPN, Warszawa 2020, s. 68.

38. Kalbarczyk S., Wasilewski W., Kuźniar-Plota M., Siwek A., *Zbrodnia katyńska*, IPN, Warszawa 2020, s. 68.

39. *Kalendarz ścienny IPN na 2021 r.*, rys. K. Wyrzykowski, IPN, Warszawa 2020.

40. *Katyń* (dodatek do „Dziennika Polskiego", 5 III 2020).

41. *Katyń 1940–2020. Zbrodnia – kłamstwo – pamięć*, red. A. Zechenter, IPN, Warszawa 2020, s. 104 (dodatek do „Biuletynu IPN").

42. *Katyń. Trudna droga do prawdy* (dodatek do „Gazety Wrocławskiej" i „Nowej Trybuny Opolskiej", 18 IV 2020).

43. Kilańczyk P., Żelazko J., *„Oto nadeszła wolność". Rok niepodległości w drukach ulotnych*, IPN, Łódzka Kolej Aglomeracyjna, Łódź 2020, s. 16.

44. Klimecki M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Pochód Tuchaczewskiego nad Wisłę*, IPN, Szczecin 2020, s. 48.

45. Kluska B., *Aleksander Falzmann (1887–1942). Bohaterski pastor*, IPN, Łódź 2020, s. 8.

46. Kluska B., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Ignacy Skorupka. Właśnie dlatego chcę iść do wojska*, IPN, Łódź 2020, s. 8.

47. Kluska B., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Aleksander Napiórkowski. Towarzysz „Stefan"*, IPN, Łódź 2020, s. 8.

48. Kluska B., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Jan Kowalewski. Oto jest ktoś, kto odczytuje bolszewickie szyfry*, IPN, Łódź 2020, s. 8.

49. Kluska B., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Stefan Pogonowski. Obowiązek, wiara*, IPN, Łódź 2020, s. 8.

50. Kołodziej A., *Gdyńscy Komunardzi*, czyta Piotr Bajtlik, IPN, Warszawa 2020, audiobook (CD).

51. Korol-Chudy A., *Kiedy Katowice były Stalinogrodem… 1953–1956*, Katowice 2020, s. 152.

52. Kowalski P., Szymaniak-Kowalska P., *100. rocznica Bitwy Warszawskiej. 28. Pułku Strzelców Kaniowskich w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1921. Folder do repliki odznaki 28. Pułku Strzelców Kaniowskich*, IPN, Łódź 2020, s. 6.

53. Kozubel M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Brody–Lwów 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 56.

54. Kozubel M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Zamość–Komarów 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 40.

55. Krotofil M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Bitwa nad Niemnem 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 48.

56. *Krzyż Wolności i Solidarnośći*, IPN, Warszawa 2020, s., wydanie drugie.

57. *„Kto ratuje jedno życie…". Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej* (dodatek do „Gościa Niedzielnego", 24 V 2020).

58. *Kustosz Pamięci Narodowej*, koncepcja J. Czerniakowska, oprac. zespół IPN, IPN, Warszawa 2020, s. 228.

59. Ligarski S., Kaniewski S., *Szczeciński Grudzień 1970. Pamiętamy!*, IPN, Szczecin 2020, s. 72.

60. Litwińska M., Szczypta-Szczęch R., *194 dni, 387 osób. Najdłuższy protest głodowy w PRL*, IPN, Kraków 2020, s. 60.

61. Makus G., *Edward Taraszkiewicz „Grot", „Żelazny" 1921–1951*, IPN, Lublin 2020, s. 60.

62. *Marcin Antonowicz (1966–1985)*, IPN, Warszawa–Olsztyn–Białystok 2020, s. 200.

63. *Monitor rzeczny ORP „Warszawa". Model kartonowy z historią w tle*, oprac. A. Olejniczak, IPN, Wrocław 2020.

64. *Na drodze do wspólnej pamięci* („Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa", 6 VII 2020).

65. *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921* (dodatek do „Głosu Szczecińskiego" i „Głosu Koszalińskiego" 14 VIII 2020).

66. *„Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (…) z wolnym dostępem do morza". Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920. Przedruk materiałów z wystawy z kartą pracy*, oprac. K. Churska-Wołoszczak, IPN, Gdańsk–Bydgoszcz 2020, s. 28, (pdf).

67. *Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 1 marca 2020 r.* (dodatek do „Super Nowości" i „Nowin", 27 II 2020).

68. *Obława Augustowska lipiec 1945 r. 75. rocznica*, IPN, Białystok 2020.

69. Ochał A., *Na granicy czuwa Straż. Straż Graniczna 1928–1939*, IPN, Szczecin 2020, s. 60.

70. *Pamięć i historia* („Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa", 16 IV 2020).

71. *Pamięć o Katyniu* (dodatek do „Kuriera Szczecińskiego", 10 IV 2020).

72. *Pamięć o Żołnierzach Niezłomnych* (dodatek do „Naszego Dziennika", 29 II–1 III 2020).

73. Panfil T., *Rówieśnik Niepodległej. Antoni Kopaczewski „Lew" 25 V 1918 – 8 IX 1946*, IPN, Lublin 2020, s. 20.

74. Panfil T., *Rówieśnik Niepodległej. Kpt. Stanisław Bizior „Śmigło", „Eam" 15 IV 1918 – 4 III 1952*, IPN, Lublin 2020, s. 20.

75. Pasztaleniec Ł., *Lasy Janowskie–Zarzecze–Świecie 19/20–24 sierpnia 1950 r. - likwidacja oddziału Adama Kusza „Adama"*, IPN, Lublin 2020, s. 32.

76. Piekarz A., *Lubelska „Łączka". Cmentarz Rzymskokatolicki przy ul. Unickiej w Lublinie – miejsce pochówku ofiar terroru komunistycznego w latach 1944–1954*, IPN, Lublin 2020, s. 24.

77. Piekarz A., *Rówieśnik Niepodległej. Stanisław Łukasik „Ryś" 2 VIII 1918 – 7 III 1949*, IPN, Lublin 2020, s. 36.

78. Piekarz A., *Zdzisław Broński „Zdzich", „Kryza", „Uskok" 1912–1949*, IPN, Lublin 2020, s. 56.

79. *Początek II wojny światowej w województwie białostockim. Zadania edukacyjne*, oprac. M. Dzienis-Todorczuk, P. Murawski, R. Wnorowski, IPN, Białystok 2020, s. 21.

80. *Pokolenia czynu i pamięci* („Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa", 5 III 2020).

81. *Polacy – ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych* (dodatek do „Do Rzeczy" 2020, nr 24).

82. *Policzyć ofiary* (dodatek do „Naszego Dziennika", 8 VII 2020).

83. *Polscy męczennicy Auschwitz* (dodatek do „Naszego Dziennika", 13–14 VI 2020).

84. *Polska waleczna* (dodatek do „Dziennika Polskiego" i „Gazety Krakowskiej", 13 VIII 2020).

85. *Pomorscy Ojcowie Niepodległości*, red. K. Drażba, IPN, Polskie Radio Gdańsk, Gdańsk 2020, s. 60 + płyta CD.

86. *Porozumienia sierpniowe. 40. rocznica 1980–2020* (dodatek prasowy z 27 VIII 2020).

87. *Proces szesnastu* (dodatek do „Gazety Polskiej", 17 VI 2020).

88. *Przed Sierpniem był Lipiec* (dodatek do „Naszego Dziennika", 1 VII 2020).

89. Przybyło Ł., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Bitwa Warszawska 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 64.

90. *Przywracanie, Upamiętnianie, Upowszechnianie. Działania IPN dotyczące operacji antypolskiej NKWD 1937–1938*, oprac. P. Zielony, Warszawa 2020, s. 32.

91. *Psalmy dla Niezłomnych. Na sopran, chór mieszany i orkiestrę kameralną (Suwalski Chór Kameralny „Viva Musica" oraz Orkiestra Kameralna „La Notte")*, IPN, Marszałek Województwa Podlaskiego, Polskie Radio Białystok, Białystok 2020, płyta CD.

92. *Rocznica Grudnia '70* (dodatek do „Gazety Polskiej", 16 XII 2020).

93. *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie* (dodatek do „Życia Podkarpackiego", „Obserwatora Lokalnego" i „Sztafety" 12 VIII 2020).

94. *Różne drogi do Niepodległej* (dodatek do „Naszego Dziennika", 10 XI 2020).

95. *Samarytanie w czasie zagłady* (dodatek do „Naszego Dziennika", 23 III 2020).

96. Siedziako M., *Szczeciński Sierpień '80*, IPN, Szczecin 2020, s. 64.

97. *Sierpniowy przełom. 40. rocznica powstania Solidarności* (dodatek do „Gościa Niedzielnego", 30 VIII 2020).

98. Siwiec-Cielebon M., Dyrcz R., *Mieczysław Kozłowski „Bunt"*, IPN, Kraków 2020, s. 64.

99. Skoczek R., *Rok 1920 na Górnym Ślasku*, IPN, Katowice 2020, s. 48.

100. Skrok P., Panfil T., *Rówieśnik Niepodległej. Hieronim Dekutowski „Zapora" 24.09.1918 – 7.03.1949*, IPN, Lublin 2020, s. 36.

101. Smoliński A., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. „Wyprawa wileńska" w kwietniu 1919*, IPN, Szczecin 2020, s. 52.

102. Smoliński A., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Zagon na Korosteń – październik 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 64.

103. *Spacyfikować społeczeństwo. Dwa grudnie* („Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa", 17 XII 2020).

104. *Sprawa Katynia – wykład profesora Stanisława Swianiewicza*, IPN, Białystok 2020, 2 płyty CD.

105. Stanuch Z., *Ravensbrück. A story not to be forgotten. The Polish perspective*, IPN, Szczecin 2020, s. 106.

106. Stanuch Z., *Ravensbrück. Historia nie do zapomnienia. Perspektywa polska*, IPN, Szczecin 2020, s. 106.

107. *Syberio! Nie mogę cię zapomnieć. Nie chcę ciebie pamiętać! Pamięci Polaków wywiezionych na Syberię*, red. K. Busse, IPN, Lublin–Radom 2020, s. 28.

108. Sypień J., *Krwawa środa 1940 w Olkuszu (wybór źródeł)*, IPN, Urząd Miasta i Gminy Olkusz, Kraków–Olkusz 2020, s. 30.

109. Szczepański T., *Ofiary Zbrodni Katyńskiej*, Warszawa 2020, s. 38.

110. Szewczyk D., *Walka o prawdę i pamięć. Sprawa* śmierci *Jana Stawisińskiego w kopalni „Wujek" w świetle akt sądowych*, IPN, Szczecin 2020, s. 44.

111. Szmidtke Z., *Jan Stawisiński 1960–1982*, IPN, Szczecin 2020, s. 28.

112. Szpyrowski B., *II Inspektorat Zamojski Armii Krajowej 1948–1950*, IPN, Lublin 2020, s. 36.

113. Szubarczyk P., *„Senator ludu pomorskiego". Ksiądz Feliks Bolt (7 I 1864 – 7 IV 1940)*, IPN, Warszawa 2020, s. 32.

114. *Śpiewnik Zaporczyków*, IPN, Lublin 2020.

115. *Tak narodziła się „Solidarność"* (dodatek do „Naszego Dziennika", 31 VIII 2020).

116. *Teka edukacyjna. O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI „Solidarność" (1944–1989)*, red. K. Maniewska, K. Churska-Wołoszczak, P. Wójtowicz, IPN, Bydgoszcz–Gdańsk–Warszawa 2020.

117. *Teka edukacyjna. Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku*, oprac. D. Węgrzyn, K. Banaś, M. Niedurny, A. Sznajder, IPN, Katowice 2020, wydanie drugie rozszerzone i zaktualizowane.

118. *Teka edukacyjna. Polskie drogi do niepodległości 1914–1918*, wybór i oprac. źródeł K. Helik, P. Kowalski, M. Zapolska-Downar, IPN, Łódź–Warszawa 2020, s. 199.

119. *Terror Armii Czerwonej na ziemiach polskich* (dodatek do „Sztafety", „Obserwatora Lokalnego" i Życia Podkarpackiego", 7 V 2020).

120. Tochman K.A., *Ppłk Stanisław Sędziak 1913–1978. Wobec Niepodległej*, IPN, Szczecin, s. 44.

121. *Tu rodziła się „Solidarność* (dodatek do „Kuriera Szczecińskiego", 28 VIII 2020).

122. Tym J.S., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Działania na Froncie Litewsko-Białoruskim (czerwiec 1919 – kwiecień 1920)*, IPN, Szczecin 2020, s. 44.

123. Tym J.S., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Operacja zaczepna Wojska Polskiego na Ukrainie (25 kwietnia – 11 maja 1920)*, IPN, Szczecin 2020, s. 44.

124. *W konfrontacji z Solidarnością tak zwana demokracja socjalistyczna okazała się fikcją – rozmowa z dr. Jarosławem Szarkiem, prezesem Instytutu Pamięci Narodowej* (materiał partnerski z „Super Expressu", 31 VIII 2020).

125. Wierzbicki M., *Bitwa pod Zwoleniem 15 VI 1946*, IPN, Lublin–Radom 2020, s. 60.

126. Wkładka *Żołnierze niezłomni* (w: „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej", 1 III 2020).

127. Wkładka *Stan wojenny* (w: Tygodnik „Idziemy", 13 XII 2020).

128. *Wojna z narodem* (dodatek do „Naszego Dziennika", 12–13 XII 2020).

129. *Wokół biografii Wandy Madejczyk (1925–2011)* (dodatek do „Tygodnika eM" 2020, nr 2).

130. Zakrzewski M., *Niezależne Zrzeszenie Studentów (1980–1989)*, IPN, Kraków 2020, s. 41.

131. *Zbrodnia katyńska – droga do prawdy* (dodatek do „Naszego Dziennika", 8 IV 2020).

132. *Zwycięstwo bez wolności 8 V 1945* (dodatek do „Kuriera Szczecińskiego, 8 V 2020).

Publikacje elektroniczne

1. Adamski A., *Kornel Morawiecki*, IPN, Warszawa 2020, s. 46, (pdf).

2. Adamus A.M., *Józef Sierociński*, IPN, Warszawa 2020, s. 56, (pdf).

3. *Agresja sowiecka 17 września 1939. Zadania edukacyjne*, oprac. M. Dzienis-Todorczuk, IPN, Białystok 2020, s. 18, (pdf).

4. Blinda A., Korol-Chudy A., Mozgol R., *Powstania* Śląskie *1919–1921. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej*, IPN, Katowice 2020, s. 76, (pdf).

5. Churska-Wołoszczak K., Męczykowska B., *„Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (...) z wolnym dostępem do morza". Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920*, IPN, Gdańsk–Bydgoszcz 2020, s. 154, (pdf).

6. Daszyk K.K., *Stanisław Długosz „Tetera"*, IPN, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

7. Domański T., *„Korekty ciąg dalszy. Odpowiedź redaktorom i współautorom książki »Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski«, red. B. Engelking, J. Grabowski, Warszawa 2018"*, IPN, Warszawa 2020, s. 110, (pdf).

8. Dziki T., *Wojciech Józef Gromczyński*, IPN, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

9. Eisler J., *Grudzień 1970. Geneza, przebieg, konsekwencje*, IPN, Warszawa 2020, (pdf).

10. Fenrych Z., *Tadeusz, Stanisław i Władysław Fenrychowie*, IPN, Warszawa 2019, s. 40, (pdf).

11. Formella S., *Lech Bądkowski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

12. Gałęzowski M., *Bajończycy*, IPN, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

13. Gałęzowski M., *Bogusław Szul-Skjöldkrona*, IPN, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

14. Gałęzowski M., *Wilhelm Wyrwiński „Wilk"*, *Zygmunt Bobrowski „Zdzisław"*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

15. Gałęzowski M., *Zygmunt Radoński „Żarski"*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

16. Gałęzowski M., *Zygmunt Zygmuntowicz (Ostersetzer)*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

17. Gałęzowski M., *Jerzy Kulczycki*, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

18. Gałęzowski M., *Tadeusz Żuliński „Roman Barski"*, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

19. Gąsowski T., *Władysław Belina-Prażmowski*, IPN, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

20. Golik D., *Adam Domalik „Kowboj"*, *Antoni Wąsowicz „Roch"*, IPN, Kraków 2020, s. 32, (pdf).

21. Golik D., Musiał F., Stefan Balicki „Bylina", *Stanisław Szajna „Orzeł"*, IPN, Kraków 2020, s. 39 (pdf).

22. Grosicka M., Śmietanka-Kruszelnicki R., *„Zrodził nas sierpniowy bunt robotników Wybrzeża". Region* Świętokrzyski *NSZZ „Solidarność" 1980–1981*, IPN, Kielce 2020, s. 112, (pdf).

23. Helik K., Nawrot G., Zapolska-Downar M., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Ćwiczenia dydaktyczne do broszur*, IPN, Łódź 2020, s. 15, (pdf).

24. *Historia, pamięć, tożsamość. 20 lat Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie*, oprac. R. Dyrcz et. al., IPN, Kraków 2020, s. 80, (pdf).

25. Hlebowicz A., *Grażyna Lipińska*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

26. Jakimek-Zapart E., *Sny wstaną... Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci*, IPN, Warszawa 2020, s. 96, (pdf).

27. Januszewski B., *Mariusz Zaruski*, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

28. Karpus Z., Korkuć M., Rezmer W., *Jeńcy 1920*, IPN, Kraków–Warszawa 2020, s. 264, (pdf).

29. Kalbarczyk S., Wasilewski W., Kuźniar-Plota M., Siwek A., *Katynskoje priestuplenije*, IPN, Warszawa 2020, s. 68, (pdf).

30. Kalbarczyk S., Wasilewski W., Kuźniar-Plota M., Siwek A., *The Katyń Massacre*, IPN, Warszawa 2020, s. 68, (pdf).

31. Kalbarczyk S., Wasilewski W., Kuźniar-Plota M., Siwek A., *Zbrodnia katyńska*, IPN, Warszawa 2020, s. 68 (pdf).

32. Kałek P., *Stanisław Kwaśniewski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

33. *Katyń 1940–2020. Zbrodnia – kłamstwo – pamięć*, red. A. Zechenter, IPN, Warszawa 2020, s. 104 (dodatek do „Biuletynu IPN"), (pdf).

34. Kazański A., *Alina Pienkowska-Borusewicz*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

35. Kazański A., *Jan Piotr Koziatek*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

36. Kierski K.A., Bączek K., Nowakowski S., Węgliński M., *Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Warmii, Mazur i Powiśla*, IPN, Olsztyn 2020, bp, (pdf).

37. Klimecki M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Pochód Tuchaczewskiego nad Wisłę*, IPN, Szczecin 2020, s. 48, (pdf).

38. Kluska B., *Aleksander Falzmann (1887–1942). Bohaterski pastor*, IPN, Łódź 2020, s. 8, (pdf).

39. Kluska B., *Ks. Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Ignacy Skorupka. Właśnie dlatego chcę iść do wojska*, IPN, Łódź 2020, s. 8, (pdf).

40. Kluska B., *Ksiądz Ignacy Jan Skorupka*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

41. Kluska B., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Aleksander Napiórkowski. Towarzysz „Stefan"*, IPN, Łódź 2020, s. 8, (pdf).

42. Kluska B., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Jan Kowalewski. Oto jest ktoś, kto odczytuje bolszewickie szyfry*, IPN, Łódź 2020, s. 8, (pdf).

43. Kluska B., *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej. Stefan Pogonowski. Obowiązek, wiara*, IPN, Łódź 2020, s. 8, (pdf).

44. Kolmasiak M., *Walenty Wójcik*, IPN, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

45. Königsberg W., *Jan Piwnik „Ponury"*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

46. Kościański Z., *Józef Skrzydlewski „Wrycza"*, IPN, Warszawa 2019, s. 36, (pdf).

47. Kościański Z., *Kazimierz Zenkteler „Warwas"*, IPN, Warszawa 2019, s. 36, (pdf).

48. Kozubel M., *Edward Franciszek Herbert*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

49. Kozubel M., *Józef Gigiel-Melechowicz*, Warszawa 2020, s. 48, (pdf).

50. Kozubel M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Brody–Lwów 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 56, (pdf).

51. Kozubel M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Zamość–Komarów 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 40, (pdf).

52. Krotofil M., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Bitwa nad Niemnem 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 48, (pdf).

53. *Kustosz Pamięci Narodowej*, koncepcja J. Czerniakowska, oprac. zespół IPN, IPN, Warszawa 2020, s. 228, (pdf.).

54. Ligarski S., Kaniewski S., *Szczeciński Grudzień 1970. Pamiętamy!*, IPN, Szczecin 2020, s. 72, (pdf).

55. Lisiecka K., *Grudzień 1970 na Wybrzeżu Gdańskim. Pamięci ofiar zbrodni komunistycznej*, IPN, Gdańsk 2020, s. 24, (pdf).

56. Litwińska M., Szczypta-Szczęch R., *194 dni, 387 osób. Najdłuższy protest głodowy w PRL*, IPN, Kraków 2020, s. 60, (pdf).

57. Lubiejewska-Chilicka M., *Maryla Płońska*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

58. Łeszczyński G., *Henryk Bąk*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

59. Łeszczyński G., *Henryk Bolesław Dyduch*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

60. Łeszczyński G., *Ksiądz Józef Skorel*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

61. Makus G., *Edward Taraszkiewicz „Grot", „Żelazny" 1921–1951*, IPN, Lublin 2020, s. 60, (pdf).

62. Makus G., *Tadeusz Zieliński „Igła"*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

63. Męczykowska B., *Józef Haller*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

64. Miszczuk M., *Władysław Nekrasz*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

65. Musiał F., współpraca Golik D., Szczypta-Szczęch R., *Ks. Władysław Gurgacz „Sem"*, Kraków 2020, s. 36 (pdf).

66. *„Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (...) z wolnym dostępem do morza". Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920. Przedruk materiałów z wystawy z kartą pracy*, oprac. K. Churska-Wołoszczak, IPN, Gdańsk–Bydgoszcz 2020, s. 28, (pdf).

67. Namysło A., Bortlik-Dzwierzyńska M., Życie *przechowane. Mieszkańcy Górnego* Śląska *i Zagłębia Dąbrowskiego z pomocą* Żydom *w czasie II wojny* światowej, Katowice 2020, s. 112, (pdf).

68. Nowak S., *Bohaterowie spod Zadwórza*, IPN, Warszawa 2020, s. 40 (pdf).

69. Nowak S., *Franciszek Sikorski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

70. Nowak S., *Jan Szypowski „Leśnik"*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

71. Nowak S., *Stefan Pogonowski*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

72. Nowak S., *Wilhelm Jakub Kasprzykiewicz*, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

73. *„Ocalić od zapomnienia…". Sylwetki polskich jeńców wojennych obozów w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku zamordowanych przez NKWD wiosną 1940 roku, upamiętnionych w Kadynach koło*

Elbląga w 80. rocznicę Zbrodni Katyńskiej, koordynacja wyd. K. Drażba, U. Roguska, IPN, Gdańsk 2020, s. 60, (pdf).

74. Ochał A., *Na granicy czuwa Straż. Straż Graniczna 1928–1939*, IPN, Szczecin 2020, s. 60, (pdf).

75. Ossowski A., *Dzieci z Przemysłowej – niemiecki obóz w Łodzi (1942–1945)*, IPN, Łódź 2020, s. 24, (pdf).

76. Ossowski A., *Children from Przemysłowa Street – German camp in Łódź (1942–1945)*, IPN, Łódź 2020, s. 24, (pdf).

77. Ossowski A., *Kinder von der Przemysłowa-Straße – Ein deutsches Lager in Lodz (1942–1945)*, IPN, Łódź 2020, s. 24, (pdf).

78. Ostapiuk M., *Podporucznik Kazimierz Chmielowski ‚Rekin" 1925–1950*, IPN, Białystok–Olsztyn 2020, s. 160, (pdf).

79. Panfil T., *Rówieśnik Niepodległej. Antoni Kopaczewski „Lew" 25 V 1918 – 8 IX 1946*, IPN, Lublin 2020, s. 20, (pdf).

80. Panfil T., *Rówieśnik Niepodległej. Kpt. Stanisław Bizior „Śmigło", „Eam" 15 IV 1918 – 4 III 1952*, IPN, Lublin 2020, s. 20, (pdf).

81. Pasztaleniec Ł., *Lasy Janowskie–Zarzecze–Świecie 19/20–24 sierpnia 1950 r. - likwidacja oddziału Adama Kusza „Adama"*, IPN, Lublin 2020, s. 32 (pdf)

82. Piekarz A., *Rówieśnik Niepodległej. Stanisław Łukasik „Ryś" 2 VIII 1918 – 7 III 1949*, IPN, Lublin 2020, s. 36, (pdf).

83. Piekarz A., *Zdzisław Broński „Zdzich", „Kryza", „Uskok" 1912–1949*, IPN Lublin 2020, s. 56, (pdf).

84. Pietruszka M., *Teresa Jadwiga Grodzińska*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

85. Pięciak K., *Tadeusz Zajączkowski „Mokry" i oddział partyzancki „Błyskawica" – „Huragan"*, IPN, Kraków 2020, s. 48, (pdf).

86. Pięciak K., *Wojciech Frodyma „Mucha"*, *Ryszard Kłaput „Pomsta*", *Tadeusz Kościelniak „Silny*", IPN, Kraków 2020, s. 36, (pdf).

87. *Początek II wojny światowej w województwie białostockim. Zadania edukacyjne*, oprac. M. Dzienis-Todorczuk, P. Murawski, R. Wnorowski, IPN, Białystok 2020, s. 21, (pdf).

88. „Polish-Jewish Studies" 2020, vol. 1, (pdf).

89. *Pomorscy Ojcowie Niepodległości*, red. K. Drażba, IPN, Polskie Radio Gdańsk, Gdańsk 2020, s. 60, (pdf).

90. Przybyło Ł., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Bitwa Warszawska 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 64, (pdf).

91. Rokicki P., *Mieczysław Bejnar*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

92. Siedziako M., *Szczeciński Sierpień ‚80*, IPN, Szczecin 2020, s. 64, (pdf).

93. Sikorski T., *Harcerze w wojnie polsko-bolszewickiej*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

94. Siwiec-Cielebon M., Dyrcz R., *Mieczysław Kozłowski „Bunt”*, IPN, Kraków 2020, s. 64, (pdf).

95. Siwiec-Cielebon M., *Wojciech Stypuła „Bartek”*, Kraków 2020, s. 67 (pdf)

96. Skrok P., Panfil T., *Rówieśnik Niepodległej. Hieronim Dekutowski „Zapora” 24.09.1918 – 7.03.1949*, IPN, Lublin 2020, s. 36, (pdf).

97. Smoliński A., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. „Wyprawa wileńska” w kwietniu 1919*, IPN, Szczecin 2020, s. 52, (pdf).

98. Smoliński A., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Zagon na Korosteń – październik 1920*, IPN, Szczecin 2020, s. 64, (pdf).

99. Stanuch Z., *Ravensbrück. A story not to be forgotten. The Polish perspective*, IPN, Szczecin 2020, s. 106, (pdf).

100. Stanuch Z., *Ravensbrück. Historia nie do zapomnienia. Perspektywa polska*, IPN, Szczecin 2020, s. 106, (pdf).

101. Sypień J., *Krwawa środa 1940 w Olkuszu (wybór źródeł)*, IPN, Urząd Miasta i Gminy Olkusz, Kraków–Olkusz 2020, s. 30, (pdf).

102. Szczepański T., *Ofiary Zbrodni Katyńskiej*, Warszawa 2020, s. 38 (pdf).

103. Szewczyk D., *Walka o prawdę i pamięć. Sprawa śmierci Jana Stawisińskiego w kopalni „Wujek” w świetle akt sądowych*, IPN, Szczecin 2020, s. 44, (pdf).

104. Szmidtke Z., *Jan Stawisiński 1960–1982*, IPN, Szczecin 2020, s. 28, (pdf).

105. Szyprowski B., *II Inspektorat Zamojski Armii Krajowej 1948–1950*, IPN, Lublin 2020, s. 36, (pdf).

106. Szubarczyk P., *„Senator ludu pomorskiego”. Ksiądz Feliks Bolt (7 I 1864 – 7 IV 1940)*, IPN, Warszawa 2020, s. 32, (pdf).

107. *Śpij kolego w ciemnym grobie, niech się Polska przyśni Tobie. O zbrodni katyńskiej. Materiał edukacyjny*, oprac. K. Underwood, IPN, Gdańsk 2020, s. 32, (pdf).

108. *Teka edukacyjna. Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku*, oprac. D. Węgrzyn, K. Banaś, M. Niedurny, A. Sznajder, IPN, Katowice 2020, wydanie drugie rozszerzone i zaktualizowane, (pdf).

109. *The Katyń Massacre. Current Research*, red. D. Bębnowski, F. Musiał, IPN, Warszawa 2020, s. 240, (pdf).

110. Tym J.S., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Działania na Froncie Litewsko-Białoruskim (czerwiec 1919 – kwiecień 1920)*, IPN, Szczecin 2020, s. 44, (pdf).

111. Tym J.S., *Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. Operacja zaczepna Wojska Polskiego na Ukrainie (25 kwietnia – 11 maja 1920)*, IPN, Szczecin 2020, s. 44, (pdf).

112. Wnorowski R., *Bronisław Bohaterewicz*, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

113. Wnorowski R., *Stefan Kossecki*, IPN, Warszawa 2020, s. 40, (pdf).

114. Zakrzewski M., *Niezależne Zrzeszenie Studentów (1980–1989)*, IPN, Kraków 2020, s. 41, (pdf).

Dodruki

1. Konarski M., Ronek H., *Kocioł Falaise 1944 r.*, IPN, Warszawa 2016, s. 48 (seria „Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946", z. 5).
2. Bułhak W., *Wywiad PRL a Watykan 1962–1978*, IPN, Warszawa 2019, s. 840.
3. Frącek T.A. RM, *Matka Matylda Getter*, IPN, Warszawa 2019, s. 80.
4. Konarski M., Ronek H., *Kierunek Wilhelmshaven 1945 r.*, IPN, Warszawa 2017, s. 40 (seria „Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946", z. 7).
5. Konarski M., Ronek H., *Na partyzanckich ścieżkach 1946 r.*, IPN, Warszawa 2017, s. 44 (seria „Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946", z. 8).
6. Konarski M., Ronek H., *Operacja Market Garden 1944 r.*, IPN, Warszawa 2016, s. 40 (seria „Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946", z. 6).
7. Konarski M., Ronek H., *W matni 1946 r.*, IPN, Warszawa 2017, s. 44 (seria „Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946", z. 9).
8. Kujawa W., *A miało być tak pięknie… Historia Ewy i Jerzego Stolarskich*, IPN, Warszawa 2018, s. 352.
9. Łatka R., Mackiewicz B., Zamiatała D., *Kardynał Stefan Wyszyński 1901–1981*, IPN, Instytut Prymasowski Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Warszawa 2019, s. 560.
10. Łukasiuk W., Zajączkowski S., *„Młot" – Władysław Łukasiuk*, IPN, Warszawa 2013, s. 40 (seria „Wilcze tropy", z. 3).
11. Maksymowicz A., *Agnieszka Wisła*, IPN, Warszawa 2018, s. 40.
12. Męczykowska B., *Józef Haller*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
13. Musiał F., *Podręcznik bezpieki. Teoria pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w świetle wydawnictw resortowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych PRL (1970–1989)*, IPN, Kraków–Warszawa 2019, s. 392.
14. Muszyński W.J., *Białe Legiony przeciwko bolszewikom. Polskie formacje w Rosji 1918–1920*, IPN, Warszawa 2019, s. 480.
15. Nowak S., *Bohaterowie spod Zadwórza*, IPN, Warszawa 2020, s. 40.
16. *Oblężenie Warszawy w fotografii Juliena Bryana / Siege of Warsaw in the photographs of Julien Bryan*, red. J.Z. Sawicki, T. Stempowski, IPN, Warszawa 2010, s. 222.
17. Pleskot P., *Góry i teczki. Opowieść człowieka umiarkowanego. Biografia mówiona Andrzeja Paczkowskiego*, Warszawa 2020, s. 468.
18. Spałek R., *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970)*, IPN, Warszawa 2020, s. 592.
19. Wyrzykowski K., Zajączkowski S., *„Orlik" – Marian Bernaciak*, IPN, Warszawa 2011, s. 40 (seria „Wilcze tropy", z. 2).
20. Wyrzykowski K., Zajączkowski S., *Kampinos '44*, IPN, Warszawa 2014, s. 60 (seria „W imieniu Polski Walczącej", z. 2).

ZAŁĄCZNIK NR 2:
PUBLIKACJE PRACOWNIKÓW IPN

Publikacje naukowe

– prace zwarte

1. *95 lat Szkoły Orląt na tle rozwoju lotnictwa polskiego*, red. M. Kruszyński, T. Osiński, M. Paluch, Dęblin 2020.

2. *A jednak kolej! Kolej wobec kryzysów*, red. D. Keller, B. Kruk, T. Przerwa, Lubin 2020.

3. Adalbert Rock [Henryk Glass], *Mein Kampf Józefa Stalina. Rewolucyjna strategia i taktyka komunistycznego imperializmu*, wprowadzenie i oprac. K. Sacewicz, Białystok–Warszawa 2020.

4. Adamus A.M., *Józef Sierociński*, Warszawa 2020.

5. *Aparat bezpieczeństwa w perspektywie antropologii organizacji i antropologii władzy*, red. R. Klementowski, K, Mikołajczak, J. Syrnyk, Wrocław–Warszawa 2020.

6. Augustyniak S., *Ochotnicza Straż Pożarna* w *Piątku 1903–2018*, Brzezia Łąka 2019 (druk 2020).

7. Balbus T., *„Fakir" Sergiusz Kościałkowski. Biografia egzekutora Kedywu, dowódcy szwadronu brygady „Juranda", komendanta oddziału partyzanckiego Armii Krajowej (na tle historii Okręgu Wileńskiego)*, t. 2: *Wojna i śmierć na Wileńszczyźnie*, Warszawa 2020.

8. Balbus T., *„Fakir" Sergiusz Kościałkowski. Biografia egzekutora Kedywu, dowódcy szwadronu brygady „Juranda", komendanta oddziału partyzanckiego Armii Krajowej (na tle historii Okręgu Wileńskiego)*, t. 3: *Śmierć i zagłada na Wileńszczyźnie*, Warszawa 2020.

9. Benken P., Dźwigał M., Stefaniak M., *Franciszka Skwierczyńskiego „tajna kronika" Szczecińskiej „Solidarności" w latach 1980–1982*, Szczecin–Warszawa 2020.

10. Bereza T., *Przesiedleni znad Sanu – zamordowani nad Horyniem. Losy Polaków deportowanych z obwodu drohobyckiego w ramach „oczyszczenia" pasa przygranicznego (1940–1944)*, Rzeszów–Warszawa 2020.

11. Bębnik G. *„Proskrypcja w nowej odsłonie". Niemieckie listy gończe w przededniu i początkach II wojny światowej*, Warszawa 2020.

12. Bębnowski D., Musiał F., *Introduction. The Katyń Massacre. Current Research (up to 2018)* [w:] *The Katyń Massacre: Current Research*, ed. by D. Bębnowski, F. Musiał, Warsaw–Cracow 2020.

13. *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej"*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

14. Borcz A., *Obwód Łańcut SZP-ZWZ-AK w latach 1939–1945*, Kraków–Warszawa 2020.

15. Brzeziński P., Chrzanowski R., Nadarzyńska-Piszczewiat A., *Zbrodnia bez kary. Grudzień 1970 w Gdyni. Przebieg wydarzeń, represje, walka o prawdę, najdłuższy proces III RP*, Gdynia 2020.

16. Chmielowiec P., *Kryptonim „Borsuki". Konspiracja wojskowa Polskiego Państwa Podziemnego na terenie powiatu łańcuckiego (1939–1945)*, Rzeszów–Warszawa 2020.

17. Dąbrowski M., *Wydarzenia 26 czerwca 1959 roku w Kraśniku Fabrycznym. Przyczyny – przebieg – represje*, Warszawa–Lublin 2020.

18. *„Dialog należy kontynuować…". Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem 1969–1985. Studium przypadku*, wybór, wstęp, oprac. R. Łatka, F. Musiał, Warszawa–Kraków 2020.

19. Domański T., *Korekty ciąg dalszy. Odpowiedź redaktorom i współautorom książki „Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski", red. B. Engelking, J. Grabowski, Warszawa 2018 na ich polemikę z moją recenzją Korekta obrazu? Refleksje źródłoznawcze wokół książki Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski, t. 1–2, red. Barbara Engelking, Jan Grabowski, Warszawa 2018, Warszawa 2019*, Warszawa 2020.

20. Dudek J., Kruszyński M., Osiński T., Skura A., *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939. Album*, Lublin–Warszawa 2020.

21. Dworaczek K., Łagojda K., *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, Warszawa–Wrocław 2020.

22. Dworaczek K., *NSZZ „Solidarność" w PKP. Przykład Dolnośląskiej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych*, Warszawa–Wrocław 2020.

23. *Dzieje biurokracji. Ziemiaństwo i biurokracja*, t. 9, red. M. Kruszyński, T. Osiński, Lublin 2020.

24. *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 4: *1979–1989/1990*, red. M. Siedziako, Z. Stanuch, G. Wejman, Szczecin–Warszawa 2019 (druk 2020).

25. *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939*, red. J. Dudek, M. Kruszyński, T. Osiński, A. Skura, Lublin–Warszawa 2020.

26. *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939. Aspekty polityczne*, red. M. Kruszyński, R. Litwiński, W. Kozyra, D. Magier, T. Osiński, Lublin–Warszawa 2020.

27. *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek, T. Kozłowski, G. Wołk, K. Dworaczek, P. Zwiernik, Warszawa 2020.

28. *Epistolografia w Polsce Ludowej (1945–1989). List i jego pochodne w systemie państwa komunistycznego*, red. A.M. Adamus, B. Noszczak, Warszawa 2020.

29. Gańczak F., *»Polen geben wir nicht preis« Der Kampf der DDR-Führung gegen die Solidarność 1980/81*, Paderborn 2020.

30. Gieroń R., *Półmrok. Procesy karne w sprawie przestępstw okupacyjnych popełnionych przez chłopów wobec Żydów w województwie krakowskim*, Kraków 2020.

31. Gieroń R., *Półmrok. Procesy karne w sprawie przestępstw okupacyjnych popełnionych przez chłopów wobec Żydów w województwie krakowskim*, Kraków 2020.

32. *Gliwicka opozycja 1976–1990. Relacje świadków i uczestników*, oprac., red. i wstęp K. Chwastek, B. Tracz, Gliwice–Katowice 2020.

33. Głowiński T., Koreś D., Mędykowski W., Sienkiewicz J.W., *Z Armii Andersa do Armii Izraela. Drogi żołnierzy polskich narodowości żydowskiej do niepodległego Izraela/From Anders Army to Israeli Army. Routes of polish soldiers jewish nationality to independent Israel/אבצל סרדנא אבצמ תיאמצעה לארשיל יזוהי מואל ילעב סירקי מינלוף סילייח לארשי*, Warszawa 2020.

34. *Golgota kobiet. Relacje więźniarek Ravensbrück i innych obozów koncentracyjnych ze zbiorów Polskiego Instytutu Źródłowego w Lund*, wstęp i wybór dokumentów Z. Stanuch, Szczecin 2020.

35. Golik D., *Wrzesień 1939 w dolinie Dunajca. Bój graniczny i walki nad górnym Dunajcem między 1 a 6 września 1939 roku*, wyd. 2, Warszawa–Kraków 2020.

36. Grądzka-Rejak M., Olaszek J., *Holokaust, pamięć, powielacz. Zagłada Żydów i okupacyjne stosunki polsko-żydowskie w publikacjach drugiego obiegu w PRL*, Warszawa 2020.

37. Gucewicz D., *Kalwaryjska rebelia. Z historii wybranych sanktuariów Pomorza Gdańskiego w okresie Polski Ludowej*, Gdańsk–Warszawa 2020.

38. *Instrukcje i przepisy wywiadu cywilnego PRL z lat 1953–1990*, red. nauk. W. Bagieński, wybór i oprac. W. Bagieński, A.K. Piekarska, Warszawa 2020.

39. Jarno W., *Łódzcy bohaterowie wojen o granice odrodzonej Polski 1918–1920*, Łódź–Warszawa 2020.

40. Jasiak K., *Ofiara Zbrodni Katyńskiej. Kpt. Stanisław Mikulski ps. „Schwarzberg" komisarz Straży Granicznej (1890–1940*), Wrocław–Opole 2020.

41. Jaskułowski T., Gańczak F., Knoch K., Abryszeński P., Pejaś E., *Raporty polskie Stasi 1981–1989.* t. 1: *RW przededniu stanu wojennego: czerwiec–grudzień 1981*, Szczecin–Warszawa 2020.

42. Jaskułowski T., *Szczecin. Miasto, którego nie było. Dyplomacja RFN i polskie przełomy 1970–1989*, Szczecin–Warszawa 2020.

43. Jaskułowski T., *Von einer Freundschaft, die es nicht gab. Das Ministerium für Staatssicherheit der DDR und das polnische Innenministerium 1974–1990*, Vadenhoeck & Ruprecht [Wissenschaftliche Reihe des Bundesbeauftragten für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR (BStU)], Göttingen 2020.

44. Kaczmarski K., *Nie tylko Rothesay. Obozy odosobnienia i obozy dyscyplinarne w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie 1939–1943*, Rzeszów–Warszawa 2020.

45. Kalisz M., Rączy E.*, Dzieje społeczności żydowskiej powiatu gorlickiego podczas okupacji niemieckiej 1939–1945*, Rzeszów–Warszawa 2020 (wydanie II rozszerzone).

46. Kapka M., Piwko R., *Na drogach ku Niepodległej… Z dziejów rodziny Kucharskich*, Kielce 2020.

47. *Kardynał Bolesław Kominek: biskup, dyplomata, wizjoner*, red. W. Kucharski, R. Łatka, Warszawa–Wrocław 2020.

48. Karpus Z., Korkuć M., Rezmer W., *Jeńcy 1920*, Kraków–Warszawa 2020.

49. Kasprzycki M., *Organ ładu i spokoju w rękach demokracji… Aparat bezpieczeństwa w powiecie nowosądeckim w latach 1945–1975*, Kraków 2020.

50. Kęsik J., *Prześladowania komunistyczne w Pieszycach 1945–1956. Studium terroru i prowokacji*, Wrocław–Warszawa 2020.

51. Kłapeć J., *Zadwórze – Polskie Termopile. W stulecie bitwy 17 sierpnia 1920 roku*, Lublin 2020.

52. Kociuba W.B., *„Zamiast Twojego uśmiechu, Polsko, mamy łzy i uśmiech niedoli". Pamiętnik z Syberii, Iranu i Libanu*, wstęp i oprac. W. Kujawa, Warszawa 2020.

53. *Korespondencja rodziny Artwińskich (1889–1983). Kielce–Kraków–Lwów*, wstęp, wybór i opracowanie P. Wolańczyk, Kielce–Warszawa 2020.

54. *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, red. K. Sychowicz, J. Wasilewski, Białystok–Warszawa 2020.

55. Kowalczyk J., *Egzamin studenta i obywatela. Rzecz o strajku studentów łódzkich w 1981 r.*, red. naukowa, wstęp, opracowanie, wybór zdjęć i koncepcja wydawnictwa S. Pilarski, Łódź–Warszawa 2020.

56. Kowalik Sz., Kutkowski A., *Śmierć nieosądzona. Sprawa księdza Romana Kotlarza*, Lublin–Warszawa 2020.

57. Kruk B., *Kolej na Dolnym Śląsku 1945–1949. Odbudowa i funkcjonowanie w cieniu militaryzacji*, Wrocław–Lubin 2020.

58. Kruszyński M., Borysewicz A., Serafin M., *Szkoła Orląt. Spełnione marzenia*, Dęblin 2020.

59. *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, t. 2, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

60. Kurpierz T., *Henryk Sławik 1894–1944. Biografia socjalisty*, Katowice–Warszawa 2020.

61. *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

62. *Listy z KL Dachau Wiktora Jacewicza SDB*, red. J. Wąsowicz SDB, oprac. dokumentów ks. J. Brakowski SDB, K. Kolasa, R.Sierchuła, ks. J. Wąsowicz SDB, Poznań 2020.

63. Łatka R., Mackiewicz B., Zamiatała D., *Prymas Stefan Wyszyński. Biografia*, Warszawa 2020.

64. *„Łódź czerwona" – prawda czy mit?*, red. T. Toborek, Łódź–Warszawa 2020.

65. Mazanowska I., *Zbrodnia pomorska 1939 – Radzim*, Toruń 2020.

66. Mazur P., *Polska Zjednoczona Partia Robotnicza w Kombinacie Metalurgicznym Huty im. Lenina (1956–1970)*, Kraków 2020.

67. *Miasta buntu w imperium sowieckim. Konteksty radomskiego Czerwca 1976 roku*, red. A. Kutkowski, S. Piątkowski, Lublin–Warszawa 2020.

68. Miedziński P., *Szczecińska Rewolta i jej obraz utrwalony na kliszach*, Szczecin–Warszawa 2020.

69. *Miejsce Polski w Europie. Kwestie międzynarodowe w myśli politycznej opozycji demokratycznej w latach 1976–1989*, oprac. T. Kozłowski, J. Kufel, J. Olaszek, P. Ruchlewski, Gdańsk 2020.

70. Mieroszewski J., *Kroniki angielskie, fragmenty autobiograficzne*, wybór, wstęp i oprac. R. Habielski, A.S. Kowalczyk, Paryż–Kraków 2020.

71. *Między śmiercią Stalina a powrotem Gomułki. Studia*, red. S. Ligarski, M. Mazur, Szczecin–Warszawa 2020.

72. *Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej*, red. P. Wąs, Łódź–Warszawa 2020.

73. *Mord w lesie katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena 1951–1952*, t. 3, wstęp i oprac. W. Wasilewski, tłum. W. Popowski, Warszawa 2020.

74. Musiał F., *Podręcznik bezpieki. Teoria pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w świetle wydawnictw resortowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych PRL (1970–1989)*, wyd. 4, Kraków–Warszawa 2020.

75. *Najbardziej tajemniczy kraj świata. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959*, red. nauk. T. Stempowski, red. M. Filipiak, Warszawa 2020.

76. *Nie tylko „Po Prostu". Prasa w dobie odwilży 1955–1958*, red. M. Przeperski, P. Sasanka, Warszawa 2019 (druk 2020).

77. *Nieznane instrukcje, wytyczne, okólniki Departamentu V Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego dotyczące ruchu ludowego i niezależnych działaczy ludowych w latach 1945–1954*, wstęp, wybór i oprac. F. Musiał i M. Szpytma, Kraków 2020.

78. *Normatywy Departamentu III oraz Departamentu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (1956–1990)*, wybór dokumentów W. Frazik, C. Wilanowski, wstęp, red. nauk. i oprac. C. Wilanowski, Warszawa 2020.

79. Noszczak B., *Antymilenium. Konflikt państwa z Kościołem na tle obchodów tysiąclecia chrztu Polski (1956–1966/1967)*, Warszawa 2020.

80. Noszczak B., *Międzynarodówka antykościelna. Współpraca polskiego Urzędu do spraw Wyznań z jego odpowiednikami w państwach komunistycznych (1954–1989) – preliminaria badawcze*, Warszawa 2020.

81. Noszczak B., *Za klasztorną furtą. Migawki z życia i działalności jezuitów w Warszawie (1945–1956)*, Warszawa 2020.

82. *O niepodległość i socjalizm. Studia i szkice z dziejów Polskiej Partii Socjalistycznej*, red. M. Żuczkowski, K. Piskała, Warszawa 2020.

83. *O wolną wieś i wolną Polskę. Ogólnopolski Komitet Oporu Rolników i niezależna działalność środowisk chłopskich w latach 1982–1989*, red. C. Kuta, M. Wenklar, Kraków 2020.

84. *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

85. *Oficjalna prasa w PRL*, t. 1, red. R. Łatka, S. Ligarski, Warszawa 2020.

86. *Okaleczone miasto – Warszawa '39. Wojenne zniszczenia obiektów stolicy w fotografiach Antoniego Snawadzkiego*, oprac. M. Majewski, Warszawa 2020 (wyd. II poprawione).

87. Olaszek J., *Podziemna sieć społeczna. Casus z dziejów konspiracji solidarnościowej*, Warszawa 2020.

88. Ostapiuk M., *Podporucznik Kazimierz Chmielowski „Rekin" (1925–1950)*, Białystok–Olsztyn 2020.

89. Pleskaczyński A., Krzyżaniak M., *Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolit*ej, Poznań–Warszawa 2020.

90. Pleskot P., *Karnawał po amerykańsku. Placówki dyplomatyczne USA w PRL wobec polskich wydarzeń od sierpnia 1980 do grudnia 1981 r.*, Warszawa 2020.

91. Pleskot P., *Między PRL a III RP. Legalizm czy kontynuacja?*, Warszawa 2020.

92. Pleskot P., *Sądy bezprawia. Wokół pokazowych procesów politycznych organizowanych w Warszawie (1944–1989)*, Warszawa 2020.

93. *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop–Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

94. *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kutya i M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

95. *Poland in 1944. The Perspective of Allies and Enemies*, red. M. Grądzka-Rejak, D. Golik, Warszawa 2020.

96. *Policja granatowa w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945*, red. T. Domański i E. Majcher-Ociesa, Kielce–Warszawa 2019 (druk 2020).

97. *Polska w nowej rzeczywistości. Rok 1945 z perspektywy gospodarczej i społecznej*, red. R. Klementowski, Wrocław 2020.

98. *Polskie wizje i oceny komunizmu po 1939 r.*, cz. 2, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

99. Pospieszalski K.M., *„To wszystko przeżyłem…". Wspomnienia*, red. i oprac. P. Grzelczak, B. Rudawski, M. Wagińska-Marzec, Poznań 2019 (druk 2020).

100. *„Pour le maintien de l'ordre". Les rapports des troupes françaises lors du deuxiéme soulèvement silésien (juillet–septembre 1920) / „Aby utrzymać porządek". Raporty wojsk francuskich z okresu II powstania śląskiego (lipiec–wrzesień 1920 roku)*, red. G. Bębnik, S. Rosenbaum, Katowice–Warszawa 2020.

101. *Powstania śląskie i plebiscyt górnośląski w przestrzeni publicznej. Kinematografia – muzyka – literatura – publicystyka*, red. M. Fic, M. Węcki, Katowice–Warszawa 2020.

102. *Problemy wyszukiwania informacji w polskich archiwach*, red. A. Żeglińska i M. Żuławnik, Warszawa 2020 („Symposia Archivistica", t. 6).

103. *Propaganda w NRD i PRL. Tematy – instytucje – kampanie*, red. E. Matkowska, R. Klementowski, J. Syrnyk, Wrocław–Warszawa 2019 (druk 2020).

104. Puliński A.J., *Uczestnicy konspiracji uczniowskiej w województwie białostockim w latach 1947–1956. Informator personalny*, red. nauk. P. Niziołek, Białystok 2020.

105. Rabiński J., *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1989–2018*, Lublin–Warszawa 2019 (druk 2020).

106. Rappaport L., *Komitet Pomocy Uchodźcom Polakom w Wilnie (19 września 1939 – 1 stycznia 1941)*, wstęp i oprac. A. Gontarek, Lublin 2020.

107. *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 2: *Dystrykt krakowski Generalnego Gubernatorstwa*, wybór i oprac. S. Piątkowski, Lublin–Warszawa 2020.

108. *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 3: *Dystrykt lubelski Generalnego Gubernatorstwa*, wybór i oprac. S. Piątkowski, Lublin–Warszawa 2020.

109. *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945*, t. 4: *Dystrykt radomski Generalnego Gubernatorstwa*, wybór i oprac. S. Piątkowski, Lublin–Warszawa 2020.

110. Rembacka K., *Komunista na peryferiach. Historia Leonarda Borkowicza (1912–1989)*, Szczecin–Warszawa 2020.

111. *Rok 1918 na Górnym Śląsku. Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, Warszawa–Katowice–Gliwice 2020.

112. *Rok 1939 w Łodzi i w województwie łódzkim. Losy ludności cywilnej*, red. A. Kuprianis, E. Ślązak, Łódź–Warszawa 2020.

113. Romanowska E., *„Wkrótce już stanę przed innym sądem…”. Prawnicy II Rzeczypospolitej represjonowani w Polsce w latach 1944–1956*, Warszawa 2020.

114. *Rozkaz nr 001353. Operacja proskrypcyjna NKWD 1939–1941*, red. J. Bednarek, W. Chudzik, J. Karbarz-Wilińska, M. Majewski i in., Warszawa–Kijów 2020.

115. *Rozstrzelana niepodległość. Ofiary zbrodni pomorskiej 1939*, *Materiały z XXIX sesji naukowej w Toruniu z 22 listopada 2019 roku*, red. T. Ceran, Toruń 2020.

116. Ruzikowski T., *W służbie bezpieczeństwa stolicy. Służba bezpieczeństwa Komendy MO m.st. Warszawy i Komendy Stołecznej MO w latach 1956–1975*, Warszawa 2020.

117. Sacewicz K., *Antykomunista w komunizmie. Adam Roman Keller w świetle aktu oskarżenia Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego (18 sierpnia 1953 r.)* [w:] *Warmińsko-mazurskie studia z historii najnowszej*, t. 2, red. S. Nowakowski, K. Sacewicz, Olsztyn 2019 (druk 2020).

118. Sacewicz K., *Komintern w świetle enuncjacji prasowych Polski Podziemnej. Przyczynek do rozważań nad antykomunizmem Polaków* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989)*, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

119. *Słownik biograficzny polskiego katolicyzmu społecznego*, t. 1, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

120. Sola-Sałamacha N., *Moda patriotyczna w stroju i jego dodatkach od konfederacji barskiej do XX wieku*, Lublin–Warszawa 2019 (druk 2020).

121. Sołtysik Ł., Waligóra G., *Czułem za sobą całą załogę. Wiktor Stasik (1945–2019). Przywódca „Solidarności” w Fabryce Automatów Tokarskich we Wrocławiu*, Wrocław 2020.

122. Spałek R., *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970)*, Warszawa 2020.

123. *Społeczeństwo i wojsko. Relacje i procesy w perspektywie historycznej: XIX–XX w.*, red. M. Kruszyński, T. Osiński, M. Kornat, Dęblin 2020.

124. *Społeczeństwo w wojsku, wojsko w społeczeństwie w XIX i XX wieku. Relacje i procesy w ujęciu interdyscyplinarnym*, red. M. Kruszyński, T. Osiński, M. Kornat, Dęblin 2020.

125. *Sport w Polsce Ludowej. Studia*, red. G. Majchrzak, P. Sztama, Szczecin–Warszawa 2020.

126. *Sprzeczne narracje… Z historii powojennej Polski 1944–1989*, red. R. Spałek, Warszawa 2020.

127. *Stocznia Szczecińska*, red. P. Miedziński, Szczecin–Warszawa 2020.

128. *Studia z historii Kościoła katolickiego w XIX i XX wieku. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Jerzemu Myszorowi*, red. D. Bednarski, A. Dziurok, B. Piecha-van Schagen, Katowice 2020.

129. *Studia z historii najnowszej Polski*, t. 2, red. R. Łatka, M. Przeperski, Warszawa 2020.

130. Sychowicz K., *Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” w województwie łomżyńskim (1980–1981)*, Białystok–Warszawa 2020.

131. Syrnyk J., *Przemoc i chaos. Powiat sanocki i okolice w latach 1944–1947. Analiza antropologiczno-historyczna*, Warszawa–Wrocław 2020.

132. *Światowe Harcerstwo. Związek Harcerstwa Polskiego na obczyźnie w latach 1918–2018. Studia, szkice i materiały*, red. M. Wierzbicki przy współpracy T. Szadkowskiej-Łakomy i J. Kaczorowskiej, Lublin–Warszawa 2018 (druk 2020).

133. Denkowski T., *Moje 1407 dni i nocy w więzieniu mokotowskim. Wspomnienia z lat 1952–1956*, oprac. T. Gonet, Katowice–Warszawa 2020.

134. *Terrorism in the Cold War. State Support in Eastern Europe and the Soviet Sphere of Influence*, vol. 1, red. A. Hanni, T. Riegler, P. Gasztold, London–New York 2020.

135. *Terrorism in the Cold War. State Support in the West, Middle East and Latin America*, vol. 2, red. A. Hanni, T. Riegler, P. Gasztold, London–New York 2020.

136. *The European Crucible of Diversities*, edited by C. Kuta, J. Marecki, Kraków 2020.

137. *The Great Terror in Soviet Georgia 1937–1938. Repressions against Poles*, ed. O. Tushurashvili, D. Alaverdashvili, E. Kukhalashvili, V. Luarsabishvili, S. Koller, M. Majewski, Warsaw–Tbilisi 2019 (druk 2020).

138. *The Katyń Massacre: Current Research*, ed. by D. Bębnowski, F. Musiał, Warsaw–Cracow 2020.

139. Trepka T., Zawisza M., *Ocalić od zapomnienia. Kielecczyzna 1939–1945*, Warszawa 2019 (druk 2020).

140. *Urząd ds. Wyznań: struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

141. *W drodze do władzy. Struktury komunistyczne realizujące politykę Rosji Sowieckiej i ZSRS wobec Polski (1917–1945)*, red. E. Kowalczyk, K. Rokicki, Warszawa 2019 (druk 2020).

142. *W poszukiwaniu programu. Studia i szkice z dziejów opozycji politycznej w PRL 1976–1989*, red. Ł. Sołtysik, G. Waligóra, Wrocław–Warszawa 2020.

143. *W stulecie powrotu odrodzonego państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku*, red. D. Iwaneczko, B. Wójcik, Rzeszów–Warszawa 2020.

144. *Warmińsko-mazurskie studia z historii najnowszej*, t. 2, red. S. Nowakowski, K. Sacewicz, Olsztyn 2019 (druk 2020).

145. *Warmińsko-mazurskie studia z historii najnowszej*, t. 3, red. K.A. Kierski, Olsztyn 2020.

146. *Warszawiacy wobec niepodległości. Działania mieszkańców Warszawy na rzecz odradzania się Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1914–1921*, red. M. Zarychta, Warszawa 2020.

147. Węcki M., *Fritz Bracht. Gauleiter von Oberschlesien. Biographie*, Paderborn 2020.

148. Wojcieszyk E., *„Fanatycy" i inni. Opór Wielkopolan wobec komunistów w latach 1956–1970. Wybrane zagadnienia*, Poznań–Warszawa 2019 (druk 2020).

149. Wyszyński S., *Pro memoria*, t. 6, Warszawa 2019, red. i wstęp G. Łeszczyński, Warszawa 2019 (druk 2020).

150. *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

151. Zieliński Z., *Powroty minionego czasu. Zagnieżdżone w pamięci*, wstęp i oprac. R. Łatka, Warszawa 2020.

152. *Żydzi i wojsko polskie w XIX i XX wieku*, red. nauk. T. Domański, E. Majcher-Ociesa, Kielce–Warszawa 2020.

– artykuły

1. *„Nie podcinać bytu placówki będącej w pełni rozwoju”. Memoriały w obronie Wydziału Architektury w Szkole Inżynierskiej w Poznaniu (1950–1954)*, wstęp i oprac. P. Grzelczak, „Kronika Miasta Poznania” 2020, nr 1.

2. Abryszeński P., *O naturze dojrzewania do buntu. Postawy studentów Politechniki Gdańskiej wobec władzy komunistycznej do 1970 roku* [w:] *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, red. K. Dworaczek, K. Łagojda, Wrocław–Warszawa 2020.

3. Adamek J., *Archaeology of graves: a contribution of contemporary archaeology in Poland*, „Archaeologia Polona” 2012 (2019), nr 50.

4. Adamski A., Sołtysik Ł., *Woś Maria* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

5. Adamus A.M., *Listy i korespondencja do władz jako źródło do badań dziejów PRL*, „Dzieje Najnowsze” 2020, R. 52.

6. Autuchiewicz J., *„Skazany jest zaciętym wrogiem ludu polskiego”. Kara śmierci dla Zygmunta Ojrzyńskiego w procesie „Startu”* [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

7. Awzan K., *Nie tylko dominikanie. Salezjański ośrodek duszpasterstwa akademickiego w Poznaniu w latach 80.*, „Kronika Miasta Poznania” 2020, nr 2.

8. Awzan K., *Tam, gdzie wojna rozpoczęła się w 1945 roku. Przejście frontu w pamięci mieszkańców Spiszu i Orawy* [w:] *Studia z najnowszej historii Polski*, red. R. Łatka, M. Przeperski, Warszawa 2020.

9. Bagieński W., *Bejm Stanisław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

10. Bagieński W., *Chyliński Jan* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

11. Bagieński W., *Dokumentacja dotycząca represji UB i SB wobec Kościoła katolickiego znajdująca się w Archiwum IPN* [w:] *Kościół katolicki i społeczeństwo w okresie przełomu. Od Jana Pawła II do Niepodległości. Materiały z VIII ogólnopolskiego seminarium*, oprac. i red. J. Kuligowski, T. Grabczyńska-Drecka, A. Figura-Tomaka, M. Zaremba, Warszawa 2020.

12. Bagieński W., *Dybała Zbigniew Henryk* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

13. Bagieński W., *Funkcjonariuszki wywiadu cywilnego Polski Ludowej* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w perspektywie antropologii organizacji i antropologii władzy*, red. J. Syrnyk, R. Klementowski, K. Mikołajczak, Wrocław–Warszawa 2020.

14. Bagieński W., *Kategorie spraw i dokumentacji operacyjnej wywiadu MSW (1956–1990)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2019, nr 1 (druk 2020).

15. Bagieński W., Kościański R., *Stefan Antosiewicz* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

16. Bakhtadze M., Libera P., *Akhali dokumentebi samkhret' kavkasiashi chamoqalibebuli polonuri samkhedro shenaert'ebis shesaxeb (1917–1918 clebi)* [in:] *Ts'mida bribol peradzis I saertashoriso k'onperentsia. Sakartvelo da krist'anuli tsivilizatsla. Maselebi*, red. G. Cheishvili, T. Chumburidze, Tbilisi 2020, [Bakhtadze M., Libera P., *New Documents on Polish Military Units Formed in the*

South Caucasus (1917–1918) [w:] *1st International Conference of St. Grigol Peradze. Georgia and Christian Civilization. Materials*, red. G. Cheishvili, T. Chumburidze, Tbilisi 2020].

17. Banaś K., *Anonimy jako forma oporu wobec rządów wikariusza kapitulnego księdza Jana Piskorza w diecezji katowickiej w latach 1955–1956* [w:] *Studia z historii Kościoła katolickiego w XIX i XX wieku. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Jerzemu Myszorowi*, red. D. Bednarski, A. Dziurok, B. Piecha-van Schagen, Katowice 2020.
18. Bek B., *Baranowski Waldemar* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.
19. Bek B., *Belina Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.
20. Bek B., *Kołodziejski Jacek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.
21. Bek B., *Kozłowska Jolanta* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.
22. Bek B., *Kramek Franciszek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.
23. Bek B., *Podkowiński Zdzisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.
24. Bek B., *Zawadzki Karol* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.
25. Benken P., *„Burza nad Pekinem". Przyczyny, przebieg i konsekwencje kryzysu w Chińskiej Republice Ludowej w 1989 r. w świetle archiwów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, „Dzieje Najnowsze" 2019, R. 51, nr 4 (druk 2020).
26. Benken P., *Artysta i artylerzysta – o służbie wojskowej Adama Bunscha w latach 1915–1945*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym" 2019, nr 4 (51) (druk 2020).
27. Benken P., *Baczyński Mieczysław Henryk* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.
28. Benken P., *Chińsko-wietnamski spór o wyspy na Morzu Południowochińskim w latach 1973–1977* [w:] *Militaria Pomorskie. Zbiór studiów*, red. Ł. Nadolski, W. Bartoszak, t. 14, Bydgoszcz 2020.
29. Benken P., *Działalność Franciszka Skwierczyńskiego do 1983 r.* [w:] P. Benken, M. Dźwigał, M. Stefaniak, *Franciszka Skwierczyńskiego „tajna kronika" Szczecińskiej „Solidarności" w latach 1980–1982*, Szczecin–Warszawa 2020.
30. Benken P., *Chojnacki Kazimierz* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.
31. Benken P., *Cytron Leon* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.
32. Benken P., *Doba Józef* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.
33. Benken P., *Działoszyńska Pola* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.
34. Benken P., *Flam Piotr* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

35. Benken P., *Glanc Mieczysław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

36. Benken P., *Herer Wiktor* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

37. Benken P., *Między Moskwą a Pekinem – Demokratyczna Republika Wietnamu wobec konfliktu chińsko-sowieckiego w latach 1966–1968. Perspektywa attachatu wojskowego przy Ambasadzie Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej w Hanoi* [w:] *Studia nad wojnami w Indochinach*, t. 5., red. P. Benken, J. Słowiak, Zabrze-Tarnowskie Góry 2020.

38. Benken P., *Region Pobrzeże* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

39. Benken P., *Walka z maoizmem prowadzona przez Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich i jego satelitów w świetle wybranych dokumentów*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne" 2019, nr 2 (12), (druk 2020).

40. Benken P., *Wietnam – najbardziej niezrozumiały konflikt powojennego świata* [w:] *Studia nad wojnami w Indochinach*, t. 5, red. P. Benken, J. Słowiak, Zabrze – Tarnowskie Góry 2020.

41. Benken P., *Wojna chińsko-wietnamska z 1979 roku z perspektywy polskiej dyplomacji* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r. Zbiór studiów*, t. 7, red. Ł. Nadolski, W. Bartoszak, t. 7, Bydgoszcz 2020.

42. Benken P., *Wykorzystanie artylerii polowej do działań antypartyzanckich w Wietnamie w wybranych sprawozdaniach oficerów Wojska Polskiego z Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie i Attachatu Wojskowego przy Ambasadzie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w Hanoi oraz w opracowaniach Zarządu II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego* [w:] *Wśród huku, dymu i ognia. Studia, przyczynki i materiały do dziejów artylerii polskiej i obcej*, red. A. Smoliński, Toruń 2020.

43. Bereszyński Z., Sołtysik Ł., *Bardon Bogusław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

44. Bereszyński Z., Sołtysik Ł., *Wiland Czesław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

45. Bębnik G., Rosenbaum S., *Introduction / Wstęp* [w:] *„Pour le maintien de l'ordre". Les rapports des troupes francaises lors du deuxieme soulevement silesien (juillet–septembre 1920) / „Aby utrzymać porządek". Raporty wojsk francuskich z okresu II powstania śląskiego (lipiec–wrzesień 1920 roku)*, red. G. Bębnik, S. Rosenbaum, Katowice–Warszawa 2020.

46. Bębnik G. *Wrocławska placówka Abwehry i jej aktywność w sierpniu i wrześniu 1939 r. Ludzie, organizacje, przedsięwzięcia* [w:] *Wywiad i kontrwywiad II Rzeczypospolitej wobec groźby wybuchu wojny w 1939 r.*, Katowice–Warszawa 2020.

47. Białecki K., *Katolicki Uniwersytet Lubelski w okresie rządów rektora ks. Wincentego Granata* [w:] *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918–2018*, t. 2 (*1944–1989*), red. A. Mirek, Warszawa 2020.

48. Białecki K., *Opór społeczny a Kościół. Spojrzenie z perspektywy pewnego miasta średniej wielkości*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 1.

49. Biełaszko M., *Ks. Zygmunt Kaczyński (1894–1953) – duchowny, polityk, redaktor* [w:] *Historia Tradycja Pamięć. Prace ofiarowane Profesorowi Józefowi Maroszkowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. E. Rogalewska, Białystok 2020.

50. Boboli A., [rec.] *„Przewodnia siła stolicy". Komitet Warszawski Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej 1975–1990*, Warszawa 2016, red. T. Ruzikowski, „Glaukopis" 2020, nr 37.

51. Borowski A., Bukała M., *Kurasiewicz Ligia* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

52. Brożyniak A., [oprac.] *Wywiad z Adamem Pawlusiem* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa– Kraków–Rzeszów 2020.

53. Brożyniak A., *„Do Rzeczy"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

54. Brożyniak A., *Huta Szkła Jarosław w Jarosławiu* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

55. Brożyniak A., *Karuś Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

56. Brożyniak A., *Majka Robert* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

57. Brożyniak A., *Metropolita lwowski Andrzej Szeptycki – zarys biograficzny* [w:] *Ludobójstwo OUN-UPA na Kresach Południowo-Wschodnich. Dawne Kresy Południowo-Wschodnie w optyce historycznej i współczesnej*, t. 12, red. W. Listowski, Kędzierzyn–Koźle 2020.

58. Brożyniak A., *Mruk Krzysztof* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

59. Brożyniak A., Stręk M., *Kucharski Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

60. Brożyniak A., Stręk M., *Siwiec Wit Eugeniusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

61. Brożyniak A., *Ukraina Zakarpacka 1938–1939 –Zarys problematyki*, „Limes. Studia i materiały z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej" 2018, nr 11.

62. Brożyniak A., *Zrajko Jan Mieczysław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

63. Brzechczyn K. [rec.] *Brudne wspólnoty. Przestępczość zorganizowana w PRL w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku*, red. K. Nawrocki, D. Wicenty, Gdańsk–Warszawa 2018, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 35.

64. Brzechczyn K., *Jabłoński Szymon* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

65. Brzechczyn K., *Russia and Marxism in Polish Political Thought, Part I* [w:] *All the Russias' Blog – NYU Jordan Center for the Advanced Study of Russia.*

66. Brzechczyn K., *Russia and Marxism in Polish Political Thought, Part II* [w:] *All the Russias' Blog – NYU Jordan Center for the Advanced Study of Russia.*

67. Brzechczyn K., *Transitional justice, politics of memory and patterns of collaboration in Eastern Europe: a review article*, „East European Politics" online https://doi.org/10.1080/21599165.2020.1851681.

68. Brzechczyn K., *Wokół polityki pamięci i sprawiedliwości okresu przejściowego w krajach Europy Wschodniej*, „Dzieje Najnowsze" 2020, nr 2 (t. 52).

69. Brzechczyn, K., *Szymon Jabłoński* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

70. Brzeziński P., *Gdańsk w latach sześćdziesiątych XX w. Wybrane aspekty życia społecznego* [w:] *Od Ratusza do Muzeum. Początki Muzeum Gdańska 1970–1989*, red. E. Barylewska-Szymańska, J. Dargacz, Gdańsk 2020.

71. Brzeziński P., Wołk G., *Dworakowski Władysław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

72. Budrewicz L., Sołtysik Ł., *„Serwis Informacyjny RKW NSZZ «Solidarność» Dolny Śląsk"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

73. Bukała M., *„Solidarność Tarnobrzeska. Biuletyn Informacyjny NSZZ »Solidarność« KiZPS w Tarnobrzegu"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

74. Bukała M., *Antoni Alster* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

75. Bukała M., *Kampania wyborcza i wybory Zbigniewa Romaszewskiego do Senatu w województwie tarnobrzeskim w 1989 i 1991 r.* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

76. Bukała M., *Kopalnie i Zakłady Przetwórstwa Siarki Siarkopol im. M. Nowotki w Tarnobrzegu* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

77. Bukała M., Kopeczek J., *Mielniczuk Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

78. Bułhak W., Friis T.W., *Shaping the European School of Intelligence Studies*, „The International Journal of Intelligence, Security, and Public Affairs" 2020, No 3.

79. Bułhak W., *Kapelusz i polityka. Metropolita wrocławski abp Bolesław Kominek w materiałach wywiadu MSW PRL 1962–1973* [w:] *Kardynał Bolesław Kominek – biskup, dyplomata, wizjoner*, red. W. Kucharski, R. Łatka, Wrocław–Warszawa 2020.

80. Bułhak W., *W cieniu przedwojennej „dwójki". Organizacja, metody i rezultaty pracy Oddziału II Sztabu Głównego Wojska Polskiego i Sztabu Naczelnego Wodza w latach 30. i 40. XX w. w opracowaniu Zarządu II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego (wywiadu wojskowego PRL)* [w:] *Wywiad i kontrwywiad II Rzeczypospolitej wobec groźby wybuchu wojny 1939 r.*, red. D. Grzegorczyk, Katowice–Warszawa 2020.

81. Bułhak W., *W kręgu złudzeń i rozczarowań. Kariera kard. Karola Wojtyły z perspektywy informatorów, operatorów i analityków wywiadu MSW PRL (1962–1978)* [w:] *Biskupi w rzeczywistości Polski „ludowej"*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

82. Burczyk D., *Organizacja i funkcjonowanie Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Gdańsku (1946–1955). Wybrane zagadnienia*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989" 2019, nr 17 (druk 2020).

83. Busse K., *Inwigilacja sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Leżajsku przez aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1990 – zarys zagadnienia* [w:] *Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Leżajsku*, red. A.K. Sitnik, A. Dworzak, Kalwaria Zebrzydowska 2020.

84. Busse K., *Klub Inteligencji Katolickiej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Radomiu w świetle dokumentów SB – zarys zagadnienia* [w:] *Znamię wolności – w czterdziestą rocznicę powstania KIK w Radomiu 1980– 2020*, red. J. Rejczak, Radom 2020.

85. Busse K., *Kościół Trójcy Świętej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

86. Busse K., *Początki działalności ruchu katolików społecznie postępowych w województwie kieleckim* [w:] *„Nadzieje i rozczarowania". Środowiska katolików świeckich w Polsce (1944/1945–1956)*, red. M. Siedziako, T. Sikorski, Warszawa 2020.

87. Busse K., *Stowarzyszenie PAX wobec „wydarzeń radomskich" z 25 czerwca 1976 r.* [w:] *Miasta buntu w imperium sowieckim. Konteksty radomskiego Czerwca 1976 roku*, red. A. Kutkowski, S. Piątkowski, Lublin–Warszawa 2020.

88. Ceglarz T., *Tablica na Placu Niezłomnych*, „Wiadomości Kościańskie" 2020, nr 9.

89. Ceran T., *Masakry czy ludobójstwo? Uwagi w kontekście książki Daniela Brewinga „W cieniu Auschwitz. Niemieckie masakry polskiej ludności cywilnej 1939–1945"*, „Rocznik Polsko-Niemiecki" 2020, nr 28.

90. Ceran T., *Ofiary zbrodni pomorskiej 1939. Portret zbiorowy* [w:] *Rozstrzelana niepodległość. Ofiary zbrodni pomorskiej 1939*, *Materiały z XXIX sesji naukowej w Toruniu z 22 listopada 2019 roku*, red. T. Ceran, Toruń 2020.

91. Chabros E., Sołtysik Ł., *Rossa Ryszard* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek *et al.*, Warszawa 2020.

92. Chmielowiec P., *Fila Bronisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

93. Chojnacki P., *Mocny akcent Zygmunta Nowakowskiego*, „Arcana. Kultura, historia, polityka" 2020, nr 155 (wrzesień–październik).

94. Choma-Jusińska M., *Anna Samolińska* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

95. Choma-Jusińska M., *Jerzy Cezary Malinowski* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

96. Choma-Jusińska M., *Komitet na rzecz Obrony Jana Kozłowskiego* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

97. Choma-Jusińska M., *Piotr Jegliński* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

98. Choma-Jusińska M., *Polski Ruch Oporu* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

99. Choma-Jusińska M., *Region Chełm* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

100. Choma-Jusińska M., *Szaniec* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

101. Choma-Jusińska M., *Teatry alternatywne w Lublinie* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

102. Chrostowski W., Urynowicz M., Lodowski M., *Narracje o Holocauście* [w:] *Historia – Prawda – Teraźniejszość* red. D. Bębnowski, Warszawa 2019 (druk 2020).

103. Chrzanowski R., *Gdyński protokół porozumiewawczy z 15 grudnia 1970 r. i jego tajemnice*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

104. Ciaputa P., *Radkiewicz Andrzej Rafał* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

105. Cisłowska S., *Cykl życiowy dokumentu w strukturach Służby Bezpieczeństwa PRL na podstawie instrukcji kancelaryjnych*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny" 2020, nr 4.

106. Cisłowska S., *Kucharek Stanisław Stefan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

107. Czechowska K., *September 1939 and the elites of the Second Polish Republic in the diary „Our Journey" by Ewelina Zaleska*, „Przegląd Zachodni" 2019 (druk 2020).

108. Czerwiński B., *From the Potsdam Conference to the victory of the peaceful revolution of the Solidarity Trade Union – The Polish border regime in the years 1945–1989*, „Zeitschrift des Forschungsverbundes SED-Staat" 2020, nr 45.

109. Czerwiński D., *Policjanci „granatowi" jako obiekt zainteresowania Urzędu Bezpieczeństwa na przykładzie Gdańska* [w:] *Policja granatowa w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945*, red. T. Domański, E. Majcher-Ociesa, Kielce–Warszawa 2019 (druk 2020).

110. Czerwiński D., *Przegląd źródeł archiwalnych do dziejów Komunistycznej Partii Polski w województwie pomorskim w latach 1920–1938*, „Res Gestae" 2020, t. 10.

111. Czerwiński D., *Wpływ oficerów śledczych na przebieg postępowania karnego na przykładzie wybranych spraw prowadzonych przez WUBP w Gdańsku* [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

112. Czocher A., *„Wierni nasi, jeśli kiedy, to dziś potrzebują i wyglądają naszej pomocy, opieki i duszpasterskiej pracy". Działania duchownych katolickich w Krakowie na rzecz społeczeństwa polskiego w okresie okupacji niemieckiej 1939–1945* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, red. K. Sychowicz, J. Wasilewski, Białystok–Warszawa 2020.

113. Czocher A., *Dom jako przestrzeń wolności w czasie okupacji niemieckiej* [w:] *Pola wolności*, red. A. Bartuś, Oświęcim–Poznań 2020.

114. Czocher A., Kalbarczyk S., *Życie codzienne pod okupacją niemiecką i sowiecką – porównanie* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

115. Czocher A., *The Persisting Question of Identity* [w:] *The European Crucible of Diversities*, ed. C. Kuta, J. Marecki, Kraków 2020.

116. Czocher A., *Widać to po ubraniu… Ubiór i jego rola w okresie okupacji niemieckiej na terenie Generalnego Gubernatorstwa* [w:] *Pytać mądrze. Studia z dziejów społecznych i kulturowych. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Chwalbie*, red. A. Czocher i B. Klich-Kluczewska, Kraków 2020.

117. Czocher A., Życie codzienne pod okupacją niemiecką [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

118. Czwarno S., *Archiwalia proweniencji prywatnej w zasobie Archiwum IPN. Zarys problematyki*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

119. Dardzińska J., *76. rocznica utworzenia II Korpusu Polskiego pod dowództwem gen. Władysława Andersa. Londyn, 21 lipca 2019 r.*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

120. Dardzińska J., *Zbrodnia lubińska 1982 r. w dokumentach Oddziałowego archiwum IPN we Wrocławiu*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

121. Dąbrowski D., Dworaczek K., *The Reaction of the Polish Opposition to Acts of Repression and Civil Rights Violations in Other Communist States in the Years 1987–1989*, „Securitas Imperii" 2020, nr 1 (36).

122. Dąbrowski D., *Powstanie i organizacja Legionu Czechów i Słowaków w Polsce w 1939 roku* [w:] *1939. Rok zlomu*, red. M. Syrný, Banská Bystrica 2019 (druk 2020).

123. Dąbrowski F., *The Auschwitz-Birkenau Museum & Memorial Site. The Former German Nazi Concentration and Extermination Camp: the History of the Institution of Memory and its Operating Principles*, „Institute of National Remembrance Review" 2020, nr 2.

124. Dmowski R., *Polska stara i nowa*, wstęp i oprac. J. Mysiakowska-Muszyńska, „Glaukopis" 2020, nr 37.

125. Domagalski W., Ruzikowski T., *Rutkowski Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

126. Domański T., *Correcting the Picture? Some Reflections on the Use of Sources in „Dalej jest noc. Losy Żydów w wybranych powiatach okupowanej Polski"* [Night without the End. The Fate of Jews in Selected Counties of Occupied Poland] ed. B. Engelking, J. Grabowski, Stowarzyszenie Centrum Badań nad Zagładą Zydów; Polish Center for Holocaust Research], Warsaw 2018, vol. 1–2, „PJS" 2020, vol. 1.

127. Domański T., *Policja „granatowa" w Kielcach i powiecie kieleckim w latach 1939–1945* [w:] *Policja granatowa w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945*, red. T. Domański i E. Majcher-Ociesa, Kielce–Warszawa 2019 (druk 2020).

128. Domański T., *Proces z dekretu sierpniowego policjantów granatowych z Wodzisławia oskarżonych o popełnienie zbrodni na Żydach*, „PJS" 2020, nr 1.

129. Domański T., *The Trial of the Polnische Polizei Functionaries from Wodzislaw Accused of Crimers Against of the Jews* (Held According to the Regulations of the 31 August 1944 Decree), „PJS" 2020, vol. 1.

130. Drozdowski M.M., Łatka R., *Ignacy Jan Paderewski* [w:] *Słownik biograficzny polskiego katolicyzmu* społecznego, t. 1, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

131. Dworaczek K., *„Biblioteka ARO"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

132. Dworaczek K., *„Biuletyn Wrocławski ARO"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

133. Dworaczek K., *„Komunikat Komitetu Założycielskiego NSZZ «Solidarność» Pracowników Uniwersytetu Wrocławskiego”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

134. Dworaczek K., *„Reżimówka”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

135. Dworaczek K., *„Solidarność Dolnośląska”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

136. Dworaczek K., Adamski A., *Korsan Wincenty* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

137. Dworaczek K., Adamski A., *Obremski Jarosław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

138. Dworaczek K., Dolata K., *Jezierski Czesław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

139. Dworaczek K., *Komisja Interwencji i Praworządności NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

140. Dworaczek K., *Kooperatywa Wydawnicza Wyzwolenie* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

141. Dworaczek K., Kruk B., *Klimek Jarosław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

142. Dworaczek K., *Międzyszkolny Uczniowski Komitet Odnowy Społecznej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

143. Dworaczek K., Olejniczak M., *Gomułkiewicz Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

144. Dworaczek K., Olejniczak M., *Najnigier Sławomir* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

145. Dworaczek K., *Piórkowski Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

146. Dworaczek K., Sękala J., *Olszewski Artur* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

147. Dworaczek K., *Słowiński Janusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

148. Dworaczek K., *Starzyński Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

149. Dworaczek K., *Studenccy liderzy solidarnościowej rewolucji 1980–1981. Próba charakterystyki* [w:] *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, red. K. Dworaczek, K. Łagojda, Warszawa–Wrocław 2020.

150. Dworaczek K., Szaynok B., *Dutkiewicz Rafał* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

151. Dworaczek K., Waligóra G., *Cieśla Stefan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

152. Dworaczek K., *Władze Związku Sowieckiego wobec katastrofy czarnobylskiej*, „Studia z dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej" 2020, t. 55, z. 1.

153. Dworaczek K., *Wolniak Janusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

154. Dworaczek K., *Wydawnictwo Alternatywy Demokratycznej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

155. Dworaczek K., *Wydawnictwo Vist* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

156. Dziuba A., *Czy jutro wybuchnie wojna? Władze i społeczeństwo w czasie kryzysów berlińskiego i kubańskiego z lat 1961–1962 (na przykładzie województwa katowickiego)*, „Polska 1944–45/1989. Studia i Materiały" 2019, t. 17 (druk 2020).

157. Dziuba A., *Dziewięciu z „Wujka"* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

158. Dziuba A., *Kurs auf die beschleunigte Stalinisierung – Das Jahr 1948* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

159. Dziuba A., *Makosz Józef* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek i in., Warszawa 2020.

160. Dziuba A., *Pańko Walerian* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

161. Dziuba A., *Pańko Walerian* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

162. Dziuba A., *Sławek Tadeusz* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

163. Dziurok A., *„Nasz pielgrzym piekarski został papieżem". Reakcje na wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża na terenie diecezji katowickiej (w świetle dokumentów aparatu bezpieczeństwa oraz administracji wyznaniowej)* [w:] *Studia z historii Kościoła katolickiego w XIX i XX wieku. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Jerzemu Myszorowi*, red. D. Bednarski, A. Dziurok, B. Piecha-van Schagen, Katowice 2020.

164. Dziurok A., *„Starzy" i „nowi" Polacy. Specyfika powojennego województwa śląskiego (1945–1950)* [w:] *Powrót do Macierzy? Ziemie Zachodnie i Północne w Polsce Ludowej*, red. M. Fic, Katowice 2020.

165. Dziurok A., *Bieniek Juliusz* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

166. Dziurok A., *Das Jahr 1966 – Feierlichkeiten und Konfrontation* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

167. Dziurok A., *Die Moskauer und Berliner Ereignisse von 1953 und ihre Auswirkungen auf Oberschlesien* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

168. Dziurok A., *Kasperczyk Ewald* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

169. Dziurok A., *Katolicki Uniwersytet Lubelski w okresie urzędowania rektora ks. Józefa Iwanickiego (1951–1956)* [w:] *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918–1989*, t. 2: *1944–1989*, red. A. Mirek, Lublin–Warszawa 2019 (druk 2020).

170. Dziurok A., *Morcinek Gustaw* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

171. Dziurok A., *Stanisław Adamski* [w:] *Słownik biograficzny polskiego katolicyzmu społecznego*, t. 1, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

172. Dziurok A., *Szweda Konrad* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

173. Dziurok A., *Zwalczanie rewizjonizmu niemieckiego wśród mieszkańców Górnego Śląska od końca lat czterdziestych do lat sześćdziesiątych XX wieku* [w:] *„Po linii rewizjonizmu zachodnioniemieckiego". Aparat bezpieczeństwa i akcja antyrewizjonistyczna wobec ludności niemieckiej i rodzimej w Polsce*, red. S. Rosenbaum, Katowice–Warszawa 2020.

174. Dźwigał M., *Bazylów Piotr* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

175. Dźwigał M., *Dominik Władysław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

176. Dźwigał M., *Fiałek Zbigniew* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

177. Filip K., Chmielewski T., *Elbląskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

178. Filip K., Kazański A., *Kwidziński Wojciech Józef* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

179. Fornal P., *Referat Ochrony przy Rafinerii Nafty Jedlicze (1951–1955)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989" 2019, nr 17 (druk 2020).

180. Fornal P., Surdej M., *Wojciech Franciszek Pacanowski (1910–1978) – szef PUBP w Mielcu i Krośnie*, „Rocznik Mielecki" 2017/2018, t. 2021, 2019 (druk 2020).

181. Frazik W., *Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość – czy próba akcji politycznej w Polsce po II wojnie światowej była skazana na porażkę?* [w:] *„Bić się, czy się nie bić?" Dylematy polskie 1944–1989. VIII Konferencja Świętokrzyska 7–9 czerwca 2019 roku*, red. M. Lewandowski, Warszawa 2020.

182. Frączkiewicz K,. *Проблема автономії Верхньої Сілезії в документах прусського міністерства внутрішніх справ після Першої світової війни* [w:] *Спільні проблеми історії Польщі та України очима молодих науковців. Матеріали міжнародної конференції*, red. В.І. Єрьоміна, К.О. Колісник, С.О. Сєрякова, Харків 2018 (druk 2020).

183. Frączkiewicz K., [rec.] Andreas Platthaus, *18/19 Der Krieg nach dem Krieg. Deutschland zwischen Revolution und Versailles*, „Studia Śląskie" 2019, t. 84 (druk 2020).

184. Frączkiewicz K., *Delegacje robotnicze Komunistycznej Partii Niemiec do Związku Sowieckiego – zarys problemu*, „Studia Śląskie" 2019, t. 85 (druk 2020).

185. Frączkiewicz K., *Relacje między górnośląskim okręgiem Komunistycznej Partii Niemiec a Komitetem Centralnym partii w pierwszej połowie lat dwudziestych XX wieku* [w:] *Rok 1918 na Górnym Śląsku*, red. S. Rosenbaum, Katowice 2020.

186. Gańczak F., *Od czerwca do grudnia. PRL w przededniu stanu wojennego* [w:] *Raporty polskie Stasi 1981–1989*, t. 1: *W przededniu stanu wojennego. Czerwiec–grudzień 1981*, red. T. Jaskułowski, F. Gańczak, K. Knoch i in., Szczecin–Warszawa 2020.

187. Gałwiaczek T., Sołtysik Ł., *Smyk Marek Ekspedyt* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

188. Gampel G., Ruzikowski T., *Jaworska Anna* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

189. Gasztold P., *„Szkoła przetrwania". Studenci afrykańscy w komunistycznej Polsce* [w:] *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, red. K. Dworaczek, K. Łagojda, Wrocław–Warszawa 2020.

190. Gasztold P., Gasztold A., *The Polish Counterterrorism System and Hybrid Warfare Threats*, „Terrorism and Political Violence", published online: 25 Jun 2020; DOI: 10.1080/09546553.2020.1777110

191. Gasztold P., *Polish Military Intelligence and Its Secret Relationship with the Abu Nidal Organization* [w:] *Terrorism in the Cold War. State Support in Eastern Europe and the Soviet Sphere of Influence*. Volume 1, red. A. Hanni, T. Riegler, P. Gasztold, London–New York 2020.

192. Gasztold P., Wiebes C., *Polish Intelligence in the Netherlands and Dutch Counter-Intelligence, 1947–1962*, „The International Journal of Intelligence, Security, and Public Affairs" 2020, DOI: 10.1080/23800992.2020.1839726.

193. Gąsiorowski T., *Szare Szeregi wobec aresztowanych harcerzy. Postawy i działania* [w:] *Konspiracja Harcerska w Krakowie*, red. J. Wojtycza, Kraków 2019 (druk 2020).

194. Gibiec M., *Senyk's Archive and its significance for studies on the behind-the-scenes picture of the Organisation of Ukrainian Nationalists. New research perspectives in the light of discovered correspondence*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej" 2019 (special issue), Vol 54, No 3 (druk 2020).

195. Głębocki H., *Abrahamowicz Danuta* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

196. Głębocki H., *Karkosza Henryk Władysław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

197. Głębocki H., *Klub Myśli Politycznej Jagiellonia* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

198. Głębocki H., *Krakowska Oficyna Studentów* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

199. Głębocki H., *Maleszka Lesław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

200. Głębocki H., *Miodońska-Brooks Ewa* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

201. Głębocki H., *Niezależna Oficyna Studentów* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

202. Głębocki H., *Oficyna Literacka* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

203. Głębocki H., *Raźny Anna* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

204. Głębocki H., *Schoen Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek *et al.*, Warszawa 2020.

205. Głębocki H., *Smaga Józef* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

206. Głębocki H., *Wydawnictwo NZS UJ Jagiellonia* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

207. Głębocki H., *Zabłocki Wiesław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

208. Goleń P., Komaniecka-Łyp M., *„Alternatywy*" [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

209. Goleń P., Komaniecka-Łyp M., *„Głos PAN-u"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

210. Goleń P., Komaniecka-Łyp M., *„Nowy Głos PAN-u"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

211. Gołębiewski G., Żuławnik M., *Zachowanie żołnierzy Armii Czerwonej na terenie północno-zachodnich powiatów województwa warszawskiego w 1945 i 1946 r. w dokumentach archiwalnych. Część II – powiaty płocki i gostyniński*, „Notatki Płockie" 2020, nr 1.

212. Gontarek A., *Polskie przedstawicielstwo konsularno-dyplomatyczne w Hawanie a sprawa uchodźców żydowskich na Kubie podczas II wojny światowej*, „PJS" 2020, nr 1.

213. Gorajczyk M., *Eksperymenty medyczne w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau w latach 1940–1945* [w:] *Poszerzamy Horyzonty*, t. 21, Słupsk 2020.

214. Gorajczyk M., *Kobiety w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau w latach 1940–1945* [w:] *Poszerzamy Horyzonty*, t. 20, Słupsk 2020.

215. Gorajczyk M., *Obozowy dom publiczny w KL Auschwitz-Birkenau* [w:] *Problemy społeczne i ekonomiczne przed erą koronawirusa*, http://www.uwm.edu.pl/mskn/wp-content/uploads/2020/09/Tom-2-4.pdf.

216. Góra M., *Zbrodnia pomorska 1939 – bagnety Wehrmachtu w Wichrowicach i Wilkowicach* [w:] *Rozstrzelana Niepodległość. Ofiary zbrodni pomorskiej 1939. Materiały XXIX sesji naukowej z 22 listopada 2019 roku*, red. T. Ceran, Toruń 2020.

217. Grabowski W., *Cywilna łączność radiowa Polskiego Państwa Podziemnego. Wybrane zagadnienia* [w:] *Łączność konspiracyjna 1939–1945. Materiały z XXVII sesji naukowej w Toruniu w dniach 16–17 XI 2017 roku*, red. B. Chrzanowski, Toruń 2019 (druk 2020).

218. Grabowski W., *Generał Michał Tokarzewski-Karaszewicz w sowieckich rękach (1940–1941)* [w:] *Generał Michał Tokarzewski-Karaszewicz pierwszy dowódca konspiracji*, red. M. Polak, Toruń 2020.

219. Grabowski W., *Londyńska instrukcja pracy wywiadu obronnego z sierpnia 1942 r.* [w:] *Syndrom oblężonej twierdzy. Zmagania kontrwywiadu II RP (1914) 1918–1945 (1948)*, t. 4, red. A. Przyborowska, Poznań 2020.

220. Graczyk K., *Die (beschleunigte) Evakuierung des Sondergerichts Kattowitz im Jahre 1945*, „Journal on European History of Law" 2020, no. 1, London 2020.

221. Graczyk K., *Evacuation of the Special Court in Katowice (Sondergericht Kattowitz) in 1945* [w:] *Pravno-historicke trendy a vyhl'ady IV*, Trnava 2019 (druk 2020).

222. Graczyk K., *Metodyka prowadzenia akt w Sądzie Specjalnym w Katowicach (1939–1945)* [w:] *Verus amicus rara avis est: studia poświęcone pamięci Wojciecha Organiściaka*, Katowice 2020.

223. Graczyk K., *Sądy specjalne III Rzeszy jako „sądy doraźne frontu wewnętrznego" (1933–1945)*, „Miscellanea Historico-Iuridica" 2019, t. 18, z. 2 (druk: 2020).

224. Graczyk K., *Wznowienie postępowania karnego w praktyce Sądu Specjalnego w Katowicach (Sondergericht Kattowitz) 1939–1945*, „Z Dziejów Prawa" 2019, t. 12 (druk 2020).

225. Graczyk K., *Związek Powstańców Śląskich jako organizacja mająca na celu popełnianie przestępstw przeciwko życiu: członkowie Związku Powstańców Śląskich oraz Związku Strzeleckiego przed Sądem Specjalnym w Katowicach (Sondergericht Kattowitz)*, „Śląski Almanach Powstańczy" 2019, t. 5 (druk: 2020).

226. Grądzka-Rejak M., [rec]: Zoë Waxman, *Kobiety Holocaustu*, „Zagłada Żydów. Studia i Materiały" 2020, nr 16.

227. Grądzka-Rejak M., Olaszek J., *Beyond Censorship: Polish Independent Press Debates on Claude Lanzmann's Shoah*, „East European Politics and Societies and Cultures", Vol. XX, (On Line First: 1.10.2020).

228. Grądzka-Rejak M., *Pogrom w Kolbuszowej i zajścia antyżydowskie w powiatach strzyżowskim, rzeszowskim, mieleckim i tarnobrzeskim wiosną 1919 r. Perspektywa porównawcza* [w:] *Polscy Żydzi dla Rzeczpospolitej (1918–1939)*, red. S.J. Żurek, Lublin 2020.

229. Grądzka-Rejak M., *The Nations of Occupied Europe Facing the Holocaust. Warsaw, 6–8 December 2017. Conference Report*, „PJS" 2020, vol. 1.

230. Grądzka-Rejak M., *The Nations of Occupied Europe Facing the Holocaust, Warszawa, 6–8 XII 2017 r. Sprawozdanie z konferencji*, „PJS" 2020, t. 1.

231. Grosicka M., *„Komunikaty NSZZ »Solidarność« FSC Starachowice"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

232. Grosicka M., *„Wiadomości Dnia. Komunikaty"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

233. Grosicka M., *Kogut Adam Mikołaj* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

234. Grosicka M., *Kwiatkowski Wiesław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

235. Grosicka M., *Represje wobec działaczy Polskiego Stronnictwa Ludowego na Kielecczyźnie w latach 1945–1947. Wybrane przykłady* [w:] *Ruch ludowy w Polsce, Europie i na świecie*, red. R. Kubicki, Kielce 2019 (druk 2020).

236. Grosicka M., *Standzikowski Wiesław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

237. Grosicka M., *Śledztwo i proces „Armii Wolnej Europy" przed Sądem Wojewódzkim w Kielcach (1960–1962)* [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

238. Grosicka M., Śmietanka-Kruszelnicki R., *Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Kielcach* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

239. Grzonkowski S., Komaniecka-Łyp M., *„Acta Medica Cracoviensia Tempora Status Belli 13 XII 1981/1982"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

240. Gucewicz D., *„Szara eminencja" gdańskiej kurii. Działania komunistycznych władz wobec wikariusza generalnego diecezji gdańskiej ks. Bernarda Polzina* [w:] *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej"*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

241. Gucewicz D., *Jan Lech (1916–1979). Przyczynek biograficzny do dziejów Urzędu ds. Wyznań (i nie tylko)*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 1 (35).

242. Gucewicz D., *W cieniu Komitetu Wojewódzkiego. „Wroga" działalność księży pallotynów z kościoła św. Elżbiety w Gdańsku przełomu lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2019 (druk 2020).

243. Gucewicz D., *Wydział ds. Wyznań w Gdańsku (1950–1990). Wybrane zagadnienia* [w:] *Urząd do spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

244. Hanus W., *Rodzina Umerów i jej działalność w powiecie tomaszowskim w latach 1936–1946*, „Prace Historyczno-Archiwalne" 2020, nr 32.

245. Hekert A., *Rozpaczliwie poszukując elit. Kształtowanie się elit komunistycznych w powiatach województwa poznańskiego w pierwszych latach Polski Ludowej* [w:] *Studia z najnowszej historii Polski*, red. R. Łatka, M. Przeperski, Warszawa 2020.

246. Hordecki B., Kościański R., *Chciałam zdobyć wykształcenie i iść do pracy…* [w:] *Biogram profesor Ludmiły Klaus (1921–2019)*, red. V. Julkowska, Poznań 2020.

247. Hryciuk G., Piątkowski S., *Polityka represyjna pod okupacją niemiecką i sowiecką – porównanie* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

248. *Instrukcje Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego z 1947 r. w sprawie pracy aparatu bezpieczeństwa (niewprowadzone w życie)*, oprac. M. Kasprzycki, „Zeszyty Historyczne WiN-u" 2018, nr 48 (druk 2020).

249. Iwaneczko D., *Koncepcje geopolityczne rządu polskiego w latach 1939–1945* [w:] *W stulecie powrotu odrodzonego państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku*, red. D. Iwaneczko, B. Wójcik, Rzeszów 2020.

250. Jakimek-Zapart E., *Czy można kupić życie człowieka? Kulisy procesu IV ZG WiN. Przyczynek do roli obrońcy w procesach politycznych lat 40. i 50*. [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych*, red. Grosicka M., Palacz D., Kielce 2020.

251. Jasiak K., *Olszewska Bożena Teresa* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. Jan Olaszek et al., Warszawa 2020.

252. Jasiak K., *Olszewski Mirosław Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. Jan Olaszek et al., Warszawa 2020.

253. Jasiak K., *Patelski Mariusz Maciej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. Jan Olaszek et al., Warszawa 2020.

254. Jasiak K., *Skrobotowicz Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. Jan Olaszek et al., Warszawa 2020.

255. Jedynak M., *Kryptonim „Jowisz" – inwigilacja Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu przez organy bezpieczeństwa PRL (1962–1970)* [w:] *Debaty Świętokrzyskie. 200 lat kasaty Świętego Krzyża. Kasata opactwa benedyktyńskiego ze Świętego Krzyżu na Łyścu w 1819 r. Przyczyny, przebieg i konsekwencje. Materiały z konferencji odbytej na Św. Krzyżu w dniach 31.05–1.06.2019 r.*, t. 3, red. K. Bracha, Kielce 2020.

256. Jedynak M., *Pomoc ludzi i struktur Oddziału V Łączności Armii Krajowej w przerzutach żołnierzy AK na Zachód (rekonesans badawczy na przykładzie 2 Dywizji Piechoty Legionów AK)* [w:] *Łączność konspiracyjna 1939–1945. Materiały z XXVII sesji naukowej w Toruniu 16–17 XI 2017 roku*, red. B. Chrzanowski, Toruń 2019 (druk 2020).

257. Jedynak M., *Represje wobec kobiet wspierających oddziały konspiracji poakowskiej w rejonie Skarżyska-Kamiennej, Starachowic i Wąchocka* [w:] *Represje komunistyczne wobec Polek zaangażowanych w działalność niepodległościową w latach 1939–1956*, red. K. Minczykowska-Targowska, Toruń 2020.

258. Jedynak M., *Uroczystości pogrzebowe mjr. Jana Piwnika ps. Ponury* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

259. Jedynak M., *Z Chicago do toruńskich Rybaków. Historia rodziny Szwieców* [w:] *Polskie zmagania o niepodległość w XX wieku. Materiały z XXVIII sesji naukowej w Toruniu w dniu 16 XI 2018 roku*, red. P. Olstowski, Toruń 2020.

260. Jedynak M., *Zgromadzenie oo. Oblatów na Świętym Krzyżu podczas II wojny światowej* [w:] *Debaty Świętokrzyskie. 200 lat kasaty Świętego Krzyża. Kasata opactwa benedyktyńskiego ze Świętego Krzyżu na Łyścu w 1819 r. Przyczyny, przebieg i konsekwencje. Materiały z konferencji odbytej na Św. Krzyżu w dniach 31.05–1.06.2019 r.*, t. 3, red. K. Bracha, Kielce 2020.

261. Jończyk M., *Zbrodnia Katyńska na mieszkańcach ziemi sandomierskiej*, „Zeszyty Sandomierskie. Biuletyn Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego" 2020, R. XXVI, nr 49.

262. Jurek M., *Akademicki Związek Walki Młodych „Życie" w Poznaniu (1945–1948)*, „Kronika Miasta Poznania" 2020, nr 2.

263. Kaczmarski K., *Koncepcje geopolityczne Adama Doboszyńskiego* [w:] *W stulecie powrotu odrodzonego państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku*, red. D. Iwaneczko, B. Wójcik, Rzeszów 2020.

264. Kaczmarski K., *Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego przy klasztorze oo. Kapucynów w Krośnie* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

265. Kaczmarski K., *Wywiad Okręgu Rzeszowskiego Narodowego Zjednoczenia Wojskowego* [w:] *Wywiadowcza i kontrwywiadowcza działalność podziemia narodowego w latach 1944–1956*, red. L. Żebrowski, Warszawa 2019 (druk 2020).

266. Kalbarczyk S., Przegiętka M., *Wprowadzenie* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

267. Kalbarczyk S., *The Murder of 7,305 Prisoners as Part of the Katyń Massacre in the Light of Polish Historical Research. State of Research. Research Postulate* [w:] *The Katyń Masssacre. Current Research*, ed. D. Bębnowski, F. Musiał, Warsaw–Cracow 2020.

268. Kalbarczyk S., *Życie codzienne pod okupacją sowiecką* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

269. Kalisz M., *Pacyfikacja Rozdziela – zbrodnia niemieckiej 1. Dywizji Górskiej Wehrmachtu*, „Kwartalnik Gorlicki" styczeń–marzec 2020, nr 92.

270. Kalita T., Komaniecka-Łyp M., *Krzysztofiak Krzysztof Maciej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

271. Kamiński Ł., Sołtysik Ł., *„Z Dnia na Dzień"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

272. Kapuściak B., *„WSW ma się świetnie". Zmiana czy kontynuacja? Wojskowy wywiad i kontrwywiad w latach 1989–1991* [w:] *Między PRL a III RP (1989–1990). Legalizm czy kontynuacja?*, red. P. Pleskot, Warszawa 2020.

273. Kapuściak B., *Jerzy Pawłowski – szermierz, mistrz i agent* [w:] *Sport w Polsce Ludowej*, red. G. Majchrzak, P. Sztama, Szczecin–Warszawa 2020.

274. Kapuściak B., *Przedwojenna myśl imperialna antynacjonalistyczna Jerzego Giedroycia i jego współpracowników* [w:] *W stulecie powrotu odrodzonego państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku*, red. D. Iwaneczko, B. Wójcik, Rzeszów 2020.

275. Kapuściak B., *Walka kontrwywiadu wojskowego z Kościołem katolickim. Alumni w „ludowym" Wojsku Polskim w świetle dokumentów Wojskowej Służby Wewnętrznej*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy" 2020, nr 4 (274).

276. Kapuściak B., Wołk G., *Czesław Kiszczak – wierny żołnierz systemu* [w:] *Sprzeczne narracje… Z historii powojennej Polski 1944–1989*, red. R. Spałek, Warszawa 2020.

277. Karowicz-Bienias S., Oksztulski M., *Prawo do nauki osób z autyzmem. Wymiar międzynarodowy i krajowy*, *Prawo międzynarodowe. Teoria i praktyka*, red. I. Kraśnicka, Warszawa 2020.

278. Kasprzycki M., *Organizacja i działalność Wydziału do spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Nowym Sączu w latach 1975–1990. Zarys problemu* [w:] *Urząd do spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. nauk. R. Łatka, Warszawa 2020.

279. Kawalec A., Komaniecka-Łyp M., *Serwan Ireneusz Roman* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

280. Kawalec A., Kuta C., *Środoń Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

281. Kazański A., Ruzikowski T., *Celiński Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

282. Kierski K.A., *Biskup Tomasz Wilczyński wobec władz komunistycznych PRL* [w:] *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej”*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

283. Kierski K.A., *Działalność ks. Wojciecha Zinka na rzecz suwerenności diecezji warmińskiej* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, Białystok–Warszawa 2020.

284. Kierski K.A., *Nieco inaczej o starostach Warmii i Mazur. Kilka uwag i uzupełnień do książki Roberta Syrwida Starostowie Warmii i Mazur w latach 1945–1950. Szkice biograficzne, Olsztyn–Białystok–Warszawa 2018*, „Glaukopis” 2020, nr 37.

285. Kierski K.A., *Postawa biskupa Stanisława Łukomskiego wobec pogrzebu przedstawicieli łomżyńskiego komunistycznego aparatu administracyjnego*, „Studia Łomżyńskie” 2019, t. 29.

286. Kirszak J., *Cóż będzie dalej? Nieznany list gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego z roku 1945 o sytuacji międzynarodowej i perspektywach sprawy polskiej*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2020, nr 1.

287. Kirszak J., *Niepokonani. Biogramy żołnierzy odznaczonych Orderem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych za wojnę 1920 r.*, „Polska Zbrojna. Historia” 2020, nr 4.

288. Klarman A., *„Ogniwo”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

289. Klarman A., *„Region”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

290. Klarman A., *„Węgielki Wałbrzyskie”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

291. Klarman A., *Czoch Ryszard* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

292. Klarman A., *Golak Julian Ryszard* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

293. Klarman A., *Labuda Barbara Lidia* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

294. Klarman A., *Modzelewski Ryszard Gabriel* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

295. Klarman A., *Mosio Leon* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

296. Klarman A., *Przystawa Jerzy Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

297. Klarman A., *Skaskiewicz Edward* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

298. Klarman A., *Sośnicki Mirosław Wojciech* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

299. Klarman A., *Stefanicka Helena* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

300. Klarman A., *Śliwka Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

301. Klarman A., *Tobiasz Ludwik* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

302. Klarman A., *Trachimowicz Leonard* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

303. Klementowski R., *Funkcjonariusze służb specjalnych jako „wspólnota praktyków”* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w perspektywie antropologii organizacji i antropologii władzy*, red. R. Klementowski, K. Mikołajczak, J. Syrnyk, Wrocław–Warszawa 2020.

304. Klementowski R., *Od „ofiar” Dzikiego Zachodu do „męczenników” Polski Ludowej. Polegli o „utrwalanie władzy ludowej” w kontekście polityki historycznej komunistycznych władz na przykładzie powiatu jeleniogórskiego* [w:] *Region Karkonoski w 1945 r. i archiwa pogranicza czesko-polskiego*, red. I. Łaborewicz, Jelenia Góra 2020.

305. Klementowski R., *Polemika z tekstem Nancy Waldmann „Koniec przeobrażeń? Dekomunizacja przestrzeni publicznej w Polsce na Ziemiach Zachodnich i Północnych w latach 2016–2017 – wybrane przykłady*”, „Rocznik Ziem Zachodnich”, Suplement do t. 2, Wrocław 2020.

306. Klementowski R., *Zboże w symbolice i praktyce funkcjonowania komunistycznego aparatu bezpieczeństwa* [w:] *„Głodnemu chleb na myśli”. O znaczeniu politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturowym zboża na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska*, red. J. Nowosielska-Sobel, G. Strauchold, R. Nowakowski, Kraków 2020.

307. Kłapeć J., *„Krajobraz po bitwach” – Polski Czerwony Krzyż oraz ludność Tomaszowa Lubelskiego i okolic z pomocą jeńcom i rannym żołnierzom Wojska Polskiego*, „Rocznik Tomaszowski” 2020, t. 9.

308. Koller S., *Role of the IPN Archive in the process of verification of “totalitarian memory”. Results – threats – mission /* Роль архива *(IPN)* в процессе верификации «тоталитарной памяти». Результаты, опасности, миссия [w:] *2 nd International Conference – Openness of State Archives and Memory Studies/*Вторая международная конференция – Открытость государственных архивов и исследования памяти, Compiler A. Vatcharadze, Editor T. Welsford, Tbilisi 2020.

309. Koller S., *Zarządzenia i instrukcje archiwalne MSW (1957–1990)*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej” 2019, t. 12 (druk 2020).

310. Koller S., Работа Архива Института Национальной Памяти по сохранению и преемственности национальной памяти [w:] Архивное дело на современном этапе: проблемы, практики, инновации. II Международная научно-практическая конференция, приуроченная к 25-летию Архива Президента Республики Казахстан, Ałmaty 2020.

311. Koller S., *Władysław Bartosiewicz* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

312. Komaniecka-Łyp M., *Działalność Jana Wierusza-Kowalskiego, czyli Jana Wnuka, jako pracownika Urzędu do spraw Wyznań* [w:] *Urząd do spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

313. Komaniecka-Łyp M., *Herzog Aleksander* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

314. Komaniecka-Łyp M., *Kraków w okresie transformacji ustrojowej 1989/1990. Wybrane zagadnienia z życia politycznego*, „Kontakty. Polsko-Słowacka Komisja Nauk Humanistycznych" 2020, nr 18.

315. Komaniecka-Łyp M., *Polish Security Service Artifacts. Ministry of the Interior (1956–1989) Operational Equipment and its Presentation*, „The International Journal of Intelligence, Security, and Public Affairs" 2020, vol. 22, issue 3.

316. Komaniecka-Łyp M., *Radio i walka o praworządność. Kontakty Aleksandra Herzoga z Zofią i Zbigniewem Romaszewskimi* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

317. Komaniecka-Łyp M., *Roman Ingarden w aktach Służby Bezpieczeństwa* [w:] *Spotkania. Roman Ingarden we wspomnieniach*, red. L. Sosnowski, Kraków 2020

318. Komaniecka-Łyp M., *Roman W. Ingarden in the files of Security Service* [w:] *Meetings. Roman Ingarden in recollections*, ed. L. Sosnowski, Krakow 2020.

319. Komaniecka-Łyp M., *The Cracow plots in the so-called Katyń case. History of records and evidence brought from Katyń in 1943* [w:] *The Katyn Massacre. Current Research*, ed. D. Bębnowski, F. Musiał, translated by J. Czarniecki, Fundacja im. Janusza Kurtyki, Warsaw–Cracow 2020.

320. Komorowski Ł., *Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Jordan". Przyczynek do historii środowiska arabskich studentów w Poznaniu w latach 80. XX wieku*, „Kronika Miasta Poznania" 2020, nr 2.

321. Konczal M., Pietrzyk-Dąbrowska E., *Zawiślak Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

322. Koreś D., *Gen. bryg. Stanisław Zosik-Tessaro (1891–1933)* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 53/2, z. 217, Kraków 2020.

323. Koreś D., *Rumunia i jej armia z perspektywy polskich oficerów 1921–1939* [w:] *Polskie sojusze wojskowe w XX w. Aspekty polityczne, militarne i ekonomiczne*, red. J. Jędrysiak, M. Ruczyński, K. Widziński, Szczecin–Warszawa 2020 („Studia nad historią Wojska Polskiego w XX wieku", t. 3).

324. Koreś D., *Zanim wybuchła afera TUN. Generał Stanisław Tatar, Komitet Trzech, fundusz „Drawa" i operacja „Brzoza" 1944–1947*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 2 (36).

325. Korkuć M., *Wykorzystać – jeżeli to się okaże niezbędne. Jeńcy 1920 i Anty-Katyń* [w:] *Jeńcy 1920*, Kraków – Warszawa 2020.

326. Kościański R., *III Gala wręczenia nagród dla archiwistów województwa wielkopolskiego, Poznań, 25 września 2020 roku*, „Przegląd Historyczno-Archiwalny" 2020, t. 7.

327. Koteluk D., Mazur K., *„Pomnażamy potęgę Polski Ludowej". Z dziejów Państwowych Gospodarstw Rolnych w województwie zielonogórskim w latach 1950–1956* [w:] *Wieś na Ziemiach Zachodnich i Północnych po 1945 r. Ciągłość czy zmiana?*, red. J. Kluba, A. Paprot-Wielopolska, M. Szajda, P. Zubkowski, Wrocław 2020.

328. Kowalczyk E., *„Zasady konspiracji partyjnej" – projekt końcowy Komisji ds. Nielegalnej Działalności przy Komitecie Wykonawczym Międzynarodówki Komunistycznej (1923–1925)*, „Dzieje Najnowsze" 2020, nr 3.

329. Kowalczyk E., *Kommunisticzeskaja raboczaja partija Polszy i Komintiern. Istorija potieri „niezawisimost" (1919–1925)* [w:] *Stoletie Kominterna: istorija, ideja i model' lewoj globalizacii*, Moskva 2020.

330. Kowalczyk E., *Problemy badawcze zagadnienia działalności Komitetu Warszawskiego KPRP/KPP 1918–1938*, „Res Gestae. Czasopismo Historyczne" 2020, nr 19.

331. Kowalczyk E., *Zmiany taktyczne w polityce Kominternu wobec sekcji komunistycznych w latach 1923–1925 na przykładzie KPRP/KPP* [w:] *W drodze do władzy. Struktury komunistyczne realizujące politykę Rosji Sowieckiej i ZSRS wobec Polski (1917–1945)*, red. E. Kowalczyk i K. Rokicki, Warszawa 2019 (druk 2020).

332. Kowalska E., *...my już wiemy – garść refleksji o wspomnieniach osób deportowanych w latach 1940–1941*, „Zesłaniec" 2020, nr 52.

333. Kowalska E., *Korespondencja ofiar zbrodni katyńskiej i ich rodzin w zbiorach muzeum Katyńskiego*, „Wojna i Pamięć" 2019, nr 1 (druk 2020).

334. Kowalska E., *Stanisławów schyłku lat II RP i losy jego mieszkańców deportowanych w głąb sowieckiej Rosji w latach 1939–1940* [w:] *Stanisławów i Ziemia Stanisławowska w latach 1939–1945. Wojna – okupacja – wyzwolenie*, Warszawa–Iwano Frankiwsk 2020.

335. Kowalska E., *The Katyn Museum as a memorial* [w:] *The Katyń Massacre. Current Research*, ed. D. Bębnowski, F. Musiał, Warszawa 2020.

336. Kozłowski J., *Złamali życie nastolatkom*, „Łódzkie.pl" 2020, nr 4.

337. Kozłowski T., *Appropriation mechanisms – functioning of 'nomenklatura companies' in the period of economic transformation*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 2 (36).

338. Kozłowski T., *From Strikes to Solidarity: The Diffusion of Protests in Poland in the Summer of 1980*, „East European Politics and Societies", September 2020.

339. Kozłowski T., *The Last Days of the Security Service. Transformation of the State Security Services in Poland in 1989–1990*, „Securitas Imperii" 2020, nr 36.

340. Kozłowski T., *Was there an Alternative to the Balcerowicz Plan? Shaping the Economic Policy of Solidarity Camp in 1989*, „Studia Polityczne" 2019, nr 4 (t. 47), (druk 2020).

341. Kozubel M., *Brody-Lwów 1920*, Szczecin 2020, („Najważniejsze bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921").

342. Kozubel M., *Zamość-Komarów 1920*, Szczecin 2020 („Najważniejsze bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921").

343. Kozubel M.B., *3 Żelazna Dywizja Strzelecka Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1920 r. Zarys szlaku bojowego w wojnie polsko-bolszewickiej*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy" 2020, nr 3 (273).

344. Kozubel M.B., *Działalność Nadzwyczajnej Komisji Śledczej ds. Antysemickich Pogromów na terytorium Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1919 r.*, „Kwartalnik Historyczny" 2020, nr 4.

345. Kozubel M.B., *Obrona Lwowa*, „Polska Zbrojna. Historia" 2020, nr 2 (14).

346. Kozubel M.B., *Victoria nad Niemnem 1920 r.*, „Polska Zbrojna. Historia" 2020, nr 2 (14).

347. Kozubel M.B., *Wyważanie otwartych drzwi, czyli w odpowiedzi dr. Damianowi K. Markowskiemu*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym" 2020, nr 2 (53).

348. Kozubel M.B., *Wywiad wojskowy oraz cywilny Ukraińskiej Republiki Ludowej podczas wojny polsko-sowieckiej w 1920 r.*, „Militaria Pomorskie" 2020, t. 14.

349. Kozubel M.B., *Zapomniani sojusznicy*, „Nowa Europa Wschodnia" 2020, nr 4.

350. Kozubel M.B., *Żydowscy żołnierze Symona Petlury i Jewhena Petruszewycza. Rzecz o ciekawym opracowaniu Jarosława Tynczenki*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy" 2020, nr 3 (273).

351. Krajewski K., *Nowogrodzki Okręg AK i struktury poakowskie na Nowogródczyźnie* [w:] *Bibliotheca Europae Orientalis – Polacy na Białorusi od Powstania Styczniowego do XXI wieku*, t. 4, red. T. Gawin, Warszawa 2020.

352. Kruk B., *Budowa i regres kolei na przykładzie linii kolejowych powiatu lubińskiego i obszarów przyległych* [w:], *A jednak kolej! Kolej wobec kryzysów"*, red. D. Keller, B. Kruk, T. Przerwa, Lubin 2020.

353. Kruk B., *Klimek Jarosław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

354. Kruk B., *Kolej na Dolnym Śląsku w 1945 r. Przejęcie, odbudowa i funkcjonowanie* [w:] *Polska w nowej rzeczywistości. Rok 1945 z perspektywy gospodarczej i społecznej,* red. R. Klementowski, Wrocław 2020.

355. Kruk B., *Kolej we Wrocławiu w 1945 r.*, Kalendarz Wrocławski" 2020, R. XLIV.

356. Kruk B., *Szkoły kolejowe na Dolnym Śląsku na tle reform szkolnictwa zawodowego po II wojnie światowej. Zarys problemu* [w:] *Gospodarcze i społeczne znaczenie edukacji w czasach Polski Ludowej i współcześnie*, red. R. Klementowski, K. Popiński, Wrocław 2019 (druk 2020).

357. Kruk B., *Tu stacja Twardogóra! Historia linii kolejowej Ostrów Wielkopolski–Grabowno Wielkie* [w:] *725 lat historii Twardogóry. Z okazji jubileuszu w 2018 roku*, red. A. Piotrowska-Kiełb, Wrocław 2020.

358. Kruszyński M., *Co nam zostało z tamtych lat, czyli o etosie „Szkoły Orląt" z perspektywy „tu i teraz"* [w:] *95 lat Szkoły Orląt na tle rozwoju lotnictwa polskiego*, red. M. Kruszyński, T. Osiński, M. Paluch, Dęblin 2020.

359. Kruszyński M., *O (oldskulowym) etosie starej profesury i ratowaniu marzeń przez młodych: kilka uwag na temat odbudowy polskiego świata akademickiego tuż po zakończeniu II wojny światowej (1944/1945–1948)*, „Forum Akademickie" 2020, nr 10.

360. Kruszyński M., *Obóz sanacyjny (1926–1939)* [w:] *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939. Aspekty polityczne*, red. M. Kruszyński, R. Litwiński, W. Kozyra, D. Magier, T. Osiński, Lublin–Warszawa 2020.

361. Kruszyński M., Piekaruś D., *Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej w Lublinie w listopadzie 1918 r.* [w:] *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939. Aspekty polityczne*, red. M. Kruszyński, R. Litwiński, W. Kozyra, D. Magier, T. Osiński, Lublin–Warszawa 2020.

362. Kruszyński M., *Polska i stosunki polsko-sowieckie w dwudziestoleciu międzywojennym: widziane z Moskwy* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. nauk. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

363. Krzysztof D., Ruzikowski T., *Łoziński Krzysztof* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

364. Krzysztofiński M., [rec.] S. Galij-Skarbińska, *Model zmiany cywilnych służb specjalnych w Polsce w latach 1989–1990. Powstanie Urzędu Ochrony Państwa*, Toruń 2019, „Przegląd Sejmowy" 2020, nr 2 (157)

365. Krzysztofiński M., [rec.] *Wojewodowie białostoccy 1919–1944*, red. K. Sychowicz, J. Wasilewski, Białystok–Warszawa 2019, „Przegląd Sejmowy" 2020, nr 1 (156).

366. Krzysztofiński M., *Biskup Ignacy Tokarczuk w służbie Konferencji Episkopatu Polski (1965–1918)* [w:] *Kościół na drogach przeszłości*, red. red. J. Walkusz, M. Nabożny, Lublin 2020.

367. Krzysztofiński M., *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego wobec komunizmu (1939–1993)* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989)*, red. M. Kornat i R. Łatka, Warszawa 2020.

368. Krzysztofiński M., *Funkcjonowanie Wydziałów Wojskowych KPRP/KPP, KPZU i KPZB. Stan badań, perspektywy badawcze*, „Res Gestae" 2020, nr 10.

369. Krzysztofiński M., *Ks. Jan Stączek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

370. Krzysztofiński M., *Likwidacja „jaczejki" komunistycznej w 14. Pułku Piechoty Ziemi Kujawskiej we Włocławku w świetle akt Wojskowego Sądu Okręgowego nr VIII w Grudziądzu*, „Res Gestae" 2020, nr 10.

371. Krzysztofiński M., *Od wkroczenia Sowietów po powrót Stanisława Mikołajczyka. Wokół kwestii poparcia społecznego dla komunistów na Rzeszowszczyźnie (1944–1945). Zarys zagadnienia* [w:] *W służbie Bogu i człowiekowi. Studia i materiały z dziejów parafii św. Wojciecha w Trzebownisku*, red. ks. M. Nabożny, Rzeszów 2020.

372. Krzysztofiński M., *Podpułkownik Marian Chodacki „Maracz" i jego dziedzictwo*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy" 2020, rocznik 21 (82, nr 2 (272).

373. Krzysztofiński M., *Tadeusz Żenczykowski-Zawadzki – biografia polityka, publicysty i żołnierza. Recenzja publikacji: Karolina Trzeskowska, Tadeusz Żenczykowski-Zawadzki (1907–1997). W kraju i na emigracji*, „Przegląd Sejmowy" 2020 nr 5.

374. Krzysztofiński M., *W tle Januarego Grzędzińskiego i „ojca Wergiliusza". Pierwsze przesłuchania Zofii i Zbigniewa Romaszewskich przez SB* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta i M. Krzysztofiński, Warszawa– Kraków–Rzeszów 2020.

375. Kuberna E., Bukała M., *Małobęcki Józef Feliks* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

376. Kubicki M., *Amerykańskie zwycięstwo na Guadalcanal a użycie japońskich ciężkich krążowników w okresie 8 VIII 1942 – 15 XI 1942 r.*, „Nasze Historie" 2020, t. 19.

377. Kubicki M., *Planowany proces czy seria niefortunnych decyzji? Analiza przebiegu prywatyzacji Przedsiębiorstwa Połowów i Usług Rybackich „Koga" w Helu w latach 1986–1992*, „Komunizm: System – Ludzie – Dokumentacja" 2019, nr 8 (druk 2020).

378. Kuprianis A., [rec.] Jędrzejewska A.E., *Bez prawa do chwały? Generał brygady Józef Konstanty Olszyna-Wilczyński (1890–1939). Biografia*, Łódź 2018, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2019, nr 2 (34).

379. Kuprianis A., *Życie prowincjonalne wplecione w dramat września – Skierniewice w 1939 r.* [w:] *Rok 1939 w Łodzi i w województwie łódzkim. Losy ludności cywilnej*, red. A. Kuprianis, E. Ślązak, Łódź–Warszawa 2020.

380. Kuruc P., *Auschwitz i Radwanowice. Cena za antyniemiecką konspirację mieszkańców Rudawy i okolic*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

381. Kurpierz T, Neja J., *Uniwersytet Śląski* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

382. Kurpierz T., *Asman Wiesław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

383. Kurpierz T., *Gołba Krzysztof Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

384. Kurpierz T., *Kopczyński Zbigniew* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

385. Kurpierz T., *Między solidaryzmem klasowym a antagonizmem narodowym. Polscy socjaliści na Górnym Śląsku w latach 1918–1922* [w:] *Rok 1918 na Górnym Śląsku. Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, Katowice 2020.

386. Kurpierz T., Neja J., *„Tygodnik Katowicki NSZZ »Solidarność« Regionu Śląsko-Dąbrowskiego"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

387. Kurpierz T., Neja J., *August und September 1980 in der Wojewodschaft Kattowitz* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

388. Kurpierz T., Neja J., *Biskupi Komitet Pomocy Uwięzionym i Internowanym* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

389. Kurpierz T., Neja J., *Buranowski Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

390. Kurpierz T., Neja J., *Kolosa Grzegorz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

391. Kurpierz T., Neja J., Sarwa S., *Czyż Barbara* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

392. Kurpierz T., Neja J., *Tymiński Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

393. Kurpierz T., Neja., *Podregion NSZZ „Solidarność" Tarnowskie Góry* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

394. Kurpierz T., *Pluskiewicz Wojciech* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

395. Kuta C. [oprac.], *Wywiad ze Zbigniewem Fijakiem* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa – Kraków – Rzeszów 2020.

396. Kuta C., *„NaGłos"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

397. Kuta C., *Arcybiskupi Komitet Pomocy Więźniom i Internowanym w Krakowie/Arcybiskupi Komitet Pomocy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

398. Kuta C., *Garapich Michał Paweł* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

399. Kuta C., *Görlich Krzysztof Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

400. Kuta C., *Gramatyka-Łuczkiewicz Agnieszka Janina* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

401. Kuta C., *Gurba Krzysztof* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

402. Kuta C., *Joint Initiatives of the Oppositionists and Dissidents from Poland, Czechia, Slovakia and Hungary in the Period of 1977–1989* [w:] *The European Crucible of Diversities*, ed. C. Kuta, J. Marecki, Kraków 2020.

403. Kuta C., *Kozłowski Krzysztof* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

404. Kuta C., *Krakowskie Towarzystwo Wydawnicze* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

405. Kuta C., *Kubisiowski Edward Antoni* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

406. Kuta C., *Laskowski Roman* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

407. Kuta C., *Maj Bronisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

408. Kuta C., *Między współpracą a kontestacją. Przypadek ks. Leona Kantorskiego* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta i M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

409. Kuta C., *Myśl polityczna krakowskiego pisma podziemnego „Arka"* [w:] *W poszukiwaniu programu. Studia i szkice z dziejów opozycji politycznej w PRL 1976–1989*, red. Ł. Sołtysik, G. Waligóra, Wrocław–Warszawa 2020.

410. Kuta C., *Problems with the Memory of Communism. Overview: Paweł Śpiewak. 2005. Pamięć po komunizmie [Memory of Communism]*, „Institute of National Remembrance Review" 2020, no. 2.

411. Kuta C., *Prywatna Inicjatywa Krakowska* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

412. Kuta C., *Rola i znaczenie prasy Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Społecznego* [w:] *Oficjalna prasa w PRL*, t. 1, red. S. Ligarski, R. Łatka, Warszawa 2020.

413. Kuta C., Szczordy H., *Rusek Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

414. Kuta C., *Turowicz Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

415. Kuta C., *Wydawnictwo Rota* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

416. Kuta C., *Wywiad ze Zbigniewem Fijakiem* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków– Rzeszów 2020.

417. Kuta C., *Zbigniew Romaszewski jako autor publikacji drugiego obiegu wydawniczego* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

418. Kuta C., *Zieliński Leszek (obecnie Dziech-Zieliński)* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

419. Kutkowski A., *Była zbrodnia, nie ma kary. Przyczynek do historii radomskiego Czerwca 1976 r.* [w:] *Miasta buntu. Konteksty radomskiego Czerwca 1976 r.*, red. A. Kutkowski, S. Piątkowski, Warszawa–Lublin 2020.

420. Kutkowski A., *Marian Śledź* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

421. Kutkowski A., *Marian Śledź* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

422. Kutkowski A., *Solidarni. Biuletyn Informacyjny NSZZ «Solidarność» Zakładów Metalowych w Radomiu* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

423. Kyc K., Dziobak E., *Ks. Kazimierz Kaczor* [w:] *Encyklopedia Solidarności Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

424. Langowski K., *Reakcja środowiska Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce na działania władz komunistycznych w celu rozbicia środowiska polonijnego w latach 1971–1976*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

425. Leszczyński Ł., Komaniecka-Łyp M., *Ryłko-Poniedziałek Ewa Halina* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

426. Leśkiewicz R., *Cyfrowa aktywność Instytutu Pamięci Narodowej we wspieraniu polityki historycznej. Wybrane przykłady*, „Rocznik Antropologii Historii" 2019 (IX) 12 (druk 2020).

427. Leśkiewicz R., [rec.] *Grzegorz Wszołek, Służba Bezpieczeństwa w Krakowie na tle przemian w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych 1989–1990, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2019, 295 s.*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 36/2.

428. Leśkiewicz R., *Kilka uwag na temat metadanych w archiwalnych systemach informatycznych* [w:] *Symposia Archivistica*, t. 6, red. A. Żeglińska, M. Żuławnik, Warszawa 2020.

429. Leśkiewicz R., *Młodzieżowe organizacje konspiracyjne w Poznaniu w latach 1945–1956 jako przykład miejskich działań antykomunistycznych* [w:] *Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej*, red. P. Wąs, Łódź–Warszawa 2020.

430. Leśkiewicz R., *The background of the opening of the Polish intelligence archives*, „The International Journal of Intelligence, Security, and Public Affairs" 2020, vol. 22, no. 3.

431. Leśkiewicz R., *Ustalenia w tle. Przeobrażenia aparatu bezpieczeństwa w służby specjalne państwa demokratycznego (1988–1990)* [w:] *Między PRL a III RP (1989–1990). Legalizm czy kontynuacja?*, red. P. Pleskot, Warszawa 2020.

432. Leśkiewicz R., *Zagłada Żydów, czyli o potrzebie badań terroru okupacyjnego w trakcie II wojny światowej*, Kwartalnik „Pamięć i Tożsamość" 2020, nr 1.

433. Libera P., *Józef Piłsudski wobec Litwy* [w:] *Bez emocji. Polsko-litewski dialog o Józefie Piłsudskim*, red. D. Jastrzębska-Golonkowa, A. Nikzentaitis, W. Suleja, T. Wolsza, Warszawa 2020.

434. Lis M., Sołtysik Ł., *Socha Grzegorz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

435. Lubecka J., K*onieczność wykonania rozkazu jako instrument obrony w procesach niemieckich zbrodniarzy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym* [w:] *Pola Wolności*, red. A. Bartuś, Oświęcim–Poznań 2020.

436. Lubecka J., *Joseph Bühler – urzędnik uwikłany czy świadomy uczestnik zbrodni? Rozważania w świetle procesu Josepha Bühlera (17 czerwca – 10 lipca 1948 r.)*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 36.

437. Lubecka J., *Społeczne skutki używania wadliwych kodów pamięci* [w:] *Prawda historyczna a odpowiedzialność prawna za jej negowanie lub zniekształcenie*, red. A. Radwan, M. Berent, Warszawa 2020.

438. Łaborewicz I., Sołtysik Ł., *Ratyni Romuald* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

439. Łabuszewski T., *Listy donikąd? Grypsy członków konspiracji niepodległościowej jako źródło historyczne* [w:] *Epistolografia w Polsce ludowej (1944–1989)*, Warszawa 2020.

440. Łabuszewski T., *Obwód Grodzieński AK-AKO-WiN* [w:] *Bibliotheca Europae Orientalis – Polacy na Białorusi od Powstania Styczniowego do XXI wieku*, t. 4, red. T. Gawin, Warszawa 2020.

441. Łatka R., [rec.] *Instrukcje, wytyczne, pisma Departamentu IV Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z lat 1962–1989. Wybór dokumentów, redakcja i oprac. A. Dziurok, F. Musiał, Kraków–Katowice 2019*, „Glaukopis" 2020, nr 37.

442. Łatka R., *„Sprawa wrocławska" czyli spór Kościoła z państwem o następcę kard. Bolesława Kominka (1974–1976)* [w:] *Kardynał Bolesław Kominek: biskup, dyplomata, wizjoner*, red. W. Kucharski, R. Łatka, Warszawa–Wrocław 2020.

443. Łatka R., *Arcybiskup Antoni Baraniak jako członek Episkopatu Polski* cz. 2 *(1967–1977)*, „Seminare" 2020, nr 1.

444. Łatka R., *Duszpasterstwa akademickie i ich rola w integracji środowiska studenckiego 1970–1980* [w:] *Środowisko studenckie w krajach Bloku Sowieckiego 1945–1989*, red. K. Dworaczek, K. Łagojda, Wrocław–Warszawa 2020.

445. Łatka R., *Episkopat Polski wobec rzeczywistości społeczno-politycznej PRL w latach 1979–1989* [w:] *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim* t. 4: *1979–1989/1990*, red. M. Siedziako, Z. Stanuch, G. Wejman, Szczecin 2019 (druk 2020).

446. Łatka R., *Hierarchia Kościoła katolickiego wobec transformacji ustrojowej (1987–1989) – zarys zagadnienia* [w:] *Kościół katolicki i państwo w okresie przełomu. Od Jana Pawła II do Niepodległości. Materiały z VIII Ogólnopolskiego seminarium*, Warszawa 2020.

447. Łatka R., Musiał F., *Rozmowy operacyjne, dialog operacyjny, współpraca? Rozmowy ks. Henryka Gulbinowicza ze Służbą Bezpieczeństwa na tle metod działań operacyjnych SB* [w:] *„Dialog należy kontynuować…". Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem z lat 1969–1985. Studium przypadku*, wybór, wstęp, oprac. R. Łatka, F. Musiał, Warszawa–Kraków 2020.

448. Łatka R., *Naukowa porażka: czyli próba uczynienia z kard. Stefana Wyszyńskiego patrioty PRL. Na marginesie książki Lecha Mażewskiego o Prymasie Tysiąclecia*, „Myśl Polityczna" 2020, nr 4.

449. Łatka R., *Niełatwe relacje kard. Franciszka Macharskiego z duchownymi współpracującymi z opozycją (13 XII 1981–1989)* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, t. 2, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

450. Łatka R., *Osoba numer 2 w polskim Kościele. Kardynał Franciszek Macharski wobec rzeczywistości politycznej w ostatniej dekadzie PRL* [w:] *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej”*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

451. Łatka R., *Patriotyzm prymasa Stefana Wyszyńskiego – zarys zagadnienia* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsce – wydarzenia*, red. K. Sychowicz, J. Wasilewski, Białystok–Warszawa 2020.

452. Łatka R., *Prymas Stefan Wyszyński w okresie przełomu 1956–1957*, „Seaculum Christianum” 2020, nr 2.

453. Łatka R., *Prymas Wyszyński a system komunistyczny w Polsce „ludowej” w latach 1956–1981* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu* cz. 2, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

454. Łatka R., *Prymas Wyszyński wobec pozornej normalizacji relacji państwo – Kościół pierwszych lat rządów Edwarda Gierka (1971–1974)*, „Politeja” 2019, nr 60 (druk 2020).

455. Łatka R., *Rozmowy funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa z kardynałem Henrykiem Gulbinowiczem (1969–1985)*, „Glaukopis” 2020, nr 37.

456. Łatka R., *Stefan Wyszyński a hra v „trojuholníku”: Svätá stolica–štátne orgány Poľskej ľudovej republiky – Episkopát Poľska (1971–1974),* „PAMÄŤ NÁRODA” 2020, nr 3.

457. Łatka R., *Stefan Wyszyński a hra v „trojuholníku”: Svätá stolic–štátne orgány Poľskej ľudovej republiky – Episkopát Poľska druhá časť (1974–1978),* „PAMÄŤ NÁRODA” 2020, nr 4.

458. Łatka R., Żaryn J., *Czy Kościół katolicki był permanentną opozycją wobec rządów komunistów w Polsce „ludowej”?*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2020, nr 1 (35).

459. Łukaszewska M., *Zbyt skromni na katalog*, „Łódzkie.pl” 2020, nr 3, kwiecień.

460. Majchrzak G., *Prawdziwa solidarność zamiast deklaratywnej przyjaźni. Polskie protesty przeciwko inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację w 1968 r.*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2020, nr 34.

461. Majchrzak G., *Preteky mieru (a nepokoja) 1969*, „Pamäť národa” 2020, nr 2.

462. Majchrzak G., *Romaszewscy i Radio „Solidarność”* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

463. Majchrzak G., *Transferowa epopeja „Piłata”, czyli jak Robert Gadocha przechodził do FC Nantes* [w:] *Sport w Polsce Ludowej,* red. G. Majchrzak, P. Sztama, Szczecin–Warszawa 2020.

464. Maksimiuk D., *Ksiądz ppłk Wiktor Szyłkiewicz i jego służba Niepodległej* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, Białystok–Warszawa 2020.

465. Maksimiuk D., *Nieznane dokumenty do biografii autora „Kochanka Wielkiej Niedźwiedzicy”,* „Arcana” 2019, nr 150 (6) (druk 2020).

466. Maksimiuk D., *Nieznane dokumenty do dziejów białostockiego więziennictwa u progu niepodległości (luty-kwiecień 1919 r.)*, „Biuletyn Historii Pogranicza” 2020, nr 20.

467. Maksimiuk D., *Pierwszy rok niepodległości – Ziemia Sokólska*, „Studia Podlaskie” 2019, t. 27 (druk 2020).

468. Maksimiuk D., *Wymiar sprawiedliwości na Wileńszczyźnie w okresie funkcjonowania Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich (1919–1920)*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego" 2019, t. 22 (druk 2020).

469. Maksimiuk, D., *Kresy w obliczu niepodległości – budowa aparatu bezpieczeństwa na przykładzie Bobrujszczyzny* [w:] *W trosce o bezpieczne jutro. Reminiscencje i zamierzenia*, red. A. Gałecki, Poznań 2019 (druk 2020).

470. Malik A., *Współpraca Ogólnopolskiego Komitetu Oporu Rolników z Porozumieniem Prasowym „Solidarność Zwycięży"* [w:] *O wolną wieś i wolną Polskę. 35. rocznica powstania Ogólnopolskiego Komitetu Oporu Rolników*, red. M. Wenklar, C. Kuta, Kraków 2020.

471. Malik A., *Wywiad z Janem Rokitą* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

472. Malik A., *Wywiad ze Stanisławem Handzlikiem* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

473. Małyszka A. [oprac.], *Przeciwko agresywnemu językowi i groźbie zakazu strajków*, „Zeszyty Historyczne Solidarności Wielkopolskiej" 2020, nr 1.

474. Małyszka A. [oprac.], *Tworzenie się związku „Solidarność" w WZME „EMA-WIEFAMEL" na podstawie dokumentów Służby Bezpieczeństwa (VIII–IX 1980 r.)*, „Zeszyty Historyczne Solidarności Wielkopolskiej" 2020, nr 1.

475. Małyszka A. [oprac.], *Wokół I Krajowego Zjazdu Delegatów*, „Zeszyty Historyczne Solidarności Wielkopolskiej" 2020, nr 1.

476. Małyszka A. [oprac.], *Wspomnienie Bonifacego Wysockiego*, „Zeszyty Historyczne Solidarności Wielkopolskiej" 2020, nr 1.

477. Małyszka A., *„Solidarność" w województwie poznańskim w świetle informacji struktur PZPR w 1981 roku*, „Zeszyty Historyczne Solidarności Wielkopolskiej" 2020, nr 1.

478. Marcinkiewicz M., *Potyczki „Jedności" z „Solidarnością". Spór o niezależność zachodniopomorskiego tygodnika jako przykład problemów w funkcjonowaniu prasy związkowej w 1981 r.* [w:] *Oficjalna prasa w PRL*, t. 1, red. S. Ligarski, R. Łatka, Warszawa 2020.

479. Marcinkiewicz-Kaczmarczyk A., *Elżbieta Zawacka (1909–2009) – zasłużony żołnierz i aktywna „feministka"*, „Acta Universitatis Lodzientis. Folia Historica" 2019, nr 105 (druk 2020).

480. Marcinkiewicz-Kaczmarczyk A., *Polskie podziemie niepodległościowe w statystykach organów bezpieczeństwa państwa w latach 1949–1955*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

481. Marek Ł., *Dezor Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

482. Marek Ł., *Ksiądz Kazimierz Jancarz – mistrzejowicki „znak sprzeciwu, wolności, schronienia i umocnienia"* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2019 (druk 2020).

483. Marek Ł., *W obronie praw człowieka. Międzynarodowa konferencja w Krakowie-Mistrzejowicach 25–28 sierpnia 1988 r.* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

484. Marek Ł., Żwirska H., *Bolczyk Henryk Józef* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

485. Markiewicz M., [rec.] *Wojewodowie Białostoccy 1919–1944*, red. K. Sychowicz, J. Wasilewski, Białystok–Warszawa 2019, „Biuletyn Historii Pogranicza" 2020, nr 20.

486. Markiewicz M., *„Gazeta Białostocka" w okresie „odwilży" (1956–1957)* [w:] *Nie tylko „Po Prostu". Prasa w dobie odwilży 1955–1958*, red. M. Przeperski, P. Sasanka, Warszawa 2019 (druk 2020).

487. Markiewicz M., *Sytuacja materialno-bytowa mieszkańców Białostocczyzny w okresie gomułkowskim (1957–1970),* „Studia Podlaskie" 2019, t. 27 (druk 2020).

488. Mazanowska I., *Biskup Kazimierz Józef Kowalski wobec działań komunistycznych władz wyznaniowych w diecezji chełmińskiej w latach 1946–1972* [w:] *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej"*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

489. Mazanowska I., *Być Polakiem na Kresach Zachodnich II RP w 1939 roku. Losy wybranych mieszkańców powiatu sępoleńskiego*, „Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie" 2019, nr 10/11 (druk 2020).

490. Mazanowska I., *Eksterminacja pacjentów szpitali psychiatrycznych na Pomorzu Gdańskim w 1939 roku* [w:] *Rozstrzelana niepodległość. Ofiary zbrodni pomorskiej 1939. Materiały z XXIX sesji naukowej w Toruniu z 22 listopada 2019 roku*, red. T. Ceran, Toruń 2020.

491. Mazanowska I*., Karolewo i Radzim – obozy Selbstschutz Westpreussen w powiecie sępoleńskim* [w:] *Sadki. 80 lat po Zbrodni Pomorskiej 1939 roku*, red. M. Damazyn, Sadki 2019 (druk 2020).

492. Michliński R., *Kuty nad Czeremoszem – stolica polskich Ormian. Obraz miasta 1939–1945* [w:] *Stanisławów i Ziemia Stanisławowska w latach 1939–1945. Wojna – okupacja – wyzwolenie*, Warszawa–Iwano Frankiwsk 2020.

493. Mudel I., *Uchylanie się od obowiązku służby wojskowej w orzecznictwie Wojskowego Sądu Garnizonowego w Białymstoku w latach 1944–1945 na przykładzie wybranych spraw*, „Czasopismo Prawno-Historyczne" 2019, t. 71, z. 2 (druk 2020).

494. Mudel I., *Wybrane dokumenty dotyczące Ośrodka Odosobnienia dla Internowanych Kobiet w Gołdapi*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, nr 12 (druk 2020).

495. Musiał F., Szpytma M., *Wprowadzenie: Urząd Bezpieczeństwa wobec ruchu ludowego i niezależnych działaczy ludowych – rekonesans badawczy* [w:] *Nieznane instrukcje, wytyczne, okólniki Departamentu V Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego dotyczące ruchu ludowego i niezależnych działaczy ludowych w latach 1945–1954*, wstęp, wybór i oprac. F. Musiał, M. Szpytma, Kraków 2020.

496. Mysiakowska-Muszyńska J., *Narodowa Organizacja Kobiet wobec komunizmu – idea i praktyka działania (1919–1939). Wybrane zagadnienia* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989)*, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

497. Mysiakowska-Muszyńska J., *O podwójnej wolności, czyli działaczki Narodowej Demokracji na terenie Warszawy wobec odzyskania niepodległości* [w:] *Warszawiacy wobec niepodległości. Działania mieszkańców Warszawy na rzecz odradzania się Rzeczypospolitej Polskiej w lata 1914–1921*, red. M. Zarychta, Warszawa 2020.

498. Namysło A., Grądzka-Rejak M., Политиката на германските окупационни власти спрямо еврейското население през първите години на Втората световна война (1939–1941). Социален, икономически и правен контекст (The Policy of the German Authorities towards the Jews in the

First Years of World War II (1939–1941). The Social, Economic and Legal Context /„История – Научно списание”/„History. Bulgarian Journal of Historical Education” 2019, nr 5 (druk 2020).

499. Namysło A., Neja J., *Schlesische Antlitze des Jahres 1968 – von den Studentenunruhen bis zur Intervention in der Tschechoslowakei* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

500. Namysło A., *Społeczności żydowskie na Górnym Śląsku w 1918 roku* [w:] *Rok 1918 na Górnym Śląsku. Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, Warszawa–Katowice–Gliwice 2020.

501. Namysło A., *Światy równoległe? Wpływ powstania niepodległego państwa polskiego w 1918 roku na stosunki żydowsko-żydowskie na Górnym Śląsku w latach 1922–1939* [w:] *Polscy Żydzi dla Niepodległej. Historia – Kultura – Literatura*, red. S.J. Żurek, Lublin 2020.

502. Namysło A., *Wprowadzenie, przypisy krytyczne* [w:] Prekerowa T., *Konspiracyjna Rada Pomocy Żydom w Warszawie 1942–1945*, Warszawa 2019, wydanie II (druk 2020).

503. Neja J., *„Solidarność” śląsko-dąbrowska 1980–1989. Kilka refleksji historyka* [w:] *Górny Śląsk – stąd nasz ród! XVIII Sympozjum Tarnogórskie*, red. S. Kowolik, Tarnowskie Góry 2019 (druk 2020).

504. Neja J., *Blutiger Dezember 1981 in der Wojewodschaft Kattowitz* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

505. Neja J., *Ciepiela Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

506. Neja J., Rudnicka W., *Kampa Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

507. Neja J., Rudnicka W., *Łużny Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

508. Neja J., Rudnicka W., *Rejdych Janusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

509. *Nieznane uliczne protesty poznańskich studentów. Dwa przykłady z lat 1949 i 1970*, wstęp i oprac. P. Zwiernik, „Kronika Miasta Poznania” 2020, nr 2.

510. Nisiobęcka A., *Rola pamięci i tożsamości w środowisku emigrantów i reemigrantów na przykładzie Polski i Francji* [w:] *Pamięć zbiorowa, pojednanie i stosunki międzynarodowe*, red. N. Maslowski, A. Szeptycki, Warszawa 2019 (druk 2020).

511. Nisiobęcka A., [rec.] *Les exilés polonais en France et la réorganisation pacifique de l'Europe (1940–1989), red. Antoine Marès, Wojciech Prażuch, Inga Kawka, Frankfurt am Main 2017, ss. 375*, „Roczniki Dziejów Gospodarczych i Społecznych” 2020, t. 81.

512. Niziołek P., *Leśniczówka Giedź i jej najbliższe otoczenie jako potencjalne miejsce pochówku ofiar obławy augustowskiej*, „Biuletyn Historii Pogranicza” 2019, nr 19 (druk 2020).

513. Noszczak B., *Górski Jacek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

514. Noszczak B., *Za wszelką cenę. Próby ratunku przed wyrokiem „ludowej praworządności” podejmowane przez członków antykomunistycznej konspiracji młodzieżowej w Warszawie (1945–1956)* [w:] *Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej*, red. P. Wąs, Łódź–Warszawa 2020.

515. Olaszek J., *Harcownik w świecie zawodowców. Roman Zimand jako badacz literatury i pisarz polityczny*, „Stan Rzeczy. Teoria Społeczna. Europa Środkowo-Wschodnia" 2019, nr 2 (druk 2020).

516. Olaszek J., *The 2nd Polish Republic in underground publications in the Polish People's Republic*, „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi" 2019/2020, (special vol.).

517. Olaszek J., *Trust in the underground. The case from the history of 'Solidarity'*, „East European Politics & Societies and Cultures", (Online First: 29 VII 2020).

518. Olczak M., Sołtysik Ł., *Uczniowski Komitet Oporu Społecznego w Bolesławcu* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

519. Opulski R., *Budowniczy wolnej Polski. Zbigniew Romaszewski wobec zagadnień ustroju politycznego Rzeczypospolitej* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

520. Opulski R., *In Search of Internal Enemies. Show Trials of Members of the Communist Parties in Stalinist Poland, Czechoslovakia and Hungary* (współautorstwo: M. Ficoń) [w:] *The European Crucible of Diversity*, red. C. Kuta, J. Marecki, Kraków 2020.

521. Orlicz M., Sołtysik Ł., *Bobak Zbigniew* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

522. Orlicz M., Sołtysik Ł., *Burchała Henryk* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

523. Orlicz M., Sołtysik Ł., *Krzysiek Walenty* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

524. Orlicz M., Sołtysik Ł., *Pacak Zbigniew* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

525. Orlicz M., Sołtysik Ł., *Zagórny Marian* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

526. Ostapiuk M., *Oddział Pogotowia Akcji Specjalnej NZW ppor. Ryszarda Sosnowskiego „Wydry" (jesień 1946 r. – październik 1947 r.) Zabezpieczenie wywiadowcze i działalność zbrojna* [w:] *Wywiadowcza i kontrwywiadowcza działalność podziemia narodowego w latach 1944–1956*, red. L. Żebrowski, Warszawa 2019 (druk 2020).

527. Ostapiuk M., *Wybrane działania komunistycznego aparatu bezpieczeństwa przeciw członkom i współpracownikom Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej na Warmii i Mazurach (1945–1950)* [w:] *Warmińsko-Mazurskie studia z historii najnowszej*, red. S. Nowakowski, K. Sacewicz, Olsztyn 2019 (druk 2020).

528. Paczoska-Hauke A., *Bydgoska komórka łączności DSZ-WiN w 1945 r.* [w:] *Łączność konspiracyjna 1939–1945*, red. B. Chrzanowski, Toruń 2020.

529. Paduchowski W., *Jan Kotyza, żołnierz Armii Krajowej, Batalionów Chłopskich, ludowego Wojska Polskiego – zarys biograficzny*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy" 2020, nr 4 (274).

530. Paduchowski W., *Między miłością braterską a samotnością – młodość Józefa Dietla przyszłego prezydenta miasta Krakowa* [w:] *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Kariera w optyce prywatności*, red. J. Kita, M. Korybut-Marciniak, Łódź–Olsztyn 2020, t. IX.

531. Pawłowicz J., Ruzikowski T., *„Serwis Informacyjny”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

532. Pawłowicz J., Ruzikowski T., *„Solidarność Płocka”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

533. Pawłowicz J., Ruzikowski T., *Międzyzakładowy Komitet Organizacyjny NSZZ „Solidarność” Płock* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

534. Pawłowicz J., Ruzikowski T., *NSZZ „Solidarność” Organizacja Regionu Płockiego* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

535. Pawłowicz J., Ruzikowski T., *Płocka Rada „Solidarności”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

536. Pawłowicz J., Ruzikowski T., *Samodzielna Oficyna Wydawnicza SOWA* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

537. Perzyna P., *Access to archive materials in the age of technological revolution* [w:] *Quo vadis? Questions about Poland in Central and Eastern Europe in the 20th Century*, red. P. Waingertner, K. Dziurdzia, Warsaw 2020.

538. Perzyna P., *Meandry kariery parlamentarnej Błażeja Stolarskiego (1880–1939)* [w:] *Warmińsko-mazurskie studia z historii najnowszej*, t. 3, Olsztyn 2020.

539. Perzyna P., *Praca dla Polski. Działalność niepodległościowa oraz udział Błażeja Stolarskiego w odbudowie struktur państwowych w latach 1914–1922*, „Zeszyty Wiejskie” 2020, z. 26.

540. Perzyna P., *Problemy wyszukiwania w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej* [w:] *Problemy wyszukiwania informacji w polskich archiwach*, red. A. Żeglińska, M. Żuławnik, Warszawa 2020.

541. Piątkowski S., *„Aryjskie papiery”. Z problematyki pomocy udzielanej przez Polaków Żydom w legalizowaniu fałszywych tożsamości na obszarze Generalnego Gubernatorstwa*, „PJS” 2020, t. 1.

542. Piątkowski S., *„Wojsko żydokomuny”. Obraz polskich jednostek walczących u boku Armii Czerwonej w propagandzie niemieckiej lat 1943–1945* [w:] *Żydzi i wojsko polskie w XIX i XX wieku*, red. T. Domański, E. Majcher-Ociesa, Kielce–Warszawa 2020.

543. Piątkowski S., *Dwie narracje. Tematyka policji „granatowej” na łamach niemieckiej prasy polskojęzycznej i polskiej prasy konspiracyjnej Generalnego Gubernatorstwa* [w:] *Policja granatowa w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945*, red. T. Domański, E. Majcher-Ociesa, Kielce–Warszawa 2019 (druk 2020).

544. Piątkowski S., *Polityka represyjna pod okupacją niemiecką* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

545. Piątkowski S., *Postawy, doświadczenia i losy mieszkańców centralnych ziem polskich w 1939 roku* [w:] *Rok 1939 w Łodzi i województwie łódzkim. Losy ludności cywilnej*, red. A. Kuprianis, E. Ślązak, Łódź–Warszawa 2020.

546. Piątkowski S., *Rola harcerstwa w życiu Polonii w świetle publicystyki prasowej Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy i Światowego Związku Polaków z Zagranicy (1930–1939)* [w:] *Świa-*

towe harcerstwo. Związek Harcerstwa Polskie na obczyźnie 1939–2018. Studia, szkice i materiały, red. M. Wierzbicki, Lublin–Warszawa 2018 (druk 2020).

547. Piekarz A., *Zbrodnie i przestępstwa popełnione w czasie akcji przeciwpartyzanckich na Polesiu Lubelskim po 1947 r. Zarys problemu*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989" 2019 nr 1 (17) (druk 2020).

548. Pietrzak B., Sołtysik Ł., *Andruszków Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

549. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Gorazd-Zawiślak Hanna Danuta* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

550. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Kramarczyk Adam* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

551. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Semkowicz Małgorzata* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

552. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Semkowicz Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

553. Pietrzyk-Dąbrowska E., Szczodry H., *Marchewczyk Jacek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

554. Pietrzykowski, S., *Marsz śmierci (Sława-Zielona Góra-Bergen-Belsen/Volary)*, „Miasteczko Poznań" 2020, nr 1.

555. Pięciak K. (oprac.), *Więźniowie zbiegli z więzienia Montelupich w Krakowie (1946–1950)*, „Zeszyty Historyczne WiN-u" 2018, nr 48 (druk 2020).

556. Pięciak K., *Na przedpolach Krakowa: walki na terenach pomiędzy Trzebinią i Alwernią we wrześniu 1939 r.*, „Zeszyty z Płazy" 2020, z. 3.

557. Pilarski S., *Marek Kazimierz Kamiński (1948–2020)*, „Dzieje Najnowsze" 2020, nr 2.

558. Pilarski S., *Walka z „czerwonym" z konfliktem w tle. Kampania wyborcza środowisk niezależnych w Łodzi w 1989 roku* [w:] *„Łódź czerwona" – prawda czy mit?*, red. T. Toborek, Łódź–Warszawa 2020.

559. Pilarski S., *Zalewska Teresa Anna* [w:] *Encyklopedia „Solidarności". Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

560. Pleskot P., *Coraz większa dyscyplina? Raport o przestępczości funkcjonariuszy MSW z lutego 1971 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989" 2019, nr 1 (17), (druk 2020).

561. Pleskot P., *Czy PRL była państwem nowoczesnym? Porównanie niektórych czynników modernizacji w Polsce i we Francji w okresie 1945–1989* [w:] *Meandry modernizacji*, red. D. Bazuń, R. Domke, M. Kwiatkowski, Toruń 2020.

562. Pleskot P., *Geneza Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (1989–1990)* [w:] *Bezpieczeństwo – prawa człowieka – stosunki międzynarodowe*, t. 2, red. M. Malczyńska-Biały, Rzeszów 2019 (druk 2020).

563. Pleskot P., *Instrukcja instalacji rządów. Sprawozdanie z konferencji „»Władzy raz zdobytej…« Początki systemu komunistycznego w Polsce 1944–1947"*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 1.

564. Pleskot P., *Kontrwywiadowcza ochrona kapitalizmu. Rozpracowanie Oddziału Warszawskiego „Interpolcomu" w latach 1983–1990*, „Komunizm. System – Ludzie – Dokumentacja" 2019, nr 8, (druk 2020).

565. Pleskot P., *Nonostante la Cortina di ferro. Un tentativo di spiegazione riguardo al fenomeno delle somiglianze metodologiche tra alcuni storici polacchi e l'ambiente delle «Annales» francesi (1956–1989)* [w:] *Clio nei socialismi reali. Il mestiere di storico nei regimi comunisti dell'Europa orientale*, red. S. Santoro, F. Zavatti, Milano 2020.

566. Pleskot P., *Oral history w badaniu najnowszej historii politycznej – garść refleksji (na dwóch przykładach)*, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej" 2019, t. 9, (tom ukazał się w 2 połowie 2020 r.).

567. Pleskot P.*, Prises de position de la diaspora polonaise face à la naissance de Solidarność et à l'instauration de la loi martiale: l'exemple de la Polonia australienne* [w:] *Solidarność et l'effondrement du communisme européen (1980–1989)*. Actes du colloque, 28–30 janvier 2019, red. P.-É. Penot, Roche-sur-Yon–Paris 2020.

568. Pleskot P., *Romaszewscy wobec wymiaru „sprawiedliwości" PRL. Casus procesu Radia „Solidarność" (1982–1983)* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim,* red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

569. Pleskot P., *Skok cywilizacyjny PRL – znak czasów czy propaganda?* [w:] *Sprzeczne narracje… Z historii powojennej Polski 1944–1989*, red. R. Spałek, Warszawa 2020.

570. Pleskot P., *Transformacja widziana z Langley. Wstępne refleksje wokół odtajnionych raportów CIA na temat sytuacji w Polsce (1989–1990)* [w:] *Między PRL a III RP (1989–1990). Legalizm czy kontynuacja?*, red. P. Pleskot, Warszawa 2020.

571. Pleskot P., *W Wandei o Jesieni Ludów. Międzynarodowa konferencja naukowa „Solidarnosc et l'effondrement du communisme éuropeen (1980–1989)", La Roche-sur-Yon, 28–30 stycznia 2019 r.*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2019, nr 2 (druk 2020).

572. Pleskot P., *Wprowadzenie* [w:] *Karnawał po amerykańsku. Placówki dyplomatyczne USA w PRL wobec polskich wydarzeń od sierpnia 1980 do grudnia 1981 r*., red. P. Pleskot, Warszawa 2020.

573. Pleskot P., *Wstęp* [w:] *Między PRL a III RP (1989–1990). Legalizm czy kontynuacja*?, red. P. Pleskot, Warszawa 2020.

574. Poboży R., *Repremiera filmu pt. „Z wycieczki Stowarzyszenia Weteranów do Polski z 1927 r."* (*Warszawa 10 grudnia 2018 r.)*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

575. Poleszak S. (wspólnie z R. Wnukiem), *Antikomunistické podzemie v Poľsku v rokoch 1944–1956. Medzi históriou a politickým mýtom* [w:] *Ozbrojený protikomunistický odpor v krajinách strednej a východnej Európy (1944–1953)*, red. M. Šmigeľ, Banska Bystrica 2019 (druk 2020).

576. Przegiętka M., *Generalne Gubernatorstwo w raportach Służby Bezpieczeństwa Reichsführera SS*, „Rocznik Polsko-Niemiecki" 2019, nr 27, z. 1 (druk 2020).

577. Przegiętka M., *Ideologia narodowo-socjalistyczna w szkoleniu niemieckiej policji porządkowej w Generalnym Gubernatorstwie ze szczególnym uwzględnieniem wątków antypolskich i antykatolickich*, „Premislia Christiana" 2018/2019, t. 18 (druk 2020).

578. Przegiętka M., *Kontakty polskich i niemieckich władz bezpieczeństwa w drugiej połowie lat trzydziestych XX wieku (kwestia zagrożenia komunistycznego)*, „Kwartalnik Historyczny" 2019, nr 4 (druk 2020).

579. Przegiętka M., *Podpułkownik żandarmerii Hans Köllner, jeden z organizatorów Policji Polskiej tzw. granatowej w Generalnym Gubernatorstwie* [w:] *Polnische Polizei im Generalgouvernement. Policja Polska „granatowa" w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945*, red. T. Domański, E. Majcher-Ociesa, Kielce 2019 (druk 2020).

580. Przegiętka M., *Polska z perspektywy Berlina* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

581. Przegiętka M., *Polska z perspektywy Berlina i Moskwy – porównanie (razem z M. Kruszyńskim)* [w:] *Po jednej i drugiej stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939–1941 w porównaniu*, t. 1, red. S. Kalbarczyk, M. Przegiętka, Warszawa 2020.

582. Przeperski M., [rec.] Miklós Mitrovits, *Tiltott kapcsolat. A magyar-lengyel ellenzéki együttműködés 1976–1989*, Jaffa, Budapest 2020 ss. 308, „Polska 1944/45–1989. Studia i materiały" 2020, t. 18.

583. Przeperski M., [rec] Jan Olaszek, *Podziemna sieć społeczna. Casus z dziejów konspiracji solidarnościowej*, IPN, Warszawa 2020, ss. 211, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 2020, nr 4.

584. Przeperski M., *1989–1990: legalizm czy kontynuacja?* [w:] *Między PRL a III RP (1989–1990). Legalizm czy kontynuacja?*, red. P. Pleskot, Warszawa 2020.

585. Przeperski M., *Anatomia kreacji. Przypadek „Dzienników politycznych" Mieczysława F. Rakowskiego*, „Polska 1944/45–1989. Studia i materiały" 2020, t. 18.

586. Przeperski M., *Decydenci i wykonawcy. Wokół pierwszych miesięcy działalności Biura Prasy KC PZPR* [w:] *Oficjalna prasa w PRL*, red. S. Ligarski, R. Łatka, Warszawa 2020.

587. Przeperski M., *Dwa plemiona, dwa totemy*, „Znak" 2020, nr 776.

588. Przeperski M., *Dziewięć mgnień Bułgarii*, „Znak" 2020, nr 777.

589. Przeperski M., *Fantomowa ciągłość Rzeczpospolitej. Legalizm i realizm u progu III RP*, „Więź" 2020, nr 2 (680).

590. Przeperski M., *Nasz mały Sonderweg*, „Znak" 2020, nr 779.

591. Przeperski M., Środowiska dziennikarskie a komunizm. Szkic do problemu [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989)*, cz. 2, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

592. Przeperski M., *Środowiska dziennikarskie w 1956 roku. Szkic do portretu* [w:] *Nie tylko „Po Prostu". Prasa w dobie odwilży 1955–1958*, red. M. Przeperski, P. Sasanka, Warszawa 2019, (druk 2020).

593. Przybysz-Gralewska M., *Ceranowski Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

594. Przybysz-Gralewska M., *Lach Mieczysław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

595. Przybysz-Gralewska M., *Lechowska Teresa* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

596. Przybysz-Gralewska M., *Łysio Lucyna* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

597. Przybysz-Gralewska M., *Łysio Waldemar* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

598. Przybysz-Gralewska M., *Mironowicz Włodzimierz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

599. Przybysz-Gralewska M., *Pastuszko Edward* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

600. Przybysz-Gralewska M., *Pietrzyk Zbigniew* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

601. Przybysz-Gralewska M., *Skibiński Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

602. Przybysz-Gralewska M., *Stemplewski Grzegorz Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

603. Przybysz-Gralewska M., *Wawrzyńczak Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

604. Ptasińska M., *Na emigracyjnym bruku. Z myślą o wolnej Polsce. Powojenne losy gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza (1945–1964)* [w:] *Generał Michał Tokarzewski-Karaszewicz. Pierwszy dowódca konspiracji*, red. nauk. M. Polak, Toruń 2020.

605. *Relacja Stanisławy Marianny Gawlik „Nataszy”*, oprac. M. Grosicka [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta i M. Krzysztofiński, Warszawa – Kraków – Rzeszów 2020.

606. Rembacka K., „S*tworzyliśmy województwo o charakterze kułacko-średniackim”. Ewolucja postaw szczecińskich „ludzi władzy” w 1948 r. wobec zachodniopomorskiej wsi* [w:] *Wieś na ziemiach zachodnich i północnych. Ciągłość czy zmiana?*, red. J. Kluba, A. Paprot-Wielkopolska, M. Szajda, P. Zubowski, Wrocław 2020.

607. Rokicki K., *Paweł Jasienica a Związek Literatów Polskich*, „Sensus Historiae: studia interdyscyplinarne” 2019, nr 4 (druk 2020).

608. Romanek J., *Przestępczość wśród kadry kierowniczej Milicji Obywatelskiej województwa lubelskiego w latach 1944–1954*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2019 nr 1 (17) (druk 2020).

609. Romanowska E., *Sprawa karna prokuratora Witolda Rozwensa w latach 1978–1980* [w:] *Prawo i czas. Księga Jubileuszowa z okazji 80-lecia urodzin Profesora Adama Lityńskiego,* red. M. Borski, D. Fleszer, A. Pokora, A. Rogucka-Łukasik, Sosnowiec 2020.

610. Rosenbaum S., *„A więc tak wygląda ta nowa wolność?”. Wydarzenia roku 1918 oczyma górnośląskiego żołnierza* [w:] *Rok 1918 na Górnym Śląsku. Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, Warszawa–Katowice–Gliwice 2020.

611. Rosenbaum S., *„Forpoczta niemieckiego rewizjonizmu”. Ziomkostwa śląskie w wybranych opracowaniach funkcjonariuszy SB* [w:] *„Po linii rewizjonizmu zachodnioniemieckiego”. Aparat bezpieczeństwa i akcja antyrewizjonistyczna wobec ludności niemieckiej i rodzimej w Polsce*, red. S. Rosenbaum, Katowice–Warszawa 2020.

612. Rosenbaum S., *„Zwycięski pochód śląskiej Landwery”. Alfreda Nowinskiego opowieść o walkach w Polsce 1914–1916*, „Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Historia” 2018, nr 12 (druk 2020).

613. Rosenbaum S., *Dezember 1970* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

614. Rosenbaum S., *Konstanty Wolny* [w:] *Słownik biograficzny polskiego katolicyzmu społecznego*, t. 1, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

615. Rosenbaum S., *Korfanty Wojciech* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

616. Rosenbaum S., *Naše, nebo cizí uniforma? Hornoslezané v německé branné moci v letech druhé světové války* [w:] *Ve dvou uniformach. Nucene mobilizovani a jejich ucast v odboji. Okolnosti, souvislosti, marginalizace*, red. Z. Marsalek, J. Neminar, Hlucin-Praha 2020.

617. Rosenbaum S., *Stosunki polityczne w Królewskiej Hucie w latach 1868–1914* [w:] *Chorzów. Tom III. Od Stadt Königshütte do Królewskiej Huty (1868–1922)*, red. J. Kurek, M. Masnyk, P. Nadolski, Chorzów 2020.

618. Rosenbaum S., *Tiele-Winckler Eva von (Matka Eva)* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, H. Olszar, Katowice 2020.

619. Rosenbaum S., *Wojciech Korfanty* [w:] *Słownik biograficzny polskiego katolicyzmu społecznego*, t. 1, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

620. Rosenbaum S., *Wstęp* [w:] *Rok 1918 na Górnym Śląsku. Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, Warszawa–Katowice–Gliwice 2020.

621. Ruzikowski T., [rec.] A. Boboli, *„Przewodnia siła stolicy". Komitet Warszawski Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej 1975–1990*, Warszawa 2016, „Glaukopis" 2020, nr 37.

622. Ruzikowski T., *Bednarczyk Andrzej Zygmunt* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

623. Ruzikowski T., *Chudzik Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

624. Ruzikowski T., *Cieślik Kazimierz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

625. Ruzikowski T., *Czupryn Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

626. Ruzikowski T., *Domżał Tomasz Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

627. Ruzikowski T., *Gadomski Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

628. Ruzikowski T., *Godlewski Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

629. Ruzikowski T., *Hutnicy 82* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

630. Ruzikowski T., *Jamiołkowski Bogdan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

631. Ruzikowski T., *Jaroszewicz Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

632. Ruzikowski T., *Kępiński Grzegorz Zdzisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

633. Ruzikowski T., *Kłosiński Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

634. Ruzikowski T., *Kofman Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

635. Ruzikowski T., *Kwiatkowski Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

636. Ruzikowski T., *Laskowski Krzysztof* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

637. Ruzikowski T., *Latek Sławomir Konrad* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

638. Ruzikowski T., *Maziarski Wojciech* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

639. Ruzikowski T., *Melion Wiktor Makary* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

640. Ruzikowski T., *Mizikowski Edward* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

641. Ruzikowski T., *Nadrzycki Ryszard* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

642. Ruzikowski T., *Niewęgłowski Wiesław Aleksander* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

643. Ruzikowski T., *Piechocka Teresa* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

644. Ruzikowski T., *Pietroń-Drechny Wanda (właśc. Bronisława Wanda)* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

645. Ruzikowski T., *Przegląd Miński* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

646. Ruzikowski T., *Rodowicz Władysław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

647. Ruzikowski T., *Rukat Adam* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

648. Ruzikowski T., *Spojrzenie Na… (VIS)* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

649. Ruzikowski T., Szostek T., *Skudniewski Wacław Feliks* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

650. Ruzikowski T., *Ściskalski Janusz Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

651. Ruzikowski T., *W Okopach* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

652. Ruzikowski T., *Willenberg Sławomir Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

653. Ruzikowski T., *Zakrzewska Jadwiga Teresa* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

654. Ruzikowski T., *Związek ze społeczeństwem. Działalność interwencyjna w Regionie Mazowsze NSZZ „Solidarność" 1980–1981* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, Warszawa 2020.

655. Ruzikowski T., *Zygmunt Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

656. Ryżko J., Żuławnik M., *Problemy wyszukiwania w elektronicznych bazach danych ofiar terroru niemieckiego i sowieckiego* [w:] *Problemy wyszukiwania informacji w polskich archiwach*, red. A. Żeglińska i M. Żuławnik, Warszawa 2020.

657. Sasanka P. [rec.], J. Szumski, *Rozliczenia z ekipą Gierka 1980–1984*, „Kwartalnik Historyczny" 2020, No. 3 [English Edition].

658. Sasanka P., [rec.] Szumski J., *Rozliczenia z ekipą Gierka 1980–1984, IPN, Warszawa 2018*, „Kwartalnik Historyczny" 2019, nr 4 (druk 2020).

659. Sasanka P., *Czerwiec' 76 w Płocku* [w:] *Dzieje Płocka*, t. 3, *Historia miasta w latach 1945–2020*, red. G. Gołębiewski, T. Piekarski, Płock 2020.

660. Sasanka P., *Władza – prasa – dziennikarze między XX zjazdem KPZR a Październikiem 1956 r*. [w:] *Nie tylko „Po Prostu". Prasa w dobie odwilży 1955–1958*, red. M. Przeperski, P. Sasanka, Warszawa 2019 (druk 2020).

661. Semczyszyn M., *„Tygodnik Informacyjny" (1946–1947) – organ prasowy WKŻP w Szczecinie* [w:] *Mniejszości narodowe, etniczne i religijne na ziemiach zachodnich i północnych. Perspektywa interdyscyplinarna*, red. J. Krzyżanowski, B.A. Orłowska, K. Wasilewski, Gorzów Wielopolski 2020.

662. Semczyszyn M., *Kryzys ziemiaństwa w Galicji Wschodniej na przełomie XIX i XX wieku (do 1914 r.)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne" 2019, nr 146 (druk 2020).

663. Semczyszyn M., *Pacyfikacja pięciu wsi. O ciemnych kartach biografii kapitana Romualda Rajsa „Burego"*, „Kwartalnik Historyczny" 2020, nr 2.

664. Semczyszyn M., [rec.] *Wołyń i Galicja Wschodnia pod okupacją niemiecką 1943–1944*, red. Ł. Adamski, G. Hryciuk, Warszawa 2019, wyd. Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, 429 ss. oraz *Wołyń i Galicja za drugiego Sowieta*, red. Łukasz Adamski, Grzegorz Hryciuk, Warszawa 2019, wyd. Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, „Dzieje Najnowsze" 2020, nr 1.

665. Semczyszyn M., *Tigran Chaczaturian* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

666. Semczyszyn M., *Zagłada Cyganów na Wołyniu i w Galicji Wschodniej podczas okupacji niemieckiej (1941–1944)* [w:] *Kustosz Cygańskiej Pamięci. Księga dedykowana Edwardowi Dębickiemu w 85. rocznicę pracy twórczej i artystycznej*, red. P.J. Krzyżanowski, B.A. Orłowska, K. Wasilewski, Gorzów Wielkopolski 2019 (druk 2020).

667. Siedziako M., *Główne formy studenckiej działalności opozycyjnej w PRL w latach 1976–1989. Analiza historyczno-politologiczna* [w:] *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, red. K. Dworaczek, K. Łagojda, Wrocław 2020.

668. Siedziako M., *Kobiety w wyborach do Sejmu PRL* [w:] *Kobiety w wyborach. Wybory kobiet*, red. Ł. Tomczak, K. Zawadzka-Witt, Szczecin 2020.

669. Siedziako M., *Student opposition to communism in Poland, 1976–1989. An attempt at a synthesis*, „Arhivele Totalitarismului" 2020, vol. 27, nr 1–2 (106–107).

670. Siedziako M., *Teresa Hulboj (1957–2019)* [w:] K*ronika Szczecina 2019. Miasto zintegrowane*, red. T. Czapiewski, Szczecin 2020.

671. Siedziako M., *Wybory czerwcowe 1989 roku w województwie szczecińskim na tle kraju* [w:] *Kronika Szczecina 2019. Miasto zintegrowane*, red. T. Czapiewski, Szczecin 2020.

672. Siedziako M., *Zarys działalności Szczecińskiego Klubu Katolików im. Michała Plater-Zyberka w latach osiemdziesiątych XX* [w:] *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 4: *1979–1989/1990*, red. M. Siedziako, Z. Stanuch, G. Wejman, Szczecin–Warszawa 2019 (druk 2020).

673. Siekierka M., *Ukraińska myśl polityczna na tle stosunków niemiecko-ukraińskich podczas I wojny światowej* [w:] *Ludobójstwo OUN-UPA na Kresach Południowo-Wschodnich, Dawne Kresy Południowo-Wschodnie w Optyce Historycznej i Współczesnej*, red. W. Listowski, t. 12, Kędzierzyn-Koźle 2020.

674. Sierchuła R., *Marek Jurek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

675. Sierchuła R., *Myśl zachodnia w koncepcjach Organizacji Polskiej (1939–1945)* [w:] *W stulecie powrotu odrodzonego państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku,* red. D. Iwaneczko, B. Wójcik, Rzeszów 2020.

676. Sierchuła R., *Poznańskie korporacje akademickie w II Rzeczypospolitej Polskiej wobec zagadnienia polskości na Warmii i Mazurach* [w:] *Warmińsko-mazurskie studia z historii najnowszej*, t. 3, red. K. Kierski, Olsztyn 2020.

677. Sierchuła R., *Ukraińscy studenci korporanci na Uniwersytecie Poznańskim w II RP*, „Kronika Miasta Poznania" 2020, nr 2.

678. Sierocińska M. *Odpowiedzialność dyscyplinarno-karna funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa za popełniane przestępstwa i wykroczenia w latach 1945–1956. Zarys problematyki na podstawie wybranych materiałów śledczych OKŚZpNP w Poznaniu*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989" 2019, nr 1/17.

679. Sikora M., *From Promising Agent to Suspicious Francophile. Professor Stefan Węgrzyn and his Contacts With Professor Jean Charles Gille Trough the Lens of the Polish (counter) Intelligence (1958–1976)*, "History of Communism in Europe" 2018, no 9.

680. Sikora M., *Politechnika Śląska w Gliwicach* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

681. Sikora M., *Polska Droga do RIAD. Uniformizacja systemów komputerowych w RWPG, 1960–1970*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 2019, t. 64 (druk 2020).

682. Sikora M., *The only globally successful "company" in Communist Poland? Scientific-technical intelligence and its role in technology transfer 1971–1989*, „ICON Journal of the International Committee for the History of Technology", Vol. 25, No. 1, July 2020.

683. Sikora M., *Wsparcie informacyjne wywiadu cywilnego dla przemysłu ciężkiego i energetyki PRL (1970–1990)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej" 2019, t. 17 (druk 2020).

684. Sikora M., *Żeliński Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020,.

685. Skibiński P., Łatka R., *Stefan Wyszyński* [w:] *Słownik biograficzny polskiego katolicyzmu społecznego*, t. 1, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

686. Skrzypczak M., Komaniecka-Łyp M., *Morawiec-Węgrzyn Elżbieta* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

687. Skura A., *Dionizy Leopold Truszkowski i jego opis ziemiańskiej codzienności w ostatnich dekadach wieku XIX i pierwszych XX* [w:] *Dzieje biurokracji. Ziemiaństwo i biurokracja*, t. 9, Lublin 2020.

688. Sołtysik Ł., *„Afirmacja. Biuletyn Informacyjny TKZ ZRG Lubin"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

689. Sołtysik Ł., *„Cwiskoziak"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

690. Sołtysik Ł., *„Iskra"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

691. Sołtysik Ł., *„Prostownik"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

692. Sołtysik Ł., *„Solidarność Bolesławiecka"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

693. Sołtysik Ł., *„Solidarność Jeleniogórska"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

694. Sołtysik Ł., *„Wrocławski Student"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

695. Sołtysik Ł., *„Zagłębie Miedziowe"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

696. Sołtysik Ł., *Bałenkowski Janusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

697. Sołtysik Ł., *Czarnecki Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

698. Sołtysik Ł., *Dubiłowicz Wacław Marek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

699. Sołtysik Ł., *Duszpasterstwo Ludzi Pracy przy parafii pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Jeleniej Górze* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

700. Sołtysik Ł., *Gnieciak Jerzy Mikołaj* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

701. Sołtysik Ł., *Hendzel Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

702. Sołtysik Ł., *Jurkiewicz Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

703. Sołtysik Ł., *Karaś Henryk* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

704. Sołtysik Ł., *Klint Wiktor* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

705. Sołtysik Ł., *Komisja Interwencji i Praworządności NSZZ „Solidarność" na Dolnym Śląsku w latach 1987–1989* [w:] *Po stronie prawdy. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. M. Krzysztofiński, C. Kuta, Warszawa 2020.

706. Sołtysik Ł., *Kotecki Franciszek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

707. Sołtysik Ł., *Kozdra Franciszek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

708. Sołtysik Ł., *Krukowski Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

709. Sołtysik Ł., *Kwieciński Marian* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

710. Sołtysik Ł., *Lembas Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

711. Sołtysik Ł., *Machoń Zbigniew* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

712. Sołtysik Ł., *Madej Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

713. Sołtysik Ł., *Majewski Kazimierz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

714. Sołtysik Ł., *Marcinowska Krystyna* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

715. Sołtysik Ł., *Melski Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

716. Sołtysik Ł., *Modrzejewski Jerzy Hubert* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

717. Sołtysik Ł., *Nawrot Stefan Mateusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

718. Sołtysik Ł., *Ormiński Krzysztof* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

719. Sołtysik Ł., *Orzech Stanisław Mieczysław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

720. Sołtysik Ł., *Pokrywka Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

721. Sołtysik Ł., *Porozumienie Lubińskie 1980* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

722. Sołtysik Ł., *Próchnicka Emilia Irena* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

723. Sołtysik Ł., *Rybak Leszek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

724. Sołtysik Ł., *Sławiński Józef* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

725. Sołtysik Ł., Stokłosa R., *Sieluk Józef* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

726. Sołtysik Ł., *Szafrański Zygmunt* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

727. Sołtysik Ł., *Szkudlarek Seweryn* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

728. Sołtysik Ł., *Tabor Jan Zdzisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

729. Sołtysik Ł., *Trociński Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

730. Sołtysik Ł., *Tulasz Chrystoforosz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

731. Sołtysik Ł., *Turkowski Krzysztof* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

732. Sołtysik Ł., Waligóra G., *Obertaniec Stanisław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

733. Sołtysik Ł., Waligóra G., *W poszukiwaniu programu i nowych form aktywności* [w:] *W poszukiwaniu programu. Studia i szkice z dziejów opozycji politycznej w PRL 1976–1989*, red. Ł. Sołtysik, G. Waligóra, Wrocław–Warszawa 2020.

734. Sołtysik Ł., *Węglarz Jerzy* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

735. Sołtysik Ł., *Wojciechowski Tomasz Dariusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

736. Sołtysik Ł., *Woskowicz Edward* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

737. Sołtysik Ł., *Zakłady Włókien Chemicznych Chemitex-Celwiskoza w Jeleniej Górze* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

738. Sołtysik Ł., *Złotkowski Lucjan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

739. Sołtysik Ł., *Żuberek Piotr* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

740. Spałek R., *Centralne Biuro Komunistów Polski jako ekstraordynaryjne kierownictwo partii komunistycznej: walka o władzę – liderzy – kontakty z WKP(b) i PPR – Polski Sztab Partyzancki* [w:] *W drodze do władzy. Struktury komunistyczne realizujące politykę Rosji Sowieckiej i ZSRS wobec Polski (1917–1945)*, red. E. Kowalczyk, K. Rokicki, Warszawa 2019 (druk 2020).

741. Spałek R., *Gomułka. Inny od reszty (reformator, „narodowiec", antysemita)?* [w:] *Sprzeczne narracje… Z historii powojennej Polski 1944–1989*, red. R. Spałek, Warszawa 2020.

742. Spałek R., *Gomułka. Ostatni prawdziwy komunista?* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989)*, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

743. Spałek R., *PRL – Państwo niesuwerenne czy „okupowane przez przedstawiciela"?* [w:] *Sprzeczne narracje… Z historii powojennej Polski 1944–1989*, red. R. Spałek, Warszawa 2020.

744. Stanuch Z., *Biskup Ignacy Jeż jako rządca diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w latach 1972–1989* [w:] *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej"*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

745. Stanuch Z., *Duszpasterstwo Ludzi Pracy przy kościele pw. św. Stanisława Kostki w Szczecinie w latach osiemdziesiątych XX wieku* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

746. Stanuch Z., *Pod ścisłym nadzorem władz. Najważniejsze wydarzenia religijne na Pomorzu Zachodnim w latach 1979–1990* [w:] *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim. Tom 4: 1979–1989/1990*, red. M. Siedziako, Z. Stanuch, ks. G. Wejman, Szczecin–Warszawa 2019 (druk 2020).

747. Stanuch Z., *Referat/Wydział do spraw Wyznań PWRN w Szczecinie w latach 1950–1973* [w:] *Urząd do spraw Wyznań. Struktury, działalność.* Tom 1: *struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

748. Stanuch Z., *Sanktuarium Najświętszego Serca Pana Jezusa w Szczecinie jako miejsce eucharystycznych spotkań duchowieństwa i środowisk opozycyjnych w latach osiemdziesiątych XX wieku* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2019 (druk 2020).

749. Stanuch Z., *Stefan Żywotko – historia trenera, który triumfował w afrykańskiej Lidze Mistrzów* [w:] *Sport w Polsce Ludowej. Studia*, red. G. Majchrzak, P. Sztama, Szczecin 2020.

750. Stanuch Z., *Wybrane aspekty kulturalnej działalności Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej w latach 1945–1956* [w:] *Kultura – Tożsamość – Rozwój. 75-lecie polskiego Pomorza Zachodniego*, red. M. Tałasiewicz, K. Kozłowski, Szczecin 2020.

751. Staroń J., *„Pisać, bo nie dam nic pić we Lwowie!". Listy Kornela Makuszyńskiego do Zofii Osbergerowej*, „Sztuka Edycji" 2020, nr 2.

752. Staroń J., *Langmanowie – ojciec i syn. Dwie ścieżki wspierania kultury polskiej* [w:] *100-lecie niepodległości Polski z perspektywy zbiorów i działalności instytucji zrzeszonych w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich zrzeszonych na Zachodzie (Lublin, 14–18 IX 2019)*, red. E.T. Kowalska, Londyn–Warszawa 2020.

753. Starowicz K., *„Siła zmienia wszystko" – Korea Północna: ekonomiczny karzeł czy mocarstwo atomowe?* [w:] *Meandry koreanistyki*, t. 1, red. G. Strnad, P. Kida, Poznań 2020.

754. Starowicz K., *Między wojenną retoryką a politycznym dialogiem – Donald Trump a kwestia Korei Północnej* [w:] *Współczesne bezpieczeństwo regionu Azji i Pacyfiku. Wybrane problemy*, red. J. Marszałek-Kawa, G. Kinelski, Toruń 2020.

755. Stempowski T., *Sowiety nie czarno-białe. Julien H. Bryan, ZSRS i fotografia, 1930–1959* [w:] *Najbardziej tajemniczy kraj świata. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959*, red. nauk. T. Stempowski, red. M. Filipiak, Warszawa 2020.

756. Stiel K., *Duszpasterstwo Środowisk Twórczych we Wrocławiu* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

757. Stiel K., *Galeria na Ostrowie* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

758. Surdej M., *Ujawnienie się oddziału partyzanckiego Zrzeszenia WIN Aleksandra Rusina 13 III 1947 r. w Mielcu*, „Rocznik Mielecki" 2017–2018, t. 20–21, 2019 (druk 2020).

759. Sychowicz K., *Arcybiskup Romuald Jałbrzykowski a komunizm* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu*, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

760. Sychowicz K., *Biskup Mikołaj Sasinowski – opiekun pamięci o weteranach wojennych* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, Białystok–Warszawa 2020.

761. Sychowicz K., *Ksiądz Jerzy Zawadzki – kapłan suwalskiej Solidarności* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2019 (druk 2020).

762. Sychowicz K., *Ksiądz Władysław Jędruszuk – administrator apostolski w Drohiczynie – w ocenie władz komunistycznych i aparatu bezpieczeństwa* [w:] *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej"*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

763. Sychowicz K., *Księża „pozytywni" w województwie białostockim – środowisko i działalność duchownych wspierających władze komunistyczne 1948–1956*, „Studia Łomżyńskie" 2019, t. 29 (druk 2020).

764. Sychowicz K., *Wydział do spraw Wyznań w Białymstoku 1950–1975. Zarys zagadnienia* [w:] *Urząd do spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

765. Syrnyk J., [rec.] *George O. Liber, Wojny totalne i kształtowanie się współczesnej Ukrainy 1914–1954*, tłum. Przemysław Tomanek, Księgarnia Akademicka, Kraków 2019, „Nowa Europa Wschodnia" 2020.

766. Syrnyk J., *„Auf der Linie Revisionismus" – Versuch eines Gruppenporträts der Beamten des Sicherheitsdienstes, die sich in Niederschlesien mit der deutschen Problematik befassten* [w:] *Propaganda w NRD i PRL. Tematy – instytucje – kampanie*, red. E. Matkowska, R. Klementowski, J. Syrnyk, tł. E. Matkowska, Wrocław–Warszawa 2019 (druk 2020).

767. Syrnyk J., *„Po linii rewizjonizmu" – próba portretu zbiorowego funkcjonariuszy bezpieki zajmujących się problematyką niemiecką na Dolnym Śląsku* [w:] *Propaganda w NRD i PRL. Tematy – instytucje – kampanie*, red. E. Matkowska, R. Klementowski, J. Syrnyk, Wrocław–Warszawa 2019 (druk 2020).

768. Syrnyk J., *Historia incognita. O pożytkach z (auto)rekonceptualizacji powojennych dziejów Ukraińców w Polsce* [w:] *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków*, red. R. Drozd, B. Halczak, Słupsk–Warszawa 2020.

769. Szczodry H., Komaniecka-Łyp M., *Passakas-Szymczak Teresa* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

770. Szczodry H., Komaniecka-Łyp M., *Ryczaj-Marchewczyk Krystyna* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

771. Szpil J., Komaniecka-Łyp M., *Mucha-Bartnik Anna* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

772. Sztama P., *Bartczak Jan* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

773. Sztama P., *Bertrand Bolesław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

774. Sztama P., *Białej Józef* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

775. Sztama P., *Bryniarski Idzi* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

776. Sztama P., *Brystiger Julia* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

777. Sztama P., *Durlej Ryszard* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

778. Sztama P., *Prawnicy (adwokaci, prokuratorzy, sędziowie) występujący w sprawie gen. bryg. Augusta Emila Fieldorfa „Nila" w latach 1950–1953. Próba nakreślenia portretu zbiorowego* [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm środowisk prawniczych*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

779. Szumiło M., [rec.] *Andrij Rukkas, Razem z Wojskiem Polskim. Armia Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1920 roku*, Warszawa 2020, „Dzieje Najnowsze" 2020, nr 3.

780. Szumiło M., *Stosunki Ukraińskiej Republiki Ludowej z Polską (styczeń 1919 – kwiecień 1920)* [w:] *Ukraina i Polska: drogi relacji międzynarodowych*, red. I. Matiasz, Kijów 2019 (druk 2020).

781. Szumiło M., *Ukraińcy w Senacie II Rzeczypospolitej – portret zbiorowy*, „Przegląd Sejmowy" 2020, nr 4.

782. Szumski J., *Le politiche storiografiche dell'Unione Sovietica verso i paesi slavi del blocco orientale* [w:] *Strutture formali ed istituzionali, 1945–1989 Clio nei socialismi reali. Il mestiere di storico nei regimi comunisti dell'Europa orientale*, red. S. Santoro, F. Zavatti Unicopli, Milan 2020.

783. Szumski J., *Stalinowska wykładnia paktu Ribbentrop-Mołotow w sowieckim oficjalnym przekazie oraz rosyjskiej polityce historycznej. Echa sprzed wieków*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 2 (36).

784. Szumski J., *Źródła do dziejów Polaków w Sowieckiej Rosji i ZSRR w dwudziestoleciu międzywojennym w zbiorach proweniencji sowieckiej w archiwum Instytutu Hoovera*, „Dzieje Najnowsze" 2020, nr 3 (52).

785. Szyc S., *Północnokoreańscy studenci w Polsce w latach 1952–1962* [w:] *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, red. K. Dworaczek i K. Łagojda, Wrocław–Warszawa 2020.

786. Ślązak E., *„Łódź jest czerwona nie nienawiścią ale miłością …" Biskup Michał Klepacz, ordynariusz diecezji łódzkiej – zarys zagadnienia* [w:] *„Łódź Czerwona" – prawda czy mit? Studia i szkice*, red. T. Toborek, Łódź–Warszawa 2020.

787. Ślązak E., *Powołaniem naszym jest zostać z ludem. Postawa biskupów łódzkich we wrześniu 1939 r.* [w:] *Rok 1939 w Łodzi i w województwie łódzkim. Losy ludności cywilnej*, red. A. Kuprianis, E. Ślązak, Łódź–Warszawa 2020.

788. Ślązak E., *Uległy czy niezależny? Biskup Michał Klepacz w optyce aparatu bezpieczeństwa*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2020, nr 36.

789. Ślązak E., *Władze państwowe wobec przejmowania przez katolików kościołów ewangelicko-augsburskich na terenie Łodzi w latach 1945–1956* [w:] *Świat – Polska – Łódź. Studia z dziejów społecznych i narodowościowych*, red. W. Jarno, K. Lesiakowski, Łódź 2020.

790. Ślązak E., *Wydział do spraw Wyznań w Łodzi 1950–1975: struktura, działalność, ludzie* [w:] *Urząd do Spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*, t. 1*: Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

791. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Kędracki Jan* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

792. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Koza Janusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

793. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Łabuda Marek* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

794. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Parafia pw. Świętego Michała Archanioła w Ostrowcu Świętokrzyskim* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

795. *Świadectwo Zbigniewa Romaszewskiego o ks. Janie Ziei*, oprac. M. Krzysztofiński [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta i M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

796. Świętochowska E., *Krytyka powojennej rzeczywistości w kazaniach księży byłej archidiecezji wileńskiej w dokumentach Urzędu Bezpieczeństwa* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, Białystok–Warszawa 2020.

797. Toborek T., *Podziemie niepodległościowe w Łódzkiem wobec nowej rzeczywistości* [w:] *„Łódź czerwona" – prawda czy mit?*, red. T. Toborek, Łódź–Warszawa 2020.

798. Toborek T., *Procesy dowództwa KWP jako przykład instrumentalizacji prawa* [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

799. Tochman K.A., *Samozwańczy rotmistrz. Zygmunt Augustowski. Tajny współpracownik komunistycznych służb specjalnych, ps. „Jan", „Wiktor, „San", „Mociński", „Bross", Civis"*, cz. 2 [w:] *Wywiad i kontrwywiad wojskowy II RP. Z działalności Oddziału II SG WP*, t. 10, red. T. Dubicki, Łomianki 2020.

800. Tochman K.A., *Teleszyński Marian (1916–1985), kapitan służby zdrowia WP i AK*, „Polski słownik biograficzny" 2020, z. 216 (T. 53/1).

801. Tomkiewicz M., *„Internierungslager" w Tczewie jako miejsce egzekucji księży kapituły katedralnej w Pelplinie w 1939 roku* [w:] *Sztuka przetrwania. Życie codzienne w ekstremalnych warunkach obozowych w XX–XXI w.*, red. nauk. Z. Chyra-Rolicz, M. Fałdowska, Siedlce 2019 (druk 2020).

802. Tomkiewicz M., Włodarczyk B., *Wysiedlenia z Gdyni jako przykład eksterminacji pośredniej w zbrodni pomorskiej 1939 roku*, „Zeszyty Muzeum Stutthof" 2020, nr 8 (18).

803. Tomkiewicz M., Włodarczyk B., *Wysiedlenia z Gdyni jako element zbrodni pomorskiej 1939 r. w świetle dokumentów niemieckich i polskich* [w:] *Tożsamość kulturowo-cywilizacyjna Gdyni*, red. M. Gawron, H. Głogowska, „Zeszyty Gdyńskie" 2020, nr 14.

804. Tomkiewicz M., *Zbrodnia w Lasach Piaśnickich jako element zbrodni pomorskiej 1939 roku*, „Rocznik Polsko-Niemiecki" 2019, nr 27, z. 1 (druk 2020).

805. Tomkiewicz M., *Zbrodnie niemieckie na Ziemi Dobrzyńskiej (byłe powiaty Lipno i Rypin) w latach 1939 –1945*, red. Andrzej Szalkowski, Piotr Gałkowski, Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie, Rypin 2019, ss. 1253, ISBN 978-83-930210-9-3 [w:] *Zapiski Historyczne* t. 85, 2020, z. 2, s. 203–212, ISSN 0044-1791, http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2020.23.

806. Tracz B., *Frostige „Befreiung" und das Jahr 1945* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

807. Tracz B., *Gibiński Kornel* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, ks. H. Olszar, Katowice 2020.

808. Tracz B., *Na marginesie akcji „Porządek". Postawy „rewizjonistyczne" a zwalczanie przez MO/SB zachowań „aspołecznych"* [w:] *„Po linii rewizjonizmu zachodnioniemieckiego". Aparat bezpieczeństwa i akcja antyrewizjonistyczna wobec ludności niemieckiej i rodzimej w Polsce*, red. S. Rosenbaum, Katowice–Warszawa 2020.

809. Tracz B., *Niepokorny redemptorysta. Ojciec Jan Siemiński CSsR* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2019 (druk 2020).

810. Tracz B., *Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Gliwicach* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

811. Tracz B., *Sidło Janusz* [w:] *Leksykon Panteonu Górnośląskiego*, red. A. Kłos-Skrzypczak, ks. H. Olszar, Katowice 2020.

812. Urynowicz M., Pawlak G., *Erinnerungsnotizen – Aurelia Wyleżyńskas Tagebuch aus dem besetzten Warschau*, „Historie. Jahrbuch des Zentrums für Historische Forschung Berlin der Polnischen Akademie der Wissenschaften", Berlin 2020.

813. Urynowicz M., *Polscy Żydzi w perspektywie Alfreda Doblina. Przyczynek do badań* [w:] *Polscy Żydzi dla Rzeczypospolitej (1918–1939)*, red. S.J. Żurek, Lublin 2020.

814. Urynowicz M., *Zagadnienie łączności w działalności „Żegoty"* [w:] *Łączność konspiracyjna 1939–1945*, red. B. Chrzanowski, Toruń 2019 (druk 2020).

815. Wabik W., *Wybrane zagadnienia z koncepcji, tworzenia oraz eksploatacji Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności – PESEL MSW,* „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

816. Waligóra G., *Romaszewscy w Komitecie Obrony Robotników* [w:] *Po stronie prawdy. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. M. Krzysztofiński, C. Kuta, Warszawa 2020.

817. Waligóra G., *Solidarność Walcząca wobec komunizmu* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu*, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

818. Wasilewski J., *Okupacyjna codzienność administratorów parafii wiżajeńskiej podczas II wojny światowej* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, Białystok–Warszawa 2020.

819. Wasilewski W., [rec.] *Wojciech Materski, Od cara do „cara". Studium rosyjskiej polityki historycznej [From the Tsar to the "Tsar". A Study of the Russian Politics of Memory]*, „Institute of National Remembrance Review" 2020, nr 2.

820. Wasilewski W., *The Katyń Issue: International Aspects during World War II* [w:] *The Katyń Massacre. Current Research*, ed. by D. Bębnowski i F. Musiał, Warsaw–Cracow 2020.

821. Wasilewski W., Обобщение и перспектива на изследванята върху груповия профил на жертиве на катинското клане, „История – Научно списание"/„History. Bulgarian Journal of Historical Education" 2020, nr 3.

822. Wąs P., *4 września 1939 roku – tragiczny dzień w historii Sulejowa* [w:] *Rok 1939 w Łodzi i w województwie łódzkim. Losy ludności cywilnej*, red. A. Kuprianis, E. Ślązak, Łódź–Warszawa 2020.

823. Wenklar M., *Lewica Października '56 wobec komunizmu na przykładzie krakowskiego Politycznego Ośrodka Lewicy Akademickiej* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989)*, red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

824. Wenklar M., *Machalski Jan. Materiały do „Słownika biograficznego uczestników walk z komunizmem"*, „Zeszyty Historyczne WiN-u" 2018, nr 48 (druk 2020).

825. Wenklar M., *Można i warto coś robić. Udział Zofii i Zbigniewa Romaszewskich w wydarzeniach Października '56* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta, M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

826. Węcki M., *Dokumenty dotyczące prób uwolnienia bł. ks. Józefa Czempiela z nazistowskich obozów koncentracyjnych z zasobu Archiwum Federalnego w Berlinie-Lichterfelde*, „Zeszyty Chorzowskie" 2019, t. 19 (druk 2020).

827. Węcki M., *Obraz powstań śląskich na łamach „The New York Times"* [w:] *Powstania śląskie i plebiscyt górnośląski w przestrzeni publicznej. Kinematografia – muzyka – literatura – publicystyka*, red. M. Fic, M. Węcki, Katowice-Warszawa 2020.

828. Węcki M., *Siatka informatorów Służby Bezpieczeństwa Reichsführera SS (Sicherheitsdienst) w powiecie pszczyńskim – szkic* [w:] *Szkice do dziejów ziemi pszczyńskiej*, Katowice–Tychy 2020.

829. Węgrzyn D., *„Wunder an der Wahlurne": Das Referendum vom 30. Juni 1946 und die Parlamentswahl am 19. Januar 1947* [w:] *Oberschlesien in Volkspolen. Umbrüche und Wendungen*, hrsg. v. A. Dziurok, B. Linek, Katowice–Opole 2020.

830. Węgrzyn D., «Живі репарації». Мобілізація, арешти та інтернування мешканцівПівденної та Центральної Європи та їх депортація до СРСР у *1944–1945* рр.: специфіка, економічний сенс, суперечності, „Світ Кліо. Науковий історичнийжурнал" 2020, no 1.

831. Wicenty D., *Gdańscy dziennikarze nomenklaturowi: portret zbiorowy*, „Polska 1944/45–1989. Studia i Materiały" 2020, t. 18.

832. Wicenty D., *Nie tylko historia polityczna. Postulaty badawcze dotyczące badania transformacji ustrojowej*, „Komunizm. System – Ludzie – Dokumentacja" 2019, nr 8 (druk 2020).

833. Wichert W., [rec.] *Golgota kobiet. Relacje więźniarek Ravensbrück i innych obozów koncentracyjnych ze zbiorów Polskiego Instytutu Źródłowego w Lund*, wstęp i wybór dokumentów Zbigniew Stanuch, IPN Szczecin, Szczecin – Warszawa 2018, „Klio – Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym" 2019, nr 4 (druk 2020).

834. Wichert W., [rec.] Maciej Mitera, *Zwyczajny faszyzm. Położenie prawne obywateli II Rzeczypospolitej w Generalnym Gubernatorstwie 1939–1944*, Warszawa 2017, „Klio – Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym" 2019, nr 4 (druk 2020).

835. Wichert W., *Niemieckie spojrzenie na akcję Reinhardt. Refleksje na kanwie książki Stephana Lehnstaedta „Czas zabijania"*, „Klio–Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym" 2020, nr 3.

836. Wichert W., *Polityka Józefa Piłsudskiego wobec Niemiec (1926–1935)* [w:] *Józef Piłsudski – idea, tradycja, nawiązania*, red. S. Pilarski, Łódź–Warszawa 2019 (druk 2020).

837. Wichert W., *Ustawa o pełnomocnictwach (Ermächtigungsgesetz) z 23 marca 1933 r. jako katalizator budowy państwa wodzowskiego w Niemczech*, „Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem" 2019, nr 4 (druk 2020).

838. Wichert. W., [rec] *Wolfgang Curilla, Der Judenmord in Polen und die Deutsche Ordnungspolizei 1939–1945 [Holocaust in Poland and the German Ordnungspolizei 1939–1945], Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn – München – Wien – Zürich 2011*, „PJS" 2020, t. 1.

839. Wierzbicki M., *Katolicki Uniwersytet Lubelski w latach 1983–1989* [w:] *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918–2018*, t. 2, red. A. Mirek, Lublin–Warszawa 2019 (druk 2020).

840. Wierzbicki M., Prowadzenie panelu dyskusyjnego *Problematyka protestów w dorobku nauk społecznych* [w:] *Miasta buntu w imperium sowieckim. Konteksty radomskiego Czerwca 1976 roku*, red. A. Kutkowski i S. Piątkowski, Lublin–Warszawa 2020.

841. Wierzbicki M., *Związek Harcerstwa Polskiego na Wschodzie w świetle korespondencji Zygmunta Lechosława Szadkowskiego* [w:] *Światowe Harcerstwo. Związek Harcerstwa Polskiego na obczyźnie w latach 1918–2018. Studia, szkice i materiały*, red. M. Wierzbicki, współpraca T. Szadkowska-Łakomy i J. Kaczorowska, Lublin–Warszawa 2018 (druk 2020).

842. Witalec R., *Porozumienie Stronnictw Demokratycznych 1948–1950. Próba konsolidacji polskiej emigracji politycznej*, „Studia Historyczne" 2018, t. 61, nr 2 (242) (druk 2020).

843. Witowicz B., *Współpraca Archiwum IPN z ukraińskimi archiwami obwodowymi. Dokumenty archiwalne dotyczące represji stosowanych przez sowieckie organy bezpieczeństwa państwowego wobec osób narodowości polskiej*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

844. Wojcieszyk E.*, Brzeziński Kazimierz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

845. Wojcieszyk E., *Czesław Białek TJ – duchowny niezłomny* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2019 (druk 2020).

846. Wojcieszyk E., *Duszpasterz trudnych czasów. Arcybiskup poznański Walenty Dymek (1888–1956)* [w:] *Kościół wobec niepodległości Polski 1918–1989. Ludzie – miejsca – wydarzenia*, red. K. Sychowicz, J. Wasilewski, Białystok–Warszawa 2020.

847. Wojcieszyk E., *Gierłowski Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

848. Wojcieszyk E., *Porawski Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

849. Wojcieszyk E., *Wiejskie duszpasterstwo młodzieży na Pomorzu Zachodnim w latach 1979–1989 na przykładzie parafii pw. Wszystkich Świętych w Białej* [w:] *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim* t. 4: 1979–1989/1990, red. M. Siedziako, Z. Stanuch, ks. G. Wejman, Szczecin–Warszawa 2019 (druk 2020).

850. Wojcieszyk E., *Wydział do spraw Wyznań w Poznaniu – charakterystyka organizacji i działalności kierownictwa 1950–1970* [w:] *Urząd do spraw Wyznań – struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R Łatka, Warszawa 2020.

851. Wołk G., *Broniatowski Mieczysław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

852. Wołk G., *Diatłowicki Tadeusz* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

853. Wołk G., *Dusza Józef* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

854. Wołk G., *Fitali Henryk* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa 1944–1956*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

855. Wołoszyn J., *Etap wstępny. Społeczna i polityczna weryfikacja kandydatów na studia wyższe w Polsce w latach 1947–1956* [w:] *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1990*, red. K. Dworaczek, K. Łagojda, Wrocław–Warszawa 2020.

856. Wołoszyn J., N*auczyciele akademiccy pochodzenia ziemiańskiego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w latach 1918–1939 – próba zarysowania portretu zbiorowego,* „Dzieje Biurokracji" 2020, t. 9.

857. Wołoszyn J., *Postawy antysystemowe młodzieży w wybranych państwach socjalistycznych Europy Środkowo-Wschodniej w latach 1945–1956 – zarys problematyki*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej" 2020, z. 1.

858. Wołoszyn J., *Wizja niepodległego Państwa Polskiego w dokumentach wytworzonych przez członków konspiracyjnych organizacji młodzieżowych z lat 1945–1956* [w:] *Logos i ethos w polityce. Księga jubileuszowa Profesora Stanisława Wójcika*, red. A. Łukasik-Turecka, K. Słowiński, Lublin 2020.

859. Wójcik B., *Główne ośrodki Duszpasterstwa Rolników oraz ich animatorzy w diecezji przemyskiej w latach 1982–1989* [w:] *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)*, red. R. Łatka, Warszawa 2019 (druk 2020).

860. Wójcik B., *Informacja dotycząca Keston College opracowana w Wydziale XI Departamentu I MSW*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, nr 12 (druk 2020).

861. Wójcik B., *Młodzieżowa Organizacja Konspiracyjna 1959–1962 – ideowy bunt w czasie „małej stabilizacji"*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989" 2019, t. 17 (druk 2020)

862. Wójcik B., *Tworzenie i wykorzystanie akt osobowych duchownych w działalności Urzędu do spraw Wyznań i jego agend* [w:] *Urząd do spraw Wyznań. Struktury, działalność, ludzie*, t. 1: *Struktury wojewódzkie i wybrane aspekty działalności*, red. R. Łatka, Warszawa 2020.

863. Wójcik B., *Znaczenie infogeopolityki dla zmian systemowych w Europie Środkowo-Wschodniej na przykładzie działalności Keston College w latach 1969–1989* [w:] *W stulecie powrotu odrodzonego*

państwa polskiego na mapę Europy i świata. Polska myśl geopolityczna i sprawy międzynarodowe w XX wieku, red. D. Iwaneczko, B. Wójcik, Rzeszów 2020.

864. Wójtowicz N., *Związek Patriotów Polskich jako sposób na przeżycie polskich zesłańców w obwodzie aktiubińskimi* [w:] „Wydawnictwo Związek Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego. Dolnośląski Oddział Wojewódzki", t. 44., Wrocław 2020.

865. Wróbel J., *Mniejszość niemiecka w Łódzkiem we wrześniu 1939 roku*, red. A. Kuprianis, Ewelina Ślązak, Łódź–Warszawa 2020.

866. Wróbel J., *Początki samorządu w miastach regionu łódzkiego* [w:] *Łódzkie drogi do niepodległości 1905–1918*, red. J. Żelazko, Warszawa–Łódź 2020.

867. Wróbel J., *Polonia chicagowska w polityce PRL (1955–1989)* [w:] *Polacy w Chicago. Doświadczenie imigranta: integracja, izolacja, asymilacja*, red. A. Walaszek, Warszawa 2020.

868. Wróbel J., *Reemigracja i repatriacja Polaków z Francji w latach 1945–1949* [w:] *Polska i emigracja-wzmacnianie relacji. Zbiór tekstów historycznych i politologicznych poświęconych pamięci Ludwika Maika (1922–2018)*, red. M. Szczerbiński i G. Wieczorek, Gorzów Wielkopolski–Zielona Góra 2020.

869. Zając-Goleń E., Pietrzyk-Dąbrowska E., *Kłoczowski Jan Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

870. Zając-Goleń E., Komaniecka-Łyp M., *Borzęcki Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

871. Zając-Goleń E., Komaniecka-Łyp M., *Morawiec Julian* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

872. Zajączkowski M., *Wyważanie otwartych drzwi? Dywagacje Bogdana Huka o wspólnej polsko-ukraińskiej walce z reżimem komunistycznym w Polsce „lubelskiej"*, „Kwartalnik Historyczny" 2019, nr 4 (druk 2020).

873. Zakrzewski M., *Kłopoty z formą. Na marginesie książki M. Cichockiego, Północ i południe. Teksty o polskiej kulturze i historii*, „Myśl Polityczna" 2020, nr 1.

874. Zakrzewski M., *Od „Nieprzekupnego" do Franciszka „Franza" Maurera. Studium pragmatyzacji aparatu bezpieczeństwa* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w perspektywie antropologii organizacji i antropologii władzy,* red. J. Syrnyk, R. Klementowski, K. Mikołajczak, Wrocław–Warszawa 2020.

875. Zakrzewski M., *Samobójstwo ze strachu przed śmiercią. Rozliczenie „stalinizmu" w piśmie „Zdanie" w latach 1988–1989* [w:] *Polskie wizje i oceny komunizmu (1917–1989*), red. M. Kornat, R. Łatka, Warszawa 2020.

876. Zakrzewski M., *Z ideowej genealogii Rewolucji bez rewolucji* [w:] *Rewolucja bez rewolucji Leszka Moczulskiego z perspektywy lat 40.*, red. M. Lewandowski, Warszawa 2020.

877. Zarychta M., *Wystąpienia masowe w stołecznej przestrzeni publicznej 1915–1919* [w:] *Warszawiacy wobec niepodległości. Działania mieszkańców Warszawy na rzecz odradzania się Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1914–1921*, red. M. Zarychta, Warszawa 2020.

878. Zawadka K., *Prasa lubelska w okresie odwilży* [w:] *Nie tylko „Po Prostu". Prasa w dobie odwilży (1955–1958)*, red. M. Przeperski i P. Sasanka, Warszawa 2019 (druk 2020).

879. Zieliński A., *Bakszt Marian* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

880. Zieliński A., *Balbin Szymon* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

881. Zieliński A., *Baumac Mieczysław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

882. Zieliński A., *Braude Teresa* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

883. Zieliński A., *Bugłak Dymitr* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

884. Zieliński A., *Daniuszewski Jerzy* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

885. Zieliński A., *Deska Jan* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

886. Zieliński A., *Filipiak Stanisław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

887. Zieliński A., *Fuks Tadeusz* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

888. Zieliński A., *Gabryś Stanisław* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

889. Zieliński A., *Gorin Leon* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

890. Zieliński A., *Halpern Herman* [w:] *Leksykon bezpieki. Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa (1944–1956)*, t. 1, red. W. Bagieński, M. Dźwigał, Warszawa 2020.

891. *Ziemiaństwo i biurokracja*, red. M. Kruszyński, T. Osiński, „Dzieje Biurokracji" 2020, t. 9.

892. Zwiernik P., *„Koniński Biuletyn Informacyjny"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

893. Zwiernik P., *„Nie Tylko Aktualności"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

894. Zwiernik P., *„Opornik"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

895. Zwiernik P., *„Rezonans"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

896. Zwiernik P., *„Serwis Informacyjny Komisji Zakładowej NSZZ »Solidarność« Uniwersytet im. A. Mickiewicza"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

897. Zwiernik P., *„Solidarność Walcząca" (Ziemia Wschowska)* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

898. Zwiernik P., *„Szaniec Wielkopolski"* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

899. Zwiernik P., *„Zielonogórski Serwis Informacyjny »Solidarność«”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

900. Zwiernik P., *Adamczak Stanisław Wacław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

901. Zwiernik P., *Akademicki Ruch Oporu* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

902. Zwiernik P., *Chrościński Edmund* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

903. Zwiernik P., *Gabryszewski Andrzej* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

904. Zwiernik P., *Huta Aluminium „Konin”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

905. Zwiernik P., *Koraszewski Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

906. Zwiernik P., *Kotwa Roman* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

907. Zwiernik P., *Kowalski Przemysław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

908. Zwiernik P., *Kubiak Julian* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

909. Zwiernik P., *Nanowski Jarosław* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

910. Zwiernik P., *Piotrowski Waldemar* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

911. Zwiernik P., *Region Koniński NSZZ „Solidarność”* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

912. Zwiernik P., *Solidarni – Konin* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

913. Zwiernik P., *Solidarność Środkowego Nadodrza* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

914. Zwiernik P., *Walka o samorządność i autonomię. Poznańska propozycja reformy szkolnictwa wyższego w latach 1980–1981*, „Kronika Miasta Poznania” 2020, nr 2.

915. Zwiernik P., *Wielkopolski Komitet Oporu Rolników* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

916. Zwiernik P., *Wywiad z Aleksandrą Bessert* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta i M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

917. Zwiernik P., *Wywiad z Lechem Dymarskim* [w:] *Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskim*, red. C. Kuta i M. Krzysztofiński, Warszawa–Kraków–Rzeszów 2020.

918. Zwiernik P., *Zakłady Przemysłu Metalowego H. Cegielski - Poznań* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

919. Zwiernik P., *Zaleski Wojciech* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

920. Zwiernik P., *Zaodrzańskie Zakłady Przemysłu Metalowego Zastal w Zielonej Górze* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. nacz. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

921. Żelazko J., *Ludzie „systemu". Funkcjonariusze UB z województwa łódzkiego – stereotypy i rzeczywistość* [w:] *„Łódź czerwona" – prawda czy mit?*, red. T. Toborek, Łódź 2020.

922. Żelazko J., *Represje sądowe wobec członków konspiracyjnych organizacji młodzieżowych w Łódzkiem* [w:] *Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej*, red. P. Wąs, Łódź–Warszawa 2020.

923. Żelazko J., *Wyroki Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi, jako forma represji wobec konspiracji niepodległościowej* [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

924. Żuczkowski M., *Prasa Polskiej Partii Socjalistycznej – Wolność, Równość, Niepodległość wobec ludności żydowskiej w okresie II wojny światowej*, „PJS" 2020, t. 1, [tekst ukazał się również po angielsku: The Press of the Polish Socialist Party – Freedom, Equality, Independence and the Jews During World War II].

925. Żuczkowski M., *Stosunek Polskiej Partii Socjalistycznej „Wolność – Równość – Niepodległość" do rządu generała Władysława Sikorskiego* [w:] *O niepodległość i socjalizm. Studia i szkice z dziejów Polskiej Partii Socjalistycznej*, red. K. Piskuła, M. Żuczkowski, Warszawa 2020.

926. Żuławnik M., *Otwarcie wystawy „Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938". Polska – Ukraina – Stany Zjednoczone, 2018–2019*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej" 2019, t. 12 (druk 2020).

927. Żuławnik M., *Zajścia w Wyszogrodzie 13–14 maja 1947 r. Nieznany epizod z dziejów miasta*, „Notatki Płockie" 2020, nr 1.

928. Żuławnik M., *Życie polityczne Płocka w latach 1945–1956* [w:] *Dzieje Płocka*, t. 3: *Dzieje miasta w latach 1945–2020*, red. G. Gołębiewski i T. Piekarski, Płock 2020.

929. Żwirska H., Pietrzyk-Dąbrowska E., *Świdziński Tadeusz* [w:] *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, red. J. Olaszek et al., Warszawa 2020.

Publikacje popularne i edukacyjne

1. Abryszeński P., *Człowiek, który był Irlandią*, „Nowe Książki" 2020, nr 9.

2. Abryszeński P., Gucewicz D., *„A na ziemi… pokój ludziom dobrej woli!" Kościół katolicki wobec Grudnia '70 w Trójmieście*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 12.

3. Abryszeński P., Gucewicz D., *Bolesne próby i doświadczenia. Hierarchowie Kościoła katolickiego wobec protestów*, „Gazeta Polska", 16 XII 2020.

4. Abryszeński P., Gucewicz D., *Najtrudniejsza kolęda. Kościół katolicki wobec Grudnia '70*, dodatek ogólnopolski „Grudzień 1970 pamiętamy" do wszystkich dzienników „Polska Press", 11 XII 2020.

5. Abryszeński P., Gucewicz D., *Pogrudniowa kolęda w Trójmieście. Wizyty duszpasterskie 1970/1971*, przystanekhistoria.pl.
6. Abryszeński P., Gucewicz D., *Sutanny w tłumie. Kościół jako miejsce duchowego wsparcia*, „Gazeta Polska", 16 XII 2020.
7. Abryszeński P., *Tworzenie Europy*, „Nowe Książki" 2020, nr 11.
8. Abryszeński P., *W kijowskiej matni*, „Nowe Książki" 2020, nr 12.
9. Adamów K., *Piosenki zakazane, bo prawdziwe*, przystanekhistoria.pl.
10. *Archiwum Pełne Pamięci. Kalendarz*, Warszawa 2020.
11. Autuchiewicz J., *„Wy polskie mordy, was wszystkich nada ubić". Armia Czerwona na Białostocczyźnie w latach 1944–1945*, przystanekhistoria.pl.
12. Autuchiewicz J., *Aresztowanie płk. Władysława Liniarskiego – przypadek czy udana operacja UB?*, przystanekhistoria.pl.
13. Autuchiewicz J., *Inteligencja ziemi łomżyńskiej – ofiary Zbrodni Katyńskiej*, przystanekhistoria.pl.
14. Autuchiewicz J., *Łomżyńscy urzędnicy w żelaznym uścisku UB*, przystanekhistoria.pl.
15. Badura A., *„Magis amica veritas". Znane i nieznane oblicze ks. Karola Nawy*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 1 (17).
16. Bagieński W., *Departament I (wywiad SB). Przykładowe dokumenty dot. wywiadu cywilnego PRL w kontekście wizyty Papieża w 1983 r.* [wprowadzenie do prezentacji dokumentów], https://drugapielgrzymka.ipn.gov.pl/ (portal internetowy IPN).
17. Bagieński W., *Tajemnice nielegałów. Wywiad z dr. Witoldem Bagieńskim, historykiem z IPN*, „Historia Do Rzeczy" 2020, nr 3.
18. Balbus T., *Szczerbcowa brygada w fotografiach i relacjach*, Warszawa 2020.
19. Bałdyga M., *„Święto Morza to Święto całej Polski"*, przystanekhistoria.pl.
20. Benken P., *Co kryją teczki?*, „Rakowiecka 37. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych" 2020, nr 9.
21. Benken P., *Dwa zbrodnicze systemy*, „Rakowiecka 37. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych" 2020, nr 10.
22. Benken P., *Łatwiej walczyć niż żyć – por. Jan Radowicz*, „Polska Zbrojna. Historia" 2020, nr 1.
23. Benken P., *Niezniszczalny funkcjonariusz bezpieki*, „Polska Zbrojna. Historia" 2020, nr 1.
24. Benken P., *Porozumienie szczecińskie*, „Kurier Szczeciński", 28 VIII 2020.
25. Benken P., *Przed stu laty*, „Rakowiecka 37. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych" 2020, nr 11.
26. Benken P., *Wielkie mocarstwa a sprawa polska*, „Kurier Szczeciński", 8–10 V 2020.
27. Bereza T., Chmielowiec P., *Informator Oddziału IPN w Rzeszowie za lata 2001–2020*, (część poświęcona pionowi naukowemu), Rzeszów 2020.

28. Bereza T., *Kresy Wschodnie 1940–1941. Branka do Armii Czerwonej*, przystanekhistoria.pl.
29. Bereza T., *Na zapleczu frontu*, „Obserwator Lokalny" 15 VII 2020 (dodatek historyczny IPN *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).
30. Bereza T., *Na zapleczu frontu*, „Sztafeta", 13 VII 2020 (dodatek historyczny IPN *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).
31. Bereza T., *Na zapleczu frontu*, „Życie Podkarpackie", 12 VII 2020 (dodatek historyczny IPN *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).
32. Bereza T., *Węgrzy wobec eksterminacji ludności polskiej przez nacjonalistów ukraińskich*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2 (170–171).
33. Bębnik G. *Z historii niemieckich list proskrypcyjnych dla Polski*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 1 (17).
34. Białecki K., *Ks. prof. Wincenty Granat. Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, kandydat na ołtarze*, przystanekhistoria.pl.
35. Białecki K., Łatka R., *Arcybiskup Antoni Baraniak*, przystanekhistoria.pl.
36. Białek S., *Oddziałowe Archiwum IPN we Wrocławiu*, „Gazeta Wrocławska", 18 XII 2020 (dodatek *20 lat z Instytutem Pamięci Narodowej*).
37. *Bitwa Warszawska 1920 r.*, scen. S. Zajączkowski, rys. K. Wyrzykowski, konsultacja i wkładka historyczna dr K. Krajewski, dr T. Łabuszewski, Warszawa 2020.
38. Blinda A. *„Tylko z Polską lud śląski rozerwie okowy niedoli". Polska propaganda plebiscytowa w walce o głosy Górnoślązaków*, (dodatek okolicznościowy do czasopism Polska Press Grupa *II powstanie śląskie 1920 roku*).
39. Blinda A., Skoczek R., Mozgol R., *Konspiracja młodzieżowa w Chorzowie 1948–1956*, Katowice 2020.
40. Brożek A., *Zdzisław Baszak „Pirat", oficer dywersji obwodu AK Dąbrowa Tarnowska*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
41. Brożek C., *102 lata temu Polkom przyznano prawa wyborcze*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
42. Brożek C., *Ostatnia walka kpr. pchor. Jana Brożka „Groma"*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
43. Brożyniak A., *Historia „Solidarności" na Podkarpaciu*, „Niedziela Rzeszowska" 2020, nr 33.
44. Brożyniak A., *Historia zamachu na ministra Bronisława Pierackiego*, przystanekhistoria.pl.
45. Brożyniak A., *Nowe spojrzenie na sojusz Piłsudski-Petlura*, „Głos Weterana i Rezerwisty", czerwiec 2020, nr 372.
46. Brożyniak A., *Powstanie „Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej*, „Życie Podkarpackie" 26 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).
47. Brożyniak A., *Powstanie „Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej*, „Nowiny" 29 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).
48. Brożyniak A., *Powstanie „Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej*, „Sztafeta", 27 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

49. Brożyniak A., *Powstanie „Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej*, „Obserwator Lokalny" 29 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

50. Brzechczyn K. *Trudny powrót, czyli o losach księgozbioru Kazimierza Sabbata, Prezydenta RP na uchodźstwie*, „Gazeta Obywatelska" 2020, nr 216.

51. Brzechczyn K., *Polska była dla niego żywą ideą. Wspomnienie o Kornelu Morawieckim*, „Arcana. Kultura – Historia – Polityka" 2019, nr 150 (druk 2020).

52. Brzechczyn K., *Solidarność. Narodziny ruchu w Wielkopolsce*, „Głos Wielkopolski", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny).

53. Brzeziński P., *Gdański Sierpień '80: narodziny „Solidarności"*, histmag.org.

54. Brzeziński P., *Grudzień '70 w Gdańsku i Gdyni*, „Dziennik Bałtycki", 11 XII 2020.

55. Brzeziński P., *Historyczne znaczenie Grudnia 1970 r.*, „Teologia Polityczna Co Tydzień" 2020, nr 246.

56. Brzeziński P., *Najdłuższy proces III Rzeczpospolitej*, „Dziennik Bałtycki", 11 XII 2020.

57. Brzeziński P., *Nowe spojrzenie na Grudzień '70*, przystanekhistoria.pl.

58. Brzozowska-Smolańska M., *Prace Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN w fotografii Marty Smolańskiej*, Warszawa 2020.

59. Bühler P., *Miejsce Polskiej Pamięci w Zuchwilu*, Muzeum im. Tadeusza Kościuszki w Solurze, IPN, Warszawa 2020.

60. Bukała M., *Lider ludowców Wincenty Witos (1874–1945)*, przystanekhistoria.pl.

61. Bukała M., *Niepodległość Polski w prasie Stronnictwa Ludowego w latach trzydziestych XX wieku*, przystanekhistoria.pl.

62. Bukała M., *Strajki w Polsce południowo-wschodniej latem 1980 r. w optyce PZPR*, „Życie Podkarpackie" 26 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

63. Bukała M., *Strajki w Polsce południowo-wschodniej latem 1980 r. w optyce PZPR*, „Sztafeta", 27 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

64. Bukała M., *Strajki w Polsce południowo-wschodniej latem 1980 r. w optyce PZPR*, „Nowiny" 29 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

65. Bukała M., *Strajki w Polsce południowo-wschodniej latem 1980 r. w optyce PZPR*, „Obserwator Lokalny" 29 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

66. Buliński R., *Mirosław Ostromęcki*, przystanekhistoria.pl.

67. Buliński R., *Stanisław Ostoja-Chrostowski – profesor antykomunista*, przystanekhistoria.pl.

68. Buliński R., *Symbol narodowej wolności*, przystanekhistoria.pl.

69. Bułhak W., *Wróżki z ul. Rakowieckiej*, „Gość Niedzielny" 2020, nr 31, Specjalne wydanie na 100. urodziny św. Jana Pawła II, https://wadowice1920.gosc.pl/staly-cien.html.

70. Bułhak W., *Wróżki z ul. Rakowieckiej*, „Gość Niedzielny", 17 V 2020, nr 51 (specjalny dodatek na 100. urodziny św. Jana Pawła II).

71. Burczyk D., *Wpływ struktur Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na sędziów i prokuratorów Wojskowego Sądu Rejonowego oraz Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Gdańsku. Wybrane zagadnienia*, https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci.

72. Burczyk D., *Organizacja i działalność Selbstschutzu w Działdowie*, https://gdansk.ipn. gov.pl/pl2/aktualnosci.

73. Busse K., *Kościół w obliczu wojny 1920 roku*, „Kronika Sejmowa" 2020, nr 10 (wydanie specjalne).

74. Busse K., *Syberio! Nie mogę cię zapomnieć. Nie chcę ciebie pamiętać! Pamięci Polaków wywiezionych na Syberię*, Lublin–Radom 2020.

75. Busse K., *Szyfry wojny*, „Kronika Sejmowa" 2020, nr 10 (wydanie specjalne).

76. Byszewski P., *Największa akcja ulotkowa w 1970 roku – kolportaż „Odezwy Konfederacji Narodowej"*, przystanekhistoria.pl.

77. Byszuk D., *Powiatowy Komitet Obrony Państwa w Rzeszowie*, „Obserwator Lokalny" 15 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

78. Byszuk D., *Powiatowy Komitet Obrony Państwa w Rzeszowie*, „Sztafeta", 13 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

79. Byszuk D., *Powiatowy Komitet Obrony Państwa w Rzeszowie*, „Życie Podkarpackie" 12 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

80. Ceran T., Mazanowska I., Tomkiewicz M., *Zbrodnia pomorska 1939 roku*, przystanekhistoria.pl.

81. Chmielowiec P., *Brygada Syberyjska*, „Obserwator Lokalny" 15 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

82. Chmielowiec P., *Brygada Syberyjska*, „Sztafeta", 13 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

83. Chmielowiec P., *Brygada Syberyjska*, „Życie Podkarpackie", 12 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

84. Chmielowiec P., *Johann Giselbert książę zu Salm-Horstmar*, przystanekhistoria.pl.

85. Chmielowiec P., Magdoń J., Szopa P., *Polskie Termopile 1920*, Rzeszów 2020 (część poświęcona bojowi pod Firlejówką).

86. Chmielowiec P., Magdoń J., Szopa P., *Polskie Termopile*, „Obserwator Lokalny" 15 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

87. Chmielowiec P., Magdoń J., Szopa P., *Polskie Termopile*, „Sztafeta", 13 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

88. Chmielowiec P., Magdoń J., Szopa P., *Polskie Termopile*, „Życie Podkarpackie", 12 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Rok 1920. W obronie Niepodległości – wątki podkarpackie*).

89. Chojnacki P., *Obywatel „Państwa Królowej Przedmieścia"*, facebook.com.

90. Chojnacki P., *Uszkodzona dygresja, albo Józef Mackiewicz wciąż pisze*, „Nowe Książki" 2020, nr 9.

91. Chojnacki P., *W poszukiwaniu utraconego Londyńczyka*, „Nowe Książki" 2020, nr 10.

92. Choma-Jusińska M., *Nic o nas bez nas! Początki niezależnego ruchu chłopskiego w PRL*, przystanekhistoria.pl.

93. Choma-Jusińska M., *Rozpoczęło się w Świdniku*, „Nasz Dziennik", 1 VII 2020 (dodatek *Przed Sierpniem był Lipiec)*.

94. Chorązki M., *Niemiecki obóz Liban w Krakowie. Praca przymusowa w Generalnym Gubernatorstwie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

95. Chorązki M., *O. Józef Joniec. Katyń… ocalić od zapomnienia*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
96. Chorązki M., *Polacy wobec wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
97. Chorązki M., *Przyjechali na rampę obstawioną esesmanami*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanekhistoria.
98. Chorązki M., *Chorązki M., Rozbicie więzienia w Miechowie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
99. Chorązki M., *Stali się numerami od 31 do 758*, „Do Rzeczy" 2020, nr 24/20.
100. Chorązki M., *Tragiczna misja „Rolanda"*, „Dziennik Polski", 19 III 2020.
101. Chorązki M., *Tropy Niedźwiadka w Małopolsce*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
102. Chorązki M., *Uratowani z nieludzkiej ziemi. Ewakuacja Armii Andersa i ludności polskiej ze Związku Sowieckiego*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
103. Chorązki M., *Wygrana Stalina w Teheranie. Los Polski na sumieniu Roosevelta i Churchilla*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
104. Chorązki M., *Wywózki akowców w głąb Związku Sowieckiego*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
105. Chrzanowski R., *Grudzień 1970 w Gdyni*, portal Muzeum Miasta Gdyni.
106. Chrzanowski R., *Unikatowe nagranie dot. nagrania dźwiękowego dokonanego w dniu 17 grudnia 1970 r. przy stacji Gdynia-Stocznia przechowywanego w Oddziałowym Archiwum IPN w Gdańsku*, „Sieci Historii" 2020, nr 11–12 („Z archiwum IPN").
107. Chrzanowski R., *Ofiary Grudnia 1970 r. w województwie gdańskim*, „Dziennik Bałtycki", 11 XII 2020 (dodatek *Grudzień 1970*).
108. Cieślik A., *Dlaczego „PESTKI" są twarde*, „wSieci Historii" 2020, nr 1–2.
109. Cieślik A., *Junacy Andersa*, „wSieci Historii" 2020, nr 5–6.
110. Cieślik A., *Sanitariuszka AK z książęcego rodu*, przystanekhistoria.pl.
111. Cieślik A., *Wojna polsko-bolszewicka. Wojna o niepodległość na własnych warunkach*, przystanekhistoria.pl.
112. Ciupa R., Tracz B., *Wujek '81. Der Streik und seine Niederschlagung*, Katowice 2019.
113. Czocher A., *6 listopada będzie po wieczne czasy naszym świętem…*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
114. Czocher A., *Akcja AK „W imieniu Niemiec"*, „Dziennik Polski", 29 X 2020.
115. Czocher A., *Kardynał Sapieha. Niezłomny metropolita krakowski*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.
116. Czocher A., *Kazimierz Kierzkowski – w legionach, dywersji i konspiracji* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020.
117. Czocher A., *Krakowski „Patronat"*, „Dziennik Polski", 19 XI 2020.

118. Czocher A., *Krakowskie „pężetki”*, „Dziennik Polski”, 17 IX 2020.

119. Czocher A., *Nad Wisłę czy na Planty? Wypoczynek w okupowanym Krakowie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

120. Czocher A., *Ofiary Sonderaktion Krakau*, „Do Rzeczy” 2020, nr 24 (dodatek historyczny: *Polacy – ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych*). Wersje obcojęzyczne: ipn.gov.pl/en/news.

121. Czocher A., *Palmiry – symbol niemieckiego okrucieństwa*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

122. Czocher A., *Róża Łubieńska – gotowość służenia* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020.

123. Czocher A., *Tajny UJ. Majowy początek roku akademickiego*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

124. Dąbkowska R., Piotrowska K., *Wacław Denhoff-Czarnocki. Legionista, obrońca Lwowa, weteran wojny polsko-bolszewickiej*, Gdańsk 2020.

125. Dąbrowski D., *Katyň, dlhá cesta k pravde*, „Vojnová kronika” 2020, r. IX, nr 1.

126. Dąbrowski D., *Katyń – trudna droga do prawdy*, „Gazeta Wrocławska” 18–19 IV 2020 (dodatek historyczny *Katyń. Trudna droga Prawdy*).

127. Dąbrowski D., *Krajowski, Paulik, Brzoza-Brzezina – czescy bohaterowie 1920*, „Gazeta Wrocławska”, 14 VIII 2020 (dodatek historyczny *100. rocznica Bitwy Warszawskiej*).

128. Dąbrowski M., *Gdy stanął Lublin*, „Nasz Dziennik”, 1 VII 2020 (dodatek *Przed Sierpniem był Lipiec)*.

129. Dąbrowski M., *Lubelski Lipiec a gdański Sierpień. Narodziny Solidarności* (wywiad przeprowadzony przez red. Wojciecha Pokorę), „Kurier Wnet” 2020, nr 73.

130. Dąbrowski M., *Odwaga była na wagę złota* (wywiad przeprowadzony przez red. Agnieszkę Konieczny), solidarnosckatowice.pl/pl-PL.

131. Dąbrowski M., *Świdnik – droga do wolności*, „Biuletyn IPN” 2020, nr 7–8 (176–177).

132. *Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku*, teka edukacyjna, red. K. Banaś, Katowice 2020.

133. *Desant na pomoc stolicy. Rozmowa z Jerzym Kirszakiem*, „Polska Zbrojna. Historia” 2020, nr 3.

134. Domański T., *Dożywianie przez druty*, „Gość Niedzielny”, 24 V 2020 (dodatek historyczny IPN *Kto ratuje jedno życie… Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej*).

135. Domański T., *Potrzeba dalszych badań*, „Gość Niedzielny”, 24 V 2020 (dodatek historyczny IPN *Kto ratuje jedno życie… Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej*).

136. Domański T., *Rozkaz gen. Tadeusza Komorowskiego „Bora” „o zwalczaniu bandytyzmu” z 15 sierpnia 1943 r. jako podstawa powojennego represjonowania oficerów Armii Krajowej Okręgu Radomsko-Kieleckiego*, przystanekhistoria.pl.

137. Domański T., *Strach jako metoda sprawowania okupacji niemieckiej na przykładzie Kreis Kielce*, przystanekhistoria.pl.

138. Domański T., *Wokół Wykusu. Żandarmi z posterunku w Suchedniowie*, przystanekhistoria.pl.

139. Drabik R., *Bezpieka nad Bugiem*, „Nasz Dziennik", 30 X 2020.

140. Drabik R., *Bezpieka w zagłębiu miedziowym*, „Nasz Dziennik", 20 XI 2020.

141. Drabik R., *Mapa czerwonego Lublina*, „Nasz Dziennik", 4 IX 2020.

142. Drabik R., *Poza prawem*, „Nasz Dziennik", 25 IX 2020.

143. Drabik R., *UB w „Smoczej Jamie"*, „Nasz Dziennik", 24 VII 2020.

144. Drabik R., *Zbrodnie bez kary*, „Nasz Dziennik", 3 VII 2020.

145. Drogoń A., *Naród polski porwał się jednak do broni, zrobił ogromny wysiłek*, „Gazeta Wrocławska", „Nowa Trybuna Opolska", 14 VIII 2020 (dodatek historyczny *100. rocznica Bitwy Warszawskiej*).

146. Drogoń A., *Rodziła się Solidarność ludzkich sumień…*, „Gazeta Wrocławska", „Nowa Trybuna Opolska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

147. Dudek J., *Śledztwo i proces I Zarządu Głównego WiN*, przystanekhistoria.pl.

148. Dudek J., *Wielka ucieczka z więzienia PRL. Kulisy wydarzeń z 2 grudnia 1955 roku*, przystanekhistoria.pl.

149. Dworaczek K., *„Niezależni" studenci 1980–1981*, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

150. Dworaczek K., *141 dni głodówki*, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

151. Dworaczek K., *Głodówka kolejarzy 21–27 X 1980 r.*, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

152. Dworaczek K., *Niezależne Zrzeszenie we Wrocławiu*, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

153. Dworaczek K., *Początki Solidarności w PKP*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 7–8.

154. Dyrcz R., Dziuba I., *Archiwum Pełne Pamięci na stulecie Bitwy Warszawskiej – Ludwik Sobalski i Antoni Macheta. Bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej w dokumentach z Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

155. *Historia, pamięć, tożsamość. 20 lat Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie*, oprac. R. Dyrcz, et. al., Kraków 2020.

156. Dyrcz R., *Polska flaga na Medauarze. Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich*, https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/128887,Polska-flaga-na-Medauarze-Samodzielna-Brygada-Strzelcow-Karpackich.html.

157. Dziuba A., *Przemytnicy znaczków pocztowych. Filateliści na celowniku aparatu bezpieczeństwa*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

158. Dziuba A., *Komunistyczna Partia Górnego Śląska. Rewolucjoniści przeciwko narodowym aspiracjom Polaków*, „Biuletyn IPN. Pismo o najnowszej historii Polski" 2020, nr 7–8 (177).

159. Dziuba A., *Lato 1945 r. w Beskidzie Żywieckim. Oddział partyzancki „Garbnik”*, „Biuletyn IPN” 2020, nr 3 (172).

160. Dziuba A., *Nierychliwa sprawiedliwość. Zagłębiowscy komuniści przed sądami w pierwszych latach II Rzeczypospolitej*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2020, nr 2 (18).

161. Dziuba A., *O „resortowym” dziejopisarstwie. Kronika MO i SB z lat 1944–1975*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2020, nr 1 (17).

162. Dziuba A., *O drukowaniu i dystrybucji „bibuły”. Wspomnienia z podziemia w województwie katowickim*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2020, nr 1 (17).

163. Dziuba A., *Stan podgorączkowy. Grudzień 1970 r. w województwie katowickim*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2020, nr 2 (18).

164. Dziurok A., *Prymasa Wyszyńskiego kłopoty z katowicką cenzurą*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2020, nr 2 (18).

165. Dziurok A., *Topografia terroru*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2020, nr 1 (17).

166. Dźwigał M., *Spełniony Uciekinier*, „Szczeciner. Magazyn Miłośników Stolicy Pomorza” 2019, nr 19 (druk 2020).

167. Dźwigał M., *Żelazne dyliżanse Ziem Zachodnich*, „Pamięć i Przyszłość” 2020, nr 1.

168. Filip K., *„Odwilż” i polski Październik ’56 na Wybrzeżu Gdańskim*, przystanekhistoria.pl.

169. Florczak D., *Agresja sowiecka 1939. Festiwal kłamstw trwa do dziś,* „Nasz Dziennik”, 15 IX 2020 (dodatek historyczny IPN pt. *Inwazja ze Wschodu*).

170. Formella S., *Lech Bądkowski*, seria wydawnicza *Bohaterowie Niepodległej*, Gdańsk 2020.

171. Fornal P., *Prokurator skazany na dożywocie za działalność w WiN*, „Nowiny. Gazeta codzienna”, 27 II 2020. (dodatek historyczny Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie *Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych 1 marca 2020 r.)*.

172. Fornal P., *Zygmunt Szczepkowski (1913–2004) – James Bond z Podkarpacia*, przystanekhistoria.pl.

173. Frazik W., *Delegatura Zagraniczna WiN* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

174. Frazik W., *Działalność propagandowa WiN* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

175. Frazik W., *Głos, którego nie chciano wysłuchać*, „Rakowiecka 37. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL” 2020, nr 9.

176. Frazik W., *II Zarząd Główny Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

177. Frazik W., *Jan Dunin-Brzeziński – kawalerzysta*, „Gazeta Krakowska”, 2 XII 2020.

178. Frazik W., *Ks. Konstanty Budkiewicz. Prałat męczennik*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

179. Frazik W., *Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej. Jan Dunin-Brzeziński (1883–1940)*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

180. Frazik W., *Operacja „Cezary” – prowokacyjna V Komenda WiN* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

181. Frazik W., *Pál Teleki. Rycerz sprawy węgierskiej i polskiej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

182. Frazik W., *WiN – o wolność obywatela i niezawisłość państwa*, „Rakowiecka 37. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL" 2020, nr 11.

183. Gałęzowski M., *Bogusław Szul-Skjöldkrona*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

184. Gałęzowski M., Łeszczyński G., Nowak S., *2021 z Bohaterami Niepodległej*, Warszawa 2020.

185. Gałęzowski M., *Tadeusz Żuliński*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

186. Gałęzowski M., *Umarł „Dziadek" siwy a żelazny…*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 5.

187. Gałęzowski M., *Wilhelm Wyrwiński*, *Zygmunt Bobrowski*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

188. Gałęzowski M., *Zygmunt Radoński*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

189. Gańczak F., *Annäherung durch Auschwitz*, „Perspectives on the 20th Century" 2020, nr 3.

190. Gańczak F., *Auschwitz, rok zerowy*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2 (170–171).

191. Gańczak F., *Dorwać katów*, „Tygodnik Powszechny" 2020, nr 4 (3681).

192. Gańczak F., *Jan Sehn. Tropiciel nazistów*, Wołowiec 2020.

193. Gańczak F., *Majstersztyk zjednoczenia*, „Tygodnik Powszechny" 2020, nr 40 (3717).

194. Gańczak F., *Wyzwalająca klęska*, „Tygodnik Powszechny" 2020, nr 19 (3696).

195. Gasztold P., *Duke sfiduar totalitarizmin dhe komunizmin*, „Europa" 2020, nr 18.

196. Gąsiorowski T., *Atakuje was Piorun. Historia zatopienia Bismarcka*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

197. Gąsiorowski T., *Bernard Mond – „dzielny Żyd" na czele dywizji* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020.

198. Gąsiorowski T., *Bombowce w Bitwie o Anglię* „Dziennik Polski", 9 VII 2020.

199. Gąsiorowski T., *D-Day*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

200. Gąsiorowski T., *Grenadierzy generała Ducha*, „Dziennik Polski", 7 V 2020.

201. Gąsiorowski T., *Jak gen. Rozwadowski zrobił różnicę w bitwie gorlickiej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

202. Gąsiorowski T., *Kazimierz Tumidajski – od Radłowa do Riazania* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020.

203. Gąsiorowski T., *Kock. Ostatnia bitwa generała Kleeberga*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

204. Gąsiorowski A., Tomkiewicz M., *Konspiracja w gminie Dziemiany w latach 1939–1945*, Gdańsk 2020.

205. Gąsiorowski T., *Kryptonim Meksyk. Akcja pod Arsenałem*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

206. Gąsiorowski T., *Marian Bomba – krakowski pepesiak w walkach o niepodległość Ojczyzny* [w:] *Małopolscy bohaterowie niepodległości 1918*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2019 (druk 2020).

207. Gąsiorowski T., *Mariusz Zaruski. Marynarz i taternik z Podola*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

208. Gąsiorowski T., *Nil z Krakowa*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

209. Gąsiorowski T., *Ostatnia misja ORP Grom*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

210. Gąsiorowski T., *Sowieckie deportacje z Kresów Wschodnich*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

211. Gąsiorowski T., *Śmierć gen. Sikorskiego*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

212. Gąsiorowski T., *Wacław Król – od wrześniowych lotów do „Cyrku Skalskiego"* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020.

213. Gąsiorowski T., *Wilhelmshaven. Koniec wojennej epopei pancerniaków gen. Maczka*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

214. Gąsiorowski T., *Władysław Anders. Patriota generał przywódca*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

215. Gąsiorowski T., *Z Petersburga do Londynu przez Tobruk*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

216. Gąsiorowski T., *Zlikwidować szefa policji*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

217. Gibiec M., *Sabotaże i pacyfikacja Małopolski Wschodniej w 1930 roku*, przystanekhistoria.pl.

218. Gieroń R., *Apokalipsa dnia powszedniego. Pierwsze tygodnie w Auschwitz*, „Do Rzeczy" 2020, nr 24.

219. Gieroń R., *Cena za niesienie pomocy*, „Dziennik Polski", 26 III 2020.

220. Gieroń R., *Cisza po ucieczce Niemców z Auschwitz*, „Dziennik Polski", 23 I 2020.

221. Gieroń R., *Cisza po ucieczce Niemców z Auschwitz*, plus.dziennikpolski24.pl.

222. Gieroń R., *Daily Apocalypse. The first weeks in Auschwitz*, ipn.gov.pl/en/news/4215.

223. Gieroń R., *Dyplomaci ratujący Żydów: Wallenberg, Sławik i Sugihara*, przystanekhistoria.pl.

224. Gieroń R., *Narzędzie reżimu. Dekret PKWN*, „Dziennik Polski", 27 VIII 2020.

225. Gieroń R., *Narzędzie reżimu. Dekret PKWN*, plus.dziennikpolski24.pl.

226. Gieroń R., *Nie ratowali dla medali* [w:] *Kto ratuje jedno życie… Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowe*j, „Gość niedzielny" 2020, nr 21.

227. Gieroń R., *Powstanie w getcie warszawskim. Niemieckie zbrodnie i męstwo żydowskich bojowników*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

228. Gieroń R., *Rzeź warszawskiej Woli*, „Dziennik Polski", 6 VIII 2020.

229. Gieroń R., *Rzeź warszawskiej Woli*, https://plus.gloswielkopolski.pl/rzez-warszawskiej-woli.

230. Gieroń R., *Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. Cena za niesienie pomocy*, plus.dziennikpolski24.pl.

231. Gieroń R., *Sprawiedliwi z Małopolski*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

232. Gieroń R., *Wokół pogromu krakowskiego*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 9.

233. Gieroń R., *Wokół pogromu krakowskiego*, przystanekhistoria.pl.

234. Gieroń R., *Zbrodnicza Akcja „Reinhardt"*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

235. Głębocki H., *Obława Augustowska – podlaski Katyń*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

236. Głębocki H., *Operacja polska NKWD w mechanizmach Wielkiego Terroru 1937–1938*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

237. *Ocalić od zapomnienia. Groby wojenne w Ochotnicy i Tylmanowej*, oprac. D. Golik, współpraca K. Buczek, W. Mulet, Ochotnica Dolna 2020.

238. Golik D., *„Nie jesteśmy żadną bandą"*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 3.

239. Golik D., *Aby była wolna*, „Polska Zbrojna", nr okazyjny z 1 III 2020.

240. Golik D., *Adam Domalik „Kowboj", Antoni Wąsowicz „Roch"*, wyd. 2 uzupełnione, Kraków 2020.

241. Golik D., *Aleksander Stawarz – obrońca beskidzkiego rygla* [w:] *Małopolscy bohaterowie Września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020 [przedruk].

242. Golik D., Mulet W., *Ochotnica i Tylmanowa. Miejsca pamięci*, Ochotnica Dolna 2020.

243. Golik D., Musiał F., *Stefan Balicki „Bylina", Stanisław Szajna „Orzeł"*, Kraków 2020.

244. Golik D., *Partyzanckie orły*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

245. Golik D., *Poszukiwawcze grobów* [rozmawiała A. Dusik], „Tygodnik Podhalański" 2020, nr 38.

246. Golik D., *Rozmowy z diabłem*, „Dziennik Polski", 1 X 2020.

247. Golik D., *Warto zadawać sobie pytania* [rozmawiała M. Śmietana] [w:] M. Śmietana, *Ślady*, Kraków 2020.

248. Golik D., *Zardzewiałe ślady przeszłości*, „Biuletyn Informacyjny ŚZŻAK" 2020, nr 9.

249. Golik D., *Zwycięstwo będzie twoją nagrodą*, „Polska Zbrojna Historia" 2020, nr 1.

250. Golik D., *Żandarmi od Kreskego*, „Dziennik Polski", 2 I 2020.

251. Gonet T., *Pomoc w dystrykcie Galicja*, „Gość Niedzielny", 22 III 2020 (dodatek do *Kto ratuje jedno życie… Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej*).

252. Gontarczyk P., *Dalej jest już tylko noc, czyli jak w PAN usuwa się z historii pomoc Polaków dla Żydów w czasie II wojny światowej*, „Sieci" 2020, nr 19.

253. Gontarczyk P., *Kto się boi otwartej debaty o Jedwabnem?*, „Sieci" 2020, nr 30.

254. Gontarczyk P., *Na niemieckim posterunku, czyli uwagi na marginesie ostatniej książki Jana Grabowskiego*, „Sieci" 2020, nr 23.

255. Gontarczyk P., *Pod ochroną wersalskiego porządku*, „Sieci" 2020, nr 2.

256. Gontarczyk P., *Sputnik, czyli świat cyrylicą pisany*, „Sieci" 2020, nr 7.

257. Gorajczyk D., *KL Sachsenhausen. Miejsce spod znaku trupiej czaszki*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

258. Gorajczyk D., Masłowski M., *Wojna Rzeczypospolitej z bolszewicką Rosją*, wkładka edukacyjna jako dodatek do puzzli historycznych *Bitwa Warszawska*, Kraków 2020.

259. Gorajczyk D., Masłowski M., *Wojna Rzeczypospolitej z bolszewicką Rosją*, wkładka edukacyjna jako dodatek do puzzli historycznych, *Jerzy Kossak* „*Cud nad Wisłą*", Kraków 2020.

260. Gorajczyk D., *Na fundamencie kłamstwa*, „Dziennik Polski", 5 III 2020.

261. Gorajczyk M., *Eksperymenty na ludziach w niemieckim obozie koncentracyjnym. Mengele i inni*, „Dziennik Polski", 5 XI 2020.

262. Grabowski W., *1 Polska Morska Eskadra Bombowa w Monfalcone i Grignano*, „Gapa" 2020, nr 35.

263. Grabowski W., *Zgodnie z instrukcjami zostali zatrzymani…". Przywódcy Polski Walczącej przed sowieckim sądem* (dodatek do „Gazety Polskiej", 17 VI 2020).

264. Graczyk K., *Sąd doraźny katowickiego Gestapo*, przystanekhistoria.pl.

265. Graczyk K., *Stracenie ks. Jana Franciszka Machy*, „Śląsk" 2020, nr 9 (300).

266. Grądzka-Rejak M., *„Wolność! Zwróćcie nam naszą wolność…"*, „Słowo Żydowskie" 2020, nr 11.

267. Grądzka-Rejak M., *Chodzi nie o zlikwidowanie epidemii, lecz o zlikwidowanie Żydów. Mur wokół getta warszawskiego*, „Mówią Wieki" 2020, nr 11.

268. Grądzka-Rejak M., *Szli wszyscy z tobołkami*, „Dziennik Polski", https://plus.dziennikpolski24.pl.

269. Grosicka M., *„Prezentowała wrogi stosunek do aktualnej sytuacji politycznej…". Irena Kurowska kontra SB*, „eM Kielce", 30 VIII 2020 (dodatek historyczny).

270. Grosicka M., *„Reżim odebrał nam to, co jest najcenniejsze w życiu człowieka – wolność". Meldunki KW PZPR na temat sytuacji w województwie kieleckim po 13 grudnia 1981 r.*, „Echo Dnia" (dodatek „Kuryer Kielecki". Specjalna gazeta okolicznościowa), 17 XII 2020.

271. Grosicka M., *„Walka z reżimem komunistycznym o wolność Ojczyzny". Armia Wolnej Europy w latach 1954–1959*, „Echo Dnia" (dodatek „Kuryer Kielecki". Specjalna gazeta okolicznościowa), 5 III 2020.

272. Grosicka M., *Grudzień 1981 r. Reakcja mieszkańców regionu świętokrzyskiego na wprowadzenie stanu wojennego* „Echo Dnia" (dodatek „Kuryer Kielecki". Specjalna gazeta okolicznościowa), 17 XII 2020.

273. Grosicka M., *Śmierć w czasie śledztwa. Wokół procesu „Armii Wolnej Europy"*, „Wykus 2020". Jednodniówka wydana staraniem Środowiska Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich Armii Krajowej Ponury-Nurt i Obwodu Świętokrzyskiego Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej 2020, nr 25.

274. Grosicka M., Śmietanka-Kruszelnicki R., *„Zrodził nas sierpniowy bunt Robotników Wybrzeża". Region Świętokrzyski NSZZ „Solidarność" 1980–1981*, Kielce 2020.

275. Grzelczak P., *Bard*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 3.

276. Grzelczak P., *Bogu dzięki, że nareszcie przybył!*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 2.

277. Grzelczak P., *Bunt 1956*, przystanekhistoria.pl.

278. Grzelczak P., *CIA o Poznańskim Czerwcu 1956*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 6.

279. Grzelczak P., *Honory dla generała. Konsul Generalny RP w Opolu Daniel Kęszycki i jego nieznana inicjatywa przyznania gen. Henriemu Le Rondowi doktoratu honoris causa Uniwersytetu Poznańskiego*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

280. Grzelczak P., *Jak daleko, jak blisko… O legendarnym meczu KKS Lech Poznań – FC Barcelona*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 11.

281. Grzelczak P., *Kradzieże, rozboje, pobicia, uprowadzenia i zabójstwa. Przestępczość żołnierzy Armii Czerwonej w pociągach relacji Poznań Główny – Krzyż Wielkopolski latem 1945 r.*, „Głos Wielkopolski", 7 V 2020.

282. Grzelczak P., *Nierealne stało się realne*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 10.

283. Grzelczak P., *Niezastąpiony*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 7.

284. Grzelczak P., *Od redakcji*, „Kronika Miasta Poznania" 2020, nr 2.

285. Grzelczak P., *Poznański Czerwiec 1956 w dokumentach CIA*, przystanekhistoria.pl.

286. Grzelczak P., *Poznańskie łzy*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 5.

287. Grzelczak P., *Samorządna Rzeczpospolita*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 6.

288. Grzelczak P., *W imieniu Rzeczypospolitej. Losy Stefana Korbońskiego*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 12.

289. Grzelczak P., *Wszystkimi siłami. Sierpień 1920 w Poznaniu*, „Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS" 2020, nr 8.

290. Grzelczak P., *Zakazana poezja. Sprawa Konrada Doberschuetza*, przystanekhistoria.pl.

291. Gucewicz D, *„A czy to jest prawdziwy ksiądz?". Nocne grzebanie ofiar rewolty grudniowej przez kapelanów wojskowych w Trójmieście*, przystanekhistoria.pl.

292. Gucewicz D., *„Cezar" kolporter. Ksiądz Władysław Ciastoń SAC na celowniku gdańskiej bezpieki po Grudniu '70*, przystanekhistoria.pl.

293. Gucewicz D., *Kościół wobec wydarzeń Grudnia '70*, „Trojmiasto.pl".

294. Habielski R., *Boje Stanisława Mackiewicza* [w:] *Odsłony Cata. Stanisław Mackiewicz w listach*, Warszawa 2020.

295. Habielski R., *W.A. Zbyszewskiego wspomnienia o ludziach* [w:] W.A. Zbyszewski, *Ludzie, których znałem*, Warszawa 2020.

296. Hańderek M., *Bolesław Kontrym „Żmudzin" – życie i śmierć dla Polski*, przystanekhistoria.pl.

297. Hańderek M., *Bronisław Chajęcki w więzieniu mokotowskim*, przystanekhistoria.pl.

298. Hańderek M., *Między ideologią a pragmatyzmem – relacje Polski Ludowej z państwami koreańskimi*, przystanekhistoria.pl.

299. Hańderek M., *Rosja ofiarą i wyzwolicielką? Putinowska polityka historyczna względem Polski*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 4 (173).

300. Hańderek M., *Z PRL po „swobodę życia" – czyli ucieczka płk. Władysława Tykocińskiego*, przystanekhistoria.pl.

301. Helik K., Zapolska-Downar M., *Dwudziestolecie międzywojenne w arkuszach maturalnych z lat 2012–2019. Wybrane ćwiczenia*, lodz.ipn.gov.pl/pl6/publikacje/ksiazki-lodz.

302. Helik K., Zapolska-Downar M., *I wojna światowa w arkuszach maturalnych z lat 2012–2019. Wybrane ćwiczenia*, lodz.ipn.gov.pl/pl6/publikacje/ksiazki-lodz.

303. Helik K., Zapolska-Downar M., *II wojna światowa w arkuszach maturalnych z lat 2012–2019. Wybrane ćwiczenia*, lodz.ipn.gov.pl/pl6/publikacje/ksiazki-lodz.

304. Helik K., Zapolska-Downar M., *Świat po II wojnie światowej w arkuszach maturalnych z lat 2012–2019. Wybrane ćwiczenia*, lodz.ipn.gov.pl/pl6/publikacje/ksiazki-lodz.

305. *Historia, pamięć, tożsamość. 20 lat Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie*, oprac. R. Dyrcz, D. Gorajczyk, M. Gorajczyk, E. Jakimek-Zapart, M. Konieczna, F. Musiał, J, Ślęzak, M. Wenklar, K. Wordliczek, Kraków 2020.

306. Hlebowicz J., *Chodziło o coś więcej niż podwyżki*, „Gość Niedzielny" 2020, nr 35.

307. *Jabłonna. Czarna legenda 1920 r. Rozmowa z Jerzym Kirszakiem*, „Polska Zbrojna. Historia" 2020, nr 2.

308. Jakimek-Zapart E., *Sny wstaną… Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci*, Warszawa 2020.

309. Jakimek-Zapart E., *Świadectwo dla pokoleń*, „Nasz Dziennik", 1 IX 2020.

310. Jasiak K., *„Jaguar" z Konspiracyjnego Wojska Polskiego*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 3 (172).

311. Jasiak K., *Kapitan Stanisław Mikulski (1890–1940), komisarz Straży Granicznej, współpracownik polskiego wywiadu wojskowego w II RP*, „Gazeta Wrocławska", „Nowa Trybuna Opolska", 18–19 IV 2020 (dodatek historyczny *Katyń. Trudna droga do prawdy*).

312. Jaskułowski T., *Niechęć w czterech aktach. O stosunkach między PRL a NRD*, „Mówią Wieki" 2020, nr 9.

313. Jaskułowski T., *Wolny świat wobec Grudnia 70*, „W sieci Historii" 2020, nr 11–12.

314. Jaskułowski T., *Republika Federalna Niemiec wobec Grudnia 70*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 12.

315. Jaźwiński A., *Niepokalanów (18 VI). Przykładowe dokumenty z zasobu Archiwum IPN w Warszawie i zasobu Archiwum IPN w Łodzi* [wprowadzenie do prezentacji dokumentów], https://drugapiel-grzymka.ipn.gov.pl/ (portal internetowy IPN).

316. Jedynak M., *10 lat bloga „Wokół Wykusu"*, „Wykus" 2020, nr 25.

317. Jedynak M., *Andrzej Kasten „Zulejka" (1923–2020)*, „Wykus" 2020, nr 25.

318. Jedynak M., *Bolesław Wawrzyniec Ciesielski „Pseudo", „Farys II" (1926–2019)*, „Wykus" 2020, nr 25.

319. Jedynak M., *Kardynał Stefan Wyszyński i jego związki z Armią Krajową*, „Wykus" 2020, nr 25.

320. Jedynak M., *Prymas Stefan Wyszyński i jego związki z Armią Krajową*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 6 (175).

321. Jedynak M., *Zmarł ks. Czesław Wala*, „Wykus" 2020, nr 25.

322. Jodczyk K., *Wierna przysiędze do końca*, „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej" 2020, nr 9 (917) (dodatek IPN Białystok Żołnierze Niezłomni).

323. Jończyk M., *Jan Bernard Rejecki – ofiara Katynia*, przystanekhistoria.pl.

324. Jończyk M., *Katyń 1940. W 80. rocznicę ludobójstwa*, „Echo Dnia", 9 IV 2020.

325. Jończyk M., *Katyńska zbrodnia ludobójstwa*, przystanekhistoria.pl.

326. Jończyk M., Kulińska J., *Póki nam sił starczy…*, „Echo Dnia" (dodatek: „Kuryer kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa"), 16 IV 2020.

327. Jończyk M., *Na dowód, że żyję… Listy troski i nadziei*, przystanekhistoria.pl.

328. Jończyk M., *O Niepodległą – szlakami Langiewicza, Hubala i Ponurego – rajd edukacyjny*, przystanekhistoria.pl.

329. Jończyk M., *Płk Bronisław Kowalczewski – żołnierz niezłomny*, przystanekhistoria.pl.

330. Jończyk M., *Płk Kazimierz Glabisz – żołnierz, działacz sportowy, patriota*, przystanekhistoria.pl.

331. Jończyk M., *Pokolenia wolności – lekarze, Katyńczycy, weterani 1920 r.*, „Echo Dnia" (dodatek: „Kuryer kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa"), 16 IV 2020.

332. Jończyk M., *Pokolenia wolności – policjanci, Katyńczycy, żołnierze 1920 r.*, „Echo Dnia" (dodatek: „Kuryer kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa"), 16 IV 2020.

333. Jończyk M., *Pułkownik Kazimierz Glabisz – żołnierz, działacz sportowy, patriota*, przystanekhistoria.pl.

334. Jończyk M., *Walczyli w wojnie polsko-bolszewickiej, zginęli w Katyniu w 1940 roku*, „Echo Dnia", 28 V 2020.

335. Jończyk M., *Walki Grupy Kielce – bitwa pod Kajetanowem i Barczą w dniach 5–7 września 1939 r.*, przystanekhistoria.pl.

336. Jończyk M., *Współczesna polska racja stanu – dążenia niepodległościowe rodziny Machalskich*, przystanekhistoria.pl.

337. Jończyk M., *Zapomniany bohater – płk Bronisław Kowalczewski*, przystanekhistoria.pl.

338. Jończyk M., *Zbrodnia Katyńska na funkcjonariuszach Policji Państwowej*, przystanekhistoria.pl.

339. Kaczmarczyk W., *Akcje Special Operations Executive na terenie okupowanej Polski – zrzuty sprzętu i ludzi*, przystanekhistoria.pl.

340. Kaczmarski K., *Jak słowo „Bóg" wróciło na sztandary Wojska Polskiego*, www.przystanekhistoria.pl.

341. Kaczmarski K., Muszyński W.J., Sierchuła R., *Błękitny Generał w wojnach o granice*, przystanekhistoria.pl.

342. Kaczmarski K., Muszyński W.J., Sierchuła R., *Druga Wielka Wojna generała Hallera*, przystanekhistoria.pl.

343. Kaczmarski K., Muszyński W.J., Sierchuła R., *Józef Haller – uchodźca polityczny*, przystanekhistoria.pl.

344. Kalbarczyk S., *Armia Andersa w ZSRS 1941–1942. Niespełnione braterstwo broni z Armią Czerwoną*, Warszawa 2020.

345. Kalbarczyk S., *Doskonała rozgrywka Andersa*, „Rzeczpospolita", 8 IX 2020 (dodatek *Generał Anders*).

346. Kalbarczyk S., *Pokazowy proces polskich przywódców. Proces szesnastu we wspomnieniach gen. Nikołaja Afanasjewa*, „Gazeta Polska", 10 VI 2020 (dodatek: *Historia XX Wieku. Proces Szesnastu*).

347. Kalbarczyk S., *Sowieccy „wyzwoliciele". Szkic do portretu zbiorowego*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 10.

348. Kalbarczyk S., *We wrogim otoczeniu ? Polscy jeńcy wojenni a ludność cywilna w ZSRS (1939–1940)*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 4 (173).

349. Kalbarczyk S., *Zbrodnia katyńska – w pytaniach i odpowiedziach* [w:] *Zbrodnia Katyńska*, Warszawa 2020.

350. Kalbarczyk S., *Zbrodnia katyńska* [w:] *Katyń 1940–2020. Zbrodnia – Kłamstwo – Pamięć*, Warszawa 2020.

351. Kalbarczyk S., *Złoczów 1939. Przykład sowieckiej zbrodni*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 9.

352. Kalisz M., *„Opiekowali się mną serdecznie i nigdy nie zmienili swojego dobrego stosunku do mnie". Historia Sabiny Honigwachs. Z dziejów pomocy Żydom*, przystanekhistoria.pl.

353. Kalisz M., *„Władysław Kosiba dał mi szklankę mleka i kawałek chleba…". Zapomniana karta ratowania Żydów w Bieczu*, przystanekhistoria.pl.

354. Kalisz M., *Obóz NKWD w Trzebusce*, „Sztafeta", „Obserwator Lokalny", „Życie Podkarpackie", 7 V 2020 (dodatek historyczny Oddziału IPN w Rzeszowie *Terror Armii Czerwonej na ziemiach polskich*).

355. Kapusta M., *„Klinowski" – agent w harcerskich szeregach*, „Krakowski Rocznik Historii Harcerstwa" 2020, t. 16.

356. Kapusta M., *Akcja „Koppe". Jak niemiecki zbrodniarz uniknął kary*, https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn.

357. Kapusta M., *Czy partyzant „Ognia" był krewnym ks. Skorupki?*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

358. Kapusta M., *Glinik – nowy etap badań zakończony?*, „Kurier Zwierzyniecki" 2020 nr 1 (251).

359. Kapusta M., *Katyń… Pamiętamy!*, „Kurier Zwierzyniecki" 2020, nr 2 (252).

360. Kapusta M., *Pacyfikacja Zwierzyńca w roku 1943 – nieznana ofiara?*, „Kurier Zwierzyniecki" 2020, nr 3 (253).

361. Kapusta M., *Wrześniowe ślady*, „Kurier Zwierzyniecki" 2020, nr 6 (256).

362. Kapusta M., *Zbrodnia katyńska w archiwaliach IPN*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

363. Kapusta M., *Zbrodnia katyńska. Najważniejsze fakty*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

364. Kapuściak B., *„Donżuan" czy „Milczek"? Poszukiwanie ppłk. Mariana Kozłowskiego oficera wywiadu wojskowego przez kontrwywiad wojskowy PRL*, „Fronda Lux" 2020, nr 96.

365. Kapuściak B., *LWP wobec pielgrzymki*, drugapielgrzymka.ipn.gov.pl/jp3/dokumenty/zagadnienia.

366. *Karnawał białostockiej „Solidarności" w obiektywie Mirosława Bujanowskiego*, oprac. K. Dobek, koordynator: U. Gierasimiuk, Białystok 2020.

367. Karowicz-Bienias S., *Nieosądzeni w Norymberdze*, przystanekhistoria.pl.

368. Karowicz-Bienias S., *Polska w Norymberdze*, przystanekhistoria.pl.

369. Karowicz-Bienias S., *Stefan Michnik – nieuchwytny zbrodniarz w sędziowskiej todze*, przystanekhistoria.pl.

370. Karowicz-Bienias S., *Zbrodnie nazistowskie popełnione na osobach niepełnosprawnych w świetle prawa międzynarodowego*, przystanekhistoria.pl.

371. Kasprzycki M., „*Marzec w Tarnowie*", marzec 2020 r., ipn.gov.pl.

372. Kasprzycki M., *„Nie" dla krzyża w szkołach*, „Dziennik Polski", 20 II 2020.

373. Kasprzycki M., *Czerwona pożoga na Sądecczyźnie*, ipn.gov.pl/dodatek Plus Polska Times, data publikacji 6 V 2020.

374. Kasprzycki M., *Ks. Jan Kuczek – narzędzie bezpieki w dezintegracji Kościoła katolickiego*, „Sądeczanin Historia" 2020, nr 3.

375. Kasprzycki M., *Rozkaz: Zniszczyć oazy*, „Dziennik Polski", 20 VIII 2020.

376. Kasprzykowski A., *Finał konkursu „Narodziny Solidarności"*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 10/465.

377. Kasprzykowski A., *Krzyż Komandorski dla śp. Księdza Zbigniewa*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 7/462.

378. Kasprzykowski A., *Ks. prałat Zbigniew Powada (1946–2020). Żegnamy naszego kapelana*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 6/461.

379. Kasprzykowski A., *Licealiści o Solidarności*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 2/457.

380. Kasprzykowski A., *Nowe świadczenia dla działaczy opozycji*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 8/463.

381. Kasprzykowski A., *Odznaczenia dla solidarnych*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 3/458.

382. Kasprzykowski A., *Pogrzeb ks. prałata Zbigniewa Powady, kapelana podbeskidzkiej Solidarności*, katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci.

383. Kasprzykowski A., *Sierpień pod Beskidami*, https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/.

384. Kasprzykowski A., *Sierpień pod Beskidami*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 8/463.

385. Kasprzykowski A., *Solidarny duszpasterz*, „Tygodnik Solidarność" 2020, nr 28/1644.

386. Kasprzykowski A., *Spacer ze „Spacerownikiem"*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 10/465.

387. Kasprzykowski A., *Spacerownik Bielski. Śladami „Solidarności" lat 1980–89 w Bielsku-Białej*, Bielsko-Biała 2020.

388. Kasprzykowski A., *Szef „Trzeciego Szeregu" z Krzyżem*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 1/456.

389. Kasprzykowski A., *Śladami bielskiej „Solidarności"*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 9/464.

390. Kasprzykowski A., *Tu rodziła się Solidarność*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 7/462.

391. Kasprzykowski A., *W rocznicę strajku: kwiaty, odznaczenia i wspomnienia*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 2/457.

392. Kasprzykowski A., *Zimowe zwycięstwo: poleciały głowy nietykalnych*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 1/456.

393. Kasprzykowski A., *Zmarł Kazimierz Podstawa*, „Solidarność Podbeskidzia" 2020, nr 3/458.

394. Kasprzykowski A., *Zmarł ks. prałat Zbigniew Powada, kapelan podbeskidzkiej Solidarności*, katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci.

395. Kasprzykowski A., *Zmarł prof. Józef Wranik,* „Solidarność Podbeskidzia” 2020, nr 10/465.

396. Kasza Ł., *Bohaterowie przestworzy niepodległej*, przystanekhistoria.pl.

397. *Katalog wydawnictw Oddziału IPN w Krakowie 2001–2020*, oprac. F. Musiał, M. Wenklar, współpraca W. Frazik, Kraków 2020.

398. Kawalec K., *Wspomnienie*, „Nowa Trybuna Opolska”, 18 XII 2020 (dodatek historyczny „20 lat z Instytutem Pamięci Narodowej”).

399. Kierski K.A., *Indywidualne Zawody Strzeleckie z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych*, „Kwartalnik Wyklęci” 2020, nr 2.

400. Kierski K.A., *Teka edukacyjna. Policja Państwowa 1919–1939*, Białystok–Olsztyn–Warszawa 2019.

401. Kirszak J., *Dowódca doskonały, pułkownik Jan Maliszewski*, „Polska Zbrojna. Historia” 2020, nr 3.

402. Kirszak J., *Ogniem z otwartych pozycji, generał Michał Gałązka*, „Polska Zbrojna. Historia” 2020, nr 2.

403. Kirszak J., *Preliminaria polsko-bolszewickich działań wojennych w roku 1920*, „Gazeta Wrocławska”, „Nowa Trybuna Opolska”, 14 VIII 2020 (dodatek historyczny *100. rocznica Bitwy Warszawskiej*).

404. Kirszak J., *Zbrodnia katyńska – czego nie wiemy?* „Gazeta Wrocławska”, „Nowa Trybuna Opolska”, 18–19 IV 2020 (dodatek historyczny *Katyń. Trudna droga do prawdy*).

405. Kirszak J., *Żadnej kapitulacji nie będzie. Gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz*, „Polska Zbrojna. Historia” 2020, nr 1.

406. Klementowski R., *Badania naukowe*, „Gazeta Wrocławska”, 18 XII 2020 (dodatek historyczny *20 lat z Instytutem Pamięci Narodowej*).

407. Klementowski R., *Badania naukowe*, „Nowa Trybuna Opolska”, 18 XII 2020 (dodatek historyczny 20 lat z Instytutem Pamięci Narodowej).

408. Kluska B., *Aleksander Falzmann (1887–1942) – bohaterski pastor*, broszura edukacyjna – Łódź 2020.

409. Kłapeć J., *Z pomocą żydowskiemu sąsiadowi*, „Nasz Dziennik”, 23 III 2020 (dodatek *Samarytanie w czasie zagłady)*.

410. Kochański P., *Udział 17 Pułku Ułanów Wielkopolskich w wojnie z bolszewikami w 1920 roku*, „Wiadomości Kościańskie” 2020, nr 9.

411. Kołodziej A., *Gdyńscy komunardzi*, audiobook IPN, Warszawa 2020 (tekst: G. Łeszczyński).

412. Komaniecka-Łyp M., *Ks. Zdzisław Peszkowski, świadek prawdy o Katyniu*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

413. Komaniecka-Łyp M., *Hotele na podsłuchu*, „Dziennik Polski”, 24 IX 2020.

414. Komaniecka-Łyp M., *Katyń w działalności opozycji w Krakowie*, „Biuletyn IPN” 2020, nr 4.

415. Komaniecka-Łyp M., *Ksiądz nieuchwytny dla bezpieki*, „Dziennik Polski”, 23 VII 2020.

416. Komaniecka-Łyp M., *Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, oficerowie zbrodni katyńskiej. Józef Seruga (1886–1940)*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci.

417. Komaniecka-Łyp M., *Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, oficerowie zbrodni katyńskiej. Ks. Jan Leon Ziółkowski (1889–1940)*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci.

418. Komaniecka-Łyp M., *Nie mógł żyć w kłamstwie… Historia Walentego Badylaka*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

419. Komaniecka-Łyp M., *Niemcy w Katyniu w 1943 roku*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

420. Komaniecka-Łyp M., *Sędziowie w stanie wojennym*, „Dziennik Polski", 10 XII 2020.

421. Komaniecka-Łyp M., *Straszny ten ludzki los – los Polaka!*, „Dziennik Polski, 5 III 2020 (bezpłatny dodatek IPN w Krakowie z okazji 80. Rocznicy Zbrodni Katyńskiej *Katyń)*.

422. Komaniecka-Łyp M., *Wybory 4 czerwca 1989. Klęska komuny i triumf „Solidarności"*, ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn.

423. Kopczyńska I., *Dr Franciszek Witaszek*, przystanekhistoria.pl.

424. Koreś D., *Generał brygady Bolesław Schwarzberg-Czerny – dowódca 24 Dywizji Piechoty w 1939 r. i ofiara zbrodni katyńskiej*, „Gazeta Wrocławska", „Nowa Trybuna Opolska", 18–19 IV 2020 (dodatek historyczny *Katyń. Trudna droga do prawdy*).

425. Koreś D., Olejniczak A., *Wojsko Polskie 1918–1939*, wystawa elementarna.

426. Koreś D., *Szarża 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego pod Arcelinem 17 sierpnia 1920 r.*, „Gazeta Wrocławska", „Nowa Trybuna Opolska", 14 VIII 2020 (dodatek historyczny *100. rocznica Bitwy Warszawskiej*).

427. Koreś D., *Szarża 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego pod Arcelinem 17 sierpnia 1920 r.*, „Gazeta Wrocławska", 14 VIII 2020 (dodatek historyczny *100. rocznica Bitwy Warszawskiej*).

428. Koreś D., *Szarża 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego pod Arcelinem 17 sierpnia 1920 r.*, „Nowa Trybuna Opolska", 14 VIII 2020 (dodatek historyczny *100. rocznica Bitwy Warszawskiej*).

429. Koreś D., *Wojsko pod obcym dowództwem – ludowe Wojsko Polskie 1943–1989*, teka edukacyjna IPN, red. D. Koreś, oprac. I. Demczyszak, J. Jędrysiak, R. Szewczyk, Wrocław–Warszawa 2020.

430. Korkuć M., *Bezkarność w zniewolonym kraju*, „Gazeta Krakowska", „Dziennik Polski 24", 7 V 2020. Korkuć M., *Bitwa pod Stalingradem przesądziła o losie Polski*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

431. Korkuć M., *Bitwa, która ocaliła Europę*, „Nasz Dziennik", 14–16 VIII 2020 (dodatek historyczny „*1920–2020 Cud nad Wisłą"*).

432. Korkuć M., *Profanowanie grobu Nieznanego Żołnierza*, „Sieci" 2020, nr 39.

433. Kornacki P., *Kilka uwag odnośnie do książki Mirosława Tryczyka Drzazga. Kłamstwa silniejsze niż śmierć, Kraków 2020*, przystanekhistoria.pl.

434. Korol-Chudy A., *Organizacja, działalność i siedziby Polskiego Komitetu Plebiscytowego na powiat katowicki w pierwszych miesiącach istnienia*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

435. Korol-Chudy A., *Witaj jutrzenko swobody! Obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja na Górnym Śląsku w 1920 roku*, 10 VIII 2020 (dodatek okolicznościowy do czasopism Polska Press Grupa *II powstanie śląskie 1920 roku*).

436. Korol-Chudy A., *Witaj jutrzenko swobody! Obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja na Górnym Śląsku 1920 roku*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

437. Kosiński P., Kopka B., *Pod sowieckim jarzmem*, „Polska Zbrojna", 17 IX 2020 (nr okazyjny „81. rocznica agresji ZSRS na Polskę").

438. Koszel-Pleskaczuk B., *Stan wojenny w województwie łomżyńskim*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 50 (790).

439. Kościański R. *W setną rocznicę Bitwy Warszawskiej 1920 roku*, „Wiadomości Kościańskie" 2020, nr 9.

440. Kowalczyk J., *Rzeszowska jednostka KBW w walce z polskim podziemiem antykomunistycznym*, „Super Nowości" i „Nowiny", 27 II 2020 (dodatek historyczny Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych).

441. Kowalska E., *„i żyj za tamtych i za siebie lepiej…" Sztafeta pokoleń*, poszukiwania.ipn.gov.pl 2020.

442. Kowalska E., *Katyń i nie tylko*, „Rakowiecka 37" 2020, nr 3.

443. Kowalska E., *Nigdy dość o Katyniu*, „Kurier Wileński", https://zw.lt/kultura-historia/e-kowalska-nigdy-dosyc-mowienia-o-katyniu.

444. Kowalska E., *Pamięć Katynia*, poszukiwania.ipn.gov.pl.

445. Kowalska E., *Powrócić na Ojczyzny łono*, przystanekhistoria.pl.

446. Kowalska E., Siemińska D., *Walka o prawdę musi trwać*, poszukiwania.ipn.gov.pl.

447. Kowalska E., *W cieniu Katynia*, przystanekhistoria.pl.

448. Kowalska E., *Zabrakło ich w powojennej Polsce*, poszukiwania.ipn.gov.pl.

449. Kozak M., *Tykocin w stanie wojennym*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 50 (790).

450. Kozłowski I., *Marszałek Rokossowski nie daje o sobie zapomnieć*, portal „Głos Ukrainy", 1 VIII 2020.

451. Kozłowski I., *Nie dopuścić do nowej konfrontacji*, portal „Głos Ukrainy", 4 IX 2020.

452. Kozłowski I., *Pojedynek w Europarlamencie odnośnie pamięci historycznej*, portal „Głos Ukrainy", 18 I 2020.

453. Kozłowski I., *Polska protestuje przeciwko zakłamywaniu prawdy o Katyniu*, portal „Głos Ukrainy", 26 XI 2020.

454. Kozłowski I., *Polska: pomnik wdzięczności za niepodległą*, portal „Głos Ukrainy", 12 XI 2020.

455. Kozłowski I., *Polskim dyplomatom nie pozwolono oddać hołdu ofiarom stalinowskich represji*, portal „Głos Ukrainy", 5 IX 2020.

456. Kozłowski I., *W Lesie Bykowniańskim została także „polska linia"*, portal „Głos Ukrainy", 12 IX 2020.

457. Kozłowski I., *W Polsce uczczono zwycięstwo, które zatrzymało bolszewizm*, portal „Głos Ukrainy", 18 VIII 2020.

458. Kozłowski I., *Warszawa – Kijów: początek nowego etapu w relacjach*, portal „Głos Ukrainy", 16 X 2020.

459. Kozłowski I., *Warszawa wyraża ostry protest przeciwko zacieraniu śladów morderstwa katyńskiego*, portal „Głos Ukrainy", 8 V 2020.

460. Kozłowski T., *December 1980: The soviet invasion of Poland. Was Moscow really planning to invide Poland?*, portal „Polishhistory".

461. Kozłowski T., *Esbecja w likwidacji*, „Tygodnik Powszechny" 2020, nr 29.

462. Kozłowski T., *Idy wrześniowe*, przystanekhistoria.pl.

463. Kozłowski T., *Przesuwanie granic badania historii (A. Dudek: Od Mazowieckiego do Suchockiej)*, „Nowe Książki" 2020, nr 5.

464. Kozłowski T., *Sieroty po Kiszczaku*, przystanekhistoria.pl.

465. Kozłowski T., *The birth of local democracy in Poland. The 30th anniversary of the first free elections of local government in the Third Polish Republic*, „Polishhistory", 26 V 2020.

466. Kozłowski T., *The bridge between Poland and Israel. The 30th anniversary of the „Bridge" operation*, „Polishhistory", 14 VI 2020.

467. Kozłowski T., *The CIA's Polish program: a review of Seth G. Jones, A Covert Action: Reagan, the CIA, and the Cold War Struggle in Poland*, „Polishhistory", 13 X 2020.

468. Kozłowski T., *The Security Service's Last Task. 30th anniversary of Kiszczak's dismissal from Ministry of Internal Affairs of Poland*, „Polishhistory", 6 VII 2020.

469. Kozłowski T., *W latach 1980–1981 z pewnością mieliśmy do czynienia z systemem dwuwładzy* [z dr. Tomaszem Kozłowskim rozmawia Michał Szukała], „Dzieje", 19 X 2020.

470. Kozubel M., *Brody-Lwów 1920*, „Najważniejsze bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921", Szczecin 2020.

471. Kozubel M., *Edward Franciszek Herbert*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

472. Kozubel M., *Józef Gigiel-Melechowicz*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

473. Kozubel M., *Wywiad wojskowy Ukraińskiej Republiki Ludowej w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2.

474. Kozubel M., *Zamość-Komarów 1920*, „Najważniejsze bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921", Szczecin 2020.

475. Krajewski K., *Jedyny ocalały z IV Zarządu Głównego WiN. Władysław Jedliński (1909–1989)*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 9.

476. Krajewski K., Łabuszewski T., *Mieczysław Dziemieszkiewicz „Rój"*, „Biuletyn Informacyjny ŚZŻAK" 2020, nr 10.

477. Krajewski K., *Nekropolie akowskie na Nowogródczyźnie i Grodzieńszczyźnie*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 11.

478. Krajewski K., *Sprawa kapitana „Hala". Historia jednego oszczerstwa i wielu jego skutków*. „Biuletyn IPN" 2020, nr 10.

479. Krajewski K., *To nie było zwycięstwo. Maj 1945 r. na Kresach*, „Biuletyn Informacyjny ŚZŻAK" 2020, nr 05.

480. Kruszyński M., *Czy polska placówka dyplomatyczna w Moskwie spełniła pokładane w niej nadzieje*, przystanekhistoria.pl.

481. Kruszyński M., *O pertraktacjach w sprawie traktatu handlowego II RP ze Związkiem Sowieckim*, przystanekhistoria.pl.

482. Kruszyński M., *Opieka konsularna nad Polakami w Moskwie w latach 1918–1939*, przystanekhistoria.pl.

483. Kryński A., *Praski rozdział warszawskiej insurekcji 1944 roku*, „Myśl Praska", 26 VIII 2020.

484. Krzek-Lubowiecki M., *Edward Ralski (1901–1940)*, „Gazeta Krakowska", 5 II 2020 oraz www.krakow.ipn.gov.pl.

485. Krzek-Lubowiecki M., *Feliks Olas (1893–1940)*, „Gazeta Krakowska", 8 VII 2020 oraz www.krakow.ipn.gov.pl.

486. Krzek-Lubowiecki M., *Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej. Bracia Wagnerowie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

487. Krzek-Lubowiecki M., *Obudzić Kraków! Działalność opozycji demokratycznej w Krakowie w okresie sierpnia i września 1980 r.*, „Dziennik Polski", 27 VIII 2020 (dodatek specjalny z okazji 40. rocznicy porozumień sierpniowych).

488. Krzysztofik M., *Iskra z Gdańska*, „Nasz Dziennik", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny IPN *Tak narodziła się Solidarność*).

489. Krzysztofik M., *Konspiratorzy z Klasztoru*, „Nasz Dziennik, 1 III 2020 (dodatek *Pamięć o Żołnierzach Niezłomnych)*.

490. Krzysztofik M., *Okrutny los nas czeka. Historia spalonej żywcem Janiny Paproty*, „Nasz Dziennik", 8 VII 2020 (dodatek *Policzyć ofiary)*.

491. Krzysztofik M., Piekaruś D., *Węgierska pomoc*, „Nasz Dziennik", 14 VIII 2020.

492. Krzysztofik M., *Zbrodnia bez kary*, „Nasz Dziennik", 17 XII 2020 (dodatek historyczny IPN *50. rocznica Grudnia '70*).

493. Krzysztofiński M., *„Karnawał" po amerykańsku*, „Tygodnik Solidarność" 2020, nr 35.

494. Krzysztofiński M., *„Pod przykrywką" Kościoła. Duszpasterstwo Rolników w diecezji przemyskiej*, przystanekhistoria.pl.

495. Krzysztofiński M., *Aleksander Parvus – marszand rewolucji*, „Sieci. Tygodnik Młodej Polski" 2020, nr 12.

496. Krzysztofiński M., *Bł. o. Michał Czartoryski*, Warszawa 2020 (seria „Święci Jana Pawła II").

497. Krzysztofiński M., *Bp Ignacy Tokarczuk a narodziny „Solidarności"*, „Tygodnik Katolicki Niedziela. Edycja przemyska" 2020, nr 37.

498. Krzysztofiński M., *Byliśmy z narodem zawsze*, „Tygodnik Katolicki Niedziela. Edycja przemyska" 2020, nr 50.

499. Krzysztofiński M., *Duszpasterz i patriota*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 7.

500. Krzysztofiński M., *Jan Niemiec. Biskup na Podolu. Kawaler Krzyża Wolności i Solidarności*, „Tygodnik Solidarność" 2020 nr 42.

501. Krzysztofiński M., *Ks. Józef Panaś i jego katechizm obywatelski*, „W sieci historii" 2020,nr 910 (88–89).

502. Krzysztofiński M., *Legenda „Wrzosa"*, „W Sieci Historii" 2020, nr 1–2.

503. Krzysztofiński M., *O przesiedlonych znad Sanu i zamordowanych nad Horyniem*, „Tygodnik Katolicki Niedziela. Edycja przemyska" 2020, nr 36.

504. Krzysztofiński M., *O śmierci nieosądzonej ks. Romana Kotlarza*, „Tygodnik Solidarność" 2020, nr 26.

505. Krzysztofiński M., *Oficerów…"żołnierze komuniści winni wymordować przed przejściem na stronę Armii Czerwonej". Słów kilka o działalności wydziałów wojskowych KPRP/KPP)*, przystanekhistoria.pl.

506. Krzysztofiński M., *Ojciec, pasterz, biskup*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 22.

507. Krzysztofiński M., *Osiemset metrów przygranicznego pasa*, „Nowe Książki" 2020, nr 7–8.

508. Krzysztofiński M., *Podsłuch w kurii przemyskiej*, „W sieci historii" 2020, nr 3–4.

509. Krzysztofiński M., *Powiernik księdza Jerzego*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 25.

510. Krzysztofiński M., *Stosunek bp. Ignacego Tokarczuka do powstawania „Solidarności"*, „Obserwator Lokalny", 29 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność")*.

511. Krzysztofiński M., *Stosunek bp. Ignacego Tokarczuka do powstawania „Solidarności"*, „Życie Podkarpackie" 26 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

512. Krzysztofiński M., *W hołdzie bohaterowi*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 42.

513. Krzysztofiński M., *W rocznicę święceń kapłańskich abp. Ignacego Tokarczuka*, rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci.

514. Krzysztofiński M., *Wizytacje bp. Stefana Wyszyńskiego na terenie obecnej diecezji zamojsko-lubaczowskiej*, „Tygodnik Katolicki Niedziela. Edycja zamojsko-lubaczowska" 2020, nr 26.

515. Krzysztofiński M., *Wokół buntu społecznego w II RP*, „Nowe Książki" 2020, nr 2.

516. Kuberski H., *„Kolegium" warszawskiego Kedywu*, przystanekhistoria.pl.

517. Kuberski H., *„Tych Niewielu"*, przystanekhistoria.pl.

518. Kuberski H., *Karpatczycy przed Tobrukiem*, przystanekhistoria.pl.

519. Kuberski H., *Proces Siergieja Łoźnicy*, przystanekhistoria.pl.

520. Kuberski H., recenzja filmu „Obrazy bez autora", reż. Florian Henckel von Donnersmarck, przystanekhistoria.pl.

521. Kuberski H., *Straty ludzkie w Powstaniu Warszawskim*, przystanekhistoria.pl.

522. Kuberski H., *Zieja – na ekranie*, przystanekhistoria.pl.

523. Kubicki M., Tucholska K., *Historia Zakładu Ekonomiki Rybackiej MIR*, https://mir.gdynia.pl/dzialalnosc-naukowa/zaklady-naukowe/zaklad-ekonomiki-rybackiej/.

524. Kuklińska S., *Plakat w III Rzeszy*, przystanekhistoria.pl.

525. Kuklińska S., *Spektakularna ucieczka z Pawiaka*, przystanekhistoria.pl.

526. Kupczewska M., *Obywatelskie Komitety Obrony Państwa wobec zagrożenia bolszewickiego latem 1920 roku*, przystanekhistoria.pl.

527. Kupczewska M., *Samoobrony kresowe w walce o granice przyszłej Rzeczypospolitej*, przystanekhistoria.pl.

528. Kurek R., *Archiwum Pełne Pamięci. Witos, Mierzwa, Mikołajczyk, Reymont… Unikatowa kolekcja zdjęć przekazana krakowskiemu IPN*, ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn.

529. Kurpierz T., *Sprawiedliwy Sławik*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 3.

530. Kurus A., *O godny pochówek dla polskich bohaterów. Ekshumacja mogiły żołnierza 74 Górnośląskiego Pułku Piechoty w Lublińcu*, „Magazyn Historyczny Nad Wartą" nr 37, „Gazeta Częstochowska" 2020, nr 28 (1479).

531. Kurus A., *Odnalezienie siedmiu gwoździ ze sztandaru 7 Pułku Artylerii Lekkiej*, „Magazyn Historyczny Nad Wartą", nr 41, „Gazeta Częstochowska", 5 XI 2020).

532. Kurus A., *Zapowiedź nowej wystawy*, „Magazyn Historyczny Nad Wartą" nr 38, „Gazeta Częstochowska" 2020, nr 35/36 (1486/1487).

533. Kuśmierek A., *„Świetlista Dusza" Wandy Dynowskiej*, przystanekhistoria.pl.

534. Kuśmierek A., *Prałat Peszkowski*, przystanekhistoria.pl.

535. Kuśmierek A., *Przywrócić „skradzione dzieciństwo". Polskie szkoły dla dzieci-uchodźców*, przystanekhistoria.pl.

536. Kuśmierek A., *Śmierć Marszałka*, przystanekhistoria.pl.

537. Kuśmierek A., *Wygnańcy świata – losy powstańców warszawskich*, przystanekhistoria.pl.

538. Kuta C., *„Arka" wolności*, przystanekhistoria.pl.

539. Kuta C., *„Witamy się i żegnamy bez podawania rąk". Epidemie w PRL*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

540. Kuta C., *Akcja społecznie użyteczna. Pierwszy publiczny protest głodowy w PRL*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

541. Kuta C., *Dobrze zorganizowany ruch*, „Dziennik Polski", 27 VIII 2020 (dodatek *Porozumienia Sierpniowe. 40. rocznica – 1980–2020*).

542. Kuta C., *Klub Krzywego Koła – enklawa normalnego życia umysłowego* [w:] *Od Gomułki do Gomułki*, red. M. Wenklar, „Z archiwów bezpieki – nieznane karty PRL", t. 26, Kraków 2019 (druk 2020).

543. Kuta C., *Krakowski pokaz siły NSZZ*, „Dziennik Polski", 15 X 2020.

544. Kuta C., *Krakowski przyczółek wolnej prasy*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

545. Kuta C., *Niemiec, który wybrał los Polaka*, „Dziennik Polski", 5 III 2020.

546. Kuta C., *Niezależna działalność kulturalna w PRL* [w:] *Wyobraźnia „Ekstremisty". Rysunki Janusza Gniadka z lat 1980–1983, tragicznie zmarłego pracownika PBM „Budochem" w Krakowie. Katalog wystawy Kraków 31 VIII – 14 IX 2020 r.*, Kraków 2020.

547. Kuta C., *Opozycja przedsierpniowa*, twarzesolidarnosci.gosc.pl (serwis poświęcony 40. rocznicy powstania Solidarności).

548. Kuta C., *Propaganda i wolne słowo w Sierpniu 1980*, „Gość Niedzielny" 2020, nr 35/20 (dodatek *Sierpniowy przełom. 40. rocznica powstania Solidarności*).

549. Kuta C., *Propaganda i wolne słowo w Sierpniu 1980*, „Gość Niedzielny" 2020, nr 35/20, (dodatek historyczny IPN do *Sierpniowy przełom. 40. rocznica powstania Solidarności*).

550. Kuta C., *Przemilczany twórca hymnu Solidarności. Jerzy Narbutt (1925–2011)*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 7–8.

551. Kuta C., *Rejestracja „Solidarności"*, „Dziennik Polski", 12 XI 2020.

552. Kuta C., *ROPCiO. W obronie praw człowieka*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

553. Kuta C., *Studencka solidarność odpowiedzią na zamordowanie Stanisława Pyjasa*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

554. Kuta C., *Studencka solidarność*, twarzesolidarnosci.gosc.pl/ (serwis poświęcony 40.rocznicy powstania Solidarności).

555. Kuta C., *W umiłowanym Krakowie*, drugapielgrzymka.ipn.gov.pl/jp3/dokumenty/etapy.

556. Kuta C., *Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża. Ruch jak dynamit*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

557. Kuta C., *Zanim przyszedł Sierpień*, twarzesolidarnosci.gosc.pl (serwis poświęcony 40. rocznicy powstania Solidarności).

558. Kutkowski A., *Krok ku wolności. Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r.*, Radom 2020.

559. Kutkowski A., *Zwycięstwo będzie Twoją nagrodą. Polskie Państwo Podziemne w regionie radomskim w latach 1939–1945* (katalog wystawy, współautor: S. Piątkowski), Radom–Lublin.

560. Kuźniar-Plota M., *Śledztwo katyńskie i jego perspektywy* [w:] *Katyń 1940–1920. Zbrodnia, kłamstwo, pamięć*, Warszawa 2020 (dodatek do „Biuletynu IPN" 2020, nr 4).

561. Lesiakowski A., *Henryk Cybulski (1910–1971) – komendant wojskowy obrony Przebraża. Potencjał edukacyjny postaci i postawy* [w:] *Historia, prawda, teraźniejszość. Jak prowadzić stosunki międzynarodowe w kontekście przeszłości? 2.0. Diagnozy, recepty, zapis debat*, Warszawa 2020.

562. Lesiakowski A., *Użyteczność. Patriotyczny aktywizm społeczny i działania modernizacyjne w Polsce od końca XVIII wieku do II wojny światowej*, Lublin 2020.

563. Leśkiewicz R., *Bezprawie w imię prawa*, przystanekhistoria.pl.

564. Leśkiewicz R., *Ewakuacja Armii Andersa. Jak było naprawdę?*, wywiad ze Sławomirem Kalbarczykiem, autorem książki *Armia Andersa w ZSRS 1941–1942. Niespełnione „braterstwo broni" z Armią Czerwoną,* Warszawa 2020, przystanekhistoria.pl.

565. Leśkiewicz R., *Inteligentna forma internowania*, wywiad dla portalu przystanekhistoria.pl z prok. Mieczysławem Górą, przystanekhistoria.pl.

566. Leśkiewicz R., *KL Auschwitz – Birkenau – śledztwo Instytutu Pamięci Narodowej*, wywiad dla portalu przystanekhistoria.pl z prok. Łukaszem Gramzą, przystanekhistoria.pl.

567. Leśkiewicz R., *Korea Północna pod koniec lat 80. XX wieku w raportach wywiadu wojskowego PRL*, przystanekhistoria.pl.

568. Leśkiewicz R., *Najmłodsze cyfrowe dziecko IPN*, „Tygodnik Solidarność" 2020, nr 1 (1617).

569. Leśkiewicz R., *O początkach Urzędu Ochrony Państwa, czyli jak w Polsce powstały służby specjalne*, przystanekhistoria.pl.

570. Leśkiewicz R., *Ostatni Rycerze Rzeczypospolitej*, wywiad z prof. Krzysztofem Szwagrzykiem o żołnierzach niezłomnych, przystanekhistoria.pl.

571. Leśkiewicz R., *Polska Solidarności w oczach dyplomatów*, wywiad dla portalu przystanekhistoria.pl z Patrykiem Pleskotem, autorem książki *Karnawał po amerykańsku. Placówki dyplomatyczne USA w PRL wobec polskich wydarzeń od sierpnia 1980 do grudnia 1981 r.*, Warszawa 2020, przystanekhistoria.pl.

572. Leśkiewicz R., *Przeciw bolszewii. Polskie „Białe Legiony" w Rosji 1918–1920*, wywiad dla portalu przystanekhistoria.pl z Wojciechem Muszyńskim, autorem książki *Białe Legiony przeciwko bolszewikom. Polskie formacje w Rosji 1918–1920*, Warszawa 2019, przystanekhistoria.pl.

573. Leśkiewicz R., *Represje za pomoc Żydom*, wywiad dla portalu przystanekhistoria.pl z autorkami książki *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, Warszawa 2019, dr. Aleksandrą Namysło i dr. Martyną Grądzką-Rejak, przystanekhistoria.pl.

574. Leśkiewicz R., *Stanisław Hejmowski – bohaterski prawnik z Poznania*, przystanekhistoria.pl.

575. Leśkiewicz R., *Tropiciel zbrodniarzy*, wywiad dla portalu przystanekhistoria.pl z dr. Filipem Gańczakiem dot. książki *Profesor Jan Sehn 1909–1965. Prawnik, sędzia śledczy, łowca nazistów*, tekst Filip Gańczak, wybór ilustracji i podpisy Piotr Litka, Warszawa 2019, przystanekhistoria.pl.

576. Leśkiewicz R., *Ukarać winnych, przywrócić godność ofiarom…*, przystanekhistoria.pl.

577. Leśkiewicz R., *Wkrótce już stanę przed innym sądem…*, wywiad z dr Elżbietą Romanowską, autorką książki *„Wkrótce już stanę przed innym sądem…" Prawnicy II Rzeczypospolitej represjonowani w Polsce w latach 1944–1956*, Warszawa 2020, przystanekhistoria.pl.

578. Leśkiewicz R., *Zapomniane ogniwo*, wywiad z prof. Jackiem Wołoszynem, autorem książki *Niepodległościowa konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich w latach 1944/1945–1956*, Lublin–Warszawa 2019, przystanekhistoria.pl.

579. Libera P., *Polska i Gruzja w 1920 roku*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2.

580. Libera P., *Prawo międzynarodowe i polskie archiwalia w Rosji po 1939 roku*, „Mówią Wieki" 2020, nr 12.

581. Libera P., *Wojna polsko-bolszewicka 1920 roku*, ipn.gov.pl/pl/bitwa-warszawska-1920.

582. Libera P., *Советско-польская война 1920 года*, https://instytutpolski.pl.

583. Ligarski S., *Cud nad pamięcią*, „Plus Minus", 15 VIII 2020.

584. Ligarski S., *Gorące lato 1980* r., „Plus Minus", 28 VIII 2020.

585. Ligarski S., *Jadwiga Kowalczyk. Przerwane życie*, dzieje.pl.

586. Ligarski S., *Krwawiąca rana*, „Do Rzeczy" 2020, nr 51.

587. Ligarski S., M. Siedziako, *36 x Tak*, dzieje.pl.

588. Ligarski S., Majchrzak G. (oprac.), *Grudzień '70 na Dolnym Śląsku w rozmowach kierownictwa Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej we Wrocławiu i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych*, „Pamięć i Przyszłość" 2020, nr 4.

589. Ligarski S., Majchrzak G., *„Czarny czwartek" w Szczecinie w rozmowach kierownictwa MSW*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 12.

590. Ligarski S., Majchrzak G., *Czarny czwartek w Szczecinie oczami władz*, „wSieci Historii" 2020, nr 11–12 (dodatek IPN).

591. Ligarski S., Majchrzak G., *Tylko rocznica. Pamięć o Grudniu '70*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 12.

592. Ligarski S., *Mity Grudnia 1970*, dzieje.pl.

593. Ligarski S., *Nie tylko Gdańsk. Porozumienia Sierpniowe 1980 r.*, dzieje.pl.

594. Ligarski S., *Pierwsze Porozumie*, „Gość Niedzielny" 2020, nr 35 (dodatek historyczny IPN *Sierpniowy przełom. 40. rocznica powstania Solidarności*).

595. Ligarski S., *Pomścimy Gdańsk. Protesty Grudzien 1970 nie tylko na Wybrzeżu*, „Plus Minus", 10 XII 2020.

596. Ligarski S., *Republika szczecińska 18–22 grudnia 1970*, dzieje.pl.

597. Ligarski S., *Szczecińskie postulaty 1980 r*., „Kurier Szczeciński", 28 VIII 2020 (dodatek).

598. Ligarski S., *Twórcy a NSZZ Solidarność*, „wSieci Historii" 2020, nr 7–8.

599. Lisiecka K., Piotrowska K., *Grudzień 1970 na Wybrzeżu Gdańskim. Pamięci ofiar zbrodni komunistycznej*, Gdańsk 2020.

600. Lubecka J., *„Papa Eicke", twórca obozów koncentracyjnych*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

601. Lubecka J., *Adolf Eichmann. Człowiek w kapciach w kratkę*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

602. Lubecka J., *Auschwitz? Nigdy nie słyszałem…*, przystanekhistoria.pl.

603. Lubecka J., *Esesmani przed sądem SS*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

604. Lubecka J., *Hitler jako człowiek religijny?*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

605. Lubecka J., *Kariera Hildegardy Lächert*, „Dziennik Polski", 9 I 2020.

606. Lubecka J., *Konferencja w Poczdamie. Ostatnie spotkanie Wielkiej Trójki*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

607. Lubecka J., *Król Instytutu Higieny*, „Dziennik Polski", 12 III 2020.

608. Lubecka J., *Mój dziadek nie był nazistą. Rozważania o niemieckiej pamięci*, przystanekhistoria.pl.

609. Lubecka J., *Nazizm jako antychrześcijańska „religia zastępcza"*, 25 VII 2020, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

610. Lubecka J., *Ostatnie dni komendanta Auschwitz Rudolfa Höβa*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

611. Lubecka J., *Pierwszy był KL Dachau. Jak wyglądało centralne zarządzanie niemieckimi obozami koncentracyjnym*i, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

612. Lubecka J., *Ravensbrück. Gwałciciele z Armii Czerwonej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

613. Lubecka J., *Rozczarowująca odpowiedź niemieckich biskupów na list biskupów polskich*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

614. Lubecka J., *Ukraińscy ochotnicy w SS*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

615. Lubecka J., *Upadek Festung Breslau*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

616. Lubecka J., *Życie po klęsce*, przystanekhistoria.pl.

617. Lubecka, J., *Ten Węgrem, kogo boli Trianon*, „Dziennik Polski", 4 VI 2020.

618. Lubiejewska-Chilicka M., *Maryla Płońska*, Gdańsk 2020.

619. Łabuszewski T, *Kto odpowiada za śmierć rotmistrza Pileckiego*, „Rakowiecka 37. Biuletyn MŻWiWP PRL" 2020, nr 10.

620. Łabuszewski T., *III Zarząd Główny Zrzeszenia WiN* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

621. Łabuszewski T., *Nowe spojrzenie na WiN*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 9.

622. Łeszczyński G., *Henryk Bąk*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

623. Łeszczyński G., *Henryk Bolesław Dyduch*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

624. Łeszczyński G., *Ksiądz Józef Skorel*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

625. Łeszczyński G., *Tu rodziła się Solidarność*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 11.

626. Łysak K., *Likwidacja ZHP w 1950 r.*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

627. Łysak K., *Traktat ryski. Traktat, który nie zadowalał żadnej ze stron*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

628. Magdoń J., *Daleki marsz czerwonej kawalerii w 1920 roku*, „Słowo Polskie" 2020, nr 7 (96).

629. Magdoń J., *Negocjacje polsko-ukraińskie 1919–1920*, „Słowo Polskie", slowopolskie.org.

630. Magdoń J., *Organizacja polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej w 1920 roku*, „Słowo Polskie" 2020, nr 4 (93), slowopolskie.org.

631. Magdoń J., *Strzelcy Podhalańscy w wojnach o granicę wschodnią II Rzeczypospolitej (1919–1920). Szlak bojowy Dywizji Górskiej od Wieprza po Niemen 1920 r.* [w:] *Szlak Dywizji Górskiej Gen. bryg. Andrzeja Galicy 1920*, Bielsko-Biała 2020.

632. Magdoń J., *Utworzenie Dowództwa Etapów Wojsk Polskich na Ukrainie w 1920 r.*, „Słowo Polskie", nr 5 (94), slowopolskie.org.

633. Magdoń J., *Wojskowe aspekty wyprawy kijowskiej 1920 r.*, „Słowo Polskie", slowopolskie.org.

634. Magdoń J., *Żołnierz Niepodległości major Władysław Rudolf Wilk (1879–1941)* „Wiadomości Iwierzyckie", grudzień 2020.

635. Majchrzak G., *(Nie)chciany pielgrzym*, przystanekhistoria.pl.

636. Majchrzak G., *(Nie)Spokojny Czerwiec 1980*, dzieje.pl.

637. Majchrzak G., *„Bolek i Lolek" przeciwko komunie*, przystanekhistoria.pl.

638. Majchrzak G., *„Mówił o nas i za nas". Solidarność wobec III pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny*, „Kombatant" 2020, nr 6.

639. Majchrzak G., *„Obłędna prowokacja wobec sojuszników", czyli Posłanie do ludzi pracy Europy Wschodniej*, „Kombatant" 2020, nr 9.

640. Majchrzak G., *„Smutni panowie" na „olimpiadzie przyjaźni"*, dzieje.pl.

641. Majchrzak G., *„Stało się najgorsze". Zachód wobec pacyfikacji „Wujka"*, dzieje.pl.

642. Majchrzak G., *„Zdrada" Andrzeja Krzysztofa Wróblewskiego*, przystanekhistoria.pl.

643. Majchrzak G., *17 września 1980 r. oczami SB i WSW*, „wSieci Historii" 2020, nr 7–8 (dodatek *W imię całego narodu*).

644. Majchrzak G., *Anténou proti režimu. Rádio Solidarita ako pol'ský fenomén*, „Historická Revue" 2020, nr 9.

645. Majchrzak G., *Antysocjalistyczna agencja*, „Kombatant" 2020, nr 1.

646. Majchrzak G., *Antysocjalistyczny list do wicepremiera Rakowskiego*, „Kombatant" 2020, nr 5.

647. Majchrzak G., *Doradcy*, twarzesolidarnosci.gosc.pl/temat.

648. Majchrzak G., *Dwa Grudnie*, „Kurier Kielecki" 2020, nr 2 (dodatek IPN *Spacyfikować społeczeństwo*).

649. Majchrzak G., *Eugeniusz Szumiejko – człowiek „Solidarności"*, dzieje.pl.

650. Majchrzak G., *Funkcjonariusz Kapka*, przystanekhistoria.pl.

651. Majchrzak G., *Gorące lato 1980*, „Kombatant" 2020, nr 7/8.

652. Majchrzak G., *Gorący lipiec 1980*, „Nasz Dziennik" 1 VII 2020, (dodatek *Przed Sierpniem był Lipiec*).

653. Majchrzak G., *Grudniowe listy*, dzieje.pl.

654. Majchrzak G., *Grudzień '70 – Pamiętamy*, „Kombatant" 2020, nr 12.

655. Majchrzak G., *Jak Jan Paweł II wypowiedział wojnę PRL*, przystanekhistoria.pl.

656. Majchrzak G., *Jak żona sekretarza POP walczyła o krzyż w szkole*, przystanekhistoria.pl.

657. Majchrzak G., *Jana Tomaszewskiego przypadki ze „smutnymi panami"*, „w Sieci Historii" 2020 nr, 1–2.

658. Majchrzak G., *Kapłani – ostatnie ofiary komunizmu*, dzieje.pl.

659. Majchrzak G., *Katyń i opozycja antykomunistyczna. 40. rocznica*, dzieje.pl.

660. Majchrzak G., *Komitet Katyński*, „wSieci Historii" 2019, nr 3–4, (dodatek *Oni idą przez naszą pamięć*).

661. Majchrzak G., *Kryptonim „Poborca", czyli SB na tropie transferowych afer*, „wSieci Historii" 2020, nr 11–12.

662. Majchrzak G., *Kryptonim „Poeta", czyli wizyta Czesława Miłosza w Polsce w 1981 r. oczami Służby Bezpieczeństwa*, dzieje.pl.

663. Majchrzak G., *Kulisy utworzenia NSZZ „Solidarność"*, muzhp.pl/pl/c/2345.

664. Majchrzak G., Ligarski S., *Czarny czwartek w Szczecinie oczami władz*, „wSieci Historii" 2020, nr 11–12 (dodatek IPN).

665. Majchrzak G., Ligarski S., *Katyń: bitwa o prawdę*, „Kurier Szczeciński", 10 IV 2020 (dodatek *Pamięć o Katyniu*).

666. Majchrzak G., *Listy w obronie skazanych działaczy „Ruchu"*, „Kombatant" 2020, nr 10.

667. Majchrzak G., *Łódzki strajk studencki*, dzieje.pl.

668. Majchrzak G., *Największe niezależne obchody 11 XI w PRL*, dzieje.pl.

669. Majchrzak G., *Nazbyt kosztowna interwencja*, przystanekhistoria.pl.

670. Majchrzak G., *Niebezpieczna pamięć – 1 listopada w latach 70. i 80. PRL*, „Kombatant" 2020, nr 11.

671. Majchrzak G., *Niebezpieczny 1 listopada 1971 r.*, dzieje.pl.

672. Majchrzak G., *Niechciane pomniki katyńskie*, dzieje.pl.

673. Majchrzak G., *Niespełnione prośby towarzysza Jaruzelskiego*, przystanekhistoria.pl.

674. Majchrzak G., *Niespokojny styczeń 1971*, dzieje.pl.

675. Majchrzak G., *Obchody inne niż wszystkie, czyli 10. rocznica Grudnia '70*, dzieje.pl.

676. Majchrzak G., *Obchody inne niż wszystkie, czyli 13. rocznica Marca '68*, „Kombatant" 2020, nr 3.

677. Majchrzak G., *Od kolegiów po działania specjalne SB, czyli represje wobec działaczy opozycji w latach 80.*, przystanekhistoria.pl.

678. Majchrzak G., *Pogrudniowe protesty*, „wSieci Historii" 2020, nr 11–12, (dodatek IPN).

679. Majchrzak G., *Pogrzeby specjalnej troski. Księża interesujący dla SB za życia i po śmierci*, tygodnik.tvp.pl.

680. Majchrzak G., *Proces Radia „Solidarność"*, dzieje.pl.

681. Majchrzak G., *Przemytnicy, handlowcy, balangowicze i kibice, czyli Polacy na olimpiadzie moskiewskiej*, „wSieci Historii" 2020, nr 5/6.

682. Majchrzak G., *Recenzenci z MSW*, przystanekhistoria.pl.

683. Majchrzak G., *Samarytanie ze Służby Bezpieczeństwa*, przystanekhistoria.pl.

684. Majchrzak G., *Sierpniowe mity*, dzieje.pl/wiadomosci/sierpniowe-mity.

685. Majchrzak G., *Skromny opozycjonista*, muzhp.pl/pl/c/2329.

686. Majchrzak G., *Superagent? Szpieg sowiecki? A może zachodnioniemiecki? Niezrównoważony maniak? Kim był esbek, który inwigilował Solidarność?*, tygodnik.tvp.pl/49170862.

687. Majchrzak G., *Świdnickie spacery*, „Kombatant" 2020, nr 2.

688. Majchrzak G., *W krzywym zwierciadle, czyli Ruch „Wolność i Pokój" oczami wroga*, dzieje.pl.

689. Majchrzak G., *Walka o prawdę, czyli Katyń w drugim obiegu wydawniczym*, „Kombatant" 2020, nr 4.

690. Majchrzak G., *Z toporkiem na Dzierżyńskiego*, przystanekhistoria.pl.

691. Majchrzak G., *Zagadka Zdzisława Szpakowskiego, czyli pewna tajemnica strajków lipca 1980 r. w Lublinie*, przystanekhistoria.pl.

692. Majchrzak G., *Zamachy na pomnik Dzierżyńskiego*, „Rakowiecka 37" 2020, nr 10.

693. Majchrzak G., *Zapomniane strajki z początku lipca 1980 r.*, dzieje.pl.

694. Majchrzak G., *Zdany egzamin. Polacy w Czechosłowacji wobec zdławienia Praskiej Wiosny*, przystanekhistoria.pl.

695. Majchrzak, *Żyrardowskie strajki w lipcu 1980 roku*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 7–8.

696. Maksimiuk D., *Florian Czarnyszewicz. „Wróg PRL" z Argentyny*, przystanekhistoria.pl.

697. Maksimiuk D., *Jest taki kraj… Jest taka biblioteka…*, przystanekhistoria.pl.

698. Maksimiuk D., *Józef Zmitrowicz – pedagog, prawnik, parlamentarzysta i wileński patriota*, „Kurier Wileński – Magazyn" 2020, nr 13.

699. Maksimiuk D., *Nikodem Hryckiewicz – jeden z ojców niepodległości Ziemi Sokólskie*j, przystanekhistoria.pl.

700. Maksimiuk D., *Polska w latach II wojny światowej oczami Astrid Lindgren*, przystanekhistoria.pl.

701. Maksimiuk D., *W zderzeniu z instytucjonalną niemocą. Pierwsze miesiące poszukiwań ofiar Obławy Lipcowej* [w:] *Obława Augustowska lipiec 1945 r. 75. Rocznica*, red. W. Tyszuk, Białystok 2020.

702. Maksimiuk D., *Żołnierze niezłomni na celowniku kolneńskiej bezpieki*, „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej" 2020, nr 9 (917) (dodatek IPN Białystok Żołnierze Niezłomni).

703. Makus G., *Kpt. Zdzisław Broński „Uskok"* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

704. Makus G., *Mjr Hieronim Dekutowski „Zapora"* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

705. Makus G., *Nie bójcie się tej pamięci*, „Nasz Dziennik", 1 III 2020 (dodatek *Pamięć o Żołnierzach Niezłomnych)*.

706. Makus G., *Ostatni niezłomni Rzeszowszczyzny. Rozpracowanie i likwidacja oddziału NZW Adama Kusza „Garbatego"*, przystanekhistoria.pl.

707. Makus G., *Ppor. Edward Taraszkiewicz „Żelazny"* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

708. Makus G., *Rajd porucznika „Podkowy"*, „Polska Zbrojna Historia" 2020, nr 1.

709. Makus G., *Samodzielny Obwód WiN Tomaszów Lubelski* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

710. Makus G., *Tadeusz Zieliński „Igła"*, Warszawa 2020.

711. Makus G., *Zajęcie Włodawy* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

712. Malik A., *„Solidarność" w konspiracji. Powołanie Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

713. Malik A., *Grudzień'70 w Krakowie*, „Dziennik Polski", 17 XII 2020.

714. Malik A., *Hutnicy mówią: Dość! Strajk 1988 roku w Hucie im. Lenina*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

715. Malik A., *Komisja Robotnicza Hutników w okresie prowokacji bydgoskiej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

716. Malik A., *Krótki żywot pomnika Lenina w Nowej Hucie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

717. Malik A., *Niemiecki terror w okupowanej Polsce. Pacyfikacje Pantalowic i okolicznych miejscowości na Podkarpaciu*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

718. Malik A., *Sierpień'80 w Kombinacie Huta im. Lenina*, dodatek do „Dziennika Polskiego", 27 VIII 2020.

719. Malik A., *Strajk w „Elbudzie". Wywiad z Ryszardem Majdzikiem*, „Dziennik Polski", 27 VIII 2020.

720. Malik A., *Walki uliczne w Święto Pracy 1983 roku*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

721. Malik A., Wywiad z Ryszardem Majdzikiem *Strajk w „Elbudzie”*, dodatek do „Dziennika Polskiego”, 27 VIII 2020.

722. Małachowska E., Lorens M., *Idąc po ich śladach…* ścieżka edukacyjna po miejscu Pamięci i Przestrogi Ravensbrück, Katowice 2020.

723. *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020.

724. Marcinkiewicz M., *Tam u nich jest „Solidarność”, to u nas będzie „Jedność”*, „Kurier Szczeciński” 28 VIII 2020 (dodatek historyczny „Tu rodziła się Solidarność”).

725. Marczyk K., *Warszawa (16–18 VI). Przykładowe dokumenty wytworzone lub zgromadzone przez organa bezpieczeństwa PRL* [wprowadzenie do prezentacji dokumentów], https://drugapielgrzymka.ipn.gov.pl/ (portal internetowy IPN).

726. Marek Ł., *Dachau i śmierć są synonimami*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

727. Marek Ł., *„Eksperyment” wyznaniowy w Bolesławiu*, przystanekhistoria.pl.

728. Marek Ł., *„Największy na świecie cmentarz księży”. Polscy duchowni w KL Dachau*, „Do Rzeczy” 2020, nr 24 (377) (dodatek IPN *Polacy – ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych*).

729. Marek Ł., *Apostoł świętości w świeckości. Jerzy Ciesielski*, „Dziennik Polski”, 8 X 2020 (dodatek *Historia*).

730. Marek Ł., *Arka Pana. Pierwszy kościół w Nowej Hucie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

731. Marek Ł., *Autograf przodka w hołdzie dla narodu amerykańskiego*, /krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

732. Marek Ł., *Droga do „Wielkiej Tajemnicy”*, „Dziennik Polski”, 14 V 2020.

733. Marek Ł., *Godzina 21.37 – odszedł Jan Paweł II, Wielki papież i Polak*, ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn.

734. Marek Ł., *Jerzy Ciesielski. Świętość w świeckości*, „Sapientia” 2020, nr 65.

735. Marek Ł., *Kompromis w pewnych granicach. Porozumienie państwo – Kościół z 1950 roku*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/.

736. Marek Ł., *Ksiądz Chojnacki. Za wiarę, ojczyznę i prawo*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/.

737. Marek Ł., *Ksiądz Kazimierz Jancarz – „być z wiernymi w każdej sytuacji”*, „Krzyż Luborzycki” 2020, nr 4.

738. Marek Ł., *Ksiądz Kazimierz Jancarz, mistrzejowicki „Baca”*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

739. Marek Ł., *Nie przeciągnąć struny*, „Dziennik Polski”, 3 IX 2020 (dodatek *Historia*).

740. Marek Ł., *Orędzie wybaczenia i pojednania. Milenijny list biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 r.*, https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn.

741. Marek Ł., *Sobór Watykański II po polsku*, „Dziennik Polski”, 3 XII 2020.

742. Marek Ł., *Solidarna Anna*, „Gazeta Krakowska”, 25 VI 2020.

743. Marek Ł., *Straszny obraz państwa, które służy partii – obchody Milenium Chrztu Polski w Sosnowcu*, katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/.

744. Marek Ł., *Śmierć Prymasa Tysiąclecia*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

745. Marek Ł., *The world's largest cemetery of the clergy. Polish clergy in KL Dachau.*; oraz *Der größte Priesterfriedhof der Welt. Polnische Geistliche im KL Dachau*, ipn.gov.pl/en/news/4230,The-world039s-largest-cemetery-of-the-clergy-Polish-clergy-in-KL-Dachau.html (publikacja 14 VI 2020) [internetowa publikacja w j., ang. i j. niem. artykułu Ł. Marek pt. *„Największy na świecie cmentarz księży". Polscy duchowni w KL Dachau*, zamieszczonego w dodatku IPN pt. *Polacy – ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych* do „Do Rzeczy" 2020, nr 24 (377)].

746. Marek Ł., *Urząd do Spraw Wyznań. Koordynator represji wobec Kościoła*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

747. Marek Ł., *Wymuszone porozumienie*, „Dziennik Polski", 9 IV 2020.

748. Marek Ł., *Żołnierska nuta Andrzeja Hałacińskiego*, „Gazeta Krakowska", 2 IX 2020.

749. Marek, Ł. *Ruch laicki – obcęgi w walce z religią* [w:] *Od Gomułki do Gomułki*, red. M. Wenklar, „Z archiwów bezpieki – nieznane karty PRL", t. 26, Kraków 2019 (druk 2020).

750. Markiewicz M., *Rok 1945 – nowa okupacja*, przystanekhistoria.pl.

751. Markiewicz M., *Stan wojenny 1981–1983*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 50 (790).

752. Markiewicz M., *Władysław Chojnowski „Kret" – w konspiracji aż do śmierci*, „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej" 2020, nr 9 (917) (dodatek IPN Białystok Żołnierze Niezłomni).

753. Mazurkiewicz M., *Sándor Márai (1900–1989) – świadek wieku totalitaryzmów*, przystanekhistoria.pl.

754. Męczykowska B., *Edmund i Hipolit Roszczynialscy*, Gdańsk 2020.

755. Michliński R., *Boje Pułku Morskiego na linii Bugu i Narwi*, „Polska Zbrojna Historia" 2020, nr 2.

756. Michliński R., *Z Flotyllą Pińską do ostatniej chwili*, „Polska Zbrojna Historia" 2020, nr 2.

757. Miedziński P., *Grudzień'70 w prasowym serwisie fotograficznym*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 12.

758. Miedziński P., *Polityczne imiona statków*, „Polityka" 2020, nr 42.

759. Milewska M, *Wolność i niepodległość w 1918 roku jako element edukacji historycznej* [w:] *Granice wolności. Granice Niepodległej 1918–1922*, red. M. Fic, J. Lusek, J. Załęczny, Bytom–Warszawa–Katowice 2020.

760. Morawski R., *„Pielgrzymka nadziei" w fotografiach Archiwum IPN* [wprowadzenie do prezentacji dokumentów], https://drugapielgrzymka.ipn.gov.pl/ (portal internetowy IPN).

761. Morawski R., *Jasnogórskie Milenium*, przystanekhistoria.pl.

762. Mozgol R., *Gorący górnośląski maj 1919 r.*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2019, nr 1–2 (15–16) (druk 2020).

763. Mozgol R., *Inny rodzaj wojny*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

764. Mozgol R., *Sierpień 1920 r. w oczach Francuzów*, 10 VIII 2020 (dodatek okolicznościowy do czasopism Polska Press Grupa *II powstanie śląskie 1920 roku*).

765. Mroziński M., *Mili ludzie, sprawni funkcjonariusze. Katowicka formacja ZOMO w obiektywie i opisie jej kronikarzy*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 1 (17).

766. Musiał F., *Aleksander Kopeć*, https://twarzesolidarnosci.gosc.pl/temat/2020/07/21/Aleksander–Kopec.

767. Musiał F., *Drogą honoru Polaka prawdziwego. Pułkownik Franciszek Niepokólczycki*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 3 (172).

768. Musiał F., *Edward Gierek*, https://twarzesolidarnosci.gosc.pl/temat/2020/07/20/Edward–Gierek.

769. Musiał F., *Katyń po osiemdziesięciu latach*, „Dziennik Polski", 5 III 2020 [dodatek: „Katyń"].

770. Musiał F., *Kazimierz Barcikowski*, https://twarzesolidarnosci.gosc.pl/temat/2020/07/21/Kazimierz–Barcikowski.

771. Musiał F., *Komuniści siadają do rozmów*, https://twarzesolidarnosci.gosc.pl/temat/2020/07/20/Komunisci–siadaja–do–rozmow.

772. Musiał F., *Mieczysław Jagielski*, https://twarzesolidarnosci.gosc.pl/temat/2020/07/21/Mieczyslaw–Jagielski.

773. Musiał F., *Moją Ojczyzną – Polska. Janusz Kurtyka*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 4 (173).

774. Musiał F., *Polacy a Święto Niepodległości*, przystanekhistoria.pl.

775. Musiał F., *Solidarnie czyli razem*, „Dziennik Polski", 27 VIII 2020 (dodatek: *Porozumienia Sierpniowe. 40. rocznica 1980–2020*].

776. Musiał F., *Stan wojenny w naszej pamięci*, przystanekhistoria.pl.

777. Musiał F., Wenklar M., współpraca Frazik W., *Katalog wydawnictw Oddziału IPN w Krakowie 2001–2020*, Kraków 2020.

778. Musiał F., *Wojna w obronie wolności Europy*, „Dziennik Polski", 13 VIII 2020 (dodatek: *Rocznica wojny polsko–bolszewickiej i Bitwy Warszawskiej. Polska Waleczna*).

779. Musiał F., współpraca D. Golik, R. Szczypta-Szczęch, *Ks. Władysław Gurgacz „Sem"*, Kraków 2020.

780. Musiał F., *Życie pod nadzorem*, https://wadowice1920.gosc.pl/temat/2020/04/15/Zycie–pod–nadzorem.

781. *Największa opozycja antykomunistyczna. O Zrzeszeniu „Wolność i Niezawisłość" z Wojciechem Frazikiem, Januszem Kurtyką i Tomaszem Łabuszewskim rozmawia Barbara Polak* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

782. Należniak P., *Zbrodnia i portret katów*, „Dziennik Polski", 5 III 2020.

783. Namysło A., *„Nikt nie chciał opuścić drugiego"*, „Gość Niedzielny", 22 III 2020 (dodatek *Kto ratuje jedno życie… Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej*).

784. Namysło A., Grądzka-Rejak M., *Niemiecki okupant wobec Żydów w latach 1939–1941*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 3.

785. Neja J., *Jan Jurkiewicz (1957–2020)*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 1 (17).

786. Neja J., *Dni, które odmieniły region*, „Gość Niedzielny", 30 VIII 2020 (dodatek: *Sierpniowy przełom. 40. Rocznica powstania Solidarności*).

787. Neja J., *Nadrobić stracony czas*, „Biuletyn IPN. Pismo o najnowszej historii Polski" 2020, nr 7–8 (177).

788. Neja J., *Solidarni z Wybrzeżem. Gorące lato 1980 r. na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim*, „Nasz Dziennik", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny IPN: *Tak narodziła się „Solidarność"*).

789. *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*, pomysł i red. merytoryczna Ł. Sołtysik, G. Waligóra, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

790. Niwiński P., *Lidia Lwow-Eberle*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 11 (180).

791. Niziołek P., *Powtórnie wyklęty? – mjr Zygmunt Szendzielarz „Łupaszka"*, „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej" 2020, nr 9 (917) (dodatek IPN Białystok Żołnierze Niezłomni).

792. Niziołek P., *Tam, gdzie nikt ich nie znajdzie… Perspektywy odnalezienia miejsca pochówku ofiar Obławy Augustowskiej w rejonie Kalet* [w:] *Obława Augustowska lipiec 1945 r. 75. Rocznica*, red. W. Tyszuk, Białystok 2020.

793. Niziołek P., *Zbrodnie sowieckie na mieszkańcach Białostocczyzny latem 1941 roku* – opublikowany na portalach: Gazeta Współczesna, Kurier Poranny, Plus Polska Times/Polska+ (dodatek historyczny przygotowany wspólnie przez IPN i grupę medialną Polska Press).

794. Niziołek P., *Żołnierz AK kpr. pchor. Mieczysław Torbicz „Puchacz" na tle działalności wywiadowczej Armii Krajowej w Bezirku Bialystok*, portal Kolniak24.

795. Noszczak B., *(Nie)obecność prymasa*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 6.

796. Noszczak B., *Ludowcy na szaniec*, „Tygodnik Powszechny", 15 XI 2020.

797. Nowak Sz., *Lekarz z Auschwitz. Prawdziwa historia Józefa Bellerta, który zorganizował szpital dla prawie 5000 osób w największym obozie zagłady świata*, Warszawa 2020.

798. Nowak Sz., *Na łamach. Wojna – Powstanie – Wyklęci*, Mysłowice 2020.

799. Nowakowski S., Swianiewicz-Nagięć M., *Stanisław Swianiewicz – sowietolog, ekonomista, historyk idei* [w:] *Sprawa Katynia – wykład profesora Stanisława Swianiewicza*, Białystok 2020 (załącznik do płyty CD z wykładem S. Swianiewicza).

800. *Od Gomułki do Gomułki*, red. M. Wenklar, „Z archiwów bezpieki – nieznane karty PRL", t. 26, Kraków 2019 (druk 2020).

801. *Od przeszłości do współczesności. 20 lat działalności Delegatury IPN w Radomiu*, oprac. K. Busse, Radom 2020.

802. *Oferta edukacyjna OBEN IPN Gdańsk na rok 2020/2021*, oprac. B. Januszewski, Gdańsk 2020.

803. Olaszek J., *August '80 through the eyes of a strike participant*, "Archivale des Monats", www.forschungsstelle.uni-bremen.de.

804. Olaszek J., *Duszpasterstwo przy Karolkowej*, przystanekhistoria.pl.

805. Olaszek J., *Dziennikarz z podziemia*, www.wiez.pl.

806. Olaszek J., *Ideały Panny S.*, przystanekhistoria.pl.

807. Olaszek J., *Pieniądze panny S.*, „Polityka", 2 IX 2020.

808. Olaszek J., *Podziemne pismo inne niż wszystkie*, przystanekhistoria.pl.

809. Olaszek J., *Pogrom partii programem narodu*, przystanekhistoria.pl.

810. Olaszek J., *Propagandystów stanu wojennego troska o młodzież*, przystanekhistoria.pl.

811. Olaszek J., *The underground memory of Katyń*, www.forschungsstelle.uni-bremen.de.

812. Olechowski P., *Losy grupy andersowców po powrocie do ZSRR w świetle raportu KGB USRR z maja 1947 roku*, „Rocznik Kresowy" 2020, nr 6 (7).

813. Opulski R., *22 lipca – urodziny PRL*, „Gazeta Krakowska", 2 VII 2020.

814. Opulski R., *40 lat doktryny Cartera*, „Dziennik Polski", 16 I 2020.

815. Opulski R., *Cenzura. Ostatni relikt PRL*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

816. Opulski R., *Gdy Kraków się ruszył… Krakowska organizacja partyjna wobec Sierpnia 1980 r.*, dodatek do „Dziennika Polskiego" w 40. rocznicę porozumień sierpniowych, 27 VIII 2020.

817. Opulski R., *Głos nadziei, głos wolności – Radio Wolna Europa*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

818. Opulski R., *Norymberski proces niemieckich zbrodniarzy*, https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

819. Opulski R., *Pomarcowa emigracja*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

820. Opulski R., *Tysiąclatki na tysiąclecie*, przystanekhistoria.pl.

821. Opulski R., *Uśmiechy wśród gruzów. V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów w Warszawie*, „Dziennik Polski", 30 VII 2020.

822. Opulski R., *Wojna o Apel Sztokholmski*, „Dziennik Polski", 16 IV 2020.

823. Ostapiuk M., *Kompanijny „Brzoza". Historia ppor. Wiktora Jagody – dowódcy 2. kompanii 3. Wileńskiej Brygady AK*, „Wyklęci. Ogólnopolski kwartalnik poświęcony Żołnierzem Wyklętym" 2020, nr 3 (19).

824. Ostapiuk M., *Miodusy Pokrzywne*, „Kurier Podlaski" 2000, nr 1297.

825. Ostapiuk M., *Trudna Historia. O męczennikach wyniesionych na ołtarze przez kościół prawosławny*, „Niedziela" 2020, nr 41.

826. Paduchowski W., *1970. Strzelanina po bankiecie w Olkuszu*, „Dziennik Polski", 30 I 2020.

827. Paduchowski W., *27 kwietnia 1960 r. w Nowej Hucie wybuchły największe w historii PRL zamieszki na tle religijnym. Mieszkańcy nie chcieli dopuścić do demontażu krzyża, stojącego w miejscu przeznaczonym pod pierwszy kościół w dzielnicy*, przystanekhistoria.pl.

828. Paduchowski W., *Józef Krzywd-Polkowski – wrześniowa odyseja wawelskich skarbów* [w:] *Małopolscy bohaterowie Września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020.

829. Paduchowski W., *Obrona Krzyża i pacyfikacja Nowej Huty w kwietniu 1960 r.*, „Krzyż Luborzycki" 2020, nr 4, V–VI.

830. Paduchowski W., *Od uroczystego postawienia krzyża do jego obrony – Nowa Huta 1957–1960*, przystanekhistoria.pl.

831. Paduchowski W., *Odrodzenie Ducha – Budowa Wolności*, „Dziennik Polski", 27 VIII 2020.

832. Paduchowski W., *Polowanie na obrońców krzyża*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

833. Paduchowski W., *Współautor „Cudu nad Wisłą" gen. Tadeusz Jordan-Rozwadowski,* „Dziennik Polski", 13 VIII 2020.

834. Paduchowski W., *Zrobiono z nich czerwonoarmistów. Losy wileńskich i nowogródzkich żołnierzy AK*, przystanekhistoria.pl.

835. Paszek M., *Inwigilacja sędziów Wojskowego Sądu Rejonowego w Katowicach (1945–1955) prowadzona przez Informację Wojskową* [w:] *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?*, red. M. Grosicka, D. Palacz, Kielce–Warszawa 2020.

836. Pasztaleniec Ł., *Lasy Janowskie – Zarzecze – Świecie 19/20–24 sierpnia 1950 r. – likwidacja oddziału Adama Kusza „Adama”*, Lublin 2020.

837. Peterman R., *Czołgi idą na Gdańsk*, „Gazeta Polska” 2020, nr 51 (1427).

838. Peterman R., *Errata do książki Tomasza Piątka Macierewicz. Jak to się stało*, „Biuletyn IPN” 2020, nr 4.

839. Peterman R., *Klęska gdańskiego ZOMO*, „wSieci Historii” 2020, nr 11–12 (90–91).

840. Peterman R., *Politrucy wobec Grudnia’70*, „Biuletyn IPN” 2020, nr 12 (181).

841. Peterman R., *Rozkaz – zniszczyć!*, przystanekhistoria.pl.

842. Peterman R., *Śmierć za melodię*, „Do Rzeczy” 2020, nr 3.

843. Peterman R., *ZOMO w Gdańsku jeszcze niegotowe*, „Biuletyn IPN” 2020, nr 12 (181).

844. Peterman R., *Zwycięstwo młodości*, przystanekhistoria.pl.

845. Piątkowski S., *Golgota radomian*, „Nasz Dziennik”, 13 VI 2020 (dodatek *Polscy męczennicy Auschwitz)*.

846. Piątkowski, S., *Kartka cenna jak życie*, „Nasz Dziennik”, 13 VI 2020 (dodatek *Polscy męczennicy Auschwitz)*.

847. Piekaruś D., *Lubelski epizod*, „Nasz Dziennik”, 10 XI 2020 (dodatek historyczny IPN *Różne drogi do Nieodległej*).

848. Pietruszka M., *Bohaterska sanitariuszka. Teresa Grodzińska – pierwsza dama Orderu Wojennego Virtuti Militari w II RP*, „Nasz Dziennik”, 12 VIII 2020 (dodatek historyczny IPN *Bij bolszewika! Lubelszczyzna 1920*).

849. Pietruszka M., *Na tropie „Świstaka” – refleksje na temat upływającego czasu*, „Jednodniówka Wykus” 2020, nr 25.

850. Pietruszka M., *Od dywersji pozafrontowej do „zaplutego karła reakcji”. Konspiracyjne drogi por. Witolda Waligórskiego ps. „Chwalibóg”, „Witek”, „Wujaszek”*, „Biuletyn Informacyjny Studium Polski Podziemnej w Londynie” 2019, nr 14 (druk 2020).

851. Pietruszka M., *Szła spokojna i odważna*, „Polska Zbrojna Historia” 2020, nr 4.

852. Pietruszka M., *Teresa Jadwiga Grodzińska*, Warszawa 2020.

853. Pietruszka M., *Uciekinier z Auschwitz. Historia Edwarda Ciesielskiego, towarzysza ucieczki Witolda Pileckiego*, „Nasz Dziennik”, 13 VI 2020 (dodatek *Polscy męczennicy Auschwitz)*.

854. Pietrzyk-Dąbrowska E., *„Siekiera, motyka, bimbru szklanka”*, „Dziennik Polski”, 21 V 2020.

855. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Dziennikarze Sierpnia’80*, dodatek specjalny do „Dziennika Polskiego” przygotowanego z okazji 40 rocznicy porozumień sierpniowych, 27 VIII 2020.

856. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Józef Ostafin – legionista, żołnierz AK, który poświęcił swoje życie dla Polski* [w:] *Małopolscy bohaterowie Niepodległości*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2019 (druk 2020).

857. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Komunistyczny kolonializm*, „Dziennik Polski”, 6 II 2020.

858. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Pilecki ucieka z piekła*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/.

859. Pietrzyk-Dąbrowska E., *Z Kolorado do Polski ludowej. Inwazja stonki ziemniaczanej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/.

860. Pietrzykowski S., *Stella czyli gwiazda. O Stelli Zylbersztajn-Tzur*, przystanekhistoria.pl.

861. Pietrzykowski S., *(Nie)obecność Zagłady w Norymberdze*, przystanekhistoria.pl.

862. Pietrzykowski S., *Harry Haft – przeżył Auschwitz, boksował się z Rocky'm Marciano*, przystanekhistoria.pl.

863. Pietrzykowski Sz., *Początek upamiętniania Sprawiedliwych wśród Narodów Świata*, przystanekhistoria.pl.

864. Pietrzykowski S., *Polenaktion, czyli deportacja Żydów pochodzenia polskiego z Niemiec do Polski (28–29 października 1938)* – relacja Zyndela Grynszpana, przystanekhistoria.pl.

865. Pięciak K., *Gra pozorów*, „Polska Zbrojna Historia", 2020, nr 1.

866. Pięciak K., *Jacek Albrecht – szesnastoletni żołnierz* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020 [przedruk].

867. Pięciak K., *Konspiracyjne Wojsko Polskie*, „Dziennik Polski", 27 II 2020.

868. Pięciak K., *Kryptolog który złamał „Rewolucję"*, „Tygodnik Powszechny", 10 VIII 2020 (dodatek *1920. Bitwa warszawska*).

869. Pięciak K., *Mieczysław Smorawiński*, „Dziennik Polski", 3 I 2020.

870. Pięciak K., *Ochotnicy roku 1920*, „Tygodnik Powszechny", 9 VIII 2020.

871. Pięciak K., Sadowski P., *Wielka Księga Piechoty Polskiej*, t. 52: *Brygady Górskie Strzelców t. 1*, Warszawa 2020.

872. Pięciak K., Sadowski P., *Wielka Księga Piechoty Polskiej*, t. 53: *Brygady Górskie Strzelców t. 2*, Warszawa 2020.

873. Pięciak K., *Stanisław Bielański – reduta nad Dunajcem* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020 [przedruk].

874. Pięciak K., *Stanisław Klimecki – wrześniowy prezydent Krakowa* [w:] *Małopolscy bohaterowie września 1939*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2020 [przedruk].

875. Pięciak K., *Tadeusz Zajączkowski „Mokry" i oddział partyzancki „Błyskawica" – „Huragan"*, Kraków 2020.

876. Pięciak K., *Tajemnica brzeskiego cmentarza*, „Dziennik Polski", 26 XI 2020.

877. Pięciak K., *Wielkie ucieczki z więzień*, „Dziennik Polski", 22 X 2020.

878. Pięciak K., *Wojciech Frodyma „Mucha", Ryszard Kłaput „Pomsta", Tadeusz Kościelniak „Silny"*, Kraków 2020.

879. Pilarski S., *Czechosłowacja wobec wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r. i kwestii granicy z Polską*, przystanekhistoria.pl.

880. Pilarski S., *Początki relacji Polski i Czechosłowacji w 1918 r.*, przystanekhistoria.pl.

881. Pilarski S., *Polsko-czechosłowacki konflikt w 1919 r.*, przystanekhistoria.pl.

882. Pilarski S., *Udział Polski w rozbiorze Czechosłowacji – fałszywa klisza antypolskiej opowieści*, przystanekhistoria.pl.

883. Pilarski S., *Wybory czerwcowe 1989 roku w Łodzi*, przystanekhistoria.pl.

884. Piwko R., *„Istnieje przecież świat, w którym liczą się inne, wyższe wartości". Wokół biografii Wandy Madejczyk (1925–2011)*", „Tygodnik eM" 2020, nr 41 (dodatek historyczny IPN).

885. Piwko R., *Armia Czerwona na przyczółku sandomierskim: oblicza „ucisku przyfrontowego"*, Wydanie internetowe pisma „Gazeta plus", tiny.pl.

886. Piwko R., *Likwidacja przez połączenie. Z powojennych dziejów Stronnictwa Demokratycznego i Stronnictwa Pracy*, przystanekhistoria.pl.

887. Piwko R., *Sandomierskie pocztówki historyczne odc. 19. Wokół kradzieży jednego roweru…*, „Sandomierzanin. Pismo Społeczno-Kulturalne" 2020, nr 1.

888. Piwko R., *Sandomierskie pocztówki historyczne odc. 20. O pamięć pełniejszą… – kpt. Ignacy Zarobkiewicz „Swojak" (1909–1967)*, „Sandomierzanin. Pismo Społeczno-Kulturalne" 2020, nr 2.

889. Piwko R., *Sandomierskie pocztówki historyczne odc. 21. Obywatel „wyklęty" – losy Bronisława Sokołowskiego „Franta" w Polsce Ludowej*, „Sandomierzanin. Pismo Społeczno-Kulturalne" 2020, nr 3–4.

890. Piwko R., *Sandomierskie pocztówki historyczne odc. 22. Sandomierska „Kasia", „Ania", „Krycha", „Teresa", „Todzia"…*, „Sandomierzanin. Pismo Społeczno-Kulturalne" 2020, nr 5–6.

891. Piwko R., *Sandomierskie pocztówki historyczne odc. 23. Sprawozdanie z IV spotkania z cyklu „Pamięci Sandomierskich Kolumbów"*, „Sandomierzanin. Pismo Społeczno-Kulturalne" 2020, nr 10–12.

892. Piwko R., *Sandomierskie pocztówki historyczne odc. 23. Wandy oblicze mniej znane*, „Sandomierzanin. Pismo Społeczno-Kulturalne" 2020, nr 7–9.

893. Pleskaczyński A., *„Wy polaczki, my was wsiech ubijom!". Sowieci w Wielkopolsce latem 1945 roku*, „Głos Wielkopolski", 7 V 2020, wersja elektroniczna.

894. Pleskot P., *Kapłani zgładzeni w Katyniu*, „Do Rzeczy Historia" 2020, nr 4.

895. Pleskot P., *Księża z Katynia*, Kraków 2020.

896. Pleskot P., *Let Poland be Poland. Nigdy Polska nie była tak popularna.* Z Patrykiem Pleskotem rozmawia Maciej Kwaśniewski, www.przystanekhistoria.pl.

897. Pleskot P., *Marek Hłasko i aparat represji PRL*, www.przystanekhistoria.pl.

898. Pleskot P., *Między fascynacją a desperacją. Zagraniczni studenci w stalinowskiej Polsce*, www.przystanekhistoria.pl.

899. Pleskot P., *Mylne tropy, złudne nadzieje. Ambasada USA w Warszawie wobec karnawału Solidarności*, „W Sieci Historii" 2020, nr 7–8 (dodatek historyczny).

900. Pleskot P., *Pokazowe procesy polityczne: instrukcja obsługi*, przystanekhistoria.pl.

901. Pleskot P., *Polska Solidarności w oczach dyplomatów USA*. Z Patrykiem Pleskotem rozmawia Rafał Leśkiewicz, www.przystanekhistoria.pl.

902. Pleskot P., *Solidarność z Solidarnością? Zachód wobec fenomenu polskiego niezależnego ruchu związkowego (1980–1989) / Solidarity with Solidarity? The West against the phenomenon of the*

Polish independent trade union (1980–1989) [w:] *Wybieram Solidarność. 40 lat Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”*, red. J. Lawendowska, Gdańsk 2020.

903. Pleskot P., *Szpieg sobowtór*, „Do Rzeczy” 2020, nr 3.

904. Pleskot P., *Zdzisław Najmrodzki, czyli wszystkie ucieczki „Szaszłyka”*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2020, t. 18.

905. Poboży R., *Ryszard Siwiec – wołanie o wolność utrwalone na taśmie SB*, przystanekhistoria.pl.

906. Podgórski A., *Karl Richard Josef Streibel. Komendant Obozu szkoleniowego SS w Trawnikach (SS-Ausbildungslager Trawniki) 1942–1944*, przystanekhistoria.pl.

907. Podgórski A., *Obóz zagłady w Treblince*, przystanekhistoria.pl.

908. Podgórski A., *Polski bohater pilnie poszukiwany: IPN apeluje do Polaków na Wyspach o pomoc w znalezieniu informacji nt. Teodora Pajewskiego*, www.polishexpress.co.uk.

909. Popek H., *Błogosławiona wieś*, red. L. Popek, Lublin–Warszawa 2020.

910. Przeperski M., [rec. i ocena] Andrzej Friszke, *Państwo czy rewolucja. Polscy komuniści a odbudowanie państwa polskiego 1892–1920*, histmag.org.

911. Przeperski M., [rec. i ocena] *Wreszcz! Mikołaj Trzaska. Autobiografia*, histmag.org.

912. Przeperski M., *Ambiwalencja wolności. O książce Jerzego Kochanowskiego „Wolne miasto Zakopane 1956–1970”*, „Kultura Liberalna” 2020, nr 40.

913. Przeperski M., *Ćwiczenia z Realpolitik*, „Znak” 2020, nr 781.

914. Przeperski M., *Fantomowy polski faszyzm*, „Nowe Książki” 2020, nr 11.

915. Przeperski M., *Gulaszowa pieriestrojka*, „Mówią Wieki” 2020, nr 10.

916. Przeperski M., *Kronika „przyjaznego nacisku”*, „Nowe Książki” 2020, nr 3.

917. Przeperski M., *Nad Dunajem bez zmian*, „Więź” 2020, nr 4.

918. Przeperski M., *Pół wieku idei polskiej*, „Nowe Książki” 2020, nr 7–8.

919. Przeperski M., *Rzecz o socjaliście zaściankowym*, „Nowe Książki” 2020, nr 1.

920. Przeperski M., *Rzeczpospolita obywatelska*, „Nowe Książki” 2020, nr 10.

921. Przeperski M., *Tragiczny rewizjonista*, „Nowe Książki” 2020, nr 9.

922. Przewłoka A., Badura A., *Wizyta Jana Pawła II w Katowicach w 1983 r.*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska” 2019, nr 1–2 (15–16) (druk 2020).

923. Ptasińska M, *40. Rocznica śmierci gen. Bronisława Ducha*, ipn.gov.pl/pl/aktualnosci.

924. Ptasińska M., *„Rzeczpospolita na wygnaniu”. Cz. 1. Najważniejsze ośrodki życia kulturalnego w czasie II wojny światowej*, przystanekhistoria.pl.

925. Ptasińska M., *10. rocznica śmierci Henryka Giedroycia. Koniec Księstwa Giedroyciów w Maisons-Laffitte*, przystanekhistoria.pl.

926. Ptasińska M., *20. rocznica śmierci Jerzego Giedroycia*, ipn.gov.pl/aktualności.

927. Ptasińska M., *50. rocznica śmierci generała Władysława Andersa – wiernego rycerza Rzeczpospolitej Polskiej*, przystanekhistoria.pl.

928. Ptasińska M., *Bił się nie o Monte Cassino, ale o wolność Polski*, „Rzeczpospolita", 12 V 2020.

929. Ptasińska M., *Dyskusja o Józefie Mackiewiczu w 35. rocznicę śmierci pisarza (zapowiedź panelu z życiorysem pisarza)*, przystanekhistoria.pl.

930. Ptasińska M., *Półtora wieku Muzeum Polskiego w Rapperswilu – „Magna Res Libertas"*, przystanekhistoria.pl.

931. Ptasińska M., *Z ziemi helweckiej do polskiej… 80. rocznica internowania 2. Dywizji Strzelców Pieszych w Szwajcarii*, przystanekhistoria.pl.

932. Ptasińska M., *Żołnierze generała Andersa*, „Rzeczpospolita", 8 IX 2020 (dodatek *Generał Anders*).

933. Pyżewska A., *Jak ocalono żydowskiego chłopca*, przystanekhistoria.pl.

934. Rabiega R., *SB przeciw „Solidarności"*, „Dziennik Łódzki" 28 VIII 2020 (dodatek *40 lat Sierpnia. Jak rodziła się łódzka „Solidarność"*).

935. Rabiński J., *Śmierć generała Sikorskiego*, https://przystanekhistoria.pl.

936. Religa I., *Janina Lewandowska, jedyna kobieta wśród ofiar zbrodni katyńskiej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

937. Religa I., *Profesor François Naville – szwajcarski strażnik prawdy o Zbrodni w Lesie Katyńskim*, „Echo Dnia" (dodatek: „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa"), 16 IV 2020.

938. Religa I., *Przedwojenne kawiarnie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

939. Rembacka K., *Szczeciński cud 1945*, „Plus Minus. Rzeczpospolita", 9–10 V 2020.

940. Rembacka K., *W Szczecinie końca wojny nie odnotowano*, „Kurier Szczeciński", 8 V 2020.

941. Rodziewicz D., *Czerwiec '76. Gwałtowne konsultacje społeczne*, strona internetowa IPN, dostęp 25 VI 2020, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

942. Rodziewicz D., *Zbrodnia i kłamstwa. W kolejną rocznicę śmierci Grzegorza Przemyka*, strona internetowa IPN, ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn.

943. Roguski T., *Dywersja i sabotaż kobiet DISK*, seria „Polska Walcząca", t. 68, Warszawa 2020.

944. *Rok 1920 w literaturze polskiej – z prof. Maciejem Urbanowskim, kierownikiem Katedry Krytyki Współczesnej Wydziału Polonistyki UJ rozmawia Paweł Chojnacki*, „Dziennik Polski", 13 VIII 2020 (dodatek IPN *Polska Waleczna. Rocznica wojny polsko-bolszewickiej i b warszawskiej*).

945. *Rok 1920 w literaturze polskiej – z prof. Maciejem Urbanowskim, kierownikiem Katedry Krytyki Współczesnej Wydziału Polonistyki UJ rozmawia Paweł Chojnacki*, „Gazeta Krakowska", 13 VIII 2020 (dodatek IPN *Polska Waleczna. Rocznica wojny polsko-bolszewickiej i bitwy warszawskiej*).

946. Rokicki P., *Mieczysław Bejnar*, „Bohaterowie Niepodległej", Warszawa 2020.

947. Rokicki P., *Pokolenia walczące o niepodległość*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 11 (180).

948. Romanek J., *Czerwony terror*, „Nasz Dziennik", 15 IX 2020 (dodatek historyczny IPN *Inwazja ze Wschodu*).

949. Romanek J., *Kolaboracja mniejszości narodowych II Rzeczypospolitej z Sowietami*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2 (170–171).

950. Romanowska E., *Prokurator z pasją*, „W Sieci Historii" 2020, nr 7–8.

951. Rosenbaum S., *„Król Mysłowic". Sprawa Samuela Lubelskiego*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

952. Rosenbaum S., *„On mógł szkolić nasze kadry". Franciszek Szymiczek, bibliotekarz i agent*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 1 (17).

953. Rosenbaum S., *Pod kuratelą aliantów*, dodatek do „Dziennika Zachodniego" *II Powstanie Śląskie 1920*, 10 VIII 2020.

954. Rosenbaum S., *Za kratami. Więzienia w powojennym województwie śląskim*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

955. Ryba J. *Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej. Zygmunt Mitera (1903–1940),* krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

956. Ryba J., *„Zaszczytne i święte" zadanie 5. Armii*, „Dziennik Polski", 13 VIII 2020 (dodatek IPN z okazji 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej i bitwy warszawskiej).

957. Ryba J., *„Zaszczytne i święte" zadanie 5. Armii*, „Gazeta Krakowska", 13 VIII 2020 (dodatek IPN z okazji 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej i bitwy warszawskiej).

958. Ryba J., *Stanisław Haller. Od Komarowa do Charkow*a, „Gazeta Krakowska", 6 V 2020 oraz www.krakow.ipn.gov.pl.

959. Sacewicz K., *W służbie Moskwy przeciw Polsce*, „wSieci Historii" 2020, nr 1–2.

960. Sacewicz K., *Z prasy Polski Podziemnej. Antologia tekstów antykomunistycznych*, cz. 1, „DeNovo" 2020, nr 2.

961. Sasanka P., *Męstwo, nadzieja, wiara i honor. Relacja z walczącego o wolność Budapesztu*, przystanekhistoria.pl

962. Sawicki J., *„Wyzwolenie" na przedpolu Warszawy*, „Biuletyn Informacyjny ŚZŻAK" 2020, nr 6.

963. Sawicki J., *Nowa rzeczywistość*, „Biuletyn Informacyjny ŚZŻAK" 2020, nr 7.

964. Sawicki J., *Formacje i nowe typy broni użyte do zdławienia Powstania Warszawskiego*, „Biuletyn Informacyjny ŚZŻAK" 2020, nr 9.

965. Semczyszyn M., *„Żołnierze Wyklęci" na Pomorzu Zachodnim: pomiędzy mitem, a rzeczywistością*, „Kurier Szczeciński", 8 V 2020 (dodatek *Zwycięstwo bez wolności*).

966. Semczyszyn M., *Walizki pełne przeszłości. O książce Karoliny Przewrockiej-Aderet Polanim*, „Nowe Książki" 2020, nr 3.

967. Semczyszyn M., *Wileńska łączniczka. Danuta Szykszнian-Ossowska*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 9.

968. Semczyszyn M., Августовская облава. Одно из крупнейших преступлений в послевоенной Европе, „Nowaja Polsza", 12 VII 2020.

969. Semczyszyn M., Почему Польша не празднует День победы, „Nowaja Polsza", 6 V 2020.

970. Semczyszyn M., Процесс шестнадцати. Как СССР расправился с лидерами независимой Польши, „Nowaja Polsza", 15 VI 2020.

971. Siedziako M., *40 lat temu podpisano Porozumienie Szczecińskie*, https://dzieje.pl/wiadomosci/sierpien-1980-porozumienie-szczecinskie, 29 VIII 2020.

972. Siedziako M., *Czy Putin wyprzedzi Stalina? Krótka historia wyborów w ZSRR*, https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1965602.

973. Siedziako M., *Do trzech razy Szczecin*, „Polityka" 2020, nr 34.

974. Siedziako M., *Eksterytorialny Okręg Wileński AK*, Warszawa 2020 (seria: „Historia Polskiego Państwa Podziemnego", t. 70).

975. Siedziako M., *Jak Edward Gierek ze stoczniowcami debatował*, https://dzieje.pl/artykuly-historyczne/jak-edward-gierek-ze-stoczniowcami-debatowal, 24 I 2020.

976. Siedziako M., *Jak rozpoczął się szczeciński Sierpień '80?*, „Kurier Szczeciński", 28 VIII 2020 (dodatek: *Tu rodziła się »Solidarność«*).

977. Siedziako M., *Kartka z Łubianki*, „Polityka" 2020, nr 43.

978. Siedziako M., *Sierpień '80. Dlaczego Szczecin nie poczekał na Gdańsk?*, https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1969422.

979. Siedziako M., *Sowieckie „wyzwolenie"*, „Kurier Szczeciński", 8 V 2020 (dodatek *Zwycięstwo bez wolności. 8 V 1945*).

980. Siedziako M., *Szczeciński Sierpień '80*, Szczecin 2020.

981. Siedziako M., *Urna z prochami demokracji*, „Polityka" 2020, nr 17.

982. Siedziako M., *Załatwieni. Jak Rosjanie oszukali przywódców Państwa Podziemnego*, www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1960614.

983. Siedziako M., *Zmierzch „przewodniej siły narodu"*, https://dzieje.pl/rozmaitosci/zmierzch-przewodniej-sily-narodu, 29 I 2020.

984. Siekierka M., *81 rocznica wybuchu II wojny światowej*, „Na Rubieży" 2020, nr 171.

985. Siekierka M., *Baza Ofiar*, „Na Rubieży" 2020, nr 172.

986. Siekierka M., *Ku pamięci Ryszarda Laudańskiego*, „Na Rubieży" 2020, nr 171.

987. Siekierka M., *Obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa na terenie kraju*, „Na Rubieży" 2020, nr 171.

988. Siekierka M., *Ukrainy kłopot z Zachodem*, „Na Rubieży" 2020, nr 171.

989. Siekierka M., *Upamiętnienia Sprawiedliwych Ukraińców*, „Na Rubieży" 2020, nr 172.

990. Siekierka M., *Wrocławskie Obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa*, „Na Rubieży" 2020, nr 171.

991. Siemińska D., *Na zawsze pozostaną w naszej pamięci". Ślady ofiar zbrodni katyńskiej na cmentarzu w Bykowni pod Kijowem*, przystanekhistoria.pl.

992. Siemińska D., *Walka o prawdę musi trwać*, poszukiwania.ipn.gov.pl.

993. Sierchuła R., Muszyński W.J., *„Z cierpienia jednostek powstaje wielkość narodu" – Generał Józef Dowbor-Muśnicki*, przystanekhistoria.pl.

994. Sierchuła R., *Opór antyniemiecki na ziemiach wcielonych do Rzeszy – Narodowa Organizacja Bojowa*, przystanekhistoria.pl.

995. Sierchuła R., *Wielkopolski „Cud nad Wisłą"*, „Wiadomości Kościańskie" 2020, nr 9.

996. Sierchuła R., *Zakon Odrodzenia Narodu*, przystanekhistoria.pl.

997. *Sierpniowy strajk we Wrocławskiej Stoczni Rzecznej – wspomnienia Stanisława Pituły*, red. J. Pietruszewska, Ł. Sołtysik, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny: *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

998. Siwiec-Cielebon M., Dyrcz R., *Mieczysław Kozłowski „Bunt"*, Kraków 2020.

999. Skoczek R., *„Bóg, Rodzina i Ojczyzna" Towarzystwa Polek na Górnym Śląsku w 1920 roku*, „Śląski Kurier Wnet" 2020, nr 75.

1000. Skoczek R., *Dziś wszędzie spełniają Polki swą powinność… Jak wyglądała działalność Towarzystw Polek w 1920 roku?*, 10 VIII 2020 (dodatek okolicznościowy do czasopism Polska Press Grupa *II powstanie śląskie 1920 roku*).

1001. Skoczek R., *Rok 1920 na Górnym Śląsku*, Katowice 2020.

1002. Skoczek R., *Rok 1920 na Górnym Śląsku. Wystawa Oddziału IPN w Katowicach*, „Śląski Kurier Wnet" 2020, nr 77.

1003. Skoczek R., *Sprawa plebiscytu na Górnym Śląsku w styczniu 1920 roku*, „Śląski Kurier Wnet" 2020, nr 78/79.

1004. Skoczek R., *W setną rocznicę śmierci Andrzeja Mielęckiego*, „Śląski Kurier Wnet" 2020, nr 74.

1005. Sodel R., *Borys Smysłowski-Holmston*, przystanekhistoria.pl.

1006. Sodel R., *Karabiny powtarzalne Wojska Polskiego w latach 1918–1921*, przystanekhistoria.pl.

1007. Sołtysik Ł., Smoleń U. (grafika), *Mapa strajków na Dolnym Śląsku latem 1980 r.* „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

1008. Sołtysik Ł., Smoleń U., *Mapa strajków na Dolnym Śląsku latem 1980 r.* „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

1009. Sołtysik Ł., *Strajki na Dolnym Śląsku (lipiec–wrzesień 1980). Kalendarium*, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

1010. Sołtysik Ł., *Wokół narodzin niezależnych samorządnych związków zawodowych na dolnośląskiej wsi,* „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

1011. Spałek R., *„Mam w d… taką partię", czyli Gomułka jako komunistyczny antysemita?*, przystanekhistoria.pl.

1012. Spałek R., *Dlaczego zabito Bolesława Mołojca?*, histmag.org.

1013. *Srebrni na szlakach bitwy warszawskiej 1920 r.*, scen. M. Konarski, rys. H. Ronek, konsultacja i wkładka historyczna dr T. Łabuszewski, Warszawa 2020.

1014. Stanuch Z., *Kardynał Stefan Wyszyński wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim (1). Prymas Polski jako ordynariusz gorzowski (1951–1967)*, „Święty Jerzy", luty 2020.

1015. Stanuch Z., *Kardynał Stefan Wyszyński wobec Kościoła na Pomorzu Zachodnim (2). Wizyty Prymasa Polski na Pomorzu Zachodnim*, „Święty Jerzy", marzec 2020.

1016. Stanuch Z., *Kardynał Stefan Wyszyński wobec Kościoła na Pomorzu Zachodnim (3). Działania prymasa na rzecz uregulowania organizacji kościelnej na Pomorzu Zachodnim*, „Święty Jerzy", kwiecień 2020.

1017. Stanuch Z., *Kardynał Stefan Wyszyński wobec Kościoła na Pomorzu Zachodnim (4). Uroczystość 850-lecia misji chrystianizacyjnej Ottona z Bambergu*, „Święty Jerzy", maj 2020.

1018. Stanuch Z., *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim wobec wydarzeń Sierpnia 1980 r.*, „Święty Jerzy", IX 2020.

1019. Stanuch Z., *Kościół wobec szczecińskiego Sierpnia 80*, „Kurier Szczeciński", 28–30 VIII 2020 r., nr 168.

1020. Stanuch Z., *Ravensbruück. Historia nie do zapomnienia. Perspektywa polska*, Szczecin 2020.

1021. Stanuch Z., *Z nauczania prymasa Stefana Wyszyńskiego*, „Święty Jerzy", lipiec 2020.

1022. Stanuch Z., *Z Powstania do Ravensbrück*, „Rakowiecka 37" 2019, 8/XII, (druk 2020).

1023. Staroń J., *Pamięć narodu zamknięta w archiwaliach*, przystanekhistoria.pl.

1024. Starowicz K., *„Przeżyliśmy piekło" – wojna koreańska w listach amerykańskich żołnierzy*, pulsazji.pl.

1025. Starowicz K., *„USS Pueblo" – czyli jak Korea Północna upokorzyła Stany Zjednoczone*, pulsazji.pl.

1026. Starowicz K., *„Wielki Następca. Niebiańskie przeznaczenie błyskotliwego towarzysza Kim Dzong Una" – recenzja książki*, pulsazji.pl.

1027. Starowicz K., *Co się dzieje z Kim Dzong Unem – komentarz Karola Starowicza* [wywiad; rozmawiała K. Olszowska], rodm-krakow.pl.

1028. Starowicz K., *Przyszłość Korei: wyzwania dla amerykańskiej dyplomacji*, pulsazji.pl.

1029. Stefan M., *Historia polskiej myśli geopolitycznej – Adolf Bocheński – cudowne dziecko polskiego realizmu*, „Układ Sił" 2020, nr 19.

1030. Stefan M., *Historia polskiej myśli geopolitycznej – Ojciec polskiej myśli geopolitycznej*, „Układ Sił" 2020, nr 16.

1031. Stefan M., *Historia polskiej myśli geopolitycznej – Polska „przejściowość" Nałkowskiego Rzeczpospolita jako „wrota Europy*", „Układ Sił" 2020, nr 15.

1032. Stefan M., *Historia polskiej myśli geopolitycznej – Sam przeciw wszystkim – Władysław Studnicki*, „Układ Sił" 2020, nr 20.

1033. Stefan M., *Historia polskiej myśli geopolitycznej – Tranzytowe położenie Polski w koncepcji Włodzimierza Wakara*, „Układ Sił" 2020, nr 17.

1034. Stefan M., *Historia polskiej myśli geopolitycznej – Zrozumieć Wschód – Włodzimierz Bączkowski*, „Układ Sił" 2020, nr 18.

1035. Stempowski T., *I Wszechzwiązkowy Zjazd Pisarzy ZSRS*, przystanekhistoria.pl.

1036. Stempowski T., *Najbardziej tajemniczy kraj świata…* [wywiad; rozmawiał R. Leśkiewicz], przystanekhistoria.pl.

1037. Stempowski T., *Widmo głodu krąży po Polsce*, „wSieci Historii" 2020, nr 7–8 (dodatek historyczny IPN o narodzinach Solidarności).

1038. Stempowski T., *Wymordowany pluton*, przystanekhistoria.pl.

1039. *Stopczyk, co wy tam palicie? Czyli ostatni rozkaz Kiszczaka* [z dr. Tomaszem Kozłowski rozmawia Igor Rakowski-Kłos], „Gazeta Wyborcza", 13 VII 2020.

1040. Sudoł T., *Podeptane konwencje. Zbrodnie Wehrmachtu na żołnierzach Wojska Polskiego w kampanii 1939 r.*, przystanekhistoria.pl.

1041. Surdej M., *IV Zarząd Główny Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość – fenomen i symbol antykomunistycznego oporu*, „Rakowiecka 37. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL" 2020, nr 9.

1042. Surdej M., *Las szubienic. Publiczne egzekucje na Rzeszowszczyźnie w 1946 r.*, „Nasz Dziennik", 19 VI 2020, nr 141 (6799).

1043. Surdej M., *Rajd Zgrupowania „Zapory" na Rzeszowszczyznę* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1946*, red. F. Musiał, W . Frazik, Kraków–Warszawa 2020.

1044. Surdej M., *Rzeszowski „sąd na kółkach"*, Kwartalnik „Wyklęci" 2020, nr 2 (18).

1045. Sychowicz K., *Gdy bezprawie było prawem*, „Tygodnik Idziemy" 2020, nr 50 (790).

1046. Sychowicz K., *„Niech żyje zwycięska Armia Czerwona – oswobodzicielka Narodu Polskiego"*, przystanekhistoria.pl.

1047. Sychowicz K., *Bolszewicy nad Narwią*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 9 (178).

1048. Sychowicz K., *Obława lipcowa*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 5.

1049. Sychowicz K., *Obława Lipcowa*, przystanekhistoria.pl.

1050. Sychowicz K., *Od niemieckiego do sowieckiego totalitaryzmu. Ziemia łomżyńska w 1939 r.*, przystanekhistoria.pl.

1051. Sychowicz K., *Śladami Stanisława Cieśliewskiego „Lipca"*, „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej" 2020, nr 9 (917) (dodatek IPN Białystok Żołnierze Niezłomni).

1052. Sychowicz K., *W nowych realiach i nowej rzeczywistości*, przystanekhistoria.pl.

1053. Sychowicz, K. *W nowych realiach i nowej rzeczywistości*, „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej" 2020, nr 9 (917) (dodatek IPN Białystok Żołnierze Niezłomni).

1054. Sypień J., *Krwawa Środa w Olkuszu 1940*, Kraków–Olkusz 2020.

1055. Syrnyk J., *Historie na marginesach: List z Bukowska*, przystanekhistoria.pl.

1056. Syrnyk J., *Jeszcze raz o Zawadce Morochowskiej*, przystanekhistoria.pl.

1057. Szczesiak-Ślusarek M., *Edukacja w Instytucie Pamięci Narodowej* [w:] *„Powtórka przed…" XIV Spotkania z historią dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych*, red. J. Dobosz i D. Konieczko-Śliwinska, Poznań 2020.

1058. Szopa P., *Wyroki na szmalcowników*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 3 (172).

1059. Szopa P., *Wyzwolenie – Armia Czerwona na Rzeszowszczyźnie w latach 1944–1946 – wybrane przykłady*, „Polska Times", 6 V 2020.

1060. Szopa P., *Wyzwolenie – Armia Czerwona na Rzeszowszczyźnie w latach 1944–1946 – wybrane przykłady*, „Sztafeta", 7 V 2020 (dodatek historyczny Oddziału IPN w Rzeszowie Terror Armii Czerwonej na ziemiach polskich).

1061. Szopa P., Wyzwolenie – *Armia Czerwona na Rzeszowszczyźnie w latach 1944–1946 – wybrane przykłady*, „Obserwator Lokalny", 7 V 2020 (dodatek historyczny Oddziału IPN w Rzeszowie Terror Armii Czerwonej na ziemiach polskich).

1062. Szopa P., Wyzwolenie – *Armia Czerwona na Rzeszowszczyźnie w latach 1944–1946 – wybrane przykłady*, „Życie Podkarpackie", 7 V 2020 (dodatek historyczny Oddziału IPN w Rzeszowie Terror Armii Czerwonej na ziemiach polskich).

1063. Sztama P., *„Nie matura lecz chęć szczera zrobi z Ciebie oficera…" Przypadek Jana Rutkowskiego*, przystanekhistoria.pl.

1064. Sztama P., *Armia Konna na froncie polskim w 1920 r.*, przystanekhistoria.pl.

1065. Sztama P., *Czerwona prokurator*, „Polska Zbrojna Historia" 2020, nr 3 (15).

1066. Sztama P., *Jak krakowski urwis został strzelcem Piłsudskiego… Młodość Augusta Emila Fieldorfa*, przystanekhistoria.pl.

1067. Sztama P., *Jak miłośnik muzyki bezpieczniakiem został*, przystanekhistoria.pl.

1068. Sztama P., *Oblany egzamin gen. Korczyńskiego*, „Gazeta Polska" 2020, nr 51.

1069. Sztama P., *Obrona Wizny*, przystanekhistoria.pl.

1070. Sztama P., *Pułkownik Marian Cimoszewicz. Portret oficera kontrwywiadu wojskowego Polski Ludowej*, „Fronda Lux" 2020, nr 11/12.

1071. Sztama P., *Recenzja książki Normana M. Naimarka „Ludobójstwa Stalina"*, histmag.org.

1072. Sztama P., *Stał prosto, o łaskę nie prosił*, „Polska Zbrojna Historia" 2020, nr 3 (15).

1073. Szumiło M., *A varsói csata, 1920. 100 éve történt*, „Rubicon" 1920, nr 8.

1074. Szumiło M., *Bitwa warszawska 1920*, ipn.gov.pl/bitwa-warszawska-1920'l.

1075. Szumiło M., *Bolszewickie „wyzwolenie" kobiet*, „Do Rzeczy" 2020, nr 51.

1076. Szumiło M., *Boży przemytnicy*, „Do Rzeczy" 2020, nr 9.

1077. Szumiło M., *Cud w Czychoszczy i męczeństwo księdza Toufara*, przystanekhistoria.pl.

1078. Szumiło M., *Geneza sojuszu polsko-ukraińskiego w 1920 roku*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2.

1079. Szumiło M., *Klęska bolszewików w 1920 roku a ludobójstwo katyńskie*, „Rzeczpospolita", 26 XI 2020 (dodatek *Internetowe spotkania autorskie Targów Książki Historycznej*).

1080. Szumiło M., *Marko Bezruczko*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2.

1081. Szumiło M., *Obrona Zamościa w 1920 r.*, „Nasz Dziennik", 12 VIII 2020 (dodatek IPN *Bolszewika bij! Lubelszczyzna 1920*).

1082. Szumiło M., *Petlurowcy. Armia ukraińska w obronie Polski*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 7–8.

1083. Szumiło M., *Proces, ktorý sa nekonal. Záležitost' Władysława Gomułku v „L'udovom Pol'sku"*, „Historická Revue" 2020, nr 9.

1084. Szumiło M., *Sojusz polsko-ukraiński*, przystanekhistoria.pl.

1085. Szumiło M., *Wstrzymana inwazja czy blef Breżniewa?*, „Do Rzeczy" 2020, nr 45.

1086. Szumiło M., *Wyprawa kijowska – niewykorzystana szansa*, „Kurier Galicyjski" 2020, nr 8.

1087. Szumiło M., *Zastavit polskou nákazu!*, „Reflex" 2020, nr 51–52.

1088. Szumski J., *Dokumenty archiwalne w antypolskiej kampanii propagandowej*, przystanekhistoria.pl.

1089. Szumski J., *Pod jarzmem Sowietów. Sytuacja ludności polskiej w ZSRS w latach 1917–1937*, przystanekhistoria.pl.

1090. Szyc S., *Szpital pod bombami. Polscy lekarze na froncie wojny koreańskiej*, przystanekhistoria.pl.

1091. Ślązak E., *„Obchody Milenium Chrztu Polski w diecezji łódzkiej”*, przystanekhistoria.pl.

1092. Ślązak E., *„W tym właśnie ogromnym skupisku fabryk, w tym skupisku świata pracy…”. Karol Wojtyła w Łodzi*, strona Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi, maj 2020.

1093. Ślązak E., *Autokefaliczny Kościół Prawosławny w początkach rządów komunistów*, przystanekhistoria.pl.

1094. Ślązak E., *Biskup i Prymas. Relacje kard. Stefana Wyszyńskiego z bp. Michałem Klepaczem*, „Biuletyn IPN” 2020, nr 6 (175).

1095. Śliwowska I., *„Oddajcie nam nasze dzieci…” Historia niemieckiego obozu dziecięcego w Iłowie*, ofiary.ipn.gov.pl.

1096. Śliwowska I., *81. rocznica wybuchu II wojny światowej*, ofiary.ipn.gov.pl.

1097. Śliwowska I., *Agresja sowiecka na Polskę*, ofiary.ipn.gov.pl.

1098. Śliwowska I., *Akta osobowe więźnia KL Sachsenhausen*, ofiary.ipn.gov.pl.

1099. Śliwowska I., *Komisja do Opracowania Problemu Odszkodowań Niemieckich*, ofiary.ipn.gov.pl.

1100. Śliwowska I., *Listy więźniów z KL Auschwitz*, ofiary.ipn.gov.pl.

1101. Śliwowska I., *Polskie dzieci w Indiach*, ofiary.ipn.gov.pl.

1102. Śliwowska I., *Tajemnica willi „Palace” w Zakopanem*, ofiary.ipn.gov.pl.

1103. Śliwowska I., *Tengeru-mała ojczyzna Polaków w Afryce Wschodniej*, ofiary.ipn.gov.pl.

1104. Śmietanka-Kruszelnicki R., *„Postanowienie o umorzeniu śledztwa w sprawie pogromu kieleckiego” z 21 października 2004 r. a obecny stan badań nad wydarzeniami 4 lipca 1946 r. w Kielcach*, „Echo Dnia” (dodatek: „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa”), 6 VII 2020.

1105. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Grupa przetrwania Henryka Dajera*, „Echo Dnia” (dodatek: „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa”), 5 III 2020.

1106. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Kalendarium wydarzeń 1980–1989*, „Świętokrzyskie Zeszyty Związkowe” 2020, nr 13.

1107. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Niepodległościowe organizacje młodzieżowe na Kielecczyźnie po 1945 r.*, „Echo Dnia” (dodatek: „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa”), 5 III 2020.

1108. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Pokolenia czynu i pamięci. Długie trwanie Polski Podziemnej*, „Echo Dnia” (dodatek: „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa”), 5 III 2020.

1109. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Przedmowa*, „Świętokrzyskie Zeszyty Związkowe” 2020, nr 13.

1110. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Przestępstwa żołnierzy Armii Czerwonej na Kielecczyźnie w 1945 roku*, „Echo Dnia” (online), 7 V 2020. W ramach ogólnopolskiego cyklu: „Armia Czerwona na ziemiach polskich po 1944 roku”.

1111. Śmietanka-Kruszelnicki R., *Służba Bezpieczeństwa w poszukiwaniu sprawców „faktów zagrożenia”*, „Echo Dnia” (dodatek: „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa”), 5 III 2020.

1112. *Tadeusz Zajączkowski „Mokry" i oddział partyzancki „Błyskawica"-„Huragan"*, oprac. K. Pięciak, Kraków 2020.

1113. Toborek T., *„Konspiracyjne Wojsko Polskie"*, przystanekhistoria.pl.

1114. Toborek T., *„Za niepopełnione winy"*, „Przewodnik Katolicki", 23 VIII 2020.

1115. Toborek T., *Ksiądz Stanisław Piwowarski*, przystanekhistoria.pl.

1116. Toborek T., *Ojciec Tomasz Rostworowski*, przystanekhistoria.pl.

1117. Toborek T., *Rudolf Majewski „Leśniak"*, przystanekhistoria.pl.

1118. Tochman K.A., *Niezłomny cichociemny z Poznania*, „Forum Kobylińskie" 2020, nr 1.

1119. Tochman K.A., *Ppłk Stanisław Sędziak 1913–1978. Wobec niepodległej*, Szczecin 2020.

1120. Tomasik P., *Raport archiwisty. Działania Służby Bezpieczeństwa wobec Adama Gryniewicza*, „Plotkies" 2020, nr 82.

1121. Tomkiewicz M., *Niemieckie obozy na ziemiach polskich 1939–1945*, przystanekhistoria.pl.

1122. Tomkiewicz M., *Niemieckie obozy pracy w Dziemianach na Kaszubach*, przystanekhistoria.pl.

1123. Tomkiewicz M., *Obóz pracy SS-Lager Sophienwalde i obóz dla kobiet żydowskich Aussenarbeitslager Bruss*, przystanekhistoria.pl.

1124. Tomkiewicz M., *Pomorski Katyń. Zbrodnia w Lasach Piaśnickich*, przystanekhistoria.pl.

1125. Tomkiewicz M., *Profesor Rudolf Spanner – dyrektor Instytutu Anatomii Akademii Medycznej w Gdańsku w latach 1940–1945*, przystanekhistoria.pl.

1126. Tomkiewicz M., *Zakład Wychowawczy dla polskich chłopców w Wejherowie w latach 1939–1945*, przystanekhistoria.pl.

1127. Tracz B., *„Dobijemy wroga w jego barłogu". Armia Czerwona na Górnym Śląsku*, artykuł opublikowany w ogólnopolskim dodatku do dzienników, których wydawcą jest grupa wydawnicza Polska Press oraz na portalach internetowych IPN i „Dziennika Zachodniego".

1128. Tracz B., *Antykwariusz*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 1 (17).

1129. Tracz B., *Działalność przestępcza „w mięsie"*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

1130. Tracz B., *Gliwicka Immaculata*, „Gość Niedzielny" 2020, nr 33, dodatek „Gość Gliwicki", 16 VIII.

1131. Tracz B., *Sen o „drugiej Polsce"*, „Gość Niedzielny", 30 VIII 2020 r.(dodatek: *Sierpniowy przełom. 40. rocznica powstania Solidarności*).

1132. Tracz B., *W gliwickiej „wytrzeźwiałce"*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

1133. Trzeskowska-Kubasik K., *Akcja „N" – wojna psychologiczna Armii Krajowej*, przystanekhistoria.pl.

1134. Trzeskowska-Kubasik K., *Akcja w willi „Trzy Róże" w Busku Zdroju*, „Wykus" 2020.

1135. Trzeskowska-Kubasik K., *Akcja wysiedleńcza w gettach na terenie powiatu buskiego*, przystanekhistoria.pl.

1136. Trzeskowska-Kubasik K., *Broni nie złożę. Munduru nie zdejmę. Tak mi dopomóż Bóg. Działalność majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala" na Kielecczyźnie*, przystanekhistoria.pl.

1137. Trzeskowska-Kubasik K., *Działalność Koła byłych żołnierzy Armii Krajowej w Londynie*, przystanekhistoria.pl.

1138. Trzeskowska-Kubasik K., *Egzekucja w dniu 19 lipca 1944 r. w Lesie Wełeckim k. Buska-Zdroju*, przystanekhistoria.pl.

1139. Trzeskowska-Kubasik K., *Egzekucja w drugiej połowie października 1943 r. na cmentarzu żydowskim w Busku-Zdroju*, www.busko.com.pl.

1140. Trzeskowska-Kubasik K., *Krzyż Armii Krajowej – odznaczenie Koła byłych żołnierzy Armii Krajowej w Londynie*, „Tydzień Polski", 22 V 2020.

1141. Trzeskowska-Kubasik K., *Mieszkańcy Kreishauptmannschaft Busko w KL Auschwitz-Birkenau*, przystanekhistoria.pl.

1142. Trzeskowska-Kubasik K., *Ofiary terroru niemieckiego spoczywające na cmentarzu parafialnym w Busku-Zdroju*, www.busko.com.pl.

1143. Trzeskowska-Kubasik K., *Pacyfikacja Jurkowa na terenie powiatu buskiego – 1 lutego 1944 r.*, przystanekhistoria.pl.

1144. Trzeskowska-Kubasik K., *Pacyfikacja Skłobów – najkrwawsza pacyfikacja „hubalowska"*, przystanekhistoria.pl.

1145. Trzeskowska-Kubasik K., *Pomoc Polaków dla ludności żydowskiej na terenie powiatu buskiego*, www.busko.com.pl.

1146. Trzeskowska-Kubasik K., *Powiat buski w czasie II wojny światowej*, Tygodnik „Ponidzia", 3 III 2020.

1147. Trzeskowska-Kubasik K., *Propaganda komunistyczna wobec Rozgłośni Polskiej Radio Wolna Europa*, przystanekhistoria.pl.

1148. Trzeskowska-Kubasik K., *Propagandowy obraz Armii Krajowej w świetle podręczników szkolnych w latach 1944–1956*, przystanekhistoria.pl.

1149. Trzeskowska-Kubasik K., *Studium Polski Podziemnej w Londynie – zarys działalności*, przystanekhistoria.pl.

1150. Trzeskowska-Kubasik K., *Tragiczne wesele w Janinie – nieznane fakty z powiatu buskiego w czasie II wojny światowe*j, www.busko.com.pl.

1151. Trzeskowska-Kubasik K., *Tragiczne wesele w Parchocinie*, www.gmina.nowykorczyn.pl.

1152. Trzeskowska-Kubasik K., *Zbrodnie III Batalionu 17 pułku policji SS na Ponidziu w czasie okupacji niemieckiej*, przystanekhistoria.pl.

1153. Trzeskowska-Kubasik K., *Zbrodnie okupanta niemieckiego w Lesie Wełeckim k. Buska-Zdroju*, przystanekhistoria.pl.

1154. Trzeskowska-Kubasik K., *Zbrodnie Wehrmachtu we wrześniu 1939 r. na terenie powiatu stopnickiego (buskiego)*, przystanekhistoria.pl.

1155. Waligóra G., *Narodziny Solidarności*, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

1156. Waligóra G., *Rola opozycji przedsierpniowej w strajkach we Wrocławiu latem 198*0, „Gazeta Wrocławska", 31 VIII 2020 (dodatek historyczny *Nie tylko Wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności" na Dolnym Śląsku*).

1157. Wasilewski J., *Krótkie rządy komunistów w Białymstoku*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 7–8 (176–177).

1158. Wasilewski J., *Miłość w mundurze. Rećkowie na służbie Niepodległej*, „Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej" 2020, nr 9 (917) (dodatek IPN Białystok Żołnierze Niezłomni).

1159. Wasilewski J., *Obława Augustowska – zbrodnia bez przedawnienia*, przystanekhistoria.pl.

1160. Wasilewski J., *PPS i Policja Państwowa wobec skomunizowanych białostockich związków zawodowych w 1924 r.*, przystanekhistoria.pl.

1161. Wasilewski J., *Sowiecka „bratnia pomoc" w walce z Żołnierzami Wyklętymi*, przystanekhistoria.pl.

1162. Wasilewski J., *Stanisław Michałowski – wzór urzędnika II RP*, przystanekhistoria.pl.

1163. Wasilewski J., *W poszukiwaniu prawdy o Obławie Augustowskiej w latach 1987–1989* [w:] *Obława Augustowska lipiec 1945 r. 75. Rocznica*, red. W. Tyszuk, Białystok 2020.

1164. Wasilewski W., *A brief history of the Katyń Case* [w:] *The Katyń Massacre*, praca zbiorowa, Warsaw 2020.

1165. Wasilewski W., *Cztery komisje nad jedną prawdą* [wywiad; rozmawiała A. Dąbrowska], „Polska Zbrojna", kwiecień 2020 (numer okazyjny *80. rocznica zbrodni katyńskiej*).

1166. Wasilewski W., *Historia zbrodni katyńskiej po zbrodni* [w:] *Katyń 1940–2020. Zbrodnia – kłamstwo – pamięć*, red. A. Zechenter, Warszawa 2020 [dodatek do „Biuletynu IPN" 2020, nr 4].

1167. Wasilewski W., *Katyńskie komisje* [wywiad; rozmawiała A. Dąbrowska], „Polska Zbrojna. Historia" 2020, nr 2.

1168. Wasilewski W., *Komitet Katyński – walka o pamięć*, „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa", 16 IV 2020.

1169. Wasilewski W., *Kratkaja istorija katynskogo dieła* [w:] *Katynskoje priestuplenije*, praca zbiorowa, Warszawa 2020.

1170. Wasilewski W., *Krótka historia sprawy katyńskiej* [w:] *Zbrodnia katyńska*, praca zbiorowa, Warszawa 2020.

1171. Wasilewski W., *Na początku była zmowa milczenia*, „wSieci Historii" 2020, nr 3–4.

1172. Wasilewski W., *Niemiecki dowód sowieckiej zbrodni z USA*, „wSieci Historii" 2020, nr 3–4.

1173. Wasilewski W., *Profil ofiar zbrodni katyńskiej*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 4.

1174. Wasilewski W., *W obliczu dramatu w Katyniu*, „Rzeczpospolita", 8 IX 2020 (dodatek specjalny *Generał Anders*).

1175. Wasilewski W., *Zbrodnia katyńska na tle rosyjskiej polityki historycznej* [w:] *Historia, Prawda, Teraźniejszość. Jak prowadzić stosunki międzynarodowe w kontekście przeszłości?*, red. D. Bębnowski, Warszawa 2019 (druk 2020).

1176. Wąs P., *Młodzieżowa organizacja antykomunistyczna „Biały Orzeł" w Moszczenicy (1953)*, przystanekhistoria.pl.

1177. Wąs P., *Tragiczny dzień w historii Sulejowa*, przystanekhistoria.pl.

1178. Wenklar M., *18 VII 1920. Druga próba Ślązaków*, „Dziennik Polski", 13 VIII 2020.

1179. Wenklar M., *3 maja 1946 roku w Krakowie*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1180. Wenklar M., *Akcja „Wisła". Zasada odpowiedzialności zbiorowej*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1181. Wenklar M., *Aresztowanie szesnastu*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1182. Wenklar M., *Bolesław Kalaciński „Trawka"* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

1183. Wenklar M., *Déat nie chciał umierać za Gdańsk*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1184. Wenklar M., *Duchowni przeciw Vichy*, „Dziennik Polski", 28 V 2020.

1185. Wenklar M., *Epilog Państwa Podziemnego*, „Dziennik Polski", 18 VI 2020.

1186. Wenklar M., *Fejgin, Romkowski, Różański. Upadek stalinowskich katów*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1187. Wenklar M., *IV Zarząd Główny Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość"* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

1188. Wenklar M., *Jan Zienkiewicz: Pan dyrektor z Rabki* z cyklu *Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej*, „Gazeta Krakowska", 11 III 2020.

1189. Wenklar M., *La Catho, czyli Instytut Katolicki w Tuluzie*, „Ignatianum. Półrocznik Akademii Ignatianum w Krakowie" 2020, 1 (24).

1190. Wenklar M., *Legenda generała Weyganda*, „Dziennik Polski", 13 VIII 2020 (*Polska Waleczna. Bezpłatny dodatek z okazji rocznicy wojny polsko-bolszewickiej i bitwy warszawskiej*).

1191. Wenklar M., *Nawała ze wschodu*, Wadowice1920.gosc.pl.

1192. Wenklar M., *O wolność i niezawisłość*, przystanekhistoria.pl.

1193. Wenklar M., *Oddział Jana Jandzisia „Sosny"* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

1194. Wenklar M., *Ostatni lot Puszczyka*, „Dziennik Polski", 16 VII 2020.

1195. Wenklar M., *Trzecie – zwycięskie – powstanie śląskie*, na stronie krakowskiego Oddziału IPN, data publikacji: 2 V 2020.

1196. Wenklar M., *Wróg Niemiec, przyjaciel Polaków. 20 marca 1929 r. zmarł Ferdynand Foch, marszałek Francji i marszałek Polski*, na stronie krakowskiego Oddziału IPN, data publikacji: 20 III 2020.

1197. Wenklar M., *Zapiski porucznika Benescha*, z cyklu *Małopolscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej, ofiary zbrodni katyńskiej*, „Gazeta Krakowska", 5 VIII 2020.

1198. Węgliński M., *Tajemnica willi w Kartuzach. Ocalone miejsce prześladowań Kaszubów wiernych świętej sprawie*, „Nasz Dziennik", 4 XII 2020.

1199. Węgrzyn D., *Deportacje z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 roku* [w:] M. Sendal, *Rok 1945 w pamięci mieszkańców Kozłowa*, Katowice – Gliwice 2020.

1200. Węgrzyn D., *Deportacje z Górnego Śląska do ZSRS w 1945 roku*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 5 (174).

1201. Węgrzyn D., *Kiedy św. Barbara w kopalni nie była sama. Praca górnośląskich kobiet w kopalniach pod ziemią w 1945 roku*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 1 (17).

1202. Węgrzyn D., *Mord w Mikołowie*, „CzasyPismo. O historii Górnego Śląska" 2020, nr 2 (18).

1203. Węgrzyn D., *Wprowadzenie* [w:] *Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku. Teka edukacyjna IPN. Materiały dla ucznia*, Katowice 2020.

1204. Wierzbicki M., *Bitwa pod Zwoleniem. 15 czerwca 1946 r.*, Lublin–Radom 2020.

1205. Wierzbicki M., *Okupacja sowiecka ziem polskich 1939–1941*, „Nasz Dziennik", 10 II 2020 (dodatek *A oni szli niepokonani*).

1206. *Wojciech Frodyma „Mucha", Tadeusz Kościelniak „Silny", Ryszard Kłaput „Pomsta"*, oprac. K. Pięciak, Kraków 2020.

1207. Wojcieszyk E., *Dzielni harcerze z Krobi – AK „Zawisza"*, przystanekhistoria.pl.

1208. Wojcieszyk E., *Harcerze z Krobi w „Polskim Październiku"*, przystanekhistoria.pl.

1209. Wojcieszyk E., *Harcerze z wielkopolskiej Krobi – czas więzienia 1950–1956*, przystanekhistoria.pl.

1210. Wojcieszyk E., *Kościół katolicki wobec „Solidarności" na Ziemi Lubuskiej w latach 1980–1989*, „Gazeta Lubuska", 31 VIII 2020, (dodatek *Solidarność. Narodziny ruchu na Ziemi Lubuskiej*).

1211. Wojcieszyk E., *Kościół katolicki wobec „Solidarności" w Wielkopolsce 1980–1989*, „Głos Wielkopolski", 31 VIII 2020, (dodatek *Solidarność. Narodziny ruchu na Ziemi Lubuskiej*).

1212. Wojcieszyk E., *Przyczyny, przebieg i skutki obrony Katolickiego Domu Społecznego w Zielonej Górze 30 maja 1960 r.*, przystanekhistoria.pl.

1213. Wojcieszyk E., *Spór o Odojewskiego*, „Do Rzeczy" 2020, nr 26.

1214. Wojcieszyk E., *Trzy lata w ziemiance. Krótka historia ukrywania się braci Ignacego i Pawła Albinów w Puszczy Noteckiej*, przystanekhistoria.pl.

1215. Wołk G., [rec.] *Na dachu Świata* (Tsering Shakya, *Smok w krainie śniegu. Współczesna historia Tybetu*), „Nowe Książki" 2020, nr 7–8.

1216. Wołk G., *Abraham z Góry Straceńców*, przystanekhistoria.pl.

1217. Wołk G., *Katyniem w antykomunistycznego kołtuna*, przystanekhistoria.pl.

1218. Wołk G., *Kiszczak – Jaruzelski, czyli cenzorzy w akcji*, przystanekhistoria.pl.

1219. Wołk G., *Kultura niezależna za kratami*, „Bibuła" 2020, nr 18.

1220. Wołk G., *Pięć tygodni wolności*, „wSieci historii" 2020, nr 7–8, (dodatek *W imię całego narodu*).

1221. Wołk G., *Rozbite podziemie i cesarz Wałęsa*, tygodnik.tvp.pl.

1222. Wołk G., *Szpiedzy za spiżową bramą* (W. Bułhak, *Wywiad PRL a Watykan 1962–1978*), „Nowe Książki" 2020, nr 2.

1223. Wołk G., *Warszawski salon Pana X*, przystanekhistoria.pl.

1224. Wołk G., *Zabawa w KORka i myszkę*, „Polityka" 2020, nr 20.

1225. Wołoszyn J., *Zapomniane ogniwo,* przystanekhistoria.pl.

1226. Wójcik B., *Solidarność – rewolucja w myśleniu*, „Nowiny
40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność").

1227. Wójcik B., *Solidarność – rewolucja w myśleniu*, „Obserwa
ryczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność'*

1228. Wójcik B., *Solidarność – rewolucja w myśleniu*, „Sztafeta", 27 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

1229. Wójcik B., *Solidarność – rewolucja w myśleniu*, „Życie Podkarpackie", 26 VII 2020 (dodatek historyczny IPN: *40. rocznica utworzenia NSZZ „Solidarność"*).

1230. Wójcik B., *Spór o historię a powojenna konspiracja młodzieżowa w województwie rzeszowskim*, Dodatek Historyczny IPN Oddział w Rzeszowie, „Nowiny", „Super Nowości", 27 II 2020.

1231. Wróbel J., *„Hiszpańska" afera Polski Ludowej*, przystanekhistoria.pl.

1232. Wróbel J., *Odbudowa Armii Polskiej u boku sojuszników (1939–1940)*, „Biuletyn IPN" 2020, nr 1–2.

1233. Wróbel J., *Piłsudski w Japonii*, „Kalejdoskop", magazyn tygodniowy polonijnej gazety „Dziennik Związkowy" (Chicago), 17 IV 2020.

1234. Wróbel J., *Samobójcza misja*, „Kalejdoskop", magazyn tygodniowy polonijnej gazety „Dziennik Związkowy" (Chicago), 25 VII 2020.

1235. Wróbel J., *Sowiecki terror na Ziemi Łódzkiej*, „Dziennik Łódzki" oraz „Express Ilustrowany", 7 V 2020.

1236. Wróbel J., *Wielka ewakuacja 1939–1940*, przystanekhistoria.pl.

1237. Wróbel J., *Wkład Polonii francuskiej w odbudowę Wojska Polskiego (1939–1940)*, przystanekhistoria.pl.

1238. *Wycieczka do Polski zorganizowana przez Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w roku 1927*, oprac. R. Poboży, płyta Blu-ray z książką, Warszawa 2020.

1239. Wygoda A., *Żołnierz Chrystusowy. Wspomnienie o ks. prałacie Wacławie Karłowiczu*, przystanekhistoria.pl.

1240. Zając P., *To miał być drugi Wołyń*, „Nasz Dziennik", 8 VII 2020 (dodatek *Policzyć ofiary)*.

1241. Zajda M., *Inwigilacja i próby pozyskania przez bezpiekę prof. Konstantego Grzybowskiego*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1242. Zakrzewski M., *Idee Zrzeszania „Wolność i Niezawisłość"* [w:] *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948*, red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

1243. Zakrzewski M., *Ignacy Daszyński – polityk niezależny*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1244. Zakrzewski M., *Nieudany zamach stanu Niemczech*, „Dziennik Polski", 25 VI 2020.

1245. Zakrzewski M., *Niezależne Zrzeszenie Studentów 1980–1989*, Kraków 2020.

1246. Zakrzewski M., *Wielkie zwycięstwo, wielka przegrana*, „Hejnał Oświatowy" 2020, nr 2–7.

1247. Zawisza M., *Zbrodniarze o zbrodni. Katyń w propagandzie niemieck*iej, „Echo Dnia" (dodatek: „Kuryer Kielecki. Specjalna gazeta okolicznościowa"), 16 IV 2020.

1248. Zielony P., *Przywracanie – Upamiętnianie – Upowszechnianie. Działania IPN dotyczące operacji antypolskiej NKWD 1937–1938*, Warszawa 2020.

1249. Zielony P., *Szabla Kilińskiego*, „wSieci Historii" 2020, nr 9–10.

1250. Zima M., *Hrabina Erzsébet Szapáry. Opiekunka polskich uchodźców na Węgrzech w latach 1939–1944*, przystanekhistoria.pl.

1251. Zima M., *Tragedia wypędzonych mieszkańców Zielonki*, przystanekhistoria.pl

1252. Zima M., *Węgierskimi śladami* [recenzja przewodnika historyczno-turystycznego I. Kovácsa, M. Mitrovitsa *Węgierskie pamiątki w Polsce*], „Biuletyn IPN" 2020, nr 9.

1253. Ziobroń R., *Ludwik Józef Stawski. Legionista, żołnierz WP, nafciarz*, krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia.

1254. *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość" 1945–1948,* red. W. Frazik, F. Musiał, Kraków–Warszawa 2020.

1255. Zwiernik P., *„Pokojowa przebudowa ustrojowa"? Wybory 4 czerwca 1989 r. na łamach poznańskiej prasy niezależnej*, przystanekhistoria.pl.

1256. Żelazko J., *„Czyste ręce" Wehrmachtu – zbrodnie popełnione na ludności cywilnej w zachodniej części woj. łódzkiego*, przystanekhistoria.pl.

1257. Żelazko J., *„Katyń" przykładem konspiracji młodzieżowej*, przystanekhistoria.pl.

1258. Żelazko J., *Kamienie wołać będą…*, „Kuryer Kielecki" 2020, nr 2 (42).

1259. Żelazko J., *„Mamy natychmiast opuszczać mieszkania". Wysiedlenie mieszkańców osiedla im. J. „Montwiłła" Mireckiego w Łodzi zimą 1939/1940 roku*, przystanekhistoria.pl.

1260. Żelazko J., *Matki cierpiały podwójnie. Łódzkie więzienie dla kobiet przy ul. Gdańskiej*, „Nasz Dziennik", 31 VII 2020.

1261. Żelazko J., *Naukowiec w służbie konspiracji*, przystanekhistoria.pl.

1262. Żelazko J., *Solidarność w czasach walki*, „Nasz Dziennik", 26 VI 2020.

1263. Żelazko J., *Trzeba to było tak zorganizować, żeby porwać chociaż niektóre dzieci*, przystanekhistoria.pl.

1264. Żelazko J., *Zbrodnia Katyńska – kłamstwo, prawda, pamięć*, „Nasz Dziennik", 8 IV 2020.

1265. Żelazko J., *Życie w cieniu Zbrodni Katyńskiej*, przystanekhistoria.pl.

1266. Żuławnik M., *Operacja „Pamięć"*, „wSieci Historii" 2020, nr 9–10.

ZAŁĄCZNIK NR 3:
WYSTAWY IPN

Wystawy powstałe w 2020 roku i miejsca ich ekspozycji:

1. *1939. Wojna w osamotnieniu* – OBUWiM, OBEN Kraków – Ciężkowice.
2. *20–40–20* – Centrala BEN – Warszawa.
3. *Aleksander Falzmann (1887–1942) – bohaterski pastor* – OBEN Łódź – Łódź, Zgierz.
4. *Banery przypominające o obchodach 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność”* – OBEN Rzeszów – Rzeszów.
5. *Banery zapowiadające obchody 100. rocznicy zwycięstwa nad Rosją bolszewicką* – OBEN Rzeszów – Rzeszów.
6. *„Bij bolszewika”. Polacy wobec wojny z sowiecką Rosją w 1920 r.* – Delegatura w Kielcach – Kielce, Kraków.
7. *Bracia w wierze* – OBEN Kraków – Kraków, Zakopane.
8. *„Domy płoną, kobiety krzyczą, zabawili się do woli”. Armia Czerwona w województwie gdańskim w 1945 roku* – OBEN Gdańsk – Braniewo, Elbląg, Gdańsk, Golub-Dobrzyń, Grzechotki.
9. *Historia Pamięć Tożsamość. 20 lat Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie* – OBEN Kraków – Kraków.
10. *Infografika o protestach w czerwcu 1976 r.* – OBEN Lublin, Delegatura w Radomiu – Internet.
11. *Jarosław w czasie II wojny światowej* – OBEN Rzeszów – Jarosław.
12. *Karnawał białostockiej Solidarności w obiektywie Mirosława Bujanowskiego* – OBEN Białystok – Białystok.
13. *Katownia* – OBEN Warszawa – Warszawa.
14. *Koniec PRL – rok 1989* – OBEN Gdańsk – wystawa elementarna.
15. *Krzyż – Symbol wiary i wolności. 60. rocznica Obrony Krzyża w Nowej Hucie* – OBEN IPN Kraków, Centrum Kultury im. Norwida w Nowej Hucie – wystawa elementarna, Kraków Nowa Huta.
16. *Kwatera Żołnierzy Niezłomnych w Bydgoszczy* – OBUWiM Gdańsk – Bydgoszcz.

17. *Leopold Tyrmand – o stylu bycia w kontrze* – OBEN Katowice, OAIPN Katowice – Kalisz, Katowice.

18. *Lubelska „Łączka". Wyklęci odnalezieni na Cmentarzu Rzymskokatolickim przy ul. Unickiej w Lublinie* – OBPiI Lublin, OBEN Lublin – Lublin.

19. *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej* – OBEN Łódź – Łódź.

20. *Marzec '68*. – OBEN Warszawa – wystawa elementarna.

21. *Na straży granic. Straż Graniczna II Rzeczpospolitej na zachodnim odcinku granicy polsko-niemieckiej* – OBBH Wrocław, Delegatura w Opolu – Bolesławiec, Wieluń, Rudniki.

22. *Na straży pamięci. 30 lat Stowarzyszenia Kielecka Rodzina Katyńska* – Delegatura w Kielcach – Kielce.

23. *Najdłuższy protest głodowy w komunistycznej Polsce, 194 dni, 387 osób* – OBEN Kraków – Kraków.

24. *NZS – pokolenie przemian 1980–2020*, IPN, Stowarzyszenie NZS 1980 – współorganizacja OBEN Kraków – Kraków.

25. *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* – OBEN Kraków, OBEN Lublin – Kraków, Warszawa.

26. *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga* – IPN – Lublin.

27. *Operacja polska NKWD 1937–1938* – Centrala BEN, AIPN Warszawa – Warszawa.

28. *Otwórzcie drzwi do wolności – Janusz Kurtyka 1960–2010* – OBEN Kraków – Gdańsk, Gdynia, Kraków.

29. *Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Warmii, Mazur i Powiśla* – OBEN Białystok, Delegatura w Olsztynie, OBEN Gdańsk, współpraca Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie – Janowo, Kwidzyn, Lubawa, Lubstynek, Olsztyn, Piaseczno.

30. *Pokolenia wolności* – Centrala BEN – Dąbrowa Górnicza, Warszawa.

31. *Polacy w bitwie o Wielką Brytanię* – Centrala BEN – Lublin.

32. *Polskie symbole narodowe* – Delegatura w Bydgoszczy – Gdańsk, Kalisz Pomorski, Lublin, Londyn, Łaszczów.

33. *Powstania śląskie 1919–1921* – OBEN Katowice – Gdańsk, Katowice, wystawa elementarna.

34. *Powstanie grudniowe 1970 roku* – OBEN Gdańsk, OBEN Szczecin – Elbląg, Gdańsk, Gdynia, Szczecin.

35. *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919* – OBEN Poznań – Lublin, wystawa elementarna.

36. *Przełom. Sierpień 1980 i „Solidarność"* – OBEN Gdańsk – Elbląg, Gdańsk, Tomaszów Lubelski.

37. *Rok 1920 na Górnym Śląsku* – OBEN Katowice – Katowice.

38. *Spojrzeć ludziom prosto w oczy… W 90. rocznicę urodzin Jana Olszewskiego* – Centrala BEN – Kraków, Warszawa.

39. *Stacja Solidarność. Protest głodowy kolejarzy 21–27 października 1980 roku we Wrocławiu* – OBBH Wrocław – Wrocław.

40. *Śląsk – Droga do Niepodległości* – Delegatura w Opolu – Gogolin.

41. *Tadeusz Jeziorowski (1908–1939) – bohater dwóch wojen* – OBEN Łódź – Płock, Łódź.

42. *Tu rodziła się Solidarność* (wersja ogólnopolska i wersje lokalne) – Centrala BEN, OBEN Białystok, OBEN Gdańsk, OBEN Katowice, OBEN Kraków, OBEN Łódź, OBEN Poznań, OBEN Rzeszów, OBEN Szczecin, OBEN Warszawa, OBEN Wrocław, OBBH Wrocław, Delegatura w Bydgoszczy, Delegatura w Kielcach, Delegatura w Olsztynie, Delegatura w Opolu – Białystok, Bielsko-Biała, Brzeg, Brzesko, Bydgoszcz, Dąbrowa Górnicza, Duszniki Zdrój, Gdańsk, Gdynia, Gorzów Wielkopolski, Jastrzębie Zdrój, Kielce, Kochanowice, Konin, Końskie, Koszalin, Kościan, Kraków, Krupski Młyn, Lębork, Lubin, Lublin, Łomża, Łódź, Mielec, Międzyrzecz, Mrągowo, Namysłów, Nowa Sól, Nowy Sącz, Nysa, Olsztyn, Opole, Ostrołęka, Ostróda, Piotrków Trybunalski, Polkowice, Poznań, Puławy, Pułtusk, Przemyśl, Rzeszów, Sanok, Skoczów, Stalowa Wola, Starachowice, Stargard, Suwałki, Szczecin, Świdnik, Toruń, Tarnowskie Góry, Tarnów, Warszawa, Wieliczka, Włocławek, Wrocław, Zamość.

43. *W służbie Niepodległej 1989–2019. 30 ze 110 lat ruchu harcerskiego* – OAIPN Kraków, OBEN Kraków – Kraków.

44. *Wielkopolanie dla Niepodległej. Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej* – OBEN Poznań – Białystok, Poznań.

45. *Wojna polsko-bolszewicka 1919–1920. Kierunek północno-wschodni* – OBEN Białystok – Białystok, Łomża.

46. *Wojna polsko-bolszewicka na Kujawach i Pomorzu. „Za Termopile starczą Wam piersi własne…”* – OBEN Gdańsk, Delegatura w Bydgoszczy – Brodnica, Bydgoszcz, Chojnice, Gdańsk, Kończewice, Koronowo, Lipno, Nakło nad Notecią, Pływaczewo, Toruń, Włocławek, Zblewo.

47. *Wojna Światów* – OBBH, OBEN Warszawa – Kadzidło, Płock, Warszawa.

48. *Wojna z bolszewikami. Bitwa warszawska 1920* – OBEN Warszawa – Grodzisk Mazowiecki, Leżajsk, Lublin, Pułtusk, Rzeszów, Warszawa, wystawa elementarna.

49. *Wrzesień 1939. Polska wobec niemieckiej i sowieckiej agresji* – OBEN Kraków – Dąbie, Lublin, Tomaszów Lubelski.

50. *Wrześniowym szlakiem 7 Dywizji Piechoty. Bitwa pod Janowem 1939* – OBEN Katowice, Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego w Złotym Potoku, Stowarzyszenie Historyczne Reduta Częstochowa – Złoty Potok.

51. *Zachować dla przyszłości – II wojna światowa w naszej pamięci* – OBEN Rzeszów, Archiwum Państwowe w Rzeszowie – Rzeszów.

52. *Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada Polskich Elit* – OBEN Kraków – Lublin, wystawa elementarna.

53. *Zbrodnia Katyńska. Wielkopolanie w dołach śmierci Katynia, Charkowa, Miednoje i Bykowni* – OBEN Poznań – Poznań, prezentacja internetowa.

54. *Zbrodnia nieukarana – łagry sowieckie* – OBEN Łódź – wystawa elementarna.

55. *Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość w 60. rocznicę założenia organizacji* – OBEN Kraków – Chojnów.

56. *Zwycięstwo będzie Twoją nagrodą. Polskie Państwo Podziemne w regionie radomskim w latach 1939–1945* – OBEN Lublin, Delegatura Radom – Jedlińsk, Kończyce k. Radomia, Radom.

Wystawy powstałe przed rokiem 2020 i eksponowane w 2020 r.:

1. *„36 x TAK. Postulaty szczecińskie 1980”* – OBEN Szczecin – Szczecin.
2. *586 dni stanu wojennego* – IPN Gdańsk – Lublin, Świdnik.
3. *A więc wojna!!! Ludność cywilna we wrześniu ’39* – OBEN Lublin – Chełm, Łuków.
4. *Agresja Sowiecka 17 IX 1939. Polska północno-wschodnia* – OBEN Białystok – Orzysz.
5. *Anna Walentynowicz. Legenda „Solidarności” 1929–2010* – OBEN Gdańsk – Gdańsk, Pelplin.
6. *Arcybiskup Ignacy Tokarczuk. Kościół, władza, opór społeczny* – OBEN Rzeszów – Wadowice Dolne.
7. *Armia Błękitna pod sztandarem biało-czerwonym* – OBEN Lublin – Świdnik.
8. *„…Będzie wielka albo nie będzie jej wcale”. Walka o granice Polski 1918–1921* – Centrala BEN, OBEN Białystok, OBEN Gdańsk, OBEN Kraków, OBEN Łódź, OBEN Poznań, OBEN Rzeszów, OBEN Warszawa, OBEN Wrocław, Delegatura w Bydgoszczy, Delegatura w Olsztynie – Gdańsk, Kozienice, Nowy Sącz, Puck, Skierniewice, Tarnów, Toruń.
9. *Bieszczady w Polsce Ludowej 1944–1989* – OBEP Rzeszów – Jasionka, Rozalin.
10. *Bunt robotników nie pójdzie na marne* – OBEN Szczecin – Kalisz Pomorski.
11. *Bunt robotników. Grudzień ’70 – luty ’71* – OBEN Szczecin – Bydgoszcz, Telatyn, Tomaszów Lubelski.
12. *Czerwiec ’89 w województwie olsztyńskim* – Delegatura w Olsztynie – Gołdap.
13. *Czyny świadczą o człowieku – Polacy udzielający pomocy Żydom podczas Holocaustu na Kresach Wschodnich II RP* – OBEN Rzeszów – Tryńcza.
14. *Dekalog Księdza Jerzego* – OBEN Białystok, Ośrodek Dokumentacji Życia i Kultu Błogosławionego Księdza Jerzego Popiełuszki – Białystok.
15. *„Dla Ciebie, Polsko i dla Twojej chwały”. Żołnierze Wyklęci Pomorza i Kujaw* – Delegatura w Bydgoszczy – Mrocza.
16. *Dni Powstania – Warszawa 1944* – IPN Warszawa – Warszawa.
17. *Dowody Zbrodni. Przedmioty z Łączki w Pawilonie X więzienia na Rakowieckiej* – BPiI –Warszawa.
18. *Europa w rodzinie. Ziemiaństwo polskie w XX w.* – OBEN Poznań – Jaworzno.
19. *Gen Wolności. 150 lat walk o niepodległość Rzeczypospolitej* – OBEN Kraków, OBEN Szczecin – Olkusz, Rytro.
20. *Generał Władysław Sikorski. Polityk i żołnierz* – OBEN Kraków – Wadowice.
21. *Grudzień ’70 w Elblągu w dokumencie archiwalnym* – OIPN Gdańsk – Elbląg.
22. *I nazywali to Wojskiem Polskim…! Wojskowe Obozy Internowania w Polsce (1982–1983)* – Delegatura w Bydgoszczy – Bydgoszcz.

23. *II wojna światowa na Pomorzu Gdańskim w fotografiach i dokumentach IPN* – OAIPN Gdańsk – Braniewo, Żelkowo.

24. *Inka* – OBEN Białystok – Wilkasy.

25. *Jan Paweł II we Wrocławiu w 1983 r.* – OBEN Wrocław – Kudowa Zdrój.

26. *Józef Piłsudski w Lublinie* – OBEN Lublin – Dąbie, Lubartów, Lublin.

27. *Już zachodzi czerwone słoneczko. Wybory'89 w województwie katowickim* – OBEN Katowice, Muzeum w Gliwicach – Czeladź, Katowice.

28. *Katyń 1940* – OBEN Białystok – Białystok.

29. *Katyń. Zbrodnia, która miała być zapomniana* – OBEP Rzeszów – Czudec, Dębica, Stalowa Wola.

30. *Kaźń profesorów lwowskich. Wzgórza Wuleckie* – OBEN Wrocław – Głogów, Poznań.

31. *Komiks w PRL, PRL w komiksie* – OBEP Rzeszów – Głogów.

32. *Koniec i początek. Rok 1945 na Górnym Śląsku* – OBEN Katowice – Czerwionka-Leszczyny, Pyskowice, Rybnik, Siemianowice Śląskie.

33. *Korpus Ochrony Pogranicza 1924–1939* – OBEN Białystok, Delegatura w Olsztynie – Opole Lubelskie.

34. *Krzyk szarego człowieka. Ryszard Siwiec (1909–1968)* – OBEP Rzeszów – Lwów.

35. *Ksiądz Władysław Gurgacz. Kapelan Polski Podziemnej* – OBEN Kraków – Dąbrowa Tarnowska.

36. *Kwatera Ł – panteon narodowy pod cmentarnym murem* – Centrala BEN, BPiI – Kielce, Warszawa.

37. *Miednoje. Policyjny Katyń* – Delegatura w Kielcach – Opatów.

38. *Milcząc, wołają* – OBEN Poznań – Czerwieńsk.

39. *Młodzi dla Niepodległej* – OBEN Rzeszów – Rudnik nad Sanem.

40. *Na granicy czuwa straż. Straż Graniczna 1928–1939* – OBEN Kraków – Miechów, Zagorzyce.

41. *Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (...) z wolnym dostępem do morza. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920* – OBEN Gdańsk, Delegatura w Bydgoszczy – Bydgoszcz, Chełmno, Gdańsk, Golub-Dobrzyń, Grudziądz, Konarzyny, Kończewice, Kurzętnik, Nowe Miasto Lubawskie, Pruszcz Gdański, Toruń.

42. *Nie jesteśmy żadną bandą. My jesteśmy z miast i wiosek polskich. 5 Wileńska Brygada AK na Pomorzu* – OIPN Gdańsk – Dąbrowa Górnicza, Katowice.

43. *Nie tylko Dywizjon 303* – Centrala BEN – Józefów.

44. *„Nie zawsze defilada". Jak świętowano odzyskanie Niepodległości* – OBEN Rzeszów – Kołaczyce, Lublica, Sowina.

45. *Niezłomna, wyklęta, przywrócona pamięci. Danuta Siedzikówna „Inka" 1928–1946 – OBEN Gdańsk* – Chełm, Bydgoszcz, Gliwice.

46. *NSZZ „S" i opozycja demokratyczna w Wielkopolsce 1980–1990* – OBEN Poznań – Poznań.

47. *O niepodległą 1914* – OBEN Wrocław – Wrocław.

48. *„Ocalić od zapomnienia". Anna Jachnina, ps. „Hanna", „Hanka" (1914–1996)* – Delegatura w Bydgoszczy – Grudziądz.

49. *Oczami wroga. Wrzesień '39 w fotografii niemieckiej i sowieckiej* – OBEP Rzeszów – Sieniawa.

50. *Oddziały Łupaszki* – OIPN Warszawa – Biała Podlaska.

51. *Ofiary stanu wojennego* – Centrala BEN – Choczewo.

52. *Ojciec Maksymilian Maria Kolbe (1894–1941)* – OBEN Białystok – Białystok.

53. *Ojcowie Niepodległości* – OBEN Szczecin, OBEN Rzeszów – Bielsko-Biała, Chwalibogowo, Ciechanów, Cieszanów, Drzonów, Gdańsk, Hajnówka, Kadzidło, Łobez, Łukowa, Pilica, Puławy, Pyrzyce, Resko, Skierniewice, Węgorzyno, Wschowa, Zawiercie.

54. *Ostatni Leśni* – OBEN Warszawa – Wołomin.

55. *Pielgrzym nadziei. Jan Paweł II na ziemi wielkopolskiej* – OBEN Poznań – Pleszew.

56. *Pierwsza odsłona. Okupacja niemiecka na Kaszubach i Kociewiu w 1939 r.* – OBEN Gdańsk – Braniewo, Gdynia.

57. *Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Warmii i Mazur* – Delegatura w Olsztynie – Kętrzyn, Olsztyn, Szczytno.

58. *Plebiscyt 1920 roku. Walka o polskość Warmii, Mazur i Powiśla* – OBEN Gdańsk, Delegatura w Olsztynie – Lubstynek.

59. *Po nici światła…, cz. 2* – Centrala BEN – Warszawa.

60. *Podkarpacki wrzesień 1939* – OBEP Rzeszów – Rozalin.

61. *Polacy – Ukraińcy 1943–1945: „antypolska akcja" OUN i UPA Bandery / rzeź wołyńsko-galicyjska w dokumentach ukraińskich* – OBEN Lublin – Nowa Dęba, Przemyśl.

62. *Polacy na Syberii* – OBEN Kraków – Kętrzyn, Kraków.

63. *Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej* – OBEP Rzeszów – Jodłowa, Ostrów, Rzeszów, Toruń.

64. *Policja Państwowa 1919–1939* – OBEN Białystok, Delegatura w Olsztynie – Chełm, Olsztyn, Ostróda.

65. *Polonica emigracyjne. Ze zbiorów instytucji członkowskich Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie* – AIPN w Warszawie, instytucje członkowskie MABPZ – Lublin.

66. *Polska Walcząca* – Centrala BEN, OBEN Gdańsk – Cedry Wielkie, Dobromierz, Jędrzejów, Kikół, Kowalewo Pomorskie, Mrągowo, Stare Załubice, Września.

67. *Polski gen wolności. 150 lat walk o niepodległość (1768–1918)* – OBEN Szczecin, OBEN Kraków – Bobolice, Luborzyca, Mirosławiec, Proszowice, Resko, Szczecin.

68. *Polskie Państwo Podziemne* – OBEN Białystok – Chełm, Lublin, Łódź, Piotrków Trybunalski Tomaszów Lubelski.

69. *Powstanie Warszawskie 1944. Bitwa o Polskę* – Centrala BEN – Kije, Lublin.

70. *Powstanie Wielkopolskie 1918–1919* – OBEN Poznań – Bydgoszcz, Kępno, Orzechowo, Poznań.

71. *Precz z kajdanami bolszewizmu… Oddział partyzancki „Wiarusy" 1947–1949* – OBEN Kraków – Jaworzno.

72. *Pro i kontra – młodzież w Polsce Ludowej* – OBEN Łódź – Łódź.

73. *Represje wobec wsi i ruchu ludowego w latach 1944–1956* – OBEP Rzeszów – Rzeszów.

74. *Robert Oszek (1896–1938) – żołnierz Niepodległej* – OBEN Katowice – Gdynia, Katowice Sławków.

75. *Rok 1919 na Górnym Śląsku* – OBEN Katowice – Katowice, Pyskowice, Rybnik, Tychy.

76. *Rotmistrz Witold Pilecki 1901–1948* – OIPN Warszawa – Bytom, Warszawa, Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Warszawie.

77. *Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938 / Наказ № 00485. Антипольська операція НКВС в радянській Україні 1937–1938* – AIPN w Warszawie, Państwowe Archiwa Obwodowe w Chmielnickim, Odessie i Winnicy – Maspeth (Nowy Jork – USA), Greenpoint (Nowy Jork – USA), Wallington (USA), Brooklyn (Nowy Jork – USA), Warszawa.

78. *Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938 / Order No. 00485 The NKVD Anti-Polish Operation in Soviet Ukraine in 1937–1938* – AIPN, Państwowe Archiwa Obwodowe w Chmielnickim, Odessie i Winnicy, OBEN Szczecin – Kołobrzeg.

79. *Sąsiedzka krew. Ludobójstwo wołyńsko-galicyjskie 1943–1945* – OBEN Lublin – Lublin, Łódź.

80. *Sierpień '88. Szczeciński marsz do wolności* – OBEN Szczecin – Szczecin.

81. *Siostry, […] matkami żydowskich dzieci. Siostry Franciszkanki Rodziny Maryi wobec Zagłady Żydów w czasie II wojny światowej* – Centrala BEN – Ciechanów, Kalisz, Mikstat, Toruń.

82. *Sługa Boży. Ksiądz Aleksander Zienkiewicz (1910–1995). Duchowy testament* – OBEN Wrocław, Biuro Postulatorskie Archidiecezji Wrocławskiej w Procesie Beatyfikacyjnym Sługi Bożego Księdza Aleksandra Zienkiewicza – Syców, Wrocław, Żerniki Wrocławskie.

83. *Sowieckie piekło 1939–1956* – OBEN Poznań – Poznań.

84. *Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. Pomoc Polaków dla ludności żydowskiej w Małopolsce w latach 1939–1945* – OBEP Rzeszów – Tryńcza, Tyczyn.

85. *Stan wojenny* – OBEN Rzeszów – Łupków.

86. *Stan wojenny 1981–1983* – OBEN Katowice, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności – Chełm, Gdańsk, Katowice, Lublin, Telatyn, Tomaszów Lubelski, Warszawa, wystawa elementarna.

87. *Stanisław Sojczyński „Warszyc" i Konspiracyjne Wojsko Polskie* – OBEN Łódź – Łódź, Sochaczew.

88. *Stocznia Szczecińska. Historia nie tylko polityczna* – OBEN Szczecin – Szczecin.

89. *Strajki ustrzycko-rzeszowskie grudzień 1980 – luty 1981* – OBEN Rzeszów – Rozalin.

90. *Symbole naszej historii* cz. I – OBEN Rzeszów – Bieździedza, Orły, Rozalin, Rzeszów.

91. *Symbole naszej historii* cz. II – OBEN Rzeszów – Kołaczyce, Rzeszów.

92. *Symbole naszej historii* cz. III – OBEN Rzeszów – Kołaczyce, Rzeszów.

93. Śladami zbrodni komunistycznych na Rzeszowszczyźnie z lat 1944–1956 – OBEN Rzeszów – Baranów Sandomierski, Skopanie.

94. Świat zgładzony w Katyniu – OBEN Szczecin – Mirosławiec.

95. *To jest nasza Ojczyzna – to jest nasze „być" i nasze „mieć"* – OAIPN Gdańsk – Kartuzy, Gdańsk, Stara Kiszewa.

96. *Ukradzione dzieciństwo* – OIPN Warszawa, OBEN Rzeszów – Biała Rawska, Cieszanów, Kadzidło, Niedrzwica Duża, Ostrów, Rogoźnica, Solina, Strzyżów, Swarzędz, Warszawa, Wielopole Skrzyńskie.

97. *Wielkopolska w cieniu WRON-y* – OBEN Poznań – Pobiedziska.

98. *Wieś polska między dwoma totalitaryzmami (1939–1945)* – OBEP Rzeszów – Rzeszów.

99. *Województwo białostockie u progu niepodległości II RP* – OBEN Białystok – Grajewo.

100. *Wolności! Chleba! Poznański Czerwiec w fotografii* – OBEN Poznań – Poznań.

101. *Wołają z grobów, których nie ma* – OBEN Szczecin – Węgorzyno.

102. *Wołyń 1943. Wołają z grobów, których nie ma* – OBEN Kraków – Mszana Dolna, Naprawa, Raba Wyżna, Skomielna Biała, Zakliczyn.

103. *„W poszukiwaniu nowego domu"* – OBEN Szczecin – Drawsko Pomorskie, Resko, Szczecin.

104. *Wrzesień 1939* – OBEN Rzeszów – Dąbie, Lublin.

105. *Wrzesień 1939. Polska wobec niemieckiej i sowieckiej agresji* – OBEN Kraków – Kalisz Pomorski.

106. *Wrzesień 39* – OBEN Kraków – Wadowice.

107. *„Wstańcie, chodźmy…" Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski* – OIPN Katowice – Bari (Włochy), Gorzyce, Jaworzno, Kielce, Książenice, Miechów, Zagorzyce.

108. *Wyklęci – odnalezieni w Małopolsce* – OBEN Kraków – Brzesko, Kraków.

109. *Wyklęci-Niezłomni* – Centrala IPN – Mrągowo.

110. *Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia* – BEN i Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego – Chełm, Lublin, Opole, Skoczów.

111. *Z dala od bursztynowego brzegu… w 100. rocznicę powstania Flotylli Pińskiej 1919–2020* – OBEN Wrocław – Gdańsk, Kudowa Zdrój, Wrocław.

112. *Zaczęło się w lipcu* – OBEN Lublin – Lubartów.

113. *Zagłada Europejskich Żydów* – OBEN Łódź, OBEN Szczecin – Bobolice, Lublin.

114. *Zagłada polskich elit. Akcja AB – Katyń* – Centrala BEN – Raszyn.

115. *Zaplute karły reakcji. Polskie podziemie niepodległościowe w latach 1944–1956* – OBEN Poznań – Nowy Tomyśl.

116. *Zapomniane ogniwo. Konspiracyjne organizacje młodzieżowe na ziemiach polskich w latach 1944/45–1956* – Centrala BEN, OBEN Kraków, OBEN Poznań, OBEN Warszawa, Delegatura w Bydgoszczy, Delegatura w Kielcach –Chełm, Chorzów, Inowrocław, Bydgoszcz, Konin, Kozłów, Łódź, Olkusz, Staszów, Warszawa.

117. *Zapomniani kaci Hitlera. „Samoobrona" Niemiecka na Pomorzu Gdańskim (Selbstschutz Westpreussen) w 1939 r.* – Delegatura w Bydgoszczy – Chojnice, Więcbork.

118. *Zbrodnia Katyńska – Białystok* – OBEN Białystok – Biała Piska.

119. *Zbrodnia Katyńska* – OBEN Łódź – Brzeziny, Łódź.

120. *Zbrodnia Katyńska* – OBEN Rzeszów – Brzozów, Drzonów, Lubaczów.

121. *Zbrodnia Katyńska* – OBEN Wrocław – Kudowa Zdrój.

122. *Zbrodnia Katyńska. Wielkopolanie w dołach śmierci Katynia, Charkowa i Miednoje* – OBEN Poznań – Budzyń, Kołaczkowo, Poznań.

123. *Zesłańcy – Sybiracy – Deportowani* – OBEP Rzeszów – Racibórz, Rzeszów.

124. *Zielona Góra 30. Maja 1960 r. W obronie Domu Katolickiego* – OBEN Poznań – Zielona Góra.

125. *Ziemia Świętokrzyska: Droga do niepodległości* – Delegatura w Kielcach – Kielce.

126. *Zwyczajny Resort* – OIPN Warszawa – Warszawa.

127. *Żołnierz Kościoła. Ksiądz podpułkownik Józef Zator-Przytocki „Czeremosz" 1912–1978* – OBPiI Gdańsk – Braniewo.

128. *Żołnierze Niezłomni* – OBEN Rzeszów – Rzeszów.

129. *Żołnierze Wyklęci* – Centrala BEN – Łódź.

130. *Żołnierze Wyklęci* – OBEN Kraków – Kraków, wystawa elementarna.

131. *Żołnierze wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963* – Centrala BEN – Bydgoszcz, Chełm, Kraszew, Lublin, Warszawa.

132. *Życie codzienne w okupowanej Wielkopolsce* – OBEN Poznań – Kostrzyn, Turek.

133. *Życie przechowane. Mieszkańcy Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego z pomocą Żydom w czasie II wojny światowej* – OIPN Katowice, Muzeum w Gliwicach – Sławków, Zawiercie.

ZAŁĄCZNIK NR 4:
WYKAZ KONFERENCJI ORAZ SESJI NAUKOWYCH I POPULARNONAUKOWYCH

Centrala IPN

1. *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej”* – konferencja naukowa, Warszawa, 12–13 lutego. Organizatorzy: BBH, Konferencja Episkopatu Polski.

2. *Komunistyczny aparat władzy wobec Kościoła rzymskokatolickiego na tzw. Ziemiach Odzyskanych* – konferencja naukowa, Grajewo, 17–18 czerwca. Organizatorzy: BBH, Delegatura Olsztyn.

3. *Urząd ds. Wyznań: struktury–działalność–ludzie 1957–1975* – konferencja naukowa, Wólka Magierowa, 1–3 września. Organizator: BBH.

4. *XIV Letnia Szkoła Historii Najnowszej IPN* – konferencja naukowa, Palczew, 7–12 września. Organizator: BBH.

5. *Generał Władysław Anders. Żołnierz i polityk. W 50. rocznicę śmierci* – konferencja naukowa, Warszawa, 8 września. Organizator: BBH.

6. *„Ocalić od zapomnienia”. Nowe zadania oraz projekty audiowizualne i fotograficzne* – konferencja naukowa pod patronatem Polskiego Komitetu ds. UNESCO, Warszawa (Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia”), 27 października. Organizator: AIPN.

Oddział IPN Gdańsk

1. *Niemiecki obóz Soldau w świetle najnowszych badań i prac poszukiwawczo-ekshumacyjnych* – konferencja naukowa, Działdowo, 27 maja. Organizatorzy: Oddział IPN Gdańsk, Muzeum Pogranicza w Działdowie, Stowarzyszenie Odnowy Chrześcijańskiej „Pamięć i Tożsamość” w Działdowie.

2. *Korzenie totalitaryzmu* – konferencja edukacyjna, Gdańsk, 9–10 października. Organizator: OBEN Gdańsk.

3. *Pierwsza „Solidarność”. Geneza, organizacja, konteksty* – ogólnopolska konferencja naukowa, Gdańsk, 2–4 września. Organizator: OBBH Gdańsk.

Oddział IPN Katowice

4. *Pamięci Chorzowian – Ofiar KL Auschwitz* – konferencja edukacyjna, Chorzów 28 stycznia. Organizatorzy: Urząd Miasta w Chorzowie, III Liceum Ogólnokształcącym im. Stefana Batorego w Chorzowie, OBEN Katowice.

5. *Konteksty, wartości, przestrzeń oswojona… – w służbie Powstań Śląskich i Ojczyzny umiłowanie* – regionalna konferencja naukowo-dydaktyczna, Rybnik-Kłokocin, 18 lutego. Organizatorzy: Szkoła Podstawowa nr 19 w Rybniku-Kłokocinie, OBEN Katowice.

6. *Częstochowa znana i nieznana* – sesja naukowa, Częstochowa, 18 lutego. Organizatorzy: Muzeum w Częstochowie, Urząd Miasta w Częstochowie, OBEN Katowice.

7. *Edukacja przez szacunek do przyrody, tradycji i historii* – konferencja edukacyjna, Katowice 3 marca. Organizatorzy: Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Stowarzyszenie Gospodarstw Edukacyjnych Województwa Śląskiego, OBEN Katowice.

8. *Pamięci Żołnierzy Wyklętych – Niezłomnych* – szósta sesja popularnonaukowa, Bytom 3 marca. Organizatorzy: Urząd Miasta w Bytomiu, Szkoła Podstawowa nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu, OBEN Katowice.

9. *Integracja przez duszpasterstwo. Polska Misja Katolicka w Niemczech* – sesja popularnonaukowa, Katowice, 3 marca. Organizatorzy: OBBH Katowice, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego, Katolicki Uniwersytet Eichstätt-Ingolstadt.

10. *Malenkij robot. Deportacje mieszkańców Węgier do Związku Sowieckiego 1944/1945* – sesja popularnonaukowa, Katowice, 13 marca. Organizator: OBBH Katowice.

11. *Harcerstwo to Skauting plus Niepodległość* – międzynarodowa konferencja historyczna online, Bytom – Katowice – Lwów, 9 czerwca. Organizatorzy: Górnośląski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" w Katowicach, Szkoła Podstawowa nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu, Szkoła nr 10 im. Świętej Marii Magdaleny we Lwowie, OBEN Katowice.

12. *Mężnym i solidarnym postępowaniem złamaliście terror niemiecki na Śląsku* – konferencja edukacyjna online, Bielsko-Biała – Katowice, 10 czerwca. Organizatorzy: Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM" w Bielsku-Białej, OBEN Katowice.

13. *Rok 1920 w powiecie tarnogórskim* – konferencja naukowa, 18 listopada (online). Organizatorzy: OIPN Katowice, Muzeum w Tarnowskich Górach.

14. *Rok 1920 na Górnym Śląsku* – konferencja naukowa, 9–11 grudnia (online). Organizatorzy: OIPN Katowice, Muzeum w Gliwicach.

Oddział IPN Kraków (łącznie z delegaturą w Kielcach)

1. *Prof. Jan Zdzisław Włodek (1885–1940) w 80. rocznicę śmierci* – konferencja naukowa, Kraków, 19 lutego. Organizatorzy: OBBH Kraków, Fundacja im. Zofii i Jana Włodków, Uniwersytet Rolniczy.

2. *Ślubujemy nie złożyć broni! Antykomunistyczne podziemie niepodległościowe w Polsce* – konferencja edukacyjna, Kielce, 27 lutego. Organizatorzy: Ochotnicze Hufce Pracy, Referat Edukacji Historycznej Delegatury Kielce.

3. *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?* – konferencja naukowa, Kielce 16 marca. Organizatorzy: Delegatura Kielce, Wyższa Szkoła Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych im. prof. E. Lipińskiego w Kielcach oraz Winnicki Instytut Kooperatywny w Winnicy.

4. *Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania-kontrowersje-perspektywy. Colloquium IV: Nowe wyzwania badawcze* – konferencja naukowa, Kielce, 6 lipca. Organizatorzy: Referat Badań Historycznych Delegatury Kielce, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

5. *Wieś polska w czasie II wojny światowej – straty osobowe* – konferencja naukowa, Kielce, 10 września. Organizatorzy: Delegatura Kielce, Muzeum Wsi Kieleckiej.

6. *Wokół „Akcji AB" – różne perspektywy* – konferencja popularnonaukowa, Kraków 12 września. Organizatorzy: Muzeum Krakowa, OIPN Kraków.
7. *100. rocznica Bitwy Warszawskiej* – konferencja edukacyjna online, Kraków, 24 września. Organizatorzy: Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie, OBEN Kraków.
8. *Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki*" – konferencja naukowa, Katowice, 24–25 września. Organizatorzy: OBBH Kraków, OBBH Katowice, OBBH Wrocław, OBBH Rzeszów.
9. *Pamięci Sandomierskich Kolumbów (edycja 4) – konferencja popularnonaukowa,* Sandomierz, 2 października. Organizatorzy: Delegatura Kielc, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu.
10. *Generał Tadeusz Jordan Rozwadowski, Wojna Polsko-Bolszewicka* – konferencja edukacyjna online, Bielsko-Biała, 19 października. Organizatorzy: Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM" w Bielsku-Białej, OBEN Katowice, OBEN Kraków.
11. *Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku* – inauguracja III edycji ogólnopolskiej i IX edycji regionalnej projektu edukacyjnego, 22 października. Organizatorzy: Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie, OBEN Kraków.
12. *Zniszczyć naród: polityka III Rzeszy i ZSRS wobec Polaków w czasie II wojny światowej* – konferencja edukacyjna online, Kielce, 28 października. Organizatorzy: Delegatura Kielce, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Kielcach.

Oddział IPN Lublin

1. *„Przeszliśmy – Niepokonani" w 80. Rocznicę masowych deportacji Polaków na Sybir* – konferencja popularnonaukowa, Lublin, 11 lutego. Organizatorzy: OIPN Lublin, Związek Sybiraków Oddział w Lublinie, XXVII LO im. Zesłańców Sybiru w Lublinie, Bursa Szkolna nr 2 w Lublinie, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska" Oddział w Lublinie, Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Lublinie.
2. *Żołnierze „Niezłomni" – historia i przywracanie pamięci* – konferencja popularnonaukowa, Lublin, 28 lutego. Organizator: OIPN Lublin.
3. *Bohaterowie tacy jak Wy* – konferencja edukacyjna, Lublin, 3 marca. Organizator: OBEN Lublin.

Oddział IPN Łódź

1. *W 100-lecie Bitwy Warszawskiej* – w ramach cyklu konferencji „Marszałek Józef Piłsudski – Droga do Niepodległej", Wiewiórczyn k. Łasku, 15–16 października. Organizator: OBBH Łódź.

Oddział IPN Poznań

1. *Żydzi w Wielkopolsce w XX wieku. Historia i pamięć* – konferencja popularnonaukowa, Poznań, 27–28 lutego. Organizator: OBBH Poznań.
2. *„Wolności i chleba". Poznański Czerwiec 1956 r.* – dyskusja panelowa, Poznań, 25 czerwca. Organizator: OBBH Poznań.
3. *Tak powstawała „Solidarność" w Wielkopolsce* – konferencja popularnonaukowa, Poznań, 27 sierpnia. Organizatorzy: OBBH Poznań, ZR NSZZ „Solidarność" Region Wielkopolska.
4. *Tak powstawała „Solidarność" na Ziemi Lubuskiej* – konferencja popularnonaukowa, Zielona Góra, 15 września. Organizatorzy: OBBH Poznań, ZR NSZZ „Solidarność" Region Gorzowski oraz ZR NSZZ „Solidarność" Region Zielonogórski.

Oddział IPN Rzeszów

1. *Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki*, Katowice 2425 września. Organizatorzy: OIPN Rzeszów, Katowice, Kraków, Wrocław, odpowiedzialne: OBBH Rzeszów.

2. *8 maja 1945 roku. Polska perspektywa* – ogólnopolska konferencja naukowa, Krasiczyn 12 października 2020 r. Organizator OBBH Rzeszów.

Oddział IPN Szczecin

1. *Historiografia wojskowa w PRL* – ogólnopolska konferencja naukowa, Szczecin, 28 października. Organizator: OBBH Szczecin.

Oddział IPN Warszawa

2. *Warszawiacy przeciw bolszewikom 1920 r.* – konferencja naukowa, Warszawa 23 września. Organizator: OBBH Warszawa.

Oddział IPN Wrocław

1. *Najnowsze wyniki badań nad czeskimi ofiarami Strafgefängnis Breslau* – seminarium naukowe: *Uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku czci Czechów zamordowanych w latach 1939–1945 we Wrocławiu*, Wrocław, 23 stycznia. Organizator: OBBH i OBUWiM Wrocław, Służba Więzienna, Instytut Reżimów Totalitarnych w Pradze.

2. *Miasto goszczące. Miasto gościnne? Cudzoziemcy we Wrocławiu – przeszłość, teraźniejszość i przyszłość/Host&hospitable city. Foreigners in Wrocław – past, present and future* – sympozjum naukowe, Wrocław, 24 stycznia. Organizatorzy: OBBH Wrocław, Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego.

3. *80. rocznica pierwszych zesłań na Syberię* – seminarium, Wrocław, 5 lutego. Organizatorzy: OBEN Wrocław, XV Liceum Ogólnokształcące we Wrocławiu.

4. *Wobec Jałty. Europa środkowo-wschodnia w wielkiej grze mocarstw alianckich* – debata historyczna, Wrocław, 27 lutego. Organizatorzy: OBEN Wrocław, Dolnośląski Urząd Wojewódzki, Ośrodek Debaty Międzynarodowej we Wrocławiu.

5. *Chwalebne dzieje lotnictwa polskiego* – konferencja naukowa, Jaworzno, 20 września. Organizatorzy: OIPN, Światowe Stowarzyszenie Lotników Polskich.

6. *Zwycięzcom 1920* – konferencja naukowa, Wrocław, 25 września. Organizatorzy: OIPN Wrocław, Urząd Wojewódzki we Wrocławiu.

7. *„Solidarność" w Zagłębiu Miedziowym z perspektywy 40-lecia* – sesja popularnonaukowa, Lubin, 29 września. Organizatorzy: OIPN i OBBH Wrocław, Sejm RP.

8. *A jednak kolej! Wojenny i powojenny przełom (1944–1946)* – konferencja naukowa (online), 17 listopada. Organizatorzy: Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Muzeum Historyczne w Lubinie, Muzeum w Chorzowie, OAIPN Wrocław.

ZAŁĄCZNIK NR 5:
WYKAZ WYSTĄPIEŃ PRACOWNIKÓW IPN PODCZAS MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI I SYMPOZJÓW ZA GRANICĄ

1. dr hab. Grzegorz Bębnik – *Sonderfahndungsbuch Polen. Planung und Umsetzung der Verfolgung der polnischen Intelligenz* – 6 marca, Saale (Niemcy) – konferencja *Kongress Polenforschung*. Organizatorzy: Deutsches Polen-Institut w Darmstadt, Aleksander-Brückner-Zentrum für Polenstudien an der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg.

2. dr Przemysław Gasztold – *Totalitarianism and Communism: The Challenge of the Past in the Polish School Education* – 14 lutego, Tirana (Albania) – międzynarodowa konferencja *Memory Days 2020*. Organizatorzy: Institute for Democracy, Media & Culture, Fundacja Konrada Adenauera.

3. dr Przemysław Gasztold – *Espionage and Deception. Evolving Trends of Russian Hybrid Warfare against Poland* – 7–8 września, Zagrzeb – konferencja naukowa *5th Zagreb Security Forum: Hybrid Threats and Wars in 21st Century – Making Society and Critical Infrastructure Resilient*. Organizator: Hybrid Warfare Research Institute & St. George Association.

4. dr hab. Tytus Jaskułowski, prof. UZ – *Der Junge Karol Wojtyła als Dichter, Dramatiker und Wissenschaftler* – 11–12 września, Herrnhut (Niemcy) – seminarium *100. urodziny Karola Wojtyły: Papież Jan Paweł II i jego duchowe i dziedzictwo dla Polski i Europy.* Organizatorzy: Akademie Herrnhut mit der Umweltbibliothek Großhennersdorf.

5. dr hab. Tytus Jaskułowski, prof. UZ – *Philosoph, Priester, Papst – der pastorale Weg Karol Wojtyłas: Grundzüge seiner philosophischen Positionen auf Grundlage seiner bekannten Werke "Liebe und Verantwortung" sowie "Person und Tat"* – 11–12 września, Herrnhut (Niemcy) – seminarium *100. urodziny Karola Wojtyły: Papież Jan Paweł II i jego duchowe i dziedzictwo dla Polski i Europy.* Organizatorzy: Akademie Herrnhut mit der Umweltbibliothek Großhennersdorf.

6. dr Marek Jedynak – *Drogi żołnierzy Armii Krajowej na Zachód po zakończeniu II wojny światowej* – 4 stycznia, Londyn (Wielka Brytania) – wykład podczas dorocznego spotkania członków i osób wspierających Studium Polski Podziemnej w Londynie. Organizator: Studium Polski Podziemnej.

7. Sylwia Karowicz-Bienias, *Running away from Themis – powerlessness of polish authorithies concerning extradition of Stefan Michnik* – 9–10 listopada, międzynarodowa konferencja naukowa *The Communist Crimes – Individual and State Responsibility*, online. Organizatorzy: Ministerstwo Sprawiedliwości, Fundusz Sprawiedliwości, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości.

8. dr hab. Jerzy Kirszak, *II Korpus Polski gen. Andersa na froncie włoskim 1944–1945* – 8 grudnia, Tel Awiw – konferencja *Drogi żydowskich żołnierzy Wojska Polskiego do niepodległego Izraela*, online. Organizatorzy: Centrum Menachema Begina, Instytut Polski w Tel Avivie.

9. dr Stanisław Koller – *The Role of the IPN Archive in the Process of the Verification of „Totalitarian Memory"* – 25 września, Tbilisi (Gruzja), międzynarodowa konferencja naukowa (online) *Archival and source studies – trends and challenges*. Organizator: Narodowe Archiwum Gruzji.

10. dr Daniel Koreś, *Żydowscy żołnierze w Armii Andersa w Związku Sowieckim, w Iraku i Palestynie/ Jewish Soldiers in the Anders' Army in the USSR, Iraq and Palestine* – 8 grudnia, Tel Awiw – konferencja *Drogi żydowskich żołnierzy Wojska Polskiego do niepodległego Izraela*, online. Organizatorzy: Centrum Menachema Begina, Instytut Polski w Tel Awiwie.

11. dr Ewa Kowalska, *Katyń i nie tylko, garść refleksji o nieupamiętnionych miejscach pochówku zgładzonych zgodnie z decyzją Biura Politycznego KC WKP(b) z 5 marca 1940 r. oraz ich bliskich umierających w głębi sowieckiej Rosji* – 21 listopada, Kijów (Ukraina) – II Międzynarodowa Naukowo-Praktyczna Konferencja *Miejsca/miejsce pamięci w polsko-ukraińskim dialogu porozumienia (80. rocznica Zbrodni Katyńskiej)*, online. Organizatorzy: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej na Ukrainie, Federacja Organizacji Polskich na Ukrainie, Narodowy Uniwersytet Przyrodniczy Ukrainy, Instytut Historii Ukrainy NAN Ukrainy.

12. Hubert Kuberski, *Rosyjscy emigranci w polskim podziemiu (AK) i Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie (PSZ na Zachodzie) – nowe ustalenia* – 15 maja, Moskwa (Rosja) – wideokonferencja международный круглый стол *Русская эмиграция и Движение Сопротивления в годы Второй мировой войны*. Organizator: Dom Diaspory Rosyjskiej im. Aleksandra Sołżenicyna (Дом русского зарубежья им. Александра Солженицына).

13. Hubert Kuberski, *Rosyjscy emigranci w czasie powstania warszawskiego – fakty mało znane i nieznane* – 29 maja, Petersburg (Rosja) – wideokonferencja: *Славянские страны и народы и Вторая мировая война*. Organizator: Petersburski Uniwersytet Państwowy, Wydział Historii Krajów Słowiańskich i Bałkańskich.

14. dr Rafał Leśkiewicz, prowadzenie panelu na międzynarodowej konferencji naukowej *Wobec widma bolszewizmu. Polacy i Ukraińcy w walce z agresją Rosji Sowieckiej w latach 1919–1921*, 8–9 grudnia, online. Organizatorzy: OIPN Lublin, Narodowy Uniwersytet „Akademia Ostrogska".

15. dr Paweł Libera – *Współpraca wojskowa emigracji gruzińskiej z władzami polskimi w okresie międzywojennym* – 21 lutego, Gori (Gruzja) – *XVII międzynarodowa konferencja naukowa im. Dawida Agmasznebeli*. Organizator: Państwowy Uniwersytet w Gori.

16. dr hab. Sławomir Łukasiewicz, prof. KUL, *Historical Research on Christian Democracy Today*, 25–26 listopada, online, Civitas Webinar Series, *Forum of Archives and Research on Christian Democracy*. Organizator: CIVITAS.

17. dr hab. Sławomir Łukasiewicz, prof. KUL, *Intellectuals and the Cold War Exile* – 30 listopada, konferencja online: *People of the Cold War World: Refugees, Émigrés, and Displaced Persons*. Organizator: Ural Federal University, Jekaterynburg.

18. dr hab. Rafał Łatka – *The role of Polish Church under Primate of Poland cardinal Stefan Wyszyński and Pope John Paul II* – 13 października, Budapeszt – konferencja naukowa *Hammerv, sickle and the cross*. Organizator: Danube Institute, USA Embassy in Budapest.

19. dr Aleksandra Namysło – *Jude? Pole? Deutscher? Oberschlesier? Nationale Selbstzuschreibungen oberschlesischer Juden und jüdisch-jüdische Antagonismen im polnischen Teil Oberschlesiens in der Zwischenkriegszeit* – 17 września, (online), seminarium *Volksabstimmungen, Selbstbestimmung und Minderheitenrechte nach 1918 in Mittel- und Osteuropa*. Organizator: Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie.

20. dr Piotr Olechowski, *Represje wobec polskiej inteligencji Lwowa 1959–1962* – 9–11 grudnia, XV Polsko-Ukraińska Konferencja Naukowa *Lwów: miasto-społeczeństwo-kultura. Intelektualne elity miasta*, online. Organizator: Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie.

21. dr Patryk Pleskot *Between Hope and Realpolitik. Political attitudes of the West towards the birth of „Solidarity"* – 27–28 listopada – międzynarodowa konferencja naukowa *Concepts of Dedication*, online. Organizator: Uniwersytet w Genewie.

22. dr Krzysztof Radka – *Miejsca masowych zbrodni sowieckich w świetle badań archeologicznych i działalność IPN w tym* zakresie – 13 lutego, Compiegne (Francja) – szkolenie dla nauczycieli historii. Organizatorzy: Instytut Polski w Paryżu i Mémorial de l'internement et de la déportation – Camp de Royallieu.

23. dr Krzysztof Radka – *Zbrodnia Katyńska: fakty, badania, propaganda* – 14 lutego, Compiegne (Francja) – wystąpienie podczas otwarcia wystawy *Katyń: to był taki niezwykły poranek…*

24. dr Sebastian Rosenbaum – *Polacy w Niemczech w XX wieku* – 30 kwietnia, Berlin (Niemcy) – wykład (online) w ramach Klaus Zernack Colloquium. Organizator: Centrum Badań Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Berlinie.

25. dr Dominika Siemińska, *Archeologia w służbie zbrodni katyńskiej – doświadczenia i perspektywy polskich badań katyńskich* – 21 listopada, Kijów (Ukraina) – II Międzynarodowa Naukowo-Praktyczna Konferencja *Miejsca/miejsce pamięci w polsko-ukraińskim dialogu porozumienia (80. rocznica Zbrodni Katyńskiej)*, online. Organizatorzy: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej Na Ukrainie, Federacja Organizacji Polskich Na Ukrainie, Narodowy Uniwersytet Przyrodniczy Ukrainy, Instytut Historii Ukrainy NAN Ukrainy.

26. dr Mirosław Sikora, *Polska droga do RIAD 1960–1970* – 6–7 października (online) konferencja Sorucom 2020. *International Conference on the History of Computing in Russian Federation, Soviet Union and in the Countries of Mutual Economic Assistance Council*. Organizator: Higher School of Economics, Moscow.

27. Paweł Sztama – *The Caucasus in the polish history of the twentieth century* – 21 lutego, Gori (Gruzja) – międzynarodowa konferencja *The Seventh International Scientific Conference Dedicated to David Agmashenebeli (David The Guilder)*. Organizator: Gori State Teaching University.

28. dr hab. Mirosław Szumiło – *Współpraca polskich i słowackich komunistów w walce przeciwko „Solidarności"* – 20 lutego, Bratysława (Słowacja) – cykl dyskusyjny *Wieczory dyskusyjne z UPN*. Organizatorzy: Ústav Pamäti Národa (UPN), Instytut Polski w Bratysławie.

29. dr hab. Mirosław Szumiło – udział w panelu dyskusyjnym *Różnice zdań w kwestii przeszłości – kłoda w relacjach międzypaństwowych. Doświadczenie w regionie i na świecie* – 24 września, Wilno – Forum Intelektualistów z Litwy, Polski, Ukrainy i Białorusi: *Czwórka Lubelska: idea czy rzeczywistość*. Organizator: Instytut Historii Litwy.

30. dr hab. Mirosław Szumiło, *Marko Bezruczko i obrona Zamościa w 1920 roku* – 8–9 grudnia, Lublin-Ostróg, międzynarodowa konferencja naukowa: *Wobec widma bolszewizmu. Polacy i Ukraińcy w walce z agresją Rosji Sowieckiej w latach 1919–1921*. Organizatorzy: IPN i Narodowy Uniwersytet „Akademia Ostrogska" z Ostroga na Ukrainie.

ZAŁĄCZNIK NR 6:
WYKAZ NOTACJI
ZREALIZOWANYCH PRZEZ IPN W 2020 r.

Liczba notacji ogółem: **2259** Liczba notacji zrealizowanych w 2020 r.: **100**

Operacja antypolska NKWD/II wojna światowa/okupacje/Polacy ratujący Żydów/Zbrodnia Wołyńska

1. Alwast Anna – notacja dotycząca por. Stanisława Jary, zamordowanego w Katyniu w 1940 r.

2. Baszak Zdzisław – syn policjanta uczęszczający do szkół w Dąbrowie Tarnowskiej i Tarnowie. Po maturze przeszedł przeszkolenie na kursie podchorążych i otrzymał przydział do 16. pułku piechoty w Tarnowie, z którym jako dowódca plutonu ckm, przeszedł szlak bojowy 6. Dywizji Piechoty. Po ucieczce z obozu wstąpił do ZWZ, gdzie pełnił obowiązki komendanta ZWZ-AK Obwodu Dąbrowa Tarnowska. Był oficerem dywersji i dowodził jedną z placówek oraz organizował małe oddziały specjalne dywersyjno-szturmowe. Aresztowany przez gestapo, ale zbiegł i pozostawał w ukryciu do połowy 1944 r. Był zastępcą dowódcy osłony lądowiska „Motyl" w operacji „III Most" w lipcu 1944 r., kiedy brytyjski samolot przyleciał po fragmenty rakiety V-2.

3. Bednarz Marianna – notacja z córką Tadeusza Barańskiego, który był zawodowym podoficerem. We wrześniu 1939 r. brał udział w bitwie pod Mławą. Kilka dni po jej zakończeniu powrócił do domu w Gulczewie. Z inspiracji Władysława Lemaniaka w okresie okupacji działał w Armii Krajowej. Tadeusz Barański został aresztowany w grudniu 1943 r. w pracy, w cukrowni Borowiczki k. Płocka. Tego dnia zostali aresztowani również inni członkowie grupy konspiracyjnej: jego brat Wacław, Stefan Piotrowski, Władysław Lemański, Władysław Sobek oraz Czesław Niedzielak. Został przewieziony do więzienia w Płocku, gdzie spędził kilka miesięcy. Później trafił do KL Mauthausen. Po wojnie rodzina poszukiwała śladów i informacji o nim. W 1946 r. odbyła się rozprawa uznająca go za zmarłego. Nasza rozmówczyni zapamiętała relację p. Zalewskiego z Cekanowa, który zaświadczył o śmierci ojca w obozie.

4. Bigda Sabina – notacja z córką Zofii i Bolesława Pokrzywnickich, którzy zostali aresztowani przez gestapo i umieszczeni w Forcie III w Pomiechówku. Podejrzewano ich o współpracę z AK i posiadanie odbiornika radiowego. Ojciec był męczony i zamordowany w Forcie III w jednej z egzekucji. Matka miała status świadka i ze względu na to, iż była w ciąży, mogła swobodnie poruszać się po terenie Fortu. Została zwolniona po zamknięciu śledztwa.

5. Budziak Marian – opowieść o latach wojny i okupacji na terenie Wawra Glinek, zbrodni wawerskiej oraz o wojnie i okupacji w Stoczku Łukowskim.

6. Bursztyńska Halina – opowieść o: dzieciństwie spędzonym przed wybuchem II wojny światowej w Grodnie, o zachowaniu się Niemców mieszkających w Grodnie przed kampanią wrześnio-

wą i w jej trakcie, o kopaniu rowów przeciwlotniczych przez mieszkańców miasta, rozpoczęciu II wojny światowej, samoobronie mieszkańców Grodna, wkroczeniu Sowietów do Grodna 17 września 1939 r., zachowaniu Sowietów wobec członków Samoobrony, procesie karnym członków Samoobrony, szkolnictwie i propagandzie w Grodnie podczas sowieckiej okupacji, wkroczeniu Niemców do Grodna 23 czerwca 1941 r., o tworzeniu w Grodnie i poza miastem gett dla Żydów, pomocy uciekającym z getta, likwidacji getta – marszach milczenia Żydów, ukrywaniu Kolki – sowieckiego żołnierza w czasie okupacji niemieckiej, higienie i leczeniu się „domowymi sposobami", głodzie i spędzaniu czasu j (czytanie powieści, śpiew, słuchanie muzyki). Wspomina też o: ucieczce z Kresów po wojnie i osiedleniu się w Kuźnicy a następnie w 1946 r. w Krakowie, życiu po wojnie, studiach na pracy naukowej na UJ, spotkaniu Polaków z biskupem w Sopoćkiniach, zakładaniu wydziału polonistyki w Grodnie w 1988 r.

7. Chabowski Grzegorz – rozmowa z historykiem regionalistą i krewnym Władysława Sobka, więźnia Fortu III w Pomiechówku. Świadek od lat prowadzi badania dotyczące konspiracji AK podczas II wojny światowej na ziemi płockiej, rozmawia z rodzinami, zbiera dokumenty i fotografie. Głównym tematem rozmowy była postać Władysława Sobka, aresztowanego w 1943 r. w cukrowni w Borowiczkach i przewiezionego do Fortu III w Pomiechówku. Rodzina otrzymała wiadomość o śmierci Władysława Sobka w Forcie III.

8. Ćwiertnia Leszek – mieszkaniec Suchej Beskidzkiej i Jordanowa, rodzice mieli w Jordanowie pasmanterię, a dziadkowie w Suchej Beskidzkiej restaurację, opisuje ucieczkę rodziny we wrześniu 1939 r. na wschód, okupację w Jordanowie, Zollamt na Skawie, granicę między GG i III Rzeszą Niemiecką, rozstrzeliwanie Żydów w Jordanowie, wkroczenie Armii Czerwonej.

9. Ćwiertnia Maria – córka oficera WP, kpt. Karola Wotruby, żołnierza AK, wysiedlona po tułaczce we wrześniu 1939 r. z Leska razem z matką Marią Haliną Wotrubą 12/13 kwietnia 1940 r. do Kazachstanu, powrót do Polski na przełomie 1945 i 1946 r. do Leska, do siostry matki; opowiada życiu w kołchozie w Kazachstanie, działalności charytatywnej i społecznej matki, jej aresztowaniu przez NKWD w 1946 r. na terenie USRS w Nikołajewie, śledztwie i skazaniu matki na pobyt w więzieniu w Czelabińsku, następnie jej powrocie do kraju w 1948 r.; zamieszkały w Krakowie, matka zmarła w 1959 r., a ojciec ok. 1966 r.; nie ma bliższych informacji o działalności ojca.

10. Dorożyńska Maria – pacyfikacja w Olszanicy w lipcu 1943 r., postępowanie żołnierzy sowieckich.

11. Foks Cecylia – opowieść o wybuchu II wojny światowej, opis rzeczywistości wojennej i okupacyjnej widzianej z perspektywy dziecka. Wspomnienia dotyczące Marszu Śmierci. Tragedia w Przyszowicach – mord na cywilnych mieszkańcach dokonany przez Armię Czerwoną w 1945 r.

12. Foks Romuald – opowieść o wybuchu II wojny światowej, opis rzeczywistości wojennej i okupacyjnej widzianej z perspektywy dziecka, bombardowanie Katowic.

13. Gajda Adam – opowieść o: życiu we Lwowie pod okupacją, akcji ustawienia chorągiewek biało-czerwonych przy Grobie Nieznanego Żołnierza na Cmentarzu Orląt Lwowskich, niemieckiej rewizji domu rodzinnego w poszukiwaniu Żydów, kapitanie „Draży" (Dragan Mihajlo Sotirović), udziale dowodzonych przez „Drażę" oddziałów 14. pułku podczas akcji „Burza" we współdziałaniu z Sowietami przy wyzwalaniu Lwowa spod okupacji niemieckiej, przebiegu akcji „Burza" we Lwowie, ukrywaniu przed Sowietami po 1944 r. Mieczysława Wróbla, aresztowaniu przez NKWD 29/30 czerwca 1946 r., ekspatriacji do Polski we wrześniu 1949 r., pogrzebie biskupa Teodorowicza w 1937 r., działalności konspiracyjnej Władysława Załogowicza „Felka".

14. Jamiołkowski Henryk – notacja ze świadkiem historii. Opowiada o domu rodzinnym i życiu przed wojną w rodzinnej wsi. Wspomina opowieści ojca o uciekających bolszewikach po przegranej bitwie pod Warszawą, wejście Niemców do wioski oraz przyjście Sowietów. Wspomina, jak Sowieci namawiali do udziału w głosowaniu za przyłączeniem do „republiki białoruskiej". Wspomina deportacje na Sybir oraz miejscową ludność żydowską, która pomagała w ustalaniu rodzin do deportacji.

15. Janas Małgorzata (s. Maria Fidelia) – wywiad z siostrą zakonną, historyczką i archiwistką, która opowiada o losach klasztoru Zgromadzenia Sióstr Felicjanek w Wawrze-Glinkach (obecnie w Marysinie Wawerskim) w latach wojny i okupacji oraz o matce przełożonej Symplicycie Nehring ukrywającej partyzantów, dokarmiającej ludność i wspierającej tajne nauczanie przy klasztorze.

16. Jezierska Alicja – wywiad z mieszkanką warszawskiego Gocławka, dotyczący okresu II wojny światowej. Świadek zbrodni wawerskiej, opowiada również o powstaniu warszawskim i wkroczeniu wojsk radzieckich.

17. Kantor Zdzisław – opowieść o krewnej świadka historii, śp. Józefie „Ziucie" Kantor, nauczycielce, harcmistrzyni, byłej więźniarce FKL Ravensbrück, zwanej w obozie „Proboszczem".

18. Karwowska Helena – opowiada o deportacjach rodzin z Jedwabnego i okolic, o dniu, w którym została deportowana wraz z rodziną. Trafili do Pawłodaru w Kazachstanie. Opowieść o trudach życia, zmuszaniu do podpisywania list i przyjmowania obywatelstwa, o wyglądzie lepianek, o sposobach zdobywania żywności.

19. Kopański Bogumił – syn Janiny i Władysława Kopańskich. Jako sześcioletnie dziecko był świadkiem aresztowania przez gestapo mamy i wuja (Piotra). Pamięta relacje matki z pobytu w Forcie III w Pomiechówku oraz ojca z działalności konspiracyjnej (przedwojenny podoficer 32. pp i zastępca komendanta AK na powiat płoński – ps. „Zwycięstwo"). Rozpoznał swojego ojca na zdjęciach z ekshumacji w Forcie III z kwietnia 1945 r. Władysław Kopański szukał wówczas ciała brata, Piotra Kopańskiego zamordowanego w egzekucji z 30 lipca 1944 r. (i znalazł je). Świadek opowiada również o wydarzeniach czerwca 1956, w których aktywnie uczestniczył.

20. Kowalczys Jan – urodził się 27 października 1927 r. w Rakliszkach. W 1944 r. złożył przysięgę wojskową. Działał w okręgu nowogródzkim, służył w 77. pułku piechoty Armii Krajowej (rusznikarz, łącznik przy dowódcy 2. kompanii rezerwowej). W sierpniu 1944 r. aresztowany przez NKWD. W trakcie śledztwa torturowany. Skazany za działalność w AK na szkodę ZSRS, na 10 lat pozbawienia wolności i 5 lat pozbawienia praw publicznych. Zesłany na Sybir. Do 1950 r. był więźniem obozów w Lidzie, Mińsku, Orszy, Mołotowsku. Przymusowo uznany przez NKWD za obywatela ZSRS, karnie osiedlony w Norylsku. Do Polski wrócił 1957 r. W 1948 r. za szczególnie sumienną służbę w czasie wojny został wyróżniony przez Rząd Polski w Londynie Medalem Wojska. W Polsce do emerytury (w 1987 r.) pracował w PKP jako maszynista.

21. Kurzawińska Barbara z d. Belke – mieszkanka przedwojennego Legionowa. W czasie II wojny światowej udzieliła pomocy żydowskiemu dziecku. Tuż przed wybuchem powstania warszawskiego przyjechała do Warszawy do rodziny. W czasie powstania ukrywała się w piwnicach i przetrwała do zakończenia walk. Następnie trafiła do Dulagu w Pruszkowie.

22. Kwiatkowska Teresa – rozmowa z ocalałą z rzezi na Wołyniu, świadkiem mordów dokonywanych przez nacjonalistów ukraińskich na Polakach w 1943 r.

23. Liwirski Karol – rozmowa o sytuacji Polaków na Kresach w 1943 r., mordach popełnianych przez UPA, księżach ze Lwowa posługujących po wojnie w parafii w Świdnicy (ks. Dionizy Baron), wkroczeniu Sowietów do Lwowa w 1939 r., niemieckich nalotach bombowych, transporcie wraków polskich samolotów z Sniłowa do Rumunii, rekwizycji pociągu z samolotami pod Dubnem przez Sowietów, sytuacji Żydów we Lwowie pod okupacją niemiecką, egzekucjach na Polakach (szubienice na Zadwórzańskiej), głodzie we Lwowie w 1918 r., aresztowaniach Polaków przez Niemców (w dzień) i przez Sowietów (w nocy), ks. Szadkowskim z parafii św. Elżbiety we Lwowie.

24. Majewska Zofia z d. Michalecka – przed wojną wraz z rodzicami mieszkała na Woli przy ul. Bema. Jej ojciec pracował w fabryce Gerlacha przy ul. Dworskiej. Pochodziła z rodziny wielodzietnej. Opisuje wydarzenia, które rozgrywały się na Woli w pierwszych dniach powstania warszawskiego. Z okna swojego mieszkania obserwowała egzekucje, widziała palące się stosy, a także słyszała strza-

ły przy ul. Wolskiej. Opowiada o członkach rodziny, którzy zostali zamordowani w „Rzezi Woli", mieszkali przy Wolskiej 104. Prawdopodobnie 11 sierpnia 1944 r. została wraz z rodziną wypędzona z mieszkania i dołączyła do kolumn ludzi idących na Dworzec Zachodni. Stamtąd została przetransportowana do Pruszkowa. Po kilku dniach, po selekcji wraz z dwiema siostrami została skierowana do KL Auschwitz. Pozostali członkowie wyjechali do Łowicza. Z obozu po kilku miesiącach została przetransportowana do KL Bergen-Belsen. Tam przez pewien czas pracowała w kuchni męskiego podobozu. Następnie dwa baraki z polskimi więźniarkami zostały „skazane" na wyniszczenie. Więźniarki zostały zamknięte, nie podawano im żywności. Świadek porusza również zagadnienia związane z przebytymi chorobami, warunkami w obozie. W kwietniu 1945 r. obóz został wyzwolony przez Anglików. Pani Zofia była już na skraju życia i śmierci. Do Warszawy wróciła 30 listopada 1945 r.

25. Małgorzewicz Jan – rozmowa ze świadkiem niszczenia Gdańska przez wkraczające oddziały Armii Czerwonej w 1945 r. Dotyczyła również spalenia ludności cywilnej w kościele Św. Józefa w Gdańsku.

26. Masarz Zofia – wspomnienia z czasów wojny i okupacji (1939–1945) spędzonych pod Warszawą, ukrywanie rodziny żydowskiej, wysiedlenia po powstaniu warszawskim, po wojnie – życie w Poznaniu i Wojnówku (życie zawodowe, hobby/pasje).

27. Michalska Genowefa – wspomnienia mieszkanki wsi pod Wieluniem, dotyczące początku II wojny światowej na ziemiach polskich. Mijacz Bolesław – opowieść o wybuchu II wojny światowej, opis rzeczywistości wojennej i okupacyjnej widzianej z perspektywy dziecka. Rozstrzelania powstańców śląskich. Wspomnienia dotyczące Marszu Śmierci. Tragedia w Przyszowicach – mord na cywilnych mieszkańcach dokonany przez Armię Czerwoną w 1945 r.

28. Mijacz Zofia – opowieść o wybuchu II wojny światowej, opis rzeczywistości wojennej i okupacyjnej widzianej z perspektywy dziecka. Wspomnienia dotyczące Marszu Śmierci. Tragedia w Przyszowicach – mord na cywilnych mieszkańcach dokonany przez Armię Czerwoną w 1945 r.

29. Nowakowski Antoniusz – rozmowa ze świadkiem historii, dwukrotnie więzionym na Pawiaku, uczestnikiem walk w powstaniu warszawskim.

30. Oleksy Janina – ojciec świadka, Andrzej Krzemiński, był więźniem z pierwszego transportu do KL Auschwitz-Birkenau, życie codzienne podczas okupacji w Wojniczu, powrót ojca z niemieckich obozów koncentracyjnych.

31. Patyńska Teresa – opowieść o bombardowaniach Lubinowa przez Niemców we wrześniu 1939 r., ucieczce Wojska Polskiego na Węgry, mordach dokonywanych przez Ukraińców na Polakach w 1939 r., Samoobronie Polaków zorganizowanej w Zasmykach, mordzie UPA na Polakach w miejscowości Kołodeżno k. Kowla, likwidacji getta w Kowlu, Niemcu o nazwisku Mantel, który jeżdżąc na motocyklu, strzelał do Polaków, święceniu narzędzi (kosy, siekiery), którymi posługiwały się bandy UPA, przez grekokatolickiego popa w Lubidówce w 1940 r., życia za „pierwszych" Sowietów, deportacjach ludności Polskiej na Syberię, pogrzebach Polaków w Kowlu zamordowanych przez UPA, ekspatriacji do Polski w 1946 r.

32. Półtawska Wanda – ur. 2 listopada 1921 r., dr nauk medycznych w dziedzinie psychiatrii. Harcerka, po wybuchu II wojny światowej przystąpiła do walki konspiracyjnej jako łączniczka. Od 17 lutego 1941 r. torturowana i przesłuchiwana przez gestapo w lubelskim zamku. 21 listopada 1941 r., wywieziona do Ravensbrück z zaocznym wyrokiem śmierci, nadany nr 7009. W obozie stała się ofiarą eksperymentów pseudomedycznych przeprowadzanych przez niemieckich lekarzy, należąc do tzw. Królików. Po wojnie zawodowo zajmowała się badaniami osób, które jako dzieci trafili do obozów koncentracyjnych. Od lat 50. przyjaźni się z Karolem Wojtyłą (2005 r. jest przy nim w Watykanie, gdy umiera). W 1967 r. zorganizowała Instytut Teologii Rodziny, gdzie szkoli młode małżeństwa i narzeczonych oraz księży i lekarzy. Silnie zaangażowana w sprawy obrony życia dzieci nienarodzonych, mówiąc o „cywilizacji miłości". Aktywna w nauczaniu antropologii Jana Pawła II.

33. Samp Wanda – rozmowa z córką oficera zamordowanego w Katyniu – Witolda Kierskiego oraz Zenony Wołyńskiej, która była członkiem AK, za swoją pracę konspiracyjną została aresztowana i wysłana do obozu w Ravensbrück. Tam została zamordowana w jednej z masowych egzekucji.

34. Sendlak Amalia – opowieść świadka historii o II wojnie światowej w Wilamowicach, o zagrabieniu mienia rodzinnego najpierw przez okupanta niemieckiego, później przez komunistów. Historia krewnych (braci, ojca, kuzynów) zaangażowanych w działalność partyzantów, opozycję komunistyczną.

35. Siekierka Szczepan – opowieść o: wychowaniu patriotycznym, o rodzinie i ojcu (KOP), kampanii wrześniowej w woj. tarnopolskim, aresztowaniu wujka przez Sowietów w nocy z 9/10 lutego 1940 r. w domu rodzinnym w Toustobabach, o ojcu zaangażowanym w konspirację, samoobronie w Toustobabach, noszeniu poczty konspiracyjnej, kupowaniu broni od Węgrów, wstąpieniu wspólnie z ojcem do 2. Armii Wojska Polskiego, przystąpieniu do istriebitielnego batalionu, zwożeniu polskiej ludności z okolicznych przysiółków do Toustobab, ataku UPA na wieś i walkach istriebitielnego batalionu z UPA, 22 grudnia 1944 r., konwojowaniu transportów ekspatriantów z Kresów do Medyki (sierpień/wrzesień 1945 r.), ucieczce z transportu do Przemyśla i przyjeździe na Dolny Śląsk, podziemnym harcerstwie w Dzierżoniowie (Matuszczyk i Rucnicki), zamordowaniu w miejscowości pod Podhajcami rodziny Siekierków przez UPA, polsko-ukraińskich stosunkach przed wojną w Toustobabach, Leonie Zarzyckim – dowódcy samoobrony w Toustobabach, ukraińskich rodzinach ukrywających Polaków przed UPA, atakach UPA na transporty kolejowe repatriantów, warunkach transportu kolejowego repatriantów.

36. Sieńko Stanisław – notacja z mieszkańcem Harty (gm. Dynów) aresztowanym przez NKWD w marcu 1945 r., osadzonym w więzieniu w Sanoku, wywiezionym na Syberię, skierowanym do katorżniczej pracy w łagrze Bajdajewka k. Nowokuźniecka.

37. Słota Henryk – opowieść o wybuchu II wojny światowej, opis rzeczywistości wojennej i okupacyjnej widzianej z perspektywy dziecka, bombardowanie Katowic, Panewniki w czasie II wojny światowej.

38. Sokal Edward – wywiad z osobą urodzoną pod Nowosybirskiem w 1943 r., opowiadającą o losach rodziny wywiezionej w 1940 r. przez Sowietów z Wołynia na Syberię. Ojciec przyłączył się do Armii Andersa, a matka z Edwardem i jego bratem przeszła szlak wiodący z ZSRS przez Persję, osiedla polskie w Afryce (Tengeru) do Wielkiej Brytanii, Argentyny i Kanady.

39. Sowa Józef – opowieść o rodzinie Sowów z Wierzchowiska, ukrywaniu Żydów i partyzanta Henryka Zyskowskiego przez Franciszkę i Józefa Sowów w Wierzchowisku pod Częstochową, akcji niemieckiej żandarmerii 1 września 1943 r., zamordowaniu rodziny Sowów, wywózce dzieci Sowów do Niemiec na roboty do Grotkau (Grotków), pracy u Niemców, zachowaniu członków Hitlerjugend wobec Polaków, powrocie do Polski w 1945 r., pracy po wojnie w Częstochowie.

40. Stańczak Ryszard – syn Jana Stańczaka członka grupy konspiracyjnej AK z Gulczewa k. Płocka. W wyniku rozpracowania grupy przez gestapo został aresztowany i umieszczony w areszcie karno-śledczym w Pomiechówku. Następnie przewieziono go do KL Mauthausen. Przeżył obóz.

41. Strzoda Marta – opowieść o wybuchu II wojny światowej, opis rzeczywistości wojennej i okupacyjnej widzianej z perspektywy dziecka. Rozstrzelania powstańców śląskich. Wspomnienia dotyczące Marszu Śmierci. Tragedia w Przyszowicach – mord na cywilnych mieszkańcach dokonany przez Armię Czerwoną w 1945 r.

42. Suwiński Dariusz – rozmowa dotyczyła wątków rodzinnych związanych z II wojną światową. W kwietniu 1943 r. do Fortu III w Pomiechówku trafiło dwóch braci Suwińskich z Nasielska: Jerzy i Aleksander (ojciec pana Dariusza). Obaj aresztowani w ramach szerszej akcji rozbicia przez gesta-

po części struktur AK na Północnym Mazowszu. Wuj Jerzy został zamordowany w Forcie III przez Niemców, 31 maja 1943 r., razem z innymi członkami AK. Ojciec Aleksander „Wir" przeżył (trafił do KL Mauthausen). Wrócił do domu dopiero w 1946 r. W ręce rodziny dostała się marynarka, którą przed wejściem na szubienicę miał na sobie wuj.

43. Szandorowski Marek – rozmowa z uczestnikiem powstania warszawskiego, synem Wiktora Szandorowskiego – pilota, jednego z założycieli szkoły lotników w Dęblinie. Matka oraz siostra zostały uhonorowane medalem Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata nadawanym przez Yad Vashem, za swoją działalność w czasie II wojny światowej w Warszawie. Wspólnie uratowały około 50 Żydów. Po wojnie zamieszkał w Gdańsku i wykonywał zawód chemika.

44. Szary Wiktor – opowieść o wybuchu II wojny światowej, opis rzeczywistości wojennej i okupacyjnej widzianej z perspektywy dziecka. Wspomnienia dotyczące Marszu Śmierci. Tragedia w Przyszowicach – mord na cywilnych mieszkańcach dokonany przez Armię Czerwoną w 1945 r.

45. Szulczak Marian – w 1940 r. został wywieziony do obozu przejściowego w Działdowie. Po epidemii tyfusu wraz z rodziną został wywieziony do Piotrkowa, gdzie pracował przymusowo w jednym z gospodarstw rolnych.

46. Trocki Alfons – urodził się w dzisiejszej Rumii, jego rodzina wpisała się na volkslistę. Trafił do Wehrmachtu i znalazł się na froncie wschodnim. Po ucieczce z Wehrmachtu trafił do brygady spadochronowej gen. Sosabowskiego na Zachodzie.

47. Wędołowska Anna – opowieść o domu rodzinnym. Mimo licznej rodziny (rodzice plus szóstka dzieci) dzieciństwo wspomina jako szczęśliwe. Rodzice mieli gospodarstwo niedaleko Jedwabnego. Opowiada również o wejściu Sowietów i różnym zachowaniu miejscowych Żydów względem Sowietów, podaje przypadki, gdy Żydzi wskazywali rodziny do deportacji, ale i takie, kiedy ostrzegali przed wywózką. Wspomina zorganizowaną przez Niemców akcję spędzania Żydów na rynek w Jedwabnem oraz zmuszeniu ich do pielenia trawy. Była świadkiem tych wydarzeń, kiedy wychodziła z kościoła.

48. Wieczorek Antoni – rozmowa z ocalonym z rzezi na Wołyniu. Był świadkiem mordów dokonywanych przez nacjonalistów ukraińskich na Polakach na Wołyniu w 1943 r.

49. Willenberg Ada Krystyna – Żydówka urodzona w Polsce, która przeżyła warszawskie getto. Do czasu powstania ukrywała się na aryjskich papierach u jednej z polskich rodzin. Później, jako Polka, została wywieziona przez Niemców na roboty przymusowe. Powróciła do Berlina po 56 latach, dumna i szczęśliwa, aby uczestniczyć w uroczystości otwarcia budynku ambasady Izraela, zaprojektowanego przez jej córkę, architektkę, Orit Willenberg Giladi. Żona Samuela Willenberga, byłego więźnia obozu zagłady w Treblince, członka tamtejszego Sonderkommando, jednego z nielicznych świadków buntu, który przeżył wojnę.

50. Winnicka Teresa Krystyna (s. Cecylia) – wywiad z siostrą zakonną ze Zgromadzenia Sióstr Felicjanek, urodzoną na Wołyniu w 1943 r. Opowiada o losach swojej rodziny, która ocalała z rzezi wołyńskiej.

51. Wiśniewski Izydor – rozmowa z synem Zofii Pokrzywnickiej, która była więźniem Fortu III w Pomiechówku. Świadek relacjonuje opowieści, które usłyszał od swojej matki.

52. Wolff Barbara – notacja z córką Jana Kaczmarczyka więźnia aresztu karno-śledczego w Forcie III w Pomiechówku. W Forcie III został osadzony latem 1944 r., rozstrzelany 30 lipca 1944 r. (są sprzeczne daty aresztowania: w notacji – 1944 r., w ankiecie Fundacji Fort III: sierpień 1943 r., brak dokumentów, które mogłyby zweryfikować). W 1945 r. (kwiecień) matka świadka Leokadia Kaczmarczyk rozpoznała męża podczas „spontanicznej" ekshumacji po: posturze, butach oraz specyficznym sposobie zapinania spodni. Pani Barbara zapamiętała, że ciała pomordowanych były wykopywane przez „folskdojczy" i że w trakcie prac dochodziło do konfliktów i napięć. Rodziny

i zgromadzeni na wałach rzucali kamieniami i grudami ziemi w folksdojczy, gdy udało się zidentyfikować zamordowanego/zamordowaną.

53. Wolwowicz Alicja – notacja z urodzoną w Borysławiu, obecnie mieszkanką Sanoka, repatriantką ze wschodu – ucieczka przed zbrodniami OUN-UPA, po przybyciu do Sanoka uczennica miejscowego Gimnazjum i Liceum im. Królowej Zofii. Jedna z osób, które próbowały przez zakratowane okna dostarczać żywność uwięzionym (kolegom ze szkoły) członkom „Młodzieżówki".

54. Woźniak Hanna, z d. Nosarzewska – wywiad z warszawianką, dotyczący okresu okupacji niemieckiej, powstania warszawskiego i losów rodziny Nosarzewskich. Świadek opowiada o m.in. o wujach, którzy należeli do AK, z których dwóch zginęło w czasie powstania warszawskiego, a trzeci został wywieziony do Auschwitz oraz o krewnej wywiezionej do Auschwitz.

55. Wójcik Zofia, z d. Niedzielak – rozmowa z córką Czesława Niedzielaka urodzonego w 1914 r. we wsi Gulczewo Nowe koło Płocka, zmarłego w 2002 r., na temat biografii jej ojca, który w okresie okupacji działał w Armii Krajowej. Czesław Niedzielak do AK został zwerbowany przez Władysława Lemaniaka, aresztowany w grudniu 1943 r. w rodzinnym domu. Do Fortu III w Pomiechówku został przewieziony 11 grudnia 1943 r. Razem z nim zostali aresztowani bracia Barańscy Wacław i Tadeusz, Stefan Piotrowski, Władysław Lemański, Władysław Sobek. Następnie trafił do KL Mauthausen, przeżył obóz.

56. Wyszyński Wiesław – świadek relacjonuje swoje wspomnienia z okresu powstania warszawskiego oraz z pobytu w III Rzeszy na pracach przymusowych w miejscowości Bergfelde (filia obozu zagłady Sachsenhausen), gdzie przebywał razem ze swoją matką. Opisuje również dramatyczny powrót do Polski po wyzwoleniu obozu. Świadek w latach 1960–1986 był funkcjonariuszem Milicji Obywatelskiej, najpierw w Warszawie, a potem od 1975 r. w Giżycku. Krótko zrelacjonował przebieg swojej służby, opowiadając o kilku epizodach, które oddają charakter tamtego czasu.

57. Zając Zofia – opowiada o historii swojej rodziny, o przygotowaniach WP do wojny z Niemcami, budowaniu umocnień wzdłuż brzegów rzeki Widawki. Następnie o walkach we wrześniu 1939 r. toczonych w pobliżu jej rodzinnej miejscowości – Kalinów koło Zduńskiej Woli, a także o ucieczce przed Niemcami, atakach Luftwaffe na ludność cywilną. Wspomina życie podczas okupacji, wysiedlenie swojej rodziny, pobyt w obozie przejściowym w Łodzi w marcu 1941 r., prace przymusowe na terenie III Rzeszy. Relacjonuje wyzwolenie przez wojska amerykańskie, powrót do Polski, spotkania z żołnierzami sowieckimi oraz okres powojenny, w tym prześladowania jej ojca (byłego żołnierza KOP, ochotnika w 1939 r.) przez UB.

58. Zawada Ryszard – rozmowa z zięciem więźnia Fortu III w Pomiechówku Romana Łuszczewskiego. Roman Łuszczewski był marynarzem (m.in. ORP „Wicher"), kucharzem okrętowym, budowniczym stalowych mostów na Narwi i na Wiśle w Nowym Dworze Mazowieckim. W Forcie III w Pomiechówku znalazł się ze względu na podejrzenie o współpracę z Armią Krajową (aresztowany w 1944 r.). Był w celi śmierci, uratowała go umiejętność plecenia koszy, które wykonywał dla pobliskiego niemieckiego lotniska. Przewieziony do KL Stutthof, gdzie doczekał wyzwolenia. Drugim tematem rozmowy jest historia Abrama Szula, Żyda z Nowego Dworu Mazowieckiego, który w lipcu i sierpniu 1941 r. był więźniem Fortu III.

Podziemie niepodległościowe (działalność, akcje, Żołnierze Wyklęci, represje)

1. Bęc Marianna z d. Szaraniec – wywiad z członkinią antykomunistycznej organizacji młodzieżowej – „Młode Białe Orły". Sprzysiężenie składało się z uczniów dwóch sandomierskich szkół średnich. Wspomniała również losy późniejsze, w tym sandomierską codzienność lat powojennych oraz niektóre zdarzenia z okresu przynależności do NSZZ „Solidarność".

2. Grzesiakowski Wojciech – opowiada o zakładaniu drużyn harcerskich przed wojną w jego rodzinnej Kamienicy Dolnej k. Tarnowa. Po zakończeniu tej działalności, od jesieni 1951 do października 1952 r. w powiecie Jasło był członkiem konspiracyjnej organizacji młodzieżowej Żołnierze Wolnej Polski, aresztowany w grudniu 1952 r. i wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie skazany na 9 lat pozbawienia wolności. Był więziony m.in. we Wronkach, Potulicach i Raciborzu. Pracował w kamieniołomach w Piechocinie. Na Zamku w Rzeszowie przebywał w jednej celi ze Stanisławem Sieradzkim „Świstem" (powstańcem warszawskim, żołnierzem plutonu „Felek", 2. kompanii „Rudy" batalionu „Zośka").

3. Jarosz Marian – członek rodziny żołnierza AK, żołnierz LWP – czołgista w 19. Dywizji Pancernej pacyfikującej Poznań w 1956 r.

4. Krakus Jerzy – wywiad z warszawiakiem, który miał pięć lat, kiedy wybuchła wojna. Zapamiętał on obrazy z obrony miasta i okupacyjne zdarzenia z Legionowa, gdzie potem zamieszkał z rodziną. W ich domu odbywały się odprawy VII Obwodu AK „Obroża". Pamięta wkroczenie Armii Czerwonej. W 1947 r. wstąpił do 129. Warszawskiej Drużyny Harcerzy i odbył tajne szkolenie wojskowe. 18 lipca 1952 r. został aresztowany, był więziony razem z żołnierzami AK i NSZ, m.in. na ul. Ratuszowej w Warszawie, potem w więzieniu karno-śledczym UB i NKWD, tzw. Toledo w Warszawie. 11 lutego 1953 r. dostał wyrok 2,5 roku pozbawienia wolności ze skierowaniem do ciężkiego obozu pracy przy ul. Anielewicza, potem przebywał w więzieniu kryminalnym Gęsiówka i do 17 września 1953 r. w obozie pracy w Mielęcinie.

5. Opiela Jan – świadek transportu N.N. człowieka na potajemną egzekucję w lasach k. Ocieki, następnie żołnierz KBW – ochrona kopalni uranu w Kowarach.

6. Proczek Czesław – świadek pochówku żołnierza oddziału partyzanckiego WiN na cmentarzu w Ociece, pow. Mielec.

7. Roman Aleksander – notacja z mieszkańcem Sanoka, kpt., żołnierzem NOW-AK, członkiem organizacji Młodzież Wielkiej Polski, tzw. Młodzieżówki. We wrześniu 1946 r. aresztowany w Sanoku przez Informację Wojskową/PUBP, był przetrzymywany w byłym gmachu więzienia specjalnego NKWD, następnie osadzony areszcie WUBP w Rzeszowie, więzień rzeszowskiego zamku – skazany wyrokiem WSR.

8. Rudny Edward – świadek potajemnej egzekucji N.N. człowieka przez funkcjonariuszy UB w rejonie Ocieki, pow. Mielec.

9. Tatowicz Henryk ps. „Mur" – żołnierz AK z placówki Rzeszów – Staromieście z grupy propagandowo-dywersyjnej „Wedeta", uczestnik działań „Propaganda uliczna", ataku na więzienie na Zamek Rzeszowski, żołnierz II Armii WP, rannym w bitwie pod Budziszynem.

PRL (opozycja, stan wojenny, funkcjonariusze, cenzura, życie społeczno-ekonomiczne, działalność opozycyjna, strajki)

1. Budrewicz Leszek – wywiad we Wrocławiu z działaczem opozycji wrocławskiej na temat działalności Wiktora Stasika i działalności Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność" Dolny Śląsk (1987–1990) i Komitetu Obywatelskiego „Solidarność" we Wrocławiu (IV–VI 1989 r.).

2. Chojnacki Paweł – wspomnienia z okresu stanu wojennego w Łodzi, działalność antykomunistyczna w liceum w Łodzi, życie codzienne w okresie stanu wojennego i schyłku PRL, działalność w ramach NZS w Krakowie, WiP w Krakowie, strajki studenckie i manifestacje 1988–1989, studia: historia UJ.

3. Ćwiertnia Leszek – szkoła po wojnie, służba w ORMO w Jordanowie, praca w Wydziale Handlu w MRN w Krakowie, pochody pierwszomajowe w Krakowie, życie codzienne w Krakowie w okresie PRL.

4. Dorożyńska Maria – życie w Olszanicy po wojnie w rodzinie chłopskiej, nauka, studia w Krakowie, praca w Wojewódzkiej Radzie Narodowej w Katowicach i życie na Śląsku w latach 60., praca w bankowości w PRL, życie codzienne w PRL, zajścia marcowe w Krakowie w 1968 r., wybór kard. Wojtyły na papieża, wizyty papieskie, stan wojenny i NSZZ „Solidarność".

5. Dziedzic Genowefa – historia budowy kościoła pw. Św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu k. Milówki w 1972 r. Budowa była przeprowadzona w 24 godziny bez zgody władz państwowych, za przyzwoleniem ówczesnego arcybiskupa krakowskiego kard. Karola Wojtyły.

6. Gierada Stanisław – rozmowa z naocznym świadkiem wydarzeń z grudnia 1970 r. w Gdańsku. Był pracownikiem stoczni, widział również płonący budynek Komitetu w centrum Gdańska.

7. Isakowicz-Zaleski Tadeusz ks.– studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, powołanie do służby wojskowej w jednostce kleryckiej w Brzegu, przebieg służby, charakterystyka działań wymierzonych w kleryków podczas służby, kary wobec żołnierzy – kleryków, sposoby unikania służby i realizacji powołania kapłańskiego, wsparcie ze strony księży biskupów, a także księży z parafii pw. św. Mikołaja w Brzegu; powrót do seminarium z wojska.

8. Jankowska Janina – ur. 1 maja 1939 r., polska dziennikarka radiowa. Od 1961 r. pracowała w Polskim Radiu. Od 1976 r. współpracowała z KOR. Zajmowała się przepisywaniem tekstów w Biuletynie Informacyjnym KSS „KOR", organizacją lokali drukarskich, okazjonalnie publikowała w tym piśmie oraz w „Zapisie". W sierpniu 1980 r. pojechała do Stoczni Gdańskiej, realizując w trakcie strajku reportaż *Polski Sierpień*. Wstąpiła do „Solidarności", członek komisji zakładowej w Radiokomitecie i reporterka związkowego Radia Solidarność Region Mazowsze. Po wprowadzeniu stanu wojennego od lutego do sierpnia 1982 r. internowana. W latach 80. współtworzyła podziemną Niezależną Oficynę Fonograficzną „NOWA", współpracowała z Oficyną Fonograficzną „CDN", publikowała w wydawanym poza cenzurą „Tygodniku Mazowsze". W 1989 r. uczestniczyła w obradach Okrągłego Stołu w tzw. podzespole prasowym. W trakcie kampanii przed wyborami parlamentarnymi kierowała zespołem dziennikarskim przygotowującym kampanię wyborczą w Polskim Radiu. Podczas notacji obszernie opowiada o swojej przyjaźni z Jerzym Zieleńskim (dziennikarzem i reporterem, współpracownikiem KOR, który wstąpił do „Solidarności", doradca Regionu Mazowsze NSZZ „S". Jako redaktor naczelny tworzył „Tygodnik Mazowsze". 13 grudnia 1981 r. popełnił samobójstwo. Podejrzewany o współpracę z SB).

9. Jarosz Maksymilian – wywiad z żołnierzem LWP – czołgistą w 19. Dywizji Pancernej pacyfikującej Poznań w 1956 r., w latach 80. zaangażowanym w działalność „Solidarności".

10. Jasiński Mirosław – wywiad z działaczem Solidarności Polsko-Czechosłowackiej na temat współpracy z Alexandrem Tomským, związanym z organizacją Keston College w zakresie przerzutu publikacji wydawanych w Londynie do Czechosłowacji (m.in. pisma „Rozmluwy").

11. Książek Mieczysława (s. Kinga) – wywiad z siostrą zakonną ze Zgromadzenia Sióstr Felicjanek. Świadek pierwszych dni wojny, okupacji, wypędzenia ludności ze stolicy po powstaniu warszawskim. W okresie Polski Ludowej przesłuchiwana w Pałacu Mostowskich, później pracowała jako katechetka, nauczyciel i opiekun młodzieży. Brała udział w obchodach Millennium chrztu Polski i była świadkiem wprowadzenia stanu wojennego.

12. Kubacki Jan – notacja na temat „Solidarności" w Sądzie Wojewódzkim w Koninie.

13. Łanecki Jerzy – rozmowa z pracownikiem stoczni Gdańskiej im. Lenina w Gdańsku w latach 1970–1982. Był uczestnikiem strajku w 1980 r., działaczem NSZZ „Solidarność". Od końca lat 80. mieszka na emigracji.

14. Martynowska Krystyna – wywiad ze świadkiem tragicznych wydarzeń w grudniu 1970 r. w Gdyni, masakry na pracownikach stoczni dokonanej na stacji SKM Gdynia Stocznia (czarny czwartek).

15. Nowobilski Władysław ks.– historia budowy kościoła pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu k. Milówki w 1972 r. Budowa była przeprowadzona w 24 godziny bez zgody władz państwowych, za przyzwoleniem ówczesnego arcybiskupa krakowskiego kard. Karola Wojtyły

16. Oleksy Janina – powojenne życie codzienne w małych miasteczkach w Małopolsce (Wojnicz i Jordanów), usługi masarskie podczas PRL, nielegalny handel mięsem, rewizje MO w domu w poszukiwaniu nielegalnego mięsa.

17. Ossowska Ewa – rozmowa z uczestniczką strajku w 1980 r. w stoczni Gdańskiej im. Lenina w Gdańsku. W latach 80. opuściła kraj i mieszkała na emigracji.

18. Pituła Stanisław – wywiad z pracownikiem Wrocławskiej Stoczni Rzecznej, działaczem podziemnej „Solidarności". Opowiedział o strajku okupacyjnym we Wrocławskiej Stoczni Rzecznej od 26 sierpnia do 1 września 1980 r., gdzie był członkiem Zakładowego Komitetu Strajkowego. Do grudnia 1980 r. był członkiem Zakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność" we Wrocławskiej Stoczni Rzecznej. Został powołany do służbie w Wojsku Polskim w kompanii złożonej z działaczy „Solidarności" z całej Polski. Po odbyciu zasadniczej służby wojskowej ponownie zaangażował się w działalność podziemną (kolportaż).

19. Radek Urszula – krótka relacja uczestniczki wydarzeń Lubelskiego Lipca 1980 w Świdniku.

20. Sobczak Edward – wywiad z uczestnikiem strajku w Stoczni Gdańskiej, 28–31 sierpnia 1980 r., następnie członkiem Komitetu Założycielskiego i Zakładowej Komisji Robotniczej NSZZ „Solidarność" w Zakładach Górniczych „Rudna". Opowieść skoncentrowała się relacji ze strajku w Stoczni Gdańskiej oraz zaprezentowaniu zbiorów prywatnych dotyczących „Solidarności".

21. Stasik Krystyna – wywiad w Galewicach k. Wieruszowa o bracie Wiktorze Stasiku.

22. Stasik Urszula – wywiad we Wrocławiu o Wiktorze Stasiku. Przejrzenie prywatnego archiwum rodziny Stasików i wybór do zeskanowania fotografii i pamiątek.

23. Stefan Lech – wspomnienie działacza Regionalnego Komitetu Strajkowego we Wrocławiu NSZZ „Solidarność", działacza opozycji antykomunistycznej, dotyczące historii przygotowania i wręczenia papieżowi Janowi Pawłowi II pamiątkowego medalu „Solidarności", podczas pielgrzymki do Polski na wrocławskich Partynicach w 1983 r. oraz działalności Wiktora Stasika przywódcy NSZZ „Solidarność" w Fabryce Automatów Tokarskich we Wrocławiu.

24. Śleziak Andrzej – historia budowy kościoła pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu k. Milówki w 1972 r. Budowa była przeprowadzona w 24 godziny bez zgody władz państwowych, za przyzwoleniem ówczesnego arcybiskupa krakowskiego kard. Karola Wojtyły

25. Śleziak Genowefa – historia budowy kościoła pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu k. Milówki w 1972 r. Budowa była przeprowadzona w 24 godziny bez zgody władz państwowych, za przyzwoleniem ówczesnego arcybiskupa krakowskiego kard. Karola Wojtyły.

26. Talik Maria (s. Beata) – dominikanka opowiadająca o historii budowy kościoła pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu k. Milówki w 1972 r. Budowa była przeprowadzona w 24 godziny bez zgody władz państwowych, za przyzwoleniem ówczesnego arcybiskupa krakowskiego kard. Karola Wojtyły

27. Tondytko Maria – historia budowy kościoła pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Ciścu k. Milówki w 1972 r. Budowa była przeprowadzona w 24 godziny bez zgody władz państwowych, za przyzwoleniem ówczesnego arcybiskupa krakowskiego kard. Karola Wojtyły.

28. Wójtowicz Antoni – wywiad we Wrocławiu o Wiktorze Stasiku, o jego uwięzieniu w Ośrodku Odosobnienia w Zakładzie Karnym w Grodkowie i działalności podziemnej do 1989 r.

29. Wysocka Wanda z Deskurów – życie w Krakowie w okresie PRL – nauka i studia, kontakty z bratem pozostającym za granicą od 1947 r., wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża, stan wojenny i pielgrzymki papieskie.

30. Zięba Maciej – dominikanin, współpracownik papieża Jana Pawła II, filozof i teolog, członek opozycji antykomunistycznej w czasach PRL. Wywiad dotyczył Jana Pawła II oraz refleksji na temat wpływu myśli papieża na działalność „Solidarności".

31. Zima Tadeusz – krótka relacja uczestnika wydarzeń Lubelskiego Lipca 1980 w Świdniku, internowanego w stanie wojennym.

Inne

1. Zabłocki Stanisław i Zabłocka Wiesława – życie i praca oficera LWP podczas nauki na WAT (1970–1975) i w latach 1976–1984, m.in. w skwierzyńskiej brygadzie obrony przeciwlotniczej i w Komendzie Poligonu w Biedrusku.

2. Siekan Eugeniusz – pracownik elektrowni w Białymstoku, opowiada, jak został wyznaczony do sprawdzenia funkcjonowania urządzeń elektrycznych podczas wizyty Jana Pawła II w Białymstoku. Był odpowiedzialny za skontrolowanie stanu technicznego urządzeń przy ul. Lipowej, m.in. w Cerkwi św. Mikołaja.

ZAŁĄCZNIK NR 7: UROCZYSTOŚCI UPAMIĘTNIAJĄCE WYDARZENIA I POSTACIE ZWIĄZANE Z WALKĄ I MĘCZEŃSTWEM ORGANIZOWANE LUB WSPÓŁFINANSOWANE PRZEZ PION UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA W 2020 R.

Centrala BUWiM

1. Warszawa, 12 sierpnia – uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej udział członków Stowarzyszenia Techników w Warszawie w szeregach Armii Ochotniczej 1920 r., współorganizowane przez BUWiM i OBUWiM Warszawa.

2. Warszawa, 14 sierpnia – uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej płk. dypl. Ignacego Matuszewskiego i Halinę Konopacką na ścianie kamienicy przy ul. Filtrowej 69 na warszawskiej Ochocie, współorganizowane przez BUWiM i Wojskowe Biuro Historyczne.

3. Warszawa, 2 września – warszawskie obchody 75. rocznicy powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" przy Grobie Nieznanego Żołnierza, współfinansowane przez BUWiM i Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

4. Warszawa, 17 września – uroczyste odsłonięcie, w ramach Ogólnopolskiego Zjazdu Formacji Niepodległościowej, tablicy upamiętniającej śp. Wojciecha Ziembińskiego, która została umieszczona przy pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie przy ul. Muranowskiej w Warszawie, współfinansowane przez BUWiM i Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

5. Warszawa, 17 grudnia – uroczysta ceremonia pogrzebowa ofiar zbrodni niemieckich, których szczątki ekshumowano na zlecenie BUWiM podczas trzeciego etapu prac w Forcie III w Pomiechówku.

OBUWiM Białystok

1. Ciechanowiec, 1 marca – pogrzeb braci Lucjana i Zygmunta Marchelów – żołnierzy Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, skazanych na śmierć 27 grudnia 1946 r. wyrokiem komunistycznego sądu doraźnego i tego samego dnia zamordowanych publicznie w Wojtkowicach-Glinnej. Prace poszukiwawcze umożliwiły ekshumację szczątków 15 września 2017 r. Uroczystości pogrzebowe odbyły się podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

2. Piątnica Poduchowna, 2 sierpnia – upamiętnienie 100. rocznicy wydarzeń wojny polsko-bolszewickiej 1920 r., w kościele pw. Przemienienia Pańskiego w Piątnicy zamieszczono tablicę upamiętniającą bohaterów.

3. Suwałki, 22 sierpnia – upamiętnienie 100-lecia 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego. W Suwałkach odbyły się uroczystości odsłonięcia tablicy, umieszczonej na terenie dawnych koszar, gdzie w latach 1922–1939 stacjonował pułk.

4. Myszyniec, 23 sierpnia – odremontowanie mogiły Huzarów Śmierci z 1920 r. i złożenie kwiatów.

5. Białystok, 30 sierpnia – upamiętnienie 40. rocznicy powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność", odsłonięcie ufundowanej przez OIPN tablicy upamiętniającej 40. rocznicę porozumień sierpniowych, umieszczonej na budynku Regionu Podlaskiego NSZZ „Solidarność", przy ul. Suraskiej 1.

6. Suwałki, 3 września – upamiętnienie 100. rocznicy utworzenia Armii Ochotniczej, uroczystość odsłonięcia obelisku na terenie Zespołu Szkół Salezjanek im. Jana Pawła II.

7. Sokółka, 13 września – upamiętnienie 100. rocznicy bitwy niemeńskiej, odsłonięcie tablicy upamiętniającej bitwę, poświęconej bohaterom poległym za niepodległość ojczyzny i w obronie jej granic. Tablicę zamontowano na cokole pomnika marszałka Józefa Piłsudskiego.

8. Łomża, 17 września – odsłonięcie tablicy upamiętniającej deportacje Polaków na Wschód, została ona umieszczona w miejscu dawnego dworca kolejowego w Łomży, z którego w latach 1940–1941 wywożono ludzi w głąb ZSRS.

9. Sokółka, 21 września – odsłonięcie pomnika upamiętniającego ofiary obławy augustowskiej z lipca 1945 r. Delegacje złożyły wieńce, odczytany został apel poległych oraz oddano salwę honorową.

10. Białowieża, 21 września – odsłonięcie na cmentarzu grzebalnym w Białowieży pomnika 9 żołnierzy Wojska Polskiego, którzy zginęli podczas wojny polsko-bolszewickiej w Puszczy Białowieskiej.

11. Prudziszki, 28 września – wykonanie tablicy informacyjnej do upamiętnienia, które znajduje się w miejscu pamięci niemieckiego mordu dokonanego podczas II wojny światowej w Nadleśnictwie Suwałki.

12. Suwałki, 11 listopada – XV Młodzieżowy Marsz Niepodległości w Suwałkach, w miejsce tradycyjnego marszu zorganizowano Suwalski Zmotoryzowany Rajd Niepodległości oraz transmisję online uroczystości pod pomnikiem POW na cmentarzu przy ul. Bakałarzewskiej. W transmisji uczestniczył przedstawiciel białostockiego OBUWiM.

13. Białystok, 18 listopada – odsłonięcie tablicy memoratywnej z nazwiskami funkcjonariuszy Policji Państwowej II RP z województwa białostockiego zamordowanych w Kalininie – Twerze przez NKWD ZSRS w 1940 r. Upamiętnienie zlokalizowane jest w budynku Komendy Wojewódzkiej Policji.

OBUWiM Gdańsk

1. Puck, 10 lutego – odsłonięcie tablicy upamietniającej lokalnego działacza niepodległościowego Antoniego Miotka.

2. Puck, 10 lutego – odsłonięcie symbolicznego słupka zaślubinowego – pamiątki objęcia Wybrzeża Bałtyku przez Wojsko Polskie pod wodzą gen. Józefa Hallera.

3. Puck, 10 lutego – odsłonięcie w polskiej i angielskiej wersji tablicy edukacyjnej, umieszczonej 210 m od rzeczywistego miejsca zaślubin z 1920 r. (obecnie jest to najbliższe dostępne miejsce).

4. Inowrocław, I Liceum Ogólnokształcące, 2 marca – odsłonięcie tablicy poświęconej młodzieżowej organizacji niepodległościowej „Stronnictwo Narodowe".

5. Inowrocław, I Liceum Ogólnokształcące, 2 marca – odsłonięcie tablicy poświęconej poległym i pomordowanym przez Niemców w trakcie II wojny światowej nauczycielom i wychowankom szkoły.

6. Rypin, Zespół Szkół Miejskich, 24 marca – uroczystości upamiętniające Polaków ratujących Żydów w czasie II wojny światowej.

7. Gdynia, Zespół Szkół Chłodniczych i Elektronicznych, 29 kwietnia – uroczystości upamiętniające zbrodnię katyńską oraz odsłonięcie kamiennej tablicy poświęconej nauczycielce Marii Odyniec, skazanej w czasach stalinowskich przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku na 5 lat więzienia za głoszenie uczniom prawdy o walce AK i o Katyniu.

8. Lubawa, Urząd Gminy, 10 lipca – odsłonięcie tablicy poświęconej mieszkańcom Warmii i Mazur oraz ziemi lubawskiej, którzy 11 lipca 1920 r. opowiedzieli się za przyłączeniem do Polski.

9. Gdańsk, 31 sierpnia – uroczyste odsłonięcie trzech tablic pamiątkowych poświęconych działaczom Wolnych Związków Zawodowych i „Solidarności": Alinie Pienkowskiej-Borusewicz, Magdalenie Modzelewskiej-Rybickiej, Janowi Piotrowi Koziatkowi.

10. Gdańsk, 19 października – uroczyste obchody Narodowego Dnia Pamięci Duchownych Niezłomnych, zapalenie zniczy pomordowanym księżom na cmentarzu ofiar II wojny światowej na gdańskiej Zaspie. Udostępnienie w sieci okolicznościowego folderu poświęconego pomordowanym.

11. Gdańsk, 20 października – upamiętnienie rocznicy śmierci Erwinki Barzychowskiej, najmłodszej ofiary ataku na Pocztę Polską w Gdańsku w 1939 r., przy jej grobie na cmentarzu ofiar II wojny światowej na gdańskiej Zaspie.

12. Bydgoszcz, 27 listopada – w 74. rocznicę zamordowania żołnierzy AK Tadeusza Ośki, Ludwika Augustyniaka i Floriana Dutkiewicza oddano hołd bohaterom, składając kwiaty pod tablicą upamiętniającą uczestników antykomunistycznej konspiracji niepodległościowej na cmentarzu przy ul. Kcyńskiej.

13. Gdańsk, 2 grudnia – rozświetlenie zniczami alei na cmentarzu ofiar zbrodni niemieckich na gdańskiej Zaspie przy krzyżu zdewastowanym w listopadzie 2020 r.

14. Gdańsk, 13 grudnia – zapalono znicze na wyremontowanym przez OBUWiM Gdańsk nagrobku Antoniego Browarczyka, jednej z pierwszych i najmłodszych ofiar stanu wojennego w Polsce.

OBUWiM Katowice

1. Chorzów, 28 lutego – organizacja uroczystości upamiętniających powojenną konspiracyjną Podziemną Organizację Harcerstwa Polskiego. W ramach obchodów odsłonięto tablicę pamiątkową w Szkole Podstawowej nr 13.

2. Katowice, 2 marca – organizacja wojewódzkich obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny.

3. Lubliniec, 23 czerwca – organizacja uroczystości pogrzebowej polskiego żołnierza, który zginął w pierwszych godzinach II wojny światowej, w walkach o obronę miasta Lubliniec przed niemiecką ofensywą. Jego szczątki zostały ekshumowane z polnej mogiły przez OBUWiM.

4. Sosnowiec, 18 lipca – organizacja uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej udział czterech tysięcy ochotników z powiatu będzińskiego w szeregach Armii Ochotniczej 1920 r. Tablicę umieszczono na budynku historycznej siedziby komisji werbunkowej.

5. Częstochowa, 4 września – organizacja uroczystości pogrzebowej mieszkańców Częstochowy, którzy 4 września 1939 r., w tzw. krwawy poniedziałek, zostali rozstrzelani przez Niemców i pochowani w rowach przeciwlotniczych na placu przed bazyliką archikatedralną pw. Świętej Rodziny w Częstochowie. Ich szczątki zostały odnalezione w trakcie robót budowlanych na placu oraz w trakcie prac ekshumacyjnych prowadzonych na zlecenie BUWiM w 2019 r. i pochowane na cmentarzu komunalnym na Lisińcu w Częstochowie.

6. Pogrzebień, 8 września – organizacja na cmentarzu parafialnym uroczystości poświęcenia, wyremontowanego ze środków OBUWiM, grobu wojennego śp. Teodora Wilka, który zginął w III powstaniu śląskim.

7. Mstów, 21 września – organizacja uroczystości pogrzebowej mieszkańców Częstochowy, którzy we wrześniu 1939 r. zostali wywiezieni do podczęstochowskich Lasów Jaskrowskich, rozstrzelani i pochowani w miejscu egzekucji. Szczątki zostały ekshumowane na zlecenie OBUWiM i pochowane na cmentarzu parafialnym w Mstowie.

8. Złoty Potok, 16 października – organizacja uroczystości pogrzebowej polskiego żołnierza z 7. Dywizji Piechoty Armii „Kraków", który zginął na początku II wojny światowej w walkach z Niemcami i został pochowany w mogile leśnej w Apolonce. Jego szczątki zostały ekshumowane na zlecenie BUWiM i pochowane na cmentarzu parafialnym w Złotym Potoku.

9. Katowice, 14 grudnia – uroczyste złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą podinsp. Augustyna Bańczyka, zastępcę komendanta głównego Policji Województwa Śląskiego, weterana wojny polsko-bolszewickiej i uczestnika III powstania śląskiego, zamordowanego przez Niemców w 1944 r. Upamiętnienie ufundowane ze środków OBUWiM znajduje się w Szkole Policji.

10. Katowice, 21 grudnia – uroczyste złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą hm. Józefa Pukowca „Chmury", nauczyciela i wybitnego instruktora harcerskiego, komendanta Hufca ZHP Rybnik, komendanta Chorągwi Śląskiej ZHP, a później Tajnej Komendy Śląskiej Chorągwi Harcerzy, aresztowanego przez Niemców i w 1942 r. ściętego na gilotynie w katowickim więzieniu. Upamiętnienie ufundowane ze środków OBUWiM, znajduje się na murze Aresztu Śledczego w Katowicach.

OBUWiM Kraków

1. Kraków, 19 stycznia – uroczystość odsłonięcia w kościele garnizonowym św. Agnieszki tablicy upamiętniającej mjr. pil. ppłk. RAF Stefana Janusa, dowódcę dywizjonów lotniczych Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii. Tablica współfinansowana przez OBUWiM

2. Kraków-Bieżanów, 14 lutego – uroczystość odsłonięcia tablicy pamięci Henryka i Karola Czeczów de Lindenwaldów, żołnierzy Armii Krajowej, poległych w 1944 r. w walce z Niemcami. Tablica współfinansowana przez OBUWiM

3. Przyszowa (pow. limanowski), 1 marca – odsłonięcie pomnika nagrobnego Genowefy Kroczek „Lotte". Pomnik sfinansowany przez IPN w 2019 r.

4. Kraków, 1 marca – uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej prof. Waleregó Pisarka, prof. Krystynę Pisarek oraz prof. Władysława Dobruckiego (m.in. więźniów niemieckiego i komunistycznego totalitaryzmu) na os. Słonecznym 2. Uroczystość zorganizowana we współpracy ze Wspólnotą Mieszkaniową. Tablica współfinansowana przez OBUWiM.

5. Kraków, 11 lipca – uroczystości upamiętniające 76. rocznicę Akcji Specjalnej „Koppe" zorganizowane wspólnie z Urzędem Miasta Krakowa i Krakowskim Oddziałem Stowarzyszenia Szarych Szeregów. Złożono kwiaty i zapalono znicze przed pomnikiem Czynu Zbrojnego Polski Walczącej oraz pobliską tablicą pamiątkową przy ul. Powiśle.

6. Rabka-Zdrój, 7 lipca – uroczystości pogrzebowe Wojciecha Frodymy „Muchy", partyzanta Zgrupowania Partyzanckiego „Błyskawica" dowodzonego przez Józefa Kurasia „Ognia", zamordowanego w 1947 r., którego szczątki zostały odnalezione na cmentarzu Rakowickim w Krakowie w 2018 r.

7. Kielce, 14 sierpnia – uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej wstępujących do Armii Ochotniczej gen. józefa Hallera w 1920 r. zamontowanej na urzędzie miasta. Tablica sfinansowana przez OBUWiM.

8. Jordanów, 1 września – uroczystość odsłonięcia pomnika poświęconego mieszkańcom miasta i okolicy, poległym w walce o niepodległość oraz zamordowanym w czasie II wojny światowej przez okupantów niemieckiego i sowieckiego. Pomnik sfinansowany przez OBUWiM.

9. Brzesko, 5 września – uroczystość 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej połączone z odsłonięciem tablicy upamiętniającej ofiary niemieckich bombardowań na stację kolejową Słotwina-Brzesko (4 i 5 września 1939 r.). Tablica sfinansowana przez OBUWiM.

10. Kraków, 14 września – uroczystości pogrzebowe Stanisława Szajny „Orła", partyzanta oddziału „Żandarmeria" Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowców, zamordowanego w 1949 r.

11. Brnik, 17 września – uroczystość odsłonięcia odnowionej tablicy upamiętniającej mieszkańców wsi – ofiary II wojny światowej. IPN przekazał odlew orła państwowego z brązu.

12. Rzyki, 19 września – uroczystości pogrzebowe Mieczysława Kozłowskiego „Żbika", „Bunta", partyzanta podziemia antykomunistycznego, zamordowanego w 1947 r., którego szczątki zostały odnalezione na cmentarzu Rakowickim w Krakowie w 2019 r.

13. Obiechów, 22 września – uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej por. pil. Stanisława Jarę, ofiarę zbrodni katyńskiej, zamontowanej przy Szkole Podstawowej im. Bohaterów Armii Krajowej. Tablica sfinansowana przez OBUWiM.

14. Kraków, 28 września – uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni katyńskiej – płk. Felicjana Madeyskiego-Poraja, ppłk. Waleriana Orłowskiego, ppłk. Kazimierza Czyżewskiego – w 80. rocznicę zbrodni katyńskiej. Tablica współfinansowana przez OBUWiM.

15. Kraków, 10 listopada – uroczystość w 81. rocznicę aresztowania przez władze okupacyjne 25 jezuitów z kolegium krakowskiego.

16. Staszów, 1 grudnia – uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej stulecie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej, zamontowanej na pomniku Żołnierza Polskiego w parku Legionów. Tablica współfinansowana przez OBUWiM.

OBUWiM Lublin

1. Hrubieszów, 2 marca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej organizacje młodzieżowe w Hrubieszowie.

2. Radecznica, klasztor oo. Bernardynów, 11 marca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej działalność konspiracyjną w klasztorze w końcu lat czterdziestych XX w. w ramach II Inspektoratu Zamojskiego Armii Krajowej. Podczas uroczystości byli obecni przedstawiciele władz gminnych oraz nadleśnictwa.

3. Biłgoraj, 5 czerwca – odsłonięcie obok cmentarza żydowskiego tablicy, poświęconej rodzinie Wiesławy i Pawła Trzcińskich z Biłgoraja, zamordowanych przez Niemców za i ukrywanie ich.

4. Stróża, 5 czerwca – wykonanie na budynku Szkoły Podstawowej w Stróży tablicy upamiętniającej rodzinę Karoliny, Jana oraz ich córki Edwardy Sikorów z pobliskiej Stróży Kolonii, którzy udzielali w swym gospodarstwie schronienia osobom narodowości żydowskiej.

5. Krzczonów, 23 czerwca – odsłonięcie tablicy informacyjnej upamiętniającej Mikołaja Siemiona, legionisty, nauczyciela i więźnia KL Auschwitz.

6. Majdan Kozic Górnych, 21 października – upamiętnienie śp. Józefa Franczaka „Lalusia" w formie tablicy informacyjnej, umiejscowionej przy pamiątkowym krzyżu.

7. Lublin, 9 listopada – odsłonięcie w kościele garnizonowym tablicy upamiętniającej kapelanów Wojska Polskiego – ofiar zbrodni katyńskiej.

8. Lublin, 10 grudnia – odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej patronowi Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Lublinie gen. Mieczysławowi Smorawińskiemu na budynku WSzW.

OBUWiM Łódź

1. Łódź, 12 lutego – uroczystość na Starym Cmentarzu w Łodzi, przy mogile kpt. Stefana Pogonowskiego w 125. rocznicę jego urodzin, upamiętniająca łódzkich bohaterów biorących udział w wojnie polsko-bolszewickiej.

2. Łódź, 14 lutego – uroczystość przy pomniku Armii Krajowej w Łodzi, przy pl. Józefa Hallera z okazji 78. rocznicy utworzenia Armii Krajowej.

3. Kalisz, 28 lutego – uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej młodzieżowe organizacje antykomunistyczne: Hufce Wolnej Słowiańszczyzny oraz Młodzieżowa Organizacja Podziemna „Orzeł", działające w LO im. Adama Asnyka w Kaliszu.

4. Łódź 18 maja – w 76. rocznicę zdobycia Monte Cassino przez żołnierzy 2. Korpusu Polskiego, na grobach uczestników walk pochowanych na łódzkich nekropoliach zapalono znicze.

5. Łódź, 14 czerwca – obchody 80. rocznicy pierwszego transportu Polaków do niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Auschwitz. Uroczyste spotkanie pod pomnikiem ofiar niemieckich obozów na Cmentarzu Komunalnym „Doły" w Łodzi, podczas którego złożono kwiaty i zapalono znicze, oddając hołd niezliczonym ofiarom niemieckich zbrodni i represji z okresu II wojny światowej.

6. Łódź, 27–31 lipca – akcja „63 dni powstania warszawskiego" polegająca na oznaczaniu okolicznościową biało-czerwoną wstęgą grobów uczestników powstania przez pracowników OBUWiM. Upamiętniono ponad 200 powstańców.

7. Łódź, 1 sierpnia – Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego. Uroczystości na Starym Cmentarzu w Łodzi, przy grobie Barbary Nazdrowicz „Wiewiórki". Po wygłoszeniu okolicznościowych przemówień i modlitwie w intencji powstańców na grobie „Wiewiórki" złożone zostały kwiaty i zapalone znicze. Po zakończeniu uroczystości zainteresowane osoby udały się wraz z pracownikami OIPN na krótki spacer szlakiem powstańczych grobów, na których zostały zapalone znicze.

8. Łódź, 13 sierpnia – upamiętnienie żołnierzy bitwy warszawskiej 1920 r. spoczywających na Starym Cmentarzu w Łodzi. Organizacja uroczystości przy grobach: kpt. Stefana Pogonowskiego oraz Aleksandra Napiórkowskiego.

9. Łódź, 15 sierpnia – OBUWiM wraz z Towarzystwem „Strzelec” zorganizowały spacer po rzymsko-katolickiej części Starego Cmentarza przy ul. Ogrodowej w Łodzi. Odwiedzono groby 11 uczestników wojny polsko-bolszewickiej, z których większość oddała życie w obronie niepodległości odradzającej się Rzeczypospolitej.

10. Łódź, 13 sierpnia – poza uroczystościami głównymi organizowanymi przez OIPN z okazji 100. rocznicy bitwy warszawskiej pracownicy OBUWiM złożyli kwiaty przed pomnikiem ks. Ignacego Skorupki na pl. Katedralnym oraz pod tablicą upamiętniającą ppłk. Jana Kowalewskiego przy ul. Piotrkowskiej w Łodzi.

11. Wyszogród, 19 sierpnia – uroczystość uczczenia pamięci bohaterów wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. podczas mszy św. w kościele pw. św. Trójcy oraz na cmentarzu, gdzie została odsłonięta i poświęcona odnowiona płyta nagrobna z piaskowca, której wykonanie sfinansował OBUWiM.

12. Łódź, 2 września – przed pomnikiem Ofiar Komunizmu przy ul. Karola Anstadta w Łodzi odbyła się uroczystość poświęcona działaczom Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, zorganizowana przez OIPN w 75. rocznicę utworzenia WiN.

13. Pacyna, 22 listopada – uroczyste odsłonięcie wykonanej i zamontowanej tablicy pamiątkowej upamiętniającej Bronisława Strynkiewicza, kierownika Szkoły Publicznej w Pacynie, zamordowanego w KL Mauthausen-Gusen w listopadzie w 1940 r. (gm. Pacyna, pow. gostyniński, woj. mazowieckie).

OBUWiM Rzeszów

1. Miękisz Nowy, 10 lutego – uroczystość odsłonięcia tablicy poświęconej zesłanym na Syberię.

2. Rzeszów, 14 lutego – współorganizacja uroczystości powołania Armii Krajowej w 78. rocznicę powstania Armii Krajowej w Rzeszowie. Główne obchody odbyły się pod pomnikiem Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej Podokręgu Rzeszów.

3. Rzeszów, 1 marca – uroczystość Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

4. Różanka, 8 marca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej młodzieżową organizację komunistyczną „Orlęta” krypt. „Przełęcz”.

5. Myczków, 5 lipca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej organizatorów przerzutów żołnierzy WP na Węgry w latach 1939–1940.

6. Hyżne, 5 lipca – odsłonięcie muralu poświęconego gen. Władysławowi Sikorskiemu.

7. Zatwarnica, 11 lipca – odsłonięcie obelisku z tablicą upamiętniającą Polaków zamordowanych przez Ukraińską Powstańczą Armię.

8. Sędziszów Małopolski, 18 lipca – uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej żołnierzom ochotnikom z powiatu ropczycko-sędziszowskiego, którzy w 1920 r. stanęli do walki w obronie Lwowa i Małopolski Wschodniej.

9. Rzeszów, 1 sierpnia – współorganizacja uroczystości 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego. Główne obchody odbyły się przed pomnikiem Pamięci Armii Krajowej Podokręgu Rzeszów.

10. Siedliska-Bogusz, 13 sierpnia – odsłonięcie i poświęcenie wyremontowanego przez IPN grobu kpt. Jana Zdziarskiego.

11. Przemyśl, 14 sierpnia – odsłonięcie tablicy pamiątkowej na kwaterze żołnierzy polskich, którzy polegli w latach 1918–1920, walcząc w obronie Ojczyzny w wojnie polsko-ukraińskiej i polsko-bolszewickiej w Przemyślu.

12. Rzeszów, 14 sierpnia – akcja „Zapal Znicz Bohaterowi".

13. Tuszów Narodowy, 15 sierpnia – odsłonięcie i poświęcenie tablicy pamiątkowej ku czci mieszkańców gminy Tuszów Narodowy, którzy wzięli udział w wojnie polsko-bolszewickiej.

14. Miękisz Nowy, 31 sierpnia – odsłonięcie tablicy pamiątkowej ku czci parafian Miękisza Nowego zesłanych przez sowietów do Besarabii w styczniu 1941 r.

15. Mielec, 17 września – odsłonięcie tablicy upamiętniającej poległych funkcjonariuszy Policji Państwowej Ziemi Mieleckiej zamordowanych przez Sowietów w latach 1939–1940.

16. Harta, 20 września, odsłonięcie tablicy upamiętniającej 75. rocznicę aresztowania i deportacji mieszkańców Harty na Sybir.

17. Rzeszów, 27 września – współorganizacja uroczystości 81. rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego.

OBUWiM Szczecin

1. Szczecin, 8 lutego – 1. rocznica odsłonięcia na Cmentarzu Centralnym pomnika „Pamięci Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947" w przededniu rocznicy zbrodni w Parośli, która uznawana jest za początek ludobójstwa wołyńskiego.

2. Pszczew, 14 lutego – 78. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową; odsłonięcie tablicy upamiętniającej mjr. Rudolfa Majewskiego „Leśniaka" – dowódcy 25. Pułku Piechoty AK, mieszkańca Pszczewa, zamordowanego w więzieniu we Wronkach.

3. Szczecin, 17 lutego – obchody 78. rocznicy przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową (14 lutego) z udziałem żołnierzy Armii Krajowej, władz wojewódzkich i samorządowych oraz służb mundurowych.

4. Szczecin, 28 lutego – obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych (1 marca) z udziałem przedstawicieli Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Szczecinie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie i 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej.

5. Szczecin, 24 marca – obchody Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, w ramach którego na Cmentarzu Centralnym odnowiono nagrobek Heleny i Józefa Barcikowskich – „Sprawiedliwych wśród Narodów Świata".

6. Szczecin, 14 kwietnia – obchody Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej (13 kwietnia) pod Krzyżem Katyńskim, tablicą upamiętniającą zamordowanych pracowników służby zdrowia – oficerów rezerwy Wojska Polskiego oraz pomnikiem „W 60. rocznicę Zbrodni Katyńskiej".

7. Szczecin, 10 czerwca – uroczystości pogrzebowe Ewy Gruner-Żarnoch na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Zmarła była córką Juliana Grunera – lekarza pediatry, sportowca i oficera rezerwy, zamordowanego wiosną 1940 r. w Charkowie. Przez wiele lat kierowała działaniami Stowarzyszenia Katyń w Szczecinie.

8. Gorzów Wielkopolski – 14 czerwca, obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady z udziałem władz województwa. Pod

pomnikiem więźniów Ravensbrück na cmentarzu Świętokrzyskim odbyła się uroczystość złożenia kwiatów i zapalenia zniczy.

9. Szczecin, 14 czerwca – obchody z udziałem władz województwa, złożono kwiaty i zapalono znicze przy pomniku Ofiar Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych na Cmentarzu Centralnym.

10. Police i Trzeszczyn, 14 czerwca – obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. Złożono kwiaty i zapalono znicze pod tablicami upamiętniającymi więźniów filii KL Stutthof w Policach-Mścięcinie oraz przed pomnikiem Męczeństwa w Trzeszczynie.

11. Szczecin, 20 lipca – obchody stulecia powstania Armii Ochotniczej i wojny polsko-bolszewickiej. Na gmachu szpitala im. prof. Tadeusza Sokołowskiego została odsłonięta tablica upamiętniająca patrona placówki, a delegacje złożyły kwiaty i zapaliły znicze na jego grobie na Cmentarzu Centralnym.

12. Stargard, 26 czerwca – obchody z okazji święta 2. Stargardzkiego Batalionu Saperów oraz 50. rocznicy jego dyslokacji z Gryfic do Stargardu. W trakcie uroczystości została odsłonięta tablica pamiątkowa poświęcona żołnierzom 2. Pułku Saperów Kaniowskich.

13. Szczecin, 20 sierpnia – uroczystość odsłonięcia tablicy poświęconej pamięci st. szer. Jana Sulowskiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej. Tablica została umieszczona w kruchcie kościoła pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Policach-Jasienicy.

14. Szczecin – 31 lipca, obchody 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego (1 sierpnia). Znicze zapłonęły przed tablicą poświęconą walczącym o wolność Polski, spoczywającym na nowej kwaterze kombatanckiej, przy pomniku „Na Chwałę Armii Krajowej" oraz na mogile płk. Józefa Romana „Ziuka".

15. Szczecin, 1 września – uroczystość złożenia kwiatów i zapalenia zniczy pod pomnikiem Bohaterom Września oraz na grobach bohaterskich obrońców Westerplatte na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie. W przeddzień obchodów święta OBUWiM sfinansował oczyszczenie pomników, w tym śp. Jana Zielińskiego – obrońcy Westerplatte.

16. Szczecin, 2 września – 75. rocznica powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość". Odbył się apel poległych i ceremonia złożenia kwiatów przy pomniku „Na chwałę Armii Krajowej" na Cmentarzu Centralnym.

17. Szczecin, 17 września – 81. rocznica sowieckiej agresji na Polskę. Na Cmentarzu Centralnym odbył się apel poległych i ceremonia złożenia kwiatów i zapalenia zniczy pod Krzyżem Katyńskim.

18. Szczecin, 27 września – 81. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego. Złożono kwiaty pod tablicą „Żołnierzom Armii Krajowej", znajdującą się na gmachu Urzędu Miasta Szczecin. Oficjalna część obchodów odbyła przed pomnikiem „Na chwałę Armii Krajowej" na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie. W południe, w bazylice archikatedralnej pw. św. Jakuba Apostoła, odprawiona została msza św. w intencji poległych i zmarłych twórców oraz żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego.

19. Szczecin, 17 października – odbył się ponowny pogrzeb państwowy śp. Stanisława Nadratowskiego z udziałem wojskowej asysty honorowej. Ceremonię pogrzebową poprzedziła msza św. żałobna w kościele św. Stanisława Kostki w Szczecinie. Szczątki Stanisława Nadratowskiego zostały złożone w grobie na Cmentarzu Centralnym.

20. Szczecin, 9 listopada – na Cmentarzu Centralnym został zaprezentowany odrestaurowany grób Feliksa Ciechomskiego.

21. Goleniów, 9 listopada – uroczyste odsłonięcie tablicy poświęconej Ignacemu Janowi Paderewskiemu, patronowi parku zlokalizowanemu przy ulicach Chopina, Bankowej i Dworcowej w Goleniowie.

22. Świdwin, 10 listopada – uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej organizacji młodzieżowej Armia Krajowa – Polska Młodzież Patriotyczna. Upamiętnienie tej organizacji jest częścią ogólnopolskiego projektu mającego na celu przypomnienie powojennej działalności członków młodzieżowego podziemia antykomunistycznego.

23. Szczecin, 15 grudnia – uroczyste obchody 50. rocznicy Grudnia ’70 r. Oddano hołd organizatorom i uczestnikom protestów z grudnia 1970 r. i stycznia 1971 r., złożono kwiaty i zapalono znicze pod pomnikiem upamiętniającym rewoltę grudniową, a także na grobach ofiar Grudnia ’70 w Szczecinie oraz na grobie Edmunda Bałuki, jednego z liderów grudniowego strajku z 1970 r. oraz organizatora i przywódcy stoczniowego strajku w styczniu 1971 r.

24. Szczecin, 15 grudnia – podczas obchodów 50. rocznicy Grudnia ’70 zaprezentowano i poświęcono nowy nagrobek na mogile Zdzisława Nagórka, rannego podczas buntu robotniczego w Szczecinie w grudniu 1970 r.

25. Gorzów Wielkopolski, 27 grudnia – podczas obchodów 102. rocznicy wybuchu powstania wielkopolskiego zaprezentowano nowy nagrobek na mogile Michała Sobczaka, powstańca wielkopolskiego, weterana walk o niepodległość polski, ufundowany przez OIPN.

OBUWiM Warszawa

1. Warszawa, 24 marca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej Jadwigę i Leona Bukowińskich, którzy podczas II wojny światowej z narażeniem własnego życia nieśli pomoc żydowskim bliźnim w Warszawie.

2. Warszawa, 4 maja – odsłonięcie 4 tablic upamiętniających młodocianych więźniów politycznych represjonowanych w latach 1944–1956: Aleksandra Krzyżanowskiego „Wilka”, Waldemara Baczka „F-25”, Ksawerego Grocholskiego „Brodatego”, Witolda Kalickiego „A5”, Ryszarda Widelskiego „Irydiona”, Józefa Kozłowskiego „Lasa”, Piotra Macuka „Sępa”, Bolesława Szyszkę „Klona” oraz Czesława Kanię.

3. Warszawa, 17 lipca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej udział członków Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego w szeregach Armii Ochotniczej 1920 r.

4. Warszawa, 28 lipca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej ochotników z Warszawy, którzy w chwili śmiertelnego zagrożenia Ojczyzny stanęli w szeregach Armii Ochotniczej do walki z bolszewickim najazdem. Przed stu laty funkcjonował tu jeden z wielu w Warszawie punktów werbunkowych powołanych z inicjatywy środowiska weteranów powstania styczniowego.

OBUWiM Wrocław

1. Wrocław, 1 marca – wojewódzkie centralne uroczystości Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych organizowane wraz z Wojewodą Dolnośląskim, Urzędem Marszałkowskim, Dowódcą Garnizonu Wrocław. Ceremoniał wojskowy i złożenie wieńców przed Pomnikiem Ofiar Terroru Komunistycznego na cmentarzu Osobowickim.

2. Wrocław, 17 maja – upamiętnienie ppłk. Jana Kruka-Śmigli. 125. rocznica urodzin podpułkownika była pretekstem do uroczystości przy grobie na cmentarzu św. Rodziny we Wrocławiu. Inicjatorem upamiętnienia był wicewojewoda dolnośląski Jarosław Kresa, a OIPN reprezentował dr hab. Jerzy Kirszak, który opracował dziennik Jana Śmigli i doprowadził do jego wydania. Podpułkownik Jan Kruk-Śmigla był podoficerem I Brygady Legionów Polskich, czterokrotnie rannym. Uczestniczył m.in. w bitwie pod Kostiuchnówką. W 1939 r. był dowódcą 85. Pułku Strzelców Wileńskich.

3. Wrocław, 25 maja – znicze pamięci rotmistrza Witolda Pileckiego, we Wrocławiu i dziesięciu innych miastach oddano hołd rtm. Witoldowi Pileckiemu, zamordowanemu przed 72 laty w więzieniu mokotowskim. Punktualnie o godz. 21:30 dyrektor OIPN, zapalił znicz pamięci pod pomnikiem rotmistrza na wrocławskiej promenadzie Staromiejskiej.

4. Wrocław, 29 maja – 40. rocznica śmierci Stanisława Kiałki, uroczystość prowadzona ceremoniałem wojskowym przy grobie legendy wileńskiej konspiracji z udziałem żony, 97-letniej Wandy Kiałki, łączniczki, sanitariuszki wileńskiej AK, łagierniczki.

5. Wrocław, 14 czerwca – Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. Złożenie kwiatów przy asyście wojskowej na wrocławskich grobach trzech więźniów KL Auschwitz z pierwszego masowego transportu: Stanisława Ryniaka „pierwszego więźnia Auschwitz" i Jerzego Jarocha na cmentarzu Osobowickim oraz Tadeusza Srogiego na cmentarzu Grabiszyńskim.

6. Węgry, gm. Żórawina, 12 lipca – uroczystość w Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej przed pomnikiem Wincentego Witosa, organizacja wraz z Dolnośląskim Urzędem Wojewódzkim i Wójtem Gminy Żórawina. Ceremoniał wojskowy, złożenie wiązanek, okolicznościowe przemówienia.

7. Duszniki-Zdrój, 28 lipca – odsłonięcie pomnika poświęconego pierwszemu strajkowi w lecie 1980 r. w dawnym województwie wałbrzyskim, w Zakładach Elektrotechniki Motoryzacyjnej „Polmo" w Dusznikach. 24 lipca 1980 r. wybuchł strajk, który trwał nieprzerwanie przez trzy dni. Dało to początek innym akcjom protestacyjnym w regionie ówczesnego województwa wałbrzyskiego. IPN współfinansował powstanie upamiętnienia.

8. Wałbrzych, 8 sierpnia – uroczystości upamiętniające 200. rocznicę śmierci, gen. Józefa Benedykta Łączyńskiego. Grób-pomnik uhonorowany w ramach projektu „Ocalamy" oraz wpisany do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

9. Świdnica, 13 sierpnia – uroczystości upamiętniające mjr. Mieczysława Kozar-Słobódzkiego. Mogiła została oznaczona insygnium „Ojczyzna swemu obrońcy".

10. Wrocław, 17 sierpnia – uroczystości w stulecie bitwy pod Zadwórzem upamiętniające Mariana Kuricę, uczestnika wydarzenia, jednego z nielicznych, którzy przeżyli legendarne starcie.

11. Polkowice, 19 sierpnia – odsłonięcie Pomnika Piłsudskiego. Upamiętnianie współfinansowane przez OBUWiM i wspomagane merytorycznie.

12. Wrocław, 25 września – uroczystości upamiętniające kontradmirała Stefana Frankowskiego na cmentarzu żołnierzy polskich w 80. rocznicę śmierci.

13. Kamienna Góra, 13 grudnia – uroczystości upamiętniające represjonowanych i internowanych związkowców „Solidarności" jeleniogórskiej i wałbrzyskiej w 39. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego.

Załącznik nr 8:
Reprezentowanie IPN przez pracowników pionu upamiętniania walk i męczeństwa podczas uroczystości i wydarzeń krajowych oraz zagranicznych

Centrala BUWiM

1. Warszawa, 7 stycznia – uroczystości w 71. rocznicę śmierci Jana Rodowicza „Anody" przed gmachem Ministerstwa Sprawiedliwości.

2. Hohenfels, 27 stycznia – ceremonia odsłonięcia wyremontowanego pomnika wzniesionego w 1946 r. przez Polaków – byłych więźniów obozów niemieckich – w dowód wdzięczności żołnierzom amerykańskim za wyzwolenie; prace remontowe pomnika zostały zrealizowane przez BUWiM w 2019 r.

3. Kłodzko, 22 stycznia – uroczystość nadania 22. Karpackiemu Batalionowi Piechoty Górskiej imienia patrona gen. dyw. Bronisława Prugara-Ketlinga.

4. Warszawa, 7 lutego – uroczystości w pierwszą rocznicę śmierci premiera Jana Olszewskiego (1930–2019).

5. Warszawa, 10 lutego – uroczystości w 80. rocznicę pierwszej masowej deportacji obywateli polskich w głąb ZSRS.

6. Warszawa, 14 lutego – obchody 78. rocznicy przekształcenia Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową oraz 77. rocznicy utworzenia Kierownictwa Dywersji Komendy Głównej AK.

7. Warszawa, 29 lutego – msza święta w kościele Dzieciątka Jezus w intencji żołnierzy niezłomnych oraz złożenie kwiatów przed pomnikiem rotmistrza Witolda Pileckiego.

8. Grójec, 1 marca – obchody związane z Narodowym Dniem Pamięci Żołnierzy Wyklętych na Placu Wolności.

9. Warszawa, 1 marca – złożenie kwiatów przed pomnikiem gen. Augusta Emila Fieldorfa „Nila" w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

10. Warszawa, 2 marca – uczczenie pamięci żołnierzy wyklętych przed Pomnikiem Więźniów Obozu NKWD przez licznie zebraną młodzież z okolicznych szkół wraz z dyrektorem BUWiM oraz przedstawicielami władz państwowych, samorządowych i asystą honorową Wojska Polskiego.

11. Warszawa, 10 maja – uroczystości w 105. rocznicę szarży pod Rokitną.

12. Warszawa, 27 maja – konferencja prasowa z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka oraz prezydenta Kielc Bogdana Wenty w 80. rocznicę śmierci gen. Bolesława Roi; upamiętnienie gen. Bolesława Roi zostało wykonane na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Sachsenhausen staraniem IPN oraz miasta Kielce.

13. Warszawa, 28 maja – uroczystości przed Grobem Nieznanego Żołnierza w 80. rocznicę zwycięskiej bitwy o Narwik.

14. Warszawa, 28 maja – uroczystości przed Pomnikiem Drzewa Pawiackiego obok Muzeum Więzienia Pawiak w związku z 78. rocznicą egzekucji więźniów Pawiaka w Lesie Sękocińskim koło Magdalenki.

15. Warszawa, skwer Wołyński, 11 lipca – oddanie hołdu polskim ofiarom w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej.

16. Warszawa, 14 lipca – ceremonia pogrzebowa na cmentarzu wojskowym na Powązkach śp. Janusza Wasylkowskiego – poety i dramaturga, autora i adaptatora utworów scenicznych związanego z Teatrem Rozrywki i Teatrem Telewizji TVP, rodowitego lwowianina, znawcy i popularyzatora dziejów i kultury Kresów Południowo-Wschodnich.

17. Warszawa, 28 lipca – odsłonięcie tablicy upamiętniającej ochotników z Warszawy na budynku Prokuratury regionalnej, gdzie przed stu laty funkcjonował jeden z wielu w Warszawie punktów werbunkowych powołanych z inicjatywy środowiska weteranów powstania styczniowego.

18. Warszawa, 29 lipca – ceremonia pogrzebowa na cmentarzu wojskowym na Powązkach śp. płk. Mariana Tomaszewskiego – sybiraka, żołnierza 2. Korpusu Armii gen. Władysława Andersa, zdobywcy Monte Cassino, Piedimonte i Ankony, uhonorowanego między innymi Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

19. Warszawa, 29 lipca – uczczenie pamięci wszystkich ofiar więzienia Pawiak pomordowanych przez Niemców; uroczystość odbyła się przed Pomnikiem Drzewa Pawiackiego, obok Muzeum Więzienia Pawiak.

20. Pomiechówek, 30 lipca – uroczystości 76. rocznicy egzekucji żołnierzy podziemia niepodległościowego w Forcie III Twierdzy Modlin w Pomiechówku.

21. Warszawa, 31 lipca – uroczysty apel na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w 25. rocznicę utworzenia Dowództwa Garnizonu Warszawa.

22. Warszawa, 1 sierpnia – uroczystości przy ulicy Filtrowej 68 w miejscu, w którym 76 lat temu płk Antoni Chruściel „Monter” podpisał rozkaz rozpoczęcia powstania warszawskiego.

23. Warszawa, 1 sierpnia – uroczystość „Energetycy w Powstaniu”, złożenie wieńców przed tablicą poświęconą poległym pracownikom Elektrowni Warszawskiej przy ul. Tamka 1.

24. Warszawa, 1 sierpnia – uroczystości pod pomnikiem Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego w ramach obchodów 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego.

25. Warszawa, 1 sierpnia – złożenie kwiatów przed pomnikiem Cichociemnych Spadochroniarzy AK w ramach obchodów 76. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego.

26. Warszawa, 5 sierpnia – złożenie kwiatów pod pomnikiem upamiętniającym zdobycie przez batalion „Zośka” obozu „Gęsiówka”.

27. Warszawa, 13 sierpnia – uroczystości upamiętniające polskich uchodźców z ZSRS, którzy w okresie II wojny światowej znaleźli schronienie na terenie dzisiejszej Republiki Indii.

28. Warszawa, 13 sierpnia – uroczystość nadania imienia generała Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej Marka Bezruczki skwerowi położonemu przy ul. J.K. Ordona w Warszawie.

29. Sadowne, 15 sierpnia – uroczystość odsłonięcia na cmentarzu parafialnym w Sadownem (woj. mazowieckie) odnowionej przez IPN mogiły wojennej nieznanego żołnierza Wojska Polskiego, zabitego przez bolszewików w 1920 r.

30. Węgrów, 15 sierpnia – uroczystość odsłonięcia na cmentarzu parafialnym w Węgrowie (woj. mazowieckie) odnowionej przez IPN mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych podczas wojny polsko-bolszewickiej.

31. Wyszków, 16 sierpnia – uroczystość odsłonięcia przed zabytkową plebanią w Wyszkowie pomnika Józefa Piłsudskiego.

32. Warszawa, 17 sierpnia – złożenie wieńców przed Grobem Nieznanego Żołnierza w 100. rocznicę bitwy pod Zadwórzem, nazywanej „polskimi Termopilami".

33. Brodnica, 18 sierpnia – uroczysty pogrzeb na cmentarzu wojskowym ekshumowanych przez BUWiM żołnierzy Wojska Polskiego z 362. Pułku Piechoty w Bydgoszczy, którzy polegli w walkach pod Brodnicą 18 sierpnia 1920 r.

34. Częstochowa, 4 września – uroczysty pogrzeb na cmentarzu komunalnym przy ul. Radomskiej 117 szczątków 13 ofiar tzw. krwawego poniedziałku, które w 2019 r. zostały ekshumowane przez BUWiM.

35. Pecynka, 5 września – uroczystości w 76. rocznicę Akcji „Burza" przed pomnikiem upamiętniającym żołnierzy III Batalionu 13. Pułku Piechoty Armii Krajowej, wyremontowanym przez BUWiM.

36. Lipniak-Majorat, 5 września – złożenie kwiatów przed pomnikiem upamiętniającym ofiary II wojny światowej w 76. rocznicę akcji „Burza".

37. Długosiodło, 5 września – złożenie kwiatów przed tablicą upamiętniającą żołnierzy AK przed kościołem św. Rocha w 76. rocznicę akcji „Burza".

38. Łuków, 7 września – uroczystość poświęcenia na cmentarzu parafialnym 24 odnowionych przez BUWiM mogił żołnierzy Wojska Polskiego, którzy polegli we wrześniu 1939 r.

39. Dęblin, 15 września – wernisaż wystawy „Niebo nad Brytanią. Polskie Siły Powietrzne w 80. rocznicę Bitwy o Anglię" w Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie, przygotowanej przez Centralną Bibliotekę Wojskową przy współpracy dęblińskiego muzeum; w trakcie uroczystości nastąpiło przekazanie sprowadzonego z Wielkiej Brytanii i odrestaurowanego przez BUWiM orła z Blackpool (z budynku Stowarzyszenia Polskich Sił Powietrznych) do dęblińskiego Muzeum Sił Powietrznych.

40. Warszawa, 2 października – uroczystość odsłonięcia pomnika poświęconego pamięci mieszkańców Marymontu oraz innych dzielnic Warszawy, zamordowanych przez Niemców w czasie powstania warszawskiego 14–15 września 1944 r., przed wejściem do budynku XCIV Liceum Ogólnokształcącego im. gen. Stanisława Maczka przy ul. Gwiaździstej 35.

41. Warszawa, 4 października – uroczystości na Powązkach wojskowych, podczas których została odsłonięta rozbudowana kwatera batalionu Armii Krajowej „Pięść", składająca się z tablic pamiątkowych zawierających dane żołnierzy.

42. Warszawa, 5 października – uroczystości pod pomnikiem 1. Dywizji Pancernej na pl. Inwalidów upamiętniające żołnierzy gen. Stanisława Maczka.

43. Warszawa, 18 grudnia – prezes Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów oraz dyrektor BUWiM odsłonili przed siedzibą WTC przy ul. Jerzego Waldorffa 34 w Warszawie tablicę upamiętniającą udział członków Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów w walkach o Warszawę u boku Armii Ochotniczej 1920 r.

44. Warszawa, 22 grudnia – dyrektor BUWiM reprezentował prezesa IPN w czasie ceremonii złożenia kwiatów przy grobie Prezydenta RP na Uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego z okazji 30. rocznicy przekazania do Polski insygniów państwowych II RP, przechowywanych od II wojny światowej w Londynie.

OBUWiM Białystok

1. Białystok, 22 stycznia – złożenie kwiatów na pomniku Adolfa Białokoza, naczelnika powstania styczniowego w Białymstoku, na cmentarzu farnym.

2. Suwałki, 22 stycznia – złożenie kwiatów przed pomnikiem powstańców styczniowych na Górze Szubienicznej w Suwałkach.

3. Białystok, 14 lutego – złożenie kwiatów przed pomnikiem „Żołnierzom Armii Krajowej" w 78. rocznicę powstania Armii Krajowej.

4. Sejny, 16 lutego – złożenie kwiatów w 80. rocznicę masowych wywózek na Sybir i 78. rocznicę powstania Armii Krajowej.

5. Sztabin, 12 lipca – złożenie kwiatów pod tablicą poświęconą ofiarom obławy augustowskiej z Lipca 1945 r.

6. Białystok, 1 listopada – złożenie kwiatów i zapalenie zniczy na cmentarzu wojskowym i przy pomnikach: Armii Krajowej, 42. Pułku Piechoty, Bohaterów Polski Podziemnej, Żołnierzy Armii Krajowej, Katyńskim, 1. Pułku Piechoty Legionów i 16 ofiar mordu bolszewickiego z sierpnia 1920 r.

7. Suchowola, 1 listopada – zapalenie zniczy przy pomniku ofiar Czeka zamordowanych w sierpniu 1920 r.

8. Narewka, 1 listopada – zapalenie zniczy na grobach: Jana Mackiewicza (sołtysa wsi Masiewo Stare zamordowanego przez bolszewików w sierpniu 1920 r.); Anieli Siedzik (babci Danuty Siedzikówny „Inki"); Stanisława Wołoncieja „Konusa" (poległego w walce z NKWD w czerwcu 1945 r.), Aleksandra Wołoncieja „Wróbla" (żołnierza 5. Wileńskiej Brygady AK).

9. Wysokie Mazowieckie, 1 listopada – zapalenie zniczy pod pomnikiem mjr. Kazimierza Kamieńskiego „Huzara".

10. Łomża, 1 listopada – zapalenie zniczy na grobach żołnierzy polskich wojny 1920 r.

11. Suwałki, 1 listopada – zapalenie zniczy na grobach żołnierzy polskich wojny 1920 r., peowiaków poległych w powstaniu sejneńskim, ofiar niemieckich zbrodni i weteranów AK.

12. Sejny, 9 listopada – złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą Tadeusza Katelbacha, obrońcę Lwowa, członka Towarzystwa Straży Kresowej, żołnierza POW, pierwszego komendanta wyzwolonych Sejn w czasie powstania sejneńskiego, senatora RP, publicysty i pisarza politycznego na wychodźstwie, w rocznicę śmierci.

13. Białystok, 13 grudnia – złożenie kwiatów pod tablicą znajdującą się na budynku Aresztu Śledczego w Białymstoku przy ulicy Mikołaja Kopernika, gdzie po 13 grudnia 1981 r. byli przetrzymywani działacze NSZZ „Solidarność".

14. Suwałki, 13 grudnia – złożenie kwiatów pod Dębem Wolności, pomnikiem ks. Jerzego Popiełuszki oraz pomnikiem Jana Pawła II.

OBUWiM Gdańsk

1. Puck, 10 lutego – obchody 100. rocznicy zaślubin Polski z morzem. Reprezentacja IPN złożyła kwiaty pod tablicą pamięci poświęconą działaczowi niepodległościowemu Antoniemu Miotkowi przygotowaną przez OBUWiM.

2. Grzechotki, 22 września – uroczystość posadzenia Dębów Pamięci poświęconych zamordowanym żołnierzom 1. Pułku Kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza w 80. rocznicę zbrodni katyńskiej.

3. Bydgoszcz, 27 września – uroczystości upamiętniające 81. rocznicę utworzenia cywilnych i wojskowych struktur Polskiego Państwa Podziemnego. Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja wystawy przygotowanej przez pracowników OBUWiM z koncepcją zagospodarowania kwatery żołnierzy niezłomnych na cmentarzu przy ul. Kcyńskiej.

4. Gdańsk, 15 września – uroczystości 98. rocznicy powstania KS Gedania, jednego z największych symboli polskości w Wolnym Mieście Gdańsku. Podczas społecznej uroczystości przy pomniku Członków KS Gedania reprezentacja IPN rozdawała uczestnikom przygotowany przez OBUWiM folder poświęcony gedanistom.

5. Powiśle, 19 września – „Śladami plebiscytu na Powiślu w 1920 roku" – IV Historyczny Rajd Rowerowy IPN Gdańsk. Uczestnicy, w tym pracownik OBUWiM, pokonali 35 kilometrów, przez Kwidzyn, Korzeniewo, Pastwę, Janowo i Białą Górę.

6. Braniewo, 22 września – uroczystość odsłonięcia tablicy poświęconej gen. dywizji Rudolfowi Prichowi, zamordowanemu przez NKWD na Ukrainie w 1940 r. oraz posadzenia Dębu Katyńskiego.

7. Gniewkowo, 10 grudnia – reprezentowanie IPN w czasie uroczystego odsłonięcia na budynku dawnej synagogi tablicy upamiętniającej historię społeczności żydowskiej.

OBUWiM Katowice

1. Chorzów, 27 stycznia – uroczystość wmurowania kapsuły z ziemią pochodzącą z niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych w miejscu przyszłego pomnika upamiętniającego więźniów obozu Bismarckhütte będącego filią KL Auschwitz-Birkenau.

2. Żywiec, 21 lutego – uroczystość wręczenia awansu na stopień podpułkownika Władysławowi Foksie, żołnierzowi Oddziału NSZ Henryka Flamego „Bartka" połączona z obchodami 100. rocznicy urodzin.

3. Katowice, 4 września – udział w uroczystości upamiętniającej walki pod Wieżą Spadochronową we wrześniu 1939 r.

4. Pogrzebień, 8 września – udział w uroczystości poświęcenia, wyremontowanego ze środków OBUWiM, grobu powstańca śląskiego Teodora Wilka.

5. Częstochowa, 10 września – udział w uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej Mariana i Stanisława Muszyńskich, rozstrzelanych w 1940 r. w ramach akcji AB.

6. Wręczyca, 14 września – udział w uroczystości pogrzebowej szczątków żołnierzy WP, ekshumowanych na zlecenie BUWiM.

7. Mstów, 21 września – udział w uroczystości pogrzebowej szczątków ludności cywilnej z Częstochowy, zamordowanej w Lasach Jaskrowskich we wrześniu 1939 r., które zostały ekshumowane na zlecenie OBUWiM.

8. Zawiercie, 4 października – udział w uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej walczących o niepodległość Ojczyzny, wywodzących się z Legionów, PPS oraz NSZZ „Solidarność".

9. Zapolanka, 11 października – udział w uroczystości odsłonięcia obelisku upamiętniającego żołnierzy i pomocników oddziału NSZ pod dowództwem por. Stanisława Kopika „Zemsty".

10. Złoty Potok, 16 października – udział w uroczystości pogrzebowej polskiego żołnierza z 7. Dywizji Piechoty Armii „Kraków", który zginął na początku II wojny światowej w walkach z Niemcami i został pochowany w mogile leśnej w Apolonce.

11. Siemianowice Śląskie, 4 grudnia – uczczenie 79. rocznicy śmierci hm. Józefa Skrzeka i hm. Pawła Wójcika, powieszonych przez Niemców w trakcie publicznej egzekucji w 1941 r. za działalność podziemną, złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą, która znajduje się w Zespole Szkół Sportowych.

12. Rędziny, 9 grudnia – uczczenie 78. rocznicy śmierci kpt. Stanisława Wiznera „Huragana", żołnierza Legionów, weterana wojny polsko-bolszewickiej, uczestnika III powstania śląskiego, dowódcy Oddziału „Odwet" Organizacji Orła Białego i członka Komendy Okręgu Częstochowskiego Polskiego Związku Wolności, zabitego przez Niemców w walce w 1942 r., złożenie kwiatów na grobie.

13. Chełm Śląski, 9 grudnia – uczczenie mieszkańców Chełma Śląskiego zabitych przez Niemców podczas I powstania śląskiego, złożenie kwiatów na grobach wojennych znajdujących się na miejscowym cmentarzu parafialnym.

OBUWiM Kraków

1. Raciborowice, 22 stycznia – uroczystość w 157. rocznicę wybuchu powstania styczniowego.

2. Kraków, 23 stycznia – uroczystość na cmentarzu Rakowickim w 157. rocznicę wybuchu powstania styczniowego.

3. Kraków, 11 lutego – uroczystość w 16. rocznicę śmierci płk. Ryszarda Kuklińskiego, zorganizowana w parku Jordana, przed popiersiem pułkownika.

4. Miechów, 17 lutego – uroczystość w 157. rocznicę bitwy miechowskiej.

5. Kraków, 21 lutego – uroczystości rocznicowe upamiętniające gen. Emila Augusta Fieldorfa „Nila" w Szkole Podstawowej nr 3.

6. Narama, 8 marca – V Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

7. Kraków, 21 października – uroczystość w parku Jordana w 57. rocznicę śmierci sierżanta Józefa Franczaka „Lalusia", ostatniego żołnierza podziemia niepodległościowego.

8. Kraków, 19 listopada – złożenie kwiatów pod popiersiem gen. Kazimierza Sosnkowskiego w parku Jordana w 135. rocznicę urodzin.

9. Kraków, 2 grudnia – udział w uroczystościach pogrzebowych ppłk. Stanisława Szuro „Zamorskiego" na cmentarzu Rakowickim.

10. Tarnów-Mościce, 23 grudnia – udział w uroczystościach pogrzebowych Władysławy Piątkowskiej-Szmid, działaczki „Solidarności".

OBUWiM Lublin

1. Lublin, Muzeum Państwowe na Majdanku, 27 stycznia – złożenie kwiatów podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu.

2. Lublin, kościół garnizonowy, 28 stycznia – złożenie kwiatów podczas uroczystości 157. rocznicy wybuchu powstania styczniowego.

3. Baranów, 2 lutego – złożenie kwiatów podczas uroczystości 76. rocznicy pacyfikacji Borowa i okolic.

4. Ryki–Piotrówek-Kol. Zalesie, 21 czerwca – złożenie kwiatów podczas uroczystości związanych z rocznicą śmierci mjr. Mariana Bernaciaka „Orlika".

5. Łuszczacz, 4 lipca – złożenie kwiatów podczas uroczystości upamiętniających Piotra Szpyrkę, żołnierza WP poległego w czasie I bitwy pod Tomaszowem Lubelskim w 1939 r.

6. Świdnik, 1 sierpnia – udział w obchodach Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego.

7. Lublin, 10 sierpnia – udział w uroczystości pogrzebowej Emila Brzozowskiego, ekshumowanego w Stasinie.

8. Biała Podlaska, 18 sierpnia – w kościele św. Antoniego Padewskiego i klasztorze Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów udział w uroczystościach odsłonięcia tablicy 34. pułku piechoty z Białej Podlaskiej.

9. Radom, 14 sierpnia – udział w uroczystościach odsłonięcia tablicy pamiątkowej Armii Ochotniczej i ochotnikom – harcerzom w stulecie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej.

10. Lipiny, 3 października – udział w odsłonięciu pomnika poświęconego żołnierzom 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich.

OBUWiM Łódź

1. Łódź, 14 stycznia – 78. rocznica likwidacji obozu dla Romów w Łodzi.

2. Łódź, 17 stycznia – 75. rocznica spalenia przez Niemców więźniów z Radogoszcza.

3. Łódź, 23 stycznia – rocznica wybuchu powstania styczniowego. Przemarsz i złożenie kwiatów przed pomnikiem upamiętniającym powstańców, którzy wyruszyli na bojowy szlak z Łodzi.

4. Łódź, 24 lutego – 67. rocznica stracenia gen. bryg. Augusta Emila Fieldorfa „Nila". Zapalenie znicza pod tablicą przy ul. Próchnika 39, gdzie mieszkał „Nil".

5. Łódź, 2 marca – obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych przy Pomniku Ofiar Komunizmu przy al. K. Anstadta przed dawną siedzibą WUBP w Łodzi.

6. Łódź, 24 marca – udział delegacji OBUWiM podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką. Park Ocalałych w Łodzi.

7. Łódź, 10 kwietnia – 10. rocznica katastrofy smoleńskiej, w której zginął prezes IPN dr hab. Janusz Kurtyka. Zapalenie znicza pod pomnikiem Ofiar Katastrofy Smoleńskiej.

8. Bełchatów, 25 maja – upamiętnienie rtm. Witolda Pileckiego w 72. rocznicę jego śmierci. Zapalenie znicza pod tablicą upamiętniającą.

9. Łódź, 11 lipca – Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów. Zapalenie znicza i złożenie kwiatów pod tablicą przy kościele pw. Zesłania Ducha Świętego upamiętniającą ofiary NKWD i nacjonalistów ukraińskich i w kościele pw. Miłosierdzia Bożego, gdzie upamiętniono ofiary rzezi wołyńskiej.

10. Łódź, 11 sierpnia – złożenie kwiatów pod pomnikiem Ofiar Komunizmu przy al. K. Astadta w hołdzie ofiarom „operacji polskiej" NKWD w latach 1937–1938.

11. Łódź, 14 sierpnia – w przededniu rocznicy bitwy warszawskiej pracownicy OBUWiM oddali hołd bohaterom walk stoczonych z Armią Czerwoną, zapalając symboliczne znicze na kwaterze żołnierzy Wojska Polskiego 1919–1920 oraz na grobie płk. Stanisława Sobieszczaka, dowódcy 28. Pułku Strzelców Kaniowskich, kawalera Orderu Virtuti Militari. Mogiły znajdują się na cmentarzu rzymskokatolickim pw. św. Anny w Łodzi.

12. Bogdanów (woj. łódzkie), 26 sierpnia – udział w pogrzebie żołnierza podziemia niepodległościowego Józefa Cieślaka, zapalenie znicza.

13. Łódź, 28 sierpnia – udział w uroczystościach 76. rocznicy likwidacji Litzmannstadt Getto – getta żydowskiego istniejącego w okupowanej przez Niemców Łodzi.

14. Łódź, 1 września – z okazji 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej pracownicy OBUWiM uczcili poległych żołnierzy Armii Łódź oraz cywilne ofiary niemieckiego najazdu na Polskę, zapalając znicze w kilku wybranych miejscach spoczynku bohaterów w Łodzi.

15. Łódź, 1 września – udział w miejskich obchodach 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej przy pomniku Chwały Żołnierzy Armii Łódź w parku Helenów w Łodzi.

16. Borowskie Góry (woj. łódzkie), 12 września – XX Regionalny Marsz na orientację na Borowską Górę – wręczanie nagród laureatom.

17. Kalisko (woj. łódzkie), 13 września – 81. rocznica zamordowania w 1939 r. 12 mieszkańców Zawadów i Zawał-Kalisko, złożenie kwiatów pod pomnikiem ufundowanym przez IPN.

18. Łódź, 17 września – w 81. rocznicę ataku na Polskę przez Związek Sowiecki udział we mszy świętej w Bazylice Archikatedralnej w Łodzi oraz zapalenie znicza przy Symbolicznym Grobie Sybiraków na cmentarzu rzymskokatolickim na łódzkim Zarzewie.

19. Łódź, 11 grudnia – w rocznicę rozpoczęcia oficjalnej działalności niemieckiego obozu dla polskich dzieci i młodzieży w ówczesnym Litzmannstadt, zapalono znicz przed Pomnikiem Martyrologii Dzieci, popularnie określanym jako Pomnik Pękniętego Serca w Łodzi, oddając hołd więźniom, w tym ofiarom śmiertelnym.

20. Niedośpielin, 6 grudnia – w 39. rocznicę pacyfikacji kopalni „Wujek", podczas której zginęło 9 górników, złożono kwiaty pod pomnikiem ofiar pacyfikacji oraz zapalono znicz na mogile zamordowanego Adama Pełki w Niedośpielinie (pow. radomszczański, woj. łódzkie).

OBUWiM Poznań

1. Międzychód, 17 stycznia – uroczystości przyłączenia Międzychodu do Macierzy.
2. Zagórów, 23 stycznia – III Obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Zagórowie.
3. Poznań, 10 lutego – 80. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli polskich w głąb ZSRR.
4. Międzyrzecz, 14 lutego – udział w uroczystości ku czci mjr. Rudolfa Majewskiego.
5. Poznań, 16 lutego – rocznica wypędzenia mieszkańców ul. Głównej w Poznaniu przez Niemców w 1939 r.
6. Poznań, 23 lutego – 75. rocznica zakończenia okupacji niemieckiej i walk o Poznań.
7. Turek, 29 lutego – udział w gali Międzynarodowego Konkursu Artystyczngo im. Włodzimierza Pietrzaka.
8. Zielona Góra, 1 marca – Narodowy Dzień. Pamięci Żołnierzy Wyklętych.
9. Rawicz, 1 marca – udział w otwarciu wystawy upamiętniającej Żołnierzy Wyklętych.
10. Poznań, 25 maja – złożenie kwiatów i zniczy pod tablicą upamiętniającą rotmistrza Witolda Pileckiego.
11. Zielona Góra, 14 czerwca – Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady.
12. Zielona Góra, 11 lipca – 73. rocznica krwawej niedzieli na Wołyniu.
13. Poznań, 5 listopada – złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą obóz przesiedleńczy przy ulicy Głównej w Poznaniu.
14. Cybinka, 10 grudnia – reprezentacja oddziału na pogrzebie NN żołnierza sowieckiego.

OBUWiM Rzeszów

1. Medyka, 9 lutego – złożenie kwiatów podczas uroczystości „Stacja Medyka 80 lat od sowieckiej deportacji na wschód" – obchody 80. rocznicy zsyłek na Syberię.
2. Wiśniowa, 3 marca – reprezentacja podczas konkursu poezji.
3. Rzeszów, 5–6 marca – obchody 101. rocznicy śmierci pułkownika Leopolda Lisa-Kuli, bohatera Legionów oraz uczestnika walk o granice II Rzeczypospolitej.
4. Świlcza, 17 maja – złożenie kwiatów i zapalenie zniczy na grobie por. Wiktora Tadeusza Błażewskiego „Orlika" w 75. rocznicę jego śmierci.
5. Rzeszów–Krasne, 25 maja – 76. rocznica akcji „Kośba".

6. Ustrzyki Dolne, 14 czerwca – obchody 39. rocznicy podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich.

7. Mielec, 26 czerwca – uroczystości upamiętniające 80. rocznicę zbrodni katyńskiej.

8. Rzeszów, 7 lipca – złożenie kwiatów pod kamieniem pamięci umieszczonym na terenie starego cmentarza żydowskiego na placu Ofiar Getta, który przypomina o likwidacji getta przez niemieckich nazistów.

9. Prusiek, Baligród, Zatwarnica, Muczne, Cisna, 11 lipca – akcja „11 lipca. Zapal Znicz Pamięci".

10. Lubaczów, 26 lipca – Festiwal Dziedzictwa Kresów.

11. Rzeszów, 2 września – obchody 75. rocznicy powołania do życia Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość".

12. Markowa, 3 września – w Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej odbył się wernisaż wystawy czasowej „Walka i cierpienie. Obywatele polscy podczas II wojny światowej" powstałej w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

13. Rzeszów, 11 listopada – uroczystości odzyskania przez Polskę niepodległości. W tym roku z powodu pandemii uroczystości miały skromniejszy wymiar. Po zakończonej mszy św. w intencji Ojczyzny w kościele farnym nastąpiło złożenie kwiatów przez przedstawicieli władz parlamentarnych, samorządowych, naczelnika OBUWiM, przedstawicieli środowisk patriotycznych pod pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego oraz pod pomnikiem płk. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie.

14. Strzyżów, 10 grudnia – po uroczystościach pogrzebowych w strzyżowskiej farze – pw. Niepokalanego Poczęcia NMP naczelnik OBUWiM oddał hołd i złożył wiązankę kwiatów na grobie profesora Franciszka Chrapkiewicza (François Chapeville'a).

15. Rzeszów, 13 grudnia – w 39. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego została odprawiona msza św. w kościele farnym w Rzeszowie w intencji Ojczyzny i ofiar stanu wojennego. Ze względu na czas pandemii tradycyjne spotkanie modlitewne miało symboliczny charakter. Delegacje i zebrani przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, działacze „Solidarności" oraz przedstawiciele OIPN indywidualnie złożyli kwiaty i zapalili znicze pod krzyżem misyjnym.

OBUWiM Szczecin

1. Szczecin, 13 lutego – 80. rocznica deportacji Żydów ze Szczecina z udziałem naczelnego rabina Polski Michaela Schudricha.

2. Szczecin, 10 czerwca – uroczystości pogrzebowe Ewy Gruner-Żarnoch na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Zmarła była córką Juliana Grunera – lekarza pediatry, sportowca i oficera rezerwy, zamordowanego wiosną 1940 r. w Charkowie. Przez wiele lat kierowała działaniami Stowarzyszenia Katyń w Szczecinie.

3. Szczecin, 11 lipca – Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej. Uroczystość zorganizowano pod pomnikiem „Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947" na Cmentarzu Centralnym.

4. Stargard, 4 września – udział w uroczystości z okazji Święta Wojsk Obrony Przeciwlotniczej organizowanej przez dywizjon przeciwlotniczy 12. Brygady Zmechanizowanej.

5. Gorzów Wielkopolski, 10 września – spotkanie z Radą Kombatancką przy Wojewodzie Lubuskim w celu przedstawienia informacji o ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski i możliwości składania wniosków o wpis grobu weterana do ww. ewidencji.

OBUWiM Wrocław

1. Wrocław, 7 sierpnia – pożegnanie zmarłej 2 sierpnia Zofii Dillenius „Jodły", która w czasie II wojny światowej działała w konspiracyjnym harcerstwie, podczas powstania warszawskiego była łączniczką i sanitariuszką w pułku „Baszta". Przez długi czas stała na czele Związku Powstańców Warszawskich.

2. Wałbrzych, 16 sierpnia – pożegnanie Józefa Wiłkomirskiego „Szłoma", kompozytora, dyrygenta i powstańca warszawskiego. Józef Wiłkomirski był założycielem i wieloletnim dyrektorem Filharmonii Sudeckiej.

3. Udanin, 22 sierpnia – złożenie kwiatów pod pomnikiem poświęconym Obrońcom Ojczyzny w stulecie bitwy warszawskiej.

4. Polska Nowa Wieś koło Opola, 1 września – złożenie kwiatów pod tablicą ku czci cywilnych ofiar nalotów niemieckich podczas agresji na Polskę we wrześniu 1939 r.

5. Wrocław, 23 września – złożenie kwiatów przy pomniku Ofiar Zbrodni Katyńskiej.

6. Księginice, 6 października – symboliczne uroczystości wspomnieniowe przy grobie mjr. Józefa Oleksiewicza, żołnierza podziemia niepodległościowego w czasie II wojny światowej i po jej zakończeniu, zmarłego podczas pandemii.

7. Wrocław, 14 października – uroczystości pogrzebowe Joanny Heleny Domaszewskiej, „Hanki", „Jaśki", oficera Armii Krajowej, łączniczki, kurierki „NIE", odznaczonej Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari.

8. Kamienna Góra, 13 grudnia – msza święta i odsłonięcie tablicy memoratywnej ufundowanej przez IPN. Uroczystości zostały zorganizowane przez Zarząd Regionu Jeleniogórskiego NSZZ „Solidarność". Odsłonięcie tablicy poprzedziła msza św. sprawowana przez ks. prałata Edwarda Bigosa, proboszcza parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Kamiennej Górze. Uczestniczyli m.in.: osoby internowane, w tym Edward Wryszcz, więziony w Kamiennej Górze, pracownicy OBUWiM i naczelnik (wystąpienie okolicznościowe), przedstawiciele Solidarności Regionu Jeleniogórskiego i Wałbrzyskiego, senator Krzysztof Mróz, starosta Jarosław Gęborys, zastępca burmistrza Adam Blicharski, przedstawiciele Rady Powiatu i Rady Miasta.

9. Polanica-Zdrój, 15 grudnia – 50. rocznica Grudnia '70. Na cmentarzu komunalnym dyrektor OIPN oraz pracownik OBUWiM zapalili znicz i złożyli okolicznościową wiązankę na grobie Romana Kużaka. Taki sam znicz i wieniec z igliwia przyozdobiony barwami narodowymi złożono na grobach innych ofiar Szczecińskiego Grudnia.

ZAŁĄCZNIK NR 9:
GROBY WETERANÓW, KTÓRYCH WYKONANIE LUB RENOWACJA ZOSTAŁY SFINANSOWANE Z URZĘDU PRZEZ PION UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA IPN

OBUWiM Gdańsk

1. Bydgoszcz – wykonanie na cmentarzu Nowofarnym nowego nagrobka na mogile kpt. Wacława Denhoffa-Czarnockiego, żołnierza I Brygady Legionów Polskich, członka Polskiej Organizacji Wojskowej oraz obrońcy Lwowa, pomysłodawcy i współzałożyciela klubu piłkarskiego Polonia Warszawa.

2. Puck – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu nagrobka na mogile Teofila Banieckiego, weterana Organizacji Wojskowej Pomorza, polskiego działacza niepodległościowego, współorganizatora uroczystości Zaślubin Polski z morzem.

3. Gdańsk – wykonanie na cmentarzu Łostowickim nowego nagrobka na mogile Henryka Barana, weterana powstania warszawskiego, żołnierza AK, profesora uniwersytetu w Caracas.

4. Brudnia – wykonanie na cmentarzu parafialnym nowego nagrobka na mogile Tadeusza Jakubiaka, weterana wojny obronnej 1939 r., żołnierza 59. PP WLKP.

OBUWiM Kraków

1. Kraków – wykonanie na cmentarzu Rakowickim nowego nagrobka na mogile ppłk. Sergiusza Radziwanowskiego.

2. Kraków – wykonanie na cmentarzu Rakowickim remontu mogiły płk. pil. Jerzego Kossowskiego.

3. Nowy Targ – wykonanie na cmentarzu komunalnym remontu mogiły Wacława Żmudzińskiego.

OBUWiM Lublin

4. Krzczonów – wykonanie remontu nagrobka na mogile Władysława Jana Makarewicza, weterana powstania styczniowego.

5. Lublin – wykonanie na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Lipowej nowego nagrobka na mogile Zenona Bolesława Kuleszy, weterana powstania styczniowego.

6. Bończa – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu nagrobka na mogile Władysława Lewarda Skwarca, weterana powstania styczniowego.

7. Oszczów – wykonanie na cmentarzu parafialnym nowego nagrobka na mogile Bronisława Mikitiuka, weterana II wojny światowej.

OBUWiM Łódź

1. Kwiatkowice – wykonanie na cmentarzu przykościelnym parafii pw. św. Mikołaja i św. Doroty remontu mogiły Ignacego Leopolda, weterana powstania styczniowego.

2. Łódź – wykonanie na cmentarzu rzymskokatolickim pw. św. Józefa remontu mogiły kpt. Zygmunta Dunin-Juniewicza, żołnierza Wojska Polskiego, oficera służby łączności Dowództwa Okręgu Generalnego Łódź.

3. Łódź – wykonanie na Starym Cmentarzu przy ul. Ogrodowej remontu mogiły Andrzeja Tytusa Nowiny-Sroczyńskiego, uczestnika wojny obronnej 1939 r. oraz powstańca warszawskiego.

4. Puszcza Mariańska – wykonanie na cmentarzu parafialny remontu mogiły Wacława Ciecierskiego, żołnierza Legionów Polskich, uczestnika wojny 1920 r. oraz żołnierza PSZ na Zachodzie.

5. Tomaszów Mazowiecki – wykonanie na cmentarzu ewangelicko-augsburskim przy ul. Smutnej remontu mogiły, w której spoczywają Gustav Glaesmann, weteran powstania styczniowego, oraz Leopold Glaesmann, żołnierz WP.

6. Złoczew – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły Tomasza Janowskiego, weterana powstania styczniowego.

OBUWiM Poznań

1. Kłodawa – wykonanie na cmentarzu parafialnym przy kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny remontu grobowca, w którym spoczywa Ferdynand Niesiołowski, weteran powstania listopadowego.

2. Poznań – wykonanie na cmentarzu komunalnym Junikowo remontu nagrobka na mogile por. Wojciecha Grocholskiego, uczestnika I i II wojny światowej, powstańca wielkopolskiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, szefa szwadronu gospodarczego 15. Pułku Ułanów Poznańskich.

OBUWiM Szczecin

1. Gorzów Wlkp. – wykonanie na cmentarzu komunalnym nowego nagrobka na mogile Michała Sobczaka, weterana powstania wielkopolskiego.

2. Jasienica (Police) – wykonanie na cmentarzu komunalnym nowego nagrobka na mogile Jana Sulowskiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, kawalera Orderu Wojennego Virtuti Militari.

3. Szczecin – wykonanie na Cmentarzu Centralnym remontu nagrobka na mogile płk. prof. Tadeusza Sokołowskiego.

4. Szczecin – wykonanie na Cmentarzu Centralnym remontu nagrobka na mogile Feliksa Ciechomskiego, wybitnego artysty plastyka, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, obrońcy Warszawy we wrześniu 1939 r.

OBUWiM Warszawa

1. Grodzisk Mazowiecki – wykonanie na cmentarzu parafii św. Anny remontu nagrobka na mogile Erwina Alojzego Wolanka, płk. Wojska Polskiego, żołnierza Legionów Polskich, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, obrońcy ojczyzny we wrześniu 1939 r., kawalera Orderu Virtuti Militari.

2. Warszawa – wykonanie na cmentarzu wojskowym na Powązkach remontu i konserwatorskich nagrobka gen. bryg. Władysława Jaxy-Rożena, członka Organizacji Bojowej PPS, współzałożyciela Związku Walki Czynnej, żołnierza Legionów i Wojska Polskiego, komendanta Związku Strzeleckiego, kawalera Orderu Virtuti Militari.

3. Warszawa – wykonanie na Starych Powązkach remontu nagrobka na mogile Wandy Szafirówny, żołnierza Polskiej Organizacji Wojskowej i Wojska Polskiego, uczestniczki powstania sejneńskiego, pośmiertnie odznaczonej Orderem Virtuti Militari.

4. Warszawa – wykonanie na Starych Powązkach remontu nagrobka na mogile Stanisława Mastka, żołnierza Legionów Polskich, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, kpt. Wojska Polskiego, obrońcy ojczyzny we wrześniu 1939 r., kawalera Orderu Virtuti Militari.

OBUWiM Wrocław

1. Lądek-Zdrój – wykonanie nowego nagrobka na mogile Tadeusza Nogasa.

2. Wałbrzych – wykonanie przebudowy i całkowitej rewitalizacji zabytkowej mogiły gen. Józefa Benedykta Łączyńskiego.

ZAŁĄCZNIK NR 10:
GROBY WOJENNE, KTÓRYCH WYKONANIE LUB RENOWACJA ZOSTAŁY SFINANSOWANE LUB WSPÓŁFINANSOWANE PRZEZ PION UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA IPN

BUWiM (Centrala)

1. Biadoliny Radławskie – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, nowego nagrobka na mogile Aleksandra Domrzały, żołnierza WP z 1939 r.

2. Białystok – wykonanie na cmentarzu przy ul. 11 Listopada kolumbarium, w którym spoczęły szczątki ofiar II wojny światowej odnalezione i ekshumowane przez IPN na terenie Aresztu Śledczego w Białymstoku.

3. Bogusławice – wykonanie na cmentarzu w Bogusławicach remontu kwatery wojennej żołnierzy Wojska Polskiego 1939 r.

4. Bydlin – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, remontu zbiorowej mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych w wojnie obronnej 1939 r.

5. Dołhinów (Białoruś) – urządzenie mogił (krzyże i tablica pamiątkowa) pięciu żołnierzy KOP ze strażnicy Pohost poległych 17 września 1939 r. w walce z Sowietami.

6. Domanice – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu zbiorowej mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych we wrześniu 1939 r.

7. Ejszyszki (Litwa) – wykonanie remontu kwatery żołnierzy Armii Krajowej.

8. Fürstenberg an der Havel (Niemcy) – wykonanie pomnika nagrobnego na mogile polskich więźniarek zmarłych podczas II wojny światowej w obozie KL Ravensbrück, których urny z prochami odkrył IPN w 2019 r.

9. Klichy – wykonanie, na wniosek Urzędu Gminy Brańsk, nowego nagrobka na mogile Stanisława Radosza, organisty z Klich, zabitego przez Niemców w 1943 r. i pochowanego na cmentarzu parafialnym w Klichach.

10. Korytnica – wykonanie na cmentarzu przy ul. Wyzwolenia, na wniosek Urzędu Gminy, remontu mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r.

11. Łambinowice – wykonanie, na wniosek Stowarzyszenia Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych, prac porządkowych na cmentarzu jenieckim z I wojny światowej, w tym przy pomniku jeńców serbskich.

12. Łuków – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Koło w Łukowie, remontu mogił żołnierzy Wojska Polskiego poległych podczas kampanii wrześniowej 1939 r. oraz cywilnych ofiar niemieckiego bombardowania.

13. Murzynno, Kijewo – wykonanie, na wniosek Urzędu Gminy, remontu dwóch mogił żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1939 r.

14. Nowy Dwór – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Gminy Nowy Dwór, nowego nagrobka na mogile kpr. pchor. Franciszka Łabieńca „Żbika", żołnierza Armii Krajowej.

15. Ossów – wykonanie na cmentarzu żołnierzy WP, na wniosek Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, remontu mogił żołnierzy Wojska Polskiego poległych podczas wojny polsko-bolszewickiej.

16. Piaski – wykonie na cmentarzu parafialnym, na wniosek osoby prywatnej, nowych krzyży i obrzeży na mogile żołnierzy Armii Krajowej poległych w walkach z Niemcami.

17. Pogwizdów – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, nowego nagrobka na mogile Bartłomieja Furtaka, żołnierza WP z 1939 r.

18. Pułtusk – wykonanie, na wniosek Starostwa Powiatowego w Pułtusku, remontu kwatery wojennej obejmującej mogiły żołnierzy z I i II wojny światowej, żołnierzy Legionów Polskich oraz żołnierzy z wojny 1920 r.

19. Reykjavik (Islandia) – wykonanie na cmentarzu Fossvogskirkjugarður nowej tablicy z nazwiskami oraz krzyża nagrobnego na mogile 25 marynarzy (głównie Polaków) z załogi frachtowca SS „Wigry", który zatonął w czasie sztormu 15 stycznia 1942 r.

20. Równe (Ukraina) – wykonanie, na wniosek Centrum Kulturalno-Edukacyjnego im. T.O. Sosnowskiego, remontu kwatery żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. oraz remontu mogił generałów armii Ukraińskiej Narodowej Republiki, którzy wspólnie z legionistami walczyli przeciwko bolszewikom.

21. Sadowne – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Urzędu Gminy, remontu mogiły nieznanego żołnierza Wojska Polskiego poległego w 1920 r.

22. Stefankowo – wykonanie, na wniosek Urzędu Gminy, prac remontowych na cmentarzu ofiar II wojny światowej w lesie pod Stefankowem.

23. Tuchów – wykonanie na cmentarzu z I wojny światowej, na wniosek Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, prac remontowych mogił legionistów.

24. Warszawa – wykonanie prac remontowych wejścia na cmentarz Powstańców Warszawy od strony ul. Sowińskiego.

25. Warszawa – kontynuacja remontu rozpoczętego w 2018 r. pojedynczych nagrobków żołnierzy Wojska Polskiego w kwaterze żołnierzy poległych w wojnie polsko-bolszewickiej na cmentarzu wojskowym na Powązkach.

26. Węgrów – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Urzędu Gminy, remontu mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r.

27. Wiskitki – wykonanie na cmentarzu parafialnym, na wniosek Urzędu Gminy Wiskitki, nowego nagrobka na zbiorowej mogile żołnierzy Wojska Polskiego poległych w wojnie obronnej 1939 r.

OBUWiM Białystok

1. Augustów – wykonanie na cmentarzu katolickim przy ul. Zarzecze remontu nagrobka na mogile ułana Henryka Grochowskiego, żołnierza 3. pułku ułanów, poległego pod Augustowem 8 września 1920 r.

2. Białowieża – wykonanie na cmentarzu prawosławnym i katolickim przy ul. Sportowej remontu zbiorowej mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych w walkach z Armią Czerwoną w Puszczy Białowieskiej w 1920 r.

3. Ciechanowiec – wykonanie pomnika nagrobnego na mogile Żołnierzy Wyklętych – braci Zygmunta i Lucjana Marchelów z 3. Brygady NZW.

4. Czerwony Bór – wykonanie w obrębie ogrodzenia Zakładu Karnego w Czerwonym Borze remontu nagrobka na mogile st. wach. Stefana Paducha, żołnierza zawodowego 3. pułku strzelców konnych, poległego w wojnie obronnej 1939 r.

5. Łomża – wykonanie na cmentarzu katedralnym remontu nagrobka na mogile Jana Żbikowskiego, ochotnika poległego w 1920 r.

6. Myszyniec – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu nagrobka na mogile 7 żołnierzy pułku Huzarów Śmierci poległych w Myszyńcu 24 sierpnia 1920 r. w walce z bolszewikami.

7. Waliły – wykonanie na Uroczysku Piereciosy, przy współpracy z Nadleśnictwem Waliły, remontu zbiorowej mogiły 32 powstańców styczniowych.

OBUWiM Gdańsk

1. Gdańsk – kontynuacja renowacji nagrobków na cmentarzu ofiar niemieckich zbrodni II wojny światowej na Zaspie, realizowanej w 2017 i 2018 r., w 2020 r. zostało odnowionych i zabezpieczonych przed wpływem warunków atmosferycznych 300 kolejnych nagrobków.

OBUWiM Katowice

2. Chełm Śląski – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły Jana Buzdygona, zabitego przez Niemców podczas I powstania śląskiego.

3. Chełm Śląski – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły Franciszka Mańkuta, zabitego przez Niemców podczas I powstania śląskiego.

4. Chełm Śląski – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły Marii Pientok, zabitej przez Niemców podczas I powstania śląskiego.

5. Chełm Śląski – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły Jana Turka, zabitego przez Niemców podczas I powstania śląskiego.

6. Pogrzebień – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły powstańca śląskiego Teodora Wilka, poległego w III powstaniu śląskim.

7. Rędziny – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły kpt. Stanisława Wiznera „Huragana", żołnierza Legionów, weterana wojny polsko-bolszewickiej, uczestnika III powstania śląskiego, dowódcy Oddziału „Odwet" Organizacji „Orła Białego" i członka Komendy Okręgu Częstochowskiego Polskiego Związku Wolności, zabitego przez Niemców w walce w 1942 r.

8. Ruda Śląska Wirek – wykonanie na starym cmentarzu parafialnym remontu mogiły powstańca śląskiego Alojzego Bauma.

9. Ruda Śląska Wirek – wykonanie na starym cmentarzu parafialnym remontu mogiły powstańca śląskiego Alfonsa Szymiczka.

10. Ruda Śląska Wirek – wykonanie na starym cmentarzu parafialnym remontu mogiły powstańca śląskiego Augustyna Pietrońca.

11. Ruda Śląska Wirek – wykonanie na nowym cmentarzu parafialnym remontu mogiły powstańca śląskiego Pawła Myszora.

OBUWiM Kraków

1. Brzesko – dokończenie prac remontowych na kwaterze wojennej nr 275 na cmentarzu żydowskim z czasów I wojny światowej.

2. Imbramowice – wykonanie na cmentarzu parafialnym nowego nagrobka na mogile ok. 50 Romów rozstrzelanych przez Niemców 2 lutego 1943 r.

3. Kaszów – wykonanie, przy współpracy z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim, remontu pomnika na zbiorowym grobie wojennym ofiar pacyfikacji wsi Kaszów z 1 lipca 1943 r.

4. Kraków-Skotniki – wykonanie, przy współpracy z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim, remontu cmentarza z II wojny światowej – cmentarza jeńców sowieckich wziętych do niewoli przez Niemców.

5. Raciechowice – wykonanie nowego nagrobka na mogile Andrzeja Budkowskiego, żołnierza NOW-AK, który poległ w walkach z Niemcami we wrześniu 1944 r.

6. Rzyki – wykonanie nowego nagrobka na mogile Mieczysława Kozłowskiego (szczątki odnaleziono na cmentarzu Rakowickim, ponowny pochówek odbył się we wrześniu 2020 r.).

7. Wolbrom – wykonanie remontu żydowskiego cmentarza wojennego, na którym spoczywa ok. 800 osób zamordowanych przez Niemców.

OBUWiM Lublin

1. Hostynne-Kolonia – wykonanie remontu cmentarza wojennego żołnierzy WP, poległych w 1920 r., oraz wykonanie tablicy informacyjnej.

2. Kurów – wykonanie nowego nagrobka na mogile zbiorowej żołnierzy Wojska Polskiego, poległych we wrześniu 1939 r.

3. Lublin – wykonanie nowego nagrobka na mogile żołnierza Wojska Polskiego ppor. Janusza Wielowieyskiego, który poległ we wrześniu 1939 r.

4. Lublin – wykonanie na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Unickiej nowego nagrobka na mogile Stanisława Naumiuka „Graba”, żołnierza AK i WiN, zamordowanego na Zamku Lubelskim przez funkcjonariuszy UB 6 marca 1948 r.

5. Matcze – wykonanie w kwaterze wojennej na cmentarzu prawosławnym upamiętnienia (krzyż i obrzeża) na mogile pchor. Zdzisława Czuprykowskiego, żołnierza Wojska Polskiego, który poległ 28 sierpnia 1920 r.

6. Radziejów – wykonanie nowego nagrobka na mogile ofiary pacyfikacji niemieckiej z 1942 r. w Tuchaniach.

7. Sitaniec – wykonanie remontu nagrobka na mogile żołnierza Wojska Polskiego Feliksa Krasowskiego, który poległ w sierpniu 1920 r.

8. Tereszpol – wykonanie nowego nagrobka na mogile żołnierza Wojska Polskiego Jana Włodkowskiego, który poległ we wrześniu 1939 r.

OBUWiM Łódź

1. Wyszogród – wykonanie na cmentarzu parafialnym remontu mogiły Jana Mąkowskiego, szeregowego 4. Pułku Ułanów.

OBUWiM Poznań

1. Bronikowo – wykonanie na cmentarzu parafialnym przy kościele św. Franciszka z Asyżu nowego nagrobka na mogile Henryka Gilowskiego, żołnierza II Armii Wojska Polskiego.

OBUWiM Rzeszów

1. Jarosław – wykonanie na cmentarzu parafialnym nowego nagrobka na mogile Bolesława Przewoźniczka, żołnierza Wojska Polskiego, który zmarł w 1922 r. w wyniku ran odniesionych w wojnie z bolszewikami.

OBUWiM Warszawa

1. Warszawa – wykonanie na Starych Powązkach, na wniosek Międzyszkolnego Klubu Historycznego im. Armii Krajowej Ziemi Radzymińskiej, remontu mogiły kpt. Ryszarda Downara-Zapolskiego, dowódcy I batalionu 85. Pułku Piechoty Strzelców Wileńskich i kawalera Orderu Virtuti Militari, który poległ walkach z bolszewikami pod Radzyminem 14 sierpnia 1920 r.

2. Warszawa – wykonanie na cmentarzu wojskowym na Powązkach nowego nagrobka na mogile Antoniego Florczaka, uczestnika powstania warszawskiego.

3. Warszawa – wykonanie na cmentarzu wojskowym na Powązkach nowego nagrobka na mogile Andrzeja Ziółkowskiego, uczestnika powstania warszawskiego.

ZAŁĄCZNIK NR 11:
UPAMIĘTNIENIA, KTÓRYCH WYKONANIE LUB RENOWACJA ZOSTAŁY SFINANSOWANE LUB WSPÓŁFINANSOWANE PRZEZ PION UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA IPN

Centrala BUWiM

1. Antoniówka Komarowska – wykonanie obelisku oraz tablic pamiątkowych upamiętniających zwycięstwo polskiego oręża w bitwie warszawskiej 1920 r.

2. Babia Góra – wykonanie konserwacji i renowacji tablicy inskrypcyjnej poświęconej marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu.

3. Bydgoszcz – wykonanie remontu pomnika poświęconego kolejarzom węzła bydgoskiego poległym i pomordowanym w latach II wojny światowej.

4. Těrlicko-Cierlicko (Czechy) – wykonanie prac remontowo-pielęgnacyjnych pomnika Lotnika oraz upamiętnień Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury.

5. Dęblin – wykonanie upamiętnienia Zaślubin z Wisłą w Dęblinie w postaci repliki drewnianego słupka – upamiętnienia zaślubin Polski z morzem w Pucku.

6. Dęblin – wykonanie prac renowacyjnych rzeźby polskiego orła oraz tablicy inskrypcyjnej (znajdujących się pierwotnie w Blackpool w Wielkiej Brytanii – budynek Stowarzyszenia Polskich Sił Powietrznych), przekazanych do Muzeum Sił Powietrznych.

7. Dieppe (Kanada) – wykonanie tablicy upamiętniającej marynarzy polskiego okrętu ORP „Ślązak", którzy uratowali życie 85 żołnierzy kanadyjskich w czasie operacji „Jubilee" 19 sierpnia 1942 r.

8. Dukla – wykonanie pomnika marszałka Józefa Piłsudskiego.

9. Imola (Włochy) – wykonanie pomnika gen. Władysława Andersa.

10. Ljubelj (Loilblpass, Słowenia) – wykonanie 6 tablic upamiętniająco-edukacyjnych poświęconych więźniom filii KL Mauthausen-Gusen.

11. Londyn (Wielka Brytania) – wykonanie prac remontowych pomnika Powstańców Listopadowych.

12. Magnuszew – wykonanie upamiętnienia ofiar cywilnych – mieszkańców Magnuszewa, zamordowanych przez okupanta niemieckiego.

13. Newark (Anglia) – wykonanie pomnika Ireny Sendler.

14. Nikozja (Cypr) – wykonanie upamiętnienia św. Jana Pawła II, patrona ruchu Solidarności i przemian demokratycznych w Polsce.

15. Oranienburg (Niemcy) – wykonanie granitowego cokołu do upamiętnienia gen. Bolesława. J. Roi w byłym obozie koncentracyjnym Sachsenhausen.

16. Pecynka – wykonanie remontu pomnika poświęconego żołnierzom AK poległym w 1944 r. w bitwie pod Pecynką.

17. Skarżysko-Kamienna – wykonanie remontu pomnika poświęconego ofiarom zamordowanym w niemieckim obozie Hasag w czasie II wojny światowej.

18. Szczecin – wykonanie upamiętnienia w formie rzeźby-ławki z brązu z postacią gen. Józefa Hallera.

19. Szczecin – wykonanie przy Bazylice św. Jana Chrzciciela odlewu płaskorzeźby w brązie (ryngrafu) upamiętniającej cud nad Wisłą z 1920 r.

20. Tarnobrzeg – wykonanie remontu pomnika oddziału partyzanckiego „Jędrusie" oraz tablicy inskrypcyjnej poświęconej założycielowi i pierwszemu dowódcy „Jędrusiów", Władysławowi Jasińskiemu.

21. Trnava (Słowacja) – wykonanie tablicy upamiętniającej Franciszka Subika, słowackiego świadka zbrodni katyńskiej.

22. Warszawa – wykonanie tablicy upamiętniającej mjr. Bolesława Kontryma „Żmudzin" w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL przy ul. Rakowieckiej.

23. Warszawa – wykonanie tabliczki pamiątkowej poświęconej por. rez. WP Bolesławowi Zabłockiemu „Bohunowi" w kościele św. Karola Boromeusza przy ul. Powązkowskiej 14.

24. Warszawa – uzupełnienie pomnika Poległym i Pomordowanym na Wschodzie przy ul. Muranowskiej o kolejny element memoratywny – podkład kolejowy poświęcony polskim duchownym – ofiarom totalitaryzmu w latach 1917–1985.

25. Warszawa – wykonanie tablicy upamiętniającej śp. Wojciecha Ziembińskiego przy pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie przy ul. Muranowskiej.

26. Warszawa – wykonanie na cmentarzu wojskowym na Powązkach upamiętnienia Jana Olszewskiego, powstańca warszawskiego, premiera RP.

27. Warszawa – wykonanie na budynku przy ul. Filtrowej 69 tablicy upamiętniającej płk. dypl. Ignacego Matuszewskiego i Halinę Konopacką.

28. Warszawa – wykonanie na budynku przy ul. Górnośląskiej 16 tablicy upamiętniającej prof. Zdzisława Wilhelmiego.

29. Warszawa – wykonanie na cmentarzu wojskowym na Powązkach 11 tablic memoratywnych na ścianie upamiętniającej żołnierzy batalionu „Pięść", przy współpracy z OBUWiM w Warszawie.

30. Warszawa – wykonanie na budynku przy ul. Wilczej 21 tablicy upamiętniającej por. Władysława Sebyłę, poetę, ofiarę zbrodni katyńskiej.

31. Warszawa – wykonanie w budynku IPN przy ul. Postępu 18 tablicy upamiętniającej Janusza Kurtykę, prezesa IPN.

32. Warszawa – wykonanie przy skwerze Wołyńskim prac remontowo-konserwacyjnych pomnika 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK oraz Polaków z Wołynia zamordowanych przez ukraińskich nacjonalistów.

33. Warszawa – wykonanie prac czyszcząco-myjących pomnika Węgierskich Honwedów przy ul. Matejki.

34. Warszawa – wykonanie na cmentarzu Stare Powązki prac konserwatorskich przy pomniku nagrobnym Józefa Higersbergera, pierwszego prezesa NIK.

35. Wilga – wykonanie renowacji pomnika Saperów.

36. Wyszków – wykonanie upamiętnienia (popiersia) marszałka Józefa Piłsudskiego.

37. Zawiercie – wykonanie tablicy upamiętniającej bohaterską walkę o wolność i niepodległość mieszkańców powiatu zawierciańskiego.

38. Zebrzydowice – wykonanie na cmentarzu parafialnym upamiętnienia poświęconego Żydom z Polski, Francji i Holandii, więźniom niemieckiego obozu pracy przymusowej w Zebrzydowicach funkcjonującego w latach 1942–1944.

OBUWiM Białystok

1. Augustów – wykonanie na budynku przy pl. Zygmunta Augusta tablicy upamiętniającej 4. Pułk Ułanów Królestwa Polskiego i 4. Pułk Ułanów Zaniemeńskich, który 22 września 1920 r. wyruszył z Augustowa do bitwy niemeńskiej.

2. Białystok – wykonanie na siedzibie Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej przy ul. gen. Józefa Bema 100 tablicy upamiętniającej 100. rocznicę utworzenia Armii Ochotniczej.

3. Białystok – wykonanie na budynku Zarządu Regionu Podlaskiego NSZZ „Solidarność” przy ul. Suraskiej 1 tablicy upamiętniającej 40. rocznicę porozumień sierpniowych oraz powstania NSZZ „Solidarność”.

4. Białystok – wykonanie w głównym holu Komendy Wojewódzkiej Policji przy ul. Sienkiewicza 65 tablicy upamiętniającej funkcjonariuszy Policji Państwowej II RP województwa białostockiego zamordowanych w Kalininie – Twerze przez NKWD ZSRR w 1940 r.

5. Brańsk – wykonanie na budynku Urzędu Miasta tablicy upamiętniającej mieszkańców Brańska ratujących Żydów.

6. Goniądz – wykonanie na pomniku Niepodległości tablicy upamiętniającej bohaterów ziemi goniądzkiej represjonowanych przez komunistów: Albina Potockiego, Mieczysława Potockiego i Dionizego Sosnowskiego.

7. Grajewo – wykonanie w budynku Zespołu Szkół nr 1 tablicy upamiętniającej Helenę Tymińską, babcię Danuty Siedzikówny „Inki”.

8. Klimówka – wykonanie na bramie cmentarza parafialnego tablicy upamiętniającej polskich żołnierzy i ludność cywilną zamordowaną w 1920 r. przez bolszewików.

9. Krasowo Częstki – wykonanie remontu znajdujących się w kaplicy cmentarnej tablic z nazwiskami zamordowanych przez Niemców w 1943 r. mieszkańców wsi.

10. Łomża – wykonanie tablicy upamiętniającej deportacje Polaków na Wschód w miejscu dawnego dworca kolejowego, z którego w latach 1940–1941 wywożono zesłańców w głąb ZSRS.

11. Nowe Piekuty – wykonanie tablicy na budynku urzędu gminy upamiętniającej ks. Rocha Modzelewskiego i ks. Stanisława Falkowskiego, którzy podczas okupacji niemieckiej ukrywali na plebanii Żydów.

12. Olsztyn – wykonanie na budynku Szkoły Podstawowej nr 13 tablicy upamiętniającej Harcerską Organizację Podziemną „ISKRA”.

13. Ostrów Mazowiecka / Guty-Bujno – wykonanie remontu dwóch tabliczek w miejscu upamiętniającym ofiary zbrodni niemieckiej w 1943 r. w m. Guty-Bujno; tabliczki imienne (Franciszek Balicki i Stanisław Tomczak) znajdują się na pomniku Polaków Ofiar Ziemi Ostrowskiej na cmentarzu parafialnym w Ostrowi Mazowieckiej.

14. Piątnica Poduchowna – wykonanie w kościele pw. Przemienienia Pańskiego tablicy upamiętniającej bohaterów wojny polsko-bolszewickiej 1920 r., obrońców fortów w Piątnicy.

15. Prudziszki – wykonanie tablicy informacyjnej w miejscu niemieckiego mordu z 1943 r.

16. Rozwory-Przytuły Nowe – wykonanie tablicy na obelisku poświęconym wywózkom Polaków na Sybir w latach 1939–1945.

17. Rygol-Giby – wykonanie w lesie przy drodze Rygol-Giby (Nadleśnictwo Pomorze) tablicy upamiętniającej ofiary obławy augustowskiej 1945 r. Z tego miejsca według naocznego świadka wywożono zatrzymanych w kierunku granicy z ZSRS.

18. Sejny – wykonanie na budynku Poczty Polskiej tablicy upamiętniającej Tadeusza Katelbacha, członka Towarzystwa Straży Kresowej, żołnierza POW, pierwszego komendanta wyzwolonych Sejn w czasie powstania sejneńskiego, senatora RP, publicystę i pisarza politycznego na wychodźstwie.

19. Sokółka – wykonanie na cokole pomnika marszałka Józefa Piłsudskiego w centrum miasta tablicy upamiętniającej 100. rocznicę bitwy niemeńskiej – poświęconej bohaterom poległym za niepodległość ojczyzny i w obronie jej granic.

20. Sokółka – wykonanie tablic informacyjnych przy odsłoniętym w Sokółce z inicjatywy Związku Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej pomniku upamiętniającym ofiary obławy augustowskiej z lipca 1945 r.

21. Stary Folwark – wykonanie przed budynkiem Muzeum Wigier w Starym Folwarku remontu pomnika dr. Alfreda Lityńskiego „Leśnego”, ppor. Armii Krajowej, szefa placówki AK w Starym Folwarku.

22. Suchowola – wykonanie remontu pomnika upamiętniającego 5 Polaków zamordowanych w 1920 r. przez bolszewików.

23. Suwałki – wykonanie na budynku ZBM TBS przy ul. Sejneńskiej tablicy upamiętniającej 3. Pułk Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego w 100. rocznicę powstania pułku.

24. Suwałki – wykonanie na terenie Zespołu Szkół Zgromadzenia Sióstr Salezjanek obelisku upamiętniającego 13. Suwalską Kompanię 201. Pułku Ochotniczego oraz innych ochotników z Suwalszczyzny w 100. rocznicę utworzenia Armii Ochotniczej.

OBUWiM Gdańsk

1. Bącz – wykonanie tablicy upamiętniającej ppor. Zdzisława Badochę „Żelaznego” i jego szwadron żołnierzy 5. Wileńskiej Brygady AK.

2. Gdańsk – wykonanie tablicy upamiętniającej Alinę Pienkowską-Borusewicz, działaczkę WZZ Wybrzeża, redaktorkę niezależnego pisma WZZ „Robotnik Wybrzeża”, członkinię Prezydium Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej w Sierpniu ’80, sygnatariuszkę porozumień sierpniowych.

3. Gdańsk – wykonanie tablicy upamiętniającej Magdalenę Modzelewską-Rybicką, współpracowniczkę Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela, współzałożycielkę Studenckiego Komitetu Solidarności Wyższych Uczelni Trójmiasta i Ruchu Młodej Polski.

4. Gdańsk – wykonanie tablicy upamiętniającej Jana Piotra Koziatka, współpracownika WZZ, przewodniczącego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność" w Stoczni Gdańskiej.

5. Gdynia – wykonanie tablicy upamiętniającej Marię Odyniec, nauczycielkę głoszącą w czasach stalinowskich prawdę o zbrodni katyńskiej i walce AK w Zespole Szkół Chłodniczych i Elektronicznych.

6. Gdynia – wykonanie tablicy upamiętniającej młode ofiary zbrodni komunistycznej Grudnia '70.

7. Inowrocław – wykonanie w budynku I Liceum Ogólnokształcącego dwóch pamiątkowych tablic „Polsce wierni" (pierwsza – upamiętniająca młodzieżową organizację niepodległościową Stronnictwo Narodowe, druga – poległych i pomordowanych przez Niemców w trakcie II wojny światowej nauczycieli i wychowanków szkoły).

8. Kadyny – wykonanie upamiętnienia w formie pomnika poświęconego 80 ofiarom zbrodni katyńskiej.

9. Lubstynek – wykonanie tablicy upamiętniającej mieszkańców Warmii, Mazur i ziemi lubawskiej w 100. rocznicę plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu.

10. Napierki – wykonanie dwóch znaków E-10, na 2 rondach węzła drogi S7, kierujących do Lasu Białuckiego, miejsca pochówku ofiar niemieckiego obozu Soldau.

11. Puck – wykonanie tablicy upamiętniającej Antoniego Miotka, działacza niepodległościowego.

12. Puck – wykonanie repliki symbolicznego słupka granicznego upamiętniającego „Zaślubiny Polski z Morzem".

13. Puck – wykonanie wolnostojącej tablicy edukacyjnej dotyczącej Zaślubin Polski z morzem.

14. Rypin – wykonanie tablicy upamiętniającej Józefa Kolasińskiego, Polaka ratującego Żydów w czasie II wojny światowej.

15. Toruń – wykonanie rekonstrukcji przedwojennego pomnika Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu.

16. Zblewo – wykonanie epitafium ks. dr. Konstantyna Kreffta, zaangażowanego w tworzenie Armii Ochotniczej na Pomorzu podczas wojny polsko-bolszewickiej, latem 1920.

OBUWiM Katowice

1. Chorzów – wykonanie tablicy upamiętniającej powojenną konspiracyjną organizację młodzieżową Podziemna Organizacja Harcerstwa Polskiego.

2. Katowice – wykonanie tablicy upamiętniającej śląskich policjantów II Rzeczypospolitej Polskiej z Katowic-Dębu, ofiary zbrodni katyńskiej.

3. Katowice – wykonanie tablicy upamiętniającej podinsp. Augustyna Bańczyka, zastępcę komendanta głównego Policji Województwa Śląskiego, weterana wojny polsko-bolszewickiej i uczestnika III powstania śląskiego, zamordowanego przez Niemców w 1944 r.

4. Katowice – wykonanie upamiętnienia w formie pomnika poświęconego żołnierzom II konspiracji na cmentarzu przy ul. Murckowskiej.

5. Katowice – wykonanie tablicy upamiętniającej hm. Józefa Pukowca „Chmury", nauczyciela i wybitnego instruktora harcerskiego, komendanta Hufca ZHP Rybnik, komendanta Chorągwi Śląskiej ZHP, a później Tajnej Komendy Śląskiej Chorągwi Harcerzy, aresztowanego przez Niemców i ściętego w 1942 r. na gilotynie w katowickim więzieniu.

6. Łazy – wykonanie obelisku upamiętniającego żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych z oddziału sierż. Józefa Rauera w miejscowości, w której grupa ta została rozbita przez służby bezpieczeństwa państwa 30 sierpnia 1946 r.

7. Siemianowice Śląskie – wykonanie tablicy upamiętniającej rodzinę Kobylec, która z narażeniem życia ratowała Żydów w czasie II wojny światowej.

8. Siemianowice Śląskie – wykonanie tablicy upamiętniającej hm. Józefa Skrzeka i hm. Pawła Wójcika powieszonych przez Niemców w trakcie publicznej egzekucji w 1941 r. za działalność podziemną.

9. Sosnowiec – wykonanie tablicy upamiętniającej żołnierzy Armii Ochotniczej pochodzących z powiatu będzińskiego.

OBUWiM Kraków

1. Brzesko – wykonanie tablicy upamiętniającej ofiary niemieckich bombardowań stacji kolejowej Słotwina-Brzesko (4 i 5 września 1939 r.) na kamieniu w miejscu bombardowań.

2. Ciężkowice – współfinansowanie rekonstrukcji obelisku upamiętniającego bitwę warszawską 1920 r.

3. Gruszów – wykonanie pomnika w formie głazu z tablicą upamiętniającego Franciszka i Anielę Szewczyków z Gruszowa, Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką.

4. Jordanów – wykonanie na rynku miasta upamiętnienia w formie głazu z tablicą i godłem RP poświęconego mieszkańcom miasta i okolicy poległym w walce o niepodległość oraz zamordowanym w czasie II wojny światowej przez okupantów niemieckiego i sowieckiego.

5. Kielce – wykonanie na budynku urzędu miasta tablicy upamiętniającej wstępujących do Armii Ochotniczej w 1920 r.

6. Kielce – wykonanie na głazach przy III Liceum Ogólnokształcącym tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni katyńskiej oraz tablicy upamiętniającej mjr. Romana Tarkowskiego.

7. Kraków – współfinansowanie wykonania na budynku Centrum Kultury Podgórza Dwór Czeczów tablicy upamiętniającej żołnierzy AK Henryka i Karola Czeczów.

8. Kraków – wykonanie na budynku w Nowej Hucie tablicy upamiętniającej prof. Walerego Pisarka, prof. Krystynę Pisarek oraz prof. Władysława Dobruckiego.

9. Kraków – wykonanie w budynku II Liceum Ogólnokształcącego tablicy upamiętniającej działalność konspiracyjną organizacji niepodległościowej Związek Walczącej Młodzieży Polskiej.

10. Kraków – współfinansowanie wykonania na budynku Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni katyńskiej – płk. Felicjana Madeyskiego-Poraja, ppłk. Waleriana Orłowskiego, ppłk. Kazimierza Czyżewskiego.

11. Kraków – wykonanie na budynku Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej tablicy upamiętniającej wstępujących do Armii Ochotniczej w 1920 r.

12. Kraków – wykonanie w krużgankach klasztoru Braci Kapucynów tablicy z Krzyżem WiN poświęconej działaczom Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość".

13. Kraków – współfinansowanie wykonania popiersia gen. bryg. Leopolda Okulickiego na terenie kompleksu wojskowego w Rząsce 11. Małopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej.

14. Kraków – wykonanie na budynku Zespołu Szkół Ekonomicznych tablicy upamiętniającej więźniów Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego przy ul. Kapucyńskiej.

15. Kraków – współfinansowanie wykonania w kwaterze wojennej na cmentarzu Rakowickim dwóch tablic upamiętniających miejsce spoczynku żołnierzy z lat 1919–1920.

16. Kraków – wykonanie kompleksowego remontu pomnika Młodzieży Szkół Średnich Kuratorium Okręgu Krakowskiego, poległej w latach 1914–1920, zwanego pomnikiem Orląt Krakowskich znajdującego się w części wojskowej na cmentarzu Rakowickim.

17. Miechów – wykonanie na budynku OSP tablicy upamiętniającej poległych za ojczyznę i zamordowanych przez niemieckiego okupanta członków Ochotniczej Straży Pożarnej.

18. Niepołomice – wykonanie na odnowionym przez miasto pomniku tablicy upamiętniającej polskich żołnierzy walczących w latach II wojny światowej (montaż wraz z odlewem z brązu orła wojskowego oraz znaku spadochronowego Armii Krajowej).

19. Nowy Sącz – wykonanie na budynku Karpackiego Oddziału Straży Granicznej tablicy upamiętniającej 1. Pułk Strzelców Podhalańskich.

20. Obiechów – wykonanie przy Szkole Podstawowej im. Bohaterów Armii Krajowej tablicy poświęconej por. pil. Stanisławowi Jarze, ofierze zbrodni katyńskiej.

21. Rabka-Zdrój – wykonanie na żydowskim cmentarzu wojennym tablicy upamiętniającej żydowskich obywateli RP – ofiary okupacji niemieckiej.

22. Skomielna-Biała – wykonanie na kościele pw. św. Sebastiana tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni katyńskiej: post. Józefa Łopatę, ppłk. Wojciecha Wójcika i por. Andrzeja Wólczyńskiego.

23. Staszów – współfinansowanie wykonania inskrypcji na tablicy upamiętniającej stulecie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej na pomniku Żołnierza Polskiego w parku Legionów.

24. Wadowice – współfinansowanie budowy Panteonu Żołnierzy Podziemia Niepodległościowego na cmentarzu w Wadowicach.

25. Wieliczka – wykonanie na kamieniu przed komendą powiatową Policji tablicy upamiętniającej policjantów z Wieliczki i Niepołomic zamordowanych przez NKWD w 1940 r.

26. Wieliczka – remont pomnika upamiętniającego 10 Polaków rozstrzelanych przez Niemców 4 grudnia 1943 r.

27. Zaborów – wykonanie na budynku Publicznej Szkoły Podstawowej im. Władysława Jagiełły tablicy upamiętniającej Karolinę, Pawła i Stefana Mików, którzy podczas okupacji niemieckiej ukrywali Żydów.

28. Zaborów – wykonanie na budynku Publicznej Szkoły Podstawowej im. Władysława Jagiełły tablicy upamiętniającej Tadeusza Jeża zamordowanego przez Niemców w 1943 r. za ukrywanie Żydów.

OBUWiM Lublin

1. Biała Podlaska – wykonanie na murze kościoła rektoralnego Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów pw. św. Antoniego Padewskiego tablicy upamiętniającej 34. pułk piechoty.
2. Biłgoraj – wykonanie upamiętnienia rodziny Wiesławy i Pawła Trzcińskich z Biłgoraja zamordowanych przez Niemców za ukrywanie i pomoc Żydom.
3. Brzeźnica Książęca Kolonia – wykonanie na filarze kaplicy cmentarnej tablicy upamiętniającej Czesława Lipińskiego.
4. Czerwonka – wykonanie tablicy informacyjnej dotyczącej historii powstania „Kopca Pamięci" związanego z wojną 1920 r.
5. Hrubieszów – wykonanie tablicy upamiętniającej Podziemną Organizację Młodzieży Polskiej.
6. Józefów Duży – wykonanie wspólnie z Gminą Serokomla sześciu tablic upamiętniających pacyfikację wsi: Józefów, Bronisławów Mały i Duży, Zakępie, Hordzież, Serokomla, Bielany i Ruda, dokonaną przez Niemców 14 kwietnia 1940 r.
7. Krzczonów – wykonanie upamiętnienia Mikołaja Siemiona, legionisty, nauczyciela i więźnia KL Auschwitz.
8. Lipiny – wykonanie upamiętnienia w formie pomnika poświęconego żołnierzom 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich w miejscu ostatnich walk we wrześniu 1939 r.
9. Lublin – wykonanie tablicy upamiętniającej kapelanów Wojska Polskiego, ofiary zbrodni katyńskiej, w kościele garnizonowym pw. Niepokalanego Poczęcia NMM.
10. Lublin – wykonanie na budynku Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Lublinie tablicy upamiętniającej patrona WSzW gen. Mieczysława Smorawińskiego.
11. Majdan Kozic Górnych – wykonanie tablicy informacyjnej upamiętniającej Józefa Franczaka „Lalusia" przy pamiątkowym krzyżu.
12. Obrowiec – wykonanie tablicy upamiętniającej polskich i ukraińskich mieszkańców Obrowca i Czerniczyna zamordowanych przez ukraińskich nacjonalistów 2 kwietnia 1944 r.
13. Radecznica – wykonanie na budynku klasztoru oo. Bernardynów tablicy upamiętniającej działalność konspiracyjną w klasztorze w końcu lat 40. XX w. w ramach II Inspektoratu Zamojskiego Armii Krajowej.
14. Radom – wykonanie tablicy upamiętniającej Armię Ochotniczą i ochotników – harcerzy w stulecie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej.
15. Stróża – wykonanie na budynku Szkoły Podstawowej w Stróży tablicy upamiętniającej rodzinę Sikorów: Karolinę i Jana oraz ich córkę Edwardę z pobliskiej Stróży Kolonii, którzy udzielali w swym gospodarstwie schronienia osobom narodowości żydowskiej.
16. Wysokie – wykonanie na cmentarzu parafialnym upamiętnienia w formie pomnika poświęconego bojownikom o wolność i niepodległość Polski.

OBUWiM Łódź

1. Gałków Duży – wykonanie tablicy upamiętniającej Zbigniewa Godlewskiego, ucznia Szkoły Podstawowej w Gałkowie Dużym, zastrzelonego w Gdyni podczas tłumienia protestów robotniczych.

2. Kalisz – wykonanie tablicy upamiętniającej młodzieżowe organizacje antykomunistyczne: Hufce Wolnej Słowiańszczyzny oraz „Młodzieżową Organizację Podziemną Orzeł działające w I LO. im. Adama Asnyka w Kaliszu.

3. Krośniewice – wykonanie na ścianie Gminnego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji muralu patriotycznego upamiętniającego gen. Władysława Andersa urodzonego w gminie Krośniewice.

4. Mieczysławów – wykonanie na ścianie budynku Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Macieja Rataja tablicy upamiętniającej uczniów i nauczycieli Szkoły Rolniczej Mieczysławów, którzy stanęli w szeregach Armii Ochotniczej w 1920 r.

5. Nowa Wieś – wykonanie w lesie k. Nowej Wsi remontu pomnika poświęconego polskim ofiarom zbrodni niemieckiej dokonanej 30 czerwca 1940 r.

6. Pacyna – wykonanie tablicy upamiętniającej Bronisława Strynkiewicza, kierownika Szkoły Publicznej w Pacynie, zamordowanego w KL Mauthausen-Gusen w listopadzie w 1940 r.

7. Piaski (gm. Bolesławiec) – wykonanie tablicy upamiętniającej żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza walczących z Niemcami w rejonie wsi Piaski 1 września 1939 r., która została zamontowana na obelisku – głazie na cmentarzu parafialnym.

8. Płock – wykonanie na budynku Oddziału Miejskiego PTTK tablicy upamiętniającej żołnierzy 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego w Płocku.

9. Zduńska Wola – wykonanie na osiedlu Karsznice przy placu Zwycięstwa remontu pomnika kolejarzy z Samodzielnej Placówki Kolejowej Armii Krajowej w Karsznicach, nowe tablice inskrypcyjne sfinansował urząd miasta.

OBUWiM Poznań

1. Bojanowo – wykonanie na budynku Zespołu Szkół Przyrodniczo-Technicznych tablicy upamiętniającej organizację młodzieżową Generalny Sztab Młodzieży Polskiej.

2. Czarnków – wykonanie tablicy upamiętniającej rodzinę Dymków, Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.

3. Kocin – wykonanie rewitalizacji pomnika poświęconego obrońcom Trzemeszna w 1939 r.

4. Kościan – wykonanie tablicy upamiętniającej mieszkańców ziemi kościańskiej poległych w obronie Ojczyzny w 100. rocznicę bitwy warszawskiej.

5. Lotyń – wykonanie tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni sowieckiej w Lotyniu w 1946 r.

6. Poznań – zakończenie rozpoczętego w 2019 r. remontu pomnika Ofiar Katyńskich na cmentarzu Junikowo.

7. Poznań – wykonanie tablicy upamiętniającej trzech twórców hymnów polskich żyjących i tworzących w Wielkopolsce: Józefa Wybickiego, Karola Kurpińskiego i Feliksa Nowowiejskiego.

8. Rzecin – wykonanie remontu pomnika poświęconego mieszkańcom Rzecina i okolic, ofiarom II wojny światowej.

9. Śrem – wykonanie tablicy upamiętniającej na pomniku Witolda Pileckiego powstałym z inicjatywy stowarzyszenia Komitet Obywatelski w Śremie.

10. Turek – wykonanie tablicy upamiętniającej żołnierzy Armii Ochotniczej z 1920 r. pochodzących z Turku i okolic.

11. Wągrowiec – wykonanie na budynku Szkoły Podstawowej nr 1 tablicy upamiętniającej nauczycieli powiatu wągrowieckiego – ofiary II wojny światowej.

12. Zielona Góra – wykonanie upamiętnienia w formie pomnika poświęconego ks. Kazimierzowi Michalskiemu.

OBUWiM Rzeszów

1. Borownica – wykonanie tablicy informacyjnej dotyczącej zbrodni ukraińskich nacjonalistów popełnionych w kwietniu 1945 r.

2. Harta – wykonanie tablicy upamiętniającej 75. rocznicę aresztowania i deportacji mieszkańców Harty na Sybir, na tablicy umieszczono 9 nazwisk osób aresztowanych przez NKWD w marcu 1945 r.

3. Hyżne – wykonanie na budynku Szkoły Podstawowej im. gen. Władysława Sikorskiego muralu poświęconego pamięci gen. Władysława Sikorskiego.

4. Kidałowice – wykonanie tablicy upamiętniającej mieszkańców Kidałowic, ofiary zbrodni katyńskiej.

5. Kożuchów – wykonanie tablicy upamiętniającej mieszkańców Kożuchowa, którzy polegli lub zginęli w czasie II wojny światowej.

6. Mielec – wykonanie na budynku komendy powiatowej Policji tablicy upamiętniającej funkcjonariuszy Policji Państwowej z powiatu mieleckiego, ofiary zbrodni katyńskiej.

7. Miękisz Nowy – wykonanie tablicy upamiętniającej parafian wywiezionych do Besarabii przez Sowietów z parafii Miękisz Nowy.

8. Myczków – wykonanie tablicy upamiętniającej organizatorów przerzutów granicznych żołnierzy Wojska Polskiego na Węgry w latach 1939–1940.

9. Nowe Brusno – wykonanie na cmentarzu parafialnym renowacji pomnika poświęconego zamordowanym przez UPA mieszkańcom wsi Rudka.

10. Przemyśl – wykonanie na kwaterze żołnierzy polskich na cmentarzu Zasanie przy ul. Bolesława Śmiałego tablicy upamiętniającej żołnierzy Wojska Polskiego, którzy polegli lub zmarli w wyniku poniesionych ran w latach 1918–1920, walcząc w obronie Ojczyzny w wojnie polsko-ukraińskiej i polsko-bolszewickiej.

11. Przemyśl – współfinansowanie wykonania muralu poświęconego pamięci Orląt Przemyskich na jednym z budynków 5. Brygady Strzelców Podhalańskich.

12. Pstrągowa – wykonanie tablicy upamiętniającej poświęconej Polakom, mieszkańcom wsi Pstrągowa, którzy w czasie II wojny światowej ratowali Żydów.

13. Różanka – wykonanie tablicy upamiętniającej członków młodzieżowej organizacji „Orlęta” z placówki o kryptonimie „Przełęcz” w Różance.

14. Sędziszów Małopolski – wykonanie tablicy upamiętniającej ochotników do Armii Ochotniczej Wojska Polskiego w 1920 r.

15. Tuszów Narodowy – wykonanie tablicy upamiętniającej mieszkańców gminy Tuszów Narodowy, żołnierzy Wojska Polskiego w 1920 r., którzy wzięli udział w wojnie polsko-bolszewickiej.

16. Tuszów Narodowy – wykonanie na budynku zespołu szkolno-przedszkolnego muralu upamiętniającego gen. Władysława Sikorskiego.

17. Zatwarnica – wykonanie tablicy upamiętniającej mieszkańców Zatwarnicy, którzy polegli lub zostali zamordowani przez UPA w latach 1944–1945.

18. Żyznów – wykonanie w budynku szkoły podstawowej tablicy upamiętniającej rtm. Witolda Pileckiego.

OBUWiM Szczecin

1. Goleniów – wykonanie tablicy upamiętniającej Ignacego Jana Paderewskiego.

2. Jasienica/Police – wykonanie tablicy upamiętniającej st. szer. Jana Sulowskiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, kawalera Orderu Wojennego Virtuti Militari.

3. Pszczew – wykonanie tablicy upamiętniającej mjr. Rudolfa Majewskiego „Leśniaka", dowódcę 25. Pułku Piechoty AK, mieszkańca Pszczewa, zamordowanego w więzieniu we Wronkach.

4. Rzepin – wykonanie elementów z brązu na głazie upamiętniającym gen. dyw. Mieczysława Kulińskiego.

5. Stargard – wykonanie tablicy upamiętniającej żołnierzy 2. Pułku Saperów Kaniowskich.

6. Szczecin – wykonanie nowego pomnika nagrobnego na mogile Heleny i Józefa Barcikowskich, Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką.

7. Szczecin – wykonanie na budynku Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 1 im. prof. Tadeusza Sokołowskiego Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego tablicy upamiętniającej płk. prof. Tadeusza Sokołowskiego, szefa sanitarnego Dywizji Ochotniczej.

8. Szczecin – wykonanie nowego pomnika nagrobnego na mogile Zdzisława Nagórka, ofiary pacyfikacji z grudnia 1970 r.

9. Szczecin – wykonanie remontu pomnika „Dzieciom Potulic".

10. Świdwin – wykonanie tablicy upamiętniającej organizację młodzieżową Armia Krajowa Polska Młodzież Patriotyczna.

OBUWiM Warszawa

1. Pruszków – wykonanie na cmentarzu Żbikowskim tablicy upamiętniającej ofiary niemieckiego obozu Durchgangslager 121.

2. Warszawa – wykonanie na głazie w parafii pw. Najczystszego Serca Maryi w Warszawie przy ulicy Chłopickiego 2 tablicy upamiętniającej Jadwigę i Leona Bukowińskich, Polaków ratujących Żydów podczas II wojny światowej.

3. Warszawa – wykonanie na budynku Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych przy ul. Rakowieckiej tablicy upamiętniającej młodocianych więźniów politycznych.

4. Warszawa – wykonanie na budynku Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych przy ul. Rakowieckiej tablicy upamiętniającej Aleksandra Krzyżanowskiego „Wilka", komendanta Okręgu Wileńskiego AK, dowódcę oddziałów AK w operacji „Ostra Brama".

5. Warszawa – wykonanie na budynku Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych przy ul. Rakowieckiej tablicy upamiętniającej Waldemara Baczaka „F-25", Ksawerego Grocholskiego „Brodatego", Witolda Kalickiego „A5", zamordowanych w mokotowskim więzieniu 24 lutego 1947 r. oraz Ryszarda Widelskiego „Irydiona" straconego 28 stycznia 1949 r.

6. Warszawa – wykonanie na budynku Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych przy ul. Rakowieckiej tablicy upamiętniającej Józefa Kozłowskiego „Lasa", Piotra Macuka „Sępa", Bolesława Szyszkę „Klona" i Czesława Kanię „Witolda", zamordowanych w mokotowskim więzieniu 12 sierpnia 1949 r.

7. Warszawa – wykonanie na przystani Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego przy ul. Wioślarskiej 6. tablicy upamiętniającej członków Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego, ochotników Armii Ochotniczej 1920 r.

8. Warszawa – wykonanie na budynku siedziby Prokuratury Regionalnej w Warszawie przy ul. Trębackiej 2 tablicy upamiętniającej lokalizację punktu werbunkowego do Armii Ochotniczej 1920 r.

9. Warszawa – wykonanie na budynku Warszawskiego Domu Technika NOT przy ul. Czackiego 3/5 tablicy upamiętniającej lokalizację punktu werbunkowego do Armii Ochotniczej 1920 r.

10. Warszawa – wykonanie w katedrze polskokatolickiej pw. Świętego Ducha tablicy upamiętniającej 3. Pułk Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego.

11. Warszawa – wykonanie na budynku siedziby Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów przy ul. Waldorffa 34 w Warszawie tablicy upamiętniającej członków Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów, ochotników Armii Ochotniczej 1920 r.

12. Warszawa – wykonanie 11 tablic memoratywnych na ścianie upamiętniającej żołnierzy Batalionu „Pięść" na cmentarzu wojskowym na Powązkach (przy współpracy z BUWiM).

13. Warszawa – wykonanie przed budynkiem XCIV Liceum Ogólnokształcącego im. Gen. Stanisława Maczka przy ul. Gwiaździstej 35 upamiętnienia w formie pomnika ofiar cywilnych zamordowanych 14–15 września 1944 r.

14. Warszawa – wykonanie na Cmentarzu wawrzyszewskim tablicy upamiętniającej rodzinę Frelików, powstańców warszawskich.

15. Warszawa – wykonanie tablicy upamiętniającej ofiary rzezi Woli na rogu ulic Żytniej i Młynarskiej.

OBUWiM Wrocław

1. Duszniki-Zdrój – współfinansowanie wykonania upamiętnienia w formie pomnika poświęconego pierwszemu w dawnym województwie wałbrzyskim strajkowi w lipcu 1980 r.

2. Kamienna Góra – wykonanie tablicy upamiętniającej internowanych i represjonowanych w stanie wojennym członków Solidarności z byłych województw: jeleniogórskiego i wałbrzyskiego.

3. Mirków – współfinansowanie wykonania pomnika Niepodległości i Bitwy Warszawskiej.

4. Niemysłowice – wykonanie tablicy upamiętniającej ofiary marszów śmierci zamordowane i zamęczone na terenie gminy Prudnik.

5. Opole – wykonanie tablicy upamiętniającej antykomunistyczną organizację Młodzieżowy Ruch Oporu, działającą w latach 1947–1948 r. w Opolu i Strzelinie.

6. Polkowice – współfinansowanie wykonania pomnika marszałka Józefa Piłsudskiego.

7. Wrocław – współfinansowanie wykonania na murze Zakładu Karnego nr 1 przy ul. Kleczkowskiej tablicy upamiętniającej Czechów zamęczonych i zamordowanych przez Niemców w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej w latach 1939–1945.

8. Wrocław – wykonanie upamiętnienia w formie głazu z tablicą poświęconą pamięci prof. Lesława Węgrzynowskiego, dwukrotnego obrońcy Lwowa, lekarza naczelnego inspektoratu lwowskiego Armii Ochotniczej.

9. Wrocław – wykonanie kompleksowego remontu i rewitalizacji Pomnika Ofiar Terroru Komunistycznego 1945–1956 w kwaterze wojennej na Cmentarzu Osobowickim.

ZAŁĄCZNIK NR 12:
WYKAZ SPOTKAŃ POŚWIĘCONYCH PUBLIKACJOM I FILMOM

Centrala IPN

1. *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej* – dyskusja o książce, 16 stycznia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

2. *W służbie dla prawdy. Wspomnienie o Zbigniewie Nawrockim (1959–2017)* – dyskusja o książce, Warszawa, 21 stycznia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa, AIPN.

3. *Białe Legiony przeciwko bolszewikom. Polskie formacje wojskowe w Rosji w latach 1918–1920* – dyskusja o książce, Warszawa, 22 stycznia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

4. *Moja służba Niepodległej. Wspomnienia pułkownika dyplomowanego Józefa Szostaka „Filipa" (1897–1984)* – dyskusja o książce, Warszawa, 29 stycznia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

5. Ignacy Matuszewski, *Pisma wybrane* – dyskusja o książce, Szczecin, 30 stycznia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Szczecin.

6. *Profesor Jan Sehn 1909–1965. Prawnik, sędzia śledczy, łowca nazistów* – dyskusja o książce, Warszawa, 3 lutego. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

7. Ignacy Matuszewski, *Pisma wybrane* – dyskusja o książce, Kraków, 5 lutego. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Kraków.

8. *Solidarność Walcząca 1982–1990. Studia i szkice* – dyskusja o książce, Warszawa, 5 lutego. Organizator: OBBH Szczecin, Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

9. *Obszar Zachodni Zrzeszenia WiN 1945* – dyskusja o książce, Warszawa, 19 lutego. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

10. *Jakby nam już dzisiaj przyszło umrzeć. Dramat życia, kapłaństwa i męczeńskiej śmierci czyhoskiego proboszcza ks. Josefa Toufara* – dyskusja o książce, Warszawa, 27 lutego. Organizator: Wydawnictwo IPN, Czeskie Centrum Warszawa, Przystanek Historia IPN Warszawa.

11. *Nie tylko „Po Prostu". Prasa w dobie odwilży (1955–1958)* – dyskusja o książce, Warszawa, 5 marca. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

12. *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989)* – dyskusja o książce, Warszawa, 9 kwietnia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa

13. *Prymas Stefan Wyszyński. Biografia* – dyskusja o książce, Warszawa, 28 maja. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

14. *Policja granatowa w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939–1945* – dyskusja o książce, Warszawa, 9 czerwca. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

15. *Pál Teleki (1879–1941)* – dyskusja o książce, Warszawa, 17 czerwca. Organizator: Wydawnictwo IPN, Ambasada Węgier w Warszawie, Węgierski Instytut Kultury w Warszawie, Przystanek Historia IPN Warszawa.

16. *Nieznane instrukcje, wytyczne, okólniki Departamentu V Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego dotyczące ruchu ludowego i niezależnych działaczy ludowych w latach 1945–1954* – dyskusja o książce, Warszawa, 25 czerwca. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

17. *Razem z Wojskiem Polskim. Armia Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1920 r.* – dyskusja o książce, Warszawa, 8 lipca. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

18. *Komunizm: system – ludzie – dokumentacja*, nr 8 – prezentacja numeru rocznika, Warszawa, 22 lipca. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

19. *„Karnawał" po amerykańsku. Ambasada USA w Warszawie wobec wydarzeń w Polsce od sierpnia 1980r. do grudnia 1981 r.* – dyskusja o książce, Warszawa, 20 sierpnia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

20. Prezentacja najnowszych wydawnictw IPN o „Solidarności", Sala BHP w Gdańsk, 30 sierpnia 2020 r. Organizator: Wydawnictwo IPN, Oddział IPN w Gdańsku.

21. *75. rocznica powstania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość oraz 73. rocznica wydania wyroku w tzw. procesie krakowskim* – briefing z prezentacją popularnonaukowej książki *Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość 1945–1948* i „Biuletynu IPN" 2020, nr 9, księgarnia IPN Warszawa ul. Postępu 18, 10 września 2020 r. Organizator: Wydawnictwo IPN.

22. *Pál Teleki (1879–1941)* – dyskusja o książce, Gdynia – Festiwal NNW, 27 września 2020 r. Organizator: Wydawnictwo IPN, Stowarzyszenie Scena Kultury.

23. *„Najbardziej tajemniczy kraj świata". Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959* – promocja albumu autorstwa Tomasza Stempowskiego, Warszawa, 28 września. Organizator: Wydawnictwo IPN.

24. *Armia Andersa w ZSRS 1941–1942. Niespełnione braterstwo broni z Armią Czerwoną* – dyskusja o książce, Warszawa, 7 października. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

25. *„Kryminalna Piła"* – wykład prof. Doroty Skotarczak o książce *Otwierać, milicja! O powieści kryminalnej w PRL*, Piła, 7 października 2020 r. Organizator: Regionalne Centrum Kultury w Pile

26. *Na licencji Moskwy. Władza w PRL (1943–1970)* – wykład online dr. Roberta Spałka i prezentacja książki, Warszawa, 14 października. Organizator: Wydawnictwo IPN, OBBH Warszawa, Przystanek Historia IPN Warszawa.

27. *Wystąpienia masowe w Warszawie w 1918 r.* – wykład online dr. Michała Zarychty i prezentacja książki *Warszawiacy wobec niepodległości. Działania mieszkańców Warszawy na rzecz odradzania się Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1914–1921*, Warszawa, 18 listopada. Organizator: Wydawnictwo IPN, OBBH Warszawa, Przystanek Historia IPN Warszawa.

28. *Zaułek Corvina 1956* – dyskusja o książce, 24 listopada. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

29. *„Dialog należy kontynuować…". Rozmowy operacyjne Służby Bezpieczeństwa z ks. Henrykiem Gulbinowiczem 1969–1985. Studium przypadku* – dyskusja o książce, Warszawa, 26 listopada. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

30. *„Najbardziej tajemniczy kraj świata". Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959* – wywiad online promujący album autorstwa Tomasza Stempowskiego, przeprowadzony przez Rafała Dutkiewicza w „Salonie Autorów IPN 2020" w ramach Targów Książki Historycznej, 29 listopada. Organizator: Targi Książki Historycznej, Wydawnictwo IPN.

31. *Pokazowe procesy polityczne w powojennej Polsce. Długie trwanie bezprawia* – dyskusja online o książce *Sądy bezprawia*, Warszawa, 2 grudnia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

32. *Pro memoria*, t. 4 – dyskusja online o książce, Warszawa, 3 grudnia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

33. *Zbuntowany region. NSZZ »Solidarność« na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim* z cyklu „Śląsk od morza do morza" – spotkanie online: film Jędrzeja Lipskiego *Zbuntowany region* połączony z dyskusją o książce Jana Jurkiewicza i Łukasza Kobieli *Jedna dekada – trzy epoki*, Warszawa, 10 grudnia. Organizator: Wydawnictwo IPN, Przystanek Historia IPN Warszawa.

34. „#PrzystanekKsiążka. Wydawnictwo IPN przedstawia…", odc. 6. – wywiad z dr. Mariuszem Żuławnikiem dotyczący „Przeglądu Archiwalnego IPN", 16 grudnia. Organizator: Wydawnictwo IPN.

Oddział IPN Gdańsk

1. Tomasz Ceran, *Rozstrzelana niepodległość. Ofiary zbrodni pomorskiej 1939* – promocja książki w Toruniu, 2 października. Organizatorzy: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej, Delegatura Bydgoszcz.

Oddział IPN Kraków

1. *Baza załogi SS KL Auschwitz* – pokaz filmu dokumentalnego oraz dyskusja, Kraków, 29 stycznia. Organizator: OIPN Kraków.

Oddział IPN Lublin

1. *Rozmowa wokół książki „Kolaboracja z Sowietami na Lubelszczyźnie we wrześniu i październiku 1939 r.* – online 13 października. Organizatorzy: OIPN, OAIPN, OBUWiM.

Oddział IPN Rzeszów

1. „*Draża – Czetnik. Legenda Kresów*" w reżyserii Jerzego Oleszkowicza – pokaz filmu oraz dyskusja (wprowadzenie) w związku z Obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Krosno, 2 marca. Organizatorzy: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie, OBUWiM.

Oddział IPN Szczecin

1. *75. rocznica wyzwolenia KL Ravensbrück. Historia i Pamięć* – dyskusja online, Szczecin, 30 kwietnia. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
2. *Współczesność i historia. Korpus Ochrony Pogranicza (1924–1939) i Straż Graniczna (1928–1939) w tradycji współczesnej Straży Granicznej* – dyskusja online, Szczecin, 14 maja. Organizatorzy: asystent prasowy, OBEN.
3. *Między sportową pasją a „obywatelskim" obowiązkiem. Szczecińskie kolarstwo w latach 1945–1960* – dyskusja o książce, Szczecin, 28 maja. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
4. *„Salon Książki Biograficznej": Jan Sehn – profesor, sędzia śledczy, tropiciel nazistów* – dyskusja o książce, Szczecin, 4 czerwca. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
5. *Szczecin. Miasto, którego nie było. Dyplomacja RFN i polskie przełomy 1970–1989 autorstwa Tytusa Jaskułowskiego* – dyskusja o książce, Szczecin, 15 czerwca. Organizator: asystent prasowy, OBBH.
6. *Tajemnice Strażnicy Wojsk Ochrony Pogranicza w Konarach (1945–1947). Szabrownictwo, dezercja, morderstwa* – dyskusja o książce, Szczecin, 25 czerwca. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
7. *Raporty polskie Stasi 1981–1989. t. 1 autorstwa Tytusa Jaskułowskiego, Filipa Gańczaka, Konrada Knocha, Piotra Abryszeńskiego, Ewy Pejaś* – dyskusja o książce, Szczecin, 23 lipca. Organizator: asystent prasowy, OBBH.
8. *Blizny* – internetowa premiera filmu dokumentalnego o dzieciach i młodzieży, które przeżyły traumę II wojny światowej, Szczecin, 30 lipca. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
9. *Na granicach niepodległej. Straż Graniczna 1928–1939* – dyskusja online o książce, Szczecin, 6 sierpnia. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
10. *Militarne aspekty wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921* – dyskusja online, Szczecin, 13 sierpnia. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
11. *Szczeciński Sierpień 1980* — internetowa premiera filmu dokumentalnego opowiadającego o historycznych wydarzeniach sierpnia 1980 r. widzianych oczami uczestników szczecińskiego strajku będących w samym centrum wydarzeń, Szczecin, 10 września. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
12. *Franciszka Skwierczyńskiego »tajna kronika« szczecińskiej »Solidarności«* – dyskusja online o książce, Szczecin, 17 września. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
13. *»Karnawał« po amerykańsku. Ambasada USA w Warszawie wobec wydarzeń w Polsce od sierpnia 1980 r. do grudnia 1981 r.* – dyskusja online o książce, Szczecin, 24 września. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
14. *Tajemnice Wywiadu. Kontrwywiad Kresowy* – dyskusja online o książce, Szczecin, 1 października. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
15. *Tajemnice wywiadu. Wywiad Naukowo-Techniczny* – dyskusja online, Szczecin, 15 października. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
16. *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim 1945–1989/1990* – dyskusja o książce, Szczecin, 29 października. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.
17. *„Salon Książki Biograficznej": Jan Walc. Biografia opozycjonisty* – dyskusja online o książce, Szczecin, 5 listopada. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.

18. *Ostatnia bije godzina… Armia Ochotnicza gen. Józefa Hallera 1920 r.* – dyskusja online o książce, Szczecin, 12 listopada. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.

19. *Powroty minionego czasu. Zagnieżdżone w pamięci* – dyskusja o wspomnieniach ks. prof. Zygmunta Zielińskiego, Szczecin, 19 listopada. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.

20. *Wojsko Polskie w walce z Armią Konną Budionnego latem 1920 roku* – dyskusja online o broszurze, Szczecin, 3 grudnia. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.

21. *Grudzień Nasz i Wasz* — internetowa premiera filmu dokumentalnego opowiadającego buncie robotników z Grudnia ’70 r., który wybuchł na Wybrzeżu po ogłoszeniu przez władze PRL podwyżki cen najważniejszych artykułów spożywczych, Szczecin, 17 grudnia. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.

22. *Szczecińska rewolta i jej obraz utrwalony na kliszach* – dyskusja online o albumie, Szczecin, 22 grudnia. Organizatorzy: asystent prasowy, OBBH.

Oddział IPN Wrocław

1. *Świadek mrocznych czasów. Lata osiemdziesiąte w obiektywie Feliksa Jakimowicza* – promocja albumu, Oleśnica, 13 stycznia. Organizatorzy: OAIPN Wrocław, Miejski Ośrodek Kultury i Sztuki w Oleśnicy, Oleśnicki Dom Spotkań z Historią.

2. *Encyklopedia Solidarności* t. 3 – *źródła i wyzwania badawcze* – promocja publikacji, Kalisz, 7 lutego. Organizatorzy: Archiwum Państwowe w Kaliszu, OBBH Łódź, Region Wielkopolska Południowa NSZZ „Solidarność”, Rada Miasta Kalisza.

3. *Jesteśmy mimo wszystko stróżami naszych braci* – wykład oraz prezentacja filmu dokumentalnego „Zapora” (reż. Konrad Starczewski, 2016) w ramach cyklicznych „Spotkań z historią”, Wrocław, 29 lutego. Organizatorzy: OBEN Wrocław, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej we Wrocławiu, Areszt Śledczy we Wrocławiu.

4. *Encyklopedia Solidarności* t. 4. *Praca „od kuchni” oczami koordynatora projektu* – prezentacja publikacji Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989, t. 4, Wrocław, 31 sierpnia. Organizatorzy: OBBH Wrocław, Centrum Historii Zajezdnia, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu, Region Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność”.

ZAŁĄCZNIK NR 13:
NAGRODY I WYRÓŻNIENIA PRZYZNANE PRACOWNIKOM IPN

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej odznaczył Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski: Mirosława Golona (dyrektora OIPN Gdańsk), Ewę Kowalską (BPiI), Marzenę Kruk (dyrektor AIPN), Kamilę Sachnowską (BPiI), Marka Wierzbickiego (p.o. dyrektora BBH).

2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek prezesa Instytutu Pamięci Narodowej odznaczył Złotym Krzyżem Zasługi za zasługi w dokumentowaniu i upamiętnianiu prawdy o najnowszej historii Polski: Marcina Krzysztofika (dyrektora OIPN Lublin).

3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej za zasługi w dokumentowaniu i upamiętnianiu prawdy o najnowszej historii Polski odznaczył Srebrnym Krzyżem Zasługi: Roberta Chrzanowskiego (OA Gdańsk); Edytę Cisewską (delegatura IPN w Bydgoszczy); Krzysztofa Drażbę (OBEN Gdańsk); Jakuba Izdebskiego (OBEN Rzeszów); dr. hab. Piotra Kardelę (dyrektora OIPN Białystok); dr. hab. Jerzego Kirszaka (OBBH Wrocław); dr hab. Cecylię Kutę (OBBH Kraków); dr. Marcina Majewskiego (AIPN); dr. hab. Krzysztofa Sychowicza (OBBH Białystok); dr. Mariusza Żuławnika (zastępcę dyrektora AIPN).

4. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej za zasługi w dokumentowaniu i upamiętnianiu prawdy o najnowszej historii Polski odznaczył Brązowym Krzyżem Zasługi: Bartosza Januszewskiego (OBEN Gdańsk); Kamilę Churską-Wołoszczak (OBEN Gdańsk); Sławomira Formellę (OA Gdańsk); dr. Tomasza Cerana (OBBH Gdańsk); Karolinę Piotrowską (OBUWiM Gdańsk); dr. Witolda Bagieńskiego (AIPN); Teresę Gallewicz-Dołową (AIPN); Mariusza Kwaśniaka (zastępcę dyrektora AIPN); Magdalenę Mołczanowską (AIPN); Tomasza Stempowskiego (AIPN); Grzegorza Trzynę (AIPN); dr Annę Badurę (OA Katowice); dr. hab. Grzegorza Bębnika (OBBH Katowice); Monikę Kobylańską (OIPN Katowice); Rafała Michalskiego (OA Katowice); dr Jarosława Neję (OBBH Katowice); Dariusza Psiuka (OKŚZpNP Katowice); dr Dariusza Węgrzyna (OBBH Katowice); Tomasza Berezę (OBBH Rzeszów); Sebastiana Dybowskiego (RO Gdańsk); Marię Konieczną (OBUWiM Kraków), Marcina Krzek-Lubowieckiego (OBUWiM Kraków); Daniela Piekarusia (OA Lublin), Jarosława Schabieńskiego (OBUWiM Białystok); dr. Pawła Skubisza (dyrektora OIPN Szczecin), Roksanę Szczyptę-Szczęch (OBEN Kraków); dr. hab. Mirosława Szumiłę (BBH); Waldemara Szwieca (OKŚZpNP Kraków), dr. Marcin Urynowicza (BBH), Magdalenę Zagrzewską (OBAG Warszawa) oraz pośmiertnie Krzysztofa Pytkę (BPiKS).

5. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej odznaczył Złotym Medalem za Długoletnią Służbę: Jana Bastera (wiceprezesa IPN); Andrzeja Filipka (OA Lublin); Martę Glubiak (OBAG Wrocław); Janusza Jagiełłowicza (OKŚZpNP Szczecin); Piotra Jakubowskiego (OBO Szczecin); Krzysztofa Lewandowskiego (BAG), Małgorzatę Michniewicz (OBAG Lublin); Piotra Rogowskiego (AIPN); Renatę Stępniewską (BBFiK), Grażynę Suszycką-Tomkiewicz (OA Lublin), Marię Szakalicką (OA Rzeszów), Sławomira Szostka (BAG), Elżbietę Śliwowską (RFK Gdańsk), Artura Zagórskiego (BO).

6. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej odznaczył Medalem Srebrnym za Długoletnią Służbę: Annę Bilińską-Gut (KŚZpNP); Przemysława Cieślika (OKŚZpNP Wrocław); Jacka Czarneckiego (BL); Marylę Czupryńską-Szczupak (BEN); Marię Dec (RFK Białystok); Iwonę Demczyszak (OBEN Wrocław); Piotra Flisiaka (OA Lublin); Małgorzatę Gardocką (OBAG Białystok); Radosława Gąsiora (OA Szczecin); Krzysztofa Grodziewicza (OBL Gdańsk); Piotra Janeczko (SO Lublin); Roberta Janickiego (GKŚZpNP); Edytę Karolak (BL); Macieja Knasiaka (OBO Poznań), Ewę Kozłowską (OA Szczecin); Iwonę Krystosiuk (BBFiK); Arkadiusza Kusego (BAG); Annę Łokietek-Stelmach (AIPN); Kingę Macierzyńską (OIPN Szczecin); Katarzynę Mazur (OBAG Kraków); Annę Milewską (BO), Annę Mioduszewską (OA Białystok); Martę Nowik (AIPN); Magdalenę Okraskę-Knapik (OA Łódź); Gabriela Ordysa (OBL Katowice); Piotra Orzechowskiego (OBEN Poznań); Mirosławę Płaczkowską (OBAG Łódź); Dorotę Pogodę (BP); Cecylię Radoń (zastępcę dyrektora OIPN Kraków); Jarosława Skroka (dyrektora BL), Iwonę Spałek (OIPN Warszawa), Damiana Stefankiewcza (BAG), Stanisława Stopyrę (OBAG Rzeszów), Sylwię Szafrańską (WIPN), Martę Szymańską-Posiłę (OBL Wrocław), Macieja Tomaszewskiego (OA Łódź), Annę Wicką (BUWiM), Marię Winter (OA Rzeszów), Rafała Wiśniewskiego (OBO Poznań), Joannę Wolską-Korytek (OBL Poznań), Katarzynę Wordliczek (OBL Kraków), Artura Wójcika (OBL Katowice), Edytę Wójcikiewicz-Gajdę (SSAW), Katarzynę Zimowską-Grabarczyk (OA Warszawa), dr. Przemysława Zwiernika (OBBH Poznań).

7. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej odznaczył Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę: Joannę Bednarską (OA w Delegaturze Kielce); Huberta Burego (OBL Rzeszów); Annę Chmielewską (OA Białystok); Annę Dymek (WSdsPiI Gdańsk); Magdalenę Dzienis-Todorczuk (OIPN Białystok), Iwonę Dziubę (OA Kraków); Artura Janczewskiego (AIPN); Dobrochnę Jaworowicz (AIPN); Irenę Kot (OBL Lublin); Edytę Krężołek (OBEN w Delegaturze Kielce); Sylwię Kurzyp (BPiI); Katarzynę Kyc (OBEN Rzeszów); Dorotę Lewszę (BPiKS); Marka Lipińskiego (AIPN); Dorotę Luberańską (OA Wrocław); Bartłomieja Noszczaka (OBBH Warszawa); Annę Palkij (OBL Katowice); Barbarę Pamrów (BEN); Danutę Perzowicz (OBL Warszawa); Justynę Pokorę (OA Poznań); Przemysława Romaniuka (OBL Warszawa); dr Magdalenę Semczyszyn (OBBH Szczecin); Annę Sęk-Płaskę (BO); Konrada Starczewskiego (BEN); Anitę Stefaniuk (AIPN); Andrzeja Strzeleckiego (OA w Delegaturze Kielce); Grzegorza Stuczyńskiego (OBL Lublin); Piotra Szabana (BP), Agnieszkę Szymczak (OBPiI Wrocław); Łukasza Włocha (OA w Delegaturze Bydgoszcz); Renatę Wojciechowską (OBAG w Delegaturze Opole); dr hab. Jacka Wołoszyna (OBBH Lublin).

8. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej odznaczył Medalem Stulecia Odzyskanej Niepodległości za zasługi dla Niepodległej – Wojciecha Chałupkę (BUWiM Poznań), dr. Dawida Golika (WSPiI IPN Kraków), Adama Hlebowicza (dyrektora BEN), dr. hab. Sławomira Kalbarczyka (BBH); dr. Rafała Leśkiewicza (zastępcę dyrektora BBH); Krzysztofa Męcińskiego (OBUWiM Szczecin); dr. Leona Popka (zastępcę dyrektora BUWiM); dr. Andrzeja Sznajdera (dyrektora OIPN Wrocław), dr. Pawła Warota (naczelnika w Delegaturze Olsztyn).

Pozostałe odznaczenia:

1. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – medal „Pro Patria" za szczególne zasługi w kultywowaniu pamięci o walce o niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej – dr Jarosław Schabieński (OBUWiM Białystok) oraz dr Barbara Męczykowska (OBEN Gdańsk).

2. Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego – Medal Komisji Edukacji Narodowej za działalność edukacyjną – dr hab. Robert Klementowski prof. UWr (OBBH Wrocław).

3. Wojewoda Wielkopolski – Medal „Ad Perpetuam Rei Memoriam" za wybitne zasługi dla Wielkopolski – dr hab. Rafał Reczek (dyrektor OIPN Poznań).

4. Wojsko Polskie, 10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej im. mjr. Eugeniusza Kaszyńskiego „Nurta" – gwóźdź honorowy na wręczonym sztandarze jednostki za współpracę – dr Marek Jedynak (pion badawczy w Delegaturze Kielce).

5. Śląski Oddział Straży Granicznej – Medal „Za Zasługi dla Straży Granicznej" – dr Ksawery Jasiak (pion badawczy w Delegaturze Opole).

6. Stowarzyszenie Weteranów Polskich Formacji Granicznych – Medal „Za zasługi w popularyzowaniu tradycji ochrony polskich granic" – dr Ksawery Jasiak (BBH w Delegaturze Opole).

7. Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Odznaka Pamiątkowa za Zasługi dla Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – dr Marek Jedynak (pion badawczy w Delegaturze Kielce).

8. Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Odznaczenie Pamiątkowe „Za Zasługi dla Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – Marcin Żukowski (BPiI w Delegaturze Opole), dr Tomasz Greniuch (naczelnik Delegatury Opole).

9. Zarząd Główny Związku Sybiraków – Złota Odznaka Honorowa za Zasługi dla Związku Sybiraków – Wojciech Trębacz (OBUWiM Wrocław).

10. Biskup Polowy Wojska Polskiego – Medal „W służbie Bogu i Ojczyźnie" – Adam Kurus (OBEN Katowice).

11. Chorągiew Dolnośląska ZHP – Medal „Betlejemskie Światło Pokoju" – dr Norbert Wójtowiczowi (OKŚZpNP Wrocław).

Mapa oddziałów, delegatur IPN oraz Przystanków Historia IPN

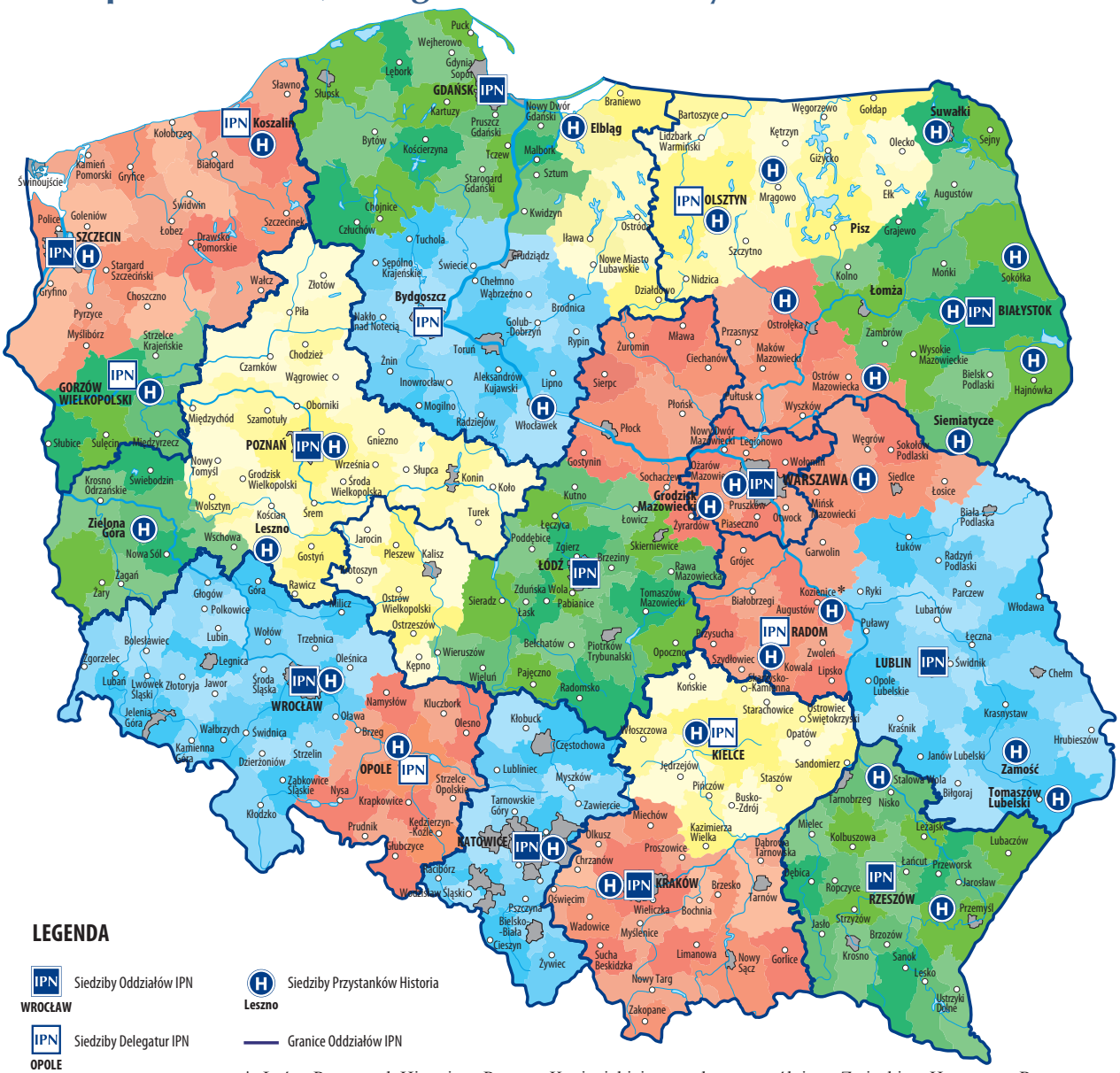

LEGENDA

- Siedziby Oddziałów IPN — WROCŁAW
- Siedziby Delegatur IPN — OPOLE
- Siedziby Przystanków Historia — Leszno
- Granice Oddziałów IPN

* Leśny Przystanek Historia w Puszczy Kozienickiej prowadzony wspólnie ze Związkiem Harcerstwa Rzeczypospolitej

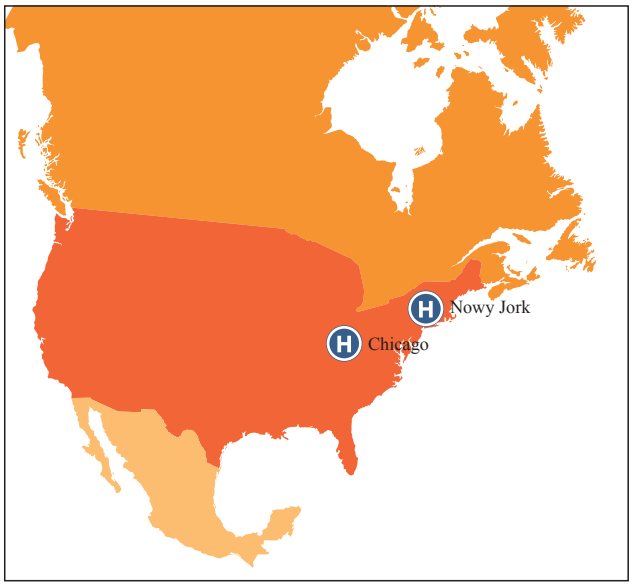

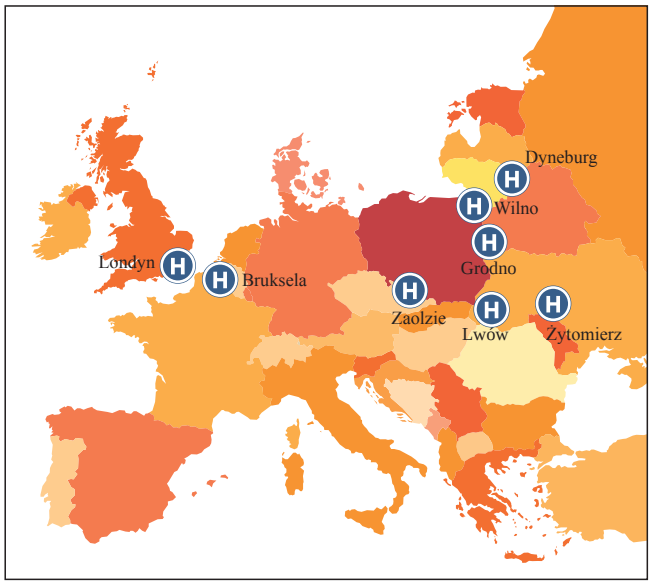

Adresy biur, oddziałów i delegatur Instytutu Pamięci Narodowej

www.ipn.gov.pl

Prezes IPN dr Jarosław Szarek	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 85 22, fax (22) 581 85 24
Zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 85 91, fax (22) 581 85 24
Zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 86 25, fax (22) 581 86 61
Zastępca prezesa IPN Jan Baster	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 89 34, fax (22) 581 86 61
Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dyrektor prok. Andrzej Pozorski	pl. Krasińskich 2/4/6, 00–207 Warszawa sekretariat: tel. (22) 530 86 56, fax (22) 530 90 87
Archiwum dyrektor Marzena Kruk	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 89 04, fax (22) 581 86 37
Biuro Edukacji Narodowej dyrektor Adam Hlebowicz	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 88 70
Biuro Badań Historycznych IPN p.o. dyrektora prof. dr hab. Marek Wierzbicki	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 88 71
Biuro Poszukiwań i Identyfikacji dyrektor dr hab. Krzysztof Szwagrzyk	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 89 09
Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa dyrektor Adam Siwek	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 581 89 66, fax (22) 581 89 10
Biuro Lustracyjne dyrektor prok. Jarosław Skrok	ul. Janusza Kurtyki 1, 02–676 Warszawa sekretariat: tel. (22) 540 58 00, fax (22) 540 58 03
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku	ul. Warsztatowa 1A, 15–637 Białystok sekretariat: tel. (85) 664 57 01, fax (85) 664 57 00
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku	ul. Grunwaldzka 216, 80–266 Gdańsk sekretariat: tel. (58) 660 67 00, fax (58) 660 67 01
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach	ul. Józefowska 102, 40–145 Katowice sekretariat: tel. (32) 207 01 00, fax (32) 207 01 80
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie	ul. Reformacka 3, 31–012 Kraków sekretariat: tel. (12) 421 19 61, 426 21 35, fax (12) 421 11 00
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie	ul. Wodopojna 2, 20–086 Lublin sekretariat: tel. (81) 536 34 01, fax (81) 536 34 02
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi	ul. Elizy Orzeszkowej 31/35, 91–479 Łódź sekretariat: tel. (42) 616 27 45, fax (42) 616 27 48
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu	ul. Rolna 45a, 61–487 Poznań sekretariat: tel. (61) 835 69 00, fax (61) 835 69 03
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie	ul. Juliusza Słowackiego 18, 35–060 Rzeszów sekretariat: tel. (17) 860 60 18, fax (17) 860 60 39
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie	ul. Klemensa Janickiego 30, 71–270 Szczecin sekretariat: tel. (91) 484 98 00, fax (91) 484 98 01

Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie	ul. Stawki 2, 00–193 Warszawa sekretariat: tel. (22) 860 70 10, 860 70 11 fax (22) 860 70 13
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu	ul. Długosza 48, 51–162 Wrocław sekretariat: tel. (71) 326 97 20, fax (71) 326 97 22
Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Bydgoszczy	ul. Grudziądzka 9–15, 85–130 Bydgoszcz tel. (52) 325 95 00, fax (52) 325 95 01
Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Gorzowie Wielkopolskim	ul. Jagiellończyka 4, 66–400 Gorzów Wielkopolski tel. (95) 718 28 62
Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach	al. Na Stadion 1, 25–127 Kielce tel. (41) 340 50 50, fax (41) 340 50 96
Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Koszalinie	ul. Andersa 34, 75–626 Koszalin tel./fax (94) 342 85 02
Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Olsztynie	ul. Jagiellońska 46, 10–273 Olsztyn tel. (89) 521 48 00, fax (89) 521 48 01
Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Opolu	ul. Piastowska 17, 45–081 Opole tel. 77 406 83 20, fax 77 406 83 22
Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Radomiu	ul. Stefana Żeromskiego 53, 26–600 Radom tel. (48) 368 24 00, fax (48) 368 24 01

Krajowe Przystanki Historia IPN

Przystanek Historia Centrum Edukacyjne im. Janusza Kurtyki	ul. Marszałkowska 21/25, 00–628 Warszawa
Przystanek Historia IPN w Białymstoku	ul. M. Skłodowskiej-Curie 14a, 15–097 Białystok
Przystanek Historia IPN w Sokółce	ul. Grodzieńska 1, 16–100 Sokółka
Przystanek Historia IPN w Hajnówce	ul. 3 Maja 45, 17–200 Hajnówka
Przystanek Historia IPN w Siemiatyczach	ul. Zaszkolna 1, 17–300 Siemiatycze
Przystanek Historia IPN w Olsztynie	pl. Jana Pawła II 2/3, 10–959 Olsztyn
Przystanek Historia IPN w Mrągowie	ul. Ratuszowa 5, 11–700 Mrągowo
Przystanek Historia IPN w Suwałkach	ul. T. Kościuszki 81, 16–400 Suwałki
Przystanek Historia IPN im. Janusza Kurtyki w Elblągu	ul. Mierosławskiego 5, 82–300 Elbląg
Przystanek Historia IPN im. Janusza Kurtyki we Włocławku	ul. Łęgska 28, 87–800 Włocławek
Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” im. Henryka Sławika w Katowicach	ul. św. Jana 10, 40–012 Katowice
Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” w Krakowie	ul. Juliana Dunajewskiego 8, 31–133 Kraków
Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” w Kielcach	ul. Warszawska 5, 25–512 Kielce
Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia” we Wrocławiu	pl. Solny 8/9, 50–061 Wrocław
Przystanek Historia IPN w Izbie Pamięci Ks. Romana Kotlarza w Trablicach-Pelagowie	Trablice 29, 26–624 Kowala
Leśny Przystanek Historia IPN w Puszczy Kozienickiej	Dawna gajówka harcerska w Puszczy Kozienickiej niedaleko Augustowa

Przystanek Historia IPN w Tomaszowie Lubelskim	ul. Zamojska 2, 22–600 Tomaszów Lubelski
Przystanek Historia IPN w Zamościu	ul. Zamkowa 2, 22–400 Zamość
Przystanek Historia IPN w Poznaniu	ul. Dąbrowskiego 29, 60–840 Poznań
Przystanek Historia IPN w Zielonej Górze	al. Wojska Polskiego 9, 65–077 Zielona Góra
Przystanek Historia IPN w Lesznie	ul. Bolesława Chrobrego 3, 64–100 Leszno
Przystanek Historia IPN przy Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej	pl. Berka Joselewicza 1, 37–700 Przemyśl
Przystanek Historia IPN w Stalowej Woli	ul. Ofiar Katynia 8A, 37–450 Stalowa Wola
Przystanek Historia IPN w Szczecinie	al. Wojska Polskiego 21, 70–470 Szczecin
Przystanek Historia IPN w Koszalinie	pl. Polonii 1, 75–415 Koszalin
Przystanek Historia IPN w Gorzowie Wlkp.	ul. Sikorskiego 107, 66–400 Gorzów Wlkp.
Przystanek Historia IPN w Ostrołęce	ul. Inwalidów Wojennych 23, 07–410 Ostrołęka
Przystanek Historia IPN w Ostrowi Mazowieckiej	ul. 11 Listopada 7, 07–300 Ostrów Mazowiecka
Przystanek Historia IPN w Opolu	ul. Krakowska 32, 46–020 Opole
Przystanek Historia IPN Muzeum Dulag 121 w Pruszkowie	ul. 3 Maja 8A, 05–800 Pruszków
Przystanek Historia IPN w Grodzisku Mazowieckim	ul. 3 Maja 57, 05–825 Grodzisk Mazowiecki

Izby Pamięci IPN

Izba Pamięci IPN w Jarosławiu	ul. J. Słowackiego 2, 37–500 Jarosław
Izba Pamięci IPN w Rzeszowie	Zamek Lubomirskich, pl. Śreniawitów 3, 35–959 Rzeszów
Izba Pamięci IPN w Warszawie „Strzelecka 8”	ul. Strzelecka 8, 03–433 Warszawa

Zagraniczne Przystanki Historia IPN

- Przystanek Historia IPN w Brukseli
- Przystanek Historia IPN w Chicago
- Przystanek Historia IPN w Grodnie
- Przystanek Historia IPN w Londynie
- Przystanek Historia IPN we Lwowie
- Przystanek Historia IPN w Dyneburgu
- Przystanek Historia IPN w Nowym Jorku
- Przystanek Historia IPN w Wilnie
- Przystanek Historia IPN na Zaolziu
- Przystanek Historia IPN w Żytomierzu

FOTOGRAFIE DOKUMENTUJĄCE WYBRANE WYDARZENIA Z DZIAŁALNOŚCI IPN W 2020 ROKU

22 stycznia 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyła się dyskusja wokół publikacji dr. Wojciecha Muszyńskiego *Białe Legiony przeciwko bolszewikom. Polskie formacje wojskowe w Rosji w latach 1918–1920*. Udział wzięli: dr Wojciech Muszyński (OBBH Warszawa), prof. Jan Żaryn (UKSW), dr Kazimierz Krajewski (OBBH Warszawa). Prowadzenie: dr Jędrzej Lipski. Fot. Sławek Kasper/IPN

27–29 stycznia 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" z okazji wystawy *Treblinka w oczach Samuela Willenberga* odbyły się warsztaty edukacyjne dla uczniów „Holokaust w sztuce". Z młodzieżą spotkała się Ada Krystyna Willenberg – gość specjalny warsztatów. Fot. Anna Boguniecka/IPN

28 stycznia 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia", prezes IPN dr Jarosław Szarek uroczyście otworzył wystawę rzeźb *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga*, sprowadzonych przez Instytut z Izraela. Wśród obecnych byli: żona Samuela Willenberga – Ada Willenberg, reprezentanci społeczności żydowskiej z naczelnym rabinem Polski Michaelem Schudrichem, polscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata, reprezentanci władz państwowych: w imieniu Prezydenta RP – dr Barbara Fedyszak-Radziejowska, wicemarszałek Sejmu RP Małgorzata Kidawa-Błońska, wiceminister kultury i dziedzictwa narodowego Jarosław Sellin, wiceminister spraw zagranicznych Paweł Jabłoński oraz posłowie Anita Czerwińska i Marek Suski. Fot. Sławek Kasper/IPN

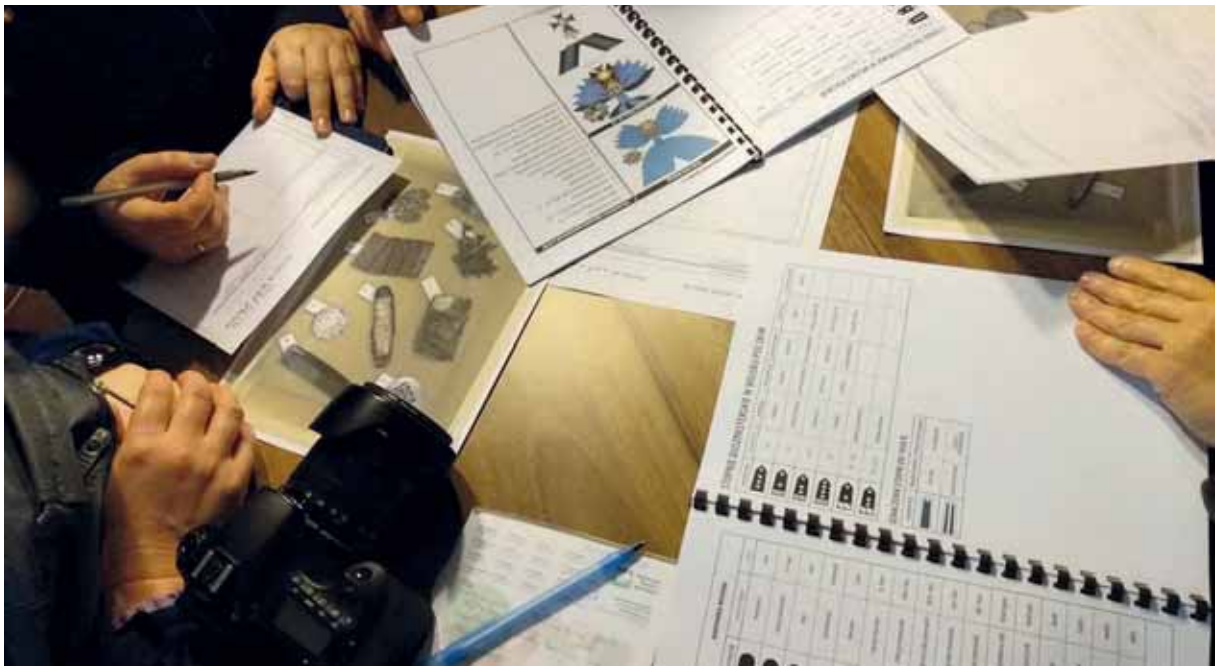

1 lutego 2020 r. w Warszawie w ramach obchodów 80. rocznicy zbrodni katyńskiej pion edukacyjny Oddziału IPN w Łodzi zorganizował wyjazd studyjny dla nauczycieli historii i języka polskiego z województwa łódzkiego do Muzeum Katyńskiego w Warszawie oraz warsztaty z wykorzystaniem materiału edukacyjnego „Śledztwo katyńskie". Fot. Magdalena Zapolska-Downar/IPN

3 lutego 2020 r. w Archiwum IPN odbyło się spotkanie polsko-ukraińskiej grupy roboczej, dotyczące prac nad kolejnymi tomami serii wydawnictw źródłowych „Polska i Ukraina w latach trzydziestych-czterdziestych XX wieku. Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych". W spotkaniu udział wzięli m.in.: dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN, prof. Jurij Szapował, Narodowa Akademia Nauk Ukrainy, Andrij Kohut, dyrektor Wydzielonego Państwowego Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, dr Marcin Majewski, naczelnik Wydziału Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł Archiwum IPN. Fot. Katarzyna Adamów/IPN

3 lutego 2020 r. w Katowicach w Kinoteatrze „Rialto", z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, odbyła się uroczysta prezentacja filmu dokumentalnego *Oto człowiek – rzecz o Henryku Sławiku i Józsefie Antallu* w reżyserii Adama Kraśnickiego, będącego próbą spojrzenia na dwie postaci w kontekście fenomenu relacji węgiersko-polskich oraz historii obu narodów. Fot. Krzysztof Liszka/IPN

6 lutego 2020 r. w Białymstoku odbyła się inauguracja akcji przygotowywania billboardów upamiętniających rocznicę śmierci śp. mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki", dowódcy 5. Wileńskiej Brygady AK. Fot. Urszula Gierasimiuk/IPN

7 lutego 2020 r. odbył się briefing z udziałem dr. Mateusza Szpytmy, zastępcy prezesa IPN oraz dr. hab. Sławomira Kalbarczyka, naczelnika Wydziału Historii Polski do 1945 r. BBH IPN na temat publikacji *Sztuka przetrwania. Deportacje sowieckie z powiatu bielskiego 1940–1941. Relacje zesłańców*. Fot Sławek Kasper/IPN

7 lutego 2020 r. w sali Archiwum Państwowego w Kaliszu odbyła się prezentacja trzeciego tomu *Encyklopedii Solidarności* z udziałem redaktora naczelnego dr. Grzegorza Waligóry (OBBH Wrocław), zastępcy redaktora naczelnego Łukasza Sołtysiaka oraz Leszka Próchniaka (OBL Łódź). Fot. Archiwum Państwowe w Kaliszu

10 lutego 2020 r. w Pucku miały miejsce obchody 100. rocznicy zaślubin Polski z morzem. Tablicę IPN poświęconą pamięci lokalnego działacza niepodległościowego Antoniego Miotka odsłonił prezydent RP Andrzej Duda wraz z prezesem IPN, dr. Jarosławem Szarkiem. Fot. Jan Hlebowicz/IPN

10–12 lutego 2020 r. w Kołobrzegu po raz szósty odbyło się seminarium wyjazdowe dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych ze szkół województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego. Fot. Magdalena Ruczyńska/IPN

11 lutego 2020 r. w Oddziale IPN w Lublinie obchodzono 80. rocznicę masowych deportacji Polaków na Sybir „Przeszliśmy-Niepokonani". W środku 98-letnia Wanda Gdula-Krzyśków – najstarsza sybiraczka żyjąca w Lublinie. Obok niej Janusz Pawłowski – prezes Związku Sybiraków Oddział w Lublinie. Fot. Dawid Florczak/IPN

14 lutego 2020 r. w Centrali IPN w Warszawie w 78. rocznicę przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową, na specjalnym briefingu z udziałem zastępcy prezesa IPN dr. Mateusza Szpytmy, dr. Pawła Skubisza, dyrektora Oddziału IPN w Szczecinie, oraz Macieja Frycza (OBEN Szczecin) została zaprezentowana nowa aplikacja i gra IPN „Polskie Państwo Podziemne". Fot. Sławek Kasper/IPN

17 lutego 2020 r. w Poznaniu dr hab. Rafał Reczek, dyrektor Oddziału IPN w Poznaniu, zaprezentował portal Instytutu Pamięci Narodowej o powstaniu wielkopolskim w języku angielskim. Fot. Bartosz Kochański/IPN

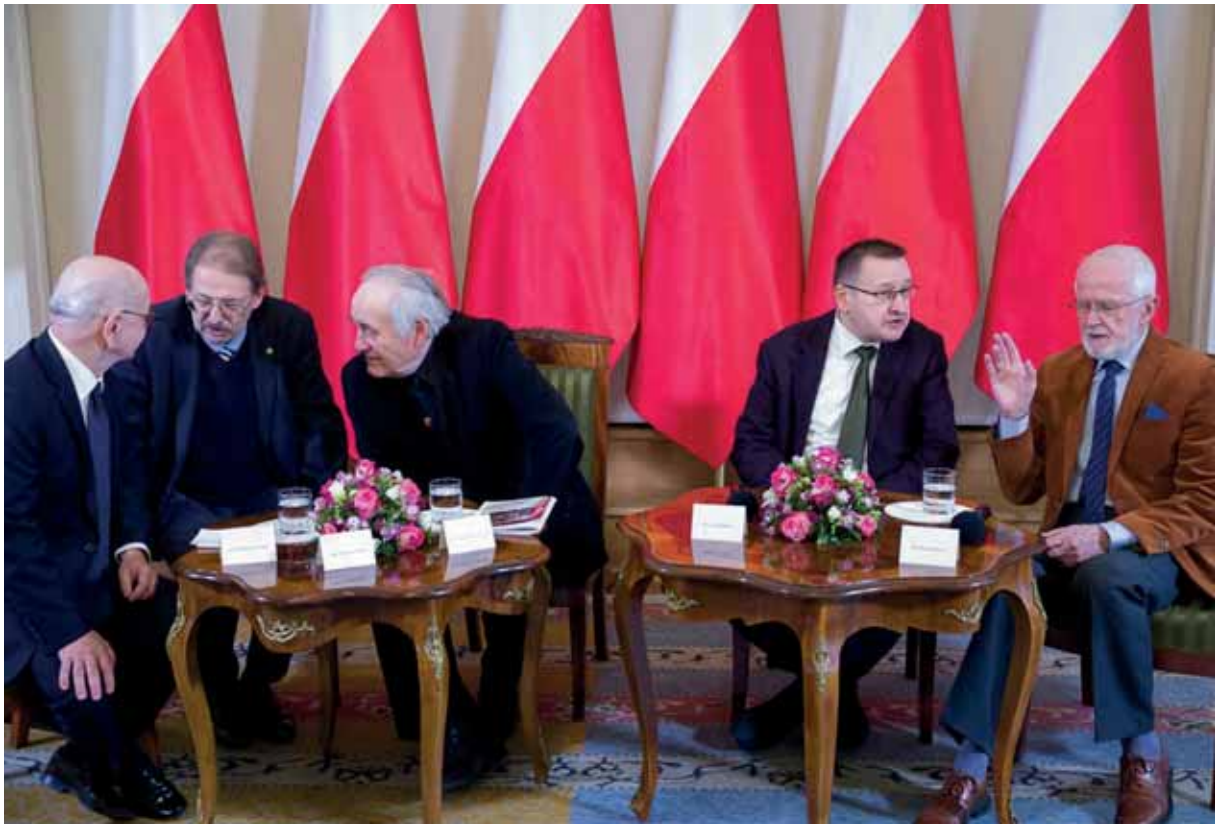

20 lutego 2020 r. odbyła się trzynasta debata belwederska historyków, zatytułowana „Geneza wyprawy kijowskiej", z udziałem prof. Janusza Odziemkowskiego (UKSW), prof. Grzegorza Nowika (ISP PAN), prof. Jana Pisulińskiego (UR), prof. Karola Olejnika oraz dyrektora Biura Badań Historycznych IPN, moderatora prof. Włodzimierza Sulei. Organizatorami debaty były IPN oraz Kancelaria Prezydenta RP. Fot. Sławek Kasper/IPN

21 lutego 2020 r. Archiwum IPN zwiedzał brytyjski pisarz William Brodrick. Na zdjęciu: gość w towarzystwie małżonki w pracowni konserwacji. Fot. Katarzyna Adamów/IPN

23 lutego 2020 r. w Krakowie w Auditorium Maximum UJ odbył się współorganizowany przez Oddział IPN w Krakowie Koncert Galowy VI Festiwalu Wolnej i Niezawisłej w hołdzie żołnierzom wyklętym. Fot. Janusz Ślęzak/IPN

25 lutego 2020 r. w Poznaniu odbyła się prezentacja teki edukacyjnej IPN Poznański Czerwiec 1956 z udziałem dr. hab. Rafała Reczka, dyrektora Oddziału IPN w Poznaniu, i Marty Szczesiak-Ślusarek, naczelnika OBEN w Poznaniu. Fot. Tomasz Cieślak/IPN

25–26 lutego 2020 r. w Macierzy Szkolnej w Belgii odbyły się warsztaty historyczne dla młodzieży przeprowadzone przez pracowników OBEN Szczecin: dr Zofię Fenrych, Mateusza Lipko, Paulinę Bałecką oraz pracownika OBAG Szczecin, Marcina Kochanowskiego, podczas zimowiska dla Polonii mieszkającej w tym kraju. Fot. Mateusz Lipko/IPN

27 lutego 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Kielcach odbyła się konferencja edukacyjna „Ślubujemy nie złożyć broni! Antykomunistyczne podziemie niepodległościowe w Polsce", podczas której prelekcję wygłosił Marek Jończyk z Referatu Edukacji Narodowej Delegatury IPN w Kielcach. Fot. Katarzyna Pronobis/IPN

28 lutego 2020 r. w Rzeszowie odbyła się prezentacja publikacji *W służbie dla prawdy. Prace historyczne dedykowane Zbigniewowi Nawrockiemu (1959–2017)* i spotkanie poświęcone śp. Zbigniewowi Nawrockiemu, pierwszemu dyrektorowi Oddziału IPN w Rzeszowie. Fot. Katarzyna Gajda-Bator/IPN

28 lutego 2020 r. w Szkole Podstawowej nr 13 w Chorzowie dr Andrzej Sznajder, dyrektor Oddziału IPN w Katowicach, odsłonił tablicę upamiętniającą Polską Organizację Harcerstwa Polskiego ufundowaną przez IPN. W uroczystości uczestniczyli: Ireneusz Furmaniak – syn Franciszka Furmaniaka (inicjatora powstania grupy), przedstawiciele władz miejskich Chorzowa, ZHP oraz uczniowie chorzowskich szkół. Fot. Krzysztof Łojko/IPN

28 lutego 2020 r. prezes IPN dr Jarosław Szarek otworzył nową placówkę edukacyjną – Izbę Pamięci IPN na warszawskiej Pradze przy ul. Strzeleckiej 8 w dawnej katowni NKWD i UB. Fot. Sławek Kasper/IPN

29 lutego 2020 r. w Opolu odbył się I Opolski Festiwal Pamięci „Zawołać po imieniu” zorganizowany przez Delegaturę IPN w Opolu. Fot. Renata Wojciechowska/IPN

1 marca 2020 r. w Ciechanowcu odbyły się uroczystości pogrzebowe Zygmunta i Lucjana Marchelów – żołnierzy Narodowego Zjednoczenia Wojskowego. Szczątki braci odnalazło BPiI w 2017 r. W uroczystościach oprócz rodziny braci Marchelów (Marka Jachimczuka i Bernarda Grabskiego) udział wzięli m.in.: prezes IPN dr Jarosław Szarek, minister edukacji narodowej Dariusz Piontkowski, poseł Aleksandra Szczudło, wojewoda podlaski Bohdan Paszkowski, przedstawiciel marszałka województwa podlaskiego Sebastian Łukaszewicz oraz dr hab. Piotr Kardela, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku. Fot. Bogusław Łabędzki/IPN

1 marca 2020 r. w Operze i Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku odbył się patriotyczny koncert „Psalmy dla Niezłomnych". Pokłosiem tego wydarzenia jest wydawnictwo płytowe będące zbiorem starotestamentalnych psalmów na sopran, chór mieszany i orkiestrę kameralną. Fot. Urszula Gierasimiuk/IPN

1 marca 2020 r. z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, odbyły się uroczystości na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu, przed Pomnikiem Pamięci Ofiar Terroru Komunistycznego 1945–1956, wyremontowanym przez IPN. Fot. Adam Pacześniak/IPN

2 marca 2020 r. w Olsztynie w asyście Wojsk Obrony Terytorialnej, harcerzy z ZHR oraz ZHP prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz wicewojewoda warmińsko-mazurski Sławomir Sadowski dokonali uroczystego odsłonięcia tablicy upamiętniającej Harcerską Organizację Podziemną „ISKRA". W 2020 r. tablice zawisły w dziewięciu szkołach. Fot. Paweł Warot/IPN

6 marca 2020 r. w Łodzi, w sali Instytutu Europejskiego, odbył się panel dyskusyjny „Prawda o Zbrodni Katyńskiej na przełomie XX i XXI w.” w związku z 80. rocznicą zbrodni katyńskiej, z udziałem: dr. Aleksandra Gurjanowa (Stowarzyszenie Memoriał), prof. Ireneusza C. Kamińskiego (INP PAN), prof. Mariana Głoska (UŁ), moderatora: dr Joanny Żelazko (OBBH Łódź). Fot. Marzena Kumosińska/IPN

9 marca 2020 r. w Warszawie w Archiwum IPN odbyło się posiedzenie Rady do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych z udziałem m.in. prezesa IPN dr. Jarosława Szarka oraz Jana Józefa Kasprzyka, szefa Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Fot. Katarzyna Adamów/IPN

12 marca 2020 r. – z okazji Narodowego Dnia Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką – z Anną Koźmińską, najstarszą spośród żyjących osób, uhonorowanych indywidualnie medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, spotkał się zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma. Fot. Sławek Kasper/IPN

24 marca 2020 r., z okazji Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, w 76. rocznicę bestialskiego mordu na rodzinie Ulmów zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma złożył kwiaty na grobie Wiktorii, Józefa oraz siedmiorga ich dzieci (w tym nienarodzonego). Fot. Sławek Kasper/IPN

26 marca 2020 r. w Warszawie odbyła się konferencja prasowa online z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka dotycząca nowego portalu IPN edukacja.ipn.gov.pl dla nauczycieli i uczniów pracujących zdalnie oraz stacjonarnie, a także dla miłośników historii. Fot. Sławek Kasper/IPN

17 kwietnia 2020 r., w przeddzień 77. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim, zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma złożył kwiaty przed pomnikiem Bohaterów Getta w Warszawie. Fot. Sławek Kasper/IPN

5 maja 2020 r. prezes IPN dr Jarosław Szarek złożył kwiaty na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie, by upamiętnić 75. rocznicę wyzwolenia niemieckiego obozu koncentracyjnego dla kobiet w Holiszowie (Republika Czeska) przez żołnierzy Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych. Fot. Sławek Kasper/IPN

7 maja 2020 r. prezes IPN, dr Jarosław Szarek i dr Dariusz Iwaneczko, dyrektor Oddziału IPN w Rzeszowie, oddali hołd poległym w walce żołnierzom i zamordowanym mieszkańcom wsi Kuryłówka. Złożyli kwiaty pod pomnikiem upamiętniającym bitwę pod Kuryłówką oraz zapalili znicze na grobach – m.in. na mogile Józefa Zadzierskiego „Wołyniaka" na cmentarzu w Tarnawcu. Fot. Sławek Kasper/IPN

18 maja 2020 r. w Krakowie odbyła się prezentacja serwisu internetowego „W Wadowicach wszystko się zaczęło...", przygotowanego przez IPN i tygodnik „Gość Niedzielny", oraz serwisu IPN, poświęconego pielgrzymkom papieskim, z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, redaktora naczelnego „Gościa Niedzielnego" ks. dr. Adama Pawlaszczyka oraz szefa portalu dr. Andrzeja Grajewskiego. Fot. Agnieszka Masłowska/IPN

25 maja 2020 r. w 72. rocznicę zamordowania rtm. Witolda Pileckiego pod murem dawnego więzienia mokotowskiego przy ul. Rakowieckiej w Warszawie znicze pamięci zapalili m.in.: córka rotmistrza, Zofia Pilecka-Optułowicz, marszałek senior Sejmu RP Antoni Macierewicz oraz zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk. Fot. Sławek Kasper/IPN

27 maja 2020 r., w 80. rocznicę śmierci gen. Bolesława Roi, prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz prezydent Kielc Bogdan Wenta podpisali list intencyjny, dotyczący współpracy przy inicjatywie upamiętniającej gen. Roję na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen. Fot. Sławek Kasper/IPN

4 czerwca 2020 r., w 28. rocznicę obalenia rządu Jana Olszewskiego, pod tablicą upamiętniającą premiera RP kwiaty złożył prezes IPN dr Jarosław Szarek wraz z marszałkiem seniorem Sejmu RP Antonim Macierewiczem i ministrem Piotrem Naimskim. Fot. Sławek Kasper/IPN

12 czerwca 2020 r. w Łodzi, przed kościołem ewangelicko-augsburskim św. Mateusza z okazji Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady otwarto wystawę plenerową *Aleksander Falzmann (1887–1942) – bohaterski pastor*. W uroczystości udział wzięli m.in.: ks. Arkadiusz Raszka, wikariusz diecezji warszawskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, dr hab. Dariusz Rogut, dyrektor Oddziału IPN w Łodzi, Artur Ossowski, naczelnik OBEN w Łodzi. Fot. Kornelia Młynarczyk/IPN

14 czerwca 2020 r. w Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady przedstawiciele Instytutu Pamięci Narodowej uczestniczyli w kilku wydarzeniach. W uroczystościach rocznicowych przed Pomnikiem – Mauzoleum Ofiar Obozów Koncentracyjnych na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie wzięli udział zastępca prezesa IPN Jan Baster oraz Adam Siwek, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa. Fot. Anna Maria Adamus/IPN

Tego samego dnia, tj. 14 czerwca 2020 r., w Oświęcimiu prezes IPN dr Jarosław Szarek i dr hab. Filip Musiał, dyrektor Oddziału IPN w Krakowie, złożyli kwiaty przed Ścianą Śmierci w niemieckim obozie koncentracyjnym KL Auschwitz, w 80. rocznicę pierwszego transportu więźniów politycznych z Tarnowa do KL Auschwitz. Fot. Monika Wojtyca-Gaweł/IPN

Na dziedzińcu Zamku w Lublinie w 80. rocznicę pierwszego transportu więźniów politycznych z Tarnowa do KL Auschwitz, 14 czerwca 2021 r., ze zniczy ułożono napis: 14 IV 1940 AUSCHWITZ. Fot. Dawid Florczak/IPN

15–19 czerwca 2020 r. zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji prowadził prace na cmentarzu parafialnym w Odolanowie. Poszukiwano szczątków żołnierzy z oddziału WSGO „Warta". W wyniku prac odnaleziono szczątki ośmiu osób. Fot. Jacek Milczarski/IPN

17 czerwca 2020 r. prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz dr Orsolya Zsuzsanna Kovács, ambasador Węgier, otworzyli w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" dyskusję o książce Balázsa Ablonczyego *Pál Teleki (1879–1941)*. Fot. Sławek Kasper/IPN

21 czerwca 2020 r. na Cmentarzu Wojennym w Palmirach, zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma oddał cześć Polakom zamordowanym przez Niemców w ramach akcji AB, składając wieniec na grobie marszałka Sejmu II RP Macieja Rataja, przewodniczącego Związku Parlamentarnego Polskich Socjalistów w II RP Mieczysława Niedziałkowskiego, wybitnego sportowca i olimpijczyka Janusza Kusocińskiego oraz wiceprezydenta Warszawy Jana Pohoskiego. Fot. Sławek Kasper/IPN

23 czerwca 2020 r. w Ambasadzie Węgier odbyła się uroczystość z okazji zakończenia misji dyplomatycznej radcy ambasady, dyrektora Węgierskiego Instytutu Kultury w Warszawie dr. Jánosa Tischlera. Wśród zaproszonych gości byli przedstawiciele IPN z prezesem dr. Jarosławem Szarkiem na czele. Fot. Sławek Kasper/IPN

24 czerwca 2020 r. w Urzędzie Marszałkowskim w Opolu odbył się finał IV Wojewódzkiego Konkursu „Fakty–Wydarzenia–Ludzie. Armia Krajowa 1939–1945” pod patronatem Delegatury IPN w Opolu. Fot. Janusz Oszytko/IPN

25 czerwca 2020 r. w Poznaniu odbyła się dyskusja online, z udziałem historyków: prof. Stanisława Jankowiaka (UAM), dyrektora Oddziału IPN w Poznaniu dr. hab. Rafała Reczka, dr. Piotra Grzelczaka (OBBH Poznań) oraz naczelnika OBBH w Poznaniu dr. hab. Konrada Białeckiego, o Poznańskim Czerwcu 1956. Fot. Marta Sankiewicz/IPN

25 czerwca 2020 r. w Domu Dziennikarza w Warszawie, prezes IPN dr Jarosław Szarek wręczył Nagrodę im. Janusza Kurtyki Rafałowi Geremkowi za film *Niepokonany. Opowieść o generale Stanisławie Maczku* w 27. Konkursie Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. Fot. Sławek Kasper/IPN

30 czerwca 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyła się prezentacja znaczka poświęconego wybitnemu kryptologowi Janowi Kowalewskiemu z udziałem zastępcy prezesa IPN dr. Mateusza Szpytmy, prezesa Zarządu Poczty Polskiej Tomasza Zdzikota i wiceprezesa Andrzeja Bodziony oraz dr. hab. Sławomira Cenckiewicza, zastępcy przewodniczącego Kolegium IPN i dyrektora Wojskowego Biura Historycznego. Fot. Sławek Kasper/IPN

1 lipca 2020 r. na placu Armii Krajowej w Mielcu prezes IPN dr Jarosław Szarek odsłonił pierwszą część ogólnopolskiej wystawy z cyklu *Tu rodziła się Solidarność*, przygotowaną w związku z 40. rocznicą powstania NSZZ „Solidarność". 1 lipca jednocześnie otwarto wystawy w 17 miejscowościach w całej Polsce, a do końca sierpnia w 53 miastach. Fot. Katarzyna Gajda-Bator/IPN

2 lipca 2020 r. w Archiwum IPN odbyło się uroczyste przekazanie obrączki ślubnej, należącej do byłego więźnia niemieckich obozów koncentracyjnych KL Auschwitz i KL Neuengamme – Stefana Brzozowskiego. Pamiątkę od zastępcy prezesa IPN dr. Mateusza Szpytmy odebrał prawnuk ofiary niemieckich represji Bartłomiej Brzozowski. Fot. Katarzyna Adamów/IPN

W pierwszym tygodniu lipca 2020 r. w Pułtusku prowadzono prace poszukiwawcze w dawnej siedzibie PUBP. Istniało prawdopodobieństwo, że mógł tam zostać pogrzebany m.in. st. sierż. Mieczysław Dziemieszkiewicz „Rój". Fot. ks. Tomasz Trzaska/IPN

5 lipca 2020 r. w Hyżnem na Podkarpaciu odsłonięto mural poświęcony gen. Władysławowi Sikorskiemu na budynku szkoły podstawowej, do której uczęszczał w latach 1887–1893. Uroczystość zorganizowano w 77. rocznicę tragicznej śmierci generała. Fot. Katarzyna Gajda-Bator/IPN

8 lipca 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyła się konferencja prasowa, podczas której zaprezentowano Bazę Ofiar Zbrodni Wołyńskiej. W konferencji udział wzięli m.in. prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz badaczka zbrodni wołyńskiej Ewa Siemaszko. Fot. Piotr Życieński/IPN

10 lipca 2020 r. w Lubstynku prezes IPN dr Jarosław Szarek w towarzystwie, m.in.: marszałka województwa warmińsko mazurskiego Marka Brzezina (na zdjęciu), ministra rolnictwa Jana Krzysztofa Ardanowskiego, wójta gminy Lubawa Tomasza Ewertowskiego, przewodniczącego Kolegium IPN prof. Wojciecha Polaka, odsłonił tablicę w brązie ufundowaną przez IPN, poświęconą mieszkańcom Warmii i Mazur oraz ziemi lubawskiej, którzy 11 lipca 1920 r. opowiedzieli się za przyłączeniem do Polski. Fot. Jan Hlebowicz/IPN

10 lipca 2020 r. w Lublinie na Skwerze Ofiar Wołynia odbyły się uroczystości upamiętniające ofiary zbrodni wołyńskiej. Kwiaty złożył Marcin Krzysztofik, dyrektor Oddziału IPN w Lublinie, towarzyszył mu dr Leon Popek, zastępca dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN. Fot. Dawid Florczak/IPN Lublin

11 lipca 2020 r. w Warszawie w Narodowym Dniu Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej, hołd polskim ofiarom oddali zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk oraz dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek. Fot. Mateusz Niegowski/IPN

11 lipca 2020 r. w Świdniku na terenie zakładu PZL ŚWIDNIK, z udziałem m.in. prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, przewodniczącego NSZZ „Solidarność" Piotra Dudy, odbyły się uroczystości w związku z 40. rocznicą Świdnickiego Lipca. Fot. Dawid Florczak/IPN

13–18 lipca 2020 r. odbyła się XIV konferencja online z cyklu „Polonijne spotkania z historią najnowszą" z udziałem 54 uczestników z 14 państw. Fot. Mateusz Marek/IPN

17 lipca 2020 r. prezes IPN dr Jarosław Szarek wspólnie z prezesem Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego Bogusławem Siennickim odsłonili tablicę upamiętniającą udział członków Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego w szeregach Armii Ochotniczej 1920 r. Fot. Iwona Spałek/IPN

18 lipca 2020 r. w Sosnowcu prezes IPN dr Jarosław Szarek odsłonił tablicę z okazji 100. rocznicy powstania Armii Ochotniczej walczącej z bolszewikami w 1920 r. W uroczystości udział wzięli m.in. Michał Zastrzeżyński, zastępca prezydenta Miasta Sosnowca i dr Andrzej Sznajder, dyrektor Oddziału IPN w Katowicach. Fot. Monika Kobylańska/IPN

W lipcu 2020 r. rozpoczął się kolejny etap prac poszukiwawczych na terenie dawnego więzienia mokotowskiego przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Przy odkrytych szczątkach odnaleziono m.in. elementy polskiego umundurowania. Fot. Marta Smolańska/IPN

20 lipca 2020 r. w Szczecinie, na gmachu szpitala im. prof. Tadeusza Sokołowskiego, oficera i lekarza w czasie wojny polsko-bolszewickiej, została odsłonięta tablica upamiętniająca patrona placówki, przygotowana przez IPN. W uroczystości brali udział m.in. prof. Bogusław Machaliński, rektor Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie oraz dr Paweł Skubisz, dyrektor Oddziału IPN w Szczecinie. Fot. Marcin Manowski/IPN

21 lipca 2020 r. w Łodzi przed Archikatedrą pw. św. Stanisława Kostki otwarto wystawę *Tu rodziła się Solidarność*. Fot. Kornelia Młynarczyk/IPN

22 lipca 2020 r. w 78. rocznicę rozpoczęcia wielkiej akcji likwidacyjnej getta warszawskiego IPN uczcił warszawskich Żydów, zamordowanych przez Niemców w obozie zagłady w Treblince. Fot. Sławek Kasper/IPN

29 lipca 2020 r. na dziedzińcu Zamku Królewskiego w Warszawie, z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, uroczyście otwarto wystawę IPN *Pokolenia wolności*. Fot. Piotr Życieński/IPN

W sierpniu 2020 r. IPN rozpoczął kampanię informacyjno-medialną „Wojna Światów", skierowaną także do odbiorców zagranicznych. Kampania jest związana ze stuleciem Bitwy Warszawskiej, która między innymi powstrzymała marsz bolszewików na Zachód. Z powodu pandemii większość wydarzeń o zasięgu międzynarodowym odbyła się w przestrzeni wirtualnej.

W sierpniu 2020 r. IPN rozpoczął wirtualną kampanię informacyjno-medialną „Wojna Światów" skierowaną także do odbiorców zagranicznych, w związku ze stuleciem Bitwy Warszawskiej. Jednym z elementów kampanii były animacje.

W miesiącach letnich 2020 r. IPN prowadził kampanię medialną dotyczącą rocznicy powstania „Solidarności" skierowaną do odbiorców zagranicznych w swoich mediach społecznościowych, m.in. za pośrednictwem spotu.

1 sierpnia 2020 r. w Lublinie na placu przed Kościołem Garnizonowym odbyły się obchody Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego i Akcji „Burza" na Lubelszczyźnie. Z tej okazji uczestnicy wspólnie odśpiewali piosenki powstańcze, wojskowe i patriotyczne podczas koncertu orkiestry wojskowej. Fot. Dawid Florczak/IPN

10 sierpnia 2020 r. na Dworcu Głównym PKP w Krakowie z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, Adama Kality. prezesa Stowarzyszenia NZS 1980, Pawła Zechentera. twórcy wystawy. oraz Pawła Zdańkowskiego z NZS Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie została otwarta wystawa *NZS – pokolenia przemian 1980–2020*. Fot. Żaneta Wierzgacz/IPN

Od 10 do 31 sierpnia 2020 r. w Grodzisku Mazowieckim była prezentowana wystawa plenerowa *Wojna z bolszewikami. Bitwa warszawska 1920*. Fot. Jacek Persa/IPN

12 sierpnia 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" prezes IPN dr Jarosław Szarek otworzył wystawę *Wojna Światów 1920*, upamiętniającą Bitwę Warszawską 1920 r. w jej 100. rocznicę. Wśród gości byli m.in. doradca prezydenta RP Andrzeja Dudy – dr Barbara Fedyszak-Radziejowska oraz I sekretarz Ambasady Ukrainy w Warszawie – Witalij Biłyj. Fot. Sławek Kasper/IPN

12 sierpnia 2020 r. w ramach obchodów rocznicy stulecia Bitwy Warszawskiej na budynku Warszawskiego Domu Technika przy ul. Czackiego 3/5 prezes IPN dr Jarosław Szarek odsłonił sfinansowaną przez IPN tablicę upamiętniającą udział członków Stowarzyszenia Techników w Warszawie w szeregach Armii Ochotniczej 1920 r. Fot. Sławek Kasper/IPN

12 sierpnia 2020 r. w Płocku otwarto wystawę *Tadeusz Jeziorowski (1908–1939). Bohater dwóch wojen*. Fot. Marzena Kumosińska/IPN

13 sierpnia 2020 r. w nowej siedzibie Centrali IPN w Warszawie została uroczyście odsłonięta, z udziałem m.in. wicemarszałka Sejmu RP Piotra Zgorzelskiego, sędziego Bogusława Nizieńskiego, doradcy prezydenta RP Andrzeja Dudy – dr Barbary Fedyszak-Radziejowskiej, Magdaleny Merty, tablica poświęcona dr. hab. Januszowi Kurtyce, działaczowi opozycji antykomunistycznej, historykowi i prezesowi IPN w latach 2005–2010. Tablicę odsłonili prezes IPN dr Jarosław Szarek i syn Janusza Kurtyki, Paweł Kurtyka. Fot. Sławek Kasper/IPN

13 sierpnia 2020 r. na Dworcu Łódź Fabryczna otwarto wystawę *Łódzkie ślady wojny polsko-bolszewickiej*. Fot. Paweł Kowalski /IPN

13 sierpnia 2020 r. w Łodzi odbyła się uroczystość uruchomienia pociągu „Pogonowski" Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej dedykowanego pamięci kpt. Stefana Pogonowskiego, bohatera wojny polsko-bolszewickiej. Fot. Paweł Kowalski /IPN

13 sierpnia 2020 r. na Cmentarzu Starym w Łodzi złożono kwiaty na grobach: kpt. Stefana Pogonowskiego oraz Aleksandra Napiórkowskiego. W uroczystości udział wzięli m.in.: Włodzimierz Tomaszewski, poseł na Sejm RP, Janusz Malinowski, prezes zarządu ŁKA, dr hab. Dariusz Rogut, dyrektor Oddziału IPN w Łodzi oraz Piotr Adamczyk, wicemarszałek Województwa Łódzkiego. Fot. ŁKA

14 sierpnia 2020 r. w Gdańsku i Gdyni odbyło się uroczyste otwarcie gdyńskiej i gdańskiej edycji wystawy IPN *Tu rodziła się Solidarność* z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka. W uroczystości udział wzięli m.in.: Mieczysław Struk, marszałek województwa pomorskiego (na zdjęciu), Kacper Płażyński, poseł na Sejm RP, Bazil Kerski, dyrektor Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku (za zdjęciu). Fot. Marcin Węgliński/IPN

14 sierpnia 2020 r. w Toruniu odbyło się uroczyste odsłonięcie pomnika Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych w ramach obchodów 100. rocznicy Bitwy Warszawskiej z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka i przewodniczącego Kolegium IPN prof. Wojciecha Polaka. W uroczystości udział wzięli m.in. przedstawiciele rodzin – żołnierzy wojsk balonowych, Michał Zaleski, prezydent Torunia, oraz prof. Krzysztof Mikulski (UMK). Fot. Marcin Węgliński/IPN

14 sierpnia 2020 r. w ramach obchodów rocznicy stulecia Bitwy Warszawskiej na ścianie kamienicy przy ul. Filtrowej 69 na warszawskiej Ochocie została odsłonięta sfinansowana przez IPN tablica upamiętniająca płk. dypl. Ignacego Matuszewskiego i Halinę Konopacką. Fot. Mateusz Niegowski/IPN

14 sierpnia 2020 r. z okazji 100. rocznicy sojuszu Piłsudski–Petlura zastępca dyrektora Archiwum IPN dr Mariusz Żuławnik złożył w imieniu prezesa IPN dr. Jarosława Szarka wieńce przed pomnikami żołnierzy Ukraińskiej Republiki Ludowej w kwaterach oficerskiej i żołnierskiej Cmentarza Prawosławnego na Woli w Warszawie. Fot. Piotr Życieński/IPN

15 sierpnia 2020 r. w Mirkowie k. Wrocławia odsłonięto pomnik Niepodległości i Bitwy Warszawskiej, będący wspólną inicjatywą Oddziału IPN we Wrocławiu i Stowarzyszenia „Marszałek". W uroczystości uczestniczyli m.in. Krzysztof Karczewski, radny Gminy Długołęka, dr Katarzyna Pawlak-Weiss, zastępca dyrektora Oddziału IPN we Wrocławiu, Stanisław Melski, aktor Teatru Polskiego we Wrocławiu, Małgorzata Calińska-Mayer, radna wojewódzka oraz Cezary Kościelak, prezes Stowarzyszenia „Marszałek". Fot. Dominik Wojtkiewicz/IPN

15 sierpnia 2020 r. w ramach obchodów 100. rocznicy Bitwy Warszawskiej na cmentarzu parafialnym w Węgrowie (woj. mazowieckie) zastępca dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Joanna Piskorz odsłoniła odnowioną przez IPN mogiłę żołnierzy Wojska Polskiego poległych podczas wojny polsko-bolszewickiej. Fot. Mateusz Niegowski/IPN

15 sierpnia 2020 r. w 100. rocznicę zwycięskiej Bitwy Warszawskiej prezes IPN dr Jarosław Szarek złożył kwiaty na cmentarzu w Ossowie, gdzie w ośmiu zbiorowych mogiłach i jednej indywidualnej spoczywają żołnierze polegli w boju pod Ossowem. IPN w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków odnowił nagrobki na wszystkich mogiłach zbiorowych. Fot. Sławek Kasper/IPN

20 sierpnia 2020 r. w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku odbyła się debata historyków, zatytułowana „Bitwa Warszawska. Wojna o wolność Europy", poświęcona wojnie polsko-bolszewickiej i jej kulminacyjnemu punktowi, który rozegrał się na przedpolach stolicy odrodzonego państwa polskiego – Bitwie Warszawskiej. W debacie udział wzięli prof. Krzysztof Kawalec (OBBH Wrocław), prof. Marek Kornat (IH PAN), prof. Alvydas Nikžentaitis (Instytut Historii Litwy), prof. Grzegorz Nowik (ISP PAN), prof. Janusz Odziemkowski (UKSW), Wolfgang Templin (niemiecki historyk i publicysta). Debatę poprowadził dyrektor Biura Badań Historycznych IPN prof. Włodzimierz Suleja. Fot. Sławek Kasper/IPN

23 sierpnia 2020 r. w Stalowej Woli odbyły się obchody 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność". Nadane przez prezydenta RP Andrzeja Dudę Krzyże Wolności i Solidarności zasłużonym działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej wręczył prezes IPN dr Jarosław Szarek. Fot. Igor Witowicz/IPN

24 sierpnia 2020 r. Archiwum IPN w Warszawie odwiedziła delegacja żołnierzy z 9. Brygady Wsparcia Dowodzenia Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych. Fot. Katarzyna Adamów/IPN

26 sierpnia 2020 r. zaprezentowano nowy portal „Twarze Solidarności", nieznane dotychczas dokumenty sowieckie oraz dodatek prasowy podczas konferencji prasowej w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia". W wydarzeniu udział wzięli m.in. prezes IPN dr Jarosław Szarek, redaktor naczelny tygodnika „Gość Niedzielny" ks. dr Adam Pawlaszczyk, Robert Ciupa, dyrektor Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności, dr Andrzej Sznajder, dyrektor Oddziału IPN w Katowicach oraz Krzysztof Wyszkowski, członek Kolegium IPN. Fot. Sławek Kasper/IPN

28 sierpnia 2020 r. na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie odbyło się otwarcie dwujęzycznej wystawy IPN *Tu rodziła się Solidarność*. Fot. Sławek Kasper/IPN

28 sierpnia 2020 r. na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie z okazji 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” odbyła się uroczystość wręczenia nadanych przez prezydenta RP Andrzeja Dudę Krzyży Wolności i Solidarności działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej przez prezesa IPN dr. Jarosława Szarka. Fot. Katarzyna Adamów/IPN

29 sierpnia 2020 r. w Białymstoku w ramach obchodów 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” Oddział IPN w Białymstoku oraz Region Podlaski NSZZ „Solidarność” zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową „Kościół rzymskokatolicki wobec powstania i działalności NSZZ »Solidarność«”. Fot. Radosław Wnorowski/IPN

30 sierpnia 2020 r. w Gdańsku odbyła się uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności, nadanych przez prezydenta RP Andrzeja Dudę zasłużonym działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej. Odznaczenia wręczył prezes IPN dr Jarosław Szarek. Fot. Jan Hlebowicz/IPN

30 sierpnia 2020 r. prezes IPN dr Jarosław Szarek odwiedził Teresę Zborowską – matkę śp. Marka Zborowskiego, działacza Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. Zaprezentował projekt tablicy upamiętniającej zasługi syna, która zostanie odsłonięta w Gdańsku. Jednocześnie odsłonięto tablice upamiętniające Alinę Pienkowską-Borusewicz, Magdalenę Modzelewską-Rybicką i Jana Piotra Koziatka. Fot. Sławek Kasper/IPN

30 sierpnia 2020 r. w ramach obchodów 40. rocznicy powstania „Solidarności” w Sali BHP w Gdańsku odbyła się dyskusja wokół najnowszych wydawnictw IPN poświęconych „Solidarności”, w tym czwartego tomu *Encyklopedii Solidarności*. W dyskusji udział wzięli m.in.: prezes IPN dr Jarosław Szarek, dyrektor Oddziału IPN w Gdańsku prof. Mirosław Golon, dr Tomasz Kozłowski (BBH IPN), dr Arkadiusz Kazański (OBEN Gdańsk), dr Grzegorz Majchrzak (BBH IPN). Fot. Sławek Kasper/IPN

30 sierpnia 2020 r. na opolskim rynku odbył się koncert „Tu rodziła się Solidarność” z okazji 40. rocznicy jej powstania. Zespół „Grupa Bartka” zaprezentował rockowe aranżacje ballad Jacka Kaczmarskiego. Na telebimie pokazano multimedialne spoty IPN. Fot. Tomasz Greniuch/IPN

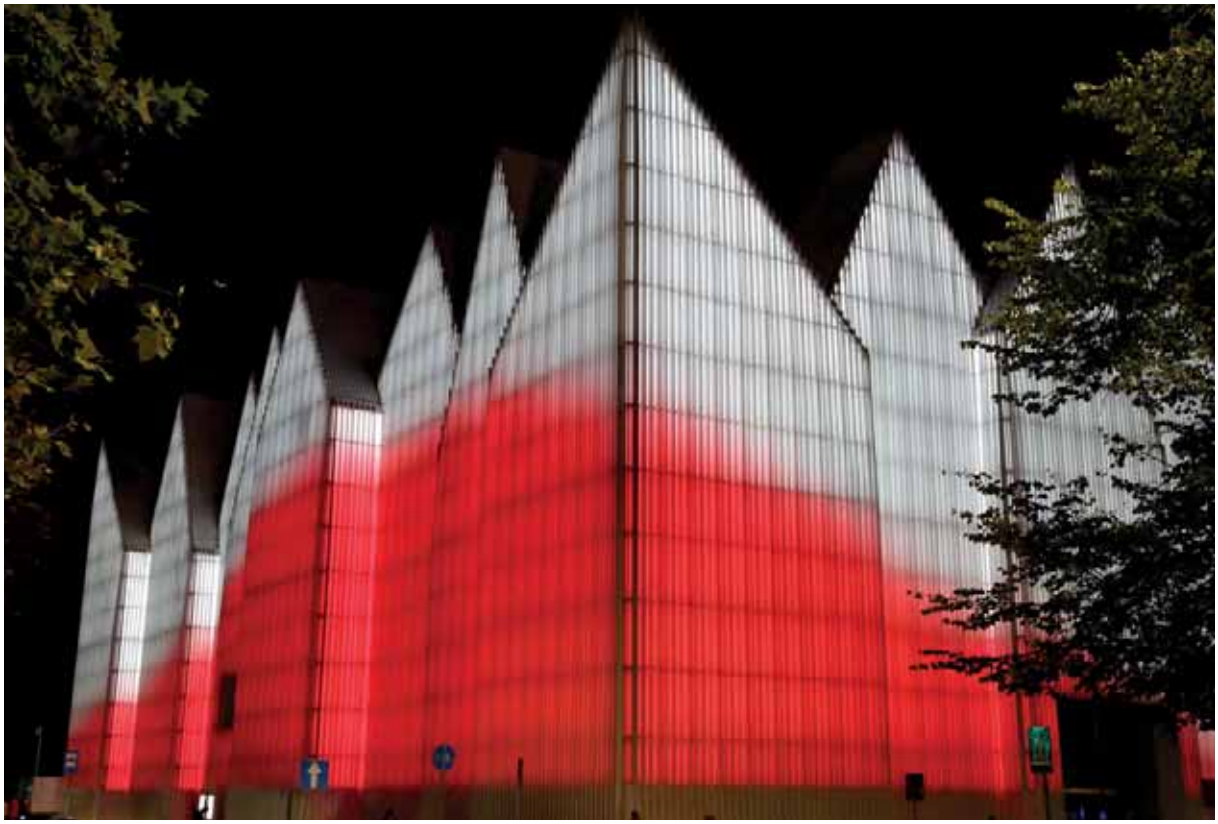

30–31 sierpnia 2020 r. w Szczecinie odbył się pokaz iluminacji w hołdzie „Solidarności” na fasadzie Filharmonii Szczecińskiej im. Mieczysława Karłowicza w 40. rocznicę podpisania porozumień sierpniowych. Fot. Michał Ruczyński/IPN

31 sierpnia 2020 r. w Kielcach świętowano 40. rocznicę powstania NSZZ „Solidarność”, podczas której nastąpiło uroczyste otwarcie Biblioteki Solidarności. Fot. Katarzyna Pronobis/IPN

1 września 2020 r. w Gdańsku podczas obchodów 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej prezydent RP Andrzej Duda, w obecności prezesa IPN dr. Jarosława Szarka oraz dyrektora Muzeum II Wojny Światowej dr. Karola Nawrockiego, wręczył noty identyfikacyjne rodzinom pięciu obrońców Westerplatte. Fot. Sławek Kasper/IPN

2 września 2020 r. zostały złożone kwiaty przed ścianą straceń dawnego więzienia przy ul. Rakowieckiej w Warszawie, w którym 1 marca 1951 r. strzałem w tył głowy zabito przywódcę IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość" – prezesa ppłk. Łukasza Cieplińskiego i jego współpracowników. W obchodach 75. rocznicy powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość udział wzięli prezes IPN dr Jarosław Szarek i zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk. Fot. Sławek Kasper/IPN

2–4 września 2020 r. w Gdańsku odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Pierwsza Solidarność. Geneza, organizacja, konteksty". W konferencji udział wzięli m.in.: dr Łukasz Kamiński (UWr), dr Katarzyna Wilczok (UŚ), dr Przemysław Ruchlewski (ECS), dr Tomasz Kozłowski (BBH IPN) oraz dr Grzegorz Wołk (BBH IPN). Fot. Jan Hlebowicz/IPN

8 września 2020 r. na Zamku Królewskim w Warszawie został rozpoczęty cykl konferencji „Generał Władysław Anders. Żołnierz i polityk – w 50. rocznicę śmierci". W inauguracji udział wzięli m.in. córka generała, ambasador RP we Włoszech Anna Maria Anders oraz zastępca prezesa IPN Jan Baster. Fot. Sławek Kasper/IPN

10 września 2020 r. w Centrali IPN w Warszawie, w nowo otwartej księgarni, odbył się briefing z okazji 75. rocznicy powstania Zrzeszenia WiN oraz 73. rocznicy wydania wyroku w tzw. procesie krakowskim. Najnowsze publikacje na temat WiN przedstawili: zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma oraz dyrektor Oddziału IPN w Krakowie dr hab. Filip Musiał. Fot. Sławek Kasper/IPN

10 września 2020 r. w Krośniewicach w 50. rocznicę śmierci gen. Władysława Andersa na jednej ze ścian Liceum Ogólnokształcącego odsłonięto mural upamiętniający generała. W uroczystości udział wzięli: córka generała Anna Maria Anders, ambasador RP w Rzymie, dyrektor Oddziału IPN w Łodzi dr hab. Dariusz Rogut, poseł na Sejm RP Tomasz Rzymkowski oraz burmistrz Krośniewic Katarzyna Erdman. Fot. Kornelia Młynarczyk/IPN

10 września 2020 r. w Kielcach odbyła się konferencja „Wieś polska w czasie II wojny światowej – straty osobowe". Uczestników konferencji przywitała dr Dorota Koczwańska-Kalita, p.o. dyrektora Biura Prezesa i Komunikacji Społecznej IPN oraz naczelnik Delegatury IPN w Kielcach. Fot. Katarzyna Pronobis/IPN

12 września 2020 r. we Lwowie odsłonięto tablicę upamiętniającą Ryszarda Siwca oraz zaprezentowano wystawę *Krzyk szarego człowieka. Ryszard Siwiec (1909–1968)*. Fot. udostępniona przez KG RP we Lwowie

12 września 2020 r. na Polanie Śmierci pod Starym Grodkowem odbyły się pierwsze oficjalne uroczystości upamiętniające zamordowanych żołnierzy NSZ ze zgrupowania mjr. Henryka Flamego „Bartka" z udziałem zastępcy prezesa IPN dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka i rodzin pomordowanych. Fot. Adam Pacześniak/IPN

14 września 2020 r. podczas briefingu prasowego IPN przedstawił publikację Korekty ciąg dalszy – replikę dr. Tomasza Domańskiego na uwagi i zarzuty zawarte w odpowiedziach redaktorów i autorów książki *Dalej jest noc* do opublikowanej przez dr. Domańskiego w 2019 r. recenzji *Korekta obrazu?* W briefingu uczestniczył także zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma. Fot. Sławek Kasper/IPN

14 września 2020 r. w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP oraz na cmentarzu Rakowickim w Krakowie, z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, odbył się pochówek żołnierza wyklętego Stanisława Szajny. Fot. Żaneta Wierzgacz/IPN

14 września 2020 r. w Izbie Pamięci IPN na warszawskiej Pradze przy ul. Strzeleckiej 8 odbył się wykład dr. Tomasza Łabuszewskiego naczelnika OBBH w Warszawie „Wyzwolenie czy zniewolenie?" – inaugurujący cykl spotkań online „Warszawskie wędrówki z historią". Fot. Iwona Spałek/IPN

16 września 2020 r. w Opolu otwarto Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia" z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, prezydenta Opola Arkadiusza Wiśniewskiego, dyrektora Oddziału IPN we Wrocławiu dr. Andrzeja Drogonia oraz naczelnika Delegatury IPN w Opolu dr. Tomasza Greniucha. Fot. Adam Pacześniak/IPN

17 września 2020 r. w Wytycznie zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma oraz Marcin Krzysztofik, dyrektor Oddziału IPN w Lublinie, złożyli kwiaty na cmentarzu wojskowym żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza podczas uroczystości upamiętniających agresję sowiecką na Polskę w 1939 r., z udziałem prezydenta RP Andrzeja Dudy. Organizatorem obchodów rocznicy była Straż Graniczna, a partnerem Oddział IPN w Lublinie. Fot. Dawid Florczak/IPN

17 września 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyło się otwarcie wystawy multimedialnej 20–40–20, m.in. z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, Macieja Kopcia, podsekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, oraz Adama Hlebowicza, dyrektora Biura Edukacji Narodowej IPN. Fot. Sławek Kasper/IPN

17 września 2020 r. w Warszawie przy pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie, uroczyście odsłonięto tablicę upamiętniającą śp. Wojciecha Ziembińskiego, działacza niepodległościowego, głównego inicjatora budowy tego pomnika. W uroczystości uczestniczyli m.in. prezes IPN dr Jarosław Szarek, wicemarszałek Sejmu RP Małgorzata Gosiewska, marszałek senior Sejmu RP Antoni Macierewicz oraz szef Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk. Tablicę sfinansował IPN. Fot. Sławek Kasper/IPN

17 września 2020 r. w Janowie Lubelskim, na budynku LO im. Bohaterów Porytowego Wzgórza oficjalnie odsłonięto mural upamiętniający ofiarę zbrodni katyńskiej, kpt. Józefa Majkę. Fot. OBEN Lublin

20 września 2020 r. w Warszawie spod Muzeum Wojska Polskiego po raz 13. wyruszył Katyński Marsz Cieni, który jest hołdem dla blisko 22 tys. polskich oficerów zamordowanych przez Sowietów w 1940 r. w Katyniu i innych miejscach kaźni na Wschodzie. Wzięło w nim udział 150 rekonstruktorów. Współorganizatorem Katyńskiego Marszu Cieni jest IPN. Fot. Sławek Kasper/IPN

21 września 2020 r. w Krzysztoforach (Muzeum Krakowa) odbyła się uroczystość wręczenia nadanych przez prezydenta RP Andrzeja Dudę Krzyży Wolności i Solidarności zasłużonym działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej. Odznaczenia wręczył prezes IPN dr Jarosław Szarek. Fot. Żaneta Wierzgacz/IPN

23 września 2020 r. w „Przystanku Historia" IPN Trablice-Pelagów odbyły się warsztaty o ks. Romanie Kotlarzu i historii PRL dla uczniów szkoły podstawowej. Fot. Delegatura IPN w Radomiu

23 września 2020 r. w związku z 100. rocznicą Bitwy Warszawskiej w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbył się koncert „Droga do wolności" w wykonaniu zespołu THE WELLNESS SOUND. Fot. Iwona Spałek/IPN

24 września 2020 r. w Poznaniu odbyła się inauguracja Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia" z udziałem m.in. prezesa IPN dr. Jarosława Szarka. Fot. Tomasz Cieślak/IPN

24–27 września 2020 r. w Teatrze Muzycznym w Gdyni odbył się XII Festiwal NNW, którego partnerem instytucjonalnym jest IPN. W jego ramach zorganizowano m.in. panel dyskusyjny „WiN – trzy obszary, trzy pomysły na organizację", z udziałem: dyrektora Oddziału IPN w Krakowie dr. hab. Filipa Musiała, naczelnika OBBH w Warszawie dr. Tomasza Łabuszewskiego, dr. Kazimierza Krajewskiego (OBBH Warszawa) oraz redaktora naczelnego „Biuletynu IPN" Jana Rumana. Fot. Marcin Węgliński/IPN

25 września 2020 r. na Wydziale Elektrycznym Politechniki Białostockiej odbył się uroczysty wernisaż wystawy *Karnawał białostockiej Solidarności w obiektywie Mirosława Bujanowskiego* powstałej we współpracy Oddziału IPN w Białymstoku z Archiwum Państwowym w Białymstoku, Organizacją Zakładową NSZZ „Solidarność" Politechniki Białostockiej oraz Archiwum Uczelnianego i Centrum Historii PB. Partnerem projektu był Artur Kosicki, marszałek województwa podlaskiego. Fot. Paweł Bezubik/IPN

25 września 2020 r. zastępcy prezesa IPN, dr hab. Krzysztof Szwagrzyk i dr Mateusz Szpytma, spotkali się z przedstawicielami waszyngtońskiej Fundacji Pamięci Ofiar Komunizmu pod przewodnictwem Mariona Smitha, jej dyrektora zarządzającego. Delegacja zza oceanu przybyła do Polski, aby szukać podmiotów gotowych wesprzeć ją w realizacji sztandarowego projektu, czyli w tworzeniu Muzeum Ofiar Komunizmu w sercu amerykańskiej stolicy. Fot. Sławek Kasper/IPN

28 września 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyła się promocja albumu *„Najbardziej tajemniczy kraj świata". Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliena H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959*. W dyskusji wzięli udział m.in.: Tomasz Stempowski, redaktor książki (AIPN), Adam Mazur, krytyk sztuki, znawca fotografii z Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, Sam Bryan, syn Juliena H. Bryana, Marzena Kruk, dyrektor Archiwum IPN oraz prowadzący Adam Hlebowicz, dyrektor Biura Edukacji Narodowej IPN. Fot. Sławek Kasper/IPN

29 września 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyła się premiera mobilnej gry miejskiej – *Głos walczącej Warszawy, podpułkownik Wacław Lipiński*. Fot. Aleksandra Wierzchowska/IPN

30 września 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbył się regionalny (mazowiecki) etap Turnieju Debat Historycznych IPN. Fot. Jacek Persa/IPN

We wrześniu 2020 r. rozpoczęto prace poszukiwawcze w Warszawie na terenie niegdyś należącym do Więzienia Karno-Śledczego Warszawa III (tzw. Toledo). Według relacji świadków miało tam dochodzić do egzekucji i tajnych pochówków więźniów. Fot. ks. Tomasz Trzaska/IPN

1 października 2020 r. w Białymstoku odbyło się otwarcie wystawy *Wielkopolanie dla Niepodległej. Oddziały wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej*. W uroczystości udział wzięli m.in.: wojewoda podlaski Bohdan Paszkowski, wicewojewoda wielkopolski Aneta Niestrawska, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku dr hab. Piotr Kardela, dyrektor Oddziału IPN w Poznaniu dr hab. Rafał Reczek oraz autor wystawy dr Adam Pleskaczyński (OBBH Poznań). Fot. Paweł Bezubik/IPN

1–2 października 2020 r. w Krasiczynie odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „8 maja 1945 roku. Polska perspektywa", w której uczestniczyli m.in.: dr Dariusz Iwaneczko, dyrektor Oddziału IPN w Rzeszowie, dr Bogusław Tracz (OBBH Katowice), dr hab. Krzysztof Sychowicz, naczelnik OBBH w Białymstoku, dr hab. Krzysztof Kaczmarski, naczelnik OBBH w Rzeszowie. Fot. Katarzyna Gajda-Bator/IPN

2 października 2020 r. z okazji Narodowego Dnia Pamięci o Ludności Cywilnej Powstańczej Warszawy na Cmentarzu Żbikowskim w Pruszkowie zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma odsłonił tablicę upamiętniającą wszystkich zabitych i zmarłych więźniów obozu Durchgangslager 121. Tablicę, ufundowaną przez IPN, umieszczono przy głównej bramie cmentarza od ul. Domaniewskiej. Fot. Sławek Kasper/IPN

3 października 2020 r. w Płocku odbyła się premiera edukacyjnej mobilnej gry miejskiej „Obrona Płocka 1920”. Fot. Jacek Persa/IPN

5 października 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” odbyło się spotkanie „Kadeci w wojnie polsko-bolszewickiej oraz w III Powstaniu Śląskim”. Fot. Aleksandra Wierzchowska/IPN

3 i 24 października 2020 r. w Szczecinie odbyła się I i II edycja webinariów dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych w szkołach podstawowych „Jak można uczyć o II wojnie światowej?". Webinaria prowadziła dr Zofia Fenrych (OBEN Szczecin). Fot. Michał Ruczyński/IPN

8 października 2020 r. w Szczecinie zakończyła się kolejna edycja regionalna Turnieju Debat Historycznych IPN. Turniej odbył się po raz pierwszy w formie online. Fot. Michał Ruczyński/IPN

8 października 2020 r. obchodzono 80. rocznicę powołania Batalionów Chłopskich. W uroczystości pod Pomnikiem Żołnierzy Batalionów Chłopskich i Ludowego Związku Kobiet, którego realizację w 2019 r. współfinansował IPN, wziął udział zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma. Fot. Sławek Kasper/IPN

9 października 2020 r. w Warszawie w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL przy ul. Rakowieckiej została odsłonięta tablica poświęcona pamięci „Młodocianych Więźniów Politycznych, Uczniów, Studentów, Harcerzy – ofiar represji w latach 1944–1956". Tablicę sfinansował IPN. Fot. Sławek Kasper/IPN

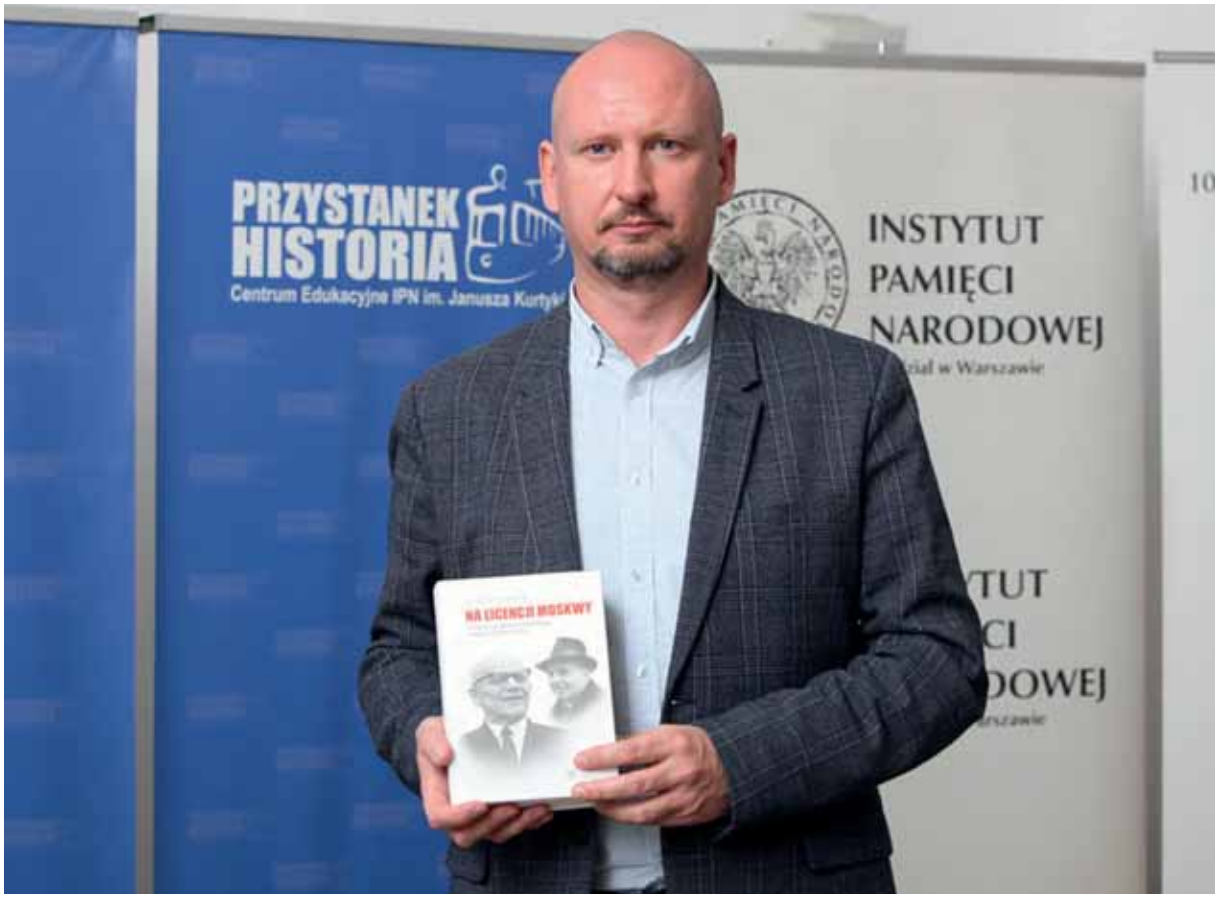

14 października 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbył się wykład dr. Roberta Spałka (OBBH Warszawa) na temat książki *Na licencji Moskwy. Wokół Gomułki, Bermana i innych (1943–1970)*. Fot. Piotr Życieński/IPN

15–16 października 2020 r. w Wiewiórczynie koło Łasku w ramach cyklu konferencji „Marszałek Józef Piłsudski – Droga do Niepodległej" odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „W 100-lecie Bitwy Warszawskiej". Uczestniczyli w niej m.in.: zastępca przewodniczącego Kolegium IPN prof. Tadeusz Wolsza, dyrektor Biura Badań Historycznych IPN prof. Włodzimierz Suleja, prof. Marek Kornat (IH PAN), dr hab. prof. UMK Zbigniew Girzyński, dr hab. Małgorzata Misiak (UWr), prof. Janusz Odziemkowski (UKSW). Fot. Karolina Kubiak/IPN

16 października 2020 r., z udziałem prezesa IPN dr. Jarosław Szarka i działaczy NSZZ „Solidarność", m.in. Ewy Tomaszewskiej, Adama Borowskiego (na zdjęciu), uroczyście została zamknięta wystawa *Tu rodziła się Solidarność*, prezentowana od 28 sierpnia na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie z okazji 40. rocznicy powstania „Solidarności". Zaproszeni zostali uczestnicy tych wydarzeń oraz opozycjoniści walczący z reżimem komunistycznym. Fot. Sławek Kasper/IPN

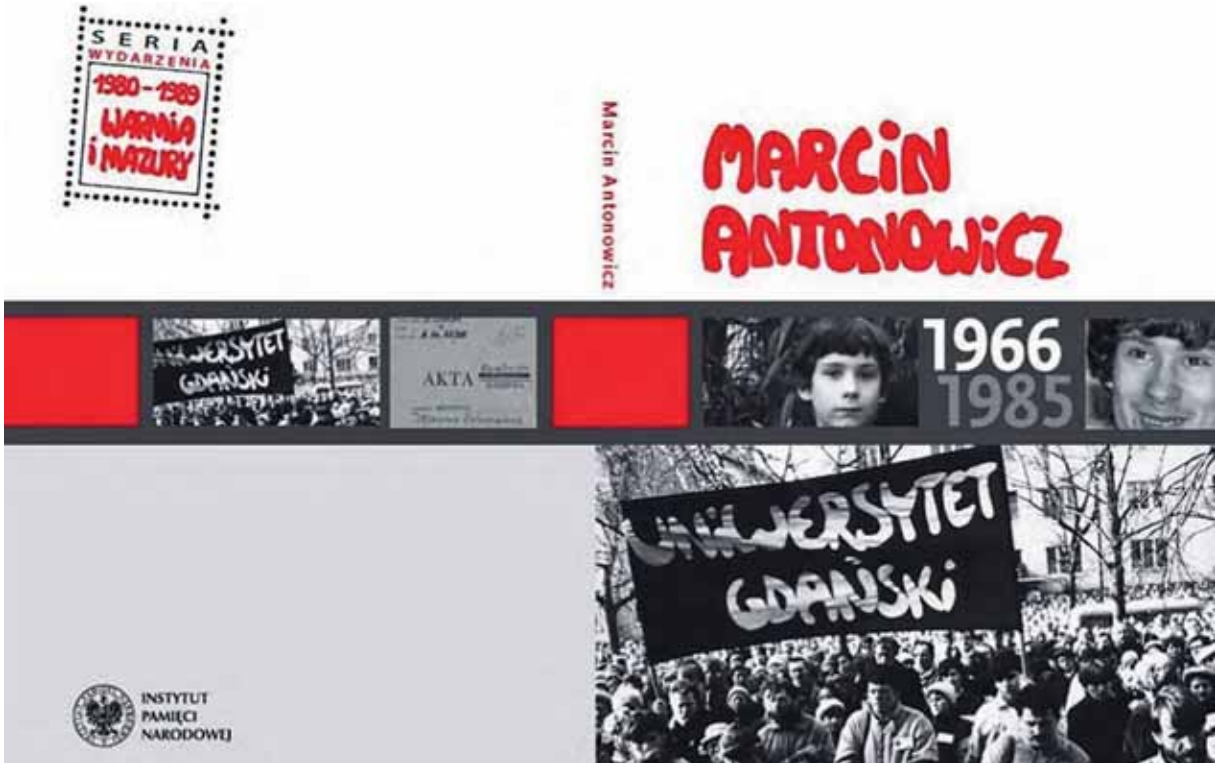

19 października 2020 r. w Olsztynie odbyła się promocja wydawnictwa *Marcin Antonowicz 1966–1985* w 35. rocznicę zatrzymania i śmiertelnego pobicia studenta. Fot. Aleksandra Pawlak/IPN

22–25 października 2020 r. w Warszawie odbył się zorganizowany przez IPN Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia". Na zdjęciu gala finałowa. Fot. Piotr Życieński/IPN

Od 25 października do 16 listopada 2020 r. przed Dworcem Głównym we Wrocławiu była prezentowana wystawa upamiętniająca protest głodowy kolejarzy (21–27 października 1980 r.) w lokomotywowni Wrocław Główny. Fot. Adam Pacześniak/IPN

3 listopada 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek ogłosił nazwiska laureatów drugiej edycji nagrody IPN „Semper Fidelis". Laureatami zostali: ks. Roman Twaróg, ks. bp. Jan Purwiński, Waldemar Szełkowski, Iness Todryk-Pisalnik oraz Andrzej Pisalnik i pośmiertnie Dora Kacnelson. Fot. Sławek Kasper/IPN

9 listopada 2020 r. w Sejnach zawieszono tablicę memoratywną poświęconą Tadeuszowi Katelbachowi, współorganizatorowi powstania sejneńskiego, politykowi, działaczowi emigracyjnemu. Fot. Anna Piekarska/IPN

11 listopada 2020 r. w Rzeszowie przed pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego odbyły się uroczystości Narodowego Święta Niepodległości. Fot. Grzegorz Leszczyński/IPN

12 listopada 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyła się konferencja prasowa, dotycząca przekazania w depozyt do Muzeum Getta Warszawskiego oryginału raportu Jürgena Stroopa. W spotkaniu udział wzięli m.in.: zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma, dyrektor Muzeum Getta Warszawskiego Albert Stankowski oraz dyrektor Archiwum IPN Marzena Kruk. Fot. Sławek Kasper/IPN

13 listopada 2020 r. odbyły się w Krakowie obchody Małopolskiego Dnia Pamięci Żołnierzy Niezłomnych (w rocznicę śmierci członków Zrzeszenia WiN: ppłk. Alojzego Kaczmarczyka, kpt. Józefa Ostafina i mjr. Waleriana Tumanowicza). Na zdjęciu Jadwiga Martyna, córka kpt. Ostafina przy symbolicznej mogile ojca. Fot. Janusz Ślęzak/IPN

13 listopada 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" w Kielcach miała miejsce prezentacja rzeźb *Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga*. Fot. Katarzyna Pronobis/IPN

16 listopada 2020 r. w 80. rocznicę zamknięcia granic warszawskiego getta, zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma wziął udział w uroczystości zapalenia zniczy przy zachowanym fragmencie muru getta na ul. Siennej 53 w Warszawie. Fot. Sławek Kasper/IPN

16–20 listopada 2020 r. w Lublinie na cmentarzu przy ul. Unickiej odkryto szczątki podczas prac poszukiwawczych prowadzonych przez IPN. Fot. BPiI

20 listopada 2020 r. na budynku szkoły podstawowej w Tuszowie Narodowym, w którym urodził się gen. Władysława Sikorskiego, zakończono prace nad muralem przedstawiającym postać generała i jego żołnierzy. Fot. Katarzyna Gajda-Bator/IPN

25 listopada 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" prezes IPN dr Jarosław Szarek zaprezentował laureatów Nagrody „Kustosz Pamięci Narodowej", którymi zostali: Kazimierz Cholewa, Wasyl Haniewicz, Andrzej Pityński, pośmiertnie Wojciech Ziembiński, a także Komitet Pamięci Gusen. Fot. Sławek Kasper/IPN

26 listopada 2020 r. w Oddziale IPN w Lublinie nastąpiło przekazanie opasek odblaskowych Wydziałowi Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie przez naczelnik OAIPN w Lublinie Annę Zawirską w ramach corocznej akcji odblaskowej. Fot. Dawid Florczak/IPN

28 listopada 2020 r. w Białymstoku odbyła się III Edycja Konkursu Poetyckiego „Historia najnowsza Polski w poezji dzieci i młodzieży" z udziałem Urszuli Gierasimiuk, naczelnik OBEN w Białymstoku. Fot. Jolanta Brzozowska/IPN

2 grudnia 2020 r. na placu Adama Mickiewicza w Szczecinie odsłonięto wystawę *Powstanie Grudniowe 1970 roku*. Analogiczne wystawy prezentowane były również w Gdańsku, Gdyni i Elblągu. Fot. Michał Ruczyński/IPN

3 grudnia 2020 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" odbyło się spotkanie prezesa IPN dr. Jarosława Szarka i dyrektora UIPN dr. Antona Drobowycza, dotyczące dotychczasowej i przyszłej współpracy. Omówiono kwestie poszukiwań, ekshumacji i upamiętnień przez stronę polską na Ukrainie oraz ukraińskich działań w Polsce. Fot. Sławek Kasper/IPN

3 grudnia 2020 r. na placu Wolności w Opolu odsłonięto wystawę *Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia*. Fot. Janusz Oszytko/IPN

8–9 grudnia 2020 r. w Lublinie odbyła się online międzynarodowa konferencja naukowa „Wobec widma bolszewizmu. Polacy i Ukraińcy wobec agresji Rosji sowieckiej w latach 1919–1921". Fot. Dawid Florczak/IPN

10 grudnia 2020 r. podczas konferencji prasowej w Centrum Edukacyjnym im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia" prof. Marek Wierzbicki, p.o. dyrektora Biura Badań Historycznych IPN, zaprezentował portal „Encyklopedia Solidarności" Fot. Sławek Kasper/IPN

13 grudnia 2020 r. na budynku Poczty Polskiej w Lublinie, na placu Litewskim wyświetlono logotyp akcji Ofiarom stanu wojennego – kampania społeczna IPN „Zapal Światło Wolności". Fot. Dawid Florczak/ IPN

13 grudnia 2020 r. w 39. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego przy Krzyżu Papieskim na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda i prezes IPN Jarosław Szarek wzięli udział w kampanii społecznej IPN „Zapal Światło Wolności". Fot. Sławek Kasper/IPN

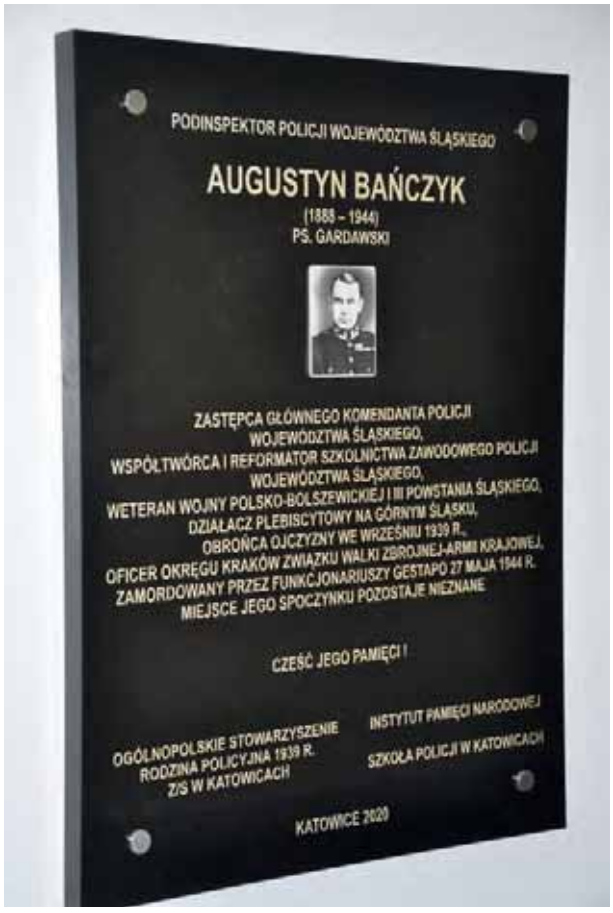

14 grudnia 2020 r. w Szkole Policji w Katowicach upamiętniono podinsp. Augustyna Bańczyka z Policji Województwa Śląskiego. Tablica powstała z inicjatywy Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna 1939 r." z siedzibą w Katowicach oraz IPN, który jednocześnie był jej fundatorem. Fot. Jan Kwaśniewicz/IPN

15 grudnia 2020 r. w Zambrowie upamiętniono Henryka Perkowskiego, ofiarę szczecińskiego Grudnia ’70. Fot. Anna Piekarska/IPN

15 grudnia 2020 r. na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie zaprezentowano pomnik nagrobny Zdzisława Nagórka rannego podczas Grudnia ’70 w Szczecinie. Na zdjęciu pomnik przed remontem i nowy nagrobek, który został sfinansowany przez IPN. Fot. Marcin Manowski/IPN

15 grudnia 2020 r. delegacja Instytutu Pamięci Narodowej z prezesem dr. Jarosławem Szarkiem i dyrektorem Oddziału IPN w Szczecinie dr. Pawłem Skubiszem wraz Juliuszem Słowackim prezesem Stowarzyszenia Społecznego „Grudzień ’70 – Styczeń ’71” i jego członkami – w hołdzie ofiarom Grudnia ’70 w Szczecinie – złożyli kwiaty pod pomnikiem „Anioł Wolności” na placu Solidarności. Fot. Sławek Kasper/IPN

15 grudnia 2020 r. prezes IPN dr Jarosław Szarek wspólnie z dr. Pawłem Skubiszem, dyrektorem Oddziału IPN w Szczecinie, ks. prałatem dr. Aleksandrem Ziejewskim, Juliuszem Słowackim, prezesem Stowarzyszenia Społecznego „Grudzień 70 – Styczeń 71” i uczestnikami protestów, złożyli kwiaty na grobach ofiar Grudnia ’70 w Szczecinie. Fot. Sławek Kasper/IPN

16 grudnia 2020 r. w Kielcach odbyła się promocja książki *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych*, w której uczestniczyła m.in. redaktor książki dr Marzena Grosicka z Referatu Badań Historycznych Delegatury IPN w Kielcach. Fot. Katarzyna Pronobis/IPN

16 grudnia 2020 r. w Oddziale IPN w Gdańsku odbyła się promocja książki *Grudniowa kolęda. Kościół katolicki w Trójmieście wobec Grudnia '70*, z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka oraz autorów publikacji: dr. Piotra Abryszeńskiego (OBBH Gdańsk), dr. Daniela Gucewicza (OBBH Gdańsk) oraz dr. Piotra Brzezińskiego (OBBH Gdańsk). Fot. Sławek Kasper/IPN

16 grudnia 2020 r. w Gdańsku na placu Solidarności, prezes IPN dr Jarosław Szarek – w obecności m.in. przewodniczącego Zarządu Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność" Krzysztofa Dośli, dyrektora Oddziału IPN w Gdańsku prof. Mirosława Golona – zaprezentował wystawę IPN *Powstanie Grudniowe 1970 roku*. Fot. Sławek Kasper/IPN

16 grudnia 2020 r. w Niedośpielinie w 39. rocznicę pacyfikacji Kopalni „Wujek” złożono kwiaty pod pomnikiem ofiar pacyfikacji oraz zapalono znicz na grobie zamordowanego Andrzeja Pełki. Fot. Patrycja Resel/IPN

17 grudnia 2020 r. w Gdyni, prezes IPN dr Jarosław Szarek oddał hołd ofiarom Grudnia ’70 wspólnie z uczestnikami protestów, m.in. Jerzym Kowalczykiem, członkiem Głównego Komitetu Strajkowego dla Miasta Gdyni. Fot. Sławek Kasper/IPN

17 grudnia 2020 r. prezes IPN dr Jarosław Szarek wziął udział w uroczystościach pod Pomnikiem Ofiar Grudnia 1970 w Gdyni. Fot. Sławek Kasper/IPN

17 grudnia 2020 r. w Gdyni prezes IPN dr Jarosław Szarek odsłonił tablicę pamiątkową, poświęconą młodym ofiarom zbrodni komunistycznej Grudnia ’70, zastrzelonym w okolicach przystanku Gdynia Wzgórze Św. Maksymiliana. W uroczystości uczestniczyli m.in. prezydent Gdyni Wojciech Szczurek, przewodniczący Wojewódzkiej Rady Represjonowanych i zarazem Członek Zarządu PKP Andrzej Osipów, dyrektor PKP w Gdańsku Jakub Żelazny oraz przedstawiciele rodzin ofiar. Fot. Jan Hlebowicz/IPN

17 grudnia 2020 r. przed bramą Stoczni Szczecińskiej w hołdzie ofiarom Czarnego Czwartku w Szczecinie kwiaty złożyli: siostra Stanisława Nadratowskiego – Bożena Żwirblińska oraz dyrektor Oddziału IPN w Szczecinie dr Paweł Skubisz, naczelnik OBBH w Szczecinie dr hab. Sebastian Ligarski i naczelnik OBUWiM w Szczecinie Krzysztof Męciński. Tego dnia na wschodniej ścianie budynku Szczecińskiego Parku Przemysłowego przy ul. Antosiewicza 1 odsłonięto mural „Strajkujemy aż do zwycięstwa", upamiętniający uczestników grudniowej rewolty 1970 r. w Szczecinie. Fot. Marcin Manowski/IPN

17 grudnia 2020 r. na lewym dziedzińcu Fortu III w Pomiechówku odbyła się trzecia ceremonia pogrzebowa ofiar niemieckich zbrodni, ekshumowanych staraniem IPN, podczas której hołd wszystkim zamordowanym oddał dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek. Fot. Mateusz Niegowski/IPN

18 grudnia 2020 r. w Elblągu prezes IPN dr Jarosław Szarek wraz z delegacją NSZZ „Solidarność” Regionu Elbląskiego z przewodniczącym Grzegorzem Adamowiczem na czele, złożyli kwiaty na grobach ofiar Grudnia ’70, wśród nich Zbigniewa Godlewskiego (Janka Wiśniewskiego). W Szkole Podstawowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Gałkowie Dużym, w gminie Koluszki, w województwie łódzkim, do której uczęszczał Godlewski, dyrektor Odziału IPN dr hab. Dariusz Rogut odsłonił poświęconą mu tablicę pamiątkową. Fot. Sławek Kasper/IPN

18 grudnia 2020 r. przed siedzibą Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów Adam Siwek dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN uczestniczył w uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej udział członków WTC w walkach o Warszawę u boku Armii Ochotniczej 1920 r. Fot. Mateusz Niegowski/IPN

21 grudnia 2020 r. w Ogrodach Bernardyńskich w Rzeszowie została otwarta wystawa *Józef Piłsudski i Symon Petlura – twórcy sojuszu polsko-ukraińskiego 1920 roku*. Fot. Jakub Izdebski/IPN

21 grudnia 2020 r. w Lądku-Zdroju zakończono budowę nowego grobu na mogile Tadeusza Nogasa, powstańca śląskiego, więźnia niemieckich obozów koncentracyjnych. Pomnik został zbudowany według oryginalnego projektu i sfinansowany przez IPN. Mogiła została wpisana do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski pod numerem 388. Fot. Sylwia Krzyżanowska/IPN

W grudniu 2020 r. w Szczecinie w związku z 50. rocznicą Szczecińskiego Grudnia 1970 r. przeprowadzono akcję, której celem było przypomnienie mieszkańcom Szczecina o buncie robotniczym sprzed lat. Plakaty informowały o przygotowanej przez pracowników Oddziałów IPN w Gdańsku i Szczecinie wystawie *Powstanie Grudniowe 1970 roku*, prezentowanej na placu Adama Mickiewicza. Fot. Michał Ruczyński/IPN

„„Bitwa Warszawska – wszystko, co ważne" – Matylda Otolska. Praca nadesłana na konkurs historyczno-plastyczny „Bitwa Warszawska 1920" zorganizowany przez IPN dla uczniów szkół podstawowych województwa mazowieckiego. Uczennica zajęła II miejsce w kategorii: prace uczniów klas IV–VI. Fot. Edyta Gula/IPN

„Pradziadek Józef – uczestnik Bitwy Warszawskiej 1920” – Maksymilian Solarz. Praca nadesłana na konkurs historyczno-plastyczny „Bitwa Warszawska 1920” zorganizowany przez IPN dla uczniów szkół podstawowych województwa mazowieckiego. Uczeń zajął III miejsce w kategorii: prace uczniów klas VII–VIII. Fot. Edyta Gula/IPN

„Cud nad Wisłą” – Nela Pawłowska. Praca nadesłana na konkurs historyczno-plastyczny „Bitwa Warszawska 1920” zorganizowany przez IPN dla uczniów szkół podstawowych województwa mazowieckiego. Uczennica zajęła II miejsce w kategorii: prace uczniów klas VII–VIII. Fot. Edyta Gula/IPN

WYDAWNICTWA IPN
W 2020 ROKU

MONOGRAFIE

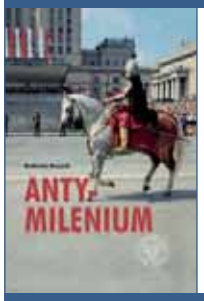

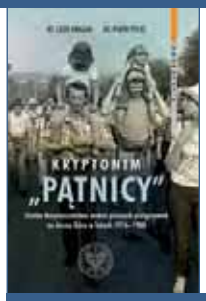

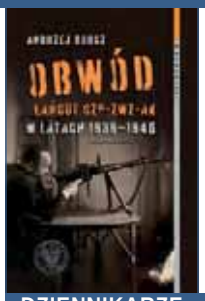

DOKUMENTY

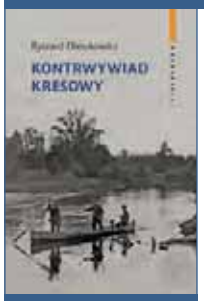

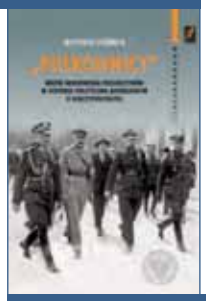

DZIENNIKARZE – TWÓRCY – NAUKOWCY

SŁOWNIKI

ALBUMY

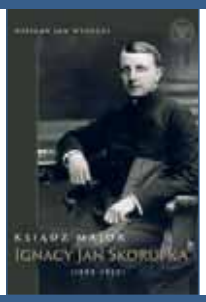

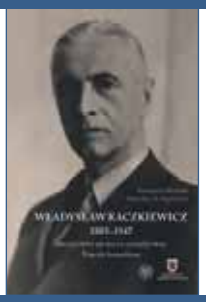

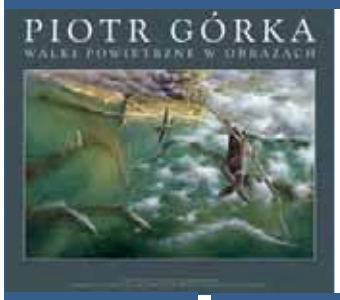

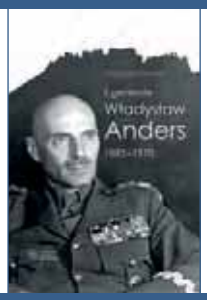

LITERATURA I PAMIĘĆ

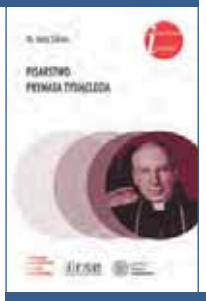

BIBLIOTEKA AKADEMII NIEPODLEGŁOŚCI

POLSKA I UKRAINA

BIBLIOTEKA BIULETYNU

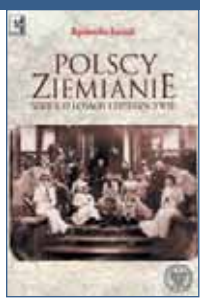

BIAŁYSTOK

BIAŁYSTOK

GDAŃSK

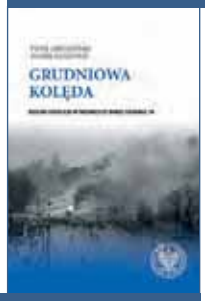

KATOWICE

KRAKÓW

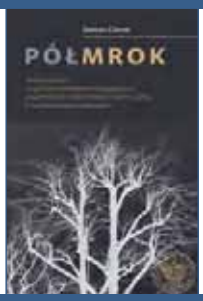

KRAKÓW

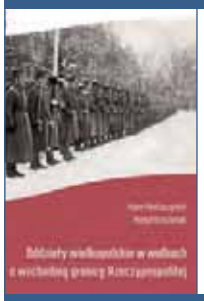
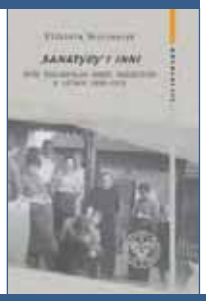

LUBLIN

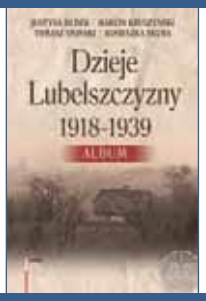

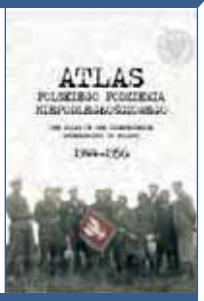

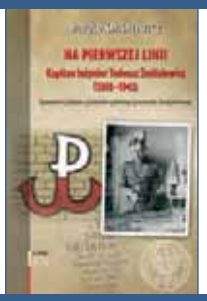
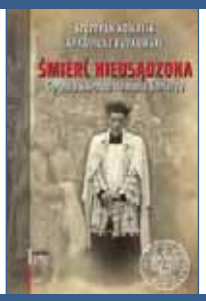

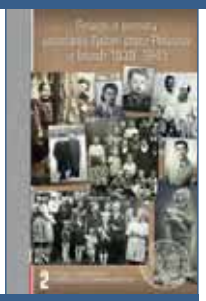

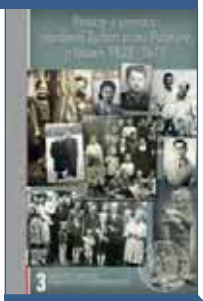

RZESZÓW

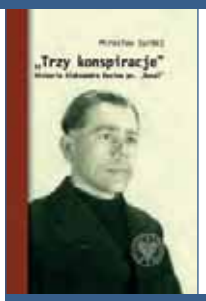

ŁÓDŹ

POZNAŃ

SZCZECIN

SZCZECIN

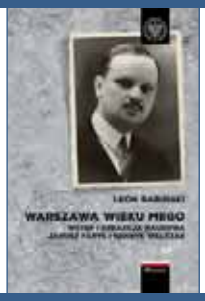

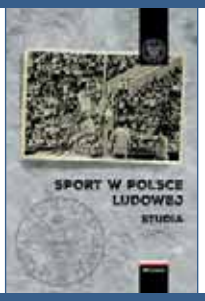

WARSZAWA

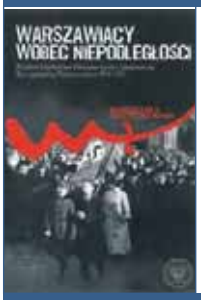

WROCŁAW

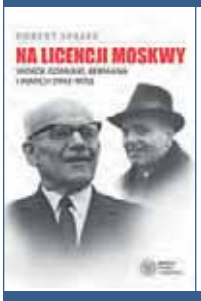

VARIA

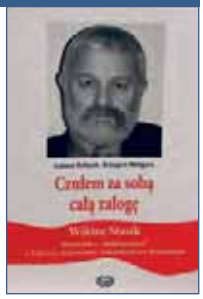

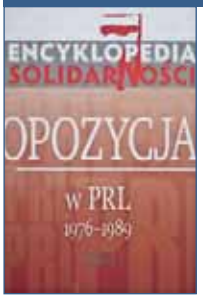

VARIA

POLSKIE WIZJE I OCENY KOMUNIZMU

1989
ROK PRZEMIAN

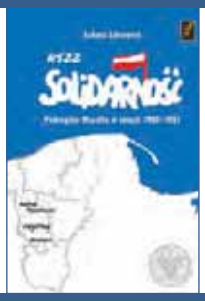
SOLIDARNOŚĆ

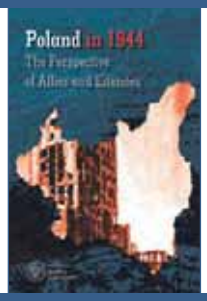
Poland in 1944

ZBRODNIA KATYŃSKA

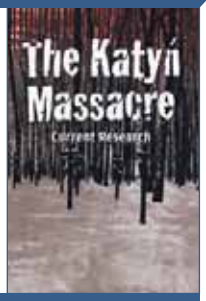
The Katyń Massacre
Current Research

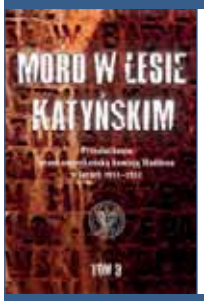
MORD W LESIE KATYŃSKIM

SĄDOWNICTWO NIEMIECKIE

Sondergericht Kattowitz
Sąd Specjalny w Katowicach
1939–1945

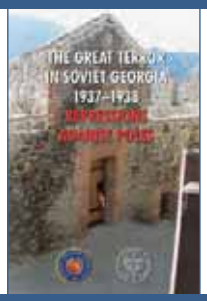
THE GREAT TERROR IN SOVIET GEORGIA
1937–1938

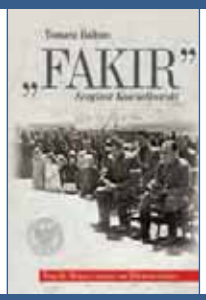
„FAKIR"

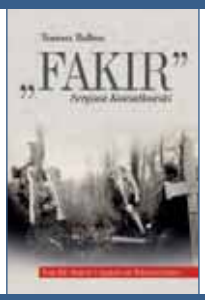
„FAKIR"

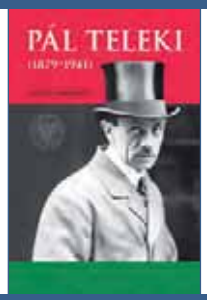
PÁL TELEKI

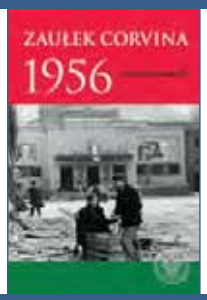
ZAUŁEK CORVINA
1956

Martyna Grądzka-Rejak
Jan Olaszek
Holokaust, pamięć, powielacz
Zagłada Żydów i okupacyjne stosunki polsko-żydowskie w publikacjach drugiego obiegu w PRL

Sny wstaną . . .
Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci

KOREKTY ciąg dalszy

PAMIĘTNIK Z SYBERII, IRANU I LIBANU

Adam Nogaj

PRZEPRASZAM CZECHÓW I SŁOWACJI

URZĄD DO SPRAW WYZNAŃ

LEKSYKON BEZPIEKI
1944–1956

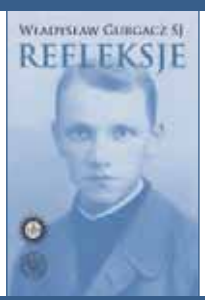
Władysław Gubrgacz SJ
REFLEKSJE

Kardynał Bolesław Kominek
biskup dyplomata wizjoner

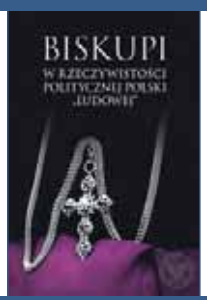
BISKUPI

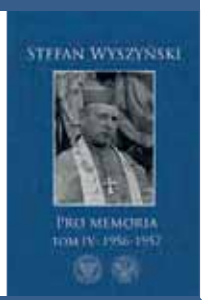
STEFAN WYSZYŃSKI
PRO MEMORIA

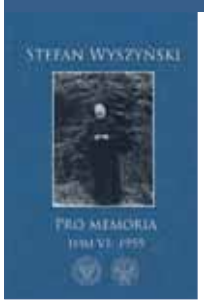
STEFAN WYSZYŃSKI
PRO MEMORIA

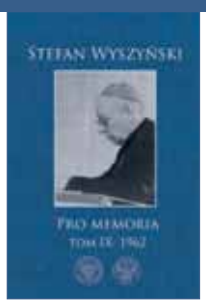
STEFAN WYSZYŃSKI
PRO MEMORIA

STEFANA WYSZYŃSKIEGO

Prymas

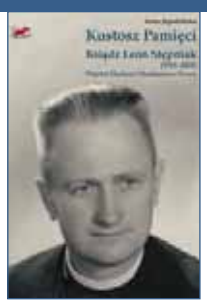
Kustosz Pamięci

VARIA

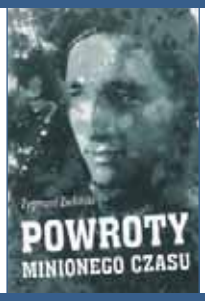

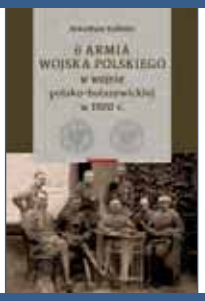

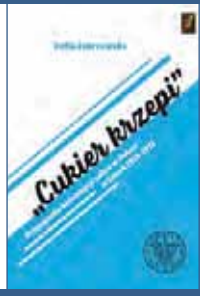

PERIODYKI IPN

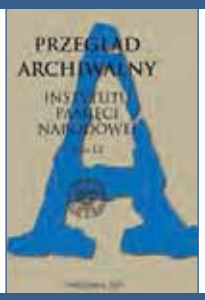

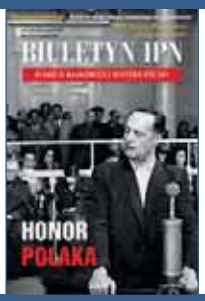

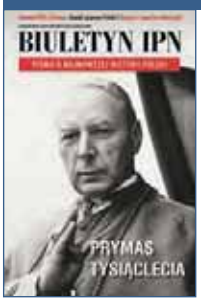

PERIODYKI IPN

KOMIKSY

„BOHATEROWIE NIEPODLEGŁEJ”

„BOHATEROWIE NIEPODLEGŁEJ”

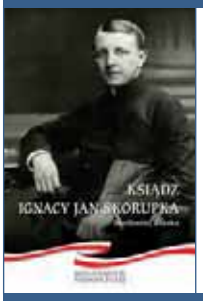

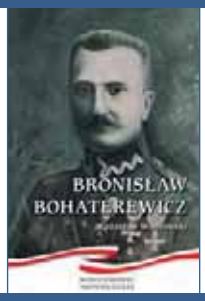

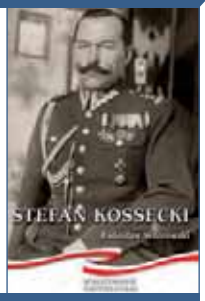

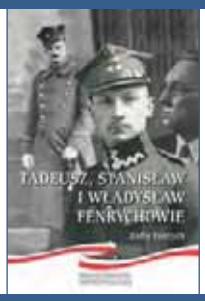

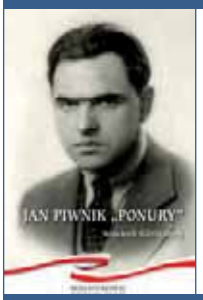

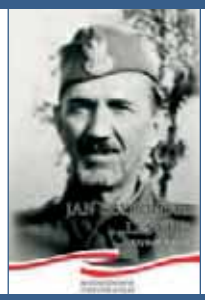

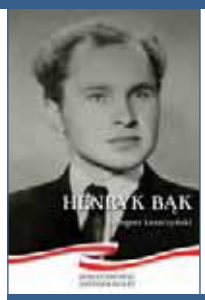

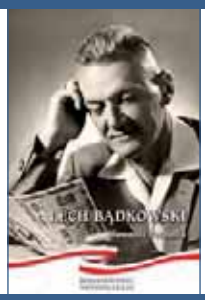

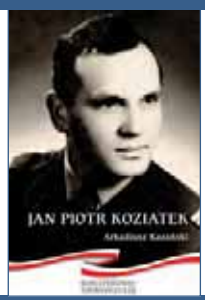

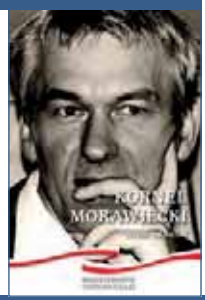

KATALOGI WYDAWNICZE I INFORMACYJNE

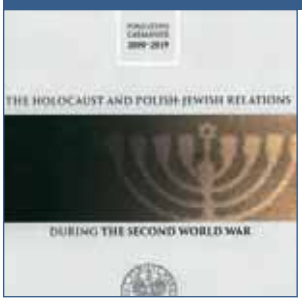

KATALOGI WYDAWNICZE I INFORMACYJNE

OFERTY EDUKACYJNE

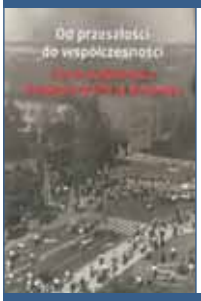

BROSZURY EDUKACYJNE

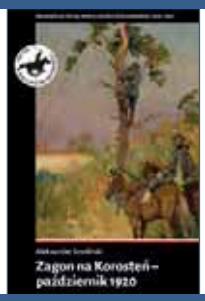

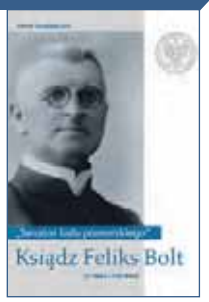

BROSZURY EDUKACYJNE

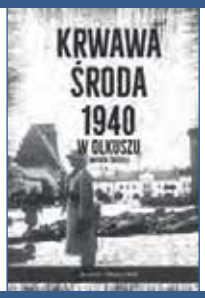

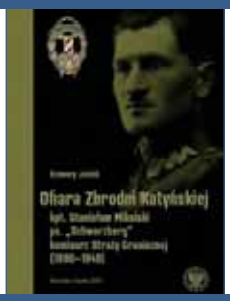

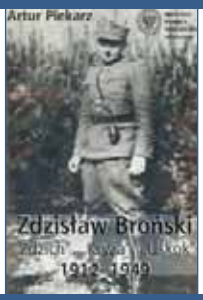

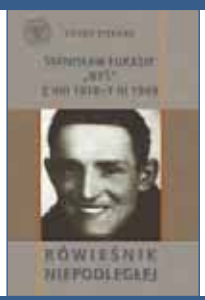

BROSZURY EDUKACYJNE

WYDAWNICTWA MULTIMEDIALNE

TEKI EDUKACYJNE

PUBLIKACJE OKOLICZNOŚCIOWE

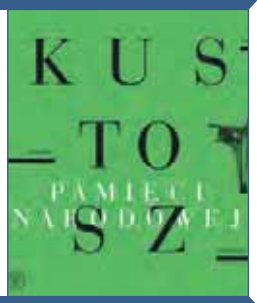

KATALOGI WYSTAW

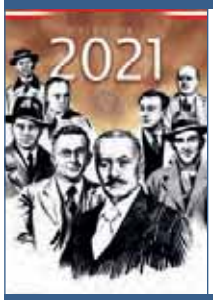

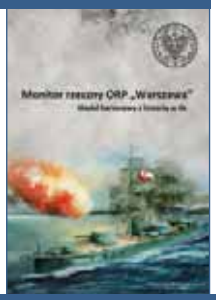

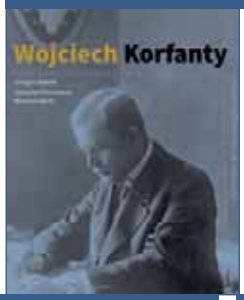

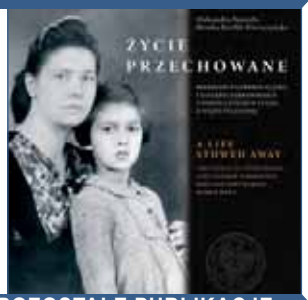

POZOSTAŁE PUBLIKACJE ELEKTRONICZNE

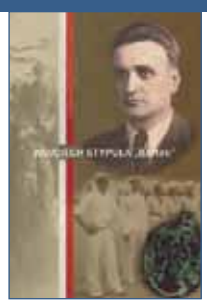

POZOSTAŁE PUBLIKACJE ELEKTRONICZNE

DODATKI PRASOWE

DODATKI PRASOWE

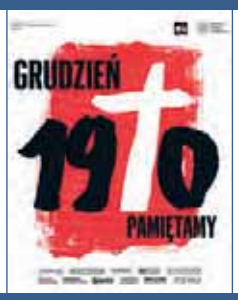

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

www.ipn.gov.pl

ISBN 978-83-8229-159-9

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu